

विक्रीस तयार.

मराठी पुस्तकमाला.

१. श्री नामदेवाच्या व त्यांच्या सर्व कुटुंबांतील मनुष्यांच्या आणि त्यांच्या समकालीन साधूंच्या अभंगांची गाथा—हिजमध्ये सुमारे ३५०० अभंग आहेत. आरंभी श्रीनामदेवबावांचें संक्षिप्त चरित्र आणि संतजनांनीं केलेलीं स्तुतीपर वचनें दिलीं आहेत; व शेवटीं अनुक्रमणिकाही छापली आहे. या सर्व अभंगांचे भक्तिज्ञानादि विषयांप्रमाणें प्रकरणें पाडलीं आहेत. ग्रंथाचा कागद चांगला मोहरेदार व चिंवट असून अक्षर फार सुंदर व स्पष्ट वापरलें आहे. सध्यां नामदेवाची गाथा पुणें मुक्कामीं छापिली आहे तिजबरोबर आर्द्धीं छापलेली गाथा ताडून पाहतां अक्षर, कागद आणि अभंगसंख्येमध्ये आमची गाथा त्या गाथेपेक्षां सर्वप्रकारें उत्तम आणि प्रांघ्य असेंच दिसून येईल. असें असतांही आर्द्धीं या गाथेची किंमत रु. ४ च ठेविली आहे, बाहेरगांवचे लोकांस टपाल हांतील रु. ११ जास्त पडेल.

२. तुकारामबावाच्या अभंगांची गाथा—या गाथेंत सुमारे ९००० वर अभंग छापले आहेत. त्याशिवाय साधुसंतांनीं केलेलीं तुकारामबावाचीं स्तोत्रें व चरित्रें जीं या ग्रंथाच्या आरंभीं छापलीं आहेत तीं गणतीत धरलीं तर एकंदर १०,००० वर हा ग्रंथ होईल. या गाथेचे दोन भाग केले आहेत. त्यांमध्ये भक्ति-ज्ञानवैराग्यादि प्रकरणांप्रमाणें अभंगांची योजना केली आहे. ग्रंथाच्या शेवटीं वर्णा-नुक्रमही दिला आहे. या दोन भागांची किंमत रु. ४-८, व ट. ह. रु. १ पडेल.

३. तुकारामबावाच्या शिष्यांच्या अभंगांची गाथा—तुकारामबावाचे बंधु कान्होबा, मुलगी भागूबाई आणि शिष्य निळोबा यांचे संपूर्ण अभंगांची गाथा भक्ति-ज्ञान-वैराग्यादि प्रकरणें पाडून छापिली आहे. किंमत प्राहकांस स्वल्प पडावी म्हणून रु. ११११. ठेविली आहे.

४. श्रीवामनपंडितकृत समश्लोकी भगवद्गीता—प्रत्येक अध्यायाचे आरंभ व शेवटी त्यानीं गीतार्णवसुधा (गीतारहस्य) नामें केलेले प्रकरण जोडिले आहे. अशी सर्वेकृष्ट आणि संपूर्ण वामनपंडितकृत समश्लोकी गीता मूळसहित पूर्वी कधीच छापिली नव्हती. रेशमी बांधलेली किंमत १० आणे, आणि साधे पुण्याची किंमत ६ आणे.

वर दाखविलेलीं सर्व पुस्तके मुंबई येथें एस्प्लेनेड रोड कोटांत ६५ नंबरच्या घरीं आमच्या येथें विकत मिळतील. व वेळगांवीं रा. रा. आबाजी रामचंद्र सांवत, 'श्री रामतत्त्व' छापखान्याचे मलक यांजकडे आणि कोल्हापुरीं रा. रा. रामचंद्र चिंतामण भागवत बुकसेलर यांच्या दुकानां मिळतील.

तुकाराम तात्या.

५५७८

L

Dr. ...

सचरित्र तुकारामाच्या
अभंगांची गाथा.

ही

तुकाराम तात्या

यांनी

तत्त्वविवेचकग्रंथप्रसारक मंडळीसाठी

मुंबईत,

“ तत्त्वविवेचक ” छापखान्यांत छापून प्रसिद्ध केली.

इसवी सन १८९६.

या पुस्तकाची मालकी सन १८६७ च्या २५ व्या आकटाप्रमाणे नोंदून प्रसिद्ध
करणाराने आपले स्वाधीन ठेविली आहे.

किंमत १॥ रुपया.

0155:1K0810e

00

✓7578

• L

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

अबधिया चाडा कुंडित करुमी..	१७५७
अबधियांच्या आलीं मुळें...	१६०२
अबधियां दिला गोर...	२२६
अबधीच तीर्थे घडलीं ...	२७०९
अबधी तुज बाळें सारिखीं...	३००२
अबधी भूतें साम्या आलीं...	१५०८
अबधी मिथ्या आदीं...	१३६९
अबधी मिळोनि कौल्हाळ केला...	२३७
अबधे अबधीकडे ...	२२४
अबधे गोपाळ भ्रजणी...	१४४
अबधेचि गोड झालें ...	२३१
अबधेचि निजों मका ...	१८४१
अबधे चुकविले सायास ...	२१०१
अबधे देव साथ ...	५७९
अबधे जेणें पाप नासे ...	२९६५
अबधे ब्रह्मरूप रिता नाही ठाव...	३०८
अबध्या उपचारा ...	१२९१
अबध्या कौल्हाचें वर्म अंडी ...	४४५७
अबध्या ज्येष्ठा वेची कोणा...	४१८
अबध्या दशा जेणेंचि साधनी ...	६४५
अबध्या पातकांची मी एक रासी.	४००६
अबध्या पापें घडला एक...	७९४
अबध्या भूतांचें केलें ...	१२८९
अबध्या वाटा जाल्या क्षीण ...	२३००
अबध्यांत त्याणीं वेचिल्या ...	४५८८
अबध्यांत या तुमच्या पायां...	३७८०
अबध्यांतचि हातीं ठेवा ...	२५४७
अबध्यात केला ...	४६२०
अबध्यात मोकळीं हो ...	१५७६
अबध्यात नामभेद गणा ...	१५८०
अबध्यात हें क्षीर हरिकथा ...	१०३६
अबध्यांतियाचें शरीर सुतकी ...	२३३७
अबधी कृपावंता ...	३२७४

अशक्य तो तुझां नाही नारायणा.	२३३३
अशोकाच्या वर्नी सीता ...	३३३९
असतीं काटाळा हा नव्हे मत्सर...	२७३३
असत्य वचन होतां सर्व ...	१६३५
असंत लक्षण भूतांच्या मत्सर ...	३८८२
असा जी सोंवळे ...	३९९३
असाल ते तुझी असा ...	३७९७
असे नांदतु हा हरि सर्व जीवी ...	१९३३
असे जेथींचिया वीनें ...	१५३३
असो आतां ऐसा धंदा ...	८०२
असो आतां कांहीं करोनियां ...	२९९३
असो आतां किती ...	७७३
असो खडपट ...	३३२३
असो खळ ऐसे फार ...	१७२३
असोन आकांचे बोल ...	२४७७
असोन हे तुझे प्रकार ...	२४३८
असोन हे बोल ...	२१६३
असो तुझें तुजपाशीं ...	२२३३
असोन न कीजे अलिप्त ...	२७३३
असो मंच हीन क्रिया ...	४८२
असो मागें जालें ...	१८३३
अस्त नाही आतां एकचि मोहोरा.	१३९३
अहल्या जेणें तारिनी रामें...	११०७
अहंकार तो नासा भेद ...	३१९३
अहो कृपावंता ...	४२३७
अहो परपोत्तमा ...	३०२३
अहो तें झालें ...	७३३
अक्षरांच्या सम केला ...	१०९३
अज्ञान हा वेद स्वकर्पी ...	४३५७
अज्ञानाची भक्ति इच्छिती ...	४१०३

आ.

आहूक नारायणा वचन माझे खरें.	३८९३
आहूकरी कीर्ति संतांच्या वर्नी.	२७२३

अभंगाचा अंक.		अभंगाचा अंक.	
आइका माझी कवतूक उत्तरे ...	३७६३	आण काय सावर	१८००
आइकिली मात	२७४६	आणिक ऐसें कोठें सांगा ...	१३८५
आइत्याची राक्षी	१३४९	आणिक काय थोडी	४१०
आइत्या भाग्या धणी व्हावें ...	४०६७	आणिक कांहीं नेणें	२१९१
आकारवंत मूर्ति	३३८९	आणिक कांहीं या उत्तराचें काज	९१५
आची लागो तया सुखा	२२१७	आणिक कोणा पुढें वासूं मुख ...	४३३६
आग्रह नावें पाप	३४१२	आणिक पाखाडें असती उदंडें...	३५०९
आंर्षी भरला ताटा... ..	४५२७	आणिक मीं कोणा यावें काकूळती.	३२४५
आंर्षी लावुनीयां राख	२५२९	आणि कां उपदेखूं	४५६
आचरणा ठाव	३९१	आणिकांची सेवा करावी शरीरें...	२६७९
आचरती कर्म	१४५४	आणिकांची स्तुति आह्मां ...	२७७
आचरे ह्येष न धरी धाक... ..	४२६१	आणिकांच्या कापिती माना ...	२५६
आज्जामीळ अंत मरणासी आला.	३८९५	आणिकांच्या घातें ज्यांचां ...	२८२
आज्जि आनंदुरे एकी परमानंदुरे.	२५०४	आणिकांच्या घातें मानितां संतोष	४१०५
आज्जि ओस अमरावती	२१०	आणिकां छळावया जालासी ...	१७५८
आज्जि कां वो तूं दिससी बुध्मिती.	३७८	आणिकांसी तारी ऐसा नाही ...	१४९५
आज्जिच्या लाभें ब्रह्मांड टेंगणें.	१९६९	आणितां त्या गती	२४५२
आज्जि दिवस जाला	४६७	आणिलें सेवदा	२९१४
आज्जि दिवस धन्य	१९६६	आणीक काळें न चले उपाय... ..	५४२
आज्जि नवल मी आलें	३८०	आणीक कांहीं मज नावडे मात	१४५७
आज्जि नव्हे कालिच्या	४५४०	आणीक कोणाचा न करीं मी ...	१४३५
आज्जि बरवें जालें	१९७०	आणीक तुसरें मज नाही आतां	७०२
आज्जिवरी तुह्यां आह्मां नेपपण...	२२	आणीक नका करूं चेष्टा ...	४०२१
आज्जिवरी होतों तुझे सत्तेखालीं...	३४६८	आणीक मात माझ्या नावडे ...	२११९
आज्जिवरी होतों संसाराचे	३८७९	आणूनियां मना	१३८०
आज्जि शिवला मांग... ..	४२५१	आतां असो मना अभक्तांची ...	८१७
आजीचें हें मज तुह्यां कृपादान ...	३१५१	आतां आवड्यक करणें	२६३३
आठवे देव तो करावा उपाव	९४९	आतां आशीर्वाद	१९४२
आठवों नेही आवडी आणीक	१७०३	आतां आहे नाही	२६११
आडकलें देवद्वार	५१५	आतां आह्मां भय नाही	४१५४
आड पडे काडी	४०५१	आतां आह्मां हेंचि काम न विसावें.	१०४९
आडलिखा जना होसी साहाकारी.	२७९६	आतां आह्मां हेंचि काम वाचे स्मरो.	४१७०
आडवा तो उभा	२४४८	आतां उघडीं डोळे... ..	१११

अभंगगाथा अंक.

अभंगगाथा अंक.

आतां एक योग साधावा...	१८८९
आतां ऐसें करूं ...	१६७
आतां करावा कां सोस ...	१९६३
आतां कळों आले गुण ...	३००६
आतां काढाकाढी करीं बा ...	१७८०
आतां काय खावें कोणी ...	३८८२
आतां काय विटो ...	४५१८
आतां काशासाडीं दुरी ...	३४८९
आतां कांहीं सोस न करीं...	९३८
आतां केशीराजा हेचि ...	३२८५
आतां कोठें धावें मन ...	३७४७
आतां गाऊं तुज ओविया ...	८६१
आतां गुण दोष काय विचारीसी.	२१४९
आतां घेईं माझे ...	२१६०
आतां चक्रधरा ...	१८७५
आतां चुकलें देसावर ...	३०२४
आतां चुकलें बंधन गेलें ...	२६४९
आतां जावें पंढरीसी ...	४१७१
आतां तरी पुढें हाचि उपदेश ...	१०१
आतां तरी मज सांगा साच भाव.	३८२६
आतां तरी माझी परिसा ...	४२८६
आतां तळमळ ...	३४५६
आतां तुज कळेल तें करीं ...	६२६
आतां तुज मज नाहीं ...	४०१९
आतां तुझा भाव कळों आला ...	१८५९
आतां तुझें नाम गात ...	३४४०
आतां तुझी कृपावंत ...	३१७१
आतां तूं तयास होईं वो ...	१९८४
आतां दुसरें नाहीं वनीं ...	२६२१
आतां देवा मोकळिलें ...	३७७१
आतां देह अवसान... ...	२५७५
आतां सोघांमध्ये काय ...	३५३९
आतां द्यावें अभयदान ...	३४७९

आतां धरितों परीं ...	३८३३
आतां धर्माधर्मीं कांहीं उचित ...	६३२
आतां न करीं सोस... ...	१६६४
आतां नको चुकों आपुल्या ...	१८२५
आतां न झणें मी माझे ...	२२९८
आतां नये बोलों अठ्ठेराची ...	२४३१
आतां नये मार्गें ...	४०६
आतां न राहें क्षण एक ...	३०१५
आतां नव्हे गोड कांहीं ...	३४८८
आतां नेम जाला ...	२२२८
आतां पंढरिराया ...	१८१७
आतां पहाशील काय माझा अंत.	३८५१
आतां पावित्रेल घरा ...	३७८१
आतां पावेन सकळ सुखें... ...	६१४
आतां पाहों पंथ माहेराची ...	१९१३
आतां पुढें धरीं ...	७४४
आतां पुढें मना ...	२९३८
आतां पारा काय खासी ...	५६९
आतां बरें घरिच्या घरीं ...	३५४१
आतां बरें जालें । माझे माथाचें... ...	१९०३
आतां बरें जालें । माझे मज ...	३३३१
आतां बरें जालें । सकाळींच ...	४१८६
आतां बरें धरीं ...	४५३७
आतां भय नाहीं ऐसें वाटे... ...	२६७६
आतां मज तरी सांगशील... ...	४५२३
आतां मज तारी ...	२२६५
आतां मज देवा ...	२२०८
आतां मज धरवावी शुद्धी... ...	६१७
आतां मागतों तें एक ...	३०३२
आतां माझा नेणों परतों भाव ...	६४१
आतां माझा सर्वभावं ह्य विधरिं.	११३५
आतां माझे नका वाणूं गुणदोष.	२८८०
आतां माझे सखे येती वारकरी... ...	१९५८

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

आतां माझ्या दुःखा कोण...	३९४७
आतां माझ्या भावा...	२०८१
आतां माझ्या मना...	२३४५
आतां माझ्या मायबापा...	२८१४
आतां मी अनन्य येथें अधिकारी.	३८६३
आतां मी देवा पांचवें काई	१०८८
आतां मी न पडें सायासी...	६२५
आतां मी पतित ऐसा	३५७४
आतां मी सर्वथा नव्हे गा	१६९२
आतां मोकळावे	४४१६
आतां येथें जाली जीवासवें	३६४४
आतां येणें पडिलपाडें	३७६६
आतां येणें बळें पंढरिनाथ	६४७
आतां येणेंविण	५३६
आतां येथें खरें	३६६१
आतां येथें जाली जीवा	३६४४
आतां येथें लाजे नाही	३४६७
आतां वाटें नेहीं आपुले	४१६९
आतां सांडूं तरी हारती ना	३६२७
आतां सोडवणें न था	३६७५
आतां हे विनवणी प्रधाना	१८९०
आतां हें सेवटी । माझे	१९४३
आतां हें सेवटी असो	३४१०
आतां हें उचित माझे जनाहार्ती.	३३४४
आतां हेंचि जेऊं हेंचि जेऊं	२३०
आतां हेंचि सार	३२६१
आतां हें न सुटे न चुके	३०१८
आतां होईन धरणेकरी	२५३३
आतां होई माझे बुद्धीचा...	२१४२
आंत हरि बाहेर हरी	१२५०
अस्मास्तियाति मज्ज नको हा विचार.	३५७८
आदि मध्य अंत हाखाविला दीपें...	८२९
आदि वर्तमान जाणसी भविष्य	१६८६

आंधळ्या पांगळ्यांचा एक	४२७
आंधळ्यांशी जन अवघेंचि आंधळें	३०२
आधार तो व्हावा	९८२
आधारा वांच्छुनि	८७६
आधिल्या अतारें काम नव्हे पुरा...	८
आधीं कां मज लाविलेली...	४४१९
आधींच आळसी	७८६
आधीं देह पाहतां वाव	४०२९
आधीं नाही कळें आला हा	३३३०
आधीं सोडवळ करावा मारग	३५४५
आन नेणें वेसी तरी	४५०९
आनंद अद्वय नित्य...	४५१४
आनंदले लोक नरनारी परिवार...	११०५
आनंदाचा कंद गाइयला गीर्वा...	४३३९
आनंदाचा थारा	३५०७
आनंदाचे डोही आनंद तरंग	३२५२
आनंदाच्या कोटी	१९७८
आनंदें एकांती प्रेमें सोसडत	१७१६
आनंदें कीर्तन कथा करी	३८४७
आपदा संवड्ड रान चारा...	४४७१
आपण चाळक बुद्धीच्या...	३६५९
आपणाचि व्हाल साहे	३७८९
आपण तों असा	३६०७
आपणा लागे काम वाण्या घरी...	३८७०
आपला तो एक देव करुनि	३१५०
आपलें तों कांहीं	७५१
आपल्याच स्फुंदें	२५१७
आपलाल्या तुझी रूपाची	९३०
आपुला तो देह आत्मा	२२१२
आपुलाला लाहो करूं	८४८
आपुलाल्या परी करीतील...	४५७७
आपुलिया अंगें तोडी मायाजाळ.	२४६३
आपुलिया ऐसें करी	४४५४

आपुलिया काजा	२१०६
आपुलिया बळें नाहीं मी	२१५१
आपुलिया लाजा	१५५४
आपुलिया हिता जो असे जागता.	३४
आपुलिये टाकी	३५१८
आपुली कसोटी शुद्ध राखी	४१०४
आपुली बुट बुट घ्यावी	४१२३
आपुले गांवींचें न वेळेसें जालें ...	१२७१
आपुले वरवळ नेसा... ..	४३१७
आपुले आपण जाणावें	२७३७
आपुले मरण पाहिलें... ..	२६७०
आपुलें मागतां... ..	७७०
आपुलें वेषूनि खोडा घाली	३१८४
आपुलेंसें करुनी घ्यावें	४०५८
आपुल्या आपण जगवा	२५४१
आपुल्या आम्ही पुसिलें	२३६३
आपुल्याचा भोत चाटी	२७३९
आपुल्या पोट्यासाठीं करी... ..	४११५
आपुल्या पोट्यासाठीं लोकांची ...	४२९९
आपुल्या महिमानें	१४८१
आपुल्या माहेरा जाईन	१५९२
आपुल्या विचार करीं जीवाशीं... ..	११६
आपुल्यांचा करीन मोळा... ..	२६४५
आपें तरे त्याकी कोन बराई	११६१
आमचा तुं ऋणी	२२६८
आमचा विनोद तें जगा मरण	५६२
आमचा स्वदेश	१७१४
आमची कां नये तुझांसी करुणा.	१८६१
आमची जोडी ते देवाचे चरण... ..	२८०७
आमचे गोसावी अयाचित वृत्ती.	२१९
आमच्या हें आलें भागा	८८९
आमिषाचे आसे गळ गिळी	६८८
आमुषिया भावें तुज देवपण	२९४७

आमुषी कृपाळू नूं होशी माकली.	१३६
आमुषी मिरास पंडरी	४३७२
आमुषी विभ्रांति	३२१८
आमुषे उचित हेचि उचकार	३६७३
आमुषे टाडके तुझां गर्भवास	२९१७
आमुषे जीवन हें कया अमृत	२००७
आमुषे वंडवत पाखांबरी डोंई	४२७२
आमुष जोडल्या मुख्याभिया राशी.	१९७३
आमुष्य गेलें बायाविण	७६८
आमुष्य मोजावया बैसला मापारी.	२८१५
आमुष्य वेषूनि कुदक पोसिलें	४१०८
आरुम माही वाणी बोंबडीं उतरें.	२१९२
आरुष राख बोल्लें मनीं न धरा... ..	५१४
आरुषा वचनीं मातेची भावडी.	१७००
आरोनियां पोह वाट... ..	१५१४
आर्तभुतां यावें दान... ..	३६५३
आर्त भुतां प्रति	१३५८
आर्त माझ्या बहु पोटी	३२४७
आला त्यांच्या भाव देवाभिया	४५६४
आला भागासीं नां करीं बवसाव.	१४२५
आलिये धांवती धांवती भेट होई.	४०९
आलिंगन कडाकडीं	२३६७
आलिंगने पडे	५१
आलिया अतीना हणतसां पुढारें.	२४६४
आलिया भोगासीं असावे	२३१७
आलिया संसारा उडा वेग करा.	३९५०
आलिया संवसारीं देखिली पंडरी.	४३११
आली लळिताची वेळ	४८४
आली सलगी पाखांपाशीं	१२९२
आली सिंहस्थ पर्वणी	२८७१
आले संत पाव उचिली मस्तकीं.	२८२३
आले सुरवर नामा पक्षी आले	४३८९
आले हो संसारा तुझी एक करा.	६२६

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

आले तें आधी खाईन भातकें ...	१९७२
आले देवाजीच्या मना ...	१६२८
आले धरायेच पेंडे ...	२०१७
आले फळ तेव्हां राहिलें पिकोन.	१२२३
आले भरा केंणे ...	१०४१
आलों उल्लेखनी दुःखाचे पर्वत ...	३७७५
आवडी कां ठेवूं ...	३५३३
आवडीची न पुरे धणी ...	३७२६
आवडीची सलगी पूजा ...	३२२०
आवडीचे दान देतो नारायण ...	२०९४
आवडीचे भेटी निवे... ..	३३५५
आवडीच्या ऐसें जाले ...	३३३८
आवडीच्या मते करिती भजन...	१२८५
आवडी धरुनि करूं भेलों ...	३७०५
आवडी धरोनी आलेती आकारा.	३८६४
आवडी न पुरे मायबापापासी ...	३७०९
आवडी न पुरे सेवितां न सरे ...	१७००
आवडीनें धरिती नांवें ...	३०४२
आवडीभोजना प्रकार परवडी ...	२६४३
आवडी येते कळों ...	३२७७
आवडी सारिलें संपादिलें सोंग.	१६९८
आवडे पंढरी भीमा पांडुरंग ...	४०९६
आवडेल तैसें तुज आळवीन ...	३९०४
आवडे सकळां मिष्टान्न ...	३९६०
आवडे हें रूप गोजिरे सगुण ...	४०४७
आवल नाम आळा बडा लेते ...	४४०
आशा तृष्णा माया अपमानाचे.	१४४६
आशा ते कारविते बुद्धीचा लोप.	१४०७
आशाबद्ध आह्मी भाकितसों ...	३७७२
आशाबद्ध जन ...	६९
आशाबद्ध तो जगाचा हास ...	१४९४
आशाबद्ध बहु असें निलाजिरे ...	३५६३
आशा बद्ध वक्ता धाक श्रोतयांच्या.	६७९

आशाबद्ध वक्ता भव ...	१४८२
आशा हे समूळ खाणोनी काढावी.	१४३६
आशीर्वाद तथा जाती ...	४०९
आश्चर्य तें एक जाले ...	१६१
आश्चर्य वा वाटे नसल्या छंदाचे.	१३९०
आश्वासाचे हास ...	३७९१
आषाढी निकट ...	३८१८
आसन शयन भोजन गोविंदे ...	३२०७
आस निरसली गोविंदाचे...	४५८९
आसावले मन जीवनाचे आढी ...	४४८९
आसुरी स्वभाव निर्दय अंतर ...	३३७
आहा आहारे भाई ...	४५१
आहाकटा त्याचे करिती पितर...	७५
आहाच तो मोंड वाळलियाभर्षी...	२५९३
आहार निज्जे नलगे आहर...	३१२२
आहारे भाई । गंगा नष्टे जळ ...	४५४
आहा रे भाई । तयावरी ...	४५३
आहा रे भाई । नमो उदासीन ...	४५२
आहा रे भाई । प्रथम नमूं... ..	४५०
आहाच वाहाच आंतवरी सोनी ...	२७
आहे ऐसा वेव वदवावी बाणी ...	४२२८
आहे तरी सत्ता ...	१८५
आहे तेंचि आह्मी मागों तुजवाची.	१२७२
आहे तेंचि पुढें पाहों ...	५२३६
आहे तें सकळ कृष्णाचि अर्पण.	५४
आहे तें सकळ प्रारब्धा हाती ...	३५२९
आहे तैसा आतां आहे ठायी बरा.	३७९९
आहे सकळां वेगळ ...	२९३७
आहो उभा विठेवरी... ..	३३२०
आह्मां अराणूक संवसारा हाती...	१९६०
आह्मां अवघें भांडवल ...	१४२६
आह्मां अळंकार मुद्दांचे ...	१७०५
आह्मां आपुलें नावडे संचित ...	८५०

अभंगगाथा अंक.		अभंगगाथा अंक.	
आह्नां आवडे नाम घेतां	२६३१	आह्नी जाणों तुझा भाव । वृद्ध	१२२७
आह्नां आह्नीं आतां वडिल धाकुर्दी.	१५	आह्नी जातों आपुल्या गांवा	४४७३
आह्नां एकविधा पुण्य	२६६४	आह्नी जातो तुह्नां... ..	१६०६
आह्नां कथा आवड्यक	३५४४	आह्नी जालों एकविध	२४२६
आह्नां कांहीं आह्नां कांहीं	३२९५	आह्नी जालों गांवगुंड	४३५
आह्ना केले गुणवंत	३९८५	आह्नी जालों बळिवंत	३४३०
आह्नां गांजी जन	१७४२	आह्नी ज्याचे दास	३३८२
आह्नां घरीं एक गायुम्भताहे	१५६	आह्नी तरी आस	४७
आह्नां घरीं धन शब्दशर्चीच रत्नें.	३३९७	आह्नीं तुझ्या हातीं	३१२०
आह्नां देणें घरां सांगतों तें कानीं.	३८६२	आह्नी तेणें सुखी	१८९७
आह्नां निकट वासें	१४६	आह्नी देतों हाका	२७६०
आह्नांपाशीं याचें बळ	१२७४	आह्नी देव तुह्नी देव	२५९०
आह्नांपाशीं सरे शुद्ध	३३५३	आह्नी न देखों अवगुणा	१६८८
आह्नां बोल लावा	३५३५	आह्नी नरका जातां	४१७२
आह्नां भयधाक कोणाचा	४१०१	आह्नी नाचों तेणें सुखें	२१०५
आह्नां भाविकांची जाती	३२६५	आह्नी नामाचे धारक	२३०१
आह्नां विष्णुदासां हेंचि भांडवल	२८८८	आह्नी पतित ह्यणोनि तुज	१८०२
आह्नां वैष्णवांचा कुळधर्म	४०४३	आह्नी पतितानीं घालावें सांकडें.	१०७४
आह्नां वैष्णवांचा । नेम	२०६४	आह्नी पापी तूं पावन.	३२००
आह्नां शरणागतां	२६१६	आह्नी पाहा कैसीं एक तत्त्व जालों.	३६०६
आह्नां सर्वभावे हेंचि काम	१८०५	आह्नी बळकट जालों फिरावूनी...	९६८
आह्नां सार्डी अवतार	५७६	आह्नी बोलों तें तुज कळे... ..	२०२१
आह्नांसी तों नाहीं आणिक प्रमाण.	१४४३	आह्नी भाग्याचे भाग्याचे	२९५६
आह्नांसी सकळ	३२४६	आह्नीं भांडो तुज	२२५०
आह्नांसी सांगाती... ..	३५०६	आह्नी भाव जाणों देवा	२०७७
आह्नां मुकाळ मुखाचा	२७५७	आह्नी भाविकें हे काय जाणों	३६१६
आह्नां सोदरे हरिजन	३१३५	आह्नी मार्गों ऐसें नाहीं तुजपाशीं.	५३१
आह्नां हरीच्या दासां कांहीं	१६४०	आह्नी मेलों तेव्हां व्ह दिला	२९४८
आह्नां हें कौतुक जगा द्यावी नीत.	८३४	आह्नी ह्यणों कोणी नाहीं तुज	३५२८
आह्नां हेंचि काम	३९६८	आह्नी याची केली सांडी... ..	१२७३
आह्नां हेंचि भांडवल	२०८०	आह्नी रामाचे राऊत	४३००
आह्नां हें सकळ	४०९८	आह्नी विडलाचे दास झालों	३८१२
आह्नी जाणों तुझा भाव । कैचा	१७९३	आह्नी वीर झुंझार	१४९३

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
आझी वैकुंठवासी ५२०	इतुलें करीं भलखापरी ६६१
आझी शक्तिहीनें १७२	इंद्रियांचीं दिनें २४१६
आझी संदेव सुडके... .. ६०	इंद्रियाचें पुरे कोड ३७००
आझी सर्वकाळ २७१९	इंद्रियांसी नेम नाही... .. ४१५०
आझी हरिचे सवंगडे २३०२	इनामाची भरली पेंढ ३१४
आझी हरिचे हरिचे ३९८७	इहलोकीं आझ्यां भूषण २९५५
आझी क्षेत्रीचे संन्यासी १४८५	इहलोकीं आझ्यां वस्तीचें पणें २४०१
आझीं असों निश्चितीनें २७९१	इहलोकींचा हा वेह... .. २५४
आझीं आइते जेवणार ४०३९	उ.
आझीं आर्तभूत जीवीं २४२७	उकरडा आधीं अंगीं नरकाची ... २७३१
आझीं आळीकरे १३४८	उखतें आयुष्य जायाचें कलिधर... २५९९
आझीं उतराई १११९	उगविल्या गुंती १५४३
आझीं गावें तुझी कोणीं कांहीं.. १००८	उगोचि हें मन राहतें निश्चळ ... १६७
आझीं गोंवळीं रानटें २२५	उंच निच कांहीं नेणे हा भगवंत. २८२१
आझीं घ्यावें तुहें नाम २०६१	उंच नीच केंसी पाइकाचीं ओळ. १०६१
आझीं जाणावें तें काई २४८१	उचित जाणावें मुख्यधर्म आधीं... १०६
आळणीं ऐसें कळों आलें ३१८६	उचित तें काय जाणावें दुर्बळें ... ५३०
आळवितां कंठ शोकला १८८३	उचित न कळे इंद्रियांचें आडी... ८९३
आळवितां बाळें १४८९	उचिताचा काळ ३६८०
आळवीन स्वरे १५५०	उचिताचा हाता २९५८
आळस आला अंगा ४०२६	उचिताचा भाग हातों राखानियां. २७८७
आळस पाडी विषयकामी १९३९	उच्चाक यासार्दी ३५००
आळिकरा कोठें साहावे ३७८५	उजळलें भाग्य आतां... .. ८४९
आळी करावी ते कळतें बाळका. २५९५	उजळावया आलों वाटा ३१८
आज्ञा पाळूनीयां असें एक सरें... २१९९	उजळितां उजळे शीपकाचीं वातां. ४२४८
इ.	उडाउडीं अभिमान १६३१
इच्छा चाड नाही १८८०	उडा भागलेती उजगरा ५०२
इच्छाचें तें जवळीं आलें ५७४	उडा सकळ जन उडिले नारायण. ४९४
इच्छिती तयांसी व्हावें जी अरूप. ३२६४	उडोनियां तुका गेला निजस्थळा. ५०५
इच्छिलें तें शकुनवती ३१९५	उतरलों पार ७६३
इच्छेचें पाहिलें १७२५	उत्तम घालावें आमुचिचे मुखीं ... १७०४
इच्छेपाशीं आलों ३६०३	उत्तम त्या याती २८१३
इतुलें करीं देवा ऐकें हें वचन ... १०९९	उपकीं कालची शोण मलयूच ... ३६९३

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

उदंड शाहाणे होत तर्कवंत ...	८७५
उदार कृपाळ अनायांचा नाथ ...	११३२
उदार कृपाळ पतितपावना ...	४४०४
उदार कृपाळ सांगसी जना ...	३३६३
उदार चक्रवर्ती	३७५१
उदार तूं हरी ऐसी कीर्ति	२६४७
उदारा कृपाळा अगा देवांच्या ...	२५०२
उदारा कृपाळा पतितपावना ...	२३१२
उदासीना पावल्या वेर्गी	२३६५
उदासीनाचा देह ब्रह्मरूप... ..	२६५४
उद्धत त्या जाती	३५४३
उद्धव अक्रूासी	१७६५
उद्धाराचा संदेह नाही	८७०
उद्देगाची धांव बैसली आसनी... ..	२५१८
उद्देगासी बहू फाकती मारग ...	२७००
उधातु कादीवरी चोपडुची आस.	४३६४
उपकारासाठी बोलों हे उपाय ...	१४८
उपकारी असे आराणि उरला ...	१३७७
उपचारासी वाज जालों	२२०५
उपजला प्राणी न राहे संसारी ...	४३५३
उपजलों मनी... ..	३९६३
उपजल्या काळें शुभ कां शकून... ..	३५९७
उपजोनियां पुढती येऊं	१६१
उपजोनियां मरे	३३४०
उपजोनि मरो वेळों वेळां	४५३३
उपजों मरों हे तों आमुची मिरासी	२५८०
उपदेश कितो करावा खळासी ...	३८४५
उपदेश तो भलत्या हातीं	२४४
उपाधीचें बीज	२२०१
उपाधीच्या नांवें घेतला शितोडा... ..	८०
उपाधी वेगळे तुढी निर्विकार ...	२२९३
उपास कराडी	२३४६
उपासा सेवटी अत्रासवें भेटी ...	२६५७

उपेक्षिला येणें कोणी करणागत...	३६९७
उंबरांतील कीटका	२४७८
उभय भाग्यवंत तरीच समान ...	४४७६
उभा उभी फळ	२१३१
उभा ऐलथडी... ..	३२२३
उभा खेखिला भीमातिरीं	६६६
उभा भीवरेच्या तिरीं राहिलाहे ...	१११०
उभारिला हात	४७७
उभे चंद्रभागे तिरीं	२०७९
उभ्या बाजारांत कया	२४८९
उमटती वाणी	२३५५
उमटे तें ठायीं	२०२२
उमा रमा एके सरी	४२०७
उरलें तें भक्ती... ..	३६७०
उरा लावी उर आळंगितां कांता...	३०६४
उरलविली लाज	२०६५
उशीर कां केला	२८६९
उष्ट्या पत्रावळी करुनियां गोळा.	१२८४
उसांतिल्या कर्मवादा... ..	३४८१
उंस वाढवितां वाढली गोडी ...	२२७०
ऋ.	
ऋणवैरहत्या	१२२८
ऋणाच्या परिहारा	२५३९
ए.	
एक आतां तुढी करा	३५६०
एक एका साह्य करूं	२७३३
एक करिती गुरुगुरु... ..	१२३३
एक तदस्य मानसीं... ..	३०९
एक ते गाढव मनुष्याचे वेष ...	१२२२
एक धरिला चितीं	२७९१
एक नेणतां नाडलीं... ..	३३३
एक परि बहिर बरें... ..	३३०१
एक पाहातसां एकांचीं म्हनें ...	१९६२

अभंगगाथा अंक.	अभंगगाथा अंक.		
एक प्रेमगुज ऐकें जगजेठी ...	६७८	एका बीजा केला नास ...	७६७
एक ब्रह्मचारी ...	४५४३	एका बोटाची निशाणी ...	२४४९
एक भाव चित्ती ...	७५९	एका म्हणे भलें ...	२९१३
एक मन तुझ्या अवघ्या भांडवला.	८९४	एका वेळे केले रितें कलिबर ...	३५०३
एक मागणें हृषीकेशी ...	६६७	एका हातीं टाळ एका हातीं ...	२६२८
एकमेकां घेती थडका ...	४३५०	एकांची उत्तरे ...	७२५
एक म्हणती आढी... ..	४५२५	एकांताचें सुख देई मज देवा ...	२७७२
एक म्हणती कृष्णा वासिलें ...	४२४३	एकांती लोकांती करूं गदा रोक..	३२४०
एक म्हणती मुख वासी नारायणा.	४२४२	एकी असे हेवा ...	३४३२
एकली राणा गोविंदासवें ...	३७५	एके धाईं खेळतां न पडशी धाई..	१९०
एकली वना चालली ...	४४०२	एके ठायीं अन्नपाणी ...	३६८९
एकल्या नव्हे खेळ चांग ...	१७७२	एवढा प्रभु भावें तेणें संपुर्ण ...	१४०
एकविध आढी न धरूं पालट ...	३१४६	एवढी अपकीर्ति ...	३१७६
एकविध नारायण ...	३७३५	एवढा संकोच तरि कां व्यालसी.	१९१७
एकविध वृत्ति न राहें अंतरी ...	३६७४	ऐ.	
एकवेळ करी या दुःखा वेगळें ...	३२४४	ऐकतो वट ...	२६७८
एकवेळ प्रायश्चित्त ...	६०१	ऐक पांडुरंगा एक मात ...	६५६
एक वेळे तरी जाईन मोहरा ...	४२०५	ऐक बाई तुजवो कांहीं सांगलें ...	४५९
एक दौरा अन्ना चाड ...	२०१६	ऐक हें सुख होईल दोघांसी ...	१९८८
एका एक वर्सें लावूनियां अर्गी ...	३६६०	एका ऐका भाविक जन ...	२४६२
एकाएकां आतां असावेंसे वाटे ...	२१७१	एका कलीचें हें फळ ...	२९७३
एकाएकां हातोफळी ...	९२७	एका गा ए अक्षय्ये जन ...	२८११
एकाऐसें एक होतें कोणा काळें... ..	२५२२	एका जी देवा माझी विनवणी ...	३१५८
एका गा ए भाई ...	४३७	एकाजी संतजन ...	२१९८
एका गावें आढी विठोबाचें नाम.	१७७८	एका पंडितजन ...	१६२४
एकाच स्वामीचे पाइक सकळ ...	१०७०	एका महिमा आवडीची ...	२९६
एकाचिया घाव्या टोके ...	१४५१	एका वचन हें संत ...	१३३४
एकाचिये वेडी ...	३४७७	एका संतजन उत्तरे माझे बोल ...	२३१३
एकाचिये सोई कवित्वाचे बांधे... ..	३०४०	एका हें वचन माझे संतजन ...	२६८३
एका जिवें आतां जिणें जालें ...	१७	ऐकें पांडुरंगा वचन माझे एक ...	३६५५
एकाइशी व्रत सोमवार न करिती.	७२	ऐकें रे जना तुझ्या स्वहिताच्या... ..	११४२
एकाइशीस अन्नपान ...	३१२	ऐकें वचन कमळापती ...	४८३
एका पुरुषा दोघी नारी ...	१२३७	ऐकोनियां कीर्ति ...	१९३९

ऐसा भाग्यें जालों	२०५२
ऐसा कर घर आवे राम	११५९
ऐसा कोणी नाही हें ज्या नावडे..	२६८४
ऐसा घेंईं कारें संन्यास	२९५३
ऐसाची तो गोवा	३५३१
ऐसा तंव मोळा	३६६४
ऐसा दुस्तर भवसागर	४१८९
ऐसा माझा कोण आहे भीड भार..	१०१४
ऐसा मी अपार पार नाही अंत ...	४२४५
ऐसा सर्व भाव तुज निरोपिला ...	४२९६
ऐसा हा लौकिक कसा	२५९
ऐसिया संपत्ती आढ्यां संवसारी...	१३२५
ऐसी एकां अटी	३४२३
ऐसी जिह्वा निकी	१३१०
ऐसी जोडी करा राम कंठी धरा...	१५३८
ऐसी ते सांडिली होईल पंढरी...	१९४९
ऐसी माझी वाणी स्वरूप पाहे...	१८८७
ऐसी वाट पाहे कांहीं	१२५३
ऐसी हे गर्जवूं वैखरी	६३५
ऐसीं ठावीं वमें	३३४८
ऐसीं वमें आढ्यां असोनियां ...	३८०३
ऐसे ऐसियानें भेटती ते साधु ...	३४५
ऐसे कुर्ळी पुत्र होती	१२६२
ऐसे कोण पाप बळी	३५६७
ऐसे कैसे जाले भोंडु	४३१२
ऐसे नाना भेष घेउनी हिंडती ...	३९४२
ऐसे पुढती मिळतां आतां... ..	९१३
ऐसे संत जाले कळी	२८५८
ऐसे सांडुनियां धुरे	१३७६
ऐसे कालियुगाच्या मुळें	७९३
ऐसे कां जालें तें मजरी न फळे...	१५०५
ऐसे काय उणें जालें तुज देवा...	४२७६
ऐसे कांही न करा कांहीं	२६६८

ऐसें ठावें नाही मूढा	
ऐसें भाग्य कई लाहाता होईन ...	
ऐसें सत्य माझे येईल अंतरा ...	

ओ.

ओनाम्याच्या काळें	
ओले मातीचा भवसा	
ओलें मूळ भेरी खडकाचें अंग...	
ओवाळें भारती पंढरीराया ...	
ओस जाल्या दिशा मज	
ओळखी तयासि होय एका भावें.	
ॐ तत्सविति सूत्राचें सार ...	

क.

कईचें कारण	
कई तो दिवस देखेन मी डोळां.	
कई देखतां होईन डोळीं	
कई मात माझे ऐकती	
कटावरी कर कासया डेविले ...	
कटिण नारळाचें अंग	
कंठी कृष्णमणी	
कंठी धरिला कृष्णमणी	
कंठी नामसिका	
कंठी राहो नाम	
कडसणी धरितां अडचणीचा ...	
कण मुसाच्या आधारे	
कथनीं पठणीं करुनि काय ...	
कथा करोनियां द्रव्य देती घेती.	
कथा करोनियां मोल ज्यापें घेती.	
कथा काळीची मर्यादा सांगतो...	
कथा त्रिवेणी संगम देवभक्त ...	
कथा दुःख हरी कथा मुक्त करी.	
कथा देवाचें ध्यान कथा साधन.	
कथा पुराण ऐकतां... ..	
कथा प्रावर्ण... ..	

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
कथा हे भूषण जनामर्थे सार... २१११	करावें तें काम ... १६०५
कथे उभा अंग राखेल जी कोणी. २०४३	करितां कोणाचें ही काज... २०७८
कथेचा उलंघ तो अधमा अधम. १५२२	करितां तडातोडी ... ३१८८
कथेचि सामग्री ... ४७२	करितां देवार्चन ... ५९४
कथे बैसेमि सादरें... ३४६५	करितां या सुखा ... २०५३
काधीं कृपा करिशी नेणें... ३५६९	करितां विचार अवघें एक राज्य. १९८२
कानकाच्या परियेळीं उजळोनि... १५८१	करितां विचार तो हा वृढ संसार. २६२५
कानवाळ कृपाळ । उदार दयाळ... ३००५	करितां विचार सांपडलें बर्म ... २५७३
कानवाळ कृपाळ भक्तांलागीं मोही. १७८४	करितां वेरझारा ... २०२६
कान्या गो करी कथेचा विकरा... १२३	करितां होय व्हावें चित्तचि नाही. २२७७
कान्या सासुन्यासी जाये ... २६६	करिती तथा वेवसाव आहे ... २३७१
कापट कांहीं एक ... २७२	करितो कवित्व झणाल हें कोणी. १००७
कान मरूं पाऊं चरण तुझारे ... ११५७	करिती कीं न करिती माझा ... १०१३
कामोदिनी काव जाणे तो परिमळ. ५३३	करिती तें देवा करी माझें सुखें... ५५०
कर क्राटावरी तुळसीच्या माळा... ५	करिती लाघवें ... ३१२७
करणें तें देवा... २८०	करी आणिकांचा अपमान ... ३८०७
करणें तें हेंचि करा... ४०२०	करी ऐसी धांवा धांवी ... ३७३४
करणें न करणें वारलें जेथें ... ३७४१	करी ऐसें जागें ... १०४३
करवितां व्रत अर्थें पुण्य लाभें... ३१३	करी धंदा परी आवडती पाय... २८२४
करविली तैसी कोली कटकट ... २३४७	करीन कोल्हाळ ... २१६५
करा करा लागपाट ... ३२९१	करील आबाळी ... १९४१
करा नारावणा ... ६०५	करी संध्या स्नान ... ७८
कराल तें करा ... २६०९	करी हेंचि काम ... १५५
कराल तें काय नव्हे जी विव्हा... ३२४९	करुणा बहुत तुझिया अंतरा ... ३८९१
करावा उदार किवा घ्यावी हारी. २३९६	करुनी उचित प्रेम... ४८
करावा उदार हें सुखां उचित ... २२८३	करुनि भारत सत्यभामा मंदिरी. ४०
करावा कांटाळा नव्हे हें उचित. १६७५	करुनि आरती ... ५०
करावा कैसाड ... २३१४	करुनि उचित खेळें भौवतालें ... ३३३
करावा वर्षाव... ३७३३	करुनि कडविड ... ३६१
करावी ते पूजा मनेंचि उत्तम... ७१	करुनि चाहाडी ... १९२
करावें कीर्तन... ४१३१	करुनि चितन खेळें भौवताले... ३५१
करावें गोमटे... २६५	करुनि जतन ... २६५
करावें चितन... ७२०	करुनियां शुद्ध मन ... ३३२

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

करुनि राहों जरी आत्माचि ...	२४३२
करुनि विनवणी ...	३५७२
करुनि विनवणी पार्थी डेवीं माथा	४९५
करुं आतां सत्रिधान ...	२४३४
करुं कवित्व काव्य नाहीं आतां...	२२२४
करुं तैसे पाडांतर ...	२५४९
करुं याची कथा नामाचा गजर	२०२९
करुं स्तुति तरि ते निज्ञा ...	३४२८
करोत तपाहि साधनें ...	३६७
करोनि स्नानविधि आणि देवधर्म	४४३१
कर्कश संगती ...	२०८५
कर्म धर्म नव्हती सांग ...	१३८७
कलयुगामाजि थोर जालें बंड ...	४१२२
कलिधर्म माथें सांगितले संती ...	११२९
कलियुगी कवित्व ...	८०४
कल्पतरु खाली ...	२०७२
कल्पतरु रुया नव्हती बाभुळा ...	९९०
कल्पतरु अंगी इच्छिलें तें फळ...	२७३०
कल्याण या आशीर्वाहें ...	३२५४
कवण जन्मता कवण जन्मविता.	१८२९
कवण दिस येईल कैसा ...	४३४६
कवणा पाषाणासी धरुनि भाव...	१७८५
कवणाशी भांडों कोण माझे साहे.	१८८२
कवतुक वाणी बोलवसें लाडें ...	३६५४
कवतुकवाणें ...	१८१८
कवळाचिया सुखें ...	१८०
कवीश्वरांचा तो आह्वांसी विटाळ	१३१५
कस्तुरीचे अंगी मीनली मृत्तिका.	२१८७
कस्तुरीचे रूप अति हीनवर ...	२९८५
कस्तुरी भिनली जये मृत्तिके ...	१७८८
कहे तुका जग भुला रे ...	११८५
कहे तुका भला भया ...	१२०१
कहे तुका मैं सब सवस ब्रह्म ...	११८२

कळलें माझा तुज नव्हे रे आठव.	३११८
कळस वाहियेला शिरीं ...	५१३
कळे परि न सुटे गाठी ...	४०४५
कळे न कळे त्या धर्म ...	३२१२
कळेल हे खुण ...	८९६
कळेल हे तैसें गाईन मी तुज ...	२१२०
कळों आला भाव माझा मज ...	३८२५
कळों आलें ऐसें आतां ...	२६१६
कळों आलें तुझे जिणें ...	३४६६
कळों नये तोचि चुकावितां बरे...	३४९९
कळों येतें तरि कां नव्हे ...	१००४
कळों येतें वर्म ...	३७६१
कंस रायें गर्भ वधियेले सात ...	१५७३
काकुलती एके पाहती बाहेरी ...	४६१४
काकुलती येतो हरी ...	३३५
काखें कडासन आडपडे ...	२५०
काग बग रीठा मारिले बाळपणी.	१८०३
कानडीनें केला मराठा भतार ...	८७
कान फाडूनियां मुद्रा ते घालिती.	३९३७
कानी धरी बोल बहुतांचीं मतें ...	१४६१
कान्हया रे जगजेठी ...	२३६२
कान्हो ऐकली रे ऐकली रे ...	४०४
कान्होबा आतां तुझी आह्वांच ...	१८१
कान्होबा तूं आलगट ...	१९७
कापो कोणी माझी मान सुखें ...	२२४४
काफर सोही आपण बुझे...	११८९
काम घातला बांसेडी ...	२८५
काम क्रोध अहंकार नको ...	३०२६
काम क्रोध आड पडले ...	४४३३
काम क्रोध आह्मी वाहिले विडलीं.	१६३०
काम क्रोध माझे जाताती शशिरीं.	१०५९
काम क्रोध माझे लावियेले...	३४४१
कामधेनुचें वासरुं ...	४४७४

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
काम नाही काम नाही १४०२	काय करू जी हातारा २२९५
काम साकूनि सकळ १४७	काय करू जीव होतो कासावीस. २६०५
कामाचा अंकित कातेतें... .. ४२४७	काय करू पोरालागली चट ... ३७१४
कामातुर चवी सांडी ८४०	काय करू मज नागविलें... .. ३५८२
कामातुरा भय लाज ना विचार... १८२७	काय करू सांगतां ही न कळे ... ३२३४
कामामध्ये काम ३९९९	काय काय करितों या मना ... ६७१
कामिनीसी जैसा आवडे भ्रतार... ४५०४	काय काशी करिती गंगा १३७
कामें नेलें चित्त नेदी धवलोकूं ... १२५६	काय कीर्ति करू लोक रंभ ... ११३३
कामें पीडिलों माया १८८	काय कृपेविण घालावें ९७३
काय आतां आर्ह्यां पोढचि भरावें. ९७७	काय केलें जळचरीं... .. १७२१
काय आतां यासी झणावें... .. ४५७६	काय खावें आतां कोणीकडे ... ६७६
काय आर्ह्यां चाळविशी ४५७३	काय जाणें मी पामर पांडुरंगा ... २२४५
काय आर्ह्यां केलें ऐसें ४१९३	काय जाणें वेद २१३५
काय आर्ह्यां भक्ति करणें कैसी... ६५९	काय जालें नेणों माझिया कपाळा. १९१६
काय उणें आर्ह्यां विठोबाचे पार्थी. ३४३	काय होरापुढें घालुनि मिष्टान्न ... १७१५
काय उणें कां करितोसी चोरी ... ३८६	काय ती करावी मालार्ची... .. ३०७४
काय उणें जालें तुज समर्थासी ... ९२४	काय तुज कैसें जाणवेल देवा ... ३४३८
काय उणें मज पांडुरंगापार्थी ... ४०८१	काय तुज मागें नाही जाणवले ... ३५७५
काय उरली ते करू विनवणी ... ३७०४	काय तुझा महिमा वर्णूं १५७२
काय एकां जालें तें कां नाही ठावें. १४९७	काय तुझी थोरी वर्णूं मी पामर ... २५५१
काय ऐसा जन्म जावा वार्थाविण. १६५०	काय तुझे उपकार पांडुरंगा ... १८२२
काय ऐसा सांगा २१५५	काय तुझे वेचे मज भेटी देतां ... १६२६
काय ऐसी वेळ ३२७८	काय तुमचिया सेवे न वेचते ... ३५२१
काय करावें तें आतां २७६३	काय तुझी जाणा २३३६
काय करावें म्यां केले ते विचार... १९५९	काय तुझी ऐसी वेचती ३८५४
काय करितील केलीं निव्य पापें... ३४१६	काय तें सामर्थ्य न चले १८७७
काय करील तें नव्हे विश्वंभर ... १६५२	काय तो विवाद असो भेदाभेद ... ३१४३
काय कळे बाळ्य ३१०	काय त्या दिवस उचिताचा ... ३६३८
काय करू आतां धरुनियां भीड. ४२३१	काय दरा करील वन ७०९
काय करू आतां माझिया ... १९८५	काय दिनकरा १०४
काय करू आतां या मना ... ४०५४	काय दिला ठेवा १८९३
काय करू आन देवतें ९२५	काय दिवस गेले अवघेचि ... ३४६१
काय करू कर्माकर्म ९२६	काय देवापार्थी उणें २०८२

	अभंगाचा अंक.		अभंग
काय देवें खातां घेतलें	२८९०	काय लयण कणकविण	
काय देह घालूं करवती	२९८	काय बांचोनिर्वां झालीं भुविभार	
काय धर्म नीत	१५०३	काय बाणूं आतां न पुरे हे काणी	
काय धोविलें बाहेरी	२२४९	काय विनवाचें कीण तो निवाड	
काय धोविलें कातडें	२२७३	काय विरक्ती कळे आहारां	
काय नव्हे करितां तुज	७४५	काय वृथावन मोहियेलें	
काय नव्हे केलें	७७२	काय शरीराचें काम	
काय नव्हेसी तूं एक	२१७२	काय सर्प खातो भ्रम	
काय नाही माझे अंतरी	३२३१	काय सांगूं हृदीकसा	
काय नाही माता गौरवीत	२८३५	काय सांगों नुइया चरणाच्या	
काय नाही लवत झाडें	१००	काय सांगों आतां संतांचे	
काय नेणां होता इविवार मेला	५४७	काय साधनाच्या कौदी	
काय न्यून आहे सांगा	४१८३	काय साहतोसी	
काय पाठविलें	१९६८	काय सुख आहे वाडणी बीजतां	
काय पाहातोसी कृपेच्या सागरा	४४४२	काय ह्याचें प्याचें	
काय पुण्य ऐसें आहे मजपार्शी	२९४६	काय ज्ञानेश्वरी उणे	
काय पुण्यराशी	१५१२	काया वाचा मन ठेविलें महाज	
काय पोरें झालीं फार	१९२२	काया वाचा मनं जाया विदणुकार	
काय फार जालीं जरी मी शाहाणा	४०८६	काया वाचा मनं श्रीमुखार्षी	
काय वा करिशी सोवळें	४३३४	कारणाचें असतां हृदी	
काय बोलों सांगा	२५९२	कार्तिकीच्या सोहळा	
काय मज एवढा भार	३२३७	कार्यवि कारण	
काय मागाचें कवणासी	३३८९	कार्य करुनि करी पंढा	
काय मागे आह्मी सुतलों	४२६८	कालवर्ति विष	
काय माझा पण होईल लटिका	२५५९	कालवरी सत्ता	
काय माझी संत पाहती जाणीव	१६९०	कान्यापिया आसि	
काय माझे नेती वाईट झालीं	२८८१	कावठियागी नाही वजा	
काय माता वितरे बाळा	१६७३	कावळ्याच्या गळीं मुक्ताकळ	
काय मी अन्यायीतें पाळा पाळयीं	२६८५	काशासाठी आह्मी जाळिला	
काय मी उदार पावेन	६१९	काशासाठी बिसीं करुनियां हाड	
काय मी जाणवा	२३२२	काशियानें पूजा करुं करीया जा	
काय म्या मानवीं हरिकथेचें	५५८	काशियाचा पांच इतरकथा	
काय या संतांचे मानूं उपकार	१७८	कास घालुनि बळकड	

अभंगाष्टा अंक.

अभंग

कासया करावे तपाचे डोंगर ...	२४७०	कां जी माझे जीवीं...
कासया गा मज घातलें संसारीं...	२८४९	कां जी वाढविलें
कासया गुण शेष पाहू अग्निकांचे	२०३६	कांच्या सार्दीं जालें ज्ञान
कासया जी ऐसा माझे मायां ...	२८३१	कां न वजावें बैसोनि कये
कासया या लामें केलें आर्तभूत...	२५५८	कां माझा विसर पडिला
कासया लागला यासी	३३९९	कां माझे पंदरी न देखतीं डोळे...	...
कासया वांचुनि जालों	३४४४	कां रे गमाविल्या गाई
कासयासी व्यर्थ घातलें	४४३४	कां रे तुझीं ठेवा बहुतां
कासयासी व्हावें जीतांचि...	४०९५	कां रे तुझी निर्मळ हरिगुण गाना.	...
कासया हो माझा राखिला	३५६६	कां रे दादोन होतां वेडे
कासिया पाषाण पूजिती	२८२८	कां रे दास होशी संसाराचा
काहे भुल धन संपत्ति घोर	११६६	कां रे न पवसी धांवण्या
काहे रोवे आगले मरता	११६७	कां रे न भजसी हरी
काहे लक्रडा घांस कटावे...	३५०८	कां रे नाठविसी कृपाळू देवासी...	...
काळ जवळीच उभा नेणा	२०३७	कां रे पुंड्या मातलासी
काळ तोंडा सुना	२१२४	कां रे माझा तुज नये कळवळा.	...
काळ्याचे मार्गे चेंडू	४५८५	कां रे माझीं पोरें ह्मणसील डोरें...	...
काळ सारावा चितनें	९८६	कांसवीचें बाळ वाढे
काळ सार्थक केल्या त्यांपां	४४७२	कांहीं एक तरी असावा आधार...	...
काळ्याच सारिखी वाहाती...	३५१४	कांहींच नलगे आदि अवसान
काळ्याच्या सत्ता ते नाही घटिका.	१४६७	कांहींच मी नव्हे कोणी ये गांवींचा.	...
काळ्याचे ही काळ	१७४४	कांहीं चिंता कोणी नाही
काळ्यावरि घालूं तरी वो सरिसा...	२२८५	कांहीं चितेविण
काळ्यावरी सत्ता	३७२८	कांहीं जडभारी
काळिया नाशुनी जाला वरी	२३९	कांहीं जाणों नये पांडुरंगाविण...	...
काळें खादला हा अवघा आकार.	५४१	कांहीं दुसरा विचार
काळ्याखी खाऊन कैवाड केला.	१८४२	कांहीं न मागती देवा
कां गा किविलवाणा केल्या दिनाचा.	१२५४	कांहीं न मागे कोणासी
कां या कोणी न ह्मणे पंदरीची...	४०६९	कांहीं नित्येनमाविण
कां गा धर्म केल्या	१२७०	कांहीं बोललों बोबडें
कां जी आह्मां होवें शेषाचें दर्शन.	३६२९	कांहीं मागणें हें आह्मां अनुचित.	...
कां जी तुझी ऐसे न व्हा कृपावंत.	३६९८	कांहीं माझे कळें आले गुणशेष.	...
कां जी धरिलें नाम	१४३०	कांहीं विपत्ति अपत्त्यां

	अभंगाचा अंक.
कांही आले नेणों भागा	२७२२
कांही येयें काळ आला आझां ...	८५७
कां होती कां होती	३५८
कांही तुझी माझी वडविली वाणी.	१७७४
कांही देवा काहीं न बोलाचि ...	५२९
कांही पांडुरंगा न करा धांवणे ...	३८३१
कांही माझा मानियेला भार ...	६३८
कांही वाढवितां देवा... ..	३६६२
क्रिडा अन्नाचें माणूस	४३५१
कृति उपदेश करावा खळासी ...	४२८२
कृति एका दिवशीं	४१८५
कृति करूं शोक	१९४०
कृति चौघाचारें	३४८५
कृति तुजपार्शी देऊं परिहार ...	२१४६
कृति या काळाचा सोसावा ...	१४४०
कृति रांडवडे	३२६७
कृति लाजिरवाणा	३९८०
कृति विवंचना करितसें जीवीं...	२५३१
कृति वेळा जन्मा यावें	३२७९
कृति वेळां खादला दगा	१७०८
कृति सांगों तरी नाइकती ...	४३६३
कृति सोसिती करंटी	३७७६
कीर्तन ऐकावया भुलले	२२६०
कीर्तन चांग कीर्तन चांग ...	१४०४
कीर्तनाचा विकरा मातेचें गमन...	४४१२
कीर्तनाची गोडी	१०११
कीर्तनाच्या सुखें सुखी होय देव...	३९१८
कीर्ति चराचरीं आहे	४५२२
कीर्तिलवाणा जाला आतां ...	४२६२
कुचराचें श्रवण	१३०२
कुटल्याविण नव्हे मांडा	१००३
कुटुंबाचा केला त्याग	२५१
कुत्र्या ऐसें ज्याचें जिणें	२२०३

	अभंगाचा अंक.
कुंरंगीपाडस चुकलेसें वनी ...	४३८४
कुसुवडी करीन काया	३९८२
कुशळ गुंतले निषेधा	९१८
कुशळ वक्ता नव्हे जाणीव श्रोता.	१४६६
कुळधर्म ज्ञान कुळधर्म साधन ...	१०२६
कुर्तीची हे कुळदेवी	२५७३
कुर्तीचें दैवत ज्याचें पंढरीनाथ...	१७५६
कुंकवाची ठेवाठेवी... ..	४०३७
कुंभ अवघा एक आवा	२८७
कुंभपाक लागे त्यासी भोगणें ...	४५६३
कृपा करावी भगवंतें	५९७
कृपा करुनि देवा	३२२
कृपावंत कृति	७५३
कृपावंता कोप न धरावा चिर्त्तां...	१८५८
कृपावंता दुजें नाहीं तुझां पोटीं ...	२१५०
कृपावंतें हाक दिली सकळीकां ...	४६०४
कृपाळू भक्तांचा	४९०
कृपाळू सज्जन तुझी	२२५७
कृपाळू ह्यापोनी बोलती पुराणें ...	१२४५
कृपेचा ओलावा	१६७१
कृपेचें उत्तर देवाचा प्रसाद ...	१४७५
कृपेचे सागर हेचि साधुजन ...	४१३५
कृष्ण गातां गीतीं कृष्ण ध्यातां ...	१८३५
कृष्ण गोकुळी जन्मला	१७३
कृष्ण माझी माता कृष्ण माझा पिता.	५१६
कृष्णरामनाम मांडी पांवोळी ...	१५३२
कृष्ण हा परिचारी कृष्ण हा ...	४५५८
कृष्णाचिया सुखें भुक नाहीं ...	४६१०
कृष्णांजनें जाले सोडवळ लोचन.	८४१
केला अंगीकार पंढरीच्या देवें ...	४९४
केला कईवाड संतांच्या आधारे...	२२७१
केला तैसा अंगीकार	३२६२
केला पण सांडी	२०२३

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

केला पुढे हरि अस्तमाना विसा ...	४५६७
केला मातीचा पशुपती	२६२
केला रावणाचा वध	११०३
केलियाचें दान	३३५६
केली कटकट गाऊं नाचों नेणतां.	५१२
केली प्रतिज्ञा मनार्शी	३०५९
केली सलगी तोंडपिटी	२७६४
केली सीताशुद्धी	२८४
केली हाण्णाळां अंचोळी	३०३७
केले तरी आतां साचचि करावें...	३७२२
केले नाहीं मनीं तया घडे त्याग...	१६९३
केले पाप जेणे दिले अनुमोदन ...	११२०
केले शुकने प्रयाण	३१८५
केल्या पुरतीं आळी	२२२७
केवढा तो अहंकार	३६८५
केवल्याच्या लुह्यां घरीं	१२९
केसा कृपाळू हें न काळसी देवा ...	१८५६
केसा ती देखिला होसील गोपाळी.	२५५७
केसा सिंदळीचा	३९०
केसा होतो कृपावंत	३३४६
केसी करूं आतां सांग तुझी सेवा.	३९३३
केसी करूं तुझी सेवा	४४२६
केसी विसों बरीं	३६२६
केसें असोनी ठावके नेणा ...	१२६४
केसें करूं ध्यान केसा पाहों तुज.	७०५
केसें भले देवा अनुभवा कां नये...	३६१०
कें ऐसी दशा येईल माझ्या आंगा.	३२२९
केवा मज धीर	१९३२
केचें भांडवल... ..	३९२६
के वाहावें जीवन	२८२०
कोटि जन्म पुण्य साधन साधिलें.	४३५२
कोठें आतां आह्मी वेचावी हे वाणी.	३६०४
कोठें गुंतलासी कोणाच्या धांवया.	१६१६

कोठें गुंतलासी द्वारकेच्या राया...	१६१५
कोठें गुंतलासी योगीयांचे ध्यानीं.	४७०१
कोठें देवा आले भंगा घोरपण...	१०००
कोठें देवा बोलों	३६१७
कोठें नाहीं अधिकार	१४५२
कोठें भोग उरला आतां	१२७६
कोठें मी तुझा धरूं गेल्यें संग ...	३९७
कोड आवडीचें	४००३
कोडियाचें गोरपण... ..	४३७९
कोडिला गं माज	२९०१
कोडें रे कोडें एका हें कोडें ...	१४१
कोण आतां काळिकाळा	२६३०
कोण आमर्ची योग तपें	४०४१
कोण आह्मां पुसे क्षिणले भायले.	१०३३
कोण घरा यंतें आमुच्या काशाला.	५०२
कोण जाण कोणा घडे उपासना.	५६१
कोणतें कारण राहिलें यामुळें ...	६८६
कोण तो उपाव करूं भेदावया ...	४४३८
कोण त्याच्या पार पावला धुडितां.	६९७
कोण तुजें हरी सीण	२७५१
कोण पर्वकाळ पाहासील तीथ ...	५२८
कोण पुण्य कोणा गर्दी	२९२९
कोण या पुरुषार्थाची मती	३०३५
कोण येथें रिता गेला	३७६९
कोण वेंची वाणी	२४४०
कोण सांगायास	६९५
कोण सुख धरुनि संसारीं	६२८
कोण होईल आतां संसार पांगिलें.	२६१५
कोणा एकाचिया पोरें केली ...	४२७९
कोणाचिया न पडो छदा... ..	३२४३
कोणा चिंता भाड	२९०५
कोणाचें चिंतन करूं देवा काळें.	३६९७
कोणाच्या आधारे करूं मी विचार.	९२३

अंक.

अमंगाचा अंक.

अमंगाचा

१६१६	कोणपापाचीं अस्तं सर्वे मी बोधद.	२६६२	खळा सदा क्षुद्धी हृष्टी
४७०१	कोणपापाचीं खावें माष	२५८७	खाणोरियांचीं पुसो घरे
२००७	कोण्या पुण्या फळ आलें	२७७८	खाइलेंच खावें वाटे
३६१७	कोण्या पुण्यें थांचा होईन सेवक...	१३७८	खावें त्यावें द्यावें
१४५२	कोणा मुखें ऐसी ऐकन मी मात...	१९०९	खिस्ती उदीम ब्राह्मण
१२७६	कोणार्सी विचार कसवा सेवक...	३१९२	खुंदोनियां घेरी आपणियांपाशीं...
३९७	कोणा ही केंडावें हा आह्वा	४०७९	खेचर खडतर
४००३	कोणी एकाचिया पोरें	३८१०	खेळतां न भ्यावें समर्थाच्या बाळें
४३७९	कोणी एकी भुलली नारी	४००	खेळतां मुरारी जाय सरोवरा ...
२९८१	कोणी निद्रा कोणी वंश	४३१३	खेळतां ते खेळ पायांच्या प्रसादें.
१४४	कोणी सुत्रा कोणी लेकी	२३६८	खेळ नव्हे बरा इंद्र कोपालिया ...
२६३०	कोणे गांवीं आहे सांगा हा विद्वल.	३०३९	खेळ मांडियेला बाळवंटीं धाई ...
४०४४	कोणें तुझा सांग केला अंगीकार.	२९७	खेळां मेळां आले घरा गोपीनाथ.
१०३३	कोणें साक्षीविण	३७५७	खेळां मनासर्वें जीवाच्या संवावें...
५७२	कोण्या काळें येईल मन्ना	२६०३	खेळां लागलों सुरक्रवडी
५६३	कोपोनियां पिता बोले प्रल्हादासी.	३०९६	खोकरी आधण होय पाकसिद्धी.
६८६	कोरडिया रेशा सारोनियां गोष्टी.	३५११	खोव्याचा विकरा
४४३८	कोरडिया गोष्टी नावडती मना ...	४४५९	खोल ओले पडे तें पीक उत्तम ...
६९७	कोरड्या गोष्टी सटक्या बोल ...	१४१२	ग.
२७५१	कौडी कौडीसार्थी फाडिताति ...	३९३८	गजइंद्र पशु आप्तें मोकलिला ...
५२८	कौतुकाचीं सृष्टी	१३६२	गजेंद्र तो हस्ती सहस्र वरुषें ...
२५२९	कौलें भरियेली पेंढ	२६२३	गडी गेले रडी
३०३५	क्या कहुं नहीं बुझत लोकां ...	११५६	गणेश सारजा करिती गायन ...
३७६९	क्या गाऊं कोई सुननवाला ...	११५९	गति अधोगती मनाची युक्ती ...
२९४०	क्या मेरे राम कवच सुखसारा ...	११६८	गंधर्व अग्नि सेम भोगिती कुमारी.
६९५	क्याला मज आयो वारिख्येसी ...	४०५	गंधर्व नगरी क्षण एक राहावें ...
६२८	क्रियाभातिहीन	७६४	गयाळाचें काम हिताचा आवारा..
२६१५	ख.		गरुडाचे पायीं
४२७९	खडा रवाळी साकर... ..	१९९२	गरुडाचें वारिकें कांसे पीतांबर...
३२४३	खद्योतें फुलविलें रक्षिपुढें हुंग ...	३७७३	गरुडावरी बैसोनि येतो जगजेठी.
२९०५	खरें नानवट निक्षेपीचें जुनें ...	८८३	गर्जत जावें नामावळी
३६९७	खरें बोले तरी	१४३१	गर्भाचें धारण... ..
९२३	खरें भांडवल सांपडलें गांठी ...	८९०	गर्भ अस्तंतां बाळा

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
गवळणी बांधती धारणासी गळा. २२१	गासी तरी एक विठ्ठलची गार्ड ... १४४२
गवळांच्या घुगऱ्या ४४५३	गांवलोकिकांहीं लाविलेले पिसें ... ४१७९
गव्हाराचें ज्ञान अवघा रजोगुण.. ४२२९	गुणा भाला विटेवरी ४१९५
गहू एक जाती ३२५	गुणांच्याचि सांटा ३७१८
गाळित जाली काया... .. ४७३	गुणांची भावडी वाचेचा पसरू. ३२९९
गंगा आली आह्मांवरी २७५५	गुरुकृपें मज बोलविलें देवें... .. १९९३
गंगा गेली सिंधुपार्शी ४३७३	गुरुचिया मुखें होइल ब्रह्मज्ञान ... ४४०९
गंगाजळा पाही पाठी पोटा नाही. १७९६	गुरुपादातीचें जळ ३१०६
गंगा न देखे विटाळ १३०५	गुरुमार्गामुळें भ्रष्ट सर्वकाळ ... २९७४
गंगोचिया अंताविण काय चाड... ८८४	गुरुशिष्यपण २७९८
गाई गोपाळ यमुनेचे तटी ... ३९६	गुळ सांडुनी गोडी घ्यावी ... ४२७१
गाईन ओंविया पंढरीचा देव ... ४६४७	गुळें माखोनियां दगड ठेविला .. ४१०७
गाईन ते लीळा चरित्रपवाडे ... ४१२	गुला कोठें होता कोंडुनियां भाला. ४६४०
गाऊं नेणें कळाकुसरी २९५७	गुले टळले पाहार तीन ४३३
गाऊं नेणें परी मी कांहीं गाईन ... २८५४	गुले पळाले दिवस रोज २८१३
गाऊं वाजऊं टाळी रंगी नाचों ... ४८८	गुली वीरसरी... .. ९५
गाऊं वाणूं तूज विठो तुझा करू. १५८४	गोकुळीची गति कोण जाणे परी. ४६१५
गाजराची पुंगी २८५५	गोकुळीच्या सुखा २८४०
गाठोळीस धन भाकावी करुणा. १२६३	गोड जालें पोटा धालें १२४९
गाढव गुंगारिलें कोंडें ३९५८	गोड नाचें क्षीर १४७९
गाढवाचे अंगी चंदनाची उटी ... १०५६	गोड लागे परी सांगतांची नभे... ३९८
गाढवाचे घोडे ७७७	गोडी पणें जैसा गुळ ५८१
गाढवाचें तान्हे ९८८	गोणी भाली घरा ५६८
गातां ऐकतां कांटाळा जो करी... १७३०	गोदेकांठी होता भाड २५४४
गातीं ओंढ्या कामें करितां सकळें ४६३४	गोपाळ प्रीतीनें कैसें विनविती ... ४२३९
गातो नाचतो आनंद ३४०६	गोपाळ ह्मणती कान्हेबा... .. २०९
गातो भाव नाही अंगी ५९८	गोपाळा उभडु नावरें बुःखाचा ... ४५८०
गातो वासुदेव मी ऐका ४३०	गोपाळाचें कैसें केलें समाधान ... ४२४४
गाबाळाचे ग्रंथी कारे पडा सदा. ४०१६	गोपीचंदन मुद्रा धरणें ४२५७
गायत्री विक्रोन पोटा जे जाळिती. ३०६६	गोमच्या बीजांचीं फळें हीं गोमदीं. ३४९६
गायनाचे रंगी ६९३	गोरस घेउनी सातें निघाल्या ... ३८५
गायें नाचें वायें टाळी १५१४	गोविंद गोविंद मना २३२८
गायें ह्मणउनी गीत ८९५	गोविंद भतार गोविंद मुळहारी ... ४५६०

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

गोविंदाचे नाम गोड घेतां वाचे.	४६१७
गोविंदाचांचोनि वदे ज्याची वाणी.	२२०२
गोहो यावा गांवा	३०८१
गौरव गौरवा पुरते... ..	५८६
गौळणी बांधिली धारणासी	२२१
गौळणी आल्या वाजत	४०८
गौळीयांची ताकपिरे	१००
अंधाचे अर्थ नेणती हे खळ	२७५२
आसोभासी भाव	४५०३

घ.

घटी अलिप्त वसे रवी	१५२६
घडिया घालनी तळीं घालती	४९६
घरी रांडा पोरं मरती उपवासी	१२६
घरोघरीं अवघे जाले ब्रह्मज्ञान	१२८८
घरोघरीं बहु जाले कवी	१४६८
घातला दुकान । देती	२६३९
घातला दुकान । पढीये	१७४७
घालिती पळहया	३१२८
घाली कवाड टळली वाडराती	३८७
घालूनियां कास	३५८८
घालूनियां ज्योती	१९६५
घालूनियां भार शाहिली निश्चिती...	३७०
घालूनियां मध्यावर्ती	४१७४
घालूनियां मापी	२४७७
घालुनि लोळणी पडिलो अंगणी...	३६६८
घेईन मी जन्म याजसाठी देवा ...	१७९२
घेईं माझे वाचे	७५६
घेऊं नये तैसें दान	४२६३
घेऊनियां चक्र गदा	११५
घेतां आणिकांच्या जीव	३९८४
घेती पाण्यासी हुबरी	१८४
घेती तरी घेईं संतांची हे भेटी ...	१२४०
घोंगडियांच्या पालट केल्ल ...	१०८१

घोंगडियास घातली मिठी ...	१०८७
घोंगडियांची एकी राशी	१०८३
घोंगडें नेलें सांगों मी कोणा ...	१०९०
घोटवीन लाळ ब्रह्मज्ञान्या हातीं	१५८९
घ्या रे भाई घ्या रे भाई	३२९६
घ्या रे भोकरे भाकरी	२०७
घ्या रे लुटी प्रेमसुख	३८२३
घ्यावी तरी घ्यावी उदंडचि सेवा.	२६०४

घ्न.

घ्नकेरीं गळीं गळा	३५९४
घ्नतुर मी जालों आपल्या भावता.	१००१
घ्नणाच्या महिमा	२८१८
घ्नणीं नमन सद्गुरुच्या पूर्ण ...	४३४२
घ्नफडें घ्नफड होके शोक होय.	२९९२
घ्नला आळवीला जाऊं	४३४१
घ्नला जाऊं रे सामार	१५९९
घ्नला पंडरीसी जाऊं	१७०६
घ्नला बाई पांडुरंग पाहूं	२११
घ्नला वळूं गाई । बेसी	१९९
घ्नला वळूं गाई । दूर	४३९१
घ्नवदा भुवनें जयाचिचे पोटी ...	२६१
घ्नवदा भुवनें लोक तिन्ही वाडे ...	३०३४
घ्नहं आश्रमांचे धर्म	७३१
घ्नहंकूनियां घेती ते कळोळ ...	४२३७
घ्नवळीं घ्नवळ निवळीं निवळ.	३२७६
घ्नदन तो अंजनपर्णे... ..	२६६६
घ्नदनाचे गावीं सपांची वसती ...	१७५९
घ्नदनाचे हात पावडीं घ्नदन ...	२९०
घ्नदनाच्या वासैं धरितील नाक.	९२०
घ्नकरी बांचून	२२१३
घ्नान्न अनन्याची धरी नारायण...	४५५०
घ्नानुयांच्या अमंत कळा	२१८२
घ्नारी वेद जयावाची	२४५७

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
आग्नि वेद ज्याची स्मृति ४५४९	चिन्ती बैसले चिंतन ३३४९
आग्नि वेद ज्याची ४६४२	चिन्हें उमटली अंभी २५१३
आल केलासी सोकळा १३४	चिरगुटे घालून वाढविलें घोट ... ३००२
आल घरा उभा राहें नारायण ... ३४४६	चितनाची जोडी ३४२९
आल माझ्या राघो ४६४	चितनासी नलबो वेळ २४४९
आलवणें काय ३३३७	चितनें अचित राहिलें निश्चळ ... ३५४
आलावा पंथ तो पाविले त्या ... ८९९	चितनें घरे तो धन्य जाणा काळ. १४४७
आलिली झाडनादा १७५९	चितले पावली जया कृष्ण भेटी ... ४६३९
आलिले सोबती ३४२४	चिता ते पळाली गोकुळा बाहेरी. ४५४६
आलिलें न वाटे २६२४	चिता नाही गांवीं विष्णुशासाचिये. २३७०
आले हें शरीर कोण्णचिये सत्तें ... ३९३०	चितामणी देवा गणपतींसी भाषा. २८८४
आले वंडवत घालीं नारायणा ... ३५७९	चितिलें तें मनीचें जाणें ८६९
आवळें काय न करी बडबड ... २२११	चुकलिया भाड्यां करितसा वंड ... १८५७
आह्लाडाची भावा १९७९	चुकलिया ताळ्य २७५८
आयला तरी पूर्ण काम ६५८	चुकलि ते वाट ३७५९
आगलें नाम गोमटे रूप ६५७	चुकलों या एशा वर्मा ३५४७
अजित मिले तो सब मिले १९९५	चुरा चुराकर माखन खाया ... ११५४
अजितसुं चित जब मिले १९९४	चुंबळीचा करी चुंबळीशीं ... २४६
अजित गुंतलें प्रपंचें ४९८४	चोरटे काचे बिघाले चोरी ... १०५४
अजित धेऊनियां तूं काय २२६३	चोरटे सुनें मारिलें टाळे १०५०
अजित गवाही वेथें लौकिकाचें काई. ९५१	चोराचिया धुडका मनीं २७१२
अजित तुझ्या मूर्त्यां २८०१	चोरासी चांगणें वेडयेसी क्षोभार ४१२५
अजित तें चितन कल्पनेचीं भांब. ३२८६	चोरें चोरातें करावा उपदेश ... १२०
अजित शुद्ध तरी सच्च मिच होली. १७५१	चौक भरियेला भासनीं ४१३
अजित साम्राज्ये ६३	छ.
अजित एसी नको देऊं भाठवण. २५२८	छळी विष्णुशासा कोपी ३०३
अजितचा चाळक ३९८७	छोडे धन मंदिर बन बसाया ... ११५२
अजिताचें बांधलें जवळी तें वसे ... ३१३८	ज.
अजिता मिळे व्याचा संग रुचिकार. ४१०३	जय अभंगळ ३१९८
अजितीं तुझे पाय डोळां रूपाचें. ४१४९	जय अवघें देव २३४८
अजितीं धरीन मी पाडलें सकुमार. १०३९	जग ऐसें बहु नांवें २६१९
अजितीं नाही भास २०८४	जय चले उतषाट कोण जाय ... ११६२
अजितीं नाही तें जवळीं असोनि ... १३६	जय जोगी जग जोयी ४३६

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

जग तरी अग्रां देव	१३०३
जगदीश जगदीश तुज ह्मणती ...	१५७०
जगा काळ खाय	२०७४
जगाचा हा बाप दाखविलें ...	४५५५
जगमें ऐसा बाप व्हावा	३०७७
जगमें कीर्ति व्हावी	४११७
जगमें मान्य केने हा तुझा वकार.	२९८०
जडलें तों आतां पायीं	३७२७
जडिलें अंगा अंगां	९०१
जतन करीन जावें	९१९
जन तरी देखें गुंतलें प्रपंचें ...	१२८०
जन देव तरी पायांचि पडावें ...	१०७८
जननिया बाळकारि घातलें ...	२४८८
जननी हे जाणे बाळकाचें वसें ...	८१९
जननी हे ह्मणें अहा काय जालें...	४५९०
जव पूजी याचा मज कां आधार.	१८६०
जन मानवले वरी बाह्याकारि ...	१०५८
जन विजन जालें आह्मां	४९
जन हें सुखाचें दिव्या घेतल्याचें.	२९६७
जनाचिया मना जावें कासियेसी.	४३२०
जनी जनार्दन ऐकनां हे मात ...	११३६
जन्ममरणांची कायसी चिंता ...	३९९५
जन्ममरणाची विसरलें चिंता ...	३६४६
जन्ममृत्यु फार जाले माझ्या जीवा.	३९४६
जन्मा आलिया गेलिया परी ...	४६५
जन्मा आलियाचा लाभ	३७६४
जन्मा आलें त्याचें... ..	१५१९
जन्मा येऊन उदार जाला... ..	१७४५
जन्मा येऊनि काय केले	२२५५
जन्मा येऊनि कारे निहसुरा ...	२२७२
जन्मा येऊनि तया लाभ जाला ...	३४६०
जन्मा येणें घडे पातकाचें मुळे ...	२८०९
जन्मंतरीचा परीट न्हावी	२१८२

जन्मंतरी शुद्ध नाही आवरण ...	३२०३
जन्मे जन्मांची संवत	४०८४
जन्मे जन्मी वस्त	४०६८
जय करितां राग	५५५५
जप तप ध्यान बलगे धारणा ...	२९३०
जपाचें निमित्त झोंपेचा पसरू...	३२०९
जय जय ह्मणा राम	४४८५
जयाचिये द्वारी सोन्याचा पिंपळ.	२३४२
जयाचिये वाचे न हो जा विडळ ...	१४४२
जयाची वसे पूर्ण	४५३३
जया दोषा परीहार	३३३
जया नाही नेम एकादशी व्रत ...	५५
जयापासुनि सकळ	२९३५
जया शिरी कारभार	२७३२
जयासी नावडे वैष्णवांचा... ..	३८७२
जयें ठायीं आवडी ठेली	३१६५
जयें वळीं चोळनियां नेलीं वत्सें.	४५६२
जरा कर्णमुळीं सांगों भाली गोष्टी.	२६८७
जरि हा हो कृपा करिल नारायण.	४०९०
जरी आलें राज्य मोळविकाया ...	२६१४
जरी तुझा मज बसवा आधार ...	४२९२
जरी न भरे पोट	३९५५
जरी माझी कौणी कापितील मान.	५५५
जरी मी नव्हतों पतित	७५८
जरी हे भाडें येती लाज	३२५७
जवळी नाही चिंत	२०४५
जवळी मुख्यापार्शी	८५५
जळती कीर्तनें	२३३०
जळतें सांचित	१२३५
जळलें तें बाह्य सोंग	३१३७
जळें माझी काया लागला वीणवा.	१३१८
जळो आशी पडो खाण	२६३०
जळो आतां नांव रूप	१४०८

	अभंगाचा अंक.		अभंगाचा अंक.
जळो जळो तें गुरुपण	४४४८	जाती विजातीची दहावयासी भेटी.	१३७१
जळोत ती येथें उपजिविती अंतराय.	१२९७	जातो न येती वा वाटा	८९७
जळो ते जाणीव जळो ते शाहाणीव.	३८०८	जातों वाराणसी	५१८
जळो त्याचें तोंड	१६१९	जाय जाय तूं पंढरी... ..	३७७६
जळो प्रेमा तैसा रंग	९९१	जाय तिकडे लागे पाठी	१६६०
जळो माझी ऐसी बुद्धी	९९७	जाय परतें काय आणिला कांटाळा.	१८४३
जळो माझे कर्म बांधां केली कटकट.	१२५५	जाय फाकोनियां निवडोनि गाई.	४५६८
जंववरी नाही देखिली पंढरी ...	८१२	जायांचें अंगुलें लेतां नाही मान ...	१८५३
जंव हें सकळ सिद्ध आहे... ..	६५५	जायांचे अळंकार	२३७४
जाऊं देवाच्या गांवा	१८७१	जायांचें शरीर जाईल क्षणांत ...	३९१४
जाऊनियां तीर्था काय तुवां केलें.	१७३७	जांरे तुझी पंढरपुरा... ..	३२८२
जागा घट्टी फिरतस्करांची ...	४१४२	जाला कवतुक करितां रोकडें ...	४५९४
जाणतें लेकरू	२४६७	जाला जीवासी उदार	३९६७
जाणतों समये... ..	३१५५	जाला प्रेतरूप शरीराचा भाव ...	२६६९
जाणपण बरें देवाच्या शिरीं ...	१३३१	जालासी पांडित पुराण सांगसी ...	४३९४
जाणवले इंद्रा चरित्र सकळ ...	४५९९	जाला हा डांगोरा	३४८४
जाणसी उचित	२९४२	जालिया सर्धान करिण मी सेवा ...	३३०२
जाणावें तें काय नेणावें तें काय.	१०२१	जाली गाढवी तुधाळ	४४२८
जाणावें तें सार	२०८७	जाली झडपणी खडतर देवता ...	४२१
जाणिवेच्या भारें चेपला ऊर ...	३४९३	जाली तडातोडी	९८१
जाणे भक्तीचा जिह्वाळा	७३६	जाली पाकासिद्धि वाट पाहें ...	४९३
जाणे वर्तमान... ..	१७४६	जाली हरिकथा रंग वीसराळा ...	४७७५
जाणें अंतराचा भाव	२१०४	जाली होती काया	२५०३
जाणें त्याचें वर्म नेणें त्याचें कर्म.	२९६१	जालें भातां सांठें	३४२६
जाणोनि अंतर	१८९१	जालें पीक आहारां व्यवथा सुकाळ.	२००१
जाणोनि नेणतें करीं माझे मन ...	२९६८	जालें भांडवल... ..	२८९९
जाणों नेणों काय	३९७०	जालें रामराज्य काय उणे आहारांकी.	११०६
जातां पंढरीच्या मार्गें	४०८७	जालें समाधान	२५२३
जातीचा पाईक ओळखी पाईका.	१०७२	जालों भातां एके ठावीं	२१५
जातीचा ब्राह्मण	३९६६	जालों भातां हास । माझी ...	४१९८
जातीची शिंदळी	२८५९	जालों भातां हास । माझे... ..	१६४७
जातीचें तें चढे प्रेम... ..	१५६५	जालों तंव सांचें	२५१३
जाती पंढरीस... ..	१६१०	जालों शरपाळ	२०६७

अभंगाना अंक.

अभंगाना अंक.

आलों निर्भर मानसी	२१०६
आलों बळिबंध	४२६९
आलों द्वणती त्यांचें मज वाटे ...	२८७७
आलों स्वयें कृष्ण भाडव हा चिस्ती.	४६२४
आयें बाहेरी हा नाडवे	४६११
आळा तुझी माहें जाणतें मीपण.	१२१८
आळी मसाकमें	४५१२
आळें घातलें सागररी	३९७१
जिकडे जाय तिकडे सर्वे	३३२८
जिकडे पाहे तिकडे उभा	४४७०
जिकडे पाहे तिकडे देव	३३२७
जिकावा संसार.	३११२
जिचें पीडे बाळ	१७३९
जिहीं तुझी कास भावें धरियेली.	४२८८
जिव्हा जाणे फिकें मधुर की क्षार.	२९२४
जिव्हे जाला चळ	३०८०
जीव जायवरी सांडी करी माता.	९७५
जीव जिती जीवनासंगें	२३८०
जीव तोंचि देव भोजन तें भक्ति.	१४४४
जीवन उपाय	२६८२
जीवन हे मुक्त नर जाले पावन ...	९०७
जीवनावांच्छनि तळमळी मासा ...	१०३१
जीवभाव त्याचा गेला अभिमान.	४६२३
जीवशिवाच्या मांडुनि हाला	१७१
जीवाचें जीवन अमृताची तनु ...	१६९१
जीविता तो माझा पिता	३६८३
जीवित्व तें किती	१३५१
जीवीचा जिव्हाळा	१०४७
जीवीचें कां नेणा	३३२३
जीवीचें जाणाचें या नाचें आवडी.	८३९
जीवें खादला देवतें	१०४६
जीवें जीव नेणें पापी सारिकाचि.	४१८०
जीवें प्हावें साटी	१८१६

जीवेंसाटी बल भाव	४७८
जुनाट हें धन अंत नाही पार ...	४३७८
जुझायाच्या गोडी ऐकताचि ...	३८७५
जुझार ते एक विष्णुवास जर्गा ...	१४९८
जे केली आळी ते अवघी गेली ...	३३६४
जे गाती अखंड विठ्ठलाचें गीत ...	३१४२
जे जे आळी केली ते ते गेली ...	३८९१
जे जे काहीं मज होईल वासना ...	३१३२
जेणें घडे नारायणी अंतराय ...	१०८
जेणें तुज जालें रूप भाणि नांव ...	३३१०
जेणें तुझी कास भावें धरियेली ...	४११२
जेणें देवा तुझी कराल	४५२१
जेणें नाही केलें आपुलें स्वहित ...	१४९९
जेणें माहें चित्त राहे नृदया पार्थी.	३६५६
जेणें माहें हित सोडल तो उपाव ...	३९२५
जेणें मुर्य स्वयी	७७५
जेणें वाडे अपकीर्ति	२५६३
जेणें वेळ लागे	१६७०
जेणें हा जीव विला वान	६१८
जेणें हाय हित	३७९२
जेणें भाडवती स्वामीचें ते पाव ...	३०५४
जेणें कीर्तन कराचें	३०८५
जेणें जातो तेंचें नूं माझा सांगाती.	२०००
जेणें जातो तेंचें पडता मसोळा ...	३६२८
जेणें जाचें तेंचें कपाळ सारतें ...	९३७
जेणें जेंचें जाशी	१६६५
जेणें देखें तेंचें तुझीच पाडले ...	१८३०
जेणें देखें तेंचें उभा	१५२८
जेणें पाहें तेंचें कांडिनी भुज ...	३४९३
जेणें माझी वृत्ति जाय	२०९९
जेणें माझी वृत्ती राहिली बैसीन ...	३६०२
जेणें लक्ष्मीचा वास	२४६५
जेणें वैष्णवांचा वास	८७७

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

जे शेष घडले न फिर करित्वां ...	१०३१
जेवितां ही धरी ...	१०५
जेविले ते संत माझे उद्यावळी ...	३१
जे कां रंजले गांजले ...	३५७
जे अं कांहीं करितें देवा ...	६१८
जे अं केलें तें तें सहि ...	३६५८
जे अं जेयें पावे ...	७२१
जे अं मना वटे मोड ...	२०१८
जे अं ज्ञावे संकल्पें ...	४०३१
जे ज्यांचें जेवण ...	३४५२
जेनी नवज्वरें तापलें घरीर ...	८१६
जेन्ना तुझी दुःखी आहां ...	२४४३
जेन्ना साटी तेंसें ज्ञावें ...	१५१
जेन्ना अधिकांर ...	२१३२
जेसा तैसा व्यातां ...	३५४६
जेसा निर्मळ गंगाभोष ...	३५५५
जेसी तैसी तरी वापी ...	३२१८
जेसी तैसी तरी ...	१४८७
जेसें चित्त जयावरी ...	२११५
जेसें तैसें बाळ मातेसी आवडे ...	३०६२
जेसें तैसें राहें देवाचे हें देणें ...	१६३१
जेसें रावी तैसा राहें ...	१५१६
जे कां निर्दुष विराकार ...	४३७७
जे अं ज्ञावा सोस ...	३७१७
जेडिलें अंजूळ ...	३४३७
जेडिलें तें आतां न सरें सरित्वां ...	२००८
जेडी कोणासाठी ...	११२८
जेडीच्या हव्यासें ...	११२५
जेडेनियां कर ...	२०६०
जेडेनियां धन उत्तम वेष्टें ...	२८६५
जे भक्तांचा विसव ...	१०७५
जे मानी तो देईल काई ...	१२४३
जे वा गेल पंदरपुरा ...	३२५४

ज्याचा ऐसा अनुभव ...	१५३४
ज्याच्या चरणा माझे वंडवत ...	३३३७
ज्याची खरी सेवा ...	५१५
ज्याची ज्या भास ...	३१७७
ज्याचे गर्जतां पवाडे। कळिकाळ ...	१६१२
ज्याचे गर्जतां पवाडे। भुतिशास्त्र ...	१६१३
ज्याचे गांवीं केला वास ...	११०५
ज्याचे मायां जो जो भार ...	३३३५
ज्याचें ज्या ध्यान ...	२३२१
ज्याचें जैसें भावी मन ...	४४०५
ज्या ज्या आह्मापासीं होतील ज्या ...	१३४७
ज्यानें आड यावें कांहीं ...	२५७६
ज्यानें ज्यानें जैसें ध्यावें ...	१४५३
ज्यांचे हीनपणे ...	३२६६
ज्यासी आवडी हरिनामाची ...	१५५८
ज्यासी नावडे एकादशी ...	२८१२
ज्यासी विषयाचें ध्यान ...	२१७०
ज्यांच्या संगें होतो पडिलो भोवनीं ...	२६४२
ज्यां जैसी आवडी त्यां तैसा विभाग ...	४३८८
जवरल्यासी काढा औषध पाचन ...	३२०८
झ.	
झड मारुनियां बैसलों पंगती ...	२१८२
झरा लागला सुखाचा ...	२०२०
झंवविली महारें ...	४०२७
झकूनियां नेत्र काय जपतोसी ...	३१०७
झड कल्पतरु ...	५११
झडा वरपोनि खाऊनियां यला ...	३८६६
झेळारे झेला वरचे वर झेला ...	१३१
ट.	
टवकारुनि कुटी लखूनियां रंग ...	७१०
टाक रका चाल रांडे कांभे केली ...	४५७
टाळ घोळ सुख नामाचा मजर ...	२११२
टाळ दिंडी हातीं ...	१०४६

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

दिव्या टोपी उंच दाखी २८५७
दिव्या टोपी माळा देवाचें मवाळें. ७८८

ठ.

ठकिलें काळा मारिली वडी ... १०८०
ठकलेंसें द्वारी १५०२
ठार्थीची ओळखी ३२३
ठाव तुझांपाशी ४२५२
ठाव देऊनियां राखें पायापासी ... ४१५३
ठाव नाही बुड १८१३
ठेवा जाणीव गुंडून १४५८
ठेविलें जतन १३४१
ठेवूनि इमान राहिलो चरणी ... ३४८७
ठेवूनियां डोई... .. २३२४

ड.

डगमगी मन निराशेच्या गुणें ... ३६०५
डळमळिला मेरु आणि तो मांसार. ३०९७
डाई घालूनियां पोरें... .. २२९
डिवेना डसेना बुजेना निर्मळ ... ४३४४
डोई वाढवूनि केश ७७६
डोळां भरिलें रूप २६१०
डोळियां पाझर कंठ माझा हाटे ... १८३६
डोळियांचें देव आजि उभें ठेलें ... ४४६१
डोळ्यामध्ये जैसें कणू २२९५
डोरलों भक्तिसुखें ३२५०

ढ.

ढाल तरवारें गुंतले हे कर... .. ४३५०
ढेंकणाचे संगें हिरा जो भंगला ... ३४०४
ढेंकणासी बाज गड... .. २४५३
ढेंकरें जेवण दिसे साचें ७०

त.

तक्र शिष्यामान १४८३
तटाचे जातीला नाही भीड भार... ३०२७
तडाभोडी करा १७४९

तन मन धन दिलें पंढरीराया ... ३९४९
तंप तीर्थ दान व्रत आचरण ... १४९०
तपाचे साचास २८५२
तपासी तें मन करूं पाहें घात ... २७९७
तम भज्याथ ते बुरा जिकीर ते करे. ४४१
तया घडले सकळ नेम २३९०
तया सवें करी काला ४५६६
तयासाठीं वेचूं वाणी ४८०
तयासी नेपतीं बहु आवडती ... २१६४
तरले ते मागें आपुलिया सत्ता ... १८८१
तरलों ह्यापुनी धरिला ताटा ... ३९७२
तरी आह्मां तुझी धरियेली कास... १६७४
तरी कां नेणते हेतें मगें ऋषी... ९२२
तरी कां पदाडे मर्जती पुराणें ... १०३५
तरी कां मागें वांआ कीर्ति... .. ३११९
तरी कां वोळगणें ३२१३
तरीच जन्म थावें २४९९
तरीच म्यां देवा ३५५०
तरीच हा जीव संसारी उदास ... २५३०
तरीच हीं केलीं ३८०५
तरीच होय वेडी ३४११
तरी भले वांया गेलों... .. ३६६९
तरी म्यां आळवावें कोणा... .. ६४९
तरी सदा निर्भर दासा २२८९
तरी हाव केली अमुपा व्यापारें ... २७५०
तरुवर बीजापोटीं ३०७०
तंव ते ह्याणे एका हृषीकेशी वो ... ४०३
तंव तो हरी ह्याणे वो निर्जांगने ... ४०२
तळमळी चित्त दर्शनाची आशा... २६७७
ताकें कृपण तो जेजुं काय घाली... ३५९९
तांतडीची धांव अंगा अणी भाव. ३८२०
तांतडीनें आह्मां धीरचि न कळे... २५९६
तापल्या वांचून नव्हे अळंकार ... २४०६

अभंगाचा अंक.		अभंगाचा अंक.	
चाप हें हरण श्रीमुख...	६६४	तुका बस्तर विचार क्या करे रे...	११७३
तान्हे तान्ह प्याली ...	१५२९	तुका मान्या पेटका...	११८८
तान्हेल्याची धणी ...	२७८	तुका मिलना तो भला ...	११९७
तांबियाचें नाणें न चले ...	४१०२	तुका झणे पुन्हा न येती मागुल्या...	४५५९
तामसाची तपें पापाची शिंदोरी...	२३३८	तुका झणे सुख घेतलें मोंपाळीं...	४५६५
तारतिम वरी तोंडाच पुरतें ...	२५२	तुकारामसुं चित्त बांधराखू ...	११९३
तारिलीं बहुतें चुकवून घात ...	२१२९	तुकाराम बहुत मिठारे ...	११७७
तारी ऐसे जड ...	१०९७	तुका वेडा अविचार ...	२८७०
तारुण्याच्या मधें न मनी ...	३०८३	तुका संगत निनसें कहिये...	११९६
तारू लागलें बंदरी ...	१५४९	तुका सुरा नहि सबदका रे ...	११८६
तिहीं ताळीं हेचि हाक ...	३०१९	तुका सुरा बहुत कहावें ...	११८७
तिहीं त्रिभुवर्ना ...	१८९६	तुजऐसा कोण उदाराची रासी ...	९२१
तिन्ही लोक ऋणें बांधिले जयानें...	२११७	तुजऐसा कोणी न देखें उदार ...	१८२१
तिळ एक अर्थ राई...	४०४८	तुज करितां नव्हे ऐसे काही ...	२४८७
तिळ जाळिले तांबुळ ...	९०	तुज करितां हातीं ऐसें ...	३१२५
तीर देखोनिया यमुनेचें जळ ...	४५८२	तुज करितां हातें भनाचे भान ...	१८४५
तीर्थ जळ देखे पाषाण प्रतिमा ...	२६३७	तुज काय करूं मज एक सार ...	४१३४
तीर्थाचिये पंथें चाले तो निद्वैव...	३१९०	तुज केलिया नव्हे ऐसें काई ...	४२९५
तीर्थाचें जें मूळ व्रतांचें जें फळ...	१४७३	तुज घालोनियां पूजितां संपुटी ...	२८७२
तीर्थाटणें एके तपें हुंबरती ...	१५२०	तुजच पासाव झालोंसों निर्माण...	९५६
तीर्थाची अपेक्षा स्वयें वाढे धर्म...	२४१७	तुज जाणें तान्ह नाही पांडुरंगा...	३३१६
तीर्थें थोडा पाणी ...	११४	तुज ते सवे भाहे ठावें ...	३०१६
तीर्थें केलीं कोटीवरी ...	६८५	तुज दिला वेह ...	३९५३
तीर्थें फळती काळें जन्में ...	४२७४	तुज दिलें भातां करीं यत्न याचा.	१७६०
तुका इच्छा मीदइतो ...	११९९	तुज न करितां काय नव्हे एक ...	१९९७
तुका उतरला तुकां...	१६०७	तुज न भें मी काळीकाळा...	३०५५
तुका और मिठाई क्या करूं रे ...	१२०२	तुज नाही शक्ती ...	१६८०
तुका कुटुंब छोरे रे...	११९८	तुज पाहतां समोरी ...	३८४४
तुका हास तिनका रे ...	११८३	तुज पाहावें हे धरितां वासना ...	२६७४
तुका हास रामका ...	११९२	तुज मज ऐसी परी ...	४०००
तुका पंखिबहिरन मानूं ...	११७६	तुज मज नाही भेद ...	२९२८
तुका प्रभू बडो न मानूं बडो ...	११७९	तुज मागणें ते देवा ...	७६१
तुका प्रीत रामसुं ...	११८४	तुज म्हणतील कृपेचा सागर ...	१९४७

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

तुजलागीं माझा जीव झाला ...	३०३८	तुझिया संगती	१८७
तुज बरी ज्याचें मन ...	६८९	तुझी कीर्ती सांगों तुजपुढें जरी...	४१३२
तुज वर्णीं ऐसा तुजविण नाही ...	७००	तुझी माझी आहे जुनी सोयरीक	४०२४
तुजवांचुनी मागणें काय कोणा ...	११०९	तुझीं वर्मं आम्हा ठावीं नारायण	३००९
तुज वाचून कोणा शरण ...	४४४६	तुझे थोर थोर... ..	७४०
तुजविण सत्ता	२३२१	तुझे घारीचा कुतरा... ..	३५९१
तुजवीण आम्हां कोण आहे ...	४४६७	तुझे पाय माझे भाळ	४४७८
तुजवीण कांहीं	४०५९	तुझे पाय माझे राहियेले चिर्ती ...	१९९९
तुजवीण कोणा	२४६८	तुझे पोटीं वाव	२०५७
तुजवीण चाड आणिकांची ...	४२९३	तुझे ह्मणों आम्हां	४४५८
तुजवीण तिळभरी रिता ठाव ...	४४२२	तुझे वर्णुं गुण ऐसी नाही मती ...	८०९
तुजवीण देवा... ..	१८०४	तुझे पाय माझी काशी	४१६५
तुजवीण मज कोण वो सोयरे ...	५२६	तुझे अंगभूत... ..	३९५२
तुजवीण वाणी आणिकांची थोरी	५६५	तुझे रास्य करूं आणिका मागों.	४७०
तुजशीं संबधचि खोटा	१२२५	तुझे नाम गाऊं आतां	२९७७
तुजसवें आम्ही अंतरलो अबळा	१२५९	तुझे नाम गाया न सोपें डवळा ...	४०१८
तुजसवें येतो हरी	२३२	तुझे नाम गोड नाम गोड	१७७०
तुझा रास ऐसा ह्मणती लोकपाळ	१०२०	तुझे नाम पंढरिनाथा	४२१८
तुझा रास मज ह्मणती अंकित ...	३३८०	तुझे नाम माझे मुखी असो ...	४४७५
तुझा भरंवसा आम्हा	४१९७	तुझे नाम मुखीं तयासी विपत्ती...	३१६०
तुझा संग पुरे संग	२२६४	तुझे नाम मुखीं न घेतां आवडी...	१७८२
तुझा ह्मणविलो रास	४२६७	तुझे नामीं दिनानाथा	४३१४
तुझा ह्मणवुनी जालो उतराई ...	१६४५	तुझे प्रेम माझ्या हृदयी आवडी...	४०३८
तुझा ह्मणवून तुज नेणें	१७६४	तुझे मज पार्शी मन... ..	३५२४
तुझा ह्मणोनियां दिसतों गा हीन	३९४५	तुझे ह्मणवितां काय नास जाला.	१७३१
तुझा विसर नको	१६८४	तुझे रूप पाहतां देवा	४४६६
तुझा शरणागत जन्मोजन्मींचा...	७६२	तुझे वर्म आम्हां कळों आलें ...	४१३९
तुझा शरणागत झालों मी अंकित.	१०२४	तुझे वर्म ठावें... ..	३२४
तुझिया हासांचा हीन जालो हास.	३८२३	तुझे वर्म हार्ती... ..	२९६३
तुझिया नामाचा विसर न पडावा.	४००५	तुझ्या ठायीं ओस	१६६३
तुझिया पार नाही गुणा	६२७	तुझ्या नामाची आवडी	२९१६
तुझिया पाळणा ओढे माझे मन...	३८७३	तुझ्या रूपें माझी काया भरो ...	२६५०
तुझिया विनोदें आम्हांसी मरण...	३५१६	तुडे भव रोग	७३८

अभंगाचा अंक.		अभंगाचा अंक.	
सुटे मायाजाळ विघडे भवसिधु...	३११४	सुद्धी तरी सांगण कांहीं	४६८
सुमच्या सुद्धी केला म्हेचा	१०३	सुद्धी तों सदैव	३६०९
सुमचिये हासर्ष्या हास करुनि ...	१०५३	सुद्धी पाय संती	१७४३
सुमची तों भेदी नव्हे ऐसी झाली.	१२७१	सुद्धी बैसलेती निगुणाचे खोळे ..	१५०६
सुमचे स्तुतियोग्य कोटें माझी वाणी.	२४३३	सुद्धी येथें पाठविला धरणेकारी ...	२३४८
सुमच्या पाळणा ओढतसे मन ...	३६९४	सुळसी माळा घालुनी कठी ...	३४३
सुद्धी कोण घाली हुंबरी	१५३	सुळसी वृंदावनी सपजला कांवा...	४४८०
सुद्धां आह्मां सरी तोंवरी	१०८५	तूं आह्मां सोयरा सज्जन	३९०३
सुद्धां आह्मां जंव जालिया समान	२५६०	तूं कृपाळू माउली	५२४३
सुद्धां आह्मां सुटी होईल यावरी...	१०६२	तूंच मायबाप बंधु राखा आमच्या.	४८६
सुद्धां आह्मां सरी	३५२५	तूंच अनायाचा राता	३२०
सुद्धां आह्मां सवें न पडवशी मांडी	२५८५	तूं पांडरा स्पटिक मणी	१२३०
सुद्धां आह्मांसी दुरुषण	३३५९	तूं बळिया शिरोमणी	३६९
सुद्धां उद्धरणें फार	३६७२	तूं माउलीहून मयाळ चंद्राहुनी ...	२२४७
सुद्धां ठावा होता देवा	८५३	तूं माझा कोंवसा	३८००
सुद्धां न पडे बेंच	२९११	तूं माझा मायबाप सकळ विस्तगोत	२४३६
सुद्धांवाशी आह्मी येऊनियां काय.	१८८८	तूं माझी माउली तूं माझी साउली.	२६०८
सुद्धां सांगतो कलियुगा फळ ...	४०३३	तूं भ्रियेचा पती	२०५५
सुद्धां साठी आह्मां आपुला विसर.	२२८२	सुधाकाळीं उक्ते भेदी	१३०१
सुद्धांसी न कळे सांगण काय एक.	३७०८	ते काय पवाडे नही म्यां ऐकिले.	४५३३
सुद्धांसी हें अपघे ठावें	३४८२	तेच्या इशारती	१०३
सुद्धां होईल देवा पडिला विसर ...	१७०	तेणें देसे माझी चोरिली अंगें ...	२०४०
सुद्धी कांटाळलां तरी	३९४३	तेणें सुखें माझें निबालें हें अंग ...	३३६८
सुद्धी गोपीबाळा मज कैसा नेणा.	१७६	तेथें सुखाची वसती	२७६६
सुद्धी माझा देवा करिजे अंभीकार.	३६५०	ते माझे सोयरे सज्जन सांगाती...	२६३
सुद्धी विश्वनाथ	१६५७	तेरा विवस जाले निभ्रक कारितां.	२४९४
सुद्धी संतजनी	१९३६	तेलेनीशीं रुसला वेडा	५६
सुद्धी संत मायबाप कृपावंत ...	३३०७	तेहीं मग्हे जें कारितां कांहीं ...	७१०
सुद्धी सनकादिक संत	१५९१	तेव्हां धालें पोद बैसलो पंगती ...	१०३४
सुद्धी साच सुपेक्षाल हा भरंवसा...	१३९	तेव्हां होतां भोगाधीन	२५७०
सुद्धी साधुसंत कैवल्यसागर ...	४४८३	तेच कितती वारंवार... ..	२६५६
सुद्धी आह्मी भले आतां	२५२७	तेचि करीं मांस	३८२४
सुद्धीं जावें निजमंदिरा	५१०	तेसे नव्हों आह्मी विठ्ठलाचे वास.	३९४८

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

तोच हीं क्षुल्लकें सखां सहोदरें ...	१३१५
तोडें खाये फार	१६२०
तोडें बोलावें तें तरी वाटे खरें ...	१९०७
तोंवरी तोंवरी जंबुक करी गर्जना.	२७८४
तोंवरी तोंवरी शोभतील गारा ...	२७८५
तोंवरी म्यां त्यास कैसें निषेधावें.	१९५५
तोचि प्रसंग आला सहज... ..	३०२०
तोचि लटिक्या माजी भला ...	२८८३
तोडुनि पुष्पवटिका फळ वृक्षयाती.	१७९८
तो बोल कोमळ निष्ठुर साहोनी ...	४६२९
तो या साच भावें न कळेचि ...	४६०१
चासला हा जीव संसारीच्या सुखा.	३९१५
चाहे चाहे चाहे सोडवी अनंता ...	३८३९
त्रिपुटीच्या योगें	१३२२
त्रिविधकर्मांचे वेगळाले भाव ...	२४२१
त्रैलोक्याचा नाथ सकळाचा आधार	३१०२
त्रैलोक्य पाळितां उबगला नाही... ..	६०२
स्थजिलें भेटवी आपूनि वासना ...	२३२७
त्याग तरी ऐसा करा	२७७६
त्याग तंव मज न वज्रतां केला ...	८२२
त्यागें भोग माझ्या येतील अंतरा.	३१७९
त्याचें सुख नाही आलें अनुभवा.	२९
त्या हरिदासांची भेटी घेतां ...	४०३४
त्यांचिया चरणा माझे	३३३९
त्यांनीं धणीवरी संग केला हरी... ..	२०६
त्यांस राखे बळें आपुले जे दास.	४६०५

थ.

यडिथेसी निघतां पाषाणाच्या ...	२५०८
युंकोनियां मान	१३०७
थोडें आहे थोडें आहे	११०
थोडे तुझी मार्गें होती उद्भरिले ...	३५२७
थोडे परीं निरें	५७८

G

थोर अन्याय केला	२२४२
थोर ती गळाली पाहिजे अहंता... ..	३०७५

द.

दगडाच्या देवा बगड नवस ...	३५७१
दंड अन्यायाच्या माथां	३१९९
दधिमाजी लोणी जाणती सकळ.	२८०८
दंभें कीर्ती पोट भरे मानी जन ...	८५९
दया तीचें नांव भूतांचें पालन ...	२६४
दया क्षमा शांती	१४३२
दर्पणासी नखदें लाजे	८३५
दर्पणासी बुजे... ..	३८०१
दर्दुराचें पिलुं ह्यजे रामराम ...	३८९३
दर्शनाची आस	८५५
दर्शनाचें आर्त जीवा	२४२१
दसरा दिवाळी तोचि आह्मां ...	३९२१
दह्याचिया अंगीं निघे ताक	२४९३
दाखवूनि आस	१८११
दाटं कांठ लागे डोळियां पाझर ...	२४२४
दाडी डोई मुंडी मुंडुनियां सर्व ...	३९३९
दाता तो एक जाणा	२३१७
दाता नारायण	३२१
दाता लक्षुभीचा पती	३९८१
दानें कांपें हात	८४
दामाजी पंताची रसद गुदरली ...	४३५८
दारिद्रानें विप्र पीडिला अपार ...	४४९५
दारी परोवरी	२०५८
दावी वर्म सोपें भाविकां गोपाळा.	४५५२
दावूनियां कोणा कांहीं	१६७२
दावूनियां बंड... ..	३१८७
दास जाले हरिदासांचा	११२२
दासा सर्व काळ	१७१३
दासीचा जो संग करी	४२७०
दासों पाछें वरें राम... ..	११५८

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
सास्य करी सासाचें ६५२	दुर्जनाची जाती २६८०
दिक चिया नाही संसारसंबंध ... २५३२	दुर्जनाची जोडी २२१७
दिन दिन शंका वाटे १७६८	दुर्जनाचें अंग अवघोचि सरळ ... २१९७
दिन रजनी हाचि धंदा ८८२	दुर्जनासी करी साहे... .. ६६
दिनाचा कृपाळु दुष्ट जना काळ. ४६२८	दुर्बळ हें अवघें जन ५८९
दिला जीव भाव ३४७६	दुर्बळाचें कोण २०६९
दिली चाले वाचा २४००	दुर्बळाचे हातीं सांपडलें धन ... २१४४
दिली मान तरी नेघावी शत्रूची ... ३१८२	दुर्बळा वाणीच्या एक वोन सिद्धि. २०४६
दिली हाक मनं नव्हे ती जतन ... ३३७९	दुर्बुद्धि ते मना ३०६९
दिवच्या छत्री घोडे... .. १८८४	दुर्वास या स्वामी गुंतलो भाकेसी. ३१००
दिवच्या वाघें लावुनि खाणें ... २६९	दुर्वासिं निरोप आणिला ये रीती... ३१०४
दिवसा व्यापारचावटी ४२०९	दुष्ट आचरण ग्वाही माझें मन ... २६७५
दिव्याळखार नारायण ४५१०	दुष्ट भूषण सज्जनाचें २०३८
दीन आणि दुर्बळासी ३६४१	दुष्टाचें चित्त न भीतें अंतरी ... १७२८
दीनानाया तुझीं ब्रिदें चराचर ... ५४४	दुरि तोंचि होतो आपुलें आशकें. ३४९८
दीप घेऊनियां धुंडिती अंधार ... ५६३	देई डोळे भेदीं न धरीं संकोच ... १९१८
दीप न देखे अंधारा... .. ८८०	देईल तें उणें नाही २५६९
दुखलें चित्त आजिच्या प्रसंगें. ३१३९	देऊं कपाट ३३९२
दुःख वाटे ऐसी ऐकूं नये गोटी ... ८१३	देऊं ते उपमा... .. ८५४
दुःखाचीये सार्थी तेंयें मिळें सुख. २११८	देऊनिया प्रेम मागीतलेंचि ... ३८१९
दुःखाची संगती २७०१	देखण्याच्या तीन जाती... .. ३३२३
दुःखाचे डोंगर लागती सोसावे.. ९११	देखत आखों झुटा कोरा ११६९
दुःखी होती लोभें करावें तें काई... ४५९७	देखत होतो आधीं मागें पुढे ... ४२५
दुःखें दुभागलें हृदयसंपुष्ट २९८९	देखिलासी माती खातां २२२
दुजा ऐसा कोण बळी आहे आपां १३	देखिलें तें धरीन मनं ३६३४
दुजे खंडे तरी... .. ४५	देखीचा दिमाख शिकोनिया ... ९०१
दुडीचरी दुडी २८७४	देखीचें तें ज्ञान करावें तें काई . . ४११३
दुध व्हीं ताक पशूचें पाळण ... ११४०	देखोनी पुराणिकांची राठी ... ११६
दुधाचे घागरी मद्याचा बुंद ... १६५४	देखोनीयां तूझ्या रूपाचा आकार. ५३५
दुधाळ गाढवी जरी जाला पाहें ... ३०५१	देखोनी हरखली ७७
दुबळें सदैवा ३४०२	देखों देखीं करती गुरु २११३
दुर्जनाचा मान २१३८	देती घेती परज गेली १२९
दुर्जनाची गंधी विष्टेचिया परी ... ११७	देव अवघें प्रतिपाही... .. २९५९

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

देव आड जाला	३५४
देव आतां आढी केला असे ऋणी	४४१०
देव आमचा आमचा	१८७०
देव आहे सुकाळ देशी	२८०२
देवकी नंदन	३१४४
देव कैचा तथा दुरी... ..	४१४२
देव गावा ध्यावा ऐसें जालें	४०३५
देव घ्या कोणी देव घ्या कोणी	१००९
देव जडला जाईना अंगा	४१९०
देव जाणता देव जाणता	३६५८
देव जाले अवधे जन	३१३३
देव तिहीं बळें धरिला सायासें	३१११
देव तिळीं आला	४०८०
देव तीर्थ येर दिसे जया ओस	३२३३
देव ते संत देव ते संत	२५००
देव त्या फावला भाविकां गोपाळा	४६००
देव द्याळ देव द्याळ	१८६४
देव धरी नाना सोंगें	४०६६
देव निढळ देव निढळ	१८६६
देव पाहावया करी वो सायास	१९८९
देव पाहों देव पाहों	१८६९
देव बराडी देव बराडी	१८६७
देव बासर देव बासर	१८६५
देव भक्तालागीं करूं नेही संसार.	३०५२
देव भला देव भला	१८६८
देव मजूर देव मजूर... ..	१८६३
देव राखे तथा मारील कोण	१६१४
देव वसे चिर्त्ती	२४७२
देव सखा आतां केले नव्हे काई.	२६२९
देव सखा जरी	३७२
देव होईजेत देवाचे संगती	३२७
देव होसी तरी आणिकांतें	११२८
देवा आतां ऐसा करी उपकार	१९९६

देवा आदि देवा जगत्रय जीवा ...	४५४४
देवा एके हें विनंती	१४६२
देवा ऐसा शिष्य देई	८१३
देवाचा भक्त तो देवासी गोड ...	१७८७
देवाच्या वस्त्रा स्वर्मा ही नाठवी.	३०६३
देवाचिये चाडे प्रमाण उचित ...	२६१७
देवाचिये पार्या देई मना बुडी ...	३८१३
देवाचिये पार्या वेचो सर्व शक्ति.	३९८८
देवाचिये माथां घालूनिया भार ...	१२९४
देवाची ते खूप आला ज्याच्या...	३४४७
देवाची पूजा हें भूतांचें पाळण ...	३८५०
देवाची भांडारी	३३०५
देवाचे घरी देवें केली चोरी ...	१८४०
देवाचें चित्रि नाठवें सर्वथा ...	३७५४
देवाचें निर्माल्य कोण शिवे हातीं.	३२३२
देवाचें भजन करे न करीसी ...	३३७१
देवाचें ह्यणोनि देवी अनादर ...	२४३
देवाच्या उद्देशें जेथें जेथें भाव ...	२९२४
देवाच्या निरोपें पिटितो डांगोरा.	३४६९
देवाच्या प्रसादें करारे भोजन ...	४०
देवाच्या संबंधें विश्वचि सोवरे ...	८२६
देवा तुजपें माझ्या पूर्वजांचें ऋण.	३९१३
देवा तुज मज पण	१७९३
देवा तूं आमचा कृपाळ	६३०
देवा तूं कृपाकरुणासिधू	६२७
देवा बोलें आतां बोला	४२०१
देवा मी चांडाळ चांडाळ	६७०
देवावरिल भार	१३०६
देवावरी भार	३०५७
देवासाठी जाणा तथाची	१४९१
देवासी अवतार भक्तांसी संसार.	१०३८
देवासी तो पुरे एक भाव गांठी ...	२९७३
देवासी पै भांडों एक चित्त ...	४५०१

अभंगाचा अंक.

स्वासी लागे सकळांसी पोसावें...	१७९१	दोहींमध्ये एक घडेल विश्वा
देवांच्याही देवा गोपिकांच्या पति.	१९१५	द्या जी आढ्यां कांहीं सांग्या
देवीं आणि देतां सिंधु घुसळिला.	३०९०	द्या जी माझा विचारूनियां
देवीं देव जाला भोग सरला ...	४२०	द्याल एसें दिसे
देवें जीव धाला	५९६	द्याल ठाव तरी राहिन संगत
देवें दिला देह भजना गोमटा ...	३७१३	द्याल माळ जरी पडेन मी प
देवें देऊळ सेविलें	२३१५	द्रव्य असतां धर्म न करी...
देवों कपाट	३५५८	द्रव्याचा तो आढी धरितों
देवा वेष नव्हे माझा	४२४	द्रव्याचिया कोटी
देह आणि देहसंबंधें निसावीं ...	१२९३	द्रव्याचिया मागें कळिकाळा
देह जाईल जाईल	३११६	द्वारकें केंपें आलें याचि ठा
देह तंव असे भोगाचे आधीन ...	२६३२	द्वारपाळ विनंति करी ...
देह तंव आहे प्रारब्धा आधीन ...	३८५७	द्वेषाचिया ध्यानें हरिरूप...
देह तुझ्या पायीं	२९६६	ध.
देह नव्हे मी हें सरे	१२९५	धडकला अग्नि आह्या येती
देह निरसे तरी	२१७९	धणी न पुरे गुण गातां ...
देह प्रारब्धा शिरीं	३५४८	धन मेळवूनी कोटी... ..
देहबुद्धि वसे जयाचिये अंगीं ...	३४००	धनवंत एक बहिर अंधळे...
देहबुद्धि वसे लोभ जया चित्तीं...	५४०	धनवंता घरीं
देहभाव आढीं राहिलों ठेवूनि ...	१२२२	धनवंतालागीं... ..
देह मृत्याचें भातुकें	३१७८	धना गुंतलें चित्त माझे मुरा
देहा लावीं वात	२०९३	धनासींच धन
देह हा सादर पाहावा निश्चित ...	८०८	धनी ज्या पाडका मानितो
देहीं असोनिया देव	४४८४	धनें वित्तें कुळें
देव्यभारें पीडिली पृथ्वी बाळ्य ...	१५७१	धन्य आजि दिन
देव्य दुःख आढ्यां न येती जवळी.	२१२३	धन्य काळ संतभेटी
सोदिवसांचा पाहुणा	४४७७	धन्य जालों हो संसारीं ...
सोन्ही टिपसीं एकचि नाद... ..	१९२	धन्य ते पंढरी धन्य भीमाती
सोन्ही हात ठेवुनि	१२४८	धन्य ते मोधन कांबळी ...
सोराच्या आधारे पर्वत चढला ...	३८८८	धन्य ते संसारीं
सोष करुनि आढीं पतित सिद्ध.	४०६४	धन्य तो प्रथम जेथें हरिवासा
सोष पळती कीर्तनें... ..	६०४	धन्य त्या मौळणी इंद्राच्या
दोहीं वार्ही आढ्यां वास	३१५७	धन्य दिवस आजि डोळिया

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

धन्य दिवस आजि दर्शन संतांचें...	१५८३
धन्य देहू गांव शून्य भूमि ठाव...	७८९
धन्य धन्य उद्यास पंढरीसी वास.	३८८०
धन्य पुंडलीका बहु बरें केले ...	१७३४
धन्य बा ह्या एशा नारी	२३६४
धन्य भावशीळ	७८५
धन्य मी मानिन आपुलें संचित...	१६९९
धन्य शुद्र जाती	१३५०
धन्या आतां काय करूं	४३२७
धरावा तो बरा	३४५३
धरावें तों भय	३५०५
धरितां इच्छा दुरी पळे	२१८५
धरितां ये पंढरीची वाट	१३८१
धरितों वासना परि न ये फळ ...	१९२०
धरियेलीं सोंगें	१६११
धरियेलें रूप कृष्णनाम जुंघी ...	४६३६
धरिला पालव न सोडो माझा येणें.	३९५
धरिलीं जीं होती चित्तीं	३१७३
धरिल्या देहाचें सार्थक करीन ...	४००८
धरी दोहीं ठायीं सारखाचि भाव..	४६२७
धरुनि पालव आसुडीन करें ...	१६७६
धरुनियां चाली हांवा	२६५२
धरुनियां नर्ना बोलिलों संकल्प...	३८७८
धरुनियां सोई परतलें मन ...	२६२२
धरुनि हें आलों जीवीं	३६७१
धरोनि दोन्हीं रूपें पाळणें संहार...	२७८६
धरोनियां फरश करीं	४३६०
धर्म तो न काळे	२२१६
धर्म रक्षावया अवतार घेशी ...	३८९६
धर्म रक्षावयासाठीं... ..	२६०
धर्माची तुं मूर्ती	४३
धर्माचें पाळण	२१३६
ध्वळलें जगसंसार	३४२०

धाकुच्याचे सुखीं घास घाली ...	२४२
घालें मग पोट	२६५
घालों सुखें डेकर देऊं	१७७१
घाई अंतरींच्या सुखें	६१७
घांव कान्होवा गेल्या गाई... ..	२४१
घांव घाली आई	८५२
घांव घांव गरुडध्वजा	२४५४
घांवा केला घांवा	३४३६
घांवा शीघ्रवत	२६९८
घांवे त्यासी फावे	१२८१
घांवे माते सोई	१८५०
घांवीनियां आलों पहावया मुख...	४१७८
धिग जिणें त्याचा स्वामी हीनवर	८६०
धिग जीणें तो प्राइले आधीन ...	३०६
धिग तो दुर्जन नाही भूतदया ...	४०७३
धींद धींद तुझ्या करीन धींदझ्या.	२९९६
धीर तो कारण साह्य होतो. ...	११३८
धीर नव्हे मनें... ..	२६६७
धीर तो कारण एकविध भाव ...	२०११
धेनु चरे वनांतरीं	१५५६
धोंडधासवें आदळितां फुटे. ...	३४५६
ध्याईन तुझें रूप गाईन तुझें नाम.	३३७०
ध्यानीं ध्यातां पंढरिराया	४०७८
ध्यानीं योगीराज बैसले कपारीं...	३६१
न.	
न करवे धंदा	५७१
न करा दांचणी	२९१५
न करावी आतां पोदासाठीं चिंता.	८८८
न करावी चिंता	३४४५
न करावी स्तुति माझी संतजनीं...	१०५३
न करि त्याचें गांढेपण	३१३०
न करीं उदास	२६८१
न करीं तळमळ राहरे निघळ ...	११४३

अभंगाचा अंक.

न करीं तुमची सेवा... ..	२७१४
न करीं पठण घोष अक्षरांचा ...	३४१३
न करींरे मना कांहींच कल्पना...	३५८१
न करीं संग राहरे निश्चळ...	११२
न कळतां काय करावा उपाय ...	८६८
न कळतां कोणी मोडियेलें व्रत ...	२१२७
न कळसी ज्ञाना न कळसी ध्याना	३८३४
न कळे जी भक्ति काय करूं सेवा	३६७३
न कळे तत्त्वज्ञान मूढ माझी मती.	१०१८
न कळे तें कळों येईल उगलें ...	३०४८
न कळे ब्रह्मज्ञान आचार विचार.	३८८९
न कळे महिमा वेद मौनावले ...	४३६५
न कळे माव मुनि मागे एकी ...	२५०१
नका कांहीं उपचार माझ्या ...	३८४
नका घालूं दूध जयामध्ये सार ...	११५०
नका रंतकथा येथें सांगों कोणी.	३१२९
नका धरूं कोणी	२१३९
नका मजपार्शी	३४२५
नका वाटूं मन विधिनिषेधांसी ...	८२०
नको आतां पुसों कांहीं	२४०५
नको आह्मांसवें गोपाळा	२३३
नको ऐसें जालें अन्न... ..	१६६१
नको कांहीं पंडों ग्रंथाची... ..	२३२५
नको घालूं झांसां	३७०२
नको वुष्ट संग... ..	२१०७
नको देऊं देवा पोटीं हें संतान ...	२८६४
नको धरूं आस व्हावें या बाळास.	१९८६
नको नको मना गुंतूं मायाजाळीं.	२८०९
नको बोलों भांडा	१७१८
नको ब्रह्मज्ञान आत्मस्थिति भाव.	१०२२
नको मज ताटा नको अभिमान.	३४४५
नको माझे मानूं आहाच ते शब्द.	२५६१
नको येऊं लाजे होय तूं परती ...	४३२१

अभंगाचा अंक.

नको विद्या वयसा आयुष्य ...	४४६८
नको सांडूं अन्न नको सेवूं वन ...	१३६८
नको होऊं देऊं भार्वाी अभावना ...	८२१
न गमे न गमे न गमे हरिविण ...	३२३८
न गमेसी जाली दिवस रजनी ...	२१६९
न घडे मायबापें बाळकाचा घात.	४९३०
न चलवे पंथ वेच नसतां पालवीं.	२५०७
नजर करे सोही जिंके तुरथी ...	४४२
नट नाव्य तुझीं केलें याच सार्दी.	१३७४
नट नाव्ये अवघे संपादिलें सोंग...	९६४
न देखवे डोळां ऐसा हा आकांत.	५५७
न देखिजे ऐसें केलें... ..	१६०८
न देखें न बोलें नाइकें आणीक ...	१२
न देखोन कांहीं	२४५
न धरीं प्रतिष्ठा कोणाचीही यम...	३४६३
न पडों हार्डीं घाव	३७९५
न पविजे तया टाया	३७६७
न पवे सन्निध वाटते चिंता ...	६३१
न पालटे एक... ..	१९०८
न पालटे जाती जिवाचिये सार्दी.	३१८१
न पाहे माघारें आतां परतोनि ...	२५४५
न पुर्जां आणिकां देवा न करीं ...	१४६३
न बैससी खालीं	१९२७
न बोलतां तुझां कळों नये गुज...	३१
न बोलसी तेंही कळलें देवा. ...	६२४
न बोलवें परी पडिला प्रसंग ...	१८५४
न बोलसी करा वाचा	१४०९
नभोमय जालें जळ... ..	२५८८
न मनावी चिंता तुझीं संतजनीं...	९३१
न मनावें तैसें गुरूचें वचन ...	१२०८
न मनावी चिंता कांहीं माझे विशीं	३११०
न मनी ते ज्ञानी न मनी पंडित...	२८२७
नमस्कारी भूतें विसरुनियां तीं ...	३०३३

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

जमावे पाय हें माझे उचित ...	२८३४
नमितो वा सेवा	२३७९
न मिळती एकाएक... ..	४२५५
न मिळो खावया न वाढो संतान.	५४७
नमो नमो तुज माझे हें कारण ...	३९३४
नमो विष्णुविश्वरूपा मायबापा ...	११३०
नम्र जाला भूतां.	१४८०
न ह्मणे कवणा सिद्ध साधक ...	२०५०
न ह्मणे वो आह्मी आपुलें... ..	४३४८
न ह्मणे साना थोर	१८७९
नवे इच्छू सेवा स्वइच्छा जगाची.	१२१२
नवे ऐसे बोलो कठिण उत्तरे ...	३५७६
नवे जरी कांहीं	७२३
नवे जरी तुज मधुर उत्तर... ..	३२
नवे नेत्रां जळ.	८२
नवे पाहो मुख मात्रागमन्याचे ...	१४६९
नवे पुसो आज्ञा केली एकसरें ...	१७७६
नवे माझा तुझा हाक शब्दस्पर्श...	३८५९
नवे वाटू मन... ..	२८६७
नवे सोमसरी उपचाराची हरी ...	२९९९
नवे स्तव कांथें हातें क्रियानष्ट ...	२६०२
नयो वाचें अनुचित वाणी ...	२१८२
नरदेह वायां जाय	४३८२
नरनारी बाळें अवघा नारायण ...	४११४
नरस्मृति आणि कथेंचा विकरा... ..	२६४०
न राहें रसना बोलतां आवडी ...	३०
न राहें क्षण एक वैकुण्ठ	१९७६
न लगती मज शब्दब्रह्मज्ञान ...	३९४४
न लगे चंदना सांगावा परिमळ... ..	२८९
नलगे चिंता आतां अनमोदन ...	२९९३
न लगे सेवा तुझे आह्मासी ...	४१५८
नलगे देवाकाळ.	१४१६
नलगे धावा जीव सहजचि ...	२९२५

नलगे पाहावें अवघड वांकडे ...	२९२२
न लगे मरावें	३३७७
नलगे मायेची बाळें निरबाचे ...	१२३३
नलगे हें मज तुझे ब्रह्मज्ञान. ...	५३२
न लागावी विठी	४०४०
न लाहिजे जपें न लाहिजे तपें ...	३४२९
न वजतां घरा... ..	२९३३
न वजावा तो काळ वायां... ..	२७२९
न वजे वायां कांहीं एकतां ...	१०२८
नवा नवसांची... ..	७६६
न विचारितां ठाया ठाय	२९१९
न संगतां तुझां कळो बेंतें अनर.	१२५८
न संगायें वर्म... ..	१३७०
न संडवें अन्न... ..	७२४
न संडावा आतां ऐसे वाटे ठाय...	२५६७
न संडावा ठाय	२२००
न संडी अवगुण	५८७
नसनां अधिकार उपदेशासी ...	२४७६
नसनांचि वाडति भय	२७२०
नसतां किथिलयाणें	२५१२
न सरें लुडितां मागे बहुता जनीं...	३८६६
न सरें भांडार	२७४९
नसावें ओशाळ	१७५०
नसे तरी मनीं नसां... ..	७२२
न सोडीं न सोडीं न सोडीं ...	३५५
नव्हती आलीसी सासुरी अवघा.	२२४६
नव्हती ते संत करितां कावित्य ...	२३०६
नव्हती भेटी तोंचि बरे	३१६४
नव्हती माझे बोल। अवघे ...	९६२
नव्हती माझे बोल जाण हा ...	२६८६
नव्हती याचा सोस होता... ..	१४१३
नव्हती ही माझी जायांचीं भूपणें.	२४४३
नव्हती हे उसणें बोल	३७१६

अभंगाचा अंक.

बळवंतें तें कळो आलें	३९३८
बळवंतों सावचिन्त	३४१
बळावा तो बरा मुळांच संबध	३९२०
बळावें तें जालें। तुझां	२०२४
बळावें तें जालें हेखिले पाव	३६२
बळ्हे आराणूक परी मनीं वाहे	१९९
बळ्हे आराणूक संवसारा हातीं	७३
बळ्हे कांहीं कवणाचा	१८०६
बळ्हे खळवासी मता च पुरता	१४६४
बळ्हे गुरुसाख्य संसारिया	१२११
बळ्हेच निग्रह देहासी	२७२४
बळ्हे जाखाई जोखाई	२३८९
बळ्हे तुझां सरी	२२२६
बळ्हे दास खरा	२३२०
बळ्हे धीर कांहीं पाठवूं निरोप	१९१२
बळ्हे नरनारी संवसारी अंत	४६२
बळ्हे निष्ठावंत तुज काय बोल	४४२४
बळ्हे परी झणवीं दास	३३१८
बळ्हे ब्रह्मचर्य बाहलेच्या त्यागे	१३६७
बळ्हे ब्रह्मज्ञान बोलतां सिद्ध	१७९९
बळ्हे भिडा हें कारण	२७६१
बळ्हे मतोळ्याचा वाण	२६३८
बळ्हे मी आहाच आशेचें बांधलें.	३९९८
बळ्हे मी शाहाणा	३६१९
बळ्हे मी स्वतंत्र अभंगाचा पाईक... ..	२९८६
बळ्हेच निग्रह देहासि हंडण	२७२४
बळ्हे शब्द एक देखी	६९२
बळ्हेसी तूं लासी	३९३४
बळ्हे हें कवित्व टाकसाळी नाणें.	४४००
बळ्हे हें गुरुत्व मेघवृष्टी वाणी	१९२५
बळ्हां आतां जीवीं कपट वसती.	२४४२
बळ्हां आह्मी आजीकाळींची	१३६४
बळ्हां गांठें आळसी... ..	१६८३

अभंगाचा अंक-

बळ्हां वैद्य आह्मी अर्थाचे भुकेले.	३३१७
बळ्हां सभाधीट	३६६३
नाइकावे कार्नीं तयाचे ते बोल... ..	१४७९
नागरगोंडें बाळरूप	२३८८
नागलें देखोनि चांगलें बोलें	४०६१
नागनूनि एके नागवीं च केलां	१९८३
नाच गाणें माझा जवळील ठाव.	५००
नाचतां देखिलीं गाईं वसें जन... ..	४६१६
नाचावेंसें वाटे मना... ..	३२६७
नाचे टाळी पिटी	७८७
नातुडे जो कवणेपरी	२१००
नाना मतांतरे शब्दांची व्युत्पत्ती.	४३३०
नाम आठवितां सहस्रित कंठीं	८१८
नाम आहे जयापार्शी	४३६१
नाम उच्चारितां कंठीं	२७९५
नाम घेतां उडाउटीं	२७८१
नाम घेतां कंठ शीतळ	२२६१
नाम घेतां नलगे मोल	२३९२
नाम घेतां निवें	१३८२
नाम घेतां मन निवें... ..	१३८२
नाम घेतां वायां गोला	२३९३
नाम तारक भवसिंधु	४०४२
नाम दुषी त्याचें नको हरषण	२३८३
नामदेवें केलें स्वप्नामाजी जाणें	१३२०
नामधारकासी नाहीं वर्णावर्ण	३८२८
नाम न वंदे ज्याची वाचा... ..	२९८३
नामपाठ मुक्ताफळांच्या ओवणी.	७२५
नाम पावन पावन	४४९१
नाम झणतां मोक्ष नाहीं	१४३९
नामसंकीर्तन साधन पै सोपें	२४५९
नामाचा डांगोरा फिरवीं धरोधरीं.	४४९९
नामाचा महिमा बोलिलों	३७७८
नामाची आवडी तोचि जाणा	१२०६

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

नामाचें चिंतन प्रगट पसारा ...	१४३८
नामाचे पवाडे बोलती पुराणे ...	१४२५
नामाचें सामर्थ्य कां रे स्वडिसी... ..	३०९३
नामाविण काय वाडगीं चावट ...	२८९७
नामासारिखी करणी	४३०२
नामें स्नानसंध्या केलें क्रियाकर्म.	२०१२
नारायण भाले निजमंदिरासी ...	४५९३
नारायण भूर्ती न कळे ज पासो ...	४५७१
नारायण ऐसा	३५५२
नारायणें कंस चाणूर मर्डिला ...	४६२६
नरि तरी काय नुजेडे कोंबडे ...	२२८८
नावडावें जन नावडावा मान ...	२२९२
नावडे जें चित्ता	१८८९
नावडे उथां कथा उठोनियां जाती	२०४४
नावडे तरि कां येतील हे भांड ...	८३६
नाव साराचें ही सार	५९७
नाशवंत देह नासेल हा जाणा ...	१४८८
नाहीं आइकत तुझी माझे बोल... ..	२२२५
नाहीं भाले भक्तिमुख अनुभवा... ..	१४१७
नाहीं आह्मां शत्रु सासुरे	२०४८
नाहीं आह्मां विष्णुदास	८०२
नाहीं उल्लथिले कोणाचें वचन ...	९७४
नाहीं कांदाळलो परि वटि भय ...	१०१६
नाहीं काम माझे काज तुझांसवें... ..	१०
नाहीं काष्टाचा गुमान	१८९८
नाहीं कोणी दिस जात वायांविण.	१६५१
नाहीं खंड जाला	३६७७
नाहीं गुण शेष लिपों हेत अंगी... ..	३७६५
नाहीं घटिका ह्मणसी	३००४
नाहीं घाटावें लागत... ..	२३७२
नाहीं जप तप जीवाची आटणी.	३५५६
नाहीं जो वेंचलो जिवाचिया ...	२२२३
नाहीं जाले माल कळे हेतां काळीं.	१८५५

नाहीं तरी आनां कैचा अनुभव ...	२७१८
नाहीं तुज काहीं मागत संपत्ति ...	२९३३
नाहीं तुझे उगां पडत गळां ...	१०८४
नाहीं तुझां कांहीं लाविलें मागणें... ..	३१९७
नाहीं तुझीं केला	१८७४
नाहीं त्याची शंका वैकुण्ठनाथ का.	४५७४
नाहीं त्रिभुवनी सुख था समान ...	१४०१
नाहीं दिलें कधीं कठिण उत्तर ...	१६६३
नाहीं दुरुळलो अन्ना	६०८
नाहीं देणें घेणें	२०२७
नाहीं देवाचा विश्वास	३५८३
नाहीं देवापार्शी मोक्षाचें गाठोडें.	२३२६
नाहीं नाच हरि आठवितां मुखें ...	४६१२
नाहीं निर्मळ जीवन	७६५
नाहीं पाइतन भूपतीशीं सावा ...	२११६
नाहीं पाक होत उकराटे	४०७४
नाहीं बळ योग अभ्यास कराया.	४२८७
नाहीं भ्यालो तरी पावलो या ...	३४७२
नाहीं मज कृपा केली पांडुरंगें ...	३६४९
नाहीं मज कोणी उरला तुजन ...	३६५५
नाहीं मागितला	१२२९
नाहीं माथां भार	१५२५
नाहीं म्यां वांचिला मंत्र	३२७५
नाहीं येथें वाणी	१३४०
नाहीं रिकामीक परी वाहे नवीं ...	४४५४
नाहीं रूप नाहीं नांव	२९३६
नाहीं लाग माग	३३७८
नाहीं लोपों येत गुण	२५९७
नाहीं वागवित जाणिवेचें ओझें ...	३२३७
नाहीं विचारीत	१८५२
नाहीं शब्दशधीन वर्म आहे तुरी ...	४३३१
नाहीं संतपण मिळतें हें हार्दी ...	१२०५
नाहीं संतांशीं शरण	४४१३

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

नाहीं सरो येत कोरड्या उत्तरीं ...	३७७४	निर्वाहापुरतें भन्न आच्छादन ...	१४८६
नाहीं सरो येत जोडिल्या वचनीं.	२७०७	निर्वैर व्हावें सर्व भूतासवें ...	२३१९
नाहीं संसाराची चाड ...	४३१२	निर्वैर होणें साधनाचें मूळ ...	१४२८
नाहीं साजत हा मोठा ...	७१७	निवडावे खडे ...	२१३७
नाहीं सुख मज्ज नलगे हा माव ...	५४६	निवडूनी दिलें नवनीत ...	८१२
नाहीं सुगंधाची लागत लावणी...	१५१९	निवडे जेवण सेवरींच्या घासें ...	३३७६
नाहीं हानी परी न राहावें निसुर...	१९५४	निवडोनि बाण काढिले निराळे...	१३२७
नाहीं हित ठावें जननी जनका ...	३८५०	निश्चितीनें होतों करुनियां सेवा.	३७१०
नाहीं होत भार घातल्या उदास...	२५७९	निष्ठावंत भाव भक्ताचा स्वधर्म ...	१४३७
निगमाचें वन ...	७०६	निष्ठुर तो दिसे निराकारपणें ...	२५३६
निघालें तें अंगीहूनि...	२६२०	निष्ठुर यासाठीं करितों भूषण	३५२२
निघालें दिवाळें ...	३१८९	निष्ठुर मी झालों भतिवादागुणें ...	२५८२
निजदास उभा तात्काळ पायापें.	४५८७	निष्ठुराउत्तरीं न धरावा राग ...	१६७७
निजल्यानें गातां उभा नारायण...	१६२९	निसूर संसार करून ...	३०१०
निज सेजेची अंतुरी ...	३९९२	नीचपण बरवें देवा ...	१२८३
निजों नेदी सकाळ वेळीं ...	३२८८	नीट पाठ करुनि धाट ...	४६३
नित्य उठोनियां खायाचीच चिंता.	३८९०	नीत सांडोनि भवनीत चालें ...	४३१६
नित्य या मनासी करितों विचार.	२१४३	जुगधें तें उगवून सांगितलें ...	१४२
निदक तो परउपकारी ...	४२११	नेधे तुझें नाम...	१८०८
निदधे हें जग...	३६३०	नेणतियांसाठीं नेणता लाहान ...	४५५७
निदा स्तुति करवी पोट ...	१४०९	नेणती तयांसी साच भाव दावी...	२०५
निदी कोणी मारी ...	४८	नेणती वेदभृति कोणी ...	७५४
निनांव हें तुला ...	३००३	नेणपणें नाहीं केला हा बोभाट ...	३६४७
निबाचिया झाडा साकरेचें आळें.	३४०१	नेणें अधोगती ...	१६४४
निरंजनी आढी बांधियेलें ...	४३२८	नेणें अर्थ काहीं नव्हती माझे ...	१७९०
निरंजनी एकटवाणें...	३१६३	नेणें करू सेवा ...	२९३४
निगोधती परी न मोडे विकार ...	३७४९	नेणें गति काय ...	१६४४
निरोधाचें मज न साहे वचन ...	१२२४	नेणें गाऊं काहीं धड बोलतां ...	४८५
निरोप सांगतां ...	१७१०	नेणें गाणें कंठ नाहीं हा सुस्वर ...	७८
निरोपाशी वेचे ...	१९२४	नेणें जपतप अनुष्ठान याग ...	२६१५
निर्गुणाचें ध्यावें गुणार्शी दर्शन...	९५५	नेणें जपतप जीवासी ...	४५२०
निर्वयासी तुम्ही करितां वंडण ...	२५११	नेणें फुको कान ...	२७७५
निर्धाराचें भवधें गोड ...	९८०	नेणें वर्ण धर्म जीं आलीं सामोरी.	४५९२

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

नेणे सुनें चोर पाहुणा मागता ...	१०५७	पंढरीचा वास धन्य तेचि प्राणी.	४१११
नेणा काय नाड	२११०	पंढरीची वाट पाहें निरंतर ...	१५३७
नेणा वेळा काळ धालें तुझ्यानें...	२००	पंढरीची वारी आहे माझे घरीं ...	२३५२
नेत्र झांकोनियां काय जपतोसी.	३०६०	पंढरीची वारी ज्यांचिये घरीं ...	४४९०
नेचाची वासना	३३८६	पंढरीचें बा भूत मोटें	४०५२
नेहावी सलगी न करावा संग ...	३७३१	पंढरीचे वारकरी	३०४५
नेही कळों केल्याविण तें कारण...	४५७९	पंढरी चोहदा मांडियेला खेळ ...	१९५
नेही दुःख देखो दासा नारायण ...	४६०३	पंढरी पंढरी	१६३२
नेलें सळें बळें... ..	३४८३	पंढरी पावन जालें माझे मन ...	४४१३
नेसणें आलें होतें गळ्या	२९२३	पंढरी पुण्यभूमि भीमा	१५७५
नो बोलावें ऐसें जनासी उत्तर ...	३३४३	पंढरीशीं जाय... ..	८६५
प.		पंढरीस घडे अतित्यायें मृत्य ...	२१८१
पंच भूतांचा गोंधळ	१२१६	पंढरीस जाऊं झणती	४३५४
पंच भूतांचिये सांपडलो संही ...	३१३२	पंढरीस जाते निरोप	२२५६
पंचामिसाधन करूं... ..	४४२१	पंढरीस दुःख न मिळे ओखडा ...	११२४
पटे ढाळ आह्मी विष्णुदास	१५२१	पंढरीस जा रे आले नो संसारा.	३०४७
पडतां जड भारी	२३८६	पंढरीसी जावें ऐतें माझे मनीं ...	३९४८
पडली घोर रजनी	४४०३	पडियंतें आह्मी तुजपाशीं	५२७
पडली भुली धावतें सैराट... ..	३८५	पडियंतें मागा पांडुरंगापाशीं ...	३६१४
पंडित तोचि एक भला	१६२३	पतनासी जे नेती	३५३
पंडित झणतां थोर सुख	१६२२	पतित पतित	४७६
पंडित वाचक जरी जाला	२५५	पतित पावना... ..	१५५२
पडियेलो वर्ना थोर... ..	१२७८	पतितनिरासी... ..	२०२५
पडिला प्रसंग कां मी ऐसा	३६१९	पतित मी पापी शरण आलों तुज.	२९८४
पडिलिया ताळा	३६८२	पतिव्रता ऐसी जगामध्यें... ..	३९२७
पडिली हे रूढी जगा परिचार ...	३४९०	पतिव्रता नेणे आणिकांची स्तुती.	१६२१
पडिलो बाहेरी आपुल्या कर्तव्यें...	३५९२	पतिव्रते आनंद मनीं	१७५४
पडिलो भोवनीं	८८६	पतिव्रतेची कीर्ति ब्राह्मणितां ...	४२२७
पडोनियां राही	१८३९	पतिव्रते जैसा भतार प्रमाण ...	९४२
पंढरपुरीचें दैवत भजावें	४२८०	पत्र उचलिलें प्रेल्नें... ..	३०२२
पंढरिये माझे माहेर साजणी	१५६८	पद्मेपर्दी दिलें अंग	८९१
पंढरीचा महिमा	११३	पद्मेपर्दी पायां पडणें	३४०६
पंढरीचा वारकरी	४३८६	पंधरा दिवसां एक एकादशी ...	२११०

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
पंधरा दिवसांमाजी साक्षात्कार ...	४३५६ पवित्र व्हावया घालीन लोळणी ...
पद्य इधि घृत आणि नवनीत ...	४३५५ पवित्र होईन चरित्रउच्चारें... ..
पर उपकार काया वाचा	२२८६ पशु ऐसे होती ज्ञानी
परतें मी आहे सहजचि	२८८३ पसरुनि राहिलों बाहो
परद्वय परकांता	३२१० पसरोनि मुखें
परद्वय परनारी	२८५७ पहा ते पांडव अखंड वनवासी ...
परद्वय परनारीचा अभ्यास ...	१६४१ पहावया तुझा जरि बोलें अंत ...
परपीडक तो आद्यां	२७९३ पहावया नयनीं विडलचि
परपुरुषाचें सुख भोगे	२५ पहिली माझी ओवी ओवीन ...
परमानंदा परमपुरुषोत्तमा रामा ...	१५७४ पळाले ते भ्याड
परमार्थी तो न झणावा आपुला.	१५३३ पक्षीयाचे घरीं नाहीं सामुगरी ...
परमेष्टिपदा	५८२ पाइकांनीं पंथ चालविल्या वाटा.
परस्त्रीते झणतां माता	१६१७ पाइकीचें सुख पाइकासी टावें ...
परानीन माझे करूनियां	३६४६ पाईक तो जाणे पाइकीचा भाव.
परविद्या नारी माउलीसम्मान ...	६१ पाईक तो प्रजा राखोनियां ...
परविद्या नारी रक्षुमाई	५२४ पाईकपणें खरा सुचार
परि तो आहे छपेचा सागर	१९४६ पाईकपणें जोतिला सिद्धांत ...
परिमळ म्हणू चोळू नये फूल ...	६४ पाखांड्यांनीं पाठीं पुरविला ...
परिमळें काढ ताजवां तुळविलें ...	२०४७ पांशुळ जालों देवा नाहीं हात ...
परि आतां माझी परिसावी	४१८७ पाचारितां धांवें
परिस काय धातू परिस	१७९७ पाठवणें पडणें पायां
परिसाचे अंगें सोनें जाला	३३३४ पाठवाल तेंयें गर्जेन पवाडे ...
परिसें मे सुनेबाई	४२२१ पाठीलागा काळ येतसे
परिसे वो माते माझी	१६५६ पाठी लागे तथा दवडी बुरी ...
परिसोनि उत्तर	१९३८ पाठीं पोटीं देव
परिवर्तने पडावें आपुलाल्या	२०१० पाठीवरी भार... ..
परिवर्तार्थी धर्म न करी नासरी ...	४२९८ पाठेळ करितां न साहावे वारा ...
— पाळे हरी	१५९६ पाडावी ते बरी
— तें अन्न	२८१७ पांडुरंगा आतां एका हे विनंती... ..
— तें कुळ पावन तो देस	४३०१ पांडुरंगा ऐसा सांडुनि वेव्हारा ...
— तो देह वाणी पुण्यवंत	१५४५ पांडुरंगा करू प्रथम नमना ...
— सुदिन उत्तम दिवस	५०६ पांडुरंगा कांहीं एकावी मात ...
— वच सावळी	६८ पांडुरंगा कृपाळुवा दयावंत ...
	१९७४
	१६४९
	१४२९
	४२२५
	४३७१
	३९९१
	४२१०
	४४३२
	४३५९
	१६४
	४४३५
	१०६५
	१०६३
	१०६४
	१०६६
	१०६८
	१०६२
	८०३
	४२३
	२४१९
	९६३
	३५९६
	३५१७
	३३०८
	७३४
	३७३९
	२४०२
	३२०१
	३९८९
	३४८६
	४६४३
	२१५२
	४०९१

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

पांडुरंगा तुझे काय वाणूँ गुण ...	३०९९
पांडुरंगे पांडुरंगे	२४५५
पांडुरंगें पाहा खादलीसे रडी ...	४१७३
पांडुरंगें सत्य केला अनुग्रह ...	४३२९
पाणिपात्र दिगंबरा	१५३०
पाण्या निघाली गुजरी	४३१९
पात्र शुद्ध चित्त ग्वाही	३२५८
पानें जो खाईल बैसोनि कथेसी.	३९९८
पाप ताप दैत्य जाय उठाउठी ...	१५४६
पाप ताप माझे गुण दोष	४४४०
पाप पुण्य दोर्नी वाहाती	२००४
पाप पुण्य सुख दुःखांचीं	१४७६
पापाचिया मुळें	४१८८
पापाची मी राशी	२८७३
पापाची वासना नको	४४११
पापाची संचित देहासी	४०५६
पापिया चांडाळ हरिकथा	३९०८
पापी तो नाटवी आपुल्या	४०२८
पापी झणों तरी आठवितों पाय.	१५४२
पायरवे अन्न	२०६३
पायाच्या प्रसादें	१८५२
पाया जाला नारू	४३८०
पायां पडावें हें माझे	२८३२
पायांपाशीं चित्त	३५२३
पाया लावूनियां दोरी	३८३५
पावतो नाडण	३५०४
पावला प्रसाद आतां	५०३
पावलें पावलें तुझे आढां सर्व ...	३७
पावलें पंढरी वैकुण्ठभुवन	३९००
पावलें पावलें	३५७
पावलें प्रसाद इच्छा केली तैसी.	४१५९
पावलें हा देह कागतालि न्यायें.	४०४४
पाववावें टाया	१२६७

पाववील टाया	७८४
पावावे संतोष	२२२९
पावे ऐसा नाश	५८८
पाषाण देव पाषाण पाथरी	२३७१
पाषाण परिस भूमि जांबूनद	४०५५
पाषाणप्रतिमा सोन्याच्या पातुका.	३८७६
पाषाण फुटती तें दुःख	४५६१
पाहतां तंव एकला दिते	२२६५
पाहा किती आले शरण	२६४८
पाहा कैसे कैसे	३७३७
पाहतां गोवळी	२०२
पाहतां टाया टाव	२४५८
पाहतां रूप डोळां भरे	२९८८
पाहतां श्रीमुख सुखावलें	९३४
पाहतां हें बरवें जालें	३९९६
पाहाती गौळणी	१६६
पाहातोसी काय	१३१३
पाहारि तमासा तुमचा येथें	२२८
पाहारे हें दैवत कैसें... ..	१३८८
पाहावया माजी नभा	३९९
पाहा हो कलिचें महिमान... ..	३०३३
पाहा हो देवा कैसे जन	३२४२
पाहुणे घराशी	१६००
पाहूनियां ग्रंथ करावे	२३३०
पाहें तिकडे दिशा ओस	३३३६
पाहें प्रसादाची वाट	५९१
पाहें मजकडे भरोनियां वृष्टी	१५३९
पाहों ग्रंथ तरी आयुष्य नाहीं ...	२९८७
पाळितों वचन	३५४५
पाळियेले लळे... ..	४२५३
पाळिलों पोशिलों	२९५३
पाळुनिया गोमटें	४५१७
पिकलिये सेंवे कडूपण	४३०५

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
पिकल्या शेताचा आढी देतो ...	१९८१
पिकवावें धन... ..	१८९४
पिंडदान पिंडें ठेविलें करून ...	२६७२
पिंड पत्तावरी	१६५८
पिंड पोषकाच्या जळो ज्ञानगोष्टी.	४०६२
पिंड पोसावे हे अधमाचें ज्ञान ...	५४८
पुंडलिकाचे निकट सेवे	३४१४
पुंडलीक भक्तराज	३१७७
पुढिलाचें इच्छी फळ	९२८
पुढिलाच्या सोई माझ्या मना ...	२६३५
पुढिलिया सुखें निब देतां	२१४८
पुढें आतां केचा जन्म	११३९
पुढें जेणें लाभ घडे	२८१०
पुढेंतरी चित्ता	१९३१
पुढें येत्ये देवी... ..	४१७
पुण्य उभें राहो आतां	२७४५
पुण्य परउपकार पाप ते परपीडा.	१०२७
पुण्यपापा टाव नाही सुखदुःखा...	४१४०
पुण्य फळें बहुतां दिवसां	४१५२
पुण्यवंत व्हावें... ..	३२६
पुण्यविकरा तें मातेचें गमन ...	१२९७
पुत्र जाला चोर	३१७५
पुत्राची वारता	३६०
पुनीत केलें विष्णुदासीं	१०७७
पुरली धांव कडिये घेई	२०९७
पुरविली आळी	४७१
पुराणप्रसिद्ध सीमा	२३९१
पुराणीक द्वाणविती... ..	४५३०
पुराणांचा इतिहास... ..	१३८६
पुरुषा हातीं कंकण चुडा	२१९३
पुसावें तें ठाईं आपुल्या आपण...	२४२८
पुसावेंसैं हेंचि वाटे	१२१७
पुष्ट कांति निवती डोळे	२२७९
पूजा पूज्यमान	७४७
पूजा समाधानें	३३५
पूज्या एकासनीं भासनीं भासन...	२७४
पूर आला आनंदाचा	७०१
पुर्वजांसी नर्का	२०९२
पुर्वी पुर्वजांची गती... ..	३००९
पुर्वी बहुतांचे केले प्रतिपाळ ...	४४३३
पुर्वीहूनि बहु भक्त सांभाळिले ...	३८९२
पणावले वार मार खाय पाठी ...	३३०१
पेल आला राम रावणासी... ..	११०१
पेल आली आगी कान्हा कायेंर...	२०३
पेल आले हरी...
पेल घरीं जासी चोरी	१७०७
पेल दिसतील भार	१५९८
पेल सांवळें तेजपुंजळ कैसें	१११२
पोट धालें आतां जीवनीं आबडी.	२६२७
पोट धालें मग न लगे परती ...	३४७४
पोट लागले पाठीशी... ..	१५६९
पोटाचे ते नट पाहों नये छेई ...	५५३
पोटापुरतें काम	१३५४
पोटासाठीं खटपट करी	२७५६
पोटी जन्मती रोग	६११
पोटी झूळ अंगां उटी चंढनाची...	२१६५
पोरा लागलीस खट... ..	४२००
पृथक मी सांगां किती	१२१६
प्रगटलें ज्ञान	३२५९
प्रगट व्हावें हे अज्ञानवासना ...	४२९१
प्रजी तो पाईक भोळीचा नाईक.	१०७१
प्रथम नमन तुज एकदांता... ..	६०९
प्रथम भेटी आळिगण	३२०४
प्रथमारंभी लंबोदर	६१०
प्रपंच परमार्थ संपादोनी	४०९९
प्रपंच वीसरो... ..	२९७२

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

प्रपंचाची पीडा सोसिती... ..	४२१३
प्रमाण हे त्याच्या बोला	२१०२
प्रल्हादाकारणें नरासिंह	३०९२
प्रवृत्तिनिवृत्तीचे आटूनिर्था	४३३३
प्रसिद्ध हा असे जगा	२५६६
प्राक्तनाच्या योगें आळशा	४११८
प्राणिया एक मंत्रबीज	२५०५
प्राण समर्पिला आह्मी	२७८२
प्रायश्चित्तें देतो तुका	२१९६
प्रारब्ध क्रियमाण	२९४
प्रारब्धा हातीं जन	१४०६
प्रारब्धेचि जोडे धन	२८५०
प्रीते करी सत्ता	३३५४
प्रीति नाहीं राया वर्जिली... ..	२३९९
प्रीति भंग माझा केला पांडुरंगा... ..	९५७
प्रीतिचा कळहे पदरासी	२२५२
प्रीतिचा तो कळवळा	३७०६
प्रीतीचिर्था बोला नाहीं	२८६१
प्रीतीच्या भांडणा नाहीं	३७०१
प्रेमअमृताची धार	२३४४
प्रेमअमृतें रसना ओलावली.	२०३५
प्रेम जडलें तुझे पार्थी	४१६४
प्रेम तेथें वास करी... ..	१८७२
प्रेम देवाचें देणें... ..	२८४२
प्रेम नये सांगतां बोलतां	३५७३
प्रेमसूत्र होरी	७८३

फ.

फजितखोरा मना किति तुज	९९६
फटकाळ देव्हारा फटकाळ	३३८४
फट्याचे बडबडे चवी ना सवाद.	४२०८
फल पाया तो खुस भया	११९१
फलकट तो संसार	२७३४
फळ देठींहीन झडे	१८४६

फळ पिके देठीं	१८४८
फळाची तो पोटीं	२०६८
फावलें तुझां मागें	२४३०
फिरंगी वाखर लोखंडाचे खिळे... ..	५६०
फिरविलें देऊळ जगामाजी	४३२३
फिराविलीं होनी	२८३७
फुकाचें तें लुटा सार	२३९४
फुगडी फू फुगडी घालितां	१५०
फुगडी फू सवती माझे तूं... ..	१५१
फोडिलें भांडारें	३२५१
फोडुनी सांगडी बांधली माजासी.	९४७

ब.

बंधनाचा तोडूं फांसा	२६५५
बरगासार्दी खादलें शेण	८५१
बरवथां वरवट	२९०३
बरवा झाला वेवसाव	६१२
बरवा बरवा बरवा रे देवा तूं	६८२
बरवी नामावळी	१३००
बरवी हे वेळ सांपडली संधी	३८६९
बरवें ऐसे आलें मना	३२५६
बरवें जालें लागलों कारणी	६४४
बरवें झालें आलों जन्मासी	६३३
बरवें तुकानी बैसावें... ..	४०५३
बरवें देशावर जालें	८४६
बरवें बरवें केलें विठोबा बरवें	३५६
बरवें माझ्या केलें मनें	३७८२
बरा कुणबी केलों	३२०
बरा जाणतोसी धर्मनीती... ..	३०११
बराडियाची आवडी पुरे	३४७८
बरा रे निर्गुणानष्ट नारायण	२९९५
बरे आह्मां कळों	२२४९
बरे जालियाचे अवघे सांगाती	४४५५
बरे जालें आजीवरी	६४०

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

बरें जालें आली ज्याची त्याच्या.	८८७	बहु देवा बरें जालें	२५३७
बरें जालें गेलें... ..	५७०	बहु धीर केला	३७३०
बरें झालें देवा निघालें दिवाळें ...	१३३५	बहु नांवें ठेविलीं स्तुतीचे आवडी.	२४०८
बरें सावधान... ..	२२१	बहु प्रकार गव्हाचे	३१३४
बसतां चोरापार्शी तैसी होय बुद्धि.	४२१५	बहु फिरलों ठाय्यां ठाय	३७६८
बहु उतरावीळ भक्तीचिया काजा.	१२२०	बहु बरा बहु बरा	१८३
बहुकाळीं बहुकाळीं	१८२	बहु बरें एकाएकीं	२२२१
बहु कृपावंतें माझीं मायबापें ...	३६२५	बहु बोलणें नये कामा	३०१७
बहु क्लेशी जालों या हो नरदेही ...	४२०४	बहु भितो जाणपणा	१११५
बहु जन्मांतरें फेरें	३२४८	बहु या प्रपंचें भोगविल्या खाणी.	३८७७
बहु जन्मा शेषटीं स्वामी तुझी ...	४४३७	बहु वाटे भये	२२०५
बहु जन्में केला लाग	३०४९	बहु होता भला	२७६२
बहु जन्में सोस केला	३४८०	बहुक्षी दक्षिण... ..	१२६५
बहु टाळाटाळी	३०७९	बळबुद्धि येचुनियां शक्ति... ..	१८७८
बहुडविलें जनमन जालें निश्चळ... ..	४९९	बळियाचे भक्ति	५२१
बहुव असर्तां मागें सुखी केलीं ...	३८६०	बळिवंत आह्मी समर्थाचे वास ...	१७७७
बहुत करुनि चाळवाचाळवी	२६३६	बळिवंत कर्म... ..	२८१९
बहुत कृपाळू वीनांचा दयाळू	३०९८	बळी त्रुणे भाजी वर्त्तसया स्वामी	३१०१
बहुत जाचलें संसारी	६५४	बळें डाईं न पडे हरी	१७०
बहुत सोशलें मागें न कळतां	१३८९	बळें बाह्याकारं संपाविलें सोंग... ..	८६६
बहुतांचे संगती	४११	बाइल तरी ऐसी व्हावी	२९७८
बहुतांच्या आह्मीं न मिळीं	२८	बाइल मेली मुक्त झाली	७७८
बहुतां छंदांचें बहु वसें जन	२३४२	बाइल आधींन होय ज्याचे जिणें.	२९७९
बहुतां जन्माभर्तां जन्मलासी नरा.	४३६२	बाईल चालिली माहेरा	४४७९
बहुतां जन्माभर्तां। जोडी लागली	१३५५	बाईल सवासीण आई	८३
बहुतां जन्मांचें संचित	१९४८	बांधे सोडे हें तो धन्याचिये हातीं.	१८२८
बहुतां जातींचा केला अंगिकार... ..	२६२६	बाप करी जोडी लेंकराचे भोडी.	३२६८
बहुता हिंसांची आजि जाली	३१७४	बाप माझा विनानाथ	३८४१
बहुतां पुरे ऐसा बाण	२५१९	बारबार काहे मरत अभागी	११७१
बहुतां रीती काकुलती	९६०	बारा वर्षे बाळपण	४२४९
बहुतें गेलीं वायां	८००	बाराही सोळा गडियांचा मेळा ...	१९१
बहु दिस नाही महिरींची भेटी	१९६१	बारे कृपणा तुजें मुख कीं कोमळ.	४२४१
बहु दुरवरी	१०६१	बारे पांडुरंगा केव्हां येवी भेटी ...	४४२०

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

बाळ काय जाणे जीवन उपाय ...	३४१५
बाळपर्णी हरी	३३८
बाळपर्णे ऐर्शा वरुषे गेली ...	३०८२
बाळ बापा ह्यणे काका	१३५
बाळ माते निष्ठुर होये	३९७८
बाळ मातेपार्शी सांगे तान भूक.	१०३०
बाळ माते लातेवरी	३२२१
बाळाचें जीवन	३१५४
बाळेविण माय क्षणभरी न राहे...	३९१९
बाहीर पडिलों आपुल्या कर्तव्ये...	६८१
बीज परीं शोर्ता	२०८६
बीज भाजुनि केली लाही	४३०८
बीजापोटी पाहे फळ	१३४४
बीजीं फळाचा भरंवसा	३७०३
बुडता आवरीं	७३८
बुद्धिमंदा शिरीं	२०९१
बुद्धिहीन जडजीवां	२४०६
बुद्धिहीनां उपदेश	२७१३
बुद्धीचा जनिता लक्ष्मीचा पति ...	१२३२
बुद्धीचा पालट धरा रे कांहीं ...	१०७३
बंगडाचा रंग राहे कोण काळ ...	२१६६
बैसतां कोणापे नाही समाधान ...	१९५३
बैसलों तों कडियेवरी	३१५९
बैसलोंसें शरीं	२०६६
बैसवूनि फेरी	१४५
बैसां आतां मर्ता	४३७४
बैसां खेळू जेवूं	७३३
बैसानियां खाऊं जोडी	३४७०
बैसानी निवांत शुद्ध करीं चिन्त.	१७३३
बैसानी निश्चळ करीं त्याचें ध्यान.	११४५
बैसां पाठमोरीं	२४२२
बोलणेंचि नाहीं	१४२२
बोलणें तें आढीं बोलों उपयोगीं.	३५१५

बोलतां वचन असा पाठमारे ...	२२३०
बोलतां निकुरें	१२३१
बोल नाही तुझ्या दातृत्वपणासी.	३८२७
बोल बोलतां वाटे सोपें	७११
बोल बोलें अबोलणें	४३३
बोलविलें जेणें	१७७३
बोलविसी तरी	३४७५
बोलविसी तैसें आणी अनुभवा...	३०४
बोलविसी माझे मुख	१७५३
बोलाचें गोरव	२९७५
बोलायाचा त्यासी	८२
बोलाल या आतां आपुल्या पुरतें.	२४४५
बोलावा विडल पाहावा विडल ...	१३३३
बोलावें तें आतां आढीं अबोलणें.	३३१५
बोलावें तें धर्मा मिळे	३४५
बोलावें म्हण हे बोलतां उपाय ...	२६००
बोलिलिया शुर्णां नाही पाविजेत.	३६५१
बोलिलीं तीं काय	१९६७
बोलिलीं लेंकुरें	२३३५
बोलिलेंचि बोलें पडपडताळनी ...	१२७५
बोलिले ते देव ऋषि दुर्वासया.	३१०३
बोलिलो उल्कार्यें	४१५९
बोलिलो जैसें बोलविलें देवें ...	२०२४
बोलिलो ते धर्म अनुभव अंगें ...	३३३२
बोलिलो तें आतां । कांहीं	१९४४
बोलिलो तें आतां पाळावें वचन.	३६०४
बोलिलो तें कांहीं तुमचिया हिता.	१३१
बोली मैदाची बरवीं असे	६०३
बोले तैसा चाले	४३१८
बोलों अबोलणें मरोनियां जिणें ...	१३७
बोलोन हाडं कां तुढी नंगाजी...	१२५२
बोलोनियां काय दावूं	३२००
बोळाविला देह आपुलेनि हातें ...	२६७२

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
बौध्यभवतार माझिया ४१६२	भक्तांहूनि देवा भावडते काई ... ४०१३
ब्रह्मचारी धर्म घोकावें अक्षर ... १४८४	भक्ति आत्मी केली सांडूनि उद्देग ४१५५
ब्रह्म न लिपे त्या मेळें ७०८	भक्तिरूप घेतलें माझे ४३२२
ब्रह्मनिष्ठ काडी २५३	भक्ति ज्याची थोडी ४१४३
ब्रह्मयाचे वेद शंखासुरें नेले ... ३०८९	भक्ति तें नमन वैराग्य तो त्याग... २१८८
ब्रह्मरस गोडी तयांसी फावली ... १६३८	भक्ति तो कठिण सुळावरील पोळी १५४१
ब्रह्मरस घेई काढा २०७५	भक्तिप्रतिपाळें वीन वा वत्सल ... ५२५
ब्रह्मरूपार्ची कर्म ब्रह्मरूप... .. १५१८	भक्तिप्रेमसुख नेणवे व्याणीक ... ३०५०
ब्रह्महत्या मारिल्या गाई २७०	भक्तिभाव आत्मी बांधिलासे ... २००९
ब्रह्मज्ञान जरी एके दिवशीं कळे... २४७९	भक्तिभायें करी बेसांनि निश्चित... ३८८७
ब्रह्मज्ञान जरी कळे उडाउडी ... ३०६५	भक्तिमुखें जे मातले २१०९
ब्रह्मज्ञान जेथें आहे घरोघरी ... ३८४८	भक्तीश्रिया पोटी । बांधकाकडा १५८२
ब्रह्मज्ञान दारी येतें काकूलती ... ३३९८	भक्तीश्रिया पोटी रत्नाश्रिया खाणी १३२९
ब्रह्मज्ञानाची भरोवरी ३५६८	भक्तीचें तें वर्म ज्याश्रिये हानी... ४१३६
ब्रह्मादिक जया लभाशी ठेगणे ... ४४	भक्तीवीण जिणें जळो ४४४५
ब्रह्मादिकां न कळे खोळ १९६	भक्तीसाठीं केली यशोदेसी ... ४५७०
ब्राह्मण ते याती अंत्यज असतां. १२३५	भगवंता तुजकारणें मेलों ४२८
ब्राह्मण तो नव्हे ऐसी ज्याची ... १२३४	भगवें तरी श्वान सहज ३८६७
ब्राह्मणा न कळे आपुलें तें वर्म ... ४३८१	भजन घाली भोगावरी ३११
ब्रिदावळी ज्याचे रुळती चरणी. ४६३८	भजन या नासिलें हेंडि ३५५४
ब्रीद ज्याचें जगदानी ३६३८	भजनोचि जालें ३२०२
ब्रीद भरे साई याकें १२००	भजल्या गोपिका सर्व भायें ... ४६३२
भ.	
भक्त ऋणी देव बोलती पुराणें ... ९२	भय नाही भेद ४०७७
भक्त ऐसे जाणा जे देही उदास ... १३१४	भय वाटे पर... .. १११६
भक्तजनां दिलें निजसुख देवें ... ४५५३	भय हरिजनी... .. २८९४
भक्त देवा घरचा सुना २९०२	भय हातें आत्मीपणें... .. ३७४५
भक्त ह्यणवूनि वंचावें जीवें ... २२११	भयाची तों आत्मां शिर्ती ... २४१८
भक्तवत्सल वीनानाय ३३८३	भरणी ब्याली मुक्त पेठा ४५०२
भक्तांचा महिमा भक्तचि जाणती. १४४५	भरला दिसे हाट १४२४
भक्तांचीं सांकडीं स्वयें सोसी देव. ४००४	भरिला उरळूनि रिता करी घट... ३०९
भक्तांशिण देवा १०२	भलते जन्मी मज घालिसील ... ३४०५
भक्तां समागमें सर्व भावें हरी ... २०३४	भलां ह्यणे जन २१५६
	भले ह्यणवितां संतांचे सेवक ... ३७३

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

भलेरे भाई तिन्हें किया चीज ...	११६३
भले लोक तुज बहु मानवती ...	१९८७
भले लोक नाही सांडीत वोळखी.	३८१६
भलो नंदाजीको डिकरो ...	३८३
भल्याचें कारण सांगावें ...	२७४३
भल्याचें दर्शन ...	३०४१
भवसागर तरतां ...	३४६
भवसिधूचें काय कोडें ...	७१६
भवसिधूचें हें तारू ...	९३३
भवाधिया संगें बहूच नाडिले ...	४१४५
भाग त्या सुखाचें वांकड्या ...	४५९८
भागलेती देवा ...	१९६४
भागलों मी आतां आपुल्या ...	३८६५
भागल्याच्या तूं विसावा ...	३५८७
भागल्याचें तारू शिणल्याची ...	४१८२
भाग सीण गेला ...	२४७३
भाग्यवंत आझी विष्णुदास ...	४२७३
भाग्यवंत ह्यर्णा तथा ...	२११४
भाग्यवंता एसी जोडी ...	२६१३
भाग्यवंता हीच काम ...	१३६०
भाग्यवंता हे परवडी ...	२३०८
भाग्याचा उदय ...	२७१७
भाग्यालागीं लांचावले ...	४२२६
भाग्यासाठीं गुरु केला ...	४१९४
भाग्ये एसी जाली जोडी ...	९४१
भांडवल माझे लटिक्यांचे गांठी...	३४५०
भांडवी माडली कवतुके ...	८४३
भांडावें तें गोड ...	१५०४
भांडावें तों हित ...	१६८२
भाने भरुनि हरिनामाचे ...	३९७६
भार घाली देवा ...	१६३४
भार देखोनि वंणवांचे ...	२२५३
भारवाही नोळखती या ...	४५९६

भाव तैसें फळ ...	७४८
भाव वाची शुद्ध ...	४५७२
भाव देवाचें उचित ...	५८५
भाव धरिला चरणीं ह्यणवितों ...	४०१७
भाव धरी तथा तारील पापाण ...	५७३
भाव नाही काय मुद्रावाणी ...	१७६७
भावनेच्या मुळें अंतरला ...	४५८३
भावबळें केसा जालासी ...	१२४४
भावबळें विष्णुदास ...	१४११
भावभक्तीचे करारि कीर्तन ...	४१२४
भावाधिया बळें ...	१९००
भावापुढें बळें ...	१८९९
भाविकांचे काज जगें देव करी...	२४६०
भाविकां हें वर्म सांपडलें ...	२०३३
भायें गावें गीत ...	२४४०
भिऊं नका बोलें झांकुनियां ...	२०४
भिभापाच अवलंबणें ...	१४१०
भीत नाही आतां आपुल्या मरणा.	५५९
भीतरी गेल हरी रहा क्षणभरी ...	४९७
भीमातिरीचा नाटक ...	४३९८
भीमातीरवासी ...	४४२७
भीमातिरी एक बसलें नगर ...	१९४
भीष्म न पावे मालथी ...	११९०
भुंकनीं घावीं भुंकीं ...	५५४
भुंकनीयां सुनें लागे ...	३२८१
भुंके नाहीं अन्न ...	२७१५
भुक्ति मुक्ति तुझे जळो ब्रह्मज्ञान.	२९९७
भूक पोशापुरती ...	३२१३
भूतदयापरत्ये जयातया ...	१४५६
भूत नाचेंर कोणारी ...	४३९६
भूतबाधा आह्यां घरीं ...	२२२२
भूतभविष्य काळें याचें ...	१०७९
भूतांचिये नांचे जीवीं ...	३२१५

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

भूर्ता देव ह्यणून भेटतो	२९२१
भूर्ता भगवंत... ..	८३३
भूर्ता भगवद्भाव	२७७४
भूमि अवची शुद्ध जाणा	३१२३
भूमीवरी कोण ऐसा	३९६५
भेटीची आवडी उतावीळ मन	३४१९
भेटीलागी जीवा लागलीसे... ..	२८२२
भेटीलागी पंढरिनाथा	३५८९
भेटी वांचोनियां दुजें नाहीं... ..	३९१२
भेणें पळे डोळसा	२७१०
भेद तुदलिया वरी	३२१७
भेदाभेद ताळा न घडे	३१४१
भोक्ता नारायण लक्ष्मीचा पति... ..	२८८५
भोग तो न घडे संचितावांचून.	२३९८
भोग द्यावे देवा	१८५१
भोग भोगावरी द्यावा	१६३५
भोगावरी आह्मी घातला... ..	८५६
भोगियेल्या नारी	४४६२
भोगिल्या गोपिका यादवां... ..	४६३९
भोगीं जाला त्याग... ..	४०३६
भोगें घडे त्याग	९३
भोजन तें पा शांतीचें	१३५३
भोजनाच्या काळीं... ..	१९८
भोंदावया मीस घेऊनि	४२७७
भोरण्यानें सोंग पालविले	९४
भोवडीं सरितें	१३६३
भोळे भक्त भाव धरिती	४०५०
भोळे भाविक हे जुनाट	४२८५
भ्यालीं जिवा चुकलीं देवा	२३८
भ्रतार अंगसंगें सुखाची	४१२१
भ्रतांरी भायां बोलें	४२४६
भ्रमण्णपाडलें वेचिलीं	१३४२

म.

मज मेणाहून आह्मी विष्णुवास	१८७
मंगळाचा मंगळ सांटा	३७७७
मज अंगाच्या अनुभवे	१२१६
मज अनाथा कारणें	३४४३
मज अभयदान वईं तूं दातारा	३७३२
मज ऐसे कोण उदारिले सांगा	१८७६
मज काहीं सीण न द्यावा यासाठीं	३६९६
मज कोणी काहीं करी	२०५९
मजचि भोवता केला येणें जोग... ..	५६६
मज ते हांसतील संत	६३९
मज त्याची भीड नुसण्ये देवा	१९९८
मज दास करी त्यांच्या	५७
मज नष्टा माया मोह नाहीं लोभ.	३३६०
मज नाहीं कोठें उरला दुर्जन	३८४९
मज नाहीं तुझ्या ज्ञानाचीं न चाड	१६८९
मज नाहीं धीर	२१७६
मज पाहतां हें लटिकें सकळ	१२१५
मजपुढें नाहीं आणीक बालता	२१६७
मज माझा उपदेश	२९६०
मजशीं पुरें न पडे वाईं	१६७९
मज संतांचा आधार	७६०
मजसवें आतां येऊं नका कोणी.	१९
मजसवें नको चेटा... ..	५८४
मजुराचें पोट भरे	२८०५
मढें हांकूनियां करिती पेरणी	८२३
मणी पडला वाढेसी मकरतांठी... ..	४२८४
मतिविण काय वर्षीं तुझें ध्यान... ..	३३६१
मंत्र चळें पिसें लागतें सस्वर	२३०५
मंत्र यंत्र नहि मानत साखी	११५३
मस्त्य कर्म शेषा कोणाचा आधार	३०२९
मथनासाठीं धर्माधर्म	४१२७
मथनीचें नवनीत	२५४६

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

मथनें भोगे सार	३७२४	माउलीची चाली लेकराचे ओढी.	३६८४
मथुरेच्या राया	१६५९	माउलीसी सांगे कोण	४००२
मदै भातलें नागवें नाचे	२०३१	माकडा दिसती कवंदी नारळा	३४१८
मधुरा उत्तरासवें नाही चाड	३८८५	माकडें मुठी धरिले फुटाणे	१६२
मन उताविळ... ..	३३८७	मागणें तें एक तुजप्रती आहे	१५८५
मन करारे प्रसन्न	२९१	मागणें तें एक तुज । हेई	२९४१
मन गुंतलें लुलया	७५५	मागणें तें मागों देवा	२०८३
मन जालें भाट	३४९	मागता भिकारी जालों तुझे द्वारी.	१७६६
मन माझे चपळ न राहे निश्चळ... ..	१७३७	मागतां विभाग	१४१८
मन वाचातीत तुझे हें स्वरूप	८१०	मागतिथाचे होनिच कर	१७३८
मन वोळी मना	७०७	मागत्याची कोठें घडते निरास	३६९९
मना एक करीं	१९७५	मागत्याची टाळाटाळी	४२२३
मनाचिये साक्षी जाली सांगों	३६६७	मागायाची नाही इच्छा	९६२
मना या साक्षीसी	४५३२	मागायास गेलों शिंदोरी	२३४
मना वाटे तैसी बोलिलों वचनें	४६४१	मागितल्याची परती करा	४५२८
मना सांडि हे वासना दृष्ट खोडी..	१११४	मागितल्यास आस करा	३५४०
मनीं भाव असे कांहीं	४१८१	मागितल्यास कर पसरी	२२३४
मनीं वसे त्याचें आवडे उत्तर... ..	९९८	मागील तें आडी येणें घडे सांग... ..	२६८६
मनुराजा एक देहपुरी	४२९	मागील विसर होईल सकळ	३६२०
मना हरिरूपी गुंतल्या वासना	४५५४	मागता हाचि जन्म पावसी	६५१
मनेनामय पूजा... ..	७३५	मागें असताशी कळला	३०१४
मनोरथ जैसे गोकुळीच्या जना... ..	४५४५	मागें चिंता होती आस	३३१९
मरण माझे मरोन गेलें	२३४९	मागें जैसा होता माझे अंगी भाव.	२१४५
मरणा हातीं सुटली काया... ..	१३६६	मागें नेणंपणें घडलें ते क्षमा	२८१
मरणाही आधीं राहिलों मरोनी	२४	मागें पुढें जालों लाटा	३७४०
मरून जाईन गुणनामांवरुनी	३०२९	मागें पुढें नाही	३७८३
मरोनियां गेली माया	३५३६	मागें पुढें पाहे सांभाळूनि होनी	२२७
मविले मविती... ..	१९२६	मागें बहुत जाले खेळ	४०२५
मर्दा पारा घेरे बार... ..	१५४	मागें बहुतां जनां राखिलें आडणी.	३११७
मस्तकीं सहावें ठकियासी जाण.	४२१६	मागें बहुतां जन्मीं हेंचि	२३०३
महा जी महादेवा महाकळमर्दना	१५७९	मागें शरणागत तारिले बहुत	१०२३
महापारी शिवे	५२	मागें संतीं होतें जे जे सांगितलें... ..	९०४
महुरा ऐसी फळे नाही	१२९०	माझा घातघात अथवा हित फार.	४१२८

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
माझा तंव खुंदला उपाव ६४८	माझे जड भारी २५२६
माझा तुझी देवा केला अंगीकार. १९०६	माझे जीवन तुझे पाय ३८४२
माझा तों स्वभाव आहे अनावर. ३८५३	माझे तों फुकाचे कायेभेचि कष्ट. ३६८७
माझा देव्हारा साचा ४१६	माझे तों स्वभाव मज अनावर ... ३५१९
माझा मज नाही २२३२	माझे परिसावें गाऱ्हाणें ४४०८
माझा पाहा अनुभव ३१११	माझे पाय तुझी डोई २८१६
माझा स्वामी तुझी वागवितो लात. २८८६	माझे मज आतां न देखे निरसतां. १७६९
माझिया जीवाचा मज निरधार... ४०९४	माझे मज कळों येती भवगुण ... २८६२
माझिया जीवासी हेचि पै विश्रंति. ३१४५	माझे मज यावें ३४२७
माझिया तों जीवें घेतला हा सोस. ४२३२	माझे मन पाहे कसून ३९६४
माझिया देहाची मज नाही चाड. २१८४	माझे मनोरथ पावविले सिद्धी ... १४७४
माझिया मनाची बैसली आवडी. ३६३९	माझे मागणें तें किती ४०८२
माझिया मीपणा जाला यावरी ... ५२	माझे माझ्या हाता आलें २५८३
माझिया मीपणावर पडो पाषाण. २८३६	माझे माथां तुझा हात ३६३१
माझिया संचिता १७६२	माझे मुख्य नामीं रंगो सर्व काळ... ३९०५
माझिये जातीचें मज भेटो कोणी. २००६	माझे झगतां याया कारे नाही लाज. ३०९
माझिये बुद्धीचा खुंदला उपाव... ३६३३	माझे लेखां देव मेला २३५०
माझिये मनींचा जाणा हा निर्धार. ३७१	माझेविषयीं तुज पडतो विसर ... ३५८५
माझिये मनींचा जाणोनियां भाव. ३६९	माझे हातीं आहे करावें ३३५७
माझी आतां लोक सुखें निरा करू. ३४०३	माझ्या इंद्रियांसी लागलें भांडण. ३४५८
माझी आतां सत्ता आहे २४२९	माझ्या कपाळाच्या गुणें ३६६५
माझी पाठ करा कवी ७९	माझ्या बापें मज दिधलें भातुकें ... २३३३
माझी भक्ति भोळी ९८४	माझ्या भावें केली जोडी ३०२३
माझी मज जाती आवरली देवा... २५२०	माझ्या मना लागो चाळा २९६४
माझीं मेलीं बहुवरी १४३४	माझ्या मुखावाटा नयां हें वचन... ९५०
माझी विहल माउली... .. १११८	माझ्या मुखें मज बोलवितो हरी... ३३९४
माझी सर्व चिंता आहे विठोबासी. ३०७३	माझ्या वडिलाची मिरासी ... ४५१३
माझे अंतरीचें तोचि जाणे एक. २१५३	माझ्या विठोबाचा कैसा प्रमभाव. ८७३
माझे आराधन १०४८	मांडवाच्या दारा १२१
माझे कोण आहे तुजविण देवा ... ४४१७	मांडें पुऱ्या मुखें सांगों जाणे मात. २८८
माझे गडी कोण कोण २१२	माता कापी गळा २८५३
माझे घोंगडें पडिलें टाई १०९१	मातेचिये चिर्ती २७७७
माझे चित्त तुझे पार्यी ३३७२	मातेची भवस्था काय जाणे बाळ. ३४२१

अभंगान्ना अंक.

अभंगान्ना अंक.

मातेची जो यानें फोडी	१३४५
मातेलेकरांत भिन्न	३९५४
मातेविण बाळा	१८२०
मान इच्छी तो अपमान पावे	२७७९
माना अपमाना गोवे	१०९
मानामान किती	१३१२
मानावया जग व्हावी द्रव्य माया.	११३४
मानी भक्तांचे उपकार	१५००
मानू कांहीं धाड्डी आपुलीया	४३३७
माप ह्मणे मी मजिसे	६९४
मायझवा खर गाढवाचें बीज	३०२८
मायबाप करिती चिंता	१७३६
मायबाप जोहार	१२७
मायबाप निमात्यावरी	३००८
मायबाप बंधु सोयरा सांगाती	३४३९
मायबापाचिचे भेटी	२६५३
मायबापापुढें लाडिकें लेकरू	१७०२
मायबापापुढें लेकराची आळी	३३९३
मायबाप सर्वें न ये धनवित्त	३२८९
मायबापें केवळ काशी	२९०७
पायबापें जरी सर्पिण घोका	२९२
मायबापें सांभाळिती	३८३६
मायलेकरांत भिन्न	३५३२
माय वर्ना ध्याल्या धाये	३९५१
माया तेचि ब्रह्म ब्रह्म तेचि	६५
माया ब्रह्म ऐसें ह्मणती धर्मउक	९८
माया मोहजाळीं होतों सांपडला.	१२२१
मायारूपें ऐसें मोहिलेसे जन	३३३१
माया साक्षी धाड्डी नेणो भंड भार.	१३९७
मायेचा मारिला अंगी नाही घाब... ..	४०७१
मायें मोकलिलें कोटें जावें बाळें... ..	२३८७
मायेवरी सत्ता आवडीची बाळा... ..	३३४५
मारगी चालतां पाडला पाडली... ..	१६४६

मारगी बहून	३३०
मारुं नये सर्पें संताचिचे वृष्टी	३७४४
मार्ग चुकले विवेची एकले	३२९७
मांस खातां हाडस करी	३३९५
मास चर्म हाडें	२९०४
माहार माने चवणी भर	२२९४
माहरीचा काय येइल निरोप	१९४५
माहरीचें आलें तें मज माहर	१९५६
मित्यप्याचें धनी	१४१९
मिथ्या आहे सर्व अवयें माधिक... ..	४४५६
मिळें हरिवासांठी वाटी	३९६९
मिळोनी गवळणी देती यशोवि	३८८
मी अवगुणी भन्वाची किती	२२४८
मीच विखळ मीच विखळ	२७४१
मीचि मज ग्यालों	१३३७
मी नये अनाथ अपराधी	६२३
मी तंव बसलों भुक्तियां ध्यास	३४३९
मी तंपण ऐसी परी... ..	४५१९
मी तें मी तूं तें तूं	२२०६
मी तों अल्प मतिहीन	११०८
मी तों दीनाह्मि गीन	६०६
मी तों बहुमखीं आनंदभरिता	३८२९
मी तों सार्वभावे अनाधिकारी	७०३
मी त्यासी अनन्य ती कोणा	३६२४
मी दास तयाचा जया चाड नाही.	३३७४
मी माहें करित होतों जनन	१०८९
मी याचक तूं दाता... ..	२०५६
मी हें ऐसें काय जाती	१३९४
मकें हातां लुड्या परीचें जातें	३८५७
मुक्त कामया ह्मणावें	७४२
मुक्त तो आशंका नाही जया अंगी.	१४६०
मुक्त होता परी बळें ह्याला बळ... ..	१५६७
मुक्तिपांग नाही विष्णुचिया दासा.	१६६७

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

मुख डोळां पाहे २८३९	मेल्यावरी मोक्ष संसारसंबंध ... २१७०
मुखाकडे वास २५२४	मेळवृत्ति सकळ गोपाळ १७३
मुखी नाम हातीं मोक्ष २२९६	मैत्र केले महाबळी ८६
मुखीं विठ्ठलाचें नाम ४१६३	मैद आला पंढरीस ८४२
मुखें बोलावें तें जीवीचें जाणसी. १८२६	मैं भुली घरजानी बाट ३८१
मुखें सती इंद्रियें जती ४१७७	मोकळी गुंते रिती कुये ४५८
मुखें सांगे त्यासी पैल चेंडू पाहा. ४५७८	मोकळें मन रसाळ वाणी १००५
मुखें सांगे ब्रह्मज्ञान ४०२२	मोटके हातीं सोडिल्या गाठीं ... ३२९०
मुख्य आर्षी विषयव्याग ३२६०	मोल घेऊनिया कथा जरी करी ... ४०८९
मुख्य आहे आह्मां मातेचा पदंगा. २९९८	मोल देऊनिया सांठवावे वाच ... १२६८
मुंगी आणि राव १८९५	मोल वचूनिया भुंडिती सेवका ... २९२६
मुंगीच्या घरा कोण जाय मूळ. २३०९	मोलाचे आयुष्य वेचतसे सेवे ... २७२६
मुंगी होऊनि साखर खावी २८९३	मोलाचें आयुष्य वचूनियां जाय. ३९१६
मुंदल जंतन जाले १२६५	मोलें घातलें रडायो २४९८
मुंदलामध्ये पडे तोटा १७०९	मोहारोनि चिन्हा २१३४
मुनि मुक्त जाले भेणें गर्भवासा ... १०५१	मोहन्याच्या संगें ५८३
मुंदर कुश दोनी मारिलें असूर ... ३१०५	मोक्ष तुमचा देवा ७१४
मुसळ्याचें धनु नव्हे हो सर्वथा ... ४३२६	मोक्ष देवापार्शी नाहीं ३१४९
मुसावले अंग ७२९	मोक्षपदें तुच्छ केलीं याकारणें ... १७१७
मुळांचिया मुळें १३५९	मोक्षाचें आह्मांसी नाहीं अवघड. १४४८
मुळांचा तुह्यां लागला चाळा ... १०८६	मौन कां धरिलें विश्वाच्या जीवना. ४२३०
मुळां नेणपण २०८८	य.
मूर्तिमंत देव नांदतो पंढरी ४००७	यत्न आतां तुम्ही करा ३२९२
मूळ करणें संतां १२९९	यथार्थ वाह सांडुनि उपचार ... ११३७
मूळ स्थळ ज्याचें गोमतीचे तीरी २९९४	यथार्थ वदें तुज न वर्णवे १८३४
मुंगोजळ काय करावा उतार ३००	यथाविधी पूजा करी ९३२
मुंगोजळ विसे साचपण ऐसें ९९	यमधर्म आणि ब्रह्मादिक ४२०२
मुनींचिये अर्गी कस्तुरीचा वास. ४३०७	यमपुरी त्याणी वसविली २१२६
मुत्सुलोर्क अंगें आवाडती परी. ५२२	यम सांगे दूतां तुह्यां नाही २३६१
मुपवृष्टीनें करावा उपदेश २२९१	यमाचे हे पाश नाटोपती ४५००
मुर्ति रामको नाम जो लेवे बारांबार १९६०	यमुने तटी मांडिला खळ १६९
मुलां तरी जांको सुखें नरकासी ... २७०२	यमुने पावळी १४८
मुलियाच्या रांडा इच्छिती लेंकरुं. २५८९	यज्ञ निमित्त तें शरीरार्शी बंधन ... १७२६

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
यज्ञ भूतांच्या पाळणा १३१५	येईल तें येईन भागा २१८
यांचा कोणी करी पक्ष २७१	येईं मे विहले विश्वजीवन कळे ... ४४१४
याचा तंव हाचि मोळा २५६५	येईं वो येईं धांवोनियां २२७४
याचि नांवें दोष १४६५	येऊं द्या जी काहीं वेसकरांस ... १२४
याचिया आधारें राहिलों २१३०	येऊनि जाऊनि पाहें तुजकडे ... ३८९७
याची कोठें लागली चट ३६४०	येऊनि नरदे हा झाकितील ... २३८४
याची सवे लागली जीवा... .. २५६४	येऊनि नरदेहा विचारावें ४३०६
याची हाक तुझे द्वारी १२२६	येऊनि संसारा काय हित... .. ४३०३
यांच्या पूर्वपुण्या कोण ४५४७	येऊनि संसारी २९४४
याजसाठीं केला होतां १३२८	येगा महाविष्णु अनंत भुजाचा... ४४४९
याजसाठीं भक्ति ३४८	येगा येमा पांडुरंगा... .. १११७
याजसाठीं वनांतरा... .. ७३७	येणें जाणें तरी २७४२
याति गुणें रूपें काय ते ३९९७	येणें जाला तुमचे पोतडीचा ... ३६९३
यातिहीन मज काय तो अभिमान. १०९३	येणें पांघें पायांपाशीं २५४९
याती मति हीन रूपें लीन ... १२१९	येणें बोधें आह्मी असों १५४७
याती शूद्रवंश केला १३३३	येणें मागें आले २७८३
याती हीन मतिहीन... .. २७५४	येणें मुखें तुझे वर्णीं गुण २४३५
यार करूं गाई २१६	येतील अंतरा शिष्टाचे ३७८७
यारि गडे हो धरूं घाई १९३	येती वारकरी... .. १९३४
यारि नाचों अवघेजण ३९६२	येथिचिया अळकारें ३१७
यारि हरिदासानो जिको ३२६९	येथिलिया अनुभवें १५१५
याल तर या रे लागें १६२	येथील जे एकघडी २३६९
यालागीं आवडी ह्याण रामकृष्ण. ३९०६	येथील हा ठसा ५९३
यावरी न कळे संचित आपुले ... १९४७	येथूनियां टाव १४२३
यावें माहेरास... .. १७४०	येथें आड काहीं न साहे ३३०३
यासाठीं करितों निष्ठुर भाषण ... ४१९९	येथें दुसरी न सरे आटी १४५९
यासि समाचार सांगतो ४६१३	येथें नाही उरों आले ८७८
यासी कोणी ह्याणे निवेची ३३७५	येथें बोलोनियां काय १६३६
या हो या चला जाऊं सकळां ... १४९	ये वशे चरित्र केलें... .. ४६९९
युक्ता हार न लगे आणीक साधनें. ९६	येरे कृष्ण खणावितेी ३९३
युक्ति तंव जाल्या कुंडित सकळा. २५५५	योग तप यांचीं नांवें ७७९
येईल घरा देव न धरी ४४४४	योग्यांचे तें भाग्य क्षमा ८१
येईल तुझ्या नामा २६९४	योग्याची संपदा त्यसम ... १३६५

र.	
रक्त श्वेत कृष्ण पीत प्रभा...	४३१५
रंगले या रंगे पालट न धरीं	२०७३
रंगी रंगे नारायण ...	४१९६
रंगी रंगे रे श्रीरंगे ...	२२५४
रुचिबेला गांव सागराचे पोटी	४६३३
रुंजू धरूनिया हाती	१८०७
रुंजू सर्पाकार	१५८७
रुंदे अळंकार देन्याचिचे	९१०
रुंदोनियां मान	२७३
रुणीं निघतां घूर न पाहे	२६५८
रुनजडित सिंहासन	४७४
रुलाच्या ओवणी काचे ऐशा	३८०४
रुबि वीप हिरा हाविती	९२६०
रुविरदिम कळा	५७७
रुवीचा प्रकाश	१३७५
रुवळशी जातां त्रास	३०६८
रुजस सकुमार मद्दनाचा	४
रुजस सुंदर बाळा	४४५
रुजा करी तैसे हाम	२५८९
रुजा चाले तथे वैभव	८२४
रुजा प्रजा द्वाड देश	७९२
रुचीं दिवस आह्यां	४०९२
रुम कहे सो मुख भलारे । खाये...	११८०
रुम कहे सो मुख भलारे । बिन.	११८१
रुम कहे जीवनफल	११६५
रुमकृष्ण ऐसीं उचारितां	४०६५
रुमकृष्ण गीतीं गात	४३४
रुमकृष्ण गोविंद नारायण	४०१४
रुमनाम हाचि मांडिला	४४३६
रुमनामाचे पवाडे	४४४३
रुम भजन सब सार	११७०
रुम ह्यणतां काम	३०३०

राम ह्यणतां तरे जाणता ...

राम ह्यणतां रामचि होईजे

राम ह्यणे भासोभासी

राम राज्य राम प्रजा

रामराम उत्तमाक्षरें...

रामराम कहेरे मन

रामराम सोनी अक्षरें

रामरूप केली...

रामा अथोध्येच्या राया

रामाचे सेवक

रामा वनवास

रामभ धुतला...

राहणें ते पायांपाशीं...

राहिलों निराळा

राहे उभा वासवासीं...

राहो आतां हेचि ध्यान

राहो येचि ठायीं

रिकांम तूं नको मना

रिद्धिसिद्धी वासी कामधेतु

रुची रुची घेऊ गोडी

रुचे सकळा मिष्टान्न

रुसलें आह्मी आपुलिया

रुसलें संसारा

रुळें महाद्वारीं...

रूप नावे माया बोलावया

रुपीं जडले लोचन...

रूपें गोविले चित्त...

रोगियासी मिष्टान्न...

रोजकीं जीमा धरुनी

ल.

लेकमाजी घरें किती तीं ऐका

लचाळाच्या कामा नाहीं...

लटकियाची आज्ञा...

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
लटिका ऐसा ह्यणतां देव १५८	लापनिक शब्दें नातुडे हा देव ... १७९४
लटिकाचि केला १८१०	लांब धांवें पाय चोरी ३४५७
लटिका तो प्रपंच एक २७७०	लांब लांब जटा काय २७८८
लटिका प्रपंच वांझेची ४३४७	लांबवून जटा नैसांनि ३९३६
लटिकी ग्वाही सभे आंत ४२६०	लाभ खरा नये तुदी... .. २४०४
लटिकें तें रुचे... .. १३६१	लाभ जाला बहुतां दिशां २०१८
लटिकें तें ज्ञान लटिकें तें ध्यान... २७७३	लाभ पुढें करी ४०५७
लटिकें हासें लटिकें रडें २८७६	लाल कमली वोढे पेनाये १९६४
लटिक्याचें आवतणें १ ४१९२	लालुचाईसाठीं बळकाविशी ... ३०००
लटिक्याचे वाणी चवी ना सवाद २६०१	लावुनि काहाळा ७४१
लडिवाळ ह्यणोनि निष्ठुर न ३५७७	लावुनीयां गोडी ३३८५
लय लक्षी मन न राहे निश्चळ ... २६६७	लावुनि कोलित ३४२२
लय लक्षुनियां जालों ह्यणती २०९६	लावुनियां पुष्टी पोर... .. २०४४
लये लये लखोटा १५२	लावुनियां मुद्रा ३९४१
लवण मेळवितां जळें २४८५	लाहानपण देगा देवा १२८२
लवविलें तयासवें लवे जाती २३५१	लीलाविप्रही तो लेवधी ४५६१
लक्षुनियां योगी पाहाती ७०४	लेंकरा आइ तें पित्याची ८३७
लक्ष्मीवल्लभा १०४२	लेंकराची आळी न पुरवी... .. १३५७
लागपाठ केला ३४३७	लेंकराचें हित वाहे माउलीचें ... १७४१
लागलिया मुख स्तना ८१३	लेंकरा लेववी माता अळंकार ... २५५४
लागले भरतें ३३१३	लेखी मुखण्या समान ४४८८
लागो तुझी सोय ऐसी ३९०२	लेखिले कवित्व माझे ३६९२
लागों दिलें भंगा २६९७	लोक फार वाखा अमंगळ... .. २४९५
लागोनियां पायां विनवितों २८७५	लोक मान देहसुख... .. १७६३
लागों नेहीं बोल पायां तुझ्या ... २९४९	लोक ह्यणती मज देव २९१२
लाघवी सूत्रधारी होरी २२५९	लोकां कळों आला देव ४६०८
लाजती पुराणें ३१२१	लोखंडाचे न पाहे दोष ४२९७
लाज ना विचार १८१२	लोभावरी ठेवुनि हेत ३१२५
लाज वाटे पुढें तोंड दाखवितां ... २१४७	लोभीके चित धन बैठे १९७५
लाज वाटे मज मानिती हे लोक... १७५२	लोह कफ गारा सिद्ध हे ३१५३
लाजोनियां काळें राहिलें ३५६२	लोहचुंबकाच्या बळें ७७५
लाडाच्या उत्तरी वाढविती २२०७	लौकिका पुरती नव्हे माझी ... २६४१
लाडें भाकितों करणा ४०९७	लौकिकासार्थी या मसाच्याचा ... २५७८

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

व.		अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
वक्त्या आधी मान...	...	१२५	वाखर घेउनि आलें ७८१
वेचन ते नाही तोडीत शरीरा	...	२४४१	वाघाचा कालभूत विसे वाघा ... ३३६६
वंचनाचा अनुभव हातीं	३२०५	वाघें उपदेशाला कोल्हा ३०५३
वचनाने मांडे सावाव प्रकार	...	१३३२	वाघाळ लटिके अभक्त जे खळ... ४६०६
वंचना फिरती अधम जन	...	१४७७	वाघेंचिया भाळा कळविलें झग्न. ३३०५
वचनेचि व्हावें आपण उदार	...	२५९८	वाघेंच्या चापल्ये बहु जालों ... १७७९
वंचने ही नाड	७२६	वाघे विहल नाही २१२८
वचनियां पिड	२३०९	वाजे ताल तुरें... .. ५९०
वंदवट केली	१८१५	वांजा गाई वृभती २८८२
वंदिलें दिलें भूमिदान	...	४२५९	वांझेंनें दाविलें गरुडहार लक्षण ... ३८७२
वंस पळे घेनु धांवें पाठीलागीं	...	८२५	वाट दावी त्याचें गेलें काय ... ३३५८
वंदवाची वाणी माझी कृपावंता	...	२८३३	वाट पाहें बाहे निडळीं ठेवूनि ... ४६९
वंदिलें वंसावें जीवाचिये साठीं	...	२८८७	वाट पाहें हरी कां नये अद्भुती ... १६६२
वंसीन मी भूतें	७४६	वाट वेकूंटी पाहाती... .. ९४५
वंदु चरणरज सेवू उष्टावळी	...	३८	वाटा घेई लवकरी ८९८
वंदे वाणी परी कुलभ अनुभव	...	९६६	वाटीभर विष विन्हें प्रल्हादासी ... ३०९४
वंदे साक्षवेंसी वाणी	१३०९	वाटली पाहतां सिलले डोंकळे ... ८०७
वंरता बघानि घातली उडी	...	२३६	वाटें या जनाचें धोर बा आश्वर्य. १४९६
वंरतें करोनियां तोंड	२९७१	वाढलीया मान न मनाची निश्चिती. १३९६
वंरि वरि बोले युद्धाचिया गोष्टी...	...	४२६५	वाढवावा पुढें आणिक प्रकार ... ३६२९
वंरी बोला रस	७४९	वाढविलें कां गा ३९०७
वंर्णावी ते थोरी एका विहलाची.	...	२८६३	वांया ऐसा जन्म गेला ३५६५
वंर्णावे ते किती	२७०३	वांया जातो देवा १०४५
वंर्णाभ्रमा करिसी चोख	७८२	वांया जाय ऐसा ३६३५
वंर्णु महिमा ऐसी नाही मज वाचा.	...	५४५	वांयां तैसे बोल हरिशी अंतर ... ४६२५
वंरता बासर...	३०५८	वांयांविण वाढविला हा लौकिक ... १०१७
वंरम तरी आझां सावा	...	९७८	वारकरी पायांपाशीं ३३२२
वंसवावें घर	५९२	वारंवार तुज यावया आठव ... २४३७
वंसोनि थिल्लरी	१५६६	वारंवार हाचि न पडावा विसर ... ३७६२
वंळितें जें गाई	...	८५	वाराणसी गया पाहिली शारका ... २४९१
वंळी गाई धांवें घरा	...	१८५	वाराणसीपर्यंत असों सुखरूप ... १६०९
वंडवानें भलें	१७२२	वारितां बळि धरितां हातीं... .. ७९५
			वारिलें लिगाड २०६२

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

वास नारायणें केला मथुरेसी ...	४६३०
वासनेच्या मुखी आदळूनी भितें .	९५३
वासुदेवा दिनानाथा... ..	६७५
वाहवतो पुरी	२१५९
वाळूनिथां जन सांडी मज दुरी ...	१८२३
वाळी जन मज ह्यपोत शिदळी...	७
विक्रल तेथें विका	२३७७
विचा केला ठोबा	४१२०
विचा पीडी नांगी	२४१६
विचार करिती बैसोनि गौळणी.	४६४८
विचार नाही नर खर तो तैसा ...	११२७
विचारा वांचून	७२७
विचारिलें आधीं आपुल्या मानसीं.	३९८३
विटंबिले भद्र	२८४१
विटाळ तो परद्वय परनारी ...	९८९
विदेवरी समचरण	४४५०
विठोबाचें नाम ज्याचे मुखीं नित्य.	४०४९
विठोबाचे पार्थी जीव म्यां ठेविला.	४२०३
विठो सांपडावया हातीं	९४४
विठल आमचें जीवन	६११
विठल आमुचा निजांचा	२२६६
विठल कीर्तनाचे अंतीं	२५०६
विठल गीतीं गावा विठल चिर्ती.	९४३
विठल गीतीं विठल चिर्ती	११२१
विठल टाळ विठल हिंडी	१६२५
विठल नामाचा नाही ज्या विश्वास.	२३८९
विठल नावाडा फुकाचा	७५२
विठल भीमातीरवासी	६६३
विठल माझा जीव विठल माझा ...	३१०९
विठल माझी माय	२१०८
विठल मुक्तिदाता	२१२५
विठल-विठल मंत्र सोपा	१५६०
विठल विठल येणें छंदें	३०४४

विठल सोयरा सज्जन विसावा ...	३३६९
विठल सोयरा सज्जन सांगाती ...	८६३
विठल हा चिर्ती	१५५९
विठला रे तुझे वर्णितां मुणवाद् ...	३२३९
विठला रे तूं उदाराचा राव ...	६८०
विठला वांचोनि ब्रह्म जे बोलती.	३८८३
विठला विठला	२९६९
वितीएवढेंसें पोट	२१९४
विद्या अल्प परी गर्वशिरोमणि ...	४२१२
विधवेसी एक सुत	४३६७
विधीनें सेवन... ..	३१६
विनती निघाली अवधारीं	४१५
विनवितां चतुरा तुज विश्वंभरा...	३८३८
विनवितां तरीं आणितोसी परी ...	२५२१
विनवितां सेवटीं	३२१९
विनविजे ऐसें काहीं... ..	३६४३
विनवीजे ऐसें भाग्य नाही देवा ...	१९१४
विभ्रंशिली बुद्धि देहांत जवळी ...	२७२८
विद्योग न घडे सन्निध वसलें ...	१९५७
विरंचीनें केलें ब्रह्मांड सकळ ...	१८८६
विरहतापें फुडें छंद करिते जाती...	३९२
विश्वंभरा बोलें	२४२३
विश्वच्यापी माया	६९०
विश्वाचा जनिता	१०३
विश्वास तो देव	३५०१
विश्वास धरुनि राहिलों निवांत...	३८०९
विश्वासिया नाही लागत सायास.	३२२७
विधी विश्वंभर	३७४८
विष पोटी सर्पा	२१५५
विषम वाटे वुरवरी	३७४६
विषमाची शंका वाटे	२३६६
विषय ओढीं भुलले जीव	६२२
विषय तो मरणसर्गा	२७४०

अभंगाचा अंक.

विषयांचे लोलिंगत	४२५८	वेशा नाही बोल अवगुण वृषि
विषयाचें सुख येथें वाटे गोड ...	८०५	वेसन गेलें निष्काम जाले नर
विषयीं अत्रये... ..	२३७८	वेळो वेळा हेंचि सांगें ...
विषयीं विसर पडिला-निःशेष ...	१५३१	वैकुंठा जावया तपाचे सायास
विद्या भक्षी तथा अमृत पारिलें...	२२१०	वैकुंठीचा देव आणिला भूतळ
विष्णुदासा भोग	२४६९	वैकुंठीचें सुख पंढरीये आलें
विष्णुमय जग वैष्णवांचा धर्म ...	४६	वैकुंठीच्या लोकां दुर्लभ हरिज
विष्णुमय सर्व वैष्णवांसी ठावें ...	१०१०	वैद्य एक पंढरीराव... ..
विसरलें कुळ आपुला आचार ...	११	वैद्य वांचविती जीवां ...
वीट न घे एसें राधा	३४०	वैभव तें राज्य संपत्ती टाकार्व
वीर विठ्ठलाचे गाढे... ..	११४१	वैभवाचे धनी सकळां शरणा
वृत्ति भूमि राज्य द्रव्य उपाजिती.	६७	वैरागरापाशीं रत्नांचिया खाण
वृत्तीवरी आह्मां वणें कशासाठी.	३६००	वैराग्याच्या अंगीं जालासे संत
वृंदावना केलें साकराचें भाळें ...	४३२५	वैराग्याचें भाग्य
वृद्धपर्णी आली जरा	४४६३	वैष्णव तो जया
वृद्धपर्णी न पुसे कोणी	४४६४	वैष्णवमुनिविप्रांचा सन्मान
वृक्षवल्ली आह्मां सोयरीं वनचरें...	२४८२	वैष्णवां संगती सुख वाटे जीव
वैचावें तें जीवें	२१७५	वैष्णवांची कीर्ती गाईली पुरा
वेठी ऐसा भाव	४३७५	वैष्णवें चोरटीं
वेडावली काय करावें या कार्ळी.	४६०२	वोखटा तरी मी विडलों देहासी
वेडें वांकडें गाईन	२७६८	वोढविलें अंग
वेड्या उपचार करितां सोहळें...	२२९०	वोणव्या सोंकरी
वेडा वेडा रे पंढरी	३९९०	वोरसानि येती
वेद अनंत बोलिला	४०७०	वोळलीचा वोहू पाह्हा ...
वेद जया गाती	२०५४	व्यभिचारिणी गणिका कुंठिण
वेद नेले शंखासुरें	३४१७	व्यवहार तो खोटा
वेदपुरुष तरी नेति कां वचन ...	१३१७	व्यापक हा विश्वभर
वेदविहित तुझीं आड्काहो कर्म...	१४७२	व्यापिलें सर्वत्र
वेदशास्त्र नाही पुराण प्रमाण ...	२१८६	व्याल्याविण करी शोभन तंत
वेदशा तो अर्थ आह्मांसीच ...	२२६७	व्हावया भिकारी हें आह्मीं का
वेदाचें गव्हर न कळे पाठकां ...	३१५	व्हावी भेटी ते झाली गोविंद
वेदाहारी झाला सीण	२०७१	
वेदा वंदाया पुरते	१३४६	

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

श.

शकुनानें लाभ हानि... ..	२७३३
शक्ति ध्याव्या देवा	३२२४
शंख करिशी ज्याच्या नांवें ...	४४८
शंख चक्र गदा पद्म	१५९७
शब्दज्ञानी येजं न नेदी वृष्टीपुढें ...	३८१४
शब्दांचीं रत्नें करुनी अळंकार ...	५०४
शब्दा नाही धीर	११९
शरण आलें त्यासी न दावी	१०३२
शरण शरण जी हनुमंता	२८३
शरण शरण वाणी	२५५३
शरणागत जालों	३३०४
शरीर दुःखाचें कोठार	६६०
शान्त गधडा जये देशीं	७९१
शान्तांची शूकरी माय	७९६
शांती परतें नाहीं सुख	५८०
शाहीचें तें सांग	२२१८
शास्त्र हो ज्ञाते असती	४१५६
शास्त्रांचें जें सार वेदांची जो मूर्ति.	२९५
शाहणपणें वेद मुका... ..	२८०४
शाहाणिया पुरे एकचि वचन	१३७२
शिकल्या बोलाचे सांगतील	२९३
शिकल्या शब्दाचें उत्पादितो	३७१९
शिकवणें नाक झाडी	४२५६
शिकवणें साठीं वाटतें तळमळ	४४८६
शिकविलें तुझी तें राहें	२०
शिकाविले बोल	२१५७
शिकवूनि बोल	२७६५
शिकवूनि हित	२९०९
शिकें लाविलें दुरी	१६३
शिख सूत्र तुझा गुंतला जमान ...	३१२६
शिजल्यावरी जाळ	३२२२
शिंदळा साल्याचा नाही	१३८

शिव शक्ती आणि सूर्य गणपति.	४४८२
शिष्याची जो नेचे सेवा	१४३३
शिष्या सांगे उपदेश	४४६९
शिळा ज्या देव	२८३०
शिळा स्फटिकाची न पालटे भेदें.	४५४८
शीतळ तें शीतळाहुनी	२५४३
शीतळ साउली आमुची माउली...	१०९४
शुकसनकादिका उभारिला बाहो.	१३०
शुद्ध ऐसें ब्रह्मज्ञान... ..	२९००
शुद्ध चर्चा हेंचि संतांचें पूजन ...	८३८
शुद्ध दळणाचें सुख सांगों काई.	१६०
शुद्ध बीजापोटी	६२
शुद्धाशुद्ध निवडे कैसें	३४६२
शुद्धीचें सारुनि भरियेली... ..	१५९
शुभ मात तिहीं आणिली गोपाळीं.	४५९१
शुभ जाल्या दिशा	२००३
शूकराशी विद्या माने सावकाश...	८१५
शूद्रवंशी जन्मलों	२७६७
शूरत्वाशी मोल	१७११
शूरां साजती हतियारें	१७२०
शुंगारिक माझीं नव्हती उत्तरें ...	२६०७
शेत करारें फुकाचें... ..	११४७
शेवट तो होतो तुझियांनं	३५३०
शेवटीची विनंती	४४०७
शेवटीची विनवणी	१००६
शोकवावा म्यां देहे... ..	२६९३
शोकें शोक वाढ	३६४
शोशितांचि नये	१५८६
शोधिशिल मूळें	३२८
शोधून अन्वय वंश... ..	४३३२
श्रम परिहारा	३५९५
श्रीअनंता मधुसूदना	६४६
श्रीपंढरीशा पतितपावना	२३१८

अभंगाचा अंक.	अभंगाचा अंक.
श्रीमुख बोणवा गिळीत ४२३८	संचित प्रारब्ध क्रियमाण... .. २९३३
श्रीराम सखा ऐसा धरी ४१६७	संचितावांचून २७०४
श्रीसंतांचिया माथा चरणावरी... २१८९	सज्जन तो शब्द सत्य जो मानी. १७८१
श्वान शीघ्रकोपी ७६	संत आले घरा ३२१६
श्वानाचिया परी लोळे ३९९३	संत कृपा जाली ४५१५
इवाना दिली सवे १८१५	संत गाती हरिकीर्तनी २८९८
ष.	संतचरण रज लागतां सहज ... ४३६६
षड्सी रांधिले ४३०७	संतचरणी नार्ही गोडी ४५३५
स.	संतचिन्हें लेउनी भंगी ४०६३
संकल गुणें संपन्न ३७५२	संतजना माझी यावया करुणा ... ४२७५
संकल्पासी अधिष्ठान २६१२	संत देखोऩियां स्वये कृती याळी... ४२८३
संकल्पिला तुज सकळही भाव ... ४०७६	संतन पन्हयां लेखडा ११७८
सकळ चिंतामणी शरीर ५३	संतनिश ज्यांचे घरीं १६२७
सकळ तीर्थांहुनि । पंढरी हे ... ३९७५	संत पंढरीस जाती १७२४
सकळ तीर्थांहुनि । पंढरी हे ... ४४५२	संत पाउलें साजरीं... .. ४१२९
सकळ तुझे पायीं मानिला विश्वास. ३८५८	संत मागे पाणी नेहे एक चूळ ... ६७७
सकळ देवांचें देवत... .. २८६८	संत मानिनील मज... .. १८७३
सकळ धर्म मज विडोबाचें नाम. ८७४	संत मारगी चालती ३०६१
सकळ पूजा स्तुती २६५९	संतसंगती न करावा वास ... ३४५१
सकळ सत्ताधारी २५८६	संतसंगें याचा वास सर्वकाळ ... २२७८
सकळही माझी बोळवण करा ... १६०३	संतसमागम एखादिया परी ... ३७४
सकळ हे माया नागवे कवणा ... ४४५१	संतसेवेसी भंग चोरी २८१२
सकळिकांचें समाधान १५५१	संतां गावडे तो काळांभाही काळ. १३९८
सकळिकांच्या पाया माझी ... ६९६	संतांचा अतिक्रम २७९
सकुमारमुख कमळनिजसारनिर्मळ. १५७८	संतांचा पढिया केशापरी लाहो... ४११०
संकोचतो जीव महत्वाच्या भार. ४१४१	संतांचा महिमा तो बहु दुर्गम ... १२०४
संकोचोनि काय झालासी लहान. २३३२	संतांचियां पार्यां २२५८
सख्यत्वाशीं गेलीं करीत सुलगी. २९९०	संतांचिये गांवीं प्रेमाचा सुकाळ. १२४१
संगतीनें होतो पंगतीचा लाभ ... २५७२	संतांची उच्छिष्टें बोलतां उस्तें ... ११९
संगें वाढे सीण न घडे भजान ... ४१३८	संतांची स्तुति ते दर्शनाच्या आंगें. २७४७
संचित उत्तम भूमि कंसूनियां ... ४५६४	संतांचे उपदेश आमुचे मस्तकीं. २२८४
संचितचिं खावें १९०४	संतांचे गुणसौभ आणितार्तां... २४५
संचित तैशी बुद्धि उपजे मनमार्ही. ४३८३	संतांचे घरींचा रास मी कामारी. २०१५

अभंगगाथा अंक.

अभंगगाथा अंक.

संतांचें सुख जालें या देवा ...	१२४२
संतांच्या धिकारें अभंगळ जिणें.	१३९९
संतांच्या पादुका घेईन मोचे खाईं.	४१५०
संतांच्या हेळणें बाटलें जें तोंड ...	३०७८
संतां नाहीं मान	३२७३
संतांनीं सरता केलो तैसेपरी ...	४१४८
संतांपार्थी विन्मुख जाला	४२१९
संतांपार्शीं बहू असावी मर्यादा ...	१२३९
संतांसी तो नाहीं सन्मानाची चाड.	१५६३
संतांसी क्षोभवी कोण्याही प्रकारें.	२६९१
संती केला अंगीकार	१६०१
सतीचें तें घेतां वाण	२४४७
संतोषे माडली आरुबा वचनीं ...	३६४२
सत्ताबळें घेतो मागता विभाग ...	२२७६
सत्तावतें मन	१९०१
सत्तेचें भोजन समर्थां आतुडे ...	२५६८
सत्य आठवितां देव	३६३७
सत्य आढ्यां मनीं	२९०८
सत्य तूं सत्य तूं सत्य तूं	३३४१
सत्य तो आवडे	७१९
सत्य त्यागाचि समान	३६३२
सत्यत्वेशीं घेणें भक्तीचा अनुभव.	२४५०
सत्यसंकल्पाचा हाता नारायण...	१५०९
सत्य सत्यें देतें फळ	१२१३
सत्य साच खरें	७१८
सत्या माप वाडे	३६७६
सदा तळमळ	५८
सदा नाम घेण कळू हरिकथा ...	४२६४
सदा माझे डोळे जडो तुझे ...	३
सदा सर्व काळ अंतरीं कुदिल ...	२७९०
संदेह निरसे तरि हचिकर ...	९६५
संदेह बाधक आप आपण यातें.	२०४२
सदैव तुझ्यां अवधें आहे	९१२

सदैव हेवा करी	३३४७
सद्गहीत कंठ दाटो	१५२७
सद्गुराये कृपा मज केली	३६८
सद्गुरूचे चरणीं ठेविला मस्तक ...	४३१७
सद्गुरूनें मज आशीर्वाद दिला ...	४३३८
सद्गुरुवांचुनि प्रेतरूप वाणी ...	४३४३
संध्या करितोसी केशवाच्या नांवें.	१६५३
संध्या कर्म ध्यान जप तप अनुष्ठान.	१७२७
सन्मुखचि तुझी सांगावी जी सेवा.	३४४२
संपदा सोडळा नावडे मनाला ...	२३५३
सब संवाल भ्याने लोंढे	४३९
संबाल यारा उपर तले बोन्हो ...	४३८
समचरण वृष्टि विदेवरी सांजिरी.	२
समरंगणा आला	११०२
समर्थपणें हे करा संपादणी ...	२५८४
समर्थ या नावें दिनाचा कृपाळ ...	३६९१
समर्थाचा ठाव संचलाचि असे ...	२६४४
समर्थाची धरिली कास	२५४८
समर्थाचें केलें	१६४२
समर्थाचे पोटीं	१९३०
समर्थाचें बाळ किविलवाणें ...	१०५९
समर्थाचें बाळ पांचरे वाकळ ...	३५८०
समर्थाचें सेवें कोठें नाहीं घात ...	३७२९
समर्थाचे सेवें बहु असे हित ...	४३०४
समर्थासी नाहीं वर्णावर्ण भेद ...	१०४०
समर्थासी लाज अपुल्या नामाची.	३८४६
समर्पक वाणी	१९३३
समर्पिली वाणी	१४२०
समश्रुळित असतां वाचा	३३६५
सम सपाट वेसन	४६१
समागमें असे हरि नेणतियां ...	४६१८
समाधान त्यार्ची इद्रियें सकळ ...	४६०९
समुद्रबलयांकित पृथ्वीचें सान ...	२२९९

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

समुद्र हा पिता बंधु हा चंद्रमा ...	४१४४
संयोग सकळा असे सर्वकाळ ...	४५६९
सरतें माझे तुझे	३१२४
सरलियाचा सोस मनी	३१६६
सरले आतां नाही	२६७३
सरळीं हीं नामें उच्चारार्थी सदा ...	१५४४
सुरे आह्मांपाशी एक शुद्ध भाव...	३४५५
सुरे ऐसें ज्याचें दान	३११३
सर्प भुलोने गुंतला नाश	१०९२
सर्प विचू विसे	२४८
सर्वकाळ डोळां बैसो नारायण ...	३८८४
सर्वकाळ माझे चित्तीं	१५१५
सर्वथाही खोदा संग	२२०४
सर्व पक्षी हरि साहे सखा जाला...	२९४५
सर्व भांगवहीन	२७१६
सर्वभायें आलों तुजचि धरण ...	१२४६
सर्वरसी मीनले चित्त	१३१३
सर्वविशीं आह्मी हेचि जोडी केली.	२४३४
सर्वविशीं माझा त्रासलासे ...	९१४
सर्वसंगी विट आला	२५४२
सर्वसुख आह्मी भोगूं	१६
सर्वसुखा अधिकारी	४३७६
सर्वसुखाचिया आद्या	६१५
सर्वसुखें आजि येयेंचि	८६२
सर्वस्वाचा व्याग तो सदा सोवळा.	१०२५
सर्वस्वाची सादी	३९५६
सर्वस्वा मुकावें तेंगे हरि जिंकावें.	२७७१
सर्वात्मरूपण... ..	२४५१
सर्वापरी तुझे गुण गा उत्तम ...	४१६८
सर्वाभूतीं द्यावें धन	३०५६
सर्वंग जाले सर्वंग जाले	३३०६
संवसारतापें तापलो	९१
संवसार तिहीं केला पाठमोरा ...	५३९

संवसारसंगें परमार्थ जोडे... ..	१५६४
संवसार करिती मोठ्या महत्वानें.	४२२४
संसार तो कोण देखें	१२७७
संसारसातें आली हो आईका ...	२०८९
संसारसिंधु हा दुस्तर	६६२
संसारसोहळे भोगितां सकळ ...	१०३७
संसारा आलिया एक सुख आहे.	३९२९
संसाराचा माथां भार	९०२
संसाराची कोण गोडी	३५३७
संसाराचे अंगी अवधीच व्यसनें.	१५९०
संसाराचे धांवें वेठी	३६२३
संसाराच्या नांवें घालूनियां शून्य.	३२२६
संसाराच्या भेणें	१७९९
संसारापासून कसें सोडवीशी ...	२७८०
संसारी असतां हरिनाम घेसी ...	४०१०
संसारीचें ओझे वाहतां वाहवितां.	४३४५
सहज पावतां भगवंतीं परि ही ...	२४८०
सहज मी आंधळा गा	४२४
सहज लीळा मी साक्षी याचा ...	२४४४
साकरेचें नाम कळे घेतां गोडी...	२४१२
साकरेच्या गोण्या बैलाचीये पार्थी.	३०७१
साकरेच्या योगें वर्खे	२९१७
साखळिलों प्रीति गळां	३३०९
सांगतां गोष्टी लागती गोड ...	१६७८
सांगतां तुल्लभ ज्ञानाचिया गोष्टी.	१३३०
सांगतां हे नये सुख	८४७
सांगतां तरी तुह्मी भजारि विह्वला.	३८११
सांगतां तें तुह्मी ऐकावें	२१
सांगतां या मना तें माझे	१८२४
सांग स्वां कोणासी तारिलें ...	४२०६
सांग पांडुरंगा मज हा उपाव ...	४०८५
सांगा दास नळे तुमचा मी कैसा.	२२३७
सांगवें तें बरें असतें	१६५५

	अभंगाचा अंक.
सांगों काय नेणां देवा	९७९
सांगों जाणती शकून	१५०१
साच मज काय कळों नये देवा...	१०१५
साच माझा देव्हारा	४१४
साच हा विडल साच हें करणें ...	४१३७
साजे अळंकार	१३११
सांदविला हरी	७१३
सांदविलें वाण	८३०
सांडावी सकळाचे अभिमान ...	४६०७
सांडावी हे भीड अधमाचे चाळे.	४०४६
सांडियेला गर्भ उबगोनि माउली.	४५०६
सांडियेली काया	३५९०
सांडियेलें रूप विक्राळ भ्यासुर...	४२४०
सांडुनि सुखाचा वांदा	३४०८
सांडुनि कीर्तन न करी आणीक.	२३५९
सांडुनिया पंढरिराव	७१९
सांडुनि वैकुंठ	४८९
सांडुनियां सर्व लौकिकाचीं लाज.	२४९२
सांडोनियां दो अक्षरा	१५२३
सात पांच गौळणी आलिया ...	३९१
सातां दिवसांचा जरी आला ...	४३४०
सातां पांचां तरी वचनां शेवटीं...	३५६४
सातें चला काजळ घाला... ..	४५९
साहाविलें एका	१७४८
साधक झाले कळीं... ..	१२१४
साधकाची दशा उत्तम असावी.	२८४७
साधन संपत्ति हेंचि माझे धन ...	१८३३
साधनाचे कष्ट मोटे... ..	३९८३
साधनाच्या कळा आकार	१३३९
साधनें आमूर्चा आज्ञेचीं धारकें.	२००२
साधनें तरी हींच सोन्ही	५७५
साधावया भक्तिकाज	१५५५
साधावा तो देव सर्वस्वाचे सार्थी.	२६८९

	अभंगाचा अंक.
साधूच्या दर्शना लाजसी गव्हारा.	३०६७
साधूनि बचनाग खाती	२९८
सांपडला संदी	२४७
सांपडला हातीं	१६६६
सांपडलें जुनें... ..	३०२५
सापें ज्यासी खावें	१९८०
सामावे कारण	३७९६
सारा विटू हांडू	२०१
सारावीं लिगाडे धरावा सुपंथ ...	२०९०
सारासार विचार करा उठाउठी...	४०८८
सारीन तें आतां एकाचि भोजनें.	३४७३
सालो मालो हरिचे सस	२३७३
सावर्जा कांडण ओवी	१५८
सावध जालों सावध जालों. ...	३३
सावधान ऐसें काय तें विचारा ...	२४८४
सांवळें रूपडें चोरटें चित्ताचें ...	२४६१
सांवळें सुंदर पाहे वृष्टीभरी ...	४४०१
सांवळें सुंदर रूप मनोहर... ..	४०११
सावित्रीचें विटंबण... ..	२१६८
साळंकृत कन्यादान	२६८
सासूरिया वीट आला	२३
साही शास्त्रां भति हुरी	१०८
साहोनियां टाकी घाये	२०३९
साहोनियां टोले उरवावें सार ...	१४२७
सिकाविला तैसा पढों जाणे पुसा.	३७२०
सिंचन करितां मूळ	२०२८
सिणभाग हरे तैथीच्या निरोपें ...	१९१९
सिणलेती सेवका देऊनि	५०१
सिणलों हातारा करितां	१७८६
सिंदळीचें चित्त पर	४५०७
सिंदळीचे सोर चोराची दया ...	३३६७
सिंदळीसी पोराची पै आस. ...	३९२८
सिद्ध करूनियां ठेविलें कांडण ...	१५९

अभंगाचा अंक.		अभंगाचा अंक.	
सिद्धीचा हास नव्हे श्रुतीचा ...	३४५९	सुनियांची भावडी देवा ...	३३११
सिकें खातां भाला ...	३३१२	सुरवर येती तीर्थे निव्यकाळ ...	११२६
सुकलियां कोमा अत्यंत जळधर.	२६०६	सुराणीचां जालों लाडिकां एकलीं.	३५०२
सुकाळ हा दिवस रजनी ...	२२८०	सुलभ कीर्तनें किलें ठसाडुनि ...	३६०१
सुख नाहीं कोठें आलिया संसारीं.	२४८६	सुकरासी विद्या ...	८१४
सुख पंडरीसी आलें ...	३९५७	सेकी हें ना तसें जालें ...	३९५९
सुख पाहतां जवापाडें ...	८८	सेजेचा एकांत भगीपार्शी कळे.	२७४८
सुख या संतसमागमें ...	६२९	सेत आलें सुगी ...	११४९
सुखरूप ऐसें कोण कुजें सांगा ...	२४७५	सेदरीं हे देवीं देवतें ...	६२९
सुखरूप चाली ...	३७५८	सेवकासी भासा निरोपासी काम.	२६१९
सुख वाटे तुझे वर्णितां ...	६०७	सेवकासी भासा स्वामीची ...	१७७५
सुख वाटे परि वर्म ...	३१७२	सेवकें करावें सांगितलें काम ...	३१६०
सुख वाटे येचि ठायीं ...	३३९१	सेवकें करावें स्वामीचें वचन ...	२३४०
सुख सुखा भेटे ...	२९१०	सेवट तो भला ...	२९७६
सुख सुखा विरजण जालें ...	३५५६	सेवटासी जरीं आलें ...	२१९५
सुख हें नावडे आढ्यां कोणा बळें.	१९९०	सेवटींची हे विनंती ...	३३२५
सुखाची वसती जाली माझे जीवी.	३२९४	सेवा तें भावडी उच्चारवें नाम ...	१५३५
सुखाचें ओतलें ...	२०१९	सेवितों रस तो वांटितों भाणिका.	३४४
सुखाचें व्यवहारीं सुखलाभ ...	२८८९	सेवीन उच्छिष्ट लोळन अंगणी ...	१६६८
सुखें खालें भन्न ...	२३३१	सैन्यजन हांसे राबा जाले कारी ...	४६२१
सुखें घेऊं जन्मांतरें ...	२४१३	सोइरे धाइरे दिल्या घेतल्याचें ...	३९९४
सुखें न मनीं भवगुण ...	१६८७	सोइरे यांसी करी पाडणेर ...	६८३
सुखें बोलें ब्रह्मज्ञान ...	६००	सोइन्यासी करी पाहुणेर बरा ...	३८३८
सुखें वोळंब दावी गोहा ...	३६	सोंगे छवें कांहीं ...	१५०७
सुखें होतो कोठें घेतली ...	१२०७	सोडवा सोडवा ...	३५९
सुगरिणीबाई धिता नास केला ...	३८४०	सोडियेल्या गाई नवलक्ष मोपाळीं.	४३८७
सुदाबाचा कांहीं पाहा हो उपाय ...	१११५	सोडियेल्या गांई ...	२८३८
सुंदर अंगकांती मुखमाळ ...	१५७७	सोडिला संसार ...	७३२
सुंदर तें ध्यान उभें विदेवरी ...	१	सोनियाचा कळस ...	११४६
सुंदर मुख साजिरे ...	४४७	सोनियाचें टाट किरीमें ...	२५८
सुदिन सुवेळ ...	४४६	सोनें हाकी वरी तांबें तथा पीडी ...	९४६
सुधाइसे ओलावली ...	२७३९	सोन्बाचे पर्वन कर्तवी पाषाण ...	२०३२
सुनियांचा हाचि भाव ...	३३१०	सोपें वर्म आढ्यां सांगितलें ...	३३०४

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

सोलीव जें सुख अति सुखाहूनि.	६८४
सोवळा तो जाला	४२५०
सोवळा होंऊं तों वोंवळें जडलें...	३७९८
सोसियेली आदी गर्भवास फेरे...	४६३७
सोसैं बहु गर्भवासी	३२६३
सोसैं वाडे होष	३४१४
सोसैं सोसैं मारूं हाका	२६५१
सोसोनि विपत्ती	७६९
सोळा सहस्र होऊं येतें	२९५४
सौरी सुर जालें दुर डौर घेतलें ...	४६०
स्तवूनियां नरा... ..	३२७२
स्तुति अथवा निदा करावी देवाची.	३१५२
स्तुति करी जैसा नाही अधिकार.	३०६०
स्तुति करूं नव्हेचि... ..	६९९
स्तुति तरी करूं काय कोणापासीं.	२२३९
स्त्रियांचा तो संग नको	५२३
स्त्रिया धन बा हें खोटें	४०३०
स्त्रियापुत्र कालत्र हें तंव	३९४३
स्त्रीपुत्रादिकां राहिला आदर ...	८८५
स्थिरावली वृत्ति पांगुळला प्राण...	४१६१
स्मरणाचे वेळे	३२४१
स्मरतां कां घडे नास	३३२९
स्मशान ते भूमि प्रेतरूप जन ...	७४
स्मशानीं आह्ना न्याहालीचें ...	२८०६
स्वर्मांचिया गोष्टी	३३६
स्वर्मांचिया पुत्र	४५४२
स्वर्मांचें धन चित्रीच्या	४५३६
स्वर्मांचें हें धन शर्ती न पररी ...	३७८६
स्वर्मांच्या व्यवहारा काळांतर लेखा.	४३९५
स्वयें आपणचि रिता	४११६
स्वयें पाक करी	१७६१
स्वयें सुखाचे झाले अनुभव ...	३७७
स्वर्मांचें अमर इच्छिताती देवा...	४३६९

स्वल्प वाट चला जाऊं	१९७७
स्वामीकांज गुरुभक्ती	२२६२
स्वामिचीया सत्ता	३६८८
स्वामित्वाचि वर्में असोनि जवळी.	२५३८
स्वामीचें हें हेंणें	३४३३
स्वामीच्या सामर्थ्यें	४४९८
स्वामी तुंही कैसा न पडसी ...	४३३५
स्वामीसी संकट पडे ज्या गोष्टीचें.	३९२०
स्वामीसेवा गोड	४२२७
ह.	
हनुमंत महाबळी	२८६
हम उदास तीन्हके सुनाहो ...	११७२
हमामारे पारा हमामारे	१५५
हरिकथेची भावडी देवा	१८३२
हरिकथे नाही विश्वास	२३४३
हरिकथेवांचुनि इच्छिती	२३३९
हरि गोपाळांसवें सकळां	२४०
हरिचिया भक्ता नाही भय चिंता.	३९२०
हरिची हरिकथा नावडे ज्या ...	३६९६
हरिच्या जागरणा	४२
हरिच्या दासां भयें	१७१२
हरिच्या दासां सोपें वर्म	३२३४
हरिजनांची कोणा न घडावी निदा.	१५५७
हरिजनां प्राण विकली हे काया...	४२५२
हरि तुझी कांतिरे सांवळी	३३०
हरि तूं निष्ठुर निर्गुण	१३३
हरिसुं मिले एकही बेर	११५५
हरि तैसे हरिचे दास	६५३
हरिदासांचिये घरीं	४१९२
हरिनामवेली पावली विस्तार ...	३२५५
हरिनामाचें करुनि तारूं	१५२६
हरिनें माझे हरिलें चित्त	१२५१
हरिबिन रहियां न जाये चिहिरा.	३४२

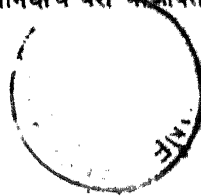
अभंगाचा अंक.		अभंगाचा अंक.	
हरिभक्त माझे जिवलग सोयिरे ...	२७६९	हा तो नव्हे कांहीं निराशेचा ठाव.	२९३९
हरि ह्मणतां गति पातकें नासती.	२८६६	हारपल्याची नका चिर्त्ती... ..	१९२२
हरिरता चपळा नारी	४०७	हारपोनी गेली निशी	३७३६
हरिहर सांडूनि देव	७९७	हालघूनि खुंद... ..	१८४९
हरिहरां भेद	१२४	हासों हसों आतां वाढवूं आवडी.	१८
हरि हरि तुझी ह्मणारे सकळ ...	१२६१	हित जाणे चित्त	३७१२
हरि तूझे नाम गाईन अखंड ...	४०१५	हित तें एक राम कंठी राहे ...	२००५
हरीवीण जीणें व्यर्थचि संसारी ...	४३९३	हित नाहीं ठावें जननी जनकां...	३४९१
हरुष आनंदाचा	१४३	हित व्हावें तरी दंभ वूरी ठेवा ...	१६९४
हळूहळू जाड... ..	३०२१	हित सांगे तेंणें दिलें जीवदान ...	२९५२
हाका मारी ज्याचे नांवें	४५३४	हिता वरी यावें	२९३२
हाकेसरिसी उडी	७७४	हिरण्याक्ष वैल्य मातला जे कार्ळी.	३०११
हागतांही खोडी	२१७८	हिरा ठेवितां ऐरणी... ..	५०
हागिण्याचे सिंके वोगवाचि राहे.	२२८७	हिरा ठेवितां कार्ळें गाहाण ...	४२२०
हागे आलों कोणी ह्मणती बुडतिया.	२५५६	हिरा शोभला कोंदणी	४७५
हागे माझा अनुभव... ..	२८०१	हिरोनियां नेला मुखीचा उच्चार ...	४०१२
हागे माझे हातीं	२२३	हीच त्यांचीं पंचभूतें	८७९
हागे हाची आतां लाहो	३७०७	हीन माझी याती	२८५१
हाचि नेम आतां न फिरें माघारो.	९	हीनवर बीजवर सोषी त्या गडणी.	४४९७
हाचि परमानंद आळंगीन नाहीं...	९३५	हीनसुरबुद्धीपासी	२५९१
हाचि माझा नेम धरिलाहो धंवा...	३९२४	हुंदकी पिसवी हलवी दाढी ...	३६११
हातपाय मिळोन मेळा	४१७६	हुंबरती गाये तयांकडे कान ...	१०३९
हातीं घेऊनियां काठी	१४०३	हें कां आझ्यां सेवासान	२७२१
हातींचें न संडावें देवें	६४३	हेचि अनुवाद सदासर्वकाळ ...	२१३
हातीं धरिलियाची लाज	४४४७	हेचि जतन करा सान	२५१६
हातीं धरूं जावें	२४९७	हेचि तुझी पूजा	७५०
हातीं होन दावी बेना	२६७	हेचि थोर भक्ति आवडती देवा...	२८७८
हा तो नव्हेता हीन	३६५२	हेचि सान देगा देवा	२३०७

अभंगाचा अंक.

अभंगाचा अंक.

हेंचि भवरोगाचें औषध ६५०	होडनी जंगम विभूति लाविती ... ३९४०
हेचि भेटी साच रूपाचा आठव... २९५०	होजं नको कांहीं या मनाआधी... २८९६
हेंचि मागणें विठाबाई ४४३०	होजुनि-संन्यासी भागवीं लुगडीं... ३९३५
हेंचि माझे चिन्ती ४२२९	होजुनी कृपाळ २९४१
हेंचि माझे तप हेंचि माझे दान... ३७५६	हो कां दुराचारी ७७३
हेंचि माझे धन ९९५	हो कां नर अथवा नारी १६९५
हेंचि याच्या ऐसें मागावें दान ... २२७५	हो कां पुत्र पत्नी बंधु १०६
हेंचि वादकाची कळा ३६७८	होतीं नेणों जालीं कठिणें कठीण १९६२
हेंचि वारंवार... .. ३७७९	होतें तैसें पार्थीं केले निवेदन ... ४१६०
हेचि वेळ देवा नका मार्गे घेऊं ... ४३२४	होतों तें चिंतीत मानसीं ६३५
हेंचि सर्वसुख जपावा विडल ... ३५८४	होतों सांपडलों वेडी ३२८०
हेंचि सुख पुढें मागतों आगळें... ४२९४	होय वारकरी... .. ८६४
हेंचि व्हावीं माझी आस... .. ४५०८	द्वणउनि काय जिऊं भक्तपणें ... ३७८८
हें तों एक संतांठार्यां ३५५१	द्वणउनि खेळ मांडियेला ऐसा ... ३६५
हे तों दाळादाळीं ३९७९	द्वणउनि जाली तुडी ३४७९
हें तों वाटलें आश्चर्य ३४३५	द्वणउनि शरण जावें ३८०२
हेंदुन्याचे भरितां कान २७०४	द्वणउनि काकुळती २४०७
हे माझी मिराशी १६४३	द्वणउनि जालों क्षेत्रांचे सन्यासी. २७२७
हेंही ऐसें तेंही ऐसें ३७११	द्वणउनि धरिले पाय ३२५३
हांई आतां माझ्या भोगाचा ... ४४८७	द्वणउनी दास नव्हे ऐसा जालों... ९७६
हांईन खडे गोटे ४०९३	द्वणउनी लवलाहें २५६२
हांईन भिकारी ७१२	द्वणतां हरिदास कांरे नाहीं लाज. १२८६
हांईल कृपादान १९३७	द्वणती धांवलों धणीवरी १८६
हांईल जागा अंगे देव जो आपण. २८४४	द्वणवितों हरि न द्वणजे तयाला ... ३४६४
हांईल तरी पुसापुसी २५३४	द्वणविती ऐसे आइकतों संत ... ५५३
हांईल तो भोग भोगीन आपुला... ३८५२	द्वणवितों दास तें नाहीं कारणीं... ८६७
हांईल निरोप घेतला थावरी ... १९४८	द्वणवितों दास न करितां सेवा ... ३१३६
हांईल माझी संतीं भाकिली करुणा. १९९१	द्वणवितों दास परि मी असैं उदास. १५८८

अभंगाचा अंक.		अभंगाचा अंक.	
द्वयवितो हास मज एवढीच भास.	३३४	क्षर अक्षर हे तुमचे विभाग ...	१३९२
... ..	३३८८	क्षरला सागर गंगा धोर्षी मिळे ...	३५५९
... ..	१२०३	क्षीर मागे लया रायते वाढी ...	२४१५
... ..	१७८३	क्षीराब्धिवास्त शेषशायना ...	६७३
... ..	४५८६	क्षुधा नृषा कांहीं सर्वथा नावडे ...	१४६६
... ..	४३६८	क्षुधार्थी अत्रे वृष्काळे पीडिले ...	३९०९
... ..	१५६१	क्षुधेलिया अन्न	२१७४
... ..	३०८४	क्षेम वे याला हो	१६६९
... ..	१४	क्षेम मायबाप पुसे न हें आर्षी ...	१९५०
... ..	२५९४	क्षोभ आणि कृपा मातेची समान.	३६२२
क्षणक्षणा सांभाळितो	१३७९	ज्ञ.	
क्षणक्षणा हाचि करावा विचार.	३१९१	ज्ञानियांच्या गुरू राजा महाराज ...	२३३४
क्षमासह जया नराचिया हाती.	३९९६	ज्ञानियाचे घरी जो जविला ...	१५३६

॥ श्री ॥

॥ तुळारामाचे अभंग ॥

मंगलाचरण.

॥ १ ॥ सुंदर ते भ्यान उभे विदेवरी । कर कटावरी ठेवूनियां ॥ ५० ॥ तुळसीहार
गळां कासे पीतांबर । आवडे निरंतर तेचि रूप ॥ १ ॥ मकरकुंडले तळपती श्रवणी ।
कंठी कौस्तुभमणि विराजित ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे हेंचि सर्व सुख । पाहीन श्रीमुख
आवडीनें ॥ ३ ॥

॥ २ ॥ समचरणवृष्टि विदेवरी साजिरी । तेथें माझी हरि वृत्ति राहो ॥ ५० ॥
आणीक नलगे मायिक परार्थ । तेथे माझे आर्त्त नको देवा ॥ १ ॥ ब्रह्मादिक पदे
दुःखाची शिराणी । तेथें वृत्तिन झणी जडो वेली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ज्याचे कळले
आह्मां वर्म । जे जे कर्मधर्म नाशवंत ॥ ३ ॥

॥ ३ ॥ सदा माझे डोळे जडो तुझे मूर्ती । रघुमाईच्या पति सोयरिया ॥ ५० ॥
गोड तुझे रूप गोड तुझे नाम । देई मज प्रेम सर्व काळ ॥ १ ॥ विठो माउलिये हाचि
वर देई । संचरानि राही हृदयामाजी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काही न मागे आणीक । तुझे
पार्यी सुख सर्व आह ॥ ३ ॥

॥ ४ ॥ राजस सुकुमार मदनान्ना पुतळ्या । रविशाशकळ्या लोपलिया ॥ ५० ॥
कस्तुरीमळवट चंदनाची उदी । कळें माळ कंठी वैजयंती ॥ १ ॥ मुगुद कुंडले श्रीमुख
शोभले । सुखाचे भोतले सकळही ॥ २ ॥ कासे सोनसळा पांथरे पादोळा । घननीळ
सांबळा बाइयानो ॥ ३ ॥ सकळही तुझी व्हा मे एकीसदा । तुका ह्मणे जीवा धीर
नाही ॥ ४ ॥

॥ ५ ॥ कर कटावरी तुळसीच्या माळा । ऐसें रूप डोळां रावी हरी ॥ ५० ॥ डोबले
चरण होन्ही विदेवरी । ऐसें रूप हरि रावी डोळां ॥ १ ॥ कटी पीतांबर कास निरवली ।
हाखवी वाहणी ऐसी मूर्ती ॥ २ ॥ गरुडपारावरी उभा राहिलासी । भाडवे मानसी तेचि
रूप ॥ ३ ॥ योनि पांजरा होके पाहें आतां । येई पंढरिनाथा भेदावद्या ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे
माझी पुरवार्य आस । विनति उदास करूं नये ॥ ५ ॥

॥ ६ ॥ गरुडाचे वारिके कासे पीतांबर । सांबळे मनोहर कै देखेन ॥ ५० ॥ बर-
व्या बरवंदा घनमंघ सांबळा । वैजयंती माळा गळां शोभे ॥ १ ॥ मुगुद माथां कीर्ति
सुधाच्या झळाळ । कौस्तुभ निर्मळ शोभे कंठी ॥ २ ॥ भोतीच श्रीमुख सुखाचे सकळ ।
वागणी बलाळ रघुमावेली ॥ ३ ॥ उज्वळ अकूर उभे वीहीकडे । वर्णिते पयाडे सनका-
दिक ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे नव्हे आणिकांसारिखा । नोचि माहा सखा वांडुरेण ॥ ५ ॥

विराण्या.

॥ ७ ॥ वाळो जन मज ह्यणोत शिंदळी । परि हा वनमाळी न विसंबें ॥ १ ॥
सांडून लौकिक जालिये उदास । नाही भय आस जीवित्वाची ॥ २ ॥ नाइके वचन
बोलतां या लोकां । ह्यणे जालो तुका हरिरता ॥ ३ ॥

॥ ८ ॥ आधिल्या भतारें काम नव्हे पुरा । ह्यणोनि व्यभिचारा टेकलिये ॥ १ ॥
रात्रंदिस मज पाहिजे जवळी । क्षण त्यानिराळी न गमे घडी ॥ २ ॥ नाम गोष्टी माझी
सोय सांडा आतां । रातले अनंता तुका ह्यणे ॥ ३ ॥

॥ ९ ॥ हाचि नेम आतां न फिरें माघारी । बैसलें शेजारी गोविंदाचे ॥ १ ॥ घर-
रिधी जाले पट्टराणी बळें । वरिलें सांवळें परब्रह्म ॥ २ ॥ बळियाचा अंगसंग जाला
आतां । नाही भय चिंता तुका ह्यणे ॥ ३ ॥

॥ १० ॥ नाही काम माझे काज तुझांसवें । होतें गुप्त टावें केले आतां ॥ १ ॥
व्यभिचार माझा पडिला टाउका । न सर ती लोकांमाजी जालें ॥ २ ॥ न धरावा लोभ
काहीं मजविशीं । जालें देवपिशी तुका ह्यणे ॥ ३ ॥

॥ ११ ॥ विसरलें कुळ आपुला आचार । पति भावे हीर घर सोय ॥ १ ॥ सांडिला
लौकिक लाज भय चिंता । रातले अनंता चिंत माझे ॥ २ ॥ मज आतां कोणी आळ-
वान झणी । तुका ह्यणे कांनीं बहिरी जालें ॥ ३ ॥

॥ १२ ॥ न देखें न बोलें नाइके आणीक । बैसला हा एक हरि चिंती ॥ १ ॥
सासुरें माहेर मज नाही कोणी । एक केले दोन्ही मिळोनियां ॥ २ ॥ आळ आला होता
अमह्नी भांडखोरी । तुका ह्यणे खरी केली मात ॥ ३ ॥

॥ १३ ॥ दुजा ऐसा कोण बळी आहे आतां । हरि या अनंता पासूनिया ॥ १ ॥
बळियाच्या आह्नी जालें बळिवंता । करूं सर्व सत्ता सर्वावरी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
आह्नी जिवाच्या उदारा । जालें प्रीतिकरा गोविंदासी ॥ ३ ॥

॥ १४ ॥ क्षणभरी आह्नीं सोसिलें वाईट । सानिलें अवीट निजसुख ॥ १ ॥
सांडी मागे केल्या भरोवरी । अधिकचि परी दुःखाचिया ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
नाहीं आतां । राहिलें अनंताचिये पायीं ॥ ३ ॥

॥ १५ ॥ आह्नां आह्नी आतां वडील धाकुटीं । नाही पोटीं पाटीं कोण
फावला एकांत एकविध भाव । हरि आद्यांसवें सर्व भोगी ॥ २ ॥ तुका
एके ठायी । असो जेथे नाही दुजे कोणी ॥ ३ ॥

॥ १६ ॥ सर्व सुख आह्नी भोगूं सर्व काळ । तोडियेले जाळ मोहपाश
साटीं सांडियेले भरतार । रातलो या परपुरूषाशीं ॥ २ ॥ तुका ह्यणे अ-
धरूं । औषध जें करूं फळ नव्हे ॥ ३ ॥

॥ १७ ॥ एका जिवें आतां जिणें जाले दोहीं । वेगळीक काहीं नव्हे अ-
नारायणा आह्नां नाही वेगळीक । पुरविली हे भाक सांभाळिली ॥ २ ॥ तुका
सायासाचें फळ । सरली ते वेळ काळ दोन्ही ॥ ३ ॥

॥ १८ ॥ हासों रसों आतां वाढवूं आवडी । अंतरीची गोडी अवीट ते ॥ १ ॥
स्वेवासुखें करूं विनोदवचन । आह्मी नारायण एकाएकी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी झालों
उदासीन । आपुल्या आधीन केला पति ॥ ३ ॥

॥ १९ ॥ मजसवें आतां येऊं नका कोणी । सासुरवासिनी बाइयाणो ॥ १ ॥ न
साहवे तुह्मां या जनाची कूट । बोलती वाईट ओखदें ते ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जालों उदास
मोकळ्या । विचरों गोवळ्यासवें आह्मी ॥ ३ ॥

॥ २० ॥ शिकविलें तुह्मीं ते राहें तोवरी । मज आणि हरि वियोग तों ॥ १ ॥ प्रसर्गां
या नाही देहाची भावना । तेथें या वचना कोण मानी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चिर्त्ता बैसला
अनंत । दिसों नेदी नित्य अनित्य ते ॥ ३ ॥

॥ २१ ॥ सांगतो तें तुह्मीं अडकावें कार्नी । आमुचे नाचणीं नाचूं नका ॥ १ ॥
बोंवरी या तुह्मां मागिलांची आस । तोंवरी उदास होऊं नका ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय
वांयांविण धिद । पति ना गोविंद होन्ही नाही ॥ ३ ॥

॥ २२ ॥ आजिवरी तुह्मां आह्मां नेणपण । कौतुकें खेळणें संग होता ॥ १ ॥ आतां
अनावर जालें अशुणाची । करूं नये तेंचि करी सुखें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां
बुडविलीं होन्ही । कुळें एक मनीं नारायण ॥ ३ ॥

॥ २३ ॥ सासुरियां वीट आला भरतारा । इकडे माहेरा स्वभावेची ॥ १ ॥ सांडवर
कोणी न धरिती हातीं । प्रारब्धाची गति भोगूं आतां ॥ २ ॥ न व्हावी ते जाली आमची
मंडाई । तुका ह्मणे काई लाजों आतां ॥ ३ ॥

॥ २४ ॥ मरणाही आधीं राहिलों मरोनी । मग केलें मनीं होतें तैसे ॥ १ ॥ आतां
तुह्मी पाहा आमुचें नवल । नका वेचूं बोल वायांविण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुह्मी भयाभीत
नारी । कैसी संग सरी तुह्मां आह्मां ॥ ३ ॥

॥ २५ ॥ परपुरुषाचें सुख भागे तरी । उतराणि करी घ्यावें सीस ॥ १ ॥ संवसारा
आगी आपुलेनि हातें । लावूनि मागुतें पाहूं नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे व्हावें तयापरी धीट ।
पतंग हा नीट हीपासोई ॥ ३ ॥

॥ २६ ॥ अडकाल परी ऐसें नव्हे बाई । न संडा या सोई भ्रताराची ॥ १ ॥ नव्हे
आराणुक लौकिकापासून । आपुल्या आपण गोविलें ते ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मन कराल
कठीण । त्या या निवडोन मजपार्शी ॥ ३ ॥

॥ २७ ॥ आहांच वाहांच आंत वरी होन्ही । न लगा गडणी आह्मां तैशा ॥ १ ॥
तेथें भेडसावूं कोणा । आवरूनि मना बंद द्यावा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांहीं
वांयांनुनी । नव्हे हे करणी भलतीची ॥ ३ ॥

॥ २८ ॥ बहुतांच्या आह्मी न मिळों मतासी । कोणी कैसी कैसी भावनेच्या ॥ १ ॥
रितां वांयां जाय काळ । लटिकें तें मूळ फजितीचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुह्मी
या । नका जाऊं वादा आमुचिया ॥ ३ ॥

॥ २९ ॥ त्याचें सुख नाही आलें अनुभवा । कठीण हें जिवा तोंचिवरी ॥ १ ॥

मागिलांचें दुःख लागों नेदी अंगा । अंतर हें संगी नेदी पुढें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सर्वविशीं हा संपन्न । जाणती महिमान श्रुति ऐसें ॥ ३ ॥

॥ ३० ॥ न राहे रसना बोलतां आवडी । पायां विली बुडी माझ्या मनें ॥ १ ॥ मानेल त्या तुझी आडका स्वभावं । मी तों माझ्याभावं अनुसरलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझीं फिरावें बहुती । माझी तों हे गती जाली आतां ॥ ३ ॥

॥ ३१ ॥ न बोलतां तुझां कळों न ये गुज । ह्मणउनी लाज सांडिलेली ॥ १ ॥ आतां तुझां पुढें जोडीतसें हात । नका कोणी अंत पाहों माझा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आझी बैसलों शेजारी । करील तें हरी पाहों आतां ॥ ३ ॥

भाव.

॥ ३२ ॥ नये जरी तुज मधुर उत्तर । दिधला सुस्वर नाही देवें ॥ ध्रु० ॥ नाही त्या-विषय भुकेला विव्दल । येईल तैसा बोल रामकृष्ण ॥ १ ॥ देवापार्शी मागे आवडीची भक्ति । विश्वासंशी प्रीति भावबळें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मना सांगतां विचार । धरावा निर्धार दिसेविस ॥ ३ ॥

॥ ३३ ॥ सावध जालों सावध जालों । हरिच्या आलों जागरणा ॥ ध्रु० ॥ तेंथें वैष्णवांचे भार । जयजयकार मजतसे ॥ १ ॥ पळोनियां गेली झोप । होतें पाप आड तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तबा ठाया । ओल छाया कृपेची ॥ ३ ॥

॥ ३४ ॥ आपुल्या हिता जो असे जागता । धन्य माता पिता त्याचिया ॥ ध्रु० ॥ कुळीं कन्यापुत्र होती जो सात्विक । त्याचा हरिख वाटे देवा ॥ १ ॥ गाती भागवत करिती श्रवण । आपीक चितन विटोबाचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज घडो त्याची सेवा । तरी माझ्या देवा पार नाही ॥ ३ ॥

॥ ३५ ॥ अंतरीची घेतो गोडी । पाहे जोडी भावाची ॥ ध्रु० ॥ देव सोयरा देव सोयरा । देव सोयरा सीनाचा ॥ १ ॥ आपुल्या वैभवं । शृंगाराचें निर्मळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जेवी सवें । प्रेम घावें प्रीतीचें ॥ ३ ॥

॥ ३६ ॥ सुखें वोळंब सावी गोहा । माझे दुःख नेणा पाहा ॥ ध्रु० ॥ आवडीचा मारिला वेडा । हाय होय कैसा ह्मणे भिडा ॥ १ ॥ निपट मज न चले अन्न । पायली माझे सांजा तीन ॥ २ ॥ गेले वारीं तुझीं आपिली साकर । सातरी गेली साडेवहा शेर ॥ ३ ॥ अखंड मज पोटाची व्यथा । दूधभात साकर तूप पथ्या ॥ ४ ॥ दो पाहारा मज न्हरी येती । शुद्ध नाही पडे सुपती ॥ ५ ॥ नीज नये घाली फुलें । जवळीं न साहती मुले ॥ ६ ॥ अंगा चंदन लाविते भाळीं । सदा शूळ माझे कपाळीं ॥ ७ ॥ हाड गळीनि आले मास । माझे दुःख तुझां नेणवे कैसें ॥ ८ ॥ तुका ह्मणे जिता गाढव केला । मेलि-जावरी नरका नेला ॥ ९ ॥

॥ ३७ ॥ पावलें पावलें तुझे आझां सर्व । दुजा नका भाव होऊं देऊं ॥ ध्रु० ॥ जेंथें तेंथें देखें तुझीच पाडलें । त्रिभुवन संचलें विव्दला गा ॥ १ ॥ भेदाभेदमतें भ्रमाचे संवाद ॥

आह्नां नको वाक् त्याशीं देऊं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अणु तुजवीण नाही । नभाहून पाही वाढ आहे ॥ ३ ॥

॥ ३८ ॥ वंदूं चरणरज सेतुं उष्टावळी । पूर्वकर्मा होळी करुनी सांतुं ॥ १ ॥ अमुप हे गांठी बांधूं भांडवल । अनाथा विव्हाल आह्नां जोगा ॥ २ ॥ अवघे होती लाभ एका या चिंतने । नामसंकीर्तने गोविंदाच्या ॥ ३ ॥ जन्ममरणाच्या खंडनील खेपा । हाईल हा सोपा सिद्ध पंथ ॥ ३ ॥ गेले पुढें त्यांचा शोभित मार्ग । चला जाऊं मार्ग येत आह्मी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे घालूं जीवपणा चिरा । जाऊं त्या माहेरा निर्जाश्रया ॥ ५ ॥

॥ ३९ ॥ जाविले तें संत मार्गें उष्टावळी । अवघ्या पत्रावळी करुनी झाडा ॥ १ ॥ सोवळ्या ओवळ्या राहिलो निराळा । पासून सकळां अवघ्यां सुवी ॥ २ ॥ पुंर परतें मज न लगे सांगावें । हें तों देवें बरें शिकाविले ॥ ३ ॥ वसुन्याने आह्मी नाही भानळन । जाणोनि संकेत उभा असे ॥ ३ ॥ येथे कोणी काहीं न धरावी शक्ता । मज चाड एका भोजनाची ॥ ४ ॥ लांचावला तुका मारितसे झाड । पुराविले कोंड नारायणे ॥ ५ ॥

॥ ४० ॥ देवाच्या प्रसादें करा रे भोजन । व्हाल कोण कोण अधिकारी ते ॥ १ ॥ ब्रह्मादिकांस हें दुर्लभ उच्छिष्ट । नका मानूं वीट ब्रह्मरसी ॥ २ ॥ अवघियां पुरतें वासुं डलें पात्र । अधिकार सर्वत्र आहे येथे ॥ ३ ॥ इच्छाशर्ती येथे वळला समर्थ । अवघ्यांचे आर्त पुरवितो ॥ ३ ॥ सरें येथे ऐसे नाही कदाकाळीं । पुढतीं वाट कवळी घ्यावें ऐसें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे पाक लक्ष्मीच्या हातें । कामाची सांगातें निरुपम ॥ ५ ॥

॥ ४१ ॥ अवगुणांचे हातीं । आहे अवघी फजीती ॥ १ ॥ नाही पात्रासंबे चाड । प्रमाण ते फिकें गोंड ॥ २ ॥ विष तांब्या वाटी । भरली लागुं नये हाटी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भाव । शुद्ध बरा सांग वाव ॥ ३ ॥

॥ ४२ ॥ हरीच्या जागरणा । जातां कां रे नये मना ॥ १ ॥ कोंडे पाहासील सुदी । आयुष्य वेचें फुकासाटी ॥ २ ॥ ज्यांची तुज गुती । ते तों मोकालीं अंती ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे बरा । लाभ काय तें विचारा ॥ ३ ॥

॥ ४३ ॥ धर्माची तूं सुती । पाप पुण्य तुझे हातीं ॥ १ ॥ मज सोडवीं दानारा । कर्मापासुनी वुस्तरा ॥ २ ॥ करिसी अंगीकार । तरी काय माझा भार ॥ ३ ॥ जिवांच्या जीवना । तुका ह्मणे नारायणा ॥ ३ ॥

॥ ४४ ॥ ब्रह्मादिक जया लाभासि टेंगणे । बळिये आह्मी भले शरणागत ॥ १ ॥ कामनेच्या त्यागे भजनाच्या लाभ । जाला पधनाम सेवाकर्णी ॥ २ ॥ कामधेनुश्रिया सीरा पार नाही । इच्छेश्रिये वाही वरुपावें ॥ ३ ॥ बसलिये टायां लागले भरतें । त्रिपुंडीवरतें भेरी ऐसें ॥ ३ ॥ हरि नाही आह्ना विष्णुशर्तां जर्गी । नारायण अंगी विसा- ॥ तुका ह्मणे बहल लाटे हें भोजन । नाही रिता कोण राहत राहों ॥ ५ ॥

॥ ४५ ॥ वुजे खंडे तरी । उरला तों अवघा हरि ॥ आपणाबोहरी । न लागे डाव ॥ १ ॥ इतुले जाणावया जाणा । कोंडे तरी मने मना ॥ पारधीच्या खुणा- साधावें ॥ २ ॥ देह आर्षी काय खरा । देहसंबंधपसारा ॥ भजगायणे चारा ॥

रक्षणसें भासतें ॥ २ ॥ तुका करी जागा । नको वासवृं वाउगा ॥ आहिसि तूं भागा । अंगीं डोळे उघडी ॥ ३ ॥

॥ ४६ ॥ विष्णुमय जग वैष्णवांचा धर्म । भवाभेदभ्रम अमंगळ ॥ धू० ॥ अहंका जी तुझी फक्त भागवत । कराल तें हित सत्य करा ॥ १ ॥ कोणाही जिवाचा न घडो मत्सर । धर्म सर्वेश्वरपूजनाचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एका देहाचें अवयव । सुख दुःख जीव भोग पावे ॥ ३ ॥

॥ ४७ ॥ आह्मी तरी आस । जालों टाकोनि उदास ॥ धू० ॥ आतां कोण भय धरी । पुढे मरणाचें हरी ॥ १ ॥ भलते ठायीं पडों । देह तुरंगी हा चढो ॥ २ ॥ तुमचे तुझांपासी । आह्मी आहों जैसीं तैसीं ॥ ३ ॥ गेलें मानापमान । सुखदुःखाचें खंडन ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे चिर्ती । नाही वागवीत खंती ॥ ५ ॥

॥ ४८ ॥ निंदी कोणी मारी । वंदी कोणी पूजा करी ॥ धू० ॥ मज नही नाहीं नेहीं नाहीं । वेगळा वीही पासुनी ॥ १ ॥ देहभोग भोगें घडे । जें जें जोडें तें नें बरें ॥ २ ॥ अवघें पावे नारायणी ॥ जनार्दनी तुक्याचें ॥ ३ ॥

॥ ४९ ॥ जन विजन जालें आह्मां । विह्वलनामाप्रमाणें ॥ धू० ॥ पाहें तिकडे चाप-माय । विह्वल आहे रखुमाई ॥ १ ॥ वन पट्टण एकभाव । अवघा ठाव सरना जाला ॥ २ ॥ आठव नाहीं सुखदुःखा । नाचें तुका कांतुकें ॥ ३ ॥

॥ ५० ॥ हिरा ठेवितां ऐरणी । वांचें मारितां जो घणी ॥ धू० ॥ तोंचि माल पाव खरा । करणीचा होय चुरा ॥ १ ॥ मोहरा होय तोंचि अंगें । सूत न जळें ज्याचें संगें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तोंचि संत । सोसी जगाचें आघात ॥ ३ ॥

॥ ५१ ॥ आलिंगनें घडे । मोक्ष सायुज्यता जोडे ॥ धू० ॥ एसा सताच्या महिमा । जाली बोलायाची सीमा ॥ १ ॥ तीर्थे पर्वकाळ । अवधी पायांपे सकळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । त्यांची केली पावे सेवा ॥ ३ ॥

॥ ५२ ॥ माझिया मीपणा । जाला यावरी उगाणा ॥ धू० ॥ भोगी त्यागी पांढरंग । त्यानें वसविलें अंग ॥ १ ॥ टाळिलें निमित्त । फार थोडें घात हिन ॥ २ ॥ याचें कामावरी । तुका ह्मणे नाहीं उरी ॥ ३ ॥

॥ ५३ ॥ सकळ चिंतामणी शरीर । जरी जाय अहंकार आशा समूळ ॥ निवा हिंसा नाही कपट वेहबुद्धि । निर्मळ स्फटिक जैसा ॥ धू० ॥ मोक्षाचें तीर्थ न लग्न वाराणसी । येती तथापासीं अवधी जनें ॥ तीर्थांसी तीर्थ जाला तोंचि एक । मोक्ष तेंचें दर्शन ॥ १ ॥ मन शुद्ध तथा काय करिशी माळा । मंडित सकळा भूषणांसी ॥ हरिच्या गुणें गर्जताती सश । आनंद तथा मानसी ॥ २ ॥ तन मन धन दिले पुरुषोत्तमा । आशा नाहीं कवणाची ॥ तुका ह्मणे तो परिसाहुनि आगळा । काय माहिमा वणूं त्याची ॥ ३ ॥

॥ ५४ ॥ आहे तें सकळ कृष्णाचि अर्पण । न कळतां मन वुजें भावी ॥ धू० ॥ ह्मणउनी पाठी लागतील भूतें । येती गवसीत पांचजणें ॥ १ ॥ ज्याचें त्या वंचलें आठव

न होतां । दंड या निमित्ताकारणें हा ॥ २ ॥ तुका हणें काळें चेंपियेला गळा । मी मी
वेळेंवेळा करीतसे ॥ ३ ॥

॥ ५५ ॥ महारासि सिवे । कोपें ब्राह्मण तो नव्हे ॥ धू० ॥ तथा प्रायश्चित्त कांहीं ।
देहत्याग करितां नाही ॥ १ ॥ नातळे चांडाळ । त्याचा अंतरी विटाळ ॥ २ ॥ ज्याचा
संग चिर्त्ता । तुका हणें तो त्या याती ॥ ३ ॥

॥ ५६ ॥ तेलनीशीं रुसला वेडा । रागें कोरडें खातो भिडा ॥ धू० ॥ आपुलें हित
आपण पाही । संकोच तो न धरी कांहीं ॥ १ ॥ नावडे लोकां टाकिला गोहो । बोडिलें
डोकें सांडिला मोहो ॥ २ ॥ शेजारणीच्या गेली रागें । कुतऱ्यांनीं घर भरिलें मागें ॥ ३ ॥
पिसारागें भाजिलें घर । नागविलें तें नेणें फार ॥ ४ ॥ तुका हणें यांच्या रागें । फडिलें
सावळें देखिलें जगें ॥ ५ ॥

॥ ५७ ॥ मज दास करी त्यांचा । संतदासांच्या दासांचा ॥ धू० ॥ मग होत कल्प-
वरी । सुखें गर्भवास हरी ॥ १ ॥ नीचवृत्तिकाम । परी सुखीं तुझे नाम ॥ २ ॥ तुका हणें
सेवे । माझे संकल्प वेचावे ॥ ३ ॥

॥ ५८ ॥ सदा तळमळ । चित्ताचिये हळहळ ॥ धू० ॥ त्याचें दर्शन न व्हावें । शब्द
असतां तो जिवें ॥ १ ॥ कुशब्दाची घाणी । अमंगळविली वाणी ॥ २ ॥ नेणे शब्द पर ॥
तुका हणें उपकार ॥ ३ ॥

॥ ५९ ॥ जया नाही नेम एकादशीत्रत । जाणावें तें प्रेत शव लोकीं ॥ धू० ॥ त्याचें
वय नित्य काळ लेखीताहे । रागें दात खाय करकरा ॥ १ ॥ जयाचिये द्वारी तुळसीवृ-
ंदावन । नाही तें स्मशान गृह जाणां ॥ २ ॥ जयेकुळीं नाही एक ही वैष्णव । त्याचा
बुडे भवनदीतापा ॥ ३ ॥ विठोबाचें नाम तुघारी जें तोंड । प्रत्यक्ष तें कुंड रजकाचें
॥ ४ ॥ तुका हणें त्याचे काष्ठ हातपाय । कीर्तना नव जया हरिचिया ॥ ५ ॥

॥ ६० ॥ अह्मी सदैव सुडके । जवळीं येतां चोर धाके ॥ जाऊं पुडी भिकें ॥
कुतरीं घर राखती ॥ धू० ॥ नांदणूक ऐसी सांगा । नाही तरी वांयां भागा ॥ थोरपण
अंगा । तरी ऐसें आणावें ॥ १ ॥ अक्षय साचार । केलें सायासांनीं घर ॥ एरंडसिवार ॥
दुजा भार न साहती ॥ २ ॥ धन कण घोघरी । पोट भरे भिकेवरी ॥ जतन तीं करी ॥
कोण गुरें वासरें ॥ ३ ॥ जाली सकळ निश्चिती । भोंडवल शेण माती ॥ झळझळीत
भिती । वृंदावनें तुळसीचीं ॥ ४ ॥ तुका हणें देवा । अवघा निरविला हेवा ॥ कुंडुबाची
सेवा । तोचि करी आमुच्या ॥ ५ ॥

॥ ६१ ॥ पराविया नारी माउलीसमान । मानिलिया धन काय वेचे ॥ धू० ॥ न
करितां परनिदा परद्रव्य अभिलाष । काय तुमचें यास वेचे सांगा ॥ १ ॥ बैसलिये टायीं
हणतां रामराम । काय होय श्रम ऐसें सांगा ॥ २ ॥ संताचे वचनीं मानितां विश्वास ॥
काय तुमचें यास वेचे सांगा ॥ ३ ॥ खरें बोलातां कोण लागती सायास ॥ काय वेचे
यास ऐसें सांगा ॥ ४ ॥ तुका हणें देव जोडे याचसाठी । आणीक ते आदी न
लगे कांहीं ॥ ५ ॥

॥ ६२ ॥ शुद्धबीजा पोटी । फळें रसाळ गोमटी ॥ धृ० ॥ मुखीं अमृताची वाणी । देह वचावा कारणी ॥ १ ॥ सर्वांगीं निर्मळ । चित्त जैसे गंगाजळ ॥ २ ॥ तुका ह्याने जाती । ताप दर्शनें विश्वांती ॥ ३ ॥

॥ ६३ ॥ चित्त समाधानें । तरी विष वाटे सोनें ॥ धृ० ॥ बहू खोटा अतिशय । जाणां भले सांगां काय ॥ १ ॥ मनाच्या तळमळें । चंदनेही अंग पोळे ॥ २ ॥ तुका ह्याने तुजा । उपचार पीडा पूजा ॥ ३ ॥

॥ ६४ ॥ परिमळ ह्याणू चोळूं लये फूल । खाऊं नये मूल आवडते ॥ १ ॥ मोतियाचें पाणी चाखूं नये स्वाद । वंज्र भेदुनि नाद पाहू नये ॥ २ ॥ कर्मफळ ह्याणुनी इच्छूं नये काम । तुका ह्याने वर्म दावूं लोकां ॥ ३ ॥

॥ ६५ ॥ माया तेंचि ब्रह्म ब्रह्म तेंचि माया । अंग आणि छाया तथा परी ॥ धृ० ॥ तोडितां न तुढें सारितां निराळी । लोटांगणांतळीं हारपते ॥ १ ॥ तुजे नाहीं नये बळ कोणासाठी । आणीक ते आटी विचाराची ॥ २ ॥ तुका ह्याने उंच वाढे उंचपणें । टेगणीं लवणें जैसें तैसें ॥ ३ ॥

॥ ६६ ॥ बुर्जनासि करी साहे । तो ही लाहे वंड हे ॥ धृ० ॥ शिंदळीच्या कुंटणी वादा । संग खोटा खोव्याचा ॥ १ ॥ येर येरा कांचणी भेटे । आगी उठे तथुनी ॥ २ ॥ तुका ह्याने कापूं नाके । पुढें आणिकें शिकविती ॥ ३ ॥

॥ ६७ ॥ वृत्ति भूमि राज्य द्रव्य उपार्जिती । जाणा त्या निर्भती देव नाही ॥ धृ० ॥ भाडिकरी वाहे पाठीवरी भार । अंतरीचें सार लाभ नाही ॥ १ ॥ देवपूजेवरी ठेवुनिचां मन । पाषाणा पाषाण पूजी लोभें ॥ २ ॥ तुका ह्याने फळ चिंतिती आदरे । लायव हे चार शिंदळीचे ॥ ३ ॥

॥ ६८ ॥ पवित्र सोंवळी । एक तीच भ्रमंडळी ॥ धृ० ॥ ज्यांचा आवडना देव । अखंडित प्रेमभाव ॥ १ ॥ तीच भाग्यवंते । सरती पुरती धर्मावसें ॥ २ ॥ तुका ह्याने देवा । त्यांची केल्या पावे सेवा ॥ ३ ॥

॥ ६९ ॥ आशाबद्ध जन । काय जाणे नारायण ॥ धृ० ॥ करी इंद्रियांची सेवा । पाह आवडीचा हेवा ॥ १ ॥ भ्रमलें चावळे । तैसें उचित न कळे ॥ २ ॥ तुका ह्याने विषें । अन्न नाशियेलें जैसें ॥ ३ ॥

॥ ७० ॥ ठेकरें जेवण विसे साचें । नाही तर काचें कुंथाकुंथी ॥ धृ० ॥ हेही बोल तेही बोल कोरडे फोल रुचीविण ॥ १ ॥ गळांचिया होती परी । फके वरी खाऊं नये ॥ २ ॥ तुका ह्याने असे हातींचे कांकण । तथासी दर्पण विल्हाळक ॥ ३ ॥

॥ ७१ ॥ करावी ते पूजा मनंचि उत्तम । लौकिकाचें काम काय असे ॥ धृ० ॥ कळावें तथासि कळे अंतरीचें । कारण तें साचें साचा अंगी ॥ १ ॥ अतिशया अंती लाभ किंवा घात । फळ देतें चित्त बीजा ऐसें ॥ २ ॥ तुका ह्याने जेणें राहें समाधान । ऐसें तें भजन पार पावी ॥ ३ ॥

॥ ७२ ॥ एकादशीत्रत सोमवार न करिती । कोण त्यांची गति होइल नेणें ॥ धृ० ॥

काय करुं बहु वाटे तळमळ । आंधळीं सकळ बहिर्मुख ॥ १ ॥ हरिहरां नाहीं बोटभरी वाती । कोण त्यांची गति होइल नेणां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाहीं नारायणीं प्रीति । कोण त्यांची गति होइल नेणां ॥ ३ ॥

॥ ७३ ॥ नव्हे आराणूक संवसारा हाती । सर्वकाळ चिन्तीं हाचि धंदा ॥ ५० ॥ देवधर्म सांईं पडिला सकळ । विषयीं गोंधळ गाजतसे ॥ १ ॥ रात्रि वीस न पुरे कुटुंबाचें समाधान । कुलभ दर्शन ईश्वराचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आत्महत्या रे घातकी । धोर होते जुकी नारायणीं ॥ ३ ॥

॥ ७४ ॥ स्मशान ते भूमि प्रतरूप जन । संवाभक्तशीन धामवासी ॥ ५० ॥ भरतील पोद श्रानाचिया परी । वस्ति विली घरीं यमदुतां ॥ १ ॥ अपृथ्व्य लिग तथे भतित न ये यारा । ऐसी वस्ती चोरां कटक्यांची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाहीं ठायीं स्थिति मनी । यमाचीं निश्चिती कुळवाडी ॥ ३ ॥

॥ ७५ ॥ आहाकटा स्याचें करिती पितर । वंशीं दुराचार पुत्र जाला ॥ ५० ॥ गळेंचि ना गर्भ नव्हेचि कां वांज । माता स्याचीं लाज लाबा पापी ॥ १ ॥ परपीडे परद्वारीं सावधान । साइराचि मन अभंग्याचें ॥ २ ॥ न मिळतां निदा आवडी उपवास । संघ-हावे दोष सकळी ॥ ३ ॥ परउपकार पुण्य स्या वावडे । विषाचें ते किडे दुर्धी मरे ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे विटाळाचीच तो मूर्ति । स्या क्षमा शानि नामळ स्या ॥ ५ ॥

॥ ७६ ॥ श्रान हीघ्रकोपी । आपणा घातकर पापी ॥ ५० ॥ नाही भीड भाणि धोर । उपदेश न जिरे क्षीर ॥ १ ॥ माणसासि भुंके । विजातीने खावे भुंके ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चिन्त । मळिण करा ते फाजित ॥ ३ ॥

॥ ७७ ॥ देखोनी हरखली अंड । पुत्र झाला ह्मणे रांड ॥ नव तो जाला भांड । आव्हाड चोर शिंदळ ॥ ५० ॥ जाय तिकडे पीडी लोकां । जांडी भांडवल युंका ॥ धोर जाला जुका । वर कां नाहीं घातली ॥ १ ॥ भूमि कांपे स्याच्या भारे । कुभपाकाचीं शरीरे ॥ निघुर उत्तरे । पापवृष्टी मळिणाचिन्त ॥ २ ॥ दुराचारी तो चांडाळ । पाप सांगाने विटाळ । तुका ह्मणे खळ । ह्मणोनियां निषिद्ध तो ॥ ३ ॥

॥ ७८ ॥ नेणे गाणे केठ नाहीं हा सुस्वर । घाले तुज भार पांढुरगा ॥ ५० ॥ नेणे राग वेळ काळ घात मात । तुझे पायीं चिन्त डेवीं देवा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे मज आव्हाड नाहीं जना । तुज नारायणा वांच्छिनिया ॥ २ ॥

॥ ७९ ॥ माझी पाठ करा कवी । उट लावी दारोदार ॥ ५० ॥ नव तया पारखीं सिव । लाजे ठाव सांडितां ॥ १ ॥ उटावळी करुनि जमा । कुंथुनि प्रेमा भाणिगतसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बाहेर मुडी । आहेंचि गोविंदी न सरती ॥ ३ ॥

॥ ८० ॥ उपाधीच्या नाचें घेतला सिनेडा । नेदुं आतां पीडा आतळां ते ॥ ५० ॥ कासासाठी हास भरुनि धुवावे । चालतिया गांवे मारगासि ॥ १ ॥ काय नाहीं देवें करुनि ठेविलें । असे ते आपुलें ते ते ठायी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जेव्हां गेल्या अहकार । तेव्हां आपपर बौळविले ॥ ३ ॥

॥ ८१ ॥ योगाचें तें भाग्य क्षमा । आधीं दमा इंद्रियें ॥ ४० ॥ अवधीं भाग्ये येती घरा । देव सोयरा जालिया ॥ १ ॥ मिरासीचें ह्मणे संत । नाहीं देत पीक उगे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे उचित जाणां । उगीं सिणा काशाला ॥ ३ ॥

॥ ८२ ॥ न ये नेत्रां जळ । नाहीं अंतरीं कळवळ ॥ ४० ॥ तों हे चावटीचे बोल । जन रंजवणे फोल ॥ १ ॥ न फळे उत्तर । नाहीं स्वामी जो सादर ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भेटी । जंव नाहीं वृष्टावृष्टी ॥ ३ ॥

॥ ८३ ॥ बाईल सवासिण आई ॥ आपण पितरांचे ठायीं ॥ ४० ॥ थोर बन्धु जाला नष्टा । अवध्या अपसव्य चेष्टा ॥ १ ॥ विषयांचे चरवणीं । केली आयुष्याचीं गाळणी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लंडा । नाहीं दया देव धोंडा ॥ ३ ॥

॥ ८४ ॥ दाने कांपे हात । नावडे तैविशीं मात ॥ ४० ॥ ऋषी चावटीचे बोल । हाँग क्षीरीं मिथ्या फोल ॥ १ ॥ न वजती पाय । तीर्यां ह्मणे बन्धु काय ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मर्ना नाहीं । न ये आकारातें काहीं ॥ ३ ॥

॥ ८५ ॥ वळिते जे गाई ॥ त्यासि फार लागे काई ॥ ४० ॥ निवे भावाच्या उत्तरीं । भलते एके धणीवरी ॥ १ ॥ न लागती प्रकार । काहीं मानाचा आदर ॥ २ ॥ सांडी थोरपणा । तुका ह्मणे सवें सीना ॥ ३ ॥

॥ ८६ ॥ मैत्र केले महा ब्रळी । कामा न येती अंतकाळीं ॥ ४० ॥ आधीं धरें रामनाम । सामा भरीं हा उत्तम ॥ १ ॥ नाहीं तरी यम । दान खातां करकरा ॥ २ ॥ धन मेळविले कोडी । काळ घेतल्या न सोडी ॥ ३ ॥ कामा न ये हा परिवार । सैन्य लोक बहु फार ॥ ४ ॥ तंववरी मिराविसी बळ । जंव आला नाहीं काळ ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे बापा । चुकवीं चौन्याशींच्या खेपा ॥ ६ ॥

॥ ८७ ॥ कानडीनें केला मन्हाटा भतार । एकाचें उत्तर एका न ये ॥ ४० ॥ तेंसें मज नको करूं कमळापती । व्हेईं या संगति सज्जनांची ॥ १ ॥ तिनें पाचारिले इल बा ह्मणोन । येरु पळे आण जाली आतां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येर येरा जें विच्छिन्न । तथे वाडे सीण सुखा पोटी ॥ ३ ॥

॥ ८८ ॥ सुख पाहतां जवापाडें । दुःख पर्वता एवढें ॥ ४० ॥ धरीं धरीं आठवण । मानीं संताचें वचन ॥ १ ॥ नेलें रात्रीनें तें अर्थें । बाळवण जराव्याधें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पुढा । घाणा जुंती जसी मूढा ॥ ३ ॥

॥ ८९ ॥ बोलायाचा त्यासीं । नको संबंध मानसीं ॥ ४० ॥ जया घडली संतनिवा तुज विसरुनि गोविंदा ॥ १ ॥ जळो त्याचें तोंड । नको वृष्टीपुढें भांड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । तया दुरी मज ठेवा ॥ ३ ॥

॥ ९० ॥ तीळ जाळिले तांदुळ । काम क्रोध तैसेचि खळ ॥ ४० ॥ कां रे सिणत्यासीं वाउणा । न भजतां पांडुरंगा ॥ १ ॥ मानदंभासाटीं । केली अक्षरांची आठी ॥ २ ॥ तप करुनि तीर्यादन । वाढविला अभिमान ॥ ३ ॥ वाटिलें तें धन । केली अहंता जतन ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे चुकलें वर्म । केला अवघाचि अधर्म ॥ ५ ॥

॥ ९१ ॥ संवसारतापें तापलो मी देवा । करितां या सेवा कुटुंबाची ॥ १ ॥ ह्मण-
उनी तुझे आठविले पाय । ये वा माझे माय पांडुरंगे ॥ १ ॥ बहुतां जन्मीचा जालो भार-
वाही । सुटिजे हें नाही बर्म टावे ॥ २ ॥ वेढियेलो चोरी अंतर्बाह्यात्कारी । कणव न करी
कोणी माझी ॥ ३ ॥ बहु पांगाविलो बहु नागाविलो । बहु दिवस जालो कासाविस ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे आतां धांव घाली वेगी । झोड तुझे जगीं वीननाथा ॥ ५ ॥

॥ ९२ ॥ भक्तकृणी देव बोलली पुराणे । निर्धार वचने साच्य करी ॥ १ ॥ मार्गे काय
जाणों अहिकली वार्त्ता । कबिर सातें जातां घडिद्या वांटी ॥ १ ॥ माघारिया धन भाणिले
घरासि । ने ये केला त्यासि त्याग तेंणे ॥ २ ॥ नामवेद्याच्या घरासि भाणिले । तेंणे लुट-
विले द्विजां हातीं ॥ ३ ॥ प्रत्यक्षासि काय यावे हे प्रमाण । व्यंकाबाचें रूप फडियेले ॥ ४ ॥
बीज वळोनियां केली आराधना । लागे नागायणा परणे ते ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे नाही
जयासि निर्धार । नाडला साचार तोच्य एक ॥ ६ ॥

॥ ९३ ॥ भोगें घडे त्याग । त्यागें अंगा येती भोग ॥ १ ॥ ऐसे उफराटे बर्म । धर्मा
अंगी च अर्धम ॥ १ ॥ देव अंतरे तें पाप । खोटे उगवा संकल्प ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भीड
खोटी । लाभ विचारावा पोटी ॥ ३ ॥

॥ ९४ ॥ भोरप्यानें सोंग पालदिले वरी । बक ध्यान भरी मत्स्या जैसे ॥ १ ॥ टिळ
माळा मैव मुद्रा लावी अंगी । देखों नोद जगीं फांस जैसे ॥ १ ॥ डीवर या मत्स्या च्याग
घाली जैसा । भीतरील फांसा कळी नदी ॥ २ ॥ ख्यातिक हा स्नेहवांक पशू पाळी ।
कापावया नळी तयासाठी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तैसा भला मी लोकाने । परी तूं कृपावन
पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ ९५ ॥ गेली वीरसरी । मग त्यासि रांड मारी ॥ १ ॥ मग नये तैसी सत्ता ।
गेली मागील आणतां ॥ १ ॥ अंगालिया चित्ता । न ये कशाने सांडितां ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे धीर । अंगालिया पाठी कीर ॥ ३ ॥

॥ ९६ ॥ युक्ताहार न लगे आणिक साधने । अल्प नारायणे वार्याविले ॥ १ ॥
कालियुगामांजी करावे कीर्तन । तेंणे नारायण वेईल भेटी ॥ १ ॥ न लगे हा लांकिक
सांडावा वेव्हार । घ्यावे वनांतर भस्म वंड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज आणिक उपाव ।
दिसती ते वाव नामावण ॥ ३ ॥

॥ ९७ ॥ कडों कृष्णमणी । नाही अशुभ ते वाणी ॥ १ ॥ हो का नर अधवा नारी ।
रांड तये नावे खरी ॥ १ ॥ नाही हातीं वान । शूद्रपणाच्ये काकण ॥ २ ॥ वाळियली
संती । केली बाडोनि फाजती ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नाळा । नाही त्याची अवकळा ॥ ४ ॥

॥ ९८ ॥ माया ब्रह्म ऐसे ह्मणती धर्मटक । आपणासारसे लोक नागावले ॥ १ ॥
विषयी लंपट शिक्कवी कुबिद्या । मनामागे नांवा होऊनि फिरे ॥ १ ॥ करुनि खातां पाक
जिरे सुरण राई । करितां अतित्याई दुःख पावे ॥ २ ॥ औषध यावया खाल्लिले बाळा ।
हावूनियां शुळा वृटीपुडे ॥ ३ ॥ तरावया आधी शोधा देववाणी । वाजद बोलणी वारा
त्याची ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे जयां पिडाचें पाळण । न घडे नारायणभेट तयां ॥ ५ ॥

॥ १०९ ॥ मान अपमानाचें गोवें । अवघे गुंडूनी ठेवावें ॥ १ ॥ हंश्वि देवाचें दर्शन । सदा राहें समाधान ॥ १ ॥ शांतीची बसती । तयें खुंदे काळगती ॥ २ ॥ आली उर्मी साहें । तुका ह्मणे थोडें आहे ॥ ३ ॥

॥ ११० ॥ थोडें आहे थोडें आहे । चित्त साहें जालिया ॥ १ ॥ हर्षामय नाही अंगी । पांडुरंगी सरलें तें ॥ १ ॥ अवघ्या साधनाचें सार । न लगे फार शोभावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लटिकें पाहें । सांडी देहें अभिमान ॥ ३ ॥

॥ १११ ॥ आतां उघडीं डोंळें । जरी अव्यापि न कळें ॥ तरी मातंश्रिये खोळें । दगड आला पोटासी ॥ १ ॥ मनुष्यदेहा ऐसा निध । साधली तें साधे सिद्ध ॥ करुनि प्रबोध । संत पार उतरले ॥ १ ॥ नाव चंद्रभागे तीरी । उभी पुंडलीकाचें द्वारी ॥ कट धरुनियां करी । उभाउभी पालवी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे फुकासाडी । पायीं पातली या मिठी ॥ होतो उडाउटी । लवकरी च उतार ॥ ३ ॥

॥ ११२ ॥ न करी संग राहें रे निश्चळ । लागों नेही मळ ममतेचा ॥ १ ॥ या नाचें अद्भुत खरें ब्रह्मज्ञान । अनुभवावाचून बडबड ते ॥ १ ॥ इंद्रियांचा जय वासनेचा क्षय । संकल्पाही न ये वरी मन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे न ये जाणीव अंतरा । अंतरां या धरा आनंदाचा ॥ ३ ॥

॥ ११३ ॥ पंढरीचा महिमा । देतां आणीक उपमा ॥ १ ॥ ऐसा ठाय नाही कोठे । देव उभाउभी भेटे ॥ १ ॥ आर्हाति सकळ । तीर्थे काळें वेती फळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पेट पेट । भूमिवरी हें वक्रुड ॥ ३ ॥

॥ ११४ ॥ तीर्थी थोंडा पानी । देव रोकडा सज्जनी ॥ १ ॥ मिळालिया संन-संग । समर्पितां भलें अंग ॥ १ ॥ तीर्थी भाव फळें । येथे आनाड ते वळें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पाप । गेलें गेल्या कळें ताप ॥ ३ ॥

॥ ११५ ॥ धेऊनियां चक्र गदा । हाचि धंदा करी तो ॥ १ ॥ भक्ता राखें पाया-पासी । तुर्जनासी संहारी ॥ १ ॥ अव्यक्त तें आकारले । रूपा भालें गुणवंत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पुरवी इच्छा । जया तसा विह्वल ॥ ३ ॥

॥ ११६ ॥ देखोनि पुर्णिकांची राठी । रडे फुडें नाक आंठी ॥ १ ॥ प्रेम खरें दिसे जना । भिन्न अंतरां भावना ॥ १ ॥ आवरितां नावर । स्वर आठवी नेवरे ॥ २ ॥ बोलों नये मुखवाटा । ह्मणे होतां त्यांचा तोटा ॥ ३ ॥ वेन्ही शिंगे चारी बाय । खुणा रावी ह्मणे होय ॥ ४ ॥ मना आणितां बोकड । मला त्याचीं चरफड ॥ ५ ॥ होना भाव पोटी । मुखा आलासे शोवटी ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे कुडें । कळों येतें तें रोकडे ॥ ७ ॥

॥ ११७ ॥ तुर्जनाची गंधी विष्टाचिया परी । देखोनिचां वरी व्हावें तथा ॥ १ ॥ आइका हो तुझी मात हे सज्जन । करूं संपदन नवें बोलों ॥ १ ॥ तुर्जनाचें अर्गी अखंड विदाळ । वाणी रजस्वल अवे तैशी ॥ २ ॥ तुर्जनाचें भव धरावें त्यापरी । पिता-ळलेवरी धावें श्वान ॥ ३ ॥ तुर्जनाचा भला नव्हे अंगसंग । बोलिलास त्याच देवाचा त्या ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे किती सांगावें पृथक । अंग कुंभीपाक तुर्जनाचें ॥ ५ ॥

॥ १९ ॥ मृगजळ विसे साचपणा ऐसें । खांदियाचें पिसें ऊर फोडी ॥ ५० ॥
आणोनि काकरा आपुलाले घात । विचारा रे हित लवलाही ॥ १ ॥ सांचित सांगतीं
बोळवणे सवें । आचरले खावें फळ तणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे शेखी स्मशान तोंवरी ।
संबंध गोवरी अंगां सवें ॥ ३ ॥

॥ १०० ॥ गौळीयाची ताकपिरे । कोण पोरे चांगली ॥ ५० ॥ येवढा त्यांच्या छंद
देवा । काय सेवा भक्ती ते ॥ १ ॥ काय उपाय पडिले होते । कण्याभोवतें विदुराच्या ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कुडजा हासी । रूपरासी हीनकळा ॥ ३ ॥

॥ १०१ ॥ आतां तरी पुढें हाचि उपदेश । नका करू नाश आश्रयाश्रा ॥ ५० ॥
सकळांच्या पायां माझे इंडवत । आपुलालें चिंत शूद्र करा ॥ १ ॥ हित नें कराचें
देवाचें चिंतन । करूनियां मन एकविध ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लाभ होय तां व्यापार । करा
काय फार शिकवावें ॥ ३ ॥

॥ १०२ ॥ भक्तविण देवा । केचें रूप घडे सेवा ॥ ५० ॥ शोभावलें व्यंयरां । सानें
एके माटीं हिरा ॥ १ ॥ देवाविण भक्ता । कोण देता निष्कामता ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बाळ ।
माता जेसें स्नेहजाळ ॥ ३ ॥

॥ १०३ ॥ विश्वाचा जनिता । ह्मणे यशोदेसी माना ॥ ५० ॥ एसा भक्तांच्या अंकित ।
लागे तैसी लावी प्रीत ॥ १ ॥ निष्काम निराळा । गोपी लाविंयल्या आळा ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे आलें । रूपा अव्यक्त चांगलें ॥ ३ ॥

॥ १०४ ॥ काय दिनकरा । केला कोंबडधानें खरा ॥ ५० ॥ कां ही एसा संत ठेवा ।
भार माझे मायां देवा ॥ १ ॥ आडविलें हासी । तरि कां मरती उपवासी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे हातीं । कळा सकळ अनंती ॥ ३ ॥

॥ १०५ ॥ जेवितां ही धरी । नाक हागनिया परी ॥ ५० ॥ ऐसियाच्या करी आळा ।
आपुलीच अवकळा ॥ १ ॥ सांडावें मांडावें । काय ऐसें नाही डावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
करी । ताका दुधा एकसरी ॥ ३ ॥

॥ १०६ ॥ हो का पुत्र पत्नी बंधू । त्यांच्या तोंडावा संबंधू ॥ ५० ॥ कळां आलें
खव्याळसें । शितां नये लिपों झेवें ॥ १ ॥ फोडावें मडकें । मेलें लेखी पावें एकें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे त्यागें । विण चुकीजिना भोगें ॥ ३ ॥

॥ १०७ ॥ व्याल्याविण करी शोभन तांतडी । चार ते गभडी करीतसे ॥ ५० ॥ कासया
पाल्हाळ आणिकाचे देखी । सांगतां मळे सुखी साखरेसी ॥ १ ॥ कुयाच्या देकरें न
देवल पुटी । रूप वावी कटी मळिणवरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अरे वायाळ तो देका । अनु-
भवेवीण नका वाव घेऊं ॥ ३ ॥

॥ १०८ ॥ जेणें घडे नारायणी अंतराय । होत बाप माय वर्जाचीं तीं ॥ ५० ॥ डेर प्रिया
पुत्र घना कोण लेखा । करिती तीं दुःखा पात्र शत्रु ॥ १ ॥ प्रल्हाडें जनक विभीषणें
बंधू । राज्य माता निरु भरतें केली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सर्व धर्म हरिचें पाव । आणीक
उपाय दुःखमूळ ॥ ३ ॥

॥ १०९ ॥ मान अपमानाचें गोवें । अवघे गुंडूनी देवाचें ॥ धू० ॥ हेचि देवाचें
दर्शन । सदा राहे समाधान ॥ १ ॥ शांतीची बसती । तथे खुंदे काळगती ॥ २ ॥ आली
उर्मी साहें । तुका ह्मणे थोडें आहे ॥ ३ ॥

॥ ११० ॥ थोडें आहे थोडें आहे । चिन्त साहे जालिया ॥ धू० ॥ हर्षामय नाही अंगी ।
पांडुरंगां सरले तें ॥ १ ॥ अवघ्या साधनांचें सार । न लगे फार शोभाचें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे लटिकें पाहें । सांडी व्हे अभिमान ॥ ३ ॥

॥ १११ ॥ आतां उघडीं डोंळें । जरी अद्यापि न कळें ॥ तरी मातेचिये खाळें ।
वगड आला पोटासी ॥ धू० ॥ मनुष्यदेहा ऐसा निध । साधिली ते साधे सिद्ध ॥ करुनि
प्रबोध । संत पार उतरले ॥ १ ॥ नाव अंद्रभागे तीरी । उभी पुंडलीकाचे द्वारी ॥ कट
धरुनियां करी । उभाउभी पालवी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे फुकासाठी । पायी घातली या
मिठी ॥ होतो उडाउटी । लवकरी च उतार ॥ ३ ॥

॥ ११२ ॥ न करी संग राहें रे निश्चळ । लागों नेही मळ ममतेचा ॥ धू० ॥ या नांचे
अद्वैत खरे ब्रह्मज्ञान । अनुभवावाचून बडबड ते ॥ १ ॥ इंद्रियांचा जय वासनेचा शब्द ।
संकल्पाही न ये वरी मन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे न ये जाणीव अंतरा । अंतरी या धरा
आनंदाचा ॥ ३ ॥

॥ ११३ ॥ पंढरीचा महिमा । देतां आणीक उपमा ॥ धू० ॥ ऐसा टाव नाही कोठें ।
देव उभाउभी भेटे ॥ १ ॥ आर्हति सकळ । तीर्थे काळें वेनी फळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पेट
पेट । भूमिवरी हे वकुंड ॥ ३ ॥

॥ ११४ ॥ तिर्थी थोडा पानी । देव रोकडा सज्जनी ॥ धू० ॥ मिळालिया संत-
संग । समर्पितां भलें अंग ॥ १ ॥ तीर्थी भाव फळें । येथे आनाड ते वळें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे पाप । गेलें गेल्या कळे नाप ॥ ३ ॥

॥ ११५ ॥ घेऊनियां चक्र गदा । हाचि धंवा करी तो ॥ धू० ॥ भक्ता राखे पाखा-
पासी । दुर्जनासी संहारी ॥ १ ॥ अव्यक्त तें आकारलें । रूपा भालें गुणवंत ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पुरवी इच्छा । ज्या तसा विहल ॥ ३ ॥

॥ ११६ ॥ देखोनि पुराणिकांची दाडी । रडे कुंडे नाक थोडी ॥ धू० ॥ प्रेम खरे
दिसे जना । भिन्न अंतरी भावना ॥ १ ॥ आवरितां नावर । खर आठवी नेवरे ॥ २ ॥
बोलां नये मुखवाटां । ह्मणे होतां त्याचा तोटा ॥ ३ ॥ वान्ही शिंगे चारी पाय । खुणा
वानी ह्मणे होच ॥ ४ ॥ मना आणितां बाकड । मला त्याची चरफड ॥ ५ ॥ होना भाव
पोटी । मुखा आलासे शोवटी ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे कुंडें । कळों येतें तें रोकडें ॥ ७ ॥

॥ ११७ ॥ दुर्जनाची गंधी विष्टाचिया परी । देखोनिबां पुरी आवें तथा ॥ धू० ॥
आइका हो तुझी मात हे सज्जन । करूं संपहन नये बोलां ॥ १ ॥ दुर्जनाचे अंगी
अखंड विटाळ । वाणी रजस्वल सवे तैशी ॥ २ ॥ दुर्जनाचे भव धरावे स्वाचरी । पिसा-
ळलेवरी धावे श्वान ॥ ३ ॥ दुर्जनाचा भला मळे अंगसंब । बोलिलास त्याग देवाचा
त्या ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे किती सांगावे पृथक । अंग कुभीपाक दुर्जनाचे ॥ ५ ॥

॥ ११८ ॥ अतिवादी नव्हे शुद्ध या बीजाचा । ओळखा जातीचा अंत्यज तो ॥ ४० ॥
वेद श्रुति नाही ग्रंथ ज्या प्रमाण । अष्टाचे वचन न मानी जो ॥ १ ॥ तुका ह्मणे मद्यपा-
नाचे मिष्टान्न । तैसा तो दुर्जन शिवो नये ॥ २ ॥

॥ ११९ ॥ शब्दा नाही धीर । ज्याची बुद्धि नाही स्थिर ॥ ४० ॥ त्याचे न व्हावे
दर्शन । खळा पंगती भोजन ॥ १ ॥ संतांस जो निदी । अभय लाभासाठी बरी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पोटी । भाव आणीक ज्या हाटी ॥ ३ ॥

॥ १२० ॥ चोरे चोराते करावा उपदेश । आपुला अभ्यासा असल तो ॥ ४० ॥
शिंदळीच्या मागे वेचितां पाउले । होईल आपुले तिच्या ऐसे ॥ १ ॥ तुका ह्मणे भितो
पुढिलिया वत्ता । ह्मणजनि चिंता उपजली ॥ २ ॥

॥ १२१ ॥ मांडवाच्या दारा । पुढे आणिला ह्मनाग ॥ ४० ॥ ह्मणे नवी आणा
रांड । जाळा नवऱ्याचे तोंड ॥ १ ॥ समय न कळे । काय उपयोगी ये वळे ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे खरा । येथूनिया वृ करा ॥ ३ ॥

॥ १२२ ॥ कांहीं नित्यनेमाविण । अन्न खाय तोचि भान ॥ वांयां मनुष्यपण ।
भार वाहे तो वृषभ ॥ ४० ॥ त्याचा होय भूमी भार । नेणे यातीचा आचार ॥ जाला
ज्ञेवेदार । भोगवी अघोर पितरांसी ॥ १ ॥ अखंड अक्षय वाणां । खर न बांलांचे
स्वर्ग ॥ पापी त्याहनी । आणीक नाही दुसरा ॥ २ ॥ पोट पोसी एकला । भूतां दया
नाहीं ज्याला ॥ पाटी लागे आल्या । अतिताचे दाराशी ॥ ३ ॥ कांहीं सनांचे पूजन ।
न घडे तीथांचे भ्रमण ॥ यमाचा आंदण । सीण थोर पावेल ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे स्वार्नी ।
मनुष्यपणा केली हानी ॥ देवा विसरुनी । गेली ह्मणनां मी माझे ॥ ५ ॥

॥ १२३ ॥ कन्या गो करी कायेचा विकरा ॥ चांडाळ तो खरा नया नांव ॥ १ ॥
गुण अवगुण हे दोन्ही प्रमाण । यातिशी कारण नाही देवा ॥ २ ॥ आशाबद्ध नये करू
ते करिती । तुका ह्मणे जाती नरकामधी ॥ ३ ॥

॥ १२४ ॥ हरिहरां भेद । नाही करू नये वाड ॥ ४० ॥ एका एकाचे हृदयी । गोडी
साखरेच्या ठायी ॥ १ ॥ भेदकासी नाड । एक वलांटीच आड ॥ २ ॥ उजवे वामांग ।
तुका ह्मणे एकचि अंग ॥ ३ ॥

॥ १२५ ॥ वस्त्या आधीं मान । गंध अभना पूजन । भोता यति जाला जाण ।
तरी त्या नाही उचित ॥ ४० ॥ शीर सर्वांग प्रमाण । यथावधि कर खरण । धर्मांचे
पाळण । सकळीं सत्य करावे ॥ १ ॥ पट्ट पुत्र सांभाळी । पिता त्याची आज्ञा पाळी ।
प्रमाण सकळीं । ते मर्यादा करावी ॥ २ ॥ बरासनीं पाषाण । तो न मानावा सामान्य ।
येर उपकरणें । सोनियाचीं परी ती नीच ॥ ३ ॥ सोनियाचा पूजन । मनुदमार्ग कला
हीण । ज्याचे कारण । त्या ठायीं अळंकार ॥ ४ ॥ सेवका स्वामीसाठीं मान । त्याचे
नाम त्याचे धन । तुका ह्मणे जाण । तुझी संत तदर्थी ॥ ५ ॥

॥ १२६ ॥ घरी रांडा पोरें सरती उपवासी । सांगे लोकांपासीं धोरपण ॥ १ ॥ नेऊ-

नियां घरा दाखवावें काय । काळतोडा जाय चुकावनि ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आनी जाणों
त्या प्रमाण । ठकावें हे जन तैसे नहो-॥ ३ ॥

॥ १२७ ॥ मायबाप जोहार । सारा साधावया आलों वेसकर ॥ ४० ॥ मागील
पुढील करा झाडा । नाही तरी खांडा घालिती जी ॥ १ ॥ फांकू नका रुजू जालिया
वांचून । सांगा जी कोण घरी ती धण्या ॥ २ ॥ आज मायबाप करा तडामोडी । उद्यां
कोणी घडी राहना हो ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कांहीं न चले ते बोली । अखेर ते साली झाडा
घेती ॥ ४ ॥

॥ १२८ ॥ येऊं द्या जी कांहीं वेसकरास । आंतून बाहेर वाजच्या घास ॥ १ ॥ जो
यावें तो हातचि रिता नाही । कधी तरी कांहीं द्यावें घ्यावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे उद्यां
लावीन ह्मनेरा । जे हे शरोशारां भोवती फिरा ॥ ३ ॥

॥ १२९ ॥ घेती घेती परज गेली । घर खाली करूनियां ॥ ४० ॥ धांवणियाचें न
पडे हाती । खादली राती काळोखी ॥ १ ॥ अवघियांचे अवघे नेले । कांहीं ठांबले नाही
माणें ॥ २ ॥ सोंग संपावून दाविला भाव । गेला आधी माव वरि होती ॥ ३ ॥ थराकडे
पाहुं नयेसंचि जाले । अमानत केले दिवाणांत ॥ ४ ॥ आतां तुका कोणा न लगेचि
हाती । जाली ते निश्चिती बोलों नये ॥ ५ ॥

॥ १३० ॥ शुकसनकाविकी उभांगला बाहो । परिश्रमीला हो विसां आतां ॥ ४० ॥
उठाउठी करी स्मरणाचा धावा । धरवत देवा नाही धोर ॥ १ ॥ स्वरा ज्ञानी गरुड दाकि-
यला मागे । द्रापडीच्या लागे नारायणे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करी बहु च तांतडी । प्रमाची
भावडी लोभ फार ॥ ३ ॥

॥ १३१ ॥ बोलिले ते कांहीं तुमचिया हिता । वचन नेणतां भमा कीजे ॥ ४० ॥
वाट दावी तथा न लगे रुसावें । अतित्याई जीवें नाह पाव ॥ १ ॥ निव्व दिला रांग तुदाया
अंतरी । पोभाळितां वरि आंत चर ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हित वेखण्यासि कळे । पडती
अंधळे कृपा माजी ॥ ३ ॥

॥ १३२ ॥ माकडे सुठी धरिले फुटाणे । गुंतले ते नेणे हान तथे ॥ ४० ॥ काय तो
तथाचा लेखावा अन्याय । हिन नेणे काय आपले ते ॥ १ ॥ शुक नळकधी गाविले
पाय । विसरांन जाय पक्ष वेन्ही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एक ऐसे पशुजीव । न चले उपाव
कांहीं तथे ॥ ३ ॥

॥ १३३ ॥ हरि तूं निष्ठुर निर्गुण । नाही माया बहु कठीण । नळे ते करिसी आन ।
कवणे नाही केले ते ॥ ४० ॥ घडान हरिअंत्राचें वैभव । रात्र्य घोंडे भाग्य सर्व । पुत्र
पत्नी जीव । डोंबा घरी वापविली ॥ १ ॥ नळा वमयसीचा योग । विघडिला त्याचा
संग । ऐसे जाणे जग । पुराणे ही बोलली ॥ २ ॥ राजा शिबी चक्रवर्ती । कृपाळु ह्मणा
भूती । तुळबिले अंती । तुळें मास तयाचें ॥ ३ ॥ कर्ण भिडतां समरांगणी । बाणी व्यापि-
यला रणी । मागसी पाडानी । तथे दांत तयाचें ॥ ४ ॥ बळी सर्वस्वें उदार । जेणें उभा-
रिला कर । करुनि काहार । तो पानाळी घातला ॥ ५ ॥ शिवाळाच्या घरी । धरणें

मांडिलें मुरारी । मारविलें करी । त्याचे बाळ त्याहार्ता ॥ ६ ॥ तुज भावे जे भजती ।
त्यांच्या संसारा हे गति । टाव नाही पुढती । तुका ह्मणे करिती ते ॥ ७ ॥

॥ १३४ ॥ चाल केलासी मोकळा । बोल विव्हल वेळोवेळां ॥ १ ॥ तुज पापनि
नाहीं ऐसें । नाम घेतां जवळीं वसे ॥ १ ॥ पंच पातकांच्या कोडी । नामें जळतां न लगे
चडी ॥ २ ॥ केलीं मागें नको राहों । तुज जमान आह्मी आहों ॥ ३ ॥ करीं तुज जीं कर-
वती । आणिक नामें घेऊं किती ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे काळा । रीण नाहीं निघती
ज्वाळा ॥ ५ ॥

॥ १३५ ॥ बाळ बापा ह्मणे काका । तरी तो कां निरपराध ॥ १ ॥ जैसा तैसा भाव
गोड । पुरवी कोड विव्हल ॥ १ ॥ साकरेसि ह्मणतां थोंडा । तरी कां नोंडां न रुचे ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आरुष बोल । नव्हे बोल आहाच ॥ ३ ॥

॥ १३६ ॥ चिचीं नाहीं ते जवळीं असोनि काय । वस्स सांडीं माय नेणे न्याये
॥ १ ॥ प्रीतीचा तो वायु गोड लागे मात । जरी जाय चिन्न मिळोनिचां ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे अवयें फिकें भावाविण । मीठ नाहीं अन्न नेणे न्याये ॥ ३ ॥

॥ १३७ ॥ काय काशी करिती गंगा । भीति चिंगा नाही तो ॥ १ ॥ अभर्णी
कुचर बाहेर तैसा । नये रसा पाकासी ॥ २ ॥ काय टिळें करिती माळा । भाव खळा
नाहीं त्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे प्रेमें विण । बोलें भुंके अवघा हीण ॥ ३ ॥

॥ १३८ ॥ शिंदळा साल्याचा नाही हा विश्वास । बाईल नां त्यास न विसरे ॥ १ ॥
वुष्ट बुद्धि चोरी करी निरंतर । तो ह्मणे इतर लोक तैसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जया चिचीं
जे वासना । तयाची भावना तयापरी ॥ ३ ॥

काला चेंडूफळी.

॥ १३९ ॥ झेला रे झेला वरचेवर झेला । हातिचें गमावी तो पाठीं साहे बोला ॥ १ ॥
त्रिगुणाचा चेंडू हातें हुगारी निराळा । वरिलिया मुखें मन लावी तयें डोळा ॥ १ ॥
आगळा होऊनि धरी वरिचिया वरी । चपळ तो जिंके गांठ्या टंके वरहारी ॥ २ ॥
हातीं सांपडलें उभें बैसों नेवी कोणी । सोरी मागे सोरी घेतीं आणवें ककनी ॥ ३ ॥
डोंई पडिलिया सोसी दुःखाचे डोंगर । पाठीवरी भार भोंवताही उभा फेर ॥ ४ ॥ तुका
ह्मणे सुख पाहे तयाचे आगळे । जिंकि तो हरवी कोणी एका तरी काळें ॥ ५ ॥

॥ १४० ॥ अह्मुनिकां थीर पोरान ह्मणसी किर । धरुनिचां थीर लाजे कुर निघाला
॥ १ ॥ मोकळा होतासि कारें पडिलासि डोंई । वरिलांचा भार आतां उमरेगा नाही ॥ २ ॥
॥ १ ॥ मेळवूनि मेळा एकाएका विली मिठी । कवळिलें एक बहु बैसविली पाठी ॥ २ ॥
तळील तें वरी वरील तें येयें तळा । न सुटे तोंवरी येयें गुंतलिया खेळा ॥ ३ ॥ सांडितां
दस पुढें सईल धरी हात । चढेल तो पडेल ऐसी एका रे मात ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे किती
आवरावे हात पाय । न खेळावें तोंच बरें वरी न जे डाय ॥ ५ ॥

कोडें.

॥ १४१ ॥ कोडें रे कोडें एका हें कोडें । उगवूनि फार राहे गुंतोनियां थोडें
॥ धू० ॥ पुसतसे सांगा मी हें माझे ऐसें काई । रुसू नका नुगवे तो झवे आपुली आई
॥ १ ॥ सांगतां हें मूळ कांहीं न धरावी खंती । जालें जीवो मेलें मरो प्रारब्धा हातीं ॥ २ ॥
तुका ह्मणे अभिमान सांडावा सकळीं । नये अंगावरी वांयां येऊं देऊं कळी ॥ ३ ॥

॥ १४२ ॥ नुगवे तें उगवून सांगितलें भाई । घालुनियां ताळा आतां शुद्ध राखा
घाई ॥ धू० ॥ आतां कांहीं नाहीं राहिलें । म्यां आपणा आपण पाहिलें ॥ १ ॥ कमाईस
मोल येथें नका रीस मानू । निवडूं नये मज कोणा येथें वातू ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पक्षोपरीं
कान्हो वनमाळी । जयजत मग सवदिला एक वेळीं ॥ ३ ॥

॥ १४३ ॥ हरुष आनंदाचा । घोष करा हरिनामाचा ॥ कोण हा दैवाचा । भाग
पावे येथील ॥ धू० ॥ पुण्य पाहिजे बहुत । जन्मांतरीचें संचित ॥ होईल करीत । आला
अधिकारी तो ॥ १ ॥ काय पाहातां हे भाई । हरुषें नाचा धरा घाई ॥ पोटभरी कांहीं ।
घेतां उरी न देवा ॥ २ ॥ जें सुख वृष्टी आहे । तेंच अंतरी जो लाहे ॥ तुका ह्मणे काय ।
कळिकाळ ते बापुडें ॥ ३ ॥

॥ १४४ ॥ अवघे गोपाळ ह्मणती या रे करूं काला । काय कोणाची सिंदोरी ते
पाहों व्या मला ॥ नका कांहीं मागें पुढें रे ठेवूं खरें च बोला । वंची वंचला तोचि रे
येथें भोवंडा ल्याला ॥ धू० ॥ घेतल्यावांचून झाडारे नेदी आपुलें कांहीं । एकां एक ग्वाही
बहुत देती मोकळें नाहीं । ताक सांडी येर येर रे काला भात भाकरी दहीं । आलें घेतो
मध्य बैसला नाहीं आणवीत तेंही ॥ १ ॥ एका नाहीं धीर तांतडी दिल्या सोडोनि
मोटा । एक सोडितील गाठी रे एक चालती वाटा । एक उभा भार वाहोनि पाहे उगा-
चि खोटा । एक ते करुनि आराले आतां ऐसेचि घाटा ॥ २ ॥ एकां स्थिराविल्या
गाई रे एक वळल्या देती । एकांच्या म्हांकल्या वोढाळा फेरे भोवतीं घेती । एकें चारा-
बारा गुंतलीं नाहीं जीवन चितीं । एक एका चला ह्मणती एक हुंबरी घेती ॥ ३ ॥
एकां एकें वाटा लाविलीं भोळीं नेणती सुलें । आपण घरीच गुंतलें माळा नासिलीं फुलें ।
गांठीचें तें सोडूं नावडे खाय आइतें दिलें । सांपडलें वेढी वोढी रे भार वाहातां मेलें
॥ ४ ॥ एक ते साया गुंतले घरीं बहुत काम । वार्ताही नाहीं तयाची तया कांहींच ठावें ।
जैसें होतें शिळें संचित तैसें लागले खावें । हातांहातीं गेलें वेचुनि मग पडिलें ठावें
॥ ५ ॥ एकां हातीं पार्थी पटे रे अंगी लाविल्या राखा । एक ते सोलिव बोडके केली
सपाट शिखा । एक ते आळसी तळीं रे वरी वाढिल्या काखा । सिंदोरी वांचून बुद्धि रे
कैला अवघ्यां वाखा ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे आतां कान्होबा आह्मां वांटोनि द्यावें । आहे
नाहीं आह्मांपाशीं तें तुज अवघेंचि ठावें । मोकळितां तुम्ही शरण आह्मी कवणासि
जावें । कृपावतें कृपा केली रे पोट भरे तों खावें ॥ ७ ॥

॥ १४५ ॥ बैसवूनि फेरी । गडियां मध्यभार्गी हरी । अवघिआंचें करी । समाधान

सारिखें ॥ १ ॥ पाहे तो देखे समोर । भोगी अवघे प्रकार । हरुषें झेली कर । कवळ मुखी देती ते ॥ १ ॥ बोले बोलतिया सवें । देतील तें त्यांचें ध्यावें । एक एका ठावें । यर यरा अकृश्य ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । बहु आवडीचा हेवा । कोणाच्या जीवा । वाटा नेही विषम ॥ ३ ॥

॥ ११६ ॥ आह्मां निकट वासें । कळों आले जैसे तैसें । नाही अनारीसें । कान्हाबाचे अंतरी ॥ १ ॥ पीडती आपुल्या भावना । जैसी जयाची वासना । कर्माच्या दखणा । पाहे लीळा कौतुक ॥ १ ॥ खेळ खेळे न पडे डाई । ज्याच्या भार त्याच्या ठायीं । कोणी पडतील डाई । कोणी कोडी उगवीती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कवळ । हातीं येऊनि गोपाळ । देतो ज्यांचे बळ । त्यांसि तैसा विभाग ॥ ३ ॥

॥ ११७ ॥ काम सारुनि सकळ । आले अवघे गोपाळ । जाली आतां वेळ । ह्मणती आणा सिंगेच्या ॥ १ ॥ देती आपुलाला झाडा । गाई बैसावल्या वाडा । वांझिल बोबडा । वांकड्याचा हरि मेळीं ॥ १ ॥ आपुलालिये आवडी । मुसा बांधल्या परवडी । निवडूनियां गोडी । हरि मेळवी त्यांत तें ॥ २ ॥ भार वागविले । तीं । नव्हती मिळाली जां मांसी । सकळांचे संसी । वाझी अवघीं उतरलीं ॥ ३ ॥ मागे जा तांतडी । त्यांस रागा येती गडी । तुझी कां रे कुडी । येथें मिथ्या भावना ॥ ४ ॥ एक एकाच्या संवाडे । कैसे धाले ब्रह्मानंदें । तुका ह्मणे पडे । या रे वेद हरीचीं ॥ ५ ॥

॥ ११८ ॥ यमुने पावळीं । गडियां बोले वनमाळी । आणा सिंगेच्या सकळी । काला करू आजी । अवघे एके ठायीं । करुनि त्याह त्याचा पाहीं । मजपाशीं आहे नेही । तुहामाजी देतो ॥ १ ॥ ह्मणती बरवें गोपाळ । ह्मणती बरवें गोपाळ । वाहानी सकळ । मोहरी पावें आनंदें । खडकीं सोडियेल्या मोटा । अवघा केला एकवटा । काला करुनियां वांटा । गडियां देतो हरी ॥ १ ॥ एकापुढें एक । घाली हात पसरी मुख । गोळा पावें तथा सुख । अधिकचि वाटे । ह्मणती गोड जाले । ह्मणती गोड जाले । आणिक देई । नाही पोटा धाले ॥ २ ॥ हात नेतो मुखापासीं । एर आशा तोड वासी । स्वाय आपण तथासी । दावी वांकुलिया । देऊनियां मिठी । पळे लागनील पाठीं । धरुनि काढतील ओठीं । मुखामाजी खाती ॥ ३ ॥ ह्मणती टकडा रे कान्हा । लावी घांसा भरी राणा । दुम करितो शहाणा । पाटोवाठीं तथाच्या । अवघियांचे स्वाय । कवळ कृष्णा माझी माय । सुरवर ह्मणती हाय हाय । सुखां अंतरलीं ॥ ४ ॥ एक एका मारी । हुंगा पाठी तोंडावरी । गोळा न साहवे हरी । ह्मणे पुरे आतां । येतां काकुलती । गोळा न साहवे श्रीपती । ह्मणे खेळों आतां नीती । सांगों आशरिले ॥ ५ ॥ आनंदाचे करी । माजी घालुनियां हरी । एक घालिती हुंबरी । वाती सिंगे पावे । वांकडे बांबडे । खुंडे मुडें एक लुडे । कृष्णा आवडती पुढें । बहु भाविक ते ॥ ६ ॥ करी कवतुक । त्यांचे देखोनियां मुख । हरी वाटतसे सुख । खदखदां हांसे । एक एकाचे उच्छिष्ट । खातां न मानिती वीट । केली लाजतां ही धीट । आपुलिया संगें ॥ ७ ॥ नाही ज्याची माली भूक । त्याचे पसरवितो मुख । अवघियां देतो सुख । सारिखें चि हरी । ह्मणती भला भला

हरी । तुझी संगती रे बरी । आतां चाळविसी तरी । न वजों आणिकां सवे ॥ ८ ॥
 गाई विसरल्या चार । पक्षी झापडांचे भार । जालें यमुनेचें स्थिर । जळ वार्लें ठेले ॥
 देव पाहाती सकळ । मुखें घोडूनियां लाळ । धन्य ह्यणती गोपाळ । धिग जालों आर्हा ॥
 ॥ ९ ॥ ह्यणती कैसें करावें । ह्यणती कैसें करावें । यमुनाजिळीं व्हावें । मत्स्य दोष
 ध्यावया । सुरवरांचे थाट । भरलें यमुनेचें तट । तंव अधिकची होंट । मरमवां वाजवी ॥
 ॥ १० ॥ आनंदें सहित । क्रीडा करी गोपीनाथ । ह्यणती यमुनेत हात । नका धुऊं
 कोणी । ह्यणती जाणे जीवीचें । ह्यणती जाणे जीवीचें । लाजे त्यास यथें कें । दोष
 कृष्णाचें । लाभ थोरिवे ॥ ११ ॥ धन्य दिवस काळ । आजी पावला गोपाळ । ह्यणती
 धालों रे सकळ । तुझिया नि हातें । मानवले गडी । एक एकांचें आवडी । इहीं सादलें
 परवडी । धणीवरी आजी ॥ १२ ॥ तुझा संग बरवा । नित्य आह्वां घावा । ऐसें करुनि
 जीवा । नित्य देवा चालवें । तंव ह्यणे वनमाळी । घ्यारे क्रीडिया कांबळी । आतां जाऊं
 खेळीमेळीं । गाई चारावया ॥ १३ ॥ तुका ह्यणे प्रेमें धालीं । कोणा न साहवे चाली । गाई
 गोपाळांसि केली । अं । म् यांसरी ॥ १४ ॥ आजि जाला आनंद । आजि जाला आनंद ॥
 चाले परमानंद । सवें आह्वांसहित ॥ १५ ॥

॥ १४९ ॥ या हो या चला जाऊं सकळा । पाहों हा सोहळा आजि वृंशवर्षिच ॥
 ॥ धू० ॥ वाइला गोपाळें वेणुनाद पडे कार्नी । धीर नव्हे मर्नी चित्त जालें चंचळ ॥ १ ॥
 उरलें तें सांडा काम नका करूं गोवी । हेचि वेळ ठावी मज कृष्णभेटीची ॥ २ ॥ निव-
 तील डोळे याचें श्रीमुख पाहतां । झोलती तें आतां घरचीं सोसूं वाईट ॥ ३ ॥ कृष्ण-
 भेटी आड कार्ही नावडे आणीक । लाज तरी लोक मन जालें उदास ॥ ४ ॥ एकाएकी
 चालियेल्या साहावीत सवें । तुका ह्यणे देवें रूपें केल्या तन्मय ॥ ५ ॥

फुगड्या.

॥ १५० ॥ फुगडी फू फुगडी घालितां उघडी राहे । लाज सांडोनि एक एकी पाहे
 ॥ धू० ॥ फुगडी गे अवधें मोडी गे । तरीच गोडी गे संसार तोडी गे ॥ १ ॥ मागे जे
 शिकली होतीस पोटी । तेंचि विचारुनि आतां उचारी ओटी ॥ २ ॥ त्रिगुणांची वेणी
 तुझे उडते पाटी । सावरुनि धरी घाली । मूळबंदीं गांठी ॥ ३ ॥ आगळें पाउल जिके
 एकाएक । पावसी मान हे मानवती तिन्ही लोक ॥ ४ ॥ तुका ह्यणे तुजमजमध्ये एक
 भाव । सम तुकें बार घेऊं पावों उंच टाव ॥ ५ ॥

॥ १५१ ॥ फुगडी फू सवती माझे तूं । हाशुनि भरलें धू तुझ्या हुंगा तोंडावरि यू
 ॥ धू० ॥ फुगडी घेतां आली हरी । ऊठ जावो जगनोवरी ॥ १ ॥ हात पाय वेचळ
 जाती । हुंगण घोळितां लागे माती ॥ २ ॥ सात पांच आणिल्या हरी । बांजुनी
 काय तगसी पोरी ॥ ३ ॥ सरला इम पांगले पाय । आशुनि बरी घोळिसी काय ॥ ४ ॥
 तुका ह्यणे आशुन जरी । सांगितलें तें गधडी करी ॥ ५ ॥

लखोटा.

॥ १५२ ॥ लये लये लखोटा । मूळबदि कासोटा । भावा केले साहे । भातां माझे माहे ॥ १ ॥ हातोहाती गुंतली । जीवपणा मुकली । धीर माझा निका । सांडी बोल फिका ॥ २ ॥ अंगीकारी हरि । नका पडों फरी । लाज धरी भांडे । जग सोडी रांडे ॥ ३ ॥ बैस भावा पाठी । ऐक माझ्या गोष्टी । केला सांडी मोहो । येथे धरी मोहो ॥ ४ ॥ पाठमोरा डोल । आवरी ते बोल । पांगलीस बाळा । पुढे अवकळा ॥ ५ ॥ आतां उभी ठायी । उभाउभी पाहीं । नका होऊं डुकरी । पुढे गाढव कुतरी ॥ ६ ॥ नाम केले खरे । आपुले म्या बरे । तुका ह्जण घरी । पांगविल्या पोरी ॥ ७ ॥

हुंबरी.

॥ १५३ ॥ तुशी कोण घाली हुंबरी । साही पांगल्या अठरा चारी ॥ १० ॥ सहस्र मुखावरी हरी । शेष शिणाविले ॥ १ ॥ चेंडुवासवे घातली उडी । नाथ्या काळिया रेऊनि बुडी ॥ २ ॥ अज्ञात्त पीतां करुणा नाहीं । तुवां माउशी ही मारियेली ॥ ३ ॥ रावणाचे घर बुडविले सारं । त्यार्चा रांडापारं मारियेली ॥ ४ ॥ जाणा ना ठावा भाहिसि आह्नां । तुवां आपुला मामा मारियेला ॥ ५ ॥ यार्चा खळतां नाश थोरू । तुक्यास्वामी सारंगधरू ॥ ६ ॥

हमामा.

॥ १५४ ॥ मर्शा पोरा घे रे बार । तुझे बुजनीन खालील द्वार ॥ १० ॥ पारा हमामा रे । पोरा हमामा रे ॥ १ ॥ मर्शा हमामा तूं घाली । पारा घरी सांभाळी खाली ॥ २ ॥ मरी च मर्शा बोल । पोरा जिवाळ्याची ओल ॥ ३ ॥ मर्शा घेतां भास । जीवा मीनपणा नास ॥ ४ ॥ मज सवे खरा । पण जाऊं नसी घरा ॥ ५ ॥ आमुष्ये रंगी । वृज तंगना ये खेर्गी ॥ ६ ॥ तुक्यासवे भास । हरी जीवा करी नास ॥ ७ ॥

॥ १५५ ॥ हमामा रे पोरा हमामा रे । हमामा घालितां डकले पार । करी घेरझार चौथ्याशीची ॥ १० ॥ पहिले पहारा रंगासि आले । सोहं सोहं से बार घेतले ॥ देखोनि गडी ते विसरले । डाई पडिले आपणची ॥ १ ॥ दुसऱ्या पहारा महा आनंद । हमामा घाली छंदछंदे । दिस वाढे तो गोड वाट । परि पुढे नेणे पोर काय होतं ते ॥ २ ॥ तिसऱ्या पहारा घेतला बार । अहंपणे पाय न राहे स्थिर । सोस सोस करितां डाई पडसी । सत्ये जाणे हा निर्घरि ॥ ३ ॥ चौथ्या पहारा हमामा । घालितीं कांपवितीं हात पाय । सुन्यापाटिलाचा पोर यम । त्याचे पडसील डाई ॥ ४ ॥ हमामा घालितां आला तुका । त्यानें सांडिली गडभाची सोई । यादवांचा मूळ एक विठोबा । त्यासवे चारिती गाई ॥ ५ ॥

गाई.

॥ १५६ ॥ आम्हां घरीं एक गाय दुभताहे । पान्हा न समाये त्रिभुवनी ॥ १ ॥ वान
ते सांवळी नांव ते श्रीधरा । चरे वसुंधरा चौदा भुवनें ॥ १ ॥ वत्स नाही माय भलव्हा
सवें जाय । कुवाळी तो लहे भावभरणा ॥ २ ॥ चव्हुं धारी क्षीर बोळली अमुप । धाले
सनकाधिक सिद्ध मुनी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझी भूक तथें काय । जागाविने माय तिन्ही
लाकां ॥ ४ ॥

कांडण.

॥ १५७ ॥ सिद्ध करूनियां ठेविलें कांडण । मज सांगातीण शुद्ध वृद्धि मे ॥ १ ॥
आठव हा धरीं मज जागें करी । मागिलें पाहारीं सेवटिच्या मे ॥ १ ॥ सम तुक घाब
घाली वो साजणी ॥ मी तुजनिळणी जंव मिळें ॥ २ ॥ एक कशी पाखडी वसरी निवडी ।
निःशेष तिसडी ओज करी ॥ ३ ॥ सरलें कांडण पाकासिद्धि करी । मेळवण क्षिरीसा-
करचें ॥ ४ ॥ उद्धव अक्रूर बंधु बोधेजण । बाप नारायण जेवणार ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे
मज माहेरी आवडी । ह्मणोन तांतडी मूळ केलें ॥ ६ ॥

॥ १५८ ॥ सावडी कांडण ओवी नारायण । निवडे आपण भूस सार ॥ १ ॥ मुसळ
आधारी आवरून धरीं । सांवरोन थिरीं घाब घालीं ॥ २ ॥ वाजनी कांकण अनुहात
गजरे । छंद माहिये गार्ज गीति ॥ ३ ॥ कांडितां कांडण नव्हें भाग शीण । तुजमअपण
निवडे तो ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे रूप उमट आरिसा । पाक त्या सर्गसा शुद्ध जाला ॥ ५ ॥

आडसण दळण.

॥ १५९ ॥ शुद्धीचें सारोन भरिली पाळी । भैरवोन वोगळी नाम केलें ॥ १ ॥
आडसोन शुद्ध करी वो साजणी । सिद्ध कां पापिणी नासियेले ॥ १ ॥ सुपी तो चि
पाहें धड उगटिलें । नव्हतां नासिलें जगझोडी ॥ २ ॥ सुपी तो चि आहे तुज हें
आधीन । वळिल्या जेवण जसें तसें ॥ ३ ॥ सुपी तो चि संग घेई धडकुडी । एकसा
गधडी नास केला ॥ ४ ॥ वळितां आदळे तुज कां न कळे । काय गेले डोळे कान तुझे
॥ ५ ॥ सुपी तो चि वोज न करितां सायास । पडसी सांवीस तुका ह्मणे ॥ ६ ॥

दळण.

॥ १६० ॥ शुद्ध वळणाचें सुख सांगों काई । मानविन सर्वाई तुज ॥ १ ॥ शुद्ध
नें वळण लवकरी पावे । डोलवितां निवें अष्टांग ते ॥ १ ॥ शुद्ध हें जिवितां तन निवें
मन । अल्प त्या इंधन बुडा लागे ॥ २ ॥ शुद्ध त्याच्या पाक सुखित जंगला । अविट
नथाला नाश नाही ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे शुद्ध आवडें सकळां । अतार वेगळां न करी
जीवें ॥ ४ ॥

॥ १६१ ॥ उपजोनियां पुढती येऊं । काला खाऊं वहीभात ॥ १ ॥ वैकुंठी तो ऐसें

नाहीं । कवळ काहीं काल्याचें ॥ १ ॥ एकमेकां देऊं सुखीं । सुखी घालूं हुंबरी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे वाळवंट । बरवें नीट उत्तम ॥ २ ॥

॥ १६२ ॥ याल तर या र लागें । अवधे माझ्या मागें मागें ॥ धू० ॥ आजि वेतां
घोटभरी । पुरे ह्मणाल तोवरी ॥ १ ॥ हळू हळू चला । कोणी कोणाशां न बोला ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे सांडा । तें तें नका भरू पाटें ॥ ३ ॥

॥ १६३ ॥ शिके लाविले दुरी । हातो तियांचे मी वरी ॥ धू० ॥ तुझी व्हारे वोंहीकडे ।
सुख पसरुनि गडे ॥ १ ॥ वाहाती त्या धारा । ध्यारे वोंहीच्या कोपरा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
हार्तां टोका । अधिक उणे नेही एका ॥ ३ ॥

॥ १६४ ॥ पळाले ते भ्याडे । त्यांस येथे जाला नाड ॥ धू० ॥ धीट घेती धणीवरी ।
शिकीं उत्तरितो हरी ॥ १ ॥ आपुल्या मती । पडलीं विचारां तीं रितीं ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे ध्यारे पायां । कै पावाल या टाया ॥ ३ ॥

॥ १६५ ॥ धालें मग पाट । केला गड्यांनां बोभाट ॥ धू० ॥ ये रे ये रे नारायणा ।
बोलों अबोलण्या खुणा ॥ १ ॥ खांधावरी भार । तीं शिणती बहु फार ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे ह्यारे । नेही सुखी केली पारें ॥ ३ ॥

॥ १६६ ॥ पाहाती गोंळणी । तंव पालथी दुभ्राणी ॥ धू० ॥ ह्मणती नंवाच्या पारें ।
आजि चोरी केली खरें ॥ १ ॥ त्याविण ह नासी । नरह दुसरिया ऐसी ॥ २ ॥ संव
तुका मेळा । त्याणे अशुणा आणिला ॥ ३ ॥

॥ १६७ ॥ आतां ऐसें करूं । वोंघां धरुनियां मारूं ॥ धू० ॥ मग टाकितो ह खांडी ।
वोंडी लागली ते गोडी ॥ १ ॥ काडूं घरामधीं । न बोलांनि जागों न बुडी ॥ २ ॥ बोला-
वितो देवा । तुका गडियांचा मेळया ॥ ३ ॥

॥ १६८ ॥ गडी गेले रडी । कांहीं नेहीस तूं चडी ॥ धू० ॥ आत्मी न खेळो न खेळो ।
भाला भाव तुझा कळो ॥ १ ॥ न साहावे भार । बहु लागतो उशीर ॥ २ ॥ तुका भाल
रागें । येऊं नेही मागें मागें ॥ ३ ॥

हाल

॥ १६९ ॥ यमुनेतरी मांडिला खेळ । ह्मणे गोपाळ गडियांसी ॥ धू० ॥ हाल महा-
हाल मांडा । वाउगी सांडा मोकळी ॥ १ ॥ नावें ठेवुनि वांटा गडी । न वजे रडी मग
कोणी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांहीं तिळतां वळया । जिंक तो करी आपुला खेळया ॥ ३ ॥

॥ १७० ॥ बळे डाईं न पडे हरी । बुद्धि करी शाहणा तो ॥ धू० ॥ मोकळे देवा खेळो
द्यावें । सम भावें सांपडावया ॥ १ ॥ येतो जातो वेळीवेळां । न कळे कळा सांपडती
॥ २ ॥ तुका ह्मणे धरा ठायींच्या ठायीं । मिठी जीवीं पार्यां घालुनियां ॥ ३ ॥

सुतूतू.

॥ १७१ ॥ जीवशिवाच्या मांडुनि हाल । अहं सोहं सोन्ही मेडती भला ॥ धू० ॥
खाली सुतूतू किरांनि पाही आपुणासि । पाही बळिया तो मागिला तुदी पुडिलासी ॥ १ ॥

खेळिया तो हाल सांभाळी । धुम घाली तो पडे पाताळी ॥ २ ॥ बळिया गांढ्या तो चि खेळे । दम पुरे तो वेळांवेळां खेळे ॥ ३ ॥ हार्ती पडे तो चि ढांग । दम पुरे तो खेळिया चांग ॥ ४ ॥ मार्गे पुढे पाहे तो जिके । हार्ती पडे तोचि आधार फिके ॥ ५ ॥ आपल्या बळें खळे रे भाई । गडियाची सांडोनि सोई ॥ ६ ॥ तुका ह्याने मी खेळिया नव्हे । जिकडे पडें त्या चि सर्वें ॥ ७ ॥

॥ १७२ ॥ अनंत ब्रह्मांडें उदरी । हरि हा बाळक नंदा घरी ॥ धू० ॥ नवल केव्हडें केव्हडें । न कळे कान्होबाचें कोडें ॥ १ ॥ पृथ्वी जेणें तृप्त केली । त्यासि यशोदा भोजन घाली ॥ २ ॥ विश्वव्यापक कमळापती । त्यासि गौळणी कडिये घेती ॥ ३ ॥ तुका ह्याने नटधारी । भोग भोगून ब्रह्मचारी ॥ ४ ॥

॥ १७३ ॥ कृष्ण गोकुळीं जन्मला । दुष्टां चळकांप सुटला ॥ धू० ॥ होतां कृष्णाचा अवतार ॥ आनंद करिती घरोघर ॥ १ ॥ प्रेम नाम घाचें गाती । सदा आनंदें नाचती ॥ २ ॥ तुका ह्याने हरती घोष । आनंदानें करिती घोष ॥ ३ ॥

॥ १७४ ॥ मेळउनि सकळ गोपाळ । कांहीं करिती विचार ॥ धू० ॥ चला जाऊं चोरू लोणी । आजि घेऊं चंद्रधणी ॥ वेळ लावियेला भङ्गुणी । एकाकरितां गडे हो ॥ १ ॥ वाट काढिली गोविंदी । मार्गे गोपाळांची मांदी ॥ २ ॥ अवघाचि वावरे । कळों-नेदी कोणा फिरे ॥ ३ ॥ घर पाहोनि एकांताचें । नवविधा नवनीताचें ॥ ४ ॥ रिघे आपण भीतरी । पुरवी माथुलियाच्या हरी ॥ ५ ॥ बोलों नेदी ह्याने स्थीर । खुणा दावी खा रे क्षीर ॥ ६ ॥ जोगावल्यावरी । तुका करितो चाकरी ॥ ७ ॥

॥ १७५ ॥ धन्य त्या गौळणी इंद्राच्या पूजनी । नैवेद्य हिरोनि खातो कृष्ण ॥ धू० ॥ अरे कृष्णा इंद्र अमर इच्छिती । कोण तयांप्रति येइल आतां ॥ १ ॥ तुका ह्याने देव दाखवी विद्वान । नैवेद्य खाऊन हासों लागे ॥ २ ॥

॥ १७६ ॥ तुझी गोपी बाळा मज कैशा नेणा । इंद्र अमरराणा म्याचि केला ॥ धू० ॥ इंद्र चंद्र सूर्य ब्रह्मा तिन्ही लोक । माझे सकळीक यम धर्म ॥ १ ॥ माजपासु-निया जाले जीव शिव । देवांचा ही देव मी च कृष्ण ॥ २ ॥ तुका ह्याने त्यांसी बोलि नारायण । व्यर्थ मी पाषाण जन्मा आलों ॥ ३ ॥

॥ १७७ ॥ कारे गमाविल्या गाई । आली वळती तुझी जाई ॥ मार्गे जालें काई । एका तें कां नेणसी ॥ धू० ॥ केलास फजित । मार्गे पुढें ही बहुत ॥ लाज नाही नित्य । नित्य वंड पावतां ॥ १ ॥ बोला खोडा खिळ गाढी । ऐसा कोण तये काढी ॥ धांवल का पाडी । तुझी आधीं बोढाळा ॥ २ ॥ चाल धावें । मी ही येतो तुजसर्वे । तुका ह्याने जंव । तेथें नाही पावली ॥ ६ ॥

॥ १७८ ॥ काय या संतांचे मानूं उपकार । मज निरंतर जागविति ॥ धू० ॥ काय देवा यांसि व्हावें उतराई । ठेवितां हा पार्थी जीव थोडा ॥ १ ॥ सहज बोलणें हित उप-देश । करुनि सायास शिकविति ॥ २ ॥ तुका ह्याने वत्स धेनुचिया चिर्ती । तैसें मज येती सांभाळित ॥ १ ॥

॥ १७९ ॥ कंठी धरिला कृष्णमणी । अवघा जर्नी प्रकाश ॥ धू० ॥ काला वांढू
एकमेकां । वैष्णवां निका संभ्रम ॥ १ ॥ वांकुलिया ब्रह्मादिकां । उत्तम लोकां साखकुं
॥ २ ॥ तुका ह्याने भूमंडळीं । आह्मी बळी वीर गाढे ॥ ३ ॥

॥ १८० ॥ कवळाचिया मुखें । परब्रह्म जालें गोरखें ॥ हात गोजनि खाय मुखें ।
बोटासांसी लोणचें ॥ धू० ॥ कोण जाणें तेंथें । कोण लाभ कां तें । ब्रह्मादिकां दुर्लभ ॥ १ ॥
घाली हमामा हुंबरी । पांवा वाजवी छंई मोहरी ॥ गोपाळांचे फेरी । हरि छंई नाचतसे
॥ २ ॥ काय नव्हतें त्या घरीं खावया । रिघे लोणी चोरावया ॥ तुका ह्याने सवें तया ।
आह्मीही सोंकलों ॥ ३ ॥

॥ १८१ ॥ कान्होबा आतां तुह्मी आह्मी च गडे । कोणाकडे जाऊं नेदूं ॥ धू० ॥
वाहीन तुह्मी भारशिहोरी । वळतीवरी येऊं नहीं ॥ १ ॥ दवळे गाईचें दूध काढूं । एक-
एकल्यां ठेवें मारूं ॥ २ ॥ तुका ह्याने टोकवूं त्यांला । जे तुझ्या बोला मानीत ना ॥ ३ ॥

॥ १८२ ॥ बहु काळीं बहु काळीं । आह्मी देवार्चीं गोवळीं ॥ धू० ॥ नाहीं विटों देत
भात । जेऊं बैसवी सांगातें ॥ १ ॥ बहु काळें बहु काळें । माझें पांघरें कांवळें ॥ २ ॥
तुका ह्याने नाहीं नाहीं । त्याचें आमचें सें कांहीं ॥ ३ ॥

॥ १८३ ॥ बहु बरा बहु बरा । या सांगातें मिळे चारा ॥ धू० ॥ ह्याणोनि जीवें-
साठी । घेतली कान्होबाची पाठी ॥ १ ॥ बरवा बरवा दिसे । समागम याचा निमिषें
॥ २ ॥ पुढती पुढती तुका । सोंकला सोंकवितो लोकां ॥ ३ ॥

॥ १८४ ॥ घेती पाण्यासी हुंबरी । त्यांचें समाधान करी ॥ धू० ॥ ऐसी गोपाळांची
सवें । जाती तिकडे मागें धांवें ॥ १ ॥ स्थिरावली गंगा । पांगविली ह्याने उगा ॥ २ ॥
मोहरी पांवा काठी । तुका ह्याने याजसाठीं ॥ ३ ॥

॥ १८५ ॥ वळी गाई धांवें घरा । आमच्या करी येरझारा ॥ धू० ॥ नांव घेता तो
जवळी । बहु भला कान्हो बळी ॥ १ ॥ नेदी पडों उणें पुरें । ह्याने अवघें चि बरें ॥ २ ॥
तुका ह्याने चित्ता । वाटे न व्हावा परता ॥ ३ ॥

॥ १८६ ॥ ह्याणती धालें धणीवरी । आतां न लगे शिहोरी । नये क्षणभरी । आतां
यासि विसंबीं ॥ धू० ॥ चाल चाल रे कान्होबा खेळ मांडूं रानीं । बैसवूं गोठर्णी गाई
ज्या करुनी ॥ १ ॥ न लगे जावें घरा । चुकलिया येरझारा । सज्जन सोयरा । माय-
चाप तूं आह्मां ॥ २ ॥ तुका ह्याने धालें पाट । आतां कशाचा बोभाट । पाहणें ते वाट ।
मागें पुढें राहिली ॥ ३ ॥

॥ १८७ ॥ तुझिये संगती । जाली आमुची निश्चिती ॥ धू० ॥ नाहीं देखिलें तें मिळें ।
भोग घेखाचे सोहळें ॥ १ ॥ घरीं ताकाचें सरोवर । येथें नवनीताचे पूर ॥ २ ॥ तुका
ह्याने आतां । आह्मी न वजों दवडितां ॥ ३ ॥

॥ १८८ ॥ कांय पीडिलों माया । बहु मारी नाहीं दया ॥ धू० ॥ तुझ्या राहिलों
आहोरीं । जालें अवघें चि बरें ॥ १ ॥ तुझे लागलों संगती । आतां येतो काकुळती
॥ २ ॥ तुका ह्याने तुझ्या भिडा । कान्होबा हे गेली पीडा ॥ ३ ॥

टिपरी.

॥ १८९ ॥ खेळ मांडियेला वाळवंटीं घाई । नाचती वेणव भाई रे ॥ क्रोध अभि-
मान केला पावटणी । एक एका लागतील पार्थी रे ॥ १ ॥ नाचती भानंश्कजोळी ।
पवित्र गाणें नामावळी । कळिकाळावरि घातलीसे कास । एक एकाहुनी बळी रे ॥ २ ॥
गोपीचंदनउटी तुळसीच्या माळा । हार मिरवती गळां । टाळ मृदंग घाई एव्यवकथाय ।
अनुपम्य सुखसाहळा रे ॥ ३ ॥ लुळधलीं नाई लागली समाधी । मूढ जन नर नारी
लोकान् । पंडित ज्ञानी योगी महानुभाव । एकचि सिद्धमाधकां रे ॥ ४ ॥ वर्णाविधान
विसरली याती । एकएकां लोटांगणी जाती । निर्मळ चित्त जालीं नवनीतें । पाषाणा
पाह्यर सुवती रे ॥ ५ ॥ होतां जयजयकार गर्जत अंबर । मानले हे वेणव वीर रे ।
तुका ह्याने सोपी केली पायवाट । उतरावया भवसागर रे ॥ ६ ॥

॥ १९० ॥ एके घाई खेळतां न पडसी डाई । वृथाळपानें टकनील भाई रे । विगु-
णांचे फेरी थोर कधीं होसी । या चौपांशां तरी धरीं सोई रे ॥ १ ॥ खेळ ल्यळोविद्यां
निराळा चि राही । सांडी या विषयाची घाई रे । तेंचि खेळें बसवंत होसी । ऐसें
सत्य जाणें माझ्या भाई रे ॥ २ ॥ सिपियाच्या पोर एक खेळिया नामा । तेंचि विह्वल
बसवंत केला रे । आपल्या संवगडिया सिकवनि घाई । तेंचि सनतर फड जागविला
रे । एक घाई खेळतां तो न न्युकांच काठें । दया संत जन मानवले रे ॥ ३ ॥ ज्ञानवेश
मुक्ताबाई वंश्वर चांगा । सांपान भानंदें खेळती रे । काण्शां गोवारी त्यांनीं बसवंत
केला । आपण भोंवतीं नाचती रे । सकळिकां मिळानि एकी च घाई । त्याच्या ब्रह्मा-
दिक लागती पार्थी रे ॥ ४ ॥ रामा बसवंत कबिर खेळिया । जाडा बरवा मिळाला रे ।
पांचा संवगडियां एक चि घाई । तेंचि नाव बरवा उमटला रे । ब्रह्मादिक सुरवर मिळो-
नियां त्यांनीं । तो ही खेळ निवडिला रे ॥ ५ ॥ ब्रह्मनाथा पोर खेळिया एका भला ।
तेंचि जन खेळकर केला रे । जनार्दन बसवंत करुनियां । तेंचि वेणवांच्या मेळ मेळ-
विला रे । एकचि घाई खेळतां खेळतो । आपणचि बसवंत जाला रे ॥ ६ ॥ आर्षीक
खेळिये होउनियां गेले । वर्णावया वाचा मज नाहीं रे । तुका ह्याने गड हो तुवाकचि
खेळा । पुढिलांची धरुनियां सोई रे । एकचि घाई खेळतां जा चुकला । तो पडेल संसा-
रडाई रे ॥ ७ ॥

॥ १९१ ॥ बाराही सोळा गडियांनक मेळा । सतरावा बसवंत खेळिया रे । जसिख
पद् राखो जेणें टिपरीया घाई । अनुहातें वायें मांडळा रे ॥ १ ॥ नाचन पंढरिचे जाळ
रे खेळिया । विह्वल रखुमाई पाहू रे ॥ २ ॥ सा चहू वेगळा अडगही निराळा । भाळ
वाजवूं एक चाळा रे । विसरती पक्षी चारा घेणें पाणी । ताह्यच देहनाथ बाळा रे ॥ ३ ॥
भानंश्क तेथिचा मुकियासि वाचा । बहिर ऐकती काणी रे । आंधळ्यांसि जोळे पांय-
ळांसि पाय । तुका ह्याने वृद्ध होती तरणें रे ॥ ४ ॥

॥ १९२ ॥ सोन्ही टिपरीं एकचि नाह । सगुन निर्गुण नाहीं भेह रे । कुसरी अंभे

मोडतील परी। मेळवित एका छंदें रे ॥ धू० ॥ कांहींच न वजे वांयां रे । खेळिय ॥ एकचि बसवंत अवधियां रे । सम विषम तेंथें होऊं च नेरी । जाणऊनि आगळिय ॥ रे ॥ १ ॥ संत महंत सिद्ध खेळतील घाईं । तेच सांभाळी माझ्या भाई रे । हात राखोन ज्ञानिती टिपण्या । टिपरें मिळोनि जाय त्याची सोई रे ॥ २ ॥ विताळाचें अवघें जाईल वांयां । काय ते शृंगारुनि काया रे । निवडूनि बाहेर काढिती निराळा । जो न मिळे संताचिया घाई रे ॥ ३ ॥ प्रकाराचें काज नाही सोडी लाज । निःशंक होउनियां खेळें रे । नेणतीं नेणतींच एकें पावलीं मान । विहल नामाचिया बळें रे ॥ ४ ॥ रोमांच शुद्धिया डोलविती अंगें । भावबळें खेळविती सोंगें रे । तुका ह्याने कंठ सद्गदित दाटे ॥ या विठोबाच्या अंगसंगें रे ॥ ५ ॥

॥ १९३ ॥ या रे गडे हो धरू घाई जाणतां ही नेणतां । नाम गाऊं टाळी वाडूं आपुलिया हिता ॥ धू० ॥ फावलें तें ध्यार आतां प्रेमदाता पांडुरंग । आजि दिवस सोनियाचा वोडवला रंग ॥ १ ॥ हिंडती रानारान भुजंगांत कांढ्यावन । सुख तयांहून आह्मां गातां नाचतां रे ॥ २ ॥ तुका ह्याने ब्रह्मादिकां सांवलें दुर्लभ सुखा । आजि येथें आलें फुका नाम सुखा कीर्तनी ॥ ३ ॥

॥ १९४ ॥ भीमातीर्थी एक वसलें नगर । त्याचें नांव पंढरपुर रे । तेथील मोकासीं चार भुजा त्यासी । बाइल सोळा हजार रे ॥ धू० ॥ नाचत जाऊं त्याच्या गांवा रे खेळिया । सुख देईल विसावा रे । पुढें गेले ते निधाई जाले । वाणितील त्याची सीमा रे ॥ १ ॥ बळियां आगळा पाळी लोकपाळां । रीघ नाही कळिकाळा रे । पुंडलीक पाटील केली कुळवाडी । तो जाला भवदुःखा वेगळा रे ॥ २ ॥ संतसज्जनीं मांडिलीं तुकानें । ज्या जें पाहिजे तें आहे रे । भुक्तिमुक्ति फुकाच सार्थी । कोणी तयाकडे न पाहे रे ॥ ३ ॥ दोन्हीच हाट भरले धनदाट । अपार मिळाले वारकरी रे । न वजों ह्याणतीं आह्मी वैकुंठ । जिहीं देखिली पंढरी रे ॥ ४ ॥ बहुत दिस होती मज आस । आजि घडलें सायासी रे । तुका ह्याने होय तुमचेनी पुण्यें । भेटीं तया पायांसी रे ॥ ५ ॥

॥ १९५ ॥ पंढरी चोहटा मांडियेला खेळ । वैष्णव मिळोनि सकळ रे । टाळ टिपरी मांडळें एक नाद रे । जाला बसवंत देवकीचा बाळ रे ॥ धू० ॥ चला तें कवतुक भाई रे ॥ पाहें डोळां कार्मी गुंतलेति काई रे । भाग्यवंत कोणी गेले सांगाती । ऐसें सुख त्रिभुवनीं नाही रे ॥ १ ॥ आनंदाचे वाद सुखाचे संवाद । एक एका दाखविती छंद रे ॥ साही अठरा चारी घालुनियां घाईं । नाचती फेरी टाळसुद्ध रे ॥ २ ॥ भक्तीचीं भूषणें सुद्धा आभरणें । शोभती चंदनाच्या उट्या रे । सत्व सुंदर कास घालुनि कुसरी ॥ गर्जती नाम बोभाटी रे ॥ ३ ॥ हरि हर ब्रह्मा तीर्थासहित भीमा । देव कोटी तेहतीसरे ॥ विस्मित होऊनि टाकले सकळ जन । अमरावती केली ओस रे ॥ ४ ॥ वाणितील थोरें वैकुंठिची परी । न पवे पंढरीची सरी रे । तुकयाचा दास ह्याने नका आळस करूं । सांगतो नरनारांस रे ॥ ५ ॥

॥ १९६ ॥ ब्रह्मादिकां न कळे खोळ । ते हे आकळ धरिली ॥ धू० ॥ मोहरी पांवड

चाहे काठी । धावें पाठी गाईचे ॥ १ ॥ उच्छिष्ट न लभे वेवा । तें हें सदैवां गोवळ्यां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जोड जाली । ते हे माउली आमुची ॥ ३ ॥

॥ १९७ ॥ कान्होबा तूं आलगट । नाहीं लाज बहु धीट । पाहिलें वाईट । बोलोनियां खोटे ॥ धू० ॥ परि तूं न सांडिसी खोडी । करिसी केली घडीघडी । पाडीसी रोकडीं तुटी माये आह्मांसी ॥ १ ॥ तूं ठार्यांचा गोवळ । अविचारी अनर्गळ । चोरटा शिंदळ । ऐसा पिटूं डांगोरा ॥ २ ॥ जरी तुझी आई । आह्मी घालूं सर्वा ठार्यां । तुका ह्मणे तें ही । तुज वाटे भूषण ॥ ३ ॥

॥ १९८ ॥ भोजनाच्या काळीं । कान्हो मांडियेली आळीं । काला करी वनमाळीं । चन्न एकवटा । देईं निवडुनी । माते ह्मणतो जननी । हात पिटुनि मेदिनी । वरि अंग घाली ॥ धू० ॥ कैसा आळी घेसी । नव्हे तेंचि करविसी । घेईं तुसरें तयेसी । वारी ह्मणे नको ॥ १ ॥ आतां काय करूं । नये यासि हाणूं मारूं । नव्हे बुझावितां स्थिरू । कांहीं करिना हा । त्वांचि केलें एके ठार्यां । आतां निवडुनि खाईं । आह्मा जाचितोसि काई । हरिसि ह्मणे माता ॥ २ ॥ त्याचें तयाकुन । करवितां तुडे भान । तंव जालें समाधान । उठोनियां बैसे । माते बरें जाणविलें । अंग चोरुनि आपुलें । तोडियेलें एका बोलें । कैसे सुखदुःख ॥ ३ ॥ ताट पालवें झाकिलें । होतें तैसें तथें केलें । भिन्नाभिन्न निवडिलें चन्न वेंगळालीं । विस्मित जननी । भाव देखोनियां मनीं । ह्मणे नाहीं ऐसा कोणी । तुज सारिखा रे ॥ ४ ॥ हरुषली माये । सुख अंगीं न समाये । कवळूनि बाहे । देती आलिंगन । आनंद भोजनीं । तथें फिटलीसे धणी । तुका ह्मणे कोणी । सांडा शेष्ट मज ॥ ५ ॥

॥ १९९ ॥ चला वळूं गाई । बैसां जेऊं एके ठार्यां ॥ धू० ॥ बहु केली वणवण । पायपिटी जाला सिण ॥ १ ॥ खांसीं भार पोटीं भुक्र । काय खेळायचें सुख ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धावें । मग अवघें बरवें ॥ ३ ॥

॥ २०० ॥ नेणों वेळा काळ । धालों तुझ्यानें सकळ ॥ धू० ॥ नाहीं नाहीं रे कान्होबा । अथ आह्मापार्शीं । वळूनि पुरविसी गाई पोटा खावथा ॥ १ ॥ तुजपार्शीं भये । हें तेंहें बोलों परी नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बोल । आह्मा अनुभवं फोल ॥ ३ ॥

विट्टांडू.

॥ २०१ ॥ सारा विट्टांडू । आणीक कांहीं खेळ मांडूं ॥ धू० ॥ बहु अंगा आले डाव । स्थिर नाहीं कोठें पाव ॥ १ ॥ कोली हाणे टोला । झेली तेंणें तो गोविला ॥ २ ॥ एकमेकां हाका मारी । सेल जाळी एक धरी ॥ ३ ॥ राजी आलें नांव । फेरा न चुकचि धांव ॥ ४ ॥ पुढें एक पाटी । एक एकें दोघां आटी ॥ ५ ॥ एका सोस पोटीं । एक धांवे हात पिटी ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे आतां । खेळ मोडावा परता ॥ ७ ॥

॥ २०२ ॥ पाहातां गोवळी । खाय त्यांची उष्टावळी ॥ धू० ॥ करिती नामाचें चितन ॥

गडी कान्होबाचें ध्यान ॥ १ ॥ आली द्यावी डाई । धांवें वळत्या मागें गाई ॥ २ ॥ एके
ठार्या काला । तुका ह्मणे भाविकाला ॥ ३ ॥

॥ २०३ ॥ पैल आली आगी कान्हो काय रे करावें । न कळे तें कैसें आजि वांचों
आह्मी जीवें ॥ धू० ॥ धांव रे हरी सांपडलों संधी । वीणव्याचे मर्था बुद्धि कांहीं करावी
॥ १ ॥ अवचितता जाळ घेतां देखियेला वरी । परतोन पाहतां भार्थी होतां पाठमोरी ॥ २ ॥
सभोवता फेर रीग न पुरे पळतां । तुका ह्मणे जाणसी तें करावें अनंता ॥ ३ ॥

॥ २०४ ॥ भिऊं नका बोले झुकुनियां राहा डोळे । चालवील देव धाक नाही येणें
चळे ॥ धू० ॥ बाप रे हा देवांचाही देव कळों । नेदी माव काय करी करवी ते ॥ १ ॥
यसरुनि मुख विश्वरूप खाय जाळ । सारुनियां संधी अवचे पाहाती गोपाळ ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आह्मी मागें भ्यालों वांयांविण । कळों आलें आतां या सांगातें नाही शिण ॥ ३ ॥

॥ २०५ ॥ नेणती तयांसि साच भाव दावी हरी । लाज नाही नाचे पांवा वाजवी
मोहरी ॥ धू० ॥ चला रे याच्या पायां लागों आतां । राखिलें जळतां महा आगीपासुनी
॥ १ ॥ कैसी रे कान्होबा एवडी गिळियेली आगी । न देखा पोळता तुज तोंडां कोडे
अंगी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझी कां रे करितां नवल । आनची सिहोरी खातो-व्याचें
आलें बळ ॥ ३ ॥

॥ २०६ ॥ त्यांनीं धणीवरी संग केला हरीसवें । देऊनि आपुलें तोचि देईल तें खावें
॥ धू० ॥ न डेवी आभार प्रेमाचा भुकेला । बहु दिवस संग हाचि निर्धार द्याला ॥ १ ॥
कान्होबा तूं जेवीं वासोघासीं ह्मणती । आरुष गोपाळें त्यांची बहु देवा प्रीती ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आतां जाऊं आपुलिया घरा । तोय वांचविलें ऐसें सांगों रे दातारा ॥ ३ ॥

॥ २०७ ॥ घ्या रे भोंकरें भाकरी । दर्हाभाताची सिहोरी । ताक सांडीं दुरी । असेल
ते तयापे ॥ धू० ॥ येथे द्यावें तैसें घ्यावें । थोडें परी निरें व्हावें । सांगतां हें ठावें । असों
द्या रे सकळां ॥ १ ॥ माझें आहे तैसें पाहे । नाही तरी घरा जाये । चोरोनियां माये ।
नवनीत आणावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे घरीं । माझें कोणी नाही हरी । नका करूं दुरी । मज
यायां वेगळें ॥ ३ ॥

॥ २०८ ॥ काल्याचिचे आसे । देव जळीं जाले मासे । पुसोनियां हांसे दिरीसांगातें
ज्ञान ॥ धू० ॥ लाजे व्यासि वाटां नाही । जाणे अंतरीचें तेंही । हीन होनां कांहीं । होऊं
नेही वेगळें ॥ १ ॥ उपाय अपाय यापुढें । खोटे निवडितां कुडे । जोडूनियां पुढें । हात
उभे नुपेक्षी ॥ २ ॥ तें घ्या रे सावकाशें । जया फवेल तो तैसें । तुका ह्मणे रसे । प्रेमा-
चिच्या आनंदें ॥ ३ ॥

॥ २०९ ॥ गोपाळ ह्मणती कान्होबा या रे कांहीं मार्गां । आपुलाले आह्मी
जीवीची तथा आवडी सांगों । एक ह्मणती उगे रे उगे मासचि लागों । निजों नका
कोणी घरीं रे आजि अवघेचि जागों ॥ धू० ॥ जाणोन नेणता हरि रे मध्ये उगाचि
चसें । नाइकोनि बोल अइके कोण कोणाचे कैसे । एक एकाच्या संवस्रा जाणे न
मिळेची पुसें । पाटीचें होटा आणवी देतो तयांसि तैसें ॥ १ ॥ एक ह्मणते बहु रे

आह्मी पीडिलों माया । नेदी वहीभाससिहोरी ताक धालिती पिया । तापलें वळिनं
 गोधनें नाहीं जीवन छाया । आतां मार्गो पोटभरी रे याच्या लागोनि पायां ॥ २ ॥
 एक ह्यणति तुमचें भरे पोट तें किती । मार्गो गाई हौसी थोडे रे धन संपत्ति हत्ती ।
 देव गडी कान्हो आमुचा आह्मां काय विपात । कन्याकुमरे वासी रे बाजावरी सुपती
 ॥ ३ ॥ एक ह्यणती बटे हों कोण करी जतन । गाढव तैसें चि थोडें रे कोण तयाच
 मान । लागे भवरोग वाहतां खांदीं चवथे जण । हातीं काठथा डोया बोडक्या हिंडी
 मोकळे राण ॥ ४ ॥ एक ह्यणती रानी रे बहु सावजें फार । फाडफाडूं ख्याती डोळें रे
 पाय नेतील कर । राखोनि राखे आपणा ऐसा कड्या घूर । बैसोनि राहों घरीं रे कोण
 करी हे चार ॥ ५ ॥ घरीं बैसलिया बहुतें बहु सांगती काम । रिकामें कोणासी नाव
 ऐसें आह्मासि ठावें । चौघांमध्ये बरें दिसेसें तें येनेमक व्हावें । लपोनि सहज खेळतां
 भलें गडियासवें ॥ ६ ॥ एक ह्यणती गडी ते भले मिळती मता । केली तयावरी चालीं रे
 बरी आपुली सत्ता । मसावे ते तें ये तैसे रे खेळ हाणित्ती लाता । रडी एकाएकीं गेलिया
 गोधळ उडती लाता ॥ ७ ॥ एक ह्यणती खेळतां उगीं राहतीं पोरें । ऐसें काय घडों
 शक्रे रे कोण लहान थोरें । भवर्षी येती रागा रे एका ह्यणतां बरें । संगें वाडे कलक
 हरावा एकाएकींच खरें ॥ ८ ॥ एक ह्यणती एकला रे तूं जासील कोठें । सांडी मांडीं
 हें वावगें तुझे बोलचि खोटे । ठायीं राहा उगे ठायींच करें सिणसी वाटे । भवधि
 यांची सिवोरी तुझे भरली मोटे ॥ ९ ॥ तुका ह्यणे काय काहण्या अरें सांगाल गोष्टीं ।
 चाटावे तुमचे बोल रे भुका लागल्या पोटीं । जागा करूं या रे कान्होबा मार्गो कव
 ताटीं । धाले गडी तुका डंकर देतो विव्दल कंठीं ॥ १० ॥

॥ २१० ॥ आज ओस अमरावृती । काला पाहवया येती । देव विसरती । देहभाव
 आपुला ॥ धू० ॥ आनंद न समये मेदिनी । चारा विसरल्या पाणी । तदस्थ रथा भ्यानी ।
 गाई जाल्या आपदे ॥ १ ॥ जें या देवाचें देवत । उभे आहे वा रंगांत । गोपाळांसहिन ।
 क्रीडा करी कान्होबा ॥ २ ॥ तया सुखाची शिराणी । ती च पावले मेदिनी । तुका ह्यणे
 मुनी । धुंडितां न लाभती ॥ ३ ॥

॥ २११ ॥ चला बाई पांडुरंग पाहूं वाळवंटीं । मांडियेला काला भोंवती गोपाळांचीं
 दाटी ॥ धू० ॥ आनंदें कवळ देती एकामुखी एक । न ह्यणती सान थोर भवर्षी सक
 ळिक ॥ १ ॥ हमामा हुंवरी पांवा वाजवित्ती मोहरी । घेतलासे फेर मार्जी धालुनिघां हरी
 ॥ २ ॥ लुब्धल्या नारी नर भवदया पसुयाती । विसरती देहभाव शंका नाहीं चिन्ती
 ॥ ३ ॥ पुष्पाचा वरुषाव जाली भारतियांची दाटी । तुळसी गुंफोनिघां माळा धालितील
 कंठीं ॥ ४ ॥ यादवांचा राणा गोपीमनोहर कान्हा । तुका ह्यणे सुख वाटे देखोनिघां
 मना ॥ ५ ॥

॥ २१२ ॥ माझे गडी कोण कोण । निवडा भिन्न यांतुनी ॥ धू० ॥ आपआपणामध्ये
 मिळों । एक खेळों एकाशीं ॥ १ ॥ घाबरियांच्या मोडा काड्या । धाडा भाड्यां वळ-
 तियां ॥ २ ॥ तुका ह्यणे देवापार्शी । विटाळशी नसावी ॥ ३ ॥

॥ २१३ ॥ हेचि अनुवाद सहा सर्वकाळ । करुनियां गोपाळकाला सेवू ॥ धृ० ॥
बोसले कामधेनुचें दुभते । संपूर्ण आइतें गगनभरी ॥ १ ॥ संत सनकादिक गोमट्या
परवडी । विभाग आवडी इच्छुचिये ॥ २ ॥ तुका ह्याने मर्धां घालूं नारायण । मग नव्हे
स्त्रीण कोणा खेळें ॥ ३ ॥

॥ २१४ ॥ अधिकाचा मज कांटाळा । तुझां गोपाळां संगती ॥ धृ० ॥ काय नाहीं
तुझ्यापाशीं । सकळांविशीं संपन्न ॥ १ ॥ उद्योगाचा नेघे भर । लागल्या सार पुरतें
॥ २ ॥ तुका ह्याने अधीर जिणें । नारायणें न करावें ॥ ३ ॥

॥ २१५ ॥ जालों आतां एके ठायीं । न वंचूं काहीं एकमेकां ॥ धृ० ॥ सरलें हेंगे
हेडनि मोट । कटकट काशाची ॥ १ ॥ सोडोनियां गांठी पाहें । काय आहे त्यांत तें
॥ २ ॥ तुका ह्याने जालों निराळा । आतां गोपाळा देऊं बोभा ॥ ३ ॥

॥ २१६ ॥ यारे करुं गाई । जमा निजकेती काई । बोभाटानें आई । धरा गेल्या
मारील ॥ धृ० ॥ घाला घाला रे कुकरे । ड्याची तेणेंचि मोहरे । एवढेंचि पुरे । केलि-
यानें सावध ॥ १ ॥ नेणोनियां खेळा । समय समयाच्या वेळा । बुश्रिताजवळ । मिळा-
लेति बुश्रित ॥ २ ॥ तुका ह्याने शीक । न धरितां लागे भीक । धरा सकळीक । मनेरी
धांवा वळतियां ॥ ३ ॥

॥ २१७ ॥ वोळलीचा दोहूं पान्हा । मज कान्हा सांगितला ॥ धृ० ॥ ध्याजी हेंगे
झीर हार्ती । निगुतीनें वाढावें ॥ १ ॥ सांगितलें केलें काम । नव्हे धर्म सत्याचा ॥ २ ॥
तुका ह्याने नवें जुनें । ऐसें कोणें सोसावें ॥ ३ ॥

॥ २१८ ॥ येइल तें घेइन भागा । नव्हे जोगा दुसरिया ॥ धृ० ॥ आवडी ते तुझीं
जाणा । बहु गुणांसारिखी ॥ १ ॥ मज घेती डांगवरी । सर्वे हरि नसलिया ॥ २ ॥ तुका
ह्याने राबवा देवा । करीन सेवा सांगितली ॥ ३ ॥

॥ २१९ ॥ अंतरली कुटी मेटी । भय धरुनियां पोटीं । ह्यगतां जगजेठी । धांवें
करुणावत्तरीं ॥ धृ० ॥ बाप बळिया शिरोमणी । उताविक या वचनीं । पडलिया
कानीं । धांवा न करी आळस ॥ १ ॥ बळ दुनी शरणागता । स्वामी वाहों नेही चिंता ।
आइतेंचि दाता पंगतीस बैसवी ॥ २ ॥ वाहें खांदीं पाववी घरा । त्याच्या करी येर-
झारा । बोबडया उत्तरा । स्वामी तुक्या मानवे ॥ ३ ॥

॥ २२० ॥ धन्यतें गोधन कांबळी काष्ठिका । मोहरी पांवा निका ब्रीद वांकी ॥ धृ० ॥
धन्यतें गोकुळ धन्यते गोपाळ । नर नारी सकळ धन्य जाल्या ॥ १ ॥ धन्यते देवकी
जसवंती दोहींचें । वसुदेवनंदाचें भाग्य जालें ॥ २ ॥ धन्यत्या गोपिका सोळा सहस्र
बाळा । यादवां सकळां धन्य जालें ॥ ३ ॥ धन्य ह्याने तुका जन्मा तीचि आलीं
हरिरंगी रंगली सर्वभावे ॥ ४ ॥

॥ २२१ ॥ गौळणीं बांधिती धारणासि गळा । खेळे त्या गोपाळांमाजी ब्रह्म ॥ धृ० ॥
बांधोनियां मागे यशोदे भोजन । हिंडे रानोरान गाईपार्थी ॥ १ ॥ तुका ह्याने सर्वे कळ
क्याचे अंगीं । भोळेपणालागीं भीक मागे ॥ २ ॥

॥ २२२ ॥ देखिलासि माती खातां । द्वावियाने बांधी माता ॥ धृ० ॥ जाळी घेउनि कांबळी काठी । गाई वळी वेणु पाठी ॥ १ ॥ मोठे भावार्थाचें बळ । देव जाला त्याचें बाळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भक्तासाठी । देव धांवे पाठोंपाठी ॥ ३ ॥

॥ २२३ ॥ हा गे माझे हातीं । पाहा कवळ सांगाती ॥ धृ० ॥ देवें दिला खातों भाग । कराल तर करा लाग ॥ १ ॥ धालें ऐसें पोट । वरी करुनिया बोट ॥ २ ॥ तुका ह्मणे घरीं । मग कैच्या या परी ॥ ३ ॥

॥ २२४ ॥ अवघे अवघीकडे । दिलें पाहे मजकडे ॥ अशा संवगडे । सहित थोरी लागली ॥ धृ० ॥ कां रे धरिला अबोला । माझा वांटा देई मला ॥ सिधोरीचा केला । झाडा आतां निवडे ना ॥ १ ॥ भूक लागली अनंता । कां रे नेगसी जाणतां । भागलों वळितां । गाई सैरा ओढाळा ॥ २ ॥ तुका करुणा भाकी । हरि पाहे गोळा टाकी ॥ घेता जाला सुखी । भीतरी वांटी आणीकां ॥ ३ ॥

॥ २२५ ॥ आह्मी गोवळीं रानटें । नव्हें जनांतील धोटें ॥ धृ० ॥ सिधोरीचा करू काला । एक वांटितों एकाला ॥ १ ॥ खेळों आपआपणाशीं । आमचीं तीं आह्मांपाशीं ॥ २ ॥ मिळालों नेणते । तुका कान्होबा भोंवते ॥ ३ ॥

॥ २२६ ॥ “अवघियां दिला गोर । मजकरे पाहीना ” ॥ धृ० ॥ फुडे गोपाळ डोळे चोळी । हुंगा थापली ह्मणे तोंडा ॥ १ ॥ आवडती थोर मोटे । मी रे पोरटें दैन्यवाणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाणों भाव । जीविचा देव बुझावी ॥ ३ ॥

मृदंग पाठ्या.

॥ २२७ ॥ मागें पुढें पाहें सांभाळुनि होनी ठाय । चुकावुनि जाय गडी राखे गडियांसी ॥ धृ० ॥ मुरडे वंडा दोही तोंड गडियां सावध करी । भेटतियासंगें तथा हाळ तुजवरी ॥ १ ॥ गडियां गडी वांटुनि देई । ज्याचा सोडी तेचि ठार्यां ॥ २ ॥ अगळ्या बळें करील काय । तुज देणें लाग डोय ॥ ३ ॥ नयां घरीं पाउला करीं । सांपडे तो तेथें धरीं ॥ ४ ॥ जिकोनि डाव करीं । शहो सत्ता आणिकांवरी ॥ ५ ॥ सांपडोनि डाई बहू काळ गुंतलासी ॥ ६ ॥ बळिया गडी फळी । फोडी न धरितां त्यांसी ॥ ७ ॥ चुकांडीं जो खाय मिळोनि अंगीं जाय । गुंतलासी काय तुका ह्मणे अमुनी ॥ ८ ॥

॥ २२८ ॥ पाहा रे तमाशा तुमचा येथें नव्हे लाग ॥ देईन तो भाग आलियाचा चाहेरी ॥ धृ० ॥ जागा रे गोपाळा नो ठार्यां ठार्यां जागा । चाडलीनें भागा दूर मजपासुनि ॥ १ ॥ न रिघतां ठाव आह्मा ठावा पाळतियां । भयाभीत वांथां तेथें काय चांचपा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हातां चढे जीवाचिये चाटीं । मिटक्या देतां गोंड मग लागतें शोवटीं ॥ ३ ॥

॥ २२९ ॥ डाई घालुनियां पोरें । त्यांचीं गुरें चुकवीलीं ॥ धृ० ॥ खेळ खेळतां फोडिल्या डोया । आपण होय निराळा ॥ १ ॥ मारिती माया घेती जीव । नाहीं कांढ अन्यायें ॥ २ ॥ तुका कान्होबा मागें । तथा अंगें कळों आळें ॥ ३ ॥

३२

॥ २३० ॥ आतां हेंचि जेऊं हेंचि जेऊं । सर्वे घेऊं सिधोरी ॥ धू० ॥ हरिनामाचा
खिचडा केला । प्रेमें मोहिला साधनें ॥ १ ॥ चर्वी चर्वी घेंऊं घास । ब्रह्मरस आवडी

॥ २ ॥ तुका ह्मणे गोड लागे । तों तों मागे रसना ॥ ३ ॥

॥ २३१ ॥ अवघेंचि गोड जालें । मागीलये भरी आलें ॥ धू० ॥ साह्य जाला पांडु-
रंग । दिला अभ्यंतरीं संग ॥ १ ॥ थडिये पावतां तो वाव । मागे वाहावतां ठाव ॥ २ ॥
तुका ह्मणे गेलें । स्वर्मीचें जागें जालें ॥ ३ ॥

॥ २३२ ॥ तुजसवें येतो हरी । आह्मां लाज नाही तरी । उचलिला गिरी । चांग तई
वांचलो ॥ धू० ॥ मोडा आतां खेळ । गाई गेल्या जाला वेळ । फांकल्या ओढाळ ।
नाहीं तोंचि आवरा ॥ १ ॥ चांगदेवें यमुनेसी वांचलो बुडतां । निलाजिरीं आह्मी
नाहीं भय धाक या अनंता ॥ २ ॥ खातो आगी माती । आतां पुरे हा सांगाती । भोंवता
भोंवेल । आह्मां वाटेंतें हें चित्ती ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे उरी नाही तुजसवें । शाहाणिया दुरी
छंद भोळियां सवें ॥ ४ ॥

॥ २३३ ॥ नको आह्मांसवें गोपाळा । येऊं ओढाळा तुझ्या गाई ॥ धू० ॥ कोण
धांवें त्यांच्या लागें । मागें मागें येरझारी ॥ १ ॥ न बैसती एके ठायीं । धांवती दाही
सहस्र वाटां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तूं राख मनेरी । मग त्या येरी आह्मी जाणों ॥ ३ ॥

॥ २३४ ॥ मागायास गेलों सिधोरी । तुझ्या मायाघरीं गांजियेलों ॥ धू० ॥ तुजविणें
ते नेदी कोणा । सांगतां खुणा जिवें गेलों ॥ १ ॥ वांयांविण केली येरझार । आतां पुरे
घर तुझी माया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तूं आह्मां वेगळा । राहें गोपाळा ह्मणउनी ॥ ३ ॥

॥ २३५ ॥ काकुलती येतो हरी । क्षणभरी निवडितां ॥ धू० ॥ तुमची मज लागली
सवें । ठायींचे नवे नव्हों गडी ॥ १ ॥ आणीक बोलाविती फार । बहु थोर नावडती ॥ २ ॥
भाविकें त्यांची आवडी मोठी । तुका ह्मणे मिठी घाली जिवें ॥ ३ ॥

॥ २३६ ॥ वरतां वेघोंनि घातली उडी । कळंबाबुडीं यमुनेसी ॥ धू० ॥ हरि बुडाल
बोंब घाल । घरचीं त्यांला ठावा नाही ॥ १ ॥ भवनदीचा न कळे पार । काळिय
माजी थोर विखार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय वाउग्या हाका । हातींचा गमावूनिय
थिका ॥ ३ ॥

॥ २३७ ॥ अवघीं मिळोनि कोल्हाळ केला । आतां होता ह्मणती गेला ॥ धू० ॥
आपलिया रडती भावें । जयासवें जयापरी ॥ १ ॥ चुकलों आह्मी खेळतां खेळ । गेल
गोपाळ हातींचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धावती थडी । न घाली उडी आंत कोणी ॥ ३ ॥

॥ २३८ ॥ भ्यालीं जिवा चुकलीं देवा । नाहीं ठावा जवळीं तो ॥ धू० ॥ आहाकद
करिती हाय । हात डोकें पिडिती पाय ॥ १ ॥ जवळी होतां न कळे आह्मां । गेल
सीमा नाही दुःखा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हा लाघवी मोटा । पाहे खोटा खरा भाव ॥ ३ ॥

॥ २३९ ॥ काळिया नाथुनि आला वरी । पैल हरी हाखेविती ॥ धू० ॥ नुसरि
आगें न कळे कोणा । होय नव्हेसा संदेह मना ॥ १ ॥ रूपा भिन्न पालट जाला । गो
नांवळेसा पै देखिला ॥ २ ॥ आम्हासीत आला करे । तुका खरें ह्मणे देव ॥ ३ ॥

॥ २४० ॥ हरि गोपाळांसर्वे सकळां । भेटे गळ्या गळा मळवूनी ॥ १ ॥ भाविकें
व्याची आवडी मोठी । सांगे गोष्टी जीविचिया ॥ १ ॥ योगियांच्या ध्याना जो नये
आकरी त्यांच्या मागोनि ख्याये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे असे शाहाणियां दुरी । बोंबडियां
दास हाका मारी ॥ ३ ॥

॥ २४१ ॥ धांव कान्होबा गेल्या गाई । न ह्मणे मी कोण ही काई ॥ १ ॥ आपु-
लियांचें वचन देवा । गोड सेवा करीतसे ॥ १ ॥ मागतां आधीं द्यावा डाव । बळिया मी
तो माहीं भाव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐशा सर्वे । अनुसरावे जीवेंभावे ॥ ३ ॥

॥ २४२ ॥ धाकुट्याचे मुखीं घांस घाली माना । बरी करी सत्ता शाहाणियां ।
॥ १ ॥ एसें जाणपणें पडिलें अंतर वाढे तों तों थोर अंतराय ॥ १ ॥ वान्ही उभयतां
आपणचि व्यली । भावडीचीं चाली भिन्न भिन्न ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अंगापागुनी निराळें ।
निवडिलें बळें रडतें स्तनी ॥ ३ ॥

॥ २४३ ॥ देवान्हे ह्मणोनि देवी अनावर । हें मोठें आश्चर्य वाटतसे ॥ १ ॥ आतां
देवा जना ह्मणावें तें काई । जया भार जोई संसाराचा ॥ १ ॥ स्वजुनी संसार अभिमान
हाटा । जुलूम हा मोटा विसतसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अळस करुनियां साहे । बळें कैसे पाहे
बायां जाती ॥ ३ ॥

॥ २४४ ॥ उपदेश तो भलत्या हातीं । जाला चिर्ती धगवा ॥ १ ॥ नये जाऊं
पान्नावरी । कवटी सारी नारळें ॥ १ ॥ स्त्री पुत्र बंदीजन । नारायण स्मरिती ॥ २ ॥
तुका ह्मणे रत्नसार । परि उपकार चिभीचे ॥ ३ ॥

॥ २४५ ॥ संताचे गुण दोष आणितां या मना । कलिया उगाणा सुकृताचा ॥ १ ॥
पिळानियां पाहे पुष्पाचा परिमळ । चिरोनि केळी केळ गाढव तो ॥ १ ॥ तुका ह्मणे
भंगे अग्नीसि विटाळ । लावी तो चांडाळ दुःख पावे ॥ २ ॥

॥ २४६ ॥ चुंबळीचा करी चुंबळीशीं संग । अंगी वसे रंग क्रियाहीन ॥ १ ॥
बीजा एसें फळ हाची परिपाकी । परिमळ लांकिर्की जाती ऐसा ॥ १ ॥ माकडाच्या
गळां रत्न कुळांगना । सांडूनियां सुना बिबी धुंडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसा व्यली ते
गाढया । फजिती ते व्हावी आहे पुढें ॥ ३ ॥

॥ २४७ ॥ सांपडला संदी । मग बळिया पडे बंदी ॥ १ ॥ ऐसी कोणी वाहे वेळ ।
हाची काळाच्या सकळ ॥ १ ॥ दाता मागे दान । जाय याचका धरण ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे नेणां । काय सांगों नारायणा ॥ ३ ॥

॥ २४८ ॥ सर्प विंचू विसे । धन अभाग्या कोळसे ॥ १ ॥ आला डोळयांसि कषळ ।
तेणें मळलें उजळ ॥ १ ॥ अंगाचे भोंवडी । भोय झाड फिरती धोंडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
हाड । पाप ठाके हिता भाड ॥ ३ ॥

॥ २४९ ॥ न देखोन काहीं । म्यां पाहिलें सकळही ॥ १ ॥ जालों भवधियांपरी ।
मी हें माहें उलें दुरी ॥ १ ॥ न घेतां घेतलें । हातें पायें उसंतिलें ॥ २ ॥ खादलें न खातां ।

रसना रस जाली घेतां ॥ ३ ॥ न बोलोनि बोलें । केलें प्रगट झांकिलें ॥ ४ ॥ नाचकिलें
कांनी । तुका ह्याने आलें मर्ना ॥ ५ ॥

ब्रह्मचारी फिर्याद गेला.

॥ २५० ॥ काखे कडासन आड पडे । खडबड खडबडे हुसकलें ॥ १ ॥ राह-
करा राहकरा । फजितखोरा लाज नाही ॥ २ ॥ अवघा जाला राम राम । कोणी कर्म
आचरे ना ॥ ३ ॥ हरिदासांच्या पडती पायां । ह्याणती तायां नागवाये ॥ ४ ॥ सोही
ठायीं फजीत जालें । पारणें केलें अवकळा ॥ ५ ॥ तुका ह्याने नाश केला । विठविला
वेश जिहीं ॥ ६ ॥

॥ २५१ ॥ कुटुंबाचा केला त्याग । नाही राग जंव गेला ॥ १ ॥ भजन मे वोग-
ळावणे । नरका जाणें चुके ना ॥ २ ॥ अक्षराची केली आटी । जरी पोटीं सतनिहा
॥ ३ ॥ तुका ह्याने मागें पाय । तया जाय स्थळासी ॥ ४ ॥

॥ २५२ ॥ तारतिम वरी तोंडाच पुरतें । अंतरा हें यतें अंतरीचे ॥ १ ॥ ऐसी
काय बरी विसे टकाटकी । विसतें लौकिकां सत्या ऐसे ॥ २ ॥ भोजनांत घाबें विव
कालवृनि । मोहचाळवणी मारावया ॥ ३ ॥ तुका ह्याने मंद देखां नही कडे । आदर्श
पुढें सोंग हावी ॥ ४ ॥

॥ २५३ ॥ ब्रह्मनिष्ठ काडी । जरी जीवनांवे मोडी ॥ १ ॥ तया पडनी गुरुहत्या ।
गेला उपवेश तो मिथ्या ॥ २ ॥ सांगितलें कांनी । रूप व्यापुलें वाखाणी ॥ ३ ॥ भुजांच्या
मत्सरें । ब्रह्मज्ञान नेलें चोरें ॥ ४ ॥ शिकल्या सांगे मोटी । भेद कोष वाहे पोटी ॥ ५ ॥
निहा स्तुति स्तवनी । तुका ह्याने वेंची वाणी ॥ ६ ॥

॥ २५४ ॥ इहलोकांचा हा देहे । देव इच्छिताती पाहें ॥ १ ॥ धन्य आह्मी जन्मा
आलों । दास विठोबाचे जालों ॥ २ ॥ आयुष्याच्या या साधने । सच्चिदानंद पदवी घेणे
॥ ३ ॥ तुका ह्याने पावठणी । करूं स्वर्गाची निशाणी ॥ ४ ॥

॥ २५५ ॥ पंडित वाचक जरी जाला पुरता । तरी कृष्णकथा ऐके भावे ॥ १ ॥
क्षीर तुपा साकरे जालिया भेटी । तैसी पडे मिठी गोडपणें ॥ २ ॥ जाणांनियां ज्ञान वेई
हा पदवी । गोड गोडावरी सेंवी बापा ॥ ३ ॥ जाणिवचें मूळ उपद्रोनी खोड । जरी तुज
चाड आहे तुझी ॥ ४ ॥ नाना परिमळ द्रव्य उपचार । अर्गी हडी सारणंनानी ॥ ५ ॥
जोविलयाविण शून्य ते शुंगार । तैसी गोडी हरिकयेविण ॥ ६ ॥ ज्याकारणें देवभुति
ही पुराणें । तेंचि विडलणणें तिडे कथे ॥ ७ ॥ तुका ह्याने येर रगडाची पेंवे । खळखळ
आधवें मूळ तेथे ॥ ८ ॥

॥ २५६ ॥ आणिकांच्या कापिती माना । निष्ठुरपणा पार नाही ॥ १ ॥ करिनी
बेटे उसणवारी । यमपुरी भोगावया ॥ २ ॥ सेवराचें देवन केलें । नयन बांटे नवासी
॥ ३ ॥ तुका ह्याने नाचति पोरें । खोडितां येरें अंग वुस्ये ॥ ४ ॥

॥ २५७ ॥ गंधर्व अग्नि सोम भोगिती कुमारी । काठें चरार्थी त्याग केला ॥ १ ॥

गायत्री स्वमुखे भक्षीतसे मळ । मिळाल्या वाहाळ गंगाभोष ॥ १ ॥ कागाचिये विष्ट
जन्म पिपळांसी । पांडवकुळासि पाहातां दोष ॥ २ ॥ शकुंतळा स्तुत कर्ण गुंगी व्यास ।
यांच्या नामें नाश पातकांसी ॥ ३ ॥ गणिका भजामेळ कुडजा तो विदुर । पाहातां
विचार पिगळेचा ॥ ४ ॥ वाल्हा विश्वामित्र वसिष्ठ नारद । यांचें पूर्वे शुद्ध काव्य आहे
॥ ५ ॥ न व्हावी तीं जालीं कर्म नरनारी । अनुतापें हरी स्मरतां मुक्त ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे
पूर्व नाठवी श्रीहरी । मूळ जो उच्चारी नरक द्यासी ॥ ७ ॥

॥ २५८ ॥ सोनियाचें ताट क्षीरीनें भरिलें । भक्षायया दिलें श्वानालागीं ॥ १ ॥
मुक्ताफळहार खरासि घातला । क्रस्तुरी सूकराला चोखविली ॥ २ ॥ येवपरायण बधिरा
सांगे ज्ञान । तयाची ते रवूण काय जाणे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ज्याचें तोषि एक जाणे ।
भक्तीचें महिमान साधु जाणे ॥ ४ ॥

॥ २५९ ॥ ऐसा हा लौकिक कसा राखवेना । पनितपावना देवराया ॥ १ ॥ संसार
करितां ह्मणती हा दोषी । टाकितां भाळती पोटपोसा ॥ २ ॥ आचार करितां ह्मणती
हा पसारा । न करितां नरा निदित्ताती ॥ ३ ॥ संतसंग करितां ह्मणती हा उपदेशी । बेरा
अभंग्यासि ज्ञान नाही ॥ ४ ॥ धन नाही त्यासि ठावीचा करंडा । समर्थासि ताडा
लावित्ताती ॥ ५ ॥ बहु बोलों जातां ह्मणती हा वाचाळ । न बोलतां सकळ ह्मणती गर्वी
॥ ६ ॥ भेदिसि न वजातां ह्मणती हा निष्ठुर । येतां जातां घर बुडविलें ॥ ७ ॥ लग्न करूं
जातां ह्मणती हा मातला । न करितां जाला नपुंसक ॥ ८ ॥ निपत्तिका ह्मणती पहा हा
चांडाळ । पातकाचें मूळ पोरबडा ॥ ९ ॥ लोक जेसा भोक धरितां धरये ना । अभक्ता
जिरे ना संतसंग ॥ १० ॥ तुका ह्मणे आतां एकाचें वचन । स्वज्ञानियां जन भक्ती
करा ॥ ११ ॥

॥ २६० ॥ धर्म रक्षावया सार्दी । करणें आटी आह्मांसी ॥ १ ॥ वाचा बोलों देव-
मीती । करूं संती केलें तें ॥ २ ॥ न बाणतां स्थिति अंगी । कर्म त्यागी लंड तो ॥ ३ ॥
तुका ह्मणे अधम द्यासी । भक्ति वृषी हरीची ॥ ४ ॥

॥ २६१ ॥ चवदा भुवनें जयाचिये पाटी । तोषि आह्मीं कंठीं साटविला ॥ १ ॥
काय एक उणें आमुचिये घरीं । बोळगतीं हारीं रिद्धिसिद्धी ॥ २ ॥ असुर जयानें घातले
सोरडी । तो आह्मांसि जोडी कर देण्ही ॥ ३ ॥ रूप नाही रेखा जयासि आकार । आह्मी
तो साकार भक्तीं केला ॥ ४ ॥ अनंत ब्रह्मांडे जयाचिये अंगी । समान तो गुंगी आह्मा-
सार्दी ॥ ५ ॥ रिद्धिसिद्धि मुखें हाणितल्या लाता । तथे या प्राकृता कोण मानी ॥ ६ ॥
तुका ह्मणे आह्मी देवाह्नि बळी । जालों हे निराळीं ठेवुनि आशा ॥ ७ ॥

॥ २६२ ॥ केला मातीचा पशुपती । परि मातींसि काय ह्मणती । शिषपूजा
शिवासि पावे । माती मातीमाजी सामावे ॥ १ ॥ तैसे पुजिती आह्मां संत । पूजा येतो
भगवंत । आह्मी किंकर संतांचे दास । संतपदवीं नको आह्मांस ॥ २ ॥ केला पाषा-
णाचा विष्णू । परी पाषाण नव्हे विष्णू । विष्णुपूजा विष्णुसि अर्धे । पाषाण राहे
पाषाणरूपे ॥ ३ ॥ केली कांशाची जगदंबा । परि कांसे नव्हे अंबा । पूजा अंबेची

अंबेला घेणें । कांसें राहे कांसंपणें ॥ ३ ॥ ब्रह्मानंदे पूर्णामाजी । तुका ह्याने केली कांजी ।
ज्याची पूजा त्याणेंचि घेणें । आर्हा पाषाणरूप राहणें ॥ ४ ॥

॥ २६३ ॥ ते माझे सोयरे सज्जन सांगाती । पाय आठविती विडोबाचे ॥ धू० ॥ येरा
मानी विधि पाळणापुरतें । देवाचीं तीं भूतें ह्यणोनियां ॥ १ ॥ सर्वभावं जालों वैष्णवांचा
दास । करीन त्यांच्या आस उच्छाटाची ॥ २ ॥ तुका ह्याने तैसे मानती हरिदास ।
तैसी नाही आस आणिकांची ॥ ३ ॥

॥ २६४ ॥ ह्या तिचें नांव भूतांचें पाळण । अणीक निर्दळण कंदकांचें ॥ १ ॥
पाप त्याचें नांव न विचारितां नीत । भलतेंचि उन्मत्त करी सदा ॥ २ ॥ तुका ह्याने
धर्म रक्षावया साठी । देवासही आटी जन्म घेणें ॥ ३ ॥

॥ २६५ ॥ करावें गोमटें । बाळा माते तें उमटें ॥ धू० ॥ आपुलिया जीवाहूनी ।
असे वाल्हे तें जननी ॥ १ ॥ वियोग तें तिस । त्याच्या उपचारें तें विष ॥ २ ॥ तुका
ह्याने पायें । डोळा सुखावे ज्या न्यायें ॥ ३ ॥

॥ २६६ ॥ कन्या सासुन्यासि जाये । मागें परतोनी पाहे ॥ धू० ॥ तैसें जालें
माझ्या जिवा । केव्हां भेटसी केशवा ॥ १ ॥ चुकलिया माये । बाळ डुरू हुंरू पाहे ॥ २ ॥
जीवना वेगळी मासोळी । तैसा तुका तळमळी ॥ ३ ॥

॥ २६७ ॥ हातीं होन दावी बेना । करिती लेंक्रीच्या धारणा ॥ धू० ॥ ऐसे धर्म
जाळे कळीं । पुण्य रंक पाप बळी ॥ १ ॥ सांडिले आचार । द्विज चाहाड जाले चोर
॥ २ ॥ टिके लपविती पातडीं । लेती विजारा कातडीं ॥ ३ ॥ बैसोनियां तक्तां ।
अर्धेविण पिडिती लोकां ॥ ४ ॥ मुद्बख लिहणें । तेल तुपावरीं जिणें ॥ ५ ॥ नीचाचे
चाकर । चुकलिया खाती मार ॥ ६ ॥ राजा प्रजा पीडी । क्षेत्री दुश्रितासी तोंडी
॥ ७ ॥ वैश्यशूद्रादिक । हे तो सहज नीच लोक ॥ ८ ॥ अवघे बाद्य रंग । आंत हिरवें
वरी सोंग ॥ ९ ॥ तुका ह्याने देवा । काय निद्रा केली धावां ॥ १० ॥

॥ २६८ ॥ साळंकृत कन्यादान ॥ करितां पृथ्वीसमान ॥ धू० ॥ परि तें न कळे या
मूढा । चेईल कळीं भोग पुढां ॥ १ ॥ आचरतां कर्म । भरें पोट राहे धर्म ॥ २ ॥ सव्या
देव साहे । ऐसें करुनियां पाहें ॥ ३ ॥ अन्न मान धन । हें तों प्रारब्धा आधीन ॥ ४ ॥
तुका ह्याने सोस । दुःख आतां पुढें नास ॥ ५ ॥

॥ २६९ ॥ दिवच्या वाघें लातुनि खाणें । करुनि मंडण दिली हातीं ॥ धू० ॥ नवरा
नेई नवरी घरा । पूजन वरा पाद्याचें ॥ १ ॥ गौरविली विहीण व्याही । घडिलें कांहीं ठेवूं
नका ॥ २ ॥ करू द्यावें न्हावें वरें । रायीचें कां रे न कळेची ॥ ३ ॥ वन्हाडियांचे
त्यागे पाठीं । जैसी उटिका तेलीं ॥ ४ ॥ तुका ह्याने जोडिला थुंका । पुढें नरका साममी ॥ ५ ॥

॥ २७० ॥ ब्रह्महत्या मारिल्या गाई । आणीक काई पाप केलें ॥ धू० ॥ एका जेणें
विक्रिली कन्या । पवाडे त्या सुन्याचे ॥ १ ॥ नरमांस खाहली भारी । हाका मारी ह्यणोनी
॥ २ ॥ अवघें पाप केलें तें । जेणें सोनें अभिलाषिलें ॥ ३ ॥ उचारितां मज तें पाप ।
जिन्हे कांप सुदतसे ॥ ४ ॥ तुका ह्याने कोरान्न रांड । बेटा भांड मागे ना कां ॥ ५ ॥

॥ २७१ ॥ याचा कोणी करी पक्ष । तो ही त्याशी समतुल्य ॥ धृ० ॥ फुकासाठी
पावे दुःखाचा विभाग । पूर्वजांसि लाग निरयवंडी ॥ १ ॥ एके राजा न करी वंड । जदि
या लंड बुष्टासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्याचें अन्न । मद्यपाना समान ॥ ३ ॥

॥ २७२ ॥ कपट कांहीं एक । नेणें भुलवायाचें लोक ॥ धृ० ॥ तुमचें करितों
कीर्त्तन । गातों उत्तम ते गुण ॥ १ ॥ दाऊं नेणें जडीबुटी । चमत्कार उडाडटी ॥ २ ॥
नाहीं शिष्यशाखा । सांगों अथावित लोकां ॥ ३ ॥ नव्हे मठपति । नाहीं च्वाहुरांची
वृत्ती ॥ ४ ॥ नाहीं देशार्चन । असे मांडिले वृकान ॥ ५ ॥ नाहीं वेताळ प्रसन्न । कांहीं
सांगो खाण खुण ॥ ६ ॥ नव्हे पुराणिक । करणें सांगणें भाणीक ॥ ७ ॥ नेणें वाव घटा
पटा । करितां पंडित करंटा ॥ ८ ॥ नाहीं जाळीत भणई । उठो ह्मणोनि आनंई ॥ ९ ॥
नाहीं हालवीत माळा । भोवतें मेळवुनि गवाळा ॥ १० ॥ भागमीचें कुडें नेणें । स्तंभन
मोहन उच्चाटणें ॥ ११ ॥ नव्हे यांच्या ऐसा । तुका निरयवासी पिसा ॥ १२ ॥

॥ २७३ ॥ रडोनियां मान । कोण मागतो भूषण ॥ धृ० ॥ दवें दिलें तरी गोड ।
राहे रुचि भाणि कोड ॥ १ ॥ लावितां लावणी । विके भीके केच्या शानी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे धीरा । विण केसा होतो हिरा ॥ ३ ॥

॥ २७४ ॥ पुढ्या एकासर्ती आसर्ती आसन । बैसतां गमन मातेशीं तें ॥ धृ० ॥
सांगतो ते धर्म नीतीचे संकेत । सावधान हित व्हावें तरी ॥ १ ॥ संतां ठाया ठाव
पूजनाची इच्छा । जीवनीच वळसा सांपडला ॥ २ ॥ तुका ह्मणें एकाएकीं वरासन ।
तुजें तेंचें भिन्न अशोभ्य तें ॥ ३ ॥

॥ २७५ ॥ जेणें मुखें स्तवीं । तेंचि निवे पाठीं लावी ॥ धृ० ॥ ऐसी अधमाची
याती । लोपी सोनं खाय माती ॥ १ ॥ गुदद्वारा वाटे । मिष्टानांचा नरक लोडे ॥ २ ॥
विंचु लाभाविण । तुका ह्मणे वाहे शीण ॥ ३ ॥

॥ २७६ ॥ अधमाचीं यारी । रंग पतंगाचे परी ॥ धृ० ॥ विटे न लगतां ह्मण ।
मोल जाय वांयां विण ॥ १ ॥ सर्पाचिया परी । विषें भरला कल्हारी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
देवा । मज ह्मणी ऐसे शवा ॥ ३ ॥

॥ २७७ ॥ आणिकांचीं स्तुति आह्मां ब्रह्महत्या । एका वांचुनि त्या पांडुरंगा
॥ धृ० ॥ आह्मां विष्णुदासां एकविध भाव । न ह्मणों या देव आणिकांसी ॥ १ ॥
शतखंड माझीं होईल रसना । जरी या वचना पालटेन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज
आणिका संकल्पें । अवधीच पापें घडतील ॥ ३ ॥

॥ २७८ ॥ तान्हेल्याचीं धणी । फिटे गया नव्हे उणी ॥ धृ० ॥ माझे मनोरथ
सिद्धी । पाववावे कृपानिधी ॥ १ ॥ तूं तो उदाराचा राणा । माझी अल्पचि वासना
॥ २ ॥ कृपावृष्टी पाहें । तुका ह्मणे होई साहें ॥ ३ ॥

॥ २७९ ॥ संताच्या अतिक्रम । देवपूजा तो अधर्म ॥ धृ० ॥ येती दगड तैसे वरी ।
मंत्रपुष्पें देवा शिरी ॥ १ ॥ अनीतासि गाळी । देवा नेवच्यासी पोळी ॥ २ ॥ तुका ह्मणें
देवा । ताडण भक्तांची सेवा ॥ ३ ॥

॥ २८० ॥ करणें तें देवा । हेचि एक पात्रे सेवा ॥ धू० ॥ अवघें घडे येणें सांग । भक्त देवाचें तें अंग ॥ १ ॥ हेचि एक धर्म । काय बोलिला तो धर्म ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खरें । खरें त्रिवाचा उत्तरे ॥ ३ ॥

॥ २८१ ॥ मार्गे नेणपणें घडलें तें क्षमा । आतां देतो सीमा करुनियां ॥ धू० ॥ परनारीचें जया घडलें गमन । दावीतो वदन जननीरत ॥ १ ॥ उपदेशावरी मन नाही हातीं । तो आह्मां पुढती पाहूं नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे साक्षी असों व्यावें मन । घातली ते आण पाळावया ॥ ३ ॥

॥ २८२ ॥ आणिकांच्या घातें । ज्यांचीं निवतील चिचें ॥ धू० ॥ तेचि ओळखावे पापी । निरयवासी शीघ्रकोपी ॥ १ ॥ कान पसरोनी । ऐके वदे कुट वाणी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भांडा । धीर नाही ज्याचा तोंडा ॥ ३ ॥

हनुमंतस्तुति.

॥ २८३ ॥ शरण शरण जी हनुमंता । तुज आलों रामवृता ॥ धू० ॥ काय भक्तीच्या स्या वाटा । मज दावाव्या सुभटा ॥ १ ॥ शूर आणि धीर । स्वामिकार्त्ता तूं सावर ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ह्द्रा । अंजनीचिया कुमरा ॥ ३ ॥

॥ २८४ ॥ केली सीताशुद्धी । मूळ रामायणा आधीं ॥ धू० ॥ ऐसा प्रतापी गहन । सुरां सकळ भक्तांचें भूषण ॥ १ ॥ जाऊनि पाताळा । केली देवीचीं भवकळा ॥ २ ॥ राम लक्ष्मण । नेले आणिले चोरून ॥ ३ ॥ जोडूनियां कर । उभा समुख समोर ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे जपें । वायुसुता जाती पापें ॥ ५ ॥

॥ २८५ ॥ काम घातला बांदोडी । काळ केला देशभडी ॥ धू० ॥ तया माझें दंड-वत । कपिकुळीं हनुमंत ॥ १ ॥ शरीर वजा ऐसें । कवळीं ब्रह्मांड जो पुच्छे ॥ २ ॥ रामाच्या सेवका । शरण आलों ह्मणे तुका ॥ ३ ॥

॥ २८६ ॥ हनुमंत महाबळी । रावणाची दावी जाळी ॥ धू० ॥ तया माझा नम-स्कार । वारंवार निरंतर ॥ १ ॥ करोनि उडुण । केले लंकेचें शोधन ॥ २ ॥ जाळीबिली लंका । धन्य धन्य ह्मणे तुका ॥ ३ ॥

॥ २८७ ॥ कुंभ अवचा एक आवा । पार्कीं एकीं गुफे डावा ॥ धू० ॥ ऐसे भिन्न भिन्न साटे । केले प्रारब्धानें वांटे ॥ १ ॥ हिरे दगड एक खाणी । कैचें विजातींसी पाणी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे शिरीं । एक एकाचीं पायरी ॥ ३ ॥

॥ २८८ ॥ मांडे पुऱ्या मुखें सांगों जाणे मात । तोंडीं लाळ हात ओळीं रिते ॥ धू० ॥ ऐसीयाच्या गोष्टी फिक्या मिठेंविण । रुचि नेवीं अन्न चवी नाही ॥ १ ॥ बोलों जाणे अंगीं नाही शूरपण । काय तें वचन जाळावें तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बहुतांडे जे वाचाळ । तेंग तेंच मूळ लटिक्याचें ॥ ३ ॥

॥ २८९ ॥ न लगे चंदना सांगावा परिमळ । वनस्पतिमेळ हाकारुनी ॥ धू० ॥ अंत-रीचें धावे स्वभावे बाहेरी । धरितां ही परी आवरेना ॥ १ ॥ सूर्य नाहीं जाणें करीत या

जना । प्रकाश किरणा कर म्हून ॥ २ ॥ तुका ह्यणे मेघ नाचवी मयूरें । लपवितां खरें येत नाही ॥ ३ ॥

॥ २९० ॥ चंदनाचे हात पाय ही चंदन । परिसा नाही हीन कोणी अंग ॥ धृ० ॥ वीपा नाही पाठी पाठी अंधकार । सर्वांगे साकर अवधी गोड ॥ १ ॥ तुका ह्यणे तैसा सज्जनापासून । पाहातां अवशुण मिळोचि ना ॥ २ ॥

॥ २९१ ॥ मन करा रे प्रसन्न । सर्व सिद्धीचें कारण । मोक्ष अथवा बंधन । सुख समाधान इच्छा ते ॥ धृ० ॥ मनें प्रतिमा स्थापिली । मनें मना पूजा केली । मनें इच्छा पुरविली । मन माउली सकळांची ॥ १ ॥ मन गुरु आणि शिष्य । करी आपुलेंचि दास्य । प्रसन्न आपआपणास । गति अथवा अधोगती ॥ २ ॥ साधक वाचक पंडित । श्रुते वक्ते ऐका मात । नाही नाही अनुदैवत । तुका ह्यणे तुसरें ॥ ३ ॥

॥ २९२ ॥ मायबापें जरी सर्पीण बोका । त्यांचे संगें सुखा न पवे बाळ ॥ धृ० ॥ चंदनाचा शूळ सोनियाची बेडी । सुख नेही फोडी प्राण नाशी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे नरकां घाली अभिमान । जरी होय ज्ञान गर्व ताठा ॥ ३ ॥

॥ २९३ ॥ शिकल्या बौलाचे सांगतील वाद् । अनुभव भेद नाही कोणा ॥ धृ० ॥ पंडित हे ज्ञानी करितील कथा । न मिळती अर्था निजसुखा ॥ २ ॥ तुका ह्यणे जैसी लांचासाठी ग्वाही । वेतील हे नाही ठावी वस्तु ॥ ३ ॥

॥ २९४ ॥ प्रारब्ध क्रियमाण । भक्तां संचित नाही जाण ॥ धृ० ॥ अवघा देवचि जाला पाहीं । भरोनियां अंतर्बाहीं ॥ १ ॥ सत्वरजतमबाधा । नव्हे हरिभक्तांसि कदा ॥ २ ॥ खाय बोले करी । अवघा त्यांच्या अंगें हरी ॥ ३ ॥ देवभक्तपण । तुका ह्यणे नाही भिन्न ॥ ४ ॥

॥ २९५ ॥ शास्त्राचें जें सार वेदांची जो मूर्ति । तो माझा सांगाती प्राणसखा ॥ धृ० ॥ ह्यणउनी नाही आणिकांचा पांग । सर्व जालें सांग नामें एका ॥ १ ॥ सगुण निर्गुण जयाची हीं अंगें । तोचि आह्मां संगें क्रीडा करी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे आह्मी विधीचि जनिते । स्वयंभू आइते केले नव्हें ॥ ३ ॥

॥ २९६ ॥ एका महिमा आवडीची । बोरें खाय भिलटीची ॥ धृ० ॥ थोर प्रेमाचा भुकेला । हाचि दुष्काळ तयाला । अष्टमा सिद्धीला । न मनी क्षीरसागराला ॥ १ ॥ पव्हे सुदामदेवाचे । फके मारी कोरडेचे ॥ २ ॥ न ह्यणे उच्छिष्ट अथवा थोडे । तुका ह्यणे भक्तीपुढें ॥ ३ ॥

॥ २९७ ॥ कोणें तुझा सांग केला अंगीकार । निश्चिति त्वां थोर मानियेली ॥ धृ० ॥ कोणे ऐसा तुज उपदेश केला । नको या विडला शरण जाऊं ॥ १ ॥ तेव्हां तुज कोण घालील पाठीसी । घातील भूमीसी वदन यम ॥ २ ॥ कारे नागवसी आशुष्य खातो काळ । विसैविस बळ क्षीण होतें ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे यासि सांगा कोणी तरी । विसरला हरी मायबाप ॥ ४ ॥

॥ २९८ ॥ साधूनी बचनाग खाती तोळा तोळा । आणिकातें डोळां न पाहवे ॥ २ ॥

साधूनी भुजंग धरितील हातीं । आणिकें कापती देखोनियां ॥ २ ॥ असांभ्य तें साभ्य
करितां सायास । कारण अभ्यास तुका ह्याने ॥ ३ ॥

॥ २९९ ॥ आमचे गोसावी अयाचितवृत्ति । करवी शिष्याहाती उपदेश ॥ १ ॥
दगडाची नाव आधींच ते जड । ते काय दगड ताकू जाणे ॥ २ ॥ तुका ह्याने वेष
विटंबिला त्यानीं । सांगसंपादणी करिती परी ॥ ३ ॥

॥ ३०० ॥ मृगजळा काय करावा उतार । पावावया पार पेल यडी ॥ ४० ॥
खापराचे होन खेळती लेंकुरें । कोण त्या वेव्हारें लाभ हाणी ॥ १ ॥ मंगळदायक करिती
कुमारी । काय त्यांची खरी सोयरीक ॥ २ ॥ स्वर्गाचें जें मुखदुःख जाले काहीं ।
जागृती तो नाही साच भाव ॥ ३ ॥ सारी जालीं मेळी लटिकें वचन । बद्ध मुक्त शीण तुका
ह्याने ॥ ४ ॥

॥ ३०१ ॥ माझें ह्याणतां याला कारें नाही लाज । कन्या पुत्रभाज धन वित्त ॥ ४० ॥
कोणी सोडवी ना काळाचे हातींचें । एकाविणें साचें नारायणा ॥ १ ॥ तुका ह्याने किती
सांगावें चांडाळा । नेण जीवकळा कोण्या जीतो ॥ २ ॥

॥ ३०२ ॥ आंधळ्यासि जन अवघेचि आंधळे । आपणासि डोळे कृटी नाही ॥ ४० ॥
रोग्या विषतुल्य लागे हें मिष्टान्न । तोंडासि कारण चवी नाही ॥ १ ॥ तुका ह्याने शुद्ध
नाहीं जो आपण । तथा त्रिभुवन अवघें खोटें ॥ २ ॥

॥ ३०३ ॥ छळी विष्णुदासा कोणी । त्याची अमंगळ वाणी ॥ ४० ॥ येऊं न घावा
समोर । अभागी तो दुराचार ॥ १ ॥ नावडे हरिकथा । त्याची व्यभिचारीण माता
॥ २ ॥ तुका ह्याने याती । भ्रष्ट त्याचीं ते मती ॥ ३ ॥

॥ ३०४ ॥ बोलविशी तैसें आणी अनुभवा । नाही तरी देवा विटंबना ॥ ४० ॥
मिठेविण काय करावें मिष्टान्न । शव जीवेविण शुंगारिलें ॥ १ ॥ संपादणीविण विटंबिलें
सांग । गुणेंविण चांग रूप हीन ॥ २ ॥ कन्यापुत्रेविण मंगळदायकें । वेचिलें हें फिकें
द्रव्य तरी ॥ ३ ॥ तुका ह्याने तैसी होते मज परी । न देखे अंतरी प्रेमभाव ॥ ४ ॥

॥ ३०५ ॥ अंगीं उवर तथा नावडे साकर । जन तो इतर गोडी जाणे ॥ ४० ॥
एकाचिये तोंडीं पडिली ते माती । अवघे ते खाती पोटभरी ॥ १ ॥ चारितां बळें येत
असे हातीं । मागोनियां घेती भाग्यवंत ॥ २ ॥ तुका ह्याने नसे संचित हें बरें । त्यासि
दुसरें काय करी ॥ ३ ॥

॥ ३०६ ॥ धिग जीणें तो बाईले आधीन । परलोक मान नाही दोर्बा ॥ ४० ॥ धिग
जीणें ज्याचें लोभावरी मन । अतीतपूजन घडोचि ना ॥ १ ॥ धिग जीणें आळस निद्रा जया
फार । अमित आहार अघोरिया ॥ २ ॥ धिग जीणें नाही विवेक वैराग्य । झुगे मनालागीं
साधूपणा ॥ ३ ॥ तुका ह्याने धिग ऐसे जाले लोक । निदक वादक नरका जाती ॥ ४ ॥

॥ ३०७ ॥ अरे हें व्हं व्यर्थ जावें । ऐसें जरी तुज व्हावें । द्यूतकर्म मनोभावं । सारी-
पाठ खेळावा ॥ ४० ॥ मग कैचें हरिचें नाम । निजेलिया जागा राम । जन्मोजन्मीच्या
अधम । दुःख थोर साधिलें ॥ १ ॥ विषयसुखाचा लंपट । दासीगमनीं अतिथीट । तथा

तेचि वाट । अधोगती जावया ॥ २ ॥ आणीक एक कोड । नरका जावयाची चाड । तरी संतनिहा गोड । करी कवतुके सदा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसें । मना लावी राम पिसं । नाही तरी आलिया सायासैं । फुकट जासी ठकोनी ॥ ४ ॥

॥ ३०८ ॥ अवघे ब्रह्मरूप रिता नाही ठाव । प्रतिमा तो देव कैसा नव्हे ॥ १० ॥ नाही भाव तथा सांगावे तें किति । आपुलाच्या मतीं पाषांडिया ॥ १ ॥ ज्या भावें संत बोलिले वचन । नाही अनुमोदन शाब्दिकांसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे संती भाव केला बळी । न कळतां खळीं रुषिला देव ॥ ३ ॥

॥ ३०९ ॥ एक तटस्थ मानसी । एक सहजचि आळसी ॥ १० ॥ दान्डी विसती सारिखी । वर्म जाणे तो पारखी ॥ १ ॥ एक ध्यानीं करिती जप । एक ब्रमुनि घेनी झोप ॥ २ ॥ एकां सर्वस्वाचा त्याग । एकां पोटासाठीं जोग ॥ ३ ॥ एकां भक्ति पोटासाठी । एकां देवासवें गांठी ॥ ४ ॥ वर्म पोटीं एका । फळें दोन ह्मणे तुका ॥ ५ ॥

॥ ३१० ॥ काय कळे बाळा । बाप सदैव पुबळा ॥ १० ॥ भाहे नाही हें न कळे । हार्ती काय कोण्या वेळे ॥ १ ॥ देखिलें तें दृष्टी । मागे घालुनियां मिठी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भावें । माझ्या मज समजावें ॥ ३ ॥

॥ ३११ ॥ भजन घाली भोगावरी । अकर्तव्य मनीं धरी ॥ १० ॥ धिग ल्याचें साधु-पण । विटाळुनी वर्ते मन ॥ १ ॥ नाहीं वेसाग्याच्या लेश । अर्थचाड जीवें आस ॥ २ ॥ हें नातें सें झालें । तुका ह्मणे वायां गेलें ॥ ३ ॥

॥ ३१२ ॥ एकादशीस अन्न पान । जे नर करीती भोजन । ध्यानविद्ये समान । अधम जन तो एक ॥ १० ॥ एका व्रताचें महिमान । नमं आचरती जन । गाती एकती हरि-कीर्तन । ते समान विष्णुशी ॥ १ ॥ अशुद्ध विटाळसीचें खळ । बिडा भक्षितां तांबूळ । सांपडे सबळ । काळाहानीं न सुट ॥ २ ॥ तेज बाज विलास भोग । करी कामिनीशीं संग । तथा जोडें क्षयरोग । जल्मव्याधीं बळिवंत ॥ ३ ॥ आपण न वजें हरिकीर्तना । आणिकां वारी जातां कोणा । त्याच्या पापें जाणा । टंगणा महामरू ॥ ४ ॥ तथा वडीं यमदुत । जाले त्याचें अंकित । तुका ह्मणे व्रत । एकादशीं शुक्लीया ॥ ५ ॥

॥ ३१३ ॥ करवितां व्रत अर्थें पुण्य लाभे । मोडवितां दोषे नरका जाती ॥ १० ॥ शुद्धबुद्धि होय दोषां एक मान । चोरासवें कोण जिवें राखे ॥ १ ॥ आपुलें देऊनी आपुला चि घात । न करावा थीत जाणोनियां ॥ २ ॥ देऊनियां वच्य धाडीं बाराणसी । नेशावें चोरासि चंद्रबळ ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तप तीर्थ व्रत याग । भक्ति हे मारण मोडूं नये ॥ ४ ॥

॥ ३१४ ॥ इनामाची भरली पेट । वाहाती दाट मारण ॥ १० ॥ अवघेची बेसी वाण । अवघे शुकुन लाभाचे ॥ १ ॥ अडचणीं ल्या केल्या बुरी । देण्या उरी देण्याच्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जोडीं जाली । ते आपुली आपणा ॥ ३ ॥

॥ ३१५ ॥ वेसाचें गव्हर न कळें पाठकां । अधिकार लोकां नाहीं घरां ॥ १० ॥ विठोबाचें नाम सुलभ सोपारें । तारी एक सरे भवासिधू ॥ १ ॥ जाणव्या असाध्य मंत्र

महा लाभ फुकासार्थी ॥ १ ॥ विश्रांतीचा ठाव । पार्थी संतांचिया भाव ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे पापें । जाति संतांचिया जपें ॥ ३ ॥

॥ ३२७ ॥ देव होईजेत देवाचे संगती । पतन पंगती जगाचिया ॥ धू० ॥ होही-
कडे दोन्ही वाहातील वाटा । करितील सांटा आपुलाला ॥ १ ॥ दाखविले परी नाही
वर्जिजेतां । आला तो तो चित्ता भाग भरा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अंगी आवडीचें बळ ।
उपदेश मूळबीजमात्र ॥ ३ ॥

॥ ३२८ ॥ शोधिसील मूळें । त्याचें करीसी वादोळें ॥ धू० ॥ ऐसे संतांचे बोभाट ।
तुझे बहु जाले तट ॥ १ ॥ लौकिका बाहेरी । घाली रोंखी जया धरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
गुण । तुझा लागलिया शून्य ॥ ३ ॥

॥ ३२९ ॥ वैद्य वाचविति जीवा । तरी कोण ध्यातें देवा ॥ धू० ॥ काय जाणों
कैसी परी । प्रारब्ध तें ठेवी उरी ॥ १ ॥ नवसें कन्यापुत्र होती । तरि कां करणें लागे
पती ॥ २ ॥ जाणे हा विचार । स्वामी तुकयाचा दातार ॥ ३ ॥

॥ ३३० ॥ मारगीं बहुत । याचि गेले साधुसंत ॥ धू० ॥ नका जाऊं आडराणें ।
ऐसीं गर्जती पुराणें ॥ १ ॥ चोखाळिल्या वाटा । न लगे पुसाव्या धोपटा ॥ २ ॥ झळ-
कती पताका । गरुड टके ह्मणे तुका ॥ ३ ॥

॥ ३३१ ॥ कार्तिकीचा सोहळा । चला जाऊं पाहूं डोळां । आलें वैकुंठ जवळां ।
सन्निध पंढरीये ॥ धू० ॥ पीक पिकलें घुमरी । प्रेम न समायें अंबरी । आवधी मातली
पंढरी । घरोघरी सुकाळ ॥ १ ॥ चालती स्थिर स्थिर । गरुड टक्यांचे भार । गर्जती
गंभीर । टाळ श्रुति सुदंग ॥ २ ॥ मिळालिया भद्रजाती । कैशा आनेवें डुलती । शूर उटा-
वती । एका एक आगळे ॥ ३ ॥ नामामृत कळोळ । वृंदें कोंदली सकळ । आलें वैष्णव-
दळ । कळिकाळ कांपती ॥ ४ ॥ आस करिती ब्रह्मादिक । देखुनि वाळवंटीचे सुख ।
धन्य धन्य मृत्युलोक । ह्मणती भाग्याचें कैसे ॥ ५ ॥ मरण मुक्ति वाराणसी । पितृऋण
गया नासी । उधार नाही पंढरीसी । पायापार्शी विठोबाच्या ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे आतां ।
काय करणें अह्मां चित्ता । सकळ सिद्धींचा दाता । तो सर्वथा नुपेक्षी ॥ ७ ॥

॥ ३३२ ॥ जया दोषां परीहार । नाही नाही धुंडिता शास्त्र । ते हरती अपार । पंढ-
रपूर देखिलिया ॥ धू० ॥ धन्य धन्य भीमातीर । चंद्रभागा सरोवर । पद्मातीर्थी विह्वल
वीर । क्रीडास्थळ वेणुनाही ॥ १ ॥ सकळतीर्थांचें माहेर । भूवैकुंठ निर्वाकार । होतो
नामाचा गजर । असुरकाळ कांपती ॥ २ ॥ नाही उपमा व्यावया । सम तुल्य आणिका
ठाया । धन्य भाग्य जयां । जे पंढरपूर देखती ॥ ३ ॥ उपजोनि संसारी । एक वेळ पाहें
पा पंढरी । महादोषां कैची उरी । देवभक्त देखिलिया ॥ ४ ॥ ऐसी विष्णूची नगरी ।
चतुर्भुज नर नारी । सुदर्शन घरटी करी । रीग न पुरे कळिकाळा ॥ ५ ॥ तें सुख वर्णा-
वया गति । एवढी कैची मज मति । जे पंढरपुरा जाती । ते पावती वैकुंठ ॥ ६ ॥ तुका
ह्मणे या शब्दाचा । जया विश्वास नाही साचा । अधम जन्मांतरिचा । तथा पंढरी
नावडे ॥ ७ ॥

तंत्र काळ । घेर तो सकळ मूढ लोक ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विधि निषेध लोपला । उच्छेद
या जाला मारगाचा ॥ ३ ॥

॥ ३१६ ॥ विधीनें सेवन । विषयत्यागातें समान ॥ धृ० ॥ मुख्य धर्म देव चिन्ती ।
आदि अवसान अंती ॥ १ ॥ बहु अतिशय खोदा । तर्क होती बहु वादा ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे भावें । कृपा करीजे ते देवें ॥ ३ ॥

॥ ३१७ ॥ येथीचिया अळंकारें । काय खरें पूजन ॥ धृ० ॥ वैकुंठीच्या लावूं वादा ।
सर्व सादा ते ठायीं ॥ १ ॥ येथीचिया नाशवंतें । काय रितीं चाळवूं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
वैष्णव जन । माझे गण ससुहाय ॥ ३ ॥

॥ ३१८ ॥ उजळावया आलों वादा । खरा खोदा निवाड ॥ धृ० ॥ बोलविले बोल
बोलें । धनीविह्वला सन्निध ॥ १ ॥ तरी मनीं नाही शंका । बळें एका स्वामीच्या ॥ २ ॥
तुका ह्मणे नये आह्मां । पुढें कामा गबाळ ॥ ३ ॥

॥ ३१९ ॥ बोलावें तें धर्मा मिळे । बरे डोळे उघडूनी ॥ धृ० ॥ काशासाठीं खावें
शेण । जेणें जन थुंकी तें ॥ १ ॥ हुजे ऐसें काय बळी । जे या जाळी अग्नीसी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे शूर रणी । गांठें मनीं बुरबुरी ॥ ३ ॥

॥ ३२० ॥ बरा कुणबी केलों । नाही तरि दंभेंचि असतो मेलों ॥ धृ० ॥ भलें केलें
देवराया । नाचे तुका लागे पायां ॥ १ ॥ विद्या असती काहीं । तरी पडतो अपायीं ॥ २ ॥
सेवा चुकतो संताची । नागवण हे फुकाची ॥ ३ ॥ गर्व होता ताठा । जातो यमपथें
वादा ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे थोरपणें । नरक होती अभिमानें ॥ ५ ॥

॥ ३२१ ॥ दाता नारायण । स्वयें भोगिता आपण ॥ धृ० ॥ आतां काय उरलें वाचे ।
पुढें शब्द बोलायाचे ॥ १ ॥ देखती जे डोळे । रूप आपुलें तें खेळे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
नाद । जाला अवघा गोविंद ॥ ३ ॥

॥ ३२२ ॥ कृपा करुनी देवा । मज साच तें दाखवा ॥ धृ० ॥ तुह्मी दयावंत कैसे ।
कीर्ति जगामाजी वसे ॥ १ ॥ पाहोनियां डोळां । हातीं ओढवाल काळा ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे देवा । माझा करावा कुठावा ॥ ३ ॥

॥ ३२३ ॥ ठायींची ओळखी । येईल टाकूं टाका सुखीं ॥ धृ० ॥ तुमचा जाईल
इमान । माझे कपाळीं पतन ॥ १ ॥ ठेविला तो ठेवा । अभिलाषें बुडवावा ॥ २ ॥ मनीं
न विचारा । तुका ह्मणे हे दातारा ॥ ३ ॥

॥ ३२४ ॥ तुझे वर्म टावें । माझ्या पाडियेलें भावें ॥ धृ० ॥ रूप कासवाचे परी ।
घरुनि राहेंव अंतरी ॥ १ ॥ नेरी होऊं तुदी । मेळवीन दृष्टादृष्टी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा ।
चितन ते तुझी सेवा ॥ ३ ॥

॥ ३२५ ॥ गहूं एकजाती । परी त्या पाधाणी नासिती ॥ धृ० ॥ वर्म जाणावें तें
सार । कुठें काय थोडें फार ॥ १ ॥ कमाईच्या सारें । जाति साविती प्रकार ॥ २ ॥
तुका ह्मणे मोल । गुणा मिथ्या फिकें बोल ॥ ३ ॥

॥ ३२६ ॥ पुण्यवंत व्हावें । घेतां सज्जनांची नावें ॥ धृ० ॥ नेधे माझे वाचे तुदी ।

महा लाभ फुकासार्थी ॥ १ ॥ विश्रान्तीचा ठाव । पार्थी संतांचिया भाव ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे पापें । जाति संतांचिया जपें ॥ ३ ॥

॥ ३२७ ॥ देव होईजेत देवाचे संगती । पतन पंगती जगाचिया ॥ धू० ॥ होही-
कडे होन्ही वाहातील वादा । करतील सांदा आपुलाला ॥ १ ॥ हाखविले परी नाही
वाजिजेतां । आला तो तो चित्ता भाग भरा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अंगी आवडीचें बळ ।
उपदेश मूळबीजमात्र ॥ ३ ॥

॥ ३२८ ॥ शोधिसील मूळें । त्याचें करीसी वादोळें ॥ धू० ॥ ऐसे संतांचे बोभाट ।
तुझे बहु जाले तट ॥ १ ॥ लौकिका बाहेरी । घाली रोंखी जया धरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
गुण । तुझा लागलिया शून्य ॥ ३ ॥

॥ ३२९ ॥ वैद्य वाचवित्ती जीवा । तरी क्रोण ध्यातें देवा ॥ धू० ॥ काय जाणों
कैसी परी । प्रारब्ध तें ठेवी उरी ॥ १ ॥ नवसें कन्यापुत्र होती । तरि कां करणें लागे
पती ॥ २ ॥ जाणे हा विचार । स्वामी तुकयाचा दातार ॥ ३ ॥

॥ ३३० ॥ मार्गती बहुत । याचि गेले साधुसंत ॥ धू० ॥ नका जाऊं आडराणें ।
ऐसीं गर्जती पुराणें ॥ १ ॥ चोखाळिल्या वाटा । न लगे पुसाव्या धोपदा ॥ २ ॥ झळ-
कती पताका । गरुड टके ह्मणे तुका ॥ ३ ॥

॥ ३३१ ॥ कार्तिकीचा सोहळा । चला जाऊं पाहूं डोळां । आलें वैकुंठ जवळां ।
सन्निध पंढरीये ॥ धू० ॥ पीक पिकले घुमरी । प्रेम न समाये अंबरी । आवधी मातली
पंढरी । घोघरीं सुकाळ ॥ १ ॥ चालती स्थिर स्थिर । गरुड टकयांचे भार । गर्जती
गंभीर । टाळ श्रुति मृदंग ॥ २ ॥ मिळालिया भद्रजाती । कैशा आनदें डुलती । शूर उटा-
वती । एका एक आगळे ॥ ३ ॥ नामामृत कळोळ । वृंदें कौदली सकळ । आलें वैष्णव-
दळ । कळिकाळ कांपती ॥ ४ ॥ आस करिती ब्रह्मादिक । देखुनि वाळवंटीचे सुख ।
धन्य धन्य मृत्युलोक । ह्मणती भाग्याचे कैसे ॥ ५ ॥ मरण मुक्ति वाराणसी । पितृकण
गया नासी । उधार नाही पंढरीसी । पायापार्शी विठोबाच्या ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे आतां ।
काय करणें अह्मां चिंता । सकळ सिद्धींचा दाता । तो सर्वथा नुपेक्षी ॥ ७ ॥

॥ ३३२ ॥ जया दोषां परीहार । नाही नाही धुंडिता शास्त्र । ते हरती अपार । पंढ-
रपूर देखिलिया ॥ धू० ॥ धन्य धन्य भीमातीर । चंद्रभागा सरोवर । पद्मातीर्थी विडल
वीर । क्रीडास्थळ वेणुनासी ॥ १ ॥ सकळतीर्थांचें माहेर । भूवैकुंठ निर्विकार । होतो
नामाचा गजर । असुरकाळ कांपती ॥ २ ॥ नाही उपमा द्यावया । सम तुल्य आपिका
ढाया । धन्य भाग्य जयां । जे पंढरपूर देखती ॥ ३ ॥ उपजोनि संसारी । एक वेळ पाहें
पा पंढरी । महाशेषां कैची उरी । देवभक्त देखिलिया ॥ ४ ॥ ऐसी विष्णूची नगरी ।
चतुर्भुज नर नारी । सुदर्शन धरटी करी । रीग न पुरे कळिकाळा ॥ ५ ॥ तें सुख वर्णा-
वया गति । एवढी कैची मज मति । जे पंढरपुरा जाती । ते पावती वैकुंठ ॥ ६ ॥ तुका
ह्मणे या शब्दाचा । जया विश्वास नाही साचा । अधम जन्मांतरिचा । तथा पंढरी
नावडे ॥ ७ ॥

॥ ३३३ ॥ एक नेणतां नाडलीं । एकां जाणिवेची भुली ॥ धू० ॥ बोलों नेणे मुके । वेडे वाचाळ काय निकें ॥ १ ॥ दोहीं सवा नाड । विहीर एकीकडे भाड ॥ २ ॥ तुका ह्याणे कर्म । तुहें कळों नेदी वर्म ॥ ३ ॥

॥ ३३४ ॥ ह्याणवितो रास । मज एवढीच आस ॥ धू० ॥ परी तें अंगी नाही वर्म । करीं आपुला वूं धर्म ॥ १ ॥ बडबडितों तोंडे । रितें भावेंविण धेंडे ॥ २ ॥ तुका ह्याणे बरा । रावूं जाणतो पसारा ॥ ३ ॥

॥ ३३५ ॥ पूजा समाधाने । अतिशयें वाढे सीण ॥ धू० ॥ हे तों जाणां तुझी संत । आहे बोलिली ते नीत ॥ १ ॥ पाहिजे तें केले । सहज प्रसंगी घडले ॥ २ ॥ तुका ह्याणे माथा । पार्थी ठेवां तुझां संतां ॥ ३ ॥

॥ ३३६ ॥ स्वमीचिया गोष्टी । मज धरिले होते वेडी । जालिया सेवटी । जाले लटके सकळ ॥ धू० ॥ वायां भाकिली करुणा । मूळ पावावया सिणा । राव रंक राणा । केचे स्थानावरि आहे ॥ १ ॥ सोसिलें तें अंगें । खरें होतें नळतां जागें । अनुभव ही सांगे । दुःखें जोळे उघडीले ॥ २ ॥ तुका ह्याणे संती । सावचित्त केले अंती । नाही तरि होती । दाळी बैसोनि राहिली ॥ ३ ॥

॥ ३३७ ॥ आसुरी स्वभाव निर्दय अंतर । मानसीं निष्ठुर अंतवादी ॥ धू० ॥ घाति कुळ येथे असे अप्रमाण । गुणाचे कारण असे अंगी ॥ १ ॥ काळकुट पितळ सोने शुद्ध रंग । अंगाचेंच अंग साक्षी देते ॥ २ ॥ तुका ह्याणे बरी जातीसंब भेटी । नवनीत पाटी सांदविले ॥ ३ ॥

॥ ३३८ ॥ बाळपर्णी हरि । खेळे मथुरेमाझारी । पार्थी धागरिया सरी । कडडोरा वांकी । मुख पाहे. माता । मुख न माये चित्ता । धन्य मानव संश्रिता । बाडबले भाजी ॥ धू० ॥ बाळ चांगले वो । बाळ चांगले वो । म्हणतां चांगले । वेळ लागे तथा बोल । जीवापरीस ते वाल्हे । मज आवडते ॥ १ ॥ मिळानियां याती । येती नारी कुमारी बहुती । नाही आठव त्या चित्ती । देहभाव कांहीं । विसरल्या घर । तान्हीं पारटीं लेंकुरें । धाक सांडोनियां घरे । तान भूक नाही ॥ २ ॥ एकी असनील घरीं । चित्त तथापार्सी परी । वेगीं करोनि विसरी । तेथें जाऊं पाहे । लाज सांडवेली वाज । नाही फजितीचें काज । सुख सांडोनियां सेज । तेथें धाव घाली ॥ ३ ॥ बंधियेच्या बाळा । नरनारी या सकळा । बाळा खेळवी अबला । त्याही विसरल्या । कुमर कुमारी । नाभाव हा शरीरीं । वृष्टी न फिरे माघारी । तथा देखतां हे ॥ ४ ॥ वैरभाव नाही । आप पर कोणी कांहीं । शोक मोह दुःख टार्थी । तथा निरसलीं । तुका म्हणे सुखी । केरी आपणाराखीं । स्वामी माझा कवतुकें । बाळवेथें खेळे ॥ ५ ॥

॥ ३३९ ॥ अशोकाच्या बनीं सीता शोक करी । कांही अंतरले रघुनाथ बुरी । येडनि गुंफेमाजी वुष्टे केली चोरी । कांहीं मज आणिले अवघड लंकापुरी ॥ धू० ॥ सांगा वो वीजटे सखिये ऐसी मात । देईल कां नेही भेटी रघुनाथ । मन उताविले जाला बुरी पंथ । राहों न सके प्राण माझा कुडी आंत ॥ १ ॥ काय वुष्ट आचरण होतें भ्यां केले ।

तीर्थ व्रत होते कवणाचें भंगीलें। गाईवत्सा पत्नीपुरुषा विघडिलें। न कळे वो संखित
चरण अंतरले ॥ २ ॥ नाडिले आशा मृगक्रांतिसोने। धाडिलें रघुनाथा पाडिलाने तें।
उलंघिली आज्ञा माव काय मी जाणें। देखुनि सूनाट घेउनि आलें सुनें ॥ ३ ॥ नाहीं मूळ
मारग लाग आणिक सोये। एकाविण नामें रघुनाथाच्या माये। उपटी पक्षिया एक
हेजनि पाये। उदकवेढ्यामध्ये तेंथें चाले काये ॥ ४ ॥ जनकाची नंदिनी दुःखें ग्लानी
थोरी। चुकली कुंरिंगिणी मेळा तैशा परी ॥ संमोखी वीजटा स्थिर स्थिर वो करी।
घेइल तुकीयास्वामी राम लंकापुरी ॥ ५ ॥

॥ ३४० ॥ वीट नेघे ऐसें रांधा। जेणें बाधा उपजे ना ॥ धृ० ॥ तरीच तें गोड राहें।
निरें पाहे स्वयंभ ॥ १ ॥ आणिकां गुणां पोटीं वाव। हावी भाव आपुला ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे शुद्ध जाती। ते मागुती परतेना ॥ ३ ॥

॥ ३४१ ॥ नव्हतों सावचित। तेंणें अंतरले हित ॥ धृ० ॥ पडिला नामाचा विसर।
वाढविला संसार ॥ १ ॥ लढिक्याचे पुरीं। वाहोनियां गेलो कुरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाव।
आह्मां सांपडला भाव ॥ ३ ॥

॥ ३४२ ॥ अत्राच्या परिमळें जरि जाय भूक। तरि कां हे पाक घरोघरी ॥ धृ० ॥
आपुलालें तुझी करा रे स्वहित। वाचे स्मरा नित्य राम राम ॥ १ ॥ देखोनि जीवन जरि
जाय तान। तरि कां सांडवण घरोघरी ॥ २ ॥ देखोनियां छाया सुख न पवीजे। जंव न
बैसीजे तथा तळीं ॥ ३ ॥ हित तरी होय गातां आईकतां। जरि राहें चित्ता वृढ भाव
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे होसी भावेंचि तूं सुक्त। काय करिसी युक्त जाणिवेची ॥ ५ ॥

॥ ३४३ ॥ काय उणें आह्मां विठोबाचे पाई। नाहीं ऐसें काई यथें एक ॥ धृ० ॥
तें हें भोंवतालें धायां वाडूं मन। बराडी करून शरोदारी ॥ १ ॥ कोण बळी माझ्या विठोबा
वेगळा। आणीक आगळा दुजा सांगा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मोक्ष विठोबाचे गांवीं।
फुकार्ची लुटावीं भांडारें ती ॥ ३ ॥

॥ ३४४ ॥ सेवितों रस तो वांटितों आणिकां। घ्या रे होऊं नका राणभरी ॥ धृ० ॥
विदेवरी ज्याची पाउलें समान। तोचि एक दानशूर दाता ॥ १ ॥ मनाचे संकल्प पाव-
वील सिद्धी। जरी राहें बुद्धि याचे पायीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज धाडिलें निरोपा। मारग
हा सोपा सुखरूप ॥ ३ ॥

॥ ३४५ ॥ ऐसे ऐसियानें भेटती ते साधू। ज्याच्या दरशनें तुडे भवबंदू। जे कां
सच्चिदानंदीं नित्यानंदू। जे कां मोक्षसिद्धी तीर्थ वंदूं रे ॥ धृ० ॥ भावें सर्वकारण मूळ बंदू।
सदा समबुद्धि नास्तिक्यभेदू। भूतकृपा मोडीं द्वेषकंदू। शत्रु मित्र पुत्र सम करी बंधु रे
॥ १ ॥ मन बुद्धि काया वाचा शुद्ध करीं। रूप सर्वत्र देखोनि नमस्कारीं। लघुत्व सर्व-
भावें अंगीकारीं। सांडीमांडी मीतूपण ऐसी थोरी रे ॥ २ ॥ अर्थकामचाड नाहीं चित्ता।
मानापमान मोह माया मिथ्या। वतें समाधानीं जाणोनि नेणता। साधु भेट देती तथा
अवचित्ता रे ॥ ३ ॥ मनीं वृढ धरी विश्वास। नाहीं सांडीमांडीचा सायास। साधुदर्शन
नित्यकाळ त्यास। तुका ह्मणे जो विदला जाणीवेस रे ॥ ४ ॥

॥ ३४६ ॥ भवसागर तरतां । कां रे करीतसां चिंता । पल उभा दाता । कटी कर देवुनियां ॥ धू० ॥ त्याचे पायी घाला मिठी । माल नेचे जगजंठी । भावा एका साठी । खांदां वाहे आपुल्या ॥ १ ॥ सुखे करावा संसार । परि न संडावे व्होन्ही वार । दया क्षमा घर । चोजवीत येतील ॥ २ ॥ भुक्तिमुक्तीची चिंता । नाही वैश्य दरिद्रता । तुका ह्मणे दाता । पांडुरंग वोळगल्या ॥ ३ ॥

॥ ३४७ ॥ जें कां रंजलें गांजलें । त्यासि ह्मणे जो आपुलें ॥ धू० ॥ तोंचि साधु ओळखावा । देव तेथेंचि जाणावा ॥ १ ॥ मधु सबाह्य नवनीत । तसें सज्जनाचें चिंत ॥ २ ॥ ज्यासि आपंगिता नाही । त्यासि धरी जो हृदयी ॥ ३ ॥ दया करणें जे पुत्रासी । तेचि दासा आणि दासी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे सांगूं किती । तोंचि भगवंताची मूर्ती ॥ ५ ॥

॥ ३४८ ॥ याजसाठीं भक्ती । जर्गा रूढवावया ख्याती ॥ धू० ॥ नाही तरी कोठें पुजें । आहे बोलाया सहजे ॥ १ ॥ गौरव यासाठीं । स्वामिसेवेची कसोटी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अळंकारा । देवभक्त लोकीं खरा ॥ ३ ॥

॥ ३४९ ॥ अभंगळ वाणी । नये ऐकां ते कार्णी ॥ धू० ॥ जो ह् दूवी हरिची कथा । त्यासि क्षयरोगव्यथा ॥ १ ॥ याति वर्ण श्रेष्ठ । परितो च्हांडाळ पापिष्ठ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पाप । माय नावडे ज्या बाप ॥ ३ ॥

॥ ३५० ॥ कैसा सिंदळीचा । नव्हे ऐसी ज्याची वाचा ॥ धू० ॥ वाचें तुम्हारी गोविंदा । सदा करी परिना ॥ १ ॥ कैसा निरयगांवा । जाऊं न पवे विसावा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दंड । कैसा न पवे तो लंड ॥ ३ ॥

॥ ३५१ ॥ आचरणा ठाव । नाही अंगी स्वता भाव ॥ धू० ॥ करवी आणकांचे घात । खोडी काढून पांडित ॥ १ ॥ श्रानाचियापरी । मिष्टान्नासि विटाळ करी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसा । सदेचि ना पांचा दिसां ॥ ३ ॥

॥ ३५२ ॥ गर्भाचें धारण । तिनें वागविला सिण ॥ धू० ॥ घ्याली कुन्हाडीचा दांडा । वर न घली च तोडा ॥ १ ॥ उपजला काळ । कुळा लाविला विटाळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाय । नरका अभक्ताची माय ॥ ३ ॥

॥ ३५३ ॥ पतनासि जे नेती । तिचा खोटा स्नेह प्रीती ॥ धू० ॥ विधीपुरतें कारण । बहु वारावें वचन ॥ १ ॥ सर्वस्वासि नाडी । ऐसी लाघवाची बेडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दुरी । राखतां हे तोंचीं बरी ॥ ३ ॥

॥ ३५४ ॥ देव आड जाला । तो भोगिता मी उगला । अवघा निवारला । शीण शुभाशुभाचा ॥ धू० ॥ जीवशिवाचें भातुकें । केलें क्रीडाया कांतुकें । कर्षी यथे लोकें । हा आभास अनित्य ॥ १ ॥ विष्णुमय खरें जग । यथे लागतसें लाग । वांटिलें विभाग । वर्णधर्म हा खेळ तयाचा ॥ २ ॥ अवधी एकाचीच वीण । तथे कथें भिन्नाभिन्न । वेदपुरुष नारायण । तेणें केला निवाडा ॥ ३ ॥ प्रसादाचा रस । तुका लाधला सौरस । पायापार्शी वास । निकट नव्हे निराळा ॥ ४ ॥

मंभाजी गोसावी यांनीं स्वामीस पीडा केली.

॥ ३५५ ॥ न सोडीं न सोडीं न सोडीं । विठोबा चरण न सोडीं ॥ धृ० ॥ भलतें जड पडो भारी । जीवावरी भागोज ॥ १ ॥ शतखंड देह शस्त्रधारी । करितां परी न भीरें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे केली आधीं । वृढ बुद्धी सावध ॥ ३ ॥

॥ ३५६ ॥ बरवें बरवें केलें विठोबा बरवें । पाहोनि आंत क्षमा अंगी कांटीवरी मारविलें ॥ १ ॥ शिष्या गाळी नीत नाहीं । बहु फार विटंबिलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे क्रोधा हातीं । सोडवूनि घेतलें रे ॥ ३ ॥

॥ ३५७ ॥ पावलों पावलों । देवा पावलों रे ॥ १ ॥ बरवें संचित होतें तैसें जालें आतां काय बोलों रे ॥ २ ॥ सोडवळ कटकवाटा भावें करूं गेलों रे । तुका ह्मणे करूनि वेगळा केलों रे ॥ ३ ॥

॥ ३५८ ॥ कां होती कां होती । देवा एवढी फजीती ॥ धृ० ॥ मुळीं वर्म नसतें चुकलों । तो मी ऐसें शिर्ची ॥ १ ॥ होणार होऊनि गेलें । मिथ्या आतां खंती रे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पुरे आतां । पुर्जनाची संगती रे ॥ ३ ॥

॥ ३५९ ॥ सोडवा सोडवा । सोडवा हो अनंता ॥ धृ० ॥ तुजविण ऐसा । कोण वुजा प्राणशता ॥ १ ॥ कोणा लाज नेणां ऐसें । आणिकां शरण आह्मी जातां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सखया । माझ्या रघुमाईच्या कांता ॥ ३ ॥

॥ ३६० ॥ पुत्राची वागता । शुभ एके जेवीं माता ॥ धृ० ॥ तैसें राहो माझे मन गातां एकतां हरिगुण ॥ १ ॥ नावें लुब्ध जाला मृग । देह विसरला अंग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पाह । कासवीचें पिलें माये ॥ ३ ॥

॥ ३६१ ॥ ध्यानी योगीराज बैसले कपाटीं । लागे पाठोवार्दी तथाचिया ॥ धृ० ॥ तान भुक त्यांचें राखें शीत उष्ण । जाले उदासीन देहभाव ॥ १ ॥ कोण सखें तय आणीक सोयरे । असे त्यां पुसरे हरीविण ॥ २ ॥ कोण सुख त्यांच्या जीवासि आनंद नाही राज्यमद घडी तथां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे विष अमृतासमान । कृपा नारायण करित होय ॥ ४ ॥

॥ ३६२ ॥ न व्हावें तें जालें देखिले पाय । आतां फिरूं काय मागें देवा ॥ धृ० ॥ बहु दिस होतां करीत ह आस । तें आलें सायासें फळ आजी ॥ १ ॥ कोठवरि जिणे संसाराच्या आशा । उगवो हा फांसा येथुनियां ॥ २ ॥ बुडालीं तथांचा मूळ ना मारग लागे तो लाग सांजुनियां ॥ ३ ॥ पुढें उलंघितां दुःखाचे डोंगर । नाही अंतपार गर्भवास ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे कास घरीन पीतांबरीं । तूं भवसागरीं तारूं देवा ॥ ५ ॥

॥ ३६३ ॥ वैकुंठा जावया तपाचे सायास । करणें जीव नास न लगे कांहीं ॥ १ ॥ तथा पुंडलिके केला उपकार । फडावया भार पृथीवीचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सोपी केल्ले पायवाट । पंढरी वैकुंठ भूमीवरी ॥ ३ ॥

॥ ३६४ ॥ शोकें शोक वाढे । हिमतीचे धीर गाढे ॥ धृ० ॥ येथें केले नव्हे काई

लांडिपण खोटे भाई ॥ १ ॥ करिती होया होय । परी नव्हे कोणी साह्य ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे घडी । साधिलिया एक थोडी ॥ ३ ॥

॥ ३६५ ॥ ह्मणउनी खेळ मांडियेला ऐसा । नाही कोणी दिशा बर्जीयेली ॥ धू० ॥
माझिया गोते हें वसलें सकळ । न देखिजे मूळ विटाळाचें ॥ १ ॥ करुनि आळखी विली
एकसरें । न देखों सुसरें विषमासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाही काळापाशी गोवा । स्थिति
मति देवा वांचुनियां ॥ ३ ॥

॥ ३६६ ॥ वैष्णव तो जया । अवधी देवावरी माया ॥ धू० ॥ नाही आणीक प्रमाण ।
तन धन तृण जन ॥ १ ॥ पडतां जड भारी । नेमा न टळे निर्धारी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
याती । हो का तथाची भलती ॥ ३ ॥

॥ ३६७ ॥ करोत तपाई साधने । कोणी साधो गौरांजने ॥ धू० ॥ आह्मी न बजो
तथा वादा । नाचूं पंढरीचोहटां ॥ १ ॥ पावोत आत्मस्थिती । कोणी ह्मणोत उत्तम मन्ती
॥ २ ॥ तुका ह्मणे छंद । आह्मां हरिच्या दासां निध ॥ ३ ॥

स्वामीस सद्गुरूची कृपा जाली.

॥ ३६८ ॥ सद्गुरुराये कृपा मज केली । परी नाही घडली सेवा कांहीं ॥ धू० ॥ सां-
डविले वाटे जातां गंगास्नाना । मस्तकीं तो जाणा ठावला कर ॥ १ ॥ भोजना मागती
तूप पावशेर । पडिला विसर स्वामाजी ॥ २ ॥ कांहीं कळें उपजला अनराय । ह्मणो-
नियां काय त्वरा जाली ॥ ३ ॥ राघवचैतन्य केशवचैतन्य । सांगितली खूण माळिकेशी
॥ ४ ॥ बाबाजी आपलें सांगितलें नाम । मंत्र दिला राम कृष्ण हरी ॥ ५ ॥ मापसुद्ध
दशमी पाहुनि गुरुवार । केला अंगीकार तुका ह्मणे ॥ ६ ॥

॥ ३६९ ॥ माझिये मनीचा जाणोनियां भाव । तो करी उपाव गुरुराजा ॥ धू० ॥
आवडीचा मंत्र सांगितला सोपा । जेणें नव्हे गुंफा कांहीं कांटे ॥ १ ॥ जाती पुंडे एक
उतरले पार । हा भवसागर साधुसंत ॥ २ ॥ जाणत्या नेणत्या ज्या जैसी भावडी । उतार
सांगडी तापे पेटी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज दावियेला तारू । कृपेच्या सागरु पांशुंग ॥ ४ ॥

॥ ३७० ॥ घालूनियां भार राहिलो निश्चिती । निरविलें संतीं विडोबासी ॥ धू० ॥
लावूनियां हाते कुरवाळिला माथा । सांगितलें शिता न करावी ॥ १ ॥ कटीं कर सम
चरण साजिरे । राहिला भीवरे तीरी उभा ॥ २ ॥ खुंटले सायास अणिक्रि या जीवा ।
धरिले केशवा पाय तुझे ॥ ३ ॥ तुज वाटे आतं तें करी अनंता । तुका ह्मणे संता लाज
माही ॥ ४ ॥

॥ ३७१ ॥ माझिये मनीचा जाणा हा निर्धार । जिवासि उदार जालों आतां ॥ धू० ॥
तुजविण तुजें न धरी आणिका । भय लज्जा शंका टाकियेली ॥ १ ॥ ठार्यांच्या संबंध
तुज मज होता । विशेष अनंता केला संती ॥ २ ॥ जीवभाव तुझ्या ठेवियेला पार्थ
हेंचि आतां नाही लाज तुह्यां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे संती घातला हावाला । न सोडी विडला
पाय आतां ॥ ४ ॥

॥ ३७२ ॥ देव सखा जरी । जग अवघे कृपा करी ॥ धृ० ॥ ऐसा असोनि अनुभव । कासाविस होती जीव ॥ १ ॥ देवाची जतन । तथा बाधूं न शके अन्न ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हरी । ग्रन्हासासि यत्न करी ॥ ३ ॥

॥ ३७३ ॥ भले ह्मणवितां संतांचे सेवक । आइत्याची भीक सुखरूप ॥ धृ० ॥ ठसा-
वितां बहु लागती सायास । चुकल्या घडे नास अल्प वर्म ॥ १ ॥ पाकसिद्धि लागे संचित
आइते । घडतां सोई ते तेव्हां गोड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बरे सांगतांचि गोष्टी । रणभूमि
वृष्टी न पडे तो ॥ ३ ॥

॥ ३७४ ॥ संतसमागम एखादिया परी । राहावे त्याचे द्वारीं श्वानयाती ॥ धृ० ॥
तेथे रामनाम होईल श्रवण । घडेल भोजन उच्छिष्टाचे ॥ १ ॥ कामारी बदीक सेवेचे
सेवक । हीनपण रंक तेथे भले ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सर्व सुख त्या संगती । घडेल पंगती
संतांचिया ॥ ३ ॥

॥ ३७५ ॥ एकली राणागोविंदा सर्वे । गेलें ठावें तें जालें ॥ धृ० ॥ मज न ह्मणा न
ह्मणा शिंदळी । नाहीं विषम जवळीं आतळलें ॥ १ ॥ नव्हती देखिली म्यां वाट । ह्मणोनि
हा धीट संग केला ॥ २ ॥ भेणे मिठी दिधली गळां । सेजे जवळ व्हाले ॥ ३ ॥ सलगी
धरी पयोधर । साहाती करमुर सर्वे ॥ ४ ॥ आहव मी गर्भीणपणे । हें सांगणे कां लागे
॥ ५ ॥ तुका ह्मणे सेवदा नेले । संपादिले उभयतां ॥ ६ ॥ होतें बहुत हे दिवस मानसीं ।
आजि नवस हे फळले नवसीं ॥ ७ ॥

॥ ३७६ ॥ व्हावीं भेटी ते जाली गोविंदासीं । आतां सेवा करीन निश्चयेसीं वो
॥ धृ० ॥ स्थिर स्थिर मजाचि साहे करा । बहु कष्ट सोसिल्या येरझारा । येथें आड मज
न साहावे वारा । देऊनि कपाट आलें तें दुसरें वारा वो ॥ १ ॥ मूळ सत्ता हे सायासाची
जोडी । नेसी वेगळें होऊं एकी घडी । नाहीं लौकिक स्मरला आवडी । आतां येणें काळें
या वो लोभें वेडी वो ॥ २ ॥ उर्दयी उर्दय साधिला अवकाश । निश्चितीनें निश्चिती
सावकाश । धरिये गोडी बहुत आला रस । तुका ह्मणे हा मागुता न ये दिवस वो ॥ ३ ॥

॥ ३७७ ॥ स्वयें सुखाचे जाले अनुभव । एक एकीपासीं सांगतील भाव । अवध्यां
अवघा हा कैसा नवलाव । सर्वसाक्ष तेथेंचि त्याचा जीव वो ॥ धृ० ॥ आपआपणासीं
करिती नवल । परि वादावाह न संडिती बोल । एका मेघःश्यामें जलधर बोल । रसीं उता-
विळ हृदय सखोल वो ॥ १ ॥ एक विषय तो सकळांचा हरि । त्याच्या आवडीनें आवडी
इतरीं । अंध बहिर हे प्रेतलोकाचारी । त्यांची कीर्ति गाइली पुराणांतरीं वो ॥ २ ॥
स्तुति पराविया मुखें रुचिकर । प्रीतिपात्राच्या गौरवीं आदर । परस्परें हें सादरा सादर ।
योग सज्जनाच्या सुखा नाहीं पार वो ॥ ३ ॥ भक्तिवल्लभ न तुटे चराचरी । आप्त अनाप्त
हे ऐशी ठेवी उरी । दुरी जवळी संचिता एसे धरी । रंगा रंगा एसें होणें लागे हरि वो
॥ ४ ॥ तुका लाधला हें उच्छिष्ट भोजन । आला बाहेरी प्रेमें वोसडून । पडिले कार्नी त्या
जीवाचें जतन । धरियेले एकाभावे हृदयीं चरण वो ॥ ५ ॥

॥ ३७८ ॥ आजि का वो तूं दिससी दुश्चिती । ह्मणी एका मन लगे तुझ्या चितीं ।

दिले देव ते विसरसी हार्ता । नेणों काय बैसला हरि चिन्ती वो ॥ धू० ॥ सर सर परती
जालीस आतां भांड । कैसें राखविसी जगासी या तोंड । व्याली माय ते लाजविली
रांड । नाही थार हो ठायी जाला खंड वो ॥ १ ॥ होतें तैसें ते उमटलें वरी । बाह्य
संपादणी अंतरीची चोरी । नाही मर्यादा निःसंग बावरी । मन हें गोविंदी देह काम करी
वो ॥ २ ॥ नाही करीत उत्तर कोणासवें । पराधीन भोजन दिलें खावें । नाही अचळ
सावरावा ठावे । देखों उदासीन तुज गे देहभावें वो ॥ ३ ॥ कोठें नेणों हा फावला एकांत ।
सदा किलकिल भोंवती बहुत । दोघे एकवाटा बोलावया मात । नाही लाज धरिली दिला
हात वो ॥ ४ ॥ करी कवतुक खेळ खेळे कान्हा । दावी लाचव भांडवी सासुसुना । परा
भक्ति हे सुद्ध तुझी जाणा । तुका ह्मणे ऐसे कळों थावे जना वो ॥ ५ ॥

॥ ३७९ ॥ भरिला उलंडून रिता करी घट । मीस पाणिश्याचें गोविंदाची चट ।
चाले झडझडां उंसतून वाट । पाहें पाळतून उभा तोचि नीट वो ॥ धू० ॥ चाळा
लावियेले गोप गोपीनाथें । जाणे आवडीचें रूप जेथें तेथें । दावी बहुतांच्या बहुवेषपथें ।
गुणातीतें खेळ मांडियेला येथें वो ॥ १ ॥ मनी आवडे तें करावें उत्तर । काहीं निमि-
त्ताचा पाहोनि आधार । उगा राहें कां मारिसी कंकर । मात वाढविसी उत्तरा उत्तर
वो ॥ २ ॥ धरिली खोडी दे दाकोनियां मागें । न ये विनोद हा कामा मर्द्या संगें ।
मिठी घालीन या जीवाचिया त्यागें । नाही टाउकीं पडिलीं तुझीं सोंगें रे ॥ ३ ॥ सुख
अंतरीचें बाह्य टसटसी । ह्मणे विनोद हा काय सोंग यासी । तुज मज काय सोयरीक
हेसी । नंदानंदन या थोरपणें जासी रे ॥ ४ ॥ करी कारण तें कळों नेदी कोणा । सुख
अंतरीचें बाह्य रंग जाना । मन मिनलें रे तुका ह्मणे मना । भोग अंतरीचा पावे
नारायणा वो ॥ ५ ॥

॥ ३८० ॥ आजि नवल मी आलें यणें राणें । भेटी अवचित्ती नंदाचिया कान्हे ।
गोवी सांगती वो सकळही जन । होतें संचित आणियेलें तेणें वो ॥ धू० ॥ गेलें
होउनि न चले आतां काहीं । साद घालितां जवळी दुजे नाही । अंगी जडला मग उरलें
तें काई । आतां राखतां गुमान भलें बाई वो ॥ १ ॥ बहुत कामे मज नाही आराणूक ।
एक सारितां तों पुढें उभें एक । आजि मी दाकोनि आलें सकळिक । तंव रचिलें
आणिक कवतुक वो ॥ २ ॥ चिंता करितां हरिली नारायणें । अंगसंगें मिनतां दोघेजणें ।
सुखें निर्भर जालियें त्याच्या गुणें । तुका ह्मणे खुंटलें येणें जाणें वो ॥ ३ ॥

॥ ३८१ ॥ मै अली घरजानी बाट । गोरस बेचन आयें हाट ॥ धू० ॥ कान्हा रे मन-
मोहन लाल । सबही बिसरूं देखें गोपाल ॥ १ ॥ काहां पग डारूं देख आनेरा । देखें
तों सब बोहिन घरा ॥ २ ॥ हूं तों थकित भैर तुका । भागा रे सब मनका धोका ॥ ३ ॥

॥ ३८२ ॥ हरिबिन रहियां न जाये जिहिरा । कबकी थाडी देखें राहा ॥ धू० ॥
क्या भैर लाल कवन चुकी भई । क्या मोहिपासिती बेर लगाई ॥ १ ॥ कोई सखी हरी
जावे जुलावन । बारहि डारूं उसपर तन ॥ २ ॥ तुका प्रभु कब देखें पाऊं । पासीं आऊं
फेर व आऊं ॥ ३ ॥

॥ ३८३ ॥ भला नंदाजीको डिकरो । लाज राखीलीन हमारा ॥ धू० ॥ आगळ आवो
बेवजी कान्हा । में घरछोडी आहे झाना ॥ १ ॥ उनसुं कळना नव्हे तो भला । खसम
अहंकार सकुला ॥ २ ॥ तुकाप्रभु परबल हरी । छपी आहे हुं जगाथी न्यारी ॥ ३ ॥

॥ ३८४ ॥ नका कांहीं उपचार माझ्या शरीरा । करुं न साहती बहु होतो उबारा ।
मनाजन्म व्यथा वेध जाला अंतरा । लवकरी भाणा नंदाच्या कुमरा ॥ धू० ॥ सखिया
वशिया तुम्ही प्राणवल्लभा । निवेदिला भाव आर्तभूत या लोभा । उमटली अंगी वो सांबळी
प्रभा । साच हे अवस्था कळे मज माझ्या भोभा ॥ १ ॥ नये कळो नंदाची हे वृजियासि
मात । घडावा तयासी उत्कंठा एकांत । एकाएकीं साक्षी यथे आपुले चित्त । कोणद्या
काळें होईल नेणो भाग्य उदित वो ॥ २ ॥ स्वाद सीण वेहभाव निद्रा खंडन । पाहिले
तदस्थ उन्मळित लोचन । अवधे बोसाऊन उरले ते चरण । तुका ह्मणे दर्शनापे आले
जीवन ॥ ३ ॥

॥ ३८५ ॥ पडिली भुली धांवते सराट । छंद गोविंदाच्या जोजविते वाट । मागे
सांडानि सकळ बोभाट । बरी पदांबुजे टवनि ललाट वो ॥ धू० ॥ काणी सांगा या गोविं-
दाची सुद्धी । हाते व्हिले लपाला आतां खाई । कोंडे भाड आली हे वेहबुद्धी । धावा
आळवी करुणा कृपानिधी वो ॥ १ ॥ मागे बहुतांच्या अंतरला संग । मुळें जयाच्या
सिणे केला त्याग । पहिले पाहातां ते हरपले अंग । खंडली वाट नाहीसे जाले जग वो
॥ २ ॥ शोके वियोग घडला सकळोचा । गेल्या शरण हा अन्याय आमुचा । केला उधार
रे घडल्या दोषांचा । जाला प्रगट स्वामी तुकयाचा वो ॥ ३ ॥

॥ ३८६ ॥ काय उणे कां करितासि चोरी । किती सांगो तुज नाइकसी हरी । पर-
परता तूं पळोनि जासी वरी । अनावर या लांकिका बाहरी वो ॥ धू० ॥ माया करुणा
हे करिते बहुत । किती सांसुं या जनांचे आघात । न पुरे अवसर हेंचि निस्थानित्त्व ।
सुंघि सोडवी करुनि स्थिर चित्त वो ॥ १ ॥ बहुत कामें मी गुनलिये घरी । जासी डोळा
सुं तुकावनि हरी । करितां लाग न येसीच पळभरी । नाही सायागाची उरो किती उरी
वो ॥ २ ॥ तुज ह्मणीये मी न संगें अनंता । नको जाऊं या डोळ्यां परता । न लग्न
जोडी हे तुजविण आतां । तुकया स्वामी कान्होबा गुणभरिता वो ॥ ३ ॥

॥ ३८७ ॥ घाली कवाड टळली वाड राती । कामें घ्यापली कां पडिली बुद्धिची ।
कोणे लागला मे संदेवेचे हातीं । आज शून्य होजे नाही दिस पती वो ॥ धू० ॥ बोलें
शुतिकेशी राधा हे वचन । मर्शा लाघव राखवी नारायण । ह्मणे कोंमळ परी बहु मे
निगुण । याशी न बोलें कळला मज पूर्ण वो ॥ १ ॥ धाडिले गरुडा भाणिले हनुमंता ।
तें पाचारिले होडनि ये वो सीता । लाजिनली रूप न ये पालटितां । जाला भीमकी
आपण राम सीता वो ॥ २ ॥ सत्यभामा दान करी नारदासी । तें कळला वो मज
हृषीकेशी । तुळें घालितां न ये कनक वो रासी । सम तुके एक पान तुळसी वो ॥ ३ ॥
मज भुली पडली केशापरी । आह्मां भोगुनि ह्मणे मी ब्रह्मचारी । विली वाड यमुने माये
खरी । तुम्हां आह्मां न कळे अध्यापवरी वो ॥ ४ ॥ जाणे जीर्णें सकळ नारायण ।

असे व्यापूनि तो न दिसे लपून । राधा संबोखिली प्रीती आलिंगून । तुका झणे येथें भावचि कारण वो ॥ ५ ॥

॥ ३८८ ॥ मिळोनि गौळणी देती यशोदे गान्धार्या । व्हि वूध तुप लोणी शिकां नुरे कांहीं । मेळवुनि पोरें तेथें रिचे एकसरें । वेर्गा आणोनी सामोरें तेथें लोणी खाय ॥ ४० ॥ हरि सोंकला वो हरि सोंकला वो । सोंकला तो वारीं तुज लाज नाही तरी । आह्यां सांपडतां उरी तुज मज नाही ॥ १ ॥ तुज वाटतसे कोड यासि लागतसे मोड । काय हासतेंसी वेड तुज लागलें वो । आह्मी जाऊं तुजवरी पोरें आळविल्या पारी । काय सांगों भांडखोरी लाज वाटे आह्यां ॥ २ ॥ मुख मळिण वदन उभा हाडनिये घोणे । तंव दसवंती झणे आणा शीक लावूं । थोर आणिला कांटाळा घरीं वारीं लोकपाळां । डेरा रिपोनि गुसळा तेथें लोणी खाय ॥ ३ ॥ मिळोनि सकळा दावें लावूनियां गळां । कैशा बांधिती उखळा येथें राहे उगा । बरा सांपडलासी हरी आजिच्यानें करिसिल चोरी । डोळे धालूनियां घेरी घेरीकडे हांसे ॥ ४ ॥ फांकल्या सकळा उपडूनियां उखळा । मोडी वृक्ष विमळार्जुन दोन्ही । उठिला गजर दसवंती नव्हे धीर । धावें तुक्याचा दातार आळंगला वेर्गा ॥ ५ ॥

॥ ३८९ ॥ गोरस घेउनी सातें निघाल्या गौळणी । तंव ती कृष्णाची करणी काय करी तेथें । जाला पानसरा मिठी घातली पदरा । आर्षी वान माझे सारा मग चाला पंथे ॥ ४० ॥ सर जाऊं दे परता । तुळीं भेटलासी आतां । नाट लागलें संचिता । खेपा खुंदलिया ॥ १ ॥ आसुडी पदरा धरी आणीक दुसरा । येरी झोंबतील करा काय वेडा होसी । आलों गेलो बहु वेळां नेणां गेरो कीं सांवळा । सर परता गोवळा काय बोलतोसी ॥ २ ॥ आह्मी येथें अधिकारी मागें केली तुझी चोरी । आतां कळलियावरी मागें केलें त्याचें । बोलिल्या हांसुनी आह्मी सासुरवासनी । कां रे झोंबसी वृकनी करी मात कांहीं ॥ ३ ॥ वायां परनारी कैशा धरिसी पदरीं । तयां कळलिया उरी तुज मज नाही । जडला जिळ्वारीं फांकां नेदी तया नारी ॥ जेथें वर्म तें धरी जाऊं पाहे तिथेचें ॥ ४ ॥ तया हातीं सांपडल्या हाटीं पाटीं चुकाविल्या । कृष्णमिळणीं मिळाल्या स्वाही न फिरती । तुका झणे खंती वायां न धरावी चिर्त्ती । होतें तुमच्या सांचित्यां बोडवळें आजी ॥ ५ ॥

॥ ३९० ॥ हरी तुझी कांति रे सांवळी । मी रे गोरी चांपेकळी । तुझ्या दर्शनं होइन काळी । मग हें वाळी जन मज ॥ ४० ॥ उगला राहें न करीं चाला । तुज किती सांगों रे गोवळा । तुझा खडबड कांबळा । भरे नंदबाळा आलगटा ॥ १ ॥ तुझिये अंगीं घुसट घाणी । बहु खासी वूध तुप लोणी । धरिचें बाहेरिल आणोनी । मी रे चांपणी सकुमार ॥ २ ॥ मज ते हांसतील जन । धिःकारिती मज देखोन । अंगीं तुझें देखोन लक्षण । मग विदंबण होइल रे ॥ ३ ॥ तुज लाज भय शंका नाही । मज तंव सज्जन पिशुन व्याही । आणीक मात बोतूं कांहीं । कसी भीड नाही तुज माझी ॥ ४ ॥ वचन मोडी नेदी हात । कळलें न साहेची मात । तुक्यास्वामी गोपीनाथ । जीवन्मुक्त करुनि आंगी ॥ ५ ॥

॥ ३९१ ॥ सात पांच गौळणी आलिया मिळोनि येसोदे गाऱ्हाणें देती कैसें । काय च्यालीस पोर चोरदें सिरजोर जनावेगळेंची कैसें । इहिं दूध लोणी शिकां नुरेचि कांहीं कवाड जैशाचें तैसें । चाळवूनि नाशिलीं कन्याकुमरें आमुच्या सुनांसि लाविलें पिसें गे बाइये ॥ धू० ॥ आझुनि तरी यासि सांगें बरव्या परी नाही तरी नाही उरी जीवेसादी । मिळोनि सकळें जणी करूं वाखा सखीं तुज मज होईल तुदी गे बाइये ॥ १ ॥ नेणे आपपर लौकिक वेव्हार भलते ठार्यां भलतें करी । पाळतुनि घरीं आह्मी नसतां तेथें आपण संचार करी । सोगया चुंबन देतो आलिंगन लोळे सेजाबाजावरी । शिकीं कडा फोडी गोरसाचे डेरे धरितां न सांपडे करी गे बाई ये ॥ २ ॥ भातां याची चाड नाही आह्मां भीड सांपतां कोड पूरवूं मनिकें । सोसिलें बहु विस नव्हता केला निस झणुनि एकुलतें तुमचें । चरण खांबीं जीवें बांधेन सरिसा जवें न चले कांहीं याचें । अर्थ प्राण देतां न सोडी सर्वथा भलतें हो या जिवाचें गे बाइये ॥ ३ ॥ घेउनी जननी हातीं चक्रपाणी देतसे गौळणी वेळोवेळां । निष्टुर वाद झणीं बोलाल सकळा क्षोभ जाइल माइया बाळा । जेथें लागे हात घाडतें मवनीत अमृताच्या कळोळा । देखोनि तुकयास्वामी देश देहभाव विसरल्या सकळा गे बाइये ॥ ४ ॥

॥ ३९२ ॥ विरहतापें फुंदे छंद करिते जाती । हा गे सो गे सावधान सर्वेचि बुध्दिति । न सांभाळुनि अंग लोटी पाहे भोंवतीं । वेगळीच पडों पाहे कुळाहुनि याती ॥ धू० ॥ खुंटलीसी जाली येथें अवघियांची गती । आपुलीं परावीं कोण नेणें भोंवतीं । त्यांचीं नांवें बोभे अहो अहो श्रीपती । नवलाव हा येरां वाटोनियां हांसती ॥ १ ॥ बाहेरीच धांचे रानां न धरीच घर । न कळे बंधना जाला तेणें संचार । विसरुनि गेली सासुरें कीं माहेर । एका भवलोकी एका पाडिला विसर ॥ २ ॥ तुका हणणे तुझी भवव्या राहा निश्चळा । नये भातां येऊं येथें सर्वथा बळा । त्याचा त्याच्या मुखें अवघाची निर्वाळा । बहुतां मतें येथें तर्कवार निराळा ॥ ३ ॥

॥ ३९३ ॥ येरे कृष्णा खुणाविती खेळीं भातुकें । मिळालिया बाळा एकेठार्या कव-
नुकें । कळीं नेदी माया त्याचें त्यास टाडकें । खेळतोंसैं हावी लक्षलक्षपें मुकें ॥ धू० ॥ अखंडित चटे त्यांनीं लावियेला कान्हा । आवडे तथा त्या वाहाती संकल्प मना । काया वाचा मनैं रूपी गुंतल्या वासना । एकांताचें सुख जाती घेवोनियां राणा ॥ १ ॥ अव-
घियांचा जाणें जाला मेळासा हरी । मिळोनियां जावें तेथें तथा भीतरी । कळीं नेदी घरिच्या करी गोवूनी चोरी । हातोहातीं नेती परपरव्या दुरी ॥ २ ॥ आनंदें निर्भर आप-
णाशीं आपण । क्रीडतील बाळा त्यजिलें पारिखें जन । एकाएकीं तेथें नाही दुसरें भिज । तुका हणणे एका नारायणा वांचून ॥ ३ ॥

॥ ३९४ ॥ खेळतां मुरारी जाय सरोवरा तिरिं । तंव नमचिया नारी तेथें देखियेल्या । मांडिले विद्वान ख्याल सुखाचें संधान । अंग लपवूनी मान पिलंगत चाले ॥ धू० ॥ ख्याल मांडिला रे ख्याल मांडिला रे । पायां पडतां रे न सोडी नेदी साउलां रे ॥ १ ॥ साड्या साउलीं पातळें गोंडे कसणिया चोळ्या । बुंयी घेउनी सकळा कळंबावरी पळे ।

खांदी धरुनियां करीं दृष्टि घालोनि सामोरी । बैसे पाला वोढी वरी खदखदां हांसे ॥ २ ॥
 आनंदें कळोळ बाळा खेळती सकळ हेती उलटिया चपळ। एकी एकीहून द्वैस वेळ घुर
 काडी। एकी उगवित्ती कोडीं। नाना परीच्या निकडी खेळ मांडियेला ॥ ३ ॥ एकी आलिया
 बाहेरी पाहे लुगडें तंव नारी। झणे नाहीं नेलें चोरी काय जाणों केव्हां । केला सकळीं
 हाकार तंव आलिया बाहेरी। आतां झणतील घरां जावें कैशा परी ॥ ४ ॥ तंव हांसे
 वनमाळी वरी पाहोनी सकळी। लाजे रिघालिया जळीं मागें पुढें हात । लाज राखावी
 गोपाळा आह्यांजर्णाची सकळीं। काय मागसी ये वेळा देऊं गुळवाटी ॥ ५ ॥ जोडोनियां
 कर या गे सकळी समोर। वांयां न बोलावें फार बडबड कांहीं । भातुकें भूषण नाहीं
 चाड नेवें घन । करा एक चित्त मन या गे मजपार्शी ॥ ६ ॥ एक एकीकडे पाहे लाज
 सांडुनियां राहे। झणे चला आतां संये जाऊं तयापार्शी। जोडोनियां हात कैशा राहिल्या
 निवांत । तुका झणे केली मात लाज राखिली तयांची ॥ ७ ॥

॥ ३९५ ॥ धरिला पालव न सोडी माझा येणें ॥ कांहीं करितां या नंदाचिया कान्हे ।
 एकली न येते मी ऐसें काय जाणें। कोठें भरलें अवघड या राणें रे ॥ धू० ॥ सोडीं
 पालव जाऊं दे मज हरी। वेळ लागला रे कोपतील घरीं । सासू दाहण सासरा भाहे
 भारी। तुज मज सांगतां नाहीं उरी रे ॥ १ ॥ सख्या वाशिया होत्या मजपार्शी। तुज
 फावले रे फाकतां तयांसी। होतें अंतर तर सांपडतें कैसी। एकाएकी अंगीं जडलासी
 रे ॥ २ ॥ कैसी भागली हे करितां उत्तर। शक्ति मावळल्या आसुडितां कर । स्वामी
 तुक्याचा भोगिया चतुर। भोग भोगी त्यांचा राखे लोकाचार वो ॥ ३ ॥

॥ ३९६ ॥ गाई गोपाळ यमुनेचे तटी । येती पाणिया मिळोनि जगजेटी। चेंडू
 चोमुणा खेळती वाळवंटीं। चला चला झणती पाहूं दृष्टी वो ॥ धू० ॥ ऐशा गोपिका
 व्या कामातुरा नारी। चित्त विव्हेळ देखावया हरी। मिस पाणियाचें करितील घरीं ।
 बारा सोळा मिळोनि परस्परीं वो ॥ १ ॥ चिरें चोळिया त्या धुतां विसरती । ऊर्ध्व लक्ष
 ल्यामले कृष्णमूर्ती। कोणा नाटवे कोण कुळ याती। जाली तदस्य सकळ नेत्रपार्ती वो
 ॥ २ ॥ वंतधावनाचा मुखामाजी हात । वाद्यें वाजती नाइके जनमात । करी श्रवण
 कृष्णवेषुगीत । स्वामी तुक्याचा पुरवील मनोरथ वो ॥ ३ ॥

॥ ३९७ ॥ कोटें मी तुझा धरूं गेले संग। लावियेलें जग माझ्या पाटीं ॥ धू० ॥
 सर सर ते परता अवगुणाच्या गोवळा। नको लावूं चाळा खोटा येथें ॥ १ ॥ रूपाच्या
 लक्षणेनें नेली चित्तवृत्ती। न देखें भोंवती मी ते माझी ॥ २ ॥ तुक्याचा स्वामी माझे
 जीवीं च बैसला। बोलीच अबोला करुनियां ॥ ३ ॥

॥ ३९८ ॥ गोड लागे परी सांगतांचि न ये । बैसे मिठी सये आवडीची ॥ धू० ॥
 वेधले वो येणें श्रीरंगरंगें। मीमाजी अंगें हारपली ॥ १ ॥ परतेचि ना दृष्टी बैसली ते
 बर्या। विसावोनि पार्थी डेलें मन ॥ २ ॥ तुक्याच्या स्वामीसवें जाली भेटी। तेव्हां
 खाली नुटी मागिल्यांची ॥ ३ ॥

॥ ३९९ ॥ पाहावया माजी नभा। दिसे शोभा चांगली ॥ धू० ॥ बैसला तो माझे

मनी । नका कोणी लाजवूं ॥ १ ॥ जीवा भावडे जीवाहनि । नव्हे क्षण वेगळा ॥ २ ॥
जालं विश्वभरा ऐसी । तुकया दासी स्वामीची ॥ ३ ॥

॥ ४०० ॥ कोणी एकी भुलली नारी । विक्रितां गोरस ह्याने घ्या हरी ॥ धृ० ॥
हेखिला डोळां बैसला मनी । तां वदनी उचारी ॥ १ ॥ आपुलियाचा विसर भोळा
गोविंद कळा कौतुकें ॥ २ ॥ तुका ह्याने हांसे जन । नाही कान तेढार्या ॥ ३ ॥

॥ ४०१ ॥ करुनी आइत सत्यभामा मंदिरी रे । वाट पाहे टळोनि गेली रात्री रे
न येथि देव येतील कामलहरी रे । पडिली बुध्दिति तंव तो कवाड टिमकारी रे ॥ धृ० ॥
सर गा परता कळला तुझा भाव रे । कार्या पुरतें हें दाविसी लाभव रे । बोलतोस
तें भवघी तुझी भाव रे । जाणोनि आलासी उजडता समयो रे ॥ १ ॥ मीच वेडी तुज्या
बोल नाही रे । दानावेळे विटंबणा जाली काय रे । मागुती रुद्रासि भेटी दिली तई रे
विश्वास तो तुझ्या बोला आह्मनि तरी रे ॥ २ ॥ भ्रम होता तो भवघा कळो आला
मानवत होतें मी भला भला रे । नष्टा क्रिया नाही मां तुझ्या बोला रे । तुकयाबंधु स्वा
कानडघा कौसल्या रे ॥ ३ ॥

॥ ४०२ ॥ तंव तो हरि ह्याने वो निजांगने वो । लाइ नीच कां देसील डोहणे वो
मजपें पुजें आलें तें देव जाणे वो । शब्द काय हे बोलसी ते उणे वो ॥ धृ० ॥ पाहा म
विचारुनी आधि वो । सांडुनि वेईं भ्रांति करीं स्थिर बुद्धि वो । तंत केलें हें माझें तु
उपाधी वो । उघडी डोळे आह्मनि तरी भरीं शुद्धि वो ॥ १ ॥ कोठें तरी बुनियांत व
वो । स्त्रियांनीं अनारा दानां दिलें वो । कैसा भला मी नव्हे तें सोसिलें वो । रुसते
तुं उकराटें नवल जालें वो ॥ २ ॥ काय सांग म्यां दैन्य केली कैसी वो । तुझ्या
आणविलें हनुमंतासि वो । कष्टी केलें मज गरुडा भीमकीसि वो । तुकयाबंधु ह्याने
खोटें नव्हे यासि वो ॥ ३ ॥

॥ ४०३ ॥ तंव ते ह्याने एका हृषीकेशी वो । नवाजिलें तुझीं ह्याणा आपणांसि वो
तरी कां वचनुक सुमनासि वो । नट नाट्य बरें संपावूं जाणतोसि वो ॥ धृ० ॥ सर हो पर
परता हो आतां हरी । ह्याने सत्राजिताची कुमरी । जाणतें मी या शब्दाच्या कुसरी । ए
च करून ठकाविलें आजिवरी ॥ १ ॥ भावें गेलें म्हून न व्हावा वियोग । मनिचे अ
जन्मांतरीं व्हावा संग । तां तां केलें हें पाठमारें जग । ऐसें काय जाणें हे तुझे
॥ २ ॥ काय करूं या नागविलें कामें । लागलें तयास्तव इतुकें सोसावें । नाही
कां नव्हती उर्धी वरें । परद्वारीं ऐसा हाकलिते प्रसिद्धनांवे ॥ ३ ॥ काय कि
सांगावे तुझे गुण । न फुटे वाणी निधुर ऐसा निर्गुण । आप पर न ह्याणसी
बहीण । सामुमुनास लावुनि पाहासी भांडण ॥ ४ ॥ इतुकियावरी ह्याने वैकुण्ठी
राणा । होऊन गेलें तें नये आणूं ममा । आतां न करी तैसें करी क्रिया आणा । भ
वसल ह्याने तुकया बंधु क्रान्हा ॥ ५ ॥

॥ ४०४ ॥ कान्हो एकली रे एकली रे । तुजसवें चुकलें रे । भय वाटे वनी
अबळा धाकली रे ॥ धृ० ॥ निघतां घरीं आई वा वारी । तुजसवें कां आलियेहरी ॥

लोक पाया सांगती खोटा । परी मी चढा लागलियें ॥ २ ॥ पिकल्या बोरी जालें सामोरी
काय जाणें कोठें राहिला हरी ॥ ३ ॥ भाड खुंड जालिया जाळी । काय जाणों कान्हे
वाडिनी रळी ॥ ४ ॥ तुका झणे जाऊं आलिया वादा । पाहों हरि पायीं न मोडे कांटा ॥ ५ ॥

॥ ४०६ ॥ बऱ्याला मज आयो वारितेसी घरा । खेळतों सोकरा नंराचा मी ॥ ४०० ॥
बहु दिर्घी जाली बर्षी मज भेटी । आतां वाटे तुटी न परावी ॥ १ ॥ कोवळें बोलतो मना
आपरतें । डोळियाचें पातें दापवेना ॥ २ ॥ आजि सकळांसी आलें चोळुनियां । कां
मो पायी बायां पुढविली ॥ ३ ॥ तुमचें तें काय खोळंबलें, काज । बऱ्या कां गो मज
कांडा परी ॥ ४ ॥ तुकायाचा धनी गोकुळनाथक । सरा कांहीं एक बोलतो मी ॥ ५ ॥

॥ ४०६ ॥ आतां न रें माणें । मी आलें याच्या राणें । काय माझें जणें । कोपोनियां
करावें ॥ ४०० ॥ कां गो कलित्यां कोल्हाल । तुझी भलत्याच सकल । वेचाल ते बोल ।
हुने होनी बोलिने ॥ १ ॥ याचे भेटी माझें मन । स्वरूपीं ठाकले लोचन । वेगळें तें क्षण
आतां होऊं नावरे ॥ २ ॥ काज काम नको जालें । बीजें नावरे बोलिलें । याच्या
भेदिने । कामबार्णी अंतर ॥ ३ ॥ या वेगळें होणें । आतां जळों तैसें जिणें । घेतलें तें
बने । आतां माणें न फिरें ॥ ४ ॥ आतां मोठी वार । माझी नका धरूं चार । तुकायाचा
सत्कार । वेजे तो मी सुतलों ॥ ५ ॥

॥ ४०७ ॥ हरिरत्न चपळा नारी । लागवरी न रिघती ॥ ४०० ॥ अवघ्या अंगें सर्वो-
धन । मोगी काम भोगता ॥ १ ॥ वाचा वाच्यस्वासि न ये । कोठें काय करावें ॥ २ ॥
दुखा झणे वेचा ऐशा । देवपिशा उदारा ॥ ३ ॥

॥ ४०८ ॥ गौळणी आल्या वाज । झणती या गे राखों आज । सांपडवुनी माज-
पांग धरुनी कोटूं । उघडें कवाड उभ्या काळोशाचे आड । साता पांचा एक भीड
मोवणी देण्या ॥ ४०० ॥ नित्य सोंकवला नेरी । सांगों चित्त बोला । आतां सांपडतां
काय कोण सोडी जीवें ॥ १ ॥ जापोनियां हरी त्याच घरा आला चोरी । गडियां
देवणी बाहेरी घुबेदारे फिरे । त्यांच्या भयाभीत चाले पिलंगत भोंवतालें । पाहे तंब
शेजिथेचें नवनीत पुढें ॥ २ ॥ उतरुनि सिंके । पाहे चाखोनियां निकें । गोड तेंचि
एका एके । हानी लांबवितो । जाणे राखती तयांसी । तथे अधिकचि नासी । माग
लागीं हान पुसी । चोरी जाणावद्य ॥ ३ ॥ जापोनियां नारी । मूळ वर्मद्वार धरी । मज
बोवणी नीतरी । घरांत धरीजिला । कां रे नागविसी । माझे मुर्ळी लागलासी । आणवीक
दुखवारी । माणें खावले तें ॥ ४ ॥ दोही संधी बाहे । धरुनि नेती माते पाहे । काय
नासी केही आहे । घरमाजी येणें । तुका झणे मुख । त्याचें वाढों नेरी दुःख । दसवती
वाचवुन । कवणी रंजविल्या ॥ ५ ॥

॥ ४०९ ॥ भाषिचें धांवति धांवति भेट होइल म्हणुन । तंब ते टळली वेळ वो माझ
दुखी मीन ॥ ४०० ॥ आतां काय करूं सांग वो मज भेटेल कैसा । हरिलार्गीं प्राण फुटे
वो चोरी लागली आसा ॥ १ ॥ लाविला उशीर बहुती बहु ओढिती ओढा । सांभाळितों

सांग असांग दुःख पावल्ये पीडा ॥ २ ॥ जळो आतां संसार वो कईं शेवट पुरे । तुका-
च्याच्या स्वामी गोपाळालागीं जीव झुरे ॥ ३ ॥

॥ ४१० ॥ आणीक काय थोडी । परि तीं फार खोटी कुडी ॥ धू० ॥ सदा भोकळीं च
पुरे । होती फजीत तीं पोरें ॥ १ ॥ सदा घालिती हुंबरी । एक एकांचें न करी ॥ २ ॥
तुका झणे घरीं । माय वेळोवेळां मारी ॥ ३ ॥

॥ ४११ ॥ बहुतांचे संगती । बहु पावलों फजिती ॥ धू० ॥ बरें केलें नंदवाळें । मामि-
ळांचें तोंड काळें ॥ १ ॥ माझा करितील तंडा । लपती आलिया बोभाटा ॥ २ ॥ तुका
झणे काई । किती झणों बाप आई ॥ ३ ॥

॥ ४१२ ॥ गाईन ते लीळा चरित्र पवाडे । राखिले संवगडे सहित गाई ॥ धू० ॥
चोरिले नवनीत बांधविला गळा । जे तुझीं गोपाळा छंद केले ॥ १ ॥ मोहिल्या गोपिका
प्रावयाच्या छंदें । केली ते गोविंदें क्रीडा गाऊं ॥ २ ॥ मायबापा लड राखविलें
कीतुक । तें या आणूं सुख अंतरासी ॥ ३ ॥ निर्वाळिले तुष्ट भक्तां प्रतिपाळी । ऐसा
झणों बळी अमुचा स्वामी ॥ ४ ॥ तुका झणे सरसी असों येणें बोधें । लग्नाति
सांबंधें सर्वकाळ ॥ ५ ॥

डांका.

॥ ४१३ ॥ चौक भरियेला आसनीं पाचारिली कुळस्वामिनी । वैकुंठवासिनि ये
धांवोनी झडकरी ॥ धू० ॥ रंगा येईं वो विठाई सांवळिये डोळसे । तुझें श्रीमुख साजिरे
ते मी कंधवां देखेन ॥ १ ॥ रजतमधुपारती । पंचप्राणांची आरती । अवधी सारोनी
आइती । ये धांवती झडकरी ॥ २ ॥ मन मारोनियां मेंढा । आशा मनसा तृष्णा सुटी ।
अक्तिभाव नैवेद्य ताटी । भरोनि केला हाकारा ॥ ३ ॥ डांका अनुहात गजरे । येऊनि
अंगासी संचरे । आपुला घेउनी पुरस्कार । आरोग्य करीं तुकयासी ॥ ४ ॥

॥ ४१४ ॥ साच माझा देव्हारा । भाक देवा भाव खरा । विगुणाचा फुलवरा ।
आणा विनंति सांगतां ॥ धू० ॥ माझे दैवत हें रंगां । नाचें वैष्णवांचा संगीं । भरले मग
अंगां । निवाड करी शेर्हीचा ॥ १ ॥ तुझें आहे तुजपासीं । परि तूं जागा चुकलासी । निवडु-
नियां नासी । तुझ्या घरिच्यांनीं केली ॥ २ ॥ आतां न पडे ठावें । वांचूनियां माझ्या देवें
अंधकार व्हावें । नासु ठाव शोधवा ॥ ३ ॥ आंधळ्यांसी डोळे । देते पांगळासी पाय ।
वांजा पुत्र फळे । नवस पुरविते विठाई ॥ ४ ॥ उगविली कोडीं । मागें कितेकांचीं
आपुडीं । तुका झणे घडी । न लगे नवस या आधीं ॥ ५ ॥

॥ ४१५ ॥ विनति घातली अवधारीं । मज देईं वो अभय करीं । पीडिलों खेचरीं ।
आणीक वारी नांवांची ॥ धू० ॥ रंगा येईं वो ऐकला रंग वोडवला । हरिनाम उठिला
हाजर केला हाकारा ॥ १ ॥ देवांचे दैवते । तुज नमिलें आदिनाथे । ये वो कृपावंते ।
अंगा माझ्या धांवती ॥ २ ॥ न लवीं आतां वेळ । जाइत सारिली सकळ । तुका झणे
कुळ । आमुचिये दैवते ॥ ३ ॥

॥ ४१६ ॥ माझा देव्हारा साचा । नाहीं आणीक कोणाचा । त्रिभुवर्नी याचा ।
ठसा न लगे पुसावें ॥ १ ॥ या रे लोटांगणी । कांहीं करा विनवणी । करील झाडणी ।
भूत काही संसार ॥ १ ॥ पडिले विषयांचे गोंधळी । ते त्रिगुण आकळी । हरिनाम
आरोळी । कार्नी पडतां ते उठी ॥ २ ॥ घेतला अहंकारें । काम क्रोध या मत्सरें । पळती
प्रेमभरें । अवघे ठाव सांडुनी ॥ ३ ॥ घेतलासे पुरा । माया ममता आसरा । अवघ्या एक-
सरा । पळती रंग देखोनी ॥ ४ ॥ तुका ह्याने द्यावा भाव । फिटेल मुनिचा संदेह । आणीक
न लगे ठाव । कांहीं कोठें हिडावे ॥ ५ ॥

॥ ४१७ ॥ पुढें येते देवी । तिची जती चालों द्यावी । मागील झाडावी । झाडा
मान आसडी ॥ १ ॥ एकवीरा आली अंगा । आतां निवारिल रोगा । माझ्या भक्ता-
पार्शी सांगा । पूजा भावें करावी ॥ १ ॥ मेंढा मारावा लोवाळ । पूजा पावली सकळ ।
तुझीं केलें बळ । मग मी ठायीं न पडे ॥ २ ॥ तुका ह्याने सुळीं । लागली ते आली कुळीं ।
वंदुनी सकळीं । जीवें भावें ओवाळा ॥ ३ ॥

॥ ४१८ ॥ अवघ्या जेष्ठदेवी कोण पूजनाचा ठाव । धरितांचि भाव कोठें नाहीसें
जाले ॥ १ ॥ हिसे सारिखें सारिखें । परि तें कारणी पारिखें । तळीं गेलें देखें । वरी
दोले न साहाती ॥ १ ॥ पट एका शिरीं । यथाविधीनें त्या येरी । बसकोळ्या घागरी
उरे रांझण गाडगीं ॥ २ ॥ तुका ह्याने माना । येथें कोणीं हसावें ना । आपुलाच्या
स्थानां । जेथें त्याचि शोभल्या ॥ ३ ॥

॥ ४१९ ॥ खेचर खडतर । काळ कांपती असुर । नांवे भीमातीर । पंढरपुरपाटणी
॥ १ ॥ आतां करी कां रे हाकारा । सहस्र नामें एकसरा । द्वाडिते खेचरा । अंगसंगें
धरुनी ॥ १ ॥ सीते जाली झडपणी । राहाणे वासुगीच्या बनीं । पावली जननी । झोंटि
मोकळिया केशी ॥ २ ॥ लाविलें कावरें । प्रल्हादा ह्येसासुरें । आली येकसरें । हांत खात
रंगासी ॥ ३ ॥ वसुदेवाचीं बाळें । सात खादलीं ज्या काळें । आली भोगवेळें । तथा
कारणें तेथें ॥ ४ ॥ पांडवें बापुर्दी । वाज केलीं फिरती वेडीं । धांवोनियां काडी । अंग-
संगें बाहाविली ॥ ५ ॥ नामाचें चितन । तेथें धांवते आपण । न विचारितां हीण । भाव
देखे ज्याचा ॥ ६ ॥ कुळीची कुळदेवता । तुका ह्याने आह्मां माता । काय भय भूतां ।
काळ यमदूताचें ॥ ७ ॥

॥ ४२० ॥ देवी देव जाला भोग सरला यावरी । सांगायो दुसरी ऐसी नाही उरली
॥ १ ॥ हरिनाम देवनाम तुझीं गार्जनियां जागा । पेंढवणी मागा नका ठेवूं लिगाड ॥ १ ॥
शेवटीं सुताळी बरवी वाजवावी डांक । ताळा घाली एक सरलियाचे शेवटीं ॥ २ ॥
गुंडाळ देव्हारा मान वेती मानकरी । तुका ह्याने बरीं आजि कोडी उगविली ॥ ३ ॥

॥ ४२१ ॥ जाली झडपणी खडतर देवता । संहरली आतां निघों नये ॥ १ ॥ मज
उपचार झणी आतां करा । न साहे दुसरा भार कांहीं ॥ १ ॥ नेऊनियां घाला चंद्रभागे
विरीं । जीवा नाही उरी कांहीं आतां ॥ २ ॥ तुका ह्याने कळों आलें वर्तमान । माझें तों
वचन आच्छादलें ॥ ३ ॥

॥ ४२२ ॥ अर्गी देवी खेळे । कां रे तुह्यासी न कळे । कोणाचे हे चाळे । सुख दुःख
न मानितां ॥ ४० ॥ मीं तों आतां येथें नाहीं । ओळखी वचनाच्या ठायीं । पालटाचा
घेई । भाव खरें लोपे ना ॥ १ ॥ आपुलाले तुह्मी पुसा । सोवा एव्याच सरिसा । स्थिरा-
वल्या कैसा । काय जाणों विचार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लाभकाळ । तेथें नसावें शीतळ ।
मग तैशी वेळ । कोठें जाते सांपडों ॥ ३ ॥

॥ ४२३ ॥ पांशुळ जालों देवा नाही हात ना पाय । बैसलों जयावरी सैराट तें जाय ।
खेदितां कुंप कांटी । खुंद दरडी न पाहे । आधार नाही मज कोणी । बाप ना माये
॥ ४० ॥ दाते हो दान करा । जातें पंढरपुरा । न्या मज तेथवरी । अखमाचा सोयरा ॥ १ ॥
हिंडतां गव्हाने गा । क्षिणलें दारोदारीं । न मिळेचि दाता कोणी । जन्मदुःखातें वारी ॥
कीर्ति हे संता मुखीं । तोचि दाखवा हरी । पांगळा पाय देतो नादे । पंढरपुरीं ॥ २ ॥
या पोटाकारणें गा । जालों पांगीला जना । न सरेंचि बापमाय । भीक नाही खंडणा ।
पुढारा ह्मणती एक । तया नाही करुणा । श्वान हें लागे पाटीं । आशा बहु दाखुणा ॥ ३ ॥
काय मी चुकलों गा । मार्गे नेणवे कांहीं । न कळेचि पाप पुण्य । तेथें आटव नाही ।
मी माजी भुललों गा । दीप पतंगासोयी । द्या मज जीवदान । संत महानुभाव कांहीं ॥ ४ ॥
दुरोनि आलों मी गा । दुःख जालें दाखुण । यावया येथवरी होतें हें चि कारण । दुर्लभ भेटी
तुह्यां । पार्यीं जालें दाखुण । विनावितो तुका संतां । सोन्ही कर जोडून ॥ ५ ॥

॥ ४२४ ॥ देश वेष नव्हे माझा । सहज फिरत आलों । करूं सत्ता कवणावरी । कोठें
स्थिर राहिलों पाय डोळे ह्मणतां माझे । तीं हीं कैसा मोकलिलों । परदेशी नाही कोणी ।
अंध पांशुळ जालों ॥ ४० ॥ आतां माझी करीं चिंता । दान देई भगवंता । पाठीं पोटीं नाही
कोणी । निरवीं सज्जन संता ॥ १ ॥ चालतां वाट पुढें । भय वाटतें चिर्तीं । बहुत जन गेलीं ।
नाहीं आलीं मागुतीं । न देखें काय जालें । कान तरी ऐकती । बैसलों संधिभागीं । तुज
धरुनि चिर्तीं ॥ २ ॥ भाकितों करुणा गा । जैसा सांडिला ठाव । न भरे पीट कधीं ।
नाहीं निश्चळ पाव । हिंडतां भागलों गा । लक्ष चौन्याशीं गांव । धरुनि राहिलों गा ।
हाचिं वसता ठाव ॥ ३ ॥ भरवसा काय आतां । कोण आणि अवचिता । तैसीच जाली
कीर्ति । तया मज बहुतां । ह्मणजनि मारीं हाका । सोयी पावें पुण्यवंता । लागली भूक
थोरी । तूचि कृपाळु दाता ॥ ४ ॥ संचित सांडवलें । कांहीं होतें जवळीं । विच गोत
पुत माया । तुदली हे लागावळी । निष्काम जालों देवा । होतें माझे कपाळीं । तुका ह्मणे
तूचि आतां । माझा सर्वस्वे बळी ॥ ५ ॥

॥ ४२५ ॥ देखत होतो आधीं मार्गे पुढें सकळ । मग हे वृष्टि गेली वरी आले पडळ ।
तिमिर कोदलेंसें वाढे वाढतां प्रबळ । भीत मी जालों देवा काय ज्याल्याचें फळ ॥ ४० ॥
आतां मज वृष्टी देई । पांडुरंगा मायबापा । शरण आलों आतां । निवारुनियां पापा ।
अंजन लेववुनी । करीं मारण सोपा । जाईन सिद्धपंथें । अवघ्या चुकती खेपा ॥ १ ॥ होतसे
खेद चिंत्ता । कांहीं नाटवे विचार । जात होतो जना मार्गे । तोही सांडिला आधार । हा ना
तोसा ठाव जाला । अवघा पडिला अंधार । फिरलीं माझीं मज । कोणी न देती आधार ॥ २ ॥

जोंवरि चळण गा । तोंवरि ह्मणती माझा । मानिती लहान थोर । देहसुखाच्या का
इंद्रिजे मावळली । आला बागुल आज्ञा । कैसा विपरीत जाला । तो चिदेह नव्हे तुजा
॥ ३ ॥ गुंतलों या संसारे । कैसा झालोंसे अंध । मी माझे वाढवुनी । मायातुणेचा बाध ।
स्वहित न दिसेचि । केला आपुला वध । लागले काळ पाटी । सर्वे काम हे क्रोध ॥ ४ ॥
लागती चालतां गा । गुणदोषाच्या ठेसा । सांडिली वाट मग । जालों निराळा कैसा ।
पाहतों वास तुझी । थोरी करुनी आशा । तुका ह्मणे वैद्यराजा । पंढरीच्या निवासा ॥ ५ ॥

॥ ४२६ ॥ सहज मी आंधळा गा निजनिराकार पंथें । वृत्ति हे निवृत्ति जाली जन
न दिसे तेथें । मी माजी हारपलें ठायीं जेथींचा तेथें । अदृश्य तेंचि जालें काहीं दृश्य
जें होतें ॥ ४० ॥ सुखी मी निजलों गा शून्य सारुनि तेथें । त्रिकुटशिखरी गा सान
मिळि आहते ॥ १ ॥ टाकिली पात्र झोळी धर्मअधर्म आशा । कोल्हाळ चुकविला त्रिगु-
णाच्या घोळसा । न मार्गे मी भीक आतां हाचि जाला भरवसा । वोळली सत्रावी गा
तिणें पुरविली इच्छा ॥ २ ॥ ऊर्ध्वमुखें आळविला सोहं शब्दाचा नाद । अरूप जागविला
साता घेऊनि छंद । घेऊनि भाला सान निजतत्व निजबोध । स्वरूपी मेळविलें नांव ठेविला
भेद ॥ ३ ॥ शब्द हा बहुसार उपकाराची राशी । ह्मणोनि चालविला मार्गे येतील त्यांसीं ।
माणोनि आली वाट सिद्धओळीचि तैसी । तरले तरले गा आणीक ही विश्वासी ॥ ४ ॥
वर्म तें एक आहे वृढ धरवा भव । जाणिवनागवण नेदी लागो ठाव ॥ ह्मणोनि संग
दाखी खेवीं अद्वैत भाव । तुका ह्मणे हाचि संतीं मार्गे केला उपाव ॥ ५ ॥

॥ ४२७ ॥ आंधळ्यापांगळ्याचा एक विडोबा साता । प्रसवला विश्व तोचि सर्व
होव जाणता । घडी मोडी हेळामाचें पापपुण्यसंचिता । भवदुःख कोण वारी तुजवा-
चुनि चिंता ॥ ४० ॥ धर्म गा जामो तुझा तूचि कृपाकू राजा । जाणसी जीवींचें गा न
सांगतां सहजा ॥ १ ॥ घातली लोळणी गा पुंडलीकें वाळवंटी । पंढरी पुण्य ठाव नीरें
मीवरे तटीं । न देखें कुसरें गा जाली अदृश्यदृष्टी । वोळला प्रेमदाता केली अमृत-
वृष्टी ॥ २ ॥ आणीक उपमन्यु एक बाळ धाकुटें । न देखे न चलवे जना चालते वाटे ।
घातली लोळणी गा हरिनाम बोभाटे । पावला त्याकारणें धांव घातली वेटें ॥ ३ ॥
वैसांनि खोळी चुक राहें गर्भे आंधळा । क्षीणला थेरझारी दुःख आठवी वेळा । मार्गील
सांसिने तें ना मी ह्मणे गोपाळा । पावला त्याकारणें लाज राखिली कळा ॥ ४ ॥ न देखे
जो बा जना तथा सवी आपणा । वेगळा सुखःदुखा मोहे सांडवी धता । आपपर तें
ही नाहीं बंधुवर्ग सज्जना । तुकया तेचि परी जाली पावें नारायणा ॥ ५ ॥

॥ ४२८ ॥ भगवंता तुजकारणें मेलें जीताचि कैसी । निष्काम बुद्धि ठेली चळण
नाहीं तबाखी । न चलती हात पाव दृष्टि फिरली कैसी । जाणतां न देखों गा क्षर आणि
अक्षरासी ॥ ४० ॥ विडोबा सान दे गा तुझ्या सारिखें नामा । कीर्ति ये वाखाणिली
थोर वाढली सीमा ॥ १ ॥ मुक्ति मुक्ति तूचि एक होसि सिद्धीचा साता । ह्मणोनि
सांडवनी शोक भव लजा चिंता । सर्वस्वें त्याग केला धांव घातली आतां । कृपासन
देई देवा येवनि सामोरा आतां ॥ २ ॥ संसारसागर गा भवदुःखाचें मूळ । जनवाद

अंधरुण माजी केले इंगळ । इंद्रियें वज्रघातें तपें उष्ण वरी जाळ । सोसिलें काय करूं
 दुर्भर हे चांडाळ ॥ ३ ॥ तिन्हीं लोकीं तुझें नाम वृक्ष पद्मव शाखा । वेंघलों वरि खोडा
 भाव धरुनि देका । जाणवी नरनारी जागो धरम लोकां । पावती पुण्यवंत सोई आ मुचिये
 हाका ॥ ४ ॥ नाठवे आपपर आतां काय बा करूं । सारिखा सोइसवा हारपला विचारू ।
 घातला योगक्षेम तुज आपुला आरू । तुकया शरणागणा देई अभयकरू ॥ ५ ॥

वासुदेव.

॥ ४२९ ॥ मनुराजा एक देहपुरी । असे नांदतु त्यासि सोधी नारी । पुत्र पौत्र संपन्न
 भारी । तपें कृपा केली आह्मांवरी गा ॥ धू० ॥ ह्यणउनि आलों या देशा । होतो नाहीं
 तरी शुल्लो विशा । हाता तो मज भेटला इच्छा । येउनि मारग दाविला सरिसा गा ॥ १ ॥
 सर्व घेउनि चौघेजण । आला कुमर सुलक्षण । कडे चुकवुनि काटवण । ऐका भागिलीं
 तीं कोण कोण गा ॥ २ ॥ पुढे भक्तीनें धरिलें हातीं । मागें ज्ञान वैराग्य धर्म येती ।
 स्थिर केलीं जीं आचपळें होतीं । सिद्ध आणुनि लाविलीं पंथीं गा ॥ ३ ॥ केले उपकार
 सांगीं काय । बाप न करी ऐसी माय । धर्म त्याच्या देखियेले पाय । दिलें अक्षय भय
 वारुनि दान गा ॥ ४ ॥ होतो पीडत हिंडतां गांव । पोट भरेना राहावया ठाव । तो येणें
 अवघा संदेह । ह्याने फेडियेला तुकयाचा बंधव गा ॥ ५ ॥

॥ ४३० ॥ गातो वासुदेव मीं ऐका । चित्त ठेवुनि ठायीं भावें एका । डोळे झाकुनि
 रात्र करूं नका । काळ करीत बैसला लेखा गा ॥ धू० ॥ राम राम स्मरा आधीं । लाहो
 करा गांठ घाला मूळबंधीं । सांडावा उगिया उपाधी । लक्ष लावुनि राहा गोविर्षीं गा
 ॥ १ ॥ ऐसा अल्प मानवी देह । शत गणिलें अर्ध रात्र खाय । पुढें बालत्व पीडा रोग
 क्षय । काय भजनासि उरलें तें पाहें गा ॥ २ ॥ क्षणभंगुर नाहीं भरवसा । व्हा रे सावध
 सोडा माया भाशा । न चळें बळ पडेल मग फासा । पुढें हुशार थोर आहे वोळसा गा
 ॥ ३ ॥ कांहीं थोडें बहुत लागपाठ । करा भक्ति भाव धरा बळकट । तन मन ध्यान
 लावुनियां नीट । जर असेल करणें गोड शेवट गा ॥ ४ ॥ विनवितो सकळां जनां । कर
 जोडुनि थोरां लाहनां । दान इतुलें द्या मज हीना । ह्याने तुकयाबंधु राम ह्या गा ॥ ५ ॥

॥ ४३१ ॥ गेले टळले पाहार तीन । काय निदसुरा अझून । जागे होउनि करा कांहीं
 दान । नका ऐकोनि झाकों लोचन गा ॥ धू० ॥ हरि राम कृष्ण वासुदेवा । जाणवितसे जना ।
 विपळ्या टाळ हातीं मुखीं घोष । नारायणा गा ॥ १ ॥ जें टाकेल कोणा कांहीं । फळ
 पुष्प अथवा तोय । द्या परी मीस घेऊं नका भाई । पुढें विन्मुख होतां बरें नाहीं गा
 ॥ २ ॥ देवाकारणें भाव तस्मात् । द्यावें न लगे फारसें वृत्त । जालें एक चित्त तरी बहुत ।
 तेवढ्यासाठीं नका करूं वाताहात गा ॥ ३ ॥ आलों येथवरी बहु सायास । करितां दान
 हेंचि मागावयास । नका भार घेऊं करूं निरास । धर्म सारफळ संसारास गा ॥ ४ ॥
 आतां माशुता येईल फेरा । हें तों न घडे या नगरा । ह्याने तुकयाबंधु धरा । ओळखी
 नाहीं तरी जाल अघोरा गा ॥ ५ ॥

॥ ४३२ ॥ राम राम होनी अक्षरें । सुलभ आणि सोपारें । जागा मागिले प्राहारें-
 वृषभविषे गोड तेंचि खरें गा ॥ ४० ॥ राम कृष्ण वासुदेवा । जाणवी जनासी । वाजवी
 चिपळ्या । टाळ घागऱ्याघोषें गा ॥ १ ॥ गाय वासुदेव वासुदेवा । भिन्न नाहीं आणि का
 जांवा । दान आपोनिथां करीं आवा । न ठेवीं उरीं कांहीं ठेवा गा ॥ २ ॥ एक वेळा
 जाणविती । धरुनिथां राहा चिर्नी । नेवें भार सांडीं कामा हातीं । नीज घेऊनि फिरती
 गा ॥ ३ ॥ सुपार्ची सर्व भाव । मी तों सर्व वासुदेव । जाणती कृपाळु संत महानुभाव ।
 ज्या भिन्न भेद नाहीं ठाव गा ॥ ४ ॥ दूर दान जीवें उदार । नाहीं वासुदेवी विसर ।
 जीति वाढे चराचर । तुका ह्मणे तथा नमस्कार गा ॥ ५ ॥

॥ ४३३ ॥ बोल बोलें अबोलणें । जाणें बाहेर आंत निजेलें । कैसें घरांत घरकुल
 केलें । नेणों आंधारें ना उजेडलें गा उजेडलें गा ॥ ४० ॥ वासुदेव करितों फेरा । वाडि-
 यांत बाहेर सरा । कोणी कांहीं तरी दान करा । जाब नेदा तरी जातों सामोरा गा ॥ १ ॥
 झालीं टाळ दिंडी मुखीं गाणें । गजर होतो बहु मोठ्यानें । नाहीं निवडिलीं थोरलाहानें ।
 नका निजें भिकेच्या भेणें गा ॥ २ ॥ मी वासुदेव तत्वता । कळों येईल विचारितां ।
 आहे टाडका सभाग्या संतां । नाहीं तुजा आर्णिक मागता गा ॥ ३ ॥ काय जागाचि
 निजलासी । सुनें सांगोन दारापासीं । तुझ्या हितापार्थी करी व्यास व्यासी । भेटी न
 घसी वासुदेवासी गा ॥ ४ ॥ ऐसें जागविलें अवघें जन । होतें संचित तीहीं केलें दान ।
 तुका ह्मणे दुर्बळीं कोणकोण । गेलीं वासुदेवा विसरून गा ॥ ५ ॥

॥ ४३४ ॥ रामकृष्ण गीती गात । टाळ चिपळ्या वाजवीत । छवें आपुलिया नाचत ।
 नीज घेऊनि फिरत गा ॥ ४० ॥ जनीं वनीं हा अवघा देव । वासनेचा हा पुसावा टाव ।
 नम बोळगती वासुदेव । ऐसा मनीं वसूं आवा भाव गा ॥ १ ॥ निज हासाची थोर
 आवडी । वासुदेवासि लागली गोडी । मुखीं नाम उच्चारी घडोघडीं । ऐसी करा हे वासु-
 देव जोडी गा ॥ २ ॥ अवघा सारुनि सेवट जाला । प्रयत्न न चले कांहीं केला । जागा
 होई सांडुनि झोपेला । दान देई वासुदेवाला गा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे रे धन्य त्याचें जिणें ।
 जीहीं घातलें वासुदेवा दान । त्याला न लगे येणें जाणें । जालें वासुदेवीं राहणें गा ॥ ४ ॥

गांवगुंड.

॥ ४३५ ॥ आह्मी जालों गांवगुंड । अवघ्या पुंड भूतांसी ॥ ४० ॥ दुसरें तें खेळों
 जालें । एका बोलें तो मियां ॥ १ ॥ अवघियांचा येऊं लाग । नेदूं अंग शिवाया ॥ २ ॥
 तुका ह्मणे खुदूं नाद । जितूं वाद सर्तीनें ॥ ३ ॥

जोगी.

॥ ४३६ ॥ जय जोगी जय जोगी । जागजागे बोलती ॥ ४० ॥ जागता जगदेव ।
 राखा कांहीं भाव ॥ १ ॥ अवघा क्षेचपाळ । पूजा सकळ ॥ २ ॥ पूजापत्र कांहीं । फल
 पुष्प सोय ॥ ३ ॥ बहुतां विसां फेरा । आला या नगरा ॥ ४ ॥ नका घेऊं भार । धर्म
 बोधि सार ॥ ५ ॥ तुका मामे दान । द्या जी अनन्य ॥ ६ ॥

सरवदा.

॥ ४३७ ॥ एका गा ए भाई । सरवदा सांगतो काई । येथे नाडेल माई । हो पुत्रांची । ते करिती तिची विटंबना । अवध्या प्रसिद्ध जना । एक न मागिनां हाहाणा । तो जाणा सुख न पवे ॥ १ ॥ आणीक एका गा ए । सरवदा सांगतो काव । खरीचि बोले तो जाय । नरक्रामध्ये अधोगती । हे चौथांच्या मुखें । मना आपावे मुखें । अवधी जुकती दुःखें । खोटें बोला नरनारी ॥ २ ॥ आणीक नाडेल एक जाण । सरवदा बोलतो वचन । जागें माझे ह्यणोन । पडिलें खान तथा घरी । ह्यणोन न ह्यणा माझे काहीं । निर्जा निजा मुखें ठार्यी । यत्न होईल तई । चोराठार्यी विश्वास ॥ ३ ॥ आणीक एकी परी । सरवदा सांगतो थोरी । दुःख पावेल नारी । पतिव्रता यामधी । पांचांनां दिधली हानी । ह्यणोलि न मनावी निश्चिती । परपुरुषी होय रती । मुखगती ते पावे ॥ ४ ॥ आणीक एकी परी । सरवदा सांगतो तें करी । दान देतां जो न वारी । नष्टे भला भला तो । तुका ह्यणे भाई । येथें नांव काई । सांगसी तें ठार्यी । मरो रांडेचे ॥ ५ ॥

मुंदा.

॥ ४३८ ॥ संबाल थारा उपर तलें दोन्हो मारकी चोट । नजर करे सो ही गळे पश्चा जावे लुट ॥ १ ॥ प्यार खुवाई रे बाबा जिकिर खुझाई ॥ २ ॥ उडे कुंठ इग नचावे आगल भुलन प्यार । लडवड खडबड काहेकां खचलावत भार ॥ ३ ॥ कहे तुका चलो एका हम जिन्होंके सात । मिलावे तो उसे देना तोही चढावे हात ॥ ४ ॥

॥ ४३९ ॥ सब संबाल भ्याने लौंडे खडा केऊं गुंग । मरिरीयी मना ह्युवा मुनि राडी भंग ॥ १ ॥ अपसकुं संबाल आपसकुं संबाल । मुंडे खुब राख ताल । मुथिवाहे बोला नहीं तो करुंगा हाल ॥ २ ॥ आवलका तो पीछे नहीं मुइल विसर जाय । किरने नहीं नाज रडी गधि गोते खाय ॥ ३ ॥ जिन्हो खातिर इतना होता सो नहीं तुझे बेफान । उचा जोरो लिया तुंबा तुंबा बुरा काम ॥ ४ ॥ निकल जावे चिकल जोरो मुंडे दिलसारी । जबानीकी छोड दे बात फिर एक तारी ॥ ५ ॥ कहे तुका फिसल हका मेरे को सान देख । पकड धका गांडगुडधी मार चलाऊं आलेख ॥ ६ ॥

॥ ४४० ॥ आवल नाम आहा बडा लेते भुल न जाये । इलाम त्याकाअनुपरताही तुंब बजाये ॥ १ ॥ आला एक तूं नबी एक तूं ॥ २ ॥ काटवें सिर पावो हात नहीं जीव उराये । आगले देखे पिछले बुझे । आपें हजुर आवें ॥ ३ ॥ सब सबरी नचाव म्याने । खडा आपनी सात । हात पावो रखते जबाब । नहीं आगली बात ॥ ४ ॥ सुनो भाई बजार नहीं । सबहि निरचे लाव । नन्हा बडा नहीं कोये एक मेर मिलाव ॥ ५ ॥ एक तार नहीं प्यार । जीवतनकी आस । कहे तुका सो हि मुंदा । राखलिये थायेनपास ॥ ६ ॥

ढोई फोडा.

॥ ४४१ ॥ तम अज्याय ते बुरा जिकीर ते करे । सीर काटे ऊर कुटे ताहां सब
करे ॥ धू० ॥ ताहां एक तूं ही ताहां एक तूं ही । ताहां एक तूं ही रे बाबा हमें तुझे
नहीं ॥ १ ॥ दिवार देखो भुले नहीं किसे पछाने कोये । सचा नहीं पकडूं संके झुटा
हुटे रोये ॥ २ ॥ किसे कहे मेरा किन्हे सात लिया भास । नहीं मेलो मिले जीवना झुटा
किया नास ॥ ३ ॥ सुनो भाई कैसा तोही । होय तैसा होय । बाट खाना आला कहाना
एकचारां तोही ॥ ४ ॥ भला लिया भेक मुंडे । आपना नफा देख । कहे तुका सोही
संका । हाक आला एक ॥ ५ ॥

मलंग.

॥ ४४२ ॥ नजर करे सोहि जिंके बाबा दुरयी तमासा देख । लकडी फांसा लेकर
बैठा भागले ठकप भेख ॥ धू० ॥ काहे भुला एक देखत आंखो मार तडांगो बाजार
॥ १ ॥ समरी चमरी जो नर भुला । सोत आघो हि लत खाये ॥ २ ॥ नहि बुलावत किसे
बाबा आपहि मत जाये । कहे तुका उस असाके संग फिरफिर गोरे खाये ॥ ३ ॥

दरवेस.

॥ ४४३ ॥ अला करे सो होय बाबा करतारका सिरताज । गाड बछरे तिस चलावे
कारी बाघो न सात ॥ १ ॥ ख्याल मेरा सहिबका । बाबा हुवा करतार । व्हांटें आवे चढे
पीठ । आपे हुवा असवार ॥ २ ॥ जिकिर करो अलाकी बाबा सबल्यां अंवर भेस
कहे तुका जो नर बुझे सो हि भया दरवेस ॥ ३ ॥

वैद्यगोळी.

॥ ४४४ ॥ अला देवे अला विलावे अला दार अला खिलावे । अला बगर नही कोये
अला करे सोहि होये ॥ धू० ॥ मर्द होये वो खडा फीर नामरकुं नहीं धीर । आपने
विनकुं करना खुसी तीन दामकी क्या खुमासी ॥ १ ॥ सब रसोंका किया मार । भजन-
गोली एकहि सार । इमान तो सबही सखा । थोडी तो भी लेकर ज्या, ॥ २ ॥ जिन्हो
पास नीत सोये । वोहि बसकर तिरोवे । सांतो पांचो मार चलावे । उतार सो पीछे
खावे ॥ ३ ॥ सब ज्वानी निकल जावे । पीछे गधडा मटी खावे । गांवढाळ सो क्या
केवे । इबाबनि मरी नहि धोवे ॥ ४ ॥ मेरी सार जिन्हें खाया दिवार दरगां सो हि पाया ।
तन्हे मुंडी पाल जावे । बिगारी सोवे क्या लेवे ॥ ५ ॥ बजारका बुझे भाव । वो हि
पुसता आवे ठाव । फुकट बाटु कहे तुका । लेवे सोहि लें हिसखा ॥ ६ ॥

मोंघळ.

॥ ४४५ ॥ राजस सुंवर बाळ । पाहों आलिया सकळ वो । बिबीं । बिंबोनि डेली ।
माही परब्रह्म वेल्हाळ वो कोटि रविसशी माही । परब्रह्म वेल्हाळ वो ॥ धू० ॥ राजस

विठाबाई । माझें ध्यान तुझे पार्थी वो । त्यजुनियां चौर्धासी । लावी आपुलिये सोई वो ॥ १ ॥ सकुमार साजिरी । कैसी पाउलें गोजिरी वो । कंठी तुळसीमाळा । उभी भीवरेच्या तिरी वो । दंत हिरया उयोती । शंखचक्र मिरवे करी वो ॥ २ ॥ निर्गुण चिदाकार । वेदां न कळेचि आकार वो । शेषादिक भ्रमले । श्रुति न कळे तुझा पार वो । उभारोनि बाहे । भक्तां देत अभयकर वो ॥ ३ ॥ येउनि पंढरपुरा । अवतरली सारंगधरा वो । देखोनि भक्ति भाव । वोरसली अमृतधारा वो । हेउनि प्रेमपान्हा । तुकया स्वामीनें किंकरा वो ॥ ४ ॥

॥ ४४६ ॥ सुदिन सुवेळ । तुझा मांडिला गोंधळ वो । पंच प्राण दिवटे । दोनी नेत्रांचे हिलाल वो ॥ धू० ॥ पंढरपुरनिवासे । तुझे रंगी नाचत असें वो । नवस पुरवी माझा । मनिची जाणोनियां इच्छा वो ॥ १ ॥ मांडिला देव्हारा । तुझा त्रिभुवनामाहारी वो । चौक साधियेला । नाभिकळस ठेविला वरी वो ॥ २ ॥ बैसली देवता । पुढें वैष्णवाचें गाणें वो । उद्गारें गर्जती । कंठी तुळसीची दर्शनें वो ॥ ३ ॥ स्वानंदाचे तार्ठी । धूप दीप पंचारती वो । ओवाळिली माता । विठाबाई पंचभूर्ती वो ॥ ४ ॥ तुझे तुज पावलें । माझा नवस पुरवी आतां वो । तुका ह्मणे राखें । आपुलिया शरणागता वो ॥ ५ ॥

॥ ४४७ ॥ सुंदर मुख साजिरे । कुंडल मनोहर गोमटी वो । नागर नाग खोपा । केशर कस्तुरी मळवटी वो । विशाळ ध्यंक्रट नेत्र । वैजयंती तळपे कंठी वो । कास पीतांबराची । चंदन सुगंध साजे उठी वो ॥ धू० ॥ अतिबरवंटा बाळा । आली सुलक्षणी गोंधळा वो । राजस तेजोराशी । मिरवी शिरोमणी वेल्हाळा वो । कोटि रविशक्तिप्रभा । लोपल्या सकळा वो । न कळे ब्रह्मादिकां । अनुपम्य इची लीळा वो ॥ १ ॥ सावळी सकुमार । गोरी भुजा शोभती चारी वो । सखोल वक्षस्थळ । सुढाळ पदक झळके वरी वो । कटी क्षुद्र घंटिका । शब्द करिताती माधुरी वो । गर्जत चरणी वाकी । अभिनव संगीत करी वो ॥ २ ॥ अष्टांगें मंडित काय । वर्णावी रूपदेवणी वो । शोधिव सुंदर रसाची ओतिली । सुगंध लावण्यखाणी वो । सर्वकळासंपन्न । मंजुल बोले हास्यवदनी वो । बहु रूपें नटली । आदिशक्ति नारायणी वो ॥ ३ ॥ घटस्थापना केली । पंढरपुरमहानगरी वो । अस्मानी मंडप दिला । तिन्ही ताळावरी वो । आरंभिला गोंधळ इनें । चंद्रभागेतिरी वो । आली भक्तिकाजा । कृष्णाबाई योगेश्वरी वो ॥ ४ ॥ तेहतिस कोटि देव । चामुंडा अष्ट कोटि भैरव वो । आरस्था कुरवड्या । करिती पुष्पांचा वरुषाव वो । नारद तुंबर गायन । ब्रह्मानंद करिती गंधर्व वो । वंदी चरणरज तेथें । तुकयाचा बंधव वो ॥ ५ ॥

॥ ४४८ ॥ शंख करिशी ज्याच्या नावें । त्याचें तुज नाहीं ठावें । एक सांगती एका भावें । सांपडे घरीं तें जीवउनि खावें । रे विठ्ठल ॥ धू० ॥ टिळे माळा करंडी सांग । धरुनि चाळाविलें जग । पसरी हात नाही त्याग । रावी दगड पूजी भग । रे विठ्ठल ॥ १ ॥ सांगलावुनि अंग मळीं । वाये ठोके मी एक बळीं । वासने हातीं बांधवी नळी । त्यासि येउनि गिळी । रे विठ्ठल ॥ २ ॥ कोण तें राहडीचें सुख । वरते पाय शरतें मुख ।

करवी पीडा भोगवी दुःख । पडे नरकी परी न पळेचि मूर्ख । रे विह्वल ॥ ३ ॥ शिकल
फाक मारी हाका । रांडा पोरें मेळवी लोकां । विटंबी शरीर मागे रुका । केले तें बोलें
अवघेंचि फुका । रे विह्वल ॥ ४ ॥ कळावें जनां मी एक बळी । उभा राहोनि मांडी फळी ।
फोडोनि शुद्धे कोंपर खोळी । आपला घात करोनि आपणचि तळमळे । रे विह्वल
॥ ५ ॥ फुकट खेळें ठकलीं वायां । धरुनि सोंग बोडक्या डोया । शिबो नये ती अंतरी
माया । संपादपीविण विटंबिली काया । रे विह्वल ॥ ६ ॥ धुळी माती कांहीं खेळोचि नका ।
जवाही चंदन घ्यावा बुका । आपणा परिमळ आणिकां लोकां । मोलाची महिमा फजिती
फुका । रे विह्वल ॥ ७ ॥ बहुत दुःखी जालियां खेळें । अर्गी बुद्धि नाहीत बळे । पाती-
वरी तोबा तोंड काळें । रसना द्वेष उपस्याच्या मुळें । रे विह्वल ॥ ८ ॥ काय सांगतो तें
एका तुका । मोडा खेळ कांहीं अवगों च नका । चला जेवूं आधीं पांटीं लागल्या बुका ।
धाल्यावरी बरा टाकमटिका । रे विह्वल ॥ ९ ॥

॥ ४४९ ॥ ऐक वाई तुज वो कांहीं सांगतें शकुन । निजालिया भुर होसी जागे
झणजन ॥ धू० ॥ मान्य माझे केले सांगते एक बोलें । न येतां हे भले कळो कोणा
लोकांसी ॥ १ ॥ सांगतें गुण जिवीचीं खुण ऐक माझी मात । बेल एका भावें माझे
हातीं हे वो हात ॥ २ ॥ बरवा घरचार तुज सांपडला ठाव । फळ नाहीं पांटीं येथे विस
खोदव भाव ॥ ३ ॥ अहि तुझे हातीं एका नवसाचे फळ । भावा करीं साद्य चहुं अड-
रांच्या बळे ॥ ४ ॥ करीं लागपाठ विस विस नको पाहों । अखई तो बुडा तुज
भोगईल ना हो ॥ ५ ॥ कुळींची हे मुळी तुझे लागलीसे देवी । पडिला विसर मेवी फळ
नाहीं ठावी ॥ ६ ॥ तुका झणे नांद सुखें धरी आठवण । माझ्या येती कोणी त्यांच्या राख
बरा मान ॥ ७ ॥

कावडे.

॥ ४५० ॥ आहा रे भाई । प्रथम नमूं तो विनायक । ठेवुनि गुरुपरणीं मस्तक । बवेल
प्रसादिक वाणी । हरिहरांचे पवाडे ॥ धू० ॥ माझी ऐसी श्रीवाचळी । दासें वासव्ये आगळी ।
पान्हेरीनें मार्ग मळी । जीवन घ्या रे कापडि हां ॥ १ ॥ जें या सीतळावुनि सीतळ । पातळा-
वुनि जें पातळ । प्रेमासृत रसाळ । तें हें सेवा अहो भाग्याचे ॥ २ ॥ जिंकाल तरी
जिंका रे अभिमान । दवडाल तरी दवडा लज्जा आणि मान । धराल ने धरा सांभूले चरण ।
दावाळ पण ऐसा दावा तो ॥ ३ ॥ काळा घेऊं नेदीं वाव । आला तो राखें पावडाव । गुज
सखीं राखोनि भाव । झणा महदेव हरिहर वाणीं गर्जों घ्या ॥ ४ ॥ पराश्रया नारी मातुनीं
समान । परधनीं बाटो नेदीं मन । जीवित्व तें तृणासमान । स्वामिकाचीं जाण घूर झणों
तया ॥ ५ ॥ शक्ति वेचाविया परउपकारा । खोंदें खोट्याचा पसारा । सख ते भव-
नदीचा तारा । आळस तो न करा येथें अहो सांगतो ॥ ६ ॥ झत करा एकादशी सोववार ।
कथा पूजन हरिजागर । पुण्य तें असे गातां नाचतां बहु फार । पुन्हा बोलिला संसार
नाहीं नाहीं सदयवें ॥ ७ ॥ संग संतांचा करितां बरवा । उत्तमोत्तम कीर्तीचा ठेवा ।

नेवती सुपंथें चालावा । उगवा वासना लिगाड ॥ ८ ॥ तुका चालवितो कावडी ।
अवृत्ति निवृत्ति चोखडी । पुढती पुढती अधिक गोडी । भरुनि कळस भजन आवडी
केशवदास नटतसे ॥ ९ ॥

॥ ४५१ ॥ आहा आहा रे भाई । हें अन्नदानाचें सत्र । पळे घातली सर्वत्र । पंथी अवघे
पंथ मात्र । इच्छाभाजनाचें आर्त पुरवावया ॥ ४० ॥ याचें तेंपे ध्यावें । न सरसें केलें
सदाशिवें । पात्र शुद्ध पाहिजे बरवें । मंगळभाचें सकळ हरि ह्या रे ॥ १ ॥ नव्हें हें
कांहीं मोकळें । साक्षी चौघांचिया वेगळें । नेदी नाचों मताचिया बळें । अणु अणोरणीया
आगळें । महदि महदा साक्षिवें हरि ह्या रे ॥ २ ॥ हे हरिनामाची आंबिली । जगा
पोटभरी केली । विश्रांति कल्पतरूची साउली । सकळां वर्णां सेवितां भली । ह्या हर-
हर महादेव ॥ ३ ॥ तुका हरिदास तराळ । अवघे हाकारी सकळ । या रे वंदूं शिखरातळ ॥
चैत्रमास पर्वकाळ महादेवदर्शन ॥ ४ ॥

॥ ४५२ ॥ आहा रे भाई । नमो उदासीन जाले देहभावा । भाळवितो देवा तथा
नमो ॥ ४० ॥ नमो तीर्थपंथें चालती त्यांसी । येती त्यांसी बोळवितो त्यां नमो ॥ १ ॥
नमो त्यां संतवचनीं विश्वास । नमा भावें दास्य गुरुचें त्यां ॥ २ ॥ नमो. तथा मातापि-
त्यांचें पाळण । नमो त्या वचन सत्य वरे ॥ ३ ॥ नमो तथा जाणे आणिकाचें सुख-
दुःख । राखे तान भूक तथा नमो ॥ ४ ॥ परोपकारी नमो पुण्यवंता । नमो त्या दमित्या
इष्टियांसी ॥ ५ ॥ तुका ह्याणे नमो हरिचिया दासा । तेंचें सर्व इच्छा पुरलीसे ॥ ६ ॥

॥ ४५३ ॥ आहा रे भाई । त्यावरी माझी ब्रीशवळी । भट ये कळी क्रियाहीन
॥ ४० ॥ थुंका थुंका रे त्याच्या तांडावरी । वाणिली त थोरी दवडा वायां बाहेरी ॥ १ ॥
बाइलचा दास पित्रांस उदास । भीक भीकाऱ्यास नये दारा ॥ २ ॥ विद्याबळें वाद
सांगानियां छळी । आणिकांस फळी मांडोनियां ॥ ३ ॥ गांधिचिया देवा नाही इंडवत ।
ब्राह्मण अतीत घडेचि ना ॥ ४ ॥ सदा सर्वकाळ करितोचि निदा । स्वमी ही गोविंदा
आठवीना ॥ ५ ॥ खासेमध्ये धन पाटासि बंधन । नेणें ऐसा ज्ञानधर्म कांहीं ॥ ६ ॥ तुका
ह्याणे नट दाबुनीयां सोंग । लवों नेदी अंग भक्तिभावं ॥ ७ ॥

॥ ४५४ ॥ आहा रे भाई । गंगा नळे जळ । वृक्ष नळे वड पिंपळ । तुळसी रुद्राक्ष
नळे माळ । श्रेष्ठ तनु देवाचिया ॥ ४० ॥ समुद्र नदी नळे पें गा । पाषाण ह्याणें नळे
लिगा । संत नव्हती जगा । मानसा त्या सारिले ॥ १ ॥ काठी ह्याणें नये वेतु । अन्न
ह्याणें नये सांतु । राम राम हे मातु । नये ह्याणें शब्द हे ॥ २ ॥ अंद्र सूर्य नव्हती तारां-
गणें । मरु तो नव्हे पर्यतासमान । शेष वासुकी नव्हे सर्प जाण । विखाराच्या सारिले
॥ ३ ॥ गरुड नव्हे पाखरु । डोर नव्हे नंदिकेश्वरु । झाड नव्हे कल्पतरु । कामधेनु
बाय न ह्याणावी ॥ ४ ॥ कुर्म नव्हे कासव । जुकर नव्हे वराह । ब्रह्मा नव्हे जीव ।
नव्हे लक्ष्मी ॥ ५ ॥ गवाक्ष नव्हे हाड । पाटाव नव्हे कापड । प्रीस नव्हे दगड । सगुण
ते ईश्वरीचे ॥ ६ ॥ सोनें नव्हे धातु । मीठ नव्हे रेतु । नाहीं नाहीं चर्मोतु । कृष्णाजिन
व्यात्रांबर ॥ ७ ॥ पुक्ताफळें नव्हेति गारा । खडभापेसा नव्हे हिरा । जीव नव्हे सोहरा ।

बोळवीजे स्वइच्छेने ॥ ८ ॥ गांव नव्हे द्वारावती । रणसोड नव्हे मूर्ती । तीये गोमती । मोक्ष घडे दर्शने ॥ ९ ॥ कृष्ण नव्हे भोगी । शंकर नव्हे जोगी । तुका पं र्गी । हा प्रसाद लाधला ॥ १० ॥

सौन्या.

॥ ४५५ ॥ वेसन गेलें निष्काम जालें नर नव्हे नारी । आपल्या तुदी पारख्या सौरियांचे फेरी ॥ धृ० ॥ त्याचा वेध लागला छंद हरि गोविंद वेळोवेळां । आपुलें हासत रागें सावलें घालिती गळां ॥ १ ॥ जन वेषा भीतें तोंडा आमुच्या भांडप कर कर्दी भीमा तर्दी पंढरीचा राणा ॥ २ ॥ वेगळ्या याति पडिलों खती अवध्या । भावें । टाकियेली चाड देहभाव जीवें शिवें ॥ ३ ॥ सकळामधीं आगळी बुद्धि रि करूं सेवा । वाय तुंबामूढासवें भक्ति नाचों भावा ॥ ४ ॥ ह्मणे तुका टाक रुका न निर्लज्जा । बहु जालें सुख काम चुकलों या काजा ॥ ५ ॥

॥ ४५६ ॥ आणिकां उपदेशूं नेणें नाचों आपण । मुंडा वांयां मारगेली वांयां जन ॥ धृ० ॥ तैसा नव्हे चाळा आवरीं मन डोळा । पुढिलांच्या कळा कवतुक जाण ॥ १ ॥ बाहिरल्या वेषें आंत जसें तसें । झाकलें तों बरें पोट भरे तणें मिसें ॥ २ ॥ ह्मणे केला तरी करी सुद्ध भाव । नाही तरी जासी वांयां हा ना तोसा टाव ॥ ३ ॥

॥ ४५७ ॥ टाक रुका चाल रांडे कां गे केली गोवी । पुसोनियां आलें टाव ह्म देतें सिधी ॥ धृ० ॥ आतां येणें छंदें नाचों विनोदें । नाही या गोविंदें माझे मजसी ॥ १ ॥ कोरडे ते बोल कांगे वेचितेसी वांयां । वतें करुनि दावीं तुझ्या मुळींचिया ॥ २ ॥ याजसार्दी म्या डोर धरियेला हाती । तुका ह्मणे तुझ्यां गांठी सोडायाची खती ॥

॥ ४५८ ॥ मोकळी गुंते रिती कुंथे नाहीं भार दावें । धेडवाडा बैसली खोडा हें आपुल्या भावें ॥ धृ० ॥ एका बाई लाज नाहीं आणिकां त्या गरतीची । समाधानी स्थानीं जाणे सेवा पतीची ॥ १ ॥ न बोलतां करी चिंता न मारितां पळे । दादलां नावडे निजे जगझोडीचे चाळे ॥ २ ॥ देखत आंध बहिर कार्नी बोल बोलतां तुका ह्मणे पतन सोयरीं ऐसीं जालीं एके ॥ ३ ॥

॥ ४५९ ॥ सातें चला काजळ घाला तेल फणी करा । दिवाण दावीं बैसले पारीं फेर धरा ॥ धृ० ॥ या साहेबाचें जालें देणें वेळोवेळां न लगे येणें । आतां हादी कशा हिंडो पाटी दुकानें ॥ १ ॥ अवध्या जणी मुंडा धणी नाचों एकें घाई । सरसावते कैसा चाळ एके टायी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वोळगों एका तोड चिंता माया । देऊं आतां जाऊं मुळींचिया टाया ॥ ३ ॥

॥ ४६० ॥ सौरी सुर जालें दुर डोर घेतला हातीं । माया मोह सांडवलें तीही जालें सरती ॥ धृ० ॥ चाल विटाबाई अवधी पांज देई । न धरीं गुज कांहीं वा सांपडतां ॥ १ ॥ हिंडोनि चौन्याची घरे आलें तुझ्या दारा । एक्या रुक्यासार्दी अ हांचारा ॥ २ ॥ लाज मेली शंका गेली नाचों महाद्वारीं । आंति सावलें फिटो

३ ॥ जालें भांडी जगा सांडी नाही भीड चाड । पानीन चरणी
तें तें कोड ॥ ४ ॥ तुका झणे रुका करी संसारतुदी । आतां तुझां
जीवे सार्दी ॥ ५ ॥

सपाट वसनकाट निःसंग जालें सौरी । कुडपीकेला वेष आतां व्यक्त
गाऊं रघुरामा हेंचि उरलें आह्यां । नाहीं जीवतमा विसृगोत्तासहीत
ता झाकुनि काय आतां । कोणासवें लाज कोण तुझा पाहता
ंग आह्यां दुरावलें जग । भिन्न जालें सुख भाव पावतना रंग ॥ ३ ॥
हीं तजियेला शेन्ही । फिराविला वेष नव्हां कोणाचीच कोणी
आह्यां वेष दिला जेणें । जनाप्रचित्त सवें असो एकपण ॥ ५ ॥

नरनारी संवसारी अंतरलों । निर्लज्ज निष्काम जना वगळंचि ठेलों
मा ने आपुल्या गांवा । तुजविण आह्यां कोण सांखरा सांगाती
निघ पिशुनाचे चेरे । साहूं तुजसाठी अंतरलीं सहोदरे ॥ २ ॥
र हाटीं पाठविला तुज । तुका झणे आतां सांडुनि लौकिक

पाद करुनि थाट । दावीतसे तोरा । आपणाकडे पाहो कोणी ।
धू० ॥ ते सौरी नव्हे निका भक्तीविण फिका ॥ १ ॥ चांग भांग करुनि
मुदी । स्वयाची आस धरुनी । हालवी ती फुदी ॥ २ ॥ थोर घरीं
चे बरी । जेथें निघे रुका । तेथें हालवी दिरी ॥ ३ ॥ आंन मांग बहिर
हे तेग । तुका दास नदतसे । न करी त्याचा संग ॥ ४ ॥

ल माझ्या राघो । डोंगरीं दिवा लागो ॥ धू० ॥ घर केने दार केले ।
जारणी पापिणीचीं । पांच पोरें मरो ॥ १ ॥ घरीं पांच पोरें । तीं मज
ांचांच्या बळे । खादलीं बावन केळे ॥ २ ॥ घर केने दार केले । दुकाण
री राणी । धांगडधिगा तिचा मोटा ॥ ३ ॥ दुकान केना मोटा । तर पदरीं
ज ह्याणसी जोगी । तर सोळा सहस्र भोगी । तुका झणे वेगरीं । तर
४ ॥

न्मा आलिया गेलिया परी । भक्ति नाही केली । माझे माझे झणोनियां ।
० ॥ येथें कांहीं नाही । लव गुरूच्या पायीं । चाल रांडे राकीं रुका ।
गुरुविण मार्ग नाही । करिसी तें फोल ॥ १ ॥ खाडनि वेडनी लेउनि
ाह्मी बऱ्या । साधु संत घरा आल्या । होती पाठमोन्बा ॥ २ ॥ वाचोनि
। ह्याणती आह्मी संत । परनारी देखोनि त्यांचे । चंचळ जालें चित्त
घालुनि माळा । ह्याणती आह्मी साधु । स्याधर्म चित्ती नाही । ते
॥ कलियुगीं घरोघरीं । संत जाले फार । वीतिभरी पोटासाठीं । हिंडती
त ह्याणती केली निदा । निदा नव्हे भाई । तुका असे अनन्ये भावें ।
६ ॥

वाधा.

४६६ ॥ अनंत जुगाचा देव्हारा । निजबोधांचा घुमारा । अवचिता भरला वारा ।
 ह्यारी देवाचा ॥ ४० ॥ शुद्धसत्त्वाचा कवडा मोठा । बोधबिरडे बांधला गांठा । गळां
 याचा पट्टा । वाटा दावूं या भक्तीच्या ॥ १ ॥ हृदय कोटंबा सांगातें । घोळ वाजवूं
 हातें । ज्ञानभंडाराचें पोतें । रितें नव्हे कल्पाती ॥ २ ॥ लक्ष चौऱ्याशीं घरें चारी ।
 न्माची केली वारी । प्रसन्न जाला देव मळारी । सोहंभावीं राहिलों ॥ ३ ॥ या देवाचें
 वारें । अंगां प्रेमाचें फेंपरें । गुरुगुरु करी वेडे चारें । पाहा तुकें मुक्किलें ॥ ४ ॥

लळित.

४६७ ॥ आजी दिवस जाला । धन्य सोनियाचा भला ॥ ४० ॥ जालें संताचे
 ॥ बरवें भोजन निशुती ॥ १ ॥ रामकृष्णनामें । बरवीं मोहियेलीं प्रेमें ॥ २ ॥ तुका
 आला । चवी रसाळ हा काला ॥ ३ ॥

४६८ ॥ तुझी तरी सांगा कांहीं । आंझांविशीं रघुमाबाई ॥ ४० ॥ कांहीं उरलें तें
 । वेगीं पाठवुनी देई ॥ १ ॥ टोकत बैसलों देखा । इच्छीतसें घासा एका ॥ २ ॥
 डेउन बहुडा जाला । तुका ह्याणे विहल बोला ॥ ३ ॥

४६९ ॥ वाट पाहें बाहे निडळीं ठेवुनियां हात । पंढरीचे वाटे वृष्टि लागलें चित्त
 ॥ काई येतां देखें माझा मायबाप । घटिका बोटें दिवस लेखीं धरुनियां माप ॥ १ ॥
 । डोळा लवे उजवी स्फुरते बाहे । मन उताविळ भाव सांडुनियां देहे ॥ २ ॥ सुख-
 गोडचिर्ती न लगे आणीक । नाठवे घरदार तान पळाली भूक ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे
 दिवस ऐसा तो कोण । पंढरीचे वाटे येतां मूळ देखेन ॥ ४ ॥

४७० ॥ तुझें द्रव्य करू आणिका मार्गों खावया । धिग् जालें जिणें माझें पंढरी-
 ॥ ४० ॥ काय गा विठोबा तुज ह्याणवें । थोराच्या देवें गोड शुभअशुभ ॥ १ ॥
 राचा धाक निरंतर आझांसी । मरण भलें परि काय अवकळा तैसी ॥ २ ॥ तुझे
 गागत शरण जाऊं आणिकांसी । तुका ह्याणे कवणा लाज हें कां नेणसी ॥ ३ ॥

४७१ ॥ पुरविली आळी । जे जे केली ते ते काळी ॥ ४० ॥ माय तरी ऐसी सांगा ।
 लुवा पांडुरंगा ॥ १ ॥ घेतलें नुतरी । उचलोनि कडियेवरी ॥ २ ॥ तुका ह्याणे घांस ।
 घाली ब्रह्मरस ॥ ३ ॥

४७२ ॥ कयेची सामग्री । देह अवसानावरी ॥ ४० ॥ नको जाऊं हेऊं भंगा ।
 माझें पांडुरंगा ॥ १ ॥ आयुष्य करी उणें । परी मज आवडो कीर्तन ॥ २ ॥ तुका
 हाणी । या वेगळी मना नाणी ॥ ३ ॥

४७३ ॥ गळित जाली काया । हेंचि लळित पंढरिया ॥ ४० ॥ आलें अवसा-
 सांसी । रूप राहिलें मानसी ॥ १ ॥ वाडला कळस । तेथें स्थिरावला रस ॥ २ ॥ तुका
 गोड जालें । नारायणी पोट धालें ॥ ३ ॥

॥ ४७४ ॥ रत्नजडित सिंहासन । वरी बैसले आपण ॥ धू० ॥ कुंचे ढळती सोही
बाही । जवळी रखुमाई राही ॥ १ ॥ नाना उपचारी । सिद्धि बोळगती कामारी ॥ २ ॥
हाती घेऊनि पादुका । उभा बंदिजन तुका ॥ ३ ॥

॥ ४७५ ॥ हिरा शोभला कोंदणी । जडित माणिकांची खाणी ॥ धू० ॥ तैसा विसे
नारायण । मुख सुखाचें मंडण ॥ १ ॥ कोंटी चंद्रलीळा । पूर्णिमेच्या पूर्णकळ ॥ २ ॥
तुका ह्मणे वृष्टि धाये । परतोनि माघारी ते न ये ॥ ३ ॥

॥ ४७६ ॥ पतित पतित । परी मी त्रिवाचा पतित ॥ धू० ॥ परी तूं आपुलिया
सत्ता । मज करावें सरता ॥ १ ॥ नाही चित्तशुद्धी । स्थिर पायांपाशी बुद्धी ॥ २ ॥
अपराधाचा केलों । तुका ह्मणे किती बोलों ॥ ३ ॥

॥ ४७७ ॥ उभारिला हात । जर्गी जाणविली मान ॥ धू० ॥ देव बैसले सिंहासनी ।
आल्या याचका होय धनी ॥ १ ॥ एकाच्या कैबाडें । उगवे बहुतांचे कांडें ॥ २ ॥ सोही
ठायी तुका । नाही पडों देत चुका ॥ ३ ॥

आशीर्वाद.

॥ ४७८ ॥ जीवेंसाठीं यत्नभाव । त्याची नाव बळकट ॥ धू० ॥ पैल तीरा जातों
कांहीं । संदेह नाही भवनसी ॥ १ ॥ विश्वासाची धन्य जाती । तथें वस्ती देवाची ॥ २ ॥
तुका ह्मणे ओळियांचा । देव साचा अंकित ॥ ३ ॥

॥ ४७९ ॥ आशीर्वाद तया जाती । आवडी चित्ती देवाची ॥ धू० ॥ कल्याण तें
असे क्षेम । वाडे प्रेम आगळें ॥ १ ॥ भक्तिभाग्यगांठी धन । त्या नमन जीवासी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे हरिचे दास । तथें आस सकळ ॥ ३ ॥

॥ ४८० ॥ तयासाठीं वेचूं वाणी । अहकौं कार्ना वारता ॥ धू० ॥ क्षेम माझे हरि-
जन । समाधान पुसतां त्यां ॥ १ ॥ परचींचे जे सांगाती । त्यांची याती न विचारी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे धैर्यवंतें । निर्मळचित्तें सरवी ती ॥ ३ ॥

॥ ४८१ ॥ अभय उत्तर संती केलें दान । जालें समाधान चित्त तणें ॥ धू० ॥ आतां
प्रेमसे न घडे खंडण । द्यावें कृपादान नारायणा ॥ १ ॥ आलें जें उचित देहविभागासी ।
तणें पायांपाशी उभी असों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करी पूजन वैखरी । बाबडा उत्तरी गातों
गीत ॥ ३ ॥

॥ ४८२ ॥ असो मंत्रहीन क्रिया । नका चर्या विचारूं ॥ धू० ॥ सेवेमधी जमा धरा ।
कृपा करा शेवटीं ॥ १ ॥ विचारुनि ठाया ठाव । यथें भाव राहिला ॥ २ ॥ आतां तुका-
यापार्शी हेवा । नाही देवा तांतडी ॥ ३ ॥

॥ ४८३ ॥ ऐकें वचन कमळापती । मज रंकाची विनंती ॥ धू० ॥ कर जोडितों
कथाकाळी । आपण असावें जवळी ॥ १ ॥ घेईं ऐसी भाक । मानेन जरि कांहीं भाणिक
॥ २ ॥ तुक्याबंधु ह्मणे देवा । शब्द इतुका राखावा ॥ ३ ॥

॥ ४८४ ॥ आली लळिताची वळ । असा सावध सकळ ॥ धू० ॥ लाहो करा वेगीं

स्मरा । टाळी वाजनि विश्वभरा ॥ १ ॥ जालिया अवसान । न संपडती चरण ॥ २ ॥
तुक्याबंधु ह्याने थोडे । अवधि उरली आहे पुढें ॥ ३ ॥

॥ ४८९ ॥ नेणें गाऊं कांहीं धड बोलतां वचन । कायावाचामनेंसहित आलों शरण
॥ धृ० ॥ करीं अंगीकार नको मोकलूं हरी । पतितपावन ब्रिहें करावी खरी ॥ १ ॥ नेणें
भक्तिभाव तुझा ह्यणवितों शस । जरि देसी अंतर तरि लज्जा कोणास ॥ २ ॥ ह्याने तुक-
याबंधु तुझे धरियेले पाये । आतां कोण तुजा ऐसा आह्मांसी आहे ॥ ३ ॥

॥ ४९० ॥ तूंच मायबाप बंधु सखा आमचा । वित्त गोत जीवलग जीवाचा
॥ धृ० ॥ आणीक प्रमाण नाहीं दुसरें आतां । योगक्षेमभार तुझे घातला मायां ॥ १ ॥
तूंच क्रियाकर्म धर्म देव तू कुळ । तूंच तप तीर्थ व्रत गुरु सकळ ॥ २ ॥ ह्याने तुकया-
बंधु करिता कार्यता देवा । तूंच भाव भक्ति पूजा पुनस्कार आववा ॥ ३ ॥

॥ ४९१ ॥ करुनी उचित । प्रेम घालीं हृदयांत ॥ धृ० ॥ आलों दान मागायास ।
योरी करुनियां आस ॥ १ ॥ चित्तन समर्या । सेवा आपुलीच देई ॥ २ ॥ तुकयाबंधु
ह्याने भावा । मज निरवावें देवा ॥ ३ ॥

॥ ४९२ ॥ गाऊं वाजऊं टाळी रंगीं नाचों उदास । सांडोनि भय लज्जा शंका आस
निरास ॥ धृ० ॥ बळीयाचा बळी तो कैवारी आमुचा । भुक्तिमुक्तिदाता सकळांही
सिद्धीचा ॥ १ ॥ मारूं शब्दसखबाण निःशंक अनिवार । कंठकाचा चुर शिर फोडूं
काळाचें ॥ २ ॥ ह्याने तुकयाबंधु नाहीं जीवाची चाड । आपुलिया तेंथे काय आणि-
कांची भीड ॥ ३ ॥

॥ ४९३ ॥ सांडुनि वैकुण्ठ । उभा विटेवरी नीट ॥ धृ० ॥ आला आला रे जगजेठी ।
भक्ता पुंडलिकाचे भेटी ॥ १ ॥ पैल चंद्रभागे तिरिं । कट धरुनियां करीं ॥ २ ॥ तुक-
याबंधु ह्याने अंबर । गजर होतो जयजयकार ॥ ३ ॥

॥ ४९४ ॥ कृपाळु भक्तांचा । ऐसा पति गोपिकांचा ॥ धृ० ॥ उभा न पाचारितां
शरीं । न सांगतां काम करीं ॥ १ ॥ भाव देखोनि निर्मळ । रजां वोडवी कपाळ ॥ २ ॥
तुक्याबंधु ह्याने न भजा । कारें ऐसा भोळा राजा ॥ ३ ॥

॥ ४९५ ॥ केला अंगीकार पंढरीच्या देवें । आतां काय करिती काळ मशक
मानवें ॥ धृ० ॥ घातलीं बाहेर तीं भय होतें ज्यानें । बैसला आपण तेंथे घालुनियां ठाणें
॥ १ ॥ लागों नेही वारा पुजियाचा अंगासी । हा पुरता निर्धार कळों आला आह्मांसी
॥ २ ॥ ह्याने तुकयाबंधु न लगे करावी चिंता । कोणेशिं आतां बैसलों हस्तीवरी
मायां ॥ ३ ॥

॥ ४९६ ॥ अगोचरी बोलिलों आज्ञेविण आगळें । परी तें आतां न संडावें राडळें
॥ धृ० ॥ जाईल रोकडा बोल न पुसती आह्मां । तुझा तुझें ह्यणविलें पाहा पुरुषोत्तमा
॥ १ ॥ न व्हावा न वजावा न कळतां अन्याय । न धरावें तें मनीं भलता करा उपाय
॥ २ ॥ ह्याने तुकयाबंधु हीन भी ह्यणोनि लाजसी । वारा लागों पाहातोहे उंच्य
झाडाचीं ॥ ३ ॥

।कसिद्धि वाट पाहे रखुमाई । उदक तापलें डेरां चीकसा मर्वुनि
 रंगा उशीर जाला भोजनीं । उभ्या आंचवणा गोपी कळस घेउनी
 त्त सेवेलागीं सकळा । उद्धव अकूर आले पाचारू मुळा ॥ २ ॥
 ति सुगंधा । रत्नसीप-तार्दी वाळा विडिया विनोदा ॥ ३ ॥
 पंढरीराणा । असा सावचित्त सांगे सकळा जना ॥ ४ ॥
 फळ जन उठिले नारायण । आनंदले मुनिजन तिन्ही लोक ॥ धू० ॥
 पांचा गजर । मृदंग विणे अपार टाळ घोळ ॥ १ ॥ जाडोनि
 ।।दर । पायावरी शिर ठेवूनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय पडियेंतें
 गा सुख दुःख ॥ ३ ॥
 विनवणी पार्यीं ठेयीं माथा । परिसावी विनवणी माझी पंढरीनाथा
 ।।वेंतें वाटतें पार्यीं । साहोनि संकोच ठाव थोडासा देई ॥ १ ॥
 जो तुझिया ठाया । पाहें कृपादृष्टि मज पंढरीराया ॥ २ ॥
 वेडीं वांकडीं । नामें भवपाश हातें आपुल्या तोडीं ॥ ३ ॥
 घालुनि तळीं चालती वनमाळी । उमटती कोमळीं कुंकुमाचीं
 भववे सकळ जन । तारियेले पाषाण उदकीं जेणें ॥ १ ॥ पैस धरुनीं
 र्थीं । मौन्य धरुनीं कांहीं नो बोलवें ॥ २ ॥ तुका अवसर जाण-
 झाल मंदिरें कवाडें ॥ ३ ॥
 गेले हरि राहा क्षणभरी । होईल फळ धीर करावा ॥ धू० न करीं
 एक निवांत बैसावें ॥ १ ॥ करुनी मर्दन सारिलें पाणी । न्हाले
 ॥ २ ॥ नेसला सोनसळा विनवी रखुमाई । वाडिलें आतां ठायीं
 अनियां भोजन घेतलें आंचवण । आनंदें नारायण पडुडले ॥ ४ ॥
 ।तां । सकळां बहुतां होतीची ॥ ५ ॥
 । आह्मां कांहीं सांगा जी रखुमाई । शेष उरलें ठायीं सनकादि-
 बाहेरी बैसलों आशा । पुराया आसा एकमेकां ॥ १ ॥ येथवरी आलों
 करुनी आह्मी दातारा ॥ २ ॥ प्रेम देउनियां बहुडा आतां दिला ।
 ल बोला ॥ ३ ॥
 ।ले जन मन जालें निश्चळ । चुकवुनी कोल्हाळ आला तुका
 करावें शयन । रखुमाई आपण समवेत ॥ १ ॥ घेउनियां आलों हातां
 वरणा स्वामीच्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां परिसावीं सादरें ।
 । ॥ ३ ॥
 पाणें माझा जवळील ठाव । निरोपीन भाव होईल तो ॥ धू० ॥ तुहां
 वभावें । उतरुनि जीवें जाईन लोण ॥ १ ॥ एकाएकीं बहु करीन
 आवडीन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तूं जगदानी उदार । फेडशील भार

॥ ५०१ ॥ सिणलेती सेवकां देउनि इच्छादान । केला अभिमान अंगीकारा ॥ धृ० ॥
अहो दीनानाथा आनंदमुरती । तुझांसि शोभती ब्रीदें ऐसी ॥ १ ॥ बहुतांनीं विनक्ति
बहुतां प्रकारीं । सकळां ठायीं हरि पुरलेती ॥ २ ॥ तुका ह्याने अगा कुटुंबवत्सळा
कोण तुझी लीळा जाणे ऐसी ॥ ३ ॥

॥ ५०२ ॥ उठा भागलेती उजगरा । जाला स्वामी निद्रा करा ॥ धृ० ॥ वाट पाहाते
रुक्मिणी । उभी मंचक संवारुणी ॥ १ ॥ केली करा क्षमा । बडबड पुरुषोत्तमा ॥ २ ॥
लागतो चरणा । तुक्याबंधु नारायणा ॥ ३ ॥

॥ ५०३ ॥ पावला प्रसाद आतां उठोनि जावें । आपला तो श्रम कळों येतसे जीवें
॥ धृ० ॥ आतां स्वामी सुखें निद्रा करा गोपाळा । पुरले मनोरथ जातां आपुलिया स्थळा
॥ १ ॥ तुझांसि जागवूं आह्मी आपुलिया चाडा । शुभाशुभ कर्में दोष वाराया पीडा
॥ २ ॥ तुका ह्याने दिलें उच्छिष्टाचें भोजन । आह्वां आपुलिया नाहीं निवडिलें भिन्न ॥ ३ ॥

॥ ५०४ ॥ शब्दांचीं रत्नें करुनी अळंकार । तेणें विश्वंभर पुजियेला ॥ धृ० ॥ भावाचे
उपचार करुनि भोजन । तेणें नारायण जेवविला ॥ १ ॥ संसारा हातीं दिलें आंचवण ।
सुखसुद्धि मन समर्पिलें ॥ २ ॥ रंगली इंद्रियें सुरंग तांबूल । माथां तुळसीवळ समर्पिलें
॥ ३ ॥ एकभावदीप करुनि नीरांजन । देऊनि आसन देहाचें या ॥ ४ ॥ न बोलोनि तुका
करी चरणसेवा । निजविलें देवा माजघरीं ॥ ५ ॥

॥ ५०५ ॥ उठोनियां तुका गोला निजस्थळा । उरले राउळामाजी देव ॥ धृ० ॥
विडल जालें सेवका स्वामीचें । आज्ञे करुनी चित्त समाधान ॥ १ ॥ पड्डलिया हरि
अनंतसैनावरी । तेथें नाहीं उरी कांहीं काम ॥ २ ॥ अवधी बाहेर घालुनि गोला तुका ।
सांगितलें लोकां निजले देव ॥ ३ ॥

दसरा.

॥ ५०६ ॥ पवित्र सुदिन उत्तम दिवस दसरा । सांपडला तो साधा आजि मुहूर्त बरा ।
अर्चा जयजयकार हरि हृदयीं धरा । आळस नका करूं लाहानां सांगातों थोरां ॥ धृ० ॥ या
हो आ हो बाइयानों निघाले हरी । सिलंगणा वेगीं घेउनि भारत्या करीं । ओवाळूं श्रीमुख
वंदूं पाउलें शिरीं । आह्वा देव आले येथे घरिच्या घरीं ॥ १ ॥ अक्षय मुहूर्त औटामध्यें
साधे तें । मग येरी गजें जैसें तैसें होत जाति । ह्याणोनि मागें पुढें कोणी न पाहावें येथें ।
सांडा परतें काम जाऊं हरि सांगातें ॥ २ ॥ बहुतां बहुतां रीतीं चिर्ती धरा हें मनीं ।
नका ये करूं आइकाल ज्या कानीं । मग हें सुख कधीं न देखाल स्वामीं । उरल हायहाय
मागें होईल काहाणी ॥ ३ ॥ ऐसियास वंचती त्यांच्या अभाग्या पार । नाहीं नाहीं नाहीं
सत्य जाणत निर्धार । मग हे वेळ घटिका न ये अजरामर । कळलें असों या मग पड-
तील विचार ॥ ४ ॥ ज्यासाठीं ब्रह्मादिक जालेति पिते । उच्छिष्टा कारणें देव जळीं जाले
भासे । अर्झांगी विश्वमाता लक्ष्मी वसे । तो हा तुक्याबंधु ह्याने आलें अनायासें ॥ ५ ॥

॥ ५०७ ॥ ओवाळूं आरती पंढरीराया । सर्वभावें शरण आलों नुसिया पायां ॥ धृ० ॥

सर्व व्यापून कैसें रूप आकळ । तो हा गौळ्या घरीं जाला कृष्ण बाळ ॥ १ ॥ स्वरूप
गुणातीत जाला अवतारधारी । तो हा पांडुरंग उभा विटवरी ॥ २ ॥ भक्तीधिया काजा
कैसा रूपासि आला । त्रिशाचा तोडर चरणीं मिरविला ॥ ३ ॥ भारतें भारती ओवा-
ळिली । वाखाणितां कीर्ति वाचा परतली ॥ ४ ॥ भावभक्तिबळें होसी कृपाळु देवा । तुका
ह्मणे पांडुरंग तुझ्या न कळती मात्रा ॥ ५ ॥

॥ ५०८ ॥ करुनि भारती । आतां ओवाळूं श्रीपती ॥ धू० ॥ आजि पुरले नवस ।
धन्य जाला हा दिवस ॥ १ ॥ पाहा वो सकळा । पुण्यवंता तुझी बाळा ॥ २ ॥ तुका वाहे
ठाळी । होता सन्निध जवळी ॥ ३ ॥

॥ ५०९ ॥ ब्याल माळ जरी पडेंन मी पायां । वंडवत वायां कोण वेची ॥ धू० ॥ आलें
तें हिशोबें अवधिया प्रमाण । ब्यावें तरी दान मान होतो ॥ १ ॥ मोकळिया मनें ब्याल
जरी सेवा । प्रसाद पाठवा लवकरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझी जालिया कृपण । नामाची
जतन मग कैची ॥ ३ ॥

॥ ५१० ॥ तुझीं जावें निजमंदिरा । आह्मी जातों आपल्या घरा ॥ धू० ॥ विठोबा
लोभ असों देई । आह्मी असों तुमचे पाई ॥ १ ॥ चित्त करी सेवा । आह्मी जातों
आपल्या गांवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दिशा भुलों । फिरोन पायापाशीं आलों ॥ ३ ॥

॥ ५११ ॥ पाहें प्रसादाची वाट । ब्यावें धोवनियां ताट ॥ धू० ॥ शेष घेऊनि जाईन ।
तुमचें जालिया भोजन ॥ १ ॥ जालों एकसवा । तुझां आडुनीयां देवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
चित्त । करुनि राहिलों निश्चित ॥ ३ ॥

॥ ५१२ ॥ केली कटकट गाऊं नाचों नेणतां । लाज नाही भय आह्मां पांटाचीं
धिता ॥ धू० ॥ बैसा सिणलेती पाय रगडूं हातारा । जाणडूं ब्या वारा उब जाली शरीर
॥ १ ॥ उशिरा उशीर किती काय ह्मणावा । जननिये बाळका कोप कांहीं न धरीवा ॥ २ ॥
तुझिये संगतीं आह्मी करूं कोल्हाळ । तुका ह्मणे बाळें अवधीं मिळोन गोपाळ ॥ ३ ॥

॥ ५१३ ॥ कळस बाहियेला शिरीं । सहस्रनामें पूजा करीं ॥ धू० ॥ पीक पिकलें
पिकलें । घन हाटोनियां आलें ॥ १ ॥ शेवटींचें दान । भागा आला नारायण ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे पोट । भरलें वारले बोभाट ॥ ३ ॥

॥ ५१४ ॥ आरुष शब्द बोलों मनीं न धरावें कांहीं । लाडियाळ बाळकें तूंचि आमुचीं
आई ॥ धू० ॥ देई वे निठाबाई प्रेमभातुकें । अवधियां कथतुकें लहानां थोरों सकळां ॥ १ ॥
असो नसो भाव आलों तुझिया टाया । पाहें कृपाकृष्ट आतां पंडरीराया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
आह्मी तुझीं वेडीं वांकुडीं । नामें भवपाशा आतां आपुलिया तोडीं ॥ ३ ॥

॥ ५१५ ॥ आडकलें देवद्वार । व्यर्थ काय करकर ॥ धू० ॥ आतां चला जाऊं घरा ।
नका करूं उजगरा ॥ १ ॥ देवा लागलीसे निज । यथें उभ्या काय काज ॥ २ ॥ राख
येतो देवा । तुका ह्मणे नेधे सेवा ॥ ३ ॥

॥ ५१६ ॥ कृष्ण माझी माता कृष्ण माझा पिता । बहिणी बंधु मुलता कृष्ण माझा
॥ धू० ॥ कृष्ण माझा गुरु कृष्ण माझे तांक । उत्तरी पैलपाक भवनहीची ॥ १ ॥ कृष्ण माझे

मन कृष्ण माझे जन । सोडरा सज्जन कृष्ण माझा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा श्रीकृष्ण
विसावा । वाटे न करावा परता जीवा ॥ ३ ॥

॥ ५१७ ॥ कृपा करावी भगवंतें । ऐसा शिष्य द्यावा मातें ॥ धृ० ॥ माझे व्रत जो
चालवी । त्यासि द्यावें त्वां पालवी ॥ १ ॥ व्हावा ब्रह्मज्ञानी गुंडा । तिहीं लोकां ज्याचा
झोंडा ॥ २ ॥ तुका हाका मारी । माझ्या विठोबाच्या द्वारी ॥ ३ ॥

॥ ५१८ ॥ जातो वाराणसी । निरवी गाई घोडे ह्येसी ॥ धृ० ॥ गेलों येतो नाही
शेसा । सत्व मानावा भरवसा ॥ १ ॥ नका काढूं माझी पेंवें । तुझी वरळा भूस खावें
॥ २ ॥ भिकारियाचे पाठी । तुझी घेउनि लागा काठी ॥ ३ ॥ सांगाल जेवाया ब्राह्मण ।
तरी कापाल माझी मान ॥ ४ ॥ वोकलिया वोका । म्यां खचिला नाही रुका ॥ ५ ॥
तुझी खावें ताकपाणी । जतन करा तूपलोणी ॥ ६ ॥ नाही माझे मनी । पोरें रांडा नाग-
त्रणी ॥ ७ ॥ तुका ह्मणे नीट । होतें तैसे बोल स्पष्ट ॥ ८ ॥

॥ ५१९ ॥ कास घालोनि बळकट । झालों कळिकाळासी नीट । केली पायवाट ।
भर्वासि धूवरुनी ॥ धृ० ॥ या रे या रे लाहान थोर । याति भलते नारीनर । करावा
विचार । न लगे चिंता कोणासी ॥ १ ॥ कामी गुंतले रिकामे । जपी येथें जमे । लाविले
दमामे । मुक्त आणि मुमुक्षा ॥ २ ॥ एकंदर शिका । पाटविला इहलोका । आलों ह्मणे
तुका । मी नामाचा धारक ॥ ३ ॥

॥ ५२० ॥ आह्मी वैकुंठवासी । आलों याचि कारणासी । बोलिले जे ऋषी ।
स्वाच भावें वर्तावया ॥ धृ० ॥ सांडूं संतांचे मारग । आडरानें भरलें जग । उच्छिष्टाचा
भाग । शेष उरलें तें सेवूं ॥ १ ॥ अर्थें लोपली पुराणें । नाश केला शब्दज्ञानें । विषयलोभी
मन । साधनें बुडविली ॥ २ ॥ पिढूं भक्तीचा डांगोरा । कळिकाळासी दरारा । तुका ह्मणे
करा । जयजयकार आनंदें ॥ ३ ॥

॥ ५२१ ॥ बळियाचें अंकित । आह्मी जालों बळिवंत ॥ धृ० ॥ लाता हाणोनि
संसार । केला षडूर्मीचा मारा ॥ १ ॥ जन धन तन । केलें तृणाही समान ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे आतां । आह्मी मुक्तीचिया माथां ॥ ३ ॥

॥ ५२२ ॥ मृत्युलोकीं आह्मां आवडती परी । नाही एका हरिनामेंविण ॥ धृ० ॥
विदले हें चित्त प्रपंचापासुनी । वमन हें मनी बैसलेसे ॥ १ ॥ सोनें रूपें आह्मां मृत्तिके
समान । माणिकें पाषाण खडे तैसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तैशा विसतील नारी । रिसाचि-
थापरी आह्मांपुढें ॥ ३ ॥

॥ ५२३ ॥ स्त्रियांचा तो संग नको नारायणा । काष्टा या पाषाणामृत्तिकेच्या ॥ धृ० ॥
नाठवे हा देव न घडे भजन । लांचावले मन आवरे ना ॥ १ ॥ वृष्टिमुखें मरण इंद्रियाच्या
द्वारें । लावण्य तें खरें दुःखमूळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जरी अग्नि जाला साधू । परी पावे
बाधूं संघट्टणें ॥ ३ ॥

॥ ५२४ ॥ पराविद्या नारी रखुमाईसमान । हें गेलें नेमून ठायींचेची ॥ धृ० ॥ जाई
त्रो तूं माते न करी सायास । आह्मी विष्णुदास नव्हों तैसे ॥ १ ॥ न साहावें मज तुझें हें

पतन । नको हें वचन दुष्ट वसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुज पाहिजे भ्रतार । तरी काय नर थोडे जाले ॥ ३ ॥

॥ ५२५ ॥ भक्तिप्रतिपाळे हीन वो वत्सळे । विडले कृपाळे होसी माये ॥ धृ० ॥ पडिला विसर माझा काय गुणें । कपाळ हें उणें काय करूं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझें जाळूनि संचित । करी वो उचित भेट देई ॥ २ ॥

॥ ५२६ ॥ तुजविण मज कोण वो सोयरे । आणीक दुसरें पांडुरंगे ॥ धृ० ॥ लागलीसैं आस पाहा तुझें वास । रात्री वो दिवस लेखीं बोटी ॥ १ ॥ काम गोड मज न लगे हा धंदा । तुका ह्मणे सदा हेंचि ध्यान ॥ २ ॥

॥ ५२७ ॥ पढियेंतें आह्मी तुजपार्शी मागावें । जीवींचें सांगावें हितगुज ॥ धृ० ॥ पाळसील लळे हीन वो वत्सले । कृपाळे विडले जननिधे ॥ १ ॥ जीव भाव तुझ्या ठेवि-बेला पार्थी । तूचि सर्वा ठार्थी एक आह्मां ॥ २ ॥ तुजियाचा संग लागो नेही वारा । नाही जात घरा आणिकांच्या ॥ ३ ॥ सर्वसत्ता एकी आहे तुजपार्शी । ठावें आहे देसी मागेन तें ॥ ४ ॥ ह्मणउनी पुढें मांडियेली आळी । थिकोनियां चोळी डोळे तुका ॥ ५ ॥

॥ ५२८ ॥ कोण पर्वकाळ पहासील तीथ । होतें माझें चिन्त कासावीस ॥ धृ० ॥ पाठवीं भातुकें प्रेरिं झडकरी । नको राखों उरी पांडुरंगा ॥ १ ॥ न धरावा कोप मजवरी काहीं । अवगुणी अन्यायी ह्मणोनियां ॥ २ ॥ काय रडवीसी नेणतियां पोरं । जाण-तियां थोरं याचिपरी ॥ ३ ॥ काय उभी कर देवुनियां कर्दी । बुझावीं धाकुटी लडिवाळें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आतां पदरासी पिळा । घालीन निराळा नव्हे मग ॥ ५ ॥

॥ ५२९ ॥ कां हो देवा काहीं न बोलाचि गोष्टी । कां मज हिंपुटी करीतसा ॥ धृ० ॥ कंठी प्राण पाहें वचनाची आस । तों दिसे उदास धरिलें ऐसें ॥ १ ॥ येणें काळें बुंधी घेतलीसे खोल । कां नये विटाळ होऊं माझा ॥ २ ॥ लाज वाटे मज ह्मणवितां देवाचा । न पुससी फुकाचा तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ ५३० ॥ उचित तें काय जाणावें दुर्बळें । थोरिवेचें काळें तोंड देवा ॥ धृ० ॥ देतां हाका कोणी नाइकतीं द्वारी । ओस कोणी घरीं नाहीं ऐसें ॥ १ ॥ आलिया अतीता शब्द समाधान । करितां वचन काय वेंचे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझां साजे हें श्रीहरी । आह्मी निलाजिरीं नव्हां ऐसीं ॥ ३ ॥

॥ ५३१ ॥ आह्मी मागों ऐसें नाही तुजपार्शी । जरी तूं भीतोसि पांडुरंगा ॥ धृ० ॥ पाहें विचारूनि आहे तुज ठावें । आह्मी धालों नावें तुझ्या एका ॥ १ ॥ ऋद्रिसिद्धि तुझें मुख्य भांडवल । हें तों आह्मां फोल भक्तीपुढें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाऊं वैकुंठा चालत । बैसोनि निश्चित सुख भोगूं ॥ ३ ॥

॥ ५३२ ॥ न लगे हें मज तुझें ब्रह्मज्ञान । गोजिरें सगुण रूप पुरे ॥ धृ० ॥ लगला उच्चरि पतितपावना । विसरोनि वचना गेलासि या ॥ १ ॥ जाळोनि संसार बैसलें अंगणीं । तुझें नाहीं मनीं मानसीं ही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नको रागे जो विडला । उठीं देई मला भेटी आतां ॥ ३ ॥

॥ ५३३ ॥ कमोदिनी काय जाणे तो परिमळ । भ्रमर सकळ भोगीतसे ॥ धृ० ॥
तैसें तुज ठावें नाही तुझे नाम । आह्मीच तें प्रेमसुख जाणों ॥ १ ॥ माते तृण बाळा
बुधाची ते गोडी । ज्याची नये जोडी त्यासी कामा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मुक्ताफळ शिपी-
पोटी । नाही त्याची भेटी भोग तिथे ॥ ३ ॥

॥ ५३४ ॥ काय सांगों तुझ्या चरणांच्या सुखा । अनुभव ठाडका नाही तुज ॥ धृ० ॥
बोलातां हें कैसें वाटे खरेपण । अमृताचे गुण अमृतासी ॥ १ ॥ आह्मी एकाएका ग्वाही
मावपुतें । जाणों तें निरुतें सुख दोषें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मां मोक्षाचा कांदाळा । कां
तुझी गोपाळा नेणां ऐसें ॥ ३ ॥

॥ ५३५ ॥ देखोनियां तुझ्या रूपाचा आकार । उभा कटी कर ठेवूनियां ॥ धृ० ॥
तेणें माझ्या चित्ता होतें समाधान । वाटतें चरण न सोडावे ॥ १ ॥ मुखें गातां गीत
वाजवीतो दाळी । नाचतो राडळी प्रेमसुखें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज तुझ्या नामापुढे ।
तुच्छ हें बापुडें सकळी काळ ॥ ३ ॥

॥ ५३६ ॥ आतां येणेंविण नाही आह्मां चाड । कोण बडबड करी वांयां ॥ धृ० ॥
सुख तेंचि दुःख पुण्य पाप खरें । हें तों आह्मां बरें कळों आलें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे
वाचा वाहिली अनंता । बोलायाचें आतां काम नाही ॥ २ ॥

॥ ५३७ ॥ बोलो अबोलणें मरोनियां जिणें । असोनि नसणें जानि आह्मां ॥ धृ० ॥
भोगी त्याग जाला संगीच असंग । तोडियेले लाग माग दोन्ही ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नव्हे
दिसतों मी तैसा । पुसणें तें पुसा पांडुरंगा ॥ २ ॥

॥ ५३८ ॥ अधिकार तैसा दावियेले मार्ग । चालतां हें मग कळों येतें ॥ धृ० ॥ जाळूं
नये नांव पावलेनि पार । मागील आधार बहुतांचा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे रोग वैद्याचे अंगां ।
नाहीं करी जर्गी उपकार ॥ २ ॥

॥ ५३९ ॥ संवसार तीहीं केला पाठमोरा । नाही द्रव्य दारा जया चिर्ती ॥ धृ० ॥
शुभाशुभ नाही हर्षामर्ष अंगां । जनार्दन जर्गी होऊनि टेला ॥ १ ॥ तुका ह्मणे देहें दिला
दुःखरें । ज्यासि दुसरें नाही मग ॥ २ ॥

॥ ५४० ॥ देहबुद्धि वसे लोभ जया चिर्ती । आपुलें जाणती परावें जे ॥ धृ० ॥
तयासि चालतां पाहिजे सिसौरी । दुःख पावे करी असत्य तो ॥ १ ॥ तुका ह्मणे धर्म
रक्षाया कारणें । छाया इच्छीं उन्हे तापला तो ॥ २ ॥

॥ ५४१ ॥ काळें खादला हा अवधा आकार । उत्पत्तिसेहारघडमोडी ॥ धृ० ॥ बीज
तो अंकुर आच्छादिला पोटी । अनंता सेवटी एकाचिया ॥ १ ॥ तुका ह्मणे शब्दें व्यापिलें
आकाश । गुढार हें तैसें कळों नये ॥ २ ॥

॥ ५४२ ॥ आणीक काळें न चले उपाय । धरावे या पाय विठोबाचे ॥ धृ० ॥ अव-
घेंचि पुण्य असे तथा पोटी । अवधियां तुटी होय पापा ॥ १ ॥ अवघें मोकळें अवधियां
काळें । उद्दरती कुळें नरनारी ॥ २ ॥ काळ वेळ नाही गर्भवासुदुःखें । उच्चारितां मुखें
नाम एक ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांहीं न लगे सांडावें । सांगतसें भावें घेती तथा ॥ ४ ॥

॥ ५४३ ॥ कां रे माझा तुज न ये कळवळा । असोनि जवळा हृदयस्था ॥ धृ० ॥
अगा नारायणा निष्ठुरा निर्गुणा । केला शोक नेणां कंठस्फोट ॥ १ ॥ कां हे चित्त नाही
पावले विश्वांती । इंद्रियांची गति कुठेचि ना ॥ २ ॥ तुका झणे कां रे धरियेला कोप ।
पाप सरले नेणां पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ५४४ ॥ दीनानाथा तुझीं द्विदें चराचर । घेसील कैवार शरणागता ॥ धृ० ॥
पुराणीं जे तुझे गर्जती पवाड । ते आह्मा रोकडे कळों आले ॥ १ ॥ आपुल्या हासांनि
न साहासी उणे । उभा त्याकारणे राहिलासी ॥ २ ॥ चक्र गदा हातीं आयुधे अपारिं ।
न्यून तथें पुरें करूं धावें ॥ ३ ॥ तुका झणे तुज भक्तीचें कारण । करावया पूर्ण अव-
तार ॥ ४ ॥

॥ ५४५ ॥ वर्णू महिमा ऐसी नाही मज वाचा । न बोलवे साचा पार तुझा ॥ धृ० ॥
दर्याची हे काया ठविली चरणीं । आतां ओवाळुनि काय सांडूं ॥ १ ॥ नाही भाव ऐसा
करूं तुझी सेवा । जीव वाहू देवा तोही तुझा ॥ २ ॥ मज माझे कांहीं न दिसे पाहातां ।
जें तुज अनंता समर्पावें ॥ ३ ॥ तुका झणे आतां नाही मज थार । तुझे उपकार
फेडावया ॥ ४ ॥

॥ ५४६ ॥ नाही सुख मज न लगे हा मान । न राहे हें जन काय करूं ॥ धृ० ॥
देहउपचार पोळतसे अंग । विषतुल्य चांग मिष्टान्न तें ॥ १ ॥ नाइकवे स्तुति वाणितां
योरीव । हातो माझा जीव कासावीस ॥ २ ॥ तुज पावें ऐसी सांग कांहीं कळा । नको
मृगजळा गोंधूं मज ॥ ३ ॥ तुका झणे आतां करीं माझे हित ॥ काढावें जळत
आर्गांतुनी ॥ ४ ॥

॥ ५४७ ॥ न मिळो खावया न वाडो संतान । परि हा नारायण कृपा करो ॥ धृ० ॥
ऐसी माझी वाचा मज उपदेशी । आणीक लोकांसी हेंचि सांगें ॥ १ ॥ विटंबो शरीर होत
कां विपत्ती । परि राहो चित्ती नारायण ॥ २ ॥ तुका झणे नासिवंत हें सकळ । आठवें
गोपाळ तेंचि हित ॥ ३ ॥

॥ ५४८ ॥ पिंड पोसावे हें अधमाचें ज्ञान । विलास मिष्टान्न करूनियां ॥ धृ० ॥ शरीर
रक्षावें हा धर्म बोलती । काय असे हातीं तयाचिया ॥ १ ॥ क्षणभंगुर हें जाय न कळतां ।
मास गिळी सत्ता नाही हातीं ॥ २ ॥ कर्तिलीं देहें कापियेलें मांस । गेले वनवासा
शुकादिक ॥ ३ ॥ तुका झणे राज्य करितां जनक । भग्नीमाजी एक पाय जळें ॥ ४ ॥

॥ ५४९ ॥ जरी माझी कोणी कापितील मान । तरी नको आन वदों जिद्धे ॥ धृ० ॥
सकळां इंद्रियां हे माझी विनंती । नका होऊं परतीं पांडुरंगा ॥ १ ॥ आणिकांचीं मात
नाइकावी कार्नी । आणीक नयर्नी न पाहावें ॥ २ ॥ चित्ता तुवां पायीं रहावें अखंडित ।
होडनी निश्चित एकविध ॥ ३ ॥ चला पाय हात हेंचि काम करा । माझ्या नमस्कारा
विठोबाच्या ॥ ४ ॥ तुका झणे तुझां भय काय करी । धमुचा कैवारी नारायण ॥ ५ ॥

॥ ५५० ॥ करिसी तें देवा करीं माझे सुखें । परी मी त्यासी मुखें न झणें संत
॥ धृ० ॥ जया राज्य ब्रह्म करणें उपाजना । वद्य संभमाना इच्छे जाले ॥ १ ॥ जगदेव

परी निवडीन निराळे । ज्ञानाचे आंधळे भारवाही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भय न धरीं
मानसीं । ऐसियाचे विशीं करितां वंद ॥ ३ ॥

॥ ५५१ ॥ ह्मणविती ऐसे आइकतों संत । न देखीजे होत डोळां कोणीं ॥ ५० ॥
ऐसियांचा कोण मानितें विश्वास । निवडे तो रस घाईडाई ॥ १ ॥ पर्जन्याचे काळीं
वाहाळाचे नद । ओसरतां बुंद न थारेची ॥ २ ॥ हिऱ्या ऐशा गारा विसती दुरीन ।
तुका ह्मणे घन न भेटे तीं ॥ ३ ॥

॥ ५५२ ॥ भतिवाद लावी । एक बोट सोंग दावी ॥ ५० ॥ त्याच्या बहुरूपी नद ।
नव्हे वैष्णव तो चाट ॥ १ ॥ प्रतिपादी वाळी । एक पूजी एका छळी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
नाहीं । भूतदया ज्याचे ठार्यां ॥ ३ ॥

॥ ५५३ ॥ पोटाचे ते नट पाहों नये छंद । विषयांचे भेद विषयरूप ॥ ५० ॥ अर्थी पर-
मार्थ कैसा घडों सके । चिन्त लोभी भीके सोंग थांयां ॥ १ ॥ देवार्ची चरित्रे हाखबिती
लीळा । लाघवाच्या कळा मोहावया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चिर्ती राहे अभिलास । शोषां
नरकवास सारिखाची ॥ ३ ॥

॥ ५५४ ॥ भुंकती तीं थारीं भुंकीं । आपण त्यांचें नये शिकों ॥ ५० ॥ भाविकांनीं
दुर्जनाचें । मानूं नये कांहीं साचें ॥ १ ॥ होईल तैसें बळ । फजित कराव ते स्वळ ॥ २ ॥
तुका ह्मणे त्यांचें । पाप नाहीं ताडणाचें ॥ ३ ॥

॥ ५५५ ॥ जप करितां राग । आला जवळी तो मांग ॥ ५० ॥ नको भोंवतानें जर्गी ।
पाहों जवळी राख वंगी ॥ १ ॥ कुडद्याची संगती । सदा भोजन पंगती ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे ब्रह्म । साधी विरहित कर्म ॥ ३ ॥

॥ ५५६ ॥ कांहींच मी नव्हे कोणिये गांवाच्या । एकट ठार्यांच्या ठार्यां एक ॥ ५० ॥
नाहीं जात कोठें येत किरोनियां । अवघेंचि थांयांविण बोलें ॥ १ ॥ नाहीं मज कोणीं
आपुलें दुसरें । कोणाचा मी खरें कांहीं नव्हे ॥ २ ॥ नाहीं आह्मां ज्याचें मरायें लागन ।
आहों अखंडित जैसे तैसे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नांवरूप नाहीं आह्मां । वेगळा ह्या कर्मां
अकर्मासी ॥ ४ ॥

लोहगांवास परचक्रवेदा पडला.

॥ ५५७ ॥ न देखेवे डोळां ऐसा हा आकांत । परपीडे चिन्त दुःखी होतें ॥ ५० ॥
काय तुझी थेंपें नसालें जालें । आह्मीं न देखिलें पाहिजे हें ॥ १ ॥ परचक्र कोठें हरि-
वासांच्या वासें । न देखिजेत देशें राहातिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझी लाजबिती सेवा ।
हीनपणें देवा जिणें झालें ॥ ३ ॥

॥ ५५८ ॥ काय म्यां मानावें हरिकथेंचें फळ । तरिजे सकळ जर्मी ऐसें ॥ ५० ॥
सच्छेद तो असे हा गे आरंभला । रोकडें विडला परचक्र ॥ १ ॥ पापाविण नाहीं पाप
येत पुढें । साक्षीसी रोकडें साक्ष आलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जेथें बसतील वास । तेथें तुझा
वास कैसा आतां ॥ ३ ॥

॥ ५५९ ॥ भीत नाही आतां आपुल्या मरणा । दुःखी होतां जना न देखवे ॥ धृ० ॥
आमची तो जाती ऐसी परंपरा । कां तुझी वातारा नेणां ऐसें ॥ १ ॥ भजनीं विक्षेप तेंचि
पै मरण । न वजावा क्षण एक वायां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाहीं आघाताचा वारा । ते स्थळीं
वातारा ठाव मागें ॥ ३ ॥

॥ ५६० ॥ फिरंगी वाखर लोखंडाचे विळे । परि ते निराळे गुणमोल ॥ धृ० ॥ पाथरी
प्रतिमा एकचि पाषाण । परि तें महिमान वेगळालें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तैशा नव्हतील
परी । संतजना सरी सारिखिया ॥ २ ॥

॥ ५६१ ॥ कोण जाणे कोणा घडे उपासना । कोण या वचनाप्रति पावे ॥ धृ० ॥
आतां माझा श्रोता वक्ता तूंचि देवा । करावी ते सेवा तुझीच म्यां ॥ १ ॥ कुशळ चतुर
येथें न सरते । करितील रिते तर्क मते ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जालें पेंथें एके घरीं । मज
आणि हरि तुझां गांठी ॥ ३ ॥

॥ ५६२ ॥ आमचा विनोद तें जगा मरण । करिती भावहीण दखोवैर्खां ॥ धृ० ॥ न
कळे सतंत हिताचा विचार । तो हे दारोदार खाती फेरे ॥ १ ॥ वंदिलें वंदावें निंदिलें
निंदावें । एक गेलें जावें त्याचि वाटा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोणी नाहकें सांगतां । होती
यमदुता वरपडे ॥ ३ ॥

॥ ५६३ ॥ दीप घेउनीयां धुंडिती अंधार । भेदे हा विचार अवदित ॥ धृ० ॥ विष्णु-
दास आही न भयें कळिकाळा । भुलों मृगजळा न घडे तें ॥ १ ॥ उघळितां माती रवि-
कळा मळे ॥ हें कैसें न कळे भाग्यहीना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तूणें झांके हुताशन । हें तंव
वचन वाउगेंचि ॥ ३ ॥

॥ ५६४ ॥ नटनादधें अवघें संपादिलें सोंग । भेद हाऊं रंग न पालडे ॥ धृ० ॥ मांडि-
येला खेळ कौतुक बहुरूप । आपुलें स्वरूप जाणतसों ॥ १ ॥ स्फटिकाची शिळा उपाधि
न मिळे । भाव दावी पिवळे लाल संगें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आही या जनाविरहित ॥
होउनी निश्चित क्रीडा करूं ॥ ३ ॥

॥ ५६५ ॥ तुजविण वाणीं आणिकांची थोरी । तरी माझी हरि जिह्वा झडो ॥ धृ० ॥
तुजविण चित्ता आवडे आणीक । तरी हा मस्तक भंगो माझा ॥ १ ॥ नेत्रीं आणिकांसि
पाहीन आवडी । जातुतेचि घडी चांडाळ हे ॥ २ ॥ कथामृतपान न करिती श्रवण । काय
प्रयोजन मग यांचें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे काय वांचून कारण । तुज एक क्षण विसंबतां ॥ ४ ॥

स्वामींचे स्त्रीं स्वामींस कठिण उत्तरें केलीं ते.

॥ ५६६ ॥ मजचि भोंवता केला येणें जोग । काय याचा भोग अंतरला ॥ धृ० ॥
चालोनियां घरा सर्वें सुखें येती । माझी तों फजीती चुकेचि ना ॥ १ ॥ कोणाची बाईल
होऊनियां वोढूं । संवसारीं काढूं आपदा किती ॥ २ ॥ काय तरी देऊं तोडितील पोरें ।
मरती तरी बरें होतें आतां ॥ ३ ॥ काहीं नेही वांचों धोवियेलें घर । सारवावया डोर
शेण नाहीं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे रांड न करितां विचार । वाहुनियां भार कुंये मायां ॥ ५ ॥

पान्हा । नांव घेतां पंढरीराणा ॥ १ ॥ कोठें न दिसे पाहतां । उडी घाली अवचिता ॥ २ ॥ सुख ठेवीं आह्मासार्थी । दुःख आपणची घोंटी ॥ ३ ॥ आह्मां घाली पाठी-
कडे । पुढें कळिकाळाशीं भिडे ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे कृपानिधी । आह्मां उतर्रीं नावे-
मर्थी ॥ ५ ॥

॥ ५७७ ॥ रवि रश्मिकळा । नये काढितां निराळा ॥ धू० ॥ तैसा आह्मां जाला भाव
अंगी जडोनि ठेला देव ॥ १ ॥ गोडी साकरेपासुनी । कैसी निवडती सोन्ही ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे नाइ उटी । विरोनि जाय नभा पोटी ॥ ३ ॥

॥ ५७८ ॥ थोडें परी निरें । अविट तें घ्यावें खरें ॥ धू० ॥ घ्यावें जेणें नये तुटी ।
बीज वाढे बीजा पोटी ॥ १ ॥ शिक्त ठेवीं स्वाही । आणकार्शां चाड नाही ॥ २ ॥ आपलें
तें हित फार । तुका ह्मणे खरें सार ॥ ३ ॥

॥ ५७९ ॥ अवघे देव साध । परी या अवगुणांच्या बाध ॥ धू० ॥ ह्मणउनी नव्हें
सरी । राहे एका एक दुरी ॥ १ ॥ ऊंस कांदा एक आळां । स्वाद गोडीच्या निराळा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे नव्हें सरी । विष अमृताची परी ॥ ३ ॥

॥ ५८० ॥ शांतीपरतें नाही सुख । येर अवघेंची दुःख ॥ धू० ॥ ह्मणउनी शांति
धरा । उतराल पैल तीरा ॥ १ ॥ खवळलिया कामकार्थी । अंगी भरती आधिच्याधी
॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्रिविध ताप । जाती मग आपेंआप ॥ ३ ॥

॥ ५८१ ॥ गोडीपणें जैसा गुळ । तैसा देव जाला सकळ ॥ धू० ॥ आतां भजो कवणे
परी । देव सबाह्य अंतर्गी ॥ १ ॥ उक्ता वेगळा । नव्हें तरंग निराळा ॥ २ ॥ हेम अळं-
कारा नामी । तुका ह्मणे तैसे आह्मां ॥ ३ ॥

॥ ५८२ ॥ परमप्रपदा नुच्छ करिती सर्वदा ॥ धू० ॥ हेचि ज्यांचें धन । सदा हरीचें
स्मरण ॥ १ ॥ इंद्रपदाचिक भोग । भोग नव्हें तां भवरोग ॥ २ ॥ सार्वभौमराज्य । स्वासि
कांहीं नाही काज ॥ ३ ॥ पाताळींचें आधिपत्य । ते तों मानिती विपत्य ॥ ४ ॥ योग-
सिद्धिसार । ज्यासि वाटे तें असार ॥ ५ ॥ मोक्षायेवढें सुख । सुख नव्हेंचि ते दुःख
॥ ६ ॥ तुका ह्मणे हरीविण । त्यासि अवघा वाटे सिण ॥ ७ ॥

॥ ५८३ ॥ मोहोऱ्याच्या संगें । सुत नव्हें आगीजोगें ॥ धू० ॥ नाही तरी त्याचे
भक्ष । काय सांगणें ते साक्ष ॥ १ ॥ स्वामीच्या अंगें । रूप नव्हें कोणाजोगें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे खोडी । देवमनी न देती वडी ॥ ३ ॥

॥ ५८४ ॥ मजसवें नको चेष्टा । नव्हें साळी कांहीं कोष्टा ॥ धू० ॥ बस सांडोनि
दिमाख । जाय काळें करीं मुख ॥ १ ॥ यथें न संर चार । हीण भाणीक बह्यार ॥ २ ॥
तुका विष्णुदास । रस जाणतो नीरस ॥ ३ ॥

॥ ५८५ ॥ भाव देवाचें उचित । भाव तोंचि भगवंत ॥ धू० ॥ भन्यभन्य झुज
जाती । संदेह कैचा तेंयें चित्ती ॥ १ ॥ बहुत बराडी । देवजवळी भावडी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे हें रोकडें । लाभ अधिक रिचो खडें ॥ ३ ॥

॥ ५८६ ॥ गौरव गौरवापरतें । फळ सत्याचे संकल्प ॥ धू० ॥ काठिण योगाहुनि

॥ ५६७ ॥ काय नेणों होता रावेदार मला । वेर तो साधिला होउनि गोहो ॥ धू० ॥
किती सर्वकाळ सोसावे हें दुःख । किती लोकां मुख वासूं तरी ॥ १ ॥ झवे आणुली
आई काय माझे केलें । धड या विडलें संसाराचें ॥ २ ॥ तुका झणे येती बाइले असडे ।
फंदोनियां रडे हांसे काहीं ॥ ३ ॥

॥ ५६८ ॥ गाणी आली घरा । झणे खाऊं नेही पोग ॥ धू० ॥ भरी लोकांची पांदोरी ।
मेला चोरटा खाणोरी ॥ १ ॥ खवळली पिती । हाता झोंबे जैसी लांसी ॥ २ ॥ तुका
झणे खोटा । रांडें संचिताचा सांटा ॥ ३ ॥

॥ ५६९ ॥ आतां पोरा काय खासी । गोहो जाला देवळसी ॥ धू० ॥ डोवके तिन्ही
घातल्या माळा । उद्माचा सांडी च्वाळा ॥ १ ॥ आपल्या पीटा केली धार । आमचा
बाही येसरार ॥ २ ॥ हातीं टाळ तोंड वासी । गाय देवळी देवापासी ॥ ३ ॥ आतां भाड्डी
करुं काय । न बसे घरीं राणा जाय ॥ ४ ॥ तुका झणे आतां धीरी । आह्वांन नाहीं
जालें तरी ॥ ५ ॥

॥ ५७० ॥ बरें जाळें गेलें । आजी अवघें मिळालें ॥ धू० ॥ आतां खाईन पोटभरी ।
ओल्या कोरड्या भाकरी ॥ १ ॥ किती तरी तोंड । यार्गी वाजवूं मी रांड ॥ २ ॥ तुका
बाइले मानवला । चीथू करुनियां बोला ॥ ३ ॥

॥ ५७१ ॥ न करवे धंदा । आइता तोंडी पडे लोंदा ॥ धू० ॥ उठितें ते कुटितें
टाळ । अवघा मांडिला कोल्हाळ ॥ १ ॥ जीवताचि मले । लाजा वाडुनियां प्याले ॥ २ ॥
संसाराकडे । न पाहाती ओस पडे ॥ ३ ॥ तळमळती चांच्या रांडा । घालिती जीवा
नावें धोंडा ॥ ४ ॥ तुका झणे बरें जाले । घे ने बाइले लीहिले ॥ ५ ॥

॥ ५७२ ॥ कोण घरा येतें आमुच्या काशाला । काय उयाचा स्थाला नाही धंदा
॥ धू० ॥ देवासाठीं जालें ब्रह्मांड सांदरे । कामळया उत्तरे काय वेचे ॥ १ ॥ माने पाचा-
रितां नव्हे आराणुक । ऐसे येती लोक प्रीतीसाठी ॥ २ ॥ तुका झणे रांडें मावडे भूषण ।
कांतिलेंसे श्वान लागे पाठी ॥ ३ ॥

॥ ५७३ ॥ भाव धरी तथा तारील पाषाण । दुर्जना सज्जन काय करी ॥ धू० ॥
करितां नव्हे नीट श्वानाचें हें पुच्छ । खापरा परीस काय करी ॥ १ ॥ काय करिल तथा
साकरेचें आळें । बीज तैसी फळें येती तथा ॥ २ ॥ तुका झणे वज्र भंगे एक वेळ ।
कठीण हा खळ तथाहूनी ॥ ३ ॥

॥ ५७४ ॥ इच्छावें तें जवळी आलें । काय बोलें कारण ॥ धू० ॥ नामरुपी पडिली
गांठी । अवघ्या गोष्टी सरल्या ॥ १ ॥ मुकियाचे परी जीवीं । साकर जैवी खावली ॥ २ ॥
तुका झणे काय बोलें । आतां भलें मौन्य ची ॥ ३ ॥

॥ ५७५ ॥ साधनें तरी हींच होन्ही । जरी कोणी साधील ॥ धू० ॥ परब्रह्म परनारी ।
याचा धरी विटाळ ॥ १ ॥ देवभाग्यें घरा येती । संपत्ती त्या सकळा ॥ २ ॥ तुका झणे
तें शरीर । गृह भांडार देवाचें ॥ ३ ॥

॥ ५७६ ॥ आह्मासाठीं अवतार । मत्स्यकूर्मादि सुकर ॥ धू० ॥ मोहें धांवे घाली

पान्हा । नांव घेतां पंडरीराणा ॥ १ ॥ कोठें न विसे पाहतां । उडी घाली अवचित्ता ॥ २ ॥ सुख ठेवी आह्मासाठीं । दुःख आपणची घोंटी ॥ ३ ॥ आह्मां घाली पाठीकडे । पुढें कळिकाळशी भिडे ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे कृपानिधी । आह्मां उतरीं नावे-मधीं ॥ ५ ॥

॥ ५७७ ॥ रवि रश्मिकळा । नये काढितां निराळा ॥ धृ० ॥ तैसा आह्मां जाला भाव अंगी जडोनि ठेला देव ॥ १ ॥ गोडी साकरेपासुनी । कैसी निवडती शोन्ही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाइ उठी । विरोनि जाय नभा पोटी ॥ ३ ॥

॥ ५७८ ॥ योडे परी निरें । अविट तें घ्यावें खरें ॥ धृ० ॥ घ्यावें जेणें नवे लुटी । बीज वाढे बीजा पोटी ॥ १ ॥ अन्न ठेवीं स्वाही । आणिकांशीं चाड नाही ॥ २ ॥ आपलें तें हित फार । तुका ह्मणे खरें सार ॥ ३ ॥

॥ ५७९ ॥ अवघे देव साध । परी या अवगुणांचा बाध ॥ धृ० ॥ ह्मणउनी नव्हे सरी । राहे एका एक सुरी ॥ १ ॥ अंस कांदा एक आळा । स्वाद गोडीचा निराळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नव्हे सरी । विष अमृताची परी ॥ ३ ॥

॥ ५८० ॥ शांतीपरतें नाही सुख । येर अवघेंची दुःख ॥ धृ० ॥ ह्मणउनी शांति धरा । उतराल पैल तीरा ॥ १ ॥ खवळलिया कामक्रोधी । अंगी भरती आधिच्याथी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्रिविध ताप । जाती मग आपेंआप ॥ ३ ॥

॥ ५८१ ॥ गोडीपणें जैसा गुळ । तैसा देव जाला सकळ ॥ धृ० ॥ आतां भजो कवणे परी । देव सबाह्य अंतरी ॥ १ ॥ उक्ता वेगळा । नव्हे तरंग निराळा ॥ २ ॥ हेम भळं-कारा नार्मी । तुका ह्मणे तैसे आह्मां ॥ ३ ॥

॥ ५८२ ॥ परमेश्रिपदा तुच्छ करिती सर्वदा ॥ धृ० ॥ हांचि ज्यांचें धन । सदा हरीचे स्मरण ॥ १ ॥ इंद्रपदादिक भोग । भोग नव्हे तो भवराग ॥ २ ॥ सार्वभौमराज्य । त्यांसि कांहीं नाहीं काज ॥ ३ ॥ पाताळींचें आधिपत्य । ते तों मानिती विपत्य ॥ ४ ॥ योग-सिद्धिसार । ज्यांसि वाटे तें असार ॥ ५ ॥ मोक्षायेंवढें सुख । सुख नव्हेचि तें दुःख ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे हरीविण । त्यांसि अवघा वाटे सिण ॥ ७ ॥

॥ ५८३ ॥ मोहांच्याच्या संगें । सुत नव्हे आगीजांगें ॥ धृ० ॥ नाही तरी त्यांचे भक्ष । काय सांगणें तें साक्ष ॥ १ ॥ स्वामीश्रिया अंगें । रूप नव्हे कोणाजांगें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खोडी । देवमनी न वेती वडी ॥ ३ ॥

॥ ५८४ ॥ मजसवें नको चेष्टा । नव्हे साळी कांहीं कोष्टा ॥ धृ० ॥ बैस सांडोनि दिमाख । जाय काळें करी मुख ॥ १ ॥ येथें न सार चार । हीण आणीक वेव्हार ॥ २ ॥ तुका विष्णुदास । रस जाणतो नीरस ॥ ३ ॥

॥ ५८५ ॥ भाव देवाचें उचित । भाव तोचि भगवंत ॥ धृ० ॥ धम्यधम्य बुद्ध जाती । संदेह कैचा तेथें चिर्त्ती ॥ १ ॥ बहुत बराडी । देवजवळी आवडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हें रोकडें । लाभ अधिक रिचो खडें ॥ ३ ॥

॥ ५८६ ॥ गौरव गौरवापुरतें । फळ सत्याचे संकल्प ॥ धृ० ॥ कठिन योगाह्मनि

क्षेम । ओकालिया होतो श्रम ॥ १ ॥ पावलें मरे सिवेपार्शी । क्लेश उरत ते क्लेशीं ॥ २ ॥
तुका ह्मणे बहु आणी । कटिण निघालिया रणी ॥ ३ ॥

॥ ५८७ ॥ न संडी अवगुण । वर्मै मानीतसे सिण ॥ धू० ॥ भोग देतां करिती काई ।
फुटतां यमदंडें डोई ॥ १ ॥ पापपुण्यझाडा । देतां तेथें मोठी पीडा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
बोला । माझ्या सिणती विहला ॥ ३ ॥

॥ ५८८ ॥ पावे ऐसा नाश । अवधियां दिला त्रास ॥ धू० ॥ अविद्याचा केला संग ।
सर्व भोगी पांडुरंग ॥ १ ॥ आहताचा पाक । संयोगाचा सकळिक ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
धणी । सीमा राहिली होउनी ॥ ३ ॥

॥ ५८९ ॥ दुर्बळ हें अवघें जन । नारायणीं विमुख ॥ धू० ॥ झाडोनियां हात जाती ।
पात्र होती दंडासी ॥ १ ॥ सिंदोरी तें पापपुण्य । सर्वेसिण भिकेचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
पडिला बाहो । कैसा पाहा हो लटक्याचा ॥ ३ ॥

॥ ५९० ॥ वाजतील तुरें । येणें आनंदें गजरे ॥ धू० ॥ जिंकोनियां अहंकार । पाव-
टणी केलें शिर ॥ १ ॥ काळा नाहीं वाव । परा श्रमा कोठें टाव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां ।
सोपें वैकुंठासी जातां ॥ ३ ॥

॥ ५९१ ॥ झाड कल्पतरू । न करी याचकीं आव्हेरू ॥ धू० ॥ तुझी सर्वां सर्वोत्तम ।
ऐसे विसरतां धर्म ॥ १ ॥ परिसा तुमचें देणें । तो त्या जागे अभिमानें ॥ २ ॥ गान्हा-
ण्यानें तुका । गर्जे मारुनियां हाका ॥ ३ ॥

॥ ५९२ ॥ वसवावें घर । देवें बरें निरंतर ॥ धू० ॥ संग आसनीं शयनीं । घडे
भोजनीं गमनीं ॥ १ ॥ संकल्प विकल्प । मावळोनि पुण्यपाप ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काळ ।
अवघा गोविंदें सुकाळ ॥ ३ ॥

॥ ५९३ ॥ येथील हा उसा । गोला पडोनियां ऐसा ॥ धू० ॥ घरीं देवाचे अबोला ।
व्यासि तेचि सवे त्याला ॥ १ ॥ नाहीं पाहावें लागत । एकाएकींच तें रितां ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे जन । तयामध्ये येवडें भिन्न ॥ ३ ॥

॥ ५९४ ॥ करितां देवार्चन । घरा आले संतजन ॥ धू० ॥ देव सारावे परते । संत
पूजावे आरते ॥ १ ॥ शाळिग्राम विष्णुमूर्ती । संत हो का-भलते याती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
संधी । अधिक वैष्णवांची मांडी ॥ ३ ॥

॥ ५९५ ॥ ज्याची खरी सेवा । त्याच्या भय काय जीवा ॥ धू० ॥ करितां स्वामी-
सवे वाद । अधिक अधिक आनंद ॥ १ ॥ असावा तो धर्म । मग साहों जातें वर्म ॥ २ ॥
वढे वाग्देवी । तुका विहली गौरवी ॥ ३ ॥

॥ ५९६ ॥ देवें जीव धाला । संसार तो कडू झाला ॥ धू० ॥ तेचि येतील डेंकर ।
आनंदाचे हरिहर ॥ १ ॥ वेधी आणिकांस । ऐसा जया अंगी कस ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
भूक । येणें न लगे आणीक ॥ ३ ॥

॥ ५९७ ॥ नाव साराचेंही सार । शरणागत यमकिंकर ॥ धू० ॥ उत्तमाउत्तम । वाक्के

बोला पुरुषोत्तम ॥ १ ॥ नाम जपतां चंद्रमौळी ॥ नामें तरला वाल्हाकोळी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे वर्णु काय ॥ तारक विठोबाचे पाय ॥ ३ ॥

॥ ५९८ ॥ गातो भाव नाही अंगी । भूषण करावया जर्गी ॥ धू० ॥ परि तूं पतित-
पावन । करीं साच हें वचन ॥ १ ॥ मुखें ह्मणवितों दास । चिर्तीं माया लोभ भास
॥ २ ॥ तुका ह्मणे हावीं वेश । तैसा अंतरीं नाहीं लेश ॥ ३ ॥

॥ ५९९ ॥ द्रव्य असतां धर्म न करी । नागविला राजद्वारीं ॥ धू० ॥ माय त्यासि
व्याली जेव्हां । रांड सटवी नव्हती तेव्हां ॥ १ ॥ कथाकाळीं निद्रा लागे । कामीं श्वाना-
परी जागे ॥ २ ॥ भोग स्त्रियेसि देतां लाजे । वस्त्र हासीचें घेउनि निजे ॥ ३ ॥ तुका
ह्मणे जाण । नर गाडवाहुनी हीन ॥ ४ ॥

॥ ६०० ॥ सुखें बोले ब्रह्मज्ञान । मनीं धनअभिमान ॥ धू० ॥ ऐशियाची करी सेवा ।
काय सुख होय जीवा ॥ १ ॥ पाटासाठीं संत । झाले कर्लांत बहुत ॥ २ ॥ विरळा ऐसा
काणी । तुका त्यासि लोटगणी ॥ ३ ॥

॥ ६०१ ॥ एक वेळ प्रायश्चित्त । केलें चित्त मुंडण ॥ धू० ॥ अहंकारा नावें दोष ।
व्याचें ओस पाडिले ॥ १ ॥ अनुतापें स्नानविधि । यज्ञसिद्धि देहहोम ॥ २ ॥ जीवशिव
होतां चुका । तेथें तुका विनटला ॥ ३ ॥

॥ ६०२ ॥ त्रैलोक्य पाळितां उबगला नाही । आमचें त्या काई असे ओझे ॥ धू० ॥
पाषाणाचे पोटी बैसला दुर्दूर । तथा मुखीं चार कोण घाली ॥ १ ॥ पक्षी अजगर न करी
संचित । तथासि अनंत प्रतिपाळी ॥ २ ॥ तुका ह्मणें तथा भार घातलिया । उपेक्षीना
दयासिधु माझा ॥ ३ ॥

॥ ६०३ ॥ बोली मंडाची बरवी असे । वाटे अंतरीं घालावे फांसे ॥ धू० ॥ कैसा
वरिवरि दिसताहे चांग । नव्हे भाविक केवळ मांग ॥ १ ॥ टिळा टोपी माळा कंठी ।
अंधारी नेउनि चेंपी चांदी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तो केवळ पुंड । त्यावरि वाजती यमदंड ॥ ३ ॥

॥ ६०४ ॥ दोष पळती कीर्तने । तुझ्या नामसकीर्तने ॥ धू० ॥ हे कां करूं आदरिलें ।
खोदें वचन आपलें ॥ १ ॥ तुह्मी पापा भीतां । आह्मां उपजावया चिंता ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे सेवा । कळिकाळा जिवी देवा ॥ ३ ॥

॥ ६०५ ॥ करा नारायणा माझ्या दुःखाची खंडणा ॥ धू० ॥ वृत्ति राखा पायां-
पार्शी । वस्ती धरुनि मानसी ॥ १ ॥ पाळोनियां लळा । आतां पाववावें फळा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे हीने । त्यांचा हरतिया सीण ॥ ३ ॥

॥ ६०६ ॥ मी तों हीनाहूनि हीन । माझा तूज अभिमान ॥ धू० ॥ मी तों आलों
शरणागत । माझे करावें स्वाहित ॥ १ ॥ दिनानाथा कृपाळुवा । सांभाळावें आपुल्या
नांवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां । भलें नव्हे मोकलितं ॥ ३ ॥

॥ ६०७ ॥ सुख वाटे तुझे वर्णितां पवाडे । प्रेम मिठी पडे वदनासी ॥ धू० ॥ व्याले
दोन्ही पक्षी एका वृक्षावरी । आला दुराचारी पारधी तो ॥ १ ॥ वृक्षाचिया माथां सोडिला
ससाणा । धनुष्यासि बाणा लावियेलें ॥ २ ॥ तथे काळीं तुज पक्षी आठवितो । धांवें गा

श्रीपति मायबापा ॥३॥ उडोनियां जातां ससाना मारील। ब्रैसतां विधील पारधी तो ॥४॥
 ऐकोनियां थांवा तथा पक्षियांचा। धरिला सर्पांच्या वेश वेगीं ॥५॥ डंखोनि पारधी भुमीसि
 पाडिला। बाण तो लागला ससान्यासी ॥६॥ ऐसा तूं कृपाळु आपुलिया दासा। हांसील
 कोंवसा संकटीचा ॥७॥ तुका ह्मणे तुझी कीर्ति त्रिभुवना। वेदांचिये वाणी वर्णनेना ॥८॥
 ॥ ६०८ ॥ नाहीं दुकळलों अत्रा। परि या मान जनार्दना ॥ ६०९ ॥ देव केला सकळ-
 साक्षी। काळीं आणि शुद्धपक्षीं ॥ १ ॥ भोगी भोगविता। बाळासवें तोचि पिता ॥ २ ॥
 कर्म अकर्म जळालें। प्रौढे तुका तें उरलें ॥ ३ ॥

नाटाचे अभंग.

॥ ६०९ ॥ प्रथम नमन तुज एकदंता। रंगी रसाळ वोटवीं कथा। मनि सौरस
 करी प्रबळता। जेणें फिटे आतां अधकार ॥ ६१० ॥ तुझिये कृपेचें भरितें। आणीक काय
 राहिलें तेंथें। मारग सिद्धाच्यानि पंथें। पावविशी तेंथें तूंचि एक ॥ १ ॥ भारंभा भादि
 तुझें वंदन। सकळ करितां कारण। देव ऋषि मुनि आदिकरून। ग्रंथ पुराण निर्माणी
 ॥ २ ॥ काय वणूं तुझी गती। एवढी कैची मज मनी। दिनानाथ तुज ह्मणती। करीं
 सत्य वचन हेंचि आपलें ॥ ३ ॥ मज वाहावतां मायेच्या पुरीं। बुडतां डोहीं भवसा-
 गरीं। तुज वांचुनि कोण तारी। पाव झडकरी तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ६१० ॥ प्रथमारंभी लंबोदर। सकळ सिद्धीचा दातार। चतुर्भुज फरशाधर। न
 कळे पार वर्णितां ॥ ६११ ॥ तो देव नटला गौरीबाळ। पांथीं बांधोनि चांगल्या घोळ। नार-
 वतुंबरसहित मेळ। सुटला पळ विघ्नांसी ॥ १ ॥ नदारंभी थाटियला रंग। भुजा नाचवी
 हालवी अंग। सेंदुरविलेपनें चांग। मुगुटी नाग मिरविला ॥ २ ॥ जया मानवती देव
 ऋषि मुनी। पाहातां न पुरें डोळियां धनी। असुर जयाच्या चरणीं। आदीं भवसानां
 तोचि एक ॥ ३ ॥ सकळां सिद्धीचा दातार। जयाच्या रूपा नाहीं पार। तुका ह्मणे
 आमुचा दातार। भवसागर तारील हा ॥ ४ ॥

॥ ६११ ॥ विहल आमचें जीवन। आगमनिगमाचें स्थान। विहल सिद्धीचें साधन।
 विहल ध्यानविसावा ॥ ६१२ ॥ विहल कुळींचें दैवत। विहल वित्त गोत चिस्त। विहल
 पुण्य पुरुषार्थ। आवडे मात विहलाची ॥ १ ॥ विहल विस्तारला जनीं। सप्तही
 पाताळें भरुनी। विहल व्यापक त्रिभुवनीं। विहल मुनिमानसी ॥ २ ॥ विहल जीवाच्या
 जिव्हाळा। विहल कृपेचा कोंवळा। विहल प्रेमाचा पुतळा। लावियेलें चाळा विश्व विहलें
 ॥ ३ ॥ विहल बाप माय चुलता। विहल भगिनी आणि भ्राता। विहलेंविण आड नाहीं
 गोता। तुका ह्मणे आतां नाहीं दुसरें ॥ ४ ॥

॥ ६१२ ॥ बरवा झाला वेवसाव। पावलों चितिलाचि ठाव। दृढ पायीं राहिला
 भाव। पावला जीव विश्वांती ॥ ६१३ ॥ बरवा फळला शकुन। अवघा निवारिला सिण।
 तुमचें जालिया दुरुषण। जन्ममरण नाहीं आतां ॥ १ ॥ बरवें जालें आलों या ठाय।
 हातें संचित थायीचा पाया। देहभाव पालटली काया। पडली छाया ब्रह्माची ॥ २ ॥

जोडिलें न सरें हें धन । अविनाश आनंदधन । अमूर्तमूर्ति मधुसूदन । सम चरण देखि-
येले ॥ ३ ॥ जुनाट जुगादिविंचें नाणें । बहुता काळाचें उवणें । लोपलें होतें पारिखेपणें ।
ठावचळण चुकविला ॥ ४ ॥ आतां या जीवाचियासाठी । न सुटे पडलिया मिठी । तुका
ह्याणे सिणलो जगजेठी । न लवीं दिठी वुस-न्याची ॥ ५ ॥

॥ ६१३ ॥ मी तंव अनाथ अपराधी । कर्महीन मतिमंथुद्धी । तुज म्यां पाठविलें
नाहीं कधी । वाचे कृपानिधी मायबापा ॥ १ ॥ नाहीं एकिलें गाइलें गीत । धरिली
लाज सांडिलें हित । नावडे पुराण बसले संत । केली बहुत परनिदा ॥ २ ॥ केला कर-
विला नाही उपकार । नाहीं दया आली पीडितां पर । करूं नये तो केला व्यापार ।
वाहिला भार कुटुंबाचा ॥ ३ ॥ नाहीं केलें तीर्थाचें भ्रमण । पाळिला पिंड करचरण ।
नाहीं संतसेवा घडलें दान । पूजावलोकन मूर्तचिं ॥ ४ ॥ असंगसंग घडले अन्याय ।
बहुत अधर्म उपाय । न कळें हित करावें तें काय । नये बालूं भाडवूं तें ॥ ५ ॥ आप
आपण्या घातकर । शत्रु जालों मी दांडार । तूं तंव कृपचा सागर । उतरीं पार तुका
ह्याणे ॥ ६ ॥

॥ ६१४ ॥ आतां पावेन सकळ सुखें । खाइलें कदा तें नखें । अवघें सरलें पारिखें ।
सकळ देखें माहियरें ॥ १ ॥ जवळी विवळ रखुमाई । बहिणी बंधु बाप आई । सकळ
गोताचीच साई । पारिखें काई ऐसें नेणजे ॥ २ ॥ जगदाकारीं जाली सत्ता । वारोनि
गेली परार्थिनाता । अवघें आपुलेंच आतां । लाज आण चिंता दुःहावली ॥ ३ ॥ वावर
इच्छा वसे घरीं । आपुलें सत्तेचें मांहरें । करथी तरे आपण करीं । भीड न धरी चुक-
त्याची ॥ ४ ॥ सांसला हांता सासुरवास । बहुतांच्या बहुत विवस । बहु कामें पुरविला
सांस । आतां उदास आपुल्यातें ॥ ५ ॥ करिती कवतुक लाडें । मज बोलविती कोडें ।
मायबाप उत्तरे गोडें । बोलें बोबडें पुढें तुका ॥ ६ ॥

॥ ६१५ ॥ सर्वसुखाचिया आशा जन्म गेला । क्षण मुक्ती यत्न नाहीं केला । हिडतां
दिशा सीण पावला । मायावेष्टिला जीव माझा ॥ १ ॥ माझे स्वहित नेणती कोणी ।
कांहीं न करितां मजवांचुनी । सज्जन तंव सुखमांडणी । नेणती कोणी आदिअंत ॥ २ ॥
काय सांगों गर्भीची यातना । मज भोगितां नारायणा । मारस मळ मूत्र जाणा । तुज
क्षणक्षणा ध्यात असें ॥ ३ ॥ मज चालतां प्रयाणकाळीं । असतां न दिसती जवळीं ।
मूर्त्तिके मूर्त्तिका कवळीं । एकलें मेळीं सांचितान्ये ॥ ४ ॥ आतां मज ऐसें करीं गा देवा ।
कांहीं घडे तुझी चरणसेवा । तुका दिनवीतसें केशवा । चालवीं दावा संसारें ॥ ५ ॥

॥ ६१६ ॥ अगा ए सावळ्या सगुणा । गुणनिधनाम नारायणा । आमची परिंसा
विज्ञापना । सांभाळीं सीना आपुल्या ॥ १ ॥ बहु या उदराचें कष्ट । आह्मांसि केले
कर्मभ्रष्ट । तुमची चुकविली वाट । करीं वदवट या निमित्त्यें ॥ २ ॥ जालों पांगिला
जनासी । संसाराची आडणी हासी । न कळें कधीं सांडविसीं । वृढपाशीं बहु बांधवलो
॥ ३ ॥ येथें तों नये भाडव कांहीं । विसावा तों क्षण एक नाहीं । पडिलों आणिके
प्रवाहीं । हिन तों कांहीं दिसिचि ना ॥ ४ ॥ जीवित्वे वेचिलें वियोगें । हिडतां प्रवास

वाडणें । कांहीं व्याधि पीडा राणें । केलिया भोगें तडातोडी ॥ ४ ॥ माझा मीच जालों
शत्रू । कैचा पुत्र हारा कैचा मित्रू । कासया घातला पसरू । अहो जगदर तुका हणें ॥ ५ ॥

॥ ६१७ ॥ आतां मज धरवावी शुद्धी । यथुनी परतवावी बुद्धी । ध्यावें सोडवनि
कृपानिधी । सांपडलों संधों काळचकी ॥ ४० ॥ करिसील तरि नव्हें काई । राईच्या
डोंगर पर्वत राई । आपुले करुणेंची ख्याई । करीं वो आई मजवरी ॥ १ ॥ मागोंल काळ
अज्ञानपणें । सरला स्वभावे त्या गुणें । नणें आयुष्य जालें उणें । पुढील पणें अंतरले ॥ २ ॥
आतां मज वाटतसें भय । दिवसेंदिवस चालत जाय । येथें म्यां यतान केलें काय । नाही
तुझे पाय आठविले ॥ ३ ॥ करूनि अपराध क्षमा । होतील केले पुरुषोत्तमा । आपुलें
नामीं ध्यावा प्रेमा । सोडवीं भ्रमापासुनिया ॥ ४ ॥ हृदय वसो तुमच्या गुणी । दाव हा
पायांपें चरणी । करूं हा रस सेवन वाणी । फिटें तो धणी तुका हणें ॥ ५ ॥

॥ ६१८ ॥ जणें हा जीव दिला सान । तयाचें करीन चित्तन । जगजावन नारायण ।
गाईन गुण तयाचे ॥ ४० ॥ जो या उभा भीवरच्या तिरि । कट धरुनियां करी । पाउलें
समचि साजिरी । अंतरां धरौनि राहें ॥ १ ॥ जो या असुरांच्या काळ । भक्तजनप्रति-
पाळ । खेळे हीं लाववें सकळ । तयाच्या भाळ पायांवरी ॥ २ ॥ जो या गोपाळांच्या
मेळीं । खेळु खेळे वनमाळी । रसातळा नला बळी । राह पाताळीं- स्तामी माझा ॥ ३ ॥
जो हा लावण्यपुतळा । जयाचे अंगीं सकळ कळा । जयाचे गळां वैजयंतीमाळा । तथा
वेळोवेळां इंडवत ॥ ४ ॥ जयाचें नाम पाप नासी । लक्ष्मी ऐसी जयाची हासी । तां हा
तेजःपुंज रासी । सर्वभावे त्यासी तुका शरण ॥ ५ ॥

॥ ६१९ ॥ काय मी उद्धार पावन । काय कृपा करील नारायण । ऐसें तुझी सांगा
संतजन । करा समाधान चित्त माझे ॥ ४० ॥ काय हें खंडईल कर्म । पाठपतील धर्म-
धर्म । कासयानें तें कळे बर्म । झणउनी श्रम वाटतसें ॥ १ ॥ काय हो स्थिर राहिल बुद्धीं ।
कांहीं अरिष्ट न येत मर्धी । धरिली जाईल ते शुद्धी । शब्द कधीं तो मज न
कळे ॥ २ ॥ काय ऐसें पुण्य होईल गांठी । घालीन पार्थी देवाचे मिठी । मज तो करवा-
ळील जगजेठी । वाटइन कंठी समदित ॥ ३ ॥ काय हे निवतील डोळे । सुख तें देवोनि
सोहळे । संचित कैसे तें न कळे । हातील डोहळे वासनेसी ॥ ४ ॥ ऐसी चिंता करीं
सदा सर्वकाळ । रात्रिदिवस हेचि तळमळ । तुका हणें नाहीं आपुलें बाळ । जणें फळ
पावें निश्चयेसी ॥ ५ ॥

॥ ६२० ॥ सुंचि अनाथाचा हाता । दुःख मोह नासावया चिंता । शरण आलों तुज
आतां । तारीं कृपावंता मायबापा ॥ ४० ॥ संतसंगति देई चरणसेवा । जणें तुझा विसर
न पडावा । हाच भाव माझिया जीवा । पुरवीं देवा मनोरथ ॥ १ ॥ मज भाव प्रेम देई
कीर्ती । गुण नाम वर्णावया स्तुती । विनां सोडवुनि हातीं । विनंति माझी परिसावी हें
॥ २ ॥ आप्मीक कांहीं नाहीं मागणें । सुखसंपत्तिराज्यचाड धन । सांकडें न पडे तुज
जणें । बुजें भक्तीविण मायबापा ॥ ३ ॥ जोडोनियां कर पार्थी ठेवी माथा । तुका विनवी
पंढरिनाथा ॥ रंगीं वोडवावी रंगकथा । पुरवीं व्यथा मायबापा ॥ ४ ॥

॥ ६२१ ॥ सेवरीं हे देवी देवते । कोण तीं पुजी भुंतेकेते । आपुल्या पोटा जीं रडते ।
मागती शितें अवदान ॥ धू० ॥ आपुले इच्छे आणिकां पीडी । काय ते देईल बराडी ।
 कळों ही आली तथाची जोडी ॥ अल्प रोकडी बुद्धि अधरा ॥ १ ॥ हासीचा पाहुनर-
 उखते । धणी देईल आपुल्या हाते । करुणाभाषणउचितें । हे तों रितें सतंत शक्तिहीन
 ॥ २ ॥ काय ते थिल्लीथें पाणी । ओठ न भिजे न फिटे धणी । सीण तरीं आहीं आव-
 सानी । आभे पुररश्ररणी दिलें फळ ॥ ३ ॥ विलपनें बुजवित्ती तोंड । भार खोल वाहाती
 उदंड । करवित्ती आपण्यां वंड । ऐसियास भांड ह्मणे देवते ॥ ४ ॥ तैसा नव्हे नारायण ।
 जगव्यापक जनार्दन । तुका ह्मणे त्याचें करा चिंतन । वंडूं चरण येती सकळें ॥ ५ ॥

॥ ६२२ ॥ विषयओढीं भुलले जीव । आतां यांची कोण करील कीव । नुपजे नारा-
 यणीं भाव । पावोनि ठाव नरदेह ॥ धू० ॥ कोण सुख धरोनि संसारी । पडोनि काळाचे
 आहारीं । माप या लागलें शरीरीं । जालियावरी सळें ओढित्ती ॥ १ ॥ बापुडीं हांतील
 सेवरीं । आयुष्यासवें जालिया तुटी । भोगिले मार्गे पुढेही कोटी । होईल भेटी जन्मासी
 ॥ २ ॥ जांतिली घाणां बांधोनि डोळे । मार्गे जोडीं भार तेणेही पोळे । चालिलीं किती तें
 न कळे । दुःखें हारंबळे भूकतान ॥ ३ ॥ एवढें ज्याचें निमित्त । प्रारब्ध क्रियमाण
 संचित । ते हें देह मानुनि अनित्य । न करित्ती नित्य नामस्मरण ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे
 न वैचतां मोल । तो हा यासि महाग विहल । वैचितां फुकाचेचि बोल । केवढें खोल
 अभगिया ॥ ५ ॥

॥ ६२३ ॥ आले हो संसारा तुझी एक करा । मुक्तिमार्ग हळुचि धरा । काळवंड
 कुंभयातना थोरा । कां र अथोरा दृचकसी ना ॥ धू० ॥ नाही त्या यमासि करुणा ।
 बाहिर काढितां कुडी प्राणा । ओढाळ सांपडे जें धान्या । चोर यातना धरिजेतां ॥ १ ॥
 नाही दिलें पावेल कैसा । चालतां पंथ तेणें वळसा । नसेल ठाडकें ऐकतो कैसा । नेती
 बंद जैसा धरोनियां ॥ २ ॥ क्षण एक नामीवा पार्यी । न चालवे तथा करितां कांहीं ।
 ओढित्ती कांठवणा सोई । अभिस्तंभी बाहीं कवटाळवित्ती ॥ ३ ॥ देखोनि अंगें कांपती ।
 तये नहीमाजी चालवित्ती । लागे ठाव न लगे जुडवित्ती । वरि मारित्ती यमवंड ॥ ४ ॥ तानभूक
 न साहावे वेळ । तो राखित्ती कितीएक काळ । पिंड पाळुनि कसा सांतळ । तो तप्तभूमी
 उवाळ लोळवित्ती ॥ ५ ॥ ह्मणउनी करा कांहीं सायास । द्हावेल तर द्हा रे उदास ।
 करवेल तर करा नामघोष । सेवा भक्तिरस तुका ह्मणे ॥ ६ ॥

॥ ६२४ ॥ न बोलसी तैही कळलें देवा । लाजसी आपुलिया नांवा । तुज मी नाहीं
 घालीत गोवा । भांड केशवा कासयाची ॥ धू० ॥ उत्तरीं आपुला हा पार । मजशीं
 बोलोनि उत्तर । माझा तुज नव्हे अंगीकार । मग विचार करीन मी ॥ १ ॥ हास्या आणि
 मागव्यासी । धर्मनीति तरी बोलिली ऐसी । यथानशक्ति टाकिल तैसी । बाधी शेघांसी
 विन्मुखता ॥ २ ॥ ह्मणोनि करितो मी भास । तुझिया वचनाची वास । धीर हा करुनि
 सायास । न टळें नेमास आपुलिया ॥ ३ ॥ तुझें म्यां घेतल्या वांचून । न वजें एधुनि
 वचन । हाचि माझा नेम सत्य जाण । आहे नाहीं ह्मण तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ६२५ ॥ आतां मी न पडे सायासी । संसारदुःखाचिये पार्शी । शरण **स्वियेन**
 संतांसी । ठाव पायांपार्शी मागेन त्यां ॥ १ ॥ न कळे संशित होतें काय । कोण्या
 पुण्यें तुझे लाधले पाय । आतां मज न विसंबें माय । मोकलुनि धाय विनवीतसें ॥ २ ॥
 बहुत जाचलों संसारें । मोहमायाजाळाच्या विश्वारें । त्रिगुण येतील लहरें । तेणें **दुःखें**
 योरें आक्रवलों ॥ ३ ॥ आणीक दुःखें सांगों मी किती । सकळ संसारस्थिती । न साहे
 पाषाण फुटती । भय चितीं कांप भरलासे ॥ ४ ॥ आतां मज न साहवे सर्वथा । संसार-
 रंगंधीची हे वार्ता । जालों वेडा असोनि जाणता । पावें अनंता तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ६२६ ॥ आतां तुज कळेल तें करीं । तारिसी तरि तारीं मारीं । जवळीं **अथवा**
 दुरी धरीं । घालीं संसारीं अथवा नको ॥ १ ॥ शरण आलों नेणतपणें । भाव **आणि**
 भक्ति कांहींच नेणें । मतिमंद सर्वज्ञानें । बहु रंक उणे रंकाहुनी ॥ २ ॥ मन स्थिर नाहीं
 माझिये हातीं । इंद्रियें धांवतां नावरती । सकळ खुंदलिया सुन्ती । शांति निवृत्ति **जवळी**
 नाही ॥ ३ ॥ सकळ निवेदिला भाव । तुझिये पार्थी देविला जीव । आतां करीं कळे
 तो उपाव । तूंचि सर्व ठाव माझा देवा ॥ ४ ॥ राहिलों धरुनि विश्वास । भाभार नेदीं
 तुझी कास । आणीक नेणें मी सायास । तुका झणे यास तुझे उचित ॥ ५ ॥

॥ ६२७ ॥ देवा तूं कृपाकरुणासिधू । होसी मायबाप आमच्या बंधू । **गीयनसिद्धि**
 साधनासिधू । तोडिशी भवबंधु काळपाश ॥ १ ॥ शरणगता वज्रपंजर । अभयदाना तूं
 उदार । सकळां देवा तूं अगोचर । होसी अविकार भविनाश ॥ २ ॥ भागली स्तुति
 कारितां फार । तेथें मी काय तें गव्हार । जाणावया तुझा हा विचार । नको अंतर **देऊ**
 आतां ॥ ३ ॥ नेणें भाव परि झणवीं तुझा । नेणें भक्ति परि करितां पूजा । आपुल्या
 नामाचिया काजा । तुज केशीराजा लागे धांवणें ॥ ४ ॥ तुझिया बळें पंदरीनाथा ।
 जालों निर्भर तुटली व्यथा । घातला भार तुझिया माथां । न भों सर्वथा तुका झणे ॥ ५ ॥

॥ ६२८ ॥ कोण सुख धरोनि संसारीं । राहों सांग मज वा हरी । अयःया नाशिवेता
 परी । थिता दुरी अंतरसी ॥ १ ॥ प्रथम केला गर्भी बास । काय ते सांगावे सायास ।
 दुःख भोगिलें नवही मास । आलों जन्मास येथवरी ॥ २ ॥ बाळपण गेलें नेणतां । तारु-
 ण्यदशे विषयव्यथा । वृद्धपणीं प्रवर्तली चिंता । मरें मागता जन्म धरी ॥ ३ ॥ अण एक
 तोही नाही विसावा । लक्ष चौऱ्याशीं घेतल्या धांवा । भोवंडिनी पार्थी लागल्या हांवा ।
 लागो आर्गी नांवा माझ्या मीपणा ॥ ४ ॥ आतां पुरे ऐसी अरोवरी । रंक होऊनि राहिन
 झारीं । तुझा हास मी दीन कामारी । तुका झणे करीं कृपा आतां ॥ ५ ॥

॥ ६२९ ॥ सुख या संतसमागमें । नित्य दुनावे तुझिया नामें । दहन होनी सकळ
 कर्में । सर्वकाळप्रेमें डुलतसों ॥ १ ॥ झणोनि नाहीं कांहीं चिंता । तूंचि आमुचा माता-
 पिता । बहिणी बंधु आणि चुलता । आणिकां गोतां सर्वांठारीं ॥ २ ॥ ऐसा हा कळला
 निर्धार । माझा तुज न पडे विसर । अससी देऊनियां धीर । बाह्य अभयंतर मजजवळा
 ॥ ३ ॥ दुःख तें कैसें नये स्वमासी । भुक्तिमुक्ति आल्या कामारी हासी । त्यांचें वर्म तूं

आह्नांपाशीं । सुखें राहिलासी प्रेमाश्रिया ॥ ३ ॥ जेथें तुझ्या कीर्तनाच्या घोष । जळती पापें पळती शोष । काय तें उणें आह्नां आनंदास । सेवूं ब्रह्मरस तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ६३० ॥ देवा तूं आमचा कृपाळ । भक्तिप्रतिपाळ दीनवत्सळ । माय तूं माउली स्नेहाळ । भार सकळ चालविसी ॥ १ ॥ तुज लागली सकळ श्रिता । राखणें लागे वांकडें जातां । पुढती निरविसी संतां । नव्हे त्रिसंबतां धीर तुज ॥ २ ॥ आह्नां भय श्रिता नाही धाक । जन्म मरण कांहीं एक । जाला इहलोकी परलोक । आलें सकळैक-वैकुण्ठ ॥ ३ ॥ न कळे दिवस कीं राती । अखंड लागलीसें ज्योती । आनंदलहरीची गती । वर्णुं कीर्ति तथा सुखा ॥ ४ ॥ तुझिया नामाचीं भूषणें । तां थें मज लेवविलीं लेणें । तुका ह्मणे तुझियान गुणें । काय तें उणें एक आह्नां ॥ ५ ॥

॥ ६३१ ॥ न पवे सन्निध वाटते श्रिता । वरिया बहुतांची सत्ता । नुगवे पडत जातो गुंता । कर्मा बळिवंता सांपडलो ॥ १ ॥ बहु भार पडियला शिरीं । मी हें माझे मजबरी । उघड्या नागविलों शोरीं । धरिच्याधरीं जाणजाणतां ॥ २ ॥ तुज मागणें इतलें आतां । मज या निरवावें संतां । जाला कंठस्फोट आळवितां । उदास आतां न करावें ॥ ३ ॥ अति हा निकट समय । मग म्यां करावें तें काय । दिवस गेलिया ठाकईल छाया । उरईल हाय रातिकार्ज्या ॥ ४ ॥ होईल संश्रिताची सत्ता । अंगा येईल पराधीनता । ठाक तां न विसे लपतां । बहुत श्रिता प्रवर्तली ॥ ५ ॥ ऐसी या संकटाची संधी । धांव घालावी कृपानिधी । तुका ह्मणे माझी बळबुद्धी । सकळ सिद्धी पाय तुझे ॥ ६ ॥

॥ ६३२ ॥ आतां धर्माधर्मां कांहीं उच्यत । माझे विचारागें हिन । तुज मी ठाउका पतित । शरणागत परि जालों ॥ १ ॥ येथें राया रंका एकी सरी । नाही भिज्जाभ्रज तुमच्या धरीं । पावलों पाय भलत्या परी । मग बाहेरी न घालावें ॥ २ ॥ ऐसें हें चालत आलें मागें । नाही मी बोलत वाउगें । आपुलिया पडिल्या प्रसंगें । कीर्ति हे जगें वाणि-जेते ॥ ३ ॥ घालोनियां माथां बैसलों भार । सांडिला लौकिक वेव्हार । आधीं हे विचा-रिली थार । अविनाश पर पडे ऐसें ॥ ४ ॥ येथें एक धर्म पाहिजे धीर । परि म्यां लक्षिलें असार । देह हें नाशिवंत जाणार । धरिलें सार नाम तुझे ॥ ५ ॥ केली आराणुक सकळां हातीं । धरावें धरिलें तें श्रितीं । तुका ह्मणे सांगितलें संतां । उई अंतीं टाव मज देवा ॥ ६ ॥

॥ ६३३ ॥ बरवें झालें आलों जन्मासी । जोड जोडिली मनुष्य देहा ऐसी । महा-लाभाची उत्तम रासी । जणें सुखासी पात्र होइजे ॥ १ ॥ दिवीं ईश्रियें हात पाय काम । डोळे मुख बोलावया वचन । जणें तूं जोडसी नारायण । नासे जीवपण भवगोग ॥ २ ॥ तिळेंतीळ पुण्य सांचा पडे । तरि हें बहुतां जन्मीं जोडे । नाम तुझें वाचिसी आनुडे । समागम घडे संतांचा ॥ ३ ॥ ऐसिये पावविलों टायीं । आतां मी काई होऊं उतराई । येवढा जीव ठेवीन पार्यीं । तूं माझे आई पांडुरंगे ॥ ४ ॥ फडियेला डोळियांच्या कवळ । धुतला गुणदोषांच्या मळ । लाडूनि स्तनीं केलों सीतळ । निजविलों बाळ निजस्थानीं ॥ ५ ॥ नाही या आनंदासी जोडा । सांगतां गोष्टी लागती गोडा । आला आकारा आमुच्या चाडा । तुका ह्मणे भिडा भक्तीश्रिया ॥ ६ ॥

॥ ६३४ ॥ अल्प भाव अल्प मती । अल्प आयुष्य नाही हातीं । अपराधाची बाळीं
मूर्ती । अहो वेदमूर्ती परियेसा ॥ धू० ॥ किती दोषा देजें परिहार । गुणशेषे मळले अंतर ।
आदि वर्तमान भविष्याकार । गेला अंतपार ऐसे नाही ॥ १ ॥ विविध कर्म चौन्वाशी
फेरा । विविध भोग या शरीरा । कर्मकोठार पांजरा । जन्मजामरणसांद्रयण ॥ २ ॥ जीवा
नाहीं कुडीचे लाहाते । ये भिन्न पंच भूते । रचते खचते संचिते । अक्षर रिते फलकट
॥ ३ ॥ पुत्र पत्नी सहोदर । मायबाप गोताचा पसर । मिळनां कांठे लोटतां पूर । आवळीं
बुर होती खळाळीं ॥ ४ ॥ ह्यणानि नासावे अज्ञान । इतुले करी कृपादान । कृपाळु तूं जना-
दान । धरूनि चरण तुका विनवी ॥ ५ ॥

॥ ६३५ ॥ ऐसी हे गर्जवूं वेखरी । केशव मुकुंद सुरारी । राम कृष्ण नामे बरी ।
हरी हरी दोष सकळ ॥ धू० ॥ जनार्दना जगजीवना । विराटस्वरूपा वामना । महशवि
मधुसूदना । भवबंधना तोडितिया ॥ १ ॥ चक्रपाणी गदाधरा । असुरमर्दना वीर्यवीरा ।
सकळमुगुटमणि शूरा । अहो दातारा जगदानिया ॥ २ ॥ मदनमूर्ती मनमोहना । गोपाळ-
गोपिकारमणा । नटनाथकौशल्य कान्हा । अहो संपन्ना सर्वगुणे ॥ ३ ॥ गुणवंता आणि
निर्गुणा । सर्वसाक्षी आणि सर्वजाणा । करानि अकंता आपणा । नेदी अभिमाना
आतळीं ॥ ४ ॥ कासयाने घडे याची सेवा । काय एक समर्पावे या देवा । वश्य तो नव्हे
वांचुनि भावा । पाय जीवावेगळे न करी तुका ॥ ५ ॥

॥ ६३६ ॥ होतो तें चिंतीत मानसी । नवस फळले नवसी । जांडिले नारायणा
ऐसी । अविट ज्यासी नाश नाही ॥ धू० ॥ धरिले जीवीं न सोडी पाय । आले या जीवि-
त्वाचे काय । कै हे पाविजेती ठाय । लाविली सोय संचिताने ॥ १ ॥ मज सों पडिंयली
होती भुली । चित्ताची अपसव्य चाली । होती मृगजळें गोवी केली । वृष्टि उषडली बरे
जाले ॥ २ ॥ आतां हा सिद्धि पावो भाव । मध्ये चांचल्ये न व्हावा जीव । ऐसी तुझां
भाकीतसें काव । कृपाळुवा जगदानिया ॥ ३ ॥ कळीं येते आपुलें बुद्धी । ऐसें तो न
घडतें कधी । केवढे आघात ते मधी । लज्जा रिद्धी उभी आड टाके ॥ ४ ॥ कृपा या
केली संतजनीं । माझी अळंकारिली वाणी । प्रीति हे लाविली कीर्तनीं । तुका चरणां
लोळतसे ॥ ५ ॥

॥ ६३७ ॥ तुझिया पार नाही गुणां । माझी अल्प मति नारायणा । भवतारका जी
सुजाणा । एक विज्ञापना पायांपाशीं ॥ धू० ॥ काय जाणावे म्यां हीने । तुझिये
भक्तीचीं लक्षणे । धड ते तोंड धोऊं नेणे । परि चिंतने काळ सारीं ॥ १ ॥ न लवीं
आणीक कांहीं पिसें । माझिया मना वायां जाय ऐसें । चालवीं आपुल्या प्रकाशे । हातीं
सरिसें धरोनिया ॥ २ ॥ तुज समर्पिली काथा । जीवे भावे पंढरीराया । सांभाळीं समवि-
षम डाय । करी छाया कृपेचीं ॥ ३ ॥ चतुर तरी चतुरां राव । जाणता तरी जीवांचा
जीव । न्यून तो कोण एक टाव । आरुष भाव परि माझा ॥ ४ ॥ होतें तें माझे भांडवल ।
पायांपें निवेदिले बोल । आदरा ऐसें पाविजे मोल । तुका ह्यणे साच फोल तूं जाणसी ॥ ५ ॥

॥ ६३८ ॥ कां हो माझा मानियेला भार । ऐसा दिसतसे फार । अनंत पाव-

१ । नव्हेचि थार मज शेवटीं ॥ धू० ॥ पाप बळिवंत गाढें । तुजही राहो
। मागील काहीं राहिलें ओढें । नवल कोडें देखियेलें ॥ १ ॥ काय मानिनी
तुमचें हीनत्ववचन । कीं वृद्ध जाला नारायण । न चले पण आधील तो
तो न करावी चोरी । बहुत न धरावें दुरी । पडदा काय घरच्याघरीं । धरिलें
धरिलें ॥ ३ ॥ नको चाळवूं अनंता । कासया होतोसि नेणता । काय तूं नाहीं
। तुका ह्मणे आतां होई प्रगट ॥ ४ ॥

॥ मज ते हांसतील संत । जीहीं देखिलेती मूर्तिमंत । ह्मणोनि उद्वेगलें
हाच भक्त ऐसा दिसें ॥ धू० ॥ ध्यानीं म्यां वर्णावेति कैसे । पुढें एकां स्तुति
। तेथुनि जीव निघत नसें । ऐसिये आसे लागलोसें ॥ १ ॥ कासया पाडिला
उगाचि वेडा आणि वांकडा । आह्मां लेकरांसि पीडा । एक मागें जोडा
॥ २ ॥ सांगा कोणाचा अन्याय । ऐसें मी धरीतसें पाय । तूं तंव समाचि
य । काय अन्याय एक माझा ॥ ३ ॥ नये हा जरी कारणा । तरी कां ध्यालेति
। वचन द्यावें जी वचना । मज अज्ञाना समजावी ॥ ४ ॥ बहुत दिवस केला
हातां श्रमलो ते वाट । तुका ह्मणे विस्तारलें ताट । काय वीट आला नेणों
॥ ५ ॥

॥ बरें जालें आजिवरी । नाहीं पडिलों मृत्याचे आहारीं । वांचोन आलों
मरलें ते हरि तुझां समर्पण ॥ धू० ॥ किला या काळें अवकाश । नाहीं पावले
श । कार्या कारण उरले शेष । गेलें तें भूस जावों परतें ॥ १ ॥ बुडणें खोंट
री । स्वर्मी जाली ओढावोढी । नासली जागृतीची घडी । साच जोडी शेवटीं
॥ २ ॥ तुझांसि पावविली हाक । तेंणें निरसला धाक । तुमचें भातें हें कवतुक ।
त लोक रक्षावे ॥ ३ ॥ रवीच्या नावें निशीचा नाश । उदय होताचि प्रकाश ।
। आह्मां शेष । तूं जगदीश केवारी ॥ ४ ॥ आतां जळो देह सुख दंभ मान ।
चें साधन । तूं जगदादि नारायण । आलों शरण तुका ह्मणे ॥ ५ ॥

॥ आतां माझा नेणो परतों भाव । विसावोनि पायीं ठेविला जीव । सकळों
। टाव । ऐसा वाव जाला चित्ताठार्थी ॥ धू० ॥ भांडवल गांठी तरि विश्वास ।
। लों निश्चय वास । न पाहें मागील ते वास । पुढतीं सोस सेवेचाची ॥ १ ॥ आहे
सर्व । मीं हें माझे मोडियला गर्व । अकार्ळां काळ अवघें पर्व । जाला भरवसा
। ॥ २ ॥ वेव्हारीं वेव्हारा अनंत । नाहीं यावांजुनी जाणत । तरी हें समाधान
महानी नाहीं येत अंतरा ॥ ३ ॥ करुनि नातळों संसारा । अंग भिन्न राखिला
। कळवळा तो जीवनी खरा । बीजाचा थारा दुरी आघात ॥ ४ ॥ बड मतापी-
ठा । होऊनि राहिलों सोंवळा । बैसल्या रूपाचा कळवळा । तुका ह्मणे डोळां
५ ॥

॥ तुळसीमाळा घालुनी कटीं । उभा विदेवरी जगजेठी । अवलोकोनि पुंड-
। असे श्रीमालती पंडरीराय ॥ धू० ॥ भुक्तिमुक्ति जयाच्या कामारी । रिद्धि-

सिद्धि वोळगती द्वारी । सुदर्शन घरटी करी । काळ कांपे दुरी धाकें तया ॥ १ ॥ जग-
ज्जननी असे वाम भार्गी । भीमक्री शोभली अर्धोर्गी । जैसी विद्युद्धता झमके मेवी । दह-
षणें भंगी महादोष ॥ २ ॥ सुखसागर परमानंद । गोपीगोपाळां गोधनां छंद । पक्षिध्वा-
पदां जयाचा वेधू । वाहे गोविंदु पांवा छंदें ॥ ३ ॥ मुखमंडित चतुर्भुजा । मनमोहन गरु-
डध्वजा । तुका ह्याने स्वामी माझा । पावे भक्तिकाजा लवलाही ॥ ४ ॥

॥ ६४३ ॥ हातींचें न संडावें देवें । शरण आलों जीवें भावें । आपुलें ऐसें ह्याणवें ।
करितों जीवें निबलोण ॥ धू० ॥ बैसतां संतांचे पंगती । कळां आलें कमळापती । आपुलीं
कोणीच नव्हती । निश्चय चित्तीं दृढ जाला ॥ १ ॥ येती तुझिया भजना आड । दाविती
प्रपंचाचें कोड । कनिष्ठीं रुचि टेऊनि गोड । देखत नाड कळतसे ॥ २ ॥ मरती मेलीं
नेणों किती । तोचि लाभ तयाचे संगती । ह्याणोनि येतों काकुलती । धीर तो चित्तीं
दृढ घावा ॥ ३ ॥ सुखें निहोत हे जन । न करीं तयांशीं वचन । आदिपिता तूं नारायण ।
जोडी चरण तुमचे तें ॥ ४ ॥ आपलें आपण न करूं हित । करूं हें प्रमाण संचित ।
तरी मी नष्टचि पतित । तुका ह्याने मज संत हांसती ॥ ५ ॥

॥ ६४४ ॥ बरवें जालें लागलों कारणी । तुमचे राहिलें चरणी । फेडीन संतसंगती
धणी । गर्जदल गुणी वैखरी ॥ धू० ॥ न वंचे शरीर सेवेसी । काया वाचा आणि मनेसीं ।
जालों संताची अर्पणी दासी । केला याविशीं निर्धार ॥ १ ॥ जीवनीं राखिला जिह्वाळा ।
जालों मी मजसीं निराळा । पंचभूतांचा पुतळा । सहज लीळा वर्ततसे ॥ २ ॥ जयाचें
ज्या होईल दावें । लाहो या साधियला भावें । ऐसे होतें राखिलें जीवें । येथुनि देवें
भोवहुनीं ॥ ३ ॥ आस निरसली ये खेपे । अवघे पंथ जाले सोपे । तुमचे दीनबंधु कृपें ।
दुसरे कांपे सत्ताधाकें ॥ ४ ॥ अंकिलेपणें आनंदरूप । आतळों नये पुण्यपाप । साकनि
डेविले संकल्प । तुका ह्याने आपेंआप एकाएकीं ॥ ५ ॥

॥ ६४५ ॥ अवघ्या दशा येणें साधती । मुख्य उपासना सगुणभक्ती । प्रगटे हृदयींची
मूर्ती । भावसुद्धि जाणोनियां ॥ धू० ॥ बीज आणि फळ हरीचें नाम । सकळ पुण्य
सकळ धर्म । सकळां कळांचें हें वर्म । निवारी श्रम सकळही ॥ १ ॥ जेथें कीर्तन हें
नामघोष । करितीं निर्लज्ज हरीचे दास । सकळ बोधबले रस । तुटती पाश भवबंधाचे
॥ २ ॥ येती अंगा वसती लक्षणें । अंतरीं देवें धरिलें ठाणें । आपणचि येती तयाचे
गुणें । जाणें येणें खुटे वस्तीचें ॥ ३ ॥ न लगे सांडावा आश्रम । उपजले कुळांचे धर्म ।
असाणीक न करावे श्रम । एक पुरे नाम विठोबाचें ॥ ४ ॥ वेदपुरुष नारायण । योगियांचें
ब्रह्म शून्य । मुक्ता आत्मा परिपूर्ण । तुका ह्याने सगुण भोळ्या आह्वां ॥ ५ ॥

॥ ६४६ ॥ श्रीअनंता मधुसूदना । पद्मनाभा नारायणा । जगव्यापका जनार्दना ।
आनंदघना अविनाशा ॥ धू० ॥ सकळदेवा आविदेवा । कृपाळुवा जी केशवा । महा महा-
नुभवा । सदाशिवा सहजरूपा ॥ १ ॥ चक्रधरा विश्वभरा । गरुडध्वजा करुणाकरा । सह-
स्रपादा सहस्रकरा । क्षीरसागरा शेषशयना ॥ २ ॥ कमलनयना कमलापती । कामिनी-
मोहना मदनमूर्ती । भवतारका धरित्या क्षिती । वामनमूर्ती चित्रकमा ॥ ३ ॥ अगा

सरुणा निर्गुणा । जगज्जनित्या जगज्जीवना । वसुदेवदेवकीनंदना । बाळारांगणा बाळ-
ष्णा ॥ ४ ॥ तुका आला लोटांगण । मज ठाव द्यावा जी चरणीं । हेचि करीतसें
नवणी । भवबंधनी सोडवावे ॥ ५ ॥

॥ ६४७ ॥ आतां येणें बळें पंढरीनाथ । जवळी राहिला तिष्ठत । पाहतां न कळे
याचा अंत । तोचि हृदयांत घालूं आतां ॥ धृ० ॥ विसरोनि आपुला देहपणभाव ।
मैचि भुलविला पंढरीपथ । न विचारी याति कुळ नांव । लागावया पाव संतांचे
१ ॥ बरें वर्म आलें आमुचिया हातां । हिंडावें धुंडावें न लगतां । होय अविनाश सहा-
री हाता । चतुर्भुज संता परि धाकें ॥ २ ॥ होय आवडी सानें थोर । रूप सुंदर मनो-
। भक्तिप्रिय लोभापर । करी आदर याचकपणें ॥ ३ ॥ तें वर्म आलें आमुच्या हाता ।
गोनि शरण निघालो संता । तुका ह्मणे पंढरीनाथा । न सोडी आतां जीवें भावें ॥ ४ ॥
॥ ६४८ ॥ माझा तंव खुंदला उपाव । जेणें तुझे आतुडती पाव । करूं भक्ति तरि
हीं भाव । नाही हातां जीव कवणेविशीं ॥ धृ० ॥ धर्म करूं तरि नाहीं चित्त । दान देऊं
रे नाहीं वित्त । नेणें पूजो ब्राह्मण अतीत । नाही भूतदया पोटा हातीं ॥ १ ॥ नेणें गुरु-
ऱ्य संतसेवन । जप तप अनुष्ठान । नव्हे वैराग्य वनसेवन । नव्हे इमन इंद्रियांसी ॥ २ ॥
र्थ करूं तरि मन नये सवें । व्रत करूं तरि विधि नेणें स्वभावे । देव जरि आहे ह्मणों
सवें । तरि आपपरावें न वंचे ॥ ३ ॥ ह्मणोनि जालो शरणागत । तुझा दास मी
केत । यास काहीं न लगे संचित । जालो निश्चित तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ६४९ ॥ तरि म्यां आळवावें कोणा । कोण हे पुरवील वासना । तुजवांचूनि नारा-
ता । लावीं स्तना कृपावते ॥ धृ० ॥ आपुला न विचारी सिण । न धरीं अंगसंगें भिन्न ।
गिकारिलें राखें दीन । हेई जीवदान आवडीचें ॥ १ ॥ माझिया मनासि हे आस । नित्य
ावा ब्रह्मरस । अखंड चरणींचा वास । पुरवीं आस याचकाची ॥ २ ॥ माझिया
धताचा ठेवा । तेणें हे वाट दाविली देवा । एवढ्या आदराचा हेवा । मागें सेवादान
वडीनें ॥ ३ ॥ आळवीन करुणावचनीं । आणीक गोड न लगे मनीं । निद्रा जागृती
णि स्वमीं । धरिलें ध्यानी मनी रूप ॥ ४ ॥ आतां भेट न भेटतां आहे । किंवा नाहीं
विचारुनि पाहें । लागला झरा अखंड आहे । तुका ह्मणे साहे केले अंतरी ॥ ५ ॥

॥ ६५० ॥ हें चि भवरोगाचें औषध । जन्म जरा तुटे व्याध । आणीक काहीं नव्हे
व । करील वध षड्वर्गा ॥ धृ० ॥ सांवळें रूप ल्यावें डोळां । सा चौ अठरांचा गोळा ।
र लागों नेही खळा । नाममंत्रमाळा विष्णुसहस्र ॥ १ ॥ भोजना न द्यावें अन्न । जेणें
त अनुपान । तरींच घेतल्याचा गुण । होईल जाण सत्य भाव ॥ २ ॥ नये निधो
पुलिया घरा । बाहेर लागों नये वारा । बहु बोलणें तें सारा । संग दुसरा वर्जावा ॥ ३ ॥
तें एक द्यावें वरी । नवनीताची होईल परी । होईल गुसळिलें तें निवारी । साह
वरी नाहीं तथा ॥ ४ ॥ न्हायें अनुतार्पी पांधरें दिशा । स्वेद निधो दे अवधी आशा ।
सेल मागें होतासी तैसा । तुका ह्मणे दशा भोगीं वैराग्य ॥ ५ ॥

॥ ६५१ ॥ मागुता हाचि जन्म पावसी । भोगिलें सुखदुःख जाणसी । हें तों न घडे रे

सायासीं । कां रे अंध होसी जापोनियां ॥ धू० ॥ लक्ष चौन्याशी न चुके फेरा । गर्भ-
वासीं आतना थोरा । येऊनि पडसी संदेहपुरा । बोरुसा थोरा मायाजाळीं ॥ १ ॥ पशु
काय पापपुण्य जाणती । उत्तम मध्यम भोग भोगिती । कांहीं एक उपजतां मरती ।
बहिरीं अंध होती पांगुळ मुकीं ॥ २ ॥ नरदेह निधान झगलें हातीं । उत्तम सार उत्तम
गती । होइन देवाचि ह्याणती ते होती । तरि कां चिर्ती न धरावें ॥ ३ ॥ क्षण एक मन
स्थिर करुनी । सावध होईं डोळे उघडोनी । पाहें वेद बोलिले पुराणीं । तुका विनवणी
करीतसे ॥ ४ ॥

॥ ६५२ ॥ दास्य करी दासांचें । उणें न साहे तयांचें । वाडिलें टाथींचें । भाणे टाकी-
नियां धांवें ॥ धू० ॥ ऐसा कृपेचा सागर । विटे उभा कर्डी कर । सर्वस्व उदार । भक्तां-
लागीं प्रगटे ॥ १ ॥ हृदयीं श्रीवत्सलांछन । भिरवी भक्तांचें भूषण । नाहीं तयाचा सीण ।
सुख धरिले लातेचें ॥ २ ॥ सत्यभामा दान करी । उजुर नाहीं अंगीकारी । सेवकाच्या
शिरीं । धरुनि चाले पादुका ॥ ३ ॥ राखे शरवटा बळींचा । सागथी जाला अर्जुनाचा ।
दास सेवकांचा । होय साचा अंकित ॥ ४ ॥ भिडा नो बोलवें पुंडलिकाशीं । उभा मर्यादा
पाठीशीं । तुका ह्याणे ऐसी । कां रे न भजा माउली ॥ ५ ॥

॥ ६५३ ॥ हरि तैसे हरीचे दास । नाहीं तयां भय मोह चिंता आस । होऊनि राहाती
उदास । बळकट कांस भक्तीची ॥ धू० ॥ धरुनि पाय व्यजिले जन । न लगे मान मृत्तिक्रा-
धन । कंठीं नाम अमृताचें पान । न लगे आन ऐसें जालें ॥ १ ॥ वाव तरी उदंडच पोटीं ।
भीर सिंधु ऐसे जगजेठी । कामक्रोधा न सुटे मिठी । गिऱ्हे तरी वेठीं राबविती ॥ २ ॥ बळें
तरि नागवती काळा । लीन तरि सकळांच्या तळा । उदार देहासी सकळा । जाणोनि
कळ्य सर्व नेणते ॥ ३ ॥ संसार तो तयांचा दास । मोक्ष तें पाहातसे वास । रिद्धिसिद्धि
देखवटा दास । न शिवति यास वैष्णवजन ॥ ४ ॥ जन्ममृत्युस्वभांसारिखें । आप त्यां न
दिसे पारखें । तुका ह्याणे अखांडित सुखें । वाणी वदे मुख प्रेमानृतांची ॥ ५ ॥

॥ ६५४ ॥ बहुत जाचलों संसारीं । वसें गर्भां मातेच्या उदरीं । लक्ष चौन्याशी
खोनिहारी । जालें भिकारी याचक ॥ धू० ॥ जिणें पराधीन आणिकां हातीं । कूट पाशीं
बांधलों संचिर्ती । प्रारब्ध क्रियमाण सांगाती । भोवडिती सत्ता आपुलिया ॥ १ ॥ न भरे
पोट नाहीं विसांवा । नाहीं नेम एक ठाव गांवा । नाहीं सत्ता न फिरे ऐसी देवा । लाही
जीवा खापरिं तडफडी ॥ २ ॥ काळ बहुत गेले ऐसिया रीती । आणीक पुढें नेणों
किती । खंडणा नाहीं पुनरावृत्ती । मज्ज कल्पांतीं तरी वेगळें ॥ ३ ॥ ऐसें दुःख कोण हरील
माझें । कोणा भार घालूं आपुलें ओझें । भवसिंधुतारक नाम तुझें । धांवसि काजे
आडलिया ॥ ४ ॥ आतां धांव घालीं नारायणा । मजकारणें रंका दीना । गुण न विचारिं
अवगुणा । तुका करुणा भाकीतसे ॥ ५ ॥

॥ ६५५ ॥ जंव हें सकळ सिद्ध आहे । हात चालावया पाये । तंव तूं आपुलें स्वाहित
पाहें । तीर्थयात्रे जायें चुकों नको ॥ धू० ॥ जंव काळ असे दुरी टेला । तंव तूं हरिशुफ
गायें आडक वहिला । मनीं भाव धरुनि भला । न वंचें त्याला चुकों नको ॥ १ ॥

ओडोनि धन न घलीं माती । ब्रह्मचूडें पूजन यती । सत्य आचरण ह्या भूतीं । करी सांगाती चुको नको ॥ २ ॥ दशा यौवन बाणली अंगीं । पांगिला नव्हे विसयसंगी । काम क्रोध लोभ मोह त्यागीं । राहें संतसंगी चुको नको ॥ ३ ॥ मग तेथें न चले कांहीं । संता संपदा रहिल ठायींच्या ठायीं । पुढे संचित जाईल ग्वाही । तुका झणे तेही यम-आज्ञा ॥ ४ ॥

॥ ६५६ ॥ ऐक पांडुरंगा एक मात । कांहीं बोलणें आहे एकांत । आह्यां जरी तारील संचित । तरी उचित काय तुझें ॥ धू० ॥ उसनें फेडितां धर्म तो कोण । काय तया मान-बेल जन । काय गा मिरवूनि भूषण । वायां थोरपण जनांमध्ये ॥ १ ॥ अन्न जरी न मिळें तदासी देणें । आगांतुक पात्र उचित दानें । उपकार तरी धनमंचीपणें । जरी देणेंघेणें नाही आशा ॥ २ ॥ शूर तो तयासी बोलिजे जाणा । पाठीशी घालून राखें सीना । पार पुण्य नाही त्या भूषणा । ऐक नारायणा वचन हें ॥ ३ ॥ आतां पुढें बोलणें तें काई । मज तारिशी तरीच सही । वचन आपुलें सिद्धी नई । तुका झणे तई मज कळसी ॥ ४ ॥

॥ ६५७ ॥ चांगलें नाम गोमटें रूप । निवली डोळें हरती ताप । विहल विहल हा जप । प्रगट स्वल्प अति सार ॥ धू० ॥ शस्त्र हें निर्वाणीचा बाण । निकट समय अवसान । कोठें योजेल दशदान । खंडी नारायण दुःख चित्तनें ॥ १ ॥ सकळ श्रेष्ठानें मत । पावें सिद्धि पाववी अनंत । झणोनि व्हावें शरणागत । आहे उचित एवढेंची ॥ २ ॥ झणोनि रुसलों संसारा । सर्प विखार हा पांढरा । तुजशी अंतर रे दातारा । याचि दावडागानिमित्त ॥ ३ ॥ येणें मज भोगविल्या खणी । नसतां छंद लाविला मनीं । माजलों मी माझे भ्रमणीं । जाली बोडणी विटंबना ॥ ४ ॥ पावली केलियाचा वंड । खाणी भोगविल्या उदंड । आतां केला पाहिजे खंड । तुका वंडवत घाली सेवा ॥ ५ ॥

॥ ६५८ ॥ चांगला तरी पूर्णकाम । गौड तरी याचेंचि नाम । द्याळु तरी अवघा धर्म । भला तरी दासा भ्रम होऊं नेरी ॥ धू० ॥ उदार तरी लक्ष्मीयेसी । जुहार तरी कळिकाळासी । चतुर तरी गुणांची च रासी । जाणता तयासी तो एक ॥ १ ॥ जुनाट तरी बहु काळा । न कळे ज्याची लीळा । नेणता गोवळीं गोवळा । लाघवी अबाळामुल-वणा ॥ २ ॥ गांव्या तरी भावाचा अंकित । बराडी तरी उच्छिष्टाची प्रीत । ओसाळ तरी कुड्जेशी रत । भ्याड अनंत बहु पापा ॥ ३ ॥ खेळ तो येणेंचि खेळावा । नट तो येणेंचि अवगावा । लपोनि जीवीं न कळे जीवा । धरितां देवा नातुडेसी ॥ ४ ॥ उंच तरी बहुतचि उंच । नीच तरी बहुतचि नीच । तुका झणे बोलिलों साच । नाही अहाच पूजा केली ॥ ५ ॥

॥ ६५९ ॥ काय आह्मी भक्ति करणें कैसी । काय एक वाहावें तुगांसी । अवघा भरोनि उरलासी । वाणीं खाणीं रसीं रूपीं गर्धी ॥ धू० ॥ कसें करूं इंत्रियां बंधन । पुण्य-पापाचें खंडण । काय व्रत करूं आचरण । काय तुजविण उरलें तें ॥ १ ॥ काय डोळे झांकुनियां पाहूं । मंत्रजप काय ध्याऊं । कवणे ठायीं धरुनि भाव । काय तें वाव तुज-

विष्णु ॥ २ ॥ काय हिंडों कवण दिशा । कवणे ठायी पाय ठेवूं कैसा । काय तूं नव्हेंसि न कळे तैसा । काय मी कैसा पाहों आतां ॥ ३ ॥ तुझिया नामाची सकळ । पूजा अर्चन मंत्र माळ । धूप दीप नैवेद्य फळ तांबूल । घेऊं पुष्पांजुळ तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ६६० ॥ शरीर दुःखाचें कोठार । शरीर रोगाचें भांडार । शरीर दुर्गंधीची थार । नाही अपवित्र शरीरा ऐसे ॥ १ ॥ शरीर उत्तम चांगलें । शरीर सुखाचें घोंसुलें । शरीरें साध्य होय केलें । शरीरें साधलें परब्रह्म ॥ २ ॥ शरीरें विटाळाचें आळें । मायामो-हपाशजाळें । पतन शरीराच्या मुळें । शरीर काळें व्यापिलें ॥ ३ ॥ शरीर सकळ हें शुद्ध । शरीर निर्धीचा ही निध । शरीरें तुटे भवबंध । वसे मध्यें भोगी देव शरीरा ॥ ४ ॥ शरीर अविद्येचा बाधा । शरीर अवगुणाचा रांधा । शरीरी वसे बहुत बाधा । नाही गुण सुधा एक शरीरी ॥ ५ ॥ शरीरा सुख नेदावा भोग । न द्यावें दुःख न करी त्याग । नव्हे वोखटें ना चांग । तुका ह्मणे वेग करी हरिभजनी ॥ ६ ॥

॥ ६६१ ॥ इतुलें करी भलत्या परी । परद्रव्य परनारी । सांडुनि अभिलाष अंतरी । वत्तें वेव्हारी सुखरूप ॥ १ ॥ न करी हंभाचा सायास । शांती राहें बहुवस । जिळें सेवा सुगंधरस । न करी आळस रामनामी ॥ २ ॥ जनमित्र होई सकळांचा । अशुभ न बोलावी वाचा । संग न धरावा दुर्जनाचा । करी संतांचा सायास ॥ ३ ॥ करिसी देवा-विष्णु आस । अवधी होईल निरास । तृष्णा वाढविसी बहुवस । कधी सुखास न पवसी ॥ ४ ॥ धरुनि विश्वास करी धीर । करितां देव हाचि निर्धार । त्याचा वाहे योगक्षम-भार । नाही अंतर तुका ह्मणे ॥ ५ ॥

॥ ६६२ ॥ संसारासिधु हा दुस्तर । नुलंघवे उलंघितां पार । बहुत वाहाविलें दूर । न लगेचि तीर पेल थडी ॥ १ ॥ किती जन्म जाला फेर । गणित नाही जी हातारा । पडिलें आवतीं भोंवरा । बहुता थोरा वोळसिया ॥ २ ॥ वाढलों परी नेणती बुद्धी । नाही परतली धरिली शुद्धी । मग म्यां विचारावें कधी । ऐसी संधी सांडुनीयां ॥ ३ ॥ अनेक स्वार्णी आहार निद्रा । भयमैथुनाचाचि थारा । बाळव ताऱुण्य जरा । प्रधान पुरा भोग तेथे ॥ ४ ॥ ऐसी उलंघुनि आलों स्थळें । बहु भोवडिलों काळें । आतां हें उगवावें जाळें । उजेडा बळें दिवसाच्या ॥ ५ ॥ सांडीन या संसाराची वाट । बहु येणें भोगविले कष्ट । सावी सत्या ऐसें नष्ट । तुका ह्मणे भ्रष्ट जालों देवदोही ॥ ६ ॥

॥ ६६३ ॥ विडल भीमातीरवासी । विडल पंढरीनिवासी । विडल पुंडलिकापासी । कृपासन्नाविसी उदार ॥ १ ॥ विडल स्मरणा कोंवळा । विडल गौरवी आगळा । आधार ब्रह्मांडा सकळा । विडल लीळाविग्रही ॥ २ ॥ उभाचि परी न मनी सीण । नाही उद्ध-रितां भिन्न । समर्पाचि घरी एक अन्न । आर्तभूता क्षणोक्षणा साभाळी ॥ ३ ॥ रूचीचे प्रकार । आणिताती आहरे । कोठेही न पडे अंतर । थोरां थोर धाकुव्यां धाकुटा ॥ ४ ॥ करितां बळ धरितां नये । झोंबतां डोळे मनें च होय । आपुल्या उद्देशाची सोय । जाणे हृदयनिवासी ॥ ५ ॥ पाह्ना तरी आल्या अंतर तेथें । तों नाही भरिलें रितें । करितां सेवन आहर्ते । तुका ह्मणे चित्तें चित्त मेळवूनि ॥ ६ ॥

॥ ६६४ ॥ ताप हें हरण श्रीमुख । हरी भवरोगा ऐसें दुःख । अवलोकितां उपजे सुख । उभें सन्मुख वृष्टीपुढें ॥ धृ० ॥ न पुरे डोळियांचीं धणी । सखोल कृपेचीच खाणी । स्तवितां न पुरे वेइवाणी । तो हा समचरणी कृपानिधी ॥ १ ॥ रामकृष्णध्यान वामन नारसिंहीं । उग्र आणि सौम्य कांहींच नाही । सांपडे भरलीये वाही । भाव शुद्ध पाहीं याचें भातुके ॥ २ ॥ गुणगंभीर चतुर सुजाण । शूर धीर उदार नारायण । व्यापक तरी चिभुञ्जन । मनमोहन लावण्य हें ॥ ३ ॥ ठाण हें साजिरे सुंदर । अविनाश अविकार । अनंत आणि अपार । तो हा कर्टी कर धरिताहे ॥ ४ ॥ जयाची वाणी सुमनमाळा । परमाप्तजिह्वाळा । अनंता अंगी अनंत कळा । तुका जवळा चरणसेवक ॥ ५ ॥

कान्होबा० नाट.

॥ ६६५ ॥ अगा ये वैकुण्ठनायका । अगा ये त्रैलोक्यतारका । अगा जनार्दना जगव्यापका । अगा पाळका भक्तांचिया ॥ धृ० ॥ अगा ये वसुदेवदेवकीनंदना । अगा ये गोपिकारमणा । अगा बळिबंध वामना । अगा निधाना गुणनिधी ॥ १ ॥ अगा ये द्वौपदीबांधवा । अगा ये सखया पांडवा । अगा जीवाचिये जीवा । अगा माधवा मधुसूदना ॥ २ ॥ अगा महेश्वरा महाराजा । अगा श्रीहरि गरुडध्वजा । अगा सुंदरा सहस्रभुजा । चार मी तुझा काय वर्णुं ॥ ३ ॥ अगा अंबकृष्णपरंपरा । निरालंबा निर्विकारा । अगा गोवर्धन धरणीधरा । अगा माहेरा सीनाचिया ॥ ४ ॥ अगा धर्मराया धर्मशीळा । कृपासिंधु कृपाळा । अगा प्रेमाचिया कल्लोळा । सकळकळाप्रवीणा ॥ ५ ॥ अगा चतुरा सुजाणा । मधुरागिरा सुलक्षणा । अगा उदारा असुरमर्दना । राखें शरणा तुकयाबंधु ॥ ६ ॥

॥ ६६६ ॥ उभा देखिला भीमातीरी । कर निरवले कटावरी । पाडलें तरी समचि साजिरी । नाम तरी अनंत अतिगोड ॥ धृ० ॥ शंखचक्रांकित भूषणे । जडितमेखळा चिद्रत्ने । पीतांबर उटी शोभे गोरेपणे । लोपलीं तेणें रवितेजें ॥ १ ॥ श्रवणीं कुंडलें देती ठाळ । दशांगुळीं मुद्रिका माळ । दंतओळी हिरे झळाळ । मुख निर्मळ सुखरासी ॥ २ ॥ कडी कडसोरा वांकी वेळा । बाहीं बाहुवटे पदक गळां । मृगनाभी रेखिला टिळा । लवती डोळां विशुद्धता ॥ ३ ॥ सुंदरपणाची साम्यता । काय वर्णुं ते पावे आतां । तुकयाबंधु ह्मणे रे अच्युता । धन्य ते मातापिता प्रसवली ॥ ४ ॥

॥ ६६७ ॥ एक मागणें हाषिकेशी । चित्त द्यावें सांगतों वचनासी । मज अंतर तुझ्या चरणासी । न पडे ऐसी कृपा करीं ॥ धृ० ॥ नको वुजी बुद्धि आणिक । रिद्धिसिद्धि परलोक । तूं स्वामी मी सेवक । खंडणा नको करूं ऐसी ॥ १ ॥ मना येईल तो जन्म देई । भलते कुळीं भलते व्यर्थी । तें मी सांकडें घालित नाहीं । हृदयांहुनी तूं न वजें ॥ २ ॥ इतुलें करीं भलत्या प्ररी । भलत्या भावें तुझे द्वारी । राहेन दास होऊनि कामारी । वसो वेखरी नित्य नाम ॥ ३ ॥ नको विचारूं दुसरे आतां । शरण आलों जी पंढरीनाथा । तुकयाबंधु ह्मणे रे अच्युता । आहोसि तूं दाता सनशूर ॥ ४ ॥

॥ ६६८ ॥ कई देखतां होईन डोळीं । सकळां भूतीं मूर्तिं सावळीं । जीवा नांव भूम-
डळीं । जळीं स्थळीं काडीं पाषाणीं ॥ धृ० ॥ ऐसा कृपा करील नारायण । जीव जगाचा
होईन । प्रेमसागरीं बुडोईन । होईल स्नान अनुतापीं ॥ १ ॥ ऐसा कई येईन देवास । दृश्य
नासोनि जाईल आस । सदा संतचरणीं देहाच वास । सेवीन शेष धर्मीवरीं ॥ २ ॥ व
नवसा येतील अंकुर । सुखा नाहीसा होईल पार । अमृत तें वृथ्नीजळ सागर । वा
पूर आनंदाचे ॥ ३ ॥ प्रसन्न दया क्षमा शांती । कई नवविधा होईल भक्ती । भौ
वैराग्यसंपत्ती । मनोरथ कळती तई पुरले ॥ ४ ॥ तुकयाबंधु ह्याने सांग । नव्हे तुजविण
निसरेना पांग । ह्यापोनि घातलें साष्टांग । पांडुरंगा वरी चरणा ॥ ५ ॥

॥ ६६९ ॥ तूं बाळिया शिरोमणी । आहेसि माजी ये त्रिभुवनीं । रिघालों पाठी तुझी
ह्याणउनी । आतां करीन मी असेल तें ॥ धृ० ॥ तूं देवा प्रतापदिनकर । सुरा असु-
रांचा सुर । महावीरां वीर धनुर्धर । मी तों पामर काय तेथें ॥ १ ॥ कृपासिंधु हीनवत्सल ।
फोडिली देवाची बंदशाळ । संहारुनि राक्षसदळ । शरणागत राजीं स्थापिला ॥ २ ॥
उपक्रम करावा बहुत । तरी तूं जाणसी धर्मनीत । उचित काय तें अनुचित । राखें
शरणागत आलों आतां ॥ ३ ॥ किती म्यां विनवावें । शरण आलों जीवें भावें । तुकयाबंधु
ह्याने करावें । क्षेम अवघें येणें काळें ॥ ४ ॥

॥ ६७० ॥ देवा मी चांडाळ चांडाळ । ह्याणतां लागताहे वेळ । नसे पाहातां भूम-
डळ । ऐसा अमंगळ खळ दुसरा ॥ धृ० ॥ जन्मा उपजलियापासुनी । असत्थ कर्म तें
अशुनी । सत्य आचरण नेणें स्वर्गी । निखळ खाणी अवमुपांची ॥ १ ॥ भक्ति दया
अपया कथा । कार्नी न साहवे वार्ता । अखंड विषयांची वेया । अधम पुरता अधमा-
हुनी ॥ २ ॥ काम क्रोध दंभ अहंकार । गर्व ताडा मद्र मत्सर । यांचें तरी माहेरघर ।
परउपकार वैरी तैसा ॥ ३ ॥ निरा द्वेष घात विश्वास । करितां नाही केला आळस ।
करूं नये ते केले संतउपहास । अभक्ष तेंही भक्षिलें ॥ ४ ॥ पाळिले नाही पितृवचन ।
सहा परद्वारीं परधर्मी ध्यान । बोलों नये घडलें ऐसें अन्योन्यविण । दासीगमन आदि-
करुनी ॥ ५ ॥ कायमने वाचा इंद्रियांशीं । सकळ पापांचीच राशी । तुकयाबंधु ह्याने
ऐसिबासी । आलों हृषिकेशी तुज शरण ॥ ६ ॥

॥ ६७१ ॥ काय काय करितों या मना । परी नाइके नारायणा । करूं नये त्याची
करी विवंचना । पतना नेऊं आसुरिलें ॥ धृ० ॥ भलतिया सवें धांवें सैराट । वाढ आड-
वाढ हरे दरकुट । न विचारी कुडें काहीं कपट । घात बळकट मांडियेला ॥ १ ॥ न
पुरती भ्रमणा हाही दिशा । सप्त ही पाताळ आकाशा । घाली उडी बळेंचि देखोनि
फांसा । केलों या देहा पाहणा ॥ २ ॥ चेतवून इंद्रियें सकळ । आशा तृष्णा कल्पना
काम क्रोध काळ । कुपविली शुद्ध बुद्धि केली राळ । ऐसें चांडाळ अनिवार हें ॥ ३ ॥
आतां काय घेसें करावें बासी । बहु जाणिलों केलों कासाविसी । तुकयाबंधु ह्याने
हृषिकेशी । धांव मज ऐसी परी जाली ॥ ४ ॥

अध्यात्मज्ञान.

॥ ६७२ ॥ अखडर्क्षीराक्षी भरिते आले । अध्यात्मविद्येचें भांडार उघडिले । सूर्य-
कीटीस नेज फांकले । ध्यानीं प्रगटले भक्तांचिया ॥ धू० ॥ अनादि ब्रह्मज्ञानाचें गुज ।
भ्रवर्णा अयचिन पडिले सहज । परमनिर्वाणाचें बीज । गुंडाळिलें निजसर्वभाग्ये ॥ १ ॥
मंत्र महामंत्र मंगळनिधी । सत्संगदर्शन प्रगटले आधीं । विराग्यविवेकाची झुडी । नामा-
स्तुतिसिद्धि साधिले ते ॥ २ ॥ अमाद्याशांतीचें निजसुख । सच्चिस्तुखें बोलला पुंडलिक ।
अनंतसुखाचा हरिख । उगवला देख पंढरिये ॥ ३ ॥ नेणें भवभक्तीची निरपेक्षता । नेणें
भूतव्येची ममता । तुका ह्मणे पंढरीनाथा । संग साधुसंतां देईं आतां ॥ ४ ॥

॥ ६७३ ॥ क्षीरादिधवासा शेषशयना । लीळाविभवा गोपिकारमणा । सगुणस्वरूप
भक्तभूषणा । गुणनिधाना गुमरूपा ॥ धू० ॥ अनंत अवतार धरितिया । अखंडस्वरूपा
करुणालया । अमरपाळका देवराया । हरी भवभया भक्तांचिया ॥ १ ॥ सर्वध्यापका
सर्वातीता । गजेंद्ररक्षका वैकुण्ठनाथा । भोळ्या भक्तांसि सौख्यदाता । तुजविण सर्वथा
असेचि ना ॥ २ ॥ चित्तचाळका चैतन्यधना । भक्तकैवारी असुरमर्दना । भक्तभवि-
मानी नारायणा । जगज्जीवना पांडुरंगा ॥ ३ ॥ ब्रह्मादिकांचा निजजनित । सकळ-
कारण अकर्ता । अणुरेणुध्याप्यभरिता । पावन पतिता तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ६७४ ॥ अखंडकर्मा कर्मप्रकाशका । मजसाठीं कां रे जालाचि तुका । धर्मधर्म
प्रतिपाळका । सर्वचाळका सर्वातीता ॥ धू० ॥ न देखसी वर्णाश्रममर्यादा । त्याचा सर्वध्वं
करिशी कामधंदा । कधी न लाजसी तूं गोविंदा । कां रे मुकुंदा बोल आतां ॥ १ ॥
मध्यकूर्मादिगावतारांसाठी । श्रमले असतील जगजेठी । करितां पडमोड सृष्टी ।
जालासि कधी काय जाणें ॥ २ ॥ किती म्यां विनवावें श्रीपती । पुन्हा पुन्हा यावें काकु-
लती । पुरे आतां तुझी संगती । करुणामूर्ति काय आले ॥ ३ ॥ कायम्यां तुजसी करावें
आतां । कां रे कोपलासी पंढरीनाथा । सकळ दुःख निवारिता । पावन पतिता तुका
ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ६७५ ॥ वासुदेवा दिनानाथा । कमललोचना श्रीअच्युता । निजभक्तांसि सौख्य-
दाता । तुजविण सर्वथा असेचि ना ॥ धू० ॥ विह्वला अनंता विश्वपती । विराट्स्वरूपा
वामनमूर्ती । ब्रह्मादिकर्ता वैकुण्ठपती । अगम्यस्थिति वेदशास्त्रा ॥ १ ॥ अद्वैतअखंडभ-
रिता । विश्वब्राह्म अपरिमिता । विश्वशु विश्वदेवना । भादिपिता ब्रह्मयाचा ॥ २ ॥
भक्ताधीना भवभयभंगा । परमपुरुषा पांडुरंगा । अनादि अखिलभंतरंगा । संग भसंगा
वेगळाची ॥ ३ ॥ हें विराट्स्वरूप भोळियाभक्तांसी । सर्वथा न कळे हृषिकेशी ।
सगुणरूप धरुनि त्यांसी । लार्थी भजनासी तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ६७६ ॥ काय खावें आतां कोणीकडे जावें । गांवांत राहावें कोण्या बळें ॥ धू० ॥
कोपला पाटील गांवचे हे लोक । आतां घालीं भक्ति कोण मज ॥ १ ॥ आतां येणें चवी
सांडिली ह्मणती । निवाडा करिती दिवाणांत ॥ २ ॥ अल्या लोकीं यास सांगितली

मात । केला माझा घात दुर्बळाचा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे याचा संग नव्हे भला । शोभीत विहला जाऊं आतां ॥ ४ ॥

॥ ६७७ ॥ संत मागें पाणी नेदी एक चूळ । दासीस आंधोळ ठेवी पाणी ॥ ५० ॥ संतासी देखोनी होय पाठमोरा । दासीच्या पोरा खुंबन देता ॥ १ ॥ संतासी देखोनि करितो ढवाळ्या । भावें धुतो चोळ्या दासीच्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्याच्या तोंडावरी थुंका । जातो यमलोका भोगावया ॥ ३ ॥

॥ ६७८ ॥ एक प्रेमगुज ऐकें जगजेटी । आठवली गोटी सांगतसें ॥ ५० ॥ एक मृग दोन्ही पाडसांसहित । आनंदें चरत होती वनी ॥ १ ॥ अर्थाचिना तेथे पारधी पावला । घेऊनियां आला श्वानें दोन्ही ॥ २ ॥ एकीकडे त्याणें चिरिल्या वापुरा । ठेविलें श्वानपुत्रा एकीकडे ॥ ३ ॥ एकीकडे तेणें वीणवा लाविला । आपण राहिला एकीकडे ॥ ४ ॥ चहूंकडोनियां मृगें वेढियेलीं । स्मरो तें लागलीं नाम तुझे ॥ ५ ॥ रामा कृष्णा हरि गोविंदा केशवा । देवाच्या देवा पावें आतां ॥ ६ ॥ कोण रक्षी आतां ऐसिये संकटी । बापा जगजेटी तुजविण ॥ ७ ॥ आइकोनि तुझी तयांचीं वचनें । कृपाअंतःकरणे कळवळिलां ॥ ८ ॥ आज्ञा तये काळीं केली पर्जन्यासी । वेगीं पावकासी विझवावें ॥ ९ ॥ ससैं एक तेथें उडवुनी पळविलें । तथा पाठीं गेलीं श्वानें दोन्ही ॥ १० ॥ मृग चमकोनी सत्वर चाललीं । गोविंदें रक्षिलीं ह्मणेनियां ॥ ११ ॥ ऐसा तूं कृपाळु दयाळु आहेसी । आपल्या भक्तांसी जीवलग ॥ १२ ॥ ऐसी तुझी कीर्ति जीवीं भावडती । रम्यमाइच्या पति तुका ह्मणे ॥ १३ ॥

॥ ६७९ ॥ आशाबद्ध वक्ता । धाक श्रोतयाच्या चिन्ता ॥ ५० ॥ वांवा गेलें तें भजन । उभयतां लोभी मन ॥ १ ॥ बहिर्मुख एके ठायीं । तसं जालें तथा दोही ॥ २ ॥ माप तैसी गोणी । तुका ह्मणे रितीं दोन्ही ॥ ३ ॥

॥ ६८० ॥ विहला रे तूं उदाराचा राव । विहला तूं जीव या जगाचा ॥ ५० ॥ विहला रे तूं उदाराची रासी । विहला तुजपार्शी संकळसिद्धी ॥ १ ॥ विहला रे तुझे नाम बह गोड । विहला रे कोड पुरविसी ॥ २ ॥ विहला रे तुझे श्रीमुख चांगलें । विहला लागलें ध्यान मनीं ॥ ३ ॥ विहला रे वाचे बोला बहुरस । विहला रे सोस घेतला जीवें ॥ ४ ॥ विहला रे शोक करीतसे तुका । विहला तूं ये कां झडकरी ॥ ५ ॥

॥ ६८१ ॥ बाहिर पडिलों अमपुल्या कर्तव्यें । संसारासि जीवें वेटाळिलों ॥ ५० ॥ एकामध्ये एक नाही मिळों येत । ताक नवनीत निवडिलें ॥ १ ॥ जालीं दोनी नाभें एकाचि मथनीं । वुसरिया गुणीं वेगळालीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दाखविल्या मुक्ताफळीं । शिपलेचि स्वस्थळीं खुंटालिया ॥ ३ ॥

॥ ६८२ ॥ बरवा बरवा बरवा रे देवा तूं । जीवाहनि आवडसी जीवा रे देवा तूं ॥ ५० ॥ पाहातां वदन संतुष्ट लोचन । जाले आइकर्ता गुण श्रवण रे देवा ॥ १ ॥ अट अंगें तनु त्रिविध ताप गेला सीण । वर्णितां लक्षण रे देवा ॥ २ ॥ मन जालें उन्मन अमृपम ग्रहण । तुकथाबंधु ह्मणे महिमा नेणें रे ॥ ३ ॥

॥ ६८३ ॥ सोडरियासि करी पाहुणेसु बरा । काडितो ठेंबरा संतांलार्गी ॥ धू० ॥
गाईसि देखोनि बद्बदारी मारी । घोडघाची चाकरी गोड लागे ॥ १ ॥ पानफुल वेड्यसी
नेतसे उदंड । देखों नेदी खांड ब्राह्मणासी ॥ २ ॥ बाइलेच्या गोता भावडीनें पोसी ।
माता पितियासी व्वडितो ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे शुंका त्याच्या तोंडावरी । जातो यमपुरी
भोगावया ॥ ४ ॥

॥ ६८४ ॥ सोलीव जें सुख अतिसुखाहुनी । उभे हें अंगणी वेंणवांच्या ॥ धू० ॥
वृंदावन सडे चौक रंग माळा । नाचें तो सोहोळा देखोनियां ॥ १ ॥ भूपणमंडित सदा
सर्वकाळ । मुद्रा भाणि माळ तुळसी कंदी ॥ २ ॥ नामभोष मूर्खी भमनाचें सार । मस्तक
पवित्र सहित रजें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मोक्ष भक्ताचिया मना । नय हा वासना त्याची
करी ॥ ४ ॥

॥ ६८५ ॥ तीर्थे केली कोटीवरी । नाही देखिली पंढरी ॥ धू० ॥ जळें त्याचें ज्यालें-
पण । न देखेचि समचरण ॥ १ ॥ योग याग अनंत केले । नाही समचरण देखिले ॥ २ ॥
तुका ह्मणे विह्वलपार्या । अनंत तीर्थे घडिली पार्ही ॥ ३ ॥

॥ ६८६ ॥ कोणतें कारण राहिलें या मुळें । जें म्यां तुज कळें कष्टावें ॥ धू० ॥ नाही
जात जीव नाही होत हानी । सहज तें मनीं भाडवले ॥ १ ॥ नाही कांहीं श्विता मरतों
उपवासी । अथवा त्या द्वैसी गाई व्हाव्या ॥ २ ॥ हें तों तुज कळें येतसे भंतरी ।
लाखणीक वरी साच भाव ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देवा नासिवंतासादीं । पायांसवें तुटी
करिती तुझ्या ॥ ४ ॥

॥ ६८७ ॥ रामा अयोध्याच्या राया । दिनानाथा रे सखया ॥ धू० ॥ पाप ताप विघ्न
हरी । दिनानाथा सुख करी ॥ १ ॥ भिलटीचिया रे उच्छटा । स्वीकारिती रे तूं भटा
॥ २ ॥ मी तों सलगीचें मूल । तुका ह्मणे तूं सखोल ॥ ३ ॥

॥ ६८८ ॥ आमिषाचिये आसे गळ गिळी मासा । फुटोनियां घसा मरण पावे ॥ धू० ॥
मरणाचे वेळे करी तळमळ । आठवी कृपाळ तये वेळी ॥ १ ॥ अंतकाळी ज्याच्या नाम
आलें मुखा । तुका ह्मणे सुखा पार नाही ॥ २ ॥

॥ ६८९ ॥ तुजवरी ज्याचें मन । दरुशन दे त्याचें ॥ धू० ॥ केसा जाती शुद्ध भाव ।
हात पाव ना वृत्ती ॥ १ ॥ अवधियांचा करुनि मेळा । तुज डोळां रोखिलें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे तुज आड । लपोनि कोड दावी देवा ॥ ३ ॥

॥ ६९० ॥ विश्वव्यापी माया । तिणें झाकुळिलें छाया ॥ धू० ॥ सत्य गेलें भोळया-
वारी । अविवेची चाली थोरी ॥ १ ॥ आपुलेंचि मन । करवी आपणां बंधन ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे देवा । तुह्मी कोडी ही उगवा ॥ ३ ॥

॥ ६९१ ॥ पोटीं जन्मती रोग । तरि कां ह्मणावे आप्तवर्म ॥ धू० ॥ रानी बसती
औषधी । तरि कां ह्मणाव्या निपराधी ॥ १ ॥ तैसें शरीराचें नातें । तुका ह्मणे सर्व
आतें ॥ २ ॥

॥ ६९२ ॥ नव्हे शब्द एक देशी । सांडी गवशी कोणाला ॥ धू० ॥ जाली नाही

वैखरी । विश्वंभरी व्यापक ॥ १ ॥ मोकलिलें जावें बाणें । भाता जेणें वाईलें ॥ २ ॥
भावां येथें कैचा तुका । बोले सिका स्वामीचा ॥ ३ ॥

॥ ६९३ ॥ गायनाचे रंगी । शक्ति अद्भुत हे अंगी ॥ धृ० ॥ हें तों देणें तुमचें देवा ।
ध्यावी अखंडित सेवा ॥ १ ॥ अंगी प्रेमाचें भरतें । नाही उतार चडतें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
वाणी । नाम अमृताची खाणी ॥ ३ ॥

॥ ६९४ ॥ माप ह्मणे मी मवितें । भरी धणी ठेवी रितें ॥ धृ० ॥ देवा अभिमान नको ।
माझेगर्भी देऊं सकीं ॥ १ ॥ देशीं चाले सिका । रितें कोण लेखी रंका ॥ २ ॥ हातीं
सूत्रसोरी । तुका ह्मणे त्याची थोरी ॥ ३ ॥

॥ ६९५ ॥ कोण सांगायोस । गेलें होतें देशोदेश ॥ धृ० ॥ नेलें वाण्या हातीं माप ।
समर्थ तों माझा बाप ॥ १ ॥ कोणाची हे सत्ता । जाली वाचा वद्विता ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे या निश्चयें । माझे निरसलें भय ॥ ३ ॥

॥ ६९६ ॥ सकळिकांच्या पायां माझी विनवणी । मस्तक चरणीं ठेवितसें ॥ धृ० ॥
अहो श्रोते वक्तें सकळही जन । बरें पारखुन बांधा गांठीं ॥ १ ॥ फोडिलें भांडार
धन्याचा हा माल । मी तंव हामाल भारवाही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चाली जाली चहूं देशीं ।
उतरला कर्सा खरा माल ॥ ३ ॥

॥ ६९७ ॥ कोण त्याचा पार पावला धुंडितां । पुढें विचारितां विश्वंभरा ॥ धृ० ॥
कापुरेणु सूक्ष्मस्थूळा पार नाही । श्रुति नेती त्याही खुंटलिया ॥ १ ॥ फळांत कीटक
वेवढें आकाश । ऐसीं तरुवरास अनेक किती ॥ २ ॥ साविळें अनंतें अर्जुनासि पोटीं ।
आणिक त्या सृष्टि कृष्णलोक ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे लासा संतांचिये कासे । ठाव घेतां कैसे
वांचा जीवें ॥ ४ ॥

॥ ६९८ ॥ जें जें काहीं करितों देवा । तें तें सेवा समर्पें ॥ धृ० ॥ भेव नाही सर्वात्मना ।
नारायणा तुज मज ॥ १ ॥ आर्हां दुजे नेणों कोणा । हेंचि मना मन साक्ष ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे जगन्नाथा । हे अन्यथा नव्हे कीं ॥ ३ ॥

॥ ६९९ ॥ स्तुति करूं तरी नव्हेचि या वेदा । तेथें माझा धंदा कोणीकडे ॥ धृ० ॥
परि हे वैखरी गोडावली सुखें । रसना रस मुखें इच्छीतसे ॥ १ ॥ रूप वर्णावया कोटें
पुरे मती । रोमी होती जाती ब्रह्मांडें हीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तूं ऐसा एक साचा । ऐसी तंव
वाचा जाली नाही ॥ ३ ॥

॥ ७०० ॥ तुज वर्षीं ऐसा तुज विण नाही । दुजा कोणी तीहीं त्रिभुवनीं ॥ धृ० ॥
सहस्रमुखें शेष सिणला बापुडा । चिरलिया धडा जिह्वा त्याच्या ॥ १ ॥ अव्यक्ता
अलक्षा अपारा अनंता । निर्गुणा सच्चिदा नारायणा ॥ २ ॥ रूप नाम घेसी आपुल्या
स्वइच्छा । होसी भाव तेसा त्याकारणें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जरी सावित्री आपणा । तरीच
नारायणा कळों घेसी ॥ ४ ॥

॥ ७०१ ॥ पूर आला आनंदाचा । लाटा उसळती प्रेमाच्या ॥ धृ० ॥ बांधू विडलसां-
गडी । पोहणी जाऊं पैल यडी । अवघे जन गडी । घाला उडी भाई नो ॥ १ ॥ हें तों

अनुप अमृताचें जळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे थोरा पुण्यें । ओध आला

गणिक वुसरें मज नाही आतां । नेमिल या चित्तापासुनियां ॥ धृ० ॥
रंग ध्यानी । जाकर्ता स्वर्गी पांडुरंग ॥ १ ॥ पडिलें वळण इंद्रियां
निराळा नाही वुजा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नर्त्री केलें ओळखण । साजिरे
॥ ३ ॥

तो सर्वभावं अनधिकारी । हांइल कैसी परी नेणों देवा ॥ धृ० ॥ पुरा-
हां मनास । हांय कासार्वीस जीव माझा ॥ १ ॥ इंद्रियांची आर्झी
। त्यांचें रंगी चित्त रंगलेसे ॥ २ ॥ एकाचेंहा मज न घडे वमन ।
तिं राखो ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज तारी पंढरीराया । नाही तरी वांया

तूनियां योगी पाहाती आभास । तें विसें आह्मांस वृष्टीपुढें ॥ धृ० ॥
हिलासे उभा । सांवळी हं प्रभा अंगकांती ॥ १ ॥ व्यापुनि वेगळें
सकळा अंतरी निर्विकार ॥ २ ॥ रूप नाही रेखा नामही जयासी ।
शिव ध्याय ॥ ३ ॥ अंत नाही पार वर्णा नाही थार । कुळ याति शिर
मचेत चेतलें भक्तीषिया सुखें । आपल्या कौतुके तुका ह्मणे ॥ ५ ॥
तें करूं ध्यान कैसा पाहां तुज । वरं दारों मज याचकासी ॥ धृ० ॥
सांग तुझी सेवा । कोण्या भावं देवा भातुडसी ॥ १ ॥ कैसी कांती
भाणूं । जाणूं हा कवणू कैसा तुज ॥ २ ॥ कैसा गाऊं गीती कैसा
ती स्थिति मति दारों मज ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जैसे वास केलें देवा ।
तणी मज ॥ ४ ॥

गमाचें वन । नका शोधूं करूं सीण ॥ धृ० ॥ या रे गौळियांचे घरीं ।
॥ १ ॥ पीडलेती अमें । वाट न कळतां वरें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भार ।
॥ ३ ॥

वोळी मना । बुद्धि बुद्धि क्षण क्षणा ॥ धृ० ॥ मीच मज राखण
प्रेषि धरिलों ॥ १ ॥ जें जें जयें उठी । तें तें तथा हाते कुंटी ॥ २ ॥
। तुका साक्ष उरला वान्ही ॥ ३ ॥

। न लिपे रया मेळें । कर्माभकर्मा वेगळें ॥ धृ० ॥ तोचि एक तथा
श्विलें खुणें ॥ १ ॥ शौच अशौच संधी । तन आळा तनाचि
र्यां नाही ठाव । तुका ह्मणे सहज भाव ॥ ३ ॥

ब दरा करील वन । समाधान नाही जंय ॥ धृ० ॥ तरी काय तेथे
। य जोडीं त्यांसी ॥ १ ॥ रिपतां भांवा पंवामध्ये । जोडे सिद्धि न
भस्म करील राख । अंतर पाक नाही तों ॥ ३ ॥ वर्णाआश्रमाचे धर्म ।
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे सौम पाक्ष । निरसे आस तें हित ॥ ५ ॥

॥ ७१० ॥ तेंही नव्हे जें करितां कांहीं । ध्यातां ध्यायीं तेंही नव्हे ॥ १ ॥ तेंही नव्हे जें जाणवी जना । वाटे मना तेंही नव्हे ॥ १ ॥ त्रास मानिजे काटाळा । अशुभ वाचाळा तेंही नव्हे ॥ २ ॥ तेंही नव्हे जें भोंवतें भोंवें । नागवें धावें तेंही नव्हे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे एकचि आहे । सहजि पाहें सहज ॥ ४ ॥

॥ ७११ ॥ बोल बोलतां वाटे सोपें । करणी करितां टीर कांपे ॥ १ ॥ नव्हे वैराग्य सोपारें । मज बोलतां न वाटे खरें ॥ १ ॥ विष खावें त्रासोग्रासी । धन्य तोचि एक सोसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करुनि दावी । त्याचे पाय माझे जीवीं ॥ ३ ॥

॥ ७१२ ॥ होईन भिकारी । पंढरीचा वारकरी ॥ १ ॥ हाचि माझा नेमधर्म । अवघें विठोबाचें नाम ॥ १ ॥ हेचि माझी उपासना । लागेन संतांच्या चरणा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । करीन ते भोळी सेवा ॥ ३ ॥

॥ ७१३ ॥ सांढविला हरी । जीही हृदयमंदिरीं ॥ १ ॥ त्यांची सरली वेरझार । जाला सफळ व्यापार ॥ १ ॥ हरि आला हाता । मग कैचीं भय चिंता ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हरी । कांहीं उरों नेही उरी ॥ ३ ॥

॥ ७१४ ॥ मोक्ष तुमचा देवा । तुझी दुर्लभ तो ठेवा ॥ १ ॥ मज भक्तीची आवडी । नाही अंतरीं ते गोडी ॥ १ ॥ आपल्या प्रकारा । करा जतन दातारा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भेटी । पुरे एकचि शेवटीं ॥ ३ ॥

॥ ७१५ ॥ नामपाठ मुक्ताफळांच्या ओवणी । हें सुख सगुणी अभिनव ॥ १ ॥ तरी आढी जालें उदास निगुणा । भक्तांचिया मना मोक्ष नये ॥ १ ॥ घ्यावें घ्यावें ऐसा थेंथें उरे भाव । काय ठाया ठाव पुसोनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां अभयदान करा । ह्मणा विश्वभरा दिलें ऐसें ॥ ३ ॥

॥ ७१६ ॥ भवसिंधूचें काय कोडें । दावी वाट चाले पुडें ॥ १ ॥ तारूं भला पांडुरंग । पाय भिजों नेही अंग ॥ १ ॥ मार्गें उतरिले बहुत । पैल तिरिं साधुसंत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लाग वेगें । जाऊं तयाचिया मार्गें ॥ ३ ॥

॥ ७१७ ॥ नाही साजत हा मोठा । मज अलंकार खोटा ॥ १ ॥ असें तुमचा रजरेण । संतांपार्यांची वाहाण ॥ १ ॥ नाही स्वरूपी ओळखी । भक्तिभाव करीं देखीं ॥ २ ॥ नाही शुन्याकारी । क्षर ओळखी अक्षरीं ॥ ३ ॥ नाही विवेक या ठायीं । आत्मा अनात्मा तें काई ॥ ४ ॥ कांहीं नव्हे तुका । पायां पडेन हें एका ॥ ५ ॥

॥ ७१८ ॥ सत्य साच खरें । नाम विठोबाचें बरें ॥ १ ॥ जेणें तुटती बंधनें । उभयलोकीं कीर्ति जेणें ॥ १ ॥ भाव ज्याचे गांठी । त्यासी लाभ उठाउठी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भोळा । जिंकू जाणें कळिकाळा ॥ ३ ॥

॥ ७१९ ॥ सत्य तो आवडे । विकल्पानें भाव उडे ॥ १ ॥ आढी तुमच्या कृपादानें । जाणों शुद्ध मंद सोनें ॥ १ ॥ आला भोग अंगा । न लवूं उसीर त्या त्यागा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । अंजन ते तुझी सेवा ॥ ३ ॥

॥ ७२० ॥ करावें चिंतन । तेंचि बरें न भेटून ॥ १ ॥ बरवा अंगीं राहे भाव । तग

तोचि जाणा देव ॥ १ ॥ दर्शनाची उरी । अवस्थाचि अंग धरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मान ।
तेथें सकळ कारण ॥ ३ ॥

॥ ७२१ ॥ जें जें जेथें पावे । तें तें समर्पावें सेवे ॥ धृ० ॥ सहज पूजा याचि नावें ।
गळिल अभिमानें व्हावें ॥ १ ॥ अवघें भोगितां गोसावी । आहीं आवसार्नी जीवी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे सिण ॥ न धरितां नव्हे भिन्न ॥ ३ ॥

॥ ७२२ ॥ नसे तरी मनीं नसो । परी वाचे तरी वसो ॥ धृ० ॥ देह पडो या चितनें ।
विडलनामसंकीर्तनें ॥ १ ॥ दंभस्थिति भलत्या भावें । मज हरिजन ह्मणावें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे काळें तरी । मज सांभाळील हरी ॥ ३ ॥

॥ ७२३ ॥ नये जरी कांहीं । तरी भलतेंचि वार्हीं ॥ धृ० ॥ ह्मणविल्या दास । कोणी
न धरी वेठीस ॥ १ ॥ समर्थाच्या नावें । भलतेंसें विकावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सत्ता । वरी
असते बहुता ॥ ३ ॥

॥ ७२४ ॥ न संडवे अन्न । मज न सेववे वन ॥ धृ० ॥ ह्मणउनी नारायणा । कांवि
भाकितां करुणा ॥ १ ॥ नाहीं अधिकार । कांहीं घोकाया अक्षर ॥ २ ॥ तुका ह्मणे थोडें ।
आशुष्य अवघेंचि कोडें ॥ ३ ॥

॥ ७२५ ॥ एकांचीं उत्तरें । गोड अमृत मधुरें ॥ धृ० ॥ ऐशा देवाच्या विभुती । भिन्न
प्रारब्धाची गती ॥ १ ॥ एकांचीं वचनें । कडु अत्यंत तीक्ष्णें ॥ २ ॥ प्रकाराचें तीन ।
तुका ह्मणे केले जन ॥ ३ ॥

॥ ७२६ ॥ वचनेंही नाड । न बोले तें मुकें खोड ॥ धृ० ॥ दोहीं वेगळें तें हित ।
बोली अबोलणी नीत ॥ १ ॥ अंधार प्रकाशी । जाय दिवस पावे निशी ॥ २ ॥ बीज
पृथिवीच्या पोटी । तुका ह्मणे दावी वृष्टी ॥ ३ ॥

॥ ७२७ ॥ विचारा वांचून । न पवीजे समाधान ॥ धृ० ॥ देह त्रिगुणांचा बांधा ।
माजी नाहीं गुण सुदा ॥ १ ॥ देवाचिये चाडे । देवा द्यावें जें जें घडे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
होतें । बहु गोमटें उजितें ॥ ३ ॥

॥ ७२८ ॥ तुडे भवरोग । संचितक्रियमाणभोग ॥ धृ० ॥ ऐसें विठोबाचें नाम ।
उच्चारितां खंडें जन्म ॥ १ ॥ वसों न सके पाप । पळे त्रिविध तो ताप ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे माया । होय दासी लागे पाया ॥ ३ ॥

॥ ७२९ ॥ मुसावलें अंग । रंगीं मेळविला रंग ॥ धृ० ॥ एकीं एक वृढ जालें । मुळा
आपुलिया आलें ॥ १ ॥ सागरी येंबुडा । पडिल्या निवडे कोण्या वाटा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
नवे । नव्हे जाणावें हे देवें ॥ ३ ॥

॥ ७३० ॥ अनुतापें शोष । जाय न लगतां निमिष ॥ धृ० ॥ परि तो राहे विसावला ।
आहीं अवसार्नी भला ॥ १ ॥ हेचि प्रायश्चित्त । अनुतापीं न्हाय चित्त ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
पापा । शिवों नये अनुतापा ॥ ३ ॥

॥ ७३१ ॥ चहूं आश्रमांचे धर्म । न राखतां जोडें कर्म ॥ धृ० ॥ तैसी नव्हे भोळी
सेवा । एक भावाचि कारण देवा ॥ १ ॥ तपें इंद्रियां आघात । क्षणें एका वाताहात

॥ २ ॥ मंत्र चळे थोडा । तरि धडचि होय वेडा ॥ ३ ॥ व्रतें करितां सांग ।
चुकरतां भंग ॥ ४ ॥ धर्म सच्चचि कारण । नाही तरी केला सिण ॥ ५ ॥
आथात । उंचनीच वाताहात ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे दुजें । विधिनियेधाचें ओझें ।

॥ ७३२ ॥ सोडिला संसार । माया तयावरि फार ॥ धू० ॥ धांवत चाले मा
सुखदुःख साहे अंगें ॥ १ ॥ यानें ध्यावें नाम । तीसीकरणें त्याचें काम ॥
ह्मणे भोळी । विडलकूपेची कोंवळी ॥ ३ ॥

॥ ७३३ ॥ बैसां खेळूं जेवूं । तेथें नाम तुझें गाऊं ॥ धू० ॥ रामकृष्णना
घालूं ओवुनियां गळां ॥ १ ॥ विश्वास हा धरूं । नाम बळकट करूं ॥ २ ॥
आतां । आह्मां जीवन शरणागतां ॥ ३ ॥

॥ ७३४ ॥ पाठी पोठी देव । कैचा हरिदासां भेव ॥ धू० ॥ कर आनंदें
नका आशंकितमन ॥ १ ॥ एथें कोठें काळ । करील देवापार्शी बळ ॥ २ ॥
धेनी । सपुरता काय वाणी ॥ ३ ॥

॥ ७३५ ॥ मनोमय पूजा । हेचि पठीथें केशीराजा ॥ धू० ॥ घेतो कल्पनेत
न मानेती बाह्य रंग ॥ १ ॥ अंतरीचे जाणे । आदिवर्तमान खुणे ॥ २ ॥ तु
कुडें । कोठें सरें त्याच्या पुढें ॥ ३ ॥

॥ ७३६ ॥ जाणें भक्तीचा जिऱ्हाळा । तोचि देवाचा पुतळा ॥ धू० ॥ आ
माइया मना । हो का पंडित शाहाणा ॥ १ ॥ नामरूपी जडलें चित्त । त्याच
भक्ति ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नवविध । भक्ति जाणें तोचि शुद्ध ॥ ३ ॥

॥ ७३७ ॥ याजसार्थी वनांतरा । जातो सांडुनियां घरा ॥ धू० ॥ माझे दिटा
बुद्धि होईल निष्काम ॥ १ ॥ अहैताची वाणी । नाही ऐकत मी कार्नी ॥ २ ॥
अहंब्रह्म । आड येऊं नही अम ॥ ३ ॥

॥ ७३८ ॥ बुडतां आवरी । मज भवाचे सागरी ॥ धू० ॥ नको मानूं भा
दोषांचे डोंगर ॥ १ ॥ आहे तें सांभाळीं । तुझी कैसी ब्रीदावळी ॥ २ ॥
होषी । मी तों पातकांची राशी ॥ ३ ॥

॥ ७३९ ॥ असाई तें झालें । आसां न मोडे रचिलें ॥ धू० ॥ पाया पडिला ख
तेथें पुढें चाली नाही ॥ १ ॥ होतें विखुरलें । ताळा जमे झडती आलें ॥ २ ॥
बोळी । पुढें कुठितचि जाली ॥ ३ ॥

॥ ७४० ॥ तुझे थोर थोर । भक्त करिती विचार ॥ धू० ॥ जपतपादि सा
चितवेना मनें ॥ १ ॥ करुणावचनें । म्यां भाकावीं तुझां हीनें ॥ २ ॥ तुका
माझे थोडे फार ठायीं ॥ ३ ॥

॥ ७४१ ॥ लावून काहाळा । सुखें करितों सोहळा ॥ धू० ॥ साहवीत गे
भय नाही सत्य जाणा ॥ १ ॥ गात नाचत विनोदें । टाळघागऱ्यांच्या छंदें ॥
ह्मणे भेव । नाही पुढें येतो देव ॥ ३ ॥

॥ ७४२ ॥ मुक्त कासया ह्मणावें । बंधत तें नाही ठावें ॥ धू० ॥ सु

कीर्तन । भय विसरलें मन ॥ १ ॥ देखिजेना नास । घाळूं कोणावरी कास ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे साहे । देव आहे तैसा आहे ॥ ३ ॥

॥ ७४३ ॥ ओनाम्याच्या काळें । खडे मांडविले बाळें ॥ धू० ॥ तेंचि पुढें पुढें काई ।
मग लागलिया सोई ॥ १ ॥ रज्जु सर्प होता । तोंवरीचि न कळतां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
साचें । भय नाही बागुलाचें ॥ ३ ॥

॥ ७४४ ॥ आतां पुढें धरी । माझे आठव वैखरी ॥ धू० ॥ नको बडबडूं भांडें । कांहीं
वाजगें तें रांडें ॥ १ ॥ विहल विहल । ऐसे सांडूनियां बोल ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भाण । तुज
स्वामीची हे जाण ॥ ३ ॥

॥ ७४५ ॥ काय नव्हे करितां तुज । आतां राखें माझी लाज ॥ धू० ॥ मी तों अपराधार्थी
पांडुरी । शिखा अंगुष्ट तोपाशी ॥ १ ॥ आहें आहें आहें । मज कृपाकृष्टि पाहें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे देवा । सत्य ध्यावी आतां सेवा ॥ ३ ॥

॥ ७४६ ॥ वंहीन मी भूतें । आतां अवर्षीचि समस्तें ॥ धू० ॥ तुमची करीन भावना ।
पदोपदीं नारायणा ॥ १ ॥ गाळूनियां भेद । प्रमाण तो ऐसा वेद ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मग ।
नव्हे बुजयाचा संग ॥ ३ ॥

॥ ७४७ ॥ पूजा पुज्यमान । कथे उभे हरिजन ॥ धू० ॥ ज्याची कीर्ति वाखा-
णित्ती । तेथें ओतली ते मुर्ती ॥ १ ॥ देहाचा विसर । केला आनंदें संचार ॥ २ ॥ गेला
अभिमान । लाज बोळविला मान ॥ ३ ॥ शोक मोह चिंता । याच्यो नेणती ते वार्ता ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे सखे । विठोबाच ते सारिखे ॥ ५ ॥

॥ ७४८ ॥ भाव तैसं फळ । न चले देवापार्शी बळ ॥ धू० ॥ धांवें जातीपार्शी
जाती । खुण येरयेरां चिर्ती ॥ १ ॥ हिरा हिरकणी । काढी आंतुनी अहिरणी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे केलें । मन शुद्ध हें चांगलें ॥ ३ ॥

॥ ७४९ ॥ वरि बोला रस । कथी ज्ञान माजी फौस ॥ धू० ॥ ऐसे लढिके जे ढक ।
तयां इह ना पर लोक ॥ १ ॥ परिस एक सांगे । अंगा धुळी हे न लगे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
हाडें । कुतऱ्या लाविलें झगडें ॥ ३ ॥

॥ ७५० ॥ हेचि तुझी पूजा । आतां करीन केशीराजा ॥ धू० ॥ अवर्षी तुझीं पदें ।
नमस्कारीन अभेदें ॥ १ ॥ न वंजितदिशा । जाय तेथेंचि सरिसा ॥ २ ॥ नव्हे एकवर्षी ।
तुका ह्मणे गुणदोषी ॥ ३ ॥

॥ ७५१ ॥ आपलें तों कांहीं । येथें सांगिजेसैं माहीं ॥ धू० ॥ परि हे वाणी वायचळ ।
छंद करविते बरळ ॥ १ ॥ पंचभूतांच्या हा मेळा । देह सख्येचें निराळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
शुली । इच्या उफराट्या चाली ॥ ३ ॥

॥ ७५२ ॥ विहल नावाडा फुकाच्या । भळविल्या साठीं वाचा ॥ धू० ॥ कांटीं कर
जैसे तैसे । उभा राहिला न बैसे ॥ १ ॥ न पाहे सिंदोरी । जाती कुळ न विचारी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे भेटी । हाक देतां उठाउठी ॥ ३ ॥

॥ ७५३ ॥ कृपावंत किती । दीर्घे बहु आवडती ॥ धू० ॥ त्यांच्या भार बाहे माया ।

करी योगक्षेमार्चिता ॥ १ ॥ भुलें नेही वाट । करीं धरुनि दावी नीट ॥ २ ॥ तुका ह्याने जीवें । असरतां एका भावें ॥ ३ ॥

॥ ७५४ ॥ नेणती वेद श्रुति कोणी । आह्यां भाविकां वांचुनी ॥ धू० ॥ रूप भावडे आह्यांशी । तैशी जोडी ह्यधिकेशी ॥ १ ॥ आह्यां भावें बळिवंत । तुज घालूं ह्यायांत ॥ २ ॥ तुका ह्याने तुज धाक । देतां पावसील हाक ॥ ३ ॥

॥ ७५५ ॥ मन मुतले लुलयां । जाय धांवोनि त्या ठाया ॥ धू० ॥ मागें परताथी तो बळी । घूर एक भूमंडळी ॥ १ ॥ येऊनियां घाली घाला । नेणों काय होई तुला ॥ २ ॥ तुका ह्याने येणें । बहु नाडिले शाहाणे ॥ ३ ॥

॥ ७५६ ॥ घेईं माझे वाचे । गोड नाम विठोबाचें ॥ धू० ॥ तुह्या घ्या रे जोळे सुख । पाहा विठोबाचें मुख ॥ १ ॥ तुह्या ऐका रे कान । माझ्या विठोबाचे गुण ॥ २ ॥ तेंयें धांव घेईं । राहें विठोबाचे पार्यी ॥ ३ ॥ तुका ह्याने जीवा । नको सोडूं या केशवा ॥ ४ ॥

॥ ७५७ ॥ धणी न पुरे गुण गातां । रूप कृष्टि न्याहाळितां ॥ धू० ॥ बरवा बरवा पांडुरंग । कांति सांवळी सुरंग ॥ १ ॥ सर्वमंगळाचें सार । मुख सिद्धीचें भांडार ॥ २ ॥ तुका ह्याने सुखा । अंतपार नाहीं लेखा ॥ ३ ॥

॥ ७५८ ॥ जारि मी नव्हतो पतित । तरि तूं पावन कैचा येथ ॥ धू० ॥ ह्याणोनि माझे नाम आर्धी । मग तूं पावन रूपानिधी ॥ १ ॥ लोहो महिमान परिसा । नाही तरी दगड जैसा ॥ २ ॥ तुका ह्याने याचकभावें । कल्पतरु माने पावें ॥ ३ ॥

॥ ७५९ ॥ एक भाव चित्ती । तरीं न लगे कांहीं शुक्ती ॥ धू० ॥ कळों झालें जीवें । मज माझियाचि भावें ॥ १ ॥ आठवचि पुरे । सुख अवघें मोहों रे ॥ २ ॥ तुका ह्याने मन । पूजा इच्छी नारायण ॥ ३ ॥

॥ ७६० ॥ मज संतांचा आधार । तूं एकलें निर्विकार ॥ धू० ॥ पाहा विष्णारुनि देवा । नको आह्यांसवें दावा ॥ १ ॥ तुज बोल न बोलवे । आह्यां भांडायाचीं सवे ॥ २ ॥ तुका ह्याने तरी । ऐक्यभाव उरे उरी ॥ ३ ॥

॥ ७६१ ॥ तुज मागणें तें देवा । आह्यां तुझी चरणसेवा ॥ धू० ॥ व्यान नेघों देसी तरी । रिद्धिसिद्धि मुक्ति चारी ॥ संतसंगति सर्वकाळ । थोर प्रेमाचा तुकाळ ॥ २ ॥ तुका ह्याने नाम । तेणें पुरे माझे काम ॥ ३ ॥

॥ ७६२ ॥ तुझा सरणात । जन्मोजन्मीचा अंकित ॥ धू० ॥ आणिक नेणें कांहीं हेवा । तुजवांचुनि केशवा ॥ १ ॥ हेचि माझे गाणें । तुझें नामसंकीर्तन ॥ २ ॥ तुझ्या नामार्थी भूपणें । तुका ह्याने ल्यालों लणें ॥ ३ ॥

॥ ७६३ ॥ उतरलों पार । सत्य झाला हा निर्धार ॥ धू० ॥ तुझें नाम धरिलें कठीं । केली संसारासी तुटी ॥ १ ॥ आतां नव्हे बाधा । कोणेशिर्षी कांहीं करा ॥ २ ॥ तुका ह्याने कांहीं । आतां उरलें ऐसें नाही ॥ ३ ॥

॥ ७६४ ॥ क्रियामतिहीन । एक मी गा तुझें दीन ॥ धू० ॥ देवा करावा सांभाळ ।

वारी माझे तळमळ ॥ १ ॥ नको माझे ठावी । गुणहोय घालूं काही ॥ २ ॥ अपराभाष्या
कोटी । तुका झणे घाली पोटी ॥ ३ ॥

॥ ७६५ ॥ नाही निर्मळ जीवन । काय करील सावण ॥ १ ॥ तैसी चित्तगुळि
नाहीं । तेथें बोध करील काई ॥ २ ॥ वृक्ष न धरी पुष्पफळ । काय करील वसंतकाळ ॥ २ ॥
वांजे न होती लेकरें । काय करावें भतारें ॥ ३ ॥ नपुंसका पुरुषासी । काय करील बाहल
व्यासी ॥ ४ ॥ प्राण गेलिया शरीर । काय करील वेव्हार ॥ ५ ॥ तुका झणे जीवनेविण ।
पीक नव्हे नव्हे जाण ॥ ६ ॥

॥ ७६६ ॥ नवां नवसांची । जालें तुझासी वाणीची ॥ १ ॥ कोण तुझे नाम घेतें ।
देवा पिढवान देतें ॥ २ ॥ कोण हातें मागें पुढें । पुजे बोलाया रोकडे ॥ २ ॥ तुका झणे
पांडुरंगा । कोणा घेतासि वो संगी ॥ ३ ॥

॥ ७६७ ॥ एका बीजा केला नास । मग भोगलें कणीस ॥ १ ॥ कळे सकळें हा
भाव । लाहानथोरान्वरी जीव ॥ २ ॥ लाभ नाही कुकासाठी । कल्याविण जीवासाठी ॥ २ ॥
तुका झणे रणी । जीव वेतां लाभ दुणी ॥ ३ ॥

॥ ७६८ ॥ आयुष्य गेलें वायांविण । घोर झाली नाशवण ॥ १ ॥ आतां भावें भावें
तरी । काय पाहातोसि हरी ॥ २ ॥ माझे तुझे याचि गती । दिवस गेल तोंडी माती ॥ २ ॥
मन वाव घेऊं नेही । बुडवूं पाहे भवनी ॥ ३ ॥ पडिला विषयाच्या घाला । तणें नाग-
विलें मला ॥ ४ ॥ शरण आलों आतां भावें । तुका झणे मज पावें ॥ ५ ॥

॥ ७६९ ॥ सांसान विपत्ती । जोडी दिली तुझे हाती ॥ १ ॥ त्याच्या हाचि
उपकार । अंती आम्हाशीं वेव्हार ॥ २ ॥ नामरूपा केला ठाव । तुज कोण झणत देव
॥ २ ॥ तुका झणे हरी । तुज ठाव दिला परी ॥ ३ ॥

॥ ७७० ॥ आपलें मागतां । काय नाही आम्हां सत्ता ॥ १ ॥ परि या लौकिकाकारणें ।
उरी ठेविलें बोलणें ॥ २ ॥ येचि आतां घडी । कळें वेसो तैची फडी ॥ २ ॥ तुका
झणे करितो तुला । ठाव नाहीसें विव्हा ॥ ३ ॥

॥ ७७१ ॥ असो आतां किती । तुज यावें काकुलती ॥ १ ॥ माझे मागव्हे हे गांठे ।
तुं बापुडें तयापुढें ॥ २ ॥ सोडवीन आतां । जिवें तुझी पंढरीनाथा ॥ २ ॥ तुका झणे
बळी । तो गांध्याचे कान पिळी ॥ ३ ॥

॥ ७७२ ॥ काय नव्हे केलें । एका चिंतितो विव्हा ॥ १ ॥ रायेंगाभनांचें हार ।
भवसिधु उतरी पार ॥ २ ॥ योगयागतयें । केली नद्यावें अमुपे ॥ २ ॥ तुका झणे जपा ।
मंत्र तीअक्षरी सोपा ॥ ३ ॥

॥ ७७३ ॥ हो कां वृत्ताचारी । वाचें नाम जो उचारी ॥ १ ॥ त्याच्या हास नी
अंकित । कायावाचामनसहित ॥ २ ॥ नसो भाव चिर्ती । हरिचें गुण गातां गीतीं
॥ २ ॥ करी अनाचार वाचें हरिनामउचार ॥ ३ ॥ हो कां भलतें कळ । शुचि अथवा
चांडाळ ॥ ४ ॥ झणवी हरिचा दास । तुका झणे धन्य त्यास ॥ ५ ॥

॥ ७७४ ॥ हाकिसरिसी उडी । घालूनियां स्तंभ कोडी ॥ १ ॥ ऐसी कृपावंत कोण ।

माझे विंढाईवांचून ॥ १ ॥ करितां आठव । धांवोनियां घाली कव ॥ २ ॥ तुका ह्याने गीती
गातां । नामें द्यावी सायुज्यता ॥ ३ ॥

॥ ७७५ ॥ लोह चुंबकाच्या बळें । उभें राहिलें निराळें ॥ धू० ॥ तैसा तूंचि आह्वां-
टाखीं । खेळतोसी अंतर्बाहीं ॥ १ ॥ भक्ष अग्नीचा तो होरा । त्यासी वांचवी मोहरा
॥ २ ॥ तुका ह्याने आधीलपणें । नेली लांकडे चंदनें ॥ ३ ॥

॥ ७७६ ॥ डोई वाढवूनि केश । भूतें आणिली अंगास ॥ धू० ॥ तरी ते नव्हति
संतजन । तेथें नाहीं आत्मखूण ॥ १ ॥ मेळवूनि नरनारी । शकुन सांगती नानापरी
॥ २ ॥ तुका ह्याने मैद । नाहीं त्यापासीं गोविंद ॥ ३ ॥

॥ ७७७ ॥ गाढवाचे घोडे । आह्मी करूं वृष्टीपुढें ॥ धू० ॥ चघळी वाहाणा । माघारिया
बांडा सुना ॥ १ ॥ सोंगसंपादणी । तरि करूं शुद्ध वाणी ॥ २ ॥ तुका ह्याने खळ । करूं
समर्थी निर्मळ ॥ ३ ॥

॥ ७७८ ॥ बाईल मेली मुक्त जाली । देवें माया सोडविली ॥ धू० ॥ विडो तुझें माझे
राज्य । नाहीं दुसऱ्याचें काज ॥ १ ॥ पोर मेलें बरें जालें । देवें मायाविरहित केलें ॥ २ ॥
माता मेली मज देखतां । तुका ह्याने हरली चिंता ॥ ३ ॥

॥ ७७९ ॥ योग तप याचि नांवें । गळित व्हावें अभिमानें ॥ धू० ॥ करणें तें हेंचि
करा । सत्यें बरा व्यापार ॥ १ ॥ तरि खंडे घेरझार । निघे भार देहाचा ॥ २ ॥ तुका ह्याने
मानामान । हें बंधन नसावें ॥ ३ ॥

॥ ७८० ॥ करी संव्यास्तान । वारी खाडनियां अन्न ॥ धू० ॥ तथा नाहीं लाभहानी ।
आवा वेंचाचिचे मानी ॥ १ ॥ मज्जुराचें धन । विळा होराचि जतन ॥ २ ॥ तुका ह्याने
नाहीं । अर्धारासी देव काहीं ॥ ३ ॥

॥ ७८१ ॥ वाखर घेउनिले आलें । त्यासी तरवारिनें हालें ॥ धू० ॥ नव्हे आपुलें उचित ।
करुनि टाकावें फजित ॥ १ ॥ अंगुळिया मोडी । त्यासी काय सिलें घोडी ॥ २ ॥ नपुं-
सकासाठी । तुका ह्याने न लगे जेठी ॥ ३ ॥

॥ ७८२ ॥ वाणांश्रम करिसी चोख । तरि तूं पावसी उत्तम लोक ॥ धू० ॥ तुजला
तें नाहीं ठावें । जेणें अंगेंचि ब्रह्म व्हावें ॥ १ ॥ जरि तूं जालासी पंडित । करिसी
शब्दाचें पांडित्य ॥ २ ॥ गासी तान मान बंध । हाव भाव गीत छंद ॥ ३ ॥ जाणसील तूं
स्वतंत्र । आगमोक्त पूजायंत्र ॥ ४ ॥ साधनाच्या ओढी । डोकियांच्या मोडानोडी ॥ ५ ॥
तुका ह्याने देहीं । संत जाहाले विदेहीं ॥ ६ ॥

॥ ७८३ ॥ प्रेमसूत्र होरी । नेतो तिकडे जातो हरी ॥ धू० ॥ मनेंसहित वाचा काया ।
अवघें दिलें पंढरीराया ॥ १ ॥ सत्ता सकळ तथा हातीं । माझी कीव काकुलती ॥ २ ॥
तुका ह्याने ठेवी तैसें । आह्मी सहें त्याचे इच्छे ॥ ३ ॥

॥ ७८४ ॥ पाववील ठाया । पांडुरंग चित्तिलिया ॥ धू० ॥ त्यासी चित्तिलिया मनी ।
चित्ता करी गंवसणी ॥ १ ॥ पावावया फळ । अंगीं असावें हें बळ ॥ २ ॥ तुका ह्याने
तई । सिद्धि वोळगती पायीं ॥ ३ ॥

॥ ७८५ ॥ धन्य भावशीळ । ज्याचें हृदय निर्मळ ॥ धृ० ॥ पूजी प्रतिमेचे देव । संत
ह्मणती तेथें भाव ॥ १ ॥ विधिनियेध नेणती । एक निष्ठा धरुनी चिती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
तेसें देवा । होणें लागे त्यांच्या भावा ॥ ३ ॥

॥ ७८६ ॥ आर्षी च आळशी । वरी गुरुचा उपदेशी ॥ धृ० ॥ मग त्या कैची आज-
काठी । विधिनियेधाची भेटी ॥ १ ॥ नाचरेवे धर्म । न करवे विधिकर्म ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
ते गाढव । घेती मनासवें धांव ॥ ३ ॥

॥ ७८७ ॥ नाचे टाळी पिटी । प्रेमें अंग धरणी लोटी ॥ धृ० ॥ माझे सखे ते सज्जन ।
भोळे भाविक हरिजन ॥ १ ॥ न धरिती लाज । नाही जनासवें काज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
हाटे । कंठ नेत्रां जळ लोटे ॥ ३ ॥

॥ ७८८ ॥ टिळा टोपी माळा देवाचें गवाळें । वागवी वोंगळें पोटासार्शी ॥ धृ० ॥
तुळसी खोबी कानां र्म खोबी शेंडी । लटिकी धरी बोंडी नासिकाची ॥ १ ॥ कीर्तनाचें
वेळे रडे पड लोळे । प्रेमेंविण डोळे गळताती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एसे मावेचे मईद ।
त्यापाशीं गोविंद नाही नाही ॥ ३ ॥

॥ ७८९ ॥ धन्य देहू गांव पुण्य भूमि गांव । तेथें नांदे देव पांडुरंग ॥ धृ० ॥ धन्य
क्षेत्रवासी लोक ते वैवाचे । उच्चारिती वाचे नामघोष ॥ १ ॥ कर कटी उभा विश्वाचा
जनिता । वामांगी ते माता रखुमादेवी ॥ २ ॥ गरुड पारीं उभा जोडुनियां कर । अश्वत्थ
समोर उत्तरामुख ॥ ३ ॥ दक्षिणे शंकर लिंग हरेश्वर । शोभे गंगातीर इंद्रायणी ॥ ४ ॥
लक्ष्मीनारायण बलाळाचें बन । तेथें अधिष्ठान सिद्धेश्वर ॥ ५ ॥ विघ्नराज द्वारी बहिरव
बाहेरी । हनमंत शेजारी सहित शोधे ॥ ६ ॥ तेथें रास तुका करितो कीर्तन । हृदयी
चरण विठोबाचे ॥ ७ ॥

शाक्तावर.

॥ ७९० ॥ टंवरकाशनि हृष्टि लाडुनियां रंग । रावी झगमग डोळ्यांपुढें ॥ धृ० ॥
ह्मणती शिष्यासी लागली समाधी । लटकीचि उपाधी झकविते ॥ १ ॥ हीपाश्रिया
उयोती कोंडियेलें तेज । उपदेश सांजरात्रीमाजी ॥ २ ॥ रांगोळिया चौक शृंगारुनी
वोजा । आवरण पूजा यंत्र करी ॥ ३ ॥ पडदा लावोनियां दीप चहू कोर्ना । बैसोनि
आसर्ना मुद्रा दारी ॥ ४ ॥ नैवेद्यासी ह्मणे करावें पक्वान । पात्रासी दिव्यान्न परबरी
॥ ५ ॥ जाला उपदेश कवळ घ्या रे मुखी । आपोशन शेर्ली बुडविलें ॥ ६ ॥ पाषांड
करोनी मांडिली जीविका । बुडयी भाविकां लोकांप्रती ॥ ७ ॥ कायावाचामनें सोडवी
संकल्प । गुरु गुरु जप प्रतिपादी ॥ ८ ॥ शुद्ध परमार्थ बुडविला तेणें । गुरुत्वभूषणें
भोग भोगी ॥ ९ ॥ विधीचा ही लोप बुडविला वेद । शास्त्रांचा ही बोध हरविला ॥ १० ॥
योगाची धारणा नाही प्राणायाम । सांडी यम नेम नित्यादिक ॥ ११ ॥ वैराग्याचा लोप
हरिभजनीं विक्षेप । वाढविलें पाप मतिलेंडें ॥ १२ ॥ तुका ह्मणे गेलें गुरुत्व गुरवाडी ।
पूर्वजांसी धाडी नर्कवासा ॥ १३ ॥

॥ ७९१ ॥ शान्त गधडा जये देशी । तेथें राशी पापाच्या ॥ धृ० ॥ सुकृताचा उदो
केला । मोंधळ घाला इद्रियें ॥ १ ॥ क्रोधरूपें वसे काम । तीचें नाम जपतसे ॥ २ ॥
मद्यभक्षण मांगिणजाती । विटाळ चिर्ती सांठविला ॥ ३ ॥ स्तवुनियां पूजी रांड । न
लजे भांडा हाडीसी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे भगवती । नेहल अंतीं आपणापें ॥ ५ ॥

॥ ७९२ ॥ राजा प्रजा द्वाड देश । शान्त वास करिती तो ॥ धृ० ॥ अधर्माचें उबड
पीक । धर्म रंक त्या गांवीं ॥ १ ॥ न पिके भूमि कापे भारें । मेघ वारें पीतील ॥ २ ॥
तुका ह्मणे अवधी दुःखें । येती सुखें वस्तीसी ॥ ३ ॥

॥ ७९३ ॥ ऐसे कलियुगाच्या मुळें । जालें धर्माचें वाटोळें ॥ धृ० ॥ सांडुनियां राम-
राम । ब्राह्मण ह्मणती सोमसोम ॥ १ ॥ शिवों नये तीं निर्ळीं । वल्लें पांघरती कार्ळीं ॥ २ ॥
तुका ह्मणे वृत्ती । सांडुनी गसा मागत जाती ॥ ३ ॥

॥ ७९४ ॥ अवध्या पापें घडला एक । उपासक शक्तीचा ॥ धृ० ॥ त्याचा विटाळ
नको अंगा । पांडुरंगा माझिया ॥ १ ॥ काम क्रोध मद्य अंगीं । रंगला रंगीं अवशुणी
॥ २ ॥ करितां पाप न धरी शंका । ह्मणे तुका क्रोणी ही ॥ ३ ॥

॥ ७९५ ॥ वारितां बळें धरितां हातीं । जुलुमें जाती नरकामधीं ॥ धृ० ॥ रंडीदासा-
प्रति कांहीं । उपदेश तोही चालेना ॥ १ ॥ जन्म केला वाताहात । योरघात येठार्थी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पंढरीनाथा । तुझी कथा वृषिती ॥ ३ ॥

॥ ७९६ ॥ शान्कांची शूकरी माय । विष्टा खाय बिडीची ॥ धृ० ॥ तिची त्या पडली
सवे । मागें धांवें ह्मणोनी ॥ १ ॥ शान्कांचा वाढवी माय । अंकुत जाय वेसदारा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे शिदळीचे । बोलतां वाचे निघ ते ॥ ३ ॥

॥ ७९७ ॥ हरिहर सांडुनि देव । धरिती भाव क्षुल्लकीं ॥ धृ० ॥ ऐका त्यांची विट-
बणा । देवपणा भक्तांची ॥ १ ॥ अंगीं कवडे घाली गळां । परडी कळाहीन हातीं ॥ २ ॥
गळां गांठा हिंडे हारीं । मनुष्य परी कुतरीं तीं ॥ ३ ॥ मायां सेंदुर हांत खाती ।
अंगट हातीं सदवीचें ॥ ४ ॥ पूजिती विकट दोंद । पशु सोड गजाची ॥ ५ ॥ ऐसा
छंदें चुकलीं वाटा । भाव खोटा भजन ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे विष्णुशिवा । वांजुनि ते
भजती ते ॥ ७ ॥

॥ ७९८ ॥ कांद्यासाठीं जालें ज्ञान । तेणें जन नाडिलें ॥ धृ० ॥ कामक्रोध बुचबु-
अंकु पुची व्यालीची ॥ १ ॥ पूजेलागीं द्रव्य मागें । काय सांगे शिष्यातें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे कैचें ब्रह्म । अवघा भ्रम विषयांचा ॥ ३ ॥

॥ ७९९ ॥ सांडुनियां पंढरीसव । कवणातें ह्मणों देव ॥ धृ० ॥ बहु लाज वाटे चित्ता ।
आणिकांतें देव ह्मणतां ॥ १ ॥ सांडुनिया हिरा । कोणें वेचाव्या त्या गारा ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे हरिहर । ऐसी सांडुनियां धुर ॥ ३ ॥

॥ ८०० ॥ बहुतें गेली वांयां । न भजतां पंढरीराया ॥ धृ० ॥ करिती कामिकांची
सेवा । लागोन मागोन खात्या देवा ॥ १ ॥ अवधियांचा धनी । त्यासी गेली विसरोनी
॥ २ ॥ तुका ह्मणे अंतीं । पडती यमाचिया हातीं ॥ ३ ॥

॥ ८०१ ॥ असो आतां ऐसा धंदा । तुज गोविदा आठवूं ॥ धृ० ॥ रक्षिता तूं होती
जरी । तरि काय घेरीं करावें ॥ १ ॥ काया वाचा मन पार्या । राहें ठार्यां करूं तें ॥ २ ॥
सुका ह्मणे गाइन गीती । रूप चित्ती धरूनियां ॥ ३ ॥

॥ ८०२ ॥ नाही आह्मी विष्णुदास । करीत आस कोणांची ॥ धृ० ॥ कां हे नष्ट
करिती निदा । नेणों सदा आमुची ॥ १ ॥ असों भलतें ठार्यां मनें ॥ समाधानें आपुलियां
॥ २ ॥ तुका ह्मणे करूं देवा । तुझी सेवा धंदा तो ॥ ३ ॥

॥ ८०३ ॥ पाखांड्यांनीं पाठी पुरविला तुमाला । तेथें मी विडला काय बोलों ॥ धृ० ॥
कांयाचा खाणार चोजवी कस्तुरी । आपुलें भिकारी अर्थ नेणें ॥ १ ॥ नकळें तें मज
पुसती छळुनी । लागतां चरणीं न सोडिती ॥ २ ॥ तुझ्या पायांविण तुजें नेणें काहीं ।
सूचि सर्वांठार्यां एक मज ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे खीळ पडो त्यांच्या तोंडा । किती बोलों
भांडां वादकांशीं ॥ ४ ॥

॥ ८०४ ॥ कलियुर्गा कविस्व करिती पापांड । कुशळ हे भांड बहू जाले ॥ धृ० ॥
द्रव्य दारा चित्ती प्रजांची आवडी । मुखें बडबडी । कोरडाची ॥ १ ॥ रंभ करी सोंग
मानावया जग । मुखें बोले त्याग मर्ना नाही ॥ २ ॥ वेदाज्ञे करीनि न करिती स्वहित ।
नव्हती अलिप्त देहाहुनी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे वंड साहील यमाचे । न करी जो वाचे
बोले तैसें ॥ ४ ॥

॥ ८०५ ॥ विषयाचें सुख एथें वाटे गोड । पुढें अवघड यमवंड ॥ धृ० ॥ मारिती
तोडिती शोडिती निष्ठुर । यमाचे किकर बहुसाल ॥ १ ॥ असिपर्त्री तरुवरखैराचे इंगळ ।
निघतील ज्वाळ तेलपार्की ॥ २ ॥ तप्तभूमीवरि लोळविती पार्ही । अग्निस्तंभ बाहीं कवळ-
विती ॥ ३ ॥ ह्मणऊनि तुका येतो काकुलती । पुरे आतां याती गर्भवास ॥ ४ ॥

॥ ८०६ ॥ आप्त माझी मती । ह्मणोनि येतो काकुलती ॥ धृ० ॥ आतां साखवा
साखवा । मज पाऊलें केशवा ॥ १ ॥ धीर माझ्या मना । नाही नाही नारायणा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे दया । मज करा अभागिया ॥ ३ ॥

॥ ८०७ ॥ वाहुली पाहातां सिंगले डोकुले । राविशी पाडलें कै वो डोळां ॥ धृ० ॥ तूं
माय माउली कृपेची साउली । विडलें पाहिली वास तुझी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे माझ्या आसा-
वल्या बाह्या । तुज क्षेम द्याया पांडुरंगा ॥ २ ॥

॥ ८०८ ॥ देह हा सादर पाहावा निश्चित । सर्व सुख एथें नाम आहे ॥ धृ० ॥ ब्रह्म
जें देखणें द्वैत जेव्हां गेलें । शरीर तें जालें ब्रह्मरूप ॥ १ ॥ यजन याजन तप व्रतें करिती ।
विकल्पें नागवती शुद्ध पुण्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सर्व सुख एथें आहे । भ्रांति दूर पाहें
टाकूनियां ॥ ३ ॥

॥ ८०९ ॥ तुझें वर्णू गुण ऐसी नाही मती । राहिल्या त्या श्रुति मौन्यपणें ॥ धृ० ॥
मौन्यपणें वाचा थोंटावल्या चारी । ऐसें तुझें हरि रूप आहे ॥ १ ॥ रूप तुझें ऐसें डोळां
न देखवे । जेथें हें झकवे ब्रह्मादिक ॥ २ ॥ ब्रह्मादिकां देवा कर्माची कचाटी । ह्मणोनि

आटाटी फार त्यांसी ॥ ३ ॥ तुका झणे तुझे गुण नाम रूप । आहेसी अनुप वाणूं
काई ॥ ४ ॥

॥ ८१० ॥ मनवाचातीत तुझे हें स्वरूप । झणोनियां माप भक्ति केलें ॥ ४० ॥
भक्तीच्या मापें भोजितां अनंता । इतरानें तत्वता न मोजवें ॥ १ ॥ योग बाग तपें
वेष्टाच्या योगें । ज्ञानाच्या लागे न सांपडसी ॥ २ ॥ तुका झणे आढी भोळ्या भावें
सेवा । ध्यावी जी केशवा करितों ऐसी ॥ ३ ॥

॥ ८११ ॥ देवा ऐसा शिष्य वेई । ब्रह्मज्ञानी निवुण पाहीं ॥ ४० ॥ जो कां भावाचा
आगळा । भक्तिप्रेमाचा पुतळा ॥ १ ॥ ऐसा युक्ति ज्याला बाणे । तेथें वैराग्याचे
दाणें ॥ २ ॥ ऐसा जाला हो शरीरी । तुका लिंबलोन करी ॥ ३ ॥

॥ ८१२ ॥ जंवरी नाही देखिली पंढरी । तोंवरी वर्णिंसी थोरी वैकुंठीची ॥ ४० ॥
मोक्षसिद्धि तेथें हिंडे शारोशरी । होऊनि कामारी दीनरूप ॥ १ ॥ वृंसावन सडे चौक रंग
मळ । अभिनव सोहोळा घोघरी ॥ २ ॥ नामघोष कथापुराणकीर्तनी । ओविया
कांडणी पांडुरंग ॥ ३ ॥ सर्व सुख तेथें असें सर्वकाळ । ब्रह्म तें केवळ नांदतसे ॥ ४ ॥
तुका झणे जे न साधे सायासे । तें हें प्रत्यक्ष दिसे विटेवरी ॥ ५ ॥

॥ ८१३ ॥ दुःख वाटे ऐसी ऐकों नये गोष्टी । जेणे घडे तुदी तुझ्या पार्यी ॥ ४० ॥
येतो कळवळा देखोनियां घात । करितों फजित नाइकती ॥ १ ॥ काय करू देवा ऐसी
नाहीं शक्ती । वंडूनि पुढती वाटे लावूं ॥ २ ॥ तुका झणे मज दावूं नको ऐसें । वृष्टीपुढें
पिसे पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ८१४ ॥ सूकरासी विष्टा माने सावकास । मिष्टान्नाची त्यास काय गोडी ॥ ४० ॥
तेवीं अभक्तांसी आवडे पाखांड । नलगे त्यां गोड परमार्थ ॥ १ ॥ श्वानासी भोजन दिलें
पंचामृत । तरी त्याचें चित्त हाडावरी ॥ २ ॥ तुका झणे सर्पा पाजिलिया क्षीर । वमितां
विखार विष जालें ॥ ३ ॥

॥ ८१५ ॥ रासभ धुतला महा तीर्थामाजी । नव्हे जैसा तेजी शामकर्ण ॥ ४० ॥ तेवीं
खळा काय केला उपदेश । नव्हेचि मानस शुद्ध त्याचें ॥ १ ॥ सर्पासी पाजिलें शर्करा-
पीयूष । अंतरीचें विष जाऊं नेणें ॥ २ ॥ तुका झणे श्वाना क्षीरीचें भोजन । सर्वेचि वमन
जेवीं तया ॥ ३ ॥

॥ ८१६ ॥ जेवीं नवज्वरें तापलें शरीर । लागे तया क्षीर विषातुल्य ॥ ४० ॥ तेवीं
परमार्थ जीहीं बुराविला । तयालागीं झाला सत्रिपात ॥ १ ॥ कामिनी जयाच्या जांहाली
नेत्रासी । देखी तो चंद्रासी पीतवर्ण ॥ २ ॥ तुका झणे मद्यपानाची आवडी । न रुचें त्या
गोडी नवनीताची ॥ ३ ॥

॥ ८१७ ॥ आतां असों मना अभक्तांची कथा । न होई बुश्रिता हरिनामी ॥ ४० ॥
नद्ये त्याची कडू गोष्टी करू मात । जिव्हे प्रायश्चित्त त्याच्या नांवें ॥ १ ॥ प्रभातें न
ध्यावें नांव माकडाचें । तैसें अभक्ताचें सर्वकाळ ॥ २ ॥ तुका झणे आतां आढूं
मंथळ । जेणे सर्व काळ सुखरूप ॥ ३ ॥

॥ ८१८ ॥ नाम आठवितां सप्रवितं कर्त्री । प्रेम वाढे पोटीं ऐसें कर्त्री ॥ १ ॥ रोमांच जीवन आनंदांशु नेत्रीं । अष्टांगही गार्ची प्रेम तुझे ॥ १ ॥ सर्वही शरीर वेचो या कीर्तनीं । गाऊं निशिदिनीं नाम तुझे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बुजे न करीं कल्पांती । सर्वस विश्रांति संतांपाई ॥ ३ ॥

॥ ८१९ ॥ जननी हें जाणें बाळकाचें वर्म । सुख दुःख धर्म जें जें कांहीं ॥ १ ॥ अंधापुढें जेणें दिवला आधार । त्याचा हा विचार तोचि जाणें ॥ १ ॥ शरणागता जेणें घातलें पाठीशीं । तो जाणें तेविशीं राखों तथा ॥ २ ॥ कासे लागे तथा न लगती सायास । पोहोणारा त्यास पार पावी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जीव विव्दलाचे हातीं । दिला त्याची गति तोचि जाणें ॥ ४ ॥

॥ ८२० ॥ नका वाटूं मन विधिनिषेधांसी । स्मरावा मानसीं पांडुरंग ॥ १ ॥ खाव- लिया अन्ना मासी बोलों नये । अवघेंचि जाये एका घांसे ॥ १ ॥ जोडी हाते परी ते बहु कठिण । करितां जतन सांभाळावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें न मना विषाद । निर्वेषिण व्याध तुटों नये ॥ ३ ॥

॥ ८२१ ॥ नको होऊं देऊं भारीं अभावना । याचि नांवें जाणा बहु दोष ॥ १ ॥ मेघवृष्टि येथें होते अनिवार । जिव्हाळ्या उखर लाभ नाड ॥ १ ॥ उत्तम विभागें कनि- ष्ठाची इच्छा । कल्पतरु तैसा फळें त्यासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जिणें बहु योंडे आहे । आपुलियां पाहें पुढें बरे ॥ ३ ॥

॥ ८२२ ॥ त्याग तंव मज न वदतां केला । कांहींचि विव्दला मनांतुनी ॥ १ ॥ भागलिया आला उबग सहज । न धरितां काज जालें मनीं ॥ १ ॥ देह जड जालें कृपाच्या आभारें । केलें संवसारें कासावीस ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गेला आळसाचिळस । अकर्तव्य दोष निवारले ॥ ३ ॥

॥ ८२३ ॥ मढें झांकूनियां करिती पेरणी । कुणबियाचे वाणी लवलाहें ॥ १ ॥ तयापरी करी स्वहित आपुलें । ज्यासी फावलें नरदेह ॥ १ ॥ ओटीच्या परिस मुठीचें तें वाढे । यापरि केवाडें स्वहिताचें ॥ २ ॥ नाही काळ सत्ता आपुलियें हातीं । जाणते हे गुंती उगविती ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे पाहें आपुली सूचना । करितां शहाणा मृदयुलांकीं ॥ ४ ॥

॥ ८२४ ॥ राजा चाले तेथें वैभव सांगातें । हें काय लागतें सांगावें त्या ॥ १ ॥ कोणी कोणा एथें न मनी जी फुका । कृपेविण एका देवाच्या ॥ १ ॥ शृंगारिलें नाहीं तगोंयेत बरी । उमटे लौकारि जैसें तैसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे परी बसे नारायण । कृपेची ते खूप साम्या येते ॥ ३ ॥

॥ ८२५ ॥ वत्स पळें धेनु धांवें पाठीलागीं । प्रीतीचा तो अंगीं आविर्भाव ॥ १ ॥ शिकविलें काय येईल कारणा । सूत्र ओढी मना आणिकांच्या ॥ १ ॥ सांडिलें तें नाहीं घेत मेळवितं । ह्मणकनि लाता मार्गें सारी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आग्रह करावा कल्लो । सांगतसे अंगें अनुभव ॥ ३ ॥

॥ ८२६ ॥ देवाच्या संबंधें विश्वचि सोयरे । सूत्र ओढें शरें एकाएक ॥ १ ॥

आहाच हें नव्हे विद्यासारखें। जीव जीवनी देखें सामावले ॥ १ ॥ आणिकांचें सुख दुःख उमटें अंतरीं। एथील इतरीं तेणें न्यायें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ठसावले शुद्ध जाती। शोभाचि पुढती विशेषता ॥ ३ ॥

॥ ८२७ ॥ अवघा वेंचलो इंद्रियांचे ओढीं। जालें तें तें घडी निरोपिलें ॥ धू० ॥ असावा जी ठावा सेवेसी विचार। आपुला म्यां भार उतरिला ॥ १ ॥ कायावाच्यामनें तोचि निजध्यास। एथें जालो ओस भक्तिभावे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करूं येईल धांवणें। तरि नारायणें सांभाळावें ॥ ३ ॥

॥ ८२८ ॥ राहो आतां हेंचि ध्यान। डोळां मन लंपटो ॥ धू० ॥ कोंडकोंडुनी धरिनी जीवें। देहभावे ओवाळीन ॥ १ ॥ होईल येणें कळसा आलें। स्थिरावले अंतरीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गोजिरिया। विठोबा पायां पडों घ्या ॥ ३ ॥

॥ ८२९ ॥ आदि मध्य अंत दाखविला दीपें। हा तों आपणापें यत्न बरा ॥ धू० ॥ दासत्वे दाविलें धन्याचे भांडार। तों तों नव्हे सार एथूनियां ॥ १ ॥ उपायानें सोस नासला सकळ। सत्ते सत्ताबळे अंगा आलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दृष्टि सकळांचे शिरीं। बघनचि करी बैसोनिया ॥ ३ ॥

॥ ८३० ॥ सांठविलें वाण। पैस घातला तुकान ॥ धू० ॥ जें ज्या पाहिजे जे काळीं। आहे सिद्धचि जवळी ॥ १ ॥ निवडिलें साचें। उत्तममध्यमकनिष्ठार्थें ॥ २ ॥ तुका बैसला तुकार्णी। दावी मोला ऐसी वाणी ॥ ३ ॥

॥ ८३१ ॥ लागलिया सुख स्तनां। घाली पान्हा माडली ॥ धू० ॥ उभयतां भावडी लाडें। कोडें कोड पुरतसे ॥ १ ॥ मेळवितां अंगें अंग। प्रेमें रंग वाढतो ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जड भारी। अवघें शिरीं जननीचे ॥ ३ ॥

॥ ८३२ ॥ अवगुण तों कोर्णा नाहीं प्रतिष्ठिलें। मार्गें होत आले शिष्टाचार ॥ धू० ॥ बुवळाच्या नांवें पिटावा डांगोरा। हा तों नव्हे बरा सत्यवाद ॥ १ ॥ मद्य आणि मधु एकरासी नांवें। तरी कां तें खावें आधारे त्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा उच्छिष्ट प्रसाद। निवडी भेदाभेद वृष्टिन्यायें ॥ ३ ॥

॥ ८३३ ॥ भूतीं भगवंत हा तो जाणतो संकेत ॥ धू० ॥ भारी मोकलितो बाण। ज्याचा त्यासी कळे गुण ॥ १ ॥ करावा उपदेश। निवडोनी तरि दोष ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वाटे। चुकतां आडराने कांटे ॥ ३ ॥

॥ ८३४ ॥ आम्हां हें कौतुक जगा द्यावी नीत। करावे फजित चुकती ते ॥ धू० ॥ कासयाचा बाध एकाच्या निरोपें। काय व्हावें कोपें जगाचिया ॥ १ ॥ अविद्येचा येथें कोडें परिश्रम। रामकृष्णनाम ऐसे बाण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें खन्याचा विकरा। न सरती येरा खोट्या परी ॥ ३ ॥

॥ ८३५ ॥ र्पणासी नखटें लाजे। शुद्ध खिजे देखोनी ॥ धू० ॥ ऐसें अवगुणांच्या बाधें। विसे सुदें विपरीत ॥ १ ॥ अंधळ्यास काय हिरा। गाराचि तो सारखा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भुंकें सुनें। टाया नेणें टाव तो ॥ ३ ॥

॥ ८३६ ॥ नावडे तरि कां येतील हे भांड । घेऊनियां तोंड काळें एयें ॥ धू० ॥ नासो-
नियां जाय रस या संगती । खळाचे पंगती नारायणा ॥ १ ॥ तोंडावाटा नक काडी अमं-
गळ । मिष्टान्न विटाळ करी सुनें ॥ २ ॥ तुका ह्याने नाहीं संतांची मर्यादा । निंदे तोचि
निंदा मायझवा ॥ ३ ॥

॥ ८३७ ॥ लेंकारा आईतें पित्याची जतन । दावी निजधन सर्व जोडी ॥ धू० ॥
व्यापारि आमचा जालासे सांभाळ । देखिलाचि काळ नाहीं भाड ॥ १ ॥ भुकेचे संनिध
वसे स्तनपान । उपायाची भिन्न चिंता नाही ॥ २ ॥ आळवून तुका उभा पैलयडी ।
घातली या उडी पांडुरंगें ॥ ३ ॥

॥ ८३८ ॥ शुद्ध चर्या हेंचि संताचें पूजन । लागतचि धन नाहीं विच ॥ धू० ॥ सगु-
णाचे सोई सगुण विश्रांती । आपणचि येती चोजवीत ॥ १ ॥ कीर्तनीचि वोळे कृपेचां
बोरस । दुरीपणें वास संनिधता ॥ २ ॥ तुका ह्याने वर्म सांगतों सवंगें । मन लावा लागें
स्वहित च्या ॥ ३ ॥

॥ ८३९ ॥ जीवींचें जाणावें या नांवें आवडी । हेकड तें ओढी अमंगळ ॥ धू० ॥
चित्ताच्या संकोचें काहींच न घडे । अतिशयें वेडेचार तेचि ॥ १ ॥ काळाविष
काहीं नाहीं रुचों येत । करून संकेत ठेवियेला ॥ २ ॥ तुका ह्याने कळे वचनें चांचणी ।
काय बोलवून वेळोवेळां ॥ ३ ॥

॥ ८४० ॥ कामातुर चवी सांडी । बरळ तोंडीं बरळे ॥ धू० ॥ रंगलें तें अंगीं दावी ।
विष देववी आसडे ॥ १ ॥ धनसोसें लागे वेड । ते बडबड शमेना ॥ २ ॥ तुका ह्याने
वैसनें होन्ही । नर्कखाणी भोगावया ॥ ३ ॥

॥ ८४१ ॥ कृष्णांजनें जालें सोज्जवळ लोचन । तेणें दिलें वान निवडुनी ॥ धू० ॥
निरोपाच्या मार्गें करी लडबड । त्याचें त्यानें गोड नारायणें ॥ १ ॥ भाग्यवताघरीं करितां
विश्वासें । कार्य त्यासरितें होईजेतें ॥ २ ॥ तुका ह्याने पोट भरे बरेवोजा । निज ठाव
निजा निजस्थानीं ॥ ३ ॥

॥ ८४२ ॥ मैद आला पंढरीस । हार्तां घेऊनि प्रेमपाश ॥ धू० ॥ पुढें नाडियलें जग ।
नेतों लागों नेवीं माग ॥ १ ॥ उभारोनी बाहे । कृष्टाकृष्टि वेधीताहे ॥ २ ॥ वैकुंठीह्नि पणें ।
केलें पंढरीकारणें ॥ ३ ॥ पुंडलिकें थारा । देउनि आणिलें या चोरा ॥ ४ ॥ तुका ह्याने
चला । तुह्नी आह्नी धरूं त्याला ॥ ५ ॥

॥ ८४३ ॥ भांडवी माउली कवतुकें बाळा । आपणा सकळां साक्षिवेसीं ॥ धू० ॥
माझी माझी ह्याने एकएकां मारी । हें तों नाहीं दुरी उभयतां ॥ १ ॥ तुझे थोडे भातें
माझें बहु फार । छंद करकर वाद मिथ्या ॥ २ ॥ तुका ह्याने एके ठायीं आहे वर्म । हेंचि
होय श्रम निवारितें ॥ ३ ॥

॥ ८४४ ॥ लटकियाची आशा । होतों पडिलों वळसा । होऊनियां रोषा । पाच
मिथ्या अभिमानें ॥ धू० ॥ बरवी उघडली कृष्टी । नाहीं तरी होतों कष्टी । आक्रंते सृष्टी ।
मात्र या चेष्टांनीं ॥ १ ॥ मरणाची नाहीं शुद्धी । लोभीं प्रवर्तली बुद्धी । परती तों कधीं ।

घडेचि ता माघारीं ॥ २ ॥ सांचूनि मरे धन । लावी पोरान्सी भांडण । नाहीं नारायण ।
तुका ह्मणे स्मरीला ॥ ३ ॥

॥ ८४५ ॥ जवळी मुखापार्शी । असतां नेषे अहर्मिणीं ॥ धू० ॥ भवनिर्दोष नाम ।
विहल विहल नासी काम ॥ १ ॥ मुखाचें शेजार । करूं कां नावडें घर ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
देवा । कां हा न करीचि बरवा ॥ ३ ॥

॥ ८४६ ॥ बरवें देशावर जालें । काय बोलें बोलावें ॥ धू० ॥ लाभें लाभ तुणावल ।
जीव धाला दर्शनें ॥ १ ॥ भाग्यें-जाली संतभेटी । आवडी पोटीं होती तं ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे श्रम केला । अवघा आला फळासी ॥ ३ ॥

॥ ८४७ ॥ सांगतां हें नव्ये सुख । कीर्ति मुख न पुरे ॥ धू० ॥ आवडीनें सेवन करूं ।
जीवींचें धरूं जीवींच ॥ १ ॥ उपमा या वेतां लाभा । काशा शोभा सारिखी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे नुचलीं डोई । ठेविली पार्थी संतांचे ॥ ३ ॥

॥ ८४८ ॥ आपुलाला लाहो करूं । कर्णें भरूं हा विहल ॥ धू० ॥ भाग्य पावलों वा
अया । आतां काया कुरवंडी ॥ १ ॥ पुढती कोठें घडे ऐसें । बहुतां विसें फावलें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे जाली जोडी । चरण घडी न विसंबें ॥ ३ ॥

॥ ८४९ ॥ उजळलें भाग्य आतां । अवघी शिता वारली ॥ धू० ॥ संतदर्शनें हा लाभ ।
पद्मनाभ जोडला ॥ १ ॥ संपुष्ट हा हृदयपेटी । करुनि पोटीं सांठवूं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
होता देवा । तो या भावा सांपडला ॥ ३ ॥

॥ ८५० ॥ आह्मां आपुलें नावडे संशित । चरफडे शित्त कळवळ्यानें ॥ धू० ॥ न
कळतां जाला खोळंब मारगा । जर्गी जालां जगम बहुरुपी ॥ १ ॥ कळों आलें बरें उघ-
डलें डोळें । कर्णधार मिळे तरि बरें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे श्हाल ऐकत करुणा । तरि नारा-
यणा उडी घाला ॥ ३ ॥

॥ ८५१ ॥ बरगासार्थी खावलें शोण । मिळतां अन्न न संडी ॥ धू० ॥ फजित तो केला
लाहे । ताडण साहे गौरव ॥ १ ॥ ओढाळाची ओंगळ ओडी । उगी खोडी नवजाव
॥ २ ॥ तुका फजित करी बुच्या । विसरे कुच्या खोडी तेणें ॥ ३ ॥

॥ ८५२ ॥ धांव घाली आई । आतां पाहातेसी काई ॥ धू० ॥ धीर नाहीं माझे पोटी ।
आलें वियोगें हिंपुटी ॥ १ ॥ करावें सीतळ । बहु जाली इळइळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे डोई ।
कधीं ठेवीन हे पार्थी ॥ ३ ॥

॥ ८५३ ॥ तुझां ठावा होता देवा । माझे अंतरींचा हेवा ॥ धू० ॥ होती काद्यानें
सुनका । तरि हे वैकुण्ठनायका ॥ १ ॥ नसतें सांभाळिलें । जरि तुझी आश्वासिलें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कृपाळुवा । बरवा केला सावाधावा ॥ ३ ॥

॥ ८५४ ॥ हेऊं ते उपमा । आवडीनें पुरुषोत्तमा ॥ धू० ॥ पाहातां काशा तूं सारिखा ।
तिहीं लेकांच्या अनका ॥ १ ॥ आरुष हे वाणी । गोड करुनी वेतां कानीं ॥ २ ॥ आव-
डीनें खेळे । तुका कुरवावे सोहाळे ॥ ३ ॥

॥ ८५५ ॥ दर्शनाची आस । आतां न खाहे उदास ॥ धू० ॥ जीव आला पर्यांपार्थी ।

येथें असें कलिवेरीं ॥ १ ॥ कांहींच नाडवे । टावीं बैसले नुडवे ॥ २ ॥ जीव अयत्ता
पार्ही । तुका ठकावला टावीं ॥ ३ ॥

॥ ८५६ ॥ भोगावरि आर्ह्यां घातला पाषाण । मरणा मरण आणिवे ॥ ५० ॥ विश्व
तूं व्यापक काय मी निराळा । काशासाठी बळा येऊं आतां ॥ १ ॥ काय सारुं नियां

काढावें बाहेरी । आणूनि भीतरी काय ठेवूं ॥ २ ॥ केल्य तरि जे वाचि कोरडा । बळें
द्यावी पीडा स्वमीची ॥ ३ ॥ आवचेंचि वाण आलें तुझां घरा । नव्ही नव्ही राज

कीर्ती ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे कांहीं नेणें लाभ हानी । असेल तो धनी रावो वाडा ॥ ५ ॥
॥ ८५७ ॥ कां हो एथें काळ आला आह्यां आड । नुझांवाणी नाड करावया

॥ ५० ॥ कां हो विचाराचें पडिलें सांकडें । काय ऐसे कोडे उपजने ॥ १ ॥ कां हो
उपजना द्यावी ऐशी भेदी । काय दैत पोटी धरिलें देवा ॥ २ ॥ पाव फार किंवा

जालसी सुबळ । मागिल तें बळ नाही आतां ॥ ३ ॥ काय जाले देणे निपाते दिवाळें ।
की बांधलासि बळें ऋणपार्थी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे कां रे ऐसी केली गोची । तुझी माझी

देवी निवडूनियां ॥ ५ ॥
॥ ८५८ ॥ काय देह घालूं करवती कर्मरी । टाकूं वा भीतरी आणिवेची ॥ ५० ॥
काय सेवूं वन सीत उष्ण तान । साहों कीं मोहन धरुनी बैसो ॥ १ ॥ काय लावूं अंगीं

भस्म उधळण । हिंडूं देश कोण खुंदे चारी ॥ २ ॥ काय त्यजूं अन्न ककानि उपास । काय
करूं नास जीवित्वाचा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे काय करावा उपास । एसा जें भाव पांडु-

रंगा ॥ ४ ॥
॥ ८५९ ॥ हंभें कीर्ति पोट भरे मानी जन । स्वहित कारण नव्हे काही ॥ ५० ॥ अंत-

रती तुझे पाय मज दुरी । धरितां हे थोरी जाणिवेची ॥ १ ॥ पिडाच्या पाळने धांवती
विकार । मज दावेदार मजमाजी ॥ २ ॥ कैसा करूं घात आपुल्य आपच । पळनि गुमान

लोकलाज ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज दावी तो सोहळा । देखे पाव डोळ्यां मज देवा ॥ ४ ॥
॥ ८६० ॥ धिग जिणें त्याचा स्वामी हीन वर । मरण तें वर नव्हे मज ॥ ५० ॥

आइका जी देवा ऐसी आहे नीत । काय तें उचित सांभाळ्यावे ॥ १ ॥ दगोदशी धाक
जयाच्या उत्तरे । तथाचें कुतरे परि भलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हें कां सुचने उत्तर । जाणोनि

अंतर ओळखावें ॥ ३ ॥
॥ ८६१ ॥ आतां गाऊं तुज ओविया मंगळी । करूं गदायेची हरिकथा ॥ ५० ॥
होसी निवारितां आमुचें सकळ । भय तळमळ पापपुण्य ॥ १ ॥ आणिवे तें भोग त्यावूं

तुझे अंगीं । अलिप्त या जगीं होऊनि राहो ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आर्ह्यां लाडकीं देकरें । न
राहें अंतरे पायांविण ॥ ३ ॥

॥ ८६२ ॥ सर्व सुखें आजी एथेंचि वोळली । संतांचीं सेखिनीं चरणांभरे ॥ ५० ॥
सर्वकळ होतों आठवीत मनीं । फिटली ते धणी येणे काळे ॥ १ ॥ तुका ह्मणे वाचा

राहिली कुंडित । पुढें जालें चित्त समाधान ॥ २ ॥
॥ ८६३ ॥ विडल सोयरा सज्जन सगंवाती । विडल वा पिचीं देवपति ॥ ५० ॥

विडलें हें अंग व्यापिली ते काया । विडलहे छाया माझी मज ॥ १ ॥ बैसला विडल जिव्हे-
चिया माथां । न वदे अन्यथा आन दुजे ॥ २ ॥ सकळां इद्रियां मन एक प्रधान । तेंही
करी ध्यान विठोबाचें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे या विडलासी आतां । नये विसंबतां माझे
मज ॥ ४ ॥

॥ ८६४ ॥ होय वारकरी । पाहें पाहें रे पंढरी ॥ धू० ॥ काय करावी साधनें । फळ
अवघेंचि तेणें ॥ १ ॥ अभिमान नुरे । कोड अवघेंचि पुरे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे डोळां ।
विठो बैसला सांवळा ॥ ३ ॥

॥ ८६५ ॥ पंढरीसी जाय । तो विसरे बापमाय ॥ धू० ॥ अवघा होय पांडुरंग । राहे
धरुनियां अंग ॥ १ ॥ न लगे धन मान । देहावें उदासीन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मळ ।
नासी तात्काळ तें स्थळ ॥ ३ ॥

॥ ८६६ ॥ बळें बाह्यात्कारें संपाविलें सोंग । नाहीं जाला त्याग अंतरीचा ॥ धू० ॥
ऐसें येतें नित्य माझ्या अनुभवा । मनासी हा ठावा समाचार ॥ १ ॥ जागृतीचा नाहीं
अनुभव स्वर्गी । जातों विसरुनि सकळ हें ॥ २ ॥ प्रपंचावाहेरी नाहीं आलें चित्त । केले
करी नित्य वेवसाय ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज भोरप्याचि परी । जालें सोंग बरी आंत
तैसें ॥ ४ ॥

॥ ८६७ ॥ ह्मणवितों दास ते नाहीं करणी ॥ आंत बरी कोन्ही भिन्न भाव ॥ धू० ॥
गातों नाचतों तें राखवितों जना । प्रेम नारायणा नाहीं अंगी ॥ १ ॥ पाविजे तें वर्म न
कळेचि कांहीं । बुडालों या डोहीं वंभाचिया ॥ २ ॥ भांडवल काळें हाताहार्ती नेलें ।
माप या लागलें आयुष्यासी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे वांयां ऐसा विसं । होईल या हांसें
लौकिकाचें ॥ ४ ॥

॥ ८६८ ॥ न कळतां काय करावा उपाय । जेणें राहे भाव तुझ्या पायीं ॥ धू० ॥
येऊनियां वास करिसी हृदयीं । ऐसें घडे कडे कासयानें ॥ १ ॥ साच भावें तुझे चित्त न
मानसीं । राहे हे करिसी कै गा देवा ॥ २ ॥ लटिकें हें माझे करुनियां दुरी । साच नूं
अंतरीं येऊनि राहें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज राखावें पतिता । आपुलिया सत्ता पांडु-
रंगा ॥ ४ ॥

॥ ८६९ ॥ चित्तिलें तें मनिचें जाणें । पुरवी खुणे अंतरीचें ॥ धू० ॥ रात्री न कळे
दिवस न कळे । अंगीं खेळे वैवत हें ॥ १ ॥ नवासियाचे नव रस । भोगी त्यास भिन्न
नाहीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे समचि देणें । समचरण उभा असे ॥ ३ ॥

॥ ८७० ॥ उद्धाराचा संदेह नाही । याचा कांहीं सवकां ॥ धू० ॥ पांडुरंग अभि-
मानी । जीवदानी कोंवसा ॥ १ ॥ बुडतां जळीं जळतां अंगीं । ते प्रसंगीं राखावें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आह्लांसाटीं । कृपा पोटीं वागवी ॥ ३ ॥

॥ ८७१ ॥ काय विरक्ति कळे आह्लां । जाणों एका नामा विठोबाच्या ॥ धू० ॥
नाचों सुखें वैष्णवमेळीं । टाळघोळीं आनंदें ॥ १ ॥ शांति क्षमा दया मी काय जाणें ।
गोविंद कीर्तनेवांचूनियां ॥ २ ॥ कासया उदास भसीं देहावरी । अमृतसागरी बुडो-

नियां ॥ ३ ॥ कासया एकांत सेवूं तथा वना । आनंद तो जनामाजी असे ॥ ४ ॥ तुका
ह्मणे आह्मां ऐसा भरवसा । विडल सरसा चालतसे ॥ ५ ॥

॥ ८७२ ॥ जेथें वैष्णवांचा वास । धन्य भूमि पुण्य देश ॥ धृ० ॥ दोष नाही ओख-
वासी । दूत सांगे यमापार्शी ॥ १ ॥ गरुडटक्यांच्या भारे । भूमि गर्जे जयजयकारें ॥ २ ॥
सहज तथा जनां छंद । वाचे गोविंद गोविंद ॥ ३ ॥ तुळसी वने रंगमाळा । अवघा
वैकुण्ठसोहळा ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे भेणें । काळ नये तेणें राणें ॥ ५ ॥

॥ ८७३ ॥ माझ्या विठोबाचा कैसा प्रेमभाव । आपणचि देव होय गुरू ॥ धृ० ॥
पडियें देहभावे पुरवितो वासना । अंती तें आपणापार्शी न्यावे ॥ १ ॥ मागें पुढें उभा
राहे सांभाळीत । आलिया आघात निवारावे ॥ २ ॥ योगक्षेम त्याचें जाणें जडभारी ।
वाट दावी करी धरूनियां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नाही विश्वास ज्या मनी । पाहावें पुराणीं
विचारुनी ॥ ४ ॥

॥ ८७४ ॥ सकळ धर्म मज विठोबाचें नाम । आणिक तें वर्म नेणें कांहीं ॥ धृ० ॥
काय जाणों संतां निरविलें देवें । करिती या भावें कृपा मज ॥ १ ॥ तुका ह्मणे माझा
कोण अधिकार । तो मज विचार कळों यावा ॥ २ ॥

॥ ८७५ ॥ उदंड शाहाणे होत तर्कवंत । परि या नेणवे अंत विठोबाचा ॥ धृ० ॥
उदंडा अक्षरां करोत भरोवरी । फरिते जेणवे थोरी विठोबाची ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नाही
भोळेपणाविण । जाणीव ते शिण रितें माप ॥ २ ॥

॥ ८७६ ॥ आधारावांचुनी । काय सांगसी काहाणी ॥ धृ० ॥ ठावा नाही पंढरीराव ।
तोवरी अवघेंचि वाव ॥ १ ॥ मानिताहे कोण । तुझें कोरडें ब्रह्मज्ञान ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
देवा । जाणपण एक सवा ॥ ३ ॥

॥ ८७७ ॥ अनाथांची तुझां क्या । पंढरीराया येतसे ॥ धृ० ॥ ऐसी ऐकोनियां कीर्ती ।
बहु विश्रान्ति पावली ॥ १ ॥ अनाथांच्या धांवा घरा । नामें करा कुडावा ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे सवघड हित । ठेवूं चित्त पांयांपें ॥ ३ ॥

॥ ८७८ ॥ येथें नाही उरों आले अवतार । येर ते पामर जीव किती ॥ धृ० ॥ विष-
यांचे झणी व्हाल लोलिंगत । चवलिया अंत न लगे मज ॥ १ ॥ बाहोनियां भार कुंथशील
ओझें । तेंचि माझें थीता त्याग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कैसी नाही त्याची लाज । संतीं
केशीराज साधियेला ॥ ३ ॥

॥ ८७९ ॥ हींच त्यांचीं पंचभूतें । जीवन भातें प्रेमाचें ॥ धृ० ॥ कळवळा धरिला
संतीं । ते निगुती कैवाड ॥ १ ॥ हाच काळ वर्तमान । साधन ही संपत्ती ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे दिवसरातीं । हेंचि खाती अन्न ते ॥ ३ ॥

॥ ८८० ॥ हीप न देखे अंधारा । आतां हेंचि करा जतन ॥ धृ० ॥ नारायण नारायण ।
पाठीं धन बळकट ॥ १ ॥ चिंतामणीपार्शी चिंता । तत्वता ही नयेल ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
अभयलोकीं । हेंचि निकी सामग्री ॥ ३ ॥

॥ ८८१ ॥ धन्य काळ संतभेदी । पार्यां मिठी पडिली तो ॥ धृ० ॥ संदेहाची सुटली

गांठी । जालें पोटीं शीतळ ॥ १ ॥ भवनशीचा जाला तारा । या उत्तरा प्रसाहें ॥ २ ॥
तुका ह्याने मंगळ आतां । कोण दाता याहनी ॥ ३ ॥

॥ ८८२ ॥ दिनरजनीं हाचि धंदा । गौविंदाचें पवाडे ॥ ४० ॥ संकल्पिला देह देवा ।
सकळ हेवा तयेठार्यां ॥ १ ॥ नाहीं अवसान घडी । सकळ जोडी इंद्रियां ॥ २ ॥ कीर्ति
मुखें गर्जे तुका । करी लोकां सावध ॥ ३ ॥

॥ ८८३ ॥ खरें नानवट निक्षेपीचें जुनें । काढिलें ठेवणें समर्थाचें ॥ ४० ॥ मजुराच्या
हातें मापाचा उकल । मी तों येथें फोल सत्ता त्याची ॥ १ ॥ कुलाळाच्या हातें घटाच्या
उत्पत्ती । पाठवी त्या जाती पाकस्थळा ॥ २ ॥ तुका ह्याने जीवन तें नारायणा । प्रभा
जाते किरणां प्रकाशाची ॥ ३ ॥

॥ ८८४ ॥ गंगेच्या अंताविण काय चाड । आपुलें तें कोड हृषेपाशीं ॥ ४० ॥
विहल हे मूर्ति साजिरी सुंदर । घालीं निरंतर हृदयपुटी ॥ १ ॥ कारण तें असे नवनीता-
पाशीं । गबाळ तें सोसी इतर कोण ॥ २ ॥ बाळाचें सोईतें घांस घाली माता । अहाहास
चिन्ता नाहीं तथा ॥ ३ ॥ गाऊं नाचों करू आनंदसोहळा । भावचि भागळा नाही हाता
॥ ४ ॥ तुका ह्याने अवघें जालें एकमय । परलोकांची काय चाड आतां ॥ ५ ॥

॥ ८८५ ॥ स्त्रीपुत्रादिकी राहिला आदर । विषयीं पडिभर भातशय ॥ ४० ॥ आतां
सोडवणें धांवा नारायणा । मज हे वासना अनावर ॥ १ ॥ नेजिनियां आड डाकें लोक-
लाज । तें हे विसे काज अंतरलें ॥ २ ॥ तुका ह्याने आह्यां जयें जयें गोवा । तेथे तुझी
देवा सांभाळवें ॥ ३ ॥

॥ ८८६ ॥ पडिलों भोंवनी । होतो बहु चिंतवनी ॥ ४० ॥ होतो चुकलों मारण ।
लाहो केला लाग वेणें ॥ १ ॥ इंद्रियांचें संसी । होतो सांपडलों बंदी ॥ २ ॥ तुका ह्याने बरे
जालें । विहलसें वाचें आलें ॥ ३ ॥

॥ ८८७ ॥ बरें जालें आली ज्याची त्याच्या घरा । चुकला पाहेगा ओंशाळांथा ॥ ४० ॥
बहु केलें दुःखी त्याचिया सांभाळें । आतां तोंड काळें तेंणें लोभें ॥ १ ॥ त्यांचिया अन्यायें
ओसा माझे अंग । सकळही लाग घ्यावा लागे ॥ २ ॥ नाहीं कोठें स्थिर राहों दिलें क्षण ।
आजिबरी सिण पावलों तों ॥ ३ ॥ वेगळाच्या खोडी केली तडातडी । सांगावया घडी
नाहीं सुख ॥ ४ ॥ निरवृत्ति तुका चालिला गोवारे । देवापाशीं भार सांडवुनी ॥ ५ ॥

॥ ८८८ ॥ न करावी आतां पोटासार्य चिंता । आहें त्या संचिंता माप लाहूं
॥ ४० ॥ वृष्टि ते घालावी परमार्थाठार्या । शुद्धक उपार्थां शिण जाला ॥ १ ॥ अर्थें संव
नाहीं घेइजेसं सर्वें । काहीं नये जीवें वेचों मिथ्या ॥ २ ॥ खंडणेंचि मळ उद्दग येरहारी ।
बापुडे संसारीं सदा असों ॥ ३ ॥ शेवटा पाववी नावेंचें बैसणें । मुजाबळें कोणें कडी
व्हावें ॥ ४ ॥ तुका ह्याने आतां सकळांचें सार । करावा व्यापार तरी ऐसा ॥ ५ ॥

॥ ८८९ ॥ धामच्या हें आलें भागा । जिव्हार या जगाचें ॥ ४० ॥ धकनियां ठेलों
जीवें । बळकट भावें एकविध ॥ १ ॥ आणूनियां केला रूपा । उभा सोपा जवळी ॥ २ ॥
तुका ह्याने अंकित केला । खालीं आला वचणें ॥ ३ ॥

॥ ८९० ॥ खरें भांडवल सांपडलें गांठी । जेणें नये तुटी उरमासी ॥ धू० ॥ सवंगाचें
क्रेणें सांपडलें घरीं । भरुनि वैखरी सांठविलें ॥ १ ॥ घेतां देतां लाभ होतसे सकळां ।
सदेवां दुर्बळा भाव तैसा ॥ २ ॥ फडा आलिया तो न वजे निरासे । जरि कांहीं व्यास न
कळतां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आतां जालीसे निश्चिती । आणिक तें चिर्त्तां न धरूं
जुजें ॥ ४ ॥

॥ ८९१ ॥ परोपरीं दिलें अंग । जालें सांग कारण ॥ धू० ॥ रुधवुनि ठेलों ठाव ।
जागा वाव सकळ ॥ १ ॥ पुढती चाली मनालाहो । वाढे वेहो संतोष ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
क्षरभार्गी । जालें जर्गी व्यापक ॥ ३ ॥

॥ ८९२ ॥ निवडूनि दिलें नवनीत । संचित ते भोगीत ॥ धू० ॥ आतां पुढे भावसार ।
जीवना धार पाहावया ॥ १ ॥ पारखियाचें पडिलें हातीं । चांचपती आंधळीं ॥ २ ॥
तुका ह्मणे सेवन घडे । त्यासी जोडे लाभ हा ॥ ३ ॥

॥ ८९३ ॥ उचित न कळे इंद्रियाचें ओडी । मुखें बडबडी शिकलें तें ॥ धू० ॥
आपण जाऊन न्यावीं नरकास । बळें बेताळीस कुळें जग ॥ १ ॥ अबोलणें बोले डोळे
झाकूनियां । भडभडी वायां वंभासाठीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी तेथील पारखी । नाच
देखोवेर्षीं जाणों खरें ॥ ३ ॥

॥ ८९४ ॥ एक मन तुझ्या अवध्या भांडवला । वांदितां तें तुला येई कैसें ॥ धू० ॥
ह्मणऊनि वृढ धरीं पांडुरंग । वेहा लावी संग प्रारब्धाचा ॥ १ ॥ आणिका संकल्पा नको
गोऊं मन । तरीच कारण साध्य होय ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसें जाणावें उचित । तरी
सहज स्थित येईल कळों ॥ ३ ॥

॥ ८९५ ॥ गावे ह्मणऊनि गीत । धरुनी राहे तैसें चित्त ॥ धू० ॥ हेंचि थोर अवघड
आहे । अन्न देखोनि भूक राहे ॥ १ ॥ एकावी म्हुण कथा । राहे तैसें धरुनी चित्ता ॥ २ ॥
तुका ह्मणे धणी । नव्हे जेविल्यावांचुनी ॥ ३ ॥

॥ ८९६ ॥ कळेल हे खूण । तरि दावी नारायण ॥ धू० ॥ सत्य संतांपाशीं राहे । येरां
भय आड आहे ॥ १ ॥ अणुचिया ऐसें । असें भरलें प्रकाशें ॥ २ ॥ इंद्रियांचें धनी । तें
हे जाती समजुनी ॥ ३ ॥ तर्क कुतर्क वाटा । नागवण घटपटा ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे ल्यावें ।
डोळां अंजन बरवें ॥ ५ ॥

॥ ८९७ ॥ जातो न येतिया वाटा । काय निरवितां करंटा ॥ धू० ॥ कैसा जालासे
बेश्रम । लाज नाहीं न ह्मणे राम ॥ १ ॥ पाहे वैरियाकडे । डोळे वासुनिया रडे ॥ २ ॥
बांधुनियां यमा हातीं । दिला नाहीं त्याची खंती ॥ ३ ॥ नाहीं यापें काम । ऐसें जाणें तो
अधम ॥ ४ ॥ अह्मन तरी मुका । कां रे जालासी ह्मणे तुका ॥ ५ ॥

॥ ८९८ ॥ वांटा घेई लवकरी । मार्गें अंतरसी वुरी । केली भरोवरी । सार नेती
आणिक ॥ धू० ॥ ऐसीं भांबावलीं कितती । काय जाणों नेणों कितती । समय नेणती । नायां
भार वाहोनी ॥ १ ॥ नाहीं सारिलें तोंवरी । धांव घेई वेग करी । घेतलें पदरीं । फावलें तें

आपुलें ॥ २ ॥ फट लंडी ह्याने तुका । एक न साहावे धका । तरीच या सुखा । मग
कैसा पावसी ॥ ३ ॥

॥ ८९९ ॥ चालावा पंथ तो पाविजे त्या ठाया । ऐकिल्या वांयां वारता त्या ॥ धू० ॥
एका जी वोजे पडतसें पायां । भावाचि ते जाया वाट नव्हे ॥ १ ॥ व्याली कुमारीचा
अनुभव अनुभव । सांगतां तो भाव येत नाही ॥ २ ॥ तुका ह्याने येथें पाहिजे आराले ।
बिंबी निवळलें तरी भासे ॥ ३ ॥

॥ ९०० ॥ काय नाही लवत झाडें । विसरे वेडें देहभाव ॥ धू० ॥ जया न फळे उप-
देश । धस ऐसा त्या नांवें ॥ १ ॥ काय नाही असत अड । दगड तो अबोलणा ॥ २ ॥
तुका ह्याने कुचर राणा । तैसा ह्याणा डेंग हा ॥ ३ ॥

॥ ९०१ ॥ देखीचा दिमाख शिकोनियां दावी । हिऱ्या ऐसी क्रेवीं गारगोटी ॥ धू० ॥
मर्यादा ते जाण अरे अभागिया । देवाच्या ऐसिया सकळ मुर्ती ॥ १ ॥ काय पडिलेंसी
लटक्याचे भरी । बोंवाळुनी योरी परती सांडी ॥ २ ॥ तुका ह्याने पुढें दिसतसे घात ।
कारितों फजित ह्याणउनी ॥ ३ ॥

॥ ९०२ ॥ संसाराचा माथां भार । कांहीं पर न ठेवीं ॥ धू० ॥ भक्तीची ते जाती
ऐसी । सर्वस्वासी मुकावें ॥ १ ॥ शिक्षा भाणि वेवसाव । काला करितो गाढव ॥ २ ॥
करुनी वस्ति बाजारी । ह्याणवी कासया निस्पृही ॥ ३ ॥ प्रसादा आडुनी कवी । केलें
तूप पाणी तेवीं ॥ ४ ॥ तुका ह्याने होई शूर । किवा निसुर मजूर ॥ ५ ॥

॥ ९०३ ॥ तेज्या इशारती । तटा फोक बरी घेती ॥ धू० ॥ काय सांगावें त्याहुनी ।
एका रे धरा मनी ॥ १ ॥ नव्हे भांडखोर । ओढुनि धरूं पदर ॥ २ ॥ तुका ह्याने लांड ।
काळें करा खाली मुंड ॥ ३ ॥

॥ ९०४ ॥ मार्गें संतीं होतें जें जें सांगितलें । तें येऊं लागलें अनुभवा ॥ धू० ॥
आचारभ्रष्ट होती लोक कळी । पुण्य क्षीण बळी जाले पाप ॥ १ ॥ वर्णधर्म कोणी न
धरी विटाळ । घालिती गोंधळ एके ठायी ॥ २ ॥ देवाचे पाठक सेवितील मद्य । न
देखती भेद विषयीं भांड ॥ ३ ॥ तुका ह्याने किती करावे फजित । तेचि छंद नित्य
बहु होती ॥ ४ ॥

॥ ९०५ ॥ अक्षरांचा भ्रम केला । फळा भाला तेणें तो ॥ धू० ॥ अवधियाचा तळ
धरी । जीवा उरी नुरउनी ॥ १ ॥ फळलें तें लवे भारें । पिक खरें आलें तई ॥ २ ॥ तुका
ह्याने देवा । पुढें भाव सारावा ॥ ३ ॥

॥ ९०६ ॥ उचित जाणावें मुख्य धर्म आधीं । चित्तशुद्ध बुद्धि ठायीं स्थिर ॥ धू० ॥
न घळावी धांव मनाचिये ओढी । वचन आवडी संताचिये ॥ १ ॥ अंतरी या राहे वच-
नाचा विश्वास । नलगे उपदेश तुका ह्याने ॥ २ ॥

॥ ९०७ ॥ जीवन हे मुक्त नर जालें पावन । तजा हो पुर्जनसंगति ही ॥ धू० ॥ बहुत
अन्न विष मोहरीच्या मानें । अवघेंचि तेणें विष होय ॥ १ ॥ तुका ह्याने आपुलें स्वहित ।
तैसी करी नीत विचारुनी ॥ २ ॥

॥ ९०८ ॥ द्रव्याचा तो भाद्री धरितों विटाळ । तथा पाठीं काळ लाग करी ॥ धू० ॥
करोनियां हेंचि राहिलों जीवन । एक नारायण नाम ऐसें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे हेंचि करुनि
जतन । मालियाही दान याचकासी ॥ २ ॥

॥ ९०९ ॥ द्रव्याचिया मागे कळिकाळाचा लाग । ह्मणोनियां संग खोटा त्याचा
॥ धू० ॥ निरयाचें मूळ घालूनियां मागे । मांडिली प्रसंगे कया पुढे ॥ १ ॥ आजिच्या
प्रसंगे हाचि लाभ घ्यावा । पुढील भार देवावरी घाला ॥ २ ॥ मालब्ध कांहीं न पालटे
सोसे । तूष्णेचें हें पिसें वांयाविण ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे घेई राहे ऐसे धन । सादर श्रवण
करोनियां ॥ ४ ॥

॥ ९१० ॥ रडे अळंकार दैन्याचिये कांती । उत्तमा विपन्निसंग घडे ॥ धू० ॥ एका-
इविण एक अशोभ्य हातारा । कृपेच्या सागरा पांडुरंगा ॥ १ ॥ रांधू नेणें तथा पुढील
आइतें । केलें तें सोइतें वांयां जाय ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चिंतामणि शेळी गळा । पावे
अवकळा ह्मणउनी ॥ ३ ॥

॥ ९११ ॥ दुःखाचे डोंगर लागती सोसावे । ऐसें तंव ठावें सकळांसीं ॥ धू० ॥ कांहीं
न करिती विचार हिताचा । न करिती वाचा नामघोष ॥ १ ॥ भोग कळों येतों मागिल
ते जन्म । उत्तम मध्यम कनिष्ठ ते ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें झांकितली डोळे । भोग देतेवेळे
येइल कळों ॥ ३ ॥

॥ ९१२ ॥ सदैव तुझां अवघें आहे । हातपाय चालाया ॥ धू० ॥ मुखीं वाणी कानीं
कीर्ती । डोळे मूर्ति हेखाया ॥ १ ॥ अंध बाहिर ठकलीं किती । मुकीं होती पांगुळें ॥ २ ॥
घरास आगि लावुनी जागा । न पळे तो गा वांचे ना ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जागा हिता ।
कांहीं आतां आपल्या ॥ ४ ॥

॥ ९१३ ॥ ऐसे पुढती मिळतां आतां । नाही सत्ता स्वतंत्र ॥ धू० ॥ ह्मणउनी फावलें
तें घ्यावें । नाम गावें आवडी ॥ १ ॥ संचित प्रारब्ध गाढे । धावें पुढे क्रियमाण ॥ २ ॥
तुका ह्मणे घुबडा ऐसें । जन्म सरिसें शुकराचें ॥ ३ ॥

॥ ९१४ ॥ सर्वविशीं माझा त्रासलासे जीव । आतां कोण भाव निवडे एक ॥ धू० ॥
संसारची मज न साहचि वार्ता । आणिक ह्मणतां माझे कोणी ॥ १ ॥ देहसुख कांहीं
बोलिले उपचार । विष तें आदर बंद वाटे ॥ २ ॥ उपाधि दाटणी प्रतिष्ठा गौरव । होय
माझा जीव कासाविस ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कांहीं आणिक न साहे । आवडती पाय
वेष्णवांचे ॥ ४ ॥

॥ ९१५ ॥ आणिक कांहीं या उत्तराचें काज । नाही आतां मज बोलावया ॥ धू० ॥
भिन्न भेद हे भावनास्वभाव । नव्हे कांहीं देव एकविध ॥ १ ॥ गुण शोष कोणें निवडावें
धर्म । कोण जाणें कर्म अकर्म तें ॥ २ ॥ तरिच भलें आतां न करावा संग । दुःखाचा
प्रसंग तोडावया ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे गुण गाई या देवाचे । घेई माझे वाचे हेचि
धणी ॥ ४ ॥

॥ ९१६ ॥ आपुल्या विचार करीन जीवार्थी । काय या जनार्थी चाड मज ॥ धू० ॥

आपुलें स्वहित जाणती सकळें । निरोधितां बळें दुःख वाटे ॥ १ ॥ आइको नाइको
कथा कोणी तरी । जाऊवियां घरीं निजो मुखें ॥ २ ॥ माझी कोण वोज जाला हा
शेवट । देखोनियां वाट आणिकां लावूं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भाकूं आपुली करुणा । जयाची
वासना तथा फळें ॥ ४ ॥

॥ ११७ ॥ धाई अंतरिच्यासुखें । काय बडबड वाचा मुखें ॥ धृ० ॥ विधिविषेध उर
फोडी । जंव नाही अनुभवगोडी ॥ १ ॥ वाढे तळमळ उभयतां । नाही देखिलें अनुभवितां
॥ २ ॥ आपुल्या मते पिसें । परि ते आहे जैसंतैसें ॥ ३ ॥ साधनाची सिद्धी । मौन
करा स्थिर बुद्धी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे वाहें । वांयां गेलीं ब्रह्मवृद्धें ॥ ५ ॥

॥ ११८ ॥ कुशळ सुंतले निषेधा । वाही प्रवर्तले वादा ॥ धृ० ॥ केसी ठकलीं
बापुडी । संविषयांचें सांकाडी ॥ १ ॥ भूस उपगुनी केलें काय । हारपले दोन्ही ठाय
॥ २ ॥ तुका ह्मणे लागे हातां । काय मथिलें घुसळितां ॥ ३ ॥

॥ ११९ ॥ संतांची उच्छिष्टें बोलतां उत्तरें । काय म्यां गळारें जाणावें हें ॥ धृ० ॥
विद्वलाचें नाम घेतां नये शुद्ध । तेथें मज बोध काय कळे ॥ १ ॥ कारितां कवतुक बोबडा
उत्तरीं । झणीं मजवरि कोप धरा ॥ २ ॥ काय माझी याचि नेणां हा विचार । काय मी तें
फार बोलें नेणें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज बोलवितो देव । अर्थ गुह्य भाव तोचि
जाणें ॥ ४ ॥

॥ १२० ॥ चंदनाच्या वासें धरितील नाक । नावडे कनक न घडे हें ॥ धृ० ॥ साक-
रेषी गोडी सारखी सकळ्यां । थोरां मोठ्या बाळां धाकुटियां ॥ १ ॥ तुका ह्मणे माझे
चिच शुद्ध होतें । तरि कां निहितें जन मज ॥ २ ॥

॥ १२१ ॥ तुज ऐसा कोण उदाराची रासी । आपुलेंचि देसी पद दासा ॥ धृ० ॥ शुद्ध
हीन काहीं न पाहासी कुळ । करिसी निर्मळ वास देही ॥ १ ॥ भावें हें कदाच खासी
खाचे घरीं । अभक्तांच्या परि नावडती ॥ २ ॥ नवजासी जेथें दुरी स्वाडितां । न वेंसी
जो चित्ता योगियांच्या ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसीं ब्रीदें तुझी खरीं । बोलतील चारी वेद
मुखें ॥ ४ ॥

॥ १२२ ॥ तरि कां नेणतें होतें मागें ऋषी । तींहीं या जनासी दुराविलें ॥ धृ० ॥ वळ-
गती जया अष्ट महासिद्धी । ते या जनबुद्धि नातळती ॥ १ ॥ कंदमुळें पाला धातूच्या
पोषणा । खातील वास राणां तरी केळ ॥ २ ॥ लावूनियां नेत्र उगेचि बैसले । न
बोलत ठेले मौन्यमुद्रें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसें करीं माझ्या चित्ता । दुरावीं अनंता
जन दुरी ॥ ४ ॥

॥ १२३ ॥ कोणाच्या आधारें करूं मी विचार । कोण देईल धीर माझ्या जीवा ॥ धृ० ॥
साखळ पंडित नव्हे मी वाचक । आविबुद्ध एक ठाव नाही ॥ १ ॥ कलियुगीं बहु कुशळ
हे जन । छळितील गुण तुझे मातां ॥ २ ॥ मज हा संदेह झाला सोही सवा । भजन करूं
देवा किवा नको ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आतां दुरावितां जन । किवा हें मरण भलें दोन्ही ॥ ४ ॥

॥ १२४ ॥ काय उभें जालें तुज समर्थासी । ऐसा मजपासी कोण शोष ॥ धृ० ॥ जो तूं

माझा न करिसीं अंगीकार । सांगेन वेव्हार संतांमधीं ॥ १ ॥ तुजविण रत आणिकांचे
ठायीं । ऐसें कोण ग्वाही सर्वा मज ॥ २ ॥ तुका झणे काय धरुनी गुमान । सांग उगवुन
पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ १२५ ॥ काय करूं आन वैवतें । एकाविण पंढरीनाथें ॥ धू० ॥ सरितां निळाली
सागरीं । आणिकां नांवा कैचि उरी ॥ १ ॥ अनेक शीपीचा प्रकाश । सूर्य उगवतां
नाश ॥ २ ॥ तुका झणे नेणें वुजें ॥ एकाविण पंढरीराजें ॥ ३ ॥

॥ १२६ ॥ काय करूं कर्माकर्म । बरें सांपडलें वर्म ॥ धू० ॥ होसी नामाच
सारिखा । समजाविली नाहीं लेखा ॥ १ ॥ नाहीं वेचावेच जाला । उरला आहेसी
संचला ॥ २ ॥ तुका झणे माझे । काय होईल तुझा ओझे ॥ ३ ॥

॥ १२७ ॥ एकाएकीं हातोफळी । ठाया बळी पावले ते ॥ धू० ॥ आह्मी देवा
शक्तिहीनें । भाकूं तेणें करुणा ॥ १ ॥ पावटणी केला काळ । जया होतें तें ॥ २ ॥
तुका झणे वीर्यावीर । संतधीर समुद्र ॥ ३ ॥

॥ १२८ ॥ पुढिलाचें ह्छळी फळ । नाहीं बळ तें अंगीं ॥ धू० ॥ संत गेले तया ठाया ।
वेवराया पाववी ॥ १ ॥ न्येडांचीं कां आह्मां जोडी । परवडी न लभां ॥ २ ॥ तुका
झणे करी कोड । पुरवीं लाड आमुचा ॥ ३ ॥

॥ १२९ ॥ केवल्याच्या तुझां घरीं । रासी हरि उदंड ॥ धू० ॥ मजसाठीं कांजी
वाणी । नव्हे धणी विभागा ॥ १ ॥ सर्वां गुणीं सपुरता । एसा पिता असोनी ॥ २ ॥ तुका
झणे पांडुरंगा । जालों सांगा सन्मुख ॥ ३ ॥

॥ १३० ॥ आपलाल्या तुझीं रूपासी समजा । कासया वरजा भारसिया ॥ धू० ॥
हे तों नव्हे देहबुद्धीचें कारण । होईल नारायणें वान केले ॥ १ ॥ बहुश्रिया जाणें वर्मासी
स्पर्शावें । हे तों नाहीं ठावें मोकालिस्त्या ॥ २ ॥ तुका झणे बहु मुखें या वचना । सत्या-
विण जाणा चाल नाहीं ॥ ३ ॥

॥ १३१ ॥ न मनावी श्रिता तुझीं संतजनीं । हिरा स्पटिकमणि कैचि होय ॥ धू० ॥
पडिला प्रसंग स्थळा त्या सारिखा । देखिला पारिखा भाव काहीं ॥ १ ॥ बहुनांसी भय
एकाश्रिया वडें । बहुत या तोंडें वचनासी ॥ २ ॥ तुका झणे नाहीं वैखरी वा सर ।
करायाचे चार वेडे वेडे ॥ ३ ॥

॥ १३२ ॥ यथाविधि पूजा करी । सामोमी तोंवरि हे नाहीं ॥ धू० ॥ आतां माझा सर्व-
भार । तूं सातार चालविसी ॥ १ ॥ मंगळ तें तुझीं जाणा । नारायणा काय तें ॥ २ ॥ तुका
झणे समर्पिला । तुज विहला देहभाव ॥ ३ ॥

॥ १३३ ॥ भवसिंधूचें हें तारूं । मज विचाकूं पाहतां ॥ धू० ॥ श्रिचीं तुझे श्रिन
पाय । सुख काय तें तेथें ॥ १ ॥ माझ्या खुणा मनापार्शी । तें या रसीं बुडालें ॥ २ ॥
तुका झणे वर्म आलें । हातां भलें हें माझ्या ॥ ३ ॥

॥ १३४ ॥ पाहातां श्रीमुख सुखावले सुख । डोळियांची भूक न वजे माही ॥ धू० ॥
जिव्हे गोडी तीन अक्षरांचा रस । अमृत जयास पिकें पुडें ॥ १ ॥ श्रवणीची वाट चौसाळ-

लीशुद्ध । गेले भेदाभेद वारोनियां ॥ २ ॥ महामळें मन होतें जें गांढलें । शुद्ध चोखा-
ळलें स्पष्टिक जैसें ॥ ३ ॥ तुका ह्याने माझ्या जीवन । विहल निधान सांपडलें ॥ ४ ॥

॥ ९३५ ॥ हाचि परमानंद आळंगीन बाहीं । क्षेम देतां टायीं द्वैत तुटे ॥ धू० ॥ झोला-
यासी मात मन निवे हर्षे चित्त । तुणी वाढे प्रीत प्रेमसुख ॥ १ ॥ जनांत भूषण वैकुंठी
सरता । फावलें स्वहिता सर्वभावे ॥ २ ॥ तुटला वेव्हार माया लोकाचार । समूळ संसार
पाशबला ॥ ३ ॥ तुका ह्याने हा विहलचि व्हावा । भाणिकी था जीवा च्याड नाही ॥ ४ ॥

॥ ९३६ ॥ आमुची कृपाळू तूं होसी माडली । विहले साडली शरणागता ॥ धू० ॥
प्रेमपान्हा स्तनीं सहा सर्वकाळ । दृष्टि हे निर्मळ अमृताची ॥ १ ॥ भूक तान दुःख वाटो
नेही सीण । अंतरीचा गुण जाणोनियां ॥ २ ॥ आक्षा तृष्णा माया चिंता इवडी कुरी ।
ठाव आह्मां करीं खेळावया ॥ ३ ॥ तुका ह्याने लावीं संताचा सांगात । जेयें न पवे हात
कळिकाळाचा ॥ ४ ॥

॥ ९३७ ॥ जेयें जावें तेयें कपाळ सरिसें । लाभ तो विशेषें संतसंगें ॥ धू० ॥ पूर्व
पुण्यें जरि होतां सानुकूळ । अंतरायमूळ नुपजे तेयें ॥ १ ॥ भाग्य तरी नव्हे धन पुत्र
दास । निकट वास बरा सतांपार्यी ॥ २ ॥ तुका ह्याने हेचि रावी निरासी । बळी संतां-
पांशीं घावा जीव ॥ ३ ॥

॥ ९३८ ॥ आतां कांहीं सोस न करीं आणिक । धरीन तें एक हेंचि दृढ ॥ धू० ॥
जेणें अर्धासिधु उतरिजे पार । तुटे हा हुस्तर गर्भवास ॥ १ ॥ जोडीन ते आतां देवाचे
चरण । अविनाश धन परमार्थ ॥ २ ॥ तुका ह्याने बरा जोडला हा देह । मनुष्यपणें इह-
लोकां आलों ॥ ३ ॥

॥ ९३९ ॥ जतन करीन जीवें । शुद्ध भावें करुनी ॥ धू० ॥ विहल विहल हें धन ।
जीवन अंतकाळींचें ॥ १ ॥ वईळ हें संश्रित साकं । बरवा ककं उदिम हा ॥ २ ॥ तुका
ह्याने हृदयपेटी । ये संपुटीं सांठवूं ॥ ३ ॥

॥ ९४० ॥ एवढा प्रभु भावें । तेंणें संपुटीं राहावें ॥ धू० ॥ होय भक्ती केला तैसा ।
पुरवी धरावी ते इच्छा ॥ १ ॥ एवढा जगदानी । मागे लुळसीवळ पाणी ॥ २ ॥ आला
नांवारुपा । तुका ह्याने जाला सोपा ॥ ३ ॥

॥ ९४१ ॥ भाग्यें ऐसी जाली जोडी । आतां घडी विसंभेना ॥ धू० ॥ विटेवरी सम-
चरण । संती खूण सांगितली ॥ १ ॥ अवयें आतां काम साकं । हाचि ककं कैवाड
॥ २ ॥ तुका ह्याने खंडूं खेपा । पुढें पापापुण्याच्या ॥ ३ ॥

॥ ९४२ ॥ प्रतिव्रते जैसा अतार प्रमाण । आह्मां नारायण तैशापरी ॥ धू० ॥ सर्वभावे
लोभ्या आवडे हें धन । आह्मां नारायण तैशापरी ॥ १ ॥ तुका ह्याने एकविध जालें मन ।
विहलावांचुन नेणें वुजे ॥ २ ॥

॥ ९४३ ॥ विहल गीतीं गावा विहल चितीं ध्यावा । विहल उभा पाहावा विटेवरी
॥ धू० ॥ अनाथाचा बंधु विहल कृपासिधू । तोडी भवबंधु यमपाशा ॥ १ ॥ तोचि शर-
णागता हा विहल मुक्तिदाता । विहल या संतांसमागणें ॥ २ ॥ विहल गुणनाधि विहल

ते समाधि विडलनामें ॥ ३ ॥ विडलाचें नाम घेतां जालें सुख । गोडावळें
१ ॥

ते सांपडावया हातीं । ठावी जाली एक गती । न धरें भय चित्ती ।
॥ धृ० ॥ लागे आपणचि हातीं । किव भाकावी काकुळती । करी
ल तें तथाचे ॥ १ ॥ एकलिया भावबळें । कै सांपडे ती काळें । वैष्ण-
ठाके हाकेसी ॥ २ ॥ बांधा माझिया जीवासी । तुका ह्मणे

तथासी । सर्वस्वासी उदार ॥ ३ ॥
वैकुंठी पाहाती । भक्त कै पां येयें येती । त्यां जन्ममरणखंती ।
॥ धृ० ॥ धन्यधन्य हरीचे सस । त्यां सुलभ गर्भवास । ब्रह्मादिक
र्षावास भेटीची ॥ १ ॥ कथाश्रवण व्हावयास । यमधर्मा घोर आस ।
गट करजोडोनियां ॥ २ ॥ रिद्धिसिद्धि न पाचारितां । त्या धुंडिती
पायुज्यता । वाट पाहे भक्तांची ॥ ३ ॥ असती जेयें उभे ठेले । सरा
णिक ही उद्धरिलें । महाशोषी चांडाळ ॥ ४ ॥ सकळ करिती त्यांची
उदास । धन्यभाग्य त्यांस । तुका ह्मणे वरुषणें ॥ ५ ॥

नें ठावी वरी तांबें तथापोठी । खरियाचें सार्थी विकुं पाहे ॥ धृ० ॥
थाचें जीवीचें । निवडी शेर्हीचें वेगळालें ॥ १ ॥ क्षीरा नीरा कैसें होय
। भिन्न भिन्न काबी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे थीता नागनलाचि खोटा ।
ईल ॥ ३ ॥

इनि सांगडी बांधली माजासी । पेल थडी कैसे पावे सहर्जी ॥ धृ० ॥
गचि करी । आणिकां सांगतां नाइकें तरी ॥ १ ॥ मुकेभेणें विष घेऊं
गचि घाता करूं पाहे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एक चालतील जुहें । तथासी
। ३ ॥

कारासार्थी बोलों हे उपाय । येणेंविण काय आह्मां चाड ॥ धृ० ॥ बुडतां
ठां । येतो कळवळा ह्मणउनी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे माझे देखतील डोळे ।
कळों ॥ २ ॥

वे देव तो करावा उपाव । येर तर्जी वाव खटपटा ॥ धृ० ॥ होई बा
गा । वाउगा कां गा शिणसील ॥ १ ॥ जाणिवेच्या भरें भवाचिये
कांहीं निघेसी ना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा पावसील भावें । जाणतां तें
३ ॥

था मुखावाटा नथो हें वचन । व्हावें हें संतान द्रव्य कोणा ॥ धृ० ॥
तनवुःखासी । शेर्हीमुळें त्यासी तेंचि साधे ॥ १ ॥ नाइकावी निरा
। सादर वा मनें होऊनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देव असाध अमुळें ।
लिया ॥ ३ ॥

ब्र ग्वाही तथें लौकिकाचें काई । स्वहित तें ठावीं आपणापें ॥ धृ० ॥

मनासी विचार तोचि साच भाव । व्यापक हा देव अंतर्बाहीं ॥ १ ॥ शुद्ध भावा न लगे सुचावा परिहार । उमटे साचार आणिके ठायीं ॥ २ ॥ भोगित्यासी काज अंतरीचें गोड । बाहिरल्या चाड नाही रंगे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भाव शुद्ध हें कारण । भाट नारायण होईल त्यांचा ॥ ४ ॥

॥ १५२ ॥ नव्हती माझे बोल । अवघें करितो विहल ॥ ४० ॥ कांहीं न धरावी खंती । हित होईल धरा चिर्ती ॥ १ ॥ खोटी ते भडंता । वाट टाकिली सांगतां ॥ २ ॥ ज्याचें तोचि जाणें । मी मापाडें तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ १५३ ॥ वासनेच्या मुखी आवळूनि भीतें । निर्वाहापुरतें कारण तें ॥ ४० ॥ या नांवें अतरा आला नारायण । चित्तसमाधान खुण त्याची ॥ १ ॥ सर्वकाळ हाथि करणें विचार । विवेकीं सादर भात्मत्वाचे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जों जों भजनासी वळे । अंग तों तों कळे सन्निधता ॥ ३ ॥

॥ १५४ ॥ चित्तें अचित्त राहिलें निश्चळ । तेंचि किती काळ वाढवावें ॥ ४० ॥ अबोल्याचा काळ भातां ऐशावरी । वचनाची उरी उरली नाही ॥ १ ॥ करूं आला तों तों केला लवलाहो । उरोच संदेहो दिला नाही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मोहें परतेचि नामागे ह्मणउनी त्यागें त्याग जाला ॥ ३ ॥

॥ १५५ ॥ निर्गुणाचें ध्यावें गुणासी दर्शन । एकाएकीं भिन्न भेद घडे ॥ ४० ॥ तुझां आह्मां आतां न पडे यावरी । आहों तेंचि बरी जेथें तेथें ॥ १ ॥ आपणापासुनी नसावें अंतर । वेचिलें उत्तर ह्मणउनी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अंगा आली कठिणता । आमच्या अनेता तुझां ऐसी ॥ ३ ॥

॥ १५६ ॥ तुजच पासाव जालांसों निर्माण । असावें तें भिन्न कासयानें ॥ ४० ॥ पाहावा जी ठायीं करुनि विचार । न्यून कोठें फार असेचि ना ॥ १ ॥ उचिलिये ठायीं आज्ञेचें पाळण । करुनि जतन राहिलोंसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां बोलतसें स्पष्ट । जालो क्रियानष्ट तुझा ऐसा ॥ ३ ॥

॥ १५७ ॥ प्रीति अंग माझा केला पांडुरंगा । भक्तिरस सांगा कां जी तुझीं ॥ ४० ॥ ह्मणउनि कांहीं न ठेवीचि उरी । आलो वमावरी एकाएकीं ॥ १ ॥ न देखोंचि कांहीं परती माघारी । उरली ते उरी नाहीं मुळीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आला अंतरासी खंड । तरी माझे तोंड खवळिलें ॥ ३ ॥

॥ १५८ ॥ लविका ऐसा ह्मणतां देव । संदेहसा वाटतसे ॥ ४० ॥ ऐसें आले अनुभवा । मज ही सेवा करितां ॥ १ ॥ घुन्याकारी बह मोळा । भंडोळा हे पवाडे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ताळी नाहीं । एके ठायीं चपळखें ॥ ३ ॥

॥ १५९ ॥ जैशासाठीं तैसें व्हावें । हें बरवें कळलेंसे ॥ ४० ॥ उदास तूं नारायणा । मीही ह्मणा तुझीच ॥ १ ॥ ठका महाठक जोडा । जो धडफुडा लागासी ॥ २ ॥ एकांगांच भांडे तुका । नाहीं धोका जीवित्वें ॥ ३ ॥

॥ १६० ॥ बहुतां रीति काकुलती । आलों चिर्ती न धराच ॥ ४० ॥ आतां काशा-

साठी देवा । मिथ्या देवा वाढवूं ॥ १ ॥ तुझां भाग्यां जाली तुदी । आतां भेटी चित्तने ॥ २ ॥ तुका झणे लाजिरवाणें । अधीर जिणें इच्छेचें ॥ ३ ॥

॥ १६१ ॥ आश्चर्य तें एक जालें । मना भालें माझिया ॥ धू० ॥ मळ्यापार्शी करणा केली । तैसी गेली वृथा हे ॥ १ ॥ न यावा तो कैसा राग । खोटें मग देखोनी ॥ २ ॥ तुका झणे कैचा बोला । शोध विवला माझिया ॥ ३ ॥

॥ १६२ ॥ मागायाची नाही इच्छा । जो मी ऐसा संकोचो ॥ धू० ॥ लटकियाची न करूं स्तुती । इच्छा चित्ती धरुनी ॥ १ ॥ हिशोबें तें भालें घ्यावें । हें तों ठावें सकळांसी ॥ २ ॥ तुका झणे स्वामिसेवा । येथें देवा काशाची ॥ ३ ॥

॥ १६३ ॥ पाठवणें पडणें पायां । उद्धार वायां काशाचा ॥ धू० ॥ घडलें तें भेटीसवें । हिसेल बरवें सकळां ॥ १ ॥ न घडतां वृष्टावृष्टी । काय गोष्टी कोरड्या ॥ २ ॥ अबोल्यानें असे तुका । अंतर ऐका साक्षीनें ॥ ३ ॥

॥ १६४ ॥ अभयाचें स्थळ । तें हें एक भयळ ॥ धू० ॥ तरि धरिला विश्वास । डेलों होऊनियां हास ॥ १ ॥ पुरली आवडी । पार्थी लागलीसे गोडी ॥ २ ॥ तुका झणे कंठी नाम । अंगीं भरलेंसें प्रेम ॥ ३ ॥

॥ १६५ ॥ संवेंह निरसे तरि रुचिकर । फिक्यासी आदर चवी नाही ॥ धू० ॥ आतां नको मज खोल्यानें फटवूं । कोठें येऊं जाऊं वेळोवेळां ॥ १ ॥ गेला तरि काय जीवाचें सांकडे । वांचवनी पुढें-काय काज ॥ २ ॥ तुका झणे कसी निवडा जी बरें । केली तैसी योरें आळीपार्थी ॥ ३ ॥

॥ १६६ ॥ वंदे वाणी परि तुल्लभ अनुभव । चालीचाचि वाहो बहुतेक ॥ धू० ॥ आढी ऐसें कैसें राहावें निश्चळ । पाठिल्लागा काळ जितितसे ॥ १ ॥ वाढवितां पोट वंभाचे पसारि । येतील माघारे मुद्दला तोटे ॥ २ ॥ तुका झणे बरें जागवितां मना तुमच्या नारायणा अभय करें ॥ ३ ॥

॥ १६७ ॥ उगेंचि हें मन राहातें निश्चळ । तरि कां तळमळ साट होती ॥ धू० ॥ काय तुमचीं नेणें कवतुक विद्वानें । सर्वोत्तमपणें खेळतसां ॥ १ ॥ नानाछवें आढ्यां नाचवावें जीवां । वाढवाव्या हांवा भलत्यापुढें ॥ २ ॥ तुका झणे तुझीं आपुली प्रतिष्ठा । वाढवाया चेष्टा करीतसां ॥ ३ ॥

॥ १६८ ॥ आढी बळकट जालों फिरावनी । तुमच्या वचनी तुझां गोळं ॥ धू० ॥ जालें तेव्हां जालें मागील तें मागें । आतां वर्मलागें ठावीं जालीं ॥ १ ॥ तोडावया अवघ्या चेष्टांचा संबंध । घुट्टापार्शी घुट्ट जुड व्हावें ॥ २ ॥ तुका झणे आढ्यां आत्मस्वाची सोय । आपणचि होय तैसाचि तूं ॥ ३ ॥

॥ १६९ ॥ तुझीं साचि उपेक्षाल हा भरवसा । मज जाणतसां अधीरसें ॥ धू० ॥ कासया घातला लांबणी उद्धार । देवा करकर वारुनियां ॥ १ ॥ सुटें नये ऐसें कळलें निरुतें । कां घ्यावें मागुतें आळवुनी ॥ २ ॥ तुका झणे तुझी सभाग्य जी देवा । माझा तुझां केवा काय आला ॥ ३ ॥

॥ १७० ॥ तुझां होईल देवा पडिला विसर । आह्मीं तें उत्तर यत्न केलें ॥ धू० ॥
पतितपावन ब्रीहें मिरविसी । याचा काय देसी झाडा सांग ॥ १ ॥ आहाच मी नव्हे
अर्थाचें भुकेलें । भलत्या एका बोलें वारिन त्या ॥ २ ॥ तुका ह्याचे देह देईन सांडणें ।
साहित अभिमानें ओवाळुनी ॥ ३ ॥

॥ १७१ ॥ जडलों अंगाअंगीं । मग ठेवीं प्रसर्गीं । कांहीं उरीजोगी । लोकीं आहे
पुरती ॥ धू० ॥ ठेवीं निवारुनी आधीं । अवकाश तोचि बुझी । सांपडली संधी । मग
बळ कोणसी ॥ १ ॥ गळा बांधेन पायीं । हालों नेरीं ठायिचा ठायीं । निवाडा तो तईं ।
अवकळा केलिया ॥ २ ॥ तुका ह्याचे ठावे । तुझी असा जी बरवे । बोभाटाची सवे । मुळी-
हुनी विडोबा ॥ ३ ॥

॥ १७२ ॥ आह्मीं शक्तिहीनें । कैसें कराल तें नेणें । लिगाडाच्या मुणें । खोळबला
राहिलीं ॥ धू० ॥ माहें मज देई देवा । असे ठेविला तो देवा । नाहीं करीत हेवा । कांहीं
अधिक आनळा ॥ १ ॥ नाहीं गळों पडलों झोंड । तुमचें तेंचि माहें तोंड । चौथां चार
खंड । लांबणी हे अनुचित ॥ २ ॥ नाहीं येत बळा । आतां तुझासी गोपाळ । तुका ह्याचे
गळा । उगवा पायां लागतीं ॥ ३ ॥

॥ १७३ ॥ काय कृपेविण घालावें सांकडें । निश्चिती निवाडें कोण्या एका ॥ धू० ॥
आहों तैसी पुढें असों शीनपणें । वेचूनि वचनें करुणेंचीं ॥ १ ॥ धरूं मज आतां काय
वाहों चिंता । काय करूं आतां आसपण ॥ २ ॥ तुका ह्याचे आह्मीं भावहीन जीव । ह्या-
उनी देव घुरे घुरी ॥ ३ ॥

॥ १७४ ॥ नाहीं उल्लंघिलें कोणाचें वचन । मज कां नारायण घुरी जाला ॥ धू० ॥
अशंकितें मनें करीं आळवण । नाहीं समाधान निश्चितीचें ॥ १ ॥ दासांचा विसर हें तों
अनुचित । असे सर्व नीत पायांपाशी ॥ २ ॥ तुका ह्याचे तुझां लाज येत नाहीं । आह्मां
चिंताडोहीं बुडवितां ॥ ३ ॥

॥ १७५ ॥ जीव जायवरी सांडी करी मात । हे तों आश्चर्यता बाळकाची ॥ धू० ॥
बुडूळ कीं नाहीं आहकत कार्नी । काय नारायणीं न्यून जालें ॥ १ ॥ अणक्षणा माझा न
ध्यावा सांभाळ । आभाग्याचा काळ ऐसा झाला ॥ २ ॥ तुका ह्याचे नाहीं वचनासी रुची ।
फल कटवेंचि तें तें होय ॥ ३ ॥

॥ १७६ ॥ ह्याउनी हास नव्हे ऐसा जालों । अनुभवे बोलों स्वामीपुढें ॥ धू० ॥ कां
नाहीं वचन प्रतिउत्तराचें । मीच माझ्या वेचें अहाहासें ॥ १ ॥ कासबाणें गोडी उप-
जोवा विश्वास । प्रीति कांहीं रस वांचूनियां ॥ २ ॥ तुका ह्याचे अगा चतुरा शिरोमणी ।
विचारावें मनीं केशीराजा ॥ ३ ॥

॥ १७७ ॥ काय आतां आह्मीं पोटचि भरावें । जम चाळवावें भक्त म्हुण ॥ धू० ॥
ऐसा तरि एक सांगा जी विचार । बहु होतों कार कासाविस ॥ १ ॥ काय कथित्वाची
आलुनियां रुढी । करूं जोडाजोडी अक्षरांची ॥ २ ॥ तुका ह्याचे काय गुणोनि पुकारा ।
राहें नारायणा करुनी घात ॥ ३ ॥

॥ १७८ ॥ वर्म तरि आह्मं दाव । काय देवा ज्ञाणे मी ॥ धृ० ॥ बहुतां रंगीं हीन
जालें । तरि आलें चरण ॥ १ ॥ ब्याल जरि तुझी धीर । होईल स्थिर मन व्यर्थी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे सत्ताबळें । लडिवाळें राखावीं ॥ ३ ॥

॥ १७९ ॥ सांगों काय नेणा देवा । बोलाची त्या आवडी ॥ धृ० ॥ वांयां मज उकुर
करा । विश्वभरा विनोदें ॥ १ ॥ आवडीच्या करा ऐसें । अंतर्वासें जाणतसां ॥ २ ॥ तुका
ह्मणें समाधानें । होइन मनं मोक्रळा ॥ ३ ॥

॥ १८० ॥ निर्धारार्चें अवघें गोड । वाटे कोड कौतुक ॥ धृ० ॥ बैसलिया भाव पांथीं ।
बरा तई नाचेन ॥ १ ॥ स्वामि कळे सावधान । तरि मन उल्हासे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
आश्वासावें । प्रेम घावें विह्वले ॥ ३ ॥

॥ १८१ ॥ जाली तडातोडी । अवधी पडिलें उघडीं ॥ धृ० ॥ नव्हों कोणांचीच
कांहीं । तुझे भरलिया वार्हीं ॥ १ ॥ पारुषला संवसार । मोडली बैसण्याची थार ॥ २ ॥
आतां ह्मणे तुका । देवा अंतरे राखों नका ॥ ३ ॥

॥ १८२ ॥ आधार तो व्हावा । ऐसी भास करी देवा ॥ धृ० ॥ तुझांपार्शी काय उरें ।
काय वेचें समाधानें ॥ १ ॥ सेवेच्या अभिलाषें । मन बहु जालें पिसें ॥ २ ॥ अरे भक्तप-
राधीना । तुका ह्मणे नारायणा ॥ ३ ॥

॥ १८३ ॥ तुमचा तुझीं केला गोवा । आतां तुकवितां देवा ॥ धृ० ॥ कैसें सरे चाळ-
वणें । केलें काशाला शाहाणें ॥ १ ॥ कासया रूपा । नांवा आलेति गा बापा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आतां । न सरे हवाले घालितां ॥ ३ ॥

॥ १८४ ॥ माझी भक्ति भोळी । एकविध भावबळी ॥ धृ० ॥ मी कां पडेन निराळा ।
ऐसा सांडुनि सोहळा ॥ १ ॥ आतां अनारिसा । येथें न व्हावें सहसां ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे जोडुनी पाय । पुढें उगा उभा राहे ॥ ३ ॥

॥ १८५ ॥ आहे तरि सत्ता । ऐद्या करितों वारता ॥ धृ० ॥ अंगसंगाचीं उत्तरे
सलगीसेवेनें लेंकरें ॥ १ ॥ तरी निकटवासें । असों आशंकेच्या नासें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
रुची । येथें भिन्नता कैची ॥ ३ ॥

॥ १८६ ॥ काळ सारावा चिंतनें । एकांतवासी गंगास्तानें । देवाचें पूजन । प्रदक्षणा
तुळसीच्या ॥ धृ० ॥ युक्त आहार विहार । नेम इंद्रियांचा सार । नसावी बासर । निद्रा
बहु भाषण ॥ १ ॥ परमार्थ महाधन । जोडी देवाचें चरण । व्हावया जतन । हे उपाय
लाभाचे ॥ २ ॥ देह समर्पिजे देवा । भार कांहींच न ध्यावा । होईल आधवा । तुका ह्मणे
आनंद ॥ ३ ॥

॥ १८७ ॥ मज मेणाहून आह्मी विष्णुदास । कठिण वज्रास भेवूं ऐसे ॥ धृ० ॥ भले
जित्त असों निजोनियां जागे । जो जो जें जें मागें तें तें देऊं ॥ १ ॥ भले तरि देऊं
गांडीची लंगोटी । नाड्याळचि गांडी देऊं माथां ॥ २ ॥ मायबापाहून बहु भयवत ॥
करूं घातपात शत्रूहनी ॥ ३ ॥ अमृत तें काय मोज आह्मांपुढें । विष तें बापुढें कडू
॥ ४ ॥

॥ ९८८ ॥ गाढवाचें तानें । पालटलें क्षणक्षणें ॥ धू० ॥ तैसे अधमाचे गुण । एकविध नाहीं मन ॥ १ ॥ उपजतां बरें दिते । रूप वाढतां तें नासे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भुंकते वेळे । वेळ अवेळ न कळे ॥ ३ ॥

॥ ९८९ ॥ विटाळ ता परद्रव्य परनारी । येथून जो बुरी तो सोंवळा ॥ धू० ॥ गद्ये पद्ये कांहीं न धरावी उपाधी । स्वाधीनाचि बुद्धि करुनी ठेवा ॥ १ ॥ विचाराचें कांहीं करावें स्वहित । पापपुण्यांचित भांडवल ॥ २ ॥ तुका ह्मणे न लगे जावें वनांतरा । विश्व विश्वभरा सारिलेंची ॥ ३ ॥

॥ ९९० ॥ कल्पतरु ह्या नव्हती बाभुळा । पुरविती फळा इच्छितिया ॥ धू० ॥ उदंड त्या गाईं झेंसी आणि शेळ्या । परि त्या निराळ्या कामधेनु ॥ १ ॥ तुका ह्मणे देव दाखवील वृष्टी । तयासवें भेटी थोर पुण्य ॥ २ ॥

॥ ९९१ ॥ जळो प्रेमा तैसा रंग । जाय उडोनि पतंग ॥ धू० ॥ सासूसार्थीं रडे सुन । भाव अंतरीचा भिन्न ॥ १ ॥ मैव मुखींचा कोंवळा । भाव अंतरी निराळा ॥ २ ॥ जैसी वृंदावनकांती । उत्तम धरूं नये हातीं ॥ ३ ॥ बक्र ध्यान धरी । लोंग करुनि मासे मारी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे सर्प डोले । तैसा कथेमाजी खुले ॥ ५ ॥

॥ ९९२ ॥ वेशा नाही बोल अवगुण दुषिले । ऐशा बोला भले ह्मणे क्षोभा ॥ धू० ॥ कोण नेणें अन्न जीवाचें जीवन । विषमेळवण विष होय ॥ १ ॥ सोणें शुद्ध नेणें कोण हा विचार । डांकिं हीनवर केले त्यासी ॥ २ ॥ याति शुद्ध परि अधम लक्षण । वांयां गेलें तेंपे सोंगें हीं तें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे धूर तोषि पावे मान । आणिक मंडण भार वाही ॥ ४ ॥

॥ ९९३ ॥ अणुरणीयां थोकडे । तुका आकाशा एवढा ॥ धू० ॥ गिळुनि सांडिलें कळिवर । भवधमाचा आकार ॥ १ ॥ सांडिली त्रिपुटी । शीप उजळला घटी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां । उरलों उपकारापुरता ॥ ३ ॥

॥ ९९४ ॥ धन्य आजि दिन । जालें संताचें दर्शन ॥ धू० ॥ जाली पापातापा तुदी । दैन्य गेलें उठाउटी ॥ १ ॥ जालें समाधान । पार्यां विसांवेले मन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आले घरा । तोषि दिवाळीदसरा ॥ ३ ॥

॥ ९९५ ॥ हेचि माझे धन । तुमचे वंदावें चरण ॥ धू० ॥ येणें भाग्ये असों जीत । ह्मवें समर्पनी चित्त ॥ १ ॥ सांभाळिलें देवा । मज अनाया जी जीवा ॥ २ ॥ जोडूनियां कर । तुका विनवितो किकर ॥ ३ ॥

॥ ९९६ ॥ फजितखोरा मना किती तुज सांगों । नको कोणा लागों मागें मागें ॥ धू० ॥ स्नेहवावें दुःख जडलेसे अंगां । निष्ठुर हें जर्गां प्रेमसुख ॥ १ ॥ निदा स्तुति कोणी करो द्यामाया । न धरी चाड या सुखदुःखें ॥ २ ॥ योगिराज कां रे न राहाती बैसोनी । एकिये आसनीं याचि गुणें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मना पाहें विचारन । होई रे कळिण वजा ऐसे ॥ ४ ॥

॥ ९९७ ॥ जळो माझी ऐसी बुद्धी । मज घाली तुजमधीं । आवडी हे विधी । निवे-
धीचि चांगली ॥ धू० ॥ तं स्वामि मी नेक ।

डणा ॥ १ ॥ जळ न खाती जळा । वृक्ष आपुलिया फळा । भोक्ता निराळा ।
वडिली ॥ २ ॥ हिरा शोभला कोंवणे । अळंकारी मिरवे सोने । एक असतां
जें जाणावें ॥ ३ ॥ उष्णे छाये सुख वाटे । बाळें माते पाव्हा फुटे । एकाएक
मुख तें काळी ॥ ४ ॥ तुका झणे हित । हेंचि मानी माहें चित्त । नव्हे
रुसा झाला भरवसा ॥ ५ ॥

मनी वसे त्याचें आवडें उत्तर । वाटे समाचार ध्यावा ऐसें ॥ धृ० ॥
रे येर येरासाठी । वियोगें ही तुटी नेचे कधी ॥ १ ॥ भेटीची अपेक्षा वारता
। व्हे धीर मागुताले ॥ २ ॥ तुका झणे माझ्या जीवाचें जीवन । सोईरे
रखे ॥ ३ ॥

नव्हे आराणुक परि मनी वाहे । होईल त्या साहे पांडुरंग ॥ धृ० ॥ पंढ-
रग मानसी । धरिल्या पावसी संदेह नाही ॥ १ ॥ नसा बळ देह असो
हें चित्तन टाको नको ॥ २ ॥ तुका झणे देह पडो या चित्तने । पुढें लागे
॥ ३ ॥

कोटें देवा भालें अंगा योरपण । बरें होतें हीन होतो तरी ॥ धृ० ॥ साधन
ने उत्तम । आवडीने नाम गाईन तें ॥ १ ॥ न पुसतें कोणी कोटेंही असतां ।
राषिया सुखें ॥ २ ॥ तुका झणे जन अव्हेरितें मज । तरी केशरिराज
॥ ३ ॥

चतुर मी जालों आपुल्या भोवतां । भावेंविण रिता फुंज अंगी ॥ धृ० ॥
। जावें हें तें काई । कामक्रोधें ठायीं वास केला ॥ १ ॥ गुणदोष आले
। भूताच्या मरसरवरी बुद्धी ॥ २ ॥ तुका झणे करूं उपदेश लोकां ।
ता दोषा ॥ ३ ॥

धन्य ते संसारी । दयावंत जे अंतरी ॥ धृ० ॥ येथें उपकारसाठी ।
॥ १ ॥ लटिके वचन । नाही देहीं उदासीन ॥ २ ॥ मधुरा वाणी ओटी ।
। पोटी ॥ ३ ॥

। कुटल्याविण नव्हे मांडा । अळसें धोंडा पडतसे ॥ धृ० ॥ राग नको
डमणी सांगतो ॥ १ ॥ तरदापुढें बरें नाचे । सुतकाचें सुसळ ॥ २ ॥
। सार । करी फार छाहाणें ॥ ३ ॥

कळो येतें तरि कां नव्हे । पडती गोवे भ्रमाचे ॥ धृ० ॥ जाणतांशि
रिसा मत देवा हें ॥ १ ॥ आंविसाठी फासा मान । पाडी धनइच्छा ते
णे होणार खोटें । कर्म मोटें बळिवंत ॥ ३ ॥

मोकळें मन रसाळ वाणी । याशि गुणी संपन्न ॥ धृ० ॥ लक्ष्मी ते देवा
यावें तरि त्यांनी ॥ १ ॥ नमन नम्रता अंगी । नेचे रंगी पालट ॥ २ ॥
च्या नांवें । धेतां व्हावें संतोषी ॥ ३ ॥

। विसर तो न पडावा ॥ धृ० ॥

माझ देवा तुझांसी ॥ १ ॥ पुढें फार बोलों काई । अवघें पार्यो विदित ॥ २ ॥ तुका ह्याने पडिलों पाया । करा छाया कृपेची ॥ ३ ॥

॥ १००७ ॥ करितों कवित्व ह्यानाल हें कोणी । नव्हे माझी वाणी परीची ॥ १ ॥ मज्झिये मुक्तीचा नव्हे हा प्रकार । मज विश्वंभर बोलवितो ॥ १ ॥ काय मी पामर जाणें अर्थ भेद । वदवी गोविंद तेंचि वरें ॥ २ ॥ निमित्त मापासी बैसविलों आहे । मी तों कांहीं नव्हे स्वामिसत्ता ॥ ३ ॥ तुका ह्याने आहे पाईकचि खरा । वागवितों मुद्रा नामाची हे ॥ ४ ॥

॥ १००८ ॥ आढीं गावें तुझी कोणीं कांहीं न ह्याणवें । ऐसें तंव आह्यां सांगितलें नाही वें ॥ १ ॥ ह्याणा रामराम टाळी वाजवा हातें । नाच्यो डोला प्रेमें आपुलिया स्वहितें ॥ १ ॥ सहज घडे तथा आळस करणें तें काई । अग्नीचें भालुकें हात पोळितां करूं पार्यो ॥ २ ॥ येथें नाही लाज भक्तिभाव लौकिक । हांसे तथा घडे ब्रह्महत्यापातक ॥ ३ ॥ ज्या जैसा भाव निरोपण करावा । येथें नाही चाड ताळविताळ या देवा ॥ ४ ॥ सर्वैव ज्या कथा काळ घडे श्रवण । तुका ह्याने येर जन्मा आले पाषाण ॥ ५ ॥

॥ १००९ ॥ देव ध्या कोणी देव ध्या कोणी । आइता आला घर पुसोनी ॥ १ ॥ देव नलगे देव नलगे । सांठवणेचे रुधले जागे ॥ १ ॥ देव मंदला देव मंदला । भाव बुडाला काय करूं ॥ २ ॥ देव ध्या फुका देव ध्या फुका । न लगे रुका मोलकांहीं ॥ ३ ॥ बुडला तुका भावविणें । उधारा देव घेतला रुणें ॥ ४ ॥

॥ १०१० ॥ विष्णुमय सर्व वैष्णवांसी ठावें । येरांनीं वाहावे भार मायां ॥ १ ॥ साधनें संकटें सर्वांलागीं सीण । व्हावा लागे क्षीण अहंमान ॥ १ ॥ भाव हा कठीण वज्र हें भेदवे । परि न छेदवे मायाजाळ ॥ २ ॥ तुका ह्याने वर्म भजनेचि सांपडे । येरांसी तों पडे भोस दिशा ॥ ३ ॥

॥ १०११ ॥ कीर्तनाची गोडी । देव निवडी आपण ॥ १ ॥ कोणी व्हारे अधिकारी । त्यासी हरि वेदल ॥ १ ॥ वैराग्याचें बळ । साही खळ जिणावें ॥ २ ॥ उरल ना उरी । तुका करीं बोभाट ॥ ३ ॥

॥ १०१२ ॥ कायावाच्यमन ठेविलें गाहाण । घेतलें तुझें रिण जोडीलागीं ॥ १ ॥ अवघें आलें आंत पोटा पडिलें धीतें । सारुनि निश्चित जालों देवा ॥ १ ॥ व्यावयासी भातां नाही तोळा मासा । आधील भवेसा तुज ठावीं ॥ २ ॥ तुझ्या रिणें गेले ब्रह्म बांधोन । जाले मजहून थोरथोर ॥ ३ ॥ तुका ह्याने तुझे खंती जें गुंतलें । करुनि आपुलें वेई देवा ॥ ४ ॥

धुर्वक.

॥ १०१३ ॥ करिशी कीं न करिशी माझ अंगिकार । हा मज विचार पडिला देवा ॥ १ ॥ वेसी कीं न वेसी पायाचें वर्तन । ह्याणकनि मन स्थिर नाही ॥ १ ॥ बोलसी कीं न बोलसी मजसर्व देवा । ह्याणाचे

तुज माझा आठव । पडिला संदेह हसचि मज ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मी तों कमाईचें हीण ।
ह्मणऊनि सीण करी देवा ॥ ४ ॥

॥ १०१४ ॥ ऐसा माझा कोण आहे भीडभार । नांवाचा मी फार वांयां गेलों ॥ धू० ॥
काय सेवा रुज्ज आहे सत्ताबळ । तें मज राउळ कृपा करी ॥ १ ॥ काय याति सुद्ध आहे
कुळ कर्म । तेणें पडे वर्म तुझे धार्यां ॥ २ ॥ कोण तपोनिध सानधर्मशीळ । अंगीं एक
बळ आहे सत्ता ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे वांयां जालों भूमि भार । होइल विचार काय
नेणें ॥ ४ ॥

॥ १०१५ ॥ साच मज काय कळों नये देवा । काय तुझी सेवा काय नव्हे ॥ धू० ॥
करावें तें बरे जेणें समाधान । सेवावें हें वन न बोलावें ॥ १ ॥ सुद्ध माझा भाव होइल तुझे
पार्यां । तरिच हें वई निवडुनी ॥ २ ॥ उचित अनुचित कळों आली गोष्टी । तुझे कृपा-
वृष्टि पांडुरंगा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज पायांसवें चाड । सांगसी तें गोड आहे मज ॥ ४ ॥

॥ १०१६ ॥ नाहीं कांटाळलें परि वाटे भय । करावें तें काय न कळतां ॥ धू० ॥
जन वन आह्मां समानचि जालें । कामक्रोध गेले पावटणी ॥ १ ॥ षडजुर्मि शत्रु जितले
अनंता । नामाचिया सत्ताबळें तुझ्या ॥ २ ॥ मुख्य धर्म आह्मां सेवकांचा ऐसा । स्वामि
करी शिरसा पाळावें तें ॥ ३ ॥ ह्मणऊनि तुका अवलोकुनी पाय । वचनाची पाह वास
एका ॥ ४ ॥

॥ १०१७ ॥ वांयांविण वाढविला हा लौकिक । आणिला लटिक वाढ सेवां ॥ धू० ॥
नाहीं ऐसा जाला देव माझ्या मते । भुकेलें जिवितें काय जाणें ॥ १ ॥ शब्दज्ञानें मोर-
चिली हे वैखरी । साच तें अंतरी बिबेचि ना ॥ २ ॥ जालों परदेशी गेले दोन्ही ठाय ।
संसार ना पाय तुझे देवा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मागें कळों येतें ऐसें । न घेतों हें पिसें
लाखुनियां ॥ ४ ॥

॥ १०१८ ॥ न कळे तत्त्वज्ञान मूढ माझी मती । परि ध्यातों चित्तीं चरणकमळ
॥ धू० ॥ आगमाचे भेद मी तों काय जाणें । काळ तो चितनें सारीतसें ॥ १ ॥ कांहीं
नेणें परि ह्मणवितों सस । होइल त्याचा ल्यास अभिमान ॥ २ ॥ संसाराची सोय
सांडिला मारग । तुझविलें जग एका घायें ॥ ३ ॥ मागिल्या लागार्चें केलेसे खंडण ।
एकाएकां मन राखियेलें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे अगा रखुमादेवीवरा । भक्तकरुणाकर
सांभाळवें ॥ ५ ॥

॥ १०१९ ॥ इतलें करीं देवा ऐकें हें वचन । समूळ अभिमान जालीं माझा ॥ धू० ॥
इतलें करीं देवा ऐकें हे गोष्टी । सर्व समवृष्टि तुज देखें ॥ १ ॥ इतलें करीं देवा विनवितों
तुज । संतांचे चरणरज वंदीं माधो ॥ २ ॥ इतलें करीं देवा ऐकें हे मत । हृदयीं पंढरी-
नाथ दिवसारात्री ॥ ३ ॥ भलतिया भावें तारीं पंढरीनाथ । तुका ह्मणे आतां शरण
आलों ॥ ४ ॥

॥ १०२० ॥ तुझा वास ऐसा ह्मणती लोकपाळ । ह्मणऊनि सांभाळ करीं माझा
॥ धू० ॥ अनाथाचा नाथ पतितपावन । हें आतां जतन करीं नाम ॥ १ ॥ माझे गुण

तेचि मुखी नामाचें स्मरण । अधोगति जाण विन्मुखता ॥ २ ॥ संतांच्या संग तोचि स्वर्गवास । नर्क उदास अनर्गळा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे उघडें आहे हित घात । जयाचे उचित करा तैसें ॥ ४ ॥

॥ १०२८ ॥ न वजे वांयां कांहीं ऐकतां हरिकथा । भापण करितां वांयां न वजे ॥ १ ॥ न वजे वांयां कांहीं देवळासी जातां । देवासी पुजितां वांयां न वजे ॥ १ ॥ न वजे वांयां कांहीं केलिया तीर्थ । अथवा कां व्रत वांयां न वजे ॥ २ ॥ न वजे वांयां जालें संतांचें दर्शन । शुद्ध भाचरण वांयां न वजे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भाव असतां नसतां । सायास करितां वांयां न वजे ॥ ४ ॥

॥ १०२९ ॥ चित्ती धरीन मी पाउलें सकुमार । सकळ बिठार संपत्तीचें ॥ १ ॥ कठी धरीन मी नाम अमृताची वल्ली । होईल राहिली शीतळ तजू ॥ १ ॥ पाहेन श्रीमुख साजिरे सुंदर । सकळां अंग लावण्यांचें ॥ २ ॥ करीन अंगसंग बाळकाचे परी । बेसेन तोवरी तुतरी कडिये ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे हा केला तैसा होय । धरिली मनै सोय विठोबाची ॥ ४ ॥

॥ १०३० ॥ बाळ मातेपार्शी सांगे तानभूक । उपायाचें दुःख काय जाणें ॥ १ ॥ तयापरि करी पाळण हें माझे । घेऊनियां ओझे सकळ भार ॥ १ ॥ कासया गुणदोष आणिसील मना । सर्व नारायणा अपराधी ॥ २ ॥ सेवाहीन वीन पातकांची रासी । आतां विचारिसी काय ऐसें ॥ ३ ॥ जेणें काळें पायीं अनुसरलें चित्त । निर्धार हें हित जालें ऐसें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तुझी तारिलें बहुकां । माझी कांहीं चिंता असों दे वो ॥ ५ ॥

॥ १०३१ ॥ जीवनावांचूनि तळमळी मासा । प्रकार हा तैसा होतो जीवा ॥ १ ॥ न संपडे जालें भूमिगत धन । चरफडी मन लयापरी ॥ १ ॥ मातेच्या वियोग जालिया ही बाळा । तो कळवळा आणा देवा ॥ २ ॥ सांगावे ते किती तुझांसी प्रकार । सकळांचें सार पाय शर्वा ॥ ३ ॥ येचि चितें माझा करपला भीतर । कां नेणों विसर पडिला माझा ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तूं हें जाणसी सकळ । यावरि कृपाळ होई देवा ॥ ५ ॥

॥ १०३२ ॥ शरण आलें त्यासी न शर्वा हें पाठीं । ऐका जगजेठी विज्ञापना ॥ १ ॥ अळवित्ती तयांसी उत्तर झडकरी । श्रावें परिसा हरि विज्ञापना ॥ १ ॥ गांजिनिबाचें करावें धांवणें । विनंति नारायणें परिसावी हें ॥ २ ॥ भागलियाच्या होई रे विसांवा । परिसावी केसवा विज्ञापना ॥ ३ ॥ अंकिताच्या भार वागवावा माथां । परिसावी अनंता विज्ञापना ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आझां विसरावें ना देवा । परिसावी हे देवा विज्ञापना ॥ ५ ॥

॥ १०३३ ॥ कोण आझां पुसे सिणलें भागलें । तुजविण उगलें पांडुरंगा ॥ १ ॥ कोणापार्शी आझी सांगावें मुखदुःख । कोण तानभूक निवारिल ॥ १ ॥ कोण या स्तपाच्या करील परिहार । उत्तरील पार कोण तुजा ॥ २ ॥ कोणापें इच्छेचें सांगलें भातुकें । कोण कवतुकें बुझावील ॥ ३ ॥ कोणावरि आझी करावी हे सत्ता । होईल साहाता कोण तुजा ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आगा स्वामी सर्व जाणा । इडवत चरणा तुमच्या देवा ॥ ५ ॥

॥ १०३४ ॥ तेव्हां धालें पोट बेसलें पंगती । आतां आह्मां मुक्ति पांग काई ॥ १० ॥
 धोवा केला आतां येई वो धोवोन । येथें काई करणें न लगे संदेह ॥ १ ॥ गायनाचा
 आतां कोठें उरला काळ । आनंदें सकळ भरी आलें ॥ २ ॥ देवाच्या सख्येस विष-
 मासी ठाव । मध्यें कोठें वाव राहों सके ॥ ३ ॥ तेव्हां जाली अवधी बाधा वाताहात ।
 प्रेम हृदयांत प्रवेशलें ॥ ४ ॥ तुका ह्याने आह्मां जितलें भरवसा । देव कोठें दासा
 मोकलितो ॥ ५ ॥

॥ १०३५ ॥ तरि कां पवाडे गर्जती पुराणें । असतां नारायण शक्तिहीन ॥ १० ॥
 कीर्तिविण नाही नामाचा डोंगोरा । येर कां इतरां वाणीत ना ॥ १ ॥ तरीच ह्याना तो
 आहे चिरंजीव । केलियाचा जीव सुखी गुण ॥ २ ॥ चांगलेंपण हें निरुपमता अर्थां ।
 बाणलें श्रीरंगी ह्याजनी ॥ ३ ॥ तरीच हा थोर सांगितलें करी । अभिमान हरिपार्सी
 नाही ॥ ४ ॥ तुका ह्याने तरि करिती याची सेवा । देवापार्सी देवा नाही कुठें ॥ ५ ॥

॥ १०३६ ॥ अविट हें क्षीर हरिकथा माउली । सेविती सेविती वैष्णवजनी ॥ १० ॥
 असृत राहिलें लाजोनि माघारे । येणें रस थोरें ब्रह्मानंदें ॥ १ ॥ पतित पातकी पावसपं-
 गती । चतुर्भुज होती देवाऐसे ॥ २ ॥ सर्व सुखे तया मोहोरती दया । जेथें दादणी या
 वैष्णवांची ॥ ३ ॥ निर्गुण हें सांग धरिलें गुणवंत । धरूनियां प्रीत माये नाचे ॥ ४ ॥
 तुका ह्याने केली साधनें गाळणी । सुलभ कीर्तनी होऊनि ठेला ॥ ५ ॥

॥ १०३७ ॥ संसारसोहळे भोगितां सकळ । भक्तां रथाचें बळ विठोबाचें ॥ १० ॥
 भय चिंता धाक न मनिती मनी । भक्तां चक्रपाणी सांभाळित ॥ १ ॥ पापपुण्य रथाचें
 धरूं न शके अंग । भक्तांसी श्रीरंग सर्वभावे ॥ २ ॥ नश्टी ते मुक्त आवडे संसार ।
 देव भक्तां भार सर्व वाहे ॥ ३ ॥ तुका ह्याने देव भक्तां वेळाइत । भक्त ते मिथित
 स्थाचियाचें ॥ ४ ॥

॥ १०३८ ॥ देवासी अवतार भक्तांसी संसार । दोर्हाचा विचार एकपणें ॥ १० ॥
 भक्तांसी सोहळे देवाचिया अंगें । देव रथाच्या संगें सुख भोगी ॥ १ ॥ देवें भक्तां रूप
 विलासे आकार । भक्तां रथाचा पार वाखाणिला ॥ २ ॥ एका अर्थां दोन्ही जाली हीं
 निर्माण । देवभक्तपण स्वामिसेवा ॥ ३ ॥ तुका ह्याने येथें नाही भिन्नभाव । भक्त सोधि
 देव देव भक्त ॥ ४ ॥

॥ १०३९ ॥ हुंवरती गाये तथांकडे कान । कैवल्यानिधान हेऊनि ठाके ॥ १० ॥
 भोतेपाळांची पूजा उच्छिष्ट कवळी । तेणें वनमाळी सुखावला ॥ १ ॥ भोरोनियां व्हावे
 बुध वही लोणी । भवें चक्रपाणि गोविला तो ॥ २ ॥ निष्काम तो जाला व्हावासी
 लंपट । भोतेपाळांची घाट पाहात बैसे ॥ ३ ॥ जगदानी इच्छी तुळसी एकरळ । भावाचा
 सकळ विकिला तो ॥ ४ ॥ तुका ह्याने हेंचि चैतन्य सावळें । व्यापुनी विराळें
 राहिलेंसे ॥ ५ ॥

॥ १०४० ॥ समर्थासी नाही वर्णावर्णभेद । क्षामभी ते सर्व सिद्ध धरी ॥ १० ॥ आह-
 राचे ठायी बहुच आहर । नागितलें फार तेथें वाढी ॥ १ ॥ न ह्याने सोहरा सुद्ध आह-

इयक । राजा आणि रंक सारिखाची ॥ २ ॥ भाव देखे तेथें करी लडबड । जडा राखे जड निराळेंची ॥ ३ ॥ कोणी न विसंभे थाचकाचा ठाव । विनवुनी देव शंका फेडी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे पोट भरुनी उरवी । धालें ऐसें सावी अनुभवे ॥ ५ ॥

॥ १०४१ ॥ आलें भरा कणें । येरझार चुके जणें ॥ धृ० ॥ उभे केलें विदेवरी । पेंढ इनाम पंढरी ॥ १ ॥ वाहाती मारग । अवघें मोहरिलें जग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माप । खरें आणा माझे बाप ॥ ३ ॥

॥ १०४२ ॥ लक्ष्मीवल्लभा । दिनानाथा पद्मनाभा ॥ धृ० ॥ सुख वसे तुझे पायीं । मज ठेवीं तेचि ठायीं ॥ १ ॥ माझी अल्प हे वासना । तूं तो उदाराचा राणा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भोमें । पीडा केली धांव वेगे ॥ ३ ॥

॥ १०४३ ॥ करीं ऐसें जाणें । वेळोवेळां पायां लागें ॥ धृ० ॥ प्रेम झोंबो कंठी । वेह धरणिये लोटीं ॥ १ ॥ राहे लोकाचार । पडे अवघा विसर ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ध्यावें । तुज व्यभिचारभावे ॥ ३ ॥

॥ १०४४ ॥ टाळ दिंडी हातीं । वैकुंठीचे ते सांगाती ॥ धृ० ॥ जाल तरी कोणी जा गा । करा सिंदोरी ते वेगा ॥ १ ॥ जाती साक्षवीत । तेथें असों घावें चित्त ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बोल । जाती बोलत विहल ॥ ३ ॥

॥ १०४५ ॥ वांयां जातो देवा । नेणें भक्ति करूं सेवा ॥ धृ० ॥ आतां जोडोनिघां हात । उभा राहिलों निवांत ॥ १ ॥ करावें तें काय । न कळे अवलोकितों पाय ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दान । दिलें पदरीं घेईन ॥ ३ ॥

॥ १०४६ ॥ जीवें खाएला देवतें । माझा येणें महाभूतें । झोंबलें निरुतें । कांहीं करितीं न सुटे ॥ धृ० ॥ आतां करूं काय । न चले करितीं उपाय । तुझां आह्मां सये । विघडा-विघड केली ॥ १ ॥ बोलतां दुश्चिती । मी वो पडियेलें भ्रांती । आठव हा चिर्ती । न ये ह्मणतां मी माझे ॥ २ ॥ भलतेंचि चावळे । जना अवधिया वेगळे । नाठवती बाळें । आपपर सारिलें ॥ ३ ॥ नका बोलों सये । मज वचन न साहे । बैसाल त्या राहे । उग्या वाचा खुंटोनी ॥ ४ ॥ तुझां आह्मां भेटीं । नाहीं जाली जीवेंसाठीं । तुका ह्मणे वृथी । पाहा जवळीं आहे तो ॥ ५ ॥

॥ १०४७ ॥ जीवींचा जिह्लाळा । पाहों आपुलिया डोळां ॥ धृ० ॥ आह्मां विहल एक देव । येर अवघेचि वाव ॥ १ ॥ पुंडलिकाचे पाठीं । उभा हात ठेवुनि कटी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चिर्ती । वाहूं स्तुमाईचा पती ॥ ३ ॥

॥ १०४८ ॥ माझे आराधन । पंढरपुरीचें निधान ॥ धृ० ॥ तथा एकाविण तुजें । कांहीं नेणें पंढरीराजें ॥ १ ॥ रास विहलाचा । अंकित अंकिला ठायींचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां । नव्हे पालट सर्वया ॥ ३ ॥

॥ १०४९ ॥ आतां आह्मां हेंचि काम । न विसंभावें तुझे नाम । वाहूनियां टाळीं । प्रेम सुखें नाचावें ॥ धृ० ॥ अवधी जाली आराणुक । मागें पुढें सकळिक । चिपुटीचें दुःख । प्रारब्ध सारिलें ॥ १ ॥ गोदातटें निर्मळें । देव देवांचीं देवळें । संत महंत मेळें ।

दिवस जाय सुखाचा ॥ २ ॥ तुका ह्याने पंढरीनाया । आणिक नाही मज धिता । योग-
क्षेम मायां । भार तुझ्या घातला ॥ ३ ॥

॥ १०५० ॥ चोरटे सुने मारिलें डाळें । केळं करी परि न संडी चाळे ॥ धू० ॥ ऐसैं
एक दुराचारी गा देवा । आपुलिया जीवा घात करी ॥ १ ॥ नाक गेलें तरि लज्ज ना
विचार । हिंडे फजितखोर दारोदारी ॥ २ ॥ तुका ह्याने कर्म बळिवंत गाडें । नेरी तया
पुढेंमाणें सरों ॥ ३ ॥

॥ १०५१ ॥ मुनि मुक्त जाले भेणें गर्भवासा । आह्मां विष्णुवासा सुलभ तो ॥ धू० ॥
अवघाचि संसार केला ब्रह्मरूप । विद्वलस्वरूप ह्याणोनियां ॥ १ ॥ पुराणीं उपदेश साधन
उद्भूट । आह्मां सोपी वाट वैकुंठीची ॥ २ ॥ तुका ह्याने जनां सकळांसहित । धेऊं अखं-
डित प्रेमसुख ॥ ३ ॥

॥ १०५२ ॥ न करावी स्तुति माझी संतजनीं । होईल या वचनीं अभिमान ॥ धू० ॥
आरें भवनही नुतरचे पार । दुरावती दूर तुमचे पाय ॥ १ ॥ तुका ह्याने गर्व पुरवील पाठी ।
होईल माझ्या तुटी चिठोत्राची ॥ २ ॥

॥ १०५३ ॥ तुमचिये रासांचा रास करूनि ठेवा । आशिर्वाद द्यावा हाचि मज
॥ धू० ॥ नवविधा काय बोलिली जे भक्ती । घ्यावी माझ्या हातीं संतजनीं ॥ १ ॥ तुका
ह्याने तुमच्या पायांच्या आधारे । उत्तरेन खरें भवनही ॥ २ ॥

॥ १०५४ ॥ चोर टेंकाचे निघाले चोरी । आपलें तैसें पारखे घरीं ॥ धू० ॥ नाही नफा
नागवे आपण । गमाविले कान हात पाय ॥ १ ॥ बुद्धिहीन नथे कांहींचि कारणा । तया-
सवे जाणा तेंचि सुख ॥ २ ॥ तुका ह्याने नाहीं डाउकें वर्म । तयासी कर्म बौढबलें ॥ ३ ॥

॥ १०५५ ॥ समर्थचें बाळ कीविलवाणें दिसे । तरि कोणा हासे जन देवा ॥ धू० ॥
अवशुणी जरी जालें तें वोंगळ । करावा सांभाळ लागे त्याचा ॥ १ ॥ तुका ह्याने तैसा मी
एक पतित । परि मुद्रांकित जालों तुझा ॥ २ ॥

॥ १०५६ ॥ गाढवाचे अंगी चंदनाची उटी । राखसवें भेटी केली तेंणें ॥ धू० ॥
सहज गुण जयाचे देहीं । पालट कांहीं नव्हे तया ॥ १ ॥ माकडाचे गळा मोलाचा मणी ।
घातला चाडुनी टाकी शुंकोनी ॥ २ ॥ तुका ह्याने खळा नावडें हित । अविद्या वाढवी
आपुलें मत ॥ ३ ॥

॥ १०५७ ॥ नेणें सुनें चोर पाहुणा मागता । देखुन भलतु मुंकतसे ॥ धू० ॥ शिक-
विलें कांहीं न चले तया । बोलियेले वांया बोल जाती ॥ १ ॥ क्षीर ओकूनिया खाद्य
अभंगळ । आपुली ते डाळ जाऊं नेरी ॥ २ ॥ वंदूं निवूं काय दुराचार । खळाचा विचार
तुका ह्याने ॥ ३ ॥

॥ १०५८ ॥ जन मानवले वरी बाह्यास्कारी । तैसा मी अंतरीं नाहीं जालों ॥ धू० ॥
ह्याणजनि पंढरीनाया वाटतसे धिता । प्रगट बोलतां लाज वाटे ॥ १ ॥ संता ब्रह्मरूप जालें
अवघें जन । ते माझे अवशुण न देखती ॥ २ ॥ तुका ह्याने मी तों आपणांसी द्यावा ।
आसैं बरा देवा जैसा तैसा ॥ ३ ॥

॥ १०५९ ॥ काम क्रोध माझे जीताती शंसीरी । कोवळें तें वरी बोलतसें ॥ धृ०
कैसा संरता जालों तुझ्या पायीं । पांडुरंगा कांहीं न कळें हे ॥ १ ॥ पुराणीची गवा
वहलील संत । तैसें नाही चित्त शुद्ध जालें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज आणुनि धनुभव
दाखवी हें दवा साच खरें ॥ ३ ॥

॥ १०६० ॥ स्तुति करी जैसा नाही अधिकार । न कळे विचार योग्यतेचा ॥ धृ०
तुमचें मी दास संतांचें दुर्बळ । करुनि सांभाळ राखा पायीं ॥ १ ॥ रामकृष्णहरि
उच्चारणा । आवडी चरणा विठोबाच्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुमचें सेवितों उच्छिष्ट । क्ष
करीं धीट होऊनियां ॥ ३ ॥

॥ १०६१ ॥ बहु दुरवरी । वेठीं ओझे होतें शिरी ॥ धृ० ॥ आतां उतरला भा
तुर्गा केला अंगीकार ॥ १ ॥ बहु काकुलती । आलों मागे किती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा
आजि सफळ जाली सेवा ॥ ३ ॥

पाईक.

॥ १०६२ ॥ पाईकपणें जोतिला सिद्धांत । शूर धरी मात वचन चित्ती ॥ धृ०
पाइकावांचून नव्हे कधी सुख । प्रजांमध्ये दुःख न सरे पीडा ॥ १ ॥ तरि व्हावें पाई
जियाचे उदार । सकळ त्यांचा भार स्वामी वाहे ॥ २ ॥ पाइकीचें सुख जयां नाहीं ठा
धिग त्यांनीं जावें वांयांविण ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे एका क्षणाचा करार । पाईक अप
सुख भोगी ॥ ४ ॥

॥ १०६३ ॥ पाइकीचें सुख पाइकासी ठावें । ह्मणोनियां जीवें केलीं सार्दी ॥ धृ०
वेतां गोळ्या बाण साहिले भडमार । वर्षतां अपार वृष्टिवरी ॥ १ ॥ स्वामीपुढे व्ह
पडतां भांडण । मग द्या मंडन शोभा दावी ॥ २ ॥ पाइकांनीं सुख भोगिले अपार
शुद्ध आणि धीर अंतर्बाही ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे या सिद्धांताच्या खुणा । जाणे तो शाहा
करी तो भोगी ॥ ४ ॥

॥ १०६४ ॥ पाईक तो जाणें पाइकीचा भाव । लाग पणें ठाव चोरवाट ॥ धृ०
आपणों राखोनि ठकावें आणिक । ध्यावें सकळिक हरुनियां ॥ १ ॥ येऊं नेही ला
लागों नेही माग । पाईक त्या जग स्वामी मानी ॥ २ ॥ ऐसें जन केलें पाइके पाइक । ज
कोणी भीक न घालिती ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसें जयाचे पाईक । बळिया तो नाईक जैलें
कीचा ॥ ४ ॥

॥ १०६५ ॥ पाइकांनीं पयं चालविल्या वाटा । पारख्याचा सांटा मोडोनिया ॥ धृ०
पारखिया ठायी घेऊनियां खाणें । आपलें तें जन राखिलें ॥ १ ॥ आधारेंविण
बोलतां चावळे । आपलें तें कळे नव्हे ऐसें ॥ २ ॥ सांडितां मारग मारिती पाईक
आणिकांसी शीक लागवया ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे विश्वा घेऊनि विश्वास । पाईक त्या
सुख देती ॥ ४ ॥

॥ १०६६ ॥ पाईक तो प्रजा राखोनियां कुळ । पारखिया मूळ छेदी दुटा ॥ धृ०

तो एक पाईक पाइकां नाईक । भाव सकळिक स्वामिकाजीं ॥ १ ॥ तुणवत तनु सोनें
क्या पाषाण । पाइका त्या भिन्न नाही स्वामी ॥ २ ॥ विश्वासावांचूनि पाइकासी मोल ।
नाही मिथ्या बोल बोलिलिया ॥ ३ ॥ तुका झणे नये स्वामी उणेपण । पाइका जतन
करी त्यासी ॥ ४ ॥

॥ १०६७ ॥ धनी ज्या पाइका मानितों आपण । तथा भितें जन सकळिक ॥ १ ॥
जिवाचे उदार शोभती पाईक । मिरवती नाईक मुगुटमणी ॥ २ ॥ आपुलिया सत्ता
स्वामीचें वैभव । भोगिती गौरव सकळ सुख ॥ ३ ॥ कमाइचीं हीणें पडिलीं उदेंडे ।
नाहीं त्यां खंड येती जाती ॥ ४ ॥ तुका झणे तरि पाइकीच भली । थोडीबहुत केली
स्वामिसेवा ॥ ५ ॥

॥ १०६८ ॥ पाइकपणें खरा मुशारा । पाईक तो खरा पाइकीनें ॥ १ ॥ पाईक जाणे
मारितें अंग । पाइकासी अंग नाही त्या ॥ २ ॥ एके दोहीं धरीं घेतलें खाणें । पाईक तो
पणें निवडला ॥ ३ ॥ करूनि कारण स्वामी यश द्यावें । पाइका त्या नांव खरेपण ॥ ४ ॥
तुका झणे ठाव पाइकां निराळा । नाही स्वामी स्थळा गेल्यावीण ॥ ५ ॥

॥ १०६९ ॥ उंच निच कैसी पाइकाची ओळी । कोण गांठे बळी निवडिले ॥ १ ॥
स्वामिकाजीं एक सर्वस्वें तत्पर । एक ते कुचर आशाबद्ध ॥ २ ॥ प्रसंगावांचूनि आणनीं
आविर्भाव । पाईक तो नांव मिरवी वांयां ॥ ३ ॥ गणतीचे एक उंच निच फार । तथांमथें
शूर विरळा थोडे ॥ ४ ॥ तुका झणे स्वामि जाणे त्यांचा मान । पाईक पाहोन मोल
करी ॥ ५ ॥

॥ १०७० ॥ एकाच स्वामीचे पाईक सकळ । जैसें बळ तैसें मोल तथा ॥ १ ॥
स्वामिपरीं एकां ठाव उंच स्थळीं । एक तीं निराळीं जवळीं वरी ॥ २ ॥ हीन कमाइचा
हीन भान ठाव । उंच सर्व भाव उंचा पद ॥ ३ ॥ पाइकपणें तो सर्वत्र सरता । चांग तरी
परतागांठ्या ठाव ॥ ४ ॥ तुका झणे मरण आहे या सकळां । भणें अवकळा भभयें मोल ॥ ५ ॥

॥ १०७१ ॥ प्रजी तो पाईक ओळीचा नाईक । पोटासाठीं एके जैधीं तैशीं ॥ १ ॥
आगळें पाऊल आणिकासी तरी । पळती माधारी तोंडिजेती ॥ २ ॥ पाठीवरी घाय झणती
फटमर । धडा अंगें शूर मान पावे ॥ ३ ॥ घेईल दरवडा देहा तो पाईक । मारी सकळिक
सर्व हरी ॥ ४ ॥ तुका झणे नव्हे बोलाचें कारण । कमाइचा पण सिद्धि पावे ॥ ५ ॥

॥ १०७२ ॥ जातीचा पाईक ओळखे पाइका । भादर तो एका त्याचे ठायीं ॥ १ ॥
धरितील पोटासाठीं हतियेरें । कळती ती खरें वेठीचींसी ॥ २ ॥ जातीचें तें भसें खरें
घायडाय । पारखिया काय पार्शी लोपें ॥ ३ ॥ तुका झणे नमूं देव म्हूण जना । जालिबांध्या
खुणा जाणतसों ॥ ४ ॥

॥ १०७३ ॥ बुद्धीचा पालट धरा रे कांहीं । मागुता नाही मनुष्यदेह ॥ १ ॥ आपुल्या
हिताचे न होती सायास । गृहदाराभासधनवित्त ॥ २ ॥ अवाचितें निधान लागलें हें
हार्ती । भोगावी विपत्ति गर्भवास ॥ ३ ॥ यावें जावें पुढें ऐसेचि कारण । भोगावें पतन
नरकवास ॥ ४ ॥ तुका झणे धरीं आठव या वेहीं । नाही तरि कांहीं बरे नव्हे ॥ ५ ॥

॥ १०७४ ॥ आह्मी पतितानीं घालावें सांकडे । तुझां लागे कोडे उगवणें ॥ धू०
आचरतां दोष न धरूं सांभाळ । निवाड उकल तुझां हातीं ॥ १ ॥ न घेतां कवडी कगा
कुडावा । पाचारितां देवा नामासाठीं ॥ २ ॥ द्यासिंधु नाम पतितपावन । हें आह्मां वचन
सांपडलें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे करूं अन्यायाच्या कोटी । कृपावंत पोटीं तूंचि देवा ॥ ४ ॥

॥ १०७५ ॥ जो भक्तांचा विसावा । उभा पाचारितां धांवा ॥ धू० ॥ हातीं प्रमा
आतुके । मुखीं घालीं कवतुके । भवसिंधु मुखें । उतरी कासे लावुनी ॥ १ ॥ यो
भक्तांची भास । पाहे भोवताली वास ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कृपाहानी । फेडी आवडी
धणी ॥ ३ ॥

॥ १०७६ ॥ अखंड तुझी जया प्रीती । मज दे त्यांची संगती । मग मी कमळापती
सुज नाणीं कंदाळा ॥ धू० ॥ पडोन राहेन ते ठायीं । उगाचि संतांचिये पायीं । न मजें
करीं कांहीं । तुझी आण विडोबा ॥ १ ॥ तुझी आह्मी पीडों ज्यानें । दोन्ही वारती एकानें
बैसलों धरणें । हाका देत दारेर्शा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे या बोला । चित्त द्यावें बा विडला
न पाहिजे केला । अवया माझा आव्हेर ॥ ३ ॥

॥ १०७७ ॥ पुनीत केले विष्णुदासीं । संगें आपुलिया दोषी ॥ धू० ॥ कोण पाहे तयां
कडे । वीर विडलाचे गाढे । अशुभ त्यांपुढें शुभ होउनियां ठाके ॥ १ ॥ प्रेमसुखाचिय
रासी । पाप नाहीं ओखदासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्यांनीं । केली वैकुंठ मेदिनी ॥ ३ ॥

॥ १०७८ ॥ जन देव तरी पायांचि पडावें । त्याचिया स्वभावे चाड नाही ॥ धू० ॥
अग्नीचें सौजन्य शीतनिवारण । पालवी बांधोनि नेतां नये ॥ १ ॥ तुका ह्मणे विचू स
नारायण । वंदावे घुरोन शिवां नये ॥ २ ॥

॥ १०७९ ॥ भूत भविष्य कळों यावें वर्तमान हें तों भाग्यहीन त्यांची जोडी ॥ धू० ॥
आह्मी विष्णुदासीं देव ध्यावा चित्तें । होणार तें होतें प्रारब्धें ॥ १ ॥ जगरूढीसाठ
घातलें तुकान । जातो नारायण अंतरोनी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हा हो प्रपंच गाढ । थोरली
ते पीडा रिजिसिद्धी ॥ ३ ॥

घोंगड्या.

॥ १०८० ॥ ठकिलें काळा मारिली वडी । दिली कुडी टाकोनियां ॥ धू० ॥ पांघुबलें
बहु काळें । घोंगडें बळें सांडवलें ॥ १ ॥ नये ऐसा लाग वरी । परतें वुरी लपालें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आड सेवा । लाविला हेवा धांल्ली ॥ ३ ॥

॥ १०८१ ॥ घोंगडियांचा पालट केला । मुलांमुला आपुल्यांत ॥ धू० ॥ कान्होबा तो
मीच विसें । लाविलें पिसें संवगडियां ॥ १ ॥ तो बोले मी उगाच बैसें । अनारिसें न
विसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दिलें सांग । नेही व्यंग जाऊं देऊं ॥ ३ ॥

॥ १०८२ ॥ खेळें लागलों सुरकवडी । माझी घोंगडी हारपली ॥ धू० ॥ कान्होबाचे
पडिलें गळां । घेईं गोपाळा देईं हाडा ॥ १ ॥ मी तों हागे उघडा जालें । अवघ्या
आलों बाहेरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बुद्धि काची । नाहीं ठायींची मजपासीं ॥ ३ ॥

॥ १०८३ ॥ घोंगडियांची एकी राशी । त्याचपार्या तेंही होतें ॥ धृ० ॥ माझियाचा
मग्न सावा । केला गोवा उगवों द्या ॥ १ ॥ व्हावें ऐसें निसंतान । घेईन आन तुजपार्यां
॥ २ ॥ तुका ह्मणे लाहान मोठा । सांडा ताठा हा देवा ॥ ३ ॥

॥ १०८४ ॥ नाही तुझे उगा पडत गळां । पुढें गोपाळा जाऊं नको ॥ धृ० ॥ चाहाड
तुझे साविन घरी । बोलण्या उरी नाही ऐसी ॥ १ ॥ तुझां आह्वां पडस होता । सरला
आतां बरोबरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे उरती गोठी । पडिली मिठी न सुटें ॥ ३ ॥

॥ १०८५ ॥ तुझां आह्वां उरी तोंवरीं । जनाचारी ऐसे तैसे ॥ धृ० ॥ माझे घोंगडे
टाकून देईं । एके ठायीं मग असों ॥ १ ॥ विरोधानें पडे तुदी । कपट फोटी नसावें
॥ २ ॥ तुका ह्मणे तूं जाणता हरी । मज वेव्हारी बोलविसीं ॥ ३ ॥

॥ १०८६ ॥ मुळांचा तुझां लागला चाळा । तो गोपाळा न सडा ॥ धृ० ॥ ध्यावें
त्याचें देणेंचि नाही । येचि वारीं देखतसो ॥ १ ॥ माझी तरी घोंगडी मोठी । गांडीची
लंगोटी सोडीस ना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे म्यां सांडिली आशा । हुंगला फांसा येथु-
नियां ॥ ३ ॥

॥ १०८७ ॥ घोंगडियास घातली मिठी । न सोडी सादी केली जीवें ॥ धृ० ॥ हा गो
चोर धरा धावा कोणी । घसंत राहटे चोहूं कोणीं ॥ १ ॥ नोळखवे म्यां धरिला हातीं ।
देहा सीप माथ लाविली वातीं ॥ २ ॥ न पावे धावणें मारितो हाका । जनाचारी तुका
नामवला ॥ ३ ॥

॥ १०८८ ॥ आतां मी देवा पांघरों काई । भिकेचें तेंही उरचि ना ॥ धृ० ॥ सदैव
दुबळें नेणें चोर । देखोनि सुनाट फोडितों घर ॥ १ ॥ नाही मजपार्या फुटकी फोडी ।
पांचांनीं घोंगडी किल्ली होती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जना वेगळें जालें । एकचि नेलें एक-
ल्याचें ॥ ३ ॥

॥ १०८९ ॥ माझे करित होतों जतन । भीतरिल्या चोरें घेतलें खानें ॥ धृ० ॥ मज
आल्याविण आधीच होता । मज न कळतां मजमाजी ॥ १ ॥ घोंगडें नेलें घोंगडें नेलें ।
उघडें केलें उघडेंची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चोरटाचि जाला साव । सहजचि न्याय नाही
तेयें ॥ ३ ॥

॥ १०९० ॥ घोंगडें नेलें सांगों मीं कोणा । दुबळें माझे नापीत मना ॥ धृ० ॥
पुढें तें मज न मिळें आतां । जवळी सत्ता दाम नाही ॥ १ ॥ सैदे मज्जन ऐका कोणी ।
घोंगडियाची करा शोधणी ॥ २ ॥ घोंगडियाचा करा बोभाटा तुका ह्मणे जंव । भरला
काट ॥ ३ ॥

॥ १०९१ ॥ माझे घोंगडें पडिलें ठायीं । माग तथा पार्या सांपडला ॥ धृ० ॥ चोर
तो भला चोर तो भला । पाविसीं घातला पुंडलिकें ॥ १ ॥ चोर कुठोरि एकेचि ठायीं ।
वेगळे पाहावें न लगे वार्दी ॥ २ ॥ आपणिकांचीही चोरली आधीं । माझे तथामधीं मेळ-
विलें ॥ ३ ॥ आपल्या आपण शोधिलें तीहीं । करीन मीही तेंचि परीं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे
माझे हितचि जालें । पाटकें जाऊन धडकें जालें ॥ ५ ॥

॥ १०९२ ॥ सर्प भुनोत गुंतला नाश । गारुडिये फांवा आतलासे । हिंडतुनी पोद भरी दारोदारी । कोंडुनी पेवारी असेरया ॥ १ ॥ धू० ॥ तैसी परी मज आली पांडुरंगा । गुंतलें तो मी गा सोडीं आतां । माझे मज कांहीं न चलेसें जालें । कृपा तुज न करितां ॥ १ ॥ आविसें मीन लाबियला गर्ळी । भक्ष तो गिळी ह्यणउनियां । काडूनि बाहेरी प्राण घेऊं पाहे । तेथे बापमाये कवण रया ॥ २ ॥ पक्षी पिलयां पातलें आशा । देखोनिबां फांसा शुंभे बळें । मरण नेणें माया धांवोनि वासरें । जीवित्वा ना जालीं बाळें ॥ ३ ॥ गोडपणें मासी गुंतली लिगाडी । सांपडे फडफडी अधिकाअधिक । तुका ह्यणें प्राण घेतला आशा । पंढरीनिवासा धांव घालीं ॥ ४ ॥

॥ १०९३ ॥ यातिहीन मज काय तो अभिमान । मानी तुज जन नारायणा ॥ धू० ॥ काय सुख मज तयाची हे खंती । आपुलाला घेती गुणभाव ॥ १ ॥ द्रव्यामुळें मायां वाहियेली चिंधी । होत जयामधी होता गांठी ॥ २ ॥ तुका ह्यणें जन वंदितो वेगळा । मजसी दुर्बळा काय चाड ॥ ३ ॥

॥ १०९४ ॥ शीतळ साउली आमुची माउली । विटाई वोळली प्रेमपान्हा ॥ धू० ॥ जाऊनि वासंगा रिघेन वोरस । लानलें तें इच्छे पीडन घरी ॥ १ ॥ कृपा तनु माही सांभाळी दुभूनी । अमृतजीवनी लोदलीसे ॥ २ ॥ आनंदाचा ठाव नाही माझे चिर्त्ती । सागर तो किती उपमेसी ॥ ३ ॥ सैर जाये पडे तयेसी सांकडे । सांभाळीत पुढें मागे आस ॥ ४ ॥ तुका ह्यणें चिंता कैसी ते मी नेणें । लडिवाळ लान्हे विटाईचे ॥ ५ ॥

रामचरित्र.

॥ १०९५ ॥ रामा वनवास । तेणें बसे सर्व देश ॥ धू० ॥ केले नामानें जतन । समर्थ तो नव्हे भिन्न ॥ १ ॥ वनांतरीं रडे । ऐसे पुराणीं पवाडे ॥ २ ॥ तुका ह्यणें ऋषिनेम । ऐसा कळोनि कां भ्रम ॥ ३ ॥

॥ १०९६ ॥ राम ह्यणें आसोभासी । तोचि जेविला उपवासी ॥ धू० ॥ धन्यधन्य में शरीर । तीर्थात्रतांचें माहेर ॥ १ ॥ राम ह्यणें करितां धंदा । सुखसमाधि त्या सदा ॥ २ ॥ राम ह्यणें वाट चाली । यज्ञ पाउलापाउली ॥ ३ ॥ राम ह्यणें भार्गी त्यार्गी । कर्म न लिपे त्या अंगी ॥ ४ ॥ ऐसा राम जपे नित्य । तुका ह्यणें जीवन्मुक्त ॥ ५ ॥

॥ १०९७ ॥ तारी ऐसे जड । उदकावरी जो दगड ॥ धू० ॥ तो हा न करी तें काई । कारें लीन नव्हां पार्थी ॥ १ ॥ सीळा मनुष्य जाली । ज्याच्या चरणाचे चाली ॥ २ ॥ वानरां हर्ता लंका । घवविली ह्यणें तुका ॥ ३ ॥

॥ १०९८ ॥ राम ह्यणतां रामचि हांइजे । पदीं बैसोन पदवी घेइजे ॥ धू० ॥ ऐसें सुख वचनी आहे । विश्वासें अनुभव पाहे ॥ १ ॥ रामरसाचिया चवी । आन रस हज्जती कैची ॥ २ ॥ तुका ह्यणें चाखोनि सांगें । मज अनुभव आहे अंगें ॥ ३ ॥

॥ १०९९ ॥ रामराम उत्तम अक्षरें । कंठी धरिती आपण शंकरें ॥ धू० ॥ कैसी चारक व्रतच सिद्धी लोकां । हळाहळ शीतळ केले द्यावा देखा ॥ १ ॥ हाचि नच उपदेश

भवानी । तिच्या चुकल्या गर्भादियोनी ॥ २ ॥ जुनाट नागर नीच नवें । तुका ह्मणे
म्यां धरिलें जीवें भावें ॥ ३ ॥

॥ ११०० ॥ राम ह्मणतां तरे जाणतां नेणतां । हो का यातिभलता कुळहीन ॥ धू० ॥
राम ह्मणतां न लगे आणीक सायास । केले महा शेष तेही जळती ॥ १ ॥ राम ह्मणे
तया जवळी नये भूत । कैचा यमवूत ह्मणतां राम ॥ २ ॥ राम ह्मणतां तरे भवसिधुपार ।
चुके वेरझार ह्मणतां राम ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे हें सुखाचें साधन । सेवीं अमृतपान एका
भावें ॥ ४ ॥

॥ ११०१ ॥ पैल आला राम रावणासी सांगती । काय निदसुरा निजलासी भूपती
॥ धू० ॥ अवघे लंकेमाजी जाले रामाचे वूत । व्यापिलें सर्वत्र बाहेरी भीतरी आंत ॥ १ ॥
अवघे अंगलग तुझे वधियेले वीर । होई शरणागत किंवा युद्धासी सावर ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे एक्या भावें रामेसी भेटी । करुनि घेई आतां संबंधेसी तुटी ॥ ३ ॥

॥ ११०२ ॥ समरांगणा आला । रामें रावण देखिला ॥ धू० ॥ कैसे भीडतील रोन्ही ।
नांव साहिन्यां रणां ॥ १ ॥ प्रेमसुखाचें संधान । बाणें निवारिती बाण ॥ २ ॥ तुक्या-
स्वामी रघुनाथ । वर्म जाणोन केली मात ॥ ३ ॥

॥ ११०३ ॥ केला रावणाचा वध । अवघा तोडिला संबंध ॥ धू० ॥ लंकाराज्यें
बिभीषणा । केली चिरकाळ स्थापना ॥ १ ॥ औदार्याची सीमा । काय वर्णू रघुराम
॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा शता । रामें सोडविली सीता ॥ ३ ॥

॥ ११०४ ॥ रामरूप केली । रामें कौसल्या माउली ॥ धू० ॥ राम राहिला मानसी ।
ध्यानीं चितनीं जयासी ॥ १ ॥ राम होय त्यासी । संवेह नाही हा भरवसा ॥ २ ॥ अयोध्येचे
लोक । राम जाले सकळीक ॥ ३ ॥ स्मरतां जानकी । रामरूप जाले कपी ॥ ४ ॥ राव-
णेसी लंका । राम आपण जाला देखा ॥ ५ ॥ ऐसा नित्य राम ध्याय । तुका वंसी त्याचे
पाय ॥ ६ ॥

॥ ११०५ ॥ आनंदे लोक नरनारी परिवार । शंखभेरीतुरें वाद्यांचे गजर ॥ धू० ॥
आनंद जाला अयोध्येसी आले रघुनाथ । अवघा जयजयकार आळविला भरत ॥ १ ॥
करिती अक्षवाणें ओंवाळिती रघुवीरा । लक्ष्मीसहित लक्ष्मण दुसरा ॥ २ ॥ जालें रामराज्य
आनंदलीं सकळें । तुका ह्मणे गाईवत्सें नरनारीबाळें ॥ ३ ॥

॥ ११०६ ॥ जालें रामराज्य काय उणें आह्मांसी । धरणी धरी पीक गाई वोळल्या
होसी ॥ धू० ॥ राम वेळोवेळां आह्मी गाऊं ओंविचे । दळितां कांडितां जेवितां ने
बाईये ॥ १ ॥ स्वर्मीही दुःख क्रोणी न देखे डोळां । नामाच्या गजरे भय सुटलें काळा
॥ २ ॥ तुका ह्मणे रामें सुख दिलें आपुलें । तयां गर्भवासीं येणें जाणें खुंदलें ॥ ३ ॥

॥ ११०७ ॥ अहल्या जेणें तारिली रामें । गणिका परलोका नेलीं नामें ॥ धू० ॥
शमहरे रघुराजहरे । रामहरे महाराजहरे ॥ १ ॥ कंठ शीतळ जपतां शूळपाणी । राम जपतां
अविनाशभवानी ॥ २ ॥ तारकमंत्रभ्रवण काशी । नाम जपतां वाल्मीक ऋषि ॥ ३ ॥

नामजप बीजमंत्र नळा । सिंधु तरती ज्याच्या प्रतापें शिळा ॥ ४ ॥ नामजप जीवन मुनिजना । तुक्यास्वामी रघुनंद्दना ॥ ५ ॥

॥ ११०८ ॥ मी तों अल्प मतिहीन । काय वर्षू तुझे गुण । उदकीं तारिले पाषाण । हें महिमान नामाचें ॥ ४० ॥ मान चांगलें चांगलें । माझे कंठीं राहो भलें । कपिकुळ उद्धरिलें । मुक्त केलें राक्षसां ॥ १ ॥ द्रोणागिरि कपिहार्ता । आणविला सीतापती । थोर केली ख्याती । भरतभेटीसमयीं ॥ २ ॥ शिळा होती मनुष्य जाली । थोर कीर्ति वाखाणिली । लंका वहन केली । हनुमंतें काशानें ॥ ३ ॥ जानकीजीवन । योगियांचें निजध्यान । राम राजीवलोचन । तुका चरण वंदितो ॥ ४ ॥

श्लोकरूपी अभंग.

॥ ११०९ ॥ तुजवांचुनी मागणें काय कोणा । महींमंडळीं विश्वव्यापकजना । जीवभावना पुरवूं कोण जाणे । तुजवांचुनी होत कां रावराणे ॥ ४० ॥ नसे मोक्षदाता तिहीं-माजि लोकां । भवतारकू तूजवांचुनि एका । मर्ना मानसीं चिंतितां रूपनाम । पळे पाष ताप भयें नास काम ॥ १ ॥ हरी नाम हें साच तुझें पुरार्णी । हरीहातिचें काळ गर्भादि-योनी । करूं मुखवाणी कैसी देशधडी । तुजवांचोनि वाणितां व्यर्थ गोडी ॥ २ ॥ भवभंजना व्यापका लोक तिन्ही । तुज वाणितां श्रमला शेषकणी । असो भावें जीव तुझ्या सर्व पायीं । तुजें मागणें आणीक व्यर्थ काई ॥ ३ ॥ दिनानाथ हे साक्ष तूझी जनारी । दिनें तारिलीं पातकी थोर शोषी । तुका राहिला पायें तो राख देव । असें मागतसे तूझी चरणसेवा ॥ ४ ॥

॥ १११० ॥ उभा भींवरेच्या तिरीं राहिलाहे । असे सन्मुख रक्षिणे मूख वाहे । महापातकांसी पळ कांप थोर । कैसे गर्जती घोष हे नामवीर ॥ ४० ॥ गुणगंभीर हा धीर हास्यमुख । वंदे वदनां अमृत सर्व सुख । लागलें मुनिवरां हें गोड चिंतीं । देहभावना तुडलियासि खंती ॥ १ ॥ ठसा घातला ये भूमिमाजी थोर । इच्छादाना हा द्यावयासी उदार । जया ओळगती सिद्धि सर्वार्थां । तुझें नाम हें चांगलें मे विशाई ॥ २ ॥ असे ऊषडा हा विदेवरि उभा । कटसूत्र हें धरुनी भक्तिलोभा । पुढें वाट दावी भवसागराची । विठो माउली हे सिद्धसाधकांची ॥ ३ ॥ करावे गुहा धरा पंथ आधीं । जया पार नाहीं सुखा तेंच सार्धीं । ह्याने तुका पंढरी सर्व आले । असे विश्व हें जीवनें त्याचि ड्याले ॥ ४ ॥

॥ ११११ ॥ धना गुंतलें चित्त माझें सुरारी । मन घेउनी हिंडवी सारोदारी । मरे हिंडतां न पुरे यासि काहीं । मही डेंगणी परी तें तुम नाहीं ॥ ४० ॥ न दिसे शुद्ध पाहवां निजमती । पुढें पडिलो इंद्रियां थोर घातीं । जिवा नास त्या संगती वंड बेडी । हरी शीघ्र या वृष्टसंगासि तोडी ॥ १ ॥ असीं आणिकें काय सांगों अनंता । मोहो पापिणी वृष्टमायाममता । क्रोध काम यातना थोर करी । तुजवांचुनी सोडवी कोण हरी ॥ २ ॥ निज देखतां निज हे दूरि जाये । निद्रा आळस दंभ या भीत आहे । तयां वस्ति देहीं नको देउं देवा । तुजवांचुनी आणिक नास्ति हेवा ॥ ३ ॥ करीं घात पात संका लाज

थोरी । असे सत्य भाव बहू भक्ति दूरी । नको मोकळें वीनबंधु अनाथा । तुका वीनवी
डेवुनी पाथि माथा ॥ ४ ॥

॥ १११२ ॥ पैल सांवळें तेज पुंजाळ कैसें । सिरिं तुर्बिलीं साजिरीं मोरपीसैं । हरे
व्यासि रे देखतां ताप माया । भजा रे भजा यादवा योगिराया ॥ ४० ॥ जया क्रांतिनी
लुब्धल्या सहस्रसोळा । सुकुमार ह्या गोपिका दिव्य बाळा । शोभे मध्यभागीं कळा चंद्र-
कोटी । रुपा मीनली साजिरी माळ कंठी ॥ १ ॥ असे यादवां श्रेष्ठ हा ऋतूपाणी । जया
मंदिनी कोटि तेहतीस तीन्ही । महाकाळ हे कांपती वैल्व ज्यासी । पाहा सांवळें रूप हें
पाप नासी ॥ २ ॥ कर्सा पाउलें साजिरीं कुंकुमार्ची । कसी वीट हे लाधली वैवांची । जया
चित्तितां अग्नि हा शांति नीवे । धरा मानसीं आपला देहभाव ॥ ३ ॥ मुनी देखतां मूख
हें चित्त ध्याय । देह मांडला भाव हा बापमाय । तुक्या लागलें मानसीं देवपीसैं । चित्त
ओरटें सांवळें रूप कैसें ॥ ४ ॥

॥ १११३ ॥ असे नांदतू हा हरी सर्वजीवीं । असे व्यापुनी अग्नि हा काष्ठ तर्फी । घटीं
बिंबले बिंब हें ठायिठायीं । तथा संगती नासु हा त्यासि नाही ॥ ४० ॥ तन वादितां क्षीर
हें होत नाही । पशु भक्षितां पालटे तेंचि हेही । तथा वर्म तो जाणता एक आहे । असे
व्यापक व्यापुनी अंतर्बाहे ॥ १ ॥ फळ कर्दळीं सेवटीं येत आहे । असे शोधितां पोक-
ळीमाजी काजे । धीर नाही तें वाडणें धीर जाले । फळ पुष्पना यत्न ते व्यर्थ गेले ॥ २ ॥
असें नाम हें र्पणें सिद्ध केले । असे बिंब तें या मळा आड ठेले । कसें शुद्ध नाहीं विसे
सच्चिरूप । नका वाढवूं सीण हा पुण्यपाप ॥ ३ ॥ करा कर्म ठावें नका सोम बायां ।
तुका वीनवीतो पडों काय पायां । तुज पुत्र दारा धन वासना हे । मग ऊरलें शेवटीं
काय पाहें ॥ ४ ॥

॥ १११४ ॥ मना सांडि हे वासना तुष्ट खोडी । मती मानसीं एक हे व्यर्थ गोडी ।
असे होत माझे तुज कांही एक । धरीं विडलीं प्रेम हें पाथि सूख ॥ ४० ॥ ऐसा सर्वभावें
तुका सरण आलों । देहदुःख हें भोगितां फार श्यालों । भवतारितें दूसरें नाहीं कोणी ।
सुख होत कां देव तेहतीस तीन्ही ॥ १ ॥ जना वासना हे धना थोरि आहे । तुका लागली
संगती तेचि सोये । करीं सर्व संगी परित्यागु ठायीं । तुका वीनवीतो मस्तक डेहुरि
ठायीं ॥ २ ॥

॥ १११५ ॥ सुवायाचा कांही प्राहातो उपाय । तो हे देखें पाय गोवियेले ॥ ४० ॥
प्रेसिया दुःखाचे सांपडलों संदी । हारपली बुद्धि बळ माझे ॥ १ ॥ प्रारब्ध क्रियमाण
संचित्तान्ने । त्रोटत धर्मांचे आले सान्ने ॥ २ ॥ विधिनिषेधाचे सांपडलों चपे । एके एक
जिमे तिबडेना ॥ ३ ॥ सारावें तें वाढे त्याचियाचि अंगें । तृष्णेचिया संगीं दुःखी
जालों ॥ ४ ॥ तुका ह्याने अमतां करीं सोडवण । सर्वशक्तिहीन जालों देवा ॥ ५ ॥

॥ १११६ ॥ भय वाढे प्र । न सुटे हा संसार ॥ ४० ॥ ऐसा पडिलों कांचणी । कसी
होवा ह्याणउनी ॥ १ ॥ विचारितों कांही । तों हें मन हातीं नाही ॥ २ ॥ तुका ह्याने देवा ।
जेथें न पुरे रिधावा ॥ ३ ॥

धेगा पांडुरंगा । वेई उचलुनि बोसंगा ॥ ५० ॥ एकी भवतीनिया
 ली ॥ १ ॥ उद्यवूनि ओका । सीडवूनि न्यावे देवा ॥ २ ॥ तुज आड
 नाही ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे ह्शीकेली । काय उशीर त्यापिचसी ॥ ४ ॥
 विडल माझली । अमपान्हा पन्हाविली ॥ ५० ॥ तुका ह्याणे लात्री
 तवळुनी ॥ १ ॥ केली पुरवी आळी । नवे निवृत्त कोवळी ॥ २ ॥
 धाली ब्रह्मरस ॥ ३ ॥
 उतराई । भाव निसेषुनि पार्यी ॥ ५० ॥ तुका परवाची आळी ।
 ॥ १ ॥ आमचा हा नेम । तुझा उचित हा धर्म ॥ २ ॥ तुका ह्याणे
 सेवा ॥ ३ ॥
 प्राण जेणे दिले अनुमोदन । दोघांसी पतन सारिलेची ॥ ५० ॥
 री संगे । दुर्जनाच्या त्यागे सर्व हित ॥ १ ॥ स्थितले ओखळ निघा-
 निमिता थोक म्हूण ॥ २ ॥ तुका ह्याणे जोडे कल्याण कर्म ।
 नेदां ॥ ३ ॥
 श्रीती विडल लिात्री । विडल विष्ठांति सोम जया ॥ ५० ॥ विडल
 विडल ओजानी । आतोमासी ॥ १ ॥ विडल आगनिभवमसुषुली ।
 लेविण ॥ २ ॥ भूषण अळंकार सुखाचे प्रकार । विडल निर्धार जया
 तेही विडलचि जाले । संकल्प सुगले दुजेपण ॥ ४ ॥
 जालो हरिदासांच्या । बुद्धिकायामनेवाचा ॥ ५० ॥ तेथे प्रमात्ता
 होळ । नाखे दुष्टबुद्धि सकळ । समाधि हरिकीर्तने ॥ १ ॥ एकती
 त्या अभक्ता ॥ २ ॥ हेखोनि कीर्तनाच्या रंग । केसा कभ मांडु-
 ह्यादिकां । ह्याणे नाही नाही तुका ॥ ४ ॥
 अशोगति मनाची सुक्ती । मन लखी सुकांसी सगुमने ॥ ५० ॥
 ए । धांवते सैरा ओढाळ ते ॥ १ ॥ मान अपमान मनाचे लक्षण ।
 करी ॥ २ ॥ तुका ह्याणे मन उतरी भवसिधु । मन करी बंधु
 स दुःख न मिळे ओखदा । प्रेमसुख सदा सर्वकाळ ॥ ५० ॥
 पेठ । अवचे वैकुंठ आपियेले ॥ १ ॥ उरमासी नुडी माई कोणा
 लाभ घेती ॥ २ ॥ पुरले देशासी भरले सियेसी । अखी पंचक्रोधी
 ह्याणे संतां लागलीसे धणी । बैसले शहोनि पंडरीस ॥ ४ ॥
 तचे क्रेणे आले यद्यचि ठाया । पुढे भक्तराया चोखरीम ॥ ५० ॥
 कले खरे । न पाहे माघारे अद्यापवरी ॥ १ ॥ वेपन आपली न्याही
 कळे प्रार त्यावा ॥ २ ॥ लाभ जाल्य त्यांची धरिया ती विचार ।
 वेलें ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे मज भिळाली मजुरी । विष्ठास त्या जरी

॥ ११२६ ॥ सुरवर येती तीर्थे निव्यकाळ । पेंठ त्या निर्मळ चंद्रभागा ॥ धृ० ॥
साक्षभूत नव्हे सांगितली मात । महिमा अत्यद्भुत वर्णवेना ॥ १ ॥ पंचक्रोशीमाजी रीघ
नाही होषा । जळती आपैसा अघोर ते ॥ २ ॥ निर्विषय नर चतुर्भुज नारी । अवघा
घरोघरी ब्रह्मानंद ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ज्यापें नाही पुण्यलेश । जा रे पंढरीस येई कोटी ॥ ४ ॥

॥ ११२७ ॥ विचार नाही नर खर तो तैसा । वाहे ज्ञान पाठी भार लगड तैसा
॥ धृ० ॥ वादावाह करणें त्यासी तोंच वरी । गुखाडीची चाड सर तोंच बाहेरी ॥ १ ॥
सौभाग्यसंपन्न हो कां वृद्ध प्रतिष्ठ । चिकरुनि सांडी पायां लागली ते विष्ठ ॥ २ ॥
नाही याति कुळ फांसे ओढी तयासी । तुका ह्मणे काय मुद्रासोंग जाळिसी ॥ ३ ॥

॥ ११२८ ॥ देव होसी तरी आणिकांतें करिसी । संदेह येविशीं करणें न लगे ॥ धृ० ॥
गुष्ट होसी तरी आणिकांतें करिसी । संदेह येविशीं करणें न लगे ॥ १ ॥ तुका ह्मणे जें
सर्पणीं बिंबलें । तें तया बाणलें निश्चयेसी ॥ २ ॥

॥ ११२९ ॥ कलिधर्म माणें सांगितले संती । आचार सांडिती द्विजलोके ॥ धृ० ॥
तेचि कळों आतां येतसे प्राचिती । अधर्मा टेंकती धर्म नव्हे ॥ १ ॥ तप व्रत करितां
लागती सायास । पाळितां पिंडास गोड वाटे ॥ २ ॥ देव ह्मणऊनी न येती देऊळा ।
संसारा वेगळा तरी कां नव्हे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज धरितां गुमान । ऐसे कोणी जन
नरका जाती ॥ ४ ॥

॥ ११३० ॥ नमो विष्णुविश्वरूपा मायबापा । अपरा अनुपा पांडुरंगा ॥ धृ० ॥ विन-
वितों रंक रास मी सेवक । वचन तें एक आइकावें ॥ १ ॥ तुझी स्तुति वेद करितां
भागला । निवांतचि ठेला नेति नेती ॥ २ ॥ ऋषि मुनि बहु तिष्ठ कविजन । वर्णितां
ते गुण न सरती ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तेथें काय माझी वाणी । जे तुझी वाखाणी कीर्ती
देवा ॥ ४ ॥

॥ ११३१ ॥ अंतरीचा भाव जाणोनियां गुज । तैसें केलें काज पांडुरंगा ॥ धृ० ॥
घातलें वचन न पडेचि खालीं । तूं आह्मां माडली अनाथांची ॥ १ ॥ मज याचकाची
पुरवावा आशी । पंढरीनिवासा मायबापा ॥ २ ॥ नाशिली आशंका माझिया जीवाची ।
उरली भेदाची होती कांही ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आतां केलों मी निर्भर । गाईन अपार
गुण तुझे ॥ ४ ॥

॥ ११३२ ॥ उशर कृपाळ अनाथांचा नाथ । ऐकसी मात शरणागतां ॥ धृ० ॥ सर्व
भार माथां चालविसी त्यांचा । अनुसरलों वाचा काया मनें ॥ १ ॥ पाचारितां उभा
राहासी जवळी । पाहिजे ते काळीं पुरवावें ॥ २ ॥ चालतांही पंथ सांभाळिसी वाटे ।
वारिसील कांटे खडे हातें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे चिंता नाही तुझ्या हासा । तूं त्यांचा कोंवसा
सर्वभावे ॥ ४ ॥

॥ ११३३ ॥ काय कीर्ती करूं लोक दंभ मान । हाखवीं चरण तुझे मज ॥ धृ० ॥
मज आतां ऐसें नको करूं देवा । तुझा हास जावा वांयांविण ॥ १ ॥ होइल योरपण
जाणीवेचा भार । दुरावेन दूर तुझ्या पायीं ॥ २ ॥ अंतरीचा भाव काय कळे लोकां ।

एक मानी एकां देखोवेखीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुझे पाय आतुडती । ते मज विपत्ति गोड
देवा ॥ ४ ॥

॥ ११३४ ॥ मानावया जग व्हावी द्रव्यमाया । नाही हे माझिया जीवा चाड ॥ धृ० ॥
तुझ्या पायांसाठी केली आराणूक । आतां कांहीं एक नको दुजे ॥ १ ॥ करूनियां कृपा
करीं अंगीकार । न लवीं उसीर आतां देवा ॥ २ ॥ नव्हे साच कांहीं कळों आलें मना ।
ह्मणोनि वासना आवरिली ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आतां मनोरथ सिद्धी । माझे कृपानिधि
पाववावे ॥ ४ ॥

॥ ११३५ ॥ आतां माझा सर्वभावे हा निर्धार । न करीं विचार आणिकांसी ॥ धृ० ॥
सर्वभावे नाम गाईन आवडी । सर्व माझी जोडी पाय तुझे ॥ १ ॥ लोटांगण तुझ्या
घालीन अंगणी । पाहीन भरोनि डोळे मुख ॥ २ ॥ निर्लज्ज होऊनि नाचेन रंगणी । येऊं
नेही मनीं शंका कांहीं ॥ ३ ॥ अंकित अंकिला दास तुझा देवा । संकल्प हा जीवा
तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ११३६ ॥ जर्नी जनार्दन ऐकतो हे मात । कैसा तो वृत्तांत न कळे आह्मां ॥ धृ० ॥
जन्म जरा मरण कवण भोगी भोग । व्याधि नाना रोग सुखदुःखें ॥ १ ॥ पापपुण्यें शुद्धा-
शुद्ध आचरणें । हीं कोणांकारणें कवणें केलीं ॥ २ ॥ आह्मां मरण नाश तूं तंव अवि-
नाश । कैसा हा विश्वास साच मानूं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तूंचि निवडी हा गुढार । दाखवीं
साचार तेंचि मज ॥ ४ ॥

॥ ११३७ ॥ यथार्थ वाद सांडुनि उपचार । बोलती ते अधोर भोगितील ॥ धृ० ॥
चोरा धरितां सांगे कुठोन्याचें नांव । शोषांचेही पाव हात जातीं ॥ १ ॥ तुका ह्मणे असे
पुराणी निवाड । माझी हे बडबड नव्हे कांहीं ॥ २ ॥

॥ ११३८ ॥ धीर तो कारण साह्य होतो नारायण । नेरी होऊं सीण वाहें चित्ता
कासांसी ॥ धृ० ॥ सुखें करावें कीर्तन हर्षे गावे हरिचे गुण । वारी सुदर्शन आपणचि
कळिकाळ ॥ १ ॥ जीव वेची माता बाळा जडभारी होतां । तो तों नव्हे दाता प्राकृतां
यांसारखा ॥ २ ॥ हें तों माझ्या अनुभवे अनुभवा आलें जीवें । तुका ह्मणे सत्य व्हावें
आहाच नये कारणा ॥ ३ ॥

॥ ११३९ ॥ पुढें आतां कैचा जन्म । ऐसा श्रम वारेसा ॥ धृ० ॥ सर्वथाही किरों
नये । ऐसी सोय लागलिया ॥ १ ॥ पांडुरंगा ऐसी नाव । तारूं भाव असतां ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे चुकती बापा । पुन्हा खेपा सकळा ॥ ३ ॥

॥ ११४० ॥ दूध दहीं ताक पशूचें पाळण । त्यांमध्ये कारण घूनसार ॥ धृ० ॥ हेंचि
वर्म आह्मां भाविकांचे हातीं । ह्मणऊनि चितीं धरिला राम ॥ १ ॥ लोहो कफ गारा अग्नी-
चिया काजें । ये-हवी तें ओहें कोण वाहे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खोरीं पाहारा जतन ।
आवरी हें धन हातीं लागे ॥ ३ ॥

॥ ११४१ ॥ वीर विहलाचे गाडे । कळिकाळ पायां पडे ॥ धृ० ॥ करिती घोष जय-

जयकार । जळती शोषांचे डोंगर ॥ १ ॥ क्षमा द्या शांती । बाण अभंग हे हाती ॥ २ ॥
तुका ह्याने बळी । तेचि एक भूमंडळी ॥ ३ ॥

॥ ११४२ ॥ ऐकें रे जना तुझ्या स्वहिताच्या खुणा । पंढरीच्या राणा मनामाजी
स्मरावा ॥ धू० ॥ मग कैचें रे बंधन वाचे गातां नारायण । भवसिंधु तो जाण येचि
तीरीं सरेल ॥ १ ॥ दास्य करील कळिकाळ बंद तुटेल मायाजाळ । होतील सकळ रिद्धि-
सिद्धि ह्यणियारीं ॥ २ ॥ सकळशास्त्रांचें सार हें वेदांचें गव्हर । पाहातां विचार हाचि
करिती पुराणें ॥ ३ ॥ ब्राह्मण क्षत्रिय वैश्य शूद्र चांडाळां आहे अधिकार । बाळें नारीनर
आदि करोनि वेड्याही ॥ ४ ॥ तुका ह्याने अनुभवे आह्मी पाडियलें द्रावे । आणीकही
देंवें सुख घेती भाविकें ॥ ५ ॥

॥ ११४३ ॥ न करी तळमळ राहें रे निश्चळ । आहे हा कृपाळ स्वामी माझा ॥ धू० ॥
अविनाश सुख देईल निर्वीणी । चुकतील खापी चौऱ्याशीच्या ॥ १ ॥ आणिकियां जीवां
होईल उद्धार । ते ही उपकार घडती कोटी ॥ २ ॥ आहिक्य परत्री होसील सरता ।
उच्चारी रे वाचा रामराम ॥ ३ ॥ तुका ह्याने सांडी संसाराचा छंद । मग परमानंद
पावसील ॥ ४ ॥

॥ ११४४ ॥ कां रे दास होसी संसाराचा खर । दुःखाचे डोंगर भोगावया ॥ धू० ॥
सिष्टानाची गोडी जिव्हेच्या अगरीं । मसक भरल्यावरी स्वाद नेणे ॥ १ ॥ आणीकही
भोग आणिकां इंद्रियांचे । नाहीं ऐसे साचे जवळीं कांहीं ॥ २ ॥ रूप दृष्टि धाय पाहातां
पाहातां । न घडे सर्वथा आणि तृष्णा ॥ ३ ॥ तुका ह्याने कां रे नाशिवंतासाठी । देवासवें
सुटी करितोसी ॥ ४ ॥

॥ ११४५ ॥ बैसोनि निश्चळ करी त्याचें ध्यान । देईल तो अन्नवस्त्रशता ॥ धू० ॥
काय आह्मां करणे अधिक सांचुनी । देव जाला ऋणी पुरविता ॥ १ ॥ दयाळ मयाळ
जाणे कळवळा । शरणागतां लळा राखों जाणे ॥ २ ॥ न लगे मागणें सांगणें तयासी ।
जाण ह्मच्छा तैसी पुरवी त्याची ॥ ३ ॥ तुका ह्याने लेई अळंकार अंगीं । विडल हा जर्गी
मुंचि होसी ॥ ४ ॥

॥ ११४६ ॥ सोडियांचा कळस । माजी भरिला सुरारस ॥ धू० ॥ काय करावें
प्रमाण । तुझी सांगा संतजन ॥ १ ॥ मृत्तिकेचा घट । माजी अमृताचा सांट ॥ २ ॥
तुका ह्याने हिल । तें मज सांग्यावें स्वरित ॥ ३ ॥

शेतावर अभंग.

॥ ११४७ ॥ शेत करा रे फुकाचें । नाम विठोबारायाचें ॥ धू० ॥ नाही वेठी जेवा
सार । जाहाती नाही ह्यणियारा । सारिक नाही रे दुसरा । धनी सारा तुझा तूं ॥ १ ॥ जपतप
नांगरणी । न लगे आंडी हुन्नरणी ॥ २ ॥ कर्म कुळवणी । न लगे धर्मपाळी सोन्नी ॥ ३ ॥
ज्ञानपाभारी ती फणी । न लगे करावी पेरणी ॥ ४ ॥ बीज न लगे संचिताचें । बीक
भिकलें झर्याचें ॥ ५ ॥ नाही श्रमाचें चोरटें । विडल पाणोव्याच्या नेटें ॥ ६ ॥ पीक न

करी उद्वेग तो पिस्ता ॥ ७ ॥ सराई सर्व काळ । वांचा न रजे पडिका-
कले अपार । नाही सांठवावया थार ॥ ९ ॥ ऐसीया जोडी ज बुकला ।
ला ॥ १० ॥

णिव्या सोंकरी । सेत खांदले पांखरी ॥ १० ॥ तैसा खाऊं नको द्या ।
गागा ॥ १ ॥ चौरासेवे वाट । चालोनि केले तळपट ॥ २ ॥ डोळे सांकिनी
दिवसाजोती ॥ ३ ॥ पोसी वांज माय । तये केची रुप साथ ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे न पवे थडी ॥ ५ ॥

तेत आले सुगी सांभाळावे चारी कोण । पिका ज्ञाने परी केले पाहिजे
सोंकरी सोंकरी विसावा तोंवर । नको खाऊं उमे आहे तो ॥ १ ॥
ली पागोऱ्याच्या नेटें । पळती हाहाकारे अवधी पांखरांची पाटें ॥ २ ॥
पहें जागा पालूनी । पडिलिया मान बळ बुद्धि जायी वेनी ॥ ३ ॥
खी करी होतां रासी । सारा सारुनियां ज्याचे भाग हा त्यासी ॥ ४ ॥
ही आपले कारण । निज आले झतां भूस सांडिले निकष ॥ ५ ॥
का घालूं दुध जयामध्ये सार । ताकाचे उपकार मग कस ॥ ६ ॥
का हेऊं अन्न । फुकाचें जीवन तरी पाजा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे मज सगु-
वां कोणी कोड दुर्बळाचे ॥ २ ॥

उतराधिपदे.

श्या गाऊं कोई सुननवाला । देखें तो सब जगही मुना ॥ १ ॥ खेले
। जैसी वैसी करहो मात ॥ २ ॥ काहासे लाऊं मधुग बानी । रीझे
नी ॥ ३ ॥ गिरिधर लाल तो भावका बुका । राग कण नहि जानत

छोडे धन मंदि बन बसाया । मंगत दुका परधर लाया ॥ १ ॥
। सलामा । ज्यामुख बैठा राजाराम ॥ २ ॥ तुलसीमान बन च-हावे ।
मेल गावे ॥ ३ ॥ कहे तुका जो साई हमारा । हिरनकश्यप उन्हे मारहि

मंत्रयंत्र नाही मानत साखी । प्रेमभाव नहि अंतर राखी ॥ १ ॥
पगळूं लाणूं । देखत कपट अभिमान कूर भावूं ॥ २ ॥ अधिक याती
जानूं । जाते नारायण तो प्राणी मानूं ॥ ३ ॥ कहे तुका जीव तन डाख
सि हूं बलियारी ॥ ४ ॥

चुसाचुसाको माखन खाया । गोलनीका नंदकुनर कनका ॥ १ ॥
। वत मोहि । जानतहुं प्रभुपना तेरा खबरी ॥ २ ॥ जोर वात सुनाउनि
। लिया अपना तूं गोपाला ॥ ३ ॥ फेरत कनक वात सोवत । कहे
। लिले हात ॥ ४ ॥

॥ ११५५ ॥ हरिसुं मिळ वे एकहि बेर । पाछें तूं फिर नावे घर ॥ धू० ॥ मात सुनो
कुत्ति आवे मनावन । जाया करति भर जोबन ॥ १ ॥ हरिसुख मोहि कहिया न जाये । तव
तूं बुझे भागो पाये ॥ २ ॥ देखहि भाव कछु पकरि हात । मिळाइ तुका प्रमुसात ॥ ३ ॥

॥ ११५६ ॥ कया कहूं नहीं बुझत लोका । लिजावे जम मारत धका ॥ धू० ॥
कया जीवनेकी पकडी भास । हातीं लिया नहि तेरा घांस ॥ १ ॥ किसे दिवाने कहता
मेरा । कछु जावे तन तूं सब ल्या न्यारा ॥ २ ॥ कहे तुका तूं भया दिवाना । आपना
बिचार कर ले जना ॥ ३ ॥

॥ ११५७ ॥ कब मरूं पाऊं चरन तुझारे । ठाकुर मेरे जीवन प्यारे ॥ धू० ॥ जग रडे
ड्याकुं सो मोहि मीठा । मीठा हर भानंदमाहि पैठा ॥ १ ॥ भला पाऊं जनम इन्हें
बेर । बस मायाके असंग फेर ॥ २ ॥ कहे तुका धन मानहि सारा । वोहि लिये मुंडलीया
पसारा ॥ ३ ॥

॥ ११५८ ॥ दासों पाछें हैरे राम । सोवे खडा आपें मुकाम ॥ धू० ॥ प्रेमसरडी
बांधी गले । खैच चले उधर ॥ १ ॥ आपने जनसुं भुल न देवे । करहि धर आपें बाट
बतावे ॥ २ ॥ तुकाप्रभु सानदयाला । वारि रे तुज पर हुं गोपाला ॥ ३ ॥

॥ ११५९ ॥ ऐसा कर घर आवे राम । और धंदा सब छोरहि काम ॥ धू० ॥ इतने
गोते काहे खाता । जब तूं आपना भूल न होता ॥ १ ॥ अंतरजामी जानत साचा ।
मनका एक उपर बाचा ॥ २ ॥ तुकाप्रभु देसबिदेस । भरिया खाली नहि लेस ॥ ३ ॥

॥ ११६० ॥ मेरे रामको नाम जो लेवे बारोंबार । त्याके पाउं मेरे तनकी पैजार
॥ धू० ॥ हांसत खेलत चालत बाट । खाना खाते सोते खाट ॥ १ ॥ जातनसुं मुजे कछु
नहि प्यार । असतेके नहि हेतु धेड चांभार ॥ २ ॥ ड्याका चित लगा मेरे रामको नाम ।
कहे तुका मेरा चित लगा त्याके पाव ॥ ३ ॥

॥ ११६१ ॥ आपे तरे त्याकी कोण बराई । औरनकूं भलो नाम घराई ॥ धू० ॥ काहे
भूमि इतना भार राखे । तुभत धेतु नहि तुध चाखे ॥ १ ॥ बरसतें मेघ फलतेंहे बिरखा ।
कोन काम आपनी उन्होति रखा ॥ २ ॥ काहे चंदा सुरज खावे फेरा । खिन एक बैठन
पावत घेरा ॥ ३ ॥ काहे परिस कंचन करे धातू । नहि मोल तुटत पावत घातू ॥ ४ ॥
कहे तुका उपकार हि काज । सब कररहिया रघुराज ॥ ५ ॥

॥ ११६२ ॥ जग चले उस घाट कोन जाय । नहि समजत फिरफिर गोते खाय
॥ धू० ॥ नहि एकदो सकल संसार । जो बुझे सो भागला स्वार ॥ १ ॥ उपर स्वार बैठे
कृष्णापीठ । नहि बाचे कोइ जावे लूठ ॥ २ ॥ देखहि उर फेर बैठा तुका । जोबत मारग
रामहि एका ॥ ३ ॥

॥ ११६३ ॥ भले रे भाई जिन्हें किया चीज । अछा नहि मिलत बीज ॥ धू० ॥
फीरत फीरत पाया सारा । मीलत लेले धन किनारा ॥ १ ॥ हीरथ बरथ फिर पाया
जोग । नहि तलमल तुटत भवरोग ॥ २ ॥ कहे तुका मैं ताको रास । नहि सिरभार
चलावे पास ॥ ३ ॥

- ॥ लाल कमलि बोढे पेनाये । मोसु हरिये कैसे बनाये ॥ ५० ॥ कहे सखि सोर । हिरसा हरिका कठिन कठोर ॥ १ ॥ नहि किया सरम कहु लाज । बहुत हे भाज ॥ २ ॥ और नामरूप नहि गोवलिदा । तुकाप्रदु माखन ॥
- ॥ राम कहे जीवना फल सोही । हरिभजनसुं बिनब न साई ॥ ५० ॥ दर कवनकी जोपरी । एकरामबिन सबहि फुकरी ॥ १ ॥ कवनकी काया गया । एकरामबिन सबहि जाया ॥ २ ॥ कहे तुका सबहि चन्नार । एक-हे बा सारा ॥ ३ ॥
- ॥ काहे भुला धनसंपत्तीघोर । रामराम सुन गाड हो बाप रे ॥ ५० ॥ सब कहे तू आपना । जब काल नहीं पाया ठाना ॥ १ ॥ माया मिथ्या धंदा । तजो अभिमान भजो गोबिंदा ॥ २ ॥ राता रक डंगरकी राई । करे इलाही ॥ ३ ॥
- ॥ काहे रोवे आगले मरना । गंवार तू भुला आपना ॥ ५० ॥ केते मालुम नव्हे बडे गये सो ॥ १ ॥ बाप भाई लेखा नहीं । पाठे तूहि चन्नार ॥ २ ॥ सिपत भये । खबर पकडो तुका कहे ॥ ३ ॥
- ॥ क्या भरे राम कवण सुख सारा । कहकर दे पुछुं दास तुझारा ॥ ५० ॥ की कोन बराई । व्याधपीडादि स काटहि खाई ॥ १ ॥ कीन बभाऊ तौ नाम हि छुटा पछतऊं घेरा ॥ २ ॥ कहे तुका नहि समजत मान । तुझार शरन हे त ॥ ३ ॥
- ॥ देखत आखों हुटा कोरा । तो काहे छौरा घरबार ॥ ५० ॥ मनसुं हिये पाख । उपर खाक पसारा ॥ १ ॥ कामकीधसो संसार । से सिरभार २ ॥ कहे तुका वो संन्यास । छोडे आस तनकीही ॥ ३ ॥
- ॥ रामभजन सब सार मिठाई । हरि संताप बनमनुख राई ॥ ५० ॥ त सकरपारे । हरते भुक नहि अंततारे ॥ १ ॥ खावते जग सब बलिजावे । फिर पचतावे ॥ २ ॥ कहे तुका रामरस जो पावे । बहुरे करे सं कबहु न ॥
- १ ॥ बारबार काहे मरत अभागी । बहुरि मरन संख्या सेरेभागी ॥ ५० ॥ न करते क्या ना होय । भजन भगति करे वैकुंठे जाव ॥ १ ॥ राम नाम मोल कबरी । बोहि सब माया छुसवत झगरी ॥ २ ॥ कहे तुका ममसु मिल राखी । ज्हा नित्य चाखी ॥ ३ ॥
- २ ॥ हम उदास तीन्हके सुनाहो लोकां । रावणमारके विभीषण दिई लंका गोबरधन नखपर गोकुल राखा । बरसन लागे जब नेहु फलरका ॥ १ ॥ क काल कौसासुरका । हैत जुबाय सब मंगल मोषिका ॥ २ ॥ स्वाम फोड या कश्यपका । प्रल्हादके लिये कहे भाई तुकयाका ॥ ३ ॥

साख्या.

॥ ११७३ ॥ तुका बस्तर विचारा क्या करे रे । अंतर भगवान होय । भीतर मेला केव मिटे रे । मरे उपर धोय ॥ १ ॥

॥ ११७४ ॥ रामराम कहे रे मन औरसुं नहिं काज । बहुत उतारे पार । आघे राख तुकाकी लाज ॥ १ ॥

॥ ११७५ ॥ लीभीके चित धन बैठे । कामीन चित काम । माताके चित पुत बैठे । तुकाके मन राम ॥ १ ॥

॥ ११७६ ॥ तुका पंखिबहिरन मानुं । बोई जनावर बाग । असंतनकु संत न मानुं । जे वर्मकुं दाग ॥ १ ॥

॥ ११७७ ॥ तुका राम बहुत मिठा रे । भर राखू शरीर । तनक्री करुं नावरि उताक पैल तीर ॥ १ ॥

॥ ११७८ ॥ संतन पन्ह्यां ले खडा । राहू ठाकुरद्वार । चलत पाछेंहुं फिरों । रज उडत लेऊं सीर ॥ १ ॥

॥ ११७९ ॥ तुकाप्रभु बडो न मजुं न मानूं बडो । जिसपास बहु राम । बलिहारि उस मुखकी । जिसती निकसे राम ॥ १ ॥

॥ ११८० ॥ राम कहे सो मुख भलारे । खाये खीर खांड । हरिबिन मुखको धूल परी रे । क्या जानि उस रांड ॥ १ ॥

॥ ११८१ ॥ राम कहे सो मुख भला रे । बिन रामसे बीख । आब न जानू रमते बेरो । जब काल लगवि सीख ॥ १ ॥

॥ ११८२ ॥ कहे तुका मैं सवदा बेचूं । लेवेके तन हार । मिठा साधुसंतजनेरे । मुखके सिर मार ॥ १ ॥

॥ ११८३ ॥ तुका दास तिनका रे । रामभजन निरास । क्या बिचारे पंडित करो रे । हास्यसारे आस ॥ १ ॥

॥ ११८४ ॥ तुका प्रीत रामसुं । तैसी मिठी राख । पसंग जाय दीप परे रे । करे तनकी खाक ॥ १ ॥

॥ ११८५ ॥ कहे तुका जग भुला रे । काह्या न मानत कोय हात परे जब कालके । मारत पीरत डोष ॥ १ ॥

॥ ११८६ ॥ तुका सुरा नहिं सबका रे । जब कमाई न होये । चीट साहे घनकि रे । हिरा नीबरे सोये ॥ १ ॥

॥ ११८७ ॥ तुका सुरा बहुत कहवि । लडत विरला कोये । एक पावे ऊष प्रवदी । एक खोसत जोये ॥ १ ॥

॥ ११८८ ॥ तुका माया पेटका । और न जाने कोये । जपता कहु रामन । हरिभगतनकी सोये ॥ १ ॥

- ॥ काफ़र सोही आपण बुझे । आला दुनियां भर । कहे तुका तुझे सुनो रे
जिन्होका कठोर ॥ १ ॥
- ॥ भीस्त न पावे मालथी । पढीया लोक रिझाये । निचा जयें कमतरिण ।
खाये ॥ १ ॥
- ॥ फल पाया तो खुस भया । किन्होसुं न करे बाद । बान न देखे निरगा
लाया नाद ॥ १ ॥
- ॥ तुका दास रामका । मनमे एकहि भाव । तो न पालदू आब । यहि
१ ॥
- ॥ तुका रामसुं चित बांध राखूं । तैसा आपनी हात । धेनु बछरा छोर
र छुटे सात ॥ १ ॥
- ॥ चितसुं चित जब मिले । तब तनु थंडा होये । तुका मिलनां जिन्होसुं ।
कोये ॥ १ ॥
- ॥ चित मिले तो सब मिले । नहिं तो फुकट संग । पानी पथर एकही
भिगे अंग ॥ १ ॥
- ॥ तुका संगत तीन्हें कहिये । जिनयें सुख दुनाये । दुर्जन तेरा मू
ने प्रेम घटाये ॥ १ ॥
- ॥ तुका मिलना तो भला । मनसुं मन मिल जाय । उपर उपर मादि
तकि कोन बराई ॥ १ ॥
- ॥ तुका कुटुंब छोरे रे । लरके जोरों सिर मुंराय । जबये इच्छा नहिं
किया काय ॥ १ ॥
- ॥ तुका इच्छा मीटई तो । काहा करे जट खाक । मयीया गोला डार-
हिं मिले फेरन ताक ॥ १ ॥
- ॥ ब्रीद भे रे साइंयाके । तुका चलावे पास । सुरा सोहि लरे हमसें । छोरे
॥ १ ॥
- ॥ कहे तुका भला भया । हुं हुवा संतनका दास । क्या जानू केते मरता ।
ने मनकी आस ॥ १ ॥
- ॥ तुका और मिठाई क्या करूं रे । पाले बिकारपिंड । राम कहावे सो
माखन खांडखीर ॥ १ ॥
- ॥ ह्यण्णी नारीं रे संचित । न करीं न करीं ऐसी मात ॥ धू० ॥ लाहो येई
। जन्म जाऊं नेरीं साथा ॥ १ ॥ गळा पडेल यमफांसी । मग कैचा हरि
। पुरलासारीं देहाडा । ऐसें न ह्यणे न ह्यणे मूडा ॥ ३ ॥ नरदेह बुबळा ।
रे चांडाळा ॥ ४ ॥ तुका ह्यणे सांगों किती । सेकीं तोंडीं पडेल मावी ॥ ५ ॥
- ॥ संतांया महिमा तो बहु दुर्गम । शब्दिकांचें काम नारीं येये ॥ धू० ॥

बहु धड जरी जाली ह्रैस गाय । तरी होईल काय कामधेनु ॥ १ ॥ तुका ह्मणे भंगें व्हावें
तें आपण । तरीच महिमान येईल कळों ॥ २ ॥

॥ १२०५ ॥ नाही संतपण मिळतें हें हाटीं । हिंडतां कपाटीं रानीं बनीं ॥ धू० ॥ नये
मोल देतां धनाचिया राशीं । नाही तें आकाशीं पाताळीं तें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे मिळे
जिवाचिये साठीं । नाही तरी गोष्टी बोलों नये ॥ २ ॥

॥ १२०६ ॥ नामाची आवडी तोचि जाणा देव । न धरीं संदेह कांहीं मनीं ॥ धू० ॥
ऐसें मी हें नाही बोलत नेणतां । आपोनि संमता संतांचिया ॥ १ ॥ नाम ह्मणे तथा
आणिक साधन । ऐसें हें वचन बोलों नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सुख पावे या वचनीं ।
ज्याचीं शुद्ध सोन्ही मायबापें ॥ ३ ॥

॥ १२०७ ॥ सुखें होतों कोठें घेतली सुती । बांधविला गळा आपुले हातीं ॥ धू० ॥
काय करूं बहु गुंतलों आतां । नये सरतां मार्गें पुढें ॥ १ ॥ हातें गांठी तें सरलें येतां ।
आणिक मार्थां ऋण जालें ॥ २ ॥ सोकरिलियाविण गमाविले पिक । रांडापोरें भिके
लावियेलीं ॥ ३ ॥ बहुतांचीं बहु घेतलीं घरें । न पडे पुरें कांहीं केल्या ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे
कांहीं न धरावी आस । जावें हें सर्वस्व टाकोनियां ॥ ५ ॥

॥ १२०८ ॥ न मनावें तैसें गुरूचें वचन । जेणें नारायण अंतरे तें ॥ धू० ॥ आड
आला म्हून फोडियेल्य डोळा । बळीनें आंधळा शुक्र केला । करी देव तरी काय नव्हे
एक । कां तुम्ही पृथक सिणा वायां ॥ १ ॥ उल्लंघूनियां अताराचीं आज्ञा । अन्न ऋषि-
पत्न्या घेऊनि गेल्या । अवधेचि त्यांचें देवें केलें काज । धर्म आणि लाज राखियेली
॥ २ ॥ पितियासी पुत्रें केला वैराकार । प्रल्हादें असुर मारबिला ॥ बहुत विद्वें केलीं तथा
आड । परि नाहीं कैवाड सांडियेला ॥ ३ ॥ गौळणी करिती देवार्शी व्यभिचार । सांडुनी
आचार भ्रष्ट होती । तथासी दिलें तें कवणासी नाही । अवघा अंतर्बाही तोषि जाला
॥ ४ ॥ देव जोडे ते करावे अधर्म । अंतरे तें कर्म नाचरावें । तुका ह्मणे हा जाणतो कळ-
वळा । ह्मणोनि अजामेळा उद्धरिलें ॥ ५ ॥

॥ १२०९ ॥ अरे गिळिले हो संसारें । कांहीं तरि राखा खरें । दिला करुणाकरें । मनु-
ष्यदेह सस्संग ॥ धू० ॥ येथें न घलीं न घलीं आड । संचितसा शब्द नाड । उडाडठीं
गोड । बीजें बीज वाढवा ॥ १ ॥ केलें तें क्रियमाण । जालें तें संचित ह्मण । प्रारब्ध
जाण । उरवरित उरलें तें ॥ २ ॥ चित्त खोंटें चालीवरी । रोग भोगाचे अंतरीं । रसन
अनावरी । तुका ह्मणे दुंग वाहे ॥ ३ ॥

॥ १२१० ॥ अभ्र तापलिया कायाचि होमे । तापत्रयें संतप्त होती । संचित क्रिय-
माण प्रारब्ध तेथें । न चुके संसारस्थिती ॥ धू० ॥ राहाटघटिका जैसी फिरतांचि राहिली ।
भरली जातीं एके रितीं । सार्धीं हा प्रपंच पंचाय अभ्र । तेणें पावसील निजशांति
रे । नारायणनाम नारायणनाम । नित्य करीं काम जिव्हामुखें । जन्मजराव्याधि
पापपुण्य तेथें । नासती सकळही दुःखें ॥ १ ॥ शीत उष्ण वन सेवित्तां कपाट । आसन-
समाधि सार्धीं । तप तीर्थ शान व्रत आचरण । यज्ञ नाना मन बुद्धी । भोगाभोग तेथें न

। जन्मजरादुःखव्याधी । साहोनि काम क्रोध अहंकार । आश्रमी अवि-
। धोकिता अक्षर अभिमानविधी । निषेध लागला पाडी । वाक् करितां
ष । होय वज्रलेपो भुविष्यति । दूषणाचें मूळ भूषण तुका ह्यजे । सांडी
रिघोनि संतां शरण सर्वभावे । राहें भलतिया स्थिती ॥ ३ ॥

नव्हे गुरुदास्य संसारियां । वैराग्य तरी भेणें कांपे विषयां । तैसें नाम
। जया सायास न लगती ॥ धृ० ॥ ह्यणोनि गोड सर्वभावे । आंधोळी
जावें । अर्थचाड जीवें । न लगे भ्यावें संसारा ॥ १ ॥ कर्मा तंव न पुरे
। तंव फळदायक । नाम विह्वलाचें एक । नाशी दुःख भवाचें ॥ २ ॥ न लगे
। आगमनिगमाचें देखणें । अवघें तुका ह्यजे । विह्वलनामें आटलें ॥ ३ ॥

नये इच्छूं सेवा स्वइच्छा जगाची । अवज्ञा देवाची घडे तेणें ॥ धृ० ॥
त्याचें तो सांभाळी । मग नये कळि अंगावरी ॥ १ ॥ आपलिया इच्छा
री । न बाधी ते थोरीं येणें क्षोभें ॥ २ ॥ तुका ह्यजे सांडा देखीचे
रीचें दुःख गांड फाडी ॥ ३ ॥

सत्य सत्यें देतें फळ । नाहीं लागतचि बळ ॥ धृ० ॥ ध्यावे देवाचे ते
ठळ उपाय ॥ १ ॥ करावीच चिंता । नाहीं लागत तत्वता ॥ २ ॥ तुका
ण ह्यणवितां बरवें ॥ ३ ॥

साधक जाले कळी । गुरुगुडीची लांब नळी ॥ धृ० ॥ पर्ची पडे मध-
री हें साधन ॥ १ ॥ अभेदाचें पाठांतर । अति विषयी पडी भर ॥ २ ॥
ळ । पिंड दंड अंगपाळ ॥ ३ ॥ सेवा मानधन । बरे इच्छेनें संपन्न ॥ ४ ॥
। तुका बोडोनियां सोडी ॥ ५ ॥

मज पाहतां हें लटिकें सकळ । कोठें मायाजाळ सर्वा देवा ॥ धृ० ॥
। सीं न धरे संबंध । आहे सुद्धबुद्ध ठायींचे ठायीं ॥ १ ॥ काढा जी आपुलें
। नका लावूं बळें वेड आह्मां ॥ २ ॥ जीव शिव कांहीं ठेवियेलीं नावें ।
। आसोनियां ॥ ३ ॥ सेवेच्या अभिलाषें न धराचि विचार । आह्मां
लें ॥ ४ ॥ आहे तैसें आतां कळलियावरी । परतें सांडा दुरी दुर्जेंपण
णे काय छायेचा अभिलाष । हंस पावे नाश तारागर्णी ॥ ६ ॥

पंचभुतांचा गोंधळ । केला एकेठायीं मेळ । लाविला सबळ । अहंकार
॥ तेथें काय मी तें माझे । कोण वागवी हें धोझे । देहा केरीं रिझे । हें
॥ १ ॥ जीव न देखे मरण । धरी नवी सांडी जीर्ण । संचित प्रमाण ।
गुभा ॥ २ ॥ इच्छा वाढवी ते वेळ । खुंदावा तो खण बोल । तुका ह्यजे
तें पावेल ॥ ३ ॥

पुसावेंसें हेंचि वाटे । जें जें भेदे तयासी ॥ धृ० ॥ देव कृपा करील मज ।
। लील ॥ १ ॥ अवधियांचा विसर जाला । हा राहिला उद्योग ॥ २ ॥ तुका
। कोण भेदे सांगेसे ॥ ३ ॥

॥ १२१८ ॥ जाळा तुझी माझे जाणते मीपण । येणे माझा खुण मांडियेला ॥ धृ० ॥
खासले पंचे तरिच तें हित । ओकलिया थीत पिंड पीडी ॥ १ ॥ तरि भलें भोगे जोडिलें
तें धन । पडिलिया खानें जीवनासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज तारी गा विहला । नेणतांछि
भला रास तुझा ॥ ३ ॥

॥ १२१९ ॥ याती मतिहीन रूपें लीन दीन । आणिक अवगुण जाणोनियां ॥ धृ० ॥
केला त्या विहलें माझा अंगिकार । ऐसा हा विचार जाणोनियां ॥ १ ॥ जें काहीं करितों
तें माझे स्वहित । आली हे प्रचित कळों चिन्ता ॥ २ ॥ जालें सुख जीवा आनंद अपार ।
परमानंदें भार घेतला माझा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे यासी नांवाचा अभिमान । ह्मणोनि शरण
तारी बळें ॥ ४ ॥

॥ १२२० ॥ बहु उताविळ भक्तिचिया काजा । होसी केशीराजा मायबापा ॥ धृ० ॥
तुझ्यापार्थी मज जालासे विश्वास । ह्मणोनियां भास मोकलिली ॥ १ ॥ ऋषि मुनि
सिद्ध साधक अपार । कळला विचार त्यांसी तुझा ॥ २ ॥ नाहीं नास तें सुख दिलें
तयांस । जाले जे उदास सर्वभावे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे सुख न माये मानसी । धरिलें
जीवेंसी पाय तुझे ॥ ४ ॥

॥ १२२१ ॥ मायामोहजाळीं होतों सांपडला । परि या विहला कृपा भाली ॥ धृ० ॥
काढून बाहेरी ठेविलें निरखळ । कवहुक जोळां दाखविलें ॥ १ ॥ नाचे उडे माया
कापी कवहुक । नाशवंत सुखें साच केली ॥ २ ॥ रडे फुंदे दुःखें कुटीतील माया ।
एकासी रडतां तेंही मरे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज वाटतें नवल । मी माझे हे बोल ऐको-
नियां ॥ ४ ॥

॥ १२२२ ॥ देहभाव आह्मी राहिलों ठेवूनि । निवांत चरणीं विठोबाच्या ॥ धृ० ॥
आमुच्या हिताचा जाणोनि उपाव । तोचि पुढें देव करीतसे ॥ १ ॥ ह्मणउनी नाहीं
सुख दुःख मनी । ऐकिलिया कार्ना वचनार्थें ॥ २ ॥ जालों मी निःसंग निवांत एकला ।
आरं त्या विहला घालूनियां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जालों जयाचे अंकित । तोचि माझे हित
सर्व जाणें ॥ ४ ॥

॥ १२२३ ॥ आलें फळ तेव्हां राहिलें पिकोन । जरि तें जतन होव देई ॥ धृ० ॥
नामेंचि सिद्धि नामेंचि सिद्धी । व्यभिचारबुद्धि न पवतां ॥ १ ॥ चालिला पंथ तों
पावत्रील ठाया । जरि आड नया नये कांहीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मध्ये पडती आघात ।
तेणें होय घात हानि लाभ ॥ ३ ॥

॥ १२२४ ॥ निरोधार्थें मज न साहे वचन । बहु होतें मन कासाचीस ॥ धृ० ॥
ह्मणऊनि जीवा न साहे संगती । बैसतां एकांती गोड वाटे ॥ १ ॥ देहाची भावना
वासदेवा संग । नावडे उबग आला आंचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देव धर्तरे ज्यामुळे । आशा-
मोहजाळें दुःख वाटे ॥ ३ ॥

॥ १२२५ ॥ तुजशी संबंधचि खोटा । परता परता रे थोटा ॥ धृ० ॥ देवा तुझे काळ

- ध्यावें । आप आपणां ठकावें ॥ १ ॥ जेथें सुदल न ये हातां । व्याज मनावे लखित
 ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसा । त्रिभुवर्नी तुझा ठसा ॥ ३ ॥
- ॥ १२२६ ॥ याचि हाका तुझे द्वारी । सदा देखों ऋणकरी ॥ ५० ॥ सदा करित
 खंड हंड । देवा बहु गा तूं लंड ॥ १ ॥ सुखें गोविंसी भोजना । लपटूनियां आपणां ॥ २ ॥
 एकें एक बुझाविंसी । तुका ह्मणे ठक होसी ॥ ३ ॥
- ॥ १२२७ ॥ आह्मी जाणो तुझा भाव । वृढ धरियेले पाव ॥ ५० ॥ कांकु नेहू चुक
 वितान । नेघों थोडें बहु देतां ॥ १ ॥ बहुता विसाचें लिंगाड । आनं होत होत जड ॥ २ ॥
 तुका ह्मणे आतां । ने घों सर्वस्वही देतां ॥ ३ ॥
- ॥ १२२८ ॥ ऋण वैर हत्या । हें तो न सुटे नेंदिता ॥ ५० ॥ हे कां नयां पांडुरंग
 तुझी सांमत्तसां जगा ॥ १ ॥ माझा संबंध तो क्विती । चुकवा लोकाची क्विती ॥ २ ॥
 तुका ह्मणे याचि सार्दी । मज न घेतां नये तुदी ॥ ३ ॥
- ॥ १२२९ ॥ नाही मागितल । तुझां मान म्यां विहल ॥ ५० ॥ जे हे करवि
 फजिती । माझी एवढी जना हार्ती ॥ १ ॥ नाही केला पोट । पुढें पाहूनि बोवाट ॥ २ ॥
 तुका ह्मणे धरुनी हात । नाही नेलें दिवाणांत ॥ ३ ॥
- ॥ १२३० ॥ तूं पांढरा स्पदिक मणी । करिंसी आपिकां त्याह्नी ॥ ५० ॥ ह्मणो
 तुझ्या क्षरा । न घेत ठकती हातारां ॥ १ ॥ तुझी ठावी नांदपूक । अवषा बुडवि
 लोका ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ज्याचें घेसी । त्यास हेचि दाखविंसी ॥ ३ ॥
- ॥ १२३१ ॥ बोलतो निकुरें । नव्हेत सलगीचीं उत्तरें ॥ ५० ॥ माझे तसापलें म
 परपीडा ऐकोन ॥ १ ॥ अंगावरि आलें । तोंवरि जाईल सोसिले ॥ २ ॥ तुज भक्त
 आण देवा । जरि तुका येथें देवा ॥ ३ ॥
- ॥ १२३२ ॥ बुद्धीचा जनिता लक्ष्मीचा पति । आठवितां चिती काव नव्हे ॥ ५० ॥
 अपणिकां उपायां कोण वांटी मन । सुखाचें निधान पांडुरंग ॥ १ ॥ गीत गावों न
 छंदें वावों दाळी । वैष्णवांचे मेळीं सुखरूप ॥ २ ॥ अनंत ब्रह्मांडे एकें रोमावळी । अ
 केला भोळीं भावें उभा ॥ ३ ॥ लटिका हा केला संवसारसिंधू । मोभ सरा बंधु न
 पुढें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे ज्याच्या नामांचे अंकित । राहिलों निश्चित त्याच्या बळें ॥ ५ ॥
- ॥ १२३३ ॥ न लगे मायेसी बाळें निरवावें । आपुल्या स्वभावे जोडे त्यासी ॥ ५० ॥
 मज कां लागला करणें विचार । ज्याचा जार भार त्याचे मायां ॥ १ ॥ जोड
 त्यासी ठेवी न मागतां । समाधान खातां नेही मना ॥ २ ॥ खेळतां गुंतलें उम
 आणी । बैसोनेयां स्तनीं लावी बळें ॥ ३ ॥ त्याच्या दुःखेपणें आपण सापरी । लाही
 वरी होय जैसी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे देह विसरे आपुला । आपाव तो त्याना मागें नेही ।
- ॥ १२३४ ॥ ब्राह्मण तो नव्हे ऐसी ज्याची बुद्धी । पाहा भुतानीची विचि
 ॥ ५० ॥ जयासी नावडे हरिनामकीर्तन । आणीक नृत्य न वैष्णवांचे ॥ १ ॥
 त्याचे वेळे घडला व्यभिचार । मातेसी वेव्हार अंत्यजाचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें
 भानसारखे । ताकाळ तो मुखें कुष्ट होय ॥ ३ ॥

॥ १२३५ ॥ ब्राह्मण तो घाती अंत्यज असतां । मानावा तत्वता निश्चयेसीं ॥ धृ० ॥
रामकृष्णनामं उच्चारि सरळें । आठवी सांवळें रूप मनीं ॥ १ ॥ शांति क्षमा ह्या अलं-
कार अंगीं । अभंग प्रसंगीं धैर्यवंत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गेल्या षडऊर्मी अंगे । सांडु-
नियां मग ब्रह्मचि तो ॥ ३ ॥

॥ १२३६ ॥ एक करिती गुरु गुरू । भोंवता भार शिष्यांचा ॥ धृ० ॥ पुंस नाही
पाय चारी । मनुष्य परी कुतरी तीं ॥ १ ॥ परस्त्री मद्यपान । पेंडखान माजविलें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे निर्भर चिर्ती । अधोगती जावया ॥ ३ ॥

॥ १२३७ ॥ एका पुरुषा दोघी नारी । पाप वसे त्याचे घरीं ॥ धृ० ॥ पाप न लगे
धुंडावें । लागेल तेणें तेथें जावें ॥ १ ॥ काहीं दुसरा विचार । न लगे करावाचि फार
॥ २ ॥ असत्य जे वापी । तेथें पापाचीच खाणी ॥ ३ ॥ सत्य बोलें मुखें । तेथें उच्च-
बळती सुखें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे दोन्ही । जवळीच लाभहानी ॥ ५ ॥

॥ १२३८ ॥ जळतें संचित । ऐसी आहे धर्म नीत ॥ धृ० ॥ माझ्या विठोबाचे पाय ।
वेळोवेळां मनीं ध्याय ॥ १ ॥ नेही कर्म घडों । कोटें आडराणें पडों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
मळ । राहों नेही ताप जाळ ॥ ३ ॥

॥ १२३९ ॥ संतापाशीं बहु असावें मर्यादा । फलकटाचा धंदा उर फोडी ॥ धृ० ॥
बासर तो भुंके गाढवाचेपरी । उडे पाठीवरि वंड तेणें ॥ १ ॥ समय नेणें तें वेडें चाहा-
टळ । अवगुणाचा ओंगळ मान पावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय वांयां चाळवणी । पिट-
पिटघाणी हागवणेची ॥ ३ ॥

॥ १२४० ॥ घेसी तरी घेईं संतांची हे भेटी । आणीक ते गोष्टी नको मना ॥ धृ० ॥
सर्वभावे त्यांचें देव भांडवल । आणीक ते जाल न बोलती ॥ १ ॥ करिशील तो करीं
संतांचा सांगत । आणीक ते मात नको मना ॥ २ ॥ बैससी तरी बैस संतांच मधीं ।
आणीक ते बुद्धि नको मना ॥ ३ ॥ जासी तरि जाईं संतांचिया गांवा । होईल विसावा
तेथें मना ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे संत सुखाचे सागर । मना निरंतर धणी घेईं ॥ ५ ॥

॥ १२४१ ॥ संतांचिये गांवीं प्रेमाचा सुकाळ । नाही तळमळ दुःखलेश ॥ धृ० ॥
तेथें मी राहीन होऊनि याचक । घालितील भीक तेचि मज ॥ १ ॥ संतांचिये गांवीं
वरो भांडवल । अवघा विह्वल धन वित्त ॥ २ ॥ संतांचें भोजन अमृताचें पान । करिती
कीर्तन सर्वकाळ ॥ ३ ॥ संतांचा उदीम उपदेशाची पेंढ । प्रेमसुखासाठीं घेती हेती
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तेथें आणिक नाही परी । ह्मणोन भिकारी जालो त्यांचा ॥ ५ ॥

॥ १२४२ ॥ संतांचें सुख जालें या देवा । ह्मणऊनि सेवा करी त्यांची ॥ धृ० ॥
तेथें माझा काय कोण तो विचार । वर्णावया पार महिमा त्यांचा ॥ १ ॥ निर्गुण आकार
जाला गुणवंत । घाली वंडवत पूजोनियां ॥ २ ॥ तीर्थें त्यांची इच्छा करिती नित्यकाळ ।
रुहावया निर्मळ आपणांसी ॥ ३ ॥ अष्टमा सिद्धींचा कोण आला पाड । वागों नेही आड
जोगी तया ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे ते बळिया शिरोमणी । राहिलों चरणीं निकटवासें ॥ ५ ॥

२४३ ॥ जो मानी तो देईल काई । न मनी तो नेईल काई ॥ धृ० ॥ आह्मां

विह्वल सर्वभूर्ता । राहो चिर्त्ता भलतैसा ॥ १ ॥ आधीन तें जना काई । जल्पें वांयांविण
ठार्थी ॥ २ ॥ बंदी निर्दी तुज तो गा । तुका ह्यणे पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ १२४४ ॥ भावबळें कैसा जालासी लहान । मार्गें संतीं ध्यान वर्णियेलें ॥ धृ० ॥ तें
मज उचित करुनियां देवा । दाखवीं केशवा मायबापा ॥ १ ॥ पाहोनियां डोळां बोलें
मी गोष्टीं । आलिंगुनि मिठी देइन पांथीं ॥ २ ॥ चरणीं वृष्टि उभा राहें समोर । जोडो-
नियां कर पुढें होन्ही ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे उत्कंठित वासना । पुरवीं नारायणा आर्त
माहें ॥ ४ ॥

॥ १२४५ ॥ कृपाळू ह्यणोनि बोलती पुराणें । निर्धार वचनें यांचीं मज ॥ धृ० ॥
आणीक उपाय नेणोचि मी कांहीं । तुझे वर्म ठार्थी पडे तैसें ॥ १ ॥ नये धड कांहीं
बोलतां वचन । रिघालों शरण सर्वभावे ॥ २ ॥ कृपा करिसी तरि थोडें तुज काम ।
माझा तरि श्रम बहु हरे ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे मज दाखवीं श्रीमुख । हरेल या भूक डोळि-
यांची ॥ ४ ॥

॥ १२४६ ॥ सर्वभावे आलों तुजचि शरण । कायावाचामनेंसहित देवा ॥ धृ० ॥
आणीक तुसरें नये माझ्या मना । राहिली वासना तुझ्या पाथीं ॥ १ ॥ माझिये वारचें
कांहीं जडभारी । तुजविण वारी कोण एक ॥ २ ॥ तुझे आह्मी दास आमुचा तूं ऋणी ।
चालत तुरूती आलें मागें ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे आतां घेतलें धरणें । हिशोबा-
कारणें भेटी देई ॥ ४ ॥

॥ १२४७ ॥ कईं मात माझे ऐकती कान । बोलतां वचन संता मुखीं ॥ धृ० ॥ केला
पांडुरंगें तुझा अंगीकार । मग होईल धीर माझ्या जीवा ॥ १ ॥ ह्यणऊनि मुख अवलोकितों
पाय । होचि मज आहे थोरी आशा ॥ २ ॥ माझिया मनाचा हाचि विश्वास । न करी सायास
साधनांचे ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे मज होईल भरवसा । तरलों मी ऐसा साच भाव ॥ ४ ॥

॥ १२४८ ॥ होन्ही हात ठेवुनि कर्दी । उभा भीवरेच्या तटी । कष्टलासी साटी ।
भक्तिकाजें विह्वल ॥ धृ० ॥ भागलासी मायबापा । बहु श्रम केल्या खेपा । आह्मालागीं
सोपा । दैत्या काळ कृतांत ॥ १ ॥ होतासी क्षीरसागरी । मही दादली असुरी । ह्यणोनियां
घरी । गौळियांचे अवतार ॥ २ ॥ केला पुंडलिके गोवा । तुज पंदरीसि देवा । तुका ह्यणे
भावा । साटीं हातीं सांपडसी ॥ ३ ॥

॥ १२४९ ॥ गोड जालें पोट धालें । अवचित वाचे आलें । ह्यणतां पाप गेलें । विह्व-
लसें वाचेसी ॥ धृ० ॥ सत्य माना रे सकळ । उद्धरिला अजामेळ । पातकी चांडाळ ।
नामासाठीं आपुलियां ॥ १ ॥ चित्त पावलें आनंदा । सुखसमाधीतें सदा । ह्यणतां
गोविंदा । वेळोवेळां वाचेसी ॥ २ ॥ हें जाणती अनुभवी । जया चाड तो चोजवी ।
तुका ह्यणे रावी । रूप तेंचि अरूपा ॥ ३ ॥

॥ १२५० ॥ आंत हरि बाहेर हरी । हरिनें घरीं कोंडिलें ॥ धृ० ॥ हरिनें कामा घातला
चिरा । वित्तवरा सुकविलें ॥ १ ॥ हरिनें जीवें केली साटी । पाडिली तुदी सकळांसी
॥ २ ॥ तुका ह्यणे वेगळा नव्हे । हरि भोवे भोंवताला ॥ ३ ॥

॥ १२५१ ॥ हरिनें माझे हरिलें चित्त । भार वित्त विसरलें ॥ धृ० ॥ आतां कैसी जाऊं घरा । नव्हे बरा लौकिक ॥ १ ॥ पारखियांसी सांगता गोष्टी । घरची कुटी खातील ॥ २ ॥ तुका झणे निवांत रीही । पाहिले पाही धणीवरी ॥ ३ ॥

भुपाळ्या.

॥ १२५२ ॥ बोलोनी दाऊं कां तुझी नेणा जी देवा । टेवाल तें ठेवा ठायीं तैसा राहेन ॥ धृ० ॥ पांगुळलें मन कांहीं नाठवे उपाय । झणऊनि पाय जीवीं धरून राहिलों ॥ १ ॥ स्वार्थे भोगें दुःख काय सांडावें मांडावें । ऐसी घरियेली जीवें माझ्या थोरी आशंका ॥ २ ॥ तुका झणे माते बाळा चुकालिया वनी । न पवतां जननी दुःख पावे विवले ॥ ३ ॥

॥ १२५३ ॥ ऐसी वाट पाहे कांहीं निरोप कां मूळ । कां हे कळवळ तुज उमटेचि ना ॥ धृ० ॥ आवो पांडुरंगे पंढरीचे निवासे । लावूनियां आस चाळवूनी ठेविलें ॥ १ ॥ काय जन्मा येवूनियां केली म्यां जोडी । एसें घडीघडी चित्तां येतें आठवूं ॥ २ ॥ तुका झणे खरा न पत्रेचि विभाग । धिःकारितें जग हेचि लाहों हिशोबें ॥ ३ ॥

॥ १२५४ ॥ कां गा किविलवाणा केलों हीनाचा हीन । काय तुझी हीन शक्ति जालीसी दिसे ॥ धृ० ॥ लाज येते मन तुझा झणवितां दास । गोडी नाही रस बोलिली यासारखी ॥ १ ॥ लाजविलीं मागें संतांचीं हीं उत्तरें । कळों येते खरें बुजें एकावरुनी ॥ २ ॥ तुका झणे माझी कोणें वदविली वाणी । प्रसादांचुनि तुमच्या विद्वल ॥ ३ ॥

॥ १२५५ ॥ जळो माझे कर्म वांयां केली कटकट । जालें तैसें तंट नाहीं आलें अनुभवा ॥ धृ० ॥ आतां पुढें धीर काय देऊं या मना । एसें नारायणा प्रेरिलें तें पाहिजे ॥ १ ॥ गुणवंत केलों शेष जाणायासाठीं । माझे माझे पोटी बळकट वृषण ॥ २ ॥ तुका झणे अहो कैशीराजा दयाळा । बरवा हा लळा पाळियेला शेवटीं ॥ ३ ॥

॥ १२५६ ॥ कामें नेलें चित्त नेही अवलोकूं मुख । बड वाटे दुःख फुटों पाहे हृदय ॥ धृ० ॥ कां जी सासुरवासी मज केलें भगवंता । आपुलिया सत्तां स्वाधीनता ते नाहीं ॥ १ ॥ प्रभातेसि वाटे तुमच्या यावें दर्शना । येये न चले थोरी उरली राहे वासना ॥ २ ॥ येथें अवघे वांयां गेले विसती सायास । तुका झणे नास दिसे जाल्या वेचाचा ॥ ३ ॥

॥ १२५७ ॥ जळोत तीं येथें उपजविती भंतराय । सायासांची जोडी माझी तुमचे पाख ॥ धृ० ॥ आतां मज साहा येथें करावें सेवा । तुझी घेईं सेवां सकळ गोवा उगवुनी ॥ १ ॥ भोगें रोगा जोडोनियां दिलें आणिकां । अरुचि ते हो कां आतां सकळीं पासुनी ॥ २ ॥ तुका झणे असो तुझे तुझे मस्तकीं । नाहीं ये लौकिकीं आतां मज व्रतें ॥ ३ ॥

॥ १२५८ ॥ न संगतां तुझां कळों येतें अंतर । विश्वीं विश्वभर परिहरचि न लगे ॥ धृ० ॥ परि हे अनावर आवरितां आवडीं । अवसान ते घडीं घुरों देत नाहीं ॥ १ ॥

काय उणें मज येथें ठेविलिजे ठायीं । पोटा आलों तईं पासूनिया समर्थ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
अवधी आवरिली वासना । आतां नारायणा दुसरियापासुनि ॥ ३ ॥

॥ १२५९ ॥ तुजसवें आह्मीं अनुसरलों अबळा । नको अंगी कळा राहों हरी हीन
देऊं ॥ धू० ॥ सासुरवासा भीतें जीव ओढे तुजपार्शी । आतां होहींविशीं लज्जा राखें
आमुची ॥ १ ॥ न कळतां संग जाला सहज खेळतां । प्रवर्तली चिता मामिलांचियावरी
॥ २ ॥ तुका ह्मणे असतां जैसे तैसे बरवें । वचन या भावें वेचुनियां विनटलों ॥ ३ ॥

॥ १२६० ॥ रवि हीष हिस दाविती देखणें । अद्भुत दरीनें संतांचेनी ॥ धू० ॥
स्थांचा महिमा काय वर्णुं मी पामर । न कळे तो साचार ब्रह्मादिकां ॥ १ ॥ तापली
चंदन निववितो कुडी । त्रिगुण तो काढी संतसंग ॥ २ ॥ मायबापें पिंड पाळियेल्ल
माया । जन्ममरण जाया संतसंग ॥ ३ ॥ सतांचें वचन वारी जन्मदुःख । मिष्टान तें
भूकनिवारण ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे जवळी न पाचारितां जावें । संतचरणीं भावें रिघा-
वया ॥ ५ ॥

॥ १२६१ ॥ हरि हरि तुह्मीं ह्मणारे सकळ । तेषें मायाजाळ तुटईल ॥ धू० ॥
आणिका नका कांही गाढाळाचे भरी । पडों येथें थोरी नागवण ॥ १ ॥ भावें तुळसीकळ
प्राणी जोडा हात । ह्मणावा पतित वेळोवेळां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हा तंव कृपेचा सागर ।
नामासाठीं पार पाववील ॥ ३ ॥

॥ १२६२ ॥ ऐसे कुळीं पुत्र होती । बुडविती पूर्वजा ॥ धू० ॥ चाहाडी चोरी भांड-
वला । वाटा आला भागासी ॥ १ ॥ त्याचियानें दुःखी मही । भार तेही न साहे ॥ २ ॥
तुका ह्मणें ग्रामपशू । केला नाशू आयुष्या ॥ ३ ॥

॥ १२६३ ॥ गांठोळीस धन भाकावी करुणा । दावुनि सज्जना कीव पीडी ॥ धू० ॥
नाठेळाची भक्ति कुचराचें बळ । कोरडें वोंमळ मार खाय ॥ १ ॥ सांडोंच्यासी घाली
देवाची करंडी । विल्हाळ त्या धोंडी पूजा सवी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसे माकडाचे छंद ।
अवघे धंदधंद सिंदळीचे ॥ ३ ॥

॥ १२६४ ॥ कैसे असोनि ठाडकें नेणां । दुःख पावाल पुढिले पेणा ॥ धू० ॥ आतां
जागें रे भाई जागें रे । चोर निजल्या नाडुनि मागे रे ॥ १ ॥ आतां नका रे भाई बकळ
रे । आहे गांठीं तें लुटवूं लोकां रे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एकांच्या घायें । कारे जापोनि न
धरत भये ॥ ३ ॥

॥ १२६५ ॥ मुदल जतन जालें । मग लाभाचें काय आलें ॥ धू० ॥ घरीं देउनि अंतर
जांठी । राखा पाखिखां न सुटे मिठी ॥ १ ॥ घाला पडे थोडेंच वाटे । काम मैदाचेंच
पेटे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वरदळ खोटें । फांसे अंतरिंच्या कपटें ॥ ३ ॥

॥ १२६६ ॥ मज अंगाच्या अनुभवं । काई वाईट बरें ठावें ॥ धू० ॥ जालें होहींचा
देखणत । नये मागें पुढेही मना ॥ १ ॥ वीस वसती ठावी । परि हे चाली दुःख पत्नी
॥ २ ॥ तुका ह्मणे घेऊं देवा । सर्व करुनि बोळावा ॥ ३ ॥

॥ १२६७ ॥ पाववावें ठायें । ऐसें सवें बालों तयां ॥ धू० ॥ भाव्य हेसी कित्या राखे ।

खोव्या खोटेपणे वाखे ॥ १ ॥ न ठेवूं अंतर । काहीं भेदाचा पदर ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जीवें-
भावे । सत्या मानविजे देवें ॥ ३ ॥

॥ १२६८ ॥ मोल देऊनियां सांठवावे दोष । नद्याचे ते वेष पाहोनियां ॥ धू० ॥ हरि-
दासां मुखें हरिकथाकीर्तन । तेथें पुण्यें पुण्य विशेषता ॥ १ ॥ हरितील वस्त्रें गोपिकांच्या
वेशें । पाप त्यासरिसें मात्रागमन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पाहा ऐसें जालें जन । सेवाभक्तिहीन
रसीं गोडी ॥ ३ ॥

॥ १२६९ ॥ बहुक्षीदक्षीण । आलों सोसुनियां वन ॥ धू० ॥ विठोबा विसांवया विसां-
वया । पडों देई पायां ॥ १ ॥ बहुतां काकुलती । आलों सोसिली फजिती ॥ २ ॥ केली
तुजसाठीं । तुका ह्मणे येवढी भाटी ॥ ३ ॥

॥ १२७० ॥ कांगा धर्म केला । असोन सत्तेचा आपुला ॥ धू० ॥ उभाउर्भी पाय
जोडी । आतां फांको नेहीं घडी ॥ १ ॥ नको सोडूं-ठाव । आतां घेऊं नेहीं वाव ॥ २ ॥
तुका ह्मणे इच्छा । तैसा करीन सरिसा ॥ ३ ॥

॥ १२७१ ॥ तुमची तों भेटी नव्हे ऐसी जाली । कोरडीच बोली ब्रह्मज्ञान ॥ धू० ॥
आतां न बोलावें ऐसें वाटे देवा । संग न करावा कोणांसवें ॥ १ ॥ तुझां निमित्त्यासीं
सांपडलें अंग । नेवावा हा संग विचारिलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझी राहिली वासना ।
आवडी दर्शनाचीच होती ॥ ३ ॥

॥ १२७२ ॥ आहे तेंचि आझी मागों तुजपार्शी । न नव्हों तुज ऐसीं क्रियानटें ॥ धू० ॥
न बोलावीं तोच वर्म बरें दिसे । प्रकट ते कैसे गुण करूं ॥ १ ॥ एका ऐसें एका
द्यावयाचा मोळा । कां तुझां गोपाळा नाहीं ऐसा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लोकां नाहीं कळें
आलें । करावें आपुलें जतन तों ॥ ३ ॥

॥ १२७३ ॥ आझीं याची केली सांडी । कोटें तोंडीं लागावें ॥ धू० ॥ आहे नैसा
असो आतां । चित्तें चिता वाढते ॥ १ ॥ बोलिल्याचा मानी सीण । भिन्न भिन्न राहावें
॥ २ ॥ तुका ह्मणे आझांपार्शी । धीराऐसी जतन ॥ ३ ॥

॥ १२७४ ॥ आझांपार्शी याचें बळ । कोण काळवरी तों ॥ धू० ॥ करुनि ठेलों जीवें-
साठी । होय भेटी तोंवरी ॥ १ ॥ लागलों तों न फिरें पाठी । पडिल्या गांठी वांचूनी
॥ २ ॥ तुका ह्मणे अवकाशें । तुमच्या ऐसें होवया ॥ ३ ॥

॥ १२७५ ॥ बोलिलेंचि बोलें पडपडताळूनी । उपजत मनीं नाहीं शंका ॥ धू० ॥
बहुतांची माय बहुत कृपाळ । साहोनि कोल्हाळ तुझाविसी ॥ १ ॥ बहुतांच्या भावें
वाटिसीं भातुकें । बहु कवतुकें खेळविसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसें जाणतसों वर्म । करणें
तों भ्रम न वजे वायां ॥ ३ ॥

॥ १२७६ ॥ कोटें भोग उरला आतां । आठवितां तुज मज ॥ धू० ॥ भाड कांहीं
नये तुजें । फळ बीजें आपिलें ॥ १ ॥ उड्या ते वायांविण । कैसा सीण धितनें
॥ २ ॥ तुका ह्मणे गेला भ्रम । तुमच्या धर्म पायांच्या ॥ ३ ॥

॥ १२७७ ॥ संसार तो कोण देखे । आझां सखे हरिजन ॥ धू० ॥ काळ ब्रह्मानंदें सरे ।

संचली ॥ १ ॥ स्वर्मी तेही नाही चिंता । रात्री जातां दिवस ॥ २ ॥ तुका
। होय सरिसें भोजन ॥ ३ ॥

॥ पडियेलों वर्ना थोर चिंतवनी । उसीर कां भाडूनि लावियेला ॥ धृ० ॥
ग येई गा विडला । प्राण हा फुटला आळवितां ॥ १ ॥ काय तुज नाही
शंका । आपुल्या बाळका मोकलित्तां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बहु खंती वाटे
येलें देवा कुरी दिसे ॥ ३ ॥

॥ आपुले गांवींचें न देखेसें जालें । परदेसी एकलें किती कंठू ॥ धृ० ॥
हें मूळ येतां वाटे । जीवलग भेटे कोणी तरी ॥ १ ॥ पाहातां अवध्या
शा । सकळही वोसा वृष्टीपुढें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोणी न संगे वारता ।
वता पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ जन तरी देखें गुंतलें प्रपंचें । स्मरण तें त्याचें त्यासी नाही ॥ धृ० ॥
गें परतलें मन । घालणीचें रान देखोनियां ॥ १ ॥ इंद्रियांचा गाजे मोंधळ
डेडीतसे डोई अहंकार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा वासनेच्या आटे । केली
पांची ॥ ३ ॥

॥ धांवें त्यासी पावे । वुजे उगवूनि गोवे ॥ धृ० ॥ ध्यावें भरूनियां घर ।
झार ॥ १ ॥ धणी उभें केलें । पुंडलिकें या उगलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ठसा ।
यां ऐसा ॥ ३ ॥

॥ लाहानपण दे गा देवा । मुंगी साखरेचा रवा ॥ धृ० ॥ ऐरावत रत्न
अंकुशाचा मार ॥ १ ॥ ज्याचे अंगीं मोडेपण । तथा यातना कठीण ॥ २ ॥
प्राण । व्हावें लाहनाहुनी लाहन ॥ ३ ॥

॥ नीचपण बरवें देवा । न चले कोणाचाही रावा ॥ धृ० ॥ महा पुरें
। तेथें लळाळे राहाती ॥ १ ॥ येतां सिंधूच्या लहरी । नम्र होतां जाती
तुका ह्मणे कळ । पाय धरिल्या न चले बळ ॥ ३ ॥

॥ उष्ट्या पत्रावळी करूनियां गोळा । दाखविती कळा कवित्वाची ॥ धृ० ॥
श्री ते नरकीं पचती । जोंवरी भ्रमती चंद्रसूर्य ॥ १ ॥ तुका ह्मणे एक
ई । वरकडा वारी शोक असे ॥ २ ॥

॥ आवडीच्या मते करिती भजन । भोग नारायणें ह्मणती केला ॥ धृ० ॥
प्रणे वेगळें तें काय । अर्थासाठीं डोय फोडूं पाहे ॥ १ ॥ लाजे कमंडल
ठा । आणीक थीगळा प्रावरणा ॥ २ ॥ शाला गडवे धातुद्रव्यइच्छा चिंत्ती ।
। अवघें मुखें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे यांस देवा नाही भेटी । ऐसे कल्पकोटि
४ ॥

॥ ह्मणतां हरिदास कां रे नाही लाज । हीनास महाराज ह्मणसी हीना
य ऐसें पाट न भरे तें गेलें । हालविशी कुले सभेमाजी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे
। टंबना । हीन जाला जना कीव भाकी ॥ २ ॥

॥ १२८७ ॥ रिद्धिसिद्धी वसती कामधेनु घरीं । परि नाही भाकरी भक्षवया ॥ धू० ॥
लोडें बालिस्तें पलंग सुपती । परि नाही लंगोटी नेसावया ॥ १ ॥ पुसाल तरि आह्मां वैकुं-
ठीचा वास । परि नाही राह्यास ठाव कोठें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी राजे बैलोक्याचे ।
परि नाही कोणाचें उणें पुरें ॥ ३ ॥

॥ १२८८ ॥ घरोघरीं अवघे जालें ब्रह्मज्ञान । परि मेळवण बहु माजी ॥ धू० ॥ निरें
कोणापार्शी होय एक रज । तरि द्या रे मज दुर्बळासी ॥ १ ॥ भाशा तुण्या माया काल-
वून होन्ही । वंभ तो दुरोनी दिसतसे ॥ २ ॥ काम क्रोध लोभ सिणवी बहुत । मेळवूनि ह्यांत
कळकूट ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तेथें कांहीं हातां वये । अस्युष्य मोलें जाये वांयां-
विण ॥ ४ ॥

॥ १२८९ ॥ अवघ्या भूतांचें केलें संतर्पण । अवघीच हान दिली ह्मी ॥ धू० ॥ अव-
घ्याचि काळ दिनरात्र सुद्धी । साधिवेली विधि पर्वकाळ ॥ १ ॥ अवघीच तीर्थें त्रतें केले
श्रम । अवघेंचि सांग जालें कर्म ॥ २ ॥ अवघेंचि फळ आलें आह्मां हातां । अवघेंचि
षचंता समर्षिलें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आतां बोलों अबोलपें । कायावाचामनें उरलों
नाहीं ॥ ४ ॥

॥ १२९० ॥ महरा ऐसी फळें नाही । आलीं कांहीं गळती ॥ धू० ॥ पकदरो येती
घोडी । नास आखी वेचे तों ॥ १ ॥ विरळा पावे । अवघड गोवे सेवदाचे ॥ २ ॥ उंच
निच परिवार देवी । धन्या ठावी चाकरी ॥ ३ ॥ हाळके तेथें पावे आणी । ऐसे आणी बहु
आडे ॥ ४ ॥ पावेल तो पैल थडी । ह्मणों मडी आबुला ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे उभाऱ्यानें ।
कोण खरें मानितसे ॥ ६ ॥

॥ १२९१ ॥ अवघ्या उपचारा । एक मनचि हातारा ॥ धू० ॥ घ्यावी घ्यावी हेचि
सेवा । माझी दुर्बळाची देवा ॥ १ ॥ अवघियाचा ठाव । पायांवरि जीवभाव ॥ २ ॥
चिचत्ताचें आसन । तुका करितो कीर्तन ॥ ३ ॥

॥ १२९२ ॥ आली सलगी पायांपार्शी । होइल तैसी करीन ॥ धू० ॥ आणीक आह्मीं
कोठें जावें । जेथें जीवें वेचलों ॥ १ ॥ अवघ्या निरोपणा भाव । हाचि ठाव उरलासे
॥ २ ॥ तुका ह्मणे पाळी लळे । कृपाळुवे विहले ॥ ३ ॥

॥ १२९३ ॥ देह आणि देहसंबंधें निद्रावी । इतरें वंहाकीं श्रानसुकरें ॥ धू० ॥ जेणें
नांवें जाला मी माझ्याचा हाडा । मोहा नांवें खोडा गर्भवास ॥ १ ॥ गृह आणि वित्त
स्वदेहा विटावें । इतरा भेटावें श्रापदहाडां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मी हें माझे न थो वाचे ।
जेणें नांवें साचे साधुजन ॥ ३ ॥

॥ १२९४ ॥ देवाचिचे मायां पालुनियां भर । सांडीं कळिवर ओंवाळूनी ॥ धू० ॥
नाथिला हा छंद अभिमान अंगी । निमित्याचे वेगीं सारीं ओहों ॥ १ ॥ करुणावचर्ची
लाहो एकतरें । नेसवें दुसरें आड वेळें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सांडीं लटिव्याचा संग ।
आनंद तो मग प्रगटेल ॥ ३ ॥

॥ १२९५ ॥ देह नव्हे मी हें खरे । उरला उरि विहल ॥ धू० ॥ ह्मणकनि लाहो करा ।

॥ १२८० ॥ रिद्धिसिद्धी ससी कामधेनु घरी । परि नाही भाकरी भक्षावया ॥ धू० ॥
लोडें बालिस्तें पलंग सुपती । परि नाही लंगोटी नसावया ॥ १ ॥ पुसाल तरि आम्हां वैकुं-
ठीचा वास । परि नाही राह्यास ठाव कोठें ॥ २ ॥ तुका ह्याने आम्हां राजे वैलोक्याचे ।
परि नाही कोणाचें उणें पुरें ॥ ३ ॥

॥ १२८८ ॥ घरोघरी अवघें जालें ब्रह्मज्ञान । परि मेळवण बहु माजी ॥ धू० ॥ निरें
कोणापार्शी होय एक रज । तरि द्या रे मज दुर्बळासी ॥ १ ॥ आशा तृष्णा माया काल-
वृत्ति होन्ही । संभ तो दुरोनी दिसतसे ॥ २ ॥ काम क्रोध लोभ सिणवी बहुत । मेळवृत्ति आंत
काळकूट ॥ ३ ॥ तुका ह्याने तेंथें कांहीं हातां नये । अस्युष्य मोलें आयें वांयं-
विण ॥ ४ ॥

॥ १२८९ ॥ अवघ्या भूतांचें केलें संतपण । अवघीच हान दिली झुभी ॥ धू० ॥ अव-
भाचि काळ दिनरात्रसुद्धी । साधियेली विधि पर्वकाळ ॥ १ ॥ अवघीच तीर्थें जतें केलें
स्नान । अवघेंचि सांग जालें कर्म ॥ २ ॥ अवघेंचि फळ आलें आम्हां हातां । अवघेंचि
अचंता समर्पिलें ॥ ३ ॥ तुका ह्याने आतां बोलों अबोलणें । कायावाचामनें उरलें
नाहीं ॥ ४ ॥

॥ १२९० ॥ अहुरा ऐसी फळें नाहीं । आलीं कांहीं गळती ॥ धू० ॥ पकदरो येती
घोडी । नास आढी वेचे तों ॥ १ ॥ विरळा पावे । अवघड गोवे सेवटाचे ॥ २ ॥ उंच
निच परिवार देवी । धन्या ठावी चाकरी ॥ ३ ॥ झळके तेंथें पावे आणी । ऐसे आणी बहु
अडे ॥ ४ ॥ पावेल तो पैल थडी । ह्याणों गडी आबुला ॥ ५ ॥ तुका ह्याने उभाऱ्यानें ।
कोण खरें मानतसे ॥ ६ ॥

॥ १२९१ ॥ अवघ्या उपचारा । एक मनचि हातारा ॥ धू० ॥ घ्यावी घ्यावी हेचि
सेवा । माझी दुर्बळाची सेवा ॥ १ ॥ अवघियाचा ठाव । पाखांदरि जीवभाव ॥ २ ॥
चिन्ताचें आसन । तुका करितो कीर्तन ॥ ३ ॥

॥ १२९२ ॥ आलीं सलगीं पायांपार्शी । होइल तैसी करीन ॥ धू० ॥ आणीक आम्हां
कोठें जावें । येथें खीचें वेचलों ॥ १ ॥ अवघ्या निरोपणा भाव । हाचि ठाव उरलासे
॥ २ ॥ तुका ह्याने पाळी लळे । कृपाळुवे विडले ॥ ३ ॥

॥ १२९३ ॥ देह आणि देहसंबंधें निरुपवी । इतरें वंदावीं श्वानसुकरें ॥ धू० ॥ येथें
नांवें जाला मी माझ्याचा झडा । मोहा नांवें खोडा गर्भवास ॥ १ ॥ गूह आणि वित्त
स्वहेस्त विटावें । इतरा भेटावें श्वापदझाडां ॥ २ ॥ तुका ह्याने मी हें माझें न यो वाचे ।
येणे नांवें साचे साधुजन ॥ ३ ॥

॥ १२९४ ॥ देवाचिचे मयां घालुनियां भार । सांडीं कळिवर ओंवाळुनी ॥ धू० ॥
नाथिला हा छंद अभिमान अंगी । निमित्याचे वेगीं सारीं ओहों ॥ १ ॥ करुणावचर्ची
लाहो एकसरें । नैसर्गें सुसरें आड थेंडें ॥ २ ॥ तुका ह्याने सांडीं लटिक्याचा संग ।
आनंद तो मग प्रगटेले ॥ ३ ॥

॥ १२९५ ॥ देह नव्हे मी हें सरें । उरला उरि विडल ॥ धू० ॥ ह्याणजनि लाहो करा ।

काळ सारा चिंतने ॥ १ ॥ पाळणाची नाही चिंता । ठाव रिता देवाचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जीवासाठी । देव पोटी पडेल ॥ ३ ॥

॥ १२९६ ॥ पृथक् मी सांगो किति । धर्म नीती सकळां ॥ धू० ॥ अक्वियांचा एक ठाव । शुद्ध भाव विडली ॥ १ ॥ क्षराअक्षराचा भाग । करा लाग पंढरीचे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आगर्मांचें । मथिलें साचें नवनीत ॥ ३ ॥

॥ १२९७ ॥ पुण्यविकारा तें मातेचें गमन । भाडी ऐसें धन विटाळ हो ॥ धू० ॥ आत्महत्यारा हा विषयांचा लोभी । ह्मणावें तें नाभी करवी वंड ॥ १ ॥ नागवला अल्प लोभाचिये साटी । घेऊनि कांचवटि परिस दिला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हात झाडिले परत्री । अम तोचि ओर्ची वेठी केली ॥ ३ ॥

॥ १२९८ ॥ अंतरीचें ध्यान । मुख्य या नावें पूजन ॥ धू० ॥ उपाधि तें अवघें पाप । गोड निरसतां संकल्प ॥ १ ॥ आज्ञा पाळावी हा धर्म । जाणते हो जाणा वर्ष ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वृत्ती । अविट हे सहज स्थिति ॥ ३ ॥

॥ १२९९ ॥ मूळ करणें संता । नाही मिळत उचिता ॥ धू० ॥ घडे कासयानें सेवा । सांग ब्रह्मांडाच्या जीवा ॥ १ ॥ सागर सागरी । सामाविसी कैची थोरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ओवें । शरण ह्मणविलां करवें ॥ ३ ॥

॥ १३०० ॥ बरवी नामावळी । नुद्दी महासोषां होळी ॥ धू० ॥ जालें आह्मांसी जीवन । धणीवरि हे सेवन ॥ १ ॥ सोपें आणि गोड । किति अमृता ही वाड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अच्युता । आमचा कल्पतरु हाता ॥ ३ ॥

॥ १३०१ ॥ नृपाकाळीं उदकें भेटी । पडे मिठी आवडीची ॥ धू० ॥ ऐसियाचा हो कां संग । जिवलग संतांचा ॥ १ ॥ मिष्टान्नाचा योग भुंके । ह्मणतां चुके पुरेसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मन्त्रे काळा । कळवळा भेटीचा ॥ ३ ॥

॥ १३०२ ॥ कुचराचे श्रवण । गुणसोषांवारि मन ॥ धू० ॥ असोनियां नसे कथे । मूर्खे अभाग्य ते तथे ॥ १ ॥ निरर्थक कारणां । कान डोळे वेची वाणी ॥ २ ॥ पापाचे संसारी । तोंडीं ओढाळांचे माली ॥ ३ ॥ हिताचिया नावें । वोस पडिले देहभावे ॥ ४ ॥ फजीत करुनि सांडी । तुका करीं बोडाबोडी ॥ ५ ॥

॥ १३०३ ॥ जग तरि आह्मां देव । परि हे निदितो स्वभाव ॥ धू० ॥ बेतो वित्तच्य कळवळा । पडती हातीं म्हून काळा ॥ १ ॥ नाही कोणी सखा । आह्मां निपराध पारिखा ॥ २ ॥ उपक्रमें वडे । तुका वर्मासी तें भेदे ॥ ३ ॥

॥ १३०४ ॥ सोपें वर्म आह्मां सांगितलें सर्ती । टाळ दिडी हातीं घेवनी नाच ॥ धू० ॥ समाधीचें सुख सांडा ओंवाळून । ऐसें हे कीर्तन ब्रह्मरस ॥ १ ॥ पुढती घडे अडतें सेवन आगळें । भक्तिभाग्यबळें निर्भरता ॥ २ ॥ उपजांचि नवे संरेह चित्तासी । सुक्ति चारी हासी हरिसांच्या ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मन वाचोनि निश्चिंती । त्रिविध नासती तप क्षणें ॥ ४ ॥

॥ १३०५ ॥ गंगा न देखे विटाळ । तेंचि रांजणीही जळ ॥ धू० ॥ अल्पमहत्ता नष्टे

३री । विटाळ तो भेद धरी ॥ १ ॥ काय खंडिली भूमिका । वर्णा पायरिकां लोकां ॥ २ ॥
तुका ह्याणे अग्नीविण । नीजें वेगळीं तो भिन्न ॥ ३ ॥

॥ १३०६ ॥ देवावरिल भार । काढूं नये कांहीं पर ॥ धू० ॥ तानभुके आठवण । घडें
ते बरे चिंतन ॥ १ ॥ देखावी निश्चिती । तेचि अंतर श्रीपती ॥ २ ॥ वैभव सकळ ।
तुका मानितो विटाळ ॥ ३ ॥

॥ १३०७ ॥ शुंकोनियां मान । दंभ करितों कीर्तन ॥ धू० ॥ जालो उदासीन देहीं ।
काविण चाड नाही ॥ १ ॥ अर्थ अनर्थ सारिखा । करूनि ठेविला पारिखा ॥ २ ॥
उपाधिवेगळा । तुका राहिला सोवळा ॥ ३ ॥

॥ १३०८ ॥ काय ह्याचें ध्यावें । नित्य नित्य कोणें गावें ॥ धू० ॥ केले हरिकथेनें
राज । अंतरोनि जाते निज ॥ १ ॥ काम संसार । अंतरीं हे करकर ॥ २ ॥ तुका ह्याणे
उड । ऐसे मानिती ते लंड ॥ ३ ॥

॥ १३०९ ॥ वदे साक्षत्वेसी वाणी । नारायणीं मिश्रित ॥ धू० ॥ न लगे कांहीं चाच-
गावें । जातों भावें पेरित ॥ १ ॥ भांडार त्या दातियाचें । मी कैचें ये ठायी ॥ २ ॥ सादा-
शीत गेला तुका । येथें एकाएकी तो ॥ ३ ॥

॥ १३१० ॥ ऐसी जिह्वा निकी । विडल विडल कां न घोकी ॥ धू० ॥ जेणें पाविजे
उद्धार । तेथें राखावें अंतर ॥ १ ॥ गुंपोनि चावटी । तेथें कोणा लाभें भेटी ॥ २ ॥ तुका
ह्याणे कळा । देवाविण अभंगळा ॥ ३ ॥

॥ १३११ ॥ साजे अळंकार । तरि भोगितां भ्रतार ॥ धू० ॥ व्यभिचारा टाकम-
टका । उपहास होती लोकां ॥ १ ॥ शूरत्वाची वाणी । रूप मिरवे मंडणी ॥ २ ॥ तुका
ह्याणे जिणें । शर्तीविण लाजिरवाणें ॥ ३ ॥

॥ १३१२ ॥ मानामान किती । तुझ्या शुद्धका संपत्ती ॥ धू० ॥ जा रे चाळवीं
भापुडी । कोणी धरिती तीं गोडी ॥ १ ॥ रिद्धिसिद्धी देसी । आर्हा चुंभळें
म्हों तैसी ॥ २ ॥ तुका ह्याणे ठका । ऐसें नागविलें लोकां ॥ ३ ॥

॥ १३१३ ॥ पाहातोसी काय । आतां पुढें करीं पाय ॥ धू० ॥ वरि ठेवूं दे मस्तक ।
उलों जोडुनि हस्तक ॥ १ ॥ बरवें करीं सम । नको भंगों देऊं प्रेम ॥ २ ॥ तुका ह्याणे चला ।
उडती सामोरे विडला ॥ ३ ॥

॥ १३१४ ॥ भक्त ऐसे जाणाजे देहीं उदास । गेले आशापाश निवारुनी ॥ धू० ॥
वेषय तो त्यांचा जाला नारायण । नावडे धन जन माता पिता ॥ १ ॥ निर्वाणीं गोविंद
रसे मांमपुढें ॥ कांहींच सांकडें पडों नेरी ॥ २ ॥ तुका ह्याणे सत्य कर्मा व्हावें साह्ये ।
गतलिया भये नकां जाणें ॥ ३ ॥

॥ १३१५ ॥ तोच हीं शुद्धकें सर्वां सहोदरें । नाहीं विश्वभरें वोळखीं तीं ॥ धू० ॥ नारा-
ण विश्वभर विश्वपिता । प्रमाण तो होतां सकळ मिथ्या ॥ १ ॥ रवि नुगवे तीं हीपिकांचें
राज ॥ प्रकाशें तें तेज सहज लोपे ॥ २ ॥ तुका ह्याणे देहसंबंध संचितें । कारण निरुतें
नारायणीं ॥ ३ ॥

सरी । विटाळ तो भेद धरी ॥ १ ॥ काय खंडिली भूमिका । वर्णा पायरीकां लोकां ॥ २ ॥
तुका ह्याणे अग्नीविण । बीजें वेगळीं तों भिन्न ॥ ३ ॥

॥ १३०६ ॥ देवावरिल भार । काढूं नये कांहीं पर ॥ धृ० ॥ तानभुके आठवण । घडे
तें बरें चितन ॥ १ ॥ देखावी निश्चिती । तेचि अंतर श्रीपती ॥ २ ॥ वैभव सकळ ।
तुका मानितो विटाळ ॥ ३ ॥

॥ १३०७ ॥ शुंकोनियां मान । इभ करितो कीर्तन ॥ धृ० ॥ जालें उदासीन देहीं ।
एकाविण चाड नाही ॥ १ ॥ अर्थ अनर्थ सारिखा । करुनि ठेविला पारिखा ॥ २ ॥
उपाधिगेगळा । तुका राहिला सोंवळा ॥ ३ ॥

॥ १३०८ ॥ काय ह्याचें ध्यावें । नित्य नित्य कोणें गावें ॥ धृ० ॥ केलें हरिकथें
वाज । अंतरोनि जाति निज ॥ १ ॥ काम संसार । अंतरीं हे करकर ॥ २ ॥ तुका ह्याणे
झेंड । ऐसे मानिती ते लंड ॥ ३ ॥

॥ १३०९ ॥ वदे साक्षलेंसीं वाणी । नारायणीं मिश्रित ॥ धृ० ॥ न लगे कांहीं चाच-
पावें । जातों भावें परीत ॥ १ ॥ भांडार त्या दातियाचें । मी कैचें ये ठायीं ॥ २ ॥ साहा-
वीत गेला तुका । यथें एकाएकीं तो ॥ ३ ॥

॥ १३१० ॥ ऐसी जिव्हा निकी । विहल विहल कां न धोकी ॥ धृ० ॥ जेणें पाविजे
उद्धार । तेथें राखावें अंतर ॥ १ ॥ गुंपोनि चावटी । तेथें कोणा लाभें भेटी ॥ २ ॥ तुका
ह्याणे कळा । देवाविण अमंगळा ॥ ३ ॥

॥ १३११ ॥ साजे अळंकार । तरि भोगितां अतार ॥ धृ० ॥ व्यभिचारा टाकम-
टिका । उपहास होती लोकां ॥ १ ॥ शूरस्वाची वाणी । रूप मिरवे मंडणीं ॥ २ ॥ तुका
ह्याणे जिणें । शर्तींविण लाजिरवाणें ॥ ३ ॥

॥ १३१२ ॥ मानामान किती । तुझ्या क्षुल्लका संपत्ती ॥ धृ० ॥ जा रे चाळवीं
बापुडीं । कोणी धरिती तीं गोडी ॥ १ ॥ रिद्धिसिद्धी देसी । आझीं चुंभळें
नस्यो तैसीं ॥ २ ॥ तुका ह्याणे ठका । ऐसें नागविलें लोकां ॥ ३ ॥

॥ १३१३ ॥ पाहातोसी काय । आतां पुढें करीं पाय ॥ धृ० ॥ वरि ठेवूं वे मस्तक ।
ठेलों जोडुनि हस्तक ॥ १ ॥ बरवें करीं सम । नको अंगों देऊं प्रेम ॥ २ ॥ तुका ह्याणे चला ।
गुढती सामारे विहला ॥ ३ ॥

॥ १३१४ ॥ भक्त ऐसे जाणाजे देहीं उदास । गेले आशापाश निवारुनी ॥ धृ० ॥
विषय तो त्यांचा जाला नारायण । नावडे धन जन माता पिता ॥ १ ॥ निर्वाणीं गोविंद
भसे मागेंपुढें ॥ कांहींच सांकडें पडों नेदी ॥ २ ॥ तुका ह्याणे सत्य कर्मा व्हावें साह्ये ।
घातलिया भये नकां जाणें ॥ ३ ॥

॥ १३१५ ॥ तोंच हीं क्षुल्लकें सर्खां सहोदरें । नाहीं विश्वभरें वोळखी तों ॥ धृ० ॥ नारा-
यण विश्वभर विश्वपिता । प्रमाण तो होतां सकळ मिथ्या ॥ १ ॥ रवि नुगवे तों सीपिकांचें
काज ॥ प्रकाशें तें तेज सहज लोपे ॥ २ ॥ तुका ह्याणे देहसंबंध संचितें । कारण निरुतें
नारायणीं ॥ ३ ॥

॥ १३१६ ॥ यज्ञ भूतांच्या पाळणा । भेद कारिया कारणा । पावावया उपासना ।
ब्रह्मस्थानी प्रस्थान ॥ धू० ॥ एक परी पडिलें भागी । फळ बीजाचिये अंगी । धन्य
तोचि जर्गी । आदि अंत सांभाळी ॥ १ ॥ भावइयक तो शेवट । मार्गे अवधी खटपट ।
चालो जाणे वाट । ऐसा विरळ एखादा ॥ २ ॥ तुका होवोनि निराळा । क्षराभक्षरावे-
गळा । पाहे निगमकळा । बोले विह्वलप्रसादि ॥ ३ ॥

॥ १३१७ ॥ वेदपुरुष तरि नेती कां वचन । निवडूनि भिन्न दाखविलें ॥ धू० ॥ तुझीं
वर्में तूंचि दावूनि अनंता । होतोसि नेणता कोण्या गुणें ॥ १ ॥ यज्ञाचा भोक्ता तरि कां
नव्हे सांग । उणें पडतां अंग क्षोभ घडे ॥ २ ॥ वससी तूं या भूतांचे अंतरी । तरि कां
भेद हरी दावियेला ॥ ३ ॥ तपतीथाटणें तुझें मूर्तिदान । तरि कां अभिमान आड येतो
॥ ४ ॥ आतां क्षमा कीजे विनवितो तुका । देऊनियां हाका उभा द्यारी ॥ ५ ॥

लोहागांवीं स्वामींच्या अंगावर उन पाणी घातलें ते.

॥ १३१८ ॥ जळें माझी काया लागला वोणवा । धांव रे केशवा मायबापा ॥ धू० ॥
पेटली सकळ कांति रोमावळी । नावरे हे होळी रहन जालें ॥ १ ॥ फुटोनियां दोन्ही
भाग होऊं पाहे । पाहातोसी काय हृदय माझे ॥ २ ॥ घेऊनि जीवन धावें लवलाही ।
कवणाचें कांहीं न चले धेयें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझी तूं होसी जननी । आणीक
निर्वाणी कोण राखे ॥ ४ ॥

॥ १३१९ ॥ अभक्त ब्राह्मण जळो त्याचें तोंड । काय त्यासी रांड प्रसवली ॥ धू० ॥
वैष्णव चांभार धन्य त्याची माता । शुद्ध उभयतां कुळ याती ॥ १ ॥ ऐसा हा निवाडा
जालासे पुराणी । नव्हे माझी वाणी पदरींची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आगी लागो थोरपणा ।
दृष्टी त्या दुर्जना न पडो माझी ॥ ३ ॥

नामदेव व पांडुरंग यांनीं स्वप्नांत येऊन स्वामींस कवित्व
करण्याची आज्ञा केली ते.

॥ १३२० ॥ नामदेवें केलें स्वमामाजी जागें । सवें पांडुरंगें येऊनियां ॥ धू० ॥ सांगि-
तलें काम करावें कवित्व । वाउगें निमित्त्य बोलो नको ॥ १ ॥ माप टाकी सळ धरिली
विह्वलें । थापदोनि केलें सावधान ॥ २ ॥ प्रमाणाची संख्या सांगे शत कोटी । उरले
शेवटी लावी तुका ॥ ३ ॥

॥ १३२१ ॥ घाल ठाव तरि राहेन संगती । संतांचे पंगती पायांपाशीं ॥ धू० ॥
आवडीचा ठाव आलोंसें दाकून । आतां उदासीन न धरावें ॥ १ ॥ सेवटील स्थळ नीच
माझी वृत्ती । आधारें विश्रांती पावईन ॥ २ ॥ नामदेवापायीं तुक्या स्वामीं भेदी । प्रसाद
हा पोटीं राहिलासे ॥ ३ ॥

॥ १३२२ ॥ त्रिपुटीच्या थोंगें । कांहीं नव्हे कोणां जोंगें । एक जातां लागें । एक

पाठी लागते ॥ ५० ॥ मागे पुढे अवघा काळ । पळों नवे न चले बळ । करितां
कोल्हाळ । कृपे खांवा हरि वाहे ॥ १ ॥ पापपुण्यात्म्याच्या दान्ती । असली बोजिल्या
अपती । यावें काकुलती । तेथें सत्तानायेका ॥ २ ॥ तुका उभा पेल धडी । तरि हे
प्रकाश निवडी । घातल्या सांगडी । तापे पेटी हाकारी ॥ ३ ॥

॥ १३२३ ॥ देखण्याच्या तीन जाती । वेठी वार्ता अत्यंती ॥ ५० ॥ जैसा भाव सैलें
फळ । स्वातीतोय एक जळ ॥ १ ॥ पाहे सांगे आणि जेवी । अंतर महंतर तेवी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे ह्या । पारखियां मूढां गारा ॥ ३ ॥

॥ १३२४ ॥ अनुभवे अनुभव अवघाचि साधिला । तरि स्थिरावला मनु ठावीं
॥ ५० ॥ विटूनियां मुसे आला अळंकार । रग्ध तें असार होऊनियां ॥ १ ॥ एकाचि
उरलें कायावाचामना । आनंद भुवनामाजी त्रयी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी जिकिला
संसार । होऊनि किंकर विठोबाचे ॥ ३ ॥

॥ १३२५ ॥ ऐसिया संपत्ति आह्मां संवसारी । भोगाधिया परि काय सांगों ॥ ५० ॥
काम तो कामना भोगीतसे देवा । आलिंगणें हेवा चरण चुंबी ॥ १ ॥ शांतीच्या संयोगें
निरसला ताप । दुसरें तें पाप भेंवडुद्धी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पाहें तिकडे सारिखें । आपुलें
परिखें निरसलें ॥ ३ ॥

॥ १३२६ ॥ राम राज्य राम प्रजा लोकपाळ । एकाचि सकळ तुजें नाहीं ॥ ५० ॥
मंगळावांचूनि उमदेना वाणी । अखंडचि खाणी एकी रासी ॥ १ ॥ मोडलें हें स्वामी
ब्राह्मणा सेवा । बाढवावा हेवा कोणा अंगें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अवघें तुमडुमिलें देवें ।
हरलें तें गावें हेंचि आतां ॥ ३ ॥

॥ १३२७ ॥ निवडोनि वाण काडिले निराळे । प्रमाण डोहळे बावरि ते ॥ ५० ॥
जयाचा विभाग तयासीच फळे । देखणें निराळें कौतुकासी ॥ १ ॥ बुर तो ओळखे
घायडायहात । येरां होइल मात सांगायासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माही केळवते वाणी ।
केला निजस्थानी जाणवसा ॥ ३ ॥

॥ १३२८ ॥ याजसाठीं केला होता अटाहास । शेवटाचा विस गोड व्हावा ॥ ५० ॥
आतां निश्चितीनें पावलों विसांवा । खुंटलिया धांवा तृप्णेधिया ॥ १ ॥ कवतुक वाटे
जालिया वेचाचें । नांत्र मंगळाचें तेंपें शुणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मुक्ति परिधिनी नांवाही ।
आतां दिवस चारी खेळीमेळीं ॥ ३ ॥

॥ १३२९ ॥ भक्तीचिहा पोटी रत्नाचिया खाणी । झड्यांची ठेवणी सकळ वस्तु
॥ ५० ॥ माउलीचे माग बाळकांची हरी । एकासुत्रें रोरी ओढवसे ॥ १ ॥ जेथील जें मागे
तें रयासमोद । नाहींसें उचर येत नाहीं ॥ २ ॥ सेवेधिये सत्ते धर्माचि सेवक । आपुलें
तें एक न वंची कांहीं ॥ ३ ॥ आविभंताडाव असे मध्यभाग । भोंवतें भासे मज उचासन
॥ ४ ॥ भावकड तुका जाला एकाएकी । देवच लौकिकी अवघा केला ॥ ५ ॥

॥ १३३० ॥ सांगतां दुर्लभ ज्ञानाधिया गोटी । अनुभव तो पोटी कैचा घडे ॥ ५० ॥
अज्ञानाचें सोई अगा परिहात । नेणच्यां साहर भिन्न कथे ॥ १ ॥ नाइकचे कार्या साधन

तो गाय हरुषें गीत ॥ २ ॥ नव्हे अराणूक जावयासी वना । वेध कामिना
॥ ३ ॥ काळाच्या साधना कोणा अंगी बळ । चिंतना मंगळ अष्टप्रहर ॥ ४ ॥
।। ह्री खेळों भातुकुलें । विभागासी मुलें भोळीं येथें ॥ ५ ॥
॥ जाणपण बरें देवाचिये शिरी । आह्मी ऐसीं बरीं नेणतींच ॥ धृ० ॥
रुचे कवतुक । उभयतां सुख वाढतसे ॥ १ ॥ आशंकेची बाधा नाही लडि-
व वरि खेळा समबुद्धि ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दिशा मोकळ्या सकळा । अव-
टाव जाला ॥ ३ ॥

। वचनांचे मांडे हावावे प्रकार । काय त्या साचार कौतुकाचे ॥ धृ० ॥
। गें उरों नेणें खंती । मिळांच्या बडती फांकलिया ॥ १ ॥ उदयींच अस्त
ल्पनेचा केला जागेपणें ॥ २ ॥ जाणवूनि गेला हांडोरियां पोरां । सावध
तुका ॥ ३ ॥

स्वामि व संत यांचा वैराग्याविषयी संवाद.

। याति शूद्र वंश केला वेवसाव । आदि तो हा देव कुळपूज्य ॥ धृ० ॥
रे पाळिलें वचन । केलियाचा प्रभ तुह्मी संती ॥ १ ॥ संवसारें जालें अति-
मायबाप सेखीं क्रमिलिया ॥ २ ॥ बुकाळें आटिलें द्रव्यें नेला मान । स्त्री
ज करितां मेली ॥ ३ ॥ लज्जा वटि जीवा चासलों या दुःखें । वेवसाय देखें
४ ॥ देवाचें देऊळ होतें तें भंगलें । चित्तासी जें आलें करावेंसें ॥ ५ ॥
व करीं एकादशी । नव्हतें अभ्यासीं चित्त आधीं ॥ ६ ॥ कांहीं पाठ केलीं
। विश्वासें आदरें करोनियां ॥ ७ ॥ गाती पुढें त्यांचें धरावें ध्रुपद । भावें
रोनियां ॥ ८ ॥ संतांचें सेविलें तीर्थ पायवणी । लाज नाही मनीं येऊं दिली
। तो कांहीं केला उपकार । केलें हें शरीर कष्टवृत्ती ॥ १० ॥ वचन मानिलें
। समूळ प्रपंचें वीट आला ॥ ११ ॥ सत्यभसत्यासी मन केलें ग्वाही ।
। बहुमतां ॥ १२ ॥ मानियेला स्वर्गी गुरुचा उपदेश । धरिला विश्वास वृद्ध
यावरिया जाली कवित्वाची स्फुर्ती । पाय धरिले चित्ती विठोबाचे ॥ १४ ॥
। हीं पडिल्ल आघात । तेणें मध्यें चित्त दुखविलें ॥ १५ ॥ बुडविल्या वस्त्रा
। केलें नारायणें समाधान ॥ १६ ॥ विस्तारी सांगतां बहुत प्रकार । होईल
पुरे ॥ १७ ॥ आतां आहे तैसा दिसतो विचार । पुढील प्रकार देव जाणे
। नारायण नुपेक्षी सर्वथा । कृपावंत ऐसा कळों आलें ॥ १९ ॥ तुका ह्मणे
। बोलविले बोल पांडुरंगें ॥ २० ॥

। एका वचन हें संत । मी तों आगळा पतित । काय काजें प्रीत ।
। रें ॥ धृ० ॥ माझे चित्त मज ग्वाही । सत्य तरलों मी नाही । एकांविषे
। र्खी मानिती ॥ १ ॥ बहु पीडिलों संसारें । मोडीं पुसें प्रिदीं डोरें । न पडतां
। रें राहिलों ॥ २ ॥ सहज सरलें होतें कांहीं । द्रव्य थोडें बहु तैसी । त्याग

केला नाही। दिलें द्विजां याचकां ॥ ३ ॥ प्रियापुत्रबंधू। यांचा तोडिला संबंधू। सहज
जालें मंदू। भाग्यहीन करंटा ॥ ४ ॥ तोंड न साखवे जना। शिरे सांही भरे राणा।
एकांत तो जाणा। तयासाठी लागला ॥ ५ ॥ पोटे पिदिलों काहारे। दया नाही या
विचारें। बोलावितों बरे। सहज ह्याणें या साठी ॥ ६ ॥ सहज वडिलां होती सेवा।
ह्याणोनि पूजितों या देवा। तुका ह्याणे भावा। साठी ह्याणी ध्या कोणी ॥ ७ ॥

॥ १३३५ ॥ बरे जालें देवा निघालें, दिवाळें। बरी या दुःकाळें पीडा केली ॥ धू० ॥
अनुताप तुहें राहिलें चिंतन। जाला हा वमन संवसार ॥ १ ॥ बरे जालें देवा बाईल
ककशा। बरी हे दुईशा जनामध्ये ॥ २ ॥ बरे जालें जर्गी पावलों अपमान। बरे गेलें धन
ढोरें सुरें ॥ ३ ॥ बरे जालें नाही धरिली लोकलाज। बरा आलों तुज शरण देवा ॥ ४ ॥
बरे जालें तुझे केलें देवाईल। लेकरें बाईल उपेक्षिली ॥ ५ ॥ तुका ह्याणे बरे व्रत एका-
दशी। केलें उपवासी जागरण ॥ ६ ॥

॥ १३३६ ॥ बोलावा विडल पाहावा विडल। करावा विडल जीवभाव ॥ धू० ॥ येणें
सोसें मन जालें हांवभरी। परती माधारी घेत नाही ॥ १ ॥ बंधनापासुनि उकलली
गांठी। देतां आली मिठी सावकाशें ॥ २ ॥ तुका ह्याणे देह भारिला विडलें। कामक्रोधें
केलें घर रितें ॥ ३ ॥

॥ १३३७ ॥ मीचि मज घ्यालों। पोटा आपुलिया आलों ॥ धू० ॥ आतां पुरले नवस।
निरसोनी गेली आस ॥ १ ॥ जालों बरा बळी। गेलों मरोनि ते काळी ॥ २ ॥ रोहीकडे
पाहे। तुका आहे तैसा आहे ॥ ३ ॥

॥ १३३८ ॥ जग अवघें देव। मुख्य उपदेशाची ठेव ॥ धू० ॥ आधीं आपण यां
नासी। तारे उतरे ये कसी ॥ १ ॥ ब्रह्मज्ञानाचें कोठार। तें हें निश्चयें उत्तर ॥ २ ॥ तुका
ह्याणे ते उन्मनी। नास कराया कारणी ॥ ३ ॥

॥ १३३९ ॥ साधनांच्या कळा आकार आकृती। कारण नवनीतीं मथनाचें ॥ धू० ॥
पुक्षियासी नाही मारगी आडताळा। अंतरिक्षीं फळासीचि पावे ॥ १ ॥ भक्तीची जोडी
ते उखत्याचि साठी। उणेंपुरें जुटी तेथें नाही ॥ २ ॥ तुका ह्याणे आलें सांचत सांचणी।
आजि जाली धणी एकसरें ॥ ३ ॥

॥ १३४० ॥ नाही येथें वाणी। सकळां वर्णी घ्यावी धणी ॥ धू० ॥ जालें दर्पणाचें
अंग। ज्याचा त्यासी दावी रंग ॥ १ ॥ एका भावाचा एकांत। पीक पिकला अनंत
॥ २ ॥ तुका खळे हाणी। करी बैसोनी वांटणी ॥ ३ ॥

॥ १३४१ ॥ ठेविलें जतन। करुनियां निज धन ॥ धू० ॥ जया पासाव उत्पत्ती। तें हें
बीज धरिलें हातीं ॥ १ ॥ निवडिलें वरळा भूस। सार आइन जिनस ॥ २ ॥ तुका ह्याणे
नारायण। भाग संचिताचा गुण ॥ ३ ॥

॥ १३४२ ॥ भ्रमणा पाउलें वेंचिली तीं वाव। प्रवेशतां ठाव एक द्वार ॥ धू० ॥ सार
तीं पाउलें विद्येबाची जीवीं। कोणीं न विसंभावीं क्षणभरी ॥ १ ॥ सुलभ हें केलें सकळां

जीवन । फुकावेचि कान न लगेसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें सकळही कोड । पुरे मूळ
खोड विस्ताराचें ॥ ३ ॥

॥ १३४३ ॥ काहीं जाणों नये पांडुरंगाविण । पाविजेल सीण संदेहानें ॥ धू० ॥ भल-
बतिया नांवे आळविला पिता । तरि तो जाणता कळवळा ॥ १ ॥ अळंकार जातो गौर-
वित्तां वाणी । सर्वगात्रा धणी हरिकथा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे उपजे विव्हाळें आवडी ।
करावा तो घडी घडी लाहो ॥ ३ ॥

॥ १३४४ ॥ बीजापोटी पाहे फळ । विध न करितां सकळ ॥ धू० ॥ तथा मूर्ख
ह्मणावें वेडे । कैसें तुडेल सांकडे ॥ १ ॥ सावितिया वाट । वेठी धरूं पाहे चाट ॥ २ ॥
पुढिल्या उपाया । तुका ह्मणे राखे काया ॥ ३ ॥

॥ १३४५ ॥ मातेचीं जो थानें फाडी । तथा जोडी कोण ते ॥ धू० ॥ वेदा निंदी
तो चांडाळ । भट सुतकीया खळ ॥ १ ॥ अगी लावी घरा । मग वसती कोटें थारा
॥ २ ॥ तुका ह्मणे वर्म । येरा नाचवितो भ्रम ॥ ३ ॥

॥ १३४६ ॥ वेश वंदाया पुरते । कोण ब्राह्मण निरुते ॥ धू० ॥ ऐसें सांगा मजपाशीं ।
संतां निरवितो येविशीं ॥ १ ॥ असा जी प्रवीण । ग्रंथी कळे शुद्धहीण ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे लोपें । सत्याचिया घडतीं पापें ॥ ३ ॥

॥ १३४७ ॥ ज्या ज्या आह्मांपाशां होतील ज्या शक्ती । तेणें हा श्रीपति अळंकारूं
॥ धू० ॥ अवघा पायांपाशीं दिला जीवभाव । जन्ममरणा ठाव पुसियेला ॥ १ ॥ ज्याचें
देणें त्यासी घातला संकल्प । बंधनाचें पाप चुकविलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें उरला
विह्वल । खाये बाले बोल गाये नाचे ॥ ३ ॥

॥ १३४८ ॥ आह्मी आळिकरें । प्रेमसुखार्चीं लेंकुरें ॥ धू० ॥ पार्थी गोविली वासना ।
तुच्छ केलें ब्रह्मज्ञाना ॥ १ ॥ येतां पाहें मुळा । वाट पंदरीच्या डोळां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
स्थळें । मग मी पाहेन सकळें ॥ ३ ॥

॥ १३४९ ॥ आइत्याची रासी । आली पाकसिद्धिपाशीं ॥ धू० ॥ आतां सांडोनि
भोजन । भिके जावें वेडेपण ॥ १ ॥ उसंतिली वाट । मार्गें परतावें फुकट ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे वाणी । वेचीं बैसोन ठाकर्णी ॥ ३ ॥

॥ १३५० ॥ धन्य शुद्ध जाती । धरीं लौकरी परती ॥ धू० ॥ ऐकिलें तेंचि कानीं ।
होय परिपाक मनीं ॥ १ ॥ कळवळा पोटी । सावधान हितासाठीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
भाव । त्याचा तोंचि जाणा देव ॥ ३ ॥

॥ १३५१ ॥ जीवित्व तें किती । हेचि धरितां बरें चित्तीं ॥ धू० ॥ संत सुमनें उत्तरें । महु
रसाळ मधुरें ॥ १ ॥ विसावतां कानीं । परिपाक घडे मनीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जोडी ।
हाय जतन रोकडी ॥ ३ ॥

॥ १३५२ ॥ अभिमानाची स्वामिनी शांती । महत्त्व घेती सकळ ॥ धू० ॥ कळोनि ही न
कळे वर्म । तरि भ्रम पावती ॥ १ ॥ सर्व सत्ता करितां धीर । वीर्यां वीर आगळा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे तिखट तिखें । मूढसखें आवडी ॥ ३ ॥

॥ १३५३ ॥ भोजन तें पाशांतीचें । निचें उंचें उसाळी ॥ धू० ॥ जैशी कारंज्याची कळा । तो जिऱ्हाळा स्वहिता ॥ १ ॥ कल्पना ते देवाविण । न करी भिन्न इतरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पावे भूती । ते निश्चिती मापली ॥ ३ ॥

॥ १३५४ ॥ पोटापुरतें काम । परि अगत्य तो राम ॥ धू० ॥ कारण तें हेंचि करी । चिती पांडुरंग धरी ॥ १ ॥ प्रारब्धी हेवा । जोडी देवाची ते सेवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बळ । बुद्धि वेचूनि सकळ ॥ ३ ॥

॥ १३५५ ॥ बहुतां जन्मांअती । जोडी लागली हे हारी ॥ धू० ॥ मनुष्यदेहा ऐसा ठाव । धरी पांडुरंगी भाव ॥ १ ॥ बहु केला फेरा । येथें सांपडला थारा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाणे । ऐसे भले ते शाहाणे ॥ ३ ॥

॥ १३५६ ॥ रूप नावें माया बोलावया ठाव । भागा आले भाव तयावरी ॥ धू० ॥ सीव वाटे परि न खंडे पृथिवी । शाहाणे ते जीवीं समजती ॥ १ ॥ पोटा आलें तिच्या लोळे मांडयांवरी । पारखी न करी खंती चिती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भक्तीसाठी हरिहर । अरूपीचें क्षरविभाग हें ॥ ३ ॥

॥ १३५७ ॥ लेंकराची आळी न पुरवी कैसी । काय तयापाशी उणें जालें ॥ धू० ॥ आह्मां लडिवाळां नाही तें प्रमाण । कांहीं ब्रह्मज्ञान आत्मस्थिती ॥ १ ॥ वचनाचा घेईन अनुभव पदरी । जें हें जनाचारी मिश्रलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझी भोळिवेची आदी । दावीन शेवटी कौतुक हें ॥ ३ ॥

॥ १३५८ ॥ आर्तभूतांप्रती । उत्तम योजाव्या त्या शक्ती ॥ धू० ॥ फळ आणि समाधान । तेथें उत्तम कारण ॥ १ ॥ अल्पें तो संतोषी । स्थळीं सांपडे उदेसी ॥ २ ॥ सहज संगम । तुका ह्मणे तो उत्तम ॥ ३ ॥

॥ १३५९ ॥ मुळाचिया मुळें । दुःखें वाढती सकळें ॥ धू० ॥ ऐसा योगियांचा धर्म । नव्हे वाढवावा श्रम ॥ १ ॥ न कळे आवडी । कोण आहे कैसी घडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे थीत । दुःख पाववावें चिन्त ॥ ३ ॥

॥ १३६० ॥ भाग्यवंता हेंचि काम । मापी नाम वैखरी ॥ धू० ॥ आनंदाची पुष्टि अंगी । श्रोते संगीं उद्दरती ॥ १ ॥ पिकविलें तथा खाणें क्तिती । पंगतीस सुकाळ ॥ २ ॥ तुका करी प्रणिपात । संडवत आचारियां ॥ ३ ॥

॥ १३६१ ॥ लटिकें तें रुचे । साच कोणाही न पचे ॥ धू० ॥ ऐसा माजल्याचा गुण । भोगें कळो येइल सीण ॥ १ ॥ वाढवी ममता । नाही वर पडला तो वृता ॥ २ ॥ कांहीं न मनी हेकड । तुका उपदेश माकड ॥ ३ ॥

॥ १३६२ ॥ कौतुकाची सृष्टी । कौतुकेचि केलें कधी ॥ धू० ॥ मोडे तरी भलें खेळ । फांके फांकिल्या कोल्हाळ ॥ १ ॥ जाणणियासाठी । भय सामावले पोटी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चेता । होणें तें तूंच आइता ॥ ३ ॥

॥ १३६३ ॥ भोवडीं सरिसें । अवघें भोवतेंचि दिसे ॥ धू० ॥ ठायीं राहिल्या मिश्रळ ।

आहे अचळीं अचळ ॥ १ ॥ एक हाकेचा कपाटी । तेथें आणिक नाह उठी ॥ २ ॥
अग्नें धांवें शशी । तुका झणे दुसरें भासी ॥ ३ ॥

॥ १३६४ ॥ नव्हों आग्नी आजिकालीची । काची कुची चाळवणी ॥ धू० ॥ एके
ठायीं मूळ डाळ । टावा सकळ आहेसी ॥ १ ॥ तुमचें आमचेंसें कांहीं । भिन्न नाही
वांटलें ॥ २ ॥ तुका झणे जेथें असें । तेथें दिसें तुमचासा ॥ ३ ॥

॥ १३६५ ॥ योग्याची संपन्न त्याग आणि शांती । उभयलोकां कीर्ति सोहळा मान
॥ धू० ॥ थरथरावरी जायाचें उसिणें । भाग्यस्थळीं दणें झाडावेंसी ॥ १ ॥ केलिया फावला
ठायींचा तो लाहो । तृष्णेचा तो काहो काव्हविता ॥ २ ॥ तुका झणे लाभ अकर्तव्या
नावें । शिवपद जीवें भोगिजेल ॥ ३ ॥

॥ १३६६ ॥ मरणा हातीं सुटली काया । विचारें या निश्चये ॥ धू० ॥ नासोनियां
गेली खंती । सहजस्थिति भोगाचे ॥ १ ॥ न देखेंसें जालें श्रम । आलें वर्म हाता हें
॥ २ ॥ तुका झणे कैचि कीव । कोठें जीव निराळा ॥ ३ ॥

॥ १३६७ ॥ नव्हे ब्रह्मचर्य बाह्येच्या त्यागें । वैराग्य वाडणें देशत्यागें ॥ धू० ॥
काम वाडे भय वासनेच्या द्वारें । सांडावें तें धीरें आचावाचे ॥ १ ॥ कांपवुनि टिरीं धूर-
त्वाची मात । केलें वाताहात उचित काळें ॥ २ ॥ तुका झणे तरी जिव्हेसी विटाळ ।
लटिक्याची मळ स्तुति होता ॥ ३ ॥

॥ १३६८ ॥ नको सांडूं अन्न नको सेवूं वन । चिंती नारायण सर्व भोगी ॥ धू० ॥
मातेचिये खांहीं बाळ नेणें सीण । भावना त्या भिन्न मुंडाविया ॥ १ ॥ नको गुंपों भोगीं
नको पडों त्यागीं । लावुनि सरें अंगीं दवाचिया ॥ २ ॥ तुका झणे नको पुसों वेळो-
वेळां । उपदेश वेगळा उरला नाही ॥ ३ ॥

॥ १३६९ ॥ अवधी मिथ्या भाटी । राम नाही संव कंठी ॥ धू० ॥ सावधान साव-
धान । उगवी संकल्पी हें मन ॥ १ ॥ सांडिलें तें मांडे । आग्रह उरल्या काळें वंडे ॥ २ ॥
तुका झणे आलें भागा । देऊनि चिंती पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ १३७० ॥ न सांगावें वर्म । जनीं असों घावा भ्रम ॥ धू० ॥ उगींच लागतील पाटी ।
होती रितींच हिंपुटी ॥ १ ॥ शिकविल्या गोष्टी । शिकोन न धरिती पोटी ॥ २ ॥ तुका
झणे सीण । होइल अनुभवाविण ॥ ३ ॥

॥ १३७१ ॥ जातिविजातीची व्हावयासी भेटी । संकल्प तो पोटी वाहों मये ॥ धू० ॥
होणार तें घडो होणाराच्या गुणें । होइल नाशयणें निर्भिलें तें ॥ १ ॥ व्याघ्राचिये अुके
वधावी ते गाय । याचें नांव काय पुण्य असे ॥ २ ॥ तुका झणे न करी विचार पुरता ।
गरज्याचीं मातापिता खर ॥ ३ ॥

॥ १३७२ ॥ घाहाणियां पुरें एकचि वचन । विद्यारती खूण तेचि त्यासी ॥ धू० ॥
उपदेश असे बहुतां कारणें । घेतला तो मनें पाहिजे हा ॥ १ ॥ फांसावेना तरि दुःख घेसें
वाव । मग होतो जीव कासाविस ॥ २ ॥ तुका झणे नको राग धरूं झोंडा । लुचडितां
थीडा होइल डोळे ॥ ३ ॥

॥ १३७३ ॥ अभिनव सुख तरि या विचारे । विचारावें बरें संतजनीं ॥ धू० ॥
रूपाच्या आठवें दोन्हीही आपण । वियोग तो क्षण होत नाही ॥ १ ॥ पूजा तरि चित्तें
कल्या तें ब्रह्मांड । आहाच तो खंड एकदेसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा अनुभव यापरी ।
डोई पायांवरी ठेवितसें ॥ ३ ॥

॥ १३७४ ॥ नटनाथ तुम्ही केलें याचसाठीं । कवतुकें वृष्टि निववावी ॥ धू० ॥
नाहीं तरि काय कळलेंचि आहे । वाघ आणि गाय लांकडाची ॥ १ ॥ अभेदचि असे
मांडियेलें खेळा । केल्या हीपकळा बहु एकी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे रूप नाही दर्पणांत ।
संतोषाची मात नुसरें तें ॥ ३ ॥

॥ १३७५ ॥ रवीचा प्रकाश । तोचि निशी घडे नाश । जाल्या बहुवस । तरि त्या
काय हीपिका ॥ धू० ॥ आतां हाचि वसो जीवीं । माझे अंतरी गोसावीं । होऊं येती
ठावीं । काय वरें याच्यानें ॥ १ ॥ सर्वें असतां धणी । आड येऊं न शके कोणी । न लगे
विनवणी । पृथकाची करावी ॥ २ ॥ जन्माचिया गती । येणें अवघ्या खुंदती । कारण
ते प्रीती । तुका ह्मणे जवळी ॥ ३ ॥

॥ १३७६ ॥ ऐसें सांडूनियां धुरे । किविलवाणी दिसां कां रे । कामें उर भरे । हातीं
नुरे मृत्तिका ॥ धू० ॥ उदार हा जगहानी । पांडुरंग अभिमानी । तुळसीवळ पाणी ।
चित्तनाचा भुकेला ॥ १ ॥ न लगे पुसावी चाकरी । कोणी वक्रील ये घरीं । त्याचा
तो चाकरी । पारपत्य सकळ ॥ २ ॥ नाहीं आडकाटी । तुका ह्मणे जातां भेटी । न
बोलतां मिठी । उगीच पायीं घालावी ॥ ३ ॥

॥ १३७७ ॥ उपकारी असे आरोगि उरला । आपुलें तयाला पर नाहीं ॥ धू० ॥
लाभावारी घ्यावें सांपडलें काम । आपला तो श्रम न विचारी ॥ १ ॥ जीवा ऐसें देखे
आणिकां जीवांसी । निखळचि रासी गुणांचीच ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देव तयांच्या
पांगिला । न भंगे संचला धीर सदा ॥ ३ ॥

॥ १३७८ ॥ कोणा पुण्यें यांचा होईन सेवक । जीहीं बुद्धादिक दुराविलें ॥ धू० ॥ ऐसें
वरें मज हावीं नारायणा । अंतरीच खुणा प्रकटोनी ॥ १ ॥ बहु अवघड असे संतभेटी ।
तरि जगजेटी करुणा केली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मग नये वृत्ति बरी । सुखाचे शेजारीं
पहुडईन ॥ ३ ॥

॥ १३७९ ॥ क्षणक्षणां सांभाळितों । साक्षी होतों आपुला ॥ धू० ॥ न घडावी पायीं
तुटी । मन मुठी घातलें ॥ १ ॥ विचारतों वचनां आधीं । धरुनि शुद्धि ठेविली ॥ २ ॥
तुका ह्मणे मार्गे भ्यालों । तरी जालों जागृत ॥ ३ ॥

॥ १३८० ॥ आपुनियां मना । आवघ्या धांडोळिल्या खुणा । देखिला तो राणा ।
पंढरपूर निवासी ॥ धू० ॥ यासी अनुसरल्या काय । घडे ऐसें वायां जाय । देखिले ते
पाय । सम जीवीं राहाती ॥ १ ॥ तो देखावा हा विध । चित्तनें तें कार्यसिद्ध ।
आणिकां संबध । नाहीं पर्वकाळासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खळ । होती क्षणेचि निर्मळ ।
जाऊनियां मळ । वाळवंटीं नाचती ॥ ३ ॥

॥ १३७३ ॥ अभिनव सुख तरि या विचारें । विचारार्थें बरें संतजनीं ॥ धृ० ॥
रूपाच्या आठवें दोन्हीही आपण । वियोग तो क्षण होत नाही ॥ १ ॥ पूजा तरि चित्तें
कल्पा तें ब्रह्मांड । आहाच तो खंड एकदेसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा अनुभव यापरी ।
डोई पायांवरी ठेवितसें ॥ ३ ॥

॥ १३७४ ॥ नटनाथ्य तुम्ही केलें याचसाठीं । कवतुके कृष्टि निववावी ॥ धृ० ॥
नाहीं तरि काय कळलेंचि आहे । वाघ आणि गाय लांकडाची ॥ १ ॥ अभेदचि भसे
मांडियेलें खेळा । केल्या हीपकळा बहु एकी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे रूप नाहीं र्पणांत ।
संतोषाचीं मात दुसरें तें ॥ ३ ॥

॥ १३७५ ॥ रवीचा प्रकाश । तोचि निशी घडे नाश । जाल्या बहुवस । तरि त्या
काय हीपिका ॥ धृ० ॥ आतां हाचि वसो जीवीं । माझे अंतरीं गोसावीं । हाऊं येती
ठावीं । काय वरें याच्यानें ॥ १ ॥ सत्रें असतां धणी । व्याड येऊं न शके कोणी । न लगे
विनवणी । पृथकाची करावी ॥ २ ॥ जन्माचिया गती । येणें अवध्या खुंटती । कारण
ते प्रीती । तुका ह्मणे जवळी ॥ ३ ॥

॥ १३७६ ॥ ऐसें सांडूनियां धुरे । किविलवाणी दिसां कां रे । कामें उर भरे । हातीं
नुरे मृत्तिका ॥ धृ० ॥ उदार हा जगदानी । पांडुरंग अभिमानी । तुळसीवळ पाणी ।
चितनाचा भुकेला ॥ १ ॥ न लगे पुसावी चाकरी । कोणी वकील ये घरीं । त्याचा
तो चाकरी । पारपत्य सकळ ॥ २ ॥ नाहीं आडकाटी । तुका ह्मणे जातां भेटी । न
बोलतां मिठी । उगीच पार्यां घालावी ॥ ३ ॥

॥ १३७७ ॥ उपकारी भसे आरोगि उरला । आपुलें तयाला पर नाहीं ॥ धृ० ॥
लाभावरी ध्यावें सांपडलें काम । आपला तो भ्रम न विचारी ॥ १ ॥ जीवा ऐसें देखे
आणिकां जीवांसी । निखळचि रासी गुणांचीच ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देव तयांचा
पांगिला । न अंगे संचला धीर सदा ॥ ३ ॥

॥ १३७८ ॥ कोणा पुण्यें यांचा होईन सेवक । जीहीं ब्रह्मादिक कुराविलें ॥ धृ० ॥ ऐसें
वर्म मज हावीं नारायणा । अंतरींच खुणा प्रकटोनी ॥ १ ॥ बहु अवघड भसे संतभेटी ।
तरि जगजेटी करुणा केली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मग नये वृत्ति वरी । सुखाचे शेजारी
पहुडईन ॥ ३ ॥

॥ १३७९ ॥ क्षणक्षणां सांभाळितों । साक्षी होतो आपुला ॥ धृ० ॥ न घडावी पार्यां
तुवी । मन मुडी घातलें ॥ १ ॥ विचारतों -वचनां आधीं । धरुनि शुद्धि ठेविली ॥ २ ॥
तुका ह्मणे मागें भ्यालों । तरी जालों जागृत ॥ ३ ॥

॥ १३८० ॥ आणूनियां मना । आवध्या धांडोळिल्या खुणा । देखिला तो राणा ।
पंढरपूर निवासी ॥ धृ० ॥ थासी अनुसरल्या काय । घडे ऐसें वायां जाय । देखिले ते
पाय । सम जीवीं राहाती ॥ १ ॥ तो देखावा हा विध । चित्तनें तें कार्यसिद्ध ।
आणिकां संबंघ । नाहीं पर्वकाळासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खळ । होती क्षणेंचि निर्मळ ।
जाऊनियां मळ । वाळवंटी नाचती ॥ ३ ॥

॥ धरितां ये पंढरीची वाट । नाही संकट मुक्तीचे ॥ ५० ॥ वृं वृती देव
 तंहे उस्ताहे ॥ १ ॥ नृत्यछंदें उडती रज । जे सहज चालतां ॥ २ ॥ तुका
 के । वैष्णव निके संभ्रम ॥ ३ ॥

॥ नाम घेतां निवे । जिव्हे अमृतचि सवे । होनाती बरवे । ऐसे शकुन
 ॥ १ ॥ मन रंगलें रंगलें । तुझ्या चरणी स्थिरावने । केनिया विडलें । एसी
 प्रती उदार ॥ २ ॥ सुख भेदों आलें सुखा । निध सांपड्या तुला । तुका झणे
 तं नाही आनंदा ॥ ३ ॥

॥ रुचि रुचि घेऊ गोडी । प्रेमसुखें जाली जोडी ॥ ५० ॥ काळ जाऊ
 चतू विठोबाच्या पाया ॥ १ ॥ करूं भजन भोजन । धनी घेऊ नारायण
 झणे जीव धाला । होय तुझ्यानें विडला ॥ ३ ॥

॥ वेळोवेळां हेचि सांगे । दान मार्गे जगासी ॥ ५० ॥ विद्वत् मंगळवाणी ।
 गती ॥ १ ॥ वेचतसे पळें पळ । केलें बळ पाहिजे ॥ २ ॥ तुका झणे दुश्चित
 फुका नाड हा ॥ ३ ॥

॥ आणिक ऐसें कोठें सांगा । पांडुरंगा सारखें ॥ ५० ॥ देवत ये भूमं-
 कळी पाववितें ॥ १ ॥ कोठें कांहीं कोठें कांहीं । सांभ द्यावी स्थळासी
 मूर्तीचें तीर्थी नासे । तीर्थी वसे वज्रलेप ॥ ३ ॥ पांडुरंगीचें पादुंगां । पाप
 ॥ ४ ॥ ऐसें हरे गिरिजेप्रती । गुह्य स्थिति सांगितली ॥ ५ ॥ तुका झणे
 ज्वरन हें देवत ॥ ६ ॥

॥ पुराणीचा इतिहास । गोड रस सेविला ॥ ५० ॥ नव्हती हे भवाच बोल ।
 कवित्व ॥ १ ॥ भावें घ्या रे भावें घ्या रे । एकदा जा रे पंढरिचे ॥ २ ॥ भाग्यें
 यदेहा । तो हा पाहा विडल ॥ ३ ॥ पापपुण्या करील झाडा । जाइल पीडा
 ॥ ४ ॥ घ्यावी हातीं दाळदिडी । गावे तोंडीं गुणवाद ॥ ५ ॥ तुका झणे घटा-
 वाटा शोधाव्या ॥ ६ ॥

॥ कर्म धर्म नव्हती सांग । उण्या अंगें पतन ॥ ५० ॥ नव्हत्या काळें
 सुलभ भोळी भाविकां ॥ १ ॥ प्रायश्चित्तें पडती पायां । गाती तयां वैष्णवां
 झणे सुपजे दोष । करा घोष आनंदें ॥ ३ ॥

॥ पाहा रे हे देवत कैसे । भक्तिपिसें भाविक ॥ ५० ॥ पात्रारिल्या
 ऐसें सवे बराडी ॥ १ ॥ शुष्ककाष्टीं गुरुगुरी । लाज हरि न धरी ॥ २ ॥
 धर्नारी । ऐसी धरी रूपडी ॥ ३ ॥

॥ बहुत सोसिले मार्गे न कळतां । पुढती काय आतां अथ जावे ॥ ५० ॥
 र्गी हें ठेवावें लावून । नये भिन्न भिन्ना चांचपडो ॥ १ ॥ कोण होईल तो
 ह । आपणचि हाक देइल हाके ॥ २ ॥ तुका झणे दिनी चवतुनि सुनी ।
 नि नाही छळ ॥ ३ ॥

॥ १३९० ॥ आश्चर्य या वाटे नसत्या छंदाचें । कैसें दिलें साचें करोनियां ॥ धृ० ॥
 बुजियासी तंव अकळ हा भाव । करावा तो जीव साक्षी येथें ॥ १ ॥ एकीं अनेकत्व
 अनेकीं एकत्व । प्रकृतिस्वभाव प्रमाणेंची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करूं उगवूं जाणसी ।
 कुशळ येविशीं तुझी देवा ॥ ३ ॥

॥ १३९१ ॥ अस्त नाहीं आतां एकचि मोहोरा । पासुनि अंधारा दुरि जालों ॥ धृ० ॥
 साक्षत्वे या जालों गुणाचा देखणा । करीं नारायणा तरी खरें ॥ १ ॥ भाठवें विसरु
 पडियेला मानें । भालें तेंचि भागें यत्न केले ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा विनोद देवासी ।
 आह्मी तुझां ऐसीं होन्ही नव्हां ॥ ३ ॥

॥ १३९२ ॥ क्षर अक्षर हे तुमचे विभाग । कासयानें जग दुरी धरा ॥ धृ० ॥ तैसें
 आह्मी नेणों पालदोंच कांहीं । त्यागिल्याची नाहीं मागें चाड ॥ १ ॥ प्रतिपादितां तूं
 समविषमाचा । प्रसाद तो याचा पापपुण्य ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझां नाना अवगणीं ।
 लागे संपादणी लटिक्याची ॥ ३ ॥

॥ १३९३ ॥ सर्वरसीं मिनलें चित्त । अखंडित आनंदू ॥ धृ० ॥ गोत पति विश्व-
 भरीं । जाला हरि सोयरा ॥ १ ॥ वोळखी ते एका नांवें । इतरभावे खंडणा ॥ २ ॥ तुका
 ह्मणे नांवें रूपें । दुसरीं पापें हारपलीं ॥ ३ ॥

॥ १३९४ ॥ मीं हें ऐसें काय जाती । अवघड किती पाहातां ॥ धृ० ॥ नाहीं होत
 उद्धरण । नसतां भिन्न दुसरें ॥ १ ॥ अंधारानें तेज नेलें । वृष्टीखालें अंतर ॥ २ ॥ तुका
 ह्मणे सर्वे देव । घेतां ठाव हावील ॥ ३ ॥

॥ १३९५ ॥ कवीश्वरांचा तो आह्मासी विटाळ । प्रसाद वोंगळ चिवडिती ॥ धृ० ॥
 ह्माचे आवडी बहिराट अंधळे । सेवटासि काळें होइल तोंड ॥ १ ॥ सोन्यासे जारीं तो
 लाखेची जतन । सतंत ते गुण जैसे तैसे ॥ २ ॥ सेव्यसेवकता न पडतां ठावी । तुका
 ह्मणे गोवी पावती हीं ॥ ३ ॥

॥ १३९६ ॥ वाढलियां मान न मनावी निश्चिती । भूतांचिये प्रीति भूतपण ॥ धृ० ॥
 ह्मणऊनि मना लावावी कांचणी । इंद्रियांचे झणी ओढी भरे ॥ १ ॥ एका एकपणें एका-
 चिये अंगीं । लागे रंग रंगीं मिळालिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देव निष्काम निराळा । जीव-
 द्ये चाळा चळणांचा ॥ ३ ॥

॥ १३९७ ॥ माया साक्षी आह्मी नेणों भीड भार । आप व्याणि पर नाहीं होन्ही
 ॥ धृ० ॥ सत्याचिये सारीं अवघाचि भरे । नावडे व्यापार तुटीचा तो ॥ १ ॥ पोभाळितां
 चरे अंतरींचें दुःख । लासें फासें मुख उघडावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नव्हे स्फुटीचा हा
 ठाव । निवाड्यासी देव साक्षी केला ॥ ३ ॥

॥ १३९८ ॥ संता आवडे तो काळाचाही काळ । समर्थाचें बाळ जेवीं समर्थ
 ॥ धृ० ॥ परिसतां तेथें नाहीं एकविणें । मोहें न पवे सीण ऐसें राखे ॥ १ ॥ केले अन्याय
 ते सांडवी उपचारें । न देखें दुसरें नाशा मूळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मुख्य कल्पतरुछाया ।
 काय नाहीं दया तथे ठायीं ॥ ३ ॥

तांच्या धिःकारें अभंगळ जिणें । विश्वशत्रु तेणें सांडी परी ॥ धृ० ॥
वांथां संवसार । गेला भरतार मोकलित्तां ॥ १ ॥ मूळ पाले तया फळा
र लक्षणें राखों जाणे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे साबास तो एके ठायीं । दीप
बरे ॥ ३ ॥

ओलें मूळ भेही खडकाचें अंग । आभ्यासासी सांग कार्यासिद्धी ॥ धृ० ॥
नाहीं अवघड । नाहीं कईवाड तोंच बरी ॥ १ ॥ दोरें थिरा कावे पडिला
सैं सेवनीं विष पडे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कैचा बैसण्यासी ठाव । जठरीं
एकीं ॥ ३ ॥

अमर आहां अमर आहां । खरें कीं पाहा खोटें हें ॥ धृ० ॥ न ह्मणा देह
ग भरवसा कळेल ॥ १ ॥ कैचा धाक कैचा धाक । सकळिक हें आपुलें
रे देवचि बरे । तुका ह्मणे खरे तुम्ही ॥ ३ ॥

काम नाहीं काम नाहीं । जालों पाहीं रिकामा ॥ धृ० ॥ कावल्या या
श्रळ द्रष्टा बैसानी ॥ १ ॥ नसत्या छंदें नसत्या छंदें । जग विनोदें विर-
काएकीं एकाएकीं । तुका लोकीं निराळा ॥ ३ ॥

हातीं घेऊनियां काठी । तुका लागला कळिवरा पाठी ॥ धृ० ॥ नेऊनि
नीं । माणसें जाळीं ते ठाकणीं ॥ १ ॥ काडिलें तें भोंडे । मागील उपचा-
। नाहीं वाटों आला भेव । सुख दुःख भोगितां देव ॥ ३ ॥ बाजसाठीं हें
कसियेलें मन ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे अनुभव बरा । नाहीं तरी शास्त होव

कीर्तन चांग कीर्तन चांग । होव अंग हरिरूप ॥ धृ० ॥ वेनाछंदें नाचे
देहभाव ॥ १ ॥ एकदेशीं जीवकळा । हा सकळां सोबरा ॥ २ ॥ तुका
। गेला भेव त्या काळें ॥ ३ ॥

न बोलेसी करा वाचा । उपाधीचा संबंध ॥ धृ० ॥ एका तुमच्या नामा-
शीण कळतसे ॥ १ ॥ संकल्पाचे ओढी मन । पापपुण्य समची ॥ २ ॥
। यणीं । पावो वाणी विसावा ॥ ३ ॥

प्रारब्धा हातीं जन । मुख सीण पावतसे ॥ धृ० ॥ करितां घायाळाचा
ग माखावें ॥ १ ॥ आविसा अंगें पीडा वसे । त्यागे असे बहु सुख
प्रणे जीव भ्याला । अवच्या आला बाहेरी ॥ ३ ॥

आशा ते करविते बुद्धीचा लेप । संदेह तें पाप कैसे नव्हे ॥ धृ० ॥
ग करावा विचार । प्रसन्न तें सार मन ग्वाही ॥ १ ॥ नाचें रूपें अंगीं
० । होतें त्या निर्मळ शुद्धबुद्ध ॥ २ ॥ अंधळ्यानें नये उलण्याची चाली ।
ली तुका बोले ॥ ३ ॥

जळो आतां नांव रूप । माझे पाप गांठीचें ॥ धृ० ॥ संतांचिया चरण-

रजे । उतरू ओझे मातीचें ॥ १ ॥ लढकियाचा अभिमान । होता सीण पाववित
॥ २ ॥ तुका ह्मणे अरूपीचें । सुख साचें निनावें ॥ ३ ॥

॥ १४०९ ॥ निहा स्तुति करवी पोट । सोंग हाखवी बोभाट ॥ धू० ॥ जटा राख
विटंबना । धीर नाही क्षमा मना ॥ १ ॥ शृंगारिलें मठें । जीवेंविण जैसे कुडें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे रागें । भलतें चावळें वाडगें ॥ ३ ॥

॥ १४१० ॥ भिक्षापत्र अवलंबणें । जळो जिणें लाजिरवाणें । ऐसियासी नारायणें ।
उपेक्षीजे सर्वथा ॥ धू० ॥ देवापार्थी नाही भाव । भक्ति वरी वरी वाव । समर्पिला जीव ।
नाहीं तो हा व्यभिचार ॥ १ ॥ जगा घालावें सांकडें । हीन होउनी बापुडें । हेंचि
अभाग्य रोकडें । मूळ आणि विश्वास ॥ २ ॥ काय न करी विश्वंभर । सत्य करितां
निर्धारि । तुका ह्मणे सार । वृढ पाय धरावे ॥ ३ ॥

॥ १४११ ॥ भावबळें विष्णुदास । नाही नाश पावत ॥ धू० ॥ योगभाग्यें घरा येती ।
सर्व शक्ति चालत ॥ १ ॥ पित्याचें जें काय धन । पुत्रा कोण वंचील ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
कडे बैसों । तणें असों निर्भर ॥ ३ ॥

॥ १४१२ ॥ कोरड्या गोष्टी चटक्या बोल । शिकल्या सांगे नाही ओल ॥ धू० ॥
कोण याचें मना आणी । ऐकों कार्नी नाइकोनी ॥ १ ॥ धरोधरी सांगती ज्ञान । भूस
सिणें कांडिती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आपुल्या मती । काय रिती पोकळें ॥ ३ ॥

॥ १४१३ ॥ नव्हतियाचा सोस होता । झडो आतां पदर ॥ धू० ॥ देखणें तें देखि-
वेलें । आतां भलें साक्षित्वें ॥ १ ॥ लाभें कळों आली हानी । राहों दोन्ही निराळी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे एकाएकी । हा कां लोकीं पसारा ॥ ३ ॥

॥ १४१४ ॥ सोसें वाडे दोष । जाला न पालटे कस ॥ धू० ॥ ऐसें बरवें वचन ।
करितां तें नारायण ॥ १ ॥ असे प्रारब्ध नेमें । श्रमचि उरे श्रमें ॥ २ ॥ सुख देते शांती
तुका ह्मणे धरितां चिर्ती ॥ ३ ॥

॥ १४१५ ॥ काय शरीरापें काम । कृपा साधावया सप्रेम । उचिताचे धर्म । भागा
अगळे ते करूं ॥ धू० ॥ हेईन हाक नारायणा । तें तों नाकळे बंधना । पंढरीचा राणा ।
आइकोन धावेल ॥ १ ॥ सातांपांचांचें गोठलें । प्रारब्धें आकारलें । आतां हें संचलें ।
असो भोगा सांभाळी ॥ २ ॥ फावली ते बरवी संधी । सावधान करूं बुद्धी । तुका ह्मणे
मर्धी । कोठें नेचें विसावा ॥ ३ ॥

॥ १४१६ ॥ न लगे देशकाळ । मंत्रविधानें सकळ । मनचि निश्चळ । करुनि करुणा
भाकारी ॥ धू० ॥ येतो बैसलिया ठया । आसनें व्यापी देवराया । निर्मळ ते काया ।
अधिष्ठान तयाचें ॥ १ ॥ कल्पनेचा साक्षी । तरि आदर्शचि लक्षी । आवडीनें भक्षी ।
कोरडें धान्य मटमटां ॥ २ ॥ घेणें तरि भाव । लक्षी दासांचा उपाव । तुका ह्मणे जीव ।
जीवीं मेळविल अमनंत ॥ ३ ॥

॥ १४१७ ॥ नाहीं आलें भक्तिसुख अनुभवा । तो मी ज्ञान देवा काय करूं ॥ धू० ॥
नसावें जी तुझी कांहीं निश्चितीनें । माझिया वचनें अभेदाच्या ॥ १ ॥ एकाएकी मन

नेही समाधान । हेखिल्या चरण वांचूनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वाचा सुणीं लांचावली ।
न राहे उगली मौन्य मज ॥ ३ ॥

॥ १४१८ ॥ मागतां विभाग । कोठें लपाल जी मग ॥ धू० ॥ संत साक्षी या वचना ।
व्यांसी ठाऊकिया खुणा ॥ १ ॥ होईन धरणेकरी । मग मी रिघों नेहीं बाहेरी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे मी अक्षर । तुज देवपणाचा भार ॥ ३ ॥

॥ १४१९ ॥ मिटवण्याचे धनी । तुह्मी व्यवसाय जर्नी ॥ धू० ॥ कोण पडे ये
लिगार्डी । केली तैसीं उगवा कोडीं ॥ १ ॥ केले सांगितले काम । दिले पाळूनियां धर्म
॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां । असो तुमचें तुमचे माथां ॥ ३ ॥

॥ १४२० ॥ समर्पिली वाणी । पांडुरंगी घेते धणी ॥ धू० ॥ पूजा होते मुक्ताफळीं ।
रस ओविया मंगळीं ॥ १ ॥ धार अखंडित । ओष चालियेला नित्य ॥ २ ॥ पूर्णाहुति
जीवें । तुका घेऊनि ठेला भावें ॥ ३ ॥

॥ १४२१ ॥ अवघाचि आकार घ्रासियेला काळें । एकचि निराळें हरीचें नाम
॥ धू० ॥ धरुनि राहिलों अविनाश कंठीं । जीवन हें पोटीं सांठविलें ॥ १ ॥ शरीरसंपत्ति
मृगजळभान । जाईल नासोन खरें नव्हे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां उपाधीच्या नांवें ।
आणियेला देवें वीट मज ॥ ३ ॥

॥ १४२२ ॥ बोलणेंचि नाहीं । आतां देवाविण कांहीं ॥ धू० ॥ एकसरें केला नेम ।
देवा दिले क्रोध काम ॥ १ ॥ पाहेन ते पाय । जोंवरि हे दृष्टि धाय ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मनें ।
हेचि संकल्प वाहाणें ॥ ३ ॥

॥ १४२३ ॥ येथूनियां ठाव । अवघे लक्षायाचे भाव ॥ धू० ॥ उंची देवाचे चरण ।
तेथें जालें अधिष्ठान ॥ १ ॥ आघातावेगळा । असे ठाव हा निराळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
स्थळ । धरुनि राहिलों अचळ ॥ ३ ॥

॥ १४२४ ॥ भरला हिसे हाट । अवधी वाढली खटपट । संचिताचे वाट । वाटाऊनि
फांकती ॥ धू० ॥ भोगा ऐसे टायाठाव । कर्मा त्रिविधाचे भाव । द्रष्टा येथें देव । विर-
हित संकल्पा ॥ १ ॥ दिला पाडूनियां धडा । पापुण्यांचा निवाडा । आचरती गोडा ।
आचरणें आपुलाच्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पराधीन । जालीं ओढलिया ऋणें । तुदती
बंधनें । जरि देवा आळविते ॥ ३ ॥

॥ १४२५ ॥ आला भागासी तो करी वेवसाव । परि राहो भाव तुझ्या पार्थी ॥ धू० ॥
काय चाले तुह्मीं बांधलें हातारा । वाहिलिया भारा उसंतितों ॥ १ ॥ शरीर तें करी शरी-
राचे धर्म । नको देऊं मर्म चुकों मना ॥ २ ॥ चळण फिरवी ठाव बहुवस । न घडो
आळस चिंतनाचा ॥ ३ ॥ इंद्रियें करोत आपुले व्यापार । आवडीसी थार देईं पार्थी
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे नको देऊं काळा हातीं । येतां काकुळती ह्मणवूनी ॥ ५ ॥

॥ १४२६ ॥ आह्मां अवघें भांडवल । येथें विहल एकला ॥ धू० ॥ कायावाचामनो-
भावें । येथें जीवें वेचलों ॥ १ ॥ परतें कांहीं नेणें दुजें । तत्त्वबीजें पाऊलें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे संतसंगें । येणें रंगें रंगलों ॥ ३ ॥

॥ १४२७ ॥ साहोनियां टोले उरवावें सार । मग अंगिकार खऱ्या मोलें ॥ धू० ॥
भोगाचे सांभाळीं घावें कळिवर । संचिताची थार मोडूनियां ॥ १ ॥ महत्त्वाचे ठायीं
भोगावी अग्रतिष्ठा । विटवावें नटां पंचभूतां ॥ २ ॥ तुका ह्याने मग कैचा संवसार ।
जयाचा आदर तेंचि व्हावें ॥ ३ ॥

॥ १४२८ ॥ निवैर होणे साधनाचें मूळ । खेर ते विव्हाळ सांडीमांडी ॥ धू० ॥ नाही
चालें येत सोंगसंपादणी । निवडे अवसानीं शुद्धाशुद्ध ॥ १ ॥ त्यागा नांव तरी निर्विष-
यवासना । कार्यकारणा पुरते विधी ॥ २ ॥ तुका ह्याने राहें चितनीं आवडी । येणें नांव
जोडी सत्यत्वेंशीं ॥ ३ ॥

॥ १४२९ ॥ पशु ऐसे होती ज्ञानी । चर्वणीं या विषयांचे ॥ धू० ॥ ठेवूनियां लोभीं
लोक । जाला क्षोभ आलम्बी ॥ १ ॥ केला आणिकां वाढी पाक । खाणें ताक मूर्खासी
॥ २ ॥ तुका ह्याने मोठा पात । वाताहात हा देह ॥ ३ ॥

॥ १४३० ॥ कां जी धरिलें नाम । तुझी असोनी निष्काम ॥ धू० ॥ कोणां सांगतसां
ज्ञान । ठकाठकीचें लक्षण ॥ १ ॥ आवडीनें नाचें । आहे तरी पुढें साचें ॥ २ ॥ तुका
ह्याने प्रेम । नाही भंगायाचें काम ॥ ३ ॥

॥ १४३१ ॥ खरें बोले तरी । फुकासार्थी जोडे हरी ॥ धू० ॥ ऐसे फुकाचे उपाय ।
सांडूनियां वांटां जाय ॥ १ ॥ पर उपकार । एका वचनाचा फार ॥ २ ॥ तुका ह्याने मळ ।
मनें सांडितां झीतळ ॥ ३ ॥

॥ १४३२ ॥ दया क्षमा शांती । तेथें देवाची वसती ॥ धू० ॥ पावे धांवोनियां घरा ।
राहें धरोनियां थारा ॥ १ ॥ कीर्तनाचे वाटे । बराडिया ऐसा लोटे ॥ २ ॥ तुका ह्याने
घडे । पूजा नामें देव जोडे ॥ ३ ॥

॥ १४३३ ॥ शिष्याची जो नेचे सेवा । मानी देवासारखें ॥ धू० ॥ त्याचा फळे
उपदेश । आणिकां दोष उफराटे ॥ १ ॥ त्याज्जें खरें ब्रह्मज्ञान । उदासीन देहभार्यां ॥ २ ॥
तुका ह्याने सत्य सांगें । येत रागें येती ते ॥ ३ ॥

॥ १४३४ ॥ माझी मेलीं बहुवरी । तूं कां जैसा तैसा हरी ॥ धू० ॥ विठो कैसा
वांचलासी । आतां सांग मजपाशीं ॥ १ ॥ तुज देखतांचि माझा । बाप गेला आज्ञा
पणजा ॥ २ ॥ आह्मां लागलेसे पाठी । बालत्व तारुण्य काठी ॥ ३ ॥ तुज फावलें तें मागें ।
कोणी नसतां वाहिलगें ॥ ४ ॥ तुका ह्याने तुझ्या अंगीं । मज देखिल लागलीं अवधीं ॥ ५ ॥

॥ १४३५ ॥ आणीक कोणाचा न करीं मी संग । जेणें होय भंग माझ्या चित्ता
॥ धू० ॥ विडल्रवांचुनि आणीक जे वाणी । नाइकें मी कानीं आपुलिया ॥ १ ॥ समा-
धानासार्थी बोलावी हे मात । परि माझे चित्त नाहीं कोटें ॥ २ ॥ जिवाहूनि मज तेंचि
आवडती । आवडे ज्या चित्तीं पांडुरंग ॥ ३ ॥ तुका ह्याने माझे तोचि जाणे हित ।
आणिकांच्या चित्त नेदीं बोला ॥ ४ ॥

॥ १४३६ ॥ आशा हे समूळ खाणोनी काढावी । तेव्हांचि गोसावी व्हावें तेणें
॥ धू० ॥ नाहीं तरि सुखें असावें संसारीं । फजिती दुसरी करूं नये ॥ १ ॥ आशा मारू-

नियां जयवंत व्हावें । तेव्हांचि निघावें सर्वांतुनी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जरी योगाची तांतडी । आशेची बीबुडी करी आधीं ॥ ३ ॥

॥ १४३७ ॥ निघावत भाव भक्तांचा स्वधर्म । निर्धार हें वर्म चुको नये ॥ धू० ॥ निष्काम निश्चळ विह्वली विश्वास । पाहों नये वास आणिकांची ॥ १ ॥ तुका ह्मणे ऐसा कोणे उपेक्षिला । नाही ऐकिला ऐसा कोणी ॥ २ ॥

॥ १४३८ ॥ नामाचें चितन प्रगट पसारा । असाल तें करा जेथें तेथें ॥ धू० ॥ सोडविल माझा स्वामी निश्चयेसी । प्रतिज्ञा हे दासी केली आझी ॥ १ ॥ गुण दोष नाही पाहात कीर्तनी । प्रेमें चक्रपाणी वश्य होय ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कडु वाटतो प्रपंच । रोकडे रोमांच कंठ राटे ॥ ३ ॥

॥ १४३९ ॥ नाम ह्मणतां मोक्ष नाही । ऐसा उपदेश करिती कांहीं । बधिर व्हावें त्याचे ठायीं । वृष्ट वचन वाक्य तें ॥ धू० ॥ जयाचे राहिले मानसी । तेचि पावले तयासी । चांचपडतां मेलीं पिसीं । भलतैसीं वाचाळें ॥ १ ॥ नवविधीचा निषेध । जेणें मुखें करिती वाद । जन्मा आले निघ । शूकरयाती संसारा ॥ २ ॥ काय सांगों देवां देवां । आठव नाही चांडाळा । नामासाठी बाळा । क्षीरसागरी कोडितें ॥ ३ ॥ आपुलिया नामासाठी । लागे शंखासुरापाठी । फोडोनियां पोटी । वेद चारी कोडिले ॥ ४ ॥ जगी प्रसिद्ध हे बोली । नामें गणिका तारिली । आणिकेही उद्धरिली । पातकी महादोषी ॥ ५ ॥ जे हे पवाडे गर्जती । नाम प्रल्हादाच्या चित्तीं । जळतां कुडतां घातीं । राखे हातीं विषाचे ॥ ६ ॥ काय सांगों ऐशीं किती । तुका ह्मणे नामख्याती । नरकाप्रति जाती । निषेधिती तीं एकें ॥ ७ ॥

॥ १४४० ॥ किती या काळाचा सोसावा वळसा । लागला सरिसा पाठोवार्डी ॥ धू० ॥ लक्ष चौन्याशीची करा सोडवण । रिधा या शरण पांडुरंगा ॥ १ ॥ उपजल्या पिंडा मरण सांगातें । मरतें उपजतें सर्वेचि तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माळ गुंतली राहाटी । गाडग्याची सुटी फुटलिया ॥ ३ ॥

॥ १४४१ ॥ गासी तरि एक विह्वलचि गाई । नाही तरि ठायीं राहें उगा ॥ धू० ॥ अहैती तो नाही बोलाचें कारण । जाणीवेचा भ्रम करिती वायां ॥ १ ॥ तुका ह्मणे किती करावीं फजिती । लाज नाही चित्तीं निलाजिरा ॥ २ ॥

॥ १४४२ ॥ जयाचिये वाचे नये हा विह्वल । त्याचे मज बोल नावडती ॥ धू० ॥ शत्रु तो म्यां केला न ह्मणे आपुला । जो विन्मुख विह्वला सर्वभावे ॥ १ ॥ जयासीं नावडे विठोबाचें नाम । तो जाणा अधम तुका ह्मणे ॥ २ ॥

॥ १४४३ ॥ आह्मांसी तो नाही आणिक प्रमाण । नामासी कारण विठोबाच्या ॥ धू० ॥ घालूनियां कास करितों कैवाड । वागों नेरीं आड कळिकाळासी ॥ १ ॥ अबद्ध वांकडे जैशातैशा परी । वाचे हरि हरि उच्चारारवें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मां सांपडले निज । सकळां हें बीज पुराणांचें ॥ ३ ॥

॥ १४४४ ॥ जीव तोचि देव भोजन ते भक्ती । मरण तेचि मुक्ति पाताराणी

॥ धृ० ॥ पिंडाच्या पोषकां नागविलें जन । लटिकें पुराण केले वेद ॥ १ ॥ मना आला तैसा करिती विचार । झणती संसार नाही पुन्हा ॥ २ ॥ तुका झणे पाठी उडती यम-
दंड । पापपुण्य लंड न विचारिती ॥ ३ ॥

॥ १४४५ ॥ भक्तांचा महिमा भक्तचि जाणती । दुर्लभ या गति आणिकांसी ॥ धृ० ॥ जाणोनी नेणते जाले तेणें सुखें । न बोलोनि मुखें बोलताती ॥ १ ॥ अभेदुनि भेद राखि-
येला अंगी । वाढावया जर्गी प्रेमसुख ॥ २ ॥ टाळ घोष कथा प्रेमाचा सुकाळ । मूढ लोकापाळ तरावया ॥ ३ ॥ तुका झणे हें तो आहे तयां ठावें । जिहीं एक्या भावें जाणीतलें ॥ ४ ॥

॥ १४४६ ॥ आशा तृष्णा माया अपमानाचें बीज । नासिलिया पृथ्व होइजेतें ॥ धृ० ॥ अधीरासी नाही चालों जातां मान । दुर्लभ दर्शन धीर त्याचें ॥ १ ॥ तुका झणे
नाहीं आणिकांसी बोल । वांयां जाय मोल बुद्धीपाशी ॥ २ ॥

॥ १४४७ ॥ चिंतनें सरे तो धन्य जाणा. काळ । सगळ मंगळ मंगळाचें ॥ धृ० ॥ संवसारहिंधु नाही हरिदासां । गर्भवास कैसा नेणती ते ॥ १ ॥ जनवन ऐसे कृपच्या
सागरें । दाटला आभारें पांडुरंग ॥ २ ॥ तुका झणे देवा भक्तांचें बंधन । दाखविलें भिन्न
परि एक ॥ ३ ॥

॥ १४४८ ॥ मोक्षाचें आह्वांसी नाही अवघड । तो असे उघड गांठोळीस ॥ धृ० ॥ भक्तीचे सोहळे होतील जीवासी । नवल तेविशीं पुरवितां ॥ १ ॥ ज्याचें श्यासी देणें
कोणतें उचित । मादूनियां हित घेतों सुख ॥ २ ॥ तुका झणे सुखें देई संवसार । आवडीसी यार करीं माझे ॥ ३ ॥

॥ १४४९ ॥ चिंतनासी न लगे वेळ । सर्व काळ करावें ॥ धृ० ॥ सदा वाचे नारा-
यण । तें वदन मंगळ ॥ १ ॥ पढिये सर्वोत्तम भाव । येथें वाव पसारा ॥ २ ॥ ऐसें उप-
देशी तुका । अवघ्या लोकां सकळां ॥ ३ ॥

॥ १४५० ॥ अंतराय पडे गोविंहीं अंतर । जो जो घ्यावा भार तोचि बाधी ॥ धृ० ॥ बैसलिये ठायीं आठवीन षाय । पाहीन तो ठाय तुझा देवा ॥ १ ॥ अखंड ते खंडे संक-
रुपी विकल्प । मनोजन्य पाप रज्जुसर्प ॥ २ ॥ तुका झणे विश्वी विश्वंभर वसे । राहों
ऐसें दशे सुखरूप ॥ ३ ॥

॥ १४५१ ॥ एकाचिया घाट्या टोके । एक फिके उपचार ॥ धृ० ॥ ऐसी सत्रे गोव-
ळिया । भाव तथा पढियंता ॥ १ ॥ एकाचें तें उच्छिष्ट खाय । एका जाय ठकवुनी ॥ २ ॥ तुका
झणे बहु सोपें । बहु रूपें अनंत ॥ ३ ॥

॥ १४५२ ॥ कोडे नाही अधिकार । गेले नर वांयां ते ॥ धृ० ॥ एका हें सोपें बर्म ।
न लगे अम चिंतना ॥ १ ॥ मृत्याचिये अंगीं छाये । उपायेचि खुंटतां ॥ २ ॥ तुका
झणे अवघे जन । येथें मन असों घ्या ॥ ३ ॥

॥ १४५३ ॥ ज्यानें ज्यानें जैसें ध्यावें । तैसें व्हावें कृपाळें ॥ धृ० ॥ सगुणनिर्मुणांचा
ठाव । विटे पाव धरियेले ॥ १ ॥ अवघें साकरेचें अंग । नये ध्येग निवडितां ॥ २ ॥ तुका
झणे जें जें करी । तें तें हरि भोगितां ॥ ३ ॥

आचरती कर्म । तेथें काळें कर्मधर्में ॥ धृ० ॥ खेळे गोवळियांसवें ।
वें साहावें ॥ १ ॥ यममुखें घांस । मंत्रपूजेसी उदास ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
हांही सवें करी ॥ ३ ॥

नामाचे पवाडे बोलती पुगणें । होऊनि कीर्तन तोचि डेला ॥ धृ० ॥
ठीं आगळा हा मंत्र । आवडीचे स्तोत्र सदा घोकी ॥ १ ॥ आगळें हे सार
। ब्रह्मकर्मानाम एक तुझे ॥ २ ॥ तिहीं त्रिभुवर्नी गमन नारदा । हातीं
म मुखीं ॥ ३ ॥ परिक्षिती मृत्यु सातां दिवसांचा । मुक्त जाला वाचा
॥ कोळियाची कीर्ति वाढली गहन । केलें रामायण रामा आर्धी ॥ ५ ॥
तुज ह्यणे वेद । तुका ह्यणे भेद नाही नांवा ॥ ६ ॥

भूतदयापरखें जया तथा परी । संत नमस्कारी सर्वभावे ॥ धृ० ॥
। गाचा धरीसील ताठा । तरी जासी वाटा यमपंथें ॥ १ ॥ हिग परिस मोहरा
ण । नव्हे परि जन संतां तैसी ॥ २ ॥ सरितां वाहाळां गंगे सागरा समान ।
अधम नाही ॥ ३ ॥ आणिक अमुप होती तारांगणें । रविशशिमानें लेखूं
का ह्यण नाही नरमता अंगीं । नव्हे तें फिरंगी कठिण लोह ॥ ५ ॥

। आणिक कांहीं मज नावडे मात । एका पंढरिनायावांचूनियां ॥ धृ० ॥
। आवडे कीर्तन । तें मज श्रवण गोड लागे ॥ १ ॥ तुका ह्यणे संत ह्यणोत
। परतें न मनी कांहीं ॥ २ ॥

देवा जाणीव गुंडून । येथें भावचि प्रमाण ॥ धृ० ॥ एका अनुसरल्या
जाणें पंढरिराज ॥ १ ॥ तर्कवितर्कासी । वाव न लगे सायासी ॥ २ ॥ तुका
। अवघा बोलती तो सीण ॥ ३ ॥

। येथें दुसरी न सेर आदी । देवा भेटी जावया ॥ धृ० ॥ तोचि ध्यावा
करुनि रिते कळिवर ॥ १ ॥ षडउर्मी हृदयांत । यांचा अंत पुरतुनी ॥ २ ॥
टे आस । तेथें वास करी तो ॥ ३ ॥

। मुक्त तो आशंका नाही जया अंगीं । बद्ध मोहोसंगी लज्जा चित
। पावे शांति धरुनि एकांत । दुःखी तो लोकांत दंभ करी ॥ १ ॥ तुका
डाच विचार । परि हे प्रकार नागचिती ॥ २ ॥

कार्ना धरी बोल बहुतांचीं मते । चाट व्यापरतें आणिक नाही ॥ धृ० ॥
वोढाळाचे परी । दंड पाठीवरी यमदूतां ॥ १ ॥ शब्दज्ञानी एक आपुलाल्या
वेदांत भिन्नभावे ॥ २ ॥ तुका ह्यणे एक भाव न धरिती । पडिली हे माती
॥ ३ ॥

। देवा ऐकें हे विनंती । मज नको रे हे मुक्ती । तथा इच्छा गती । हेचि
॥ धृ० ॥ या वैष्णवांचे घरी । प्रेमसुख इच्छा करी । रिद्धिसिद्धि हारीं । कर
॥ १ ॥ नको वैकुंठीचा वास । भसे तथा सुखा नास । अद्भुत हा रस ।

कथाकाळी नामाचा ॥ २ ॥ माझ्या नामाचा महिमा । तुज न कळे रे भेषद्यामा । तुका
ह्मणे आह्मा । जन्म गोड यासाठी ॥ ३ ॥

॥ १४६३ ॥ न पूजां आणिकां वेशं न करीं त्यांची सेवा । न मनीं या केशवाविण
तुजें ॥ धू० ॥ काय उणें जालें मज तयापार्यां । तें मी मागों काई कवणासी ॥ १ ॥
आणिकाची कीर्ति नाइकें न बोलें । चाड या विद्वलेंविण नाही ॥ २ ॥ न पाहें लोचनीं
श्रीमुखावांचुनी । पंढरी सांडुनि न वजें कोटें ॥ ३ ॥ न करीं कांहीं आस मुक्तीचे
सायास । न भें संसारास येतां जातां ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे कांहीं व्हावें ऐसें जीवा । नाहीं
या केशवाविण तुजें ॥ ५ ॥

॥ १४६४ ॥ नव्हे खळवासी मताच पुरता । सत्याची हे सत्ता उपदेश ॥ धू० ॥
साक्षवेंसी मना आणावीं उत्तरे । परिपार्कीं खरें खोटें कळे ॥ १ ॥ नव्हे एकदेशी शब्द
हा उखता । ब्रह्मांडापुरता घेईल त्यासी ॥ २ ॥ तुका विनवणी करी जाणतियां । बहुमते
वांयां श्रमों नये ॥ ३ ॥

॥ १४६५ ॥ याचि नांवें दोष । राहे अंतरी किल्मिष ॥ धू० ॥ मना अंगी पुण्य पाप ।
शुभ उत्तम संकल्प ॥ १ ॥ बिजाऐसीं फळें । उत्तम कां अभंगळें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
चिन्त । शुद्ध करावें हे नित ॥ ३ ॥

॥ १४६६ ॥ कुशळ वक्ता नव्हे जाणीव श्रोता । राहे भाव चित्ता धरूनियां ॥ धू० ॥
धन्य तो जर्गी धन्य तो जर्गी । ब्रह्म तया अंगी वसतसे ॥ १ ॥ न धोवी तोंड न करी
अंधोळी । जपे सदाकाळीं रामराम ॥ २ ॥ जप तप ध्यान नेणे योग युक्ती । कृपाळु जो
भूतीं द्यावंत ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे होय जाणोनि नेणता । आवडे अनंता जीवाहूनी ॥ ४ ॥

॥ १४६७ ॥ काळाचिया सत्ता ते नाही घटिका । पंढरीनायका आठवितां
॥ धू० ॥ सदाकाळ गणना करी आयुष्याची । कथेचे वेळेची आज्ञा नाही ॥ १ ॥ या
कारणें माझ्या विठोबाची कीर्ती । आहे हे त्रिजगतीं थोर वाट ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जन्मा
आलियांचें फळ । स्मरावा गोपाळ तेंचि खरें ॥ ३ ॥

॥ १४६८ ॥ घोरोघरीं बहु जाले कवी । नेणे प्रसादाची चवी ॥ धू० ॥ लंडा भूष-
णांची चाड । पुढें न विचारी नाड ॥ १ ॥ काढावें आइतें । तेंचि जोडावें स्वहितें
॥ २ ॥ तुका ह्मणे कळे । परि होताती अंधळे ॥ ३ ॥

॥ १४६९ ॥ नये पाहों मुख मात्रागमन्याचें । तैसें अभक्ताचें शुरुपुत्रा ॥ धू० ॥
ह्मणुनि बरे धरितां एकांत । तेणें नव्हे घात भजनासी ॥ १ ॥ नये होऊं कदा निह-
काची भेटी । ज्या द्वैत पोटी चांडाळाच्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नका बोलों त्यासी गोष्टी ।
ज्याचिये वृष्टि पाप वाढे ॥ ३ ॥

॥ १४७० ॥ कथा करोनियां द्रव्य घेती देती । तयां अधोगति नरकवास ॥ धू० ॥
रवरव कुंभपाक भोगिती यातना । नये नारायणा करुणा त्यांची ॥ १ ॥ असिखड्गधारा
छेदिती सर्वांग । तप्तभूमी अंग लोळविती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तया नरक न चुकती ।
सांपडले हातीं यमाचिया ॥ ३ ॥

॥ १४७२ ॥ नाडकावे कार्नी तथाचे ते बोल । भक्तीविण फोल ज्ञान सांगे ॥ धृ० ॥ वाखाणी अद्वैत भक्तिभावेंविण । दुःख पावे सीण श्रोता वक्ता ॥ १ ॥ अहं ब्रह्म ह्यणोनि पाळीतसे पिंडा । नो बोलावें भांडा तथा सवें ॥ २ ॥ वेदब्राह्म लंड बोले जो पाषांड । त्याचें काळें तोंड संतांमध्ये ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे खंडी देवभक्तपण । वरिष्ठ त्याहूनि श्वपच तो ॥ ४ ॥

॥ १४७२ ॥ वेदविहित तुम्ही आडका हो कर्म । बोलतो तीं वर्म संतांपुढें ॥ धृ० ॥ चारी वर्ण जाले एकाचिये अंगी । पापपुण्य भार्गी विभागिलें ॥ १ ॥ प्रथम पाउलीं पावविला पंथ । आदि मध्य अंत भेद नाही ॥ २ ॥ आंबे बोरी वड बाभुळा चंदन । गुणागुणें भिन्न आग्नि एक ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे मन उन्नमन जो होय । तांवरि हे सोय विधि पाळीं ॥ ४ ॥

॥ १४७३ ॥ तीर्थांचें जें मूळ व्रतांचें जें फळ । ब्रह्म तें केवळ पंढरिये ॥ धृ० ॥ तें आह्मी देखिलें आपुल्या नयनीं । फिटलीं पारणीं डोळियांचीं ॥ १ ॥ जीवांचें जीवन सुखाचें सेजार । उभें कटीं कर ठेवूनियां ॥ २ ॥ जनाचा जनिता कृपेचा सागर । सीनां लोभापर दुष्टां काळ ॥ ३ ॥ सुरवरां चितनीं मुनिवरां ध्यानीं । आकार निर्गुणीं तेंचि असे ॥ ४ ॥ तुका ह्यणे नाही श्रुती आतुडलें । आह्मां सांपडलें गीतीं गातां ॥ ५ ॥

॥ १४७४ ॥ माझे मनोरथ पावविले सिद्धी । तईं पार्यां बुद्धि स्थिरावली ॥ धृ० ॥ समाधान जीव राहिला निश्चळ । गेली हळहळ स्मरणें हे ॥ १ ॥ त्रिविध तापाचें जालेसे रहन । सुखावले मन प्रेमसुखें ॥ २ ॥ महालाभ वाचे वसे पांडुरंग । अंगा अंगीं संग अखंडित ॥ ३ ॥ जीवनाचा जाला ओलावा अंतरीं । विश्व विश्वभरीं सामावले ॥ ४ ॥ तुका ह्यणे माप भरी आलें सिंगे ॥ धारबोळ गंगे पूर वाहे ॥ ५ ॥

॥ १४७५ ॥ कृपेचें उत्तर देवाचा प्रसाद । आनंदीं आनंद वाढवावा ॥ धृ० ॥ बहुतांच्या भाग्यें लागलें जाहाज । येथें आतां काज लवलाहे ॥ १ ॥ अलभ्य तें आलें सारावरी फुका । येथें आतां चुका न पाहिजे ॥ २ ॥ तुका ह्यणे जिन्हाश्रवणाच्या द्वारें । माप भरा बरें सिंगेवरी ॥ ३ ॥

॥ १४७६ ॥ पापपुण्यसुखदुःखाचीं मंडळें । एक एका बळें वाव घेती ॥ धृ० ॥ कव-तुक डोळां पाहिलें सकळ । नाचवितो काळ जीवांसी तो ॥ १ ॥ स्वर्गाचिया भोगें सरतां नरक । मागें पुढें एक एक रोन्ही ॥ २ ॥ तुका ह्यणे भय उपजलें मना । घेंई नारायणा कडिये मज ॥ ३ ॥

॥ १४७७ ॥ वचना फिरती अधम जन । नारायण तो नव्हे ॥ धृ० ॥ केला आतां अंगिकार । न मनीं भार समर्थ ॥ १ ॥ संसाराचा नाही पांग । देव सांग सकळ ॥ २ ॥ तुका ह्यणे कीर्त वाणूं । मथें नाणूं संकल्प ॥ ३ ॥

॥ १४७८ ॥ कथा करोनियां मोल ज्यापें घेती । तेही सोचे जाती नरकामध्यें ॥ धृ० ॥ ब्रह्म पूर्ण करा ब्रह्म पूर्ण करा । अखंड स्मरा रामराम ॥ १ ॥ मधुरवाणीच्या नका पडों

भरी । जाल यमपुरी भोगावया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करी ब्रह्मांड ठेंगणें । हात पसरी जिणें धिग त्याचें ॥ ३ ॥

॥ १४७९ ॥ गोड नांवे क्षीर । परि साकरेचा धीर ॥ धू० ॥ तैसें जाणा ब्रह्मज्ञान । बापुडें तें भक्तीविण ॥ १ ॥ रुचि नेरी अन्न । ज्यांत नसतां लवण ॥ २ ॥ अंधळ्याचे श्रम । शिकविल्याचेंचि नाम ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तारा । नांवे तंबुच्याच्या सारा ॥ ४ ॥
॥ १४८० ॥ नम्र जाला भूतां । तेणें कोंडिलें अनंता ॥ धू० ॥ हेंचि शूरत्वाचें अंग । हरि आणिला श्रीरंग ॥ १ ॥ अवघा जाला पण । लवण सकळां कारण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पाणी । पाताळ तें परि खणी ॥ ३ ॥

॥ १४८१ ॥ आपल्या महिमानें । धातु परिसें केलें सोनें ॥ धू० ॥ तैसें न मनीं माझे आतां । गुणदोष पंढरनाथा ॥ १ ॥ गांवाखालील वाहाळ । गंगा न मनीं अमंगळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माती । केली कस्तुरीनें सरती ॥ ३ ॥

॥ १४८२ ॥ आशाबद्ध वक्ता । भय श्रोतियाच्या चित्ता ॥ धू० ॥ गातां तेंचि नाही ठावें । तोंड वासी कांहीं थावें ॥ १ ॥ जालें लोभाचें मांजर । भीक मागे दारोदार ॥ २ ॥ माप आणि गोपी । तुका ह्मणे रितीं वींन्ही ॥ ३ ॥

॥ १४८३ ॥ तक्र शिष्या मान । दुग्धा ह्मणे नारायण ॥ धू० ॥ ऐसीं ज्ञानार्थी डोबडें । आशा विदंबिलीं मुढें ॥ १ ॥ उपदेश तो जगा । आपण सावळा इतका मांगा ॥ २ ॥ रसनाशिभाचे अंकित । तुका ह्मणे वरदळ स्फीत ॥ ३ ॥

॥ १४८४ ॥ ब्रह्मचारी धर्म घोकावें अक्षर । आश्रमीं विचार षट्कर्में ॥ धू० ॥ वान-प्रस्थ तरी संयोगी वियोग । सन्यास तो त्याग संकल्पाचा ॥ १ ॥ परम हंस तरी जाणें सहज वर्म । येथें याती धर्म कुळ नाही ॥ २ ॥ बोलें वर्म जो चाले या विरहित । तो जाणा पतित श्रुति बोले ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कांहीं नाही नेमाविण । मोकळा तो सीण दुःख पावे ॥ ४ ॥

॥ १४८५ ॥ आढी क्षेत्रींचे सन्यासी । वेदभरित हृषिकेशी । नाहीं केली ऐशी । आशाकामबोहरी ॥ धू० ॥ आलें अयाचित अंगा । सहज ते आढ्यां भागा । दाता पांडुरंगा । ऐसा करितां निश्चिती ॥ १ ॥ वंड धरिला वंडायमान । मुळीं मुंडिलें मुंडण । बंसी बंद कौपिन । बहिरवास औठडें ॥ २ ॥ काळें साधियेला काळ । मन करुनि निश्चळ । लौकिकीं विदाळ । धरुनि भसों एकांत ॥ ३ ॥ कार्यकारणाची चाली । वाचा-वाचत्वें नेमिली । एका नेमें चाली । स्वरूपींच राहाणें ॥ ४ ॥ नव्हे वेपधारी । तुका आहाच वरवरी । आहे तैसीं बरीं । खडें निवडितों वेदांचीं ॥ ५ ॥

॥ १४८६ ॥ निर्वाहापरतें अन्न आच्छादन । आश्रमासी स्थान कोपी गुहा ॥ धू० ॥ कोठेही चित्तासी नसावें बंधन । हृदयीं नारायण सांठवावा ॥ १ ॥ नये बोलों फार बैसों जनामधीं । सावधान बुद्धि इंद्रियें रमी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे घडी घडीनें साधावी । त्रिगुणांची गोवी उगवूनि ॥ ३ ॥

॥ १४८७ ॥ जैसीं तैसीं तरी । शरणागतें तुझी हरी ॥ धू० ॥ आतां न पाहिजे केलें ।

।।पुलें ॥१॥ शुद्ध नाही चित्त । परि झणावितो भक्त ॥ २ ॥ मज कोण पुसे
।।गं तुझे तुका ॥ ३ ॥

नाशवंत देह नासेल हा जाणा । कां रे उच्चाराना वाचे नाम ॥ धृ० ॥
३ कोव्यान हे कोटी । नाम हे वैकुंठी बैसविले ॥ १ ॥ नामापरतें सार
।। तें कां तुझी मनी आठवाना ॥ २ ॥ तुका झणे नाम वेदांसी आगळें ।
३ फुकासाठी ॥ ३ ॥

आळवितां बाळें । मातेतें सुख आगळें ॥ धृ० ॥ द्यावें आवडी भातुकें ।
तुकें ॥ १ ॥ लेववून अळंकार । वृष्टि करावी सादर ॥ २ ॥ आपुलिये परीं ।
वंदी ॥ ३ ॥ नेदी लागो दिठी । उचलोनी लावी कंठी ॥ ४ ॥ तुका झणे
ध्या वो पश्चानाभा ॥ ५ ॥

। तप तीर्थ दान व्रत आचरण । गातां हरिगुण वारूं नये ॥ धृ० ॥ कोटि
।।टुली पाहाती । त्या तथा घडती ब्रह्महत्या ॥ १ ॥ आपुलिया पापें न सुटे
गा काळें ऐसें निस्तरल ॥ २ ॥ व्हावें साह्य तथा न घालावें भय । फुका-
भ घात ॥ ३ ॥ तुका झणे हित माना या वचना । सुख दुःख जाणा साधे

। देवासाठी जाणा तथासीच आटी । असेल ज्या गांठी पुण्यराशी ॥ धृ० ॥
।। बळें वाराणसी । गेला आला त्यासी अर्ध पुण्य ॥ १ ॥ कथे निद्राभंग
।। तया सुखा धणी पार नाही ॥ २ ॥ यागी ऋण द्यावें द्यावें सुख लाही ।
नाहीं उभयतां ॥ ३ ॥ तुका झणे वर्म जाणोनी करावें । एक न घालावें
॥

। अभिमाजी पडे धातू । लीन होऊनि राहे आंतू । होय शुद्ध नपवे घातू ।
॥ धृ० ॥ बाह्यरंगाचें कारण । मिथ्या अवघेचि भाषण । गर्व ताटा हे
।। सर्वे वाहातसे ॥ १ ॥ पुरे मातलिया नदी । लव्हा नांदे जीवनसंधी । वृक्ष
।। परि तो कधी भंगना ॥ २ ॥ हस्ती परदळा जो भंगी । तथा पार्या न
।। ण जाय संगी । पाणोवाणी तयेच्या ॥ ३ ॥ पिडितां घेणें वरि सैरा । तथा
।। वंशा काय तगती गारा । तथा धारा होउनी ॥ ४ ॥ लीन हीन हेंचि सार ।
।। पार । बुडे माथां भार । तुका झणे वाहोनी ॥ ५ ॥

आढी वीर जुंझार । करूं जमदाडे मार । तापटिले भार । मोड जाला
॥ ० ॥ जाला हाहाकार । आले हांकीत जुंझार । शंखचक्रांचे शृंगार । कंठी
॥ १ ॥ रामनामांकित बाण । गोपी लाविला चंदन । झळकती निशाणे ।
।। तका ॥ २ ॥ तुका झणे काळ । जालों जिकोनी निश्चळ । पावला सकळ ।
।। भामचा ॥ ३ ॥

। आशाबद्ध तो जगाचा हास । पूज्य तो उदास सर्वजना ॥ धृ० ॥ आहे
।।पुले हाती । आणिकां ठेवती काय बोल ॥ १ ॥ जाणतिया पाठी लागला

उपाध । नेणतां तो सिद्ध भोजनासी ॥ २ ॥ तुका ह्याने भय बांधलेसें गांठी । चोर लागे पाठी दुम तया ॥ ३ ॥

॥ १४९५ ॥ आणिकांसी तारी ऐसा नाही कोणी । धड तें नासोनि भलता दाकी ॥ धु० ॥ सोनें शुद्ध होतें अविट तें धरीं । नासिलें सोनारीं अळंकारीं ॥ १ ॥ ओल शुद्ध काळी काळें जिरें बीज । कैचें लागे निज हाता तथें ॥ २ ॥ एक गहू करिती अनेक प्रकार । सांजा दिवसां क्षीर घुगरिया ॥ ३ ॥ तुका ह्याने विषा रुचि एका हातीं । पाधानी नासिती नवनीत ॥ ४ ॥

॥ १४९६ ॥ वाटे या जनाचें थोर वा आश्चर्य । न करिती विचार कां हिताचा ॥ धु० ॥ कोण सम ऐसा आहे याचे पोटी । येईल शेवटीं कोण कामा ॥ १ ॥ काय मानूनियां राहिलें निश्चिती । काय जाब देती यमवृतां ॥ २ ॥ कां हीं विसरलीं मरण बापुडी । काय यांसी गोडी लागलीसे ॥ ३ ॥ काय हातीं नाही करील तयासी । काय जालें यासी काय जाणें ॥ ४ ॥ कां हीं नाटविती देवकीनंदना । सुदाया बंधनापासूनियां ॥ ५ ॥ काय मोल यासी लागे धन वित्त । कां हें यांचें चित्त घेत नाही ॥ ६ ॥ तुका ह्याने कांहीं भोगितील खाणी । कां त्या चक्रपाणीं विसरलीं ॥ ७ ॥

॥ १४९७ ॥ काय एकां जालें तें कां नाही ठावें । काय हें सांगावें काय म्हूण ॥ धु० ॥ देखतील डोळां ऐकतील कानीं । बोलिलें पुराणीं तेंही ठावें ॥ १ ॥ काय हें शरीर साच की जाणार । सकळ विचार जाणती हा ॥ २ ॥ कां हें कळों नये आपुलें आपणा । बाळव तारुण्य वृद्धदशा ॥ ३ ॥ कां हें आवडलें प्रियापुत्रधन । काय कामा कोण कोणा आलें ॥ ४ ॥ कां हें जन्म वांथां घातलें उत्तम । कां हे रामराम न झणती ॥ ५ ॥ काय भुली यांसी पडली जाणतां । देखती मरतां आणिकांसी ॥ ६ ॥ काय करिती हे शून्य-लिया काळें । तुका ह्याने बळें वज्रपार्श्वी ॥ ७ ॥

॥ १४९८ ॥ जुंझार ते एक विष्णुदास जर्गी । पापपुण्य अंगीं नातळे त्यां ॥ धु० ॥ गोविंद आसनीं गोविंद शयनीं । गोविंद त्यां मनीं बैसलासे ॥ १ ॥ ऊर्ध्व पुंजु भाळीं कंठीं शोभे माळ । कांपिजे कळिकाळ तया भेणें ॥ २ ॥ तुका ह्याने शंखचक्रांचें शृंगार । नामामृतसार मुखामाजी ॥ ३ ॥

॥ १४९९ ॥ जेणें नाही केलें आपुलें स्वहित । पुढिलांचा घात इच्छितसे ॥ धु० ॥ संचितासी जाय मिळोनियां खोडी । पतनाचे ओढीवरी हांव ॥ १ ॥ बांधलें गांठी तें लागलें भोगावें । ऐसियासी देवें काय कीजे ॥ २ ॥ तुका ह्याने जया गांवां जाणे जया । पुसोनियां तया वाट चाले ॥ ३ ॥

॥ १५०० ॥ मानी भक्तांचे उपकार । ऋणीया ह्याणवी निरंतर । केला निर्गुणीं आकार । कीर्त मुखें वर्णितां ॥ धु० ॥ ह्याणोनि जया जे वासना । ते पुरवितो पंढरिराणा । जाला भक्तांचा आदणा । ते उपकार फेडावया ॥ १ ॥ अंबऋषीकारणें । जन्म घेतले नारायणें । एवढे भक्तीचें लहणें । दास्य करी हा दासाचें ॥ २ ॥ ह्याणियें करितां शंका न धरी । रक्षापाळ बळिच्या द्वारीं । भक्तीचा आभासी । रीग न पुरे जावया ॥ ३ ॥

अर्जुनाचे रथवारू । ते वागवी सर्वेश्वरू । एवढे भक्तीचे उपकारू । मार्गे मार्गे हिंडतसे
॥ ४ ॥ पुंडलिकाचे द्वारी । सम पाउलीं विदेवरी । न वजे कट करी । धरुनि तेथें
राहिला ॥ ५ ॥ भावभक्तीचा अंकित । नाम साजे दिनानाथ । ह्यणोनि राहिला निवांत ।
तुका चरण धरोनी ॥ ६ ॥

॥ १५०१ ॥ सांगों जाणती शकुन । भूत भविष्य वर्तमान ॥ धू० ॥ त्यांचा
आह्मांसी कटाळा । पाहों नावडती डोळां ॥ १ ॥ रिद्धिसिद्धीचे साधक । वाचासिद्ध
होती एक ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाती । पुण्यक्षयें अधोगती ॥ ३ ॥

॥ १५०२ ॥ ठाकलोंसें द्वारी । उभें याचक भिकारी ॥ धू० ॥ मज भीक कांहीं देवा ।
प्रेमभातुके पाठवा ॥ १ ॥ याचकाचा भार । नये घेऊं येरझार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सान ।
सेवा घेतल्यावांचुन ॥ ३ ॥

सदाशिवावर.

॥ १५०३ ॥ काय धर्म नीत । तुह्मां शिकवावें हित ॥ धू० ॥ अवघें रचियेलें
हेळा । लीळा ब्रह्मांड सकळा ॥ १ ॥ नाम महादेव । येथें निवडला भाव ॥ २ ॥
तुका ह्मणे वेळे । माझे तुह्मां कां न कळे ॥ ३ ॥

॥ १५०४ ॥ भांडावें तें गोड । पुरे सकळही कोड ॥ धू० ॥ ऐसा घरींचा या मोळा ।
ठावा निकटां जवळां ॥ १ ॥ हाक देतां शरी । येती जवळी सामोरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
शिवें । मागितलें हातीं द्यावें ॥ ३ ॥

॥ १५०५ ॥ ऐसें कां जालें तें मजही न कळे । कीर्तनाचे रळेपळे जर्गी ॥ धू० ॥
कैसें तुह्मां देवा वाटतसे बरे । संतांची उत्तरे लाजाविली ॥ १ ॥ भाविकां कंदक करि-
ताती पीडा । हा तंव रोकडा अनुभव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाम निर्वाणीचा बाण । याचा
अभिमान नाही तुह्मां ॥ ३ ॥

॥ १५०६ ॥ तुह्मी बैसलेती निर्गुणाचे खोळे । आह्मां कां हे डोळे कान दिले ॥ धू० ॥
नाइकवे तुह्मी अपकीर्ति देवा । अन्हेरली सेवा न देखवे ॥ १ ॥ आपुले पोटीं तों राखि-
यला वाव । आह्मांसी कां भाव अल्प दिला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दुःखीं असें हे कळों द्या ।
पुढिलिया धंद्या मन नेघे ॥ ३ ॥

॥ १५०७ ॥ सांगें छंदें कांहीं । देव जोडे ऐसें नाही ॥ धू० ॥ सारा अवघें गाबाळ ।
डोळ्या आडील पडळ ॥ १ ॥ शुद्ध भावाविण । जो जो केला तो तो सीण ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे कळे । परि होताती अंधळे ॥ ३ ॥

॥ १५०८ ॥ अवघीं भूतें स्नाम्या आलीं । देखिलीं म्यां कै होती ॥ धू० ॥ विश्वास तो
खरा मग । पांडुरंगकृपेचा ॥ १ ॥ माझी कोणी न धरो शंका । हो कां लोकां निर्द्वंद्व
॥ २ ॥ तुका ह्मणे जें जें भेटे । तें तें वाटे मी ऐसें ॥ ३ ॥

॥ १५०९ ॥ सत्यसंकल्पाचा दाता नारायण । सर्व करी पूर्ण मनोरथ ॥ धू० ॥ येथें
असळंकार शोभती सकळ । भावबळें फळ इच्छेचें तें ॥ १ ॥ अंतरीचें बीज जाणे कळ-

वळा । व्यापक सकळां ब्रह्मांडाचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नार्हीं चालत तांतडी । प्राप्तकाळघडी आल्याविण ॥ ३ ॥

॥ १५१० ॥ काय वाणूं आतां न पुरे हे वाणी । मस्तक चरणीं ठेवीतसें ॥ धू० ॥ थोरीव सांडिली आपुली परिसें । नेणें सिवां कैसें लोखंडासी ॥ १ ॥ जगाच्या कल्याणास संतांच्या विभूती । देह कष्टविती उपकारें ॥ २ ॥ भूतांची दया हें भांडवल संतां । आपुली ममता नार्हीं देहीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे सुख पराविया सुखें । अमृत हें मुखें श्रवतसे ॥ ४ ॥

॥ १५११ ॥ जन्मा आलों त्याचें । आजि फळ जालें साचें ॥ धू० ॥ तुझी सांभाळिल्लो संती । भय निवारली खंती ॥ १ ॥ कृतकृत्य जालों । इच्छा केली ते पावलों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काळ । आतां करूं न शके बळ ॥ ३ ॥

॥ १५१२ ॥ काय पुण्यराशी । गेल्या भेटुनि आकाशीं ॥ धू० ॥ तुझी जालेति कृपाळ । माझा केला जी सांभाळ ॥ १ ॥ काय वळलें संचित । ऐसें नेणें अगणित ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नेणें । काय केलें नारायणें ॥ ३ ॥

॥ १५१३ ॥ असें येथींचिया हीनें । भाग्यहीन सकळां ॥ धू० ॥ भांडवल एवढें गांठीं । नाम कंठीं धरियेलें ॥ १ ॥ आणिक तें तुजें कांहीं । मज नार्हीं यावरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे केला कोणें । एवढा नेणें लौकिक ॥ ३ ॥

॥ १५१४ ॥ गायें नाचें नायें टाळी । साधन कळी उत्तम हें ॥ धू० ॥ काय जाणों उरले किती । नाव ऐती या बैसा ॥ १ ॥ सायासाचें नार्हीं काम । घेतां नाम विठोबाचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे निर्वाणीचें । शब्द साचें हें एक ॥ ३ ॥

॥ १५१५ ॥ सर्वकाळ माझे चित्तीं । हेचि खंती राहिली ॥ धू० ॥ बैसलें तें रूप डोळां । वेळोवेळां आठवे ॥ १ ॥ वेव्हाराची सरली मात । अखंडित अनुसंधान ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वेध जाला । अंगा आला श्रीरंग ॥ ३ ॥

॥ १५१६ ॥ जैसें सवी तैसा राहे । तरि कां देव दुरी आहे ॥ धू० ॥ दुःख पावायाचें मूळ । रहणी ठाव नार्हीं ताळ ॥ १ ॥ माळामुद्रांवरी । कैचा सोयें जोडे हरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देखें । ऐसे परीचीं बहुतेकें ॥ ३ ॥

॥ १५१७ ॥ अवघा तो शकुन । हृदयीं देवाचे चरण ॥ धू० ॥ येथें नसतां वियोग । लाभा उणें काय मग ॥ १ ॥ संग हरीच्या नामाचा । शुचिर्भूत सदा वाचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हरीच्या दासां । शुभकाळ अवघ्या दिशा ॥ ३ ॥

॥ १५१८ ॥ ब्रह्मरूपाचीं कर्में ब्रह्मरूप । विरहित संकल्प होती जाती ॥ धू० ॥ ठेविलिया दिसे रंगाऐसी शिळा । उपाधि निराळा स्फटिक मणी ॥ १ ॥ नानाभाषामतें आळविती बाळा । प्रबोध तो मूळ जननीठार्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे नमन जाणतिया । लागतसें पायां वेळोवेळां ॥ ३ ॥

॥ १५१९ ॥ नार्हीं सुगंधाची लागत लावणी । लावावी ते मनीं शुद्ध होतां ॥ धू० ॥ बाऱ्या हातीं माप चाले सज्जनाचें । कीर्ति मुख त्याचें नारायण ॥ १ ॥ प्रभा आणि रवि

। न । उदर्यां तव जन सकळ साक्षी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बरा सट्याचा
नीता नाश नाही पुन्हा ॥ ३ ॥

तीर्थाटणे एकें तपें हुंवरती । नाथिले धरिती अभिमान ॥ धृ० ॥ तैसे
हती साबडे । एकाचिया पडे पायां एक ॥ १ ॥ अक्षरें भाषिती अंगासी
आ ते गौरव पूज्य व्हावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विधिनिषेधाचे डोही । पडिले
कर्धी ॥ ३ ॥

पडे हाळूं आझी विष्णुदास जर्गी । लागों नेडूं अंगी पापपुण्य ॥ धृ० ॥
सदा सर्वकाळ । घेतला सकळ भार देवें ॥ १ ॥ बाळवंत जणें रचिलें
। त्याचें बळ अंकितांसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आझी देखतचि नाही । देवा-
सरें तें ॥ ३ ॥

। कथेचा उलंघ तो अधमां अधम । नावडे ज्या नाम आंळखां तो
त्या जीऊन जाला भूमि भार । अनउपकार माते कुसी ॥ १ ॥ निद्रेचा
गी वीट । त्याचे पोटी कीट कुपथ्याचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बोन्ही बुडविलीं
तोंड काळें कथेमाजी ॥ ३ ॥

। सांडोनिद्यां हों अक्षरां । काय करूं हा पसारा । विधिनिषेधाचा
। तारा नातुडसी ॥ धृ० ॥ ह्मणोनि बोबड्या उत्तरीं । वाचे जपे निरंतरीं ।
। भवसागरीं तारूं तें ॥ १ ॥ सर्वमय ऐसें वेदांचे वचन । भूति गर्जती
आणिक ध्यान । रे साधन मज चाड ॥ २ ॥ शेवटीं ब्रह्मपण । याचि
। काना मात्रा वायांविण । तुका ह्मणे बिडुलीं ॥ ३ ॥

। हरिनामाचें करुनि तारूं । भवसिधुपार उतरलों ॥ धृ० ॥ फावले
। पार्यां संतां विनटलों ॥ १ ॥ हरिनामाचा शस्त्र घोडा । संसार गाढ
। हरिनामाचीं धनुष्यकांडें । विस्मुख तोंडें कळिकाळ ॥ ३ ॥ येणेंचि बळें
। हरीचे नामीं लोकां तिहीं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे जालों साचे । श्रीविठ्ठलाचे

। नव्हे हें गुरुत्व मेघवृष्टि वाणी । एकावी कानीं संतजनी ॥ धृ० ॥ आरुष
वा प्रसाद । करविला वाद तैसा केला ॥ १ ॥ देहपिंड दान दिला एकसरें ।
रं वांकसाळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे झरा लागला नवनीत । सेविल्या हित पोद

॥ घटीं अलिप्त असे रवीं । अग्नि काष्ठामाजी जेवीं । तैसा नारायण जीवीं ।
। तें ॥ धृ० ॥ भोग ज्याचे त्या अंगीं । भिन्न प्रारब्ध जर्गीं । विचित्र ये
गला गोसावी ॥ १ ॥ देह संकल्पासारिखें । एक एकांसी पारिखें । सुख
। अंगीं कर्में त्रिविध ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोडें । न कळे तयासी सांकडें ।
वाडें । उगवे केलें विद्वान ॥ ३ ॥

॥ सद्गदित कंठ दादो । येणें फुटो हृदय ॥ धृ० ॥ चिंतनाचा एक लाहो ।

तुमच्या अहो विह्वला ॥ १ ॥ नेत्रीं जळ वाहो सर्दां । आनंदाचे रोमांच ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
कृपादान । इच्छीं मन हे जोडी ॥ ३ ॥

॥ १५२८ ॥ जेथें देखें तेथें उभा । अवध्या गगनाचा गाभा ॥ धृ० ॥ डोळां बैसले
बैसले । ध्यान राहोनि संचले ॥ १ ॥ सरसावले मन । केले सोडवळ लोचन ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे सर्वे । आतां असिजेत देवे ॥ ३ ॥

॥ १५२९ ॥ तान्हे तान्ह प्याली । भूक भुक्तेनं खादली ॥ धृ० ॥ जथें तेंच नाहीं
जालें । झाडा घेतला विह्वले ॥ १ ॥ वास वासनेसी नाहीं । मन पांगुळले पायीं ॥ २ ॥
शेष उरला तुका । जीवा जीवीं जाला चुका ॥ ३ ॥

॥ १५३० ॥ पाणिपात्र दिगंबरा । हस्त करा सारिखे ॥ धृ० ॥ आवड्यक देव मनीं ।
चित्तनीच सादर ॥ १ ॥ भिक्षा कामधेनुऐसी । अवकार्शां शयन ॥ २ ॥ पांथरोनि तुका
दिशा । केला वास अलक्षी ॥ ३ ॥

॥ १५३१ ॥ विषयीं विसर पडिला निःशेष । अंगीं ब्रह्मरस ठसात्रला ॥ धृ० ॥ माझी
मज झाली अनावर वाचा । छंद या नामाचा घेतलासे ॥ १ ॥ लाभाचिया सोसें पुढें
चाली मना । धनाचा कृपणा लोभ जैसा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गंगासागरसंगर्मी । अवध्या
जाल्या ऊर्मि एकमय ॥ ३ ॥

॥ १५३२ ॥ कृष्णरामनाम मांडीं पावोळी । तेणें होइल होळी पापा धुनी ॥ धृ० ॥ ऐसा
मना छंद लावीं रे अभ्यास । ज्या नाहीं नास ब्रह्मरसां ॥ १ ॥ जोडी तरी ऐसी करावी
न सरे । पुढें आस तुरे मागुताली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसें धरा कांहीं मनीं । बातायाती
खार्णा चुकतील ॥ ३ ॥

॥ १५३३ ॥ परमार्थी तो न ह्मणावा आपुला । सलगी धाकुला हेळं नये ॥ धृ० ॥
योडाचि स्फुलिंग बहुत सावायी । वाढतां इंधनीं वाढविला ॥ १ ॥ पित्तियांनं तेसा
वंदावा कुमर । ज्याचें अंतर देवें वसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे शिरीं वाहावें खापर । माजी
असे सार नवनीत ॥ ३ ॥

॥ १५३४ ॥ ज्याचा ऐसा अनुभव । विश्व देव सत्यस्वें ॥ धृ० ॥ देव तथा जवळी
असे । पाप नासे दर्शन ॥ १ ॥ कामक्रोधा नाही चाली । भूतीं जाली समता ॥ २ ॥
तुका ह्मणे भेदाभेद । गेले वाद खंडोनी ॥ ३ ॥

॥ १५३५ ॥ सेवा ते आवडी उच्चारवें नाम । भेदाभेदकाम निवारुनी ॥ धृ० ॥
न लगे हालावें चालावें बाहेरी । अवधेचि घरीं बैसलिया ॥ १ ॥ देवांचीच नामें देवाचिये
शिरीं । सर्व अळकारीं समर्पावीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आहे भावोचि संतोषी । वसे
नामापार्शी आपुलिया ॥ ३ ॥

॥ १५३६ ॥ ज्ञानियांचे घरीं चोजवितां देव । तेथें अहंभाव पाठी लागे ॥ धृ० ॥
ह्मणोनियां ऐसे सांडिले उपाय । धरियेले पाय वृढ तुझे ॥ १ ॥ वेदपरायण पंडित वाचक ।
न मिळती एक एकांमधीं ॥ २ ॥ पाहों गेलों भाव कैसी आत्मनिष्ठा । तेथें देखें चेष्टा

तुमच्या बऱो विवला ॥ १ ॥ नेत्रीं जळ वाहो सदां । आनंदाचे रोमांच ॥ २ ॥ तुका झणे
कृपादान । इच्छी मन हे जोडी ॥ ३ ॥

॥ १५२८ ॥ जेथें देखें तेथें उभा । अवघ्या गगनाचा गाभा ॥ धू० ॥ डोळां बैसले
बैसले । ध्यान राहोनि संचले ॥ १ ॥ सरसावले मन । केले सोडवळ लोचन ॥ २ ॥ तुका
झणे सत्रें । आतां असिजेत देवें ॥ ३ ॥

॥ १५२९ ॥ तान्हे तान्ह प्याली । भूक भुकेनें खादली ॥ धू० ॥ जयें तेंच नाहीं
जालें । झाडा घेतला विवले ॥ १ ॥ वास वासनेसी नाहीं । मन पांगुळले पायीं ॥ २ ॥
शेष उरला तुका । जीवा जीवीं जाला चुका ॥ ३ ॥

॥ १५३० ॥ पाणिपात्र दिगंबरा । हस्त करा सारिखे ॥ धू० ॥ आवड्यक देव मनीं ।
धितनींच सादर ॥ १ ॥ भिक्षा कामधेनुऐशी । अवकाशीं शयन ॥ २ ॥ पांथरोनि तुका
दिशा । केला वास अलक्षीं ॥ ३ ॥

॥ १५३१ ॥ विषयीं विसर पडिला निःशेष । अंगीं ब्रह्मरस ठसावला ॥ धू० ॥ माझी
मज झाली अनावर वाचा । छंद या नामाचा घेतलासे ॥ १ ॥ लाभाचिया सोसें पुढें
चाली मना । धनाचा कृपणा लोभ जैसा ॥ २ ॥ तुका झणे गंगासागरसंगर्भी । अवघ्या
जाल्या ऊर्मि एकमय ॥ ३ ॥

॥ १५३२ ॥ कृष्णरामनाम मांडीं पांघोळी । तेणें होइल होळी पापा धुनी ॥ धू० ॥ ऐसा
मना छंद लावी रे अभ्यास । जया नाही नास ब्रह्मरसा ॥ १ ॥ जोडी तरी ऐसी करावी
न सरे । पुढें भास तुरे मागताली ॥ २ ॥ तुका झणे ऐसें धरा कांहीं मनीं । यातायाती
खार्णी चुकतील ॥ ३ ॥

॥ १५३३ ॥ परमार्थी तो न झणावा आपुला । सलगी धाकुला हळुं नये ॥ धू० ॥
थोडाचि स्फुलिंग बहुत दावारी । वाढतां इंधनीं वाढविला ॥ १ ॥ पतिव्यानें तैसा
वंदावा कुमर । जयाचें अंतर देवें वसे ॥ २ ॥ तुका झणे शिरीं वाहवें खापर । माजी
असे सार नवनीत ॥ ३ ॥

॥ १५३४ ॥ ज्याचा ऐसा अनुभव । विश्व देव सत्यखें ॥ धू० ॥ देव नया जवळी
असे । पाप नासे दर्शने ॥ १ ॥ कामक्रोधा नाही चाली । भूतीं जाली समता ॥ २ ॥
तुका झणे भेदाभेद । गेले वाह खंडोनी ॥ ३ ॥

॥ १५३५ ॥ सेवा ते आवडी उच्चारार्थें नाम । भेदाभेदकाम निवारुनी ॥ धू० ॥
न लगे हालावें चालावें बाहेरी । अवधेचि घरीं बैसलिया ॥ १ ॥ देवांच्योचि नामें देवाचिये
शिरीं । सर्व अळकारीं समर्पावीं ॥ २ ॥ तुका झणे आहे भावेंचि संतोषी । वसे
नामापाशीं आपुलिया ॥ ३ ॥

॥ १५३६ ॥ ज्ञानियांचे घरीं चोजवितां देव । तेथें अहंभाव पाठी लागे ॥ धू० ॥
झणोनियां ऐसे सांडिले उपाय । धरियेले पाय वृढ तुझे ॥ १ ॥ वेदपरायण पंडित वाचक ।
न मिळती एक एकामधीं ॥ २ ॥ पाहों गेलों भाव कैसी आत्मनिष्ठा । तेथें देखें चेष्टा

विपरीत ॥ ३ ॥ आपुलिया नाही निवाले जे अंगें । योगी करती रागें गुरगुरू ॥ ४ ॥
तुका ह्यणे मज कोणाचा पांगिला । नको बा विहला करूं आतां ॥ ५ ॥

॥ १५३७ ॥ पंढरीची वाट पाहें निरंतर । निडळावरी कर ठेवूनियां ॥ धू० ॥ जातियां
निरोप पाठवीं माहेरा । कां मज सासुरा सांडियेलें ॥ १ ॥ पैल कोण दिसे गरुडाचें
वारिकें । विहलासारिखें चतुर्भुज ॥ २ ॥ तुका ह्यणे धीर नाही माझ्या जीवा । भेटसीं
कंधवां पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ १५३८ ॥ ऐसी जोडी करा राम कंठी धरा । जेणें चुके फेरा गर्भवास ॥ धू० ॥
नासिवंत आदी प्रियापुत्रधन । बीज ज्याचा सीण तेंचि फळ ॥ १ ॥ नाव धड करा
सहस्रां नामांची । जे भवसिंधूची थडी पावे ॥ २ ॥ तुका ह्यणे काळा हाणा तोंडावरी ।
आता भरा हरिरामबाणी ॥ ३ ॥

॥ १५३९ ॥ पाहें मजकडे भरोनियां वृष्टी । बहुत हिंपुटी जालों माते ॥ धू० ॥ करा-
वेंसें वाटे जीवा स्तनपान । नव्हे हें वचन शृंगारिक ॥ १ ॥ सव्यासाठीं माझी शब्दवि-
चचना । जोडिल्या वचनाचें तें नव्हे ॥ २ ॥ तुका ह्यणे माझी कळवळ्याची कीर्त ।
आगलासे जीव कर्तव्यानें ॥ ३ ॥

॥ १५४० ॥ तुज ह्यणतील कृपेचा सागर । तरि कां केला धीर पांडुरंगा ॥ धू० ॥
आहुनी कां नये तुज माझी दया । काय देवराया पाहातोसी ॥ १ ॥ आळवितों जैसें
पाडस कुरंगिणी । पीडिलिया वनीं तानभूक ॥ २ ॥ प्रेमरसपान्हा पाजीं माझे आई
धावें वो विठई वोरसोनी ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे माझे कोण हरी दुःख । तुजविण एक
पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १५४१ ॥ भक्ति तों कठिण शुळावरील पोळी । निवडे तो बळी विरळा शूर ॥ धू० ॥
जेथें पाहें तेथें देखींचा पर्वत । पायाविण भित तांतडीची ॥ १ ॥ कामावलें तरि पाका
धोम धडे । हचि आणि जोडे श्लाघ्यता हे ॥ २ ॥ तुका ह्यणे मना पाहिजे अंकुश ।
नित्य नवा दिस जागृतीचा ॥ ३ ॥

॥ १५४२ ॥ पापी ह्यणें तरि आठवितों पाय । होष बळी काय तथाहुनी ॥ धू० ॥
शशा विचाराचे घालूनि कोंडणी । काय चक्रपाणी निजलेती ॥ १ ॥ एकवेळ जेणें
पुत्राच्या उद्देशें । घेतल्याचें कैसें नेलें दुःख ॥ २ ॥ तुका ह्यणे अहो वैकुंठनायका । चिंता
कां सेवका तुमचिया ॥ ३ ॥

॥ १५४३ ॥ उगविल्या गुंती । ऐशा मार्गें नेणों किती ॥ धू० ॥ ख्याति केली अजा-
नेळें । होतें निघालें दिवाळें ॥ १ ॥ मोकलिला प्रायश्चित्ती । कोणी न धरिती हातीं ॥ २ ॥
तुका ह्यणे मुक्त वाट । वैकुंठीची घडघडाट ॥ ३ ॥

॥ १५४४ ॥ सरळीं हीं नामें उच्चारवीं सदा । हरि बा गोविंदा रामकृष्णा ॥ धू० ॥
पुण्य पर्वकाळ तीर्थेही सकळ । कथा सिंधुजळ न्हाऊं घेती ॥ १ ॥ अवघेचि लाभ
बैसलिया घरां । येती भाव धरा एके ठायीं ॥ २ ॥ शेळ्या मॅळ्या गाई सेवा घेती द्वैसी ।

कामधेनु तैसी नव्हे एक ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे सुखें पाविजे अनंता । हें वर्म जाणतां सुलभची ॥ ४ ॥

॥ १५४५ ॥ पवित्र तो देह वाणी पुण्यवंत । जो वदे अच्युत सर्व काळ ॥ धृ० ॥ त्याच्या चित्तनें तरतील दोषी । जळतील रासी पातकाच्या ॥ १ ॥ देव इच्छी रज चरणांची माती । धांवत चालती मागें मागें ॥ २ ॥ काय त्यां उरलें वेगळें आणिक । वैकुण्ठनायक जयां कंठी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देवभक्तांचा संगम । तेथें ओघ नाम त्रिवेणीचा ॥ ४ ॥

॥ १५४६ ॥ पाप ताप दैन्य जाय उठाउठी । जालिया भेटी हरिदासांची ॥ धृ० ॥ ऐसें बळ नाही आणिकांचे अर्गी । तपें तीर्थें जर्गी दानें व्रतें ॥ १ ॥ चरणांचें रज वंदी झूळपाणी । नाचती कीर्तनी त्यांचें माथां ॥ २ ॥ भव तरावया उत्तम हे नाव । भिजों नैसी पाव हात काहीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मन जालें समाधान । देखिले चरण वैष्णवांचे ॥ ४ ॥

॥ १५४७ ॥ येणें बोधें आह्मी असों सर्वकाळ । करुनि निर्मळ हरिकथा ॥ धृ० ॥ आह्मी भूमीवरी एक दइवांचे । निधान हें वाचे सांपडलें ॥ १ ॥ तरतील कुळें दोन्ही उभयतां । गातां आइकतां सुखरूप ॥ २ ॥ न चळें हा मंत्र न ह्मणों यातिकुळ । न लगे काळ वेळ विचारावी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझा विव्हल विसांवा । सांठवीन हांवा हृदयांत ॥ ४ ॥

॥ १५४८ ॥ बहतां जन्मींचें संचित । सबळ होय जरि बहुत । तरिचि होय हरिभक्त । कृपावंत मानसी ॥ धृ० ॥ ह्मणवी ह्मणियारा त्यांचा । दास आपुल्या दासांचा । अनुसरले वाचा । काया मनें विव्हली ॥ १ ॥ असे भूतदया मानसी । अवघा देखे हृषीकेशी । जीवें न विसंबे त्यासी । मागें मागें हिंडतसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे निर्विकार । शरणागतां वज्रपंजर । जे जे अनुसरले नर । त्यां जन्म चुकलें ॥ ३ ॥

॥ १५४९ ॥ तारूं लागलें बंदरी । चंद्रभागेचिये तिरी ॥ धृ० ॥ लुटा लुटा संसजन । अमुप हे रासी धन ॥ १ ॥ जाला हरिनामाचा तारा । सीड लागलें फरारा ॥ २ ॥ तुका जवळी हमाल । भार चालवी विव्हल ॥ ३ ॥

॥ १५५० ॥ आळवीन स्वरे । कैशा मधुरा उत्तरे ॥ धृ० ॥ ये वो ये वो पांडुरंगे । प्रेमपान्हा मज वें गे ॥ १ ॥ पसरुनि चोंची वचनें हीं करुणेशी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बळी । आह्मी लडिवाळें आळी ॥ ३ ॥

॥ १५५१ ॥ सकळिकांचें समाधान । नव्हे देखिल्यावांचुन ॥ धृ० ॥ रूप दाखवीं दे आतां । सहस्रभुजांच्या मंडिता ॥ १ ॥ शंखचक्रपद्मगदा । गरुडासहित ये गोविंदा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कान्हा । भूक लागली नयनां ॥ ३ ॥

॥ १५५२ ॥ पतितपावना । दिनानाथा नारायणा ॥ धृ० ॥ तुझें रूप माझे मनीं । राहो नाम जपो वाणी ॥ १ ॥ ब्रह्मांडनायका । भक्तजनाच्या पाळका ॥ २ ॥ जी वांचिया जीवा । तुका ह्मणे देवदेवा ॥ ३ ॥

॥ १५५३ ॥ करीं हेचि काम । मना जपें राम राम ॥ धृ० ॥ लागो हाचि छंद । मना गोविंद गोविंद ॥ १ ॥ तुका ह्मणे मना । मज भीक व्यावी दीना ॥ २ ॥

दुलिया लाजा । धांवें भक्तांचिया काजा ॥ धृ० ॥ नाम धरिलें दिना-
 व्रत ॥ १ ॥ आघात निवारी । छाया पितांबरें करी ॥ २ ॥ उभा
 ते याजसार्दी ॥ ३ ॥

वावया भक्तिकाज । नाही लाज हा धरित ॥ धृ० ॥ ऐसियासी शरण
 वंची ॥ १ ॥ भीष्मपण केला खरा । धनुर्धरा रक्षिलें ॥ २ ॥ तुका
 म्यां चित्ती धरियेला ॥ ३ ॥

चरे वनांतरी । चित्त बाळ कापें घरीं ॥ धृ० ॥ तैसें करी वो माझे
 खें पार्यी ॥ १ ॥ काढितां तळमळी । जीवनाबाहेर मासोळी ॥ २ ॥
 वेवाप्राणांची आवडी ॥ ३ ॥

नाची कोणां न घडावी निंदा । साहात गोविंदा नाही त्याचें ॥ धृ० ॥
 अवतार । भक्तां अभयंकर खळां कष्ट ॥ १ ॥ दुर्वास हा छळां आला
 त्यासी जाळित फिरे ॥ २ ॥ द्रौपदीच्या क्षोभें कौरवांची शांती ।
 रकेलें ॥ ३ ॥ न साहेचि बहु पांडवां पारिखा । धुडाविला सखा
 ह्यणे अंगीं राखिली दुर्गंधी । अश्वत्थामा वधी पांडवपुत्रां ॥ ९ ॥
 ासी आवडी हरिनामांची । तोचि एक बहु शुची ॥ धृ० ॥ जपतो
 वे वर्णांमाजी द्विज ॥ १ ॥ तुका ह्यणे वर्णां धर्म । अवघें आहे सम

इल हा चित्ती । गोड लागे गातां गीतीं ॥ धृ० ॥ आह्यां विडल
 ळिया धन ॥ १ ॥ विडल हे वाणी । अमृत हे संजिवनी ॥ ३ ॥ रंगला
 ल सर्वांगें ॥ ३ ॥

ल विडल मंत्र सोपा । करी पापा निर्मूळ ॥ धृ० ॥ भाग्यवंता छं
 ऐकती ॥ १ ॥ विडल हें दैवत भोळें । चाड काळें न धरावी ॥ २ ॥
 ती । विडल चित्ती ते शुद्ध ॥ ३ ॥

गे विडल ब्रह्म नव्हे । त्याचे बोल नाइकावे ॥ धृ० ॥ मग तो हो का
 करोनि ब्रह्मादिक ॥ १ ॥ नाही विडल जया ठावा । तोही डोळां न
 ह्यणे नाही । त्याची भीड मज कांहीं ॥ ३ ॥

त पाहातसां एकांचीं दहनें । सावध त्या गुणें कां रे नव्हा ॥ धृ० ॥
 अटाहासें । जंव काळाऐसें जालें नाही ॥ १ ॥ मरणांची तंव गांठोडी
 चे वरि माप भरी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे धिंग वाहाती मारग । अंगा
 ते ॥ ३ ॥

तांसी तों नाही सन्मानाची चाड । परि पडे झाड अन्हेरितो ॥ धृ० ॥
 जावें ठाया । होतसे घात या दुर्बळाचा ॥ १ ॥ भावहीना आड येतसे
 सी चुका घालावया ॥ २ ॥ तुका ह्यणे जया संकोच दर्शन । तथा
 वत ॥ ३ ॥

॥ १५६४ ॥ संसारसंगें परमार्थ जोडे । ऐसें काय जाणतेनो घडे ॥ धू० ॥ हेंडग्याच्या आळां अवधी चिपाडे । काय तेथें गोडे निवडावी ॥ १ ॥ ठेकणाचे बाजे सुरखाची कल्पना । मुखत्व वचना येऊं पाहे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मद्य सांडवी लंगोटी । सांगितला सेवी विचार त्या ॥ ३ ॥

॥ १५६५ ॥ जातीचें तें चढे प्रेम । पक्षी स्मरे राम राम ॥ धू० ॥ ते काय गुण लागती घेरां । कागा पिंजरा शोभेना ॥ १ ॥ शिकविलें तें सुजात सोसी । मग तयासी मोल चढे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वेषधारी । हिजड्या नारी नव्हेती ॥ ३ ॥

॥ १५६६ ॥ वसोनि थिळरी । बेडुक सागरा धिक्कारी ॥ धू० ॥ नाहीं देखिला ना ठावा । तोंड पिटी करी हांवा ॥ १ ॥ फुगतें काडळें । ह्मणे मी राजहंसा आगळें ॥ २ ॥ गजाहूनि खर । ह्मणे चांगला मी फार ॥ ३ ॥ मुलाम्याचें नाणें । तुका ह्मणे नव्हे सोनें ॥ ४ ॥

॥ १५६७ ॥ मुक्त होता परि बळें जाला बद्ध । घेऊनियां छंद माझे माझे ॥ धू० ॥ पाप पुण्य अंगीं घेतलें जडून । वर्म नेणे कोण करिता तो ॥ १ ॥ तुका ह्मणे वांयां गेले वांयां विण । जैसा मृगशीण मृगजळीं ॥ २ ॥

॥ १५६८ ॥ पंढरिये माझे माहेर साजणी । ओविये कांडणी गाऊं गीत ॥ धू० ॥ राही रखुमाई सत्यभामा माता । पांडुरंग पिता माहिघेर ॥ १ ॥ उद्धव अक्रूर व्यास आंब-
कधी । भाई नारदासी गौरविन ॥ २ ॥ गरुड बंधु लडिवाळ पुंडलिक । यांचें कवतुक वोंटे मज ॥ ३ ॥ मज बहु गोत संत आणि महंत । नित्य आठवीत ओवियेसी ॥ ४ ॥ निवृत्ति ज्ञान देव सोपान चांगया । जिवलगा माझिया नामदेवा ॥ ५ ॥ नागोजन मित्रा नरहरि सोनारा । रोहिदास कबिरा सोईरिया ॥ ६ ॥ परसो भागवता सुरदास सांवता । गाईन नेणतां सकळांसी ॥ ७ ॥ चोखामेळा संत जिवाचे सोइरे । न पडे विसर यांचा घडी ॥ ८ ॥ जीवींच्या जीवना एका जनार्दना । पाटका कान्हया मिरा-
बाई ॥ ९ ॥ आणिकही संत महानुभाव मुनी । सकळां चरणी जीव माझा ॥ १० ॥ धांनदें ओविया गाईन मी त्यांसी । जाती पंढरीसी वारकरी ॥ ११ ॥ तुका ह्मणे माझा बळिया बापमाय । हर्ष नांवे सये घराचारी ॥ १२ ॥

॥ १५६९ ॥ पोट लागले पाठीशी । हिंडवितें देशोदेशी ॥ धू० ॥ पोटाभेणें जिकडे जावें । तिकडे पोट येतें सर्वें ॥ १ ॥ जप तप अनुष्ठान । पोटासाठीं जागे दीन ॥ २ ॥ पोंटे सांडियेली चवी । नीचापुढें तें नाचवी ॥ ३ ॥ पोट काशियानें भरे । तुका ह्मणे झुरझुरूं भरे ॥ ४ ॥

आरत्या.

॥ १५७० ॥ जगदीश जगदीश तुज ह्मणती । परि या जनामाजी असशील युक्ती । पुण्यपापविरहित सकळां अधिपती । दृष्टा परि नळणी अलिप्त गती ॥ धू० ॥ जय देव जय देव जय पंढरिनाथा । श्रीपंढरिनाथा । नुरे पाप विहल ह्मणतां सर्वथा ॥ १ ॥

म तुज नेणती कोणी । परि तूं भावभक्ति जवळीच शेण्ही । जणतां
 एते पूजेनी । न माये ब्रह्मांडी संपुष्टशयनी ॥ २ ॥ असुरां काळ भासे
 । पसरी मुख एक चावितो धुडें । भक्ता शरणागता चाले तो पुडें । दावी
 नेरी वांकडे ॥ ३ ॥ एकाएकी बहु विस्तरला सुखें । खेळे त्याची लीळा
 कें । तेथें नरनारी कवण बाळकें । काय पापपुण्य कवण सुखदुःखें ॥ ४ ॥
 तूंचि जाणशी एक । बद्ध मोक्ष प्राप्त आणि सुखदुःख । जणों ह्यणतां
 बहुतेकें । तुका ह्येण शरण आलों मज राखें ॥ ५ ॥

॥ दैत्यभारें पीडिली पृथ्वी बाळा । ह्यणोनि तुज येजे जाने गोपाळा ।
 कळ उस्सव सोहळा । मंगळें तुज गाती आबळ बाळा ॥ ६ ॥ जय देव
 । गरुडध्वजा । श्रीगरुडध्वजा । आरती ओवाळूं तुज भक्तिकाजा ॥ १ ॥
 म नाही जयासी । चिंतितां तैसाचि होसी तयांसी । मत्स्य कुंभ वराह नरसिंह
 असुरां काळ म्हूण टाके ध्यानासी ॥ २ ॥ सहस्र रूपे नाम सांवळा ना
 । नेती तुज ह्यणती विश्वभरा । जीवनां जीवन तूंचि होसी शतारा । न कळे
 कां सुरवरां ॥ ३ ॥ संतां महंतां घरीं ह्यणवी ह्यणिघारा । संसचक्रगदा आयु-
 । सुदर्शन घटी फिरे अवश्वरा । सकुमार ना स्थूळ होमि गोत्ररा ॥ ४ ॥
 झें न घडे पूजन । सकळही गंगा जाल्या तुजपासून । उत्पानि प्रळय तूंचि
 षण । धरूनि राहिला तुका निश्चयी चरण ॥ ५ ॥

॥ काय तुझा महिमा वर्णू मी किती । नाममात्रें भवपाश तुटती । पाहातां
 षण्मुलीं । कोटिकुळां सहित जे उद्धरती ॥ ६ ॥ जय देव जय देव जय
 । श्रीपंढरिचाया । करुनियां कुरवंडी सांडीन काया ॥ १ ॥ मगळभारतीचा थोर
 णिः द्यावया नाही उपमा । श्रीमुखासाहित देखे जो कर्मा । पावन सुटे जैसा
 तमा ॥ २ ॥ धन्य व्रतकाळ हे एकादशी । जागरण उपवास बडे जयांसी ।
 जन एकाभावेसी । नित्यमुक्त पूज्य तिहीं लोकांसी ॥ ३ ॥ न बजे वांया काळ
 ती । असे तुझा वास तयांच्या चिर्त्ती । धाले सुखें सदा प्रेम इहती । तीर्थें
 । तयांचा पाहाती ॥ ४ ॥ देव भक्त तूंचि जालासी शेण्ही । दादावया सुख
 नी । जड जीवां उद्धार होय लागोनी । शरण तुका वसी पाडले शेण्ही ॥ ५ ॥

॥ कंसरायें गर्भ वधियेले सात । ह्यणोनि गोकुळासी आने अनंत । द्यावया
 लें हेंचि निमित्त । असुर संहारुनि तारावे भक्त ॥ ६ ॥ जय देव जय देव
 द्या । श्रीविश्वरूपा । ओवाळीन तुज देहदीपें बापा ॥ १ ॥ स्थूलरूप होऊनि
 नें । जैसा भाव तैसा तयांकारणें । दैत्यांसी भासल्य सिंह गजाने । काळासी
 धशोदेसी तान्हे ॥ २ ॥ अनंत वर्णा कोणा न कळेचि पार । समुग कीर्ति अनंशुण
 र । पांगलीं साही अठरा करितां वेव्हार । तो वळितसे गौळ्याचें खिझार
 तिसं कोटि तिहीं देवासी श्रेष्ठ । पाडलें पाताळी नेणवी स्वर्ग मुमुट । गिळिलीं
 । तरि न भरेचि पोट । तो खारन धाला गोपाळाचें उच्छिष्ट ॥ ४ ॥ महिमा वर्णू

सरि पांगलिया श्रुती । सिणला शेष चिरल्या जिव्हा करितां स्तुती । भावेंविण कांहीं न
चलेंचि युक्ती । राखें शरण तुक्याबंधु करी विनंती ॥ ५ ॥

॥ १५७४ ॥ परमानंद परम पुरषोत्तमरामा । अच्युता अनंता हरि मेघश्यामा । अवि-
नाशा अलक्षा परता परब्रह्मा । अकळकळा कमळापती न कळे महिमा ॥ १ ॥ जय
देव जय देव जय जी श्रीपती । मंगळशुभशायका करीन आरती ॥ १ ॥ गोविंदा
गोपाळा गोकुळरक्षणा । गिरिधरकर भवसागरतारक दधिमयना । मधुसूदन मुनिजीवन
धरणीश्रमहरणा । दीनवत्सळ सकळां मूळ जय जयनिधाना ॥ २ ॥ विश्वभरा सर्वेश्वर
जगदाधारा । चक्रधर करुणाकर पावन गजेंद्रा । सुखसागर गुणआगर मुगुटमणी
शूरा । कल्याणकैवल्यमूर्ति मनोहरा ॥ ३ ॥ गरुडासना शेषशयना नरहरी । नारायण
ध्याना सुरवरहरगौरी । नंदा नंदनवंदन त्रिभुवनांभीतरी । अनंतनामी ठसा अवतारांवरि
॥ ४ ॥ सगुणनिर्गुणसाक्ष श्रीमंत संतां । भगवाना भगवंता कालकृतांता । उत्पत्तिपाळ-
णपासून संहारणसत्ता । शरण तुक्याबंधु तारीं रिति बहुतां ॥ ५ ॥

॥ १५७५ ॥ पंढरि पुण्यभूमि भीमा वक्षिणवाहिनी । तीर्थ हें चंद्रभागा महापातकां
धुनी । उतरलें वक्रुटमहासुख मेदिनी ॥ १ ॥ जय देवा पांडुरंगा जय अनायनाया ।
आरती आंवाळीन तुझां लक्ष्मीकांता ॥ १ ॥ नित्य नवा सोहळा हो महावाद्यांच्या गजर ।
सन्मुख गरुड पारी उभा जोडुनि कर । मंडितचतुर्भुजा कटीं भिरवती कर ॥ २ ॥ हरि-
नाम कीर्तन हो आनंद महाद्वारीं । नाचती प्रेमसुखें नर तेथिच्या नारी । जीवन्मुख लोक
नित्य पाहाती हरी ॥ ३ ॥ आषाढी कार्तिकी हो गरुडकथां भार । गर्जती नामघोषे
महावैष्णववरी । पापासी रीग नाही असुर कांपती सुर ॥ ४ ॥ हें सुख पुंडलिकें कसे
आणिलें बापें । निर्गुण साकारलें आह्वालांहीं हे सोपें । द्वयोनि चरण धरोनि लुका
राहिला सुखें ॥ ५ ॥

॥ १५७६ ॥ अवतार गोकुळीं हो जन तारावयासी । लावण्यरूपडें हें तेजपुंजाळरासी ।
उगवतां कोटि बिंबें रवि लोपले शशी । उत्साव सुरवरां मही थोर मानसी ॥ १ ॥ जय
देवा कृष्णनाथा जय रघुमाईकांता । आरती आंवाळीन तुझां देवकीसुता । जय देवा
कृष्णनाथा ॥ १ ॥ वसुदेवदेवकीची बंद फोडुनी शाळ । होउनी विश्वजनिता सया
पोटिचा बाळ । दैत्य हे त्रासियेले समूळ कंसासी काळ । राजया उमसेना केला मथुरा-
पाळ ॥ २ ॥ राखतां गोधनें हो इंद्र कोपला भारी । मेघ जो कडाडिला शिळा वर्षतां
धारी । राखिलें गोकुळ हें नखीं धरिला गिरी । निर्भय लोकपाळ अवतरले हरी ॥ ३ ॥
कौतुक पाहावया माव ब्रह्मयानें केली । वत्सेंही चोरुनियां सत्यलोकासि नेली । गोपाळ
गाईवत्सें दोही ठायीं राखिलीं । सुखाचा प्रेमासिंधु अनाथांची माउली ॥ ४ ॥ तारिलें
भक्तजना दैत्य निर्दाळुनी । पांडवां साहकारी आडल्यां निर्वाणी । गुण मी काय वर्णुं
मति केवढी वाणी । विनवितो दास तुका ठाव देईं चरणीं ॥ ५ ॥

॥ १५७७ ॥ सुंदर अंगकांति मुखभाळ सुरेख । बाणली उदी अंगीं टिळा साजिरी
रेख । मस्तकीं मुगुट कानीं कुंडलां तेज फांके । आरक्त रंत हिरे कैसे शोभले निके ॥ १ ॥

जय देवा चतुर्भुजा जय लावण्यतेजा । भारती ओवाळीन भवतारिया हा वोजा ॥ १ ॥
जय० ॥ उदार जुंझार हा जया वाणिती श्रुती । परतल्या नेति झणती तयां नकळे
गती । भाट हा चतुर्मुखें अनुवाद करिती । पांगलीं साही भठरा रूप न गती ॥ २ ॥
एकोनि रूप ऐसें तुजलागीं धुंडिती । बौडकें नम्र एक निराहार यती । साधनें योग
नाना तपें दाखण किती । सांडिलें मुख दिली संसारा शांती ॥ ३ ॥ भरुनि माजी लोकां
तिहीं नांदसि एक । कामिनी मनमोहना रूप नाम अनेक । नासति नाममात्रें भवपातकें
शोक । पाउलें वंदिति सिद्ध आणि साधक ॥ ४ ॥ उपमा घावयासी दुजें काय हें
तुज । तच्वासि तचवसार मूळ जालासी बीज । खेळसि बाळलीला अवतार सहज ।
विनवितो दास तुका कर जोडोन तुज ॥ ५ ॥

॥ १५७८ ॥ सकुमार मुखकमळ निजसारनिर्मळ । सांवळी सुनीळ तनु भ्रमरांग
कुरळ । झळकती दिव्य तेजें वंत माज पातळ । मिरवाले मयुरपत्रें सुगुट कुंडलें माळ ॥ १ ॥
जय देवा जगदीश्वरा । धन्य रखुमाईवरा । भारती करीन काया । ओवाळिन सुंदरा ।
॥ ४० ॥ जय० ॥ गोजिरें टाणमान भुजा मंडित चारी । शोभाते शंखचक्रगदापद्म
मोहरी । हृदयीं ब्रह्मपद बाणलें शृंगारीं । गर्जाते चरणीं वांकी कंठ कोकिलास्वरीं ॥ २ ॥
घवघवित उटी अंगीं बावन चंदनांची । लल्लाटीं कस्तुरीचा कास पितांबराची । कटिसुत्र
वरि साजिरें प्रभा वर मोतियांची । संगीत सकळ मुद्रा पाउलें कुंकुमाची ॥ ३ ॥ सौभा-
ग्यसुख सागर गुणलावण्यखाणीं । लाघवी हीनवत्सल विश्व लाविलें ध्यानीं । आश्चर्य
देव करिती ऋषि राहिलें मुनीं । धन्य ते प्रसवली ऐसिया नंदपत्नीं ॥ ४ ॥ वर्णितां ध्यान
महिमा श्रुति राहिल्या नेती । रविक्रीटि चंद्र तारा प्रकाशा न तुळती । उदार सुर गंभीर
पूर्ण आनंदमूर्ती । लुक्रयाबंधु झणे स्तब्ध मी काय क्रिती ॥ ५ ॥

॥ १५७९ ॥ महा जी महादेवा महाकाळमर्दना । मांडियेलें उग्र तप महादीप्त दाहणा ।
परिधान घ्याप्रांबर चित्ता भस्मलेपना । स्मशान क्रीडास्थळ तुझां जी जिनयना ॥ १ ॥ जय
देवा हरेश्वरा जय पार्वतीवरा । भारती ओवाळिन कैवल्यदातारा ॥ जय० ॥ ४० ॥
रुद्र हें नाम तुझां उग्र संहारासी । शंकर शिव भोळा उदार सर्वस्वीं । उदक बेलपत्र टाळी
वाहिल्या देसीं । आपुलें पद दासां ठाव देई कैलासीं ॥ २ ॥ त्रैलोक्यव्यापका हो जन आणि
विजन । विराटस्वरूप हें तुझे साजिरें ध्यान । करितो वेद स्तुति कीर्ति मुखें आपण ।
जानतां नेणवे हो तुमचें महिमान ॥ ३ ॥ बोलतां नाम महिमा असे आश्चर्य जर्गीं । उपदेश
केल्यानंतरे पापें पळती वेगीं । हरहर वाणी गर्जे प्रेम संचरे अंगीं । राहिली वृष्टि चरणीं
रंग मीनला रंगीं ॥ ४ ॥ पुजुनि लिंग उभा तुका जोडोनी हात । करितो विज्ञापना परिसावी
हे मात । अखंड राहूं घावें माझे चरणीं चित्त । घातले साटांग मागे मस्तकीं हात ॥ ५ ॥

॥ १५८० ॥ अवतारनामभेद गणा वादि भगाद । जयासि पार नारीं पुढें खुंदला
वाद । एकचि वंत शोभे मुख विक्राळ दोंद । ब्रह्मांडामाजि दावी अनंत हे छंद ॥ १ ॥ जय
जया गणपति ओवाळिन भारती । साजिन्या सरळ भुजा फरशकमळ शोभती ॥ ४० ॥
हे मही ठेंगणी हो तुज नृत्यनायका । भोंवरी फेर देतां असुर मदीले एकां । घातले सोडरीं

हो भक्तजनपाळका । सहस्र नाम तुज भुक्तिमुक्तिशायका ॥ २ ॥ सुंदर शोभला हो रूपें
लोपलीं तेजें । उपमा काय देजं असे आणिक तुजें । रविशशितारागणें जयामाजी सहजें ।
उदरीं सामावलीं जया ब्रह्मांडबीजें ॥ ३ ॥ वर्षितां शेष लीळा तथा भागलीं मुखें । पांगु-
ळले वेद चारी कैसे राहिलें मुखें । अवतार जन्मला हो लिंगनाभी या मुखें । अमूर्त मूर्ति-
मंत होय भक्तीच्या मुखें ॥ ४ ॥ विश्व हें रूप तुझे हस्त पाद मुखडे । ऐसाचि भाव वेई
तथा नाचतां पुढें । धूप दीप पंचारति ओंवाळिन निवाडें । राखें या शरणागता तुका
खेळतां लाडें ॥ ५ ॥

॥ १५८१ ॥ कनकाच्या परियेळीं उजळून आरती । रत्नदीपशोभा कैशा पाज-
ळल्या ज्योती ॥ १ ॥ ओंवाळूं गे माये सबाह्य साजिरा । राहिरखुमाईसत्यभामेच्या
वरा ॥ धू० ॥ मंडितचतुर्भुज दिव्य कार्ना कुंडलें । श्रीमुखाची शोभा पाहतां तेज फांक-
लें ॥ २ ॥ वैजयंती माळ गळां शोभे श्रीमंत । शंखचक्रगदापद्म भायुधें शोभत ॥ ३ ॥
सांवळा सकुमार जैसा कर्दळीगाभा । चरणीचीं नेपुं बांकी गर्जती नभा ॥ ४ ॥
ओंवाळितां मन हें उभें ठाकलें ठार्थी । समष्टि समाधि तुक्या लागली पार्थी ॥ ५ ॥

॥ १५८२ ॥ भक्तीच्या पोटीं बोध कांकडा ज्योती । पंचप्राण जीवेंभावें ओंवाळूं
आरती ॥ १ ॥ ओंवाळूं आरती माझ्या पंढरिनाथा । सोन्ही कर जोडोनि चरणीं ठेविन
माथा ॥ धू० ॥ काय महिमा वणूं आतां सांगणें तें किती । कोटि ब्रह्महत्या मुख पाहतां
जाती ॥ २ ॥ राही रखुमाबाई सोही वें बाही । मयूर विच्छचामरें बाळिती ठार्थी ठार्थी
॥ ३ ॥ तुका ह्मणे दीप घेऊनि उन्मत्ति शोभा । विदेवरी उभा दिसे लावण्यगाभा ॥ ४ ॥

॥ १५८३ ॥ धन्य दिवस आजि दर्शन संतांचें । नांदे तथा घरीं दैवत पंढरीचें ॥ धू० ॥
धन्य पुण्य रूप कैसा जाला संसार । देव आणि भक्त तुजा नाहीं विचार ॥ १ ॥ धन्य
पूर्व पुण्य बोढवलें निरुतें । संतांचें दर्शन जालें भाग्यें बहुतें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धन्य
आह्मां जोडली जोडी । संतांचे चरण आतां जीवें न सोडी ॥ ३ ॥

॥ १५८४ ॥ गाऊं वाणूं तुज विठो तुझा करूं अनुवाद । जिकडे पाहें तिकडे सर्वमय
शोभिद ॥ धू० ॥ आनंद रे विठोबा जाला माझे मनी । देखिले लोचनीं विदेसहित पाडले
॥ १ ॥ न करीं तपसाधनें रे मुक्तीचे सायास । हाचि जन्मोजन्मीं गोड भक्तीचा रस
॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मां प्रेमा उणें तें काई । पंढरीचा राणा सांडविला हृदयीं ॥ ३ ॥

॥ १५८५ ॥ सांगणें तें एक तुजप्रति आहे । देशी तरि पाहें पांडुरंगा ॥ धू० ॥ या
संतांसी निरवीं हें मज देई । आणिक तुजें कांहीं न मागें तुज ॥ १ ॥ तुका ह्मणे आतां
स्वार होई । मज ठेवीं पार्थी संतांचिया ॥ २ ॥

स्वामींनीं काया ब्रह्म केली ते.

॥ १५८६ ॥ शोधितांचि नये । झणोनि बोळगतों पाये ॥ धू० ॥ आतां विसों नये
जना । ऐसें करा नारायणा ॥ १ ॥ परतानि मन । गेलें ठार्थींचि सुरोन ॥ २ ॥ विसरला
शुक्र । बोलों चालों जाला मुका ॥ ३ ॥

॥ १५८७ ॥ रज्जुसर्पाकार । भासयेलें जगडंबर ॥ धृ० ॥ ह्यणोनि भाठवती पाय ।
घेतों आलाय बलाय ॥ १ ॥ वृडय द्रुमाकार लाणी । केलों सर्वस्वासी धणी ॥ २ ॥ तुकीं
तुकला तुका । विश्वी भरोनि उरला लोकां ॥ ३ ॥

॥ १५८८ ॥ ह्यणवितों दास । परि मी असें उदास ॥ धृ० ॥ हाचि निश्चय माहा ।
परि मी निश्चयाहुनी वुजा ॥ १ ॥ सरतें कर्तृत्व माझ्यानें । परि मी त्याहीहून भिन्न ॥ २ ॥
तुका तुकासी तुकला । तुका तुकाहुनी निराळा ॥ ३ ॥

॥ १५८९ ॥ घोटवीन लाळ ब्रह्मज्ञान्या हातीं । मुक्तां आत्मस्थिति सांडवीन ॥ धृ० ॥
ब्रह्मभूत होते कायाच कीर्तनीं । भाग्य तरी ऋणि देवा ऐसा ॥ १ ॥ तीर्थभ्रामकासी
आपीन आळस । कडु स्वर्गवास करिन भोग ॥ २ ॥ सांडवीन तपोनिधा अभिमान ।
यज्ञ आणि दान लाजविन ॥ ३ ॥ भक्तिभाग्यप्रेमा साधीन पुरुषार्थ । ब्रह्मींचा जो अर्थ
निजडेवा ॥ ४ ॥ धन्य ह्यणवीन येह लोकीं लोकां । भाग्य आर्ह्यां तुका देखिलेला ॥ ५ ॥

॥ १५९० ॥ संसाराच अंगी अवर्षाच द्यसनें । आर्ह्या या कीर्तनें शुद्ध जालों ॥ धृ० ॥
आतां हे सोंवळें जालें त्रिभुवन । विषम धोकन सांडियेलें ॥ १ ॥ ब्रह्मपुरीं वास करणें
अखंड । न देखिजे तोंड विटाळाचें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे आर्ह्यां एकांताचा वास । ब्रह्मीं
ब्रह्मरस सेवूं सदा ॥ ३ ॥

॥ १५९१ ॥ तुह्मी सनकादिक संत । ह्यणवितों कृपावंत ॥ धृ० ॥ एवढा करा उप-
कार । देवा सांगा नमस्कार ॥ १ ॥ भाकृनि करुणा । विनवा वैकुंडींचा राणा ॥ २ ॥
तुका ह्यणे मज आठवा । मूळ लवकरी पाठवा ॥ ३ ॥

॥ १५९२ ॥ आपुल्या माहेरा जाईन मी आतां । निरोप या संतां हातीं आला
॥ धृ० ॥ सुख दुःख माझे ऐकिलें कार्नी । कळवळा मनीं करुणेचा ॥ १ ॥ करुनी सिद्ध
मूळ साडलें भालुकें । येती विसें एकें न्यावयासी ॥ २ ॥ त्याची पंथें माझे लागलेंसें
चित्त । वाट पाहें निरय माहेराची ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे आतां येतील न्यावया । अंगें आपु-
लिया मायबाप ॥ ४ ॥

॥ १५९३ ॥ चिन्हें उमटती अंगीं । शुकना जोर्गी उत्तम ॥ धृ० ॥ आठवला बाप-
माय । येइल काय मूळ नेणों ॥ १ ॥ उक्कटित जालें मन । तेचि खुण तेंथिची ॥ २ ॥
तुका ह्यणे काम वारीं । आळस घरीं करमेना ॥ ३ ॥

॥ १५९४ ॥ आरोनियां पाहे वाट । कटकट सोसेना ॥ धृ० ॥ आलियांस पुसें मात ।
तेथें चित्त लागलें ॥ १ ॥ वळीं कांहीं लोकांऐसें । परि मी नसें ते ठायीं ॥ २ ॥ तुका
ह्यणे येथें पिसें । तेथें तैसें भसेल ॥ ३ ॥

॥ १५९५ ॥ येथीलिया अनुभवं । कळों जीवें हें येतसे ॥ धृ० ॥ दोहीं ठायीं एक
जीव । माही कीव त्या अंगीं ॥ १ ॥ भूक भुकेचि खाउनी धाय । नाहीं हाय भलाची
॥ २ ॥ तुका ह्यणे सुख जालें । अंतर धालें त्यागुणें ॥ ३ ॥

॥ १५९६ ॥ पल आले हरी । शंख चक्र घोभे करी ॥ धृ० ॥ गरुड येतो फडफारें ।
नाभी नाभी ह्यणे स्वरे ॥ १ ॥ मुगुटकुंडलांच्या शीती । तेजें लोपला गभस्ती ॥ २ ॥

मेवइयामवर्ण हरी । मूर्ति डोळस साजिरी ॥ ३ ॥ चतुर्भुज वैजयंती । गळां माळ हे
रुळती ॥ ४ ॥ पितांबर झळके कैसा । उजळल्या वारी विशा ॥ ५ ॥ तुका जालासे
संतुष्ट । घरा आले वैकुण्ठपीठ ॥ ६ ॥

॥ १५९७ ॥ राखचक्रगदापत्र । पैल आला पुरुषोत्तम ॥ १ ॥ नाभी नाभी भक्त-
राया । वेगीं पावलों सखया ॥ २ ॥ वुरूनि येतां दिसे वृष्टी ॥ धाकें दोष पळती सृष्टी
॥ ३ ॥ तुका देखोनि एकला । वैकुण्ठीहूनि हरि आला ॥ ३ ॥

॥ १५९८ ॥ पैल दिसतील भार । दिंडी पताका अपार ॥ १ ॥ आला पंढरीचा राणा ।
दिसतील त्याच्या खुणा । सुख वाटे मना । डोळे बाह्या स्फुरती ॥ २ ॥ उठिले गजर
नामाचे । दळभार वेणवांचे ॥ ३ ॥ तुका करी रिता ठाव । त्यांसी बैसावया वाव ॥ ३ ॥

॥ १५९९ ॥ चला जाऊं रे सामेरे । पुढे भेटो विठ्ठल धुरे ॥ १ ॥ तुका आनंदला
मनीं । कैसा जातो लोटांमणीं । फेडावया धणी । प्रेमसुखी आजी ॥ २ ॥ पुढे आले कृपा-
वंत । मायबाप साधुसंत ॥ ३ ॥ तुका आळंगिला बाही । ठेविला विठोबाच पायीं ॥ ३ ॥

॥ १६०० ॥ पाहुणे घरासी । आजि आले ऋषीकेशी ॥ १ ॥ काय करूं उपचार ।
कोंप मोडकी जर्जर । कण्या वरवर । पाण्यामाजी रांधिल्या ॥ २ ॥ घरीं मोडकिया
बाजा । वरि वाकळांच्या शेजा ॥ ३ ॥ मुखशुद्धि तुळसी दळ । तुका झणे मी
सुवेळ ॥ ३ ॥

॥ १६०१ ॥ संती केला अंगिकार । त्यासी अभिमान घोर ॥ १ ॥ कांहीं ठेविलें
चरणीं । घेती तेंचि पुरवुनी । तुका पायवणी । घेऊनियां निराळा ॥ २ ॥ नसतां कांहीं
संचित । भेटी जालीं अवचित ॥ ३ ॥ देव मिळोनियां भक्त । तुका केलासे सनाथ ॥ ३ ॥

॥ १६०२ ॥ अवघियांच्या आलों मुळें । एका वेळे न्यावया ॥ १ ॥ सिद्ध व्हावें
सिद्ध व्हावें । आधीं ठावें करितों ॥ २ ॥ जांवरि ते घटिका हुरी । आहं उरी तो काळ
॥ ३ ॥ मंगळाचे वेळे उभे । असों शोभे सावध ॥ ४ ॥ अवघियांचा योग घडे । तरी
जोडे श्लाघ्यता ॥ ५ ॥ तुका झणे पाहें घाट । बहु आट करुनी ॥ ६ ॥

॥ १६०३ ॥ सकळही माझी बोकवण करा । परतोन घरा जावें तुझी ॥ १ ॥
कर्मधर्म तुझां असावें कल्याण । घ्या माझे वचन आशीर्वाद ॥ २ ॥ वाढवुनि दिलों एका-
चिये हातीं । सकळ निश्चिती जाली तेंथें ॥ ३ ॥ आतां मज जाणें प्राणेश्वरासवें ।
माझिया भावें अनुसरलों ॥ ४ ॥ वाढवितां लोभ होईल उशीर । अवघीच स्थिर करा
दारी ॥ ५ ॥ धर्म अर्थ काम जाला एके दारी । मेळविला जिहीं हाता हात ॥ ६ ॥ तुका
झणे आतां जाली हेचि भेटी । उरल्या त्या गोष्टी बोलावया ॥ ६ ॥

॥ १६०४ ॥ बोलिलों तें आतां पाळावें वचन । ऐसें पुण्य कोण माझे गांठी ॥ १ ॥
जातो आतां आज्ञा घेऊनियां स्वामी । काळक्षेप आझी करूं कोठें ॥ २ ॥ न घडे
यावरि न धरवे धीर । पीडतां राष्ट्र देखोनि जग ॥ ३ ॥ तुका झणे तुझी दिसे
शोकलिलें । काय आतां आलें जीवित्वाचें ॥ ४ ॥

॥ १६०५ ॥ करावें तें काम । उगाच वाढवावा श्रम ॥ १ ॥ अवघें एकमय । राज्य

मेघइयामवर्ण हरी । मूर्ति डोळस साजिरी ॥ ३ ॥ चतुर्भुज वैजयंती । गळां माळ हे
रुळनी ॥ ४ ॥ पितांबर झळके कैसा । उजळल्या दाही दिशा ॥ ५ ॥ तुका जालासे
संतुष्ट । घरा आलें वैकुंठपीठ ॥ ६ ॥

॥ १५९७ ॥ शखचक्रगदापय । पैल आला पुरुषोत्तम ॥ धू० ॥ नाभी नाभी भक्त-
राया । वेणी पावलों सखया ॥ १ ॥ वरुनि येतां दिसे वृष्टी ॥ धाके शेष पळनी वृष्टी
॥ २ ॥ तुका देखोनि एकला । वैकुंठीहूनि हरि आला ॥ ३ ॥

॥ १५९८ ॥ पैल दिसतील भार । दिडी पताका अपार ॥ धू० ॥ आला पंढरीचा राणा ।
दिसतील त्याच्या खुणा । सुख वाटे मना । डोळे बाह्या स्फुरती ॥ १ ॥ उठिले गजर
नामाचे । दळभार वेणवांचे ॥ २ ॥ तुका करी रिता ठाव । त्यांसी वैसावया वाव ॥ ३ ॥

॥ १५९९ ॥ चला जाऊं रे सामेरे । पुढे भेटों त्रिवल धुरे ॥ धू० ॥ तुका आनंदला
मनी । कैसा जातो लोटांमणी । फेडावया धणी । प्रेमसुखी भाजी ॥ १ ॥ पुढे आले कृपा-
वंत । मायबाप साधुसंत ॥ २ ॥ तुका आळंगिला बाही । ठेविला विठोबाच पायी ॥ ३ ॥

॥ १६०० ॥ पाहुणे घराती । आजि आले ऋषीकेशी ॥ धू० ॥ काय करूं उपचार ।
कोंप मोडकी जर्जर । कण्या दरदर । पाण्यामाजी रांभिल्या ॥ १ ॥ घरीं मोडकिया
बाजा । वरि वाकळांच्या शेजा ॥ २ ॥ मुखशुद्धि तुळसी दळ । तुका झणे मी
बुर्बळ ॥ ३ ॥

॥ १६०१ ॥ संती केला अंगिकार । त्यासी अभिमान थोर ॥ धू० ॥ कांहीं ठेविले
चरणी । घेती तेंचि पुरवुनी । तुका पायवणी । घेऊनियां निराळा ॥ १ ॥ नसतां कांहीं
संचित । भेटी जाली अवचित ॥ २ ॥ वेव मिळोनियां भक्त । तुका केलासे सनाथ ॥ ३ ॥

॥ १६०२ ॥ अवधियांच्या आलों मुळें । एका वेळे न्यावया ॥ धू० ॥ सिद्ध ज्हावें
सिद्ध ज्हावें । आधीं ठावें करितों ॥ १ ॥ जांवरि ते घटिका वुरी । आहें उरी तो काळ
॥ २ ॥ मंगळाचे वेळे उभे । असों शोभे सावध ॥ ३ ॥ अवधियांचा योग घडे । तरी
जोडे श्लाघ्यता ॥ ४ ॥ तुका झणे पाहें वाट । बहु आट करुनी ॥ ५ ॥

॥ १६०३ ॥ सकळही माझी बोळवण करा । परतोन घरा जावें तुझी ॥ धू० ॥
कर्मधर्म तुझां असावें कल्याण । ध्या माझे वचन आशीर्वाद ॥ १ ॥ वाढवुनि दिलों एका-
चिये हातीं । सकळ निश्चिती जाली तथे ॥ २ ॥ आतां मज जाणें प्राणेश्वरासवें ।
माझिया भावें अनुसरलों ॥ ३ ॥ वाढवितां लोभ होईल उसीर । अवधीच स्थिर करा
ठायीं ॥ ४ ॥ धर्म अर्थ काम जाला एके ठायीं । मेळविला जिहीं हाता हात ॥ ५ ॥ तुका
झणे आतां जाली हेचि भेटी । उरल्या त्या गोष्टी बोलावया ॥ ६ ॥

॥ १६०४ ॥ बोलिलों तें आतां पाळावें वचन । ऐसें पुण्य कोण माझे गांठी ॥ धू० ॥
जातो आतां आज्ञा घेऊनियां स्वामी । काळक्षेप आझी करूं कोठें ॥ १ ॥ न घडे
यावरि न धरवे धीर । पीडतां राष्ट्र देखोनि जग ॥ २ ॥ तुका झणे तुझी दिसे
मोकलिले । काय आतां आलें जीवित्वाचें ॥ ३ ॥

॥ १६०५ ॥ करावें तें काम । उगाच वाढवावा श्रम ॥ धू० ॥ अवघें एकमय । राज्य

ये ॥ १ ॥ तुजयाची सत्ता । न चलेसी जाली आतां ॥ २ ॥ आतां नाही
तरपला लोकां ॥ ३ ॥

भाह्मी जातो तुम्ही कृपा असो घ्यावी । सकळा सांगावी विनंति माह्मी
वेळ जाला उभा पांडुरंग । वैकुंठा श्रीरंग बोलावितो ॥ १ ॥ अंतकाळीं
पावला । कुंडीसहित जाला गुप्त तुका ॥ २ ॥

तुका उतरला तुका । नवल जाले तिहीं लोकां ॥ धृ० ॥ नित्य करितो
माझे अनुष्ठान ॥ १ ॥ तुका बैसला विमानी । संत पाहाती लोचनी ॥ २ ॥
किला । तुका वैकुंठासी नेला ॥ ३ ॥

न देखजे ऐसे केले । या विहले दुःखासी ॥ धृ० ॥ कृपेचिये सिंहासनी ।
शिले ॥ १ ॥ बाजता तो नलगें वारा । क्षीरसागरा शयनी ॥ २ ॥ तुका
री । मज पायी राखिलें ॥ ३ ॥

वारणसीपर्यंत असो सुखरूप । सांगावा निरोप संतांसी हा ॥ धृ० ॥
जाणें निजधामा । सर्वे असें भाह्मां गरुड हा ॥ १ ॥ कृपा असो घ्यावी
जातसो माहेरी तुका ह्याने ॥ २ ॥

१५७१ एकाहत्तरीं विरोधनामसंवत्सरीं फाल्गुन वद्य द्वितीया
सोमवारी प्रथमप्रहरीं तुकोबा गुप्त जालें.

ज्ञान.

जाती पंढरीस । ह्याने जाईन तयाम ॥ धृ० ॥ तथा आहे संवसार । ऐसे
॥ १ ॥ असो नसो भाव । जो हा देखे पंढरिराव ॥ २ ॥ चंद्रभागे न्हाती ।
ते याती ॥ ३ ॥

धरियेर्ली सोंगे । येणे अवधी पांडुरंगे ॥ धृ० ॥ ते हे ब्रह्म विदेवरी । उभे
॥ १ ॥ अंतव्यापी आहे । धांडोळितां कोठे नोहे ॥ २ ॥ योगयागतपे ।
नजपे ॥ ३ ॥ दिले नेही जती । भोग सकळ ज्या होती ॥ ४ ॥ अवधी
का ह्याने दासां साहे ॥ ५ ॥

ज्याचे गर्जतां पवाडे । कळिकाळ पायां पडे ॥ धृ० ॥ तो हा पंढरीचा
॥ चो अठरां जणां ॥ १ ॥ श्रितितां जयासी । भुक्तिमुक्ति कामारी दासी
सी जावे । तुका ह्याने ज्याच्या नांवें ॥ ३ ॥

ज्याचे गर्जतां पवाडे । श्रुतिशास्त्रां मौन्य पडे ॥ धृ० ॥ तेथे माह्मी वाचा
रावया स्तुती ॥ १ ॥ सिणली सद्गुरूनाडे । शेषफणी ऐसे धेडे ॥ २ ॥ तुका
। सिंधु न पुरे शाही ॥ ३ ॥

देव राखे तथा मारील कोण । न मोडे कांटा हिंडतां वन ॥ धृ० ॥ न
हे कांही । विप तेही अमृत पाही ॥ १ ॥ न चुके वाट न पडे फली । नव्हे
॥ २ ॥ तुका ह्याने नारायण । येतां गोळ्या वारी बाण ॥ ३ ॥

॥ १६१५ ॥ कोठें गुंतलासी द्वारकेच्या राया । वेळ कां सखया लावियेला ॥ धृ० ॥
दिनानाथ ब्रीह सांभाळीं आपुले । नको पाहों केलें पापपुण्य ॥ १ ॥ पतितपावन ब्रीहें
चराचर । पातकी अपार उद्भरिले ॥ २ ॥ तुक्रयाबंधु ह्मणे द्रौपदीचा धांवा । केला तैसा
मला पावें आतां ॥ ३ ॥

॥ १६१६ ॥ कोठें गुंतलासी कोणांच्या धांवया । आली देवराया निद्रा तुज ॥ धृ० ॥
कोठें गुंतलासी भक्तिप्रेमसुखें । न सुटती मुखें गोपिकांचीं ॥ १ ॥ काय पडिलें तुज
कोणाचें संकट । डुरी पंथ वाट न चालवे ॥ २ ॥ काय माझे तुज गुण दोष दिसती ।
ह्मणानि श्रीपति कांपलासी ॥ ३ ॥ काय जालें सांग माझिया कपाळा । उरला जीव
डोळां तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ १६१७ ॥ परस्त्रीतें ह्मणतां माता । चित्त लाजवितें चित्ता ॥ धृ० ॥ काय बोलो-
नियां तोंडें । मनामाजी कानकोंडें ॥ १ ॥ धर्मधारिष्टगोष्टी सांगे । उष्ट्या हातें नुडवी काग
॥ २ ॥ जें जें कर्म वसे अंगी । तें तें आठवें प्रसंगां ॥ ३ ॥ बोले तैसा चाले । तुका ह्मणे
तो अमोल ॥ ४ ॥

॥ १६१८ ॥ असत्य वचन होतां सर्व जोडी । जरी लग्नघडी परउपकार ॥ धृ० ॥
जाईल पतना यासि संव्हे नाही । साक्ष आहे काहीं सांगतां तें ॥ १ ॥ वदविलें मुखें
नारायणें धर्मा । अंगुष्ठ त्या कर्मासाद्यें गेला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां सांभाळा रे पुढें ।
अंतरीचें कुडें देहल दुःख ॥ ३ ॥

॥ १६१९ ॥ जळीं त्याचें तोंड । ऐसी कां ते व्याली रांड ॥ धृ० ॥ सदा भोवयासी
गांडी । क्रोध धडधडीत पोटी ॥ १ ॥ फोडिली गोंवरी । ऐसी दिसे तोंडावरी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे नाही । चित्ता समासान काहीं ॥ ३ ॥

॥ १६२० ॥ तोंडें खाये फार । पदि बोचा करी मार ॥ धृ० ॥ एक ऐसे ते शाहाणे ।
आपुले अधीन तें नेणें ॥ १ ॥ कुले चालूनि उघडे । रागें पाहे लोकांकडे ॥ २ ॥ खेळें
वृत्तकर्म । मग बोंबली जुलूम ॥ ३ ॥ निजतां आला मोहो । वीतां ह्मणे मेला गोहो ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे त्यांनीं । मनुष्यपणा केली हानी ॥ ५ ॥

॥ १६२१ ॥ पतिव्रता नेणे आणिकांची स्तुती । सर्वभावे पति ध्यानीं मनीं ॥ धृ० ॥
तैसें माझे मन एकविध जालें । नावडे विहलेंविण दुजें ॥ १ ॥ सूर्यविकासिनी नेचे चंद्र-
कळा । गाय ते कोकिळा वसंतेंसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बाळ मातेपुढें नाचे । बोल आणि-
कांचे नावडती ॥ ३ ॥

॥ १६२२ ॥ पंडित ह्मणतां थोर सुख । परि तो पाहातां अवचा मूर्ख ॥ धृ० ॥ काय
करावें धोकिलें । वेष्टपठण वायां गेलें ॥ १ ॥ वेहीं सांगितलें तें न करी । सम ब्रह्म नेणे
बुराचारी ॥ २ ॥ तुका देखे जीवीं शिव । हाचि तेथींचा अनुभव ॥ ३ ॥

॥ १६२३ ॥ पंडित तोचि एक भला । नित्य भजे जो विहला ॥ धृ० ॥ अवघें सम
ब्रह्म पाहे । सर्वां भूतीं विहल आहे ॥ १ ॥ रितां नाही कोणी ठाव । सर्वां भूतीं वासु-
देव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तोचि दास । त्या देखिल्या जाती दोष ॥ ३ ॥

॥ १६२४ ॥ ऐका पंडितजन । तुमचे वंदितो चरण ॥ धू० ॥ नका करू नरस्तुती । माझी परिसा हे विनंती ॥ १ ॥ अन्न आच्छादन । हे तो प्रारब्धाधीन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वाणी । सुखें वेष्वा नारायणी ॥ ३ ॥

॥ १६२५ ॥ विहल टाळ विहल दिंडी । विहल तोंडी उच्चार ॥ धू० ॥ विहल भवध्या भांडवला । विहल बोला विहल ॥ १ ॥ विहल नाद विहल भेद । विहल छंद विहल ॥ २ ॥ विहल सुखा विहल दुःखा । तुकया सुखा विहल ॥ ३ ॥

॥ १६२६ ॥ काय तुझे वेचें मज भेदी देतां । वचन बोलतां एक दोन ॥ धू० ॥ काय तुझे रूप घेतो मी चोरोनी । त्या भेणें लपोनि राहिलासी ॥ १ ॥ काय तुझें आम्हां करावें वेंकुठ । भेजे नको भेट आतां मज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझी नलगे वसांडी । परि आहे आवडी दर्शनाची ॥ ३ ॥

॥ १६२७ ॥ संतानंदा ज्याचे घरीं । नव्हे घर ते यमपुरी ॥ धू० ॥ त्याच्या पापा नाही जोडा । संगें जना होय पीडा ॥ १ ॥ संतनिदा आवडे ज्यासी । तो जिताचि नकावासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तां नष्ट । जाणा गाढव तो स्पष्ट ॥ ३ ॥

॥ १६२८ ॥ आलें देवाचिया मना । तेथें कोणाचें चालेना ॥ धू० ॥ हरिभ्रंज तारा राणी । वाहे डोंबा घरीं पाणी ॥ १ ॥ पांडवांचा साहाकारी । राज्यावरोनि केले वुरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे उगेचि राहा । होईल ते सहज पाहा ॥ ३ ॥

॥ १६२९ ॥ निजल्यानें गातां उभा नारायण । बैसल्या कीर्तन करितां डोले ॥ धू० ॥ उभा राहोनियां मुखीं नाम वदे । नाचू नाना छंदें गोविंद हा ॥ १ ॥ मारणी चालतां मुखीं नाम वाणी । उभा चक्रपाणी मागें पुढें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे यासी कीर्तनाचीं गोंडी । प्रेम घाली उडी नामासाठीं ॥ ३ ॥

॥ १६३० ॥ काम कांथ आढी वाहिले विहलीं । आवडी धरिली पायांसर्वें ॥ धू० ॥ आतां कोण पाहे मागें परतोनी । गेले हारपोनि देहभाव ॥ १ ॥ रिद्धिसिद्धि सुखें हाणि-तल्या लाता । तेथें या प्राकृता कोण मानी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आढी विठोबाचे दास । करूनि ठेलों मास ब्रह्मांडाचा ॥ ३ ॥

॥ १६३१ ॥ उठाउठी अभिमान । जाय ऐसे स्थळ कोण ॥ धू० ॥ तें या पंढरीस घडे । खळां पाह्यार रोकडे ॥ १ ॥ अश्रुचिया धारा । कांठें रोमांच शरीरा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काल । कांठें अभेद देखिला ॥ ३ ॥

॥ १६३२ ॥ पंढरी पंढरी । ह्मणतां पापाची बोहरी ॥ धू० ॥ धन्य धन्य जर्मी ठाव । होतो नामाचा उस्साव ॥ १ ॥ रिद्धिसिद्धि लोंटांगणी । प्रेमासुखाचिया खाणी ॥ २ ॥ अधिक अक्षरानें एका । भूवेंकुठ ह्मणे तुका ॥ ३ ॥

॥ १६३३ ॥ अल्प माझी मती । ह्मणोनि येतो काकुलती ॥ धू० ॥ आतां हाखवा हाखवा । मज पाउले केशवा ॥ १ ॥ धीर माझ्या मना । नाहीं नाहीं नारायणा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे द्या । मज करा अभागिया ॥ ३ ॥

॥ १६३४ ॥ भार घाली देवा । न लगे देव डोंई घ्यावा ॥ धू० ॥ देह प्रारब्धा आधीन ।

सोसैं अधिक वाडे सीण ॥ १ ॥ व्यवसाय निमित्त । फळ देतसे संचित ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे फिरे । भोंवडीनें दम जिरे ॥ ३ ॥

॥ १६३५ ॥ भोग भोगावरी द्यावा । संचिताचा करुनी देवा ॥ धू० ॥ शांति धरणें
जिवासायी । दशा उत्तम गोमटी ॥ १ ॥ देह लेखावें असार । सत्य परउपकार ॥ २ ॥
तुका ह्मणे हे मिरासी । बुडी द्यावी ब्रह्मरसी ॥ ३ ॥

॥ १६३६ ॥ येथें बोलोनियां काय । व्हावा गुरु तरि जाय ॥ धू० ॥ मज न साहे
वांकडे । ये विहलकथेपुढें ॥ १ ॥ ऐकोनी मरसी कथा । जंव आहिसि तूं जीता ॥ २ ॥
हुमतीची चाड । तेणें न करावी बडबड ॥ ३ ॥ पुसेल कोणी त्यास । जा रे करीं उप-
देश ॥ ४ ॥ आह्मी विहलाचे वीर । फोडूं कळिकाळाचें शीर ॥ ५ ॥ घेऊं पुढती जन्म ।
वाणूं कीर्त मुखें नाम ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे मुक्ती । नाहीं आसचि ये चिर्ती ॥ ७ ॥

॥ १६३७ ॥ अनुहार्ती गुंतला नेणे बाह्य रंग । वृत्ति येतां मग बळ लागे ॥ धू० ॥ मरें
माते तथा नाहीं देहभाव । आपलें अवयव अवरितां ॥ १ ॥ आणिकांची वाणी वेद तेणें मुखें ।
उपचारदुःखें नाडवती ॥ २ ॥ तें सुख बोलतां आश्चर्य था जना । विपरीत मना भासतसे
॥ ३ ॥ तुका ह्मणे बाह्य रंग तो विहल । अंतर निवालें ब्रह्मरसें ॥ ४ ॥

॥ १६३८ ॥ ब्रह्मरसगोडी तयांसी फावली । दासना निमाली सकळ ज्यांची ॥ धू० ॥
नाहीं त्यां विटाळ अखंड सोंवळीं । उपाधीवेगळीं जाणिवेच्या ॥ १ ॥ मन हें निश्चळ
आलें एके ठायीं । तयां उणें काई निजसुखा ॥ २ ॥ तींचि पुण्यवंतें परउपकारी । प्रबोधी
व्या नारीनरलोकां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे त्यांचे पार्थी पायपोस । होऊनियां वस करिन
तेथें ॥ ४ ॥

॥ १६३९ ॥ जैसें तैसें राहे देवाचें हें देणें । यत्न करितां तेणें काय नव्हे ॥ धू० ॥
दासां कृपासिंधु नुपेक्षी सर्वथा । अंतरींची व्यथा कळे त्यासी ॥ १ ॥ मार्गों नेणे परी
माय जाणे वर्म । बाळा नेदी भ्रम पावों कांहीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज अनुभव अंगें ।
वचन वाउगें मानेना हें ॥ ३ ॥

॥ १६४० ॥ आह्मां हरिच्या दासां कांहीं । भय नाहीं त्रैलोकीं ॥ धू० ॥ देव उभा
मार्गें पुढें । उगवी कोडें संकट ॥ १ ॥ जैसा केला तैसा होय । धांवें सोय धरोनी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे असों सुखें । गाऊं मुखें विठोबा ॥ ३ ॥

॥ १६४१ ॥ पर द्रव्य पर नारीचा अभिलास । तेथुनि हारास सर्वभाग्या ॥ धू० ॥
घटिका दिक्स मास वर्षे लागती तीन । बांधलें पतन गांठोडीस ॥ १ ॥ पुढें घात त्याचा
रोकडा झुकुन । पुढें करी गुण विश्रयेंसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एकां तडताथवड । काळ
लागे नाड परी खरा ॥ ३ ॥

॥ १६४२ ॥ समर्थ्यांचें केलें । कोणां जाईल मोडिलें ॥ धू० ॥ वांयां करावी ते उरे ।
खटपट सोस पुरे ॥ १ ॥ ठेविला जो देवा । आपुलाला तैसा खावा ॥ २ ॥ ज्याचें व्याचे
हार्ती । अंकें तथाची फजिती ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कोटी । बाळें जाले सूळ पोटी ॥ ४ ॥

॥ १६४३ ॥ हे माझी मिरासी । ठव तुझ्या पायांपाशीं ॥ धू० ॥ याचा धरीन अभि-

मोन । कंरीन आपुलें जतन ॥ १ ॥ देऊनियां जीव । बळी साधिला हा ठाव ॥ २ ॥ तुव
हणें देवा । जुन्हाट हे माझी सेवा ॥ ३ ॥

॥ १६४४ ॥ नेणे गति काय कवण अधोगती । मानिली निश्चिती तुझ्या पाय
॥ धू० ॥ कर्म धर्म कोण नेणें हा उपाव । तुझ्या पार्थी भाव ठेविल्या ॥ १ ॥ नेणें निर
पाप पुण्य नेणें काय । हणऊनि पाय धरिले तुझे ॥ २ ॥ वेडा मी अविचार न कते
विचार । तुज माझा भार पांडुरंगा ॥ ३ ॥ तुका हणें तुज करितां नव्हे काय । माझा हा
उपाय कवण तेंथें ॥ ४ ॥

॥ १६४५ ॥ तुझा हणऊनि जालों उतराई । त्याचें वर्म काई ने मी नेणें ॥ धू०
हार्ती धरोनियां दावीं मज वाट । पुढें कोण नीट तेंचि देवा ॥ १ ॥ देवभक्तपण करा
जतन । शेर्ही पक्षीं जाण तूंचि बळी ॥ २ ॥ अभिमानें तुज लागली हे लाज । शरणागत
काज करावया ॥ ३ ॥ तुका हणें बहु नेणता मी फार । हणऊनि विचार जाण
विला ॥ ४ ॥

॥ १६४६ ॥ मारगीं चालतां पाउलापाउली । चिंतावी माउली पांडुरंग ॥ धू०
सर्व सुख लागे घेऊनियां पाठी । आवडीचा कंठी रस ओती ॥ १ ॥ पितांबरें छार
करी लोभापर । पाहे तें उत्तर आवडीचें ॥ २ ॥ तुका हणें हेचि करावे जीवन । वाचें
नारायण तान भूक ॥ ३ ॥

॥ १६४७ ॥ जालों आतां हास । माझे तोडोनियां पाश ॥ धू० ॥ ठाव यात्रा पाय
पार्थी । मी तों पातकांची राशी ॥ १ ॥ सकळ ही गोवा । माझा उगवून देवा ॥ २
तुका हणें भय । करा जवळी तें नये ॥ ३ ॥

॥ १६४८ ॥ अंतरीचें जाणां । तरि कां येऊं दिले मना ॥ धू० ॥ तुमची करावी म्
सेवा । आतां अब्हेरितां देवा ॥ १ ॥ नव्हती मोडामोडी । केली मागे तेंचि घडी ॥ २
तुका हणें दिला वाव । पार्थी लागों दिला भाव ॥ ३ ॥

॥ १६४९ ॥ पवित्र होईन चरित्रउच्चारें । रूपाच्या आधारें गोजरिया ॥ धू०
आपुरती बुद्धि पुण्य नाही गांठी । पार्थी घाली मिठी पाहें डोळां ॥ १ ॥ गाईन ओविर
शिष्टांच्या आधारें । सारीन विचारें आयुष्या या ॥ २ ॥ तुका हणें तुझे नाम नारायणा
ठेवीन मी मना आपुलिया ॥ ३ ॥

॥ १६५० ॥ काय ऐसा जन्म जावा वांयांविण । कांहीं तरी ऋण असो माथा ॥ धू०
कोणे तरी काळें होईल आठव । नाहीं जरी भाव भार खरा ॥ १ ॥ सता एका तर
जन्माच्या शेवटीं । कृपाळुवा पोटी होइल दया ॥ २ ॥ तुका हणें नाहीं फांको तरी देत
सर्वांचें उचित सांपडलें ॥ ३ ॥

॥ १६५१ ॥ नाहीं कोणी दिस जात वांयांविण । साथ्य नाहीं सीण लटिकाच
॥ धू० ॥ एकाचिये माथा असावें निमित्त । नसो नाहीं हित कपाळीं तें ॥ १ ॥ कांहीं
एक तरी बोलायाचा जागा । नेदती वाडगा उभा ठाको ॥ २ ॥ तुका हणें वर्मे कळें
येतीं कांहीं । ओळखीं जे नाहीं होईल तें ॥ ३ ॥

॥ १६५२ ॥ काय करील तें नव्हे विश्वंभर । सेवकां हरिद्र लाज नाही ॥ धू० ॥ मज-
पासुनि हें पडिले अंतर । काय तो अव्हेर करूंक जाणे ॥ १ ॥ नामाच्या चित्तने नासी
गर्भवास । नेही करूंक आस आणिकांची ॥ २ ॥ तुका ह्याने नैणों किती वायां गेले ।
तयां उद्धरिले पांडुरगे ॥ ३ ॥

॥ १६५३ ॥ संभ्या करितोसी केशवाच्या नांवें । आरंभी तें ठावें नाही कैसें ॥ धू० ॥
किती या सांगावें करूनि फजित । खळ नेणें हित जवळी तें ॥ १ ॥ माजल्या न कळे
उचित तें काय । न ध्यावें तें खाय ध्यावें सांडी ॥ २ ॥ तुका ह्याने घेती भिती सवें डोके ।
वावसी तीं एके अंधारली ॥ ३ ॥

॥ १६५४ ॥ दुधाचे घागरी मद्याचा हा बुंद । पडिलिया शुद्ध नव्हे मग ॥ धू० ॥ तैसें
खळां मुखें न करावें श्रवण । अहंकारें मन विटाळलें ॥ १ ॥ काय करावी तीं बचीस
लक्षणे । नाक नाही तेणें वायां गेली ॥ २ ॥ तुका ह्याने अन्न जिरों नेही मादी । आपुलिया
जैशी संवसगें ॥ ३ ॥

॥ १६५५ ॥ सांगावें तें बरें असतें हें पोटी । दुःख देते खोटी बुद्धि मग ॥ धू० ॥
आपला आपण करावा वेव्हार । जिकोनि अंतर मन ग्वाही ॥ १ ॥ नाही मागे येत बोलिले
वचन । पावावा तो सीण बरा मग ॥ २ ॥ तुका ह्याने बहु भ्यालों खटपटे । आतां देवा
खोटे शब्द पुरे ॥ ३ ॥

वाराणसीचे यात्रेबरोबर स्वामींचें भागीरथीस पत्र.

॥ १६५६ ॥ परिसें वो माते माझी विनवणी । मस्तक चरणीं ठेवितसें ॥ धू० ॥
भागीरथी महादोष निवारणी । सकळा स्वामिणी तीर्थोच्चये ॥ १ ॥ जीतां भुक्ति मोक्ष
मरणें तुझ्या तिरि । अहिक्यपरत्रीं सुखरूप ॥ २ ॥ तुका विष्णुदास संतांचें पोसणें ।
वाक्पुष्प तेणें पाठविलें ॥ ३ ॥

॥ १६५७ ॥ तुझी विश्वनाथ । हीनरंक मी अनाथ ॥ धू० ॥ कृपा कराल ते थोडी ।
पायां पडिलें बराडी ॥ १ ॥ काय उणें तुझांपाशीं । मी तों अल्पेचि संतोषी ॥ २ ॥
तुका ह्याने देवा । कांहीं भातुकें पाठवा ॥ ३ ॥

॥ १६५८ ॥ पिंड पदावरी । दिला आपुलिये करीं ॥ धू० ॥ माझे जालें गयावर्जन ।
फिटले पितरांचें ऋण ॥ १ ॥ केले कमीतर । बोंब मारिली हरिहर ॥ २ ॥ तुका ह्याने
माझे । भार उतरलें ओझे ॥ ३ ॥

॥ १६५९ ॥ मथुरेच्या राया । माझे वंडवत पायां ॥ धू० ॥ तुमचे कृपेचें पोषणें ।
माझा समाचार घेणें ॥ १ ॥ नाम धरिलें कंठीं । असें आर्तभूत पोटीं ॥ २ ॥ जीवींचें ते
जाणा । तुका ह्याने नारायणा ॥ ३ ॥

॥ १६६० ॥ जाय तिकडे लागे पाठीं । नाही तुटी आठवाची ॥ धू० ॥ हरूनियां
वेलें चित्त । माझे थीत भांवडल ॥ १ ॥ हावूनियां रूप डोळां । मन चाळा लावियेलें
॥ २ ॥ आणिक तोंडा पडिली मिठी । कान गोष्टी नाइकती ॥ ३ ॥ बोलिल्याचा

आठव न घडे । वाणी ओढे ते सोई ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे प्रेमधर्मी । भरली अंगी
अखंड ॥ ५ ॥

॥ १६६१ ॥ नको ऐसें जालें अन्न । भूक तान ते गेली ॥ धृ० ॥ गोविंदाची आवडी
जीवा । करीन सेवा धणीवरी ॥ १ ॥ राहिलें तें राहो काम । सकळ धर्म देहीचे ॥ २ ॥
देह धरिला त्याचें फळ । आणिक काळ धन्य हा ॥ ३ ॥ जाऊं नेहीं करितां सोस । क्षमा
सोष करवीन ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे याच पाठी । आतां साठी जीवाची ॥ ५ ॥

॥ १६६२ ॥ वाट पाहें हरि कां नये आह्मनी । निष्ठुर कां मनी धरियेलें ॥ धृ० ॥ काय
करूं धीर होत नाही जीवा । काय आड ठेवा उभा ठेला ॥ १ ॥ नाही माझा धांवा पडि-
येला कार्नी । कोठें चक्रपाणी गुंतलेती ॥ २ ॥ नाही आलें कळों अंतरा अंतर । कृपावंत
फार ऐकतो ॥ ३ ॥ बहुता दिवसांचें राहिलें भातुकें । नाही कवतुकें कुरवाळिलें ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे देई एकवेळा भेटी । शीतळ हें पोटी हांडल मग ॥ ५ ॥

॥ १६६३ ॥ नाही दिलें कधी काठिण उत्तर । तरी कां अंतर पडियेलें ॥ धृ० ॥
ह्मणउनी आतां वियोग न साहें । लांचावले देह संघटणें ॥ १ ॥ वेळोवेळां वाचें आठ-
वितों नाम । अधिकचि प्रेम चढे घेतां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पांडुरंगे जननिये । घेऊनि
कडिये बुझाविलें ॥ ३ ॥

॥ १६६४ ॥ आतां न करीं सोस । सेवीन हा ब्रह्मरस ॥ धृ० ॥ आह्मां लक्षण अमृत ।
ब्रह्मपरीचें निश्चित ॥ १ ॥ तुमचा निज ठेवा । आह्मी पाडियेला ठावा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
देवराया । आतां लपालेती वायां ॥ ३ ॥

॥ १६६५ ॥ जेथें जेथें जासी । तेथें मजाचि तूं पाहसी ॥ धृ० ॥ ऐसा पसरीन भाव ।
रिता नाही कोणी ठाव ॥ १ ॥ चित्त जडलें पायीं । पाळती हें ठायीं ठायीं ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे पोटी । देव घालुनी सांगें गोष्टी ॥ ३ ॥

॥ १६६६ ॥ सांपडला हातीं । तरी जाली हें निश्चिती ॥ धृ० ॥ नाही धांवा घेत मन ।
इंद्रियांचें समाधान ॥ १ ॥ सांडियेला हेवा । अवधा संचिताचा ठेवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
काम । निरसूनियां घेतों नाम ॥ ३ ॥

॥ १६६७ ॥ मुक्तिपांग नाही विष्णुचीया दासा । संसार तो कैसा न देखती ॥ धृ० ॥
बैसला गोविंद जडोनियां चित्ती । आदि तोचि अंती अवसानी ॥ १ ॥ भांग नारायणा
देऊनि निराळीं । ओंविद्या मंगळीं तोचि गाती ॥ २ ॥ बळ बुद्धि त्यांची उपकागसाठी ।
अमृत तें पोटी सांडवेलें ॥ ३ ॥ द्यावंत तरी देवाच सारिखीं । आपुलीं पारखीं नोळखतीं
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे त्यांच्या जीव तोचि देव । वेकूड तो ठाव वसती ते ॥ ५ ॥

॥ १६६८ ॥ सेवीन उच्छिष्ट लोळें अंगणी । वेणवा चरणीं हाइन जोडा ॥ धृ० ॥
ऐसें जन्म आतां मज देई देवा । आवडी हें जीवा सर्व काळ ॥ १ ॥ त्यांचि चरणरज
येती अंगावरी । वंदीत तें शिरीं जाइन मागें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें राहिलासे भाव ।
सकळही वाव जाणोनियां ॥ ३ ॥

॥ १६६९ ॥ क्षेम देयाला हो । स्फुरताती वंड बाहो ॥ धृ० ॥ आतां झडझडां चालें ।

वेई उचलूं पाउले ॥ १ ॥ सांडी हंसगती । बहु उत्कांठा हे चिर्त्ती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आई । श्रीरंगे विठाबाई ॥ ३ ॥

॥ १६७० ॥ जेणें वेळ लागे । ऐसें सांडीं पांडुरंगे ॥ धू० ॥ कंठ कंठा मिळों वेई । माझा वीरस तूं घेई ॥ १ ॥ नको पितांबर । सांवरूं हे अळंकार ॥ २ ॥ टार्की वो भातुके लौकिकाचें कवतुके ॥ ३ ॥ हातां पायां नको । कांहीं वेगळालें राखों ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे यावरी । मग सुखें अळंकारी ॥ ५ ॥

॥ १६७१ ॥ ऋपेचा ओलावा । दिसे वेगळाचि देवा ॥ धू० ॥ मी हें इच्छितसें साचें । न लगे फुकटशाई काचें ॥ १ ॥ जेणें जाय कळसा । पाया उत्तम तो तैसा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे घरीं । तुझ्या अवधिया परी ॥ ३ ॥

॥ १६७२ ॥ दावूनियां कोणां कांहीं । तेचि वार्हीं चाळविलीं ॥ धू० ॥ तैसें नको करूं देवा । शुद्धभावा माझिया ॥ १ ॥ रिद्रिसिद्रि ऐसीं आड । येती नाड नागवूं ॥ २ ॥ उर-काऐसी दावूनि ओढी । उर फोडी झळई ॥ ३ ॥ र्पणीचें दिलें धन । दिसे पण चरफड ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे पायांसाठीं । करीं आटी कळों द्या ॥ ५ ॥

॥ १६७३ ॥ काय माता विसरे बाळा । कळवळा प्रीतीचा ॥ धू० ॥ आवडीनें गळों मिठी । घाली उठी बैसवी ॥ १ ॥ लावूं धांवें मुख स्तना । नये मना निराळें ॥ २ ॥ भावं-डाचें भातें दावी । आपुलें लावी त्यास जी ॥ ३ ॥ माझे थोडें त्याचें फार । उत्तर हें वाढवी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे नारायणा । तुझी जाणां बुझावूं ॥ ५ ॥

॥ १६७४ ॥ तरीं आम्ही तुझी धरिबेली कांस । नाहीं कोणी दास वांथां गेला ॥ धू० ॥ आगा पंढरीचा उभ्या विदेवरी । येईं लवकरी धांवें नेटें ॥ १ ॥ पाववितों तुज उभी करोनि बाहे । कृपावंता पाहें मजकडे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुज बहु कान डोळे । कां हे माझे वेळे ऐसी परी ॥ ३ ॥

॥ १६७५ ॥ करावा कांटाळा नव्हे हें उचित । आधींच कां प्रीत लावियेली ॥ धू० ॥ जाणतसां तुझीं रूपाचें लाघव । आपुलें तें जीव घेतें ऐसा ॥ १ ॥ काय ह्मणऊनि आलेती आकारा । आह्मां उजगरा करावया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भीड होती आजवरी । आतां देवा उरी कोण टेवी ॥ ३ ॥

॥ १६७६ ॥ धरूनि पालव असुडीन करें । मग काय बरें दिसे लोकीं ॥ धू० ॥ काय तें विचारा ठायींचें आपणा । जो हा नारायणा अवकाश ॥ १ ॥ अंतर पायांसी तों वरी या गोष्टी । पडिलियां मिठीं हालों नेहीं ॥ २ ॥ रुसलेती तरी होइल बुझावणी । तांतडी करूनि सधार्थें हें ॥ ३ ॥ सांपडलियां आधीं कारणासी टाव । येथें करूं भाव वृढ आतां ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तुझे टाउके बोभाट । मग खटपट चुकली ते ॥ ५ ॥

॥ १६७७ ॥ निष्ठुर उत्तरीं न धरावा राग । आहे लागभाग ठायींचाची ॥ धू० ॥ तूं माझा जनिता तूं माझा जनिता । रखुमाईच्या कांता पांडुरंगा ॥ १ ॥ मुळीच्या ठेवण्या आहे अधिकार । दुरावोनि दूर गेलों झेतां ॥ २ ॥ फोटीच्या आठवा पडिलां विसर । कांहीं

तुकारामाचे अभंग.

- कळे । राती करा झांकुनी डोळे ॥ १ ॥ चालोनि आड वाटे । पार्थी मोडविले कांटे
२ ॥ तुका ह्मणे कोणा । बोल ठेवितो शाहाणा ॥ ३ ॥
- ॥ १६८८ ॥ आह्मी न देखों अवगुणां । पापी पवित्र शाहाणा ॥ धृ० ॥ अवधी रूपै
मी देवा । वंदूं भावें करूं सेवा ॥ १ ॥ मज भक्तीसवें चाड । नेणें पाषाण धातु वाड
२ ॥ तुका ह्मणे घोट्टी । विष अमृत तुजसाठी ॥ ३ ॥
- ॥ १६८९ ॥ मज नाही तुझ्या ज्ञानाची ते चाड । घेतां वाटे गोड नाम तुझे ॥ धृ० ॥
गतें लेंकरूं आवडीचें तान्हे । बोलतो वचनें आवडीनें ॥ १ ॥ भक्ति नेणें काही वैराग्य
नाहीं । घातला विठाई भार तुज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाचें निर्लज्ज होउनी । नाही माझे
मी तुजा भाव ॥ ३ ॥
- ॥ १६९० ॥ काय माझी संत पाहाती जाणीव । सर्व माझा भाव त्यांचे पार्थी ॥ धृ० ॥
रण सरतें करा पांडुरंगी । भूषणाची जर्गा काय चाड ॥ १ ॥ बोबड्या उत्तरीं ह्मणें
रेहरी । आणिक भिकारी नेणें तुजें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुहमी विडलाचे दस । करितों मी
तस उच्छिष्टाची ॥ ३ ॥
- ॥ १६९१ ॥ जीवाचें जीवन अमृताची तनू । ब्रह्मांड भूषणू नारायण ॥ धृ० ॥
खाचा सांगात अंतकासी अंत । निजांचा निर्वात नारायण ॥ १ ॥ गोडाचेंही गोड
पांचेंही कोड । प्रीतीचाही लाड नारायण ॥ २ ॥ भावाचा निज भाव नांवांचाही
व । अवघा पंढरिराव अवतरलासे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जें हें साराचें हें सार । माझा अंगि-
कार तेणें केला ॥ ४ ॥
- ॥ १६९२ ॥ आतां मी सर्वथा नव्हे गा दुर्बळ । यातिहीनकुळ दैन्यवाणा ॥ धृ० ॥
य रखुमाई पांडुरंग पिता । शुद्ध उभयतां पक्ष सोन्ही ॥ १ ॥ बापुडा मी नव्हे दुर्बळ
गणा । पांगिला हा कोणा आणिकांसी ॥ २ ॥ दुष्ट नव्हे आह्मी अभागी अनाथ ।
समुचा समर्थ कैवारी हा ॥ ३ ॥ संवसार आह्मां सरला सकळ । लपोनियां काळ टेला
शकें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे जालों निर्भर मानसीं । जोडलिया रासी सुखाचिया ॥ ५ ॥
- ॥ १६९३ ॥ केले नाही मनीं तथा घडे त्याग । उबग उद्वेग नाही चित्ती ॥ धृ० ॥
हेवचि हा जाणे अंतरींचा भाव । मिथ्या तो उपाव बाह्य रंग ॥ १ ॥ त्यागिल्याचें ध्यान
ग्रहिलें अंतरीं । अवधी ते परी विटंबना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आपआपणां विचारा ।
क्रोण हा दुसरा सांगे तुह्मां ॥ ३ ॥
- ॥ १६९४ ॥ हित व्हावें तरी रंभ दुरी ठेवा । चित्तशुद्धि सेवा देवाची हे ॥ धृ० ॥
आवडी विडल गाईजे एकांतीं । अलभ्य ते येती लाभ घरा ॥ १ ॥ आणिकां अंतरीं न
ध्यावें वसती । करावी हे शांती वासनेची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बाण हाचि निर्वाणांचा ।
वाउगी हे वाचा वेचूं नये ॥ ३ ॥
- ॥ १६९५ ॥ हो कां नर अथवा नारी । ज्यांचा आवडता हरी ॥ धृ० ॥ ते मज
वेढाबासमान । नमूं आवडी ते जन ॥ १ ॥ ज्याचें अंतर निर्मळ । त्याचें सबाह्य कोमळ
॥ २ ॥ तुका ह्मणे भावें । जिळें प्रेम वोसडावें ॥ ३ ॥

॥ १६९६ ॥ हरीची हरिकथा नावडे जया । अधम ह्यणतां तथा वेळ लागे । मनुष्य-
हेही तथा नाट लागलें । अघोर साधिलें कुंभपाक ॥ धृ० ॥ कासया जन्मा आला तो
पाषाण । जंत कां होऊन पडिला नाही । उपजे मरोनि वेळोवेळां भांड । परि लाज लंड
न धरी कांहीं ॥ १ ॥ ऐसियाची माता कासया प्रसवली । वर नाही घातली मुखावरी ।
देवधर्माविण चांडाळ हा नर । न साहे भूमि भार क्षणभरी ॥ २ ॥ राम ह्यणतां तुझे काय तें
वेचलें । कां हित आपुलें न विचारिसी । जन्मोजन्मींचा होईल नरकीं । तुका ह्यणे खुकीं
जरी यासी ॥ ३ ॥

॥ १६९७ ॥ उपेक्षिला येणें कोणी शरणागत । ऐसी नाही मात आईकिली ॥ धृ० ॥
आतां काय ब्रीद सांडील आपुलें । ठायींचें धरिलें जाणोनियां ॥ १ ॥ माझ्या दोषासाठीं
होइल पाटमोरा । ऐसा क्रोध पुरा भोग बळी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे रूप आमुच्या कैवारे ।
धरिलें गोजिरे चतुर्भुज ॥ ३ ॥

॥ १६९८ ॥ आवडीसारखें संपादिलें सोंग । अनंत हें मग जालें नाम ॥ धृ० ॥ कळे
ऐशा वाटा रचिन्या सुलभा । दुर्गम या नभाचाही साक्षी ॥ १ ॥ हातें जेवी एक मुखीं
मागे घांस । माउली जयास तैसी बाळा ॥ २ ॥ तुका ह्यणे माझे ध्यान विटेवरी । तैसी-
च गोजिरी हिसे मूर्ती ॥ ३ ॥

॥ १६९९ ॥ धन्य मी मानीन आपुलें संचित । राहिलीसे प्रीत तुझे नामी ॥ धृ० ॥
धन्य जालों आतां यासि संदेह नाही । न पडों या वारीं काळा हातीं ॥ १ ॥ ब्रह्मरस करूं
भोजन पंगती । संतांचे संगती सर्वकाळ ॥ २ ॥ तुका ह्यणे पोटा धालेंचि न धाये ।
खादलोंचि खाये आवडीनें ॥ ३ ॥

॥ १७०० ॥ आवडी न पुरे सेपितां न सरें । पडिथेली धुरेसवें गांठी ॥ धृ० ॥ न पुरे
हा जन्म हें सुख सांठितां । पुढतीही आतां हेंचि मागों ॥ १ ॥ मारगाची चिंता पालखी
बैसतां । नाही उसंतितां कोसपेणी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे माझी विवहल माउली । जाणें ते
लागली भूक तान ॥ ३ ॥

॥ १७०१ ॥ नाहीं त्रिभुवनीं सुख या समान । ह्यणऊनि मन स्थिरावलें ॥ धृ० ॥
धरिथेलीं जीवीं पाडलें कोमळीं । केली एकावळी नाममाळा ॥ १ ॥ शीतळ होऊनियां
पावलों विश्रांती । न साहे पुढती घाली चित्ता ॥ २ ॥ तुका ह्यणे जाले सकळ सोहळे ।
पुरविले डोहळे पांडुरंगें ॥ ३ ॥

॥ १७०२ ॥ मायबापापुढें लाडिकें लेंकरूं । तैसे बोल करूं कवतुकें ॥ धृ० ॥ कृपावंता
घाली प्रेमपान्धारस । वीळली ओरस पांडुरंग ॥ १ ॥ नाहीं धीर खुंदी जवळी हुंबरे ।
ठायींच पाखर कवळिते ॥ २ ॥ तुका ह्यणे मज होऊं नेदी सीण । कळों नेदी भिन्न आहे
ऐसें ॥ ३ ॥

॥ १७०३ ॥ आठवों नेदी आवडी आणिक । भरूनियां लोक तिन्ही राहे ॥ धृ० ॥
मन धावे तेथें तिचेंचि दुभतें । संपूर्ण आह्णें सर्वकाळ ॥ १ ॥ न लगे वळावीं इद्रियें

तुकारामाचे अभंग.

- तां । ठाव नाही रित्त उरों दिला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे समपाउलाचा खुंट । केला बळ-
 हालों नैसी ॥ ३ ॥
- १७०४ ॥ उत्तम घालावें आमुचिये मुखीं । निवारावें दुःखी होऊनि तें ॥ धृ० ॥ न
 न वजे जवळणी दुरी । मागें पुढें वारी घातपात ॥ १ ॥ नाही शंका असो भलतिये
 तें । मावळले पाहीं द्वैताद्वैत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भार घेतला विवले । अंतरी भरले
 रूप ॥ ३ ॥
- १७०५ ॥ आह्मां अळंकार मुद्रांचे शृंगार । तुळसीचे हार वाहों कंठी ॥ धृ० ॥
 एके डिंगर पंढरिरायाचे । निरंतर वाचे नामघोष ॥ १ ॥ आह्मां आणिकांची चाडचि
 हीं । सर्व सुखें पाथीं विठोबाच्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी नेघोंचि या मुक्ती ।
 विण चिन्ती दुजें नाही ॥ ३ ॥
- १७०६ ॥ चला पंढरीसी जाऊं । रघुमादेवीवरा पाहूं ॥ धृ० ॥ डोळे निवतील कान ।
 तेथे समाधान ॥ १ ॥ संतां महंतां होतील भेदी । आनंद नाचों वाळवंदी ॥ २ ॥
 नेथांचें माहेर । सर्वसुखाचें भांडार ॥ ३ ॥ जन्म नाही रे आणिक । तुका ह्मणे माह्मी
 त ॥ ४ ॥
- १७०७ ॥ पैल घरीं जाली चोरी । देहा करी बोंब ॥ धृ० ॥ हाबा हाबा करिसी
 ये । फिराऊनि नेघ्यां वायें ॥ १ ॥ सांडूनियां शुद्धी । निजलासी गेली बुद्धी ॥ २ ॥
 तीं तुझा काढिला बुर । वगळें भावा घातलें दूर ॥ ३ ॥ भलतियासी देसी वाव । लाहेसि
 वहा ठाव ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे अझूनि तरी । उरलें तें जतन करीं ॥ ५ ॥
- १७०८ ॥ किती वेळा खादला दगा । अझून कां गा जागसी ना ॥ धृ० ॥ लाज
 हीं हिडतां गांवें । दुःख नवें नित्य नित्य ॥ १ ॥ सर्वे चोरा हातीं फांसि । देखतां कैसे
 देखसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सांडिती वाट । तळपट करावया ॥ ३ ॥
- १७०९ ॥ मुदलामध्यें पडे तोटा । ऐसा खोटा उदीम ॥ धृ० ॥ आणिकांची कां
 ज नाही । आळसा जिहीं तजिलें ॥ १ ॥ एके सांते सरिखी विसें । हानि हित वेग-
 लीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हित धरा । नव्हे पुरा गांवढाळ ॥ ३ ॥
- १७१० ॥ निरोप सांगतां । न धरीं भय न करीं चिंता ॥ धृ० ॥ असो ज्याचें
 तचे माथां । आपण करावी ते कथा ॥ १ ॥ उतरावा भार । किवा न व्हावें सादर ॥ २ ॥
 का ह्मणे वाहे धाक । तथा इह ना परलोका ॥ ३ ॥
- १७११ ॥ शूरत्वासी मोल । नये कामा फिके बोल ॥ धृ० ॥ केला न संडी कैवाड ।
 वेंसादीं तों हे होड ॥ १ ॥ धीर तो कारण । साह्य होतो नारायण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
 ती । हासां रक्षितो निर्धारि ॥ ३ ॥
- १७१२ ॥ हरिच्या हासा भये । ऐसें बोलों तेंही नये ॥ धृ० ॥ राहोनियां आड ।
 भा देव पुरवी कोड ॥ १ ॥ हरिच्या हासा चिंता । अघटित हे वार्ता ॥ २ ॥ खावें ल्यावें
 तें । तुका ह्मणे पुरवावें ॥ ३ ॥
- १७१३ ॥ हासां सर्व काळ । तेथे सुखाचे कळोळ ॥ धृ० ॥ जेथें वसती हरिहास ।

पुण्य विक्रे पापा नास ॥ १ ॥ किरि सुदर्शन । घेऊनियां नारायण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे घरीं ।
होय ह्मणियारा कामारी ॥ ३ ॥

॥ १७१४ ॥ आमचा स्वदेश । भुवनत्रयामध्ये वास ॥ धू० ॥ मायबापार्ची लाडकीं ।
कळों आलें हें लौकिकीं ॥ १ ॥ नाहीं निपराद् । कोणां आह्मांमध्ये भेद् ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
मान । अवघें आमचें हें धन ॥ ३ ॥

॥ १७१५ ॥ काय डोरापुढें घालुनि मिष्टान्न । खरा विलेपन चंदनाचें ॥ धू० ॥ नको
नको देवा खळाची संगती । रस ज्या पंगती नाहीं कथे ॥ १ ॥ काय सेज बाज माकडा
विलास । अळंकारा नास करुनी टाकी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय पाजूनि नवनीत । सर्पी
विष थीत अमृताचें ॥ ३ ॥

॥ १७१६ ॥ आनंदें एकांती प्रेमें वोसंडत । घेऊं भगणित प्रेमसुख ॥ धू० ॥ गोप्य
धन नये वारा लागों यास । पाहों नेदुं वास तुर्जनासी ॥ १ ॥ ह्मणी कृष्टि लागे आवडीच्या
रसा । सेदुं जिरे तैसा आपणासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हें बहु सकुमार । न साहावे भार
वचनाचा ॥ ३ ॥

॥ १७१७ ॥ मोक्षपदें तुच्छ केलीं याकारणें । आह्मां जन्म घेणें युगायुगीं ॥ धू० ॥
विटे ऐसें सुख नव्हे भक्तिरस । पुडतीपुडती आस सेवावें हें ॥ १ ॥ देवा हातीं रूप धर-
विला आकार । नेदुं निराकरी होऊं त्यासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चित्त निवांत राहिलें ।
ध्याईं तीं पाडलें विटेवरी ॥ ३ ॥

॥ १७१८ ॥ नको बोलों भांडा । खीळ घालुन बैस तोंडा ॥ धू० ॥ ऐक विठोबाचे
गुण । करीं सादर श्रवण ॥ १ ॥ प्रेमसुखा आड । काय वाजतें आभाड ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे हिता । कां रे नागवसी थीता ॥ ३ ॥

॥ १७१९ ॥ भक्ति आलें उत्तम वेद्येचें लावण्य । परि ते सबासीण न ह्मणावी
॥ धू० ॥ उचित अनुचित केले ठाय़ा ठाव । गुणां मोल वाव थोरपण ॥ १ ॥ शूरस्वावांचूनि
शूरांमाजी ठाव । नाहीं आविर्भाव आपलिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सोंग पोटाचे उपाय ।
कारण कमाईविण नाही ॥ ३ ॥

॥ १७२० ॥ शूरां साजती हतियारें । गाढ्यां हांसतील पोरें ॥ धू० ॥ काय केली विक्र-
बण । मोती नासिकावांचुन ॥ १ ॥ पतिव्रते रूप साजे । सिद्ध काजळ लेतां लाजे
॥ २ ॥ हासी पत्नी सुता । नव्हे सरी एक पिता ॥ ३ ॥ मान बुद्धिमंतां । थोर न मनिसी
पिता ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तरी । आंत शुद्ध वडे बरी ॥ ५ ॥

॥ १७२१ ॥ काय केलें जळचरीं । ठीवर त्यांच्या घातावरी ॥ धू० ॥ हा सों ठायींआ
विचार । आहे यातिवैराकार ॥ १ ॥ आपदातें वधी । निरपराधें पारधी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे खळ । संतां पीडिती चांडाळ ॥ ३ ॥

॥ १७२२ ॥ वाइटानें भलं । हीनें राविलें चांगलें ॥ धू० ॥ एकाविण एका । कैचें
मोल होतें फुकरा ॥ १ ॥ विषें राविलें भमृत । काडू गोड घातें हित ॥ २ ॥ काळिमेनें

ड्योती । दिवस कळों आला राती ॥ ३ ॥ उंच निच गारा । हिरा परिस मोहरा ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे भले । ऐसे नष्टांनी कळले ॥ ५ ॥

॥ १७२३ ॥ असो खळ ऐसे फार । आह्मां त्यांचे उपकार ॥ धू० ॥ करिती पात-
कांची धुनी । मोल न घेतां साबणीं ॥ १ ॥ फुकाचे मजुर । ओझे वागविती भार ॥ २ ॥
पार उतरुन ह्मणे तुका । आह्मां आपण जाती नरका ॥ ३ ॥

॥ १७२४ ॥ संत पंढरीस जातो । निरोप धाडीं तथा हातीं ॥ धू० ॥ माझा न पडावा
विसर । तुका विनवितो किकर ॥ १ ॥ केरसुणी महाद्वारी । ते मी असें निरंतरी ॥ २ ॥
तुमच पायीं पायतन । मोंचे माझे तन मन ॥ ३ ॥ तांबुलाची पिकधरणी । ते मी असें
मुख पसरुनी ॥ ४ ॥ तुमची विष्टा पंढरीराया । ते सारसुबी माझी काया ॥ ५ ॥ लागती
पातुका । ते मी तळील मुक्तिका ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे पंढरिनाथा । दुजे न धरावें सर्वथा ॥ ७ ॥

॥ १७२५ ॥ इच्छेचें पाहिलें । डोळीं अंती मोकलिलें ॥ धू० ॥ यांचा विश्वास तो
काई । ऐसें विचारुनि पाहीं ॥ १ ॥ सुगंध अभ्यंगें पाळितां । केश फिरले जाणतां ॥ २ ॥
पिंड पाळितां ओसरे । अवधी घेऊनि मागें सरे ॥ ३ ॥ करितां उपचार । कोणां नाहीं
उपकार ॥ ४ ॥ अल्प जीवन करी । तुका ह्मणे सार्धी हरी ॥ ५ ॥

॥ १७२६ ॥ यज्ञनिमित्त तें शरिरासी बंधन । कां रे तृष्णा वांयांविण वाढविला
॥ धू० ॥ नव्हे ते भक्ति परलोकसाधन । विषयांनीं बंधन केले तुज ॥ १ ॥ आशा धरुनि
फळाची । तीर्थीं व्रतीं मुक्ति कैची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सिणसी वांयां । शरण न वजतां
पंढरिराया ॥ ३ ॥

॥ १७२७ ॥ संध्या कर्म ध्यान जप तप अनुष्ठान । अवघे घडे नाम उच्चारितां । न
वेचे माल कांहीं लगती न सायास । तरी कां आळस करिती झणी ॥ धू० ॥ ऐसें हें
सार कां नेघेसी फुकाचें । काय तुझे वेचे मोल तथा ॥ १ ॥ पुत्रसन्हे शोक करी आज्ञा-
मेळ । तंव तो कृपाळ जवळी उभा । अनाथांच्या नाथें घातला विमानीं । नेला उचलूनि
परलोका ॥ २ ॥ अंतकाळीं गणिका पक्षियाच्या छडे । राम राम उच्चारिलें । तंव त्या
दिनानाथ कृपा आली । त्यानें तियेसि वैकुंठा नेलें ॥ ३ ॥ अवचिता नाम आलिया हे
गती । चिंतितां चिंतीं जवळी असे । तुका ह्मणे भावें स्मरा राम राम । कोण जाणे तये
वशे ॥ ४ ॥

॥ १७२८ ॥ गुष्टाचें चिन्त न भिने अंतरीं । जरी जन्मवरी उपदेशिला । पालथे घागरी
घातले जीवन । न धरीच जाण तेंही त्याला ॥ धू० ॥ जन्मा येऊनि तेणें पतनचि साधिलें ।
समोगुणें व्यापिलें जया नरा । जळो जळो हें त्याचें ज्यालेपण । कासया हें आलें संव-
सार ॥ १ ॥ पाषाण जीवनीं असतां कल्पवरी । पाहातां अंतरीं कोरडा तो । कुचर मुग
नयेचि पाका । पाहातां सारिखा होतां तैसा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे असे उपाय सकळां । न
चले या खळा प्रयत्न कांहीं । ह्मणऊनि संग न करितां भला । धरितां अबोला सर्व
हित ॥ ३ ॥

॥ १७२९ ॥ कासियानें पूजा करूं केशीराजा । हाचि संदेह माझा फेडीं आतां

व्योती । दिवस कळों आला राती ॥ ३ ॥ उंच निच गारा । हिरा परिस मोहरा ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे भले । ऐसे नष्टांनी कळले ॥ ५ ॥

॥ १७२३ ॥ असो खळ ऐसे फार । आह्मां त्यांचे उपकार ॥ धृ० ॥ करिती पाल-
कांची धुनी । मोल न घेतां सावणीं ॥ १ ॥ फुकाचे मजुर । ओहो वागविती भार ॥ २ ॥
पार उतरून ह्मणे तुका । आह्मां आपण जाती नरका ॥ ३ ॥

॥ १७२४ ॥ संत पंढरीस जातो । निरोप धाडीं तथा हातीं ॥ धृ० ॥ माझा न पडाव
विसर । तुका विनवितो किकर ॥ १ ॥ केरसुणी महाहारी । ते मी असें निरंतरी ॥ २ ॥
तुमच पायीं पायतन । मांचे माझे तन मन ॥ ३ ॥ तांबुलाची पिकधरणी । ते मी असे
मुख पसरुनी ॥ ४ ॥ तुमची विष्टा पंढरीराया । ते सारसुबी माझी काया ॥ ५ ॥ लागती
पातुका । ते मी तळील मुक्तिका ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे पंढरिनाथा । तुजें न धरावें सर्वथा ॥ ७ ॥

॥ १७२५ ॥ इच्छेचें पाहिलें । डोळीं अंतीं मोकलिलें ॥ धृ० ॥ यांचा विश्वास तें
काई । ऐसें विचारुनि पाहीं ॥ १ ॥ सुगंध अभ्यंगें पाळितां । केश फिरले जाणतां ॥ २ ॥
पिंड पाळितां ओसरे । अवधी घेऊनि मागें सरे ॥ ३ ॥ करितां उपचार । कोणां नाहीं
उपकार ॥ ४ ॥ अल्प जीवन करी । तुका ह्मणे सार्थी हरी ॥ ५ ॥

॥ १७२६ ॥ यज्ञनिमित्त तें शरिरासी बंधन । कां रे तृष्णा वांयांविण वाढविली
॥ धृ० ॥ नव्हे ते भक्ति परलोकसाधन । विषयांनीं बंधन केले तुज ॥ १ ॥ आशा धरुनि
फळाची । तीर्थीं व्रतीं मुक्ति कैची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सिणसी वायां । शरण न वजत
पंढरिराया ॥ ३ ॥

॥ १७२७ ॥ संध्या कर्म ध्यान जप तप अनुष्ठान । अवघें घडे नाम उच्चारितां । न
वेचे मोल कांहीं लगती न सायास । तरी कां आळस करिती ह्मणी ॥ धृ० ॥ ऐसें हें
सार कां नेघेसी फुकाचें । काय तुझे वेचे मोल तथा ॥ १ ॥ पुत्रस्नहें शोक करी आज्ञा-
मेळ । तंव तो कृपाळ जवळी उभा । अनाथांच्या नाथें घातला विमानां । नेला उचलुनि
भरलोका ॥ २ ॥ अंतकाळीं गणिका पक्षियाच्या छंदें । राम राम उच्चारिलें । तंव त्या
देवानाथ कृपा आली । त्यानें तिथेसि वैकुंठा नलें ॥ ३ ॥ अवस्थिता नाम आलिया हे
गती । चिंतितां चिंतीं जवळी असे । तुका ह्मणे भावें स्मरा राम राम । कोण जाणें तथे
इसे ॥ ४ ॥

॥ १७२८ ॥ वृष्टाचें चित्त न भिने अंतरीं । जरी जन्मवरी उपदेशिला । पालथे घागरी
घातलें जीवन । न धरीच जाण तेंही त्याला ॥ धृ० ॥ जन्मा येऊनि तेंपे पतनस्थि साधिले ।
नमोगुणें व्यापिलें जया नरा । जळी जळी हें त्याचें ज्योतिषण । कासया हें आलें संव-
सारा ॥ १ ॥ पाषाण जीवनीं असतां कल्पवरी । पाहातां अंतरीं कोरडा तो । कुचर मुग
येचि पाका । पाहातां सारिखा होतां तैसा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे असे उपाय सकळां । न
त्रले या खळा प्रयत्न कांहीं । ह्मणऊनि संग न करितां भला । धरितां अबोला सर्व
त ॥ ३ ॥

॥ १७२९ ॥ कासियानें पूजा करुं केशीराजा । हाचि संदेह माझा फेडीं आतां

॥ धृ० ॥ उदकें न्हाणू तरी स्वरूप तें तुझे । तेथें काय माझे वेचे देवा ॥ १ ॥ गंधाचा सुगंध पुष्पाचा परिमळ । तेथें मी तुजें काय करूं ॥ २ ॥ फळदाता तुंच तांबोल अक्षता । तरी काय आतां वाहों तुज ॥ ३ ॥ वाहूं दक्षिणा जरी धातु नारायणः । ब्रह्म तेंचि अन्न वृजें काई ॥ ४ ॥ गातां तूं ओंकार टाळी नादेश्वर । नाचावया थार नाही कांठें ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे मज अवघें तुझे नाम । धूप रीप रामकृष्णहरी ॥ ६ ॥

॥ १७३० ॥ गातां आइकतां कांटाळा जो करी । वास त्या अघोरी कुंभपाकी ॥ धृ० ॥ रागें थमधर्म जाचविती तथा । तुज दिलें कासया मुख कान ॥ १ ॥ विषयाच्या सुखें अखंड जागसी । न वजे एकादशी जागरणा ॥ २ ॥ वेचूनियां द्रव्य सेवी मद्यपान । नाही दिलें अन्न अतीतासी ॥ ३ ॥ तीर्थाटण नाही केले उपकार । पाळिलें शरीर पुष्ट लाभें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे मग केला साहे वंड । नाइकती लंड सांगितलें ॥ ५ ॥

॥ १७३१ ॥ तुझे ह्मणवितां काय नास जाला । ऐकें बा विठ्ठला कीर्ति तुझी ॥ धृ० ॥ परि तुज नाही आमचे उपाकार । नामरूपा थार केलियाचे ॥ १ ॥ समुळी संसार केला देशधडी । सांडिली आवडी ममतेची ॥ २ ॥ लोभ रंभ काम क्रोध अहंकार । यांसी नाही थार ऐसें केलें ॥ ३ ॥ मृत्तिका पाषाण तैसें केलें धन । आपले ते कोण पर नेणों ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे जालों देहासी उदार । आणिक विचार काय तेथें ॥ ५ ॥

॥ १७३२ ॥ जाऊनियां तीर्था काय तुवां केलें चर्म प्रक्षाळिलें वरी वरी ॥ धृ० ॥ अंतरीचें शुद्ध कासयानें जालें । भूषण त्यां केलें आपणया ॥ १ ॥ वृंदावन फळ घोळिलें साकरा । भीतरील थारा मोडेंचि ना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाही शांति क्षमा दया । तोंवरी कासया फुंदां तुझी ॥ ३ ॥

॥ १७३३ ॥ बैसोनि निवांत शुद्ध करी चित्त । तथा सुखा अंतपार नाही ॥ धृ० ॥ येऊनि अंतरी राहिल गोपाळ । सायासाचें फळ बैसलिया ॥ १ ॥ राम कृष्ण हरि मुकुंद मुरारि । मंत्र हा उचारीं वेळोवेळां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसें देईन मी दिव्य । जरी होइल भाव एकविध ॥ ३ ॥

॥ १७३४ ॥ धन्य पुंडलिका बहु बरें केलें । निधान आणिलें पंढरिये ॥ धृ० ॥ न पवीजे केल्या तपांचिया रासी । तें जनलोकांसी दाखविलें ॥ १ ॥ सर्वोत्तम तीर्थ क्षेत्र आणि देव । शास्त्रांनीं हा भाव निवडिला ॥ २ ॥ विष्णुपद गया रामधाम काशी । अवघीं पायांपाशीं विठोबाच्या ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मोक्ष देखिल्या कळस । तात्काळ या नास अहंकाराचा ॥ ४ ॥

॥ १७३५ ॥ धन्य ते पंढरी धन्य भिमातीर । आणियेलें सार पुंडलिकें ॥ धृ० ॥ धन्य तोहि लोक अवघा देवांचा । सुकाळ प्रेमाचा घरोघरी ॥ १ ॥ धन्य तेही भूमि धन्य तरुवर । धन्य तें सरोवर तीर्थरूप ॥ २ ॥ धन्य त्या नरनारी मुखी नाम ध्यान । आनंदें भवन गर्जतसे ॥ ३ ॥ धन्य पशु पक्षी कीर्त्या पाषाण । अवघा नारायण अवतरला ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे धन्य संसारतें आलीं । हरिरंगां रंगलीं सर्वभावें ॥ ५ ॥

॥ १७३६ ॥ मायबाप करिती चिंता । पार नाइके सांगतां ॥ धृ० ॥ नको जाऊं देउ-

ळासी । नेतो बागुल लोकांसी ॥ १ ॥ कर्णद्वारे पुराणिक । भुलवी शब्दे लावी भीक ॥ २ ॥
वैष्णवां संगती । हातीं पडलीं नेणां किती ॥ ३ ॥ आह्या कैचा मग । करिती उघडि-
यांचा संग ॥ ४ ॥ तुका ह्याने जाणें नरका । त्यांचा उपदेश आहका ॥ ५ ॥

॥ १७३७ ॥ मन माझे चपळ न राहे निश्चळ । घडी एकी पळ स्थिर नाही ॥ धू० ॥
आतां तूं उदास नव्हे नारायणा । धांवें मज सीना गांजियेलें ॥ १ ॥ धांव घालीं पुढें इंद्रि-
यांचे ओढी । केलें तडातोडी चित्त माझे ॥ २ ॥ तुका ह्याने माझा न चले सायास ।
राहिलों हे आस धरुनी तुझी ॥ ३ ॥

॥ १७३८ ॥ मागतियाचे होनिच कर । अमित भांडार दातियाचें ॥ धू० ॥ काय करूं
आतां कासयांत भरूं । हा मज विश्वारू पडियेला ॥ १ ॥ एकें सांडवणें प्रेम वोंसंडलीं ।
जिह्वा हे भागली करितां माप ॥ २ ॥ तुका ह्याने आतां आहे तेंचें असो । अंघूनियां
बैसों पायांपाशी ॥ ३ ॥

॥ १७३९ ॥ जिचें पीडे बाळ । प्राण तियेचा विकळ ॥ धू० ॥ ऐसा मातेचा स्वभाव ।
सूत्र होरी एक जीव ॥ १ ॥ सुखाची विश्वांती । उमटे मातेचिये चित्ती ॥ २ ॥ तुका
ह्याने संत । तुझी बहु कृपावंत ॥ ३ ॥

॥ १७४० ॥ यावे महिरास । हेच सर्वकाळ आस ॥ धू० ॥ ध्यावी उच्छिष्टाची धणी ।
तीर्थ इच्छी पायवणी ॥ १ ॥ भोग उभा आड । आहे तोवरीच नाड ॥ २ ॥ तुका ह्याने
देवें । माझे सिद्धि पाववावें ॥ ३ ॥

॥ १७४१ ॥ लेकराचें हित । वाहे माउलीचें चित्त ॥ धू० ॥ ऐसी कळवळयाची
जाती । करी लाभेविण प्रीती ॥ १ ॥ पोर्टीं भार वाहे । त्याचें सर्वस्वही साहे ॥ २ ॥
तुका ह्याने माझे । तैसें तुझां संतां ओझे ॥ ३ ॥

॥ १७४२ ॥ आह्यां गांजी जन । तरि कां मेला नारायण ॥ धू० ॥ जालो पोरटीं
निढळें । नाही ठाव बुड आळें ॥ १ ॥ आह्यां जना भ्यावें । तरि कां न लाजिजे देवें ॥ २ ॥
तुका ह्याने देश । जाला देवाविण ओस ॥ ३ ॥

॥ १७४३ ॥ तुझी पाय संतीं । माझे ठेवियेले चित्ती ॥ धू० ॥ आतां बाधूं न शके
काळ । जालीं विषम शीतळ ॥ १ ॥ भय नाही मनीं । देव वसे घरीं रानीं ॥ २ ॥ तुका
ह्याने भये । आतां स्वर्गाही तें नये ॥ ३ ॥

॥ १७४४ ॥ काळाचेही काळ । आह्यां विडोबाचे लडिवाळ ॥ धू० ॥ करूं सत्ता
सर्वां ठायीं । वसों निकटवासें पार्थी ॥ १ ॥ ऐसी कोणाची वैखरी । वदे आमुचे समोरी
॥ २ ॥ तुका ह्याने बाण । हातीं हरिनाम सीक्षण ॥ ३ ॥

॥ १७४५ ॥ जन्मा येऊन उदार जाला । उदार केला वंशाचा । मेळवूनि धन मेळवी
माती । सदा विपत्ति भोगितसे ॥ धू० ॥ नाम घेतां न मिळें अन्न । नव्हे कारण देखि-
लिया । धर्म करितां एके कान्हीं । बांधे निश्चिनि डोकियासी ॥ १ ॥ घरा ध्याही पाहुणा
आला । ह्याने त्याला बरें नाही । तुमचे गावीं वैद्य आहे । बैसोनि काय प्रयोजन ॥ २ ॥
उजधूं किती होतिल पोरें । मरतां बरें ह्याने थांसी । ह्याणऊनि देवा नवस करी । सवी

ळासी । नेतो बागुल लोकांसी ॥ १ ॥ कर्णद्वारें पुराणिक । भुलवी शब्दें लावी भीक ॥ २ ॥
वैष्णवां संगती । हातीं पडलीं नेणां किती ॥ ३ ॥ आह्या कैचा मग । करिसी उघडि-
यांचा संग ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे जाणें नरका । त्यांचा उपदेश आइका ॥ ५ ॥

॥ १७३७ ॥ मन माझे चपळ न राहें निश्चळ । घडी एकी पळ स्थिर नाही ॥ धू० ॥
आतां तूं उदास नव्हें नारायणा । धावें मज हीना गांजियेलें ॥ १ ॥ धांव घालीं पुढें इंद्रि-
यांचे ओढी । केलें तडातोडीं चित्त माझे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा न चले सायास ।
राहिलों हे आस धरुनी तुझी ॥ ३ ॥

॥ १७३८ ॥ मागतियाचे होनिच कर । अमित भांडार हातियाचें ॥ धू० ॥ काय करूं
आतां कासयांत भरूं । हा मज विचारू पडियेला ॥ १ ॥ एकें सांठवणें प्रेमें वोसंडलीं ।
जिव्हा हे भागलीं करितां माप ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां आहे तेथें असो । अंखूनियां
बैसो पायांपाशी ॥ ३ ॥

॥ १७३९ ॥ जिचें पीडे बाळ । प्राण तिथेचा विकळ ॥ धू० ॥ ऐसा मातेचा स्वभाव ।
सूत्र होरी एक जीव ॥ १ ॥ सुखाची विधांती । उमटे मातेचिये चिर्त्ता ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे संत । तुझी बहु कृपावंत ॥ ३ ॥

॥ १७४० ॥ यावें महिरास । हेच सर्वकाळ आस ॥ धू० ॥ घ्यावी उच्छिष्टाची धणी ।
तीर्थ इच्छी पायवणी ॥ १ ॥ भोग उभा आड । आहे तोंवरीच नाड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
देवें । माझे सिद्धि पाववावें ॥ ३ ॥

॥ १७४१ ॥ लेकराचें हिन । वाहे माउलीचें चित्त ॥ धू० ॥ ऐसी कळवळ्याची
जाती । करी लाभेविण प्रीती ॥ १ ॥ पोटीं भार वाहे । त्याचें सर्वस्वही साहे ॥ २ ॥
तुका ह्मणे माझे । तैसें तुझां संतां ओझे ॥ ३ ॥

॥ १७४२ ॥ आह्यां गांजी जन । तरि कां मेला नारायण ॥ धू० ॥ जालों पोरटीं
निदळें । नाही ठाव बुड आळें ॥ १ ॥ आह्यां जना भ्यावें । तरि कां न लाजिजे देवें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे देश । जाला देवाविण ओस ॥ ३ ॥

॥ १७४३ ॥ तुझी पाय संतीं । माझे ठेवियेले चिर्त्ता ॥ धू० ॥ आतां बाधूं न शके
काळ । जालीं विषम शीतळ ॥ १ ॥ भय नाही मनीं । देव वसे घरीं रानीं ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे भये । आतां स्वर्गाली तें नये ॥ ३ ॥

॥ १७४४ ॥ काळाचेही काळ । आह्यां विठोबाचे लडिवाळ ॥ धू० ॥ करूं सत्ता
सर्वां ठायीं । वसो निकटवासें पार्थी ॥ १ ॥ ऐसी कोणाची वैखरी । वदे आसुचे समोरी
॥ २ ॥ तुका ह्मणे बाण । हातीं हरिनाम तीक्ष्ण ॥ ३ ॥

॥ १७४५ ॥ जन्मा येऊन उदार जाला । उद्धार केला वंशाचा । मेळवुनि धन मेळवी
माती । सदा विपत्ति भोगितसे ॥ धू० ॥ नाम घेतां न मिळे अन्न । नव्हे कारण देखि-
लिया । धर्म करितां एके कारनीं । बांधे निरुनि डोकियासी ॥ १ ॥ घरा घ्याही पाहुणा
आला । ह्मणे त्याला बरें नाही । तुमचें गावीं वैद्य आहे । बैसोनि काय प्रयोजन ॥ २ ॥
उजवूं किती होतिल पोरें । मरतां बरें ह्मणे यांसी । ह्मणऊनि देवा नवस करी । सर्वा

घरीहूनि बोनें ॥ ३ ॥ पर्वकाळी भट घरासी आला । बोंब घाला ह्मणे पोरान । तुमचा उणा
होईल वांटा । काळ पिठासी आला ॥ ४ ॥ दाढी करितां अडका गेला । घरांत आला
बाइलेपें । ह्मणे आतां उगवी मोडी । डोई बोडीं आपुनी ॥ ५ ॥ तीर्थ स्वर्गी नेणें गंगा ।
पूजन लिंगा गांथांत्रिया । आडकुनी दार बैसे वारी । आल्या घर ह्मणे ओस ॥ ६ ॥
तुका ह्मणे ऐसे आहेत गा हरी । याही तारी जीवांसी । माइया भय वाटे चिर्ती । नरका
जाती ह्मणोनी ॥ ७ ॥

॥ १७४६ ॥ जाणे वर्तमान । परि तें न वारे त्याच्यानें ॥ धू० ॥ तोही कारणांचा हास ।
देव ह्मणावतां पावे नास ॥ १ ॥ वेची अनुष्ठान । सिद्धि कराया प्रसन्न ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
त्याचें । मुद्दल गेलें हाटवचें ॥ ३ ॥

॥ १७४७ ॥ घातला तुकान । पढीये तैसा आहे वान ॥ धू० ॥ आह्मी भांडारी देवाचें ।
द्यावें घ्यावें माप वाचे ॥ १ ॥ उगवूं जाणों मोडी । जाली नव्हे त्याची जोडी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पुडी । मोल तैसी खरी कुडी ॥ ३ ॥

॥ १७४८ ॥ साशविलें एका । सरें अवधियां लोकां ॥ धू० ॥ आतां आवडीचे हातीं ।
भेद नाही ये पंगती ॥ १ ॥ मोकळीच पोती । नाही पुसायाची गुंती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
बरा । आहं ढसाळ वेव्हारा ॥ ३ ॥

॥ १७४९ ॥ तडामोडी करा । परि उत्तम तें भरा ॥ धू० ॥ जेणें खंडे एके खेपे ।
जाय तथें लाभें वोपे ॥ १ ॥ साविल्या सारिखें । मागें नसावें पारिखें ॥ २ ॥ मागें पुढें
ऋण । तुका ह्मणे फिटे हीण ॥ ३ ॥

॥ १७५० ॥ नसावें आशाळ । मग मानिती सकळ ॥ धू० ॥ जाय तेथें पावे मान ।
चाल बोलिलें वचन ॥ १ ॥ राहों नेही बाकी । दान ज्याचें त्यासी दाकी ॥ २ ॥ होवा
वाटे जना । तुका ह्मणे साठी गुणा ॥ ३ ॥

अनघडसिद्धाच्या शब्दांनीं रामेश्वरभटाचा दाह झाला तत्शमनार्थ.

॥ १७५१ ॥ चित्त शुद्ध तरी शत्रु मित्र होती । व्याघ्र हे न खाती सर्प तथा ॥ धू० ॥
विष तें अमृत अघात तें हित । अकर्तव्य नीत होय त्यासी ॥ १ ॥ दुःख तें वेईल सर्व
सुख फळ । होतील शीतळ अग्निज्वाळा ॥ २ ॥ आवडेल जीवां जीवाचिये परी । सकळां
अंतरीं एक भाव ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कृपा केली नारायणें । जाणजेते येणें अनु-
अवे ॥ ४ ॥

॥ १७५२ ॥ लाज वाटे मज मानिती हे लोक । हें तों नाही एक माझे अंगी ॥ धू० ॥
मोज्जनि झिजलों मापाचिया परी । जाळावी हे थोरी लाभाविण ॥ १ ॥ कोमळ कंठक
तक्षिण अगरी । पोचत ते वरी अंगकांती ॥ २ ॥ चिर्तीचें लेप शृंगारिलें निकें । जीवें-
विण फिकें रूप त्याचें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे विसें वांयां गेलों देवा । अनुभव ठावा नाही
येणें ॥ ४ ॥

॥ १७५३ ॥ बोलविसी माझे मुख । परि या जंना वाटे दुःख ॥ धू० ॥ जया जयाची आवडी । तथा लागीं तें चरफडी ॥ १ ॥ कठीण देतां काढा । जल्पे रोगी मेळवी दाढा ॥ २ ॥ खाऊं नये तेंचि मागे । निवारितां रडों लागे ॥ ३ ॥ वैद्या भीड काय । अतित्याईं जीवें जाय ॥ ४ ॥ नये भिडा सांगों आन । पथ्य औषधा कारण ॥ ५ ॥ धन माया पुत्र दारा । हे तों आवडी नरका भारा ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे यांत । आवडे ते करा मात ॥ ७ ॥

॥ १७५४ ॥ पतिव्रते आनंद मनीं । सिद्ध खोंचे व्यभिचारवचनीं ॥ धू० ॥ जळो वर्म लागो आगी । शुद्धपण भलें जगां ॥ १ ॥ सुख पुराणीं आचारशीळा । दुःख वाटे अनर्गळा ॥ २ ॥ शूरा उल्हास अंगीं । गांड्या मरण ते प्रसंगीं ॥ ३ ॥ शुद्ध सोनें उजळे अगीं । हीन काळें धावें रंगीं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तोचि हिरा । घनघाये निवडे पुरा ॥ ५ ॥

॥ १७५५ ॥ चालिती आड वाटा । आणिकां राविती जे नीटा ॥ धू० ॥ न मनीं तयांचे उपकार । नाही जोडा तो गव्हार ॥ १ ॥ विष सेवृनि वारी मागे । प्राण जातां जेणे संगें ॥ २ ॥ बुडतां हाक मारी । ठाव नाहीं आणिकां वारी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे न करीं हिका । गुण घेऊन अवगुण टाका ॥ ४ ॥

॥ १७५६ ॥ कुळांचें देवत ज्याचें पंढरीनाथ । होईन दासीसुत त्याचें घरीं ॥ धू० ॥ शुद्ध यातिकुळवर्णा चाड नाहीं । करीं भलतें टार्यां दास तुझा ॥ १ ॥ पंढरीस कोणी जाती वारिकरी । होईन त्यांचे घरीं पशुयाती ॥ २ ॥ त्रिहर्लाचिनन दिवसरात्री ध्यान । होईन पायतन त्याचें पार्यां ॥ ३ ॥ तुळसीवृंदावन जयाचें अंगणीं । होईन केरसुणी त्याचें घरीं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे हाचि भाव माझ्या चित्तीं । नाहीं आणिकां गति चाड मज ॥ ५ ॥

॥ १७५७ ॥ अवघिया चाडा कुंठित करुनी । लारीं आपुलीच गोडी । आशा मनसा तूष्णा कल्पना । करुनियां देशधडी । मीतूपणापासाव गुंतलों । मिथ्या संकल्प तो माझा तोडीं । तुझिये चरणीं माझे दोन्ही पक्ष । अवघी करुनी दाखवीं पिंडी रे रे ॥ १ ॥ माझे साच काय केलें मृगजळ । वर्णा याति कुळ अभिमान । कुमारी भातुके खेळती कवतुकें । काय त्यांचें साचपण ॥ धू० ॥ वेगळाल्या भावें चित्ता तडातोडी । केलों देशधडी मायाजाळें । गोत वित्त माय बाप बहिणी सुत । बंधुवर्ग माझीं बाळें । एका एक न धरी संबंध पुरलिया । पातलिया जवळी काळें । जाणोनियां त्याग सर्वेचें केला । सांभाळीं आपलें जाळें ॥ २ ॥ एका जवळी धरी आणिकां अंतरीं । तीं काय सोयरीं नव्हतीं माझीं । एकाचें पाळण एकांसी भांडण । चाड कवणिये क्राजीं । अधिक असे उणें कवण कवण्या गुणें । हे माव न कळोचि तुझीं । ह्मणोनि चित्तीं राहिलों श्रीपती । तुका ह्मणे भाक माझीं ॥ ३ ॥

॥ १७५८ ॥ आणिकां छळावया जालासी शाहाणा । स्वहिता घातलें खानें । आडिके पैके करुनि सायास । कृपणें सांचलें धन । न जिरे क्षीर श्वानासी भक्षितां । याती तथाचा गुण । तारुण्यदशे अधम मातला । दवडी हात पाय

कान ॥ १ ॥ काय जालें यांस वांयां कां ठकले । हातीं सांपडले टाकीतसे । घेउनी
स्फटिकमणी टाकी चिंतामणी । नागवले आपुले इच्छे ॥ ४० ॥ सिद्धीं सेवित्ती अधम ।
पात्रासारिखें फळ । सिपिला मोंतीं जन्मलें स्वाती । वरुषलें सर्वत्र जळ । कापुस पट
नयोचि कारणा । तथास पातला काळ । तोचि भुजंगें धरिलें कोंडी । मा विष जालें
त्याची गरळ ॥ २ ॥ भक्षुनि मिष्टान्न घृतसाकर । सहित सोलूनि केळें । घालुनीया घसा
अंगालिया ॥ वांती करूं पाहें बळें । कुंयावयाची आवडी वांवां । उन्हवणी रडवी बळें ।
तुका ह्मणे जे जेंसं करित्ती । ते पावती तेंसाचि फळें ॥ ३ ॥

॥ १७५९ ॥ चंदनाचें गांवीं सपांची वसती । भांगिती ते होती द्वीपांतरीं ॥ ४० ॥
एका ओहें एका लाभ घडे देवा । संचिताचा ठेवा वेगळाला ॥ १ ॥ क्षीराची वसति
अशुद्ध सेवावें । जवळी तें जावें भोगें बुरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एसी बुद्धि ज्याची जड ।
व्याहुरी दगड बरें देवा ॥ ३ ॥

॥ १७६० ॥ तुज दिलें आतां करीं यत्न याचा । जीवभाववाचाकायामन ॥ ४० ॥
भागलों दातारा सीण जाला भारी । आतां मज तारीं शरणागता ॥ १ ॥ नेणतां सोसिली
तयाची आटणी । नव्हतांही कोणी कांहीं माझी ॥ २ ॥ वर्म नेणें विशा हिंडती मोकट ।
इंद्रियें सुनाट वाही विशा ॥ ३ ॥ येरझारिफेरा सिणलों सायासां । आतां ह्मीकेशी
अंगिकारी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे मन इंद्रियाचें सोई । धांवें यासी काई करूं आतां ॥ ५ ॥

॥ १७६१ ॥ स्वयें पाक करी । संशय तोचि धरी । संदेहासागरीं । आणिक परी
बुडती ॥ ४० ॥ जाणें विरळा एक । जालें तेंथींचें हें सुख । देखिले बहुतेक । पुसतां
वाट चुकले ॥ १ ॥ तोचि जाणें सोवळें । शोधी विकल्पाचीं मुळें । नाचती पाळ्हाळें । जे
विटाळें कोडिलें ॥ २ ॥ तोचि सार्थी संधी । सावध त्रिकाळ जो बुद्धी । संदेहाचा संधी ।
वेठी आणिक धरिले ॥ ३ ॥ अखंड तें ध्यान । समबुद्धि समाधान । सोंग वांयांविण ।
ते झांकून बसती ॥ ४ ॥ करणें जयासाठीं । जा नालुडे कवणे आदी । तुका ह्मणे
साठी । चित्तचित्तेवांचुनी ॥ ५ ॥

॥ १७६२ ॥ माझिया संचिता । वृढ देखोनि बळिवंता । पळसी पंढरिनाथा । जेणें
आतां तथाच्या ॥ ४० ॥ तरि मज कळलासी । नव्हतां भेटी जाणीवेसी । एक संपा-
दिसी । मान करिसी लोकांत ॥ १ ॥ तरि हें प्रारब्ध जी गाढें । कांहीं न चले तथापुढें ।
काय तुज म्यां काडें । रे सांकडे घालावें ॥ २ ॥ भोगाधीपति क्रियमाण । तें तुज नागवे
आह्वान । तरि कां वांयांविण । तुज म्यां सीण करावा ॥ ३ ॥ तुज नव्हतां माझें कांहीं ।
परि मी न संडी भक्तिसोई । हो कां भलत्या टार्थी । कुळीं जन्म भलतैसा ॥ ४ ॥ हूं भितोसि
माझिया दोषा । कांहीं मागणें ते आशा । तुका ह्मणे एसा । कांहीं न धरीं संकोच ॥ ५ ॥

॥ १७६३ ॥ लोकमान देहसुख । संपत्तिउपभोग अनेक । विटंबना दुःख । तुझिये
भेटीवांचुनी ॥ ४० ॥ तरी मज ये भेट ये भेट । काय ठाकलासी नीट । थार पुण्यें वाट ।
तुज देवेंचि लाधली ॥ १ ॥ काय ब्रह्मज्ञान करूं कोरडें । रितें मावेचें मापाडें । भेटी-
विण कुडें । तुझिये अवघें मज वाटे ॥ २ ॥ आत्मस्थितीचा विचार । काय करूं हा

उद्धार । न देखतां धीर । चतुर्भुज मज नाही ॥ ३ ॥ रिद्धिसिद्धि काय करूं । अयवा
अगम्य विचारू । भेटीविण भारू । तुझिये वाटे मज यांचा ॥ ४ ॥ तुजवांचूनि कांहीं
व्हावें । ऐसें नको माझिया जीवें । तुका ह्मणे द्यावें । ररूपन पायांचें ॥ ५ ॥

॥ १७६४ ॥ तुझा ह्मणवून तुज नेणें । ऐसें काय माझे जिणें ॥ धू० ॥ तरि मज कव-
णाचा आधार । करोनियां राहों धीर ॥ १ ॥ काय शब्दींचि ऐकिला । भेटी नव्हतां गा
विहला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां । अभय देई पंढरिनाया ॥ ३ ॥

॥ १७६५ ॥ उद्धवभक्रूरासी । आणिक व्यासआंबक्रूषी । ह्ममांगदप्रल्हासासी ।
दाविलें ते दाखवी ॥ धू० ॥ तरि मी पाहेन पाहेन । तुझे श्रीमुखचरण । उताविळ मन ।
त्याकारणें तथें ॥ १ ॥ जनकश्रुतदेवा करीं । कैसा शोभलासी हरी । विदुराच्या घरीं ।
कण्था धरी कवतुकें ॥ २ ॥ पांडवां अक्रांतीं । तथें पावसी स्मरती । घातलें द्रौपदीं । यागीं
बिरडें चोळीचें ॥ ३ ॥ करी गोपींचें कवतुक । गाईगोपाळांसी सुख । दावीं तेंचि मुख ।
वृष्टि माझ्या आपुलें ॥ ४ ॥ तरि तूं आनायाचा दाता । मागतियां शरणागता । तुका ह्मणे
आतां । कोड पुरवीं हें माझे ॥ ५ ॥

॥ १७६६ ॥ मागता भिकारी जालों तुझे द्वारीं । देई मज हरि कृपादान ॥ धू० ॥ प्रेम
भ्रूति नाम उचित करावें । भावें संचरावें हृदयामाजी ॥ १ ॥ सर्वभावे शरण आलों
पांडुरंगा । कृपाळू तूं जगामाजी एक ॥ २ ॥ तापत्रयें माझी तापविली काया । शीतळ
व्यावया पाय तुझे ॥ ३ ॥ संबंधी जनवाद पिडलों परोपरी । अंतरलों तुरी तुजसीं
तेणें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आतां तुझा शरणागत । करावें सनाथ मायबापा ॥ ५ ॥

॥ १७६७ ॥ भाव नाही काय मुद्रा वाणी । बैसे बगळा निश्चळ ध्यानीं ॥ धू० ॥ न
मनी नाम न मनी त्यासी । वाचाळ शब्द पिटी भासा ॥ १ ॥ नाही चाड देवाची कांहीं ।
छळणें टोंके तस्करघाई ॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्याचा संग । नको शब्द स्पर्शअंग ॥ ३ ॥

॥ १७६८ ॥ दिनदिन शंका वाटे । आयुष्य नेणवतां गाटे ॥ धू० ॥ कैसीं भुललीं
बापुडीं । दंभविषयांचे सांकडीं ॥ १ ॥ विसरलीं मरण । त्याची नाही आठवण ॥ २ ॥
देखत देखत पाहीं । तुका ह्मणे आठव नाही ॥ ३ ॥

॥ १७६९ ॥ माझे मज आतां न देखें निरसतां । ह्मणऊन आधार केला । संसाराची
आस सांडुनि लौकिक । जीव भाव तुज दिला । नव्हतीं माझीं कोणीं मी कवणाचा ।
अर्थ मोझे सांडवला । तारीं मारीं करीं भलतें दातारा । होऊन तुझा आतां ठेलों रे ॥ १ ॥
मसा माझे कोडे तुज हें सांकडे । मी असेन निवाडे सुखरूप । बाळकासी चिंता काय
पोटवेया । जया शिरीं मायबाप ॥ धू० ॥ पापपुण्यें श्रुति आदित्या । शास्त्रांस न लगेचि
भाव । विधिनिषेधें गोविलीं पुराणें । वेदांसी तो अहंभाव । ओंकाराचें मूळ व्यापिलें माया ।
तथें न धरेच भाव । ह्मणऊन काबाड सांडिलें उपसतां । धरिलें तुझेचि नांव ॥ २ ॥
तनमनइंद्रियें ठेवूनि राहिलों । सर्व आशा तुझे पार्यीं । तप तीर्थ दान करवूं कवणा ।
ह्मतीं आधीन तें मज काई । आहिकयें परचें चाड नाही सर्वथा । जन्म सरा मज देई ।
आयामोहपाद्य करीं विष तैसें । तुका ह्मणे माझ्याठार्यीं ॥ ३ ॥

॥ १७७० ॥ तुझें नाम गोड नाम गोड । पुरे कोड सकळही ॥ धू० ॥ रसना येरां रसां विटे । घेतां घोट अधिक हे ॥ १ ॥ आणिका रसें मरण गांठी । येणें तुटी संसारें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आहार जाला । हा विहला आह्मांसी ॥ ३ ॥

॥ १७७१ ॥ धालों सुखें ठेंकर देऊं । उमटे जेवूं तोंवरी ॥ धू० ॥ क्रीडा करूं निरंजनी । न पुरे धणी हरिसवें ॥ १ ॥ अवघें खेळों अवध्यामधीं । डाई न पडों ऐसी बुद्धी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वांचवितां । आह्मां सत्ता समर्थ ॥ ३ ॥

॥ १७७२ ॥ एकल्या नव्हे खेळ चांग । धरिला संग ह्मणउनी ॥ धू० ॥ उमटे तेव्हां कळे नाद । भेदाभेद निवडेना ॥ १ ॥ दुसरा परी एक ऐसा । न वजे रिसा निकुरें ही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कळत्यां कळे । येर खेळें खेळ ह्मूण ॥ ३ ॥

॥ १७७३ ॥ बोलविलें जेणें । तोचि याचें गुह्य जाणें ॥ धू० ॥ मी तों काबाडाचा धनी । जेवूं मागावें थिकोनी ॥ १ ॥ मजुराच्या हातें । माप जालें गेलें रितें ॥ २ ॥ जाला पुर-विता । पांडुरंग माझा पिता ॥ ३ ॥ मायबापासवें । बाळें कौतुकें खेळवें ॥ ४ ॥ जैसा करिती धंदा । तैसा पडोनियां छंदा ॥ ५ ॥ त्याच्या साच गाई द्वैशी । येणें खेळवें मातीशीं ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे बोल । माझा बोलतो विहल ॥ ७ ॥

॥ १७७४ ॥ कां हो तुह्मी माझी वदविली वाणी । नेदा हे निवडुनि पांडुरंगा ॥ धू० ॥ आणीक म्यां कोणा पुसावा विचार । मुळीं संवसार दुराविला ॥ १ ॥ स्वामिसेवा ह्मूण घेतली पदरी । सांगितलें करी कारण तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाही शिकविलें जेणें । तो याच्या वचनें उगा राहे ॥ ३ ॥

॥ १७७५ ॥ सेवकासी आज्ञा स्वामीची प्रमाण । जोंवरी हा प्राण जाय त्याचा ॥ धू० ॥ आणिकांचा धाक न धरावा मर्ना । निरोपावचर्नी टळों नये ॥ १ ॥ समथ सांभाळुनी आगळें उत्तर । द्यावें भेदी वज्र तयापरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तरी ह्मणवावें सेवक । खादलें तें अन्न हक होय ॥ ३ ॥

॥ १७७६ ॥ नये पुसों आज्ञा केली एकसरें । आह्मांसी इसरें आतां नाही ॥ धू० ॥ ज्याचे तो बळिवंत सर्व निवारिता । आह्मां काय चिंता करणें लागे ॥ १ ॥ बुद्धीचा जनिता विश्वाचा व्यापक । काय नाही एक अंगीं तया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज होईल वारिता । तरी काय सत्ता नाही हातीं ॥ ३ ॥

॥ १७७७ ॥ बळिवंत आह्मी समर्थांचे हास । घातलिया कास कळिकाळासी ॥ धू० ॥ तेथें मानसाचा कोण आला पाड । उलघोनि जड गेलों आधीं ॥ १ ॥ संसाराचे बळी साधिलें निधान । मारिले दुर्जन षड्वर्ग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एक उरला धरिता टाव । येर केले वाव तृणवत ॥ ३ ॥

॥ १७७८ ॥ एका गावें आह्मी विठोबाचें नाम । आणिकांपें काम नाही आतां ॥ धू० ॥ मोडूनियां वाटा सुक्ष्म सगर । केला राज्यभार चाले ऐसा ॥ १ ॥ लावुनि मूर्खंग दळभ्रुतिघोष । सेवूं ब्रह्मरस आवडीनें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे महापातकी पतित । ऐसियांचें हित हेळामात्रें ॥ ३ ॥

॥ १७७९ ॥ वाचेच्या चापल्ये बहु जालों कुशळ । नाही बीजमुळ हाता आले
॥ धू० ॥ ह्यणोनि पंढरिराया दुःखी होतें मन । अंतरीचें कोण जाणें माझे ॥ १ ॥ पूज्य
जालों अंगा आला अभिमान । पुढील कारण खोळंबलें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे खूण न
कळेचि निरुती । सांपडलों हातीं अहंकाराचे ॥ ३ ॥

॥ १७८० ॥ आतां काढाकाढी करीं बा पंढरिराया । नाही तरी वांयां गेलों दास
॥ धू० ॥ जाणतां बैसलों दगडाचे नावे । तिचा धर्म ध्यावे प्राण हाची ॥ १ ॥ मनाचा
स्वभाव इंद्रियांचे ओढी । पतनाचे जोडी वरी हांव ॥ २ ॥ तुका ह्यणे जाली अंधळ्याची
परी । आतां मज हरि वाट दावी ॥ ३ ॥

॥ १७८१ ॥ सज्जन तो शब्द सत्य जो मानी । छळी दुर्जन आणिकांसी ॥ धू० ॥
एक गुण तो केला सोंदारी । ज्याचा त्यास पाहीं जैसा तैसा ॥ १ ॥ भाविक शब्द
बोले वाणीचा । लटिका वाचा वाचाळ तो ॥ २ ॥ परउपकार घडे तो भला ! नाठ्याळ
तथा द्या नाही ॥ ३ ॥ जाणीवंत तो पायरी जाणे । अधम तो नेणे खुंट जैसा ॥ ४ ॥
हित तें अनहित केलें कैसें । तुका ह्यणे पिसें लागलें यास ॥ ५ ॥

॥ १७८२ ॥ तुझे नाम मुखी न घेतां आवडी । जिव्हा तेचि घडी झडो माझी
॥ धू० ॥ हें मज देई हें मज देई । आणिक दुर्जे कांहीं न मागें तुज ॥ १ ॥ बाहिर कान
तुझी कीर्ति नाडकतां । पाय न देखतां जात डोळे ॥ २ ॥ मना तुझे ध्यान नाही नित्य
काळ । धिग तें चांडाळ जळो जळो ॥ ३ ॥ हातपाय तें पंथें न चलतां । जावे ते
अनंता गळोनियां ॥ ४ ॥ तुजविण जिणें नाही मज चाड । तुका ह्यणे गोड नाम
तुझे ॥ ५ ॥

॥ १७८३ ॥ ह्यणसी होउनी निश्चिता । हरूनियां अवधी चिंता । मग जाऊं एकांता ।
अजन करूं । संसारसंभ्रमें आशा लागे पाठी । तें पें जीवा साटी होईल तुझ्या ॥ धू० ॥
सेकीं नाडसील नाडसील । विषयसंग अवघा नाडसील ।
मागुता पडसील भवडोही ॥ १ ॥ शरीर सकळ मायेचा बांधा । यासी नाही कधी
आराणुक । करिती तडातोडी आंत बाह्याळ्कारी । ऐसे जाती चारी दिवस वेगीं ॥ २ ॥
मोलाची घडी जाते वांयांविण । न मिळे मोल धन देतां कोडी । जागा होई करीं हिताचा
उपाय । तुका ह्यणे हाय करिती मग ॥ ३ ॥ + + + + +

॥ १७८४ ॥ कनवाळू कृपाळू भक्तांलागीं मोही । गजेंद्राचा धांवा तुवां केला विठाई
॥ धू० ॥ पांडुरंगे येवो पांडुरंगे । जीवाचे जिवलगे येवो पांडुरंगे ॥ १ ॥ भक्तांच्या
कैवर्ष कटलीस विवले । आंबळुपीकारणें जन्म दाहा घेतले ॥ २ ॥ प्रल्हादाकारणें स्तंभी
अवतार केला । विदारुनि दैत्य प्रेमपान्हा पाजिला ॥ ३ ॥ उपमन्याकारणें कैसी धांवसी
लवलाही । पात्री प्रेमपान्हा क्षीरसागराठार्थी ॥ ४ ॥ कौरवीं पांचाळी सभेमाजी आणिली ।
वल्हरणीं वल्हें कैसी जाली माडली ॥ ५ ॥ दुर्वास पातला धर्मा छळावया वनीं । धांवसी
लवलाही शाखादेठ घेउनी ॥ ६ ॥ कृपाळू माडली भुक्तिभुक्तिभांडार । करीं माझा
अंगिकार तुका ह्यणे विवले ॥ ७ ॥

॥ १७८५ ॥ कवणा पाषाणासी धरुनि भाव । कवणावरी पाव ठेवूं आतां । ह्यण-
जनि निश्चित राहिलों मनीं । तूंचि सर्वां खार्णी देखोनियां ॥ धू० ॥ कवणाचें कारण न
लगेचि कांहीं । सर्वां सर्वां ठायीं तूं मज एक । कायावाचामन ठेविलें तुझ्या पार्थी ।
आतां उरलें काई न दिसे देवा ॥ १ ॥ जळें जळ काय धोविलें एक । कवण तें पातक
हरलें तेथे । पापपुण्य हे वासना सकळ । ते तुज समूळ समार्पिली ॥ २ ॥ पितरस्वरूपी
तूंचि जनार्दन । सव्य तें कवण अपसव्य । तुका ह्यणे जीत पिंड तुझां हातीं । देऊनि
निश्चिती मानियेली ॥ ३ ॥

॥ १७८६ ॥ सिणलों हातारा करितां वेरझारा । आतां सोडवीं संसारापासोनियां
॥ धू० ॥ न सुटेचि बाकी नव्हे झाडापाडा । घातलोंसे खोडा हाडांचिया ॥ १ ॥ माय-
बापे माझीं जीवार्ची सांगाती । तीं देतील हातीं काळाचिया ॥ २ ॥ पडताळुनी सुरी
बैसली सेजारीं । यमकासा करीं घेऊनियां ॥ ३ ॥ पाठीं पोटीं एकें लागलीं सरसीं ।
नेती नरकापार्शीं ओढूनियां ॥ ४ ॥ जन साह्यभूत असे या सकळां । मी एक निराळा
परदेशी ॥ ५ ॥ कोणां काळुळती नाहीं कोणे परी । तुजविण हरि कृपाळुवा ॥ ६ ॥ तुका
ह्यणे मज तुझाची भरंवसा । ह्यणजनि आशा मोकळिली ॥ ७ ॥

॥ १७८७ ॥ देवाचा भक्त तो देवासी गोड । आणिकांसी चाड नाही त्याची ।
कवणाचा सोडरा नव्हेच सांगाती । अवघियां हातीं अंतरला ॥ धू० ॥ निष्काम वेडें
ह्यणती बापुडें । अवघियां सांकडें जाला कैसा । माझे ऐसें तथा न ह्यणती कोणी । असे
रानीं वर्तां भलते ठायीं ॥ १ ॥ प्रातःस्नान करी विभूतिचर्चन । देखोनियां जन निदा
करी । कंठीं तुळसीमाळा बैसोनि निराळा । ह्यणती या चांडाळा काय जालें ॥ २ ॥
गातां शंका नाहीं बैसे भलते ठायीं । शिष्या देती आई बाप भाऊ । घरीं बाइल ह्यणे
कोठें व्याली रांड । बरें होतें पंड मरता तरी ॥ ३ ॥ जन्मोनि जाला अवघियां वेगळा ।
ह्यणोनि गोपाळा दुर्लभ तो । तुका ह्यणे जो संसारा रुसला । तेणेंचि टाकिला सिद्ध-
पथ ॥ ४ ॥

॥ १७८८ ॥ कस्तुरी भिनली जये मृत्तिके । तयेसी आणिके कैसी सरी ॥ धू० ॥
लोखंडाचे अंगीं लागला परिस । तथा आणिकास कैसी सरी ॥ १ ॥ तुका ह्यणे मी न
वजें थालीवरी । पूज्यमान करीं वैष्णवांसी ॥ २ ॥

॥ १७८९ ॥ अनुहात ध्वनि वाहे सकळां पिंडीं । राम नाहीं तोंडीं कैसा तरे ॥ धू० ॥
सकळां जीवांमाजी देव आहे खरा । देखिल्या दुसरा विण न तरे ॥ १ ॥ ज्ञान सकळां-
माजी आहे साचें । भक्तीविण तेंच ब्रह्म नव्हे ॥ २ ॥ काय मुद्रा कराळ्या कराव्या सांगतां ।
सीप न लगतां उन्मनीचा ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे नका पिंडाचें पाळण । स्थापूं नारायण
आतुडेना ॥ ४ ॥

॥ १७९० ॥ नेणें अर्थ कांहीं नव्हती माझे बोल । विनवितां कोपाल संत झणी ॥ धू० ॥
नव्हती माझे बोल बोलें पांडुरंग । असे अंगसंगें व्यापूनियां ॥ १ ॥ मज मूढा शक्ति
कैचा हा विचार । निगमादिकां पार बोलावया ॥ २ ॥ राम कृष्ण हरि मुकुंदा सुरारी ।

बोवळ्या उत्तरीं हेचि ध्यान ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे गुरुकृपेचा आधार । पांडुरंगें भार घेतला
माझा ॥ ४ ॥

॥ १७९१ ॥ देवासी लागे सकळांसी पोसावें । आह्यां न लगे खावें काय चिंता
॥ धू० ॥ देवा विचारावें लागे पापपुण्य । अह्यासी हें जन अवघें भले ॥ १ ॥ देवासी
उत्पत्ति लागला संहार । आह्यां नाही फार थोडे काहीं ॥ २ ॥ देवासी काम लागला थंरा ।
आह्यासी ते सदा रिकामिक ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आह्मी भले देवाहुन । विचारितां गुण
सर्वभावे ॥ ४ ॥

॥ १७९२ ॥ घेईन मी जन्म याजसार्थी देवा । तुझी चरणसेवा साधावया ॥ धू० ॥
हरिनामकीर्तन संतांचें पूजन । घालू लोटांगण महाहारीं ॥ १ ॥ आनंदें निर्भर असों
भलते दार्थी । सुखदुःखें नाही चाड आह्यां ॥ २ ॥ आणिक सायास न करीं न धरीं
आस । होईन उदास सर्व भावें ॥ ३ ॥ मोक्ष आह्यां घरीं कामारी तें दासी । होय सांगों
तेसी तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ १७९३ ॥ देवा तुज मज पण । पाहों आगळा तो कोण ॥ धू० ॥ तरी साच मी
पत्ति तूच खोटा दिनानाथ । ग्वाही साधुसंत जन करूनि अंगी लावीन ॥ १ ॥
आह्मी धरिले भेदाभेद । तुज नव्हे त्याचा छेद ॥ २ ॥ न चले तुझें काहीं त्यास । आह्मी
बळकाविले दोष ॥ ३ ॥ दिशा भरल्या माझ्या मने । लपालासी त्याच्या भेजे ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे चित्त । करी तुझी माझी नीत ॥ ५ ॥

॥ १७९४ ॥ लापनिकशब्दें नातुडे हा देव । मनिचे गुह्य भाव शुद्ध बोला ॥ धू० ॥
अंतरीचा भेद जाणें परमानंद । जयासी संवाद करणें लागे ॥ १ ॥ तुका ह्मणे जरी
आपुलें स्वहित । तरी करी चित्त शुद्धभावे ॥ २ ॥

॥ १७९५ ॥ नव्हे ब्रह्मज्ञान बोलतां सिद्ध । जंव हा आत्मबोध नाही चिंती ॥ धू० ॥
काया करिंसी वायां लटिकाचि पाल्हाळ । श्रम तो केवळ जाणिवेचा ॥ १ ॥ मीच देव
ऐसें सांगसी या लोकां । विषयांच्या सुखा टाकोनियां ॥ २ ॥ अमृताची गोडी पुढिलां
सुगंधसी । आपण उपवासी मरोनियां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जरि राहील तळमळ । ब्रह्म
तें केवळ सदादित ॥ ४ ॥

॥ १७९६ ॥ गंगाजळा पाही पाठी पोट नाही । अवगुण तो काहीं अमृतासी
॥ धू० ॥ रवि वीप काळिमां काय जाणे हिरा । आणिकां तिमिरां नाश तें ॥ १ ॥
कर्पूरकांडणी काय कोंडा कणी ॥ सिंधू मिळवणी काय चाले ॥ २ ॥ परिस चिंतामणि
आणिकांचा गुणी । पालटे लागोनी नव्हे तैसा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तैसे जाणा संतजन ।
सर्वत्र संपूर्ण गगन जैसे ॥ ४ ॥

॥ १७९७ ॥ परिस काय धातु परिस काय धातु । फेडितो निधांतु लोहपांगू ॥ धू० ॥
काय तथाहूनि जालासी बापुडें । फेडितां साकडे माझे एक ॥ १ ॥ कल्पतरु कोड
पुरवितो रोकडा । चिंतामणि खडा चित्तिलें तें ॥ २ ॥ चंदनाच्या वासें वसतां चंदन ॥

होती काष्ठ आन वृक्षयाती ॥ ३ ॥ काय त्याचें उणें जालें त्यासी देतां । विचारी अनंता तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ १७९८ ॥ तोडुनी पुष्पवटिका फळवृक्ष याती । बाभळा राखती कहनी सार ॥ धू० ॥ कोण हित तेंपें देखिलें आपुलें । आणीक पाहिलें सुख काई ॥ १ ॥ धान्यें बीजें जेंपें जाळिलीं सकळें । पेरितो काळें जिरें बीज ॥ २ ॥ मोडोनियां वाटा पुढिलांची सोय । आड रानें जाय घेउनी लोकां ॥ ३ ॥ विषाचें अमृत ठेवूनियां नाम । करितो अधम ब्रह्महत्या ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे त्यास नाइके सांगतां । तथा हाल करितां पाप नाही ॥ ५ ॥

॥ १७९९ ॥ संसाराच्या भेणें । पळों न लाहेंसें केलें ॥ धू० ॥ जेथें तेंथें आपण आहे । आह्मी करावें तें कायें ॥ १ ॥ एकांतासी ठाव । तिहीं लोकां नाहीं वाव ॥ २ ॥ गांवा जातो ऐसें । न लगे ह्मणावें तें कैसें ॥ ३ ॥ स्वभाचें परी । जागा पाहें तंव घरीं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे कायें । तुझें घेतलें म्यां आहे ॥ ५ ॥

॥ १८०० ॥ आण काय सादर । विशीं आह्मां कां निष्ठुर ॥ धू० ॥ केले भक्त तैसें केई । तुझें प्रेम माझ्याठायीं ॥ १ ॥ काय पंगतीस कोंडा । एकांतासी साकरमांडा ॥ २ ॥ काय एकपण । पोतां घालून गांठी खुण ॥ ३ ॥ काय घ्यावें ऐसें । तथा आपण अना-रिसें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे मधीं । आतां तोडूं भेद बुद्धी ॥ ५ ॥

॥ १८०१ ॥ चित्त तुझ्या पायीं । ठेवून जालों उतराई ॥ धू० ॥ परि तूं खोटा केशी-राजा । अंतपार न कळे तुझा ॥ १ ॥ आह्मी सर्वस्वें उदार । तुज देऊनियां धीर ॥ २ ॥ इन्द्रियांची होळी । संवसार दिला बळी ॥ ३ ॥ न पडे विसर । तुझा आह्मां निरंतर ॥ ४ ॥ प्रेम एकासार्या । तुका ह्मणे न वेचे गांठी ॥ ५ ॥

॥ १८०२ ॥ आह्मी पतित ह्मणांनि तुज आलों शरण । करितों चित्तन दिवस राचीं । नाही तरी मज काय होती चाड । धरावया भीड तुज चित्तीं ॥ १ ॥ आह्मा न सारावें तुझी काय करावें । सांगी जो जी भावें नारायणा ॥ धू० ॥ अन्याय एकाच्या अंगिकार करणे । तथा हातीं देणें लाज तेची ॥ २ ॥ काय तें शूरत्व मिरवून बोलणें । जनामाजी दावणें बळरया ॥ ३ ॥ पोह्या अत्रछत्र घालूनियां घरीं । वंडितो बाहेरी आलियासी । नव्हे कीर्त काहीं न माने लोकां । काय विटंबना तैसी ॥ ४ ॥ प्रव्यक्षासी क्ळाब घावें हें प्रमाण । पहातां दर्पण साक्ष काई । तुका ह्मणे तरी आह्मां कां न कळे । तरलों किंवा आह्मी नाही ॥ ५ ॥

॥ १८०३ ॥ काग बग रिठा मारिले बाळपर्णी । अवधी दैत्यखाणी बुडविली ॥ धू० ॥ सो मज रावा तो मज रावा । नंदानंदन जीवा आवडे तो ॥ १ ॥ गोवर्धन गिरी उचलिला करी । गोकुळ भीतरी राखिलें ॥ २ ॥ वधुनी भौमासुरा आणिल्या गोपांगना । राज्य उग्रसेना मथुरेचें ॥ ३ ॥ पांडव जोहरीं राखिले कुसरी । त्रिवराभीतरीं चालविले ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे हा भक्तांचा कृपाळ । दुष्टजना काळ नारायण ॥ ५ ॥

॥ १८०४ ॥ तुजविण देवा । कोणा ह्मणे माझी जिन्हा ॥ धू० ॥ तरि हे हो कां शत-

खंड । पडो झडोनियां रांड ॥ १ ॥ कांहीं इच्छेसाठी । करिल वळवळ करंटी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कर । कटीं तयाचा विसर ॥ ३ ॥

॥ १८०५ ॥ आह्मां सर्वभावे हेंचि काम । न विसंभावे तुझे नाम ॥ धू० ॥ न लगे
करावी हे चिंता । तरणें करणें काय आतां ॥ १ ॥ आसनीं भोजनीं शयनीं । पुजें नाहीं
ध्यानीं मनीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कृपानिधी । माझी तोडिली उपाधी ॥ ३ ॥

॥ १८०६ ॥ नव्हे कांहीं कवणाचा । भाव जाणवला साचा ॥ धू० ॥ ह्मणोनि तुझ्या
पार्यां । जीव ठेविला निश्चयी ॥ १ ॥ शरीर जायाचें कोपट । याची काय खटपट ॥ २ ॥
तुका ह्मणे वांयांविण । देवा कळों आला सीण ॥ ३ ॥

॥ १८०७ ॥ रज्जु धरूनियां हातीं । भेडसाविलीं नेणतीं । कळों येतां चिंतीं । होरी
दोषां सारिखी ॥ धू० ॥ तुह्यांआह्मांमध्ये हरी । जाली होती तैसी परी । मृगजळाच्या
पुरी । ठाव पाहों तरावया ॥ १ ॥ सरी चिंताक भोंवरी । अळंकाराचिया परी । नामें
जालीं डुरी । एक सोनें आदितां ॥ २ ॥ पिसांचीं पारवीं । करोनि बाजागिरी शवी ।
तुका ह्मणे तेवीं । मज नको चाळवूं ॥ ३ ॥

॥ १८०८ ॥ नेधें तुझे नाम । न करीं सांगितलें काम ॥ धू० ॥ वाढे वचनें वचन ।
दोष उच्चारितां गुण ॥ १ ॥ आतां तुझ्या घरा । कोण करी येरझारा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
ठार्यां । मजपार्शीं काय नाहीं ॥ ३ ॥

॥ १८०९ ॥ व्यवहार तो खोटा । आतां न वजों तुझ्या वाटा ॥ धू० ॥ एका नामा
नाहीं ताळ । केली सहसांची माळ ॥ १ ॥ पाहों जातां घाई । खेळसी लपंडाई ॥ २ ॥
तुका ह्मणे चार । बहु करितोसी फार ॥ ३ ॥

॥ १८१० ॥ लटिकाचि केला । सोंग पसारा झविला ॥ धू० ॥ अवघा बुडालासी
ऋणें । बहुतांचें देणें घेणें ॥ १ ॥ लावियेलीं चाळा । बहु झवूनि पुतळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
हात । आह्मी आवरिली मात ॥ ३ ॥

॥ १८११ ॥ झखवूनि आस । केला बहुतांचा नास ॥ धू० ॥ थोंटा झोडा शिरोमणी ।
भेटलासी नागवणी ॥ १ ॥ सुखाचें उत्तर । नाहीं मुदलासी थार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय ।
तुजें ध्यावें उरे हाय ॥ ३ ॥

॥ १८१२ ॥ लाज ना विचार । बाजारी वूं भांडखोर ॥ धू० ॥ ऐसें ज्याणें व्हावें ।
दयाची गांठी तुजसवें ॥ १ ॥ फेडिसी लंगोटी । घेसी सकळांसी तुटी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
चोरा । तुला आप ना दुसरा ॥ ३ ॥

॥ १८१३ ॥ ठाव नाहीं कुड । घरे वसविसी कुड ॥ धू० ॥ भलते ठार्यां तुझा वास ।
सदा एरवी उसास ॥ १ ॥ जागा ना निजेला । धाला ना भुकेला ॥ २ ॥ न पुसतां भलें ।
तुका ह्मणे बुडें बोलें ॥ ३ ॥

॥ १८१४ ॥ श्वाना दिली सवे । पार्यांभोंवतें तें भोंवे ॥ धू० ॥ तैसी जाली मज परी ।
वसे निकट सेजारीं ॥ १ ॥ जेवितों जवळी । येऊनियां पुच्छ घोळी ॥ २ ॥ कोपेल तो
अनी । तुका ह्मणे नेणें मनीं ॥ ३ ॥

वटवट केली । न विचारितां मना आली ॥ धृ० ॥ मज कराल तें क्षमा ।
तमा ॥ १ ॥ उचित न कळे । जिव्हा भलतेंचि बरळे ॥ २ ॥ तुका ह्याने
वी चाड नाही ॥ ३ ॥

जीवें व्हावें साटी । पडे संवसारें तुदी ॥ धृ० ॥ ऐशीं बोलिलें वचनें ।
प्रण ॥ १ ॥ नाही जन्मा आलों । करील ऐसें नेहीं बोलों ॥ २ ॥ ठाव
ह्याने खुंदी येणें ॥ ३ ॥

मातां पंढरिराया । माझ्या निरसावें भया ॥ धृ० ॥ मनीं राहिली आर्चांका ।
का ॥ १ ॥ देवा माथां हात । कांहीं बोला अभयमात ॥ २ ॥ तुका ह्याने
करा पुढें ॥ ३ ॥

ऋवतुकवाणें । बोलें बोबड्या वचनें ॥ धृ० ॥ हें तों नसावें अंतरीं ।
दुरी ॥ १ ॥ स्तुति तैसी निदा । माना समचि गोविदा ॥ २ ॥ तुका
तुह्मी शिकविलें ॥ ३ ॥

असो मार्गें जालें । पुढें गोड तें चांगलें ॥ धृ० ॥ आतां माझे मनीं ।
मनीं ॥ १ ॥ नेहीं अवसान । करितां नामार्चें चिंतन ॥ २ ॥ तुका
भार्धीच गोविलें ॥ ३ ॥

सातेविण बाळा । आणिक न माने सोहळा ॥ धृ० ॥ तैसें जालें माझ्या
पंढरिनाथा ॥ १ ॥ वाट पाहू मेवा बिंदू । नेषे चातक सरितां सिंधू
निशीं । ध्यान रवीच्या प्रकाशीं ॥ ३ ॥ जीवनाविण मत्स्थ । जैसें
४ ॥ पतिव्रते जिणें । भ्रताराच्या वर्त्तमानें ॥ ५ ॥ कृपणाचें धन ।
न ॥ ६ ॥ तुका ह्याने काय । तुजविण प्राण राहे ॥ ७ ॥

तुज ऐसा कोणी न देखें उदार । अभयदानशूर पांडुरंगा ॥ धृ० ॥ शरण
वारिसी दोष । न मागतां त्यांस अढळ देसी ॥ १ ॥ धांवसी आडणी
कडवारे देवा भक्तांचिया ॥ २ ॥ दोष त्यांचे जाळी कल्पकोटीवरी ।
पुलिया ॥ ३ ॥ तुका ह्याने तुज वाणूं कैशा परी । एक मुख हरि
॥ ४ ॥

हाय तुझे उपकार पांडुरंगा । सांगों मी या जगामाजी आतां ॥ धृ० ॥
रनि संचित । दिलें अवचित आणूनियां ॥ १ ॥ घडल्या दोषांचे न
श्री यास थोरी कृपा देवा ॥ २ ॥ नव्हतें ठाडकें आइकिलें नाहीं । न
दिलें ॥ ३ ॥ तुका ह्याने याच्या उपकारासाठीं । नाहीं माझे गांठी

तळूनियां जन सांडी मज दुरी । करिसील हरि ऐसें कधीं ॥ धृ० ॥
रनि अनुताप । वाहे जळ झोंप नाहीं डोळां ॥ १ ॥ नावडती जीवा
भावडी ते फार एकांताची ॥ २ ॥ तुका ह्याने ऐसी धरितो वासना ।
ह्य मज ॥ ३ ॥

॥ १८२४ ॥ सांगतो या मना तें माझे नाइके । घातावरी देके चांडाळ हे ॥ धू० ॥
 झणऊनि पाहे तरतें बुडतें । न लाहे पुरतें बळ करू ॥ १ ॥ काय तें संचित न कळे
 पाहातां । मतिमंश्चिचा उपजतें ॥ २ ॥ तुका झणे ऐसें बळ नाही अंगी । पाहोनिया
 वेगी पार टाकी ॥ ३ ॥

॥ १८२५ ॥ आतां नको चुकों आपुल्या उचिता । उदारा या कांता रखुमाईच्या
 ॥ धू० ॥ आचरावे शेष हें आह्मां विहित । तारावे पतित तुमचें तें ॥ १ ॥ आह्मी तो
 आपुलें केलेंसें जतन । घडो तुह्मांकून घडेल तें ॥ २ ॥ तुका झणे विठो चतुराच्या
 राया । आहे तें कासया मोडों वेसी ॥ ३ ॥

॥ १८२६ ॥ मुखें बोलावें तें जीविचें जाणसी । विदित पायांपाशीं सर्व आहे
 ॥ धू० ॥ आतां हेंचि भलें भाकावी करुणा । विनियोग तो जाणां तुझी त्याचा ॥ १ ॥
 आपलें तों येथें केलें नव्हे कांहीं । साधनाच्या वांहीं पडों नये ॥ २ ॥ तुका झणे देह
 दिला पिंडदान । वेळोवेळां कोण चिंता करी ॥ ३ ॥

॥ १८२७ ॥ कामातुरा भय लाज ना विचार । शरीर असार तृणतुल्य ॥ धू० ॥
 नवल हे लीळा करित्याचें लाघव । प्रारब्धें भाव दाखविले ॥ १ ॥ लोभालोभ एका
 धनाचिये ठार्या । आणिकांची सोई चाड नाही ॥ २ ॥ तुका झणे भूक न विचारी
 प्रकार । योजे तेंचि सार यथाकाळें ॥ ३ ॥

॥ १८२८ ॥ बांधे सोडी हे तों धन्याचिये हातीं । हेंकडे गोविती आपणां बळे ॥ धू० ॥
 भुललियासी नाही देहाचा आठव । धोतऱ्यानें भाव पालविला ॥ १ ॥ घरांत रियावें दारा-
 चिये सोई । भितीसवें डोई घेऊनि फोडी ॥ २ ॥ तुका झणे देवा गेली विसरोन । आतां
 वर्म कोण दावी यांसी ॥ ३ ॥

॥ १८२९ ॥ कवण जन्मता कवण जन्मविता । न कळे कृपावंतां भाव तुझी ॥ धू० ॥
 कवण हा दाता कवण हा मागता । न कळे कृपावंता भाव तुझी ॥ १ ॥ कवण भोगिता
 कवण भोगविता । न कळे कृपावंता भाव तुझी ॥ २ ॥ कवण तें रूप कवण अरूपता ।
 न कळे कृपावंता भाव तुझी ॥ ३ ॥ सर्वां ठार्यां तूंचि सर्वही जालासी । तुका झणे
 यासी जुजें नव्हे ॥ ४ ॥

॥ १८३० ॥ जेथें देखें तेथें तुझीच पाडलें । विश्व अवघें कोदादलें । रूप गुण नाम
 अवघा मेघझ्याम । वेगळें तें काय उरलें । जातां लोटांगणीं अवघीच मेदिनी । सकळ
 ह्व पाट जालें । सदा पर्वकाळ सुवेळ । चित्त प्रेमें असे धालें ॥ १ ॥ अवघा आह्मां
 तूंच जालासी देवा । संसार हेवा कामधंदा । न लगे जाणें कोठें कांहींच करणें । मुखीं
 नाम ध्यान सदा ॥ धू० ॥ वाचा बोले ते तुझेचि गुणवाद । मंत्रजप कथा स्तुती । भोज
 स्नान ठार्यां फल तांबोल कांहीं । पूजा नैवेद्य तुज होती । चालतां प्ररक्षिण निद्रा लोटां-
 गण । हंडवत तुजप्रती । देखोन वृष्टि परस्परें गोष्टी । अवघ्या तुझ्या मुर्ती ॥ २ ॥
 जाल्या तीर्थरूप बावी नदी कूप । अवघें गंगाजळ जालें । महाल मंदिरें माडभा तन्-

॥ १८२४ ॥ सांगतो या मना तें माझे नाइके । घातावरी देके चांडाळ हें ॥ धृ०
 झणजनि पाहे तरतें बुडतें । न लाहे पुरतें बळ करूं ॥ १ ॥ काय तें संवित न
 पाहातां । मतिमंश्चित्ता उपजतें ॥ २ ॥ तुका झणे ऐसें बळ नाही अंगीं । पाहातां
 वेर्गी पार टाकीं ॥ ३ ॥

॥ १८२५ ॥ आतां नको चुकों आपुल्या उचिता । उदारा या कांता रघुमाहे
 ॥ धृ० ॥ आचरावे दोष हें आह्मां विहित । तारावे पतित तुमचें तें ॥ १ ॥ आह्मां
 आपुलें केलेंसें जतन । घडो तुह्मांकून घडेल तें ॥ २ ॥ तुका झणे विठो चतुर
 राया । आहे तें कासया मोडों देसी ॥ ३ ॥

॥ १८२६ ॥ मुखें बोलावें तें जीविचें जाणसी । विदित पायांपाशीं सर्व
 ॥ धृ० ॥ आतां हेंचि भलें भाकावी करुणा । विनियोग तो जाणां तुझी त्याचा ॥
 आपलें तो यथें केलें नव्हे कांहीं । साधनाच्या वांहीं पडों नये ॥ २ ॥ तुका झणे
 दिला पिंडदान । वेळोवेळां कोण चिता करी ॥ ३ ॥

॥ १८२७ ॥ कामातुरा भय लाज ना विचार । शरीर असार तृणतुल्य ॥ धृ०
 नवल हे लीळा करित्याचें लाघव । प्रारब्धें भाव दाखविले ॥ १ ॥ लोभालोभ
 धनाचिये ठायीं । आणिकांची सोई चाड नाही ॥ २ ॥ तुका झणे भूक न वि
 प्रकार । योजे तेंचि सार यथाकार्ळें ॥ ३ ॥

॥ १८२८ ॥ बांधे सोडी हें तो धन्याचिये हातीं । हेंकडे गोविती आपणां बळे ।
 भुललियासी नाही देहाचा आठव । धोतऱ्यानें भाव पालविला ॥ १ ॥ घरांत रिधावें
 चिये सोई । भितीसवें डोई धेऊनि फोडी ॥ २ ॥ तुका झणे देवा गेली विसरोन ।
 वर्म कोण दावी यांसी ॥ ३ ॥

॥ १८२९ ॥ कवण जन्मता कवण जन्मविता । न कळे कृपावंतां माव तुझी ॥
 कवण हा दाता कवण हा मागता । न कळे कृपावंता माव तुझी ॥ १ ॥ कवण भो
 कवण भोगविता । न कळे कृपावंता माव तुझी ॥ २ ॥ कवण तें रूप कवण अरू
 न कळे कृपावंता माव तुझी ॥ ३ ॥ सर्वां ठायीं तूंचि सर्वही जालासी । तुका
 यासी तुजें नव्हे ॥ ४ ॥

॥ १८३० ॥ जेथें देखें तेथें तुझीच पाडलें । विश्व अवघें कोंदाटलें । रूप गुण
 भ्रवघ्न मेघश्याम । वेगळें तें काय उरलें । जातां लोदांगणीं अवधीच मेदिनी ।
 दव पाट जालें । सदा पर्वकाळ सुवेळ । चित्त प्रेमें असे धालें ॥ १ ॥ अवघ्या
 तूंच जालासी देवा । संसार हेवा कामधंदा । न लगे जाणें कोठें कांहींच करणें
 नाम ध्यान सदा ॥ धृ० ॥ वाचा बोलें ते तुझेचि गुणवाद । मंत्रजप कथा स्तुती
 शारूं ठायीं फल तांबोल कांहीं । पूजा नैवेद्य तुज होती । चालतां प्रदक्षिण निद्रा
 गण । दंडवत तुजप्रती । देखोन वृष्टि परस्परें गोष्टी । अवघ्या तुझ्या सुती
 जाल्या तीर्थरूप बावी नदी कूप । अवघें गंगाजळ जालें । महाल मंदिरें माडव

। अवर्षी देव देवाइलें । ऐके कार्नी त्या हरिनामध्वनी । नाना शब्द होत
प्रणे या विठोबाचे दास । सदा प्रेमसुखें धालि ॥ ३ ॥

जे शेष घडले न फिडे करितां कांहीं । सरते तुझ्या पायीं जालि तैसे
। कां हो करू नये अंगिकार । जालेतीं निष्ठुर पांडुरंग ॥ १ ॥ यातिहीन नये
। तयां दिले पद वैकुंठीचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कां एकांचा आभार । घेसी
हेनियां ॥ ३ ॥

हरिक्रथेची आवडी देवा । करितो सेवा दासांची ॥ धृ० ॥ ह्मणोन
। घरटी जागे घालितसे ॥ १ ॥ निर्लज्ज भोजें नाचत रंगीं । भरतें
॥ २ ॥ तुका ह्मणे विकलें देवें । आपण भावें संवसादी ॥ ३ ॥

। साधन संपत्ति हेंचि माझें धन । सकळ चरण विठोबाचे ॥ धृ० ॥
। माहेराची वाट । जवळीच नीट सुखरूप ॥ १ ॥ वैष्णवांचा संग रामनाम
। भूषणें अळंकार ॥ २ ॥ भवनदी आड नव्हतीसी जाली । कोरडीच चाली
३ ॥ मायबाप दोघें पाहातील वाट । ठेवूनियां कटीं कर उभी ॥ ४ ॥ तुका
। खेन कळस । पळाली आळस निद्रा भूक ॥ ५ ॥

। यथार्थवाहें तुज न वर्णवे कदा । बोलतो ते निरा करितो तुझी । वेद-
। ती कोणी । चावीस ठेंगणीं धांडोळितां ॥ १ ॥ आतां मज क्षमा करावें
। ते केसवा बोलिलेले ॥ धृ० ॥ सगुण कीं साकार निर्गुण कां निराकार । न
। वेदां श्रुतीं । तो आह्मी भावें केलासी लहान । ठेवूनियां नावें पाचारितो
। सुखें शेष सीणला स्तवितां । पार न कळतां ब्रह्मां ठेला । तेथें माझी देह-
। थोर मी अन्यायी तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

। कृष्ण गातां गीतीं कृष्ण ध्यातां चितीं । तेही कृष्ण होती कृष्णध्यानें
। सर्नां शयनीं भोजनीं जेवितां । ह्मणारे भोगिता नारायण ॥ १ ॥ ओविये
। नारायण । कांडितां कांडण करितां काम ॥ २ ॥ नर नारी याति हो कोणी
। एका प्रीति नारायणा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे एका भावें भजा हरी । कांति वे
। क ॥ ४ ॥

। डोळियां पाझर कंठ माझा सट । येऊं देईं भेदे पांडुरंगे ॥ धृ० ॥ बहु
। निरास कां केले । वो गुंतले चित्त तुझें ॥ १ ॥ बहु धंदा तुज नाही वो आठव ।
। व माझा कंठी ॥ २ ॥ पंडरीस जाती वारकरी संतां । निरोप बहुतां हातीं
। तुजविण कोण सांवा धांवा करी । येवो झडकरी पांडुरंगे ॥ ४ ॥ काय तुझी
। ठवरी । कृपाळू कांपरी विसरलासी ॥ ५ ॥ एक वेळ माझा धरुनि आठव ।
। वो न्यावयासी ॥ ६ ॥

। अधिक कोडितां चरफडी । भलतीकडे घाली उडी ॥ धृ० ॥ काव
। आतां । कां विसरतें पंडरिनाथा । करी संसाराची चिंता । वेळेवेळां मागुती
। नावडे श्रवण । धांवे विषय अवलोकुन ॥ २ ॥ बहुत चंचळ च्यपळ ।

॥ १८२४ ॥ सांगतो या मना तें माझे नाइके । घातावरी टेंके चांडाळ हें ॥ धृ० ॥
 ह्मणजनि पाहे तरतें बुडतें । न लाहे पुरतें बळ करूं ॥ १ ॥ काय तें संचित न कळें
 पाहातां । मतिमंदचित्ता उपजतें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसें बळ नाही अंगीं । पाहोनियां
 वेर्गी पार टाकीं ॥ ३ ॥

॥ १८२५ ॥ आतां नको चुकों आपल्या उचिता । उदारा या कांता रखुमाईच्या
 ॥ धृ० ॥ आचरावे शेष हें आह्मां विहित । तारावे पतित तुमचें तें ॥ १ ॥ आह्मी तों
 आपुलें केलेंसें जतन । घडो तुह्यांकून घडेल तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विठो चतुराच्या
 राया । आहे तें कासया मोडों व्हेसी ॥ ३ ॥

॥ १८२६ ॥ मुखें बोलावें तें जीविचें जाणसी । विहित पायांपाशीं सर्व आहे
 ॥ धृ० ॥ आतां हेंचि भलें भाकावी करुणा । विनियोग तो जाणां तुह्मी व्याचा ॥ १ ॥
 आपलें तो यथें केलें नव्हे कांहीं । साधनाच्या वांहीं पडों नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देह
 दिला पिडदान । वेळोवेळां कोण चिता करी ॥ ३ ॥

॥ १८२७ ॥ कामानुरा भय लाज ना विचार । शरीर असार तूणतुल्य ॥ धृ० ॥
 नवल हे लीळा करित्याचें लाधव । प्रारब्धें भाव दाखविले ॥ १ ॥ लोभालोभ एका
 धनाचिये ठायीं । आणिकांची सोई चाड नाही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भूक न विचारी
 प्रकार । योजे तेंचि सार यथाकाळें ॥ ३ ॥

॥ १८२८ ॥ बांधे सोडी हें तो धन्याचिये हातीं । हेंकडे गोविती आपणां बळें ॥ धृ० ॥
 सुललियासी नाही देहाचा आडव । धोतऱ्यानें भाव पालविला ॥ १ ॥ घरांत रिखावें दारा-
 चिये सोई । भितीसवें जोई घेऊनि फोडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा गेलीं विसरोन । आतां
 वर्म कोण हावी यांसी ॥ ३ ॥

॥ १८२९ ॥ कवण जन्मता कवण जन्मविता । न कळे कृपावंतां माव तुह्मी ॥ धृ० ॥
 कवण हा हाता कवण हा मागता । न कळे कृपावंतां माव तुह्मी ॥ १ ॥ कवण भोगिता
 कवण भोगविता । न कळे कृपावंतां माव तुह्मी ॥ २ ॥ कवण तें रूप कवण अरूपता ।
 न कळे कृपावंतां माव तुह्मी ॥ ३ ॥ सर्वां ठायीं तूंचि सर्वही जालासी । तुका ह्मणे
 यासी दुजे नव्हे ॥ ४ ॥

॥ १८३० ॥ जेथें देखें तेथें तुह्मींच पाडलें । विश्व अवघें कोदाटलें । रूप गुण नाम
 भवया मेघश्याम । वेगळें तें काय उरलें । जातां लोटांगणीं अवघीच मेदिनी । सकळ
 हंव पाट जालें । सदा पर्वकाळ सुवेळ । चित्त प्रेम असे धाले ॥ १ ॥ अवघा आह्मां
 तूंच जालासी देवा । संसार देवा कामधंदा । न लगे जाणें कोठें कांहींच करणें । मुखीं
 नाम ध्यान सदा ॥ धृ० ॥ वाचा बोले ते तुह्मेचि गुणवाद । मंत्रजप कथा स्तुती । भोज
 शारूं ठायीं फल तांबोल कांहीं । पूजा नैवेद्य तुज होती । चालतां प्रक्षिण निद्रा लोटां-
 शण । हंडवत तुजप्रती । देखोन वृष्टि परस्परें गोष्टी । अवघ्या तुझ्या सुती ॥ २ ॥
 जाल्या तीर्थरूप बावी नदी रूप । अवघें गंगाजळ जालें । महाल मंदिरें माड्या तन-

। झोपड्या अवधी देव देवाइलें । ऐकें कार्नी त्या हरिनामध्वनी । नाना शब्द होत
ले । तुका ह्मणे या विठोबाचे दास । सदा प्रेममुखें धाले ॥ ३ ॥

॥ १८३१ ॥ जे शेष घडले न फिडे करितां कांहीं । सरते तुझ्या पायीं जालि तैसे
धुं० ॥ माझा कां हो करूं नये अंगिकार । जालेतीं निष्ठुर पांडुरंगे ॥ १ ॥ यातिहीन नये
तो ज्या वेद । त्यां दिलें पद वैकुंठीचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कां एकांचा आभार । घिसी
यां भार वाहोनियां ॥ ३ ॥

॥ १८३२ ॥ हरिकथेची आवडी देवा । करितो सेवा दासांची ॥ धुं० ॥ ह्मणोन
डे मार्गे मार्गे । घरटी जागे घालितसे ॥ १ ॥ निर्लज्ज भोजें नाचत रंगीं । भरतें
गीं प्रेमाचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विकलें देवें । आपण भावें संवसादी ॥ ३ ॥

॥ १८३३ ॥ साधन संपत्ति हेंचि माझें धन । सकळ चरण विठोबाचे ॥ धुं० ॥
तेळ हा पंथ माहेराची वाढ । जवळीच नीट मुखरूप ॥ १ ॥ वैष्णवांचा संग रामनाम
णें । मंडित भूषणें अळंकार ॥ २ ॥ भवनदी आड नव्हतीसी जाली । कोरडीच चाली
वें पायीं ॥ ३ ॥ मायबाप दोघें पाहातील वाढ । ठेवूनियां कटीं कर उभी ॥ ४ ॥ तुका
णे केव्हां देखेन कळस । पळाली आळस निद्रा भूक ॥ ५ ॥

॥ १८३४ ॥ यथार्थवाहें तुज न वर्णवे कदा । बोलतों ते निरा करितों तुझी । वेद-
ति तुज नेणती कोणी । चावीस टेंगणीं धांडोळितां ॥ १ ॥ आतां मज क्षमा करावें
हा । सलगीं ते केसवा बोलिल्येले ॥ धुं० ॥ सगुण कीं साकार निर्गुण कीं निराकार । न
ळे हा पार वेदां श्रुती । तो आझी भावें केलासी लहान । ठेवूनियां नावें पाचारितो
२ ॥ सहस्रमुखें शेष सीणला स्तवितां । पार न कळतां ब्रह्मां ठेला । तेथें माझी वेद-
द्ध तें काई । थोर मी अन्यायी तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ १८३५ ॥ कृष्ण गातां गीतीं कृष्ण ध्यातां चितीं । तेही कृष्ण होती कृष्णध्यानें
धुं० ॥ आसनीं शयनीं भोजनीं जेवितां । ह्मणारे भोगिता नारायण ॥ १ ॥ ओविये
ळणीं गावा नारायण । कांडितां कांडण करितां काम ॥ २ ॥ नर नारी अति हो कोणी
लतीं । भावें एका प्रीति नारायणा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे एका भावें भजा हरी । कांति ते
सरी रूप एक ॥ ४ ॥

॥ १८३६ ॥ डोळियां पाझर कंठ माझा दाटे । येऊं देईं भेदे पांडुरंगे ॥ धुं० ॥ बहु
स टाकिलें निरास कां केलें । वो गुंतलें चित्त तुझें ॥ १ ॥ बहु धंदा तुज नाहीं वो आठवा ।
हिलासे जीव माझा कंठ ॥ २ ॥ पंढरीस जाती वारकरी संतां । निरोप बहुतां हातीं
। र्डी ॥ ३ ॥ तुजविण कोण सांवा धांवा करी । येवो झडकरी पांडुरंगे ॥ ४ ॥ काय तुझी
। ट पाहों कोठवरी । कृपाळू कांपरी विसरलासी ॥ ५ ॥ एक वेळ माझा धरुनि आठवा ।
का ह्मणे ये वो न्यावयासी ॥ ६ ॥

॥ १८३७ ॥ अधिक कांडितां चरफडी । भलतीकडे घाली उडी ॥ धुं० ॥ काव
। कं या मना आतां । कां विसरतें पंढरिनाथा । करी संसाराची चिंता । वेळोवेळीं मागुती
१ ॥ भजन नावडे श्रवण । धांवें विषय अवलोकुन ॥ २ ॥ बहुत चंचळ चपळ ।

जातां येतां न लगे वेळ ॥ ३ ॥ किती राखों दोनी काळ । निजलिया जागे वेळ ॥ ४ ॥
मज राखें आतां । तुका ह्याने पंढरिनाथा ॥ ५ ॥

॥ १८३८ ॥ कंथा प्रावर्ण । नव्हे भिक्षेचें तें अन्न ॥ धृ० ॥ करीं यापरि स्वहित ।
विचारुनि धर्म नीत ॥ १ ॥ हेऊळ नव्हे घर । प्रपंच परउपकार ॥ २ ॥ विधिसेवना
काम । नव्हे शब्द रामराम ॥ ३ ॥ हत्या क्षत्रधर्म । नव्हे निष्काम तें कर्म ॥ ४ ॥ तुका
ह्याने संतां । करुनि ठेविली आडती ॥ ५ ॥

॥ १८३९ ॥ पडोनियां राहीं । उगाच संतांचिये पार्थी ॥ धृ० ॥ न लगे पुसणें
सांगावें । चित्त शुद्ध करीं भावें ॥ १ ॥ सहज ते स्थिति । उपदेश परयुक्ति ॥ २ ॥ तुका
ह्याने भाव । जवळी धरुनि आणी देव ॥ ३ ॥

॥ १८४० ॥ देवाचे घरीं देवें केली चोरी । देवें देव नागवृनि केला भिकारी ॥ धृ० ॥
धांवणियां धांवा धावणियां धांवा । मागाचि नाही जावें कवणिया गांवा ॥ १ ॥ सर्वेचि
होता चोर घरिचिया घरीं । फावल्यावरी केलें अवघें वाटोळें ॥ २ ॥ तुका ह्याने येथें
कोणीच नाही । नगवले कोण गेलें कोणाचें काई ॥ ३ ॥

॥ १८४१ ॥ अवघेचि निजो नका अवघिये ठायीं । वेळ अवेळ तरी सांभाळाचि
कांहीं ॥ धृ० ॥ जतन करा रे जतन करा । घालूं पाहे घरावरी घाला चोरटें ॥ १ ॥ सीत-
रिली फार खाती भोंवताले फेरे । गेलें नये हातां सेकीं तळमळ उरें ॥ २ ॥ तुका ह्याने
आह्मी करूं आपलें जतन । न लगे कांहीं कोणां घावें उघडा रे कान ॥ ३ ॥

॥ १८४२ ॥ काळोखी खाऊन कैवाड केला धीर । आपुलिया हितें जाले जनामध्यें
शूर ॥ धृ० ॥ कां रे तुह्मी नेणां कां रे तुह्मी नेणां । अल्पसुखासाठीं पडशी विपत्तीचि
घाणां ॥ १ ॥ नाहीं ऐसी लाज काय तयापें आगळें । काय नव्हे केलें आपुलिया बळें
॥ २ ॥ तुका ह्याने तरी सुख अवघेचि बरें । जतन करुन हीं आपुलालीं ठोरें ॥ ३ ॥

॥ १८४३ ॥ जाय परतें काय आणिला कांटाळा । बोला एक वेळा ऐसें तरी ॥ धृ० ॥
कां हो केलें तुह्मी निष्ठुर देवा । मानेना हे सेवा करितों ते ॥ १ ॥ भाग्यवंत त्यांसी सांगि-
तल्या गोष्टी । ते नाहीं अट्टीं आमुचिया ॥ २ ॥ तुका ह्याने तुझापासुनि अंतर । न पडे
नाहीं स्थिर बुद्धि माझी ॥ ३ ॥

॥ १८४४ ॥ अनुभवंे कळों येतें पांडुरंगा । हसावें तें कां गा तुह्मांवरी ॥ धृ० ॥
आवरीतां चित्त नावें दुर्जन । घात करीं मन माझें मज ॥ १ ॥ अंतरीं संसार अन्नि
बाह्यात्कार । ह्याणोनि अंतर तुझ्या पार्थी ॥ २ ॥ तुका ह्याने काय करूं नेणें बर्म । आलें
तैसें कर्म सोसूं पुढें ॥ ३ ॥

॥ १८४५ ॥ तुजकरितां होतें आनाचें आन । तारिले पाषाण उदकीं देवा ॥ धृ० ॥
कां नये कैवार करूं अंगिकार । माझा बहु भार जड जाला ॥ १ ॥ चुकलासीं ह्याणों तरीं
जीवांचाही जीव । रिता नाहीं ठाव उरों विला ॥ २ ॥ तुका ह्याने ऐसें कांय सत्ताबळ ।
माझें परि कृपाळ आहां तुह्मी ॥ ३ ॥

॥ १८४६ ॥ फळ देईं हून झडे । मग माशुतें न जोडे ॥ धृ० ॥ ह्याणोनि तांतडी

खोटी । कारण उचेताचे पोटी ॥ १ ॥ पुढे चढे हात । त्याग मागिलां उचित ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे रणी । नये पाहों परतोनी ॥ ३ ॥

॥ १८४७ ॥ अग्नी देखोनियां सती । अंगी रोमांच उठती ॥ धू० ॥ हा तो नव्हे उप-
देश । सुख अंतरी उल्हास ॥ १ ॥ विचगोतांकडे । चित्त न घाली न रडे ॥ २ ॥ आठ-
वूनि एका । उडी घाली ह्मणे तुका ॥ ३ ॥

॥ १८४८ ॥ फळ पिके दैर्घीं । निमित्त्य वारियाची भेटी ॥ धू० ॥ हा तों अनुभव
रोकडा । कळों येतो खरा कुडा ॥ १ ॥ तोडिलिया बळें । वांयां जाती काची फळें
॥ २ ॥ तुका ह्मणे मन । तेथें आपुलें कारण ॥ ३ ॥

॥ १८४९ ॥ हालवूनि खुंट । आधीं करावा बळकट ॥ धू० ॥ मग त्याच्या आधारें ।
करणे अवघेंचि बरें ॥ १ ॥ सुख दुःख साहे । हर्षामर्षी भंगा नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
जीवें । आधीं मरोनि राहावें ॥ ३ ॥

॥ १८५० ॥ धांवें माते सोई । बाळ न विचारितां कांहीं ॥ धू० ॥ मग त्याचें जाणें
निर्के । अंग वोटवी कौतुकें ॥ १ ॥ नेणें सर्प वारी । अग्नी भलतें हाती धरी ॥ २ ॥
तीविणें ते नेणे । आणिक कांहीं तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ १८५१ ॥ भोग द्यावे देवा । त्याग भोगीच बरवा ॥ धू० ॥ आपण व्हावें एकी-
कडे । देव कळेवरी जोडे ॥ १ ॥ योजे यथाकळें । उत्तम पाला कडें मुळें ॥ २ ॥ वंचक
स्थासी होष । तुका ह्मणे मिथ्या सोस ॥ ३ ॥

॥ १८५२ ॥ पायांच्या प्रसादे । कांहीं बोलिलों विनोदें ॥ धू० ॥ मज क्षमा करणें
सर्तां । नव्हे अंगभूत शुक्ती ॥ १ ॥ नव्हे हा उपदेश । तुमचें बडबडिलों शोष ॥ २ ॥
तुमचें कृपेचें पोषणें । जन्मीजन्मी तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ १८५३ ॥ जायांचें अंगुलें लेतां नाहीं मान । शोभा नेरी जन हांसविलें ॥ धू० ॥
घुसळितां ताक कांडितां भूस । साध्य नाहीं क्लेश जाती वांया ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नाहीं
स्वता भांडवल । भिकेचें ते फोल बीज नव्हे ॥ २ ॥

॥ १८५४ ॥ न बोलवें परि पडिला प्रसंग । हाकलिते जग तुझ्या नामें ॥ धू० ॥
लटिकेचि सोंग मांडिला पसारा । भिकारी तूं खरा कळों आलें ॥ १ ॥ निलाजिरी
आह्मी करोनियां धीर । राहिला आधार धरूनियां ॥ २ ॥ कैसा नेणों आतां करिसी
शेवट । केली कटकट त्याची पुढें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कांहीं न बोलसी देवा । उचित हे
सवा घेसी माझी ॥ ४ ॥

॥ १८५५ ॥ नाहीं जाले मोल कळे देतां काळीं । कोण पाहों बळी शोषामध्ये ॥ धू० ॥
आह्मी तरी जालों जीवासी उदार । कैचा हा धीर तुजपार्शी ॥ १ ॥ बहु चाळाविलें
मार्गें आजिवरी । आतां पुढें हरि आऊं नेरी ॥ २ ॥ नव्हती जों भेटी नामाची ओळखी ।
ह्मणजनि दुःखी बहु जालों ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कांहीं राहों नेरी बाकी । एकवेळां तुकी
जाली आतां ॥ ४ ॥

॥ १८५६ ॥ कैसा कृपाळु हें न कळसी देवा । न बोलसी सेवा घेसी माझी ॥ धू० ॥

काय ऐसे बळ आहे तुजपार्शी । पाहों हा रिघसी कोणा आड ॥ १ ॥ पाडियेला ठायीं तुझा थारा मारा । अवघा हातारा लपसी तो ॥ २ ॥ आतां तुझां आह्मां उरी तोचि बरें काय हीं उत्तरे वाढवुनी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज साह्य जाले संत । ह्मणऊनि मात फावली हे ॥ ४ ॥

॥ १८५७ ॥ चुकलिया आह्मां करितसां वंड । हाकासी कां खंड पांडुरंगा ॥ १ ॥ चाळविली एके रिद्धिसिद्धीवरी । तैसा मी भिकारी नव्हे देवा ॥ १ ॥ कां मी येथें गुंतों भांडूनि पसारा । मागुता हातारा वंभासाठी ॥ २ ॥ केलें म्यां जतन आपुलें वचन । ठायींचें धरून होतों पोटी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ताळा घातला आडाखी । ठावें होतें सेकीं आडविसी ॥ ४ ॥

॥ १८५८ ॥ कृपावंता कोप न धरावा चिर्त्ती । छळू वक्रोक्ती स्तुति-करूं ॥ १ ॥ आह्मी तुझा पार काय जाणें देवा । नेणों कैसी सेवा करावी ते ॥ १ ॥ अनंता अरूपा अलक्षा अच्युता । निर्गुणा सच्चिता सर्वोत्तमा ॥ २ ॥ चांगलीं हीं नामें घेतलीं ठेवून । जालासी लाहान भक्तिकाजा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुझ्या पायांवरी सदा । मस्तक गोविंदा असो माझा ॥ ४ ॥

॥ १८५९ ॥ आतां तुझा भाव कळों आला देवा । ठकूनियां सेवा घेसी माझी ॥ १ ॥ टाकूनि साकडे आपुलिये माथां । घातला था संतावरी भार ॥ १ ॥ स्तुति करवूनि पिटिला डांगोरा । तें कोण हातारा साच करी ॥ २ ॥ जातीचे. वाणी मी पोटीचे कुडे । नका मजपुढें ठकाठकी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नाहीं आले अनुभवा । आधींच मी देवा कैसे नाचों ॥ ४ ॥

॥ १८६० ॥ जन पूजी थाचा मज कां आभार । हा तुझी विचार जाणा देवा ॥ १ ॥ पत्र कोण मानी वंदिलील सिक्का । गौरव सेवका त्याचि मुळें ॥ १ ॥ मी मीपणें होतों जनामर्था आर्था । कोणें दिलें कधीं काय तेव्हां ॥ २ ॥ आतां तूं भोगिता सर्व नारायणा । नको आह्मां रीनां पीडा करूं ॥ ३ ॥ आपुलिया हातें देसील मुशारा । तुका ह्मणे खरा तोचि आह्मा ॥ ४ ॥

॥ १८६१ ॥ आमची कां नये तुझासी करुणा । किती नारायणा आळवायें ॥ १ ॥ काय जाणा तुझी दुर्बळाचें जिणें । वैभवाच्या गुणें आपुलीया ॥ १ ॥ देती घेती करिती खटपटा आणिकें । निराळा कौतुकें पाहोनिया ॥ २ ॥ दिवस बोटीं आह्मी धरियेलें माप । वाहातों संकल्प स्वहिताचा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मग देसी कोण्या काळें । खुकुर दुर्बळें होतों आह्मीं ॥ ४ ॥

॥ १८६२ ॥ तुझां आह्मां लुटी होईल यावरी । ऐसें मज हरि दिसतसे ॥ १ ॥ वचन-नाचा कांहीं न देखों आधार । करावा हा धीर कोठवरी ॥ १ ॥ सारिलें संचित होतें गांठी कांहीं । पुढें कृण तेही नेदी कोणी ॥ २ ॥ जाबेचि न लगे कोणाचिया घरां । उडाला पातेरा तुझ्या संगें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आह्मां हाचि लाभ जाला । मनुष्यधर्म गेला पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १८६३ ॥ देव मजुर देव मजुर । नाही उजुर सेवेपुढें ॥ धृ० ॥ देव गांव्याळ देव गांव्याळ । खोनियां बळ लपतसे ॥ १ ॥ देव तर काई देव तर काई । तुका ह्मणे राई तारी मोठी ॥ २ ॥

॥ १८६४ ॥ देव द्याळ देव द्याळ । साहे कोल्हाळ बहुतांचा ॥ धृ० ॥ देव उदार देव उदार । थोड्यासाठी फार देऊं जाणे ॥ १ ॥ देव चांगला देव चांगला । तुका लागला चरणी ॥ २ ॥

॥ १८६५ ॥ देव बासर देव बासर । असे निरंतर जेथें तेथें ॥ धृ० ॥ देव खोळंबा देव खोळंबा । मज झळंबा म्हूण कोंडी ॥ १ ॥ देव लागट देव लागट । लाविलिया चट जीवीं जडे ॥ २ ॥ देव बावळा देव बावळा । भावें जवळा लुडबुडी ॥ ३ ॥ देव न व्हावा देव न व्हावा । तुका ह्मणे गोवा करीं कामीं ॥ ४ ॥

॥ १८६६ ॥ देव निठळ देव निठळ । मूळ नाही डाळ परदेशी ॥ धृ० ॥ देव अकुळी देव अकुळी । भलते ठायीं सोयरीक ॥ १ ॥ देव लिगाड्या देव लिगाड्या । तुका ह्मणे भाड्या वेंभें ठकी ॥ २ ॥

॥ १८६७ ॥ देव बराडी देव बराडी । घाली वेंठासाठी उडी ॥ धृ० ॥ देव भ्याड देव भ्याड । राखे बळीचें कवाड ॥ १ ॥ देव भाविक भाविक । होय दासांचा सेवक ॥ २ ॥ देव होया देव होया । जैसा ह्मणे तैसा तथा ॥ ३ ॥ देव लाहान लाहान । तुका ह्मणे अनुरण ॥ ४ ॥

॥ १८६८ ॥ देव भला देव भला । मिळोनि जाय जैसा त्याला ॥ धृ० ॥ देव उदार उदार । देतां नाही थोडें फार ॥ १ ॥ देव बळी देव बळी । जोडा नाही भूमंडळी ॥ २ ॥ देव व्हावा देव व्हावा । आवडे तो सर्वां जीवा ॥ ३ ॥ देव चांगला चांगला । तुका चरणी लागला ॥ ४ ॥

॥ १८६९ ॥ देव पाहों देव पाहों । उंचे ठायीं उभे राहों ॥ धृ० ॥ देव देखिला देखिला । तो नाही कोणा भ्याला ॥ १ ॥ देवा कांहीं मागों मागों । जीव भाव त्यासी सांगों ॥ २ ॥ देव जाणे देव जाणे । पुरवीं मनींचिये खुणे ॥ ३ ॥ देव कातर कातर । तुका ह्मणे अभ्यंतर ॥ ४ ॥

॥ १८७० ॥ देव आमचा आमचा । जीव सकळ जीवांचा ॥ धृ० ॥ देव आहे देव आहे । जवळीं आठ्ठां अंतरबाहे ॥ १ ॥ देव गोड देव गोड । पुरवीं कोडाचेंही कोड ॥ २ ॥ देव आठ्ठां राखे राखे । घाली कळिकाळासी काखे ॥ ३ ॥ देव द्याळ देव द्याळ । करी तुक्याचा सांभाळ ॥ ४ ॥

॥ १८७१ ॥ जाऊं देवाच्या गांवा । देव देईल विसांवा ॥ धृ० ॥ देवा सांगों सुख-सुख । देव निवारील भूक ॥ १ ॥ घालूं देवासीच भार । देव सुखाचा सागर ॥ २ ॥ राहों जवळीं देवापाशीं । आतां जडोनि पायांसी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आठ्ठी बाळें । या देवार्ची लडिवाळें ॥ ४ ॥

॥ १८७२ ॥ प्रेम तेथें वास करी । सुखीं उचारितां हरी म धृ० ॥ प्रेमें यावें तथा गांवा ।

चोजवीत या वैष्णवां ॥ १ ॥ प्रेम पात्री लागे बळें । भक्त देखोनियां भोळे ॥ २ ॥ प्रेम न
वजे द्वादितां । शिरे बळें जेथें कथा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे थोर आशा । प्रेमा घरीं विष्णु-
दासां ॥ ४ ॥

॥ १८७३ ॥ संत मानितील मज । तणें वाटतसे लाज ॥ धू० ॥ तुह्मी कृपा केली नाही ।
चित्त माझें मज ग्वाही ॥ १ ॥ गोविलें थोरिवा । दुःख वाटतसे जीवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
माथा । अवरा हे पंढरिराया ॥ ३ ॥

॥ १८७४ ॥ नाही तुह्मी केला । अंगिकार तो विठ्ठला ॥ धू० ॥ सोंगें न पवीजे यडी ।
माजी फुटकी सांगडी ॥ १ ॥ प्रेम नाही अंगी । भले ह्मणविलें जर्गी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
देवा । मज वायां कां चाळवा ॥ ३ ॥

॥ १८७५ ॥ आतां चक्रधरा । झणी आह्मांस अव्हेरा ॥ धू० ॥ तुमचीं ह्मणविल्या-
वरी । जैसी तैसी तरी हरी ॥ १ ॥ काळ आह्मां खाया । तरी तुझे नांव जाय ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे देवा । आतां पण सिद्धि न्यावा ॥ ३ ॥

॥ १८७६ ॥ मज ऐसें कोण उद्धरिलें सांगा । ब्रीदें पांडुरंगा बोलतसां ॥ धू० ॥
हातांच्या कांक्रणा कायसा आरिसा । उरलों मी जैसा तसा आहे ॥ १ ॥ धन्वंतरी हरि
रोग्याचिये वेथे । तें तों काहीं येथे न देखिजे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाही अनुभव अंगें ।
वचन वाउगें कोण मानी ॥ ३ ॥

॥ १८७७ ॥ काय तें सामर्थ्य न चले या काळें । काय जालीं बळें शक्तिहीन ॥ धू० ॥
माझिया संचितें आणिलासी हरी । जालें तुजवरी वरिष्ठ तें ॥ १ ॥ काय गमाविली सुद-
र्शन गदा । ना बोला गोविंदा लाजतसां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय ब्रीदाचें तें काम । सांडा
परतें नाम दिनानाथ ॥ ३ ॥

॥ १८७८ ॥ बळ बुद्धि वेचूनियां शक्ती । उदक चालवावें युक्ती ॥ धू० ॥ नाही
चळण तथा अंगी । धावें लवणामागें वेगी ॥ १ ॥ पाट मोट कळा । भरित पखाला
सागळा ॥ २ ॥ बीजा ज्यासी ध्यावें । तुका ह्मणे तैसें व्हावें ॥ ३ ॥

॥ १८७९ ॥ न-ह्मणे साना थोर । वुष्ट पापी अथवा चोर ॥ धू० ॥ सकळा घावी
एकी चवी । तान हरुनि निवडी ॥ १ ॥ न ह्मणे दिवस राती । सर्व काळ सर्वा भूर्ती
॥ २ ॥ तुका ह्मणे झारी । घेतां तांब्यानें खापरी ॥ ३ ॥

॥ १८८० ॥ इच्छा चाड नाही । न धरी संक्रोचही काहीं ॥ धू० ॥ उदका नेलें तिकडे
जावें । केले तैसें सहज व्हावें ॥ १ ॥ मोहरी कांदा ऊंस । एक वाफा भिन्न रस ॥ २ ॥
तुका ह्मणे सुख । पीडा इच्छा पावे दुःख ॥ ३ ॥

॥ १८८१ ॥ तरले ते मार्गें आपुलीया सत्ता । कमाई अनंता करूनियां ॥ धू० ॥
उसणें फडितां धर्म तेथें कोण । ते तुज अनन्य तुह्मी त्यासी ॥ १ ॥ मज ऐसा कोण
सांगा वायां गेला । तो तुह्मी तारिला पांडुरंगा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नांवासारिखी करणी ।
न देखें हे मनीं समजावें ॥ ३ ॥

॥ १८८२ ॥ कवणांशीं झाडों कोण माझे साहे । कोण मज आहे तुजविण ॥ धू० ॥

स तुरदुरांतरें । सांडी एकसरें केली माझी ॥ १ ॥ आइकोन माझे नायकसी
गोनियां खोळ बुंधी घेसी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे एके गांवींची वसती । ह्यणकनि
देवा ॥ ३ ॥

३ ॥ आळवितां कंठ शोकला भीतर । आयुष्य वेचे धीर नाही मना ॥ धृ० ॥
नय हें तुझ्या अंतरा । दिनाच्या माहेरा पांडुरंगा ॥ १ ॥ धन दिसे जोळा दग-
। भोग ते शरीरी विष जालें ॥ २ ॥ चुकलें काय ते मज क्षमा करी । आलि-
पम द्यावें ॥ ३ ॥ अवस्था राहिली रूपाची अंतरी । बाहेर भीतरी सर्व काळ
ता ह्यणे माझे सकळ उपाय । पांडुरंगा पाय तुझे आतां ॥ ५ ॥

शेवाजीनें स्वामींस न्यावयास मंडळी पाठविली ते.

४ ॥ दिवच्या छत्री घोडे । हें तो बऱ्यांत न पडे ॥ धृ० ॥ आतां येथें पंढरि-
। गोविंसी कासया ॥ १ ॥ मान दंभ चेष्टा । हे तों शूकराची विष्टा ॥ २ ॥
देवा । माझें सोडववणें धांवा ॥ ३ ॥

५ ॥ नावड जें चित्ता । तेंचि होसी पुरविता ॥ धृ० ॥ कां रे पुरविली पाटी ।
ते जीविसाठी ॥ १ ॥ न करावा संग । वाटे तुरावाचें जग ॥ २ ॥ सेवावा एकांत
लावी मात ॥ ३ ॥ जन धन तन । वाटे लेखावें वमन ॥ ४ ॥ तुका ह्यणे सत्ता ।
या पंढरिनाथा ॥ ५ ॥

६ ॥ विरंचीनें केलें ब्रह्मांड सकळ । तयामाजी खेळ नाना युक्ती ॥ धृ० ॥
शळक ब्रह्मनिष्ठ ज्ञानी । गुरुभक्ति मनी विश्वासेंसी ॥ १ ॥ ऐसा तुझा प्रेमा
। एक । पाहूनियां लेख पत्रिकांचे ॥ २ ॥ शिव तुझे नाम ठेविलें पवित्र । छत्र-
विश्वाचें की ॥ ३ ॥ व्रत नम तप ध्यानयोग कळा । करुनि मोकळा जालासी
हेहता लागला आमुचिये भेटी । पत्रामाजी गोष्टी हेचि थोर ॥ ५ ॥ याचें हें
गा भूपती । लिहिली विनंति हेताची हे ॥ ६ ॥ अरण्यवासी आह्मी फिरों
दर्शनही हीन अभंगळ ॥ ७ ॥ वस्त्राविण काया जालीसे मळीन । अन्नरहित
हारी ॥ ८ ॥ रोडके हात पाय दिसे अवकळा । काय तो सोहळा दर्शनाच्या
ता ह्यणे माझी विनंति सलगीची । वार्ता हे भेटीची करूं नका ॥ १० ॥

७ ॥ ऐसी माझी वाणी हीनरूप पाहे । हे त्या करुणा आहे हृदयस्थाची
हों कीविलवाणें नाही आह्मी हीन । सर्वदा शरण पांडुरंगां ॥ १ ॥ पांडुरंग आह्मां
गिसिता । आणिकांची कथा काय तेंथें ॥ २ ॥ तुझी भेट घेणें काय हें मागणें ।
दून्य केलें आह्मी ॥ ३ ॥ निराशेचा गांव दिधला आह्मांसी । प्रवृत्तिभागासी
॥ ४ ॥ पतिव्रतचें हें मन पति भेटो । तेंसे आह्मी विठोमाजी नांदो ॥ ५ ॥
बडल नाही वुजें कांहीं । देखणें तुझेही तयामाजी ॥ ६ ॥ तुजही विडल ऐसेचि
रि एक आलें आडवें हें ॥ ७ ॥ सहुरु श्रीरामदासाचें भूषण । तेंथें घालीं मन

चळें नको ॥ ८ ॥ बहुतां ठायीं वृत्ति चाळवली जेव्हां । रामदास्य तेव्हां घडे कैसें । विष्णु-
तुका ह्मणे बापा चातुर्थसागरा । भक्तिभाव तारा भाविकांसी ॥ १० ॥

॥ १८८८ ॥ तुझांपाशीं आह्मी येऊनियां काय । वृथा सीण आहे चालण्याचा ॥ धूर्त ।
मागावें हें अन्न तरी भिक्षा थोर । वस्त्रासी हे थार चिंध्या बिंदी ॥ १ ॥ निद्रेसी आह्मणे
उत्तम पाषाण । वरी आवरण आकाशाचें ॥ २ ॥ तेंथें काय करणें कवणाचीं आस
वांयां होय नाश आयुष्याचा ॥ ३ ॥ राजगृहा यावें मानाचिये आसे । तेंथें काय वर ।
समाधान ॥ ४ ॥ रायाचिये घरीं भाग्यवंता मान । इतरां सामान्या मान नाही ॥ ५ ॥
देखोनियां वस्त्रे भूषणांचें जन । तात्काळ मरण येतें मज ॥ ६ ॥ ऐकोनियां मानाल उदा-
सता जरी । तरी आह्मां हरि उपेक्षीना ॥ ७ ॥ आतां हेंचि तुझा सांगणें कौतुक । भिक्षे
ऐसें सुख नाही नाही ॥ ८ ॥ तपव्रतयाग महां भले जन । आशाबद्ध हीन वर्तताती ॥ ९ ॥
तुका ह्मणे तुझी श्रीमंत मानाचे । पूर्वींच देवांचे हरिभक्त ॥ १० ॥

॥ १८८९ ॥ आतां एक योग साधावा हा नीट । भल्याचा तो वीट मानूं नये ॥ धू० ॥
जेणें योगें तुझां घडों पाहे दोष । ऐसा हा सायास करूं नये ॥ १ ॥ निंदक दुर्जन संपर्हीं
असती । त्यांची युक्ति चित्तीं आणूं नका ॥ २ ॥ परीक्षावे कोण राज्याचे रक्षक । विवे-
काविवेक पाहोनियां ॥ ३ ॥ सांगणें न लगे सर्वज्ञ तूं राजा । अनाथांच्या काजा साह्य
व्हावें ॥ ४ ॥ हेंचि ऐकोनियां चित्त समाधान । आणिक दर्शनें चाड नाही ॥ ५ ॥ घेऊ-
नियां भेटी कोण हा संतोष । आयुष्याचे दिस गेले गेले ॥ ६ ॥ एकदोनी कर्म जाणोनि-
यां वर्मे । आपुलिया भ्रमें राहूं आतां ॥ ७ ॥ कल्याणकारक अर्थ याचा एक । सर्वां भूतीं
देख एक आत्मा ॥ ८ ॥ आस्मारामी मन ठेवूनियां राहें । रामदासीं पाहें आपणेंयां ॥ ९ ॥
तुका ह्मणे राया धन्य जन्म क्षिती । त्रैलोक्यी हे ख्याति कीर्ति तुझी ॥ १० ॥

॥ १८९० ॥ आतां हे विनवणी प्रधान अष्टक । प्रभूसी विवेक समजावा ॥ धू० ॥
प्रतिनिधि मानरक्षक चतुर । सात्विकाचें घर तुझांपाशीं ॥ १ ॥ मज्जुमुचे धर्णी लेखनका-
रक । पत्रांचा विवेक समजावा ॥ २ ॥ पेशवे सुरनिस चिदणिस डबीर । राजाज्ञा सुमंत
सेनापती ॥ ३ ॥ भूषण पंडितराय विद्याधन । वैद्याराजा नमन माझे असे ॥ ४ ॥ पत्राचा
हा अर्थ अंतरीं जाणोनी । विवंचोनी श्रवणीं घाला तया ॥ ५ ॥ सात्विक प्रेमळ वृष्टांताच्या
मते । बोलिलें बहूत कळावया ॥ ६ ॥ यथास्थित निरोप सांगणें हा राया । अर्थ पाहा
वांयां जाऊं नेही ॥ ७ ॥ भिडसाठी बोला गाळुनि अर्थातें । अनर्थकारी तुमतें होईल तेंपें
॥ ८ ॥ तुका ह्मणे तुझां नमन अधिकाऱ्या । सांगणें तें राया पत्र माझे ॥ ९ ॥

॥ १८९१ ॥ जाणोनि अंतर । टाळिसील करकर ॥ धू० ॥ तुज लागली हे खोडी ।
पांडुरंगा बहु कुडी ॥ १ ॥ उठविसी सरि । धरणें एखादिया परी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
पाये । कैसे सोडीन ते पाहें ॥ ३ ॥

॥ १८९२ ॥ नाही विचारित । मेघ हा गणदारी सेत ॥ धू० ॥ नये पाहों त्याचा
अंत । ठेवी करणांचे चित्त ॥ १ ॥ वर्जित गंगा । नाही उत्तम अधम जगा ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे मळ । नाही अग्नीसी विटाळ ॥ ३ ॥

॥ १८९३ ॥ काय दिला ठेवा । आह्मां विहलचि व्हावा ॥ धू० ॥ तुह्नी कळलेती उदार । साटीं परिसाची गार ॥ १ ॥ जीव दिला तरी । वचना माझ्या नये सरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धन । आह्मां गोमासासमान ॥ ३ ॥

॥ १८९४ ॥ पिकवावें धन । ज्याची आस करी जन ॥ धू० ॥ पुढें उरे खातां देतां । नव्हे खंडण मवितां ॥ १ ॥ खोली पडे ओली बीज । तरीच हातीं लागे निज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धनी । विहल अक्षरें हीं तिन्ही ॥ ३ ॥

॥ १८९५ ॥ मुंगी आणि राव । आह्मां सारखाची जीव ॥ धू० ॥ गेला मोह आणि आशा । कळिकाळाचा हा फांसा ॥ १ ॥ सोनें आणि माती । आह्मां समान हें चिर्त्ती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आलें । घरा वैकुंठ सगळें ॥ ३ ॥

॥ १८९६ ॥ तिहीं त्रिभुवर्नी । आह्मी वैभवाचे धनी ॥ धू० ॥ हातां आले घाव डाव । आमचा मायबाप देव ॥ १ ॥ काय त्रिभुवर्नी बळ । अंगीं आमुच्या सकळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सत्ता । अवधी आमुचीच आतां ॥ ३ ॥

॥ १८९७ ॥ आह्मी तेंपें सुखी । ह्मणा विहल विहल सुखी ॥ धू० ॥ तुमचें येर विन्न धन । तें मज मृत्तिकेसमान ॥ १ ॥ कंठी मिरवा तुळसी । व्रत करा एकादशी ॥ २ ॥ ह्मणवा हरिचे दास । तुका ह्मणे मज हे आस ॥ ३ ॥

॥ १८९८ ॥ नाही काष्टाचा गुमान । गोवी भ्रमरा सुमन ॥ धू० ॥ प्रेम प्रीतीचें बांधलें । तें न सुटें काहीं केलें ॥ १ ॥ पदरी घाली पिळा । बाप निर्बळ साटी बाळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भावें । भेणें देवें आकारावें ॥ ३ ॥

॥ १८९९ ॥ भावापुढें बळ । नाही कोणाचें सबळ ॥ धू० ॥ करी देवावरी सत्ता । कोण त्याह्नि परता ॥ १ ॥ बैसे तेथें येती । न पाचारितां सर्व शक्ती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सहे । त्याकडे कोण पाहे ॥ ३ ॥

॥ १९०० ॥ भावाच्या बळें । आह्मी निर्भर तुबळें ॥ धू० ॥ नाहीं आणिकांची सत्ता । सदा समाधान चित्ता ॥ १ ॥ तर्का नाहीं ठाव । येथें रिघावया वाव ॥ २ ॥ एकछत्री राज । तुक्या पांडुरंगीं काज ॥ ३ ॥

॥ १९०१ ॥ सत्तावर्त्ते मन । पाळी विहलाची आन ॥ धू० ॥ आज्ञा वाहोनियां धिरीं । सांगितलें तेंचि करीं ॥ १ ॥ सरलीसे धांव । न लगे वाढवावी हांव ॥ २ ॥ आहे नाहीं ध्याचें । तुका ह्मणे कळे साचें ॥ ३ ॥

॥ १९०२ ॥ खावें न्यावें द्यावें । जमाखर्च तुझ्या नावें ॥ धू० ॥ आतां चुकली खटपट । झाड्या पाड्याचा बोभाट ॥ १ ॥ आहे नाहीं ध्याचें । आह्मां काम सांगायाचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चित्ता । भार वाहे तुझ्या माथां ॥ ३ ॥

॥ १९०३ ॥ आतां बरें जालें । माझे माथांचें निघालें ॥ धू० ॥ चुकली हे मरमर । भार माथांचे डोंगर ॥ १ ॥ नसतां काहीं जोडी । करिती बहुतें तडातोडी ॥ २ ॥ जाला झाडापाडा । तुका ह्मणे गेली पीडा ॥ ३ ॥

॥ १९०४ ॥ संचितचि खावें । पुढें कोणाचें न ध्यावें ॥ धू० ॥ आतां पुरे हे चाकरी ।

राहों बैसोनियां घरीं ॥ १ ॥ नाही काम हार्ती । आराणुक दिवसरती ॥ २ ॥ तुका ह्याने सत्ता । पुरे पराधीन आतां ॥ ३ ॥

॥ १९०५ ॥ ज्याचें गांवीं केला वास । त्यासी नसावें उदास ॥ धृ० ॥ तरीच जोडिलें तें भोगे । कांहीं आघात न लगे ॥ १ ॥ वाढवावी थोरी । मुखें ह्याने तुझे हरी ॥ २ ॥ तुका ह्याने हे गोमटी । दासा न घालावी तुटी ॥ ३ ॥

॥ १९०६ ॥ माझा तुझी देवा केला अंगिकार । हें मज साचार कैसें कळे ॥ धृ० ॥ कां हो कांहीं माझ्या नथे अनुभवा । विचारितां देवा आहें तैसा ॥ १ ॥ लौकिकाचा मज लाविसी आभार । शिरोरत्नभार दुःखाचा हा ॥ २ ॥ तुका ह्याने नाही पालट अंतरी । तेथें विसे हरि टकाठकी ॥ ३ ॥

॥ १९०७ ॥ तोंडें बोलावें तें तरी वाटे खरें । जीव येथेरें वंचिजना ॥ धृ० ॥ हें तुझां सांगणें काय उगतुनी । जावें समजोनि पांडुरंगा ॥ १ ॥ जिवित्याची खूण वाढिया अंतरी । प्रीतीनें हे धरी चाली तेथें ॥ २ ॥ तुका ह्याने बहु परीचे आदर । अत्यंत वेव्हार संपादणी ॥ ३ ॥

॥ १९०८ ॥ न पालटे एक । भोळा भक्तचि भाविक ॥ धृ० ॥ येरां नास आहे पुढें । पुण्य सरतां उघडें ॥ १ ॥ नेणें गर्भवास । एक विष्णूचाचि दास ॥ २ ॥ तुका ह्याने खरें । नाम विठोबाचें बरें ॥ ३ ॥

स्वामींचें पंढरिनाथास पत्र.

॥ १९०९ ॥ कोणा मुखें ऐसी ऐकेन मी मात । चाल तुज पंढरिनाथ बोलावितो ॥ धृ० ॥ मग मी न धरीं आस मागील बोभाट । वेगीं धरिन वाट माहेराची ॥ १ ॥ निरांजलें चित्त करितें तळमळ । केधवा देखती मूळ आलें डोळे ॥ २ ॥ तुका ह्याने कई भाग्याची उजरी । होईल पंढरी देखावया ॥ ३ ॥

॥ १९१० ॥ कां माझा विसर पडिला मायबापा । सांडियेली कृपा कोण्या गुणें ॥ धृ० ॥ केसा कंटूनियां राहों संवसार । काय एक धीर देऊं मना ॥ १ ॥ नाही निरोपाची पावली वारता । करावी ते चिता ऐसी कांहीं ॥ २ ॥ तुका ह्याने एक वेचूनि वचन । नाही समाधान केलें माझे ॥ ३ ॥

॥ १९११ ॥ कांहीं माझे कळों आले गुणहोष । ह्याणऊनि उदास धरिलें ऐसें ॥ धृ० ॥ नाही तरी येथें न घडे अनुचित । नाही ऐसी रीत तथा घरीं ॥ १ ॥ कळावें तें मन आपुलीया संवें । ठायींचें हे ध्यावें विचारुनी ॥ २ ॥ तुका ह्याने मज अव्हेरिलें हें माझिया कर्तव्यें बुद्धीचिया ॥ ३ ॥

॥ १९१२ ॥ नव्हे धीर कांहीं पाठवूं निरोप । आला तरी कोप येऊं सुखें ॥ धृ० ॥ कोपोनियां तरी देईल उत्तर । जैसें तैसें पर फिरावुनी ॥ १ ॥ नाही तथा तरी काय एक पोर । मज तों माहेर आणिक नाही ॥ २ ॥ तुका ह्याने असे तयामध्ये हित । आपण निवांत असों नथे ॥ ३ ॥

॥ १९१३ ॥ आतां पाहो पंथ माहेराची वाट । कामाचा बोभाट पडो सुखें ॥ धृ० ॥ काय करूं आतां न गमसें जालें । बहुत सोसिलें बहु दिस ॥ १ ॥ घर लागे पाठी चिन्ता उभे वारें । आपुलें तें झुरे पाहावया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जीव गेला तरी जाव । धरिला तो ह्व भाव सिद्धी ॥ ३ ॥

॥ १९१४ ॥ विनवीजे ऐसें भाग्य नाही देवा । पायांशीं केशवा सलगी केली ॥ धृ० ॥ धीटपणें पत्र लिहिलें आवडी । पार नेणें थोडी मति माझी ॥ १ ॥ जेथें देवा तुझा न कळोचि पार । तेथें मी पामर काय वाणूं ॥ २ ॥ जैसे तैसे माझे बोल अंगिकारी । बोबड्या उत्तरां गौरवितों ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे विटेवारि जां पाडलें । तथें म्यां ठेविलें मस्तक हें ॥ ४ ॥

॥ १९१५ ॥ देवांच्याही देवा गोपिकांच्या पती । उदार हें ख्याति त्रिभुवनीं ॥ धृ० ॥ पातकांच्या रासी नासितोसी नामें । जळतील कर्म महा दोष ॥ १ ॥ सर्व सुखें तुझ्या वळगती पायीं । रिद्धि सिद्धि ठायीं मुक्ति चारी ॥ २ ॥ इंद्रासी तुल्य पाविजे तें पद । गीत गीतां छंद वातां टाळी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जड जीव शक्तिहीन । त्यांचें तूं जीवन पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १९१६ ॥ काय जालें नेणों माझिया कपाळा । न देखिजे डोळां मूळ घेतां ॥ धृ० ॥ बहु दिवस पाहें वचनाची वास । धरिलें उदास पांडुरंगा ॥ १ ॥ नाहां निरोपाचें पावलें उत्तर । ऐसें तो उतर निघुर न पाहिजे ॥ २ ॥ पडिला विसर किवा कांहीं धंदा । त्याहूनि गोविंदा जरूरसा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आलें वेचाचें सांकडें । देणें घणें पुढें तोही धाक ॥ ४ ॥

॥ १९१७ ॥ एवढा संकोच तरि कां व्यालासी । आम्ही कोणांपाशीं तोंड वासूं ॥ धृ० ॥ कोण मज पुसे सिणलें भागलें । जरी मोकलिलें तुझी देवा ॥ १ ॥ कवणाची वाट पाहों कोणीकडे । कोण मज ओढे जीवलग ॥ २ ॥ कोण जाणे माझे जीवीचें सांकडें । उगवील कोडें संकटाचें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुझी देखिली निश्चिती । काय माझे चिर्त्ती पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १९१८ ॥ देईं डोळें भेटी न धरीं संकोच । न घालीं कांहीं वेच तुजवरी ॥ धृ० ॥ तुज बुडवावें ऐसा कोण धर्म । अहर्निशां नाम घतां थोडें ॥ १ ॥ फार थोडें कांहीं करुनि पातळ । त्याजमध्ये काळ कडे लावूं ॥ २ ॥ आह माझी तचि सारीन सिधारी । भार तुजवरी नेहीं माझा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आम्हां लंकरांची जाती । भेदावया खंती ध्यावतसे ॥ ४ ॥

॥ १९१९ ॥ सीण भाग हरे तथ्यांच्या निरोपें । देखिलीया रूप उरी नुर ॥ धृ० ॥ दिव्यांची धांव होईल कुंडित । पावलें हें चित्त समाधान ॥ १ ॥ मांहर आहेसें लौकिकीं कळवें । निढळ बरवें शोभा नेही ॥ २ ॥ आस नाही परि उरी बरी वाटे । आपलें तें भेटे आपणासी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझी अविट आवडी । खंडण तांतडी होऊं नेही ॥ ४ ॥

॥ १९२० ॥ धरितों वासना परि नय फळ । प्राप्तीचा तो काळ नाही आला ॥ धृ० ॥

तळमळी चित्त घातले खापरी । फुटतसे परी लाहीचिया ॥ १ ॥ प्रकार ते कांहीं नावडती
जीवा । नाही पुढे ठावा काळ हाती ॥ २ ॥ जातो तळा घेतो मागुताला वरी । वोळशाचे
फेरी सांपडलो ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे बहु करितो विचार । उतरें डोंगर एक चढें ॥ ४ ॥

॥ १९२१ ॥ कां माझे पंडरी न देखती डोळे । काय हें न कळे पाप यांचें ॥ धू० ॥
पाय पंथें कां हे न चलती वाटा । कोण हें अदृष्ट कर्म बळी ॥ १ ॥ कां हें पायांवरी न पडे
मस्तक । क्षेम कां हस्तक न पवती ॥ २ ॥ कां या इंद्रियांची न पुरे वासना । पत्रिच होईना
जिव्हा कीर्ती ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कडें जाऊनि मोटळें । पडेन हा लोळें महाद्वारें ॥ ४ ॥

॥ १९२२ ॥ काय पोरें जालीं फार । किंवा न साहे करकर ॥ धू० ॥ ह्मणऊनि केली
सांडी । यांस घेऊं न ल्हां तोंडी ॥ १ ॥ करूं कलागती । तुज भांडणें भोंवती ॥ २ ॥
तुका ह्मणे टांचें । घरीं जालेंसेवरोचें ॥ ३ ॥

॥ १९२३ ॥ कांहीं चित्तेविण । नाही उपजत सीण ॥ धू० ॥ तरी हा पडिला विसर ।
माझा तुझां जाला भार ॥ १ ॥ आली कांहीं तुदी । गेली सुटोनियां गांठी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
घरीं । बहु बैसले रिणकरी ॥ ३ ॥

॥ १९२४ ॥ निरोपासी वेचें । काय बोलतां फुकाचें ॥ धू० ॥ परि हें नेघेवेचि यश ।
भेओं नको सुखी आस ॥ १ ॥ सुख समाधानें । कोण पाहें देणें घेणें ॥ २ ॥ न लगे निरो-
पासी मोल । तुका ह्मणे वेचे बोल ॥ ३ ॥

॥ १९२५ ॥ जोडीच्या हव्यासें । लगे धनांचेंचि पितें ॥ धू० ॥ मग आणिक दुसरें ।
लोभ्या नावडती पोरें ॥ १ ॥ पाहें रुक्याकडे । मग अवघें ओस पडे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
देवा । तुला बहुतचि हेवा ॥ ३ ॥

॥ १९२६ ॥ मविलें मविती । नेणों रासी पडिल्या किती ॥ धू० ॥ परि तूं धालाचि न
धासी । आलें उभाउर्भी घेसी ॥ १ ॥ अवघ्यां अवघा काळ । वाटा पांहाती सकळ ॥ २ ॥
तुका ह्मणे नाही । अराणुक तुज कांहीं ॥ ३ ॥

॥ १९२७ ॥ न बैससी खालीं । सम उभाच पाउलीं ॥ धू० ॥ ऐसे जाले बहुत विस ।
जालीं युगे अज्ञाविस ॥ १ ॥ नाही भाग सीण । अराणुक एक क्षण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
किती । मापें केलीं देती वेती ॥ ३ ॥

॥ १९२८ ॥ जोडी कोणांसार्वीं । एवढी करितोसी आदी ॥ धू० ॥ जरि हें आह्मां
नाहीं सुख । रडों पोरें पोटीं भूक ॥ १ ॥ करुनि जतन । कोणा देसी हें धन ॥ २ ॥
आमचे तळमळे । तुझे होईल वाटोळें ॥ ३ ॥ घेसील हा आप । माझा होऊनियां बाप
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे उसी । आतां न ठेवीं यावरी ॥ ५ ॥

॥ १९२९ ॥ करुनि चाहाडी । अवघी बुडवीन जोडी ॥ धू० ॥ जरि तूं होऊनि
उदास । माझी बुडविसी आस ॥ १ ॥ घेयें न करीं काम । मुखें नेधें तुझे नाम ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कुळ । तुझे बुडवीन समूळ ॥ ३ ॥

॥ १९३० ॥ समर्थाचे पोटीं । आह्मी जन्मलों करटीं ॥ धू० ॥ ऐसी जाली जर्गी

कीर्ती । तुझ्या नामाची फजिती ॥ १ ॥ येथें नाहीं खाद्या । न ये कोणी मूळ न्याया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जिणें । आतां खोटे जीवपणें ॥ ३ ॥

॥ १९३१ ॥ पुढें तरी चित्ता । काय येईल तें आतां ॥ धृ० ॥ मज सांगोनियां धाडी । वाट पाहातों बराडी ॥ १ ॥ कंठीं धरिला प्राण । पायांपाशीं आलें मन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चित्ता । बहु वाटतसे आतां ॥ ३ ॥

॥ १९३२ ॥ कैचा मज धीर । कोठें बुद्धि माझी स्थिर ॥ धृ० ॥ जें या मनासी आवरूं । आंत पोटीं वाव धरूं ॥ १ ॥ कैची शुद्ध मती । भांडवल ऐसें हातीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अंगा । कोण दशा आली सांगा ॥ ३ ॥

॥ १९३३ ॥ समर्पक वाणी । नाहीं ऐकिजेसी कानीं ॥ धृ० ॥ आतां भावें करूनि साचा । पायां पडिलों विठोबाच्या ॥ १ ॥ न कळे उचित । करूं समाधान चित्त ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विनंती । विनविली धरा चित्तीं ॥ ३ ॥

॥ १९३४ ॥ येती वारकरी । वाट पाहातों तोंवरी ॥ धृ० ॥ घालूनियां दंडवत । पुसेन निरोपमाची मात ॥ १ ॥ पत्र हातीं दिलें । ज्या जेथें पाठविलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येती । आइन सामोरा पुढतीं ॥ ३ ॥

॥ १९३५ ॥ रुळे महाद्वारीं । पायांखालील पायरी ॥ धृ० ॥ तैसें माझे दंडवत । निरोप सांगतील संत ॥ १ ॥ पडे दंडकाठी । देह भलतीसवा लोटी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बाळ । लोळे न धरितां सांभाळ ॥ ३ ॥

॥ १९३६ ॥ तुझी संतजनी । माझी करावी विनवणी ॥ धृ० ॥ काय तुक्याचा अन्याय । व्यासी अंतरले पाय ॥ १ ॥ भाक्का बहुतां रीती । माझी कीव काकुलती ॥ २ ॥ न देखे पंढरी । तुका चरण विडेवरी ॥ ३ ॥

॥ १९३७ ॥ होइल कृपादान । तरी मी येईन धांवोन ॥ धृ० ॥ होती संताच्या भेटी । आनंदें नाचों वाळवंटी ॥ १ ॥ रिघेन मातेपुढें । स्तनपान करीन कोडें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ताप । हरतीं देखोनियां बाप ॥ ३ ॥

॥ १९३८ ॥ परिसोनि उत्तर । जाब देईजे सत्वर ॥ धृ० ॥ जरी तूं होसी कृपावंत । तरि हा बोलावी पतित ॥ १ ॥ नाणीं कांहीं मना । करूनि पापाचा उगाणा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाहीं । काय शक्ति तुझे पार्थी ॥ ३ ॥

॥ १९३९ ॥ ऐकोनियां कीर्ती । ऐसी वाटती विश्र्वांती ॥ धृ० ॥ माते सुख डोळ्यां पडे । तेथें कोण लाभ-जोडे ॥ १ ॥ बोलतां ये वाचे । वीट नये जिह्वा नाचे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धांवे । वासना ते रस घ्यावे ॥ ३ ॥

॥ १९४० ॥ किती करूं शोक । पुढें वाढे दुःखें दुःख ॥ धृ० ॥ आतां जाणसी तें करीं । माझे कोण मनीं धरी ॥ १ ॥ पुण्य होतें गांडी । तरि कां लागती हे आटी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बळ । माझी राहिली तळमळ ॥ ३ ॥

॥ १९४१ ॥ करील आबाळी । माझ्या हांताची कसाळी ॥ धृ० ॥ जासी एखार

मरोन । पाठी लागेल हें जन ॥ १ ॥ घरीं लागे कलह । नाहीं जात तो शीतळ ॥ २ ॥
तुका ह्याणे पोरवडे । मज येतील रोकडे ॥ ३ ॥

॥ १९४२ ॥ आतां आशीर्वाद । माझा असो सुखें नांद ॥ धृ० ॥ ह्याणसी कोणा तरी
काळें । आहेतसी माझीं बाळें ॥ १ ॥ बुरी दूरंतर । तरी घेसी समाचार ॥ २ ॥ नेसी
कधीं तरी । तुका ह्याणे लाज हरी ॥ ३ ॥

॥ १९४३ ॥ आतां हे सेवटी । माझी आइकावी गोष्टी ॥ धृ० ॥ आतां घावा वच-
नाचा । जाब कळे तैसा याचा ॥ १ ॥ आतां करकर । पुढें न करीं उत्तर ॥ २ ॥ तुका
ह्याणे ठसा । तुझा आहे राखें तैसा ॥ ३ ॥

॥ १९४४ ॥ बोलिलों तें आतां । कांहीं जाणतां नेणतां ॥ धृ० ॥ क्षमा करावे अन्याय ।
पांडुरंगे माझे माय ॥ १ ॥ स्तुति निदा केली । लागे पाहिजे साहिली ॥ २ ॥ तुका ह्याणे
लाड । दिला तैसें पुरवा कोड ॥ ३ ॥

॥ १९४५ ॥ माहिरांचा काय येईल निरोप । ह्याणजनि ह्योप नाहीं डोळां ॥ धृ० ॥
वाट पाहें आस धरूनियां जीवीं । निडळा हे ठेवीं वरी बाहे ॥ १ ॥ बोटवरी माप
लेखितो दिवस । होतो कासावीस धीर नाहीं ॥ २ ॥ काय नेणों संतां पडेल विसर । कीं
नव्हे सादर मायबाप ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे तें ये होईल दाटणी । कोण माझे आणी मना
तें ये ॥ ४ ॥

॥ १९४६ ॥ परि तो आहे कूपेचा सागर । तोंवरी अंतर पडों नेदी ॥ धृ० ॥ बहुका-
नदृष्टी आइके देखणा । पुरोनियां जना उरलासे ॥ १ ॥ सांगितल्याविणें जाणे अंतरिचें ।
पुरवावें ज्याचें तैसें कोड ॥ २ ॥ बहुमुखें कीर्ति आइकिली कार्नी । विश्वासही मनीं
आहे माझ्या ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे नाहीं जात वांयांविण । पाळितो वचन बोलिलों तें ॥ ४ ॥

॥ १९४७ ॥ यावरी न कळे संचित आपुलें । कैसें वोढवले होइल पुढें ॥ धृ० ॥
करील विशेष धाडितां मुळासी । किंवा धाडा ऐसी तांतडी हे ॥ १ ॥ जांवरी हे डोळां
देखें वारकरी । तों हें भरोवरी करी चित्त ॥ २ ॥ आस वाढविते बुद्धीचे तरंग । मनाचेही
वेग वावडती ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे होतील निश्चळ । इंद्रियें सकळ निरोपानें ॥ ४ ॥

॥ १९४८ ॥ होईल निरोप घेतला यावरी । राडळाभीतरीं जाऊनियां ॥ धृ० ॥ करू-
नियां दधिमेंगळभोजन । प्रयाण शकुनसुमुहूर्त ॥ १ ॥ होतील दाटले सद्गदित कंठी ।
भरते या पोटी वियोगाचें ॥ २ ॥ येथेरा भेदी क्षेम आलिंगनें । केलीं समाधानें होतीं
संती ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे चाली न साहे मनास । पाहाती कळस परपरतां ॥ ४ ॥

॥ १९४९ ॥ ऐसी ते सांडिली होईल पंढरी । येत वारकरी होते वाटे ॥ धृ० ॥ देखिले
सोहळे होती आठवत । चालती ते मात करूनियां ॥ १ ॥ केली आइकिली होईल जे
कथा । राहिले तें चित्ता होइल प्रेम ॥ २ ॥ गहडके टाळ मुद्ग पताका । सांगती
ते एकां एक सुख ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे आतां येती लवलाही । आलिंगनि बाही देइन
क्षेम ॥ ४ ॥

॥ १९५० ॥ क्षेम मायबाप पुसेन हें आधीं । न घाली हें मधीं सुख दुःख ॥ धृ० ॥ न

करिं तंतडी आपणांपासुनी । आइकेन कार्नी सांगती तें ॥ १ ॥ अंतरीचें संत जाणतील
गुज । निरोप तो मज सांगतील ॥ २ ॥ पायांवरी डोईं टेवीन आहरे । प्रीतिपडिभरें
आलिगून ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे काया करीन कुरवंडी । ओवाळून सांडीं त्यांवरुन ॥ ४ ॥

॥ १९९१ ॥ होइल माझी संतीं भाकिली करुणा । जे त्या नारायणा मनीं बैसे
॥ धू० ॥ झुंगारुनि माझीं बोबडीं उत्तरे । होतील विस्तारें सांगितलीं ॥ १ ॥ क्षेम आहे
ऐसें होइल सांगितलें । पाहिजे धाडिलें शीघ्र मूळ ॥ २ ॥ अवस्था जे माझी ठावी आहे
संतां होइल कृपावंता निरोपिली ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे सवें घईल मुन्हाळी । किंवा कांहीं
उरी राखतील ॥ ४ ॥

॥ १९९२ ॥ होईंमध्ये एक घडेल विश्वासें । भातुकें सरिसें मूळ तरी ॥ धू० ॥
करिती निरास निःशेष न घडे । कांहीं तरी ओढे चित्त माये ॥ १ ॥ लौकिकाची तरी
धरितील लाज । काय नाइया काज आचरणें ॥ २ ॥ अथवा कोणाचें घेणें लागे रीण ।
नाहीं तरी हीनकर्मीं कांहीं ॥ ३ ॥ व्यालीचिचै अंगी असती वेधना । तुका ह्मणे मना मन
साक्ष ॥ ४ ॥

॥ १९९३ ॥ बैसतां कोणापें नाहीं समाधान । विवरे हें मन तेचि सोई ॥ धू० ॥ घडी
घडी मज आठवे माहेर । न पडे विसर क्षणभरी ॥ १ ॥ ना बोलावें ऐसा करितो विचार ।
प्रसर्गी तों फार आठवतें ॥ २ ॥ इंद्रियांसी वाहो पडिली ते चाली । होती विसांवली
योचि ठायीं ॥ ३ ॥ एकसरें सोस माहेरासी जावें । तुका ह्मणे जीवें घेतलासे ॥ ४ ॥

॥ १९९४ ॥ नाहीं हानि परी न राहावे निसुर । न पडे विसर क्लाय करूं ॥ धू० ॥
पुसाविशीं वाटे मात कापडियां । पाठविती न्याया मूळ मज ॥ १ ॥ आणिक या मना
नावडे सोहळा । करितें टकळा माहेरीचा ॥ २ ॥ बहु कामें केलें बहु कासावीस । बहु
जाले दिस भेटी नाहीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे त्याचें न कळे अंतर । अवस्था तों फार होते
मज ॥ ४ ॥

॥ १९९५ ॥ तोंवरी म्यां त्यास कैसें निषेधावें । जो नाहीं बरवें कळों आलें ॥ धू० ॥
कोणाचिया मुखें तड नाहीं मागें । वचन वाउगें बोलों नये ॥ १ ॥ दिसे हानि परी
निरास न घडे । हे तंव रोकडे अनुभव ॥ २ ॥ आपुलीया भोगें होईल उशीर । तोंवरि
कां धीर केला नाहीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे गोड करील सेवद । पाहिली ते वाट ठायीं
आहे ॥ ४ ॥

॥ १९९६ ॥ माहेरीचें आलें तें मज माहेर । सुखाचें उत्तर करिन त्यासी ॥ धू० ॥
पायांवरी माया आळिगीन बाहीं । घईन लवलाहीं पायवणी ॥ १ ॥ सुख समाचार
पुसेन सकळ । कैसा पर्वकाळ आहे त्यास ॥ २ ॥ आपुले जीवीचें सुखदुःख भावें ।
सांगेन अघवें आहे तैसें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे वाट नेवें आवडीचा । बोलिलीच वाचा
बोलवीन ॥ ४ ॥

॥ १९९७ ॥ वियोग न घडे सन्निध वसलें । अखंड राहिलें होय चित्तीं ॥ धू० ॥
विसरु न पडे विकल्प न घडे । आलें तें आवडे तया पंथें ॥ १ ॥ कामाचा विसर

नाठव दारि । रसना मधुर नेणे फिकें ॥ २ ॥ निरोपासी काज उ
निवडितां एक नये मज ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे हित चित्तें ओढियेलें । उ
येणें ॥ ४ ॥

॥ १९५८ ॥ आतां माझे सखे येती वारकरी । जीवा भास थोरी ला
सांगतील माझ्या निरोपाची मात । सकळ वृत्तांत माहेरीचा ॥ १ ॥ त
काय होतें केणें । काय काय कोणें सांगविलें ॥ २ ॥ मागणें तें काय
पुसेन तें सुखें आहेतर्सी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे काय सांगती ते कानां
धरुनी राहें ॥ ४ ॥

॥ १९५९ ॥ काय करावें म्यां केले ते विचार । घडेल साधार का
काय मन नाही धरीत आवडी । प्रारब्धी जोडी तेचि खरी ॥ १ ॥ व
राधिलें खाखोनी । तें हें करी मनी विवंचना ॥ २ ॥ आणिकही त्यासी
बहु असे जिणें ओढीचेंही ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आह्मां बोळवल्यावरी
केली नाही ॥ ४ ॥

॥ १९६० ॥ आह्मां आराणुक संवसारा हातीं । पडिनी नव्हती अ
पुत्रदाराधन होता मनी धंदा । गोवियेलों सदा होतों कामें ॥ १ ॥ वा
कपाळ । राहिलें सकळ आवरोनी ॥ २ ॥ मागें पुढें कांहीं न दिसे पा
चिंता उपजली ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे वाट पाह्याचें कारण । येथीचि
भाग्य ॥ ४ ॥

॥ १९६१ ॥ बहु दिस नाही माहेरिची भेटी । जाली होती तुटी व्हा
आपुलाच्या होतों गुंतलों घ्यासंगें । नाही त्या प्रसंगें आठवले ॥ १ ॥
जडती जडलें । आहे तें आपुलें आपणायें ॥ २ ॥ बहु निरोपाचें पावले उ
एक पर तेंही ॥ ३ ॥ काय जाणों मोह होईल सांडिला । बहु दिस तुटला तु
॥ १९६२ ॥ होती नेणों जाली कटिणें कठीण । जवळीच मन मनें उ
आही होतों सोई सांडिला मारग । घडिलें तें मग तिकूनही ॥ १ ॥ त
पुढिलांची सांडी । न चाली तें कोडी मायबापा ॥ २ ॥ आह्मां नाही त
आठव । त्यांचा बहु जीव विखुरला ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जालें धर्माचें म
अंतर आह्मांकुनी ॥ ४ ॥

॥ १९६३ ॥ आतां करावा कां सोंस वांयांविण । लटिकाचि सीण मन
असेल तें कळों येईल लौकरी । आतां वारकरी आल्यापाठी ॥ १ ॥ बहु वि
पातलें । धीराचें राहिलें फळ पोटी ॥ २ ॥ चालिलें तें ठाव पावेल सेवटी
पाडलांची ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आसे लागतसे जीव । ह्मणजनि कीव भाक
॥ १९६४ ॥ भागलेती देवा । माझा नमस्कार घ्यावा ॥ धृ० ॥ तुम्ही क्षे
बाळ अवघे गोपाळ ॥ १ ॥ मारणां चालतां । श्रमलेती येतां जातां ॥ २ ॥
कांहीं । कृपा आहे माझ्या ठायीं ॥ ३ ॥

॥ १९६५ ॥ घालूनियां ज्योती । वाट पाहें दिवसराती ॥ धू० ॥ बहु उताविळ मन । तुमचें व्हावें दुरुषन ॥ १ ॥ आलों बोलवीत । तैसें थाचि पंथे चित्त ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पेणी । येतां जातां दिवस गणी ॥ ३ ॥

॥ १९६६ ॥ आजि दिवस धन्य । तुमचें जालें दुरुषन ॥ धू० ॥ सांगा माहेरींची मात । अवघा विस्तारी वृत्तांत ॥ १ ॥ आइकतों मन । करुनी सादर श्रवण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाम । माझा सकळ संभ्रम ॥ ३ ॥

॥ १९६७ ॥ बोलिली ती काय । माझा बाप आणि माथ ॥ धू० ॥ ऐसें सांगा जी झडकरी । तुह्मी सखे वारकरी ॥ १ ॥ पत्राचें वचन । काय दिलें फिरावुन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांहीं । मना आणिलें कीं नाही ॥ ३ ॥

॥ १९६८ ॥ काय पाठविलें । सांगा भातुकें विडलें ॥ धू० ॥ आसे लागलासे जीव । काय केली माझी कांव ॥ १ ॥ फेडिलें मुडतर । किंवा कांहीं जरजर ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सांगा । कैसें आर्त पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ १९६९ ॥ आजिचिया लाभें ब्रह्मांड ठेंगणें । सुखी जालें मन कल्पवेना ॥ धू० ॥ आर्तभूत माझा जीव जयांसार्थी । त्यांच्या जाल्या भेटी पायांसवें ॥ १ ॥ वाडुली पाहातां सिणले नयन । बहु होतें मन आर्तभूत ॥ २ ॥ माझ्या निरोपाचें आणिलें उत्तर । होइल समाचार सांगती तो ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भेटी निवारला ताप । फळले संकल्प संत आले ॥ ४ ॥

॥ १९७० ॥ आजि बरवें जालें । माझे माहेर भेटलें ॥ धू० ॥ डोळां देखिले सज्जन । निवारला भाग सीण ॥ १ ॥ धन्य जालों आतां । क्षेम देऊनियां संतां ॥ २ ॥ इच्छेचें पावलों । तुका ह्मणे धन्य जालों ॥ ३ ॥

॥ १९७१ ॥ वोरसोनि येती । वस्सें धनुवेच्या चिन्ती ॥ धू० ॥ माझा कराया सांभाळ । वोरसोनियां कृपाळ ॥ १ ॥ स्नेहें भूक तान । विसरती जाले सीण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कौतुकें । दिलें प्रेमाचें भातुकें ॥ ३ ॥

॥ १९७२ ॥ आलें तें आधीं खाईन भातुकें । मग कवतुकें गाइन ओव्या ॥ धू० ॥ सांगितला आधीं आइकों निरोप । होइल माझा बाप पुसे तो तें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे माझे सखे वारकरी । आले हें माहेरीहुन आजी ॥ २ ॥

॥ १९७३ ॥ आसुप जोडल्या सुखाचिया रासी । पार त्या भांग्यासी नाही आतां ॥ धू० ॥ काय सांगों सुख जालें आलिंगनें । निवाली दर्शनें कांति माझी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे थांच्या उपकारासाठीं । नाही माझे गांठी कांहीं एक ॥ २ ॥

॥ १९७४ ॥ पवित्र व्हावया घालीन लोळणी । ठेवीन चरणीं मस्तक हें ॥ धू० ॥ जोडोनि हस्तक करीन विनवणी । बेइन पायवणी धोवोनियां ॥ १ ॥ तुका ह्मणे माझे भांडवल सुचें । संतां हें ठायींचें ठावें आहे ॥ २ ॥

॥ १९७५ ॥ मना एक करीं । ह्मणे जाईन पंढरी । उभा विटेशरी । तो पहिन सांबळी ॥ धू० ॥ करीन सांगसी तें काम । जरी जपसी हें नाम । नित्य वाचें राम । हरिकृष्ण

गोविंदा ॥ १ ॥ लागें संतांचिया पायां । कथे उल्हास गावया । आलों मागावया । शरण
वेई उचित ॥ २ ॥ नाचें रंगीं वाहे टाळी । होय सादर ते काळीं । तुका ह्मणे मळीं ।
सांडूनियां अंतरीं ॥ ३ ॥

॥ १९७६ ॥ न राहे क्षण एक वैकुंठी । क्षीरसागरीं त्रिपुटी । जाय तेथें हाटी । वैष्ण-
वांची धांवोनी ॥ १ ॥ भाविक मे माये भोळें गुणाचें । आवडे त्याचें नाम घेतां तयासी
॥ धू० ॥ जो नातुडे कवणिये परी । तपें हानें व्रतें थोरी । ह्मणतां वाचे हरी । राम-
कृष्ण गोविंदा ॥ २ ॥ चौदा भुवनें जया पोटी । तो राहे भक्तांचिये कंठी । करूनियां
सादी । चित्त प्रेम सोहीची ॥ ३ ॥ जया रूप ना आकार । धरी नाना अवतार । घेतलीं
हजार । नांवे देवुनि आपणां ॥ ४ ॥ ऐसा भक्तांचा ऋणी । पाहातां आगमीं पुराणीं ।
नाहीं तुका ह्मणे ध्यानीं । तो कीर्तनीं नाचतसे ॥ ५ ॥

॥ १९७७ ॥ स्वल्प वाट चला जाऊं । वाचे गाऊं विडल ॥ धू० ॥ तुझी आह्मी
खेळीमेळीं । गदा रोळी आनंदें ॥ १ ॥ ध्वजा कुंचे गरुडटके । शृंगार निके करोनी
॥ २ ॥ तुका ह्मणे हेंचि नीट । जवळी वाट वैकुंठा ॥ ३ ॥

॥ १९७८ ॥ आनंदाच्या कोटी । सांडवल्या आह्मां पोटी ॥ धू० ॥ प्रेम चालिला
प्रवाहो । नामओघ लवलाहो ॥ १ ॥ अखंड खंडेना जीवन । रामकृष्ण नारायण ॥ २ ॥
थडी आहिक्य परत्र । तुका ह्मणे सम तीर ॥ ३ ॥

॥ १९७९ ॥ चाहाडाची माता । व्यभिचारीण तत्त्वता ॥ धू० ॥ पाहे संतांचें उणें ।
छिद्र छळावया सुनें ॥ १ ॥ जाणों त्याच्या बाचें । काहीं सोडिलें गांठीचें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे घात । व्हावा ऐसी जोडी मात ॥ ३ ॥

॥ १९८० ॥ सापें ज्यासी खावें । तेणें प्राणासी मुकावें ॥ धू० ॥ काय लाधला
वुर्जन । तोंडावरी धुंकी जन ॥ १ ॥ विंचु हाणी नांगी । अन्न लावी आणिकां अंगीं ॥ २ ॥
तुका ह्मणे जाती । नरका पाउलीं चालती ॥ ३ ॥

स्वामींचा खीला उपदेश.

॥ १९८१ ॥ पिकल्या शेताचा आह्मां हेतो वांटा । चौधरी गोमटा पांडुरंग ॥ धू० ॥
सत्तर टके बाकी उरली मागे तो हा । मागें झडले दाहा आजिवरी ॥ १ ॥ हांडा भांडीं
शुरें दाखवी ऐवज । माजघरीं बाजे बैसलासे ॥ २ ॥ मज यासी भांडतां जाब नेरी बळें ।
ह्मणे एका वेळे घ्याल वांटा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे खिये काय वो करावें । नेदितां लपावें
काय कोठें ॥ ४ ॥

॥ १९८२ ॥ करितां विचार अवघें एक राज्य । तुजा कोण मज पाठी घाली ॥ धू० ॥
कोण्या रीति जावें आह्मी वो पळोनी । मोकळे अंगणीं मागें पुढें ॥ १ ॥ काय तें गव्हाणें
हिंदावीं वो किती । कृत ते लागती याचे पाठी ॥ २ ॥ कोठें याची करू गेलों कुळवाडी ।
आतां हा न सोडी जीवें आह्मां ॥ ३ ॥ होऊनि बेबाख येथेंचि राहावें । वेईल तें खावें
तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ १९८३ ॥ नागवृनि एकें नागवीच केली । फिरोनियां आर्ली नाही येथें ॥ धृ० ॥
भेणें सुती कोणी न घेती पालवी । करूनियां गोवी निसंतान ॥ १ ॥ एकें तीं गोविलीं
घेऊनि जमान । हांसतील जन लोक तथा ॥ २ ॥ सरले तथासी घाली वैकुंठी । न सोडी हे
साटी जीवें जाली ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जालें जाणोनि नेणती । सांपडलें हाती याचे
आह्मी ॥ ४ ॥

॥ १९८४ ॥ आतां तूं तथास होई वो उदास । आरंभला नास माझ्या जीवा ॥ धृ० ॥
जरूर हें जालें मज कां नावडे । उपास रोकडे येती आतां ॥ १ ॥ बरें म्यां तुझिया जीवाचें
तें काय । व्हावें तें हें पाहें विचारुनी ॥ २ ॥ तुज मज तुटी नव्हे या विचारें । सहित
लेंकुरें राहों सुखें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तरी तुझा माझा संग । घडेल वियोग कर्था नव्हे ॥ ४ ॥

॥ १९८५ ॥ काय करूं आतां माझिया संचिता । तें जे जीववित्ता साटी केली ॥ धृ० ॥
न ह्मणावें कोणी माझे हें करणें । हुकूम तो येणें देवें केला ॥ १ ॥ करुनि मोकळा सोडिलें
भिकारी । पुरविली तरी पाडी माझी ॥ २ ॥ पाणिघा भोंपळा जेवावया पानें । लाविली वो
येणें देवें आह्मां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे यासी नाही वो करुणा । आहे नागवणा ठावा मज ॥ ४ ॥

॥ १९८६ ॥ नको धरूं आस व्हावें या बाळांस । निर्माण तें त्यांस त्यांचें आहे ॥ धृ० ॥
आपुला तूं गळा घेई उगवुनी । चुकवीं जाचणी गर्भवास ॥ १ ॥ एवज देखोनि बांधितील
गळा । ह्मणोनि निराळा पळतसें ॥ २ ॥ देखोनियां त्यांचा अवघड मार । कांपे थरथर
जीव माझा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जरी आहे माझी चाड । तरी करीं वाड चित्त आतां ॥ ४ ॥

॥ १९८७ ॥ भले लोक तुज बहु मानवती । वाढेल या कीर्ती जगामाजी ॥ धृ० ॥ ह्मणे
मेलीं गुरें भांडीं नेलीं चेरें । नाहीत लेंकुरें जालीं मज ॥ १ ॥ आस निरसूनि कठिण हें
मन । करी वो समान वज्र तैसें ॥ २ ॥ किंचित हें सुख टाकीं वो थुंकोनी । पावसील
धनी परमानंद ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे थोर चुकती सायास । भवबंधपाश तुटोनियां ॥ ४ ॥

॥ १९८८ ॥ एक हें सुख होईल वीयांसी । सोहळा हे ऋषि करिती देव ॥ धृ० ॥
जडिताविमानें बैसविती मानें । गंधर्वांचें गाणें नामघोष ॥ १ ॥ संत महंत सिद्ध येतील
सामेरे । सर्वसुखा पुरे कोड तेंथें ॥ २ ॥ आलिगूनि लोळां त्यांच्या पायांवरी । जाऊं
तेथवरी मायबापें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तथा सुखा वणूं काय । जेव्हां बापमाय देखें
डोळां ॥ ४ ॥

॥ १९८९ ॥ देव पाहावया करीं वो सायास । न धरीं हे आस नाशिवंत ॥ धृ० ॥
दिन शुद्ध सोम सकाळीं पातला । द्वादशी घडला पर्वकाळ ॥ १ ॥ द्विजां पाचारुनि शुद्ध
करीं मन । देईं वो हें सान यथाविध ॥ २ ॥ नको चिंता करूं वस्त्रा या पोटाची । माउली
आमुची पांडुरंग ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे दुरी सांगतां पाल्हाळी । परी तो जवळी आहे
आह्मां ॥ ४ ॥

॥ १९९० ॥ सुख हें नावडे आह्मां कोणा बळें । नेणसी अंधळे जालीशी तूं ॥ धृ० ॥
भूक तान कैसी राहिली निश्चळ । खुंटलें चपळ मन ठार्यां ॥ १ ॥ द्रव्य जीवाहूनि भावडे
या जना । आह्मांसी पाषाणाहूनि हीन ॥ २ ॥ सोडरे सज्जन जन आणि वन । अवघें

समान काय गुणें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आह्मां जवळीच आहे । सुख दुःख साहे पांडु-
रंग ॥ ४ ॥

॥ १९९१ ॥ गुरुकृपे मज बोलविलें देवें । होईल हें ध्यावें हित कांहीं ॥ धृ० ॥ सत्य
देवें माझा केला अंगिकार । आपिक विचार नाहीं आतां ॥ १ ॥ होई बळकट घालूनियां
कास । हाचि उपदेश तुज आतां ॥ २ ॥ सडा संमार्जन तुळसीवृंदावन । अतितपूजन
ब्राह्मणाचें ॥ ३ ॥ वैष्णवांची दासी हेईं सर्वभावे । मुर्खी नाम ध्यावें विठोबाचें ॥ ४ ॥
पूर्णबोध स्त्रीभ्रतारसंवाद । धन्य जिहीं वाद आइकिला ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे आहे पांडुरंग-
कया । तरेल जो चित्ता धरील कोणी ॥ ६ ॥

॥ १९९२ ॥ खडा रवाळी साकर । जाला नामाचाचि फेर । न दिसे अंतर । गोडी
ठायीं निवडितां ॥ धृ० ॥ तुझी आह्मी पांडुरंगा । भिन्न ऐसें काय सांगा । चाळविलें
जगा । मी हें माझें यासाठी ॥ १ ॥ पार्थी हातीं नाकीं चिरीं । हेम राहे अळंकारीं । मुसे
आल्यावरी । काय निवडे वेगळें ॥ २ ॥ निजलिया लाभ हानी । तोंच खरी ते स्वमी ।
तुका ह्मणे रोन्ही । निवारलीं जागतां ॥ ३ ॥

॥ १९९३ ॥ आह्मी जाणों तुझा भाव । कैचा भक्त कैचा देव । बीज नाहीं टाव ।
कैचें फळ शेवटीं ॥ धृ० ॥ संपाविलें बहु रूप । कैचें पुण्य कैचें पाप । नव्हतों आह्मी
आप । आपणासी देखिलें ॥ १ ॥ एके ठायीं परिच्याधरीं । न कळतां जाली चोरी ।
तेथें तेंचि सुती । जाणें येणें खुंटलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धरुनि हातीं । उर ठेविली मागुती
एकांती लोकांती । देवभक्तिसोहळा ॥ ३ ॥

॥ १९९४ ॥ कांहीं बोलिलों बोंबडें । मायबापा तुझांपुढें । सलग्नी लाडें कोडें । मज
क्षमा करावी ॥ धृ० ॥ काय जाणावा महिमा । तुमचा म्यां पुरुषोत्तमा । आवडीनें सीमा ।
सांडविली मज हातीं ॥ १ ॥ घडे अवज्ञा सखयत्वे । बाळें बापासी न भ्यावें । काय म्यां
सांगावें । आहे टावें तुझासी ॥ २ ॥ काय ह्मणे देवा । प्रेम लोभ न संडावा । पाळिला
पाळावा । लळा पुढतीं आणळा ॥ ३ ॥

॥ १९९५ ॥ बहु भितों जाणपणा । आड न यो नारायणा । घेइन प्रेमपान्हा । भक्ति-
सुख निवाडें ॥ धृ० ॥ यासी तुळे ऐसें कांहीं । दुजे त्रिभुवर्नी नाहीं । काला भात व्हीं ।
ब्रह्मादिकां तुल्लभ ॥ १ ॥ निमिषार्थ संतसंगती । वास वैकुण्ठी कल्पांतीं । मोक्षपदें होती ।
ते विश्रांति बापुडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हेंचि देईं । मीतूपणा खंड नाहीं । बोलिलों त्या
नाहीं । अनेदाचीं आवडी ॥ ३ ॥

॥ १९९६ ॥ देवा आतां ऐसा करीं उपकार । देहाचा विसर पाडीं मज ॥ धृ० ॥ तरींच
हा जीव सुख पावे माझा । बरें केशीराजा कळों आलें ॥ १ ॥ टाव देईं चित्ता राखें
पायांपाशीं । सकळ वृत्तींसी अखंडित ॥ २ ॥ आस भय चित्ता लाज काम क्रोध ।
तोडावा संबंध यांचा माझा ॥ ३ ॥ मागणें तें एक हेंचि आहे आतां । नाम मुर्खी संत-
संग देईं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे नको वरपंग देवा । घेईं माझी सेवा भावशुद्ध ॥ ५ ॥

॥ १९९७ ॥ तुज न करितां काय नव्हे एक । हे तों सकळिक संतवाणी ॥ धृ० ॥

- भार करी कइवार । उतरीं हा पार भवसिंधु ॥ १ ॥ उचिन अनुचिन पापपु-
 नी पुढें ॥ ३ ॥ पुसतांही कोणां न कळें हें गुज । राखें आतां माज पांडुरंगा
 का ह्यणे बहु पाहिलें या जीवें । वर्म जालें जी ठावें नाम तुझे ॥ ५ ॥
- ८ ॥ मज त्याची भीड तुलंघवे देवा । जो ह्यणे केशवा वाम तुझा ॥ धृ० ॥
 डती बहु तैसे जन । करिती कीर्तन कथा तुझी ॥ १ ॥ सांढुनियां लाज
 सांपुढें । आइकती कोडें नाम तुझें ॥ २ ॥ न लगे उपचार होईन भिकारी ।
 प्रा घरीं उद्यावळी ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे जाणों उचित अनुचिन । विचारुनि हित
 ॥ ४ ॥
- ९ ॥ तुझे पाय माझे राहियेले चिर्ती । ते मज सावित्री वर्म देवा ॥ धृ० ॥
 धां तुझ्या पायांचा आधार । जाणसी विचार चालवितां ॥ १ ॥ मन स्थिर ठेले
 श्रळ । हें तों माझे बळ नव्हे देवा ॥ २ ॥ पापपुण्य भेद नासिले तिमिर । त्रिगुण
 ङडियेले ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे तुझा प्रताप हा खरा । मी जाणें हातारा
 ॥ ४ ॥
- १० ॥ जेथें जातों तेथें तूं माझा सांगाती । चालविसी हातीं धरुनियां ॥ धृ० ॥
 दे आम्ही तुझाचि आधार । चालविसी भार सवें माझा ॥ १ ॥ बांनो जातां बरळ
 नीट । नेली लाज धीट केलों देवा ॥ २ ॥ अवघे जन मज जाले लोकपाळ ।
 कळ प्राणसखे ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे आतां खळतां कौतुके । जाले तुझें सुख
 ॥ ४ ॥
- ११ ॥ जालें पीक आम्हां अवघा सुकाळ । घेऊं अवघा काळ प्रमसुख ॥ धृ० ॥
 राणुक अवघियांपासुन । अवघा गेला सीण भाग आतां ॥ १ ॥ अवघा जाला
 क पांडुरंग । आतां नाहीं जग माझे तुझें ॥ २ ॥ अवघेचि आम्ही ल्यालों अळं-
 गेभलोहि फार अवघ्यांवरी ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे आम्हां सदैवांचे शस । करणें न लगे
 णिकांची ॥ ४ ॥
- १२ ॥ साधनें आमुर्ची आज्ञेचीं धारकें । प्रमाण सेवके स्वामिसत्ता ॥ धृ० ॥
 जग आपुल्या प्रकाशें । रवि कर्मरसें अलिप्त त्या ॥ १ ॥ सांगणें ते नाहीं करणें
 मोलही वचन बाध जालें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे आम्हां भांडवल हातीं । येरझारा
 चढियें ॥ ३ ॥
- १३ ॥ शुभ जाल्या दिशा अवघाचि काळ । अशुभ मंगळ मंगळाचें ॥ धृ० ॥
 प्रा हीपें दुराविली निशी । न देखिजे कैसी आहे तेही ॥ १ ॥ तुख दुःखाहुनी
 परीत । देतील आघात हितफळें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे आतां आम्हांसी हें भले ।
 जाले जीव जंत ॥ ३ ॥
- १४ ॥ पाप पुण्य-दोन्ही वाहाती मारग । स्वर्गनर्कभोग सांचीं देणीं ॥ धृ० ॥
 ङड एक न लगे पुसावें । जेविल्या देखावें मार्गें भूक ॥ १ ॥ राहाटी पडिलें

भरोनियां रितीं । होतील मागुतीं येतीं जातीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी खेळतियांमधीं ।
नाहीं केली बुद्धि स्थिर पाहों ॥ ३ ॥

॥ २००५ ॥ हित तें हें एक राम कर्डी राहे । नाडविती देहभाव देही ॥ धू० ॥ हाचि
एक धर्म निज बीजवर्म । हेंचि जाळीं कर्म केलीं मद्दा ॥ १ ॥ चित्त राहे पार्थी रूप बैसे
डोळां । जीवें कळवळा आवडीचा ॥ २ ॥ अखंड न खंडे अभंग न भंगे । तुका ह्मणे
गंगे मिळणी सिंधू ॥ ३ ॥

॥ २००६ ॥ माझिये जातीचें मज भेटो कोणी । आवडीची धणी भेडावया ॥ धू० ॥
आवडे ज्या हरि अंतरापासुनी । ऐसियांचें मनीं आर्त माझे ॥ १ ॥ तयालागीं जीव
होतो कासाविस । पाहातील वास नयन हे ॥ २ ॥ सुफळ हा जन्म होईल तेथुन । देतां
आलिंगन वैष्णवांसी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तोचि सुदिन सोहळा । गाऊं या गोपाळा
धणीवरी ॥ ४ ॥

॥ २००७ ॥ आमुचें जीवन हें कयामृत । आणिकही संतसमागम ॥ धू० ॥ सारू
एके शर्यां भोजन परवडी । स्वादरसें गोडी पदोपदीं ॥ १ ॥ धालिया ढेंकर येती आनं-
दाचे । वोसंडलें वाचे प्रेमसुख ॥ २ ॥ पिकलें स्वरूप आलिया घुमरी । रासी ते अंबरीं
न समाये ॥ ३ ॥ मोजितां तयाचा अंत नाहीं पार । खुंटला व्यापार तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ २००८ ॥ जोडिलें तें आतां न सरें सारितां । जीव बळी देतां हाता आलें ॥ धू० ॥
संचित सारूनि बांधिलें धरणें । तुंबिलें जीवन साक्षेपें हें ॥ १ ॥ शीत उष्ण तेथें सुख-
दुःख नाहीं । अंतर सबाही एक जालें ॥ २ ॥ बीज तो अंकुर पत्र शाखा फळें । प्राप्त-
बीज मुळें अवघें नासे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नार्मी राहिलीसे गोडी । बीजाच्या परवडी
होती जाती ॥ ४ ॥

॥ २००९ ॥ भक्तिभाव आह्मी बांधिलासे गांठी । सादावितो हाटीं घ्या रे कोणी
॥ धू० ॥ सुखाचिया पेंडे घातला तुकान । मांडियेलें वान रामनाम ॥ १ ॥ सुखाचें फुकाचें
सकळांचें सार । तरावया पार भवसिंधू ॥ २ ॥ मार्गें भाग्यवंत जालें थोर थोर । तिहीं
केला फार हाचि सांग ॥ ३ ॥ खोटें कुडें तेथें नाहीं घातपात । तुका ह्मणे चित्त शुद्ध
करीं ॥ ४ ॥

॥ २०१० ॥ पर्जन्यें पडावें आपुल्या स्वभावे । आपुलाच्या दैवें पिके भुमी ॥ धू० ॥
बीज तेचि फळ येईल शेवटीं । लाभहानितुटी ज्याची तया ॥ १ ॥ हीपाचिये अंगीं
नाहीं बुजाभाव । धणी चोर साव सारिखेची ॥ २ ॥ काउळें ढोंपरा कंकर तिचिरा ।
राजहंसा चारा मुक्ताफळें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे येथें आवडी कारण । पिकला नारायण
जयां तैसा ॥ ४ ॥

॥ २०११ ॥ धीर तो कारण एकविधभाव । पतिव्रते नाहो सर्वभावें ॥ धू० ॥ चातक
हे जळ न पाहाती वृष्टी । वाट पाहे कंठी प्राण मेघा ॥ १ ॥ सूर्यविकासिनी नेथे चंद्रामृत ।
वाट पाहे अस्तउदयाची ॥ २ ॥ धेनु येऊं नेदी जवळी आणिकां । आपुल्या बाळकाविण
वत्सा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नेम प्राणांसर्वेसादी । तरीच या गोष्टी विठोबाची ॥ ४ ॥

- २ ॥ नामें स्नानसंध्या केलें क्रियाकर्म । त्याचा भवश्रम निवारला ॥ धृ० ॥
 दुरावली करितां खटपट । वाडगे बोभाट वर्माविण ॥ १ ॥ रामनामी जिहीं धरिल
 तिहीं भवपाश तोडियेले ॥ २ ॥ तुका ह्मणे केलें कळिकाळ डेंगणे । नामसंकी-
 कार्नी ॥ ३ ॥
- ३ ॥ वैष्णवांची कीर्ति गाइली पुराणी । साही अठरांजणी चहू वेदी ॥ धृ० ॥
 ते दावा ग्रंथांचे वाचक । कर्मठ धार्मिक पुण्यशील ॥ १ ॥ भादिनाथ डॉकर
 श्वर । सुका ऐसा थोर आणिक नाही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मुगुटमणी हे मन्की ।
 विश्रान्ति भारतिया ॥ ३ ॥
- ४ ॥ बोलिलों जैसे बोलविलें देवें । माझे तुझां ठावें जातिकुळ ॥ धृ० ॥ करा
 हीं नका धरूं कोप । संत मायबाप दीनावरी ॥ १ ॥ वाचेचा चाळक जाला दावी
 घत ते धर्म मजपुढें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे घडे अपराध नेणतां । द्यावा मज आतां
 ति ॥ ३ ॥
- ५ ॥ संतांचे घरींचा दास मी कामारी । दारीं परोवरीं लोळतसें ॥ धृ० ॥ चर-
 त लागती अंगांस । तेणें बेताळीस उद्धरती ॥ १ ॥ उच्छिष्ट हे अमा करुनि पत्रा-
 णालीन कवळी मुखामाजी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मी आणिक विचार । नेणें हेचि
 रीतसें ॥ ३ ॥
- ६ ॥ एक शेर अन्ना चाड । येर वाडगी बडबड ॥ धृ० ॥ कां रे तृष्णा वाड-
 बांधवूनि मोहपाशी ॥ १ ॥ औट हात तुझा जागा । येर सिणसी वाडगा ॥ २ ॥
 ने श्रम । एक विसरतां राम ॥ ३ ॥
- ७ ॥ आलें धरायेच पेंढे । पुढें मागुतें न भेदे ॥ धृ० ॥ होसी फजिती वरपडा ।
 न्यासीचे वेढां ॥ १ ॥ नाही कोणाचा सांगात । दुःख भोगितां आघात ॥ २ ॥
 उलाची वाट । कोणां सांगावा बोभाट ॥ ३ ॥ जुंतिजेसी घाणां । नाही मारिव्या
 ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे हित पाहें । जोवरि हें हातीं आहे ॥ ५ ॥
- ८ ॥ लाभ जाला बहुतां दिसीं । लाहो करा पुढें नासी । मनुष्यदेहा ऐसी ।
 जोडी जोडिली ॥ धृ० ॥ वेई हरिनाम सादरें । भरा सुखार्ची भांडारें । जालिया
 । लाहो हेवा जोडीचा ॥ १ ॥ घेऊनि माप हातीं । काळ मोवी दिवस राती । चोर
 ती । पुढें तैसें पळवें ॥ २ ॥ हित सावकासें । ह्मणे करीन तें पिसें । हातीं काय
 का ह्मणे नेणसी ॥ ३ ॥
- ९ ॥ सुखाचें ओतलें । दिसे श्रीमुख चांगलें ॥ धृ० ॥ मनें धरिला अभिलास
 णाली पायांस ॥ १ ॥ होतां वृष्टावृष्टी । ताप गेला उठाउठी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
 । लाभें लाभ बुणावला ॥ ३ ॥
- १० ॥ झरा लागला सुखाचा । ऐसा मापारी कडंचा ॥ धृ० ॥ जो हें माप तोंडें
 सळें जाली ते आवरी ॥ १ ॥ जाले बड काळ । कोणा नाही हेंसे बळ ॥ २ ॥
 प्रणे तळ । नाही पाहेसा सकळ ॥ ३ ॥

भरोनियां रिती । होतील मागुती येतीं जातीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी खेळतियांमधीं ।
नाहीं केली बुद्धि स्थिर पाहों ॥ ३ ॥

॥ २००५ ॥ हित तें हें एक राम कंठीं राहे । नाठविती देहभाव वेही ॥ धृ० ॥ हाचि
एक धर्म निज बीजवर्म । हेचि जाळीं कर्म केलीं महा ॥ १ ॥ चित्त राहे पार्थी रूप बैसे
डोळां । जीवें कळवळा आवडीचा ॥ २ ॥ अखंड न खंडे अभंग न भंगे । तुका ह्मणे
गंगे मिळणी सिंधू ॥ ३ ॥

॥ २००६ ॥ माझिये जातीचें मज भेटो कोणी । आवडीची धणी भेडावया ॥ धृ० ॥
आवडे ज्या हरि अंतरापासुनी । ऐसियांचें मनीं आर्त माझे ॥ १ ॥ तयालागीं जीव
होतो कासाविस । पाहातील वास नयन हे ॥ २ ॥ सुफळ हा जन्म होईल तेथुन । देतां
आर्लागन वैष्णवांसी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तोचि सुद्धिन सोहळा । गाऊं या गोपाळा
धणीवरी ॥ ४ ॥

॥ २००७ ॥ आमुचें जीवन हें कथामृत । आणिकही संतसमागम ॥ धृ० ॥ साकू
एके ठायीं भोजन परवडी । स्वादरसें गोडी पडोपडीं ॥ १ ॥ धालिया डेंकर येती आन-
दाचे । वीसडलें वाचे प्रेमसुख ॥ २ ॥ पिकलें स्वरूप आलिया घुमरी । रासी ते अंबरीं
न समाये ॥ ३ ॥ मोजितां तयाचा अंत नाहीं पार । खुंटला व्यापार तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ २००८ ॥ जोडिलें तें आतां न सरें सारितां । जीव बळी देतां हातां आलें ॥ धृ० ॥
संचित सारुनि बांधिलें धरणें । तुंबिलें जीवन साक्षेपें हें ॥ १ ॥ शीत उष्ण तेंथें सुख-
दुःख नाहीं । अंतर सबाही एक जालें ॥ २ ॥ बीज तो अंकुर पत्र शाखा फळें । प्राप्त-
बीज मुळें अवघें नासे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नार्मा राहिलीसे गोडी । बीजाच्या परवडी
होती जाती ॥ ४ ॥

॥ २००९ ॥ भक्तिभाव आह्मी बांधिलासे गांठी । सादाचितो हाटीं घ्या रे कोणी
॥ धृ० ॥ सुखाचिया पेंडे घातला दुकान । मांडियेलें वान रामनाम ॥ १ ॥ सुखाचें फुकाचें
सकळांचें सार । तरावया पार भवसिंधू ॥ २ ॥ मार्गे भाग्यवंत जालें थोर थोर । तिहीं
केला फार हाचि सांठ ॥ ३ ॥ खोटें कुडें तेंथें नाहीं घातपात । तुका ह्मणे चित्त शुद्ध
करा ॥ ४ ॥

॥ २०१० ॥ पर्जन्यें पडावें आपुल्या स्वभावें । आपुलाच्या देवें पिके भुमी ॥ धृ० ॥
बीज तोचि फळ येईल शेवटीं । लाभहानितुटी ज्याची तया ॥ १ ॥ शीपाचिये अंगीं
नाहीं बुजाभाव । धणी चोर साव सारिखेची ॥ २ ॥ काडळें डोंपरा कंकर तित्तिरा ।
राजहंसा चारा मुक्ताफळें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे येथें आवडी कारण । पिकला नारायण
जयां तैसा ॥ ४ ॥

॥ २०११ ॥ धीर तो कारण एकविधभाव । पतिव्रते नाहो सर्वभावें ॥ धृ० ॥ च्यातक
हे जळ न पाहाती वृष्टी । वाट पाहे कंठी प्राण मेघा ॥ १ ॥ सूर्यविकासिनी नेथे चंद्रामृत ।
वाट पाहे अस्तजव्याची ॥ २ ॥ धेनु येऊं नेरी जवळीं आणिकां । आपुल्या बाळकाविण
वस्ता ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नेम प्राणांसवेंसाटी । तरीच या गोष्टी विडोबाची ॥ ४ ॥

॥ २०१२ ॥ नामें स्नानसंध्या केलें क्रियाकर्म । त्याचा भवश्रम निवारला ॥ धृ० ॥
आणिकें दुरावलीं करितां खटपट । वाडये बोभाट वर्माविण ॥ १ ॥ रामनामीं जिहीं धरिल
विश्वास । तिहीं भवपाश तोडियेले ॥ २ ॥ तुका ह्यणे केलें काळिकाळ ठेंगणें । नामसंकी-
र्तनें भाविकांनीं ॥ ३ ॥

॥ २०१३ ॥ वैष्णवांची कीर्ति गाइली पुराणीं । साही अठरांजणीं चहूं वेहीं ॥ धृ० ॥
ऐसे कोणी दावा ग्रंथांचे वाचक । कर्मठ धार्मिक पुण्यशील ॥ १ ॥ आदिनाथ शंकर
नारद मुनीश्वर । तुका ऐसा थोर आणिक नाही ॥ २ ॥ तुका ह्यणे मुगुटमणी हे भक्ती ।
आणिक विश्रान्ति आरतिया ॥ ३ ॥

॥ २०१४ ॥ बोलिलों जैसें बोलविलें देवें । माझें तुझां ठावें जातिकुळ ॥ धृ० ॥ करा
क्षमा कांहीं नका धरूं कोप । संत मायबाप हीनावरी ॥ १ ॥ वाचेचा चाळक जाला दावी
वर्म । उचित ते धर्म मजपुढें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे घडे अपराध नेणतां । द्यावा मज आतां
ठाव पार्थी ॥ ३ ॥

॥ २०१५ ॥ संतांचे घरींचा दास मी कामारी । दारी परोवरीं लोळतसें ॥ धृ० ॥ चर-
णींचे रज लागतीं अंगांस । तेणें बेताळीस उद्धरती ॥ १ ॥ उच्छिष्ट हें अमा करुनि पत्रा-
वळी । घालीन कवळी मुखामाजी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे मी आणिक विचार । नेणें हेंचि
सार मानीतसें ॥ ३ ॥

॥ २०१६ ॥ एक शेर अन्ना चाड । येर वाडगी बडबड ॥ धृ० ॥ कां रे तृष्णा वाड-
विसी । बांधवूनि मोहपार्थी ॥ १ ॥ औट हात तुझा जागा । येर सिणसी वाडगा ॥ २ ॥
तुका ह्यणे श्रम । एक विसरतां राम ॥ ३ ॥

॥ २०१७ ॥ आलें धरायेच पेंढे । पुढें मागुतें न भेदे ॥ धृ० ॥ होसी फजिती वरपडा ।
लक्ष चौऱ्यासींचे वेढां ॥ १ ॥ नाहीं कोणाचा सांगात । दुःख भोगितां आघात ॥ २ ॥
एका पाडलाची वाट । कोणां सांगावा बोभाट ॥ ३ ॥ जुंतिजेसी घाणां । नाहीं मारिद्या
करुणा ॥ ४ ॥ तुका ह्यणे हित पाहें । जोवरि हें हातीं आहे ॥ ५ ॥

॥ २०१८ ॥ लाभ जाला बहुतां दिसीं । लाहो करा पुढें नासी । मनुष्यदेहा ऐसी ।
उत्तम जोडी जोडिली ॥ धृ० ॥ घेई हरिनाम सादरें । भरा सुखाचीं भांडारें । जालिया
व्यापारें । लाहो हेवा जोडीचा ॥ १ ॥ घेऊनि माप हातीं । काळ मोठी दिवस राती । चोर
लाग घेती । पुढें तैसें पळावें ॥ २ ॥ हित सावकासें । ह्यणे करीन तें पिसें । हातीं काय
ऐसें । तुका ह्यणे नेणसी ॥ ३ ॥

॥ २०१९ ॥ सुखाचें ओतलें । दिसे श्रीमुख चांगलें ॥ धृ० ॥ मनें धरिला अभिलास
मिठी घातली पायांस ॥ १ ॥ होतां वृथावृष्टी । ताप गेला उठाउठी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
जाला । लाभें लाभ तुणावला ॥ ३ ॥

॥ २०२० ॥ झरा लागला सुखाचा । ऐसा मापारी कइंचा ॥ धृ० ॥ जो हें माप तोंडें
धरी । सळें जाली ते भावरी ॥ १ ॥ जाले बहु काळ । कोणा नाहीं ऐसें बळ ॥ २ ॥
तुका ह्यणे तळ । नाहीं पाहेसा सकळ ॥ ३ ॥

॥ २०२१ ॥ आह्मी बोलों तें तुज कळे । एक सोही ठायीं खेळे ॥ धृ० ॥ काय परि-
हाराचें काम । जाणें अंतरीचें राम ॥ १ ॥ कळोनियां काय चाड । माझी लोकांसी बड-
बड ॥ २ ॥ कारण सर्वें एका । अवघें आहे ह्याने तुका ॥ ३ ॥

॥ २०२२ ॥ उमटे तें ठायीं । तुझे निरोपावें पार्यीं ॥ धृ० ॥ आह्मी करावें चिंतन ।
तुझे नामसंकीर्तन ॥ १ ॥ भोजन भोजनाच्या कार्ळीं । मार्गो करूनियां आळीं ॥ २ ॥
तुका ह्याने मार्यां । भार तुझ्या पंढरिनाथा ॥ ३ ॥

॥ २०२३ ॥ केला पण सांडी । ऐसियासी ह्याणती लंडी ॥ धृ० ॥ आतां पाहा विष्वा-
रून । समर्थांसी बोले कोण ॥ १ ॥ आपला निवाड । आपणचि करितां गोड ॥ २ ॥
तुह्यां आह्मां देवा । बोलिला बोल सिद्धि न्यावा ॥ ३ ॥ असे धुरे उणें । मार्गे सरें तुका
ह्याने ॥ ४ ॥

॥ २०२४ ॥ न व्हांवें तें जालें । तुह्यां आह्मांसी लागलें ॥ धृ० ॥ आतां हालमाकलमें ।
भांडोनियां काढूं वरें ॥ १ ॥ पाटोळ्यासर्वेंसाठी । दिली रगट्याची गांठी ॥ २ ॥ तुका
ह्याने हरी । आपूनियां करिन सरी ॥ ३ ॥

॥ २०२५ ॥ पतितमिरासी । ते म्यां धरिली जीवेंसी ॥ धृ० ॥ आतां बळिया सांग
कोण । ग्वाही तुझे माझे मन ॥ १ ॥ पावनाचा ठसा । रावीं मज तुझा कैसा ॥ २ ॥ वाव
तुका ह्याने जालें । रोख पाहिजे दाविलें ॥ ३ ॥

॥ २०२६ ॥ करितां वेरझारा । उभान राहासी वेव्हारा ॥ धृ० ॥ हे तों झोंडाईचे
चाळे । काय पोटी तें न कळे ॥ १ ॥ आरोगुनी सुग । बैसलासी जैसा बग ॥ २ ॥ तुका
ह्याने किती । बुडविलीं आळवितीं ॥ ३ ॥

॥ २०२७ ॥ नाही देणें घेणें । गोवी केली अभिमानें ॥ धृ० ॥ आतां कां हो निवडूं
नेदां । पांडुरंगा येवढा धंदा ॥ १ ॥ पांचांमधीं जावें । थोडभासार्थी फजित व्हांवें ॥ २ ॥
तुज ऐसी नाही । पांडुरंगा आह्मी कांहीं ॥ ३ ॥ टाकूं तो वेव्हार । तुज बहु करकर
॥ ४ ॥ तुका ह्याने आतां । निवडूं संतां हें देखतां ॥ ५ ॥

॥ २०२८ ॥ सिंचन करितां मूळ । वृक्ष ओलावे सकळ ॥ धृ० ॥ नको पृथकाचे
भरी । पडों एक मूळ धरीं ॥ १ ॥ पाणचोऱ्याचें दार । वरिल राटावें तें थोर ॥ २ ॥ वशा
जाला राजा । मग आपुल्या त्या प्रजा ॥ ३ ॥ एक चिंतामणी । फिटे सर्व सुखधणी
॥ ४ ॥ तुका ह्याने धांवा । आहे पंढरी विसांवा ॥ ५ ॥

॥ २०२९ ॥ करूं याची कथा नामाचा गजर । आह्मां संवसार काय करी ॥ धृ० ॥
ह्याणवूं हरीचे दास लेऊं तीं भूषणें । कांपें तयाभिणें कळिकाळ ॥ १ ॥ आशा भय लाज
आड नये चिंता । ऐसी तया सत्ता समर्थांची ॥ २ ॥ तुका ह्याने करूं ऐसियांचा संग ।
जेणें नव्हे भंग चिंतनाचा ॥ ३ ॥

॥ २०३० ॥ काय सर्प खातो अन्न । काय ध्यान बगाचें ॥ धृ० ॥ अंतरीची बुद्धि
खोटी । भरलें पोटी वाईट ॥ १ ॥ काय उंदीर नाही धांवीं । राख लावी गाढव ॥ २ ॥
तुका ह्याने सुसर जळीं । काउळीं कां न न्हाती ॥ ३ ॥

॥ २०३१ ॥ महे मातले नागवे नाचे । अनुचित वाचे बडबडी ॥ ५० ॥ आतां
 शेकवावा कोणासी विचार । कर्म ते दुस्तर करवी धीट ॥ १ ॥ आने अंगासी ते बळि-
 त गाढे । काय वेड्यापुढे धर्मनीत ॥ २ ॥ तुका ह्यणे कळो येईल तो भाव । अंगावरि
 याव उमटतां ॥ ३ ॥

॥ २०३२ ॥ सोन्याचे पर्वत करवती पाषाण । अवचे रानोरान कल्पवक्र ॥ ५० ॥
 रि या दुर्लभ विडोबाचे पाय । तेथे हे उपाय न सरती ॥ १ ॥ असुने सागर भरवती
 मंग । ह्यणवेल उगा राहें काळा ॥ २ ॥ भूत भविष्य कळो येईल वनमान । करवती
 मसत्र रिद्धिसिद्धी ॥ ३ ॥ स्थान मान कळो येती योगमुद्रा । नेवनेन वारा ब्रह्मांडासी
 ॥ ४ ॥ तुका ह्यणे मोक्ष राहे आलीकडे । इतर बापुडे काय तेथे ॥ ५ ॥

॥ २०३३ ॥ भाविकां हें वर्म सांपडले निकें । सेविती कवतुके धणावरी ॥ ५० ॥
 पृच्छितील तैसा नाचे त्यांचे छंदे । वंदिती तीं पदे सकुमारें ॥ १ ॥ विसरने मुक्ति भक्ति-
 अभिलासें । ओढत सरिसें सुख आले ॥ २ ॥ तुका ह्यणे नाही मागावाची वास । पांडु-
 रंग त्यांस विसंबेना ॥ ३ ॥

॥ २०३४ ॥ भक्तां समागमें सर्वभावे हरी । सर्व काम करी न सांगनां ॥ ५० ॥
 सांडवला राहे हृदयसंपुर्ण । बाहेर धाकुटी मूर्ति उभा ॥ १ ॥ मागण्याची वास पाहे सुखा-
 कडे । चिंतिल्या रोकडे मनोरथ ॥ २ ॥ तुका ह्यणे जीव भाव देवापात्री । उठूनि ते
 कांहीं न मागती ॥ ३ ॥

॥ २०३५ ॥ प्रेमअमृतें रसना ओलावली । मनाची राहिली वृत्ति पात्री ॥ ५० ॥
 सकळही तेथे वोळ्ळी मंगळे । वृष्टि केली जळें आनंदाच्या ॥ १ ॥ सकळ इंद्रिये जालीं
 ब्रह्मरूप । ओतले स्वरूप माजी तथा ॥ २ ॥ तुका ह्यणे जेथे वसे भक्तराव । तेथे नांदे
 देव संदेह नाही ॥ ३ ॥

॥ २०३६ ॥ कासया गुणदोष पाहों आणिकांचे । मज काय त्यांचे उणे असे.
 ॥ ५० ॥ काय पापपुण्य पाहों आणिकांचे । मज काय त्यांचे उणे असे ॥ १ ॥ नष्टदुष्ट-
 पण कवणाचें वाणू । तथाहून अणु अधिक माझे ॥ २ ॥ कुचर खाटा मज कोण असे
 आगळा । तो मी पाहों डोळां आपुलिये ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे मी भांडवने पुरता । तुजसी
 पंढरिनाथा लावियेले ॥ ४ ॥

॥ २०३७ ॥ काळ जवळिच उभा नेणां । घाली झांपडी खुंदी कानां ॥ ५० ॥ कैसा
 हुशार सावध राहीं । आपुला तूं अपुलेटार्यां ॥ १ ॥ काळ जवळिच उभा पाहीं । नेदि
 कोणासि देऊं कांहीं ॥ २ ॥ काळें पुरविली पाठी । वरुषे जाली तरी साठी ॥ ३ ॥ काळ
 भोंवताला भोंवे । राम येऊं नेदी जिळे ॥ ४ ॥ तुका ह्यणे काळा । कर्म मिळते तें
 जाळा ॥ ५ ॥

॥ २०३८ ॥ दुष्ट भूषण सज्जनाचें । अलभ्यलाभ पुण्य त्याचे ॥ ५० ॥ धन्य ऐसा
 परउपकारी । जाय नरका आणिकांवारी ॥ १ ॥ मळ खाये संबदणी । वरी आणिकांची
 उजळणी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे त्याचा । प्रीति आदर करा साचा ॥ ३ ॥

॥ २०३९ ॥ साहोनियां दांकिघाये । पाषाण देवचि जाला पाहे ॥ धृ० ॥ तथा रीति वृढ मन । करीं साधाया कारण ॥ १ ॥ बाण शस्त्र साहे गोळी । शूरां ठाव उंच स्थळीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सती । अन्न न देखे ज्या रीती ॥ ३ ॥

॥ २०४० ॥ तेणें वेशें माझी चोरिलीं अंगें । मानावया जग आत्मपणें । नाहीं चाड भीड संसाराचें कोड । उदासीन सर्व गुणें । भय मोह लज्जा निरसली शंका । अवधियां एकचिपणें । विह्वलाच्या पार्थी बैसोनि राहिलीं । भागलीं नुठित तेणें ॥ १ ॥ आतां त्यांसी काय चाले माझें बळ । जालोंसें दुर्बळ सच्चहीन । रग्ध पट दिसे संपीत बरवंट । काय त्याचें कारण ॥ धृ० ॥ आळसें दृष्टि न पाहे आपुलें । एकचि देखिलें सर्वरूप । मानामान तेथें खुंदोनि राहिलें । पिशुन तो कोण बाप । ड्योति ना अंधार अवधा एककार । तेथें काय पुण्यपाप । विह्वलावाचुनी कांहींच नावडे । वेगळाल्या भावें रूप ॥ २ ॥ बळबडिवार लौकिक वेव्हार । गेली आशा तृष्णा माया । सुखदुःखाची वार्ता नाइके । अंतरलों दुरी तथा । मीतूपणनिष्काम होउनी । राहिलों आपुलिया ठायां । तुजविण आतां मज नाही कोणी । तुका ह्मणे देवराया ॥ ३ ॥

॥ २०४१ ॥ कथा पुराण एकतां । ह्मणें नाथिलें तत्त्वता । खाटेवरि पडतां । व्यापी चिंता तळमळ ॥ धृ० ॥ ऐसी गहन कर्मगती । काय तथासी रडती । जाले जाणते जो चिर्त्ता । कांहीं नेधे आपुला ॥ १ ॥ उदक लावितां न धरे । चिंता करी कव्हां संरे । जाऊं नका धीरें । ह्मणे करितां ढवाळ्या ॥ २ ॥ जवळी गोंचिड क्षीरा । जैसी कमळणी वर्दुरा । तुका ह्मणे दुरा । देशत्यागें तथासी ॥ ३ ॥

॥ २०४२ ॥ संवेह बाधक आपआपणयांतें । रड्जुसर्पवत भासतसे । भेऊनियां काय देखिलें येणें । मारें घायेविण नोळतसे ॥ धृ० ॥ आपणचि तारी आपणचि मारी । आपण उद्धरी । आपणयां शुक्नळिकेन्यायें गुंतलासी काय । विचारूनि पाहें मोकळिया ॥ १ ॥ पापपुण्य कैसे भांजिले अंक । दशकाचा एक उरविला । जाणोनियां काय होतोसी नेणता । शून्या ठाव रिता नाहीं नाहीं ॥ २ ॥ दुरा दृष्टि पाहें न्याहाळुनी । मृगजला पाणी न ह्मणे चाडा । धांवतांचि फुटे नव्हे समाधान । तुका ह्मणे जाण पावे पीडा ॥ ३ ॥

॥ २०४३ ॥ कथे उभा अंग राखेल जो कोणी । ऐसा कोण गणी तथा पापा ॥ धृ० ॥ येथें तो पातकी न येतांच भला । रणी कुचराला काय चाले ॥ १ ॥ कथे बैसोनी आणिक चर्चा । धिग त्याची वाचा कुंभपाक ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐलपैल ते थडीचे । बुडतील साच मध्यभागीं ॥ ३ ॥

॥ २०४४ ॥ नावडे ज्या कथा उडोनियां जाती । ते यमा फावती बरे वोजा ॥ धृ० ॥ तो असे जवळी गोंचिडाच्या न्यायें । देशत्यागें ठाय तथा दुरी ॥ १ ॥ नव्हे भला कोणी नावडे दुसरा । पाहणा किंकरा यमा होय ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तथा करावें तें काई । पाषाण कां नाहीं जळामध्यें ॥ ३ ॥

॥ २०४५ ॥ जवळी नाहीं चिंत । काय मांडियेलें भ्रंत ॥ धृ० ॥ कैसा पाहे चर्मवृष्टी ।

॥ २०३९ ॥ साहोनियां टांकिघाये । पाषाण देवचि जाला पाहे ॥ धू० ॥ तथा रीति वृढ मन । करीं साधाया कारण ॥ १ ॥ बाण शस्त्र साहे गोळी । शूरां ठाव उंच स्थळी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सती । अग्र न देखे ज्या रीती ॥ ३ ॥

॥ २०४० ॥ तेणें वेशें माझी चोरिलीं अंगें । मानावया जग आत्मपणें । नाहीं चाड भीड संसाराचें कोड । उदासीन सर्व गुणें । भय मोह लज्जा निरसली शंका । अवधियां एकचिपणें । विहलाच्या पायीं बैसोनि राहिलीं । भागलीं नुठित तेणें ॥ १ ॥ आतां त्यांसी काय चाले माझें बळ । जालोंसें दुर्बळ सत्त्वहीन । दग्ध पट दिसें संगीत बरवंट । काय त्याचें कारण ॥ धू० ॥ आळसें वृष्टि न पाहे आपुलें । एकचि देखिलें सर्वरूप । मानामान तेथें खुंटोनि राहिलें । पिशुन तो कोण बाप । ज्योति ना अंधार अवघा एककार । तेथें काय पुण्यपाप । विहलावाचुनी कांहींचि नावडे । वेगळाल्या भावें रूप ॥ २ ॥ बळबडिवार लौकिक वेव्हार । गेली आशा तृष्णा माया । सुखदुःखाची वार्ता नाइके । अंतरलों बुरी तथा । मीतूपणनिष्काम होउनी । राहिलों आपुलिया ठायां । तुजविण आतां मज नाहीं कोणी । तुका ह्मणे देवराया ॥ ३ ॥

॥ २०४१ ॥ कथा पुराण एकतां । ह्मोपें नाथिले तत्त्वता । खाटेवरि पडतां । व्यापी चिंता तळमळ ॥ धू० ॥ ऐसी गहन कर्मगती । काय तयासी रडती । जाले जाणते जो चिंती । काहीं नेघे आपुला ॥ १ ॥ उदक लावितां न धरे । चिंता करी कव्हां संरे । जाऊं नका धीरें । ह्मणे करितां ढवाळ्या ॥ २ ॥ जवळी गोंचिड क्षीरा । जैसी कमळणी दुर्दुरा । तुका ह्मणे बुरा । देशत्यागें तयासी ॥ ३ ॥

॥ २०४२ ॥ संवेंह बाधक आपआपणयांतें । रज्जुसर्पवत भासतसे । भेऊनियां काय देखिलें यणें । मारे घायविण नोळतसे ॥ धू० ॥ आपणचि तारी आपणचि मारी । आपण उद्धरी । आपणयां शुकनळिकेन्यायें गुंतलासी काय । विचारूनि पाहें मोकळिया ॥ १ ॥ पापपुण्य कैसें भांजिले अंक । देशकाचा एक उरविला । जाणोनियां काय होतोसी नेणता । शून्या ठाव रिता नाहीं नाहीं ॥ २ ॥ बुरा वृष्टि पाहें न्याहाळुनी । मृगजला पाणी न ह्मणे चाडा । धांवतांचि फुट नव्हे समाधान । तुका ह्मणे जाण पावे पीडा ॥ ३ ॥

॥ २०४३ ॥ कथे उभा अंग राखेल जो कोणी । ऐसा कोण गणी तथा पापा ॥ धू० ॥ येथें तो पातकी न येतांच भला । रणी कुचराला काय चाले ॥ १ ॥ कथे बैसोनी आणिक चर्चा । धिग त्याची वाचा कुंभपाक ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐलपेल ते थडीचे । बुडतील साच मध्यभार्गी ॥ ३ ॥

॥ २०४४ ॥ नावडे ज्या क्रथा उठोनियां जाती । ते यमा फावती बरे वोजा ॥ धू० ॥ तो असे जवळी गोंचिडाच्या न्यायें । देशत्यागें ठाय तथा बुरी ॥ १ ॥ नव्हे भला कोणी नावडे दुसरा । पाहणा किकरा यमा होय ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तथा करावें तें काई । पाषाण कां नाहीं जळामथें ॥ ३ ॥

॥ २०४५ ॥ जवळी नाहीं चिंत । काय मांडियेलें प्रेत ॥ धू० ॥ कैसा पाहे चर्मवृष्टी ।

स्नेहाच्या शेवटी ॥ १ ॥ कां तेलेंसें श्वान । तैसें दिशा हिंडे मन ॥ २ ॥ त्याचि कार्णी । कोण बाब तुका झणे ॥ ३ ॥

२०४६ ॥ दुर्बळा वाणीच्या एक होनि सिद्धी । सदैवा समाधि विश्वरूपी ॥ धृ० ॥ त्याचें वांयां गेलें तें एक । सदा प्रेमसुख सर्वाकाळ ॥ १ ॥ तीर्थ देव कुरी तथा हीना । विश्व त्या सज्जना दुमदुमिलें ॥ २ ॥ तुका झणे एक वाहाती माळिया । आगळिया घरा येती ॥ ३ ॥

२०४७ ॥ परिमळें काष्ठ ताजवां तुळविलें । आणिक नांवांचीं थोडीं । एक तीं तें उभविलीं दवळारें । एकाचिया कुड मेडी । एक हीनरूप आणित्तीं माळिया । ते बांधोनि माडी । अवधियां बाजार एकचि जाला । मांविक्कीं आपुल्या पाडीं ॥ गुण तो सार रूपमध्यकार । अवगुण तो फार पीडीतसे ॥ धृ० ॥ एक गुणें के असती । अमोल्य नांवाचे खडे । एक समर्थ दुर्बळा घरी । फार मोलाचे थोडे । झगझग करिती वाळवंटी । कोणी न पाहाती त्यांकडे । सभाग्य संपन्न आपुलाले । मायेक दैन्य बापुडें ॥ २ ॥ एक नामें रूपें सारिख्या असती । अनेक प्रकार याती । चेया संचितें जैसें आलें पुडें । त्याची तैसीच गती । एक उंचपदीं बैसोनि सुखें । करवी एका हातीं । तुका झणे कां मानिती सुख । चुकलिया वांया खंती ॥ ३ ॥

२०४८ ॥ नाहीं आह्यां शत्रु सामुर्षे पिशुन । दाटलें हें घन माहियेर ॥ धृ० ॥ पाहें पांडुरंग रखुमाई । सत्यभामा राही जननिया ॥ १ ॥ लज्जा भय कांहीं आह्यां चिंता । सर्वसुखें पार्थी वोळगती ॥ २ ॥ तुका झणे आह्या सदैवार्ची बाळें । जालों लडि-सकळांचीं ॥ ३ ॥

२०४९ ॥ गर्भी असतां बाळा । कोण पाळी त्याचा लळा ॥ धृ० ॥ कैसा लाषवी शरी । कृपाळूवा माझा हरी ॥ १ ॥ सर्प पिलीं वितांचि खाय । वांचलिया कोण माव ॥ गगनीं लागला कोसेरा । कोण पुरवी तेंचें चारा ॥ ३ ॥ पोटी पाषाणांचे जीव । ग जीव त्याचा भाव ॥ ४ ॥ तुका झणे निश्चळ राहें । होईल तें सहज पाहें ॥ ५ ॥

२०५० ॥ न झणे कवणां सिद्ध साधक गन्हार । अवघा विश्वंभर वांचूनिया ० ॥ ऐसें माझे बुद्धि काया वाचा मन । लवीं तुझे ध्यान पांडुरंगा ॥ १ ॥ गातां एण शंका माझ्या मनीं । नाचतां रंगणीं नाटवावी ॥ २ ॥ देईं चरणसेवा भूतांचें व । वर्णा अभिमान सांडवुनी ॥ ३ ॥ आशापाश माझी तोडीं माया चिंता । तुज-व्यथा नको कांहीं ॥ ४ ॥ तुका झणे सर्व भाव तुझे पार्थी । राहे ऐसें देईं प्रेम ॥ ५ ॥

२०५१ ॥ अग्निमाजी गेलें । अग्नि होऊन तेंच टेलें ॥ धृ० ॥ काय उरलें तथा पण । ल तें नाम गुण ॥ १ ॥ लोह लागे परिसा अंगीं । तोही भूषण जाला जर्गी ॥ २ ॥ ता ओहळा ओघा । गंगे मिळोनि जाल्या गंगा ॥ ३ ॥ चंदनाच्या वासें । तरु चंदन स्पशें ॥ ४ ॥ तुका जडला संतां पार्थी । तुजेपणा ठाव नाहीं ॥ ५ ॥

२०५२ ॥ ऐशा भाग्यें जालों । तरी धन्य जन्मा आलों ॥ धृ० ॥ हळें तळिले

घायरी । संत पाय देती वरी ॥ १ ॥ प्रेमावृतपान । होईल चरणरजें स्नान ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे सुखें । तथा हरतील दुःखें ॥ ३ ॥

॥ २०५३ ॥ करितां या सुखा । अंतपार नाही लेखा ॥ धू० ॥ माथां पडती संत-
प्राय । सुख कैवल्य तें काय ॥ १ ॥ ऐसा लाभ नाही । दुजा विचारितां कांहीं ॥ २ ॥
तुका ह्मणे गोड । तथें पुरे माझे कोड ॥ ३ ॥

॥ २०५४ ॥ वेद जया गाती । आह्वां तथाची संगती ॥ धू० ॥ नाम धरियेलें कर्तौ ।
अवघा सांठविला पोर्तौ ॥ १ ॥ ओंकाराचें बीज । हातीं आमुचे तें निज ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे बहु मोठे । अणुरेणियां धाकुंटे ॥ ३ ॥

॥ २०५५ ॥ तूं श्रीयेचा पती । माझी बहु हीन याती ॥ धू० ॥ दोघे असों एके
ठायीं । माझा माथा तुझे पार्थी ॥ १ ॥ माझ्या हीनपणां पार । नाहीं बहु तूं उदार ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पांडुरंगा । मी ओहोळ तूं गंगा ॥ ३ ॥

॥ २०५६ ॥ मी याचक तूं दाता । काय सत्य पाहों आतां ॥ धू० ॥ म्यां तों पस-
रिला हात । करीं आपुलें उचित ॥ १ ॥ आह्मी ध्यावें नाम । तुह्मां समाधान काम ॥ २ ॥
तुका ह्मणे देवराजा । वाइ खंडी तुझा माझा ॥ ३ ॥

॥ २०५७ ॥ तुझे पोर्तौ वाव । व्हावा ऐसा माझा भाव ॥ धू० ॥ करीं वासनेसारखें ।
प्राण फुटे येणें दुःखें ॥ १ ॥ अहंकार खोटे । वाटे श्वापदांचे थाटे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
आई । हातीं धरुनि संग देई ॥ ३ ॥

॥ २०५८ ॥ दारीं परोवरी । कुडीं कवाडीं मी घरीं ॥ धू० ॥ तुमच्या लागलों
पोषणा । अवघे ठायीं नारायणा ॥ १ ॥ नेदीं खाऊं जेवूं । हातीं तोंडींचेही धेऊं ॥ २ ॥
तुका ह्मणे अंगीं । जडलों ठायींचा सलगी ॥ ३ ॥

॥ २०५९ ॥ मज कोणी कांहीं करी । उमटे तुमचे अंतरी ॥ धू० ॥ व्याला वाढविलें
श्रूण । मज सुख तुज सीण ॥ १ ॥ माझे पोट धालें । तुझे अंगीं उमटलें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे खेळें । तथें तुमचिया बळें ॥ ३ ॥

॥ २०६० ॥ जोडोनियां कर । उभा राहिलों समोर ॥ धू० ॥ हेंचि माझे भांडवल ।
जाणें कारण विहल ॥ १ ॥ भाकितों करुणा । आतां नुपेक्षावें दीना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
डोई । उर्वी वेळोवेळीं पार्थी ॥ ३ ॥

॥ २०६१ ॥ आह्मी ध्यावें तुझे नाम । तुह्मी आह्वां घ्यावें प्रेम ॥ धू० ॥ ऐसें निवडिलें
मुळीं । संती बैसोनि सकळीं ॥ १ ॥ माझी डोई पायांवरी । तुह्मी न धरावी दुरी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे केला । खंड दोघांचा विहला ॥ ३ ॥

॥ २०६२ ॥ वारिलें लिगाड । बहु दिसांचें हें जाड ॥ धू० ॥ न बोलावें ऐसें केलें ।
कांहीं वाउगें तितुलें ॥ १ ॥ जाला चौघांचार । गेला खंडोनि वेव्हार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
देवा । करीन ते ध्यावी सेवा ॥ ३ ॥

॥ २०६३ ॥ पायरवे अन्न । मग करी क्षीरक्षीण ॥ धू० ॥ ऐसें होती घातपात । लाभे-

विण सगें थीत ॥ १ ॥ जन्माची जोडी । वाताहात एके घडी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे शंका ।
हित आड या लौकिका ॥ ३ ॥

॥ २०६४ ॥ आह्मां वैष्णवांचा । नेम काया मनं वाचा ॥ धू० ॥ धीर धरू जीवा-
साठी । येऊं नेदुं लाभा तुटी ॥ १ ॥ उचित समय । लाज निवारावें भय ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
कळा । जाणों नेम नाही बाळा ॥ ३ ॥

॥ २०६५ ॥ उलंघिली लाज । तेणें साधियेलें काज ॥ धू० ॥ सुखें नाचें पैलतीरीं ।
गेलें भवाचें सागरां ॥ १ ॥ नामाची सांगडी । सुखें बांधली आवडी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
लोकां । उरली वाचा मारीं हाका ॥ ३ ॥

॥ २०६६ ॥ बैसलोंसें दारीं । धरणें कोंडोनि भिकारी ॥ धू० ॥ आतां कोटें हालें
नेही । बरी सांपडली संदी ॥ १ ॥ किती वेरझारा । मागें घातलिया घरा ॥ २ ॥ माझे
मज नारायणा । देतां कां रे नये मना ॥ ३ ॥ भांडावें तें किती । बहु सोसिली फजिती
॥ ४ ॥ तुका ह्यणे नाही । लाज तुझे अंगीं काहीं ॥ ५ ॥

॥ २०६७ ॥ जालें द्वारपाळ । तुझे राखिलें सकळ ॥ धू० ॥ नाही लागें दिलें अंगा ।
आड टाकलों मी जगा ॥ १ ॥ करूनियां नीती । दिल्याप्रमाणें चालती ॥ २ ॥ हातीं
रंड काठी । उभा जिव्हाचिये साठी ॥ ३ ॥ बळ बुद्धि युक्ती । तुज दिल्या सर्व शक्ती ॥ ४ ॥
तुका ह्यणे खरा । आतां घेईन मुशारा ॥ ५ ॥

॥ २०६८ ॥ फळाची तों पोटीं । घडे वियोगें ही भेटी ॥ धू० ॥ करावें चितन ।
सार तेचि आटवण ॥ १ ॥ चित्त चित्ता ग्वाही । उपचारें चाड नाही ॥ २ ॥ तुका
ह्यणे देवा । पावे अंतराची सेवा ॥ ३ ॥

॥ २०६९ ॥ तुर्बळाचें कोण । ऐकें घालूनियां मन । राहिलें कारण । तयावांचून
काय तें ॥ धू० ॥ कळों आलें अनुभवं । पांडुरंगा माझ्या जीवें । न संगतां टावें । पडे
चर्या देखोनी ॥ १ ॥ काम क्रोध माझा देहीं । भेदाभेद गेले नाही । होतें तथें काहीं ।
तुज कृपा करितां ॥ २ ॥ हें तों नव्हे उचित । तुपेक्षावें शरणागत । तुका ह्यणे रीत ।
तुमची आह्मां न कळे ॥ ३ ॥

॥ २०७० ॥ आही भाव जाणों देवा । न कळती तुझिया मावा । गणिकेचा कुढावा ।
पतना न्यावा दशरथ ॥ धू० ॥ तरी ग्यां काय गा करावें । कोण्या रीति तुज पावें । न संगतां
टावें । तुह्मांविण न पडे ॥ १ ॥ सोनी फाकलिया वाटा । गोवी केली घटापटा । नव्हे धीर
फांटा । आड रानें भरती ॥ २ ॥ तुका ह्यणे माझे डोळे । तुझे देखती चाळे । आतां
येणें वेळे । चरण जीवें न सोडीं ॥ ३ ॥

॥ २०७१ ॥ वेरझारीं जाला सीण । बहु केलें खेदक्षीण । भांडणासी दिन । आजी
येथें फावला ॥ धू० ॥ आतां काय भीड भार । धरूनियां लोकाचार । बुडवून वेव्हार ।
सरोबरी करावी ॥ १ ॥ आलें बहुतांच्या मना । कां रे न होसी शाहाणा । मुळींच्या
वचना । आह्मी जाणों आपुल्या ॥ २ ॥ तुका ह्यणे चौघामधीं । तुज नेलें होतें आधीं ।
आतां नाही मधीं । उरी काहीं राहिली ॥ ३ ॥

॥ २०७२ ॥ कल्पतरूखालीं । फळें घेती मागितलीं ॥ धू० ॥ तेथें बैसल्याचा भाव । विचारुनि बोलें ठाव ॥ १ ॥ द्यावें तें उत्तर । येतो प्रतित्याचा फेर ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मनीं । आपुल्याच लाभहानी ॥ ३ ॥

॥ २०७३ ॥ रंगलें या रंगें पालट न धरी । खेवले अंतरीं पालटेना ॥ धू० ॥ सावळें निखळ कृष्णनाम ठसे । अंगसंगें कैसे शोभा देती ॥ १ ॥ पवित्र जालें तें न लिपे विटाळा । नेदी बैसों मळा आडवरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काळें काळें केलें तोंड । प्रकाश अभंड देखोनियां ॥ ३ ॥

॥ २०७४ ॥ जगा काळ खाय । आह्मी माथां दिले पाय ॥ धू० ॥ नाचों तेथें उभा राहे । जातां व्यंग करी साहे ॥ १ ॥ हरिच्या गुणें धाला । होता खातचि भुकेला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हळू । जाला कढत शीतळू ॥ ३ ॥

॥ २०७५ ॥ ब्रह्मरस घेई काढा । जेणें पीडा वारेल ॥ धू० ॥ पथ्य नाम विठोबाचें । आणिक वाचे न सेवीं ॥ १ ॥ भवरोगाऐसें जाय । आणिक काय क्षुल्लकें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नव्हे बाधा । आणिक कदा भूतांची ॥ ३ ॥

॥ २०७६ ॥ अंगें अनुभव जाला मज । संतरजचरणांचा ॥ धू० ॥ सुखी जालों या सेवनें । दुःख नेणें यावरी ॥ १ ॥ निर्माल्याचें तुळसीदळ । विष्णुजवळ चरणींचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भावसार । करुनि फार मिश्रित ॥ ३ ॥

॥ २०७७ ॥ वैद्य एक पंढरिराव । अंतर्भाव तो जाणें ॥ धू० ॥ रोगाऐशा द्याव्या चह्नी । जाणें जाली बाधा ते ॥ १ ॥ नेदी रुका वेचों मोल । पाहे बोल प्रीतीचे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे द्यावता । सदा चिंता दीनांची ॥ ३ ॥

॥ २०७८ ॥ करितां कोणाचेंही काज । नाहीं लाज देवासीं ॥ धू० ॥ बरें करावें हें काम । धरिलें नाम दीनबंधू ॥ १ ॥ करुनि आराणुक पाहे । भलत्या साह्य व्हावया ॥ २ ॥ बोलें तैसी करणी करी । तुका ह्मणे एक हरी ॥ ३ ॥

॥ २०७९ ॥ उभे चंद्रभागे तीरीं । कट धरोनियां करीं । पाउलें गोजिरीं । विटवरी शोभलीं ॥ धू० ॥ त्याचा छंद माझ्या जीवा । काया वाचा मनें हेवा । संचिताचा ठेवा । खोडी हातीं लागली ॥ १ ॥ रूप डोळियां भावडे । कीर्ति श्रवणीं पवाडे । मस्तक नावडे । उठों पायांवरोनी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाम । ज्याचें नासी क्रोध काम । हरि भवभ्रम । उच्चारितां वाचेसी ॥ ३ ॥

॥ २०८० ॥ आह्मां हेंचि भांडवल । ह्मणों विहल विहल ॥ धू० ॥ सुखें तरों भवनदी । संगें वैष्णवांची मांदी ॥ १ ॥ बाखराचें वाण । सांडूं हें जेवूं जेवण ॥ २ ॥ न लगे वारंवार । तुका ह्मणे वेरहार ॥ ३ ॥

॥ २०८१ ॥ आतां माझ्या भावा । अंतराय नको देवा ॥ धू० ॥ आलें भागा तें करितों । तुझें नाम उच्चारितों ॥ १ ॥ वृढ माझें मन । येथें राखावें बांधोन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वाटे । नको फुटों देज फाटे ॥ ३ ॥

॥ २०८२ ॥ काय देवापार्शीं उणें । हिंडे सारोदारीं सुनें ॥ धू० ॥ करी अक्षरांची

वडीचे सार्दी ॥ १ ॥ निही कोणां स्तवी । चिंतातुर सदा जीवीं ॥ २ ॥
। जळो जळो त्याचें तोंड ॥ ३ ॥

मागणें तें मागों देवा । करूं भक्ति त्याची सेवा ॥ धू० ॥ काय उणें
द्वेसिद्धि ज्याच्या रासी ॥ १ ॥ कायावाचामन । करूं देवा हें अर्पण ॥ २ ॥
भर । ज्याच्यानें हे चराचर ॥ ३ ॥

चिर्त्ता नाही आस । त्याचा पांडुरंग रास ॥ धू० ॥ असे भक्तांचिये
सांगतां करी ॥ १ ॥ अनथाचा बंधू । असे अंगी हा संबंधू ॥ २ ॥
। देवा सत्ता राबवावें ॥ ३ ॥

कर्कशसंगती । दुःख उदंड फजिती ॥ धू० ॥ नाही इह ना परलोक ।
रंक ॥ १ ॥ वचन सेंटावरी । त्याचे ठेवूनि धिक्कारी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
डेली कपाळी कुन्हाडी ॥ ३ ॥

बीज परे सेती । मग गाडेवरी वाहाती ॥ धू० ॥ वांयां गेले ऐसें दिसे ।
गीं वसे ॥ १ ॥ पाल्याची जतन । तरि मांती येती कण ॥ २ ॥ तुका
द्वक देतां लाभे फळा ॥ ३ ॥

जाणावें तें सार । नाही तरी दगा फारं ॥ धू० ॥ डोळे झांकिलिया रवी ।
जेवीं ॥ १ ॥ बहुथोड्या आड । निवारितां लाभें जाड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
चिं अंधारें ॥ ३ ॥

मुळीं नेणपण । जाला तरी अभिमान ॥ धू० ॥ वांयां जावें हेंचि खरें ।
कारें ॥ १ ॥ आराणुक नाही कधीं । जाली तरि भेदबुद्धी ॥ २ ॥ अंतरली
णे नाहीं ठाव ॥ ३ ॥

संवसारसाते आले हो आइका । तुटीचें तें नका केणें भरूं ॥ धू० ॥
। ल्ळ अवघे विचारा । पारखी ते करा साह्य येथें ॥ १ ॥ शूंगारिलें दिसे न
गोविला पदर उगवेना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खोटे गुंपतां विसारें । हातिंचिया
वें ॥ ३ ॥

सारावीं लिगाडें धरावा सुपंथ । जावें उसंतीत हळूहळू ॥ धू० ॥ पुढें
टले माग । भांबावले जग आडरानें ॥ १ ॥ वेचल्याचा पाहे वरावरि
ग निधडा पुढिलीया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जैसी राखवावी वाणी । ते व्यावी
गें ॥ ३ ॥

बुद्धिमंदा शिरीं । भार फजिती पदरीं ॥ धू० ॥ जाय तेथें अपमान ।
ती जन ॥ १ ॥ खरियाचा पाड । मार्गे लावावें लिगाड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
गें भरोवरी ॥ ३ ॥

पूर्वजांसी नकीं । जाणें तें एक आइका ॥ धू० ॥ निंदा करावी चाहाडी ।
रावडी ॥ १ ॥ मात्रागमना ऐसी । जोडी पातकांची रासी ॥ २ ॥ तुका
भपाकाची ते नीट ॥ ३ ॥

॥ २०९३ ॥ देहा लावी वात । पालव घाली जाली रात ॥ धृ० ॥ वेडी ते वेडी बहु-
सच वेडी । चाखतां गोडी चवी नेणें ॥ १ ॥ कडिये मूल भोंवतें भोंये । मोकलून रडे
धाये ॥ २ ॥ लेकरें वित्त पुसे जगा । माझा गोहो कोण तो सांगा ॥ ३ ॥ आपुली छुद्रि
जया नाही । आणिकांची ते जाणें काई ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे ऐसें जन । नर्का जातां राखे
कोण ॥ ५ ॥

॥ २०९४ ॥ आवडीचें दान देतो नारायण । बाहे उभारोन राहिलासे ॥ धृ० ॥ जें
जयासी रुचे तें करी समोर । सर्वज्ञ उदार मायबाप ॥ १ ॥ ठार्थी पडिलिया तेंचि लागे
खावें । ठार्थीचें विचारुनी ॥ २ ॥ बीज पेरूनियां तेंचि घ्यावें फळ । डोरलीस केळ
कैचें लागे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देवा कांहीं बोल नाही । तुझा तूंचि पार्हीं शत्रु सखा ॥ ४ ॥

॥ २०९५ ॥ अडचणीचें दार । बाहेर माजी पैस फार ॥ धृ० ॥ काय करावें तें मौन्य ।
दाही दिशां हिडे मन ॥ १ ॥ बाहेर दावी वेश । माजी वासनेचे लेश ॥ २ ॥ नाही इंद्रियां
दमन । काय मांडिला तुकान ॥ ३ ॥ सारविलें निकें । वरि माजी अवघे फिकें ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे अंती । कांहीं न लगेचि हातीं ॥ ५ ॥

॥ २०९६ ॥ लय लक्षूनियां जालों ह्मणती देव । तोही नव्हे भाव सत्य जाणा ॥ धृ० ॥
जालें बहुश्रुत न लगे आतां कांहीं । नको राहूं तेही निश्चितीनें ॥ १ ॥ तपें दानें काय
माविसी विश्वास । बीज फळ द्यास आहे पुढें ॥ २ ॥ कर्म आचरण यातीचा स्वगुण ।
विशेष तो गुण काय तेथें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जरी होईल निष्काम । तरिच होय राम
देखें डोळां ॥ ४ ॥

॥ २०९७ ॥ पुरली धांव कडिये घेई । पुढें पार्थी न चलवी ॥ धृ० ॥ कृपालुवे पांडुरंगे ।
अंगसंगें जिवलगे ॥ १ ॥ अवघी निवारावी भुक्त । अवघ्या दुःख जन्माचें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे बोलवेंना । लावी स्तनां ईश्वरे ॥ ३ ॥

॥ २०९८ ॥ जें जें मना वाटे गोड । तें तें कोड पुरविसी ॥ धृ० ॥ आतां तूंचि
बाह्याकारी । अवघ्यापरी जालासी ॥ १ ॥ नाही सायासाचें काम । घेतां नाम
आवडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सर्वसांगे । पांडुरंगे दयाळें ॥ ३ ॥

॥ २०९९ ॥ जेथें माझी वृष्टि जाय । तेथें पाय भावीन ॥ धृ० ॥ असेन या समाधानें ।
पूजा मनें करीन ॥ १ ॥ अवघाच अवघे देसी । सुखरासी संपन्न ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
बंधन नाही । ऐसें कांहीं तें करूं ॥ ३ ॥

॥ २१०० ॥ नातुडे जो कवणे परी । उभा केला विटेवरी ॥ धृ० ॥ भला भला पुंड-
लिकां । मानलासी जनलोकां ॥ १ ॥ क्रोण्या काळें सुखा । ऐशा कोण पावता ॥ २ ॥
आवघा आणिला परिवार । गोपी गोपाळांचा भार ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे धन्य जालें । भूमि
वैकुण्ठ आणिलें ॥ ४ ॥

॥ २१०१ ॥ अवघे तुकविले सायास । तप रासी जीवा नास ॥ धृ० ॥ जीव देऊ-
नियां बळी । अवघी तारिली दुर्बळी । केला भूमंडळी । माजी थोर पवाडा ॥ १ ॥ कांहीं

॥ २०९३ ॥ देहा लावी वात । पालव घाली जाली रात ॥ धू० ॥ वेडी ते वेडी बहु-
सच वेडी । चाखतां गोडी चवी नेणें ॥ १ ॥ कडिये मूल भोंवतें भोंवे । मोकळुनि रडे
ध्याये ॥ २ ॥ लेंकरें विच पुसे जगा । माझा गोहो कोण तो सांगा ॥ ३ ॥ आपुली शुद्धि
जया नाही । आणिकांची ते जाणें काई ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे ऐसें जन । नर्का जातां राखे
कोण ॥ ५ ॥

॥ २०९४ ॥ आवडीचें दान देतो नारायण । बाहे उभारोन राहिलासे ॥ धू० ॥ जें
जयासी रुचे तें करी समोर । सर्वज्ञ उदार मायबाप ॥ १ ॥ ठायीं पडिलिया तेंचि लागे
खावें । ठायींचें विचारुनी ॥ २ ॥ बीज पेरूनिया तेंचि ध्यावें फळ । डोरलीस केळ
केंचें लागे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देवा कांहीं बोल नाही । तुझा तूंचि पाहीं शत्रु सखा ॥ ४ ॥

॥ २०९५ ॥ अडचणीचें दार । बाहेर माजी पैस फार ॥ धू० ॥ काय करावें तेंमोन्य ।
दाही दिशां हिंदे मन ॥ १ ॥ बाहेर दावी वेश । माजी वासनेचे लेश ॥ २ ॥ नाही इन्द्रियां
दमन । काय मांडिला दुकान ॥ ३ ॥ सारविलें निकें । वरि माजी अवघें फिकें ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे अंती । कांहीं न लगेचि हातीं ॥ ५ ॥

॥ २०९६ ॥ लय लक्षूनियां जालीं ह्मणती देव । तोही नव्हे भाव सत्य जाणा ॥ धू० ॥
जालें बहुभुत न लगे आतां कांहीं । नको राहूं तेही निश्चितीनें ॥ १ ॥ तपें दानें काय
माचिसी विश्वास । बीज फळ त्यास आहे पुढें ॥ २ ॥ कर्म आचरण यातीचा स्वगुण ।
विशेष तो गुण काय तेथें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जरी होईल निष्काम । तरिच होय राम
देखे डोळ्यां ॥ ४ ॥

॥ २०९७ ॥ पुरली धांव कडिये घेई । पुढें पार्यां न चलवीं ॥ धू० ॥ कृपाळुवे पांडुरंगे ।
अंगसंगें जिवलगे ॥ १ ॥ अवधी निवारवी भुक् । अवघ्या दुःख जन्माचें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे बोलवेना । लावी स्तनां ईश्वरे ॥ ३ ॥

॥ २०९८ ॥ जें जें मना वाटे गोड । तें तें कोडे पुरविसी ॥ धू० ॥ आतां तूंचि
बाह्यात्कारी । अवघ्यापरी जालासी ॥ १ ॥ नाही सायासाचें काम । घेतां नाम
आवडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सर्वसांगे । पांडुरंगे दयाळे ॥ ३ ॥

॥ २०९९ ॥ जेथें माझी दृष्टि जाय । तेथें पाय भावीन ॥ धू० ॥ असेन या समाधानें ।
पूजा मनं करीन ॥ १ ॥ अवघाच अवघे देसी । सुखरासी संपन्न ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
बंधन नाही । ऐसें कांहीं तें करूं ॥ ३ ॥

॥ २१०० ॥ नातुडे जो कवणे परी । उभा केला विदेवरी ॥ धू० ॥ भला भला पुंड-
लिकां । मानलासी जनलोकां ॥ १ ॥ कोण्या काळें सुखा । ऐशा कोण पावता ॥ २ ॥
आवघा आपिला परिवार । गोपी गोपाळांचा भार ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे धन्य जालें । भूमि
वैकुण्ठ आपिलें ॥ ४ ॥

॥ २१०१ ॥ अवघे चुकविले सायास । तप रासी जीवा नास ॥ धू० ॥ जीव देऊ-
नियां बळी । अवधी तारिली दुर्बळी । केला भूमंडळी । माजी थोर पवाडा ॥ १ ॥ कांहीं

न मगे याची गती । लुढवितो जगा हार्ती ॥ २ ॥ तुका ह्यणे भक्तराजा । कोण वर्णी पार तुझा ॥ ३ ॥

॥ २१०२ ॥ प्रमाण हें त्याच्या बोला । देव भक्तांचा अंकिला ॥ धू० ॥ न पुसतां जातां नये । खालीं बैसतांही भिये ॥ १ ॥ अवघा त्याचा होत । जीव भावाही सहित ॥ २ ॥ वदे उपचाराची वाणी । कांहीं माग ह्यणउनी ॥ ३ ॥ उदासीनाच्या लागें । तुका ह्यणे धांवें मागें ॥ ४ ॥

॥ २१०३ ॥ कांहीं न मागती देवा । त्यांची करूं धांवें सेवा ॥ धू० ॥ हळूहळू फेडी ऋण । होऊनियां रूपें सीन ॥ १ ॥ होऊं न सके वेगळा । क्षण एक त्यां निराळा ॥ २ ॥ तुका ह्यणे भक्तिभाव । हाचि देवाचाही देव ॥ ३ ॥

॥ २१०४ ॥ जाणें अंतरिंचा भाव । तोचि करितो उपाव ॥ धू० ॥ न लगे सांगावें मागावें । जीवें भावें अनुसरावें । अविनाश ध्यावें । फळ धीर धरोनी ॥ १ ॥ बाळा न मागतां भोजन । माता घाली पाचारुन ॥ २ ॥ तुका ह्यणे तरी । एकीं लंघियेले गिरी ॥ ३ ॥

॥ २१०५ ॥ आह्मी नाचों तेंणें सुखें । वाऊं टाळी गातो सुखें ॥ धू० ॥ देव कृपेच्या कोंवळा । शरणागता पाळी लळा ॥ १ ॥ आह्मां आल्य हा निर्धार । मागें तारिलें अपार ॥ २ ॥ तुका ह्यणे संती । वर्म दिलें आह्मां हार्ती ॥ ३ ॥

॥ २१०६ ॥ जालों निर्भर मानसी । ह्यणऊनि कळलासी ॥ धू० ॥ तुझे ह्यणवित्ती त्यांस । भय चिंता नाहीं आस ॥ १ ॥ चुकविसी पाश । गर्भवासायातना ॥ २ ॥ तुझे जाणोनियां वर्म । कंठीं धरियेलें नाम ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे तेंणें सुखें । विसरलों जन्म-सुख ॥ ४ ॥

॥ २१०७ ॥ नको दुष्टसंग । पडे भजनामधीं भंग ॥ धू० ॥ काय विचार देखिला । सांग माझा तो विडला ॥ १ ॥ तुज निषेधितां । मज न साहे सर्वथा ॥ २ ॥ एका माझ्या जीवें । वाद करूं कोणासवें ॥ ३ ॥ तुझे वर्णू गुण । कीं हें राखों दुष्टजन ॥ ४ ॥ काय करूं एका । सुखें सांग ह्यणे तुका ॥ ५ ॥

॥ २१०८ ॥ विडल माझी माय । आह्मां सुखा उणें काय ॥ धू० ॥ घेतों अमृताची धनी । प्रेम बोसडलें स्तनी ॥ १ ॥ क्रीडों वैष्णवांच्या मेळीं । करूं आनंदाच्या जळीं ॥ २ ॥ तुका ह्यणे कृपावंत । टेवीं आह्मांपार्शीं चित्त ॥ ३ ॥

॥ २१०९ ॥ भक्तिसुखें जे मातले । ते कळिकाळा गुर जाले ॥ धू० ॥ हार्ती बाण हरिनामाचे । वीर गर्जती विडलाचे ॥ १ ॥ महा दोष आला आस । जन्ममरणा केला नास ॥ २ ॥ सहस्रनामाचीं आरोळी । एक एकाहूनि बळी ॥ ३ ॥ नाहीं आणिकांचा गुमान । ज्याचें अंकित त्यावांचुन ॥ ४ ॥ तुका ह्यणे त्यांच्या घरीं । मोक्षसिद्धि या कामारी ॥ ५ ॥

॥ २११० ॥ पंधरा दिवसां एक एकादशी । कां रे न करिसी व्रतसार ॥ धू० ॥ काय तुझा जीव जातो एका विसें । फराळाच्या मिसें धणी घेसी ॥ १ ॥ स्वहित कारण मानवेल जन । हरिकथा पूजन वैष्णवांचें ॥ २ ॥ थोडे तुज घरीं होती उजगरे । देउळासी कां

रे मरसी जातां ॥ ३ ॥ तुका ह्याने कां रे सकुमार जालासी । काय जांब देसी
यमवृतां ॥ ४ ॥

॥ २१११ ॥ कथा हें भूषण जनामध्ये सार । तरले अपार बहुत येणें ॥ धू० ॥ नीचिये
कुळींचा उंचा वंधा होय । हरीचे जो गाय गुणवाद् ॥ १ ॥ देव त्याची माथां वंदी पाय-
धुळी । शीप जाला कुळी वंशाचिये ॥ २ ॥ त्याची निंदा करी त्याची कुष्ठ वाणी । मुख
संवदणी रजकाची ॥ ३ ॥ तुका ह्याने नाही चोरीचा व्यापार । विह्वलाचें सार नाम
ध्यावें ॥ ४ ॥

॥ २११२ ॥ टाळघोळ सुख नामाचा गजर । घोषें जयजयकार ब्रह्मानंदू ॥ धू० ॥
गुरुदंडके दिंडी पताकांचे भार । आनंद अपार ब्रह्मादिकां ॥ १ ॥ आनंदें वैष्णव जाती
लोदांमणी । एक एकाहुती भद्रजाती ॥ २ ॥ तेंपें सुखें सुटे पाषाणा पाझर । नष्ट खळ
नर शुद्ध होती ॥ ३ ॥ तुका ह्याने सोपे वैकुंडासी जाता । रामकृष्ण कथा हेचि वादो ॥ ४ ॥

॥ २११३ ॥ देखोवेखीं करिती गुरू । नाही ठाडका विचारू ॥ धू० ॥ वर्म तें न पडे
ठार्या । पांडुरंगाविण कांहीं ॥ १ ॥ शिकों कळ्या शिकों येती । प्रेम नाही कोणा हार्ती
॥ २ ॥ तुका ह्याने सार । भक्ति नेणती गव्हार ॥ ३ ॥

॥ २११४ ॥ भाग्यवंत ह्याणे तया । शरण गेले पंढरिराया ॥ धू० ॥ तरले तरले हा
भरंवसा । नामधारकांचा ठसा ॥ १ ॥ भुक्तिमुक्तीचें तें स्थळ । भोळेभाविका निर्मळ ॥ २ ॥
गाइलें पुराणी । तुका ह्याने वेदवाणी ॥ ३ ॥

॥ २११५ ॥ जैसे चित्त जयावरी । तैसें जवळी तें तुरी ॥ धू० ॥ न लगे घ्याव परि-
हार । या कोरडें उत्तर । असे अर्थतर । साक्षभूत जवळी ॥ १ ॥ अवघें जाणें सूत्रधारी ।
कोण नाचे कोणें परी ॥ २ ॥ तुका ह्याने बुद्धी । ज्याची तेच तया सिद्धी ॥ ३ ॥

॥ २११६ ॥ नाही पाइतन भूपतीशीं दावा । धिग त्या कर्तव्या आगी लागो ॥ धू० ॥
मुंगियांच्या मुखा गजाचा आहार । न साहावे भार जाय जीवें ॥ १ ॥ तुका ह्याने आर्धी
करावा विचार । शूरपणें तीर मोकलावा ॥ २ ॥

॥ २११७ ॥ तिन्ही लोक ऋणें बांधिले ज्यानें । सर्वसिद्धि केणें तये घरीं ॥ धू० ॥
पंढरीचोहोदां घातला तुकान । मांडियेले वान आवडीचे ॥ १ ॥ आषाढी कार्तिकी
भरियेले हाट । इनाम हें पेंढ घेतां देतां ॥ २ ॥ मुक्ति कोणी तेथें हार्ती नेचे फुका । लुटि-
तील सुखा प्रेमाचिया ॥ ३ ॥ तुका ह्याने संतसज्जन भाग्याचें । अनंता जन्मीचे सांटे-
करी ॥ ४ ॥

॥ २११८ ॥ दुःखाचिये साटीं तेथें मिळे सुख । अनाथाची भूक दैन्य जाय ॥ धू० ॥
उदाचा राणा पंढरीस आहे । उभारोनि बाहे पालवितो ॥ १ ॥ जाणतियाहूनि नेणत्याचीं
गोडी । आळिगी आवडी करूनियां ॥ २ ॥ शीण घेऊनियां प्रेम देतो साटी । न विचारी
तुदी लभा कांहीं ॥ ३ ॥ तुका ह्याने असों अनाथ दुबळीं । आह्वांसी तो पाळी
बांडुरंग ॥ ४ ॥

॥ २११९ ॥ आपिक्र मात माइया नावडे जीवासी । काय करूं यासी पांडुरंगा ॥ धू० ॥

रे मरसी जातां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कां रे सकुमार जालासी । काय जांब देसी यमवृतां ॥ ४ ॥

॥ २१११ ॥ कथा हें भूषण जनामध्ये सार । तरले अपार बहुत येणें ॥ धृ० ॥ नीचिये कुळीचा उंचा वंध्य होय । हरीचे जो गाय गुणवाद ॥ १ ॥ देव त्याची मायां वंही पाय-धुळी । हीप जाला कुळीं वंशाचिये ॥ २ ॥ त्याची निंदा करी त्याची कुष्ठ वाणी । मुख संवदणी रजकाची ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नाही चोरीचा व्यापार । विडलाचें सार नाम ध्यावें ॥ ४ ॥

॥ २११२ ॥ टाळघोळ सुख नामाचा गजर । घोषें जयजयकार ब्रह्मानंदू ॥ धृ० ॥ गरुडटके विडी पताकांचे भार । आनंद अपार ब्रह्मादिकां ॥ १ ॥ आनंदें वैष्णव जाती लोटांगणी । एक एकाहुनी भद्रजाती ॥ २ ॥ तेंणें सुखें सुटे पाषाणा पाझर । नष्ट खळ नर शुद्ध होती ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे सोपे वैकुंठासी जाता । रामकृष्ण कथा हेचि वाटो ॥ ४ ॥

॥ २११३ ॥ देखोवेखीं करिती गुरू । नाही ठाडका विचारू ॥ धृ० ॥ वर्म तें न पडे ठायीं । पांडुरंगाविण कांहीं ॥ १ ॥ शिकों कळा शिकों येती । प्रेम नाही कोणा हातीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सार । भक्ति नेणती गव्हार ॥ ३ ॥

॥ २११४ ॥ भाग्यवंत ह्मणो तथां । शरण गेले पंढरियाया ॥ धृ० ॥ तरले तरले हा भरंवसा । नामधारकांचा ठसा ॥ १ ॥ भुक्तिमुक्तीचें तें स्थळ । भोळेभाविका निर्मळ ॥ २ ॥ गाइलें पुराणीं । तुका ह्मणे वेदवाणी ॥ ३ ॥

॥ २११५ ॥ जैसें चित्त जयावरी । तैसें जवळी तें दुरी ॥ धृ० ॥ न लगे व्यावा परिहार । या कोरडें उत्तर । असे अभ्यंतर । साक्षभूत जवळी ॥ १ ॥ अवघें जाणें सूत्रधारी । कोण नाचे कोणें परी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बुद्धी । ज्याची तेच तथा सिद्धी ॥ ३ ॥

॥ २११६ ॥ नाही पाइतन भूपतीशीं दावा । धिग त्या कर्तव्या आगी लागो ॥ धृ० ॥ मुंगियांच्या मुखा गजाचा आहार । न साहावे भार जाय जीवें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे आर्धी करावा विचार । शूरपणें तीर मोकलावा ॥ २ ॥

॥ २११७ ॥ तिन्ही लोक ऋणें बांधिले जयानें । सर्वसिद्धि केंणें तये घरीं ॥ धृ० ॥ पंढरीचोहोदां घातला तुकान । मांडियेले वान आवडीचे ॥ १ ॥ आपाढी कार्तिकी भरियेले हाट । इनाम हे पेंठ घेतां देतां ॥ २ ॥ मुक्ति कोणी तेंथें हातीं नेधे फुका । लुट्टील सुखा प्रेमाचिया ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे संतसज्जन भाग्याचें । अनंता जन्मींचे सांटे-करी ॥ ४ ॥

॥ २११८ ॥ दुःखाचिये साटीं तेंथें मिळे सुख । अनाथाची भूक दैन्य जाय ॥ धृ० ॥ उदाचा राणा पंढरीस आहे । उभारोनि बाहे पालवितो ॥ १ ॥ जाणतियाहूनि नेणत्याची गोडी । आळिमी आवडी करूनियां ॥ २ ॥ शीण धेऊनियां प्रेम देतो साटी । न विचारी नुटी लाभा कांहीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे असों अनाथ दुबळीं । आह्मांसी तो पाळी पांडुरंग ॥ ४ ॥

॥ २११९ ॥ आणिक मात माझ्या नावडे जीवासी । काय करूं यासी पांडुरंगा ॥ धृ० ॥

मुखा तेंचि गोड श्रवणां आवडी । चित्त माझे धोडी तुझे पायीं ॥ १ ॥ जये परीं नाही विडलाचें नाम । मज होती श्रम भाइकतां ॥ २ ॥ आणिकांचें मज ह्याणविसां लाज । वाटे हें सहज न बोलावें ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे मज तूंच आवडसी । सर्वभावेविसीं पांडुरंग ॥ ४ ॥

॥ २१२० ॥ कळेल हें तैसें गाईन मी तुज । जनासवें काज काय माझे ॥ धू० ॥ करीन मी स्तुति आपुले आवडी । जैसी माझ्या गोडी वाटे जीवा ॥ १ ॥ होऊनि निर्भर नाचेन मी छंदे । आपुल्या आनंदें करुनियां ॥ २ ॥ काय करू कळा शुक्ति या कुसरी । जाणिवेच्या परि सकळिका ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे माझे जयासवें काज । भोळां तो सहज पांडुरंग ॥ ४ ॥

॥ २१२१ ॥ तयासी नेणतीं बहु आवडती । होय जयां चित्तीं एक भाव ॥ धू० ॥ उपमस्तु धुर हे काय जाणती । प्रल्हासाच्या चित्तीं नारायण ॥ १ ॥ कोळी भिल्ल पशु श्वापदें अपारें । कृपेच्या सागरें तारियेलीं ॥ २ ॥ काय तीं गोपाळें चांगलीं शाहाणीं । तयां चक्रपाणीं जेवीं सवें ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे भोळा भाविक हा देव । आह्मी त्याचे पाव धरुनी ठेलों ॥ ४ ॥

॥ २१२२ ॥ न लगे पाहावें अबद्ध वांकडें । उच्चारवें कोडें नाम तुझे ॥ धू० ॥ नाही वेळ नाही पंडितांचा धांक । होत कां वाचक वेदवक्ते ॥ १ ॥ पुराणीही कोडें न मिळें पाहातां । तैशीं या अनंता ठेवूं नामें ॥ २ ॥ आपुलिया मना उपजे आनंद । तैसे करू छंद कथाकाळीं ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे आह्मी आनंदेंचि धालों । आनंदचि ल्यालों अळंकार ॥ ४ ॥

॥ २१२३ ॥ दैन्य दुःख आह्मां न येती जवळी । वहन हे होळी होती शोष ॥ धू० ॥ सर्व सुखें येती मानें लोटांगणीं । कोण यांसी आणी कृष्टीपुढें ॥ १ ॥ आमुची आवडी संतसमागम । आणिक त्या नाम विडोबाचें ॥ २ ॥ आमचें मागणें मागों त्याची सेवा । मोक्षाची निर्देवा कोणा चाड ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे पोटी सांडविला देव । न्यून तो हा भाव कोण आह्मां ॥ ४ ॥

॥ २१२४ ॥ काळतोडा सुना । भलतें चोरुनि करी जना ॥ धू० ॥ धिग त्याचें साधुपण । विटाळुनि वतें मन ॥ १ ॥ मंत्र ऐसे घोकी । वश व्हावें जेणें लोकीं ॥ २ ॥ तुका ह्याणे थीत । नागवला नव्हे हित ॥ ३ ॥

॥ २१२५ ॥ विडल मुक्तिदाता । नव्हे मरो हें बोलता ॥ धू० ॥ मज न साहावें कार्नी । विष उत्तर लागे मनीं ॥ १ ॥ हरिकथेतें धिक्कारी । शत्रु माझा तो वैरी ॥ २ ॥ सुनकाळतोडा । जो या देवा ह्याणे धोंडा ॥ ३ ॥ अहं ह्याणे ब्रह्म । नेणें भक्तीचें तें वर्म ॥ ४ ॥ तुका ह्याणे क्षण । नको तयाचें दर्षण ॥ ५ ॥

॥ २१२६ ॥ थमपुरी त्याणीं वसविली जाणा । उच्छेद भजना विधि केला ॥ धू० ॥ अवघड कोणी न करी सांगतां । सुलभ बहुतां गोड वाटे ॥ १ ॥ काय ते नेणतें होते मागें कपी । आधार लोकांसी मंथ केले ॥ २ ॥ ब्रह्म दारा कोणें स्थापियेलें धन ।

पिडाचें पाळण विषयभोग ॥ ३ ॥ तुका ह्याने सोर्ही ठायी हा फजित । पावे यमदूता-
जना हातीं ॥ ४ ॥

॥ २१२७ ॥ न कळतां कोणी मोडियेलें व्रत । तथा प्रायश्चित्त चाले कांहीं ॥ धृ० ॥
जाणतिया वज्रलेप जाले थोर । तथांस अघोर कुंभपाक ॥ १ ॥ आतां जरी कोणी
नाइके सांगतां । तथां शिकवितां तेंचि पाप ॥ २ ॥ काय करूं मज देवें बोलविलें । माझे
खोळंबलें काय होतें ॥ ३ ॥ तुका ह्याने जना पाहा विचारुनी । सुख वाटे मनीं तेंचि
करा ॥ ४ ॥

॥ २१२८ ॥ वाचे विडल नाही । तोचि प्रेतरूप पाहीं ॥ धृ० ॥ धिग त्याचें ज्याले-
पण । भार न साहे भेदिन ॥ १ ॥ न बैसे कीर्तनी । गुण नाइके जो कानीं ॥ २ ॥ जातां
कांटाळे देडळा । तोचि सुना मुखकाळा ॥ ३ ॥ हरिभक्तीविण । त्याचें जळो शहाणपण
॥ ४ ॥ तुका ह्याने तेंणें । वंशा आपियेलें उणें ॥ ५ ॥

॥ २१२९ ॥ तारिलीं बहुतें चुकवूनि घात । नाम हें अमृत स्वीकारितां ॥ धृ० ॥ नेणतां
सायास शुद्ध आचरण । यातीकुळहीन नामासाठीं ॥ १ ॥ जन्म नांव धरी भक्तीच्या
पाळणा । आकार कारणा याच साठीं ॥ २ ॥ असुरीं राटली पाप होतां फार । मग
फेडी भार पृथिवीचा ॥ ३ ॥ तुका ह्याने देव भक्तपण सार । कवतुकवेव्हार तथा-
साठीं ॥ ४ ॥

॥ २१३० ॥ याचिया आधारें राहिलों निश्चित । ठेवूनियां चित्त पायीं सुखें ॥ धृ० ॥
माझे सुखःसुख जाणे हित फार । घातलासे भार पांडुरंगा ॥ १ ॥ ऋषिचीं पोसणीं
ठायींचीं अखिलीं । ह्याणऊनि लागली यास चिंता ॥ २ ॥ मन राखे हातीं धेऊनियां
काठी । इंद्रियें तापटीं फांकीं नेरी ॥ ३ ॥ तुका ह्याने यासी अवघड नाही । शरणागता
कांहीं रक्षावया ॥ ४ ॥

॥ २१३१ ॥ उभाउभी फळ । अंगी मंत्राचे या बळ ॥ धृ० ॥ ह्याणा विडल विडल ।
गोड आणि स्वल्प बोल ॥ १ ॥ कळिकाळाची बाधा । नव्हे उच्चारितां सदा ॥ २ ॥ तुका
ह्याने रोग । वारे भवाऐसा भोग ॥ ३ ॥

॥ २१३२ ॥ जैसा अधिकार । तैसे बोलावें उत्तर ॥ धृ० ॥ काय वाउगी घसघस ।
आह्मी विठोबाचे दास ॥ १ ॥ आह्मी जाणों एका देवा । जैसी तैसी करूं सेवा ॥ २ ॥
तुका ह्याने भावें । माझे पुढें पडेल ठावें ॥ ३ ॥

॥ २१३३ ॥ न वजतां भरा । आह्मी कोणाच्या सातारा ॥ धृ० ॥ कां हे छळूं येती
लोक । राट बळेंचि कंठक ॥ १ ॥ नाही आह्मी खात । कांहीं कोणाचें लागत ॥ २ ॥
कळे तैसी सेवा । तुका ह्याने करूं देवा ॥ ३ ॥

॥ २१३४ ॥ मोहरोनी चित्ता । आणूं हळूचि वरि हिता ॥ धृ० ॥ तों हे पडती
आघात । खोडी काढिती पंडित ॥ १ ॥ संवसारा भेणें । कांहीं उसंती तों पेणें ॥ २ ॥
सुखाच्या भावें । तुका ह्याने जवळी यावें ॥ ३ ॥

॥ २१३५ ॥ काय जाणों वेद । आह्मी आगमाचे भेद ॥ धृ० ॥ एक रूप तुझे मनी ।

बहूनि राहिलों चितनी ॥ १ ॥ कोठें अधिकार । नाही रानट विचार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
बीना । नुपेक्षावें नारायणा ॥ ३ ॥

॥ २१३६ ॥ धर्माचें पाळण । करणें पाषांड खंडण ॥ धृ० ॥ हेंचि आह्मां करणें काम ।
बीज वाढवावें नाम ॥ १ ॥ तीक्ष्ण उत्तरे । हातीं घेऊनि बाण फिरें ॥ २ ॥ नाही भीड
भार । तुका ह्मणे साना थोर ॥ ३ ॥

॥ २१३७ ॥ निवडावे खडे । तरी वळण बोजें घडे ॥ धृ० ॥ नाही तरि नासोनि
जाय । कारण आळस उरें हाय ॥ १ ॥ निवडावें तन । सेतीं करावें राखण ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे नीत । न विचारितां नव्हे हित ॥ ३ ॥

॥ २१३८ ॥ तुर्जनाचा मान । सुखें कारावा खंडण ॥ धृ० ॥ लात हाणोनियां वारी ।
गुंडा वाट शुद्ध करी ॥ १ ॥ बहुतां पीडी खळ । त्याचा धरावा विटाळ ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे नखें । काढूनि टाकिजेती सुखें ॥ ३ ॥

॥ २१३९ ॥ नका धरूं कोणी । राग वचनाचा मनी ॥ धृ० ॥ येथें बहुतांचें हित ।
शुद्ध करोनि राखा चित्त ॥ १ ॥ नाही केली निदा । आंढी बुधिलेंसे भेरा ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे मज । येणें विण काय काज ॥ ३ ॥

॥ २१४० ॥ कांहीं जडभारी । पडतां ते भवसरी ॥ धृ० ॥ तुज भाडवावे पाय ।
आह्मी मोकळूनि धाय ॥ १ ॥ तान पीडी भूक । शीत उष्ण वाटे दुःख ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
लाड । तेथें पुरे माझे कोड ॥ ३ ॥

॥ २१४१ ॥ होऊनि कृपाळ । भार घेतला सकळ ॥ धृ० ॥ तूंचि चालविसी माझे ।
भार सकळही ओझे ॥ १ ॥ देह तुझ्या पार्यां । ठेवूनि झालों उतराई ॥ २ ॥ कायावाचा-
मनें । तुका ह्मणे तुजें नेणें ॥ ३ ॥

॥ २१४२ ॥ आतां होईं माझे तुझीचा जनिता । भवरावें चित्ता पांडुरंगा ॥ धृ० ॥
येथूनियां कोठें न वजें बाहेरी । ऐसें मज धरीं सत्ताबळें ॥ १ ॥ अनावर गुण बहुतां
आर्तांचे । न बोलावें वाचे ऐसें करीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हित कोणिये जातीचें । तुज ठावें
साचें मायबापा ॥ ३ ॥

॥ २१४३ ॥ नित्य या मनासी करितां विचार । तों हें अनावर विषयलोभी ॥ धृ० ॥
आतां मज राखें आपुलिया बळें । न देखें हें जाळें उगवतां ॥ १ ॥ सांपडलो गळीं नाही
त्याची सत्ता । उगळीं माशुता घेतला तो ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मी तों अज्ञानचि आहे ।
परि तुझी पाहें वास देवा ॥ ३ ॥

॥ २१४४ ॥ तुज्जाचे हातीं सांपडलें धन । करितां जतन नये त्यासी ॥ धृ० ॥ तैसीं
परि मज झाली नारायणा । योगक्षेम जाणां तुझी आतां ॥ १ ॥ खातां लितां नये मिर-
वितां वरी । राजा वंड करी जनराग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मग तळमळ उरें । देखिलें तें
झुरे पाहावया ॥ ३ ॥

॥ २१४५ ॥ मागें जैसा होता माझे अंगीं भाव । तैसा एक ठाव नाही आतां ॥ धृ० ॥
ऐसें गोही माझे मन मजपार्शी । तुटी मुदलेंसी विसे पुढे ॥ १ ॥ पुढिलांचे मना आणि

गुणदोष । पूज्य आपणांस करावया ॥ २ ॥ तुका ह्याने जाली कोंबड्याची परी । पुढें
चि उकरीं लाभ नेणें ॥ ३ ॥

॥ २१४६ ॥ किती तुजपार्शी देऊं परिहार । जाणसी अंतर पांडुरंगा ॥ धू० ॥ आतां
माझे माझे हातीं देईं दित । करीं माझे चित्त समाधान ॥ १ ॥ राग आला तरी कापू नये
मान । बाळ मायेविण कोण बुजे ॥ २ ॥ तुका ह्याने ऐसा होइल लौकिक । माने बाळ
भीक समर्थाचें ॥ ३ ॥

॥ २१४७ ॥ लाज वाटे पुढें तोंड दाखवितां । परि जाऊं आतां कोणापार्शी ॥ धू० ॥
चुकलिया काम मागतो मुशारा । लाज फजितखोरा नाही मज ॥ १ ॥ पाय सोडूनियां
फिरतो बासर । स्वामिसेवे चोर होऊनियां ॥ २ ॥ तुका ह्याने मज पाहिजे हंडिलें । पुढें हें
घडलें न पाहिजे ॥ ३ ॥

॥ २१४८ ॥ पुढिलिया सुखें निंब देतां भले । बहुत वारलें होय दुःख ॥ धू० ॥ हें तों
बर्म असे माडलीचे हातीं । हाणी मारी प्रीति हितासाठी ॥ १ ॥ खेळतां विसरे भूक तान
घर । धरूनियां कर आणी बळें ॥ २ ॥ तुका ह्याने पाळी तोंडीचिया घासें । उदार
सर्वस्वें सर्वकाळ ॥ ३ ॥

॥ २१४९ ॥ आतां गुण दोष काय विचारिसी । मी तों आहे रासी पातकांची
॥ धू० ॥ पतितपावनासवें समागम । अपुलाला धर्म चालवीजे ॥ १ ॥ घनघावें भेटी लोखं-
डपरिसा । तरी अनारिसा न पालटे ॥ २ ॥ तुका ह्याने माती कोण पुसे फुका । कस्तु-
रीच्या तुका समागमें ॥ ३ ॥

॥ २१५० ॥ कृपावंता बुजे नाही तुझां पोटी । लाडें बोलें गोठी सुख मातें ॥ धू० ॥
घेऊनि आतुके लागसील पाठी । लाविशील ओंठीं ब्रह्मरस ॥ १ ॥ आपुलिये पांख घालिशी
पाखर । उदार मजवर कृपाळू तूं ॥ २ ॥ तुका ह्याने आह्मांकारणें गोविंदा । वाग-
विशी गदा सुदर्शन ॥ ३ ॥

॥ २१५१ ॥ पाळिलों पोसिलों जन्मजन्मांतरी । वागविलों करी धरोनियां ॥ धू० ॥
आतां काय माझा घडेल अन्हेर । मागें बहु दूर वागविलें ॥ १ ॥ नेदी वारा अंगीं लागों
आघाताचा । घेतलां ठायींचा भार माथां ॥ २ ॥ तुका ह्याने बोल करितों आवडी ।
अविद तेचि गोडी अंतरीची ॥ ३ ॥

॥ २१५२ ॥ पांडुरंगा कांहीं आइकावी मात । न करावें मुक्त आतां मज ॥ धू० ॥
जन्मांतरे मज ऐसी देई देवा । जेणें चरणसेवा घडे तुझी ॥ १ ॥ वाखाणीन कीर्ति आपु-
लिया मुखें । नाचेंन मी सुखें तुजपुढें ॥ २ ॥ करुनि कामारी दास रीनाहनी । आपुला
अंगणी ठावे मज ॥ ३ ॥ तुका ह्याने आह्मी मृत्युलोकां भले । तुझेचि अंकिले
पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ २१५३ ॥ माझे अंतरीचें तोचि जाणें एक । वैकुण्ठनायक पांडुरंग ॥ धू० ॥
जीव भाव त्याचे ठेवियेला पायी । मज चिंता नाही कवणेविशी ॥ १ ॥ सुखसमारभें
संतसमागमें । गाऊं याचे नाम विठोबाचें ॥ २ ॥ गातां पुण्य होय आइकतां लाभ ।

- १५८ ॥ तुका ह्यणे जीव तयासी विकिन्ना । आग्निह विडलविण १ ॥
- १५९ ॥ कथा मुख हरी कथा मुक्त करी । कथा वाचि वी विरवाची ॥ १ ॥ धू० ॥ प नासी उद्धरिले दोषी । समाधि कयेसी मूढजना ॥ २ ॥ कथा वप ध्यान कथा । अमृत हे पान हरिकथा ॥ ३ ॥ कथा मंत्र जप कथा ही वाप । कथा काळी ठिकाळासी ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे कथा देवाचेही ध्यान । मंत्रांचे हागीन उभा ४ ॥
- १६० ॥ काय ऐसा सांगा । धर्म मज पांडुरंगा ॥ १ ॥ धू० ॥ तुका ह्यणे पात्रे तुसा । वे हा फांसा ॥ २ ॥ करी कृपादान । तैसे बोनवी वचन ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे देवा । ह्य वसवा ॥ ३ ॥
- १६१ ॥ भला ह्यणे जन । परि नाही समाधान ॥ १ ॥ धू० ॥ काळे काळी वित्त । विते हित ॥ २ ॥ कृपेचा आधार । नाही ईन जाण वार ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे अंतराय कोण्या पापे ॥ ३ ॥
- १६२ ॥ शिकविले बोल । बोलें तैसी नाही ओन ॥ १ ॥ धू० ॥ आता देवा संस्हे वायां गेलों यासी कांहीं ॥ २ ॥ एकाताचा वास । नाही मंगलचा नास ॥ ३ ॥ ही स्थिर । तुका ह्यणे शब्दा धीर ॥ ३ ॥
- १६३ ॥ उचिताचा दाता । कृपावंता नूं अवंता ॥ १ ॥ धू० ॥ कांरे न घलिती तुझे उधारितां नांव ॥ २ ॥ काय बळयुक्ती । नाही तुझे अंगी शक्ती ॥ ३ ॥ तुं विश्वंभर । ओस माझे कां अंतर ॥ ३ ॥
- १६४ ॥ बाहावलों पुरी । आतां उचित तें करी ॥ १ ॥ धू० ॥ कांरे हांक नारायणा । मकावी करुणा ॥ २ ॥ आतां ओडी काळ । तुझे हीज झाले वड ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे जोडी । जीवा मातेचिया ओडी ॥ ३ ॥
- १६५ ॥ आतां चेईं माझे । मार सकळही ओझे ॥ १ ॥ धू० ॥ काय करिती होई आलों पोटासी व्हाड ॥ २ ॥ तूंचि डोळे वाती । होई मजक हांगाती ॥ ३ ॥ तुंणे कांहीं । विचाराया चाड नाही ॥ ३ ॥
- १६६ ॥ असोत हे बोल । अवचें तूंचि भांडवल ॥ १ ॥ धू० ॥ माया मायबाप देवा । सोयरा केशवा ॥ २ ॥ गाळियेले भेद । सारियेने वासावा ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे आतां न पडे उपाधी ॥ ३ ॥
- १६७ ॥ करीन कोल्हाळ । आतांचि सर्वकाळ ॥ १ ॥ धू० ॥ आतां ये वो माझे वेईं भातुकें विटाई ॥ २ ॥ उपायासी नाम । दिने वाचें तुजे लेन ॥ ३ ॥ बीज फळ । हेचि तुका ह्यणे मूळ ॥ ३ ॥
- १६८ ॥ धनासींच धन । करी आपण जतन ॥ १ ॥ धू० ॥ तुज बाळवितो जोडी । खरी जोडी ॥ २ ॥ जेविल्याचें खरें । वरी उमरे डेकरे ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे धाय । जेडे डरे हाथ ॥ ३ ॥

सुणहोय । पूज्य आपणांस करावया ॥ २ ॥ तुका ह्याने जाली कोंबडपाची परी । पुढें
चि उकरी लाभ नेणें ॥ ३ ॥

॥ २१४६ ॥ किती तुजपाचीं देऊं परिहार । जाणसी अंतर पांडुरंगा ॥ धृ० ॥ आतां
माझे माझे हातीं देईं हित । करीं माझे चित्त समाधान ॥ १ ॥ राग आला तरी कापूं मयें
मान । बाळ मायेविण कोण पुजें ॥ २ ॥ तुका ह्याने ऐसा होइल लौकिक । मागे बाळ
भीक समयांचें ॥ ३ ॥

॥ २१४७ ॥ लाज वाटे पुढें तोंड साखवितां । परि जाऊं आतां कोणापाशीं ॥ धृ० ॥
सुकलिया काम मागतों मुझारा । लाज फजितखोरा नाही मज ॥ १ ॥ पाय सोडूनियां
फिरतो बासर । स्वामिसेवे चोर होऊनियां ॥ २ ॥ तुका ह्याने मज पाहिजे शंडिलें । पुढें हें
घडलें न प्राहिजे ॥ ३ ॥

॥ २१४८ ॥ पुढिलिया सुखें निंब देतां भले । बहुत वारलें होय दुःख ॥ धृ० ॥ हें तों
वर्म असे माडलीचे हातीं । ह्यानी मारी प्रीति हितासाठीं ॥ १ ॥ खेळतां विसरे मूक तान
घर । धरूनियां कर आणी बळें ॥ २ ॥ तुका ह्याने पाळी तोंडींचिया घासें । उदार
सर्वस्वें सर्वकाळ ॥ ३ ॥

॥ २१४९ ॥ आतां गुण शेष काय विचारिसी । मी तों आहे रासी पातकांची
॥ धृ० ॥ पतितपावनासर्वें समागम । अपुलाला धर्म चालवीजे ॥ १ ॥ घनघाचें भेटी लोखं-
डपरिसा । तरी अनारिसा न पालटे ॥ २ ॥ तुका ह्याने माती कोण पुसे फुका । कस्तु-
रीच्या तुका समागमें ॥ ३ ॥

॥ २१५० ॥ कृपावंता कुजें नाही तुझां पोटी । लाडें बोलें गोडी सुख मातें ॥ धृ० ॥
वेढनि भातुकें लागसील पाठी । लाविसील ओठीं ब्रह्मरस ॥ १ ॥ आपुलिये पांख घालिसीं
पाखर । उदार मजवर कृपाळू तूं ॥ २ ॥ तुका ह्याने आह्वांकारणें गोविंदा । वाग-
विसी गरा सुदर्शन ॥ ३ ॥

॥ २१५१ ॥ पाळिलों पोसिलों जन्मजन्मांतरीं । वागविलों करी धरोनियां ॥ धृ० ॥
आतां काय माझा घडेल अखेर । मागें बहु दूर वागविलें ॥ १ ॥ नेही वारा अंगीं लागों
आघाताचा । वेतलां ठायींचा भार मायां ॥ २ ॥ तुका ह्याने बोल करितों आकडी ।
अविट तेचि गोडी अंतरीची ॥ ३ ॥

॥ २१५२ ॥ पांडुरंगा कांहीं आइकावी मात । न करावें मुक्त आतां मज ॥ धृ० ॥
जन्मांतरें मज ऐसी देईं देवा । जेणें चरणसेवा घडे तुझी ॥ १ ॥ वाखाणीन कीर्ति आपु-
लिया मुखें । नाचेंन मी सुखें तुजपुढें ॥ २ ॥ करुनि कामारी रास रीनाहुनी । आपुला
अंगणीं ठावें मज ॥ ३ ॥ तुका ह्याने आह्मी मृत्युलोकीं भले । तुझिचि अंकिले
पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ २१५३ ॥ माझे अंतरीचें तोचि जाणें एक । वैकुंठनायक पांडुरंग ॥ धृ० ॥
जीव भाव त्याचे ठेवियेल पाशीं । मज चित्ता नाही कवणेशिशीं ॥ १ ॥ सुखसमरभें
संतसमागमें । गाऊं याचे नाम विठोबाचें ॥ २ ॥ गातां पुण्य होय आइकतां लाभ ।

गुणदोष । पूज्य आपणांस करावया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाली कोंबड्याची परी । पुढें
चि उकरी लाभ नेणें ॥ ३ ॥

॥ २१४६ ॥ किती तुजपार्शी वेळं परिहार । जाणसी अंतर पांडुरंगा ॥ धू० ॥ आतां
माझें माझें हातीं वेंई हित । करीं माझें चित्त समाधान ॥ १ ॥ राग आला तरी कापूं मकें
मान । बाळ मायेविण कोण तुजें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसा होइल लौकिक । मागे बाळ
भीक समर्थाचें ॥ ३ ॥

॥ २१४७ ॥ लाज वाटे पुढें तोंड दाखवितां । परि जाऊं आतां कोणापार्शी ॥ धू० ॥
सुकलिया काम मागतो मुशारा । लाज फजितखोरा नाही मज ॥ १ ॥ पाय सोडूनियां
फिरतो बासर । स्वामिसेवे खोर होऊनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज पाहिजे वंडिलें । पुढें हें
घडलें न प्राहिजे ॥ ३ ॥

॥ २१४८ ॥ पुढिलिया सुखें निंब देतां भले । बहुत वारले होय दुःख ॥ धू० ॥ हें तों
वर्म असे माउलीचे हातीं । हाणी मारी प्रीति हितासाठीं ॥ १ ॥ खेळतां विसरे भूक तान
घर । धरूनियां कर आणी बळें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पाळी तोंडीचिया घासें । उदार
सर्वसवें सर्वकाळ ॥ ३ ॥

॥ २१४९ ॥ आतां गुण दोष काय विचारिसी । मी तों आहे रांसी पातकांची
॥ धू० ॥ पतितपावनासवें समागम । अपुलाला धर्म चालवीजे ॥ १ ॥ घनघाये भेटी लोखं-
डपरिसा । तरी अनारिसा न पालटे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माती कोण पुसे फुका । कस्तु-
रीच्या तुका समागमें ॥ ३ ॥

॥ २१५० ॥ कृपावंता तुजें नाही तुझां पोटी । लाडें बोलें गोठी सुख मातें ॥ धू० ॥
घेऊनि भातुकें लागसील पाठी । लाविशील ओंठीं ब्रह्मरस ॥ १ ॥ आपुलिये पांख घालिसीं
पाखर । उदार मजवर कृपाळू तूं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मांकारणें गोविदा । वाग-
विसी गदा सुदर्शन ॥ ३ ॥

॥ २१५१ ॥ पाळिलो पोसिलो जन्मजन्मांतरीं । वागविलो करी धरोनियां ॥ धू० ॥
आतां काय माझा घडेल अन्हेर । मागें बहु दूर वागविलें ॥ १ ॥ नेही वारा अंगीं लागों
आघाताचा । धेतलां ठायींचा भार माथां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बोल करितों आवडी ।
अविट तेचि गोडी अंतरीची ॥ ३ ॥

॥ २१५२ ॥ पांडुरंगा कांहीं आइकावी मात । न करावें मुक्त आतां मज ॥ धू० ॥
जन्मांतरे मज ऐसी वेंई देवा । जेणें चरणसेवा घडे तुझी ॥ १ ॥ वाखाणीन कीर्ति आपु-
लिया मुखें । नाचेल मी सुखें तुजपुढें ॥ २ ॥ करुनि कामारी दास दीनाहनी । आपुला
अंगणी ठावे मज ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आह्मी मृत्युलोकां भले । तुझेचि अंकिले
पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ २१५३ ॥ माझे अंतरीचें तोचि जाणें एक । वैकुंठनायक पांडुरंग ॥ धू० ॥
जीव भाव त्याचे ठेवियेला पायीं । मज चिंता नाही कवणेविशीं ॥ १ ॥ सुखसमार्भें
संतसमागमें । गाऊं वाचें नाम विठोबाचें ॥ २ ॥ गातां पुण्य होय आइकतां लाभ ।

संसारबंद तुटतील ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जीव तयासी विकिला । भाणिक विड्ढलाविण जेणे ॥ ४ ॥

॥ २१५४ ॥ कथा दुःख हरी कथा मुक्त करी । कथा याचि बरी विडोबाची ॥ धृ० ॥ कथा प्राप नासी उद्धरिले दोषी । समाधि कथेसी मूढजना ॥ १ ॥ कथा तप ध्याव कथा अनुष्ठान । अमृत हे पान हरिकथा ॥ २ ॥ कथा मंत्रजप कथा हरी ताप । कथकाळी कांप कळिकाळासी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कथा देवाचेही ध्यान । समाधि लागोन उभ तथे ॥ ४ ॥

॥ २१५५ ॥ काय ऐसा सांगा । धर्म मज पांडुरंगा ॥ धृ० ॥ तुझे पायीं पावें ऐसा । जेणे उगवे हा फांसा ॥ १ ॥ करीं कृपादान । तैसें बोलवीं वचन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । माझे हृदय वसवा ॥ ३ ॥

॥ २१५६ ॥ भला ह्मणे जन । परि नाही समाधान ॥ धृ० ॥ माझे तळमळी चित्त । अंतरले विसे हित ॥ १ ॥ कृपेचा आधार । नाहीं रंभ जाला भार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कृपे । अंतराय कोण्या पापें ॥ ३ ॥

॥ २१५७ ॥ शिकविले बोल । बोलें तैसी नाही ओल ॥ धृ० ॥ आतां देवा संदेह नाही । वांयां गेलों यासी कांहीं ॥ १ ॥ एकांताचा वास । नाही संकल्पाचा नास ॥ २ ॥ बुद्धि नाही स्थिर । तुका ह्मणे शब्दा धीर ॥ ३ ॥

॥ २१५८ ॥ उचिताचा साता । कृपावंता तूं अवंता ॥ धृ० ॥ कां रे न घलिंसी थांव । तुझे उचारितां नांव ॥ १ ॥ काय बळ्युन्ती । नाही तुझे अंगीं शक्ती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तूं विश्वंभर । ओस माझे कां अंतर ॥ ३ ॥

॥ २१५९ ॥ वाहावतो पुरीं । आतां उचित तें करीं ॥ धृ० ॥ माझी शक्ति नारायणा । कीव भाकावी करुणा ॥ १ ॥ आर्हा ओढी काळ । तुझे क्षीण झाले बळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गोडी । जीवा मातेचिया ओढी ॥ ३ ॥

॥ २१६० ॥ आतां घेईं माझे । भार सकळही ओझे ॥ धृ० ॥ काय करिंसी होई चाड । आलों पोटासी रगड ॥ १ ॥ तूंचि डोळे वाती । होईं क्षीपक सांगातीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांहीं । विचाराया चाड नाही ॥ ३ ॥

॥ २१६१ ॥ असोत हे बोल । अवघें तूंचि भांडवल ॥ धृ० ॥ माझा मायबाप देवा । संज्जन सोयरा केशवा ॥ १ ॥ गाळियेले भेद । सारियेले वासाव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मधीं । आतां न पडे उपाधी ॥ ३ ॥

॥ २१६२ ॥ करीन कोल्हाळ । आतांचि सर्वकाळ ॥ धृ० ॥ आतां ये वो माझे आई । देईं भानुके विटाई ॥ १ ॥ उपायासी नाम । दिलें याचें पुढें क्षेम ॥ २ ॥ शीज आणि फळ । हेचि तुका ह्मणे मूळ ॥ ३ ॥

॥ २१६३ ॥ धनासींच धन । करी आपण जतन ॥ धृ० ॥ तुज आळवितो गोडी । पांडुरंगा खरी जोडी ॥ १ ॥ जेविल्याचें खरें । बरी उमटें ठेकरें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धाय । तथे क्रीडें उरि हाय ॥ ३ ॥

॥ २१६४ ॥ अनुभवा आले। माझे चित्तीचें क्षरले ॥ धृ० ॥ असे जवळी अंतरे ।
फिरे आवडीच्या फेरे ॥ १ ॥ खादलेचि वाटे। खावें भेटलेचि भेटे ॥ २ ॥ तुका झणे
उभें। आढी राखिलेले लोभें ॥ ३ ॥

॥ २१६५ ॥ पोटी शूळ अंगी उटी चंदनाची। आवडी सुखाची कोण तया ॥ धृ० ॥
तैसें मज कांगा केले पडरिराया। लौकिक हा वायां वाढविला ॥ १ ॥ ज्वरिलिया पुढे
वाढिली मिष्टानें। काय चवी तेणें घ्यावी त्यांची ॥ २ ॥ तुका झणे मडे शृंगारिले वरी ।
तेचि जाली परि मज देवा ॥ ३ ॥

॥ २१६६ ॥ बेगडाचा रंग राहे कोण काळ। अंगें हें पितळ न देखतां ॥ धृ० ॥
माझे चित्त मज जवळीच गोही। तुझी मज नाही भेटी ऐसें ॥ १ ॥ दासीसुतां नाहीं
पित्तियाचा टाव। अवघेचि वाव सोंग त्याचें ॥ २ ॥ तुका झणे माझी केली विटंबना ।
अनुभवं जना येईल कळों ॥ ३ ॥

॥ २१६७ ॥ मजपुढे नाही आणिक बोलता। ऐसें कांहीं चित्ता वाटतसें ॥ धृ० ॥
याचा कांहीं तुझी देखावा परिहार। सर्वज्ञ उदार पांडुरंगा ॥ १ ॥ कामक्रोधें नाही सांडिले
आसन। राहिले वसोन देहामध्ये ॥ २ ॥ तुका झणे आतां जालों उतराई। कळों यावें
पार्यां निरोपिलें ॥ ३ ॥

॥ २१६८ ॥ सावित्रीचें विटंबण। रांडपण करीतसे ॥ धृ० ॥ काय जाळावें तें नांव ।
अवघें नाव असे तें ॥ १ ॥ कुबेर नांव मोळी वाहे। कैसी पाहे फजिती ॥ २ ॥ तुका
झणे टुणगुण देखें। उगी मुखें फुदतां ॥ ३ ॥

॥ २१६९ ॥ न गमेसी जाली दिवसरजनी। राहिलों लाजोनी नो बोलावें ॥ धृ० ॥
रुचिविण काय शब्द वाच्या माप। अनावरें कोप येत असे ॥ १ ॥ आपुलिया रडे आपु-
लेचि मन। दाटे समाधान पावतसें ॥ २ ॥ तुका झणे तुझी असा जी जाणते। काय
करूं रिते वाहावाद ॥ ३ ॥

॥ २१७० ॥ मेल्यावरि मोक्ष संसारसंबंध। आरालिया बद्ध ठेवा आह्वां ॥ धृ० ॥
वागवीत संदेहे राहों कोठवरी। मग काय थोरी सेवकाची ॥ १ ॥ गाणें गीत आह्वां
नाचणें आनंदें। प्रेम कोठें भेदें अंगा येतें ॥ २ ॥ तुका झणे किती सांगावे वृष्टांत ।
नसतां तूं अनंत सानुकूल ॥ ३ ॥

॥ २१७१ ॥ एकाएकी आतां असावेंसें वाटे। तरिच हे खोटे चाळे केले ॥ धृ० ॥ वाज-
वुनि तोंड घातलों बाहेरी। कुल्प करुनी दारीं माजी वसा ॥ १ ॥ उजेडाचा केल
दादोन अंधार। सवें हुद्देदार चेष्टाविला ॥ २ ॥ तुका झणे भय होतें तोचि वरी। होती
कांहीं उरी स्वामिसेवा ॥ ३ ॥

॥ २१७२ ॥ काय नव्हेसी तूं एक। देखों कासया पृथक ॥ धृ० ॥ मुंग्या कैचें मुंगळे ।
नटनाच्य तुझे चाळे ॥ १ ॥ जाली तरी मर्यादा। किवा त्रासावें गोविसा ॥ २ ॥ तुका
झणे साचा। कोटें जासी हृदयांचा ॥ ३ ॥

॥ २१७३ ॥ कां जी वाढविलें। न लगतां हें उगलें ॥ धृ० ॥ आतां मानितां काटाळा ।

तुकारामाचे अभंग.

- ॥ २१६४ ॥ अनुभवा आले। माझे चित्तीचें क्षरले ॥ धू० ॥ असे जवळी अंतरे ।
रे आवडीच्या फरे ॥ १ ॥ खादलेचि वाटे। खावें भेटलेचि भेटे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
॥ आह्मी राखिलेले लोभे ॥ ३ ॥
- ॥ २१६५ ॥ पोटी शूळ अंगी उदी चंदनाची। आवडी सुखाची कोण तथा ॥ धू० ॥
॥ मज कांगा केले पढरिया। लौकिक हा वायां वाढविला ॥ १ ॥ उवरिलिया पुढे
॥ दिली मिष्टाने। काय चवी तेणे घ्यावी त्यांची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मडे शृंगारिले वरी ।
॥ जे जाली परि मज देवा ॥ ३ ॥
- ॥ २१६६ ॥ बेगडाचा रंग राहे कोण काळ। अंगे हें पितळ न देखतां ॥ धू० ॥
॥ ह्ये चित्त मज जवळीच गोही। तुझी मज नाही भेटी ऐसे ॥ १ ॥ दासीसुतां नाही
॥ तियाचा टाव। अवघेचि वाव सोंग त्याचे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझी केली विटंबना ।
॥ तुभवे जना येईल कळो ॥ ३ ॥
- ॥ २१६७ ॥ मजपुढे नाही आणिक बोलता। ऐसे कांही चित्ता वाटतसे ॥ धू० ॥
॥ चा कांही तुझी देखावा परिहार। सर्वज्ञ उदार पांडुरंगा ॥ १ ॥ कामक्रोधे नाही सांडिले
॥ तसन। राहिले वसोन देहामध्ये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां जालो उतराई। कळो यावे
॥ यी निरोपिले ॥ ३ ॥
- ॥ २१६८ ॥ सावित्रीचे विटंबण। रांडपण करीतसे ॥ धू० ॥ काय जाळवे तें नांव ।
॥ वघे नांव असे तें ॥ १ ॥ कुबेर नांव मोळी वाहे। कैसी पाहे फजिती ॥ २ ॥ तुका
॥ णे हुणगुण देखे। उगी मुखे फुदतां ॥ ३ ॥
- ॥ २१६९ ॥ न गमेली जाली दिवसरजनी। राहिलो लाजोनी नो बोलावे ॥ धू० ॥
॥ चिविण काय शब्द वाच्या माप। अनादरे कोप येत असे ॥ १ ॥ आपुलिया रडे आपु-
॥ चि मन। दाटे समाधान पावतसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझी असा जी जाणते। काय
॥ रुं रिते वादावाद ॥ ३ ॥
- ॥ २१७० ॥ मेल्यावरि मोक्ष संसारसंबंध। आरालिया बद्ध देवा आह्मां ॥ धू० ॥
॥ गवीत संदेह राहो कोठवरी। मग काय थोरी सेवकाची ॥ १ ॥ गाणे गीत आह्मां
॥ षणें आनंदे। प्रेम कोठे भेदे अंगा येते ॥ २ ॥ तुका ह्मणे किती सांगावे दृष्टांत ।
॥ सतां तूं अनंत सानुकूल ॥ ३ ॥
- ॥ २१७१ ॥ एकाएकी आतां असावेसे वाटे। तरिच हे खोटे चाळे केले ॥ धू० ॥ वाज-
॥ नि तोंड घातलो बाहेरी। कुल्प करुनी दारी माजी वसा ॥ १ ॥ उजेडाचा केल
॥ दोनि अंधार। सवे हुंदेदार चेष्टाविला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भय होतें तोचि वरी। होती
॥ ही उरी स्वामिसेवा ॥ ३ ॥
- ॥ २१७२ ॥ काय नव्हेसी तूं एक। देखो कासया पृथक ॥ धू० ॥ मुंग्या कैचे मुंगळे ।
॥ दनाथ्य तुझे चाळे ॥ १ ॥ जाली तरी मर्यादा। किवा त्रासावे गोविदा ॥ २ ॥ तुका
॥ णे साच्या। कोठे जासी हर्ष्याचा ॥ ३ ॥
- ॥ २१७३ ॥ कां जी वाढविले। न लगतां हें उगले ॥ धू० ॥ आतां मानितां काटाळा ।

भोंवतीं मिळालिया बाळा ॥ १ ॥ लावूनियां सवे । पळतां विसाल बरवे ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे बापा । येतां न कळचि रूपा ॥ ३ ॥

॥ २१७४ ॥ क्षुधेलिया अन्न । द्यावें पात्र न विचारुन ॥ धू० ॥ धर्म आहे वर्मा
अंर्गी । कळलें पाहिजे प्रसंर्गी ॥ १ ॥ द्रव्य आणि कन्या । येथें कुळ कर्म सोधण्या ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पुण्य गांठी । तरिच उचितासी भेटी ॥ ३ ॥

॥ २१७५ ॥ वेचावें तें जीवें । पूजा घडे ऐशा नावें ॥ धू० ॥ बिगारीची ते बिगारी ।
साक्षी अंतराचा हरी ॥ १ ॥ फळ बीजाऐसें । कार्यकारणासरिसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
मान । लवणासारिखें लवण ॥ ३ ॥

॥ २१७६ ॥ मज नाही धीर । तुह्मी न करा अंगिकार ॥ धू० ॥ ऐसें पडिलें विषम ।
बळी देवाहूनि कर्म ॥ १ ॥ चालो नेणे वाट । केल्या न पवे बोभाट ॥ २ ॥ वेचो नेणे
जीवें । तुका उदास धरिला देवें ॥ ३ ॥

॥ २१७७ ॥ तळमळी चित्त दर्शनाची आशा । बहु जगदीशा करुणा केली ॥ धू० ॥
वचर्नाच संत पावले स्वरूप । माझे नेरी पाप योगा येऊ ॥ १ ॥ वेठीऐसा करीं भक्ति-
वेवसाव । न पवेचि जीव समाधान ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कई देसील विसांवा । पांडुरंगे
धांवा घेतें मन ॥ ३ ॥

॥ २१७८ ॥ हागतांही खोडी । चळण मोडवितें काडी ॥ धू० ॥ ऐसे अनावर गुण ।
आवरावे काय म्हणुन ॥ १ ॥ नाहीं जरी संग । तरी बडबडविती रंग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
देवा । तुमची न घडेचि सेवा ॥ ३ ॥

॥ २१७९ ॥ देह निरसे तरी । बोलावया नुरे उरी ॥ धू० ॥ येर वाचेचें वाग्जाळ ।
अळंकारापुरते बोल ॥ १ ॥ काचें तरी कढे । जाती ऐसें चित्त ओढे ॥ २ ॥ विष्णुवास.
तुका । पूर्ण धनी जाणे चुका ॥ ३ ॥

॥ २१८० ॥ खोब्याचा विकरा । येथें नव्हे कांच हिरा ॥ धू० ॥ काय सावायाचें
काम । उगाच वाढवावा अम ॥ १ ॥ परीक्षकाविण । मिरवों जाणां तें तें हीण ॥ २ ॥
तुका पायां पडे । वाढ पुरे हे झगडे ॥ ३ ॥

॥ २१८१ ॥ पंढरीस घडे अतित्यायें मृत्य । तो जाय पतित अधःपाता ॥ धू० ॥
जुराचरें मोक्ष सुखाचे वसती । भोळी बाळमूर्ति पांडुरंग ॥ १ ॥ केला न सहावे तीर्थउ-
पवास । कथेविण दोषसाधन तें ॥ २ ॥ कालियापें भेद मानितां निवडे । श्रोत्रियांसी
जोडे अंत्यजता ॥ ३ ॥ माहेरी सलज्ज ते जाणा सिंदळी । काळिमा काजळी पावविते
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तेथें विश्वास जतन । पुरे भीमास्तान सम पाय ॥ ५ ॥

॥ २१८२ ॥ चातुर्याचा अनंतकळा । सत्या विरळा जाणता ॥ धू० ॥ हांसत्यासवें
हांसि जन । रडतां भिन्न पालडे ॥ १ ॥ जळो ऐसे वाजट बोल । गुणां मोल भूस मिथ्या
॥ २ ॥ तुका ह्मणे अंधळ्याऐसें । वोंगळ पिसें कौतुक ॥ ३ ॥

॥ २१८३ ॥ नयो वाचे अनुचित वाणी । नसो मर्ना कुडी बुझी ॥ धू० ॥ ऐसें मागा

असे जना । नारायणा विनवृत्ती ॥ १ ॥ कामक्रोधा पडो चिरा । ऐसा बरा सायास ॥ २ ॥
तुका ह्मणे नानाछंदे । या विनोदें न पडावें ॥ ३ ॥

॥ २१८४ ॥ माझिया देहाची मज नाही चाड । कोठें करूं कोड भाणिकांचें
॥ ४० ॥ इच्छितां ते मान मागा देवापासीं । असा संचितासी गुंपले हो ॥ १ ॥ देह
आह्मी केला भोगाचे सांभाळीं । राहिलों निराळीं मानामानां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोणें
वेष्टावें वचन । नसतां तो सीण वाढवावा ॥ ३ ॥

॥ २१८५ ॥ धरितां इच्छा दुरी पळे । पाठी सोहळे उदासा ॥ ४० ॥ ह्मणऊनि असढ
मन । नका खूण सांगतो ॥ १ ॥ आमिषापाशीं अवधें वर्म । सोस श्रम पाववी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे बीज न्यावें । तेथें यावें फळानें ॥ ३ ॥

॥ २१८६ ॥ वेद शास्त्र नाही पुराण प्रमाण । तथाचें वदन नांवलोकानां ॥ ४० ॥
साक्षात्पात्रें अंग आपणा पारिखें । माजिन्यासारिखें वाईचाळे ॥ १ ॥ माता निरी तथा
कोण तो आधार । अंगलें खापर याचे नावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आडरणें ज्याची चाली ।
सयाची ते बोली मिठेविण ॥ ३ ॥

॥ २१८७ ॥ करतुरीचे अंगीं मिनली मृत्तिका । मग वेगळी कां येईल लेखूं ॥ ४० ॥
सयापरि भेद नाही देवभक्ती । संवेहाच्या युक्ति सरो व्याध्या ॥ १ ॥ इंधनें ते आगी संयो-
गाच्या गुणें । सागरा वरुषणें वाहाळ तोची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे साक्षीचें वचन ।
तेथें तों कारण शुद्ध भाव ॥ ३ ॥

॥ २१८८ ॥ भक्ति तें नमन वैराग्य तो त्याग । ज्ञान ब्रह्मी भोग ब्रह्मतनू ॥ ४० ॥
देहाच्या निरसनें पाविजे या ठाया । माझी ऐसी काया जंव नव्हे ॥ १ ॥ उदक अग्नि
धान्य जाल्या घडे पाक । एकाविण एक कामा नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज कळे ते
त्यांचणी । बडबडीचि वाणी अथवा सत्य ॥ ३ ॥

॥ २१८९ ॥ श्रीसंतांचिया माथा चरणांवरी । साष्टांग हें करीं वृंढवत ॥ ४० ॥ विभ्रान्ति
पावलों सांभाळउत्तरी । वाढलें अंतरीं प्रेमसुख ॥ १ ॥ डोरली हे काया कृपेच्या वीरसें ।
नव्हे अनारिसें उद्धरलों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज न घडतां सेवा । पूर्वपुण्यतेवा बोढवला ॥ ३ ॥

॥ २१९० ॥ नेणों काय नाड । आला उचित काळा आड ॥ ४० ॥ नाही जाली
संतभेटी । देवडी हानि काय मोठी ॥ १ ॥ सहज पायांपासीं । जवळी पावल्या ऐसी ॥ २ ॥
चुकी जाली आतां काय । तुका ह्मणे उरली हाय ॥ ३ ॥

॥ २१९१ ॥ आणिक कांहीं नेणें । असें पायांच्या चिंतनें ॥ ४० ॥ माझा न व्हावा
विसर । नाही आणिक आधार ॥ १ ॥ अडवेल सेवा । हाथि ठेवियेला देवा ॥ २ ॥ करीं
मानभावा । तुका विनंति करी देवा ॥ ३ ॥

॥ २१९२ ॥ आरुष माझी वाणी बोबडी उत्तरे । केली ते लेंकुरे सलगी पायीं ॥ ४० ॥
कारावें कवतुक संतीं मायझरणीं । जीवन देऊनि रोपीं विस्तारिजे ॥ १ ॥ आधारे वल्ली
प्रसादाची वाणी । उच्छिष्टसेवनी तुमचिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हेथि करितों विनंती ।
मानेन पुढती सेवासान ॥ ३ ॥

ह्या हातीं कंकणचुडा । नवल सोडा वृत्तिया ॥ ५० ॥ पाण क्रेती
गा देखिली ॥ १ ॥ जळो ऐसी त्रिशवळी । भाटवोळीपचाची ॥ २ ॥
ोळां । अवकळा नये हे ॥ ३ ॥

व्रतीयेवढेंसें पोट । केवडा बोभाट तवाचा ॥ ५० ॥ जळो घाणी विट-
नाचवी ॥ १ ॥ अभिमाना सिरां भार । जाले खर नुपेये ॥ २ ॥ तुका
। हाचि जीवें व्यापार ॥ ३ ॥

वदासी जरी आलें । तरी जालें आंधळें ॥ ५० ॥ स्वहिनाचा नेह नाही ।
ती ॥ १ ॥ काय परिसासवें भेटी । खापरखुटी जाणिया ॥ २ ॥ तुका
अवगुणचि वाढवी ॥ ३ ॥

रायश्रितें देतो तुका । जातो लोकां सकळां ॥ ५० ॥ धरितीन ते तरती
ती बायां त्या ॥ १ ॥ निग्रहअनुग्रहाचे ठाय । देतो पाव पाहोनी ॥ २ ॥
ही । भय नाहीं कृपेनें ॥ ३ ॥

दुर्जनाचें अंग अवघेंचि सरळ । नकाचा कोयळ सांडण ॥ ५० ॥
ले अमंगळ । उदवी कपाळ संघट्टणें ॥ १ ॥ सर्पा मंत्र चाले धरावया
ते जाती निखळची ॥ २ ॥ तुका द्वजे काहीं न साहे उपमा । भाणिक
शी ॥ ३ ॥

एका जी संतजन । सादर मन कहनी ॥ ५० ॥ सकळांचे सार एक ।
॥ १ ॥ विशेषता कांध्याहुनी । सेवित्वा घाणी आगळी ॥ २ ॥ तुका
डी । ते परवडी बैसीजे ॥ ३ ॥

आज्ञा पाळुनिधां असें एकसरें । तुमचीं उत्तरे संतांची हीं ॥ ५० ॥
थेला पायीं । चरणावरि डोई येथुनची ॥ १ ॥ जेणे जाणे हे तो उपा-
। ते सकळ अकर्तव्य ॥ २ ॥ तुका द्वजे असें चरणीचा रज । पदींच
॥ ३ ॥

न संडावा ठाव । ऐसा निश्चयाचा भाव ॥ ५० ॥ आतां पुरे पुन्हा आत्रा ।
वत्रा ॥ १ ॥ संनिधचि सेवा । असों करुनियां देवा ॥ २ ॥ माझेव्या
का संतां द्वजे ॥ ३ ॥

उपाधीचें बीज । जळोनि राहिलें सहज ॥ ५० ॥ आझां राहिली ते
। वाचिया सत्ता ॥ १ ॥ पराधीन ते जिणें । केले सत्ता नारायणें ॥ २ ॥
पाय । खुंदले आणिक उपाय ॥ ३ ॥

गोविंदावांचोनि वरे ज्याची वाणी । हगवण घाणी विटविट ते ॥ ५० ॥
सिसंफुल गुड्यां । चार तो अवघा बावळ्याचा ॥ १ ॥ अंगरूत म्हण
। द्वणतां शाहाणा येइल कैसा ॥ २ ॥ तुका द्वजे देखा साने संवा-
जनीं भाव तैसा ॥ ३ ॥

॥ २२०३ ॥ कुतऱ्याऐसें ज्याचें जिणें । संग कोणी न करीजे ॥ धू० ॥ जाय तिकडे
हाडहाडी । गोऱ्हवाडीच सोडरीं ॥ १ ॥ अवगुणांचा त्याग नाही । खवळे पाहीं उप-
देशें ॥ २ ॥ तुका झणे कैची लवी । ठेंग्या कैवी अंकुर ॥ ३ ॥

॥ २२०४ ॥ सर्वथाही खोटा संग । उपजे भंग मनासी ॥ धू० ॥ बहु रंगें भरलें जन ।
संपन्नचि अवगुणी ॥ १ ॥ सेविलिया निष्कामबुद्धी । मदे शुद्धि सांडवी ॥ २ ॥ वासो-
नियां बोले तुका । आतां लोकां वडवत ॥ ३ ॥

॥ २२०५ ॥ उपचारासी वाज जालों । नका बोलों यावरी ॥ धू० ॥ असेल तें असो
तैसें । भेटीसरिसें नमन ॥ १ ॥ दुसऱ्यामध्ये कोण मिळे । छंद चाळे बहु मते ॥ २ ॥
एकाएकी आतां तुका । लौकिका या बाहेरी ॥ ३ ॥

॥ २२०६ ॥ मी तें मी तूं तें तूं । कुंकुड हें लाडसी ॥ धू० ॥ वचनाची पडो तुटी ।
पोटाचें पोटी राखावें ॥ १ ॥ तेथील तेथें येथील येथें । वेगळ्या कुंये कोण भारे ॥ २ ॥
याचें यास त्याचें त्यास । तुक्यानें कास घातली ॥ ३ ॥

॥ २२०७ ॥ लाडाच्या उत्तरी वाढविती कळ्हे । हा तो अमंगळ जातिगुण ॥ धू० ॥
तमाचे शरीरीं विटाळचि वसे । विचाराचा नसे लेश तोही ॥ १ ॥ कवतुके घ्यावें लेक-
राचे बोल । साहिलिया मोल ऐसें नाही ॥ २ ॥ तुका झणे काय उपदेश खळा । न्हाऊनि
काडळा क्षतें धुंडी ॥ ३ ॥

॥ २२०८ ॥ आतां मज देवा । इचे हार्तीचें सोडवा ॥ धू० ॥ पाठी लागलीसे लांसी ।
इच्छा जिते जैसी तैसी ॥ १ ॥ फेडा आतां पांग । अंगां लपवूनि अंग ॥ २ ॥ तुजे नेणें
तुका । काहीं तुझासी ठाडका ॥ ३ ॥

॥ २२०९ ॥ बहु वाटे भये । माझे उडी घाला दये ॥ धू० ॥ फांसा गुंतलों लिगार्डी ।
न चले बळ चरफडी ॥ १ ॥ कुंटितचि युक्ती । माझ्या जाल्या सर्व शक्ती ॥ २ ॥ तुका
झणे देवा । काममाहे केला गोवा ॥ ३ ॥

॥ २२१० ॥ विष्टा भक्षी तथा अमृत पारिखें । वांगळचि सखे वांगळाचे ॥ धू० ॥
नये पाहों काहीं गोऱ्हवाडीचा अंत । झणीं ठाका संत दुर्जनापें ॥ १ ॥ भेंसळीच्या बीजा
अमंगळ गुण । उपजवी सीण द्रुषणें ॥ २ ॥ तुका झणे छी थू जया घरीं धन । तेथें तें
कारण कासयाचें ॥ ३ ॥

॥ २२११ ॥ चावळलें काय न करी बडबड । न झणे फिकें गोड भुकेलें तें ॥ धू० ॥
उमजल्याविण न धरी सांभाळ । असो खळखळ जनाची हे ॥ १ ॥ गरज्या न कळे
आपुलिया चाडा । करावी ते पीडा कोणा काई ॥ २ ॥ तुका झणे भोग भोगितील
भोगें । संचित तें जोगें आहे कोणा ॥ ३ ॥

॥ २२१२ ॥ आपुला तो देह आर्द्रां उपेक्षित । कोठें जाऊं हित सांगों कोणा ॥ धू० ॥
कोण नाही दक्ष करितां संसार । आर्द्रां हा विचार वमन केला ॥ १ ॥ नाही या धरीत
जीविस्वाची चाड । कोठें करूं कोड आपिकांचें ॥ २ ॥ तुका झणे असों चितोनियां
देवा । मी माझे हा हेवा सारुनियां ॥ ३ ॥

॥ २२१३ ॥ चाकरीवांचून । खाणें अनुचित वेतन ॥ धृ० ॥ धणी काढोनियां निजा । करील ये कामाची पूजा ॥ १ ॥ उचितावेगळे । अभिलाषें तोंड काळें ॥ २ ॥ सांगे तरी तुका । पाहा लाज नाही लोकां ॥ ३ ॥

॥ २२१४ ॥ बरें सावधान । राहावें समय राखोन ॥ धृ० ॥ नाही सारखिया वेळा । अवध्या पावतां अवकळा ॥ १ ॥ लाभ अथवा हानी । थोड्यामध्येंच भोवनी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे राखा । आपणा नाही तोंचि वाखा ॥ ३ ॥

॥ २२१५ ॥ काय करूं जी हातारा । कांहीं न पुरे संसारा ॥ धृ० ॥ जाली माकडाची परी । येतो तळा जातो वरी ॥ १ ॥ घालीं भलते धर्या हात । होती शिव्या बैसलात ॥ २ ॥ आदि अंती तुका । सांगे न कळे झाला चुका ॥ ३ ॥

॥ २२१६ ॥ धर्म तो न कळे । काय झांकितील डोळे ॥ धृ० ॥ जीव भ्रमले या कामें । कैसी कळों येती वमें ॥ १ ॥ विषयांचा माज । कांहीं धरूं नेदी लाज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लांसी । माया नाचविते कैसी ॥ ३ ॥

॥ २२१७ ॥ दुर्जनाची जोडी । सज्जनाचे खेंदर तोडी ॥ धृ० ॥ पाहे निमित्त्य तें उणें । धावें छळावया सुनें ॥ १ ॥ न ह्मणे रामराम । मनें वाचे हेंचि काम ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भागा । आली निहा करी मागा ॥ ३ ॥

॥ २२१८ ॥ शादीचें तें सांग । संपादितां राजा व्यंग ॥ धृ० ॥ पाहा कैसी विदंबना । मूर्खा अभाग्याची जना ॥ १ ॥ दिसतें तें लोपी । झिज्या बोडूनियां पापी ॥ २ ॥ सिंदर्ब्या सती । तुका ह्मणे थुंका घेती ॥ ३ ॥

॥ २२१९ ॥ भक्त ह्मणऊनि वंचावें जीवें । तेंणें शेष खावें काशासाठीं ॥ धृ० ॥ नासिले अडबंद कौपीन ते माळा । अडचण राडळामाजी केली ॥ १ ॥ अंगिकारिले सेवे घडे अंतराय । तथा जाला न्याय खापराचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोठें तगों येती घाणी । आहाच ही मनीं अधीरता ॥ ३ ॥

॥ २२२० ॥ गयाळाचें काम हिताचा आवारा । लाज फजितखोरा असत नाही ॥ धृ० ॥ चित्ता न मिळे तें डोळां सलें येतें । असावें परतें जवळुनी ॥ १ ॥ न करावा संग बोलावी मात । सावधान चित्त नाही त्यासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दुःख हेतील माकडें । घालिती सांकडें उफराटें ॥ ३ ॥

॥ २२२१ ॥ बहु बरें एकाएकी । संग चुकी करावा ॥ धृ० ॥ ऐसें बरें जालें ठावें । अनुभवे आपुल्या ॥ १ ॥ सांगावें तें काम मना । सलगी जना नेहावी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे निघे अगी । दुजे संगी आतळतां ॥ ३ ॥

अलकापुरीं स्वामींस कवित्वाबद्दल लोकांपासून पीडा झाली.

॥ २२२२ ॥ भूतबाधा आह्मां घरीं । तों आश्चर्य गा हरी ॥ धृ० ॥ जाला भक्तीचा कळस । आले वसतीसी शेष ॥ १ ॥ जागरणाचें फळ । दिली जोडोनि तळमळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । आहाच कळों आली सेवा ॥ ३ ॥

॥ २२२३ ॥ नाही जो वेचलो जिवाचिया ल्यागे । तोंवरी वाडगे काय बोलो ॥ धृ० ॥
जाणिवले आतां करी ये उदेस । जोडी किंवा नाश तुमची जीवे ॥ १ ॥ धार्ज्यांचेचि आले
होते ऐसे मना । जावे ऐसे वना वृढ जाले ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मग वेचीन उत्तरे । उदेसिले
खरे जाल्यावरी ॥ ३ ॥

॥ २२२४ ॥ करूं कवित्व काय नाही आतां लाज । मज भक्तराज हासतील ॥ धृ० ॥
आतां आला एका निवाड्याचा दिस । सस्थाविण रस विरसला ॥ १ ॥ अनुभवाविण
कोण करी पाप । रितेचि संकल्प लाजलावे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां न धरवे धीर ।
नव्हे जीव स्थिर माझा मज ॥ ३ ॥

॥ २२२५ ॥ नाही आइकत तुम्ही माझे बोल । कासया हें फोल उपणूं भूस ॥ धृ० ॥
येसी तें करीन बैसलिया टाया । सूचि बुझावया जवळी देवा ॥ १ ॥ करावे ते केले
सकळ उपाय । आतां पाहों काय अह्मनि वास ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आला आझेसी सेवट ।
होऊनियां नीट पायां पडों ॥ ३ ॥

॥ २२२६ ॥ नव्हे तुम्हां सरी । येवढें कारण मुरारी ॥ धृ० ॥ मग जैसा तैसा काळ ।
हाट सारावा पातळ ॥ १ ॥ स्वामीचें तें सांडें । पुत्र होतां काळतोडें ॥ २ ॥ शब्दा नाही
रुची । मग कोठें तुका वेची ॥ ३ ॥

॥ २२२७ ॥ कैल्यापुरती आळी । कांहीं होते टाळाटाळी ॥ धृ० ॥ सत्यसंकल्पाचे
फळ । होतां न दिसेचि बळ ॥ १ ॥ वळणांच्या ओढ्या । रित्या खरे मापे घ्याव्या ॥ २ ॥
जाती उखळें घाटूं । तुका ह्मणे राज्य घाटूं ॥ ३ ॥

॥ २२२८ ॥ आतां नेम जाला । याच कळसीं विडला ॥ धृ० ॥ हातीं न धरीं लेखणी ।
काय भुसकट ते वाणी ॥ १ ॥ जाणें तेणें काळ । उरला सारीन सकळ ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे घाटी । घाटू कोरडा शेवटी ॥ ३ ॥

॥ २२२९ ॥ पावावे संतोष । तुम्हां यासाठीं सायास ॥ धृ० ॥ करीं आवडी वचने ।
पालवुनि क्षणक्षणे ॥ १ ॥ द्यावे अभयदान । भूमि न पडावे वचन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पर-
स्परें । कांहीं वाढवी उत्तरे ॥ ३ ॥

॥ २२३० ॥ बोलतां वचन असा पाठमारे । मज भाव बरे कळों आले ॥ धृ० ॥
मागितले नये अह्मीचें हातां । नाही वरी सत्ता आदराची ॥ १ ॥ समाधानासाठीं लावि-
लासे कान । चोरले तें मन दिसतसां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आम्हां तुमचेचि फंद । बरवळ
छंद कळों येती ॥ ३ ॥

॥ २२३१ ॥ काशासाठीं बैसों करुनियां हाट । वाडगा बोभाट डांभोरा हा ॥ धृ० ॥
काय आले एका जिवाच्या उधारे । पावशी उधारे काय हो तें ॥ १ ॥ नेही पट परि
अने तों न मारी । आपुलिये थोरीसाठीं राजा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां अवेरिले तरी ।
मग कोण करी तुकान हा ॥ ३ ॥

॥ २२३२ ॥ माझा मज नाही । आला उबग तो कांहीं ॥ धृ० ॥ तुमच्या नामाची

जतन । नव्हतां थोर वाटे सीण ॥ १ ॥ न पडावी निंवा । कानीं स्वामीची गोविंदा
॥ २ ॥ तुका ह्मणे लाज । आह्मां स्वामीचें तें काज ॥ ३ ॥

॥ २२३३ ॥ कांहीं मागणें हें आह्मां अनुचित । वडिलांची रीत जाणतसों ॥ धृ० ॥
हेह तुच्छ जालें सकळ उपाधी । सेवेपार्शी बुद्धि राहिलीसे ॥ १ ॥ शब्द तो उपाधि अचळ
निश्चय । अनुभव हा काय नाही अंगी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देह फांकिला विभार्गी । उपकार
अंगी उरविला ॥ ३ ॥

॥ २२३४ ॥ मागितल्यास कर पसरी । पळतां भरी वाखती ॥ धृ० ॥ काय आह्मी
नेणों वर्म । केला भ्रम नेणतां ॥ १ ॥ बोलतां बरें येतां रागा । कठीण लग्ना मागेमागे
॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें बोली । असे चाली उफराटी ॥ ३ ॥

॥ २२३५ ॥ असो तुझे तुजपार्शी । आह्मां त्यासी काय चाड ॥ धृ० ॥ निरोधें कां
कोंडूं मन । समाधान असोनी ॥ १ ॥ करावा तो उरें आट । खटपट वाढतसे ॥ २ ॥
तुका ह्मणे येऊनि रागा । कां मी भागा मुक्तेन ॥ ३ ॥

॥ २२३६ ॥ आहे तेंचि पुढें पाहों । बरे आहों येथेंची ॥ धृ० ॥ काय वाढवुनि
काम । उगाचू भ्रम नृष्णेचा ॥ १ ॥ स्थिरावतां ओर्षी बरें । चाली पुरें पडेना ॥ २ ॥
तुका ह्मणे वळितां मन । आह्मां क्षण न लगे ॥ ३ ॥

॥ २२३७ ॥ सांगा दास नव्हे तुमचा मी कैसा । ऐसें पंढरीशा विचारुनी ॥ धृ० ॥
कोणापार्शी केली प्रपंचाची होळी । या पायां वेगळी मायबापा ॥ १ ॥ नसेल तो द्यावा
सत्यत्वासी धीर । नये भाजूं हीर उफराटे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मां आहिक्य परर्चा ।
नाहीं कुळगोर्नी तुजें कांहीं ॥ ३ ॥

॥ २२३८ ॥ अनन्यासी ठाव एक सर्वकाजें । एकाविण तुजें नेणें चित्त ॥ धृ० ॥
न पुरतां आळी देशघडी व्हावें । हे काय बरवें विसतसे ॥ १ ॥ लेकरांचा भार माउलीचे
शिरी । निढळ तें दुरी धरिलिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे किती घातली लांबणी । समर्थ होउनी
कैवल्यापार्शी ॥ ३ ॥

॥ २२३९ ॥ स्तुति तरी करूं काय कोणापार्शी । कीर्ति तरी कैसी वाखाणावी
॥ धृ० ॥ खोब्या तंव नाही अनुवादाचें काम । उरला तो भ्रम वरिवरा ॥ १ ॥ ह्मणवावें
त्याची खुण नाही हातीं । अवकळा फजिती सावकाशें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हेंगे तुमचें
माझें तोंड । होऊनियां लंड आळवितों ॥ ३ ॥

॥ २२४० ॥ कांहींच न लगे आदि अवसान । बहुत कठीण विसतसा ॥ धृ० ॥ अव-
ध्याच माझ्या वेचविल्या शक्ती । न चलेसी युक्ति जाली पुढें ॥ १ ॥ बोलिलें वचन हारपलें
नभी । उतरलों तों उभी आहों तैसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांहीं न करावेंसें जालें । थकि-
तचि ठेलें चित्त उगें ॥ ३ ॥

॥ २२४१ ॥ रूपें गोविलें चित्त । पार्शी राहिलें निश्चित ॥ धृ० ॥ तुझी देवा अव-
धेचि गोमटे । मुख देखतां दुःख न भेटे ॥ १ ॥ जाली इंद्रियां विश्रांती । भ्रमतां पीडित तें
होती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भेटी । सुटली भवबंधाची गांठी ॥ ३ ॥

स्वामींची निद्रा व भगवंताचें तत्संबंधानें समाधान व उदकांतून वह्या कोरड्या निघाल्या ते.

॥ २२४२ ॥ थोर अन्याय केला तुझा अंत म्यां पाहिला । जनांच्या बोलासाठीं चिचि कोभविले ॥ १ ॥ भागविलासी केला सीण अधम मी यातिहीन । झांकूनि लोचन दिवस तेरा राहिलो ॥ १ ॥ अवघें घालूनियां कोडें तानभुकेचें सांकडें । योगक्षेम पुढें तुज करणें लागेल ॥ २ ॥ उदकी राखिले कागद चुकविला जनवाद । तुका ह्मणे ब्रीद साच केलें आपुलें ॥ ३ ॥

॥ २२४३ ॥ तूं कृपाळू माउली आह्मां दीनांची साउली । न संरित आली बाळवेधें जवळी ॥ १ ॥ माझे केलें समाधान रूप गोजिरे सगुण । निवविलें मन आलिगन देउनी ॥ १ ॥ कृपा केली जना हातीं पायीं ठाव दिला संती । कळों नये चितीं दुःख कैसें आहे तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मी अन्यायी क्षमा करीं वो माझे आई । आतां पुढें काई तुज घालूं सांकडें ॥ ३ ॥

॥ २२४४ ॥ कापो कोणी माझी मान सुखें पीडोत दुर्जन । तुज होय सीण तें मी न करीं सर्वथा ॥ १ ॥ चुकी जाली एकवेळा मजपासुनि चांडाळा । उभें कुरोनियां जळा माजी वह्या राखिल्या ॥ १ ॥ नाही केला हा विचार माझा कोण अधिकार । समर्थासी भार न कळें कैसा घालावा ॥ २ ॥ गेलें होऊनियां मार्गे नये बोलों तें वाडगें । पुढिलिया प्रसंगें तुका ह्मणें जाणावें ॥ ३ ॥

॥ २२४५ ॥ काय जाणें मी पामर पांडुरंगा तुझा पार । धरिलिया धीर काय एक न करिसी ॥ १ ॥ उताविळ जालों आधीं मतिमंद हीनबुद्धी । परि तूं कृपानिधी नाही केला अन्हेर ॥ १ ॥ तूं देवांचाही देव अवघ्या ब्रह्मांडाचा जीव । आह्मां हासां कीव कां भाकणें लागली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विश्वंभरा मी तों पतितचि खरा । अन्याय दुसरा हारीं धरणें बैसलों ॥ ३ ॥

॥ २२४६ ॥ नव्हती आलीसी सासुरी अथवा घाय पाठीवरी । तो म्यां केला हरि एवढा तुह्यां आकांत ॥ १ ॥ वांटिलासी दोहीं ठायीं मजपाशीं आणि डोहीं । लागों विला नाही येथें तेथें अघात ॥ १ ॥ जीव घेती मायबापें थोड्या अन्यायाच्या कोपें । हें तों नव्हे सोपें साहों तोंचि जाणितलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कृपावंता तुज ऐसा नाही साता । काय वाणूं आतां वाणी माझी कुंठली ॥ ३ ॥

वर्षाव केला.

॥ २२४७ ॥ तूं माउलीहून मयाळ चंद्राहूनि शीतळ । पाणियाहूनि पातळ कळोळ प्रेमाचा ॥ १ ॥ देऊं काशाची उपमा तुजी तुज पुरुषोत्तमा । ओंवाळूनि नामा तुझ्या वरूनि टाकिलों ॥ १ ॥ तुवां केलें रे अमृता गोड त्याही तूं परता । पांचा तत्त्वांचा जनिता सकळ सत्तानायक ॥ २ ॥ कांही न बोलोनि आतां उगाच चरणीं देवितों माथा । तुका ह्मणे पंढरिनाथा क्षमा करीं अपराध ॥ ३ ॥

स्वामींची निद्रा व भगवंताचें तत्संबंधानें समाधान व उदकांतून वह्या कोरड्या निघाल्या ते.

॥ २२४२ ॥ थोर अन्याय केला तुझा अंत म्यां पाहिला । जनाचिया बोलासाठी चित्त शोभविलें ॥ १ ॥ भागविलासी केला सीण अधम मी यातिहीन । झांकुनि लोचन दिवस तेरा राहिलों ॥ २ ॥ अवघें घालूनियां कोडें तानभुक्तेचें सांकडें । योगक्षेम पुढें तुज करणें लागेल ॥ ३ ॥ उदकी राखिले कागद चुकविला जनवाद । तुका ह्मणे ब्रीद साच केलें आपुलें ॥ ३ ॥

॥ २२४३ ॥ तूं कृपाळू माउली आह्यां सीनांची साउली । न संरित आली बाळवेशें जवळी ॥ १ ॥ माझे केलें समाधान रूप गोजिरे सगुण । निवविलें मन आलिंगन देउनी ॥ २ ॥ कृपा केली जना हातीं पार्थी ठाव दिला संती । कळों नये चित्ती दुःख कैसें आहे तें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मी अन्यायी क्षमा करीं वो माझे आई । आतां पुढें काई तुज घालूं सांकडें ॥ ३ ॥

॥ २२४४ ॥ कापो कोणी माझी मान सुखें पीडोत दुर्जन । तुज होय सीण तें मी न करीं सर्वथा ॥ १ ॥ चुकी जाली एकवेळा मजपासूनि चांडाळा । उभें कुरोनियां जळा माजी वह्या राखिल्या ॥ २ ॥ नाही केला हा विचार माझा कोण अधिकार । समर्थासी मार न कळे कैसा घालवा ॥ ३ ॥ गेलें होऊनियां मागें नये बोलों तें वाडगें । पुढिलिया प्रसंगें तुका ह्मणें जाणावें ॥ ३ ॥

॥ २२४५ ॥ काय जाणें मी पामर पांडुरंगा तुझा पार । धरिलिया धीर काय एक न करिसी ॥ १ ॥ उताविळ जालों आधीं मतिमंद हीनबुद्धी । परि तूं कृपानिधी नाही केला अखेर ॥ २ ॥ तूं देवांचाही देव अवध्या ब्रह्मांडाचा जीव । आह्यां दासां कीव कां भाकणें लागली ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे विश्वभरा मी तों पतितचि खरा । अन्याय दुसरा दारी धरणें बैसलों ॥ ३ ॥

॥ २२४६ ॥ नव्हती आलीसी सासुरी अथवा घाय पाठीवरी । तो म्यां केला हरि एवढा तुह्यां आकांत ॥ १ ॥ वांटिलासी दोहीं दार्यां मजपार्शी आणि डोहीं । लागों दिला नाही येथें तेथें आघात ॥ २ ॥ जीव घेती मायबापें थोड्या अन्यायाच्या कोपें । हें तों नव्हे सोपें साहों तोंचि जाणितलें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कृपावंता तुज ऐसा नाही दाता । काय वाणूं आतां वाणी माझी कुठली ॥ ३ ॥

वर्षाव केला.

॥ २२४७ ॥ तूं माउलीहून मयाळ चंद्राहूनि शीतळ । पाणियाहूनि पातळ कल्लोळ भेमाचा ॥ १ ॥ देऊं काशाची उपमा वुजी तुज पुरुषोत्तमा । ओंवाळुनि नामा तुझ्या वरुनि दाकिलों ॥ २ ॥ तुवां केलें रे अमृता गोड त्याही तूं परता । पांचा तत्त्वांचा अनिता सकळ सत्तानायक ॥ ३ ॥ काहीं न बोलोनि आतां उगाच चरणीं ठेवितों माथा । तुका ह्मणे पंढरिनाथा क्षमा करीं अपराध ॥ ३ ॥

ी अवगुणी अन्यायी किती ह्मणोन सांगों काई । आतां मज पायीं
धू० ॥ पुरे पुरे हा संसार कर्म बळिवंत दुस्तर । राहों नेही स्थिर एक
॥ अनेक बुद्धीचे तरंग क्षणक्षणां पालटती रंग । धरूं जातां संग तंव
॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां अवघी तोडीं माझी चिंता । येऊनि पंढरि-
दर्या ॥ ३ ॥

रें आह्मां कळों आलें देवपण । आतां गुज कोण राखे तुझें ॥ धू० ॥
रांग आजिवरी । आतां सरोबरी तुज मज ॥ १ ॥ जें आह्मी बोलें तें
। देईन प्रसंगीं आजि शिव्या ॥ २ ॥ निलाजिरा तुज नाहीं याति कुळ ।
॥ जना ॥ ३ ॥ खासी धोंडे माती जीव जंत झाडें । एकलें उघडें पर
। कुतरा ऐसा मज ठावा । बईल तूं देवा भारवाही ॥ ५ ॥ लटिका हूं
वा । आलें अनुभवा माझ्या तेंही ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे मज खवळिलें
। तोडा न धरवे ॥ ७ ॥

राह्मी भांडों तुजसवें । वर्मी धरूं जालें ठावें ॥ धू० ॥ होसी सरड
व्याही पाइक ॥ १ ॥ बळ करी तथा भ्यावें । पळों लागे तथा ध्यावें
दूर परता । नर नारी ना हूं भूता ॥ ३ ॥

हाय साहतोसी फुका । माझा बुडविला रुका ॥ धू० ॥ रीण घराचें
। कांहीं केलें ॥ १ ॥ चौघांचिया मते । आधी खरें केलें हातें ॥ २ ॥
। आतां भीड कोण धरी ॥ ३ ॥

पिचा कळहे पद्दरासी घाली पीळ । सरो नेही बाळ मागें पुढें पित्यासी
गे त्यासी बळ हेडावितां कोण काळ । गोवितें सबळ जाली स्नेहसु-
गी दिला लाड बोलें तें तें वाटे गोड । करी बुझावोनि कोड हातीं
॥ १ ॥ तुका ह्मणे बोल कोणा हें कां नेणां नारायणा । सलगीच्या वचना
॥ ३ ॥

पार देखोनि वैष्णवांचे । वृत पळाले यमाचे ॥ धू० ॥ आले आले वैष्ण-
ती असुर ॥ १ ॥ गरुडटक्याच्या भारे । भूमि गर्जे जयजयकारें ॥ २ ॥
पळे देखोनियां बळ ॥ ३ ॥

गी रंगें रे श्रीरंगें । काय भुललासी पतंगें ॥ धू० ॥ झरी जायांचे
शभिलाश झणें ॥ १ ॥ नव्हे तुझा हा परिवार । द्रव्य दारा क्षणभंगुर
चा सोडरा । तुका ह्मणे विठो धरा ॥ ३ ॥

गन्मा येऊनि काय केलें । तुवां मुहल गमाविलें ॥ धू० ॥ कां रे न फिरसी
तरी फजितखोरा ॥ १ ॥ केली गांटोळीची नासी । पुढें भीकचि मागसी
ठाय । जाई आपल्या आलिया ॥ ३ ॥

ढीरीस जाते निरोप आइका । वैकुंठनायका क्षेम सांगा ॥ धू० ॥ अना-
। वचन । धावें नको हीन गांजो देऊं ॥ १ ॥ प्राप्तिले भुजंगें सपें महा-

काळें । न विसे हें जाळें उगवतां ॥ २ ॥ कामक्रोधसुनीं श्वापरीं बहतीं । वेढलों भवतीं
मायेचिये ॥ ३ ॥ मृगजलनरी बुडविना तरी । आणूनियां वरी तळा नेते ॥ ४ ॥ तुका
ह्मणे तुवां धरिलें उदास । तरि पाहों वास कवणाची ॥ ५ ॥

॥ २२५७ ॥ कृपाळू सज्जन तुझी संतजन । हेंचि कृपादान तुमचें मज ॥ धृ० ॥
भाठवण तुझी छावी पांडुरंगा । कां व माझी सांगा काकुलती ॥ १ ॥ अनाय अपराधी
पतित्ताभागळा । परि पायांवेगळा नका करूं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझी निरविख्यावरी ।
मग मज हरि उपेक्षीना ॥ ३ ॥

॥ २२५८ ॥ संतांचिया पार्थी माझा विश्वास । सर्वभावे दास जालों त्यांचा ॥ धृ० ॥
तेचि माझे हित करिती सकळ । जेणें हा गोपाळ कृपा करी ॥ १ ॥ भागलिया मज वाह-
लील कडे । त्यांचियानें जोडे सर्व सुख ॥ २ ॥ तुका ह्मणे शेष वेईन आवडी । वचन
न मोडी बोलिलों तें ॥ ३ ॥

॥ २२५९ ॥ लाववी सूत्रधारी होरी नाचवी कुसरी । उपजवी पाळुनि संहारि नाना-
परिचीं लाववें ॥ धृ० ॥ पुरोनि पंढरिये उरलें भक्तिसुखें लांचावले । उभेंचि राहिलें कर
कर्षी न बैसे ॥ १ ॥ बहु काळें नासावले बहु कठिण ना कोंवले । गुणत्रया वेगळें बहु-
बळें भाधिलें ॥ २ ॥ असोनि नसे सकळांमधीं मना अगोचर बुद्धी । स्वामी माझा
कृपानिधि तुका ह्मणे विह्वल ॥ ३ ॥

॥ २२६० ॥ कीर्तन ऐकावया भुलले श्रवण । श्रीमुख लोचन देखावया ॥ धृ० ॥ उवित
हें भाग्य होईल कोणे काळीं । चित्त तळमळी ह्मणवनी ॥ १ ॥ उताविले बाझा भेटि-
ल्लगीं वड । लोटांगणीं धड जावयासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माथा टेवीन चरणीं । होतील
पारणीं इंद्रियांचीं ॥ ३ ॥

॥ २२६१ ॥ नाम घेतां कंठ शीतळ शरीर । इंद्रियां व्यापार नाडवती ॥ धृ० ॥ गोड
गोमटें हें अमृतासी वाड । केला कडवाड माझ्या चित्तें ॥ १ ॥ प्रेमरसें जाली पुष्ट अंग-
कांती । विविध सांडिती ताप अंगें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तेथें विकाराची मात । बोलों नये
हित संकळांचें ॥ ३ ॥

॥ २२६२ ॥ स्वामिकाज गुरुभक्ती । पितृवचन सेवा पती ॥ धृ० ॥ हेचि विष्णुची
महापूजा । अनुभाव नाही तुजा ॥ १ ॥ सत्य बोलें मुखें । दुखवे आणिकांच्या दुःखें ॥ २ ॥
निश्चयाचें बळ । तुका ह्मणे तेंच फळ ॥ ३ ॥

॥ २२६३ ॥ चित्त घेऊनियां हूं काय वेंसी । ऐसें मजपासीं सांग आधीं ॥ धृ० ॥
तरिच पंढरिराया करीन साटोवाटी । नेवें जया तुटी येईल तें ॥ १ ॥ रिद्धिसिद्धि कार्ही
सविती अभिलास । नाही मज आस मुक्तीचीही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझे माझे घडे तर ।
भक्तीचा भाव रे देणें घेणें ॥ ३ ॥

॥ २२६४ ॥ मुझा संग पुरे संग पुरे । संगति पुरे विठोबा ॥ धृ० ॥ आपल्या सारिखें
करिती दासा । भिकारिसा जग जाणें ॥ १ ॥ रूपा नाही टाव नांवा । तैसें आमूचें
करिती देवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तोंयें आपुलें भंडोळें । करिती वाढोळें माझे तैसें ॥ ३ ॥

॥ आतां मज तारीं । वचन हें साच करीं ॥ धृ० ॥ तुझें नाम दिनानाथ ।
गविख्यात ॥ १ ॥ कोण लेखी माझ्या घोषा । तुझा त्रिभुवर्नी ठसा ॥ २ ॥
मज । तुका ह्मणे तुझां लाज ॥ ३ ॥

॥ विद्वल आमुचा निजांचा । सज्जन सोयरा जीवाचा ॥ धृ० ॥ मायबाप
। अवघा तुजशीं संबंधू ॥ १ ॥ उभयकुर्वीसाक्ष । तूंचि माझा मातुळपक्ष
पेली काथा । तुका ह्मणे पंढरिराया ॥ ३ ॥

॥ वेदाचा तो अर्थ आह्मांसीच ठावा । येरांनीं वाहावा भार मायां ॥ धृ० ॥
गोडी देखिल्यासी नार्ही । भार धन वाही मजुरीचें ॥ १ ॥ उत्पत्तिपाळणसं-
। जेणें नेलें बीज त्याचे हातीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आलें आपणचि फळ ।
ळ सांपडलें ॥ ३ ॥

॥ आमचा तूं ऋणी ठार्यांचाचि देवा । मागावया देवा आलों दारा
। तुझें आह्मां सांपडलें हातीं । धरियेले चित्ती वृढ पाय ॥ १ ॥ बैसलों धरणें
हारीं । आंतूनि बाहेरी येओं नेदी ॥ २ ॥ तुज मज सरी होइल या विचारें ।
वेरें निलाजिरीं ॥ ३ ॥ भांडवल माझें मिरविसी जनीं । सहस्र गोवणी नाम-
। तुका ह्मणे आह्मी केली जिवें सार्दी । तुझां आह्मां तुटी घालूं आतां ॥ ९ ॥

॥ काय धोविलें बाहेरी मन मळलें अंतरीं । गादलें जन्मवरी असत्यकाटें
० ॥ सांडी व्यापार दंभाचा शुद्ध करीं रे मनवाचा । तझिया चित्ताचा तूंच
ळा ॥ १ ॥ पापपुण्यविटाळ देही भरितां न विचारिसी कांहीं । काय चाच-
ति अखंड सोंवळी ॥ २ ॥ कामक्रोधा वेगळा ऐसा होई कां सोंवळा । तुका
जुडून ठेवीं कुसरी ॥ ३ ॥

॥ ऊंस वाढवितां वाढली गोडी । गूळ साकर हे त्याची परवडी ॥ धृ० ॥
। चरें रे । बापा सत्यकर्म आचरें रे । सत्यकर्म आचरें होईल हित । वारिल
। चें ॥ १ ॥ साकरेच्या आळां लाविला कांदा । स्थूळसानापरि वाढे दुर्गंधा
। असत्य हें ऐसिया परी । तुका ह्मणे याचा विचार करी ॥ ३ ॥

॥ पाषाण देव पाषाण पायरी । पूजा एकावरी पाय ठेवी ॥ धृ० ॥ सार
। तो भाव । अनुभवीं देव तेचि जाले ॥ १ ॥ उदका भिन्न पालट काई । गंगा
। वी काय नार्ही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हें भाविकांचें वर्म । येरीं धर्माधर्म विचा-

॥ जन्मा येऊनि कां रे निदसुरा । जायें भेदी वरा रखुमाईच्या ॥ धृ० ॥
। न्य जाइल सकळ । पावसी अढळ उत्तम तें ॥ १ ॥ संतमहंतसिद्धहरिदास-
। दती पारणीं इंद्रियांचीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तेथें नामाचा गजर । फुकाची
। वई ॥ ३ ॥

॥ काय धोविलें कातडें । काळकुट भीतरि कुडें ॥ धृ० ॥ उगा राहे लोक-
। कविल्या पोरे रांडा ॥ १ ॥ वेसी बुंधी पानवथां । उगाच हालविसी माथा

॥ २ ॥ लावून बैसे टाळी । मम इंद्रियें मोकळीं ॥ ३ ॥ हालवीत बैस माळा । विषयजप
वेळोवेळां ॥ ४ ॥ तुक्त ह्याणे हा व्यापार । नाम विठोबाचे सार ॥ ५ ॥

॥ २२७४ ॥ येई वो येई वो येई धांवोनियां । विलंब कां वांया लाविला कृपाळे ॥ धृ० ॥
विठाबाई विश्वभरे अवच्छेदके । कोंठे सुतलीस अगे विश्वध्यापके ॥ १ ॥ न करीं न करीं
न करीं आतां अळस अळेरू । व्हावया प्रकट कैचे तुरी अंतरू ॥ २ ॥ नेधे नेधे नेधे
माझी वाचा विसावा । तुका ह्याणे हांवा हांवा हांवा साधावा ॥ ३ ॥

॥ २२७५ ॥ हेंचि याच्या ऐसें मागावे हान । वंदून चरण नारायणा ॥ धृ० ॥ धीर
उदारीव निर्मळ निर्मस्तर । येणे सर्वेश्वर ऐसें नांव ॥ १ ॥ हाचि होईजेल याचिया विभागे ।
धनुभववी अंगे अनुभववील ॥ २ ॥ जोडे तयाचे कां न करावे सायास । जाला तरि
अळस दीनपणे ॥ ३ ॥ पावल्यामागे कां न घालावी धांव । धरिल्या तरि हांव बळ येते
॥ ४ ॥ तुका ह्याणे धालू खंडीमध्ये टांक । देवाचे हे एक कहनी घेऊं ॥ ५ ॥

॥ २२७६ ॥ सत्तावळें येतो मागतां विभाग । लावावया लाग निमित्त करू ॥ धृ० ॥
तुझीं ऐसीं मुखें करू उच्चारण । बोलें नारायण सांपडवूं ॥ १ ॥ आशीविण नाहीं उपजत
मोझे । तरिच हा गोहो न पडे फरीं ॥ २ ॥ तुका ह्याणे आतां व्हावे याजऐसें । सरिसें
सरिसें समागमे ॥ ३ ॥

॥ २२७७ ॥ करितां होव व्हावे चित्तचि नाहीं । घटापटा कांहीं करू नये ॥ धृ० ॥
मग हालतचि नाहीं जवळून । करावा तो सीण सिणवितो ॥ १ ॥ साहतचि नाहीं
कांहीं मांडुळले । उगल्या उगलें दळत आहे ॥ २ ॥ तुका ह्याणे तरी बोलावे झांकुन । येथे
खुणे खूण पुरतेची ॥ ३ ॥

॥ २२७८ ॥ संतसंगे याचा वास सर्वकाळ । संचला सकळ मूर्तिमत ॥ धृ० ॥ धालू-
नियां काळ अवधा बाहेरी । त्यासीच अंतरी वास दिला ॥ १ ॥ आपुलेंसें जिहीं नाहीं
उरें दिलें । चोजवितां भलें ऐसीं त्यळें ॥ २ ॥ तुका ह्याणे नाहीं झांकत परिमळ । चंद्द-
नाचे स्थळ चंदनची ॥ ३ ॥

॥ २२७९ ॥ पुष्ट कांति निवती डोळे । हे सोहळे श्रीरंगी ॥ धृ० ॥ अंतर्बाहीं विले-
पन । हें भूषण मिरवूं ॥ १ ॥ इच्छेऐसी आवड पुरे । विश्वभरे जवळी ॥ २ ॥ तुका करी
नारायण । या या सेवन नामार्जे ॥ ३ ॥

॥ २२८० ॥ सुकाळ हा दिवसरजनी । नित्य धणी नवीच ॥ धृ० ॥ करुण सेवूं
नानापरी । राहे उरी गोडीनें ॥ १ ॥ सरे ऐसा नाहीं झरा । पंक्ति करा समवेत ॥ २ ॥
तुका ह्याणे बरवा पान्हा । कान्हाबाई माउलीचा ॥ ३ ॥

॥ २२८१ ॥ पाहतां तंव एकला दिसे । कैसा असे व्यापक ॥ धृ० ॥ ज्याचे त्याचे
मिळणीं मिळे । तरी खेळे बहुरूपी ॥ १ ॥ जाणिवेचें नेही अंग । दिसों रंग निवडीना ॥ २ ॥
तुका ह्याणे येचि ठायीं । हें तों नाहीं सर्वत्र ॥ ३ ॥

॥ २२८२ ॥ तुझांसाठीं आह्मां आपुला विसर । करितां अन्धेर कैसें दिसें ॥ धृ० ॥
चिन्माराजी आतां ठायींचे हे देवा । आह्मां नये हेवा वाढवितां ॥ १ ॥ आलो टाकोनियां

सुखीचा वसती । पुढे माझ्या शुक्ति खुंटलिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाला सकळ वृत्तांत ।
केला प्रणिपात ह्मणउनी ॥ ३ ॥

॥ २२८३ ॥ करावा उद्धार हें तुह्मां उचित । आह्मी केली नीत कळली ते ॥ धृ० ॥
पाववील हांक धांवा ह्मणऊन । करावें जतन ज्याचें तेंपे ॥ १ ॥ बुभितासी बोल ठेवा-
यासी ठाव । ऐसा आह्मी भाव जाणतसों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे कायावाचामन । तुसरें
सैं ध्यान करित नाही ॥ ३ ॥

॥ २२८४ ॥ संताचे उपदेश आमुचे मस्तकीं । नाही मृत्यलोकीं राहाणेसा ॥ धृ० ॥
ह्मणऊनि बहु तळमळी चित्त । येईं वा धांवत पांडुरंगे ॥ १ ॥ उपजली चिंता लागला
उशीर । होत नाही निढळ वाटे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पोटी रिघालेंसैं भय । करूं आतां काय
हसें जालें ॥ ३ ॥

॥ २२८५ ॥ काळावरि घालूं तरि तो सरिसा । न पुरतां इच्छा दास कैसे ॥ धृ० ॥
धातां नाही कांहीं उशिराचें काम । न खंडावें प्रेम नारायणा ॥ १ ॥ वेणें लागे मग विलंब
कां आड । गोड तरि गोड आदि अंत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे होइल दर्शनें निश्चिती ।
गाईन तें गीतीं ध्यान मग ॥ ३ ॥

॥ २२८६ ॥ परउपकारें कायावाचामन । वेचे सुदर्शन रक्षी तथा ॥ धृ० ॥ याजसाठीं
असें योजिलें श्रीपती । संकल्पाचे हातीं सर्व जोडी ॥ १ ॥ परपीडे ज्याची जिव्हा मुंड-
ताळे । यमदूत डाळे करिती पूजा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अंबकृषि दुर्योधना । काय झालें
नेणां दुर्वासया ॥ ३ ॥

॥ २२८७ ॥ हागिल्याचे सिके वीणवाचि राहे । अपशकुन पाहे वेडगळ ॥ धृ० ॥
अत्यंत समय नेणतां अवकाळा । येऊं नये बळा सिक धरा ॥ १ ॥ भोजनसमयीं
भोकाचा आठव । ठकोनियां जीव कटी करी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे किती सांगों उगवून ।
अभंग्याचे गुण अनावर ॥ ३ ॥

॥ २२८८ ॥ नारे तरी काय नुजेडे कोंबडे । करूनियां वेडे आप्रो सावी ॥ धृ० ॥
आइल्याचें साहे फुकाचा विभाग । विक्षेपानें जग छी थू करी ॥ १ ॥ नेमून ठविला
करत्यानें काळ । नल्हायेसें बळ करूं पुढें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देव साहे जान्यावरी ।
असांगचि करी सर्व सांग ॥ ३ ॥

॥ २२८९ ॥ तरी सज्ञ निर्भर दास । चिंताआसविरहित ॥ धृ० ॥ अवघाच एकीं
ठाव । सर्व भाव विहल्ली ॥ १ ॥ निरविलें तेंव्हां व्यास । जाला दास व्यामाजी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे रूप ध्यावें । नाहीं ठावें गुणदोष ॥ ३ ॥

॥ २२९० ॥ वेडिया उपचार करितां सोहळें । काय सुख कळे तयासी तें । अंधा-
पुढें दीप नाचती नाचणें । भक्तिभावेंविण भक्ति तैसी ॥ धृ० ॥ तिमार्णें राखण ठेविबेलें
सेता । घालूनियां माथां चुना तथा । खादलें ह्मणोनि सेवटी बोंबली । ठायींची मुली कां
नेणां रबा ॥ १ ॥ मुक्तियापासाव सांगतां पुराण । रोगिया मिष्टान्न काय होय । नपुंसक
काय करील पद्मिणी । रुचिविण वाणी तैसें होय ॥ २ ॥ हात पाय नाहीं करिल तो काय ।

वृक्षा फळ आहे अमोलिक । हातां नये तैसा बांयांच तळमळी । भावेंविण भोळीं ह्मणे तुका ॥ ३ ॥

॥ २२९१ ॥ मेघवृष्टीनें करावा उपदेश परि गुरूनें न करावा शिष्य । वांटा लाभे ल्यास केल्या अर्धकर्मांचा ॥ १ ॥ द्रव्य वेचावें अन्नछत्री भूर्ती द्यावें सर्वत्र । नेवावा हा पुत्र उत्तमयाती पोसणा ॥ १ ॥ बीज न परावें खडकीं ओल नाही ज्याचे बुडखीं । यीतां टके सेखीं पाठी लागे दिवाण ॥ २ ॥ गुज बोलावें संतांशीं पत्नि राखावी जैसी सासी । लाड देतां तियेसी वांटा पावे कर्मांचा ॥ ३ ॥ शुद्ध कसूनि पाहावें वरि रंगा न भुलावें । तुका ह्मणे ध्यावें ज्या नये तुटी तें ॥ ४ ॥

॥ २२९२ ॥ नावडावें जन नावडावा मान । करुनि प्रमाण तूंचि होई ॥ १ ॥ धू० ॥ सोडवुनि देहसंबंध ध्यसनें । ऐसी नारायणें कृपा कीजे ॥ १ ॥ नावडावें रूप नावडावें रस । अवधी राहो आस पायांपाशीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां आपुलिया सत्ता । करुनि अनंता ठेवा ऐसें ॥ ३ ॥

॥ २२९३ ॥ उपाधिवेगळे तुह्मी निर्विकार । कांहींच संसार तुह्मां नाही ॥ १ ॥ धू० ॥ ऐसें मज करुनी ठेवा नारायणा । समूळ वासना नुरवावी ॥ १ ॥ निसंग तुह्मांसी राहणें एकट । नाही कटकट साहों येत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाहीं मिळों येत शिळा । रंगासी सकळा स्पटिकाची ॥ ३ ॥

॥ २२९४ ॥ माहार माते चपणी भरे । न कळे खरें पुढील ॥ १ ॥ धू० ॥ वोंगळ अधमाचें शुण । जातां घडी न लगेची ॥ १ ॥ श्वान झोळी स्वामिसत्ता । कोप येतां उतरे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गुमान कां । सांगों लोकां अधमासी ॥ ३ ॥

॥ २२९५ ॥ डोळ्यामध्ये जैसें कणू । अणु तेंहि न समाये ॥ १ ॥ धू० ॥ तैसें शुद्ध करीं हित । नका चित्त बाटवू ॥ १ ॥ आपल्याचा कळवळा । आणिका बाळावरि नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बीज मुडा । जैसा चाडा पिकाच्या ॥ ३ ॥

॥ २२९६ ॥ मुखी नाम हातीं मोक्ष । ऐसी साक्ष बहुतांसी ॥ १ ॥ धू० ॥ वैष्णवांचा माल खरा । नुरतुरा वस्तुसी ॥ १ ॥ भस्म दंड न लगे काठी । तीर्थी आदी भ्रमण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आडकाठी । नाहीं भेटी देवाचे ॥ ३ ॥

॥ २२९७ ॥ आगी लागो त्या सुखा । जेणें हरि नये सुखा ॥ १ ॥ धू० ॥ मज होत कां विपत्ती । पांडुरंग राहो चिर्त्ती ॥ १ ॥ जळो तें समूळ । धन संपत्ति उत्तम कुळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । जेणें घडे तुझी सेवा ॥ ३ ॥

॥ २२९८ ॥ आतां न ह्मणे मी माझे । नेधें भार कांहीं ओझे ॥ १ ॥ धू० ॥ तूंचि तारिता मारिता । कळों आलासी निरुता ॥ १ ॥ अवघा तूंचि जनार्दन । संत बोलती वचन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पांडुरंगा । तुझ्या रिगालों वोसंगा ॥ ३ ॥

॥ २२९९ ॥ समुद्रबलयांकित पृथ्वीचें हान । करितां समान नये नामा ॥ १ ॥ धू० ॥ ह्मणऊनि कोणी न करावा आळस । ह्मणा रात्रीदिवस रामराम ॥ १ ॥ सकळही शाखें पडण करितां वेद । सरी नये गोविंदनामें एके ॥ २ ॥ सकळही तीर्थें प्रयाग काशी ।

करितां नामाशीं तुळेति ना ॥ ३ ॥ कर्वती कर्मरीं देहासी वंडण । करितां समान नये
नामा ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे ऐसा आहे श्रेष्ठाचार । नाम हेंचि सार विठोबाचें ॥ ५ ॥

॥ २३०० ॥ अवध्या वाटा जाल्या क्षीण कळीं न घडे साधन । उचित विधि विधान
न कळे न घडे सर्वथा ॥ १ ॥ भक्तिपथ बहु सोपा पुण्य नागवथा पापा । येणें जाणें
खेपा येणेंचि एक खंडती ॥ २ ॥ उभारोनि बाहे विठो पालवीत आहे । हासां मीचि
साहे मुखें बोले आपुल्या ॥ ३ ॥ भाविक विश्वासी पार उतरिलें त्यांसी । तुका ह्मणे
नासी कुतर्क्यांचे कपाळीं ॥ ४ ॥

॥ २३०१ ॥ आह्मी नामाचे धारक नेणों प्रकार आणिक । सर्व भावें एक विडलचि
प्रमाण ॥ १ ॥ न लगे जाणावें नेणावें गावें आनंदें नाचावें । प्रेमसुख ध्यावें वैष्णवांचे
संगती ॥ २ ॥ भावबळें घालूं कास लज्जा चिंता दवडूं आस । पायां निजध्यास ह्मणों
दास विष्णूचे ॥ ३ ॥ भय नाही जन्म घेतां मोक्षपदां हाणों लाता । तुका ह्मणे सत्ता धरूं
निकट सेवेची ॥ ४ ॥

॥ २३०२ ॥ आह्मी हरिचे संवगडे जुने ठायींचे वेडे बागडे । हातीं धरुनी कडे
पाठीसवें वागविलों ॥ १ ॥ ह्मणोनि भिन्न भेद नाही देवा आह्मां एकदेही । नाही जालों
कहीं एका एक वेगळे ॥ २ ॥ निद्रा करितां होतों पायां सर्वेचि लंका घेतली तई । वानरें
गोवळ गाईं सवें चारित फिरतसों ॥ ३ ॥ आह्मां नामाचें चिंतन रामकृष्ण नारायण ।
तुका ह्मणे क्षण खातां जेवितां न विसंभों ॥ ४ ॥

॥ २३०३ ॥ मार्गे बहुतां जन्मीं हेंचि करित आलों आह्मी । भवतापश्रमी दुःखें
पीडिलीं निवडूं त्यां ॥ १ ॥ गर्जो हरिचे पवाडे मिळों वैष्णव बागडे । पाह्यर रोकडे
काढूं पाषाणामध्ये ॥ २ ॥ भाव शुद्ध नामावळी हर्षे नाचों पिडूं टाळी । घालूं पायां तळीं
कळिकाळ स्याबळें ॥ ३ ॥ कामक्रोध बंदखाणी तुका ह्मणे दिले दोन्ही । इंद्रियांचे धणी
आह्मी जालों गोसांवी ॥ ४ ॥

॥ २३०४ ॥ अमर तूं खरा । नव्हे कैसा मी हातारा ॥ १ ॥ चाल जाऊं संतापुडें ।
वाद् सांगेन निवाडे ॥ २ ॥ तुज नांव जर नाही । तर माझे दाव काई ॥ ३ ॥ तुज रूप
नाही । तर माझे दाव काई ॥ ४ ॥ खेळसी तूं लीळा । तेंथें मी काय वेगळा ॥ ५ ॥ साच
तूं लटिका । तैसा मीही ह्मणे तुका ॥ ६ ॥

॥ २३०५ ॥ मंत्र चळें पिसें लागतें सत्वर । अबद्ध ते फार तरले नामें ॥ १ ॥
अशौच तो बाधी आणिकां अक्षरां । नाम निदसुरा घेतां तरे ॥ २ ॥ रागज्ञानघात
चुकतां होय वेळ । नाम सर्वकाळ शुभदायक ॥ ३ ॥ आणिकां भजना बोलिला निषेध ।
नाम तें अभेद सकळां मुखीं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तपें घालिती घालणी । वेदया उद्धरुनि
नेली नामें ॥ ५ ॥

॥ २३०६ ॥ नव्हती ते संत करितां कवित्व । संताचे ते आप्त नव्हती संत ॥ १ ॥
येथें नाही वेदसरतें आड नांवें । निवडे पावडाव व्हावा अंगी ॥ २ ॥ नव्हती ते संत
धरितां भोपळा । करितां वाकळा प्रावरण ॥ ३ ॥ नव्हती ते संत करितां कीर्तन ।

सांगतां पुराणें नव्हती संत ॥ ३ ॥ नव्हती ते संत वेदाच्या पडणें । कर्म आचरणें नव्हती संत ॥ ४ ॥ नव्हती संत करितां तप तीर्थाटणें । सेविलिया वच नव्हती संत ॥ ५ ॥ नव्हती संत माळांमुद्रांच्या भूषणें । भस्मउड्डूळणें नव्हती संत ॥ ६ ॥ तुका ह्याणें नाहीं निरसला वेहे । तों अवघे हे संसारिक ॥ ७ ॥

॥ २३०७ ॥ हेचि दान देगा देवा । तुझा विसर न व्हावा ॥ धू० ॥ गुण गाईन आंवाडी । हेचि माझी सर्व जोडी ॥ १ ॥ न लगे मुक्ति आप्ति संपदा । संतसंग केई सखा ॥ २ ॥ तुका ह्याणें गर्भवासी । सुखें घालवें आह्मासी ॥ ३ ॥

॥ २३०८ ॥ भाग्यवंता हे परवडी । करिती जोडी जन्माची ॥ धू० ॥ आपुलाल्या काहें भावें । जें ज्या व्हावें तें आहे ॥ १ ॥ इच्छाभोजन्याचा साता । न लगे चिंता करावी ॥ २ ॥ तुका ह्याणें आल्या धान्या । वस्तु नान्या मोलाच्या ॥ ३ ॥

॥ २३०९ ॥ वंचुनियां विड । भाता दान करी लंड ॥ धू० ॥ जैसी याची चाली वरी । तैसा अंतरला बुरी ॥ १ ॥ मेला राखे दिस । ज्यालेपण जालें घोस ॥ २ ॥ तुका ह्याणें देवा । लोभें न पुरेखि सेवा ॥ ३ ॥

॥ २३१० ॥ अधीरा माझ्या मन एके एकी मात । तूं कां रे बुधित निरंतर ॥ धू० ॥ हेचि चिंत काय खावें ह्याणउनी । भले तुजहनि पक्षिराज ॥ १ ॥ पाहा तें चातक नेंधे सुभिक्षळा । वरुषे उन्हाळा मेष तय ॥ २ ॥ सकळयातींमध्ये ठक हा सोनार । त्यावरें व्यापार झारियाचा ॥ ३ ॥ तुका ह्याणें जळीं वनी जीव एक । तयापाशीं लेख काय कावें ॥ ४ ॥

॥ २३११ ॥ कां रे नाडविसी कृपाळु देवासी । पोसितो जनासी एकला तो ॥ धू० ॥ काळा बुधा कोण करितें उत्पत्ती । वाढवी श्रीपति सर्वे सोन्ही ॥ १ ॥ फुटती तडवर उष्ण-काळमासी । जीवम तयांसी कोण घाली ॥ २ ॥ तेंणें तुझी काय केली चिंता । राहे त्या अनंता आठवुनी ॥ ३ ॥ तुका ह्याणें ज्याचें नाम विश्वभर । त्याचें निरंतर ध्यान करी ॥ ४ ॥

॥ २३१२ ॥ उदार कृपाळा पतितपावना । ब्रीहें नारायणा साच तुझीं ॥ धू० ॥ यमिनासी जैसा जाणतां नेणतां । तैसा तूं अनंता साच होसी ॥ १ ॥ दैत्यां काळ भन्तां मेषदयाममूर्ती । चतुर्भुज हातीं शंख चक्र ॥ २ ॥ काम इच्छा तयां तैसा होसी राणी । बघोदेच्या स्तनीं पान करी ॥ ३ ॥ होऊनि सकळ काहींच न होसी । तुका ह्याणें यासी वेद ग्वाही ॥ ४ ॥

॥ २३१३ ॥ एका संतजन उत्तरें माझे बोंबडे बोल । करी लाड तुझांपुढें हो कोणी ह्याणें कोपाल ॥ धू० ॥ उपाय साधन आइका कोण मति अवगती । वृढ बैसोनि साडर तुझी धरावें चिर्त्ता ॥ १ ॥ धर्म तयासी घडे रे ज्याचे स्वाधीन भाज । कर्म तयासी जोडे रे भीत नाही लाज ॥ २ ॥ पुण्य तें जाणां रे भाइनो परउपकाराचें । परपीडा परनिदा रे खरें पाप तयाचें ॥ ३ ॥ लाभ तयासी जाला रे मुखी देव उच्चारी । प्रपंचापाठी संतला ह्याणें कयासीच थोरी ॥ ४ ॥ सुख तें जाणां रे भाइनो संतसमाग्यम । दुःख तें जाणारे भाइनें सम तेंवें विषम ॥ ५ ॥ साधन तयासी साधे रे ज्याची स्वाधीन बुद्धी । पराधिनासी आहे

घात रे थोर जाण संबंधी ॥६॥ मान पावे तो आगळा मुख्य इंद्रियें राखे । अपमानी तो अधररसस्वार खाखे ॥७॥ जाणता तयासी बोलिजे जाणें समाधान । नेणता तयासी बोलिजे वाद करी भूषण ॥८॥ भला तोचि एक जाणा रे गथावर्जन करी । बुरा धन नष्ट मेळवी परझार जो करी ॥९॥ आचारी अन्न काडी रे गाई अतितभाग । अनाचारी करी भोजन ग्वाही नसतां संग ॥१०॥ स्वहित तेणेंचि केलें रे भूर्ती देखिला देव । अस्व-हित तयाचें जालें रे आणि अहंभाव ॥११॥ धन्य जन्मा तोचि आले रे एक हरिचे हास । धिग ते विषयी गुंतले केला आयुष्या नास ॥१२॥ जोहरी तोचि एक जाणा रे जाणें सिद्धलक्षण । वेडसरु तो भुले रे वरवळभूषणें ॥१३॥ बळियाढा तोचि जाणा रे भक्ति वृढ शरीरी । गाढ्या तयासी बोलिजे एक भाव न धरी ॥१४॥ खोल तो वचन गुरूचें जो गिळूनि बैसे । उघळ धीर नाही अंगी रे ह्मणे होईल कैसे ॥१५॥ उदार तो जीव-भाव रे ठेवी देवाचे पार्या । कृपण तयासी बोलिजे पडे उपाधिडाई ॥१६॥ चांगलेंपण तेचि रे ज्याचें अंतर शुद्ध । वांगळ मळिण अंतरी वाणी वाहे तुर्गंध ॥१७॥ मोड तेचि एक आहे रे सार विह्वलनाम । कडु तो संसार रे लक्ष्मीच्यासी जन्म ॥१८॥ तुकां ह्मणें मना धरी रे संतसंगतिसोई । न लगे कांहीं करावें राहें विह्वलपार्या ॥१९॥

येकाखडी.

॥२३१४॥ करावा कैवाड । नाही तरी आला नाड ॥१०॥ स्मरा पंढरीच्या देव । मनी धरतिनियां भाव ॥१॥ खचविलें काळें । उगवा लवलाहें जाळें ॥२॥ गजर नामाचा । करा लवलाहे वाचा ॥३॥ घरटी चक्रफेरा । जन्ममृत्याचा भोंवरा ॥४॥ नानाह्वयासांची जोडी । तृष्णा करी देवधडी ॥५॥ चरणी ठेवा चिन्त । ह्मणवा देवाचे अंकित ॥६॥ छंद नानापरी । कळा न पविजे हरी ॥७॥ जगाचा जनिता । भुक्तिमुक्तीचाही दाता ॥८॥ ह्मणी माझें माझें । भर वागविशी ओहो ॥९॥ यांची कां रे गेली बुद्धी । नाही तरासाची शुद्धी ॥१०॥ टणक धाकुली । अवधी सरती विह्वली ॥११॥ उसा त्रिभुवनी । उदार हा शिरामणी ॥१२॥ उगमगी तो वांयां जाय । धीर नाही गोता खाय ॥१३॥ ठळों नये जरी । लाभ घरिचिया घरी ॥१४॥ नाही ऐसें राहे । कांहीं नासिवंत वेहे ॥१५॥ तरणा भाग्यवंत । नटे हरिकीर्तनांत ॥१६॥ थडी टाकी पैलतीर । बाहे टोके होय वीर ॥१७॥ दया तिचें नांव । अहंकार जाय जंव ॥१८॥ धनधान्य हेवा । नाडे कुटुंबाची सेवा ॥१९॥ नाम गोविदाचें । ह्या रे हेंचि भाग्य साचें ॥२०॥ परहृपकारा । वेचा हाकि निहा वारा ॥२१॥ फळ भोग इच्छा । देव आहे ज्यां तैसा ॥२२॥ बरवा ऐसा छंद । वाचे गोविंद गोविंद ॥२३॥ भविष्याचे साथां । भजत नु द्यावें सर्वथा ॥२४॥ माग लागला न सुडी । अळसें माती घाली तोंडी ॥२५॥ यज्ञ कीर्ति मान । तरी जोडे वारायण ॥२६॥ रवि लोपे तेजें । जरी हारपे हें वुजें ॥२७॥ लकार लाविला । असतां नसतांचि झमला ॥२८॥ वासनेची धाडी । बंद खोडभा नाड्या बेडी ॥२९॥ सरतें न कळे । काय ह्यांकिचेले डोळे ॥३०॥ खंडी ते न धरा ।

होणें गाढव कुतरा ॥ ३१ ॥ सायासाच्या जोडी । पिके काढियेल्या पेडी ॥ ३२ ॥ हातीं
हित आहे । परि न करिसी पाहें ॥ ३३ ॥ अळंकार लेणें । ल्या रे तुळसीसुद्धाश्रुषणें ॥ ३४ ॥
ख्याति केली विष्णुदासी । तुका ह्मणे पाहा कैसी ॥ ३५ ॥

॥ २३१५ ॥ देवें देऊळ सेविलें । उदक कोरडेंचि ठेविलें ॥ धू० ॥ नव्हे मत शुद्ध
उमानें कांहीं । तूं आपआपणापें पाहीं ॥ १ ॥ पाठें पूर वोसंडला । सरिता सागर तुंबोनि
ठेला ॥ २ ॥ वांज्यरीं बाळ तान्हा । एक बाळी सों कानां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे पैस । अनु-
भविया ठावा गोडीरस ॥ ४ ॥

लोहगांवीं मेलेलें मूळ जीवंत केळें तें.

॥ २३१६ ॥ अक्षय्य तों तुझां नाहीं नारायणा । निर्जीवा चेतना आणावया ॥ धू० ॥
मागें काय जाणों स्वामीचे पवाडे । आतां कां रोकडे हातूं नथे ॥ १ ॥ थोर भाग्य
आह्मी समर्थाचे कासे । ह्मणवितों हास काय थोडें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे निववावे
डोळे । हातूनि सोहळे सामर्थ्याचे ॥ ३ ॥

॥ २३१७ ॥ हाता तो एक जाणा । नारायणा स्मरवी ॥ धू० ॥ आणिक नासिवेंतें
काय । न सरे हाथ ज्यांच्यानें ॥ १ ॥ यावें तयां काकुलती । जे हाविती सुपंथ ॥ २ ॥
तुका ह्मणे उरी नुरे । ल्याचे खरे उपकार ॥ ३ ॥

अलंकापुरीं ब्राह्मणाचे बेचाळीस दिवस उपवास व

साजला तुकोबापार्शी जाण्याचा दृष्टांत.

॥ २३१८ ॥ श्रीपंढरीशा पतितपावना । एक विज्ञापना पायांपार्शीं ॥ धू० ॥ अनार्थां
जीवांचा तूं काजकैवारी । ऐसी चराचरीं त्रिदावळी ॥ १ ॥ न संगतां कळे अंतरीचें
गुज । आतां तुझी लाज तुज देवा ॥ २ ॥ आळिकर ज्याचें करिसी समाधान । अभयाचें
दान देऊनियां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तूंचि खेळें सोहीं ठायीं । नसेल तो देई धीर मना ॥ ४ ॥

॥ २३१९ ॥ अगा ये उदारा अगा विश्वंभरा । रखुमाईच्या वरा पांडुरंगा ॥ धू० ॥
अगा सर्वोत्तमा अगा कृष्णा रामा । अगा मेघःश्यामा विश्वजनित्या ॥ १ ॥ अगा कृपा-
वंता जीवन तूं हाता । अगा सर्वसत्ता धरितया ॥ २ ॥ अगा सर्वजाणाअगा नारायणा ।
करुणावचना चित्त द्यावें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नाहीं अधिकार तैसी । सरती
पायांपार्शीं केली मागें ॥ ४ ॥

॥ २३२० ॥ नव्हे हास खरा । परि जाला हा डांगोरा ॥ धू० ॥ यासी काय करूं
आतां । तूं हें सकळ जाणता ॥ १ ॥ नाहीं पुण्यगांठी । जे हें वेचूं कोणासाठीं ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कां उपाधी । वाढविली कृपानिधी ॥ ३ ॥

॥ २३२१ ॥ तुजविण सत्ता । नाहीं वाचा वदविता ॥ धू० ॥ ऐसे आह्मी जाणों
हास । ह्मणोनि जालों उदास ॥ १ ॥ तुझी दिला धीर । तेंणें मन झालें स्थिर ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आड । केलों मी हें तुझें कोड ॥ ३ ॥

॥ २३२२ ॥ काय मी जाणता । तुम्हाहुनि आनंता ॥ धृ० ॥ जो हा करू अतिशय । कां तुम्हा द्या नये ॥ १ ॥ काय तुज नाही कृपा । विश्वाचिया मायबापा ॥ २ ॥ तुका झणे वाणी । माझी वदे तुम्हाहूनी ॥ ३ ॥

॥ २३२३ ॥ काय ज्ञानेश्वरीं उणे । तिहीं पाठविले धरणे ॥ धृ० ॥ ऐकोनियां लिखित । म्हूण जाणवली हे मात ॥ १ ॥ तरी जाणे धणी । वदे सेवकाची वाणी ॥ २ ॥ तुका झणे देवा । होतां सांभाळावे देवा ॥ ३ ॥

॥ २३२४ ॥ देवूनियां डोई । पार्थी जाले उत्तराई ॥ धृ० ॥ कारण ते तुम्ही जाणां । मी तराळ नारायणा ॥ १ ॥ प्रसंगी वचन । दिले तेंचि खावे अन्न ॥ २ ॥ तुका झणे भार । तुम्ही जाणां थोडा फार ॥ ३ ॥

उपदेश.

॥ २३२५ ॥ नको कांहीं पडो मंधाचिये भरी । शीघ्र व्रत करीं हेचि एक ॥ धृ० ॥ देवाचिये चाडे आळवावे देवा । ओस देहभावा पाडोनियां ॥ १ ॥ साधनें घालिती काळाचिये मुखी । गर्भवास सेखीं न चुकती ॥ २ ॥ उधाराचा मोक्ष होय नव्हे ऐसा । पतनासी इच्छा आवश्यक ॥ ३ ॥ रोकडी पातली अंगसंगे जरा । आतां उजगरा कोठ-वरी ॥ ४ ॥ तुका झणे घाली नामासाठी उडी । पांडुरंग थडी पाववील ॥ ५ ॥

॥ २३२६ ॥ नाही देवापार्शी मोक्षाचे गांठोळे । आणूनि निराळे घावे हार्ती ॥ धृ० ॥ इंद्रियांचा जय साधूनियां मन । निर्विषय कारण असे तेथे ॥ १ ॥ उपास पारणी अक्षरांची आटी । सत्कर्मां शेवटी असे फळ ॥ २ ॥ आदरे संकल्प वारीं अतिशय । सहज ते काय दुःख जाण ॥ ३ ॥ स्वर्गीच्या घायें विवळसी वायां । रडे रडतियासवे मिथ्या ॥ ४ ॥ तुका झणे फळ आहे मूळापार्शी । शरण देवासी जाय वेगीं ॥ ५ ॥

॥ २३२७ ॥ द्यजिले भेटवी आणूनि वासना । साविल्याचे जना काय काज ॥ धृ० ॥ आळवावे देव भाकूनि करुणा । आपुलिया मना साक्ष करी ॥ १ ॥ नाही जावे याचे लागत । आहे साक्षभूत अंतरीचा ॥ २ ॥ तुका झणे हा आहे कृपासिंधू । तोडी भवबंध तात्काळिक ॥ ३ ॥

॥ २३२८ ॥ गोविंद गोविंद । मना लागलिया छंद ॥ धृ० ॥ मग गोविंद ते काया । भेद नाही देवा तथा ॥ १ ॥ आनंदले मन । प्रेमे पाह्यरती लोचन ॥ २ ॥ तुका झणे आळी । जैवी नुरेचि वेगळी ॥ ३ ॥

॥ २३२९ ॥ ज्याचे जया ध्यान । तेचि होय त्याचे मन ॥ धृ० ॥ झणजनि अवघे सारा । पांडुरंग वृढ धरा ॥ १ ॥ सम खूण ज्याचे पाय । उभा व्यापक विटे ठाय ॥ २ ॥ तुका झणे नभा । परता अनुचाही गाभा ॥ ३ ॥

॥ २३३० ॥ पाहूनियां मंध करावे कीर्तन । तेव्हां आले जाण फळ त्याचे ॥ धृ० ॥ नाही तरी वायां केली तोंडपिटी । उरी ते शेवटी उरलीसे ॥ १ ॥ पढोनियां वेद हरिगुण गावे । ठावे ते जाणावे तेव्हां जाले ॥ २ ॥ तपतीर्थाटणे तेव्हां कार्यसिद्धी । स्थिर राहे

बुद्धि हरिच्या नार्मी ॥ ३ ॥ यागयाज्ञादिक काय शनधर्म । तरि फळ नाम कंठी राहे ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे नको काबाडाचे भरी । पडों सार धरीं तेंचि एक ॥ ५ ॥

॥ २३३१ ॥ सुखे खावें अन्न । त्याचें करावें चिंतन ॥ १ ॥ त्याचें दिलें त्यासी ।
पावें फळ आपणासी ॥ २ ॥ आहे हा आधार । नाम त्याचे विश्वंभर ॥ २ ॥ नाहीं रिता
ठाव । तुका ह्मणे पसर्रीं भाव ॥ ३ ॥

॥ २३३२ ॥ संकोचोनि काय जालासी लहान । घेईं अपोक्षण ब्रह्मांडाचें ॥ १ ॥
करोनि पारणें आचवें संसारा । उशीर उदारा लावूं नको ॥ १ ॥ घरकुलानें होता पडिला
अंधार । नेणें केलें फार कासाविस ॥ २ ॥ हुंगारूनि दुरी लपविले काखे । तुका ह्मणे
वाखे कौतुकाचे ॥ ३ ॥

॥ २३३३ ॥ माझ्या बापें मज विधलें भातुकें । ह्मणोनि कवतुकें क्रीडा करी ॥ १ ॥
केली आळी पुढे बोलिलों वचन । उत्तम हें ज्ञान आलें त्याचें ॥ १ ॥ घेऊनि विभाग
जावें लवलाहा । आलेति या ठायें आपुलीया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ज्ञानदेवीं समुदाय ।
करावा मी पाय येईन वंदूं ॥ ३ ॥

॥ २३३४ ॥ ज्ञानियांचा गुरु राजा महाराव । ह्मणती ज्ञानदेव ऐसें तुह्यां ॥ १ ॥ मज
पामरा हें काय धोरपण । पायींची बाहाण पायीं बरी ॥ १ ॥ ब्रह्मादिक जेथें तुह्यां
बोळणें । इतर तुळणें काय पुरे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नेणें युक्तीची ते खोली । ह्मणोनि
ठेविली पात्रीं डोई ॥ ३ ॥

॥ २३३५ ॥ बोलिलीं लेंकुरें । वेडीं वाकूडीं उत्तरें ॥ १ ॥ करा क्षमा अपराध ।
सहाराज तुह्मी सिद्ध ॥ १ ॥ नाहीं विचारिला । अधिकार म्यां आपुला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
ज्ञानेश्वरा । राखा पायापें किकरा ॥ ३ ॥

॥ २३३६ ॥ काय तुह्मी जाणा । करूं अच्चेर नारायणा ॥ १ ॥ तरी या लटिक्याची
गोही । निवडली दुसरे ठावी ॥ १ ॥ कळों अन्नरींचा गुण । नये फिटल्यावांचुन ॥ २ ॥
आणिलें अनुभवा । जनाच्या हें ज्ञानदेवा ॥ ३ ॥ आणिक कोणी भिती । त्यांच्या चिंतनें
विष्वांती ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे ब्रीज पोटी । फळ तैसेंचि शेवटी ॥ ५ ॥

॥ २३३७ ॥ अविश्वासी याचें शरीर सुतकी । विटाळ पातकी भेदवाही ॥ १ ॥ काय
स्थाचा वेल जाईल मांडवा । होता तैसा ठेवां आला पुढें ॥ १ ॥ मातेचा संकल्प व्हावा
राजबिडा । कपाळींचा धोंडा उभा ठाके ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जैसा कुचराचा राणा ।
परिपाकीं अज्ञान निळें जैसा ॥ ३ ॥

॥ २३३८ ॥ सामसार्ची तपें पापाची सिधोरी । तमोगुणें भरी घातले ते ॥ १ ॥
राज्यमवा आंड सुखाची संपती । उल्लंघुनि जाती निरयगांवा ॥ १ ॥ इच्छिंये सभिर्ली
इच्छा जीती जीवी । नागविती ठावी नाहीं पुढें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हरिभजनावांचुन ।
करिती तो सीण पाहें नये ॥ ३ ॥

॥ २३३९ ॥ हरिकथेवांचुन इच्छिती स्मरित । हरिजन चित्त न घला त्तेथें ॥ १ ॥
आहल भंगोन आपुला विश्वास । होईल या नास कारणांचा ॥ १ ॥ ज्याचिया वैसावें

- जनपंगती । त्याचिया संगती तैसें खावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय जालेलि जाणते ।
ही परते थोर तुझी ॥ ३ ॥
- ॥ २३४० ॥ सेवकें करावें स्वामीचें वचन । त्यासी हुंतुंपण कामा नये ॥ धृ० ॥ घईल
व कां सारिल प्ररते । अंगलिया चित्तें सांहीजेना ॥ १ ॥ खचोतें सावावी रवी केवई
ट । आपुलेंचि नीट उसंतावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तो ज्ञानाचा सागर । परि वेंही अंगर
जों भेदें ॥ ३ ॥
- ॥ २३४१ ॥ जयाचिये द्वारीं सोन्याचा पिंपळ । अंगीं ऐसें बळ रेडा बोले ॥ धृ० ॥
ील तें काय नव्हे महाराज । परि पाहिं बीज शुद्ध अंगीं ॥ १ ॥ जेणें हे घातली मुक्तीची
मांडी । मेळविली मांडी वैष्णवांची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तेंथें सुखा काय उणें । राहें समा-
नें चिन्ताचिया ॥ ३ ॥
- ॥ २३४२ ॥ बहुतां छंदाचें बहु वसे जन । नये वांई मन त्यांच्या संगें ॥ धृ० ॥
रावा जतन आपुला विश्वास । अंगा आला रस आवडीचा ॥ १ ॥ सुखाची समाधि
रेक्या माउली । विश्रान्ति साउली सिणलियांची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बुडे बांधोनि ह्मण्ड ।
काय कोड धांवायाचें ॥ ३ ॥
- ॥ २३४३ ॥ हरिकथे नाही । विश्वास ज्याचे ठायीं ॥ धृ० ॥ त्याची वाणी अमंगळ
न उंदराचें बीळ ॥ १ ॥ सांडुनि हा रस । करिती आणिक सायास ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
सी । बांयां गेलीं किती ऐसी ॥ ३ ॥
- ॥ २३४४ ॥ प्रेम अमृताची धार । वाहे देवाही समोर ॥ धृ० ॥ ऊर्ध्वाहिनी हरि-
था । मुगुटमणि सकळां तीयां ॥ १ ॥ शिवाचें जीवन । जाळी महादोष कीर्तन ॥ २ ॥
का ह्मणे हरी । इची स्तुति वाणी थोरी ॥ ३ ॥
- ॥ २३४५ ॥ आतां माइया मना । इची घडो उपासना ॥ धृ० ॥ ऐसैं करीं पांडुरंगा
बोसंडेसैं अंगा ॥ १ ॥ सर्व काळ नये । वाचे विट, आड भये ॥ २ ॥ तुका वैष्णवां-
मती । हेंचि भजन पंगती ॥ ३ ॥
- ॥ २३४६ ॥ उपास कराडी । तिहीं करावीं बापुर्डी ॥ धृ० ॥ आझी विठोबाचे हास
वता मुगारिली आस ॥ १ ॥ भक्तीच्या उत्कर्षें । नाही मुक्तीचें तें पिसें ॥ २ ॥ तुका
णे बळ । अंगीं आमुच्या सकळ ॥ ३ ॥
- ॥ २३४७ ॥ कारविली तैसी केली कटकट । वांकडें कीं नीट देव जाणें ॥ धृ० ॥
गोष्ठाकारणें हें जालेंसे निर्माण । देवाचें कारण त्रैव जाणें ॥ १ ॥ तुका ह्मणें मी यट
भिमाना वेशळा । घालुनि गोपाळा भार असैं ॥ २ ॥
- ॥ २३४८ ॥ तुझी थेंथें पाठविला धरणेकरी । त्याची जाली परि आइका ते ॥ धृ० ॥
तां काय पुढें वाढुनि विस्तार । जाला समाचार आइका तो ॥ १ ॥ देवाचे उचित
कादश अभंग । महाफळ त्याग करुनी गेला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सेवा समर्थुनि पायीं ।
लो उतराईं ठावें असो ॥ ३ ॥
- ॥ २३४९ ॥ वरण माझें मरोन भेलें । मज केलें अमर ॥ धृ० ॥ ठाव पुसिलें बूड

पुसिलें। वीस वीसलें देहभावा ॥ १ ॥ आला होता मेला पुर। धरिला धीर जीवनी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे बुनाहीचें। जालें साचें उजवणें ॥ ३ ॥

॥ २३५० ॥ माझे लेखी देव मेला। असो त्याला असेल ॥ धू० ॥ गोष्टी न करीं नांव
नेचें। गेलों होचें खंडोनी ॥ १ ॥ स्तुतिसमवेत निहा। केला धंदा उदंड ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे निवांत ठेलों। वेचित्त आलों जीवित्व ॥ ३ ॥

॥ २३५१ ॥ लवविलें तथा सवें लवे जाती। अभिमाना हातीं सांपडेना ॥ धू० ॥
भोळिवेचें लेणें विष्णुहासां साजे। तयें भाव बुजे हारपती ॥ १ ॥ अर्चन वंदन नवविधा
भक्ती। द्या क्षमा शांति तथा ठायीं ॥ २ ॥ तये गांवीं नाहीं दुःखाची वसती। अवघाचि
भूर्ती नारायण ॥ ३ ॥ अवघेचि जालें सोंवळें ब्रह्मांड। विटाळाचें तोंड न देखती ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे गाजे वैकुंठी सोहळा। याही भूमंडळामाजी कीर्ती ॥ ५ ॥

॥ २३५२ ॥ पंढरीची वारी आहे माझे घरीं। आणिक न करीं तीर्थव्रत ॥ धू० ॥
व्रत एकादशी करिन उपवासी। गाइन अहर्निशीं मुखीं नाम ॥ १ ॥ नाम विठोबाचें
घेईन मी वाचे। बीज कल्पातींचें तुका ह्मणे ॥ २ ॥

॥ २३५३ ॥ संपदा सोहळा नावडे मनाला। करी तें टकळा पंढरीचा ॥ धू० ॥ जावें
पंढरिती आवडी मनासी। कधीं एकादशी आषाढी हे ॥ १ ॥ तुका ह्मणे ऐसें आर्त
ड्याचे मनीं। त्याची चक्रपाणी वाट पाहे ॥ २ ॥

॥ २३५४ ॥ कथनीं पठणीं करुनि काय। वांचुनि रहणी वांयां जाय ॥ धू० ॥ मुखीं
वाणी अमृतगोडी। मिथ्या भुके चरफडी ॥ १ ॥ पिळणी पाक करितां दगडा। काय
जडा होय तें ॥ २ ॥ मधू मेळवूनि माशी। आणिका सांसी पारधिया ॥ ३ ॥ मेळऊनि धन
मेळवी माती। लोभ्या हातीं तेंचि मुखीं ॥ ४ ॥ आपलें केले आपण खाय। तुका वंदी
त्याचे पाय ॥ ५ ॥

॥ २३५५ ॥ उमटती वाणी। वाटे नामाचिया ध्वनी ॥ धू० ॥ बरें सेवन उपकारा।
द्यावें द्यावें या उत्तरा ॥ १ ॥ सरळ आणि मुद्द। कथा पाहावी ते ऊर्ध्व ॥ २ ॥ गात
जात तुका। हाचि उपदेश आइका ॥ ३ ॥

॥ २३५६ ॥ कथाकाळींची मर्यादा सांगतो ते भावें वंदा। प्रीतीनें गोविंदाहेंचि एक
धावडे ॥ धू० ॥ टाळ वाद्य गीत नृत्य अंतःकरणें प्रेमभरित। वाणितां तो कीर्त तद्भवनें
लेखावा ॥ १ ॥ नये आळसें मोडूं अंग कथे कानवडें हुंग। हेळणेचा रंग दावी तो
चांडाळ ॥ २ ॥ तोंडी विडा माने ताठा थोरपणें घाली गेंठा। चित्त नेही नामपाठा
गोष्टी लावी तो चांडाळ ॥ ३ ॥ कथे इच्छी मान दावूनियां थोरपण। रजा संकोच न
लुगडी सांवरी तो चांडाळ ॥ ४ ॥ आपण बैसे बाजेवरी सामान्य हरिच्या दासां धरी।
तरि तो सुळावरी वाहिजे निश्चयेसीं ॥ ५ ॥ येतां न करी नमस्कार कर जोडोनिथां नम्र।
न ह्मणतां थोर आणिकां खेटी तो चांडाळ ॥ ६ ॥ तुका विनवी जना कथे नाणावें अव-
गुणा। करा नारायणा ऋणी समर्पक भावें ॥ ७ ॥

॥ २३५७ ॥ कथा देवाचे ध्यान कथा साधना मंडण। कथें ऐसें पुण्य आणिक

॥ धृ० ॥ ऐसा साच खरा भाव । कथेमाजी उभा देव ॥ १ ॥ मंत्र स्वल्प-
 ि वाचे मना । झणतां नारायणा क्षणे जळती महादोष ॥ २ ॥ भावे
 र तरे तारी आणिक जन । भेदे नारायण संदेह नाही झणे तुका ॥ ३ ॥

। कथा त्रिवेणीसंगम देव भक्त आणि नाम । तेथींचे उत्तम परंपरज
 ॥ जळती दोषांचे डोंगर शुद्ध होती नारी नर । गाती ऐकती सादर जे
 ॥ १ ॥ तीर्थे तथा ठाया येती पुनीत व्हावया । पर्वकाळ पांया तळी वसे
 ॥ अनुपम्य हा महिमा नाही धावया उपमा । तुका झणे ब्रह्मा नेजे वर्णु या

। सांडूनि कीर्तन न करी आणिक काज । नाचेन निर्लज्ज तुझ्या रंगी
 रडीचे आर्त पुरवी पंढरिराया । शरण तुझ्या पायां याचि लागी ॥ १ ॥
 यां विहल झणेन । तेणे निवारिनी भवभ्रम ॥ २ ॥ तुका झणे देवा नुपेक्षावे
 ि निजधामा आपुलिया ॥ ३ ॥

। जळती कीर्तने । दोष पळतील विघ्ने ॥ धृ० ॥ हेचि बळिवंत गाढे ।
 हंडीपुढे ॥ १ ॥ कळि पापाची हे मूर्ती । नामखड्ग घेऊं हातीं ॥ २ ॥ तुका
 बळे दमामे ही लावूं ॥ ३ ॥

। यम सांगे वृतां तुझां नाही तेथे सत्ता । जेथे होय कथा सदा दोष
 ० ॥ नका जाऊं तथा गांवा नामधारकाच्या शिवां । सुदर्शन थावा घट्टी फिरि
 चक्र गदा घेउनी हरि उभा असे त्यांचे द्वारी । लक्ष्मी कामारी रिद्धिसिद्धी-
 । ते बळियाशिरोमणी हरिभक्त ये मेदिनी । तुका झणे कानीं यम सांगे

। कान्ध्या रे जगजेठी । हेई भेटी एकवेळे ॥ धृ० ॥ काब नोकलिले
 िंनी वेढिले ॥ १ ॥ येथवरी होता संग । अंगे अंग लपविले ॥ २ ॥ तुका
 रागे । एवढ्या वेगे अंतरला ॥ ३ ॥

। आपुल्या आझी पुसिले नाही । तुज कांहीं कारणे ॥ धृ० ॥ मागे मागे
 । कांहीं बोलें थासार्थी ॥ १ ॥ बहुत दिस होतें मनी । ध्यावी धणी एकांती
 झणे उभा राहे । कान्हो पाहे मजकडे ॥ ३ ॥

धन्य बा ह्या ऐशा नारी । घरीं घरीं नांदती ॥ धृ० ॥ चोरुनिवां तुज-
 यांसी न कळतां ॥ १ ॥ दोन्ही ठायीं समाधान । सम कठिण बहुतची ॥ २ ॥
 वासार्थी । दुर्लभ भेटी ते देवा ॥ ३ ॥

। उदासीना पावल्या वेगीं । अंगा अंगीं जडलिया ॥ धृ० ॥ वेयाळिला
 मयूरफेरीं नाचती ॥ १ ॥ मना आले करिती चार । त्या फार हा एकल
 झणे नारायणी । निरंजनी मीनलिया ॥ ३ ॥

। विषमाची शंका वाटे । सारिले भेदे तरी सुख ॥ धृ० ॥ झणऊनि

- चोरिलें जना । आल्या राना एकांती ॥ १ ॥ मुजियासी कळें नये । जया सोय नाही हे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मोकळे मन । नारायण भोगासी ॥ ३ ॥
- ॥ २३६७ ॥ आलिंगन कंठाकटी । पडे मिठी सर्वांगें ॥ धू० ॥ न घडे मागें परतें मन । नारायण संभोगी ॥ १ ॥ वचनासी वचन मिळे । रिघती डोळे डोळियांत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अंतर्धानी । जीव जीवनी विराल्या ॥ ३ ॥
- ॥ २३६८ ॥ कोणी सुना कोणी लेकी । कोणी एकी सतंता ॥ धू० ॥ अवधियांची जगनिह । जाली धिंदे सारखी ॥ १ ॥ अवध्या अवध्या चोरा । विना वरा मायबापा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करा सेवा । आलें जीवावर तरी ॥ ३ ॥
- ॥ २३६९ ॥ येथील जे एक घडी । तये जोडी पार नाही ॥ धू० ॥ किती त्यांचा सासुरवास । कैचा रस हा तेथे ॥ १ ॥ अवघे दिवस गेले कामा । नाही जन्मा खंडण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे रतल्या जर्नी । सोडा झणी कान्होबा ॥ ३ ॥
- ॥ २३७० ॥ चिंता नाही गांवीं विष्णुदासांचिये । घोष जयजयकार सदा ॥ धू० ॥ नारायण घरीं सांडविलें धन । अवघेचि वाण तथा पोटी ॥ १ ॥ सर्वंग सकळां पुरे धनी-बरी । सेवावया नारी नर बाळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येणें आनंदू । गोविंदें गोविंदू पिक-विलां ॥ ३ ॥
- ॥ २३७१ ॥ करिती तथा वेवसाव आहे । येथे व्हारे साहे एकां एक ॥ धू० ॥ गातां आडकर्ता समानचि घडे । लाभें लाभ जोडे विशेषता ॥ १ ॥ प्रेमाचें भरतें भातें ध्यावें अंगीं । नटे टाळी रंगीं शूरखेसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बहुजन्मांचें खंडण । होंईल हा सीण निवारोनी ॥ ३ ॥

स्वामींचे नांवाबद्दल सालोमालोचें नांव घालणें.

- ॥ २३७२ ॥ नाहीं घाटावें लागत । एका सितें कळे भात ॥ धू० ॥ क्षीर निवडतें पाणी । चोंची हंसाचिये आणी ॥ १ ॥ आंगडें फाडुनी घोंगडें करी । अवकळा तये परी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कण । भूसीं निवडे कैचा सीण ॥ ३ ॥
- ॥ २३७३ ॥ सालोमालो हरिचें दास । ह्मणऊन केला अवघा नास ॥ धू० ॥ अवघें बजमंगळ केलें । ह्मणती एकांचें आपुलें ॥ १ ॥ मोडुनि संतांचीं वचनें । करिती आपणां भूषणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कवी । जगामधीं रूढ दावी ॥ ३ ॥
- ॥ २३७४ ॥ जायाचे अळंकार । बुडवूनि होती चोर ॥ धू० ॥ त्यांसी ताडणाची पूजा । योग घडे बऱ्या त्रोजा ॥ १ ॥ अभिलाषाच्या सुखें । अंती होती काळीं मुखें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चोरा । होय भूषण मातेरा ॥ ३ ॥
- ॥ २३७५ ॥ कालवूनि विष । केला अमृताचा नास ॥ धू० ॥ ऐशा अभाग्याच्या बुद्धी । सत्य लोपी नाही बुद्धी ॥ १ ॥ नाक कापुनी लावी सोनें । कोण अळंकार तेणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बावी । मोडुनि मदार बांधावी ॥ ३ ॥
- ॥ २३७६ ॥ कण भुसाच्या आधारे । परि तें निवडितां बरे ॥ धू० ॥ काय घोषाण्या

घाणी । ताकामध्ये घाटी लोणी ॥ १ ॥ सुइणीपुढे चेंदा । काय लपविसी चादा ॥ २ ॥
तुका ह्यणे ज्ञान । दिमाकाची मनमन ॥ ३ ॥

॥ २३७७ ॥ विकल तेथे विका । माती नांव ठेवूनि बुका ॥ धू० ॥ हा तो निशाड्याचा
ठाव । खऱ्या खोऱ्या निवडी भाव ॥ १ ॥ गऱ्हवारे हा विधी । पोटे वाढविले चिधी ॥ २ ॥
लावूं जाणे विल्हे । तुका साच आणिक कल्हे ॥ ३ ॥

॥ २३७८ ॥ विषयी अहूये । त्यासी आह्मां सिवों नये ॥ धू० ॥ देव तेथुनी निराळा ।
असे निष्काम वेगळा ॥ १ ॥ वासनेची बुंधी । तेथे कैची ब्रह्मस्थिती ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
असतां देही । तेथे नाहीं जमती ॥ ३ ॥

॥ २३७९ ॥ नमितो या देवा । माझी एके ठायी सेवा ॥ धू० ॥ गुणअवगुण निवाडा ।
ह्रैस ह्रैस रेडा रेडा ॥ १ ॥ जनीं जनार्दन । साक्ष त्यासी लोटांगण ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
खडे । निवडूं वळणीं घडघडे ॥ ३ ॥

॥ २३८० ॥ जीव जीती जीवना संगे । मत्स्या मरण त्या वियोगे ॥ धू० ॥ जया
चिर्ती जैसा भाव । तयां जवळि तैसा देव ॥ १ ॥ सकळां पढिये भानू । परि त्या कम-
ळाचे जीवमू ॥ २ ॥ तुका ह्यणे माता । वाहे तान्हयाची चिंता ॥ ३ ॥

॥ २३८१ ॥ मुगीचिया घरा कोण जाय मूळ । देखोनियां गूळ धांव घाली ॥ धू० ॥
याचकाविण काय खोळंबला साता । तोची धांवे हिता आपुलिया ॥ १ ॥ उदक अन्न
कवि ह्यणे मज खा ये । भुकेला तो जाये चोजवीत ॥ २ ॥ व्याधी पीडिला धांवे वैद्या-
चिया घरा । दुःखाच्या परिहारा आपुलिया ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे जया आपुले स्वहित ।
करणे तोचि प्रीत धरी कथे ॥ ४ ॥

॥ २३८२ ॥ जन्मांतरिचा परिट न्हावी । जात ठावी त्याने ते ॥ धू० ॥ वाखर जैसां
चरचरी । तोंड करी संवदणी ॥ १ ॥ पूर्व जन्म शिखासूत्र । मळ मूत्र अंतरी ॥ २ ॥
तुका ह्यणे करिती निरा । धुवटधंसा पुढिलांचा ॥ ३ ॥

॥ २३८३ ॥ नाम वृषी त्याचे नको दरशन । विष ते वचन वाटे मज ॥ धू० ॥ अमंगळ
वाणी नाइकवे कार्नी । निदिची पोहणी उठे तेथे ॥ १ ॥ काय साच लभ्य त्याचिये
वचनी । कोणत्या पुराणां दिली ग्वाही ॥ २ ॥ काय आड लावूं त्याचिया तोंडासी ।
आतां या जिभेसी काय करूं ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे संत न मनिती त्यांस । घेऊं पाहे धोस
यमवृत ॥ ४ ॥

॥ २३८४ ॥ येऊनि नरदेहा झांकितील डोळे । बळेंचि अंधळे होती लोक ॥ धू० ॥
उजडांसारसी न चलती वाट । पुढील बोभाट जाणोनियां ॥ १ ॥ बहु केरे आले सोसोनि
वोळसा । पुढे नाहीं ऐसा लाभ मग ॥ २ ॥ तुका ह्यणे जाऊं सासवित वाट । भेटे तरी
भेवें कीणी तरी ॥ ३ ॥

॥ २३८५ ॥ नव्हे जाखाई जोखाई । माथराणी मेसाबाई ॥ धू० ॥ बळिया माझा
पंढरिराव । जो या देवांचाही देव ॥ १ ॥ रंडी चंडी शक्ती । मद्यमांसाते भक्षिती ॥ २ ॥
बहिरव खंडेराव । रोटीसुटीसाठी देव ॥ ३ ॥ गणोबा विक्राळ । लाडुमोदकांचा काळ

॥ ४ ॥ मुंज्या झैसासुरें । हें तों कोण लेखी पोरें ॥ ५ ॥ वेताळें फेताळें । जळो त्यांचें तोंड काळें ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे चित्ती । धरा रखुमाईचा पती ॥ ७ ॥

॥ २३८६ ॥ पडतां जड भारी । दासी भाटवावा हरी ॥ धू० ॥ मग तो होऊं नेरी सीण । भाड घाली सुदर्शन ॥ १ ॥ नामाच्या चित्तनें । बारा वाटा पळती विभे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे प्राण । करा देवासी अर्पण ॥ ३ ॥

॥ २३८७ ॥ माये मोकलिलें कोठें जावें बाळें । आपुलिया बळें न वंचे तें ॥ धू० ॥ रुसोनियां पळे सांडूनियां ताट । मागें पाहे वाट यावें ऐसी ॥ १ ॥ भांडवल आह्यां आळी करावी हे । आपणचि माये धांवसील ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आळी करूनियां निकी । देसील भातुर्का बुझाउनी ॥ ३ ॥

॥ २३८८ ॥ नागर गोडें बाळरूप । तें स्वरूप काळीचें ॥ धू० ॥ गाईगोपाळांच्या संगें । आलें लागें पुंडलिका ॥ १ ॥ तें हें ध्यान दिगंबर । कटीं कर मिरवती ॥ २ ॥ नेण-पणें उगोचि उभें । भक्तिलोभें राहिलें ॥ ३ ॥ नेणें वरदळाचा मान । विटे चरण सम उभें ॥ ४ ॥ सहज कटावरी हात । वहींभात शिबोरी ॥ ५ ॥ मोहरी पांवा गांजिवा पायीं । धरिली काठी ज्या काळें ॥ ६ ॥ रम्य स्थळ चंद्रभागा । पांडुरंगा क्रीडेसी ॥ ७ ॥ भीमा वृक्षगमुख वाहे । वृष्टि पाहे समोर ॥ ८ ॥ तारावेसे मूढ लोक । दिली भाक पुंडलिका ॥ ९ ॥ तुका ह्मणे वैकुंठवासी । भक्तांपासीं राहिला ॥ १० ॥

॥ २३८९ ॥ विडलनामाचा नाही ज्या विश्वास । तो वसे उदास नरकामध्ये ॥ धू० ॥ त्यासी बोलतां होईल विटाळ । नव जाये तो जळस्नान करितां ॥ १ ॥ विडलनामाची नाही ज्या आवडी । त्याची काळ घडी लेखिताहे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज विठोबाची आण । जरी प्रतिवचन करिन त्यासी ॥ ३ ॥

॥ २३९० ॥ तथा घडले सकळ नेम । मुखीं विठोबाचें नाम ॥ धू० ॥ कांहीं न लगे सिणावें आणिक वेगळाल्या भावें । वाचें उच्चारारवें रामकृष्णगोविदा ॥ १ ॥ फळ पावाल अवलिळा । भोग वैकुंठ सोहळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्याच्या नांवें । तोचि होइजे स्वभावें ॥ ३ ॥

॥ २३९१ ॥ पुराणप्रसिद्ध सीमा । नामतारकमहिमा ॥ धू० ॥ मागें जाळी महा दौष । पुढें नाही गर्भवास ॥ १ ॥ जें निहिलें शास्त्रें । वंद्य जाले नाममात्रें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसा । त्रिभुवनी नाम ठसा ॥ ३ ॥

॥ २३९२ ॥ नाम घेतां न लगे मोल । नाममंत्र नाही खोल ॥ धू० ॥ सोंचि अक्षरांचें काम । उच्चारारवें राम राम ॥ १ ॥ नाही वर्णधर्मयाती । नामी अवर्धाचि सरती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाम । चैतन्य निजधाम ॥ ३ ॥

॥ २३९३ ॥ नाम घेतां वांयां गेला । ऐसा कोणें आईकिला ॥ धू० ॥ सांगा विन-वितों तुहांसी । संत महंत सिद्ध ऋषी ॥ १ ॥ नामें तरला नाही कोण । ऐसा द्यावा निवडून ॥ २ ॥ सलगीच्या उत्तरा । तुका ह्मणे क्षमा करा ॥ ३ ॥

॥ २३९४ ॥ फुकाचें तें लुटा सार । व्हा रे अमर सदैव ॥ धू० ॥ नाही गर्भवास

र जळती होपांचे ॥ १ ॥ उदंड भावें उदंड ध्यावें । नाम गावें आवडी ॥ २ ॥
रिच्या घरी । वेशा उरी न सीणीजे ॥ ३ ॥

॥ प्रीति नाही राया वजिली ते कांता । परि तिची सत्ता जगावरी ॥ धृ० ॥
लों तरी तुझे भक्त । वास थमवत न पाहाती ॥ १ ॥ राजयाचा पुत्र अप-
तो काय आणिकां रंडवेल ॥ २ ॥ बाहातरी खोडी परि देवमणी कंठी । तैसा
गे तुका ॥ ३ ॥

॥ करावा उद्धार किंवा ध्यावी हारी । एका बोला स्थिरी राहें देवा ॥ धृ० ॥
। होईल संदेह । अवघेंचि आहे मूळ पायी ॥ १ ॥ राहिलों चिकटून कांहींचि
णा नेणों काळें उदय भाग्य ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बहु उद्वेगला जीव । भाकी-
राया ॥ ३ ॥

॥ आलिया भोगासी असावें सावर । देवावरी भार घालूं नये ॥ धृ० ॥ मग
निवारी सांकडें । येर तें बापुडें काय रंक ॥ १ ॥ भयाचिये पोटी दुःखा-
। शरण देवासी जातां भलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नव्हे काय त्या करितां ।
आतां विश्वंभर ॥ ३ ॥

॥ भोग तो न घडे संचितावांचुनी । करावें तें मनीं समाधान ॥ धृ० ॥
। मीं मानूं नये खेद । ह्मणावा गोविंद वेळोवेळां ॥ १ ॥ आणिकां ह्सावें न
आपुल्या संचितावांचूनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भार घातलिया वरी । होईल
यण ॥ ३ ॥

॥ निवैर व्हावें सर्वभूतांसवें । साधन बरवें हेंचि एक ॥ धृ० ॥ तरीच
रिल नारायण । बडबड तो सीण येणेंविण ॥ १ ॥ सोडरें पिशुन समानचि
पर ओढे उपकारी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चित्त जालिया निर्मळ । तरिच सकळ
३ ॥

॥ विली चाले वाचा । क्षय मागिल्या तपाचा ॥ धृ० ॥ रिद्धि सिद्धि येती
करिती पसारा ॥ १ ॥ मानहंभासाठी । पडे देवासवें तुदी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
वेडीच्या निवैवां ॥ ३ ॥

॥ तापल्यावांचून नव्हे अळंकार । पिडूनियां सार उरलें तें ॥ धृ० ॥ मग
व्हे शुद्ध जाती । नासें शत्रु होती मित्र तेची ॥ १ ॥ कळिवर बरें भोगूं
फांसिलें तें रोगा हातीं सुटे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मन करावें पाठेळ । साहा-
सजेवरी ॥ ३ ॥

॥ पाठेळ करितां न साहावे वारा । साहेलिया ढोरा गोणी चाले ॥ धृ० ॥
ण हेंचि कसवटी । हर्षामर्ष पोटी विरों द्यावे ॥ १ ॥ नवनीत तोंवरी कड-
। निश्चळ होउनी राहे मग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जरी जग टाकी घाया ।
पायां जन मग ॥ ३ ॥

॥ कावळियासी नाही दया उपकार । काळिमा अंतर विटाळसें ॥ धृ०

तैसें कुधनाचें जिणें अभंगळ । चाणेरी वोंगळ वदे वाणी ॥ १ ॥ कडु भोंपळ्याचा उपा-
चारें पाक । सेविल्या तिडीक कपाळासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विष सांडूं नेणें साप ।
आवरें तें पाप त्याचे ठायी ॥ ३ ॥

॥ २४०४ ॥ लाभ खरा नये तुदी । नाही आडखळा भेदी ॥ धू० ॥ जाय अवधिया
वेशा । येथें संचलासी तैसा ॥ १ ॥ मग न लगे पारखी । अवर्षी सकट सारखी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे वोळे । रूपे भुलविले डोळे ॥ ३ ॥

॥ २४०५ ॥ नको आतां पुसों कांहीं । लवलाही उसंती ॥ धू० ॥ जाय वेर्षी पंढर-
पुरा । तो सोयरा सीनांचा ॥ १ ॥ वचनाचा न करी गोवा । रिघें देवासी शरण ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कृपावंता । बहु चिंता सीनाची ॥ ३ ॥

॥ २४०६ ॥ बुद्धिहीनां जडजीवां । नको देवा उपेक्षूं ॥ धू० ॥ परिसावी हे विज्ञा-
यना । आह्मां सीना दासांची ॥ १ ॥ चित्तूनियां आले पाय । त्यांसी काय वचन ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पुरुषोत्तमा । करी क्षमा अपराध ॥ ३ ॥

॥ २४०७ ॥ ह्मणउनी काकुळती । येतो पुढतों पुढती । तुह्मां असे हार्ती । कमळा-
पति भांडार ॥ धू० ॥ फेडूं आलेती दरिद्र । तरि न लगे उशीर । पुरे अभयंकर । ठाया
ठाव रंकाशी ॥ १ ॥ कोठें न घाली धांव । याजसाठीं तजिली हांव । घेऊं नेही वाव । मना
केला विरोध ॥ २ ॥ कारणांच्या गुणें । वेळ काळ तोही नेणें । तुमच्या कीर्तनें । तुका
तुह्मां जागवी ॥ ३ ॥

॥ २४०८ ॥ बहु नावें ठेविलीं स्तुतीचे आवडी । बहुत या गोडी आली रसा ॥ धू० ॥
बहु सोसें सेवन केले बहुवस । बहु आला दिस गोमठ्याचा ॥ १ ॥ बहुतां पुरला बहुतां
उरला । बहुतांचा केला बहु नट ॥ २ ॥ बहु तुका जाला निकट वृत्ती । बहु काकुळती
येऊनियां ॥ ३ ॥

॥ २४०९ ॥ इहलोकीं आह्मां वस्तीचें पणें । उदासीन नेणें देहभावां ॥ धू० ॥ काय
पुरतें कारण मारगी । उलंघूनि वेर्षी जावें स्थळा ॥ १ ॥ सोंगसंपाहणी चालवितों
वेव्हार । अत्यंती आवरें नाही गोवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वेंच लाविला संचिता । होइल
घेतां देतां लाभ कोणां ॥ ३ ॥

॥ २४१० ॥ रोजकीही जमा धरुनी सकळ । खताविला काळ वरावरी ॥ धू० ॥ नाही
होत झाडभापाडभाचें लिगाड । हुजराती ते गोड सेवा रुजू ॥ १ ॥ चोरासाठीं रदबदल
भाटाहास । जळो जिणें दास्य बहुताचें ॥ २ ॥ सावधान तुका निर्भर मानसी । साल-
झाडभापाशीं गुंपों नेणें ॥ ३ ॥

॥ २४११ ॥ त्रिविधकर्माचे वेगळाले भाव । निवडूनि ठाव राखविला ॥ धू० ॥
आलियाचा झाडा राहिल्याचा ठाव । सुख गौरव संतां अंगी ॥ १ ॥ हिशेबें आलें तें
सकळांसी प्रमाण । तेथें नाही आन चालों येत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाही पापपुण्य खंती ।
झाड्याची हुजती हातां आली ॥ ३ ॥

॥ २४१२ ॥ साकरेचें नाम घेतां कळे मोडी । तैसी आह्मां जोडी वैष्णवांची ॥ धू० ॥

तैसे कुधनाचें जिणें अमंगळ । धाणेरी वोंगळ वदे वाणी ॥ १ ॥ कडु भोंपळ्याचा उप-
चारें पाक । सेविल्या तिडीक कपाळासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विष सांडूं नेणें साप ।
आदरें तें पाप त्याचे ठायीं ॥ ३ ॥

॥ २४०४ ॥ लाभ खरा नये तुदी । नाही आडखळा भेदी ॥ धू० ॥ जाय अवधिया
देशा । येथें संचलासी तैसा ॥ १ ॥ मग न लगे पारखी । अवर्धा सकट सारखी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे वोळे । रूपें मुलविले डोळे ॥ ३ ॥

॥ २४०५ ॥ नको आतां पुसों कांहीं । लवलाही उसंती ॥ धू० ॥ जाय वेर्षी पंढर-
पुरा । तो सायरा हीनांचा ॥ १ ॥ वचनाचा न करी गोवा । रिघें देवासी शरण ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कृपवंता । बहु चिंता हीनाची ॥ ३ ॥

॥ २४०६ ॥ बुद्धिहीनां जडजीवां । नको देवा उपेधूं ॥ धू० ॥ परिसावी हे विज्ञा-
यना । आह्मां हीना हासांची ॥ १ ॥ चित्तूनियां आले पाय । त्यांसी काय वंचन ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पुरुषोत्तमा । करी क्षमा अपराध ॥ ३ ॥

॥ २४०७ ॥ ह्मणउनी काकुळती । येतो पुढतों पुढती । तुह्यां असे हातीं । कमळा-
पति भांडार ॥ धू० ॥ फेडूं आलेती हरिद्र । तरि न लगे उशीर । पुरे अभयंकर । ठाया
ठाव रंकाशी ॥ १ ॥ कोठें न घाली धांव । याजसाठी तजिली हांव । घेऊं नेही वाव । मना
केला विरोध ॥ २ ॥ कारणांच्या गुणें । वेळ काळ तोही नेणें । तुमच्या कीर्तनें । तुका
तुह्यां जागवी ॥ ३ ॥

॥ २४०८ ॥ बहु नांवे ठेविलीं स्तुतीचे आवडी । बहुत या गोडी आली रसा ॥ धू० ॥
बहु सोसें सेवन केले बहुवस । बहु आला दिस गोमन्थाचा ॥ १ ॥ बहुतां पुरला बहुतां
उरला । बहुतांचा केला बहु नट ॥ २ ॥ बहु तुका जाला निकट वृत्ती । बहु काकुळती
येऊनियां ॥ ३ ॥

॥ २४०९ ॥ इहलोकीं आह्मां वस्तीचें पेणें । उसासीन तेणें देहभावां ॥ धू० ॥ काय
पुरतें कारण मारगीं । उलंघून वेर्षी जावें स्थळा ॥ १ ॥ सोंगसंपाडणी चालवितों
वेव्हार । अत्यंती आदरें नाही गोवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वेंच लाविला संचिता । होइल
घेतां देतां लाभ कोणां ॥ ३ ॥

॥ २४१० ॥ रोजक्रीडीं जमा धरुनी सकळ । खताविला काळ वराद्री ॥ धू० ॥ नाही
होत झाडभापाडभाचें लिगाड । हुजराती ते गोड सेवा रुजू ॥ १ ॥ चोरासाठी रवबदल
आटाहास । जळो जिणें हास्य बहुताचें ॥ २ ॥ सावधान तुका निर्भर मानसीं । साल-
झाडभापाचीं गुणें नेणें ॥ ३ ॥

॥ २४११ ॥ त्रिविधकर्मांचे वेगळाले भाव । निवडून ठाव राखविला ॥ धू० ॥
आमलियाचा झाडा राहिल्याचा ठाव । सुख गौरव संतां अंगीं ॥ १ ॥ हिशेबें आले तें
सकळसी प्रमाण । तेथें नाही आन चालें येत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाही पापपुण्य खंतीं ।
झाडभाची हुजती हातां आली ॥ ३ ॥

॥ २४१२ ॥ साकरेचें नाम घेतां कळे मोडी । तैसी आह्मां जोडी वैष्णवांची ॥ धू० ॥

मोक्ष गांठी असे ठेविला बांधोनी । सोस तो भजनी आवडीचा ॥ १ ॥ भोजनाची चिंता
माय वाहे बाळा । आह्या तरी खेळावरि चिंत ॥ २ ॥ तुका ह्याने आह्या देहउपकारे ।
गाऊं निरंतर नाचों लागों ॥ ३ ॥

॥ २४१३ ॥ सुखें घेऊं जन्मांतरे । एक बरें इहलोकीं ॥ धू० ॥ पंढरीचे वारकरी ।
होतां थोरी जोडी हे ॥ १ ॥ हें तों आलें अनुभवा । पाहावें जीवावरुनी ॥ २ ॥ तुका
ह्याने केला त्याग । सर्वसंग ह्याणउनी ॥ ३ ॥

॥ २४१४ ॥ करूं जातां सन्निधान । क्षणि जन पालडे ॥ धू० ॥ आतां गोमटे ते
पाय । तुझे माय विहले ॥ १ ॥ हरिदासांचा समागम । अंगी प्रेम विस्तारें ॥ २ ॥ तुका
ह्याने हेंचि मन । इच्छादान मागतसें ॥ ३ ॥

॥ २४१५ ॥ क्षीर मागे तथा रायलें वाढी । पाधानी गधडी ऐशा नांवें ॥ धू० ॥
समयो जाणां समयो जाणां । भलतें नाणां भलतेंथें ॥ १ ॥ अमंगळ वाणी वदवी मंगळी ।
अशुभ वोगळी शोभन तें ॥ २ ॥ तुका ह्याने नेणे समयो ठाया ठाव । राहाडी ते वाव
नरकाडी ॥ ३ ॥

॥ २४१६ ॥ विंचा पीडी नांगी । ज्याचा दोष त्याचे अंगी ॥ धू० ॥ केला पाहिजे
विचार । मन मित्र सावेदार ॥ १ ॥ मधुरा उत्तरी । रांवा खेळे उरावरी ॥ २ ॥ तुका ह्याने
रेडा । सुखें जाती ऐशा पीडा ॥ ३ ॥

॥ २४१७ ॥ तीर्थांची अपेक्षा स्थळीं वाढे धर्म । जाणावें तें वर्म बहु पुण्य ॥ धू० ॥
बहु बरी ऐसी भाविकांची जोडी । काळ नाहीं घडी जात वांयां ॥ १ ॥ करुनि चिंतन
करवावें आणिकां । तो था जाला लोकां नांव जर्गी ॥ २ ॥ तुका ह्याने ऐसे परउपकारी ।
त्यांच्या पायांवरी डोई माझी ॥ ३ ॥

॥ २४१८ ॥ भयाची तों आह्यां चिंती । राहो खंती सकेना ॥ धू० ॥ समर्पिलों
जीवें भावें । काशा भ्यावें कारणें ॥ १ ॥ करीन ते कवतुकें अवघें निकें शोभेल ॥ २ ॥
तुका ह्याने माप भरूं । दिस सारूं कवतुकें ॥ ३ ॥

॥ २४१९ ॥ पाचारितां धांवें । ऐसी ठाऱ्यांची हे सवे ॥ धू० ॥ बोले करुणा वचनीं ।
करी कृपा लावी स्तनीं ॥ १ ॥ जाणे कळवळा । भावसिद्धीचा जिव्हाळा ॥ २ ॥ तुका
ह्याने नाम । मार्गे मार्गे धांवें प्रेम ॥ ३ ॥

॥ २४२० ॥ कां जी माझे जीवीं । आळस ठेविला गोसावीं ॥ धू० ॥ घेवढा घात
आणिक काय । चिंतनासी अंतराय ॥ १ ॥ देहआत्म वंदी । केला घात कुबुद्धी ॥ २ ॥
तुका ह्याने मन । कळवळी वाटे सीण ॥ ३ ॥

॥ २४२१ ॥ दर्शनाचें आर्त जीवा । बहु देवा राहिले ॥ धू० ॥ आतां जाणसी तें
करीं । विश्वंभरी काय उणे ॥ १ ॥ येथें जरी उरें चिंता । कोण दाता याहुनी ॥ २ ॥
तुका ह्याने जाणवलें । आह्यां भलें एवढेंच ॥ ३ ॥

॥ २४२२ ॥ बैसों पाठमोरीं । मना वाटे तैसें करीं ॥ धू० ॥ परि तूं जाणसी आवडी ।

बाळा बहुतांची परवडी ॥ १ ॥ आपुलाल्या इच्छा । मागों जया व्हावें जैसा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आई । नव्हसी उदास विटाई ॥ ३ ॥

॥ २४२३ ॥ विश्वभरा वोळे । बहुत हात कान डोळे ॥ धू० ॥ जेथें असे तेथें देखे ।
मागितलें तें आइके ॥ १ ॥ जें जें वाटे गोड । तैसें पुरवितो कोड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
भेटी । कांहीं पडों नेदी तुटी ॥ ३ ॥

॥ २४२४ ॥ दाटे कंठ लागे डोळियां पाझर । गुणाची अपार वृष्टि वरी ॥ धू० ॥
तेणें सुखें छंदें घेईन सोहळा । होऊनि निराळा पापपुण्या ॥ १ ॥ तुझ्या मोहें पडों मागील
विसर । आलापें सुस्वर करिन कंठ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें पाहिजे सौरस । तुझाविण रस
गोड नव्हे ॥ ३ ॥

॥ २४२५ ॥ पसरुनि राहिलों बाहो । सोयी अहो तुमचिये ॥ धू० ॥ आतां यावें
लागवेंगें । पांडुरंगे धांवत ॥ १ ॥ बैसायाची इच्छा कडे । चाली खडे रुपताती ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कृपाळुवा । करीन सेवा लागली ॥ ३ ॥

॥ २४२६ ॥ आह्मी जालों एकविध । सुद्या सुवें असावें ॥ धू० ॥ यावरी तुमचा
मोळा । तो गोपाळा अकळ ॥ १ ॥ घेतलें तें उसनें द्यावें । कांहीं भावें विशेषें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे क्रियानष्ट । तरी कष्ट घेतसां ॥ ३ ॥

॥ २४२७ ॥ आह्मी आर्तभूत जिर्वा । तुह्मी गोसावी तों उदास ॥ धू० ॥ वासावाइ
समर्थाशी । काशानशी करावा ॥ १ ॥ आह्मी मर्या वेरझारी । स्वामी घरी बैसले ॥ २ ॥
तुका ह्मणे करितां वाइ । कांहीं भेद कळेना ॥ ३ ॥

॥ २४२८ ॥ पुसावें तें टाई आपुल्या आपण । अहंकारा शून्य घालुनिया ॥ धू० ॥
थेर वाग्जाळ मायेचा अहंकार । वचनाशी थार अज्ञान तें ॥ १ ॥ फळ तेंचि बीज बीज
तेंचि फळ । उपनांवें मूळ न पालटे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अवघे गव्हाचे प्रकार । सोनें अलं-
कार मिथ्या नांव ॥ ३ ॥

॥ २४२९ ॥ माझी आतां सत्ता आहे । तुझां पायां हे वरती ॥ धू० ॥ एकाविण नेणें
दुजा । पंडरिराजा सर्वांगें ॥ १ ॥ पुरवावी केली आळी । जे जे काळीं मागेन तें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे सुटसी कैसा । धरुनि दिशा राहिलों ॥ ३ ॥

॥ २४३० ॥ फावलें तुझां मागें । नवतों लागें पावलें ॥ धू० ॥ आलों आतां उभा
राहें । जवळी पाहें समुख ॥ १ ॥ घरी होती गोथी जाली । कामें बोली न घडेची ॥ २ ॥
तुका ह्मणे धडफुडा । जालों झाडा वेई देवा ॥ ३ ॥

॥ २४३१ ॥ आतां नये बोलों अव्हेरची मात । बाळावरि चित्त असों द्यावें ॥ धू० ॥
तुज कां सांगणें लागे हा प्रकार । परि हें उत्तर आवडीचें ॥ १ ॥ न वंचीं वो कांहीं
एकही प्रकार । आपणां अंतर नका मज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मोहो राखावा सतंत । नये
पाहों अंत पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ २४३२ ॥ करुनि राहों जरी आत्माचि प्रमाण । निश्चळ नव्हे मन काय करूं
॥ धू० ॥ जेवल्या विण काशाचे डेंकर । शब्दाचे प्रकार शब्दचि ते ॥ १ ॥ पुरे पुरे

आतां तुमचें ब्रह्मज्ञान । आह्मासी चरण न सोडणें ॥ २ ॥ विरोधें विरोध वाढे पुढतो-
पुढती । वासनेचे हातीं गर्भवास ॥ ३ ॥ सांडीमांडीअंगीं वसे पुण्यपाप । बंधन संकल्प
याचि नात्रें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे मुक्तता मोकळी । ऐसा कोण बळी निरसी देह ॥ ५ ॥

॥ २४३३ ॥ तुमचें स्तुतियोग्य कोटें माझी वाणी । मस्तक चरणीं ठेवीतसें ॥ धृ० ॥
भक्तिभाग्य तरी नेहीं तुळसीदळ । जोडून अंजुळ उभा भसें ॥ १ ॥ कैचें भाग्य ऐसें
पाविजे सन्निध । नेणें पाळूं विध करुणा भाकीं ॥ २ ॥ संतांचे सेवटीं उच्छिष्टाची भास ।
करूनियां वास पाहातसें ॥ ३ ॥ करीं इच्छा मज ह्मणोत आपुलें । एखादिया बोलें निमि-
च्याच्या ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे शरण आलों हें साधन । करितों चिंतन रात्रदिवस ॥ ५ ॥

॥ २४३४ ॥ सर्वविशीं आह्मां हेचि जोडी केली । स्वामीची साधिली चरणसेवा
॥ धृ० ॥ पाहिलेंचि नाहीं मार्गे परतोनी । जिंकिला तो क्षणीं क्षण काळ ॥ १ ॥ नाहीं
पडों दिला विचाराचा गोवा । नाहीं पाठी हेवा येऊं दिला ॥ २ ॥ केला लाग वेगीं
भवधीचि तांतडी । भावना ते कुडी तुराविली ॥ ३ ॥ कोटें मग ऐसें होतें सावकास ।
जळो तया आस वेव्हाराची ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे लाभ घेतला पालवीं । आतां नाहीं गोवी
कशाचीही ॥ ५ ॥

॥ २४३५ ॥ येणें मुखें तुझे वर्णीं गुण नाम । तेंचि मज प्रेम देईं देवा ॥ धृ० ॥
डोळे भरूनियां पाहें तुझे मुख । तेंचि मज सुख देईं देवा ॥ १ ॥ कान भरोनियां ऐकें
तुझी कीर्ती । ते मज विश्रान्ति देईं देवा ॥ २ ॥ वाहें रंगीं टाळी नाचेन उदास । देईं
हातांस पायां बळ ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझा सकळ देहभाव । आणिक नको टाव चिंतूं
यासी ॥ ४ ॥

॥ २४३६ ॥ तूं माझा मायबाप सकळ वित्त मोत । तूंचि माझे हितकरिता देवा
॥ धृ० ॥ तूंचि माझा देव तूंचि माझा जीव । तूंचि माझा भाव पांडुरंगा ॥ १ ॥ तूंचि
माझा आचार तूंचि माझा विचार । तूंचि सर्व भार चालविसी ॥ २ ॥ सर्व भावें मज तूं
होसी प्रमाण । ऐशी तुझी आण वाहातसें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुज विकला जीवभाव ।
कळे तो उपाव करीं आतां ॥ ४ ॥

॥ २४३७ ॥ वारंवार तुज द्यावया आठव । आइक तो भाव माझा कैसा ॥ धृ० ॥
गेले मग नये फिरोन दिवस । पुढिलांची आस गणित नाहीं ॥ १ ॥ गुणा अवगुणांचे
पडती आघात । तेणें होय चित्त कासावीस ॥ २ ॥ कांहीं एक तुझा न देखों आधार ।
ह्मणउनी धीर नाहीं जीवा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तूं ब्रह्मांडाचा जीव । तरि कां आह्मी कीव
भाकीतसों ॥ ४ ॥

॥ २४३८ ॥ असोत हे तुझे प्रकार सकळ । काय खळखळ करावी हे ॥ धृ० ॥ आमुचें
स्वहित जाणतसों आह्मी । तुझे वर्म नार्मी आहे तुझ्या ॥ १ ॥ विचारितां आशुष्य जातें
त्रांथांविण । रोज नागवण पडतसे ॥ २ ॥ राहेन मी तुझे पाय आठवुनी । आणिक तें
मनीं येऊं नेहीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे येथें येसी अनायासें । थोर तुज पिसें कीर्तनाचें ॥ ४ ॥

॥ २४३९ ॥ विष्णुदासां भोग । जरी आह्मां पीडी रोग ॥ धृ० ॥ तरि हें दिसे लाजि-

रवाणें । काय तुझांसी सांगणें ॥ १ ॥ आम्हां काळें खावें । बोलिलें तें वांया जावें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे दास । आम्ही भोगूं गर्भवास ॥ ३ ॥

॥ २४४० ॥ भावें गावें गीत । बुद्ध करूनियां चित्त ॥ धू० ॥ तुज व्हावा आहे देव ।
तरि हा सुलभ उपाव ॥ १ ॥ आणिकांचें कार्नी । गुण दोष मना नाणीं ॥ २ ॥ मस्तक
ठेंगणा । करी संतांच्या चरणा ॥ ३ ॥ वेर्ची तें वचन । जेणें राहे समाधान ॥ ४ ॥ तुका
ह्मणे फार । थोडा तरी परउपकार ॥ ५ ॥

॥ २४४१ ॥ वचन तें नाही तोडीत शरीरा । भेस्त अंतरा वज्राऐसें ॥ धू० ॥ कांहीं
न सहावें काशाही कारणें । संदेह निधानें वेह बळी ॥ १ ॥ नाही शब्द मुखीं लागत
तिखट । नाही जड होत पोढ तेणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जरी गिळे अहंकार । तरी वसे घर
नारायण ॥ ३ ॥

॥ २४४२ ॥ नव्हो आतां जीवीं कपटवसती । मग काकुळती कोणा यावें ॥ धू० ॥
सव्याचिये मापें गाठीं नये नाड । आदि अंत गोड नारायण ॥ १ ॥ चोखटिया नाहीं विटा-
ळाचा आघात । साच तें साचांत सांचा पडे ॥ २ ॥ विचारिली वाट उसंत सीतळ ।
बुद्धीपुढें बळ तृणतुल्य ॥ ३ ॥ आहाराच्या घासें पचोनियां जिर । वासनाही उरें उर्व-
रीत ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे ताळा घालावा वचनीं । तूं माझी जननी पांडुरंगे ॥ ५ ॥

॥ २४४३ ॥ नव्हती हीं माझी जायाचीं भूषणें । असे नारायणें उचित केलें ॥ धू० ॥
शब्दाच्या व्रोवोनी रत्नाचियां माळा । मुळींचा जिव्हाळा झरवणी ॥ १ ॥ अर्थांतरीं असे
अनुभवसेवन । परिपार्कीं मन साक्ष येथें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज सरतें परतें । हें नाहीं
अनंतें उरो दिलें ॥ ३ ॥

॥ २४४४ ॥ सहज लीळा मी साक्षी याचा । नये वंचूं वाचा ऐसें जालें ॥ धू० ॥ उप-
क्रमें वदे निशब्दाची वाणी । जें कोठें बंधनीं गुंपों नेणें ॥ १ ॥ तम नासी परि वेव्हारा
वेगळा । रविप्रभाकळा वर्तें जन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें गेला अतिशय । आतां पुन्हा
नये तोंड दावूं ॥ ३ ॥

॥ २४४५ ॥ बोलाल या आतां आपुल्यापुरतें । मज या अनंतें गोविद्येलें ॥ धू० ॥
झाडिला न सोडी हातींचा पालव । वेधी वेधें जीव वेधियेला ॥ १ ॥ तुमचे ते शब्द कोर-
डिया गोठी । मज सर्वें मिठी अंगसंगें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझां होईल हे परी । अनुभव
वरी येईल मग ॥ ३ ॥

॥ २४४६ ॥ जैसा तुझी दुरी आम्हां । तैसा राहा अंतरें ॥ धू० ॥ नका येऊं वेऊं
आळ । अंगीं गोपाळ जडलासे ॥ १ ॥ अवघा हाचि राखा काळ । विक्राळचि भोंवता
॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज ऐशा । हातां पिशा जगनिध्य ॥ ३ ॥

॥ २४४७ ॥ सतीचें तें घेतां वाण । बहु कठिण परिणामी ॥ धू० ॥ जिवासाठीं गौरव
वाढे । आहाच जोडे तें नव्हे ॥ १ ॥ जरि होय उघडी वृष्टी । तरि गोष्टी बुद्ध्याच्या ॥ २ ॥
तुका ह्मणे अंगा येतां । तरी सत्ता धैर्याची ॥ ३ ॥

॥ २४४८ ॥ आडवा तो उभा । असे हाटोनियां प्रभा ॥ धू० ॥ हव नाहीं एकविध ।

स्फुट अंभंग.

एक भाव असे शुद्ध ॥ १ ॥ भेदाभेद आटी । नाही फार कोठे तुदी ॥ २ ॥ तुका गोवा । उगवा वेव्हाराचा हेवा ॥ ३ ॥

॥ २४४९ ॥ एका बोटाची निशाणी । परीपाक नाही मनी ॥ धू० ॥ तरि तें संपा सोंग । कारणावांचूनियां व्यंग ॥ १ ॥ वैष्णवांचा धर्म । जग विष्णु नेणें वर्म ॥ अतिशये पाप । तुका सत्य करी माप ॥ ३ ॥

॥ २४५० ॥ सत्यत्वेंशीं घेणें भक्तीचा अनुभव । स्वामीचा गौरव इच्छीतसें ॥ १ ॥ मग ते अवीट न अंगे साचारें । पावलें विस्तारें फिरों नेणें ॥ १ ॥ वाणी वदे त्याचा कोण विश्वास । अभयें करे दास सत्य तर्हे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आधीं न तांतडी । पार्यां जोडी तेणें शुद्ध ॥ ३ ॥

॥ २४५१ ॥ सर्वात्मकपण । माझे हिरोनि नेतो कोण ॥ धू० ॥ मनी भक्ती भावडी । हेवा व्हावी ऐशी जोडी ॥ १ ॥ घेईन जन्मांतरें । हेंचि करावया खरें ॥ तुका ह्मणे देवा । ऋणी करूनि ठेवूं सेवा ॥ ३ ॥

॥ २४५२ ॥ आणितां त्या गती । हंस काउळे न होती ॥ धू० ॥ सांडा सांड मठारे । येथें गांठीसवें धुरें ॥ १ ॥ नाकेविणं मोती । उभ्या बाचारें फजिती ॥ २ ॥ तुका राज तुका । येथें कोणी फुडें नका ॥ ३ ॥

॥ २४५३ ॥ ठेंकणासी बाज गड । उतरचढ केवढी ॥ धू० ॥ होता तैसा कळों भ आला वाव अंतरांचा ॥ १ ॥ बोरामध्ये वसें अळी । अठोळीच भोंवती ॥ २ ॥ साठी वेंची चणे । राजा ह्मणे तोंडें मी ॥ ३ ॥ बेडकानें चिखल खावा । काय सागर ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे ऐसें आहे । काय पाहें त्यांत तें ॥ ५ ॥

॥ २४५४ ॥ धांव धांव गरुडध्वजा । आह्यां अनाथांच्यां काजा ॥ धू० ॥ बहु कासावीस । ह्मणोनि पाहें तुझी वास ॥ १ ॥ पाहें पाहें त्या मारगे । कोणी येतें मा लागें ॥ २ ॥ असोनियां ऐसा । तुज सारखा कोंवसा ॥ ३ ॥ न लवावा उघार । कां हा केला धीर ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे चाली । नको चालूं धांव घाली ॥ ५ ॥

॥ २४५५ ॥ पांडुरंगे पांडुरंगे । माझे गंगे माउलिये ॥ धू० ॥ पान्हां घालीं प्रेमधा पूर क्षीरा लोटों दे ॥ १ ॥ अंगें अंग मेळउनी । करी धणी फडाया ॥ २ ॥ तुका वेहन उड्या । सांडिन कुड्या भावना ॥ ३ ॥

॥ २४५६ ॥ गजइंद्र पशु आप्तें मोकलिला । तो तुज स्मरला पांडुरंगा ॥ धू० ॥ त्यासाठीं गरुड सांडुनि धांवसी । माया झळंबसी दिनानाथा ॥ १ ॥ घेनु वत्सावरी घाली जैसी । तैसें गजेंद्रासी सोडविलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ब्रीद बांधलें यासाठीं । भक्त संकटी रक्षावया ॥ ३ ॥

॥ २४५७ ॥ चारी वेद जयासाठीं । त्याचें नाम धरा कंठी ॥ धू० ॥ न करीं सांधन । कष्टी कां वांयांविण ॥ १ ॥ अठरा पुराणांचे पोटी । नामाविण नाही ॥ २ ॥ गीता जेणें उपदेशिली । ते ही विटेवरी माउली ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे सार धर वाचे हरिनाम उघारी ॥ ४ ॥

॥ २४५८ ॥ पाहातां ठायाठाव । जातो अंतरोनि देव ॥ धृ० ॥ नये वाटों गुणहोषी । मना जतन येविशी ॥ १ ॥ त्रिविधदेह परिचारा । जनीं जनाईन खरा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धीरें । विण कैसें होतें बरें ॥ ३ ॥

॥ २४५९ ॥ नामसंकीर्तन साधन पै सोपें । जळतील पापें जन्मांतरे ॥ धृ० ॥ न लगे सायास जावें वनांतरा । सुखें येतो घरा नारायण ॥ १ ॥ ठार्यांच बैसोनि करा एक-चित्त । आवडी अनंत आळवावा ॥ २ ॥ रामकृष्णहरिविठ्ठलकेशवा । मंत्र हा जपावा सर्वकाळ ॥ ३ ॥ याविण असतां आणिक साधन । वाहातसे आण विठोबाची ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे सोपें आहे सर्वाहुनी । शाहाणा तो धणी येतो येथें ॥ ५ ॥

॥ २४६० ॥ भाविकांचें काज अंगें देव करी । काडी धर्माघरी उच्छिष्ट तें ॥ धृ० ॥ उच्छिष्ट तीं फळें खाय भिल्लटीचीं । आवडी तयांची मोठी देवा ॥ १ ॥ काय देवा घरीं न मिळेचि अन्न । मागे भाजीपान द्वैपरीसी ॥ २ ॥ अर्जुनार्ची घोडी धुतर्ली अनंतें । संकटें बहुतें निवारिलीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसीं आवडती लडिवाळें । जाणीवचें काळें तोंड देवा ॥ ४ ॥

॥ २४६१ ॥ सांवळें रूपडें चोरटें चित्ताचें । उभें पंढरीचे विदेवरी ॥ धृ० ॥ डोळि-यांची धणी पाहातां न पुरे । तया लागीं झुरे मन माझें ॥ १ ॥ आन गोड कांहीं न लगे संसारीं । राहिले अंतरी पाय तुझे ॥ २ ॥ प्राण रिघों पाहे कुडी हे सांडुनी । श्रीमुख नयनीं न देखतां ॥ ३ ॥ चित्त मोहियेलें नंदाच्या नंदनें । तुका ह्मणे येणें गरुडध्वजे ॥ ४ ॥

॥ २४६२ ॥ ऐका ऐका भाविकजन । कोण कोण व्हाल ते ॥ धृ० ॥ तार्किकांचा टाका संग । पांडुरंग स्मरा हो ॥ १ ॥ नका शोधूं मतांतरे । नुमगे खरें बुडाल ॥ २ ॥ कलिमध्ये रास तुका । जातो लोकां सांगत ॥ ३ ॥

॥ २४६३ ॥ आपुलिया आंगें तोडी मायाजाळ । ऐसें नाही बळ कोणापार्शी ॥ धृ० ॥ रांडापारे त्याग करी कुटुंबाचा । नावरे हे वाचा आणि मन ॥ १ ॥ हर्षामर्ष जो हे नाही जो जिराले । तोंवरि हे केले चार त्यानीं ॥ २ ॥ मुक्त जालो ऐसें बोलों जाये मुखें । तुका ह्मणे दुःखें बांधला तो ॥ ३ ॥

॥ २४६४ ॥ आलिया अतीता ह्मणतसां पुढारें । आपुलें रोकडें सचव जाय ॥ धृ० ॥ काय त्याचा भार घेऊनि मस्तकीं । हीनकरीं लोकीं ह्मणावया ॥ १ ॥ दारी हाका कैसें करवतें भोजन । रुचि तरी अन्न कैसें देतें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ध्वज उभारिला कर । ते शक्ति उदार काय जाली ॥ ३ ॥

॥ २४६५ ॥ जेथें लक्ष्मीचा वास । गंगा आली पापा नास ॥ धृ० ॥ तें म्यां हृदयीं धरिलें । ताप हरण पाडलें ॥ १ ॥ सेवा केली संतजनीं । सुखें राहिले लपोनी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वांकी । भाट जाली तिहीं लोकीं ॥ ३ ॥

॥ २४६६ ॥ रूपीं जडले लोचन । पार्यी स्थिरावले मन ॥ धृ० ॥ देहभाव हरपला । तुज पाहातां विठला ॥ १ ॥ कळों नये सुखदुःख । तान हरपली भूक ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नव्हे परती । तुझ्या दर्शनें मागुती ॥ ३ ॥

॥ २४६७ ॥ जाणतें लेंकरूं । माता लागे वूर धरूं ॥ धू० ॥ तैसें न करीं कृपावते पांडुरंगे माझे माते ॥ १ ॥ नाही मुक्ताफळा । भेटी मागुती त्या जळा ॥ २ ॥ तुका झणे लोणी । ताक सांडी निवडुनी ॥ ३ ॥

॥ २४६८ ॥ तुजविण कोणां । शरण जाऊं नारायणा ॥ धू० ॥ ऐसा न देखें मी कोणी । तुजा तिहीं त्रिभुवनी ॥ १ ॥ पाहिलीं पुराणें । धांडोळिलीं ररुषणें ॥ २ ॥ तुका झणे ठायीं । जडून ठेलों तुझ्या पार्थी ॥ ३ ॥

॥ २४६९ ॥ ऐसें भाग्य कईं लाहाता होईन । अवघें देखें जन ब्रह्मरूप ॥ धू० ॥ मग तथा सुखा अंत नाही पार । आनंदें सागर हेलावती ॥ १ ॥ शांति क्षमा त्या मूर्तिमंत अंगीं । परावृत्त सर्गां कामादिका ॥ २ ॥ विवेकासहित वैराग्याचें बळ । धग्धगितो-ज्ज्वाळ अग्नि जैसा ॥ ३ ॥ भक्ति नवविधा भावशुद्ध बरी । अळंकारावरी मुगुटमणी ॥ ४ ॥ तुका झणे माझी पुरवी वासना । कोण नारायणा तुजविण ॥ ५ ॥

॥ २४७० ॥ कासया करावे तपाचे डोंगर । आणिक अपार दुःखरासी ॥ धू० ॥ कासया फिरावे अनेक ते देश । रावितील भास पुढें लाभ ॥ १ ॥ कासया पुजार्थीं अनेक देवतें । पोटभरे तथें लाभ नाही ॥ २ ॥ कासया करावे मुक्तीचे सायास । मिळे पंढरीस फुकासार्वी ॥ ३ ॥ तुका झणे करीं कीर्तन पसारा । लाभ येईल घरा पाहिजे तो ॥ ४ ॥

॥ २४७१ ॥ वैष्णवमुनिविप्रांचा सन्मान । करावा आपण घेऊं नये ॥ धू० ॥ प्रभु जाला तरी संसाराचा दास । विहित तथासी यांची सेवा ॥ १ ॥ तुका झणे हे भाशी-र्वीदें बळी । जाईल तो छळी नरकायासी ॥ २ ॥

॥ २४७२ ॥ देव वसे चिर्त्ती । त्याची घडावी संगती ॥ धू० ॥ ऐसें भावडलें मना । देवा पुरवावी वासना ॥ १ ॥ हरिजनासी भेटी । नहो अंगेंसंगें तुटी ॥ २ ॥ तुका झणे जिणें । भलें संतसंघट्टणें ॥ ३ ॥

॥ २४७३ ॥ भागसीण गेला । माझा सकळ विहला ॥ धू० ॥ तुझा झणवितों दास । केली उच्छिष्टाची आस ॥ १ ॥ राहिली सळमळ । तई पासोनी सकळ ॥ २ ॥ तुका झणे धालें । पोट ऐसें कळों आलें ॥ ३ ॥

॥ २४७४ ॥ रायाचें सेवक । सेवटीचें पीडी रंक ॥ धू० ॥ हा तों हिणाव कवणा । कां हो नेणां नारायणा ॥ १ ॥ परिसेंसी भेटी । नव्हे लोहोपणा तुटी ॥ २ ॥ तुझे नाम कंठी । तुक्या काळासर्वें भेटी ॥ ३ ॥

॥ २४७५ ॥ सुखरूप ऐसें कोण तुजें सांगा । माझ्या पांडुरंगा सारिकें तें ॥ धू० ॥ न लगे हिंडणें मुंडणें तें कांहीं । साधनाची नाहीं आटाभाटी ॥ १ ॥ चंद्रभागे स्नान विध तो हरिकथा । समाधान चित्ता सर्वकाळ ॥ २ ॥ तुका झणे काला वैकुंठीं दुर्लभ । विशेष तो लाभ संतसंग ॥ ३ ॥

॥ २४७६ ॥ नसतां अधिकार उपवेशासी बळात्कार । तरि ते केले हो चार माकडा आणि गारोडी ॥ धू० ॥ धन धान्य राज्य बोल वृथा रंजवणें फोल । नाहीं तथें भोल

बीज वेंची सूर्ख तो ॥ १ ॥ नवे बांधो गांठी पदरा आणी ऐसी तुडी ।
शिष्टाचार अनुभव ॥ २ ॥ उपदेशी तुका मेघ वृष्टीनें आइका । संकल्पास
ते उत्तम ॥ ३ ॥

॥ २४७७ ॥ घालूनियां मापीं । देवभक्त बैसले जर्पी ॥ धू० ॥ तैसी ही
निंजनिजांची मुकुंडी ॥ १ ॥ असुपीं उखतें । आपण वीस आपण यातें
आतां जाला । उगवे संकोच वहिला ॥ ३ ॥ अखंड नेलें वेठी । भार
॥ ४ ॥ आडकिला झोपा । रिता कळिवराचा खोपा ॥ ५ ॥ गोदातीरी
करविते झाड ॥ ६ ॥ तुका झणें बळें । उपदेशाचें तोंड काळें ॥ ७ ॥

॥ २४७८ ॥ उंबरांतील कीटक । हेंचि ब्रह्मांड ऐसें लेखा ॥ धू० ॥ ऐस
झाडीं । ऐशीं झाडे किती नव खंडी ॥ १ ॥ हेंचि ब्रह्मांड आह्यासी ।
अंडें कैसी ॥ २ ॥ विराटाचे अंगीं तैसे । मीजूं जातां अगणित कैश ॥ ३ ॥
टाच्या कीटी । साठवल्या ज्याच्या पोटी ॥ ४ ॥ तो हा नंदाचा बाळ
झणवी परमानंद ॥ ५ ॥ ऐशी अगम्य ईश्वरी लीळा । ब्रह्मानंदीं गम्य तुकर

॥ २४७९ ॥ ब्रह्मज्ञान जरी एके दिवसीं कळे । तात्काळ हा गळे अभि
अभिमान लागे शुकाचिये पाटी । व्यासें उपराटी वृष्टि केली ॥ १ ॥ जनव
विला तेणें । अभिमान नाणें खोटें केलें ॥ २ ॥ खोटें करुनियां लाविला उ
शिखरासीं शुका गेला ॥ ३ ॥ जाऊनियां तेणें साधिली समाधी । तुका ह
आह्मी ॥ ४ ॥

॥ २४८० ॥ सहज पावतां भगवंतीं परि हीं विकल्पे परतीं । फुका
आठवण कां न धरिती ॥ धू० ॥ हरि व्यापक सर्वगत हें तंव मुख्यत्वे वेदां
चिंत असो घावें सावध ॥ १ ॥ विरजाहोम याचि नावें देह नव्हे मी जाण
जी यावें वरी लागे संकल्पा ॥ २ ॥ कामक्रोधें देह मळिण स्वाहाकारीं कैचें
पूजियेला यज्ञ मनमुंडण नव्हेची ॥ ३ ॥ अनन्यभक्तीचे उपाय ते या वि
ध्याइल तो काय जाणें चुको मारण ॥ ४ ॥ आतां सांगे तुका एक तुढी
सांडीमांडी धोका शरण रिघतां गोमटे ॥ ५ ॥

॥ २४८१ ॥ आह्मी जाणावें तें काई तुझे वर्म कोणे ठायीं । अंतप
श्रुति बोलती ॥ धू० ॥ होई मज तैसा मज तैसा साना सकुमार हृषीकेश
आशा भुजा चारी दाखवी ॥ १ ॥ खालता समही पाताळा वरता स्वर्गाह्नि
तो मी मंशक डोळां कैसा पाहो आपुल्या ॥ २ ॥ मज असे हा भरवस
तया तैसा । पंढरीनिवासा तुका झणें गा विठोबा ॥ ३ ॥

॥ २४८२ ॥ वृक्ष वल्ली आह्मां सोयरी वनचरें । पक्षी हीं सुस्वरें आळवि
वणें सुखें रुचे एकांताचा वास । नाहीं गुण दोष अंगा येत ॥ १ ॥ अ
पृथिवी आसन । रमे तेथें मन क्रीडा करी ॥ २ ॥ कंथाकुमंडल देहउपच

वितो वारा अवसरू ॥ ३ ॥ हरिकथा भोजन परवडी विस्तार । करोनि प्रकार सेवू रुची ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे होय मनासी संवार । आपुलाचि वाद आपणासी ॥ ५ ॥

॥ २४८३ ॥ अनंत ब्रह्मांडें । एके रोमीं ऐसैं धेंडें ॥ धू० ॥ तो या गौळियांचे घरी । उंबरा चढतां टेंका धरी ॥ १ ॥ मारी दैत्य गाढे । ज्यांचे पुराणी पवाडे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कळा । अंगीं जयाच्या सकळा ॥ ३ ॥

॥ २४८४ ॥ सावधान ऐसैं काय तें विचारा । आले हो संसारा सकळही ॥ धू० ॥ अंतीं समयाचा करणें विचार । वेचती सादर घटिका पळें ॥ १ ॥ मंगळ हें नेहे कन्या-पुत्रादिक । राहिला लौकिक अंतरपाठ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देव अंतरला तुरी । डोळिया अंधारी पडलीसे ॥ ३ ॥

॥ २४८५ ॥ लवण मेळवितां जळें । काय उरलें निराळें ॥ धू० ॥ तैसा समरस जालों । तुजमाजी हरपलों ॥ १ ॥ अभ्रिकपुंराच्या मेळीं । काय उरली काजळी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे होती । तुझी माझी एक ज्योती ॥ ३ ॥

॥ २४८६ ॥ सुख नाहीं कोठें आलिया संसारी । वांयां हांवभरी होऊं नका ॥ धू० ॥ दुःखबांदवडी आहे हा संसार । सुखाचा विचार नाहीं कोठें ॥ १ ॥ चवदा कल्पवरी आशुष्य जयाला । परि तो राहिला तादीखाली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वेगीं जाय सुदोनियां । धरुनि हृदयामाजी हरी ॥ ३ ॥

॥ २४८७ ॥ तुजकरितां नव्हे ऐसैं काहीं नाहीं । डोंगराची राई रंक राणा ॥ धू० ॥ अशुभाचें शुभ करितां तुज काहीं । अवघड नाहीं पांडुरंगा ॥ १ ॥ सोळा सहस्र नारी ब्रह्मचारी कैसा । निराहारी दुर्वासा नवल नव्हे ॥ २ ॥ पंचभतार द्वैपदी सती । करितां पितृशांति पुण्यधर्मा ॥ ३ ॥ स्वारथां पातकें ब्रह्महत्ये ऐसीं । नवल त्याचे कुर्षीं जन्म तुझा ॥ ४ ॥ मुनेश्वरा नाहीं दोष अपुमात्र । भोंडवितां सूत्र वध होती ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे माझे दोष ते कार्यां । सरता तुझे पार्थीं जालों देवा ॥ ६ ॥

पाळणा.

॥ २४८८ ॥ जननिया बाळका रे घातलें पाळणा । पंचतर्ज्वीं जडियेल्या वारतिया चहूं कोणा । अखंड जडियेल्या तथा ढाळ अंगणा । वैखरी धरुनि हातीं भाव सर्षीं खेळणा ॥ धू० ॥ निर्जीं रे निर्जीं आतां । ह्मणोनि परिये दे माता । खेळतां कष्टलासी बाळा तूं रे नेणतां । निर्जीं रे निर्जीं आतां ॥ १ ॥ खेळतां बाहेरि रे मुला लोकांच्या सवें । बागुल काळतोडा नाहीं नेतो तें ठावें । खेळतां दुश्चिंत्ता रे देखोनि तें न्यावें । ह्मणोनि सांगें तुज शीघ्र वचन पाळावें ॥ २ ॥ सांचित मागें तुज शुद्ध होतें सांगाती । तेणें तुज वांचविलें वेरझारिया हातीं । भाणिक नेलीं मागें काय जाणों तीं किति । आलासि येथ-वरि थोरपुण्यें बहुती ॥ ३ ॥ खेळतां द्युक देवा तो रे लागला पाठीं । लपाला वरुणें बारा तिये मातेचे पोटीं । रिघतां बाहेरि रे पळे घेऊनि कासोटी । तेचि परि जाली स्वामी भेणें रिघें कपाटीं ॥ ४ ॥ खेळतां चक्रवर्तीं जनका लागला धाक । पडिला अग्नीमाजी पाव

व्यजिलीं नारायणा । जीवींच्या जीवना पांडुरंगा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पडिलों पुंडलिका-
पार्शी । धांव ह्मणीकेची आळिंगी मज ॥ ३ ॥

॥ २४९६ ॥ इंद्रियांची दिनें । आह्मी केलों नारायणें ॥ धू० ॥ ह्मणऊनि ऐसें सोसी ।
काय सांगों कोणांपार्शी ॥ १ ॥ नाही अंगीं बळ । त्याग करीसा सकळ ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे मोटे । प्रारब्ध होतें खोटे ॥ ३ ॥

॥ २४९७ ॥ हातीं धरूं जावें । तें परतेंचि व्हावें ॥ धू० ॥ ऐसा कां हो आला वांटा ।
हीन भाग्याचा करंटा ॥ १ ॥ देव ना संसार । दोहीं ठायीं नाही थार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
पीक । भूमि न दे न मिळे भीक ॥ ३ ॥

॥ २४९८ ॥ मोले घातले रडाया । नाही असुं आणि माया ॥ धू० ॥ तैसा भक्तिवाद्
काय । रंगबेगडीचा न्याय ॥ १ ॥ वेठी धरिल्या दावी भाव । मागें पळ्याचा पाव ॥ २ ॥
काजव्याच्या ज्योती । तुका ह्मणे न लगे वाती ॥ ३ ॥

॥ २४९९ ॥ तरिच जन्मा यावें । दास विठ्ठलाचें व्हावें ॥ धू० ॥ नाही तरि काय
थोडी । श्वानशूकरें बापुडी ॥ १ ॥ ज्याल्याचें तें फळ । अंगीं लागों नेही मळ ॥ २ ॥
तुका ह्मणे भले । ज्याच्या नांवें मानवले ॥ ३ ॥

लळतें.

॥ २५०० ॥ देव ते संत देव ते संत । निमित्त्य त्या प्रतिमा ॥ धू० ॥ मी तो सांगतसें
भावें । असो ठावें सकळां ॥ १ ॥ निराकारी ओस दिशा । येथें इच्छा पुरतसे ॥ २ ॥
तुका ह्मणे रोकडें केणें । सेवितां येणें पोटा धाय ॥ ३ ॥

॥ २५०१ ॥ न कळे माव मुनि मागे एकी अंतुरी । साठी संवत्सरा जन्म तथा उर्वरीं
॥ धू० ॥ कैसा आकळे गे माये चपळ वो । त्रिभुवनव्यापक सकळ वो ॥ १ ॥ हनुमंता भेदी
गर्व हरिला दोहींचा । गरुडा विटंबना रूपा. सत्यभामेच्या ॥ २ ॥ द्रौपदीचा भेद पुरविला
समयीं । ऋषि फळवर्नी वृंठी लावितां ठायीं ॥ ३ ॥ अर्जुनाच्या रथीं ऋषि स्तंभीं ठेविला ।
दोहीं पैज तेंथें गर्व हरी दादुला ॥ ४ ॥ भावभक्ति सच्चगुण जाला दुर्जना । तुका ह्मणे
सकळां छंदे खेळे आपणा ॥ ५ ॥

॥ २५०२ ॥ उदारा कृपाळा अगा देवांच्या देवा । तुजसर्वें पण आतां आमुचा दावा
॥ धू० ॥ कैसा जासी सांग आतां मजपासुनी । केलें वाताहात दिलें संसारा पाणी ॥ १ ॥
अवधीं आवरुनि तुझे लाविलीं पाठीं । आतां त्या विसर सोहंकोहंच्या गोष्टी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे आतां चरणीं घातली मिठी । पडिली ते पडो तुह्या आह्मांसी तुटी ॥ ३ ॥

॥ २५०३ ॥ जाली होती काया । बहु मळीन देवराया ॥ धू० ॥ तुमच्या उजळली
नामें । चित्त प्रक्षाळिलें प्रेमें ॥ १ ॥ अनुतापें झाला झाडा । प्रारब्धाचा केला तोडा
॥ २ ॥ तुका ह्मणे देह पार्थी । ठेवूनि झालों उतराई ॥ ३ ॥

॥ २५०४ ॥ आजि आनंदु रे एकी परमानंदु रे । जया श्रुति नेति नेति ह्मणती गोविंदु
रे ॥ धू० ॥ विदोबार्ची वेडीं आह्मां आनंदु सदा । गाऊं नाचों वाऊं टाळीं रंजवूं गोविंदु

जळत एक । भुरलासे कांप अंगीं सुख नाठवें दुःख । आपपर तेंही नाहीं वेहभाव सक्र-
 ळिक ॥ ५ ॥ सिन्धीया चक्रवर्ती कव पडिली अवचित्ती । धीट तो न भे तथा मास कापिलें
 हातीं । टाकिलें तथावरी खुणें गोविला अंती । पावला मायबाप हिरोन घेतला हातीं
 ॥ ६ ॥ बांधलें भजामेळा वेदश्यागणिका कैसी । मारिली हाक धाकें कळलें मायबापासी ।
 घातली धांव नेदें वेगीं पावला त्यासी । हिरोनि नेलीं दोघें आपणयां तीं पासीं ॥ ७ ॥
 धरुनी आठवू रे बाळा राहें निश्चळ । खेळतां बुभिता रे नको जाऊं बरळ । टोंकताहें
 तुजलागीं दिवस लेखुनी काळ । मग नेदी आळवूं रे नेचीं घालीं पडळ ॥ ८ ॥ एसी ती
 कृपावंतें बाळा मोहिलें चित्त । सुस्वरें कंठ गाय मधुरं आणि संगीत । तेंणें तेंचि चित्त
 राहें होऊनियां निवांत । पावती तुका ह्मणे नाहीं विश्वास ते घात ॥ ९ ॥

॥ २४८९ ॥ उभ्या बाजारांत कथा । हे तों नावडे पंढरिनाथा ॥ धृ० ॥ अवघें पोटा-
 सार्वी बोंग । तेंयें कैचा पांडुरंग ॥ १ ॥ लावी अनुसंधान । कांहीं देईल ह्मणउन ॥ २ ॥
 काय केलें रांडलेंका । तुला राजी नाहीं तुका ॥ ३ ॥

॥ २४९० ॥ असोत लोकांचे बोल शिरावरी । माझी मज बरी विटाबाई ॥ धृ० ॥
 आपंगिलें मज आहे ते कृपाळू । बहुत कनवाळु अंतरींची ॥ १ ॥ वेदशास्त्रें जिसी
 वर्णिली पुराणें । तिचें मी पोसणें लडिवाळ ॥ २ ॥ जिचें नाम कामधेनु कल्पतरू । तिचें
 मी लेकरूं तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ २४९१ ॥ वारापसी गया पाहिली द्वारका । परि नये तुका पंढरीच्या ॥ धृ० ॥
 पंढरीसी नाहीं कोणा अभिमान । पायां पडे जन एकमेका ॥ १ ॥ तुका ह्मणे जाय एक-
 वेळ पंढरी । तथाचिये घरीं थम नये ॥ २ ॥

॥ २४९२ ॥ सांडूनियां सर्व लौकिकाची लाज । आळवायतुराज भक्तिभावे ॥ धृ० ॥
 पाहूनियां झाडें वरबडूनि पाला । खाऊनि विडला आळवावे ॥ १ ॥ वेंचूनिया चिंध्या
 भरूनियां धागा । गुंडाळूनि डुंगा आळवावे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसें मांडिल्या निर्वाण ।
 तथा नारायण उपेक्षीना ॥ ३ ॥

॥ २४९३ ॥ दशांचियां अंगीं निघे ताक लोणी । एका मोलें दोन्ही मागों नये ॥ १ ॥
 आकाशाचे पोटी चंद्र तारांगणें । दोहींशी समान पाहों नये ॥ १ ॥ पृथ्वीचा पोटी हिरा
 गारगोटी । दोहींसी संसादी करूं नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तैसे संत आणि जन । दोहींसी
 समान भजूं नये ॥ ३ ॥

॥ २४९४ ॥ तेरा दिवस जाले निश्चक्र करितां । न पवसी अनंता मायबापा ॥ धृ० ॥
 पाषाणांची खोळ घेऊनि बैसलासी । काय हषीकेशी जालें तुज ॥ १ ॥ तुजवरी आतां
 प्राण मी त्यजीन । हत्या मी घालीन पांडुरंगा ॥ २ ॥ फार विटाबाई धरिली तुझी आस ।
 करीन जीव नास पांडुरंगा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आतां मांडिलें निर्वाण । प्राण हा सांडीन
 चंद्रभाये ॥ ४ ॥

॥ २४९५ ॥ लोक फार वाखा अमंगळ जाला । त्याचा त्याग केला पांडुरंगा ॥ धृ० ॥
 विषयां वचलें मीपया सुकलें । शरण तुज आलों पांडुरंगा ॥ १ ॥ घरदार अवर्धी

व्यजिलीं नारायणा । जीवींच्या जीवना पांडुरंगा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पडिलें पुंडलिका-
पार्शी । धांव ह्मणिकेशी आळिगीं मज ॥ ३ ॥

॥ २४९६ ॥ इंद्रियांची दिनें । आह्मी केलों नारायणें ॥ धू० ॥ ह्मणऊनि ऐसें सोसी ।
काय सांगों कोणापार्शी ॥ १ ॥ नाहीं अंगीं बळ । त्याग करींसा सकळ ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे मोटे । प्रारब्ध होतें खोटे ॥ ३ ॥

॥ २४९७ ॥ हातीं धरूं जावें । तेंपें परतेंचि व्हावें ॥ धू० ॥ ऐसा कां हो आला वांटा ।
हीन भाग्याचा करंटा ॥ १ ॥ देव ना संसार । सोहीं ठायीं नाहीं थार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
पीक । भूमि न दे न मिळे भीक ॥ ३ ॥

॥ २४९८ ॥ मोलें घातलें रडाया । नाहीं असुं आणि माया ॥ धू० ॥ तैसा भक्तिवाद्
काय । रंगबेगडीचा न्याय ॥ १ ॥ वेठी धरिल्या दावी भाव । मागें पळयाचा पाव ॥ २ ॥
काजव्याच्या ज्योती । तुका ह्मणे न लगे वाती ॥ ३ ॥

॥ २४९९ ॥ तरिच जन्मा यावें । दास विद्वलाचें व्हावें ॥ धू० ॥ नाहीं तरि काय
थोडीं । श्वानशूकरें बापुडी ॥ १ ॥ ज्याल्याचें तें फळ । अंगीं लागों नेसी मळ ॥ २ ॥
तुका ह्मणे भले । ज्याच्या नांवें मानवलें ॥ ३ ॥

लळतें.

॥ २५०० ॥ देव ते संत देव ते संत । निमित्य त्या प्रतिमा ॥ धू० ॥ मी तों सांगतसें
भावें । असो ठावें सकळां ॥ १ ॥ निराकारी ओस दिशा । येथें इच्छा पुरतसे ॥ २ ॥
तुका ह्मणे रोकडें केंपें । सेवितां येणें पोड धाय ॥ ३ ॥

॥ २५०१ ॥ न कळे माव मुनि मागे एकी अंतुरी । साठी संवत्सरा जन्म तथा उर्वरी
॥ धू० ॥ कैसा आकळे गे माये चपळ वो । त्रिभुवनव्यापक सकळ वो ॥ १ ॥ हनुमंता भेटी
गर्व हरिला सोहींचा । गरुडा विटंबना रूपा सत्यभामेच्या ॥ २ ॥ द्रौपदीचा भेद पुरविला
समर्थी । ऋषि फळवर्नी वेंडी लावितां ठायीं ॥ ३ ॥ अर्जुनाच्या रथीं कपि स्तंभीं टेविला ।
सोहीं पैज तेथें गर्व हरी दावुला ॥ ४ ॥ भावभक्ति सत्त्वगुण जाला बुर्जना । तुका ह्मणे
सकळां छेदे खेळे आपणा ॥ ५ ॥

॥ २५०२ ॥ उदारा कृपाळा अगा देवांच्या देवा । तुजसवें पण आतां आमुचा दावा
॥ धू० ॥ कैसा जासी सांग आतां मजपासुनी । केलें वाताहात दिलें संसारा पाणी ॥ १ ॥
अवधीं आवरुनि तुझे लाविलीं पाठीं । आतां त्या विसर सोहंकोहंच्या गोठी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे आतां चरणीं घातली मिठी । पडिली ते पडो तुह्या आह्मांसी तुटी ॥ ३ ॥

॥ २५०३ ॥ जाली होती काया । बहु मळीन देवराया ॥ धू० ॥ तुमच्या उजळली
नामें । चित्त प्रक्षाळिलें प्रेमें ॥ १ ॥ अनुतापें झाला झाडा । प्रारब्धाचा केला तोडा
॥ २ ॥ तुका ह्मणे देह पायीं । ठेवून झालों उतराई ॥ ३ ॥

॥ २५०४ ॥ आजि आनंदु रे एकी परमानंदु रे । जया श्रुति नेति नेति ह्मणती गोविंदु
रे ॥ धू० ॥ विठोबार्ची वेडी आह्मां आनंदु सदा । गाऊं नाचों वाऊं टाळी रंजवूं गोविंदा

आतां कइवाड । वारीन हे आड कामक्रोध ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाळीं अळसाची धाडी ।
नव्हती आली जोडी कळों साच ॥ ३ ॥

॥ २५२३ ॥ जालें समाधान । तुमचे धरिले चरण ॥ धू० ॥ आतां उठावेंसें मना ।
येत नाहीं नारायणा ॥ १ ॥ सुरवाडिकपणें । येथें सांपडलें केणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भाग ।
गेला निवारला लाग ॥ ३ ॥

॥ २५२४ ॥ मुखाकडे वास । पाहें करूनियां आस ॥ धू० ॥ आतां होईल ते शिरीं ।
मनोगत आज्ञा धरीं ॥ १ ॥ तुह्मीं अंगिकार । केला पाहिजे हें सार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
हारीं । उभें याचक मी हरी ॥ ३ ॥

॥ २५२५ ॥ नाहीं माथां भार । तुह्मी घेत हा विचार ॥ धू० ॥ जाणोनियां ऐसें केले ।
दुरिल अंगेसी लाविले ॥ १ ॥ आतां बोलावें आवडी । नाम ध्यावें घडी घडी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे वुरी । देवा खोटी ऐसी उरी ॥ ३ ॥

॥ २५२६ ॥ माझे जड भारी । आतां अवघें तुह्मांवरी ॥ धू० ॥ जालों अंकित
अंकिला । तुमच्या मुकलों मागिला ॥ १ ॥ करितों जें काम । माझी सेवा तुह्में नाम ॥ २ ॥
तुका पायां लागे । काहीं नेही न्या न मगे ॥ ३ ॥

॥ २५२७ ॥ तुह्मी आह्मी भले आतां । जालों चिंता काशाची ॥ धू० ॥ आपुलले
आलों स्थळीं । मौन कळी वाढेना ॥ १ ॥ सहज जें मनीं होतें । तें उचितें घडलें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे नसतें अंगा । येत संगा सारिखें ॥ ३ ॥

॥ २५२८ ॥ चिंता ऐसी नको देऊं आठवण । जेणें देवाचे चरण अंतरे तें ॥ धू० ॥
आलिया वचनें रामनामध्वनी । ऐकावीं कार्नीं ऐसीं गोडे ॥ १ ॥ मत्साराचा ठाव शरीरीं
नसावा । लाभेविण जीवा दुःख देतो ॥ २ ॥ तुका ह्मणे राहे अंतर शीतळ । शांतीचे तें
बळ क्षमा अंगीं ॥ ३ ॥

॥ २५२९ ॥ कोण पुण्य कोणा गांठी । ज्यासी ऐसियांची भेटी ॥ धू० ॥ जिहीं हरि
धरिला मनीं । दिलें संसारासी पाणी ॥ १ ॥ कोण हा भाग्याचा । ऐसियांसी बोले
वाचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्याचे भेटी । होय संसारासी तुटी ॥ ३ ॥

॥ २५३० ॥ तरिच हा जीव संसारी उवास । धरिला विश्वास तुह्मां सोई ॥ धू० ॥
एके जातीविण नाहीं कळवळा । ओढली गोपाळा सूत्रसोरी ॥ १ ॥ फुटतसे प्राण क्षणांच्या
विसरें । हें तों परस्परें सारिखेंची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चिंतीं राखिला अनुभव । तेणें हा
संदेह निवारला ॥ ३ ॥

॥ २५३१ ॥ किती विवंचना करितसें जीवीं । मन धांवडवी वारीं दिशा ॥ धू० ॥
कोणा एका भावें तुह्मी अंगिकार । करावा विचार याच सार्थी ॥ १ ॥ इतर ते आसां
लाभ तुच्छ जाले । अनुभवा आले गुणागुण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लागो अखंड समाधी ।
जावें प्रेमबोधीं बुडोनियां ॥ ३ ॥

॥ २५३२ ॥ दिक चिया नाहीं संसारसंबंधा । तुटेना या बाधा भवरोगाची ॥ धू० ॥
तांतडींत करीं ह्मणऊनि तांतडी । साधिली ते घडी सोनियाची ॥ १ ॥ संकल्पाच्या

बीजे इन्द्रियांची चाली । प्रारब्ध ते घाली गर्भवासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बीजे जाळुनी सकळ । करावा गोपाळ आपुला तो ॥ ३ ॥

॥ २५३३ ॥ आतां होइन धरणेकरी । भीतरीच कोडीन ॥ धू० ॥ नाही केली जीवें-साठी । तों कां गोष्टी रुचे ते ॥ १ ॥ आधीं निर्धार तो सार । मग भार सोसीन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खाऊं जेवूं । नेवूं होऊं वेगळा ॥ ३ ॥

॥ २५३४ ॥ होइल तरि पुसापुसी । उत्तर व्यासी योजावें ॥ धू० ॥ तोंवरि मी पुढे कांहीं । आपुलें नाही घालीत ॥ १ ॥ जाणोनियां अंतर देव । जेव्हां भेव फेडील ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धरिला हातीं । करील खंती वेगळें ॥ ३ ॥

॥ २५३५ ॥ हा तों नव्हे कांहीं निराशेचा ठाव । भलें पोटीं वाव राखिलिया ॥ धू० ॥ विश्वंभरें विश्व सामाविलें पोटीं । तेथेंचि शेवटीं आह्मी असों ॥ १ ॥ नेणतां चित्तन करितों अंतरीं । तेथें अभ्यंतरीं उमटेल ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा स्वामी अबोलणा । पुरवूं खुणे खुणा जाणतसों ॥ ३ ॥

॥ २५३६ ॥ निष्ठुर तो हिसे निराकारपणें । कोंवळा सगुणें प्रतिपाळी ॥ धू० ॥ केलाच करावा केला कइवाड । होईल तें गोड न परते ॥ १ ॥ मथिलिया लागे नवनीत हाता । नासे वितळितां आहाच तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां मनाशीं विचार । करावा तो सार एकचित्त ॥ ३ ॥

॥ २५३७ ॥ बहु देव बरें जालें । नसतें गेलें सोंवळें ॥ धू० ॥ धोवटाशीं पडिली गांठी । जगजेठीप्रसादें ॥ १ ॥ गादल्याचा जाला जाडा । गेली पीडा विकल्प ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वरावरी । निर्मळ करी निर्मळा ॥ ३ ॥

॥ २५३८ ॥ स्वामित्वाचीं वर्में असोनि जवळी । वाहों जावें मोळी गुणांसवें ॥ धू० ॥ काबाडापासून सोडवा रातारा । कांहीं नका भारा पात्र करूं ॥ १ ॥ धन-वंत्र्याचिये अंगी सत्ताबळ । व्याधि तो सकळ तोडावया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आलें मोड्यासी कोंपट । सांडव्याची वाट विसरावी ॥ ३ ॥

॥ २५३९ ॥ ऋणाच्या परिहारा जालों वोळगणा । द्यावी नारायणा वासलाती ॥ धू० ॥ जालों उतराई शरीरसंकल्पें । चुकों द्यावीं पापें सकळही ॥ १ ॥ आजिवरि होतों धरून जिवासी । व्याजें कासाविसी बहु केलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मना आणिला म्यां भाव । तुमचा तेथें ठाव आहे देवा ॥ ३ ॥

॥ २५४० ॥ येणें पांगें पायांपाशीं । निश्रयेंसी राहेन ॥ धू० ॥ सांगितली करीन सेवा । सकळ देवा दास्यत्व ॥ १ ॥ बंधनाची तुटली बेडी । हेचि जोडी मग आह्मां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नव्हे क्षण । पायांविण वेगळा ॥ ३ ॥

॥ २५४१ ॥ आपुल्या आपण उगवा लिगाड । काय माझें जड करुन घ्याल ॥ धू० ॥ उद्धारासी काय उधाराचें काम । वाढवूंचि भ्रम नये देवा ॥ १ ॥ करा आतां मजसाठीं वाड पोटा । ठाव नाही तंट जालें लोकीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बाकी झडलियावरी । न पडें व्यवहारीं संचिताचे ॥ ३ ॥

॥ २५४२ ॥ सर्व संगी विट आला । तूं एकला भावडसी ॥ धू० ॥ दिली आतां पायीं
मिठी । जगजेठी न सोडी ॥ १ ॥ बहु जालों क्षेदक्षीण । येणें सीण तो नासे ॥ २ ॥
तुका ह्मणे गंगे वास । बहु त्या आस स्थळाची ॥ ३ ॥

॥ २५४३ ॥ शीतळ तें शीतळाहुनी । पायवणी चरणीचें ॥ धू० ॥ सेवन हें शिर
धरीं । अंतरीही वरवळा ॥ १ ॥ अवघेचि नासी पाप । तीर्थ बाप माझ्याचें ॥ २ ॥ बैसे
नियां तुका तळीं । त्या कळोळीं डौरला ॥ ३ ॥

॥ २५४४ ॥ गोदे कांठीं होता आड । करुनि कोड कवतुके ॥ धू० ॥ देखण्यांचीं
एक केलें । आइत्या नेलें जिवनापें ॥ १ ॥ राखोनियां ठाव । अल्प जीव लावुनी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे फित्ते धनी । हे सज्जनीं विश्रंती ॥ ३ ॥

॥ २५४५ ॥ न पाहें माघारें आतां परतोनी । संसारापासुनि विटला जीव ॥ धू० ॥
साभारें येऊनि कवळीं दातारा । काळाचा हाकारा न साहावे ॥ १ ॥ सावधान चिन्त
होईल आघारें । खेळतांही बरें वाटईल ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कंठ दाटला या सोसें । न
पवेचि कैसें जवळी हें ॥ ३ ॥

॥ २५४६ ॥ मथनीचें नवनीत । सर्व हितकारक ॥ धू० ॥ रुंडवत रुंडा परी । मार्गें
दरी सुरवावी ॥ १ ॥ वचनाचा तो पसरं काई । तांतडी जाईपार्श्याच ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
जगजेठी । लावीं कंठीं उचलुनी ॥ ३ ॥

॥ २५४७ ॥ अचिन्ताचि हातीं ठेवा । दिला सेवा न करितां ॥ धू० ॥ भाग्य फळलें
आली भेटी । नेधें तुदी यावची ॥ १ ॥ वैन्य गेलें हरती चिन्ता । सदैव आतां यावरी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे वांटा जाला । बोलों बोली देवार्सी ॥ ३ ॥

॥ २५४८ ॥ समर्थाची धरिली कास । आतां नाश काशाचा ॥ धू० ॥ धावें पावें
करीन लाहो । तुमचा आहे विह्वला ॥ १ ॥ न लगे मज पाहाणें दिशा । हाकेसरिसा
ओढसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नव्हे धीर । तुह्यां स्थिर द्येनें ॥ ३ ॥

॥ २५४९ ॥ करूं तैसें पाठांतर । करुणाकर भाषण ॥ धू० ॥ जिहीं केला मूर्तिमंत ।
ऐसे संतप्रसार ॥ १ ॥ सोडवळ केल्या वाटा । आइत्या नीटा मार्गीला ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे घेऊं धांवा । करूं हांवा ते जोडी ॥ ३ ॥

॥ २५५० ॥ अचळ न चळे ऐसें आलें मन । धरुनि निज खुण राहिलोंसें ॥ धू० ॥
घावडी बैसली गुणांची अंतरीं । करूं धणीवरी सेवन हें ॥ १ ॥ एकविध भाव नव्हे
अभ्रवना । आणिकिया गुणां न मिळवे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे पडिलें आहारीं । ध्यान
विटवरी ठाकलें तें ॥ ३ ॥

॥ २५५१ ॥ काय तुझी थोरी वर्णुं मी पामर । होसी द्याकर कृपासिंधू ॥ धू० ॥ तुज
ऐसी दया नालीं आणिकासी । ऐसें हृषीकेशी नवल एक ॥ १ ॥ कुरुक्षेत्रभूमीवरी पक्षी
व्याले । तृणामाजी केलें कोठें त्यांनीं ॥ २ ॥ अकस्मात तेथें रणखांब रोविला । तुझ्या
बेमिला ठाव तेथें ॥ ३ ॥ कौरव पांडव दळभार रोन्ही । हुंजावया रणीं भाले तेथें ॥ ४ ॥
सथे काळीं तुज पक्षी आठविती । पाव बा श्रीपति ह्मणोनियां ॥ ५ ॥ स्तूती घेजे रथ

अर्थे धांवतील । पाषाण होतील शतचूर्ण ॥ ६ ॥ ऐसिये आक्रांती वांचों कैसे परी । धांव
जा श्रीहरि लवलाहे ॥ ७ ॥ द्यकोनियां पिली कैसें जावें आतां । पावें जगन्नाथा लवलाहीं
॥ ८ ॥ आली तिये कार्ळी कृपा तुझ्या चित्ता । अनथांच्या नाथा नारायणा ॥ ९ ॥
एका गजाचिया कंठी घंटा होती । पाडिली अवचित्ती तयावरी ॥ १० ॥ अठरा दिवस
द्विथें ब्रह्मशुद्ध जालें । वारा ऊन लागलें नाहीं तया ॥ ११ ॥ जुंज जाल्यावरी साविलें
अर्जुना । तुझी नारायणा पक्षियांसी ॥ १२ ॥ पाहें आपुलिया दासां म्यां रक्षिलें । रणीं
चांचविलें कैशा परी ॥ १३ ॥ ऐसी तुज माया आपुल्या भक्तांची । माउली आमुची
तुका ह्मणे ॥ १४ ॥

॥ २५५२ ॥ वैष्णवां संगती सुख वाटे जीवा । आणिक मी देवा कांहीं नेणें ॥ धृ० ॥
जायें नाचें उडें आपुलिया छंदें । मनाच्या आनंदें आवडीनें ॥ १ ॥ लाज भय शंका तुरा-
विला मान । न कळें साधन थापरतें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां आपुल्या सायासें । आह्मां
जगदीशें सांभाळावें ॥ ३ ॥

॥ २५५३ ॥ शरण शरण वाणी । शरण त्रिवाचा विनवणी ॥ धृ० ॥ स्तुति न पुरे हे
वाचा । सत्य दास मी दासांचा ॥ १ ॥ देह सांभाळून । पायांवरी लोटांगण ॥ २ ॥ विनवी
तुका संतां हीन । नव्हे गोरवें उत्तीर्ण ॥ ३ ॥

॥ २५५४ ॥ लेकरा लेववी माता अळंकार । नाहीं अंतपार आवडीसी ॥ धृ० ॥
कृपेचें पोसणें तुमचें मी हीन । आजि संतजन मायबाप ॥ १ ॥ आरुषा उत्तरी संतोषे
माउली । कवळून घाली हृदयांत ॥ २ ॥ पोटा आलें त्याचे नेणें गुणदोष । कल्याणचि
असे असावें हे ॥ ३ ॥ मनाची ते चाली मोहाचिये सोई । ओघें गंगा काई परतो जाणे
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे कोठें उषार मेघां शक्ती । माझी तृषा किती चातकाची ॥ ५ ॥

॥ २५५५ ॥ शुक्ति तंव जाल्या कुठित सकळा । उरली हे कळा जीवनाची ॥ धृ० ॥
संतचरणीं भावें देविलें मस्तक । जोडोनि हस्तक राहिलोंसें ॥ १ ॥ जाणपणें नेणें
कांहींचि प्रकार । साक्षी तें अंतर अंतरासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझी केलें अभयदान ।
तेणें समाधान राहिलेंसे ॥ ३ ॥

॥ २५५६ ॥ हागे आलों कोणी ह्मणे बुडतिया । तेणें किती तया बळ चढे ॥ धृ० ॥
तुझी तंव भार घेतला सकळ । आम्हासिलों बाळ अभयकरें ॥ १ ॥ अकेलिया आस
दावितां निर्धार । किती होय धीर समाधान ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विली चितामणीसाठीं ।
डचित कांचवटी बंडवत ॥ ३ ॥

॥ २५५७ ॥ कैसा तीं देखिला होसील गोपाळीं । पुण्यवंतीं डोळीं नारायणा ॥ धृ० ॥
तेणें लोभें जीव जालासे बराडी । आह्मी ऐशी जोडी करीं लाभों ॥ १ ॥ असेल तें कैसें
दृष्टीनाचें सुख । अनुभवें श्रीमुख अनुभवितां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वाटे देसी आलिंगन ।
अवस्था ते क्षणक्षणा होतें ॥ ३ ॥

॥ २५५८ ॥ कासया था लोभें केलें आर्तभूत । सांगा माझे चित्त नारायणा ॥ धृ० ॥
चातकाचे परि एकाचि निर्धार । लक्षभेदीतीर फिरो नेणें ॥ १ ॥ सांवळें रूपडें चतुर्भुज

मूर्ती । कृष्णनाम चित्ती संकल्प हा ॥ २ ॥ तुका ह्याने करी आवडीसी राव । नको माझा भाव भंगो देऊ ॥ ३ ॥

॥ २५५९ ॥ काय माझा पण होईल लटिका । त्रिदावळी लोकां राविली ते ॥ धू० ॥ खरी करूनियां देई माझी आळी । येऊनि कुरवाळी पांडुरंगे ॥ १ ॥ आपिक म्यां कोणा ह्याणवावें हातीं । नये काकुलती तुजियासी ॥ २ ॥ तुका ह्याने मज येथेंचि ओळखीं । होईन तो सुखी पायांनींच ॥ ३ ॥

॥ २५६० ॥ तुह्यां आह्यां जंव जालिया समान । तेथें कोणां कोण सनमानी ॥ धू० ॥ उरी तों राहिलें गोमटें गौरव । ओढे माझा जीव पायांपाशीं ॥ १ ॥ नेणपणें भाडी आळवूं घोरसें । बोलावितों रसें शब्दरत्नें ॥ २ ॥ तुका ह्याने लळे पाळीं वो विडले । कां हे उरविले भेदाभेद ॥ ३ ॥

॥ २५६१ ॥ नको माझे मानूं आहाच ते शब्द । कळवळ्याचा वाद करितसें ॥ धू० ॥ कासयानें बळ करूं पायांपाशीं । भाकावी ते हासीं करुणा आह्यां ॥ १ ॥ काय मज वाड असे या लौकिके । परि असे निकें अनुभवाचें ॥ २ ॥ लांघावल्यासाठी वचनाची आळी । टकळयानें घोळी जवळी मन ॥ ३ ॥ वाटतसे आस पुरविसी ऐसें । तरि अंगीं पिसें लावियेलें ॥ ४ ॥ तुका ह्याने माझी येथेंचि आवडी । श्रीमुखाची जोडी इच्छीतसें ॥ ५ ॥

॥ २५६२ ॥ ह्याणउनी लवलहें । पाय आहे चित्तित ॥ धू० ॥ पाठिलागा येतो काळ । तूं कृपाळ माउली ॥ १ ॥ बहु उसंतीत आलों । तया भ्यालों स्थळासी ॥ २ ॥ तुका ह्याने तूं जननी । ये निर्वाणी विडले ॥ ३ ॥

॥ २५६३ ॥ जेणें वाडे अपकीर्ती । सर्वाथीं तें वर्जावें ॥ धू० ॥ सत्य ह्चे भलेपण । वचन तें जगासी ॥ १ ॥ होइजे तें शुद्ध त्यागें । वाउगें तें सारावें ॥ २ ॥ तुका ह्याने खोंदें वर्म । निंद्यकर्म काळिमा ॥ ३ ॥

॥ २५६४ ॥ याची सवे लागली जीवा । गोडी हेवा संगाचा ॥ धू० ॥ परतें न सवे दुरी । क्षण हरीपासुनी ॥ १ ॥ जालें तरी काय तंट । आतां चट न संडे ॥ २ ॥ तुका ह्याने चक्रचाळे । वेड बळें लाविलें ॥ ३ ॥

॥ २५६५ ॥ याचा तंव हाचि मोळा । देखिला डोळा उदंड ॥ धू० ॥ नेदी मग फिरों मागें । अंग अंगें संचरे ॥ १ ॥ कांगा याची नेणा खोंडी । जीभा जोडी करितसां ॥ २ ॥ पांधरे तें बहु काळें । घोंगडेंही ठायींचें ॥ ३ ॥ अंगीं वसेचि ना लाज । न ह्याने भाज कोणाची ॥ ४ ॥ सर्वसाक्षी अबोल्यानें । दुश्चित कोणें नसावें ॥ ५ ॥ तुका ह्याने थरिला हातीं । मग निश्चितीं हरीनें ॥ ६ ॥

॥ २५६६ ॥ प्रसिद्ध हा असे जगा । अवघ्या रंगारंगाचा ॥ धू० ॥ तरी वाटा न वजे कोणी । नारायणीं घरबुडी ॥ १ ॥ बहुतां ऐसें केले मागें । लाग लागें लागेना ॥ २ ॥ हो कां नर अथवा नारी । लाहान थोरीं आदर ॥ ३ ॥ जालें वेगळें लोकीं पुरे । मग तुरे समूळ ॥ ४ ॥ कळना तों आहे कैसा । कोणी विशा बहु थोडा ॥ ५ ॥ तुका ह्याने दुसऱ्या आवें । छाये नावें न देखवे ॥ ६ ॥

॥ २५६७ ॥ न संडावा आतां ऐसें वाटे ठाव । भयार्शी उपाव रक्षणाचा ॥ धृ० ॥
ह्यणऊनि मनं वळियेलें मन । कारियेकारण चाड नाही ॥ १ ॥ नानाची उपाधि करू-
नियां मूळ । राखतां विटाळ तेंचि व्हावें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे येथें न वेचे वचन । निर्जा
निजखूप सांपडली ॥ ३ ॥

॥ २५६८ ॥ सत्तेचें भोजन समर्था आतुडे । सेवनही घडे रुचिनेसी ॥ धृ० ॥ वर्में
अम नेला जालें एकमय । हृदयस्थी सोय संग जाला ॥ १ ॥ कोथळीस जमा पडिलें
संचित । मापल्याचा वित्त नेम जाला ॥ २ ॥ तुका ह्यणे धणी ऐसा जालें आतां । करीन
ते सत्ता माझी आहे ॥ ३ ॥

॥ २५६९ ॥ देईल तें उणें नाही । याचे कांहीं पदरीं ॥ धृ० ॥ पाहिजे तें संचित
आतां । येथें सत्ता करावया ॥ १ ॥ गुणां ऐसा भरणा भरी । जो जें विचारी तें लाभे
॥ २ ॥ तुका ह्यणे देवीं देव । फळे भाव आपुला ॥ ३ ॥

॥ २५७० ॥ तेव्हां होतो भोगाधीन । तुझां भिन्न पासुनी ॥ धृ० ॥ आतां बोलों नये
ऐसें । आनारिसें वेगळें ॥ १ ॥ सन्मुख जालों स्वामीकडे । भव औठडे निराळे ॥ २ ॥
श्चितिलें तें चिंतामणी । फिटे धणी तों द्यावें ॥ ३ ॥ सहज स्थिति आहे अंगी । प्रसंगी
ते वंचेना ॥ ४ ॥ तुमची देवा धरिली कास । केला नास प्रपंचा ॥ ५ ॥ तुका ह्यणे
जाणोन वर्म । कर्माकर्म ठेविली ॥ ६ ॥

॥ २५७१ ॥ केला कईवाड संतांच्या आधारे । अनुभवं खरें कळों आलें ॥ धृ० ॥
काय जीवित्वाची धरुनियां आशा । व्हावें गर्भवासा पात्र भेणें ॥ १ ॥ अबाळीने जावें
निश्चितीच्या दयां । रांडा रोटा वायां करूं नये ॥ २ ॥ तुका ह्यणे बळी देतां तें निधान ।
भिकेसाठीं कोण राज्य देतो ॥ ३ ॥

॥ २५७२ ॥ संगतीनें होतो पंगतीचा लाभ । अशोर्भी अनुभव असिजेतें ॥ धृ० ॥ जैसीं
जैसीं असो पुढिलांचें सोई । धरिती हातीं पार्थी आचारिये ॥ १ ॥ उपकारी नाही देखत
आपदा । पुढिलांची सदा दया चिर्त्ती ॥ २ ॥ तुका ह्यणे तरी सज्जनाची कीर्ती । पुर-
वाची भाति निबळांची ॥ ३ ॥

॥ २५७३ ॥ करितां विचार सांपडलें वर्म । समूळ निश्रम परिहाराचें ॥ धृ० ॥ मज
चेऊनियां आपणांसी द्यावें । साटीं जीवें जीवें नारायणा ॥ १ ॥ उरी नाही मग पडदा
कां आला । स्वमुखेंचि भला करितां वाद ॥ २ ॥ तुका ह्यणे माझें खरें देणें घेणें । तुझा
साक्षी जाणें अंतरीचें ॥ ३ ॥

॥ २५७४ ॥ कुळीची हे कुळदेवी । केली ठावी संतांनीं ॥ धृ० ॥ बरवें जालें शरण
गेलों । उगविलों संकटीं ॥ १ ॥ आणिला रूपाही बळें । करुनि खळें हरिवासीं ॥ २ ॥
तुका ह्यणे समागमें । नाचों प्रेमें लागलों ॥ ३ ॥

॥ २५७५ ॥ आतां देह अवसान । हें जतन तोंवरी ॥ धृ० ॥ गाऊं नाचों गदा रोळें ।
जिकों बळें संसार ॥ १ ॥ याचि जीऊं अभिमानें । सेवाधनें बळकट ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
न सरें मागें । होईन लागें आगळा ॥ ३ ॥

॥ २५७६ ॥ ज्यानें भाड यावे कांहीं । त्याचे नाही बळ आतां ॥ धृ० ॥ मन येथें साह्य जालें । हरिच्या धालें गुणवादीं ॥ १ ॥ चुकुर तो योला काळ । जालें बळ संगाचे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धरूं सत्ता । होईल आतां करूं तें ॥ ३ ॥

॥ २५७७ ॥ देवासी तो पुरे एकभाव गांठी । तोचि त्याचे मिठी देईल पार्यी ॥ धृ० ॥ पाहोनि राहीन कवतुक निराळा । मी मज वेगळा होऊनियां ॥ १ ॥ कांहीं नेवें शिरीं निमित्त्याचा भार । न लगे उत्तर वेचावेंची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जीवें पडिलिया गांठी ॥ मग नाही मिठी सुटों येत ॥ ३ ॥

॥ २५७८ ॥ लौकिकासाठी या पसान्याचा गोवा । कांहीं नाही देवा लागों येत ॥ धृ० ॥ देवाचा माथा तो चुचलावा पार्यी । ठायींचि ये ठायीं हालों नये ॥ १ ॥ उवळिल्या मनें वितळिलें रूप । नांव ऐसें पाप उपाधीचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देव प्रीतीनें कवळी । ठेवील जवळी उठवुनी ॥ ३ ॥

॥ २५७९ ॥ नाही होत भार घातल्या उदास । पुरवावी आस सकळही ॥ धृ० ॥ ऐसा नाही मज एकाचा अनुभव । धरिला तो भाव उद्धरील ॥ १ ॥ उतावळि असे धारणागतकार्जे । धांवा केशीराजे आइकर्ता ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हित चित्तन भरंवसा । नेदी गर्भवासा येऊं देवा ॥ ३ ॥

॥ २५८० ॥ उपजों मरणें हे तों आमुची मिरासी । हें तूं निवारिसी तरी थोर ॥ धृ० ॥ उभा राहों करी खरा खोटा वाद । आह्मी जालों निच्य लंडीपणें ॥ १ ॥ उभयतां आह्ने करणें समान । तुझां ऐसा ह्मणे मीही देवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हातीं सांपडलें वर्म । अवघाची भ्रम फेडिन आतां ॥ ३ ॥

॥ २५८१ ॥ मेलियांच्या रांडा इच्छितील करूं । लाज नाही धरूं प्रीति कैशी ॥ धृ० ॥ मागिलां पुढिलां एक सरोबरी । काळाची पेटारी खांसा वाहे ॥ १ ॥ आन दिसे परी मरणेंचि खरें । सांपळा उंदिरें सामाविलीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाली मनाची परती ॥ निवळली ज्योती दिसों आली ॥ ३ ॥

॥ २५८२ ॥ निष्ठुर मी जालों अतिवासागुणें । हें कां नारायणें नेणिलेल ॥ धृ० ॥ सांडियेली तुझी गोत परिसोय । फोडविली डोय कर्मा हातीं ॥ १ ॥ सांपडुनि संवी केली जीवेंसाठीं । घ्यावयासि तुदी कारण हें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुज काय ह्मणों उणें । नाही अभिमानें चाड देवा ॥ ३ ॥

॥ २५८३ ॥ माझें माझ्या हातां आलें । आतां भलें सकळ ॥ धृ० ॥ काशासाठीं विषम थारा । तो अंतरा विटाळ ॥ १ ॥ जालीं तया दुःखें तुदी । मागिल पोटीं नसाचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे शुद्धकुळ । तयें मळ काशाचा ॥ ३ ॥

॥ २५८४ ॥ समर्थपणें हे करा संपादन । नसतेंचि मनीं धरिल्याची ॥ धृ० ॥ वसण्याचें येथें नाही चालें येत । तरि मी निवांत पाय पाहें ॥ १ ॥ खोटियाचे खरें खरियाचें खोटें । मानलें गौमटें तुझांसी तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझां सवें करितां वाह ॥ होईजेतें निच्य जनीं देवा ॥ ३ ॥

॥ २५८५ ॥ तुम्हां आम्हांसवें न पडावी गांठी । आलेति जगजेठी कळो आतां
॥ धू० ॥ किती झणां आतां वाइटा वाइटा । शिवो नये वीट अगल्यावरी ॥ १ ॥ बोली-
ल्याची आतां हेचि पराचित । भीड भार थीत बुडवील ॥ २ ॥ तुका झणे आली तेकडी
प्रचिती । झांकणें तें किती कोठें देवा ॥ ३ ॥

॥ २५८६ ॥ सकळ सत्ताधारी । व्हावें ऐसें काय हरी ॥ धू० ॥ परि वाक्येच्या
बोरसें । कुढावयाचेचि पिसें ॥ १ ॥ अंगें सर्वोत्तम । अवघाचि पूर्णकाम ॥ २ ॥ तुका
झणे दाता । तरि हा जीव दान देता ॥ ३ ॥

॥ २५८७ ॥ कोणापार्शीं द्यावें माप । आपीं आप राहिलें ॥ धू० ॥ कासयाची भरी-
वरी । काय वुरी जावळी ॥ १ ॥ एके दाखविले दाहा । फांटा पाहा पुसून ॥ २ ॥ तुका
झणे सरलें बोहें । आतां माझे सकळ ॥ ३ ॥

॥ २५८८ ॥ नभोमय जाले जळ । एकी सकळ हरपलें ॥ धू० ॥ आतां काय साय
सारी । घ्याच्या लहरी तयांत ॥ १ ॥ कैचा तेथ यावा सांडी । अप्प कोडी आपणा
॥ २ ॥ तुका झणे कल्प जाला । अस्त गेला उदय ॥ ३ ॥

॥ २५८९ ॥ राजा करी तैसे हाम । तेही चाम चालती ॥ धू० ॥ कारण ते सत्ता
शिरी । कोण करी अवेहे ॥ १ ॥ वाइले तें सुनें खांदीं । चाले परीं बैसविलें ॥ २ ॥ तुका
झणे विश्वभरें । करुणाकरें रक्षिलें ॥ ३ ॥

॥ २५९० ॥ आढी देव तुढी देव । मयें भेव आधिक ॥ धू० ॥ कैवाडाच्या धांवा
लागें । मार्गें मार्गें विडले ॥ १ ॥ भेडसाविलें हाके नादें । वाळखी भेदें मोडिली ॥ २ ॥
तुका झणे उभा राहे । मार्गें पाहे परतोनी ॥ ३ ॥

॥ २५९१ ॥ हीनसुरबुद्धीपार्शीं । आकृतीसी भेद नाही ॥ धू० ॥ एक हांडी एक
खांडी । परीं परीं भोगणें ॥ १ ॥ एकाऐसें एक नाही । भिन्न पाहीं प्रकृती ॥ २ ॥ तुका
झणे भूमि खंडें । पीक वंडे जेयें तें ॥ ३ ॥

॥ २५९२ ॥ काय बोलों सांगा । याउपरी पांडुरंगा ॥ धू० ॥ कांहीं आधारावांचुन ।
पुढें न चले वचन ॥ १ ॥ वाडे ऐसा रस । कांहीं करावा सौरस ॥ २ ॥ भक्तिभाग्यसीमा ।
द्याव आडोनियां प्रेमा ॥ ३ ॥ कोरड्या उत्तरी । नका गौरवूं वैखरी ॥ ४ ॥ करी विज्ञा-
पना । तुका प्रसादाची दाना ॥ ५ ॥

॥ २५९३ ॥ आहाच तो मोड वाळलियामर्धी । अधीराची बुद्धि तेणें न्यायें ॥ धू० ॥
झणजानि संम न करीं दुसरें । चित्त मळीन द्वारे दोड पडे ॥ १ ॥ विषासागीं सर्पा भया-
भीत लोक । हे तों सकळिक जाणतसां ॥ २ ॥ तुका झणे काचें राहे कुळांकुड । अव-
गुण तो नाड ज्याचा तया ॥ ३ ॥

॥ २५९४ ॥ क्षणक्षणां जीवा वाटतसे खंती । आठवती चिचीं पाय देवा ॥ धू० ॥
वेई वो वेई वो येई लकलाही । आळिगूनि बाही क्षेम देई ॥ १ ॥ उताविळ मन पंथ अव-
लोकती । आठवा ते चुकती काय जाली ॥ २ ॥ तुका झणे माझ्या जीवींच्या जीवना ।
चाला नारायणा उडी वेगी ॥ ३ ॥

॥ २५९५ ॥ आळी करावी ते कळते बाळका । बुद्ध्यावे हे कां नेणां तुझी ॥ धृ० ॥
निवाड तो तेथे असे पायांपाशी । तुझां आझां विशीं एकेठायीं ॥ १ ॥ आणिक तों
आझी न देखोंसें जालें । जाणावे शिणलें भागलेंसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझां लागतें
सांगावे । अंतरीचें ठावें काय नाही ॥ ३ ॥

॥ २५९६ ॥ तांतडीनें आझां धीरचि न कळे । पाळावे हे लळे लवलाही ॥ धृ० ॥
नका कांहीं पाहों सावकाशी देवा । करा एक हेवा तुमचा माझा ॥ १ ॥ वीरसाचा हेवा
सांभाळावी प्रीत । नाही राहों येत अंगी सदा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज नका गोडू खेळा ।
भोजनाची वेळा राखियेली ॥ ३ ॥

॥ २५९७ ॥ नाही लोपों येत गुण । वेधी आणीकें चंइन ॥ धृ० ॥ न संगतां पडे
ताळा । रूप दर्पणी सकळां ॥ १ ॥ सारविलें वरी । आहाच तें क्षणभरी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे वोहळें । सागराच्या ऐसें व्हावे ॥ ३ ॥

॥ २५९८ ॥ वचनेंचि व्हावे आपण उदार । होइल विश्वंभर संतुष्टची ॥ धृ० ॥ सत्व-
संकल्पाचीं फळें बीजाऐसीं । शुद्ध नाही नासी पावां येत ॥ १ ॥ वंचिलिया काय येतसे
उपेगा । शरीर हें नरकाचेंचि आळें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जीव जितां थारे लावा । पडिलिया
गोवा देशधडी ॥ ३ ॥

॥ २५९९ ॥ उखतें आयुष्य जायांचें कलिवर । अवघें वोडंबर विषयांचें ॥ धृ० ॥
कोणासी हा लागे पुसणें विचार । मनेंचि सादर करूं आतां ॥ १ ॥ उत्पत्ति प्रलय पडिलें
हळण । पाकाचें भोजन बीज वाढे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाऊं अभयाच्या ठायां । रिघों
देवराया शरण वेर्गां ॥ ३ ॥

॥ २६०० ॥ बोलावे म्हूण हे बोलतों उपाय । प्रवाहें हे जाय गंगाजळ ॥ धृ० ॥
भाग्ययोगें कोणां घडेल सेवन । कैचें येथें जन अधिकारी ॥ १ ॥ मुखीं देतां घांस पळ-
विती तोंडें । अंगींचिया भांडे असुकानें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पूजा करितों देवाची । आयु-
लिया ह्मचि मनाचियें ॥ ३ ॥

॥ २६०१ ॥ लटिक्याचे वाणी चवी ना सवाद । नाही कोणां वाद् रुचो येत ॥ धृ० ॥
अन्याय तो त्याचा नळे वायचाळा । मायबापीं वेळा न साधिली ॥ १ ॥ अनावर अंगीं
प्रबळ अवगुण । तांतडीनें मन लाहो साधी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दोष आणि अवकळा । न
पडतां ताळा घडतसे ॥ ३ ॥

॥ २६०२ ॥ नये स्तवूं काचे होतें क्रियानष्ट । फुंराचे ते कष्ट भंगा मूळ ॥ धृ० ॥
नाहीं परमार्थ साधत लौकिकें । धरून होतो फिके अंगा आलें ॥ १ ॥ पारखिया पुढे नये
घालूं तोंडें । तुडी लाभा खंड होतो मानां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तरी मिरवितें परवडी ।
कामावल्या गोडी अविनाश ॥ ३ ॥

॥ २६०३ ॥ कोण्या काळें येईल मना । नारायणा तुमचिया ॥ धृ० ॥ माझा करणें
अंगिकार । सर्व भार फेडुनी ॥ १ ॥ लागली हे तळमळ चित्ता । तरी दुश्चिंता
संसारी ॥ २ ॥ सुखाचीच पाहें वास । मार्गें दोष सांभाळीं ॥ ३ ॥ इच्छा पूर्ण जाल्याविण ।

कैसा सीण वारेल ॥ ४ ॥ लाहो काया मनें वाचा । देवा साच्या भेटीचा ॥ ५ ॥ कांटाळ
सो न धरावा । तुझी देवा रासांचा ॥ ६ ॥ तुका झणे माझे वेळे । न कळे कां
उफराटे ॥ ७ ॥

॥ २६०४ ॥ ध्यावी तरी ध्यावी उदंडचि सेवा । घावें तरी देवा उदंडची ॥ ४० ॥ एर
कैची आह्मी पुरतीं भांडवलें । आल्या करीं बोलें समाधान ॥ १ ॥ झावें तरी झावें बड
साचि दुरी । आलिया अंतरीं वसवावें ॥ २ ॥ तुका झणे तुहें सख्यत्व आपणी । अर
सील ऋणी आवडीचा ॥ ३ ॥

॥ २६०५ ॥ काय करूं जीव होतो कासावीस । कोंडलिये दिस गमेचि ना ॥ ४०
पडिलें हें दिसे ब्रह्मांडचि वीस । रादोनि उच्छ्वास राहातसे ॥ १ ॥ तुका झणे आ
सर्वजाणतिया । विश्वभरें काया निववावी ॥ २ ॥

॥ २६०६ ॥ सुकाविलियां कोमां अत्यंत जळधर । तेणेंच प्रकार न्याय भसे ॥ ४०
न चले पाउलीं सांडी गरुडासन । मनाचें हो मन त्वरेलागीं ॥ १ ॥ तुका झणे मूक
साहावे बाळा । जीवनांची कळा ओढलीसे ॥ २ ॥

॥ २६०७ ॥ शृंगारिक माझीं नव्हतीं उत्तरें । आळवितो खरे अवस्थेच्या ॥ ४०
न घलावा मनी कामाचा विलंब । तुझी तों स्वयंभ करुणामूर्ती ॥ १ ॥ तुका झणे क
सन्मुख वदन । देखतां चरण पोदाळीन ॥ २ ॥

॥ २६०८ ॥ तूं माझीं माउली तूं माझीं साउली । पाहातो वादुनी पांडुरंगे ॥ ४०
तूं मज येकुला वडील धाकुला । तूं मज आपुला सोयरा जीव ॥ १ ॥ तुका झणे ज
तुजपार्शी असे । तुजविण भोस सर्व दिशा ॥ २ ॥

॥ २६०९ ॥ कराल तें करा । हातें आपुल्या दातारा ॥ ४० ॥ बळियाचीं आ
बाळें । असों निर्भर या सळे ॥ १ ॥ आतां कोठें काळ । करील देवापार्शीं बळ ॥ २
तुका झणे पंढरिया । थापदितों ठोक बाह्या ॥ ३ ॥

॥ २६१० ॥ डोळां भरिलें रूप । चित्ता पायांपें संकल्प ॥ ४० ॥ अक्षयी घात
दांटी । प्रेम राहिलें कीर्तनी ॥ १ ॥ वाचा केली माप । रासी हरिनाम भगुप ॥ २
भरुनियां भाग । तुका बैसला पांडुरंग ॥ ३ ॥

॥ २६११ ॥ आतां आहे नाही । न कळे आळी करा कांहीं ॥ ४० ॥ ऐसी पुरव
इच्छा । पंडरीनिवासा ॥ १ ॥ नेणें भाग सीण । दुजें कोणी तुहांविण ॥ २ ॥ आतां न
दुरी । तुका पार्थी मिठी मारी ॥ ३ ॥

॥ २६१२ ॥ संकल्पासी अधिष्ठान । नारायण गोमटे ॥ ४० ॥ अक्षय्यांचें
कोड । फिटें जड देहव ॥ १ ॥ उभय लोकीं उत्तम कीर्ती । देव चित्ती राहिलिया ॥ २
तुका झणे जीव धाय । नये हाय जवळी ॥ ३ ॥

॥ २६१३ ॥ भाग्यवंता ऐसी जोडी । परवडी संतांची ॥ ४० ॥ धन धर्मी पांडुरंग
अभंग जें सरना ॥ १ ॥ जनाविरहित हा लाभ । दांचें नम सांठवें ॥ २ ॥ तुका ह
विष्णुदासां । नाहीं आशा दुसरी ॥ ३ ॥

॥ २६१४ ॥ जरी आलें राज्य मोळविक्या हातां । तरी तो मागुता व्यवसायी ॥ धू० ॥
बुध्नेचीं मजुरें नेणती विसांवा । वाडे हांव हांवां काम कार्मी ॥ १ ॥ वैभवाचीं सुखें
नातळतां अंगा । चिंता करी भोगा विघ्न जाळी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वाहे मरणाचें भय ।
रक्षणउपाय करुनि असे ॥ ३ ॥

॥ २६१५ ॥ कोण होईल आतां संसारपांगिलें । आहे उगवलें सहजेंची ॥ धू० ॥
केला तो चालवीं आपुला प्रपंच । काय कोणां वेच आश घे हे ॥ १ ॥ सहजेंचि घडे
आतां मोळ्याविण । येथें काय सीण भाणि लाभ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जालों सहज देखणा ।
ज्याच्या तेंपें खुणा दाखविल्या ॥ ३ ॥

॥ २६१६ ॥ आह्मां शरणागता । एवढी काय करणें चिंता ॥ धू० ॥ परि हे कौतु-
काचे खेळ । अवघे पाहातां सकळ ॥ १ ॥ अभयदानवृद्धें । आह्मां कैशीं भयदंष्ट्रें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आह्मी । हरिजन साधनाचे स्वामी ॥ ३ ॥

॥ २६१७ ॥ देवाचिये चाडे प्रमाण उचित । नये वांटूं चित्त निवेधार्सी ॥ धू० ॥
नये राहों उभें कसमळापार्शी । भुंकतील तैसीं सांडावीं तीं ॥ १ ॥ तुका ह्मणे क्षमा
सुखाची हे रासी । सांडुनि कां ऐसीं दुःखीं व्हावें ॥ ३ ॥

॥ २६१८ ॥ खळा सदा क्षुर्ची वृष्टी । करी कधी सज्जना ॥ धू० ॥ करिती आपुलाले
परी । धणीवरी व्यापार ॥ १ ॥ दया संतों भांडवल । वेची बोल उपकार ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे आपुलाले । उसंतीलें ज्यांणीं तें ॥ ३ ॥

॥ २६१९ ॥ जग ऐसें बहु नांवें । बहुभारें भावना ॥ धू० ॥ पाहों बोलों बहु नये । सत्य
काय सांभाळा ॥ १ ॥ कारियासी जें कारण । तें जतन करावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे संत-
जर्नी । हेचि मनीं धरावें ॥ ३ ॥

॥ २६२० ॥ निघालें तें अगीं हुनी । आतां ह्मणीं आतळे ॥ धू० ॥ पळवा परपरतें
दुरी । आतां हरि येथुनी ॥ १ ॥ धरिलें तैसें श्रुत करा हो । येथें आहो प्रपंची ॥ २ ॥
अज्ञानानें वेला तुका । भेऊनि लोकां निराळा ॥ ३ ॥

॥ २६२१ ॥ आतां तुसरें नाहीं वनी । निरंजनीं पडिलों ॥ धू० ॥ तुमचीच पाहें
वास । अवधी भास निरसली ॥ १ ॥ मागिलांचा मोडला माग । घडला त्याग अरुची
॥ २ ॥ तुका ह्मणे करुणाकर । तूं सोयरा जीवींचा ॥ ३ ॥

॥ २६२२ ॥ धरुनियां सोई परतलें मन । अनुलक्षीं चरण करुनियां ॥ धू० ॥ येई पांडु-
रंगे नेई सांभाळुनी । करुणावचनीं आळवितों ॥ १ ॥ बुद्धि जाली साह्य परि नाहीं बळ ।
वृत्तलोकितों जळ वाहे नेर्षी ॥ २ ॥ न चलती पाय गळित जाली काया । ह्मणजनि
दुख्य येऊं घात्री ॥ ३ ॥ दिशेच्या करितों वारियासीं मात । जोडुनियां हात वास पाहें
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे वेग करावा सत्वर । पावावया तीर भवनरीचें ॥ ५ ॥

॥ २६२३ ॥ कौलें भरियेली पेंठ । निग्रहाचे खोटे तंट ॥ धू० ॥ ऐसें माता जाणें
कर्म । बाळा वाढवितों धर्म ॥ १ ॥ कामकितां लोहो कसे । तांतडीनें काम नासे ॥ २ ॥
तुका ह्मणे खडे । देतां अक्षर तें जोडे ॥ ३ ॥

॥ २६२४ ॥ चालिलें न वाटे । गाऊनियां जातां वाटे ॥ धू० ॥ बरवा वैष्णवांच्च संग । येतो सामोरा श्रीरंग ॥ १ ॥ नाहीं भय आड । कांहीं विषमांचें जड ॥ २ ॥ तुका ह्याने भक्ती । सुखरूप आहीं अंती ॥ ३ ॥

॥ २६२५ ॥ करितां विचार तो हा वृढ संसार । ब्रह्मादिका पार नुलंघवें सामर्थ्ये ॥ धू० ॥ झरण झरण नारायणा मज अंगिकारीं दीना । आलें तें वचनांपासीं माझ्या सामर्थ्ये ॥ १ ॥ पाठीवरी मोळी तोचि कळवा पायीं तळीं । सांपडला जाळीं मत्स्य जाला तो न्याय ॥ २ ॥ आतां करीन तांतडी लाभाचीं ते याच जोडी । तुका ह्याने ओढी पायां सोई मनाची ॥ ३ ॥

॥ २६२६ ॥ बहुतां जातींचा केला अंगिकार । बहुतही फार सर्वोत्तम ॥ धू० ॥ सरलाचि नाहीं कोणांचिये वेंचें । अक्षोभ ठायींचें ठायीं आहे ॥ १ ॥ लागतचि नाहीं घेतां अंतपार । वसवी अंतर अणुचेंही ॥ २ ॥ तुका ह्याने केला होय टाकीऐसा । पुरवावी इच्छा धरिली ते ॥ ३ ॥

॥ २६२७ ॥ पोट धालें आतां जीवनीं आवडी । पुरवावे परवडी बहुतांचे ॥ धू० ॥ काय आंचवणा तांतडीचें काम । मागील लीं भ्रम न पचावी ॥ १ ॥ वाढितिया पोटीं बहु भसे वाव । सांभाळितां ठाव काय वांचे ॥ २ ॥ दाविल्यावांचूनि नाहीं कळों येत । तेथेही कुशित एकपणे ॥ ३ ॥ नावेचा भार तो उदकाचे शिरीं । काय हळू भारी तये ठायीं ॥ ४ ॥ तुका ह्याने गीतीं गाऊनि गोविंद । करूं ब्रह्मानंद एकसरें ॥ ५ ॥

॥ २६२८ ॥ एका हातीं टाळ एका हातीं चिपळिया । घालिती हुंमरी एक वातातीं टाळिया ॥ धू० ॥ मातले वैष्णव नटती नाना छंदें । नाहीं चाड मोक्षपदें भजनीं आवडी ॥ १ ॥ हाका अरोळिया गीत वाद्यें सुखसोहळे । जायतें न कळे केहें रजनी दिवस ॥ २ ॥ तीर्थी नाहीं चाड न लगे जावें वनांतरा । तुका ह्याने हरिहरात्मकाचि पृथिवी ॥ ३ ॥

॥ २६२९ ॥ देव सखा आतां केलें नव्हे कार्ही । येणें सकळही सोईचींच ॥ धू० ॥ भाग्यवंत जालों गोतें सपुरतीं । आतां पुण्या नीति पार नाहीं ॥ १ ॥ पाहातां दिसती भरलिया दिशा । ठसावला ठसा लोकत्रयी ॥ २ ॥ अविनाश जोडी आह्मां भाग्यवंता । जाली होती सत्ता संचिताची ॥ ३ ॥ पायांवरी डोई ठेवाया अरोथा । जाली यावी सत्ताक्षेप ऐसी ॥ ४ ॥ तुका ह्याने जीव पावला विसावा । ह्याणवित्तां देवा तुमर्चासीं ॥ ५ ॥

॥ २६३० ॥ कोण आतां कळिकाळा । येऊं बळा देईल ॥ धू० ॥ सत्ता झाली विशुवनी । चक्रपाणी कोंवसा ॥ १ ॥ लडिवाळांचा भार वाहे । उभा आहे कुढावया ॥ २ ॥ तुका ह्याने घटिका दिस । निमिषही न विसंभे ॥ ३ ॥

॥ २६३१ ॥ आह्मां आवडे नाम घेतां । तोही पिता संतोषे ॥ धू० ॥ उभयतां एकचिचि । तरी प्रीत वाडली ॥ १ ॥ आह्मी शोभों निकटवासें । अनारिसें न दिके ॥ २ ॥ तुका ह्याने पांडुरंगे । अवर्षी अंगें निवाली ॥ ३ ॥

॥ २६३२ ॥ देह तंव असे भोगाचें अधिन । याचें सुख सखी क्षणभंगुर ॥ धू० ॥ अविनाश जोडी देवापार्थी भाव । कल्याणाचा ठाव सकळही ॥ १ ॥ क्षणभंगुर हा येथील

पसारा । आलिया आकारा अवधे नासे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सकळ विश्रांती । आठवावा चिर्त्ती नारायण ॥ ३ ॥

॥ २६३३ ॥ आतां आवश्यक करणे समाधान । पाहिले निर्वाण न पाहिजे ॥ धृ० ॥ केले तरी आतां सुशोभ्य करावें । दिसते बरेवें संतांमधीं ॥ १ ॥ नाही भक्तराजां ठेविला उदर । नामाचा आकार त्यांचियानें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझ्या वडिलांचें ठेवणें । गोप्य नारायणें न करावें ॥ ३ ॥

॥ २६३४ ॥ काया वाचा मनें श्रीमुखाची वास । आणिक उदास विचारासी ॥ धृ० ॥ काय आतां मोक्ष करावा जी देवा । तुमचिया गोवा दर्शनासी ॥ १ ॥ केलिया नेमासी उभें टाडें व्हावें । नेमलें तें भावें पालटेना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जों जों कराल उशीर । तों तों मज फार रडवील ॥ ३ ॥

॥ २६३५ ॥ पुढिलांचे सोयी माझ्या मला चाली । मताची आणिली नाही बुद्धी ॥ धृ० ॥ केलासि तो उभा आजिवरी संती । धरिविलें हातीं कट देवा ॥ १ ॥ आहे तेंचि मागों नाही खोटा चाळा । नये येऊं बळा लेंकरांशीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा साक्षीच व्यवहार । कृपण थोर परि तुझी ॥ ३ ॥

॥ २६३६ ॥ बहुत करूनि चाळवाचाळवी । किती तुझी गोवी करीतसां ॥ धृ० ॥ लागटपणें मी आलों येथवरी । चाड ते दुसरी न धरुनी ॥ १ ॥ दुजियाचा तंव तुझांस कांटाळा । राहासी निराळा एकांएकीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां थावरी गोविंदा । मजस विनोदा येऊं नये ॥ ३ ॥

॥ २६३७ ॥ तीर्थ जळ देखे पाषाण प्रतिमा । संत ते अधमा माणसां ऐसे ॥ धृ० ॥ बांजेच्या मैथुना परि गेलें वायां । बांडेल्याचें जायां जालें पीक ॥ १ ॥ अभाविक सद सुतकी चांडाळ । सदा तळमळ चुकेचि ना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वरदळी ज्याची वृष्टी देहबुद्धि कधी सदा दुःखी ॥ ३ ॥

॥ २६३८ ॥ नव्हे मतोळ्याचा वाण । नीच नवा नारायण ॥ धृ० ॥ सुख उपे श्रवणें । करे दांकासाळी नाणें ॥ १ ॥ लाभ हातोहातीं । अधिक पुढतोपुढती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नेणों किती । पुरोनि उरलें पुढती ॥ ३ ॥

॥ २६३९ ॥ घातला दुकान । देती आलियासी दान ॥ धृ० ॥ संत उदार उदार भरले अनंत भांडार ॥ १ ॥ मागत्याची पुरे । धणी आणिकांसी उरें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पोतें । देवें भरिलें नव्हे रितें ॥ ३ ॥

॥ २६४० ॥ नरस्तुति आणि कथेचा विकरा । हें नको हातारा घडों देऊं ॥ धृ० ॥ ऐसिये कृपेची भाकिती करुणा । आहेसि तूं राणा उदाराचा ॥ १ ॥ पराविया नार आणि परधना । नको देऊं मनावरी येऊं ॥ २ ॥ भूतांचा मत्सर आणि संतनिदा । नको गोविंदा घडों देऊं ॥ ३ ॥ देहअभिमान नको देऊं शरीरीं । चढों कांहीं परि एव देऊं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तुझ्या पायांचा विसर । नको वारंवार पडों देऊं ॥ ५ ॥

॥ २६४१ ॥ लौकिकापुरती नव्हे माझी सेवा । अनन्य केशवा वास तुझा ॥ धृ०

पसारा । आलिया आकारा अवधें नासे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सकळ विश्वांती । आठवावा
चिर्त्ती नारायण ॥ ३ ॥

॥ २६३३ ॥ आतां आवश्यक करणें समाधान । पाहिलें निर्वाण न पाहिजे ॥ धृ० ॥
केलें तरी आतां सुशोभ्य करावें । दिसतें बरवें संतांमधीं ॥ १ ॥ नाही भक्तराजी ठेविला
उद्धर । नामाचा आकार त्यांचियाणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझ्या वडिलांचें ठेवणें । गोप्य
नारायणें न करावें ॥ ३ ॥

॥ २६३४ ॥ काया वाचा मनें श्रीमुखाची वास । आणिक उदास विचारासी ॥ धृ० ॥
काय आतां मोक्ष करावा जी देवा । तुमचिया गोवा दर्शनासी ॥ १ ॥ केलिया नेमासी
उभें ठाडें व्हावें । नेमलें ते भावें पालटना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जों जों कराल उशीर ।
सों तों मज फार रडवील ॥ ३ ॥

॥ २६३५ ॥ पुढिलांचे सोयी माझ्या मला चाली । मताची आणिली नाही बुद्धी
॥ धृ० ॥ केलासि तो उभा आजिवरी संती । धरिविलें हातीं कट देवा ॥ १ ॥ आहे तेंचि
मागों नाही खोटा चाळा । नये येऊं बळा लेंकरांशीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा साक्षीचा
व्यवहार । कृपण थोर परि तुझी ॥ ३ ॥

॥ २६३६ ॥ बहुत करुनि चाळवाचाळवी । किती तुझी गोवी करीतसां ॥ धृ० ॥
लागटपणें मी आलो येथवरी । चाड ते दुसरी न धरुनी ॥ १ ॥ तुजियाचा तंव तुझांसी
कांदाळा । राहासी निराळा एकांएकीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां यावरी गोविंदा । मजशीं
विनोदा येऊं नये ॥ ३ ॥

॥ २६३७ ॥ तीर्थ जळ देखे पाषाण प्रतिमा । संत ते अधमा माणसां ऐसे ॥ धृ० ॥
वांजेच्या मेथुना परि गेलें वायां । बांडेल्याचें जायां जालें पीका ॥ १ ॥ अभाविक सदा
सुतकी चांडाळ । सदा तळमळ चुकेचि ना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वरदळी ज्याची वृष्टी ।
देहबुद्धि कठी सदा दुःखी ॥ ३ ॥

॥ २६३८ ॥ नव्हे मतोळ्याचा वाण । नीच नवा नारायण ॥ धृ० ॥ सुख उपजे
श्रवणें । करें टांकसाळी नाणें ॥ १ ॥ लाभ हातोहातीं । अधिक पुढतोपुढती ॥ २ ॥
तुका ह्मणे नेणों किती । पुरोनि उरलें पुढती ॥ ३ ॥

॥ २६३९ ॥ घातला तुकान । देती आलियासी दान ॥ धृ० ॥ संत उदार उदार ।
श्रलें अनंत भांडार ॥ १ ॥ मागल्याची पुरे । धणी आणिकांसी उरें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
पोतें । देवें भरिलें नव्हे रितें ॥ ३ ॥

॥ २६४० ॥ नरस्तुति आणि कथेचा विकरा । हें नको सातारा घडों देऊं ॥ धृ० ॥
हेसिये कृपेची भाकितो करुणा । आहेसि तूं राणा उदाराचा ॥ १ ॥ पराविया नारी
आणि परधना । नको देऊं मनावरी येऊं ॥ २ ॥ भूतांचा मत्सर आणि संतनिहा । हें
नको गोविंदा घडों देऊं ॥ ३ ॥ देहअभिमान नको देऊं शरीरीं । चढो कांहीं परि एक
देऊं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तुझ्या पायांचा विसर । नको वारंवार पडों देऊं ॥ ५ ॥

॥ २६४१ ॥ लौकिकापुरती नव्हे माझी सेवा । अनन्य केशवा दास तुझा ॥ धृ० ॥

कर्रीं पायांसवें आळी । आणिक वेगळी नेणें परी ॥ १ ॥ एकविध आळीं
गार्थी । वरी तोचि पोटीं एकभाव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कर्रीं सांगितलें काम ।
धर्म ठावे देवा ॥ ३ ॥

२ ॥ ज्यांच्या संगें होतों पडिलों भोवनीं । ते केली धोवनी झाडूनिया
गतां एकाएकीं मनासीं विचार । करूं नाहीं भार दुजियाचा ॥ १ ॥ प्रसादसे
उष्टावळी । उचित ते काळीं अवचित ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वर्म सांपडलें हातीं ।
खंती चिंता देवा ॥ ३ ॥

३ ॥ आवडीभोजन प्रकार परवडी । भिन्नभिन्न गोडी एका रसा ॥ धृ० ॥
गिती लाधलों प्रसाद । तिहीं नाहीं भेद राखियेला ॥ १ ॥ पाकसिद्धि स्वहस्तकें
। आवडीचे भाग सिद्ध केले ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आला उच्छिष्ट प्रसाद । तें
माझ्या जीवा ॥ ३ ॥

४ ॥ समर्थांचा ठाव संचलाचि असे । दुर्बळाची आस पुढें करी ॥ धृ० ॥
न पदरीं हें दान । एकांतीं भोजन करूं जाऊं ॥ १ ॥ न लगे पाहावी उचि-
। अथाचित काळ साधला तो ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पोट धालिया उपरी ।
रीं पुजूं देवा ॥ ३ ॥

५ ॥ आपुल्यांचा करीन मोळा । माझ्या कुळाचारांचा ॥ धृ० ॥ अवधियांचे
। टायाटाय न देखें ॥ १ ॥ नेहीं तुटों समाधान । थांबों जन सकळ ॥ २ ॥
झाडा होय । तो हे सोय न संडी ॥ ३ ॥

६ ॥ जन्ममरणांची विसरलों चिंता । तूं माझा आनंता मायबाप ॥ धृ० ॥
डोळां पाहेन प्रकार । भय आणि भार निरसलीं ॥ १ ॥ लिगाडाचें मूळ हातीं
यांचें यां पुरतें विभागिलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाला प्रपंच पारिखा । जिवासी
दुरंगा ॥ ३ ॥

७ ॥ उदार तूं हरि ऐसी कीर्ति चराचरीं । अनंत हे थोरी गर्जतील पवाडे
झे पार्थी माझा भाव पुसी जन्ममरणां ठाव । देवाचा तूं देव स्वामी सकळां
१ ॥ मार्गणें तें तुज मार्गों जीवभाव तुज सांगों । लागों तरी लागों पायां
गारा ॥ २ ॥ विसों वेसी कीविलवाणें तरी तुजचि हें उणें । तुका ह्मणे जिणें
मधीन ॥ ३ ॥

८ ॥ पाहा किती आले शरण समानचि केले । नाहीं विचारिले गुण दोष
धृ० ॥ मज सेवटींसा द्यावा ठाव तयांचिये देवा । नाहीं करीत हेवा कांहीं
॥ १ ॥ नाहीं पाहिला आचार कुळगोत्रांचा विचार । फेडूं आला भार मग
ड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सर्वजाणा तुझ्या आल्यावरि मना । केला तो उगाणा
दोषांचा ॥ ३ ॥

९ ॥ आतां चुकलें बंधन गेलें विसरोनि दान । आपुले ते वाण सावकाश
धृ० ॥ लाभ जोडला अनंत घरीं सांपडलें वित्त । हातोहातीं थीत उरें तळ

जल्हाची ॥ १ ॥ होतें गोविलें विसारें माप जालें एकसरें । होतें होरें वारें तोंचि लाझे साधिला ॥ २ ॥ कराया जतन तुका ह्मणे निजधन । केला नारायण साह्य नेही विसंबों ॥ ३ ॥

॥ २६५० ॥ तुझ्या रूपे माझी काया भरो छात्री पंढरिराया । हर्षणीची छाया एका रूपे भिन्नव ॥ ४० ॥ सुख पडिलें साठवण सत्ता वेचे ज्ञाने ज्ञाने । अडचणीचे कोण च्चारी मार्ग उगवले ॥ १ ॥ वसों डोळ्यांची बाहुली कवळे भिन्न छाया भाली । कृष्णांजन चाली नव्हे परती माधारी ॥ २ ॥ जीव ठसावला शिवें मना आलें तेथे जावें । फांटा घडिला नांवे तुका ह्मणे खंडले ॥ ३ ॥

॥ २६५१ ॥ सोसें सोसें मारूं हाका । होइल चुका ह्मणउनी ॥ ४० ॥ मार्गे पुढे क्षणभरी । नव्हे दुरी अंतर ॥ १ ॥ नाम मुखी बैसला चाळा । वेळोवेळीं पडताळी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सुखी केले । या विडले बहुतांसी ॥ ३ ॥

॥ २६५२ ॥ धरुनियां चाली हांवा । येइत गांवां धांवत ॥ ४० ॥ पाठविसी मूळ तरी । लवकरी विडले ॥ १ ॥ नाचेन त्या प्रेमसुखें । कीर्ति सुखें गाईन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे संतमेळीं । पायधुळी वंसीन ॥ ३ ॥

॥ २६५३ ॥ माय बापाचिये भेटी । अवध्या तुटी संकोचा ॥ ४० ॥ भोगिलें तें व्हाहे सुख । खातां मुख मोकळें ॥ १ ॥ उत्तम तें बाळासाठीं । लावी ओठीं माउली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाली धणी । आनंद मनीं न समाये ॥ ३ ॥

॥ २६५४ ॥ उदासीनाचा देह ब्रह्मरूप । नाही पुण्य पाप लागत त्या ॥ ४० ॥ अनुत्ताप अंगां अग्निचिया उवाळा । नाही मृगजळा विद्वां येत ॥ १ ॥ दोष ऐशा नांवे देहाचा व्हादर । विटलें अंतर अहंभावं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाय नासोनियां खंती । तंवचि हे चित्तीं बद्धता ते ॥ ३ ॥

॥ २६५५ ॥ बंधनाचा तोडूं फांसा । देऊं आशा टाकोनी ॥ ४० ॥ नाही तेंच घतां व्हाई । होइल दुरी निजपंथ ॥ १ ॥ नाथिलेंचि माझे तुझे । कोण वाझे वागवी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अंतराय । देवीं काय जिणें तें ॥ ३ ॥

॥ २६५६ ॥ तेंच किती वारंवार । बोलों फार बोलिलें ॥ ४० ॥ आतां माझे दंडवत । तुमच्या संत चरणांसी ॥ १ ॥ आवडी ते नीच नवी । जाली जीवीं वसती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बरवें जालें । घरा आलें बंदरीचें ॥ ३ ॥

॥ २६५७ ॥ उपासा शेवटीं अन्नासवें भेटी । तैसी माझी मिठी पडो पायीं ॥ ४० ॥ पुरवीं वासना साच सर्वजाणा । आह्मां नारायणा अंकितांची ॥ १ ॥ बहु दिसां पुत्रामातेमथें भेटी । तैसा दादो पोटीं प्रीतिउभड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धन कृपणा सोडरें । यापरि दुसरें नहो आतां ॥ ३ ॥

॥ २६५८ ॥ रणीं निघतां शूर न पाहे माघारे । ऐशा मज धीरें राख आतां ॥ ४० ॥ संसारा हातीं अंतरलों दुरी । आतां कृपा करीं नारायणा ॥ १ ॥ वागवितों तुझिच

नामाचें हत्यार । हाचि बडिवार मिरवितों ॥ २ ॥ तुका ह्याणे मज फिरतां माघारें । तेथें उणें पुरें तुझी जाणां ॥ ३ ॥

॥ २६५९ ॥ सकळ पूजा स्तुती । करावी ते व्हावें याती ॥ धृ० ॥ ह्याणऊनि वारा जन । संतपूजा नारायण ॥ १ ॥ सेवावें तें वरी । रावी उमटूनि ठेंकरी ॥ २ ॥ तुका ह्याणे सुरा । बुधा ह्याणतां केवी बरा ॥ ३ ॥

॥ २६६० ॥ धीर नव्हे मनें । काय तथापार्शी उणें ॥ धृ० ॥ भार घातलियावरी । दासां नुपेक्षील हरी ॥ १ ॥ याऐसी आटी । द्यावी द्रव्याचिये साटी ॥ २ ॥ तुका ह्याणे पोतें । देवा बहु केलें खोटें ॥ ३ ॥

॥ २६६१ ॥ द्रव्याचिया कोटी । नये गांडीची लंगोटी ॥ धृ० ॥ अंती बोळवणेंसाटी । पांडुरंग धरा कंठी ॥ १ ॥ लोभाची लोभिकें । याचें सान्निधान फिकें ॥ २ ॥ तुका ह्याणे हितें । जग नव्हो पडो रितें ॥ ३ ॥

॥ २६६२ ॥ कोणापार्शी आतां सांगों मी बोभाट । कधी खटखट सरेल हे ॥ धृ० ॥ कोणा आराणुक होईल कोणे काळी । आपुलाली जाळी उगवुनी ॥ १ ॥ माझा येणें दुःखें फुटतसे प्राण । न कळतां जन सुखी असे ॥ २ ॥ भोगा आधीं मनें मानिलासे अस । पाहे लपायास ठाव कोठें ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे देतां देवाचें गान्हाणें । माझे ऋण येणें सोसियेलें ॥ ४ ॥

॥ २६६३ ॥ राहिलों निराळा । पाहों कवतुक डोळां ॥ धृ० ॥ करूं जगाचा विनोद । डोळां पाहोनियां छंद ॥ १ ॥ भुललिया संसारें । आलें डोळ्यासी माजिरें ॥ २ ॥ तुका ह्याणे माथा । कोणी तुचली सर्वथा ॥ ३ ॥

॥ २६६४ ॥ आह्मां एकविधा पुण्य सर्वकाळ । चरणसकळ स्वामीचे ते ॥ धृ० ॥ चित्ताचे संकल्प राहिलें चळण । आज्ञा ते प्रमाण करुनी असों ॥ १ ॥ बुजियापासून परतलें मन । केलें धावें दान होईल तें ॥ २ ॥ तुका ह्याणे आतां पुरला नवस । एकाविण ओस सकळही ॥ ३ ॥

॥ २६६५ ॥ राहाणें तें पायांपार्शी । आणिकां रसीं विटोनी ॥ धृ० ॥ ऐसा धीर वेई मना । नारायणा विनवितों ॥ १ ॥ अंतरीं तों तुझा वास । आणिकां नास कारणां ॥ २ ॥ तुका ह्याणे शेवटींचे । वाटे साचें राखावें ॥ ३ ॥

॥ २६६६ ॥ चंदन तो चंदनपणें । सहजगुणें संपन्न ॥ धृ० ॥ वेधलिया धन्य जाती । भाग्यें होती सन्मुख ॥ १ ॥ परिसा अंगीं परिसपण । बाणोन तें राहिलें ॥ २ ॥ तुका ह्याणें कैची खंती । सुजाती ते ठाकणी ॥ ३ ॥

॥ २६६७ ॥ लय लक्षी मन न राहे निश्चळ । मुख्य तेथें बळ आसनाचें ॥ धृ० ॥ हे तीं असाध्य जी सर्वत्र या जना । भलें नारायणां आळवितों ॥ १ ॥ कामनेचा स्थान वैराग्य था नव । कुटुंब ते सर्वविषयजात ॥ २ ॥ कर्म उस्तावें चालत पावली । हीं जीं राहिली हेतुझी ॥ ३ ॥ भक्ति तें न जीवजंतुभूत । सांतवुनि ऊत कामक्रोध ॥ ४ ॥ तुका ह्याणे साध्या साधन अवघडें । देतां हें सांकडें देह बळी ॥ ५ ॥

॥ २६६८ ॥ ऐसें कां हो न करा कांहीं । पुढें नाहीं नास ज्या ॥ धू० ॥ विश्वभरा शरणागत । भूतजात वंतुनी ॥ १ ॥ श्रुतीचें कां नेघा फळ । सारमूळ जाणोनी ॥ २ ॥ तुका ह्याणे पुढें कांहीं । वाट नाहीं थावरी ॥ ३ ॥

॥ २६६९ ॥ जाला प्रेतरूप शरीराचा भाव । लक्षियेला ठाव इमशानांचा ॥ धू० । रडती रात्रदिवस कामक्रोधमाया । ह्यणती हायहाया यमधर्म ॥ १ ॥ वैराग्याच्या शेर्ण लागल्या शरीरा । ज्ञानाग्री भरभरां जीवित्वेसी ॥ २ ॥ फिरविला घट फोडिला चरणीं महावाक्य जनीं बोंब जाली ॥ ३ ॥ दिली तिळांजुळी कुळनामरूपांसी । शरीर ज्याचें त्यासी समर्पिलें ॥ ४ ॥ तुका ह्याणे रक्षा जाली आर्पीआप । उजळला हीप गुरुकृपा ॥ ५ ॥

॥ २६७० ॥ आपुलें मरण पाहिलें म्यां डोळां । तो जाला सोहळा अनुपम्य ॥ धू० । आनंदें दाटलीं तिन्ही त्रिभुवनें । सर्वात्मकपणें भोग जाला ॥ १ ॥ एकदेशीं होतों अहंकां आथिला । त्याच्या त्यागें जाला सुकाळ हा ॥ २ ॥ फिटलें सुतक जन्ममरणाचें । म माझ्या संकोचें दुरी जालों ॥ ३ ॥ नारायणें दिला वसतीस ठाव । ठेवूनियां भाव ठेले पार्यां ॥ ४ ॥ तुका ह्याणे दिलें उमटून जर्गां । घेतलें तें अंगीं लावूनियां ॥ ५ ॥

॥ २६७१ ॥ बोळविला देह आपुलेनि हातें । हुताशिर्ली भूतें ब्रह्माग्नीर्सी ॥ धू० । एकवेळें जालें सकळ कारण । आतां नारायण नारायण ॥ १ ॥ अमृतसंजीवनी निवविलें खाई । अंगें तये ठार्यां हारपली ॥ २ ॥ एकादशीविध जागरण उपवास । बारावा दिवस भोजनाचा ॥ ३ ॥ अवधीं कर्में जालीं घटस्पोटापार्यां । संबंधं एकेसी उरला नार्मी ॥ ४ ॥ तुका ह्याणे आतां आनंदीं आनंदू । गोविंदीं गोविंदु विस्तारला ॥ ५ ॥

॥ २६७२ ॥ पिंडदान पिंडें ठेविलें करुन । तिळीं तिळवण मूळत्रयीं ॥ धू० ॥ सारितें संकल्प एकाचि वचनें । ब्रह्मी ब्रह्मार्पण शेवटींच्या ॥ १ ॥ सव्य अपसव्य बुडालें हें कर्म एका एक वर्म एकोविष्णू ॥ २ ॥ पित्यापुत्रत्वाचें जालें अवसान । जनीं जनार्दन अने देसी ॥ ३ ॥ आहे तैसी पूजा पावली सकळ । सहज तो काळ साधियेला ॥ ४ ॥ तुका ह्याणे केला अवघ्यांचा उद्धार । आतां नमस्कार शेवटींचा ॥ ५ ॥

॥ २६७३ ॥ सरलें आतां नाहीं । न ह्याणे वेळकाळ कांहीं ॥ धू० ॥ विडल कृपा माडली । सहा प्रेमें पाह्यायेली ॥ १ ॥ सीण विचारी भाग । नव्हे निष्ठुर नाहीं राग ॥ २ ॥ भेदाभेद नाहीं । तुका ह्याणे तिच्याठार्यां ॥ ३ ॥

॥ २६७४ ॥ तुज पाहावें हे धरितों वासना । परि आचरणा नाहीं ठाव ॥ धू० । करिसी कैचार आपुलिया सत्ता । तरिच देखतां होइन पाय ॥ १ ॥ बाहिरल्या वेधें उक्त वडलें । भीतरी मुंडलें नाहीं तैसें ॥ २ ॥ तुका ह्याणे वांयां गेलोंच मी आहे । जरि तुझ साहे न व्हा देवा ॥ ३ ॥

॥ २६७५ ॥ वृष्ट आचरण ग्वाही माझें मन । मज ठावे गुण शेष माझे ॥ धू० । आतां तुझी सर्वजाण पांडुरंगा । पाहिजे प्रसंगाऐसें केलें ॥ १ ॥ व्याह्याजांवयांचे पंगट बुर्बळ । वंचिजे तो काळ नव्हे कांहीं ॥ २ ॥ तुका ह्याणे आतां जालों शरणागत । पुढीं उचित तुझां हातीं ॥ ३ ॥

- ॥ २६७६ ॥ आलां भय नाहीं ऐसें वादे जीवा । घडलिया सेवा समयांची ॥ धृ० ॥
 कां माझ्या मनें धरावा निर्धार । चिंतनीं अंतर न पडावें ॥ १ ॥ येथे नाहीं जाली
 याची निरास । आल्या याचकास कृपेविशीं ॥ २ ॥ तुका ह्याने येथे नाहीं पुजी परी ।
 या रंका खरी देवापायीं ॥ ३ ॥
- ॥ २६७७ ॥ वैष्णवें चोरदीं । आली घरासी करंदीं ॥ धृ० ॥ आजि आपुले जतन ।
 स आंडे पांवरुण ॥ १ ॥ ज्याचे घरीं खावें । त्याचे सर्वस्वही न्यावें ॥ २ ॥ तुका ह्याने
 म । नाहीं लागों देत लाग ॥ ३ ॥
- ॥ २६७८ ॥ ऐकतों हाट । आले एकांचे बोभाट ॥ धृ० ॥ नका विश्वासो बावरी ।
 तर वेहाचे खाणोसी ॥ १ ॥ हेचि यांची जोडी । सदा बोडकां उघडीं ॥ २ ॥ तुका
 ने न्यावें । ज्याचे ल्यासी नाहीं ठावें ॥ ३ ॥
- ॥ २६७९ ॥ आप्तिकांची सेवा करावी शरीरें । ती येथे उत्तरें कोरडीच ॥ धृ० ॥
 पांडुरंग सुलभ सोपार । नेथे येरझारा सेवकाच्या ॥ १ ॥ आप्तिकांचे भेदी आड-
 ठवी पडे । येथे तें न घडे वचनही ॥ २ ॥ आप्तिकांचें देणें काळीं पोट भे । येथील
 सरे कल्पांतीही ॥ ३ ॥ आप्तिकें दंडिनीः सुकलिया सेवा । येथें सोस हवा नाहीं
 ही ॥ ४ ॥ तुका ह्याने कसी आप्त्यासारखें । उधरी पारिखें उंच निच ॥ ५ ॥
- ॥ २६८० ॥ दुर्जनाची जाती । त्याचे तोंडीं पडे माती ॥ धृ० ॥ त्याची बुद्धि त्यासी
 डी । वाचे अनुचित बडबडी ॥ १ ॥ पाहें संतांकडे । दोषवृष्टि पाहे भीडे ॥ २ ॥ उंच
 च नाहीं । तुका ह्याने खळा कांहीं ॥ ३ ॥
- ॥ २६८१ ॥ न करीं उदास । माझी पुरवावी आस ॥ धृ० ॥ एका एका नारायणा ।
 झी परिसा विज्ञापना ॥ १ ॥ मायबाप बंधुजन । तूंचि सोयरा सज्जन ॥ २ ॥ तुका
 ने तुजविरहित । माझें कोण करी हित ॥ ३ ॥
- ॥ २६८२ ॥ जीवन उपाय । वैद्यवाणी तुझे पाय ॥ धृ० ॥ ते मी नाठवीं घडिघडी ।
 गोनियां चरफडी ॥ १ ॥ तुटे भवरोम । येथे सर्व सुखें भोग ॥ २ ॥ तुका ह्याने विटे ।
 रिथेले जें गोमटें ॥ ३ ॥
- ॥ २६८३ ॥ एका हें वचन माझें संतजन । किनकितीं जोडुन कर तुझां ॥ धृ० ॥ तर्क
 कूनियां आपुल्या भावना । बोलतिया जना कोण वारी ॥ १ ॥ आमुच्या जीवांचा
 चि जाणें भावो । रसुमाबाईचा नाहो पांडुरंग ॥ २ ॥ चित्त माझें त्याचे गुंतलेसे
 यी । ह्यापुढनी कांहीं नावडे त्या ॥ ३ ॥ तुका ह्याने मज न साहे मीनसी । खर
 य चित्ती भंग मना ॥ ४ ॥
- ॥ २६८४ ॥ ऐसा कोणी नाहीं हें जया नावडे । कल्या पुत्र घेडे हार धन ॥ धृ० ॥
 धृ० ॥ निब घेतें रोपीं कवणिया सुखें । हरावया दुःखें व्याधि पीडा ॥ १ ॥ काय फळे
 खें चौरा लागीं पाडी । न घलावी काठी आड त्या ॥ २ ॥ ज्याचे काम लोचि
 णे करू । नये कोणा वारू आप्तिकासी ॥ ३ ॥ तुका ह्याने तरी सांपडे निधान ।
 रावा ओवाळुन जीव बळी ॥ ४ ॥

॥ २६८५ ॥ काय मी अन्यायी तें घाला पालवीं । आणिक वाट दार्वी चालावया ॥ धृ० ॥
माग पाहोनियां जातो तेच सोयी । न वजावें काथी कोण सांगा ॥ १ ॥ धोपट मारग
लागलासे गाढा । मज काय पीडा करा तुझी ॥ २ ॥ वारिताही भय क्रोण धरी
धाक । परि तुझां एक सांगतो मी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे शूर दोही पक्षी भला । मरतां
मुक्त जाला मान पावे ॥ ४ ॥

॥ २६८६ ॥ नव्हती माझे बोल जाणा हा निर्धार । मी आहे मजूर विठोबाचा ॥ धृ० ॥
निर्धारा वचन सोडविलें माझ्या । कृपाळुवें लज्जा राखियेली ॥ १ ॥ निर्भर मानसीं
जालों आनंदाचा । गोडावली वाचा नामघोषें ॥ २ ॥ आतां भय माझे नासलें संसारीं ।
जालोंसें यावरी गगनाचा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे हा तों संतांचा प्रसाद । लाधलों
आनंद प्रेमसुख ॥ ४ ॥

॥ २६८७ ॥ जरा कर्णमूर्खी सांगों आली गोष्टी । मृत्याचियेभेदी जवळी आली ॥ धृ० ॥
आतां माझ्या मना होई सावधान । ओंपुण्यची जाण कार्यसिद्धी ॥ १ ॥ शेवटील
घडी बुडतां न लगे वेळ । साधावा तो काळ जवळी आला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे शिंती
कुर्ळीची देवता । वारावा भोंवता शब्द मिथ्या ॥ ३ ॥

॥ २६८८ ॥ मागील आटी येणें घडे सांग । सुतवेल अंग एका सूत्रें ॥ धृ० ॥ पहि-
पाहुणेर ते सोहळ्यापुरते । तेथून आरते उपचार ते ॥ १ ॥ आवड्यक तेथें भागळा
आदर । चाली थोंडे फार संपादते ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऋण फिटे एके घडी । अलभ्य ते
जोडी हातां आल्या ॥ ३ ॥

॥ २६८९ ॥ साधावा तो देव सर्वस्वाचे साठी । प्रारब्ध तुटी क्रियमाण ॥ धृ० ॥ मग
कासयानें पुन्हा संवसार । बीजाचे अंकुर दग्ध होती ॥ १ ॥ जिणें दिल्लें त्यासी धावें
पिंडदान । उत्तीर्ण चरण धरुनी व्हावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे निज भोगईल निजता ।
नाही होईल सत्ता बुजियाची ॥ ३ ॥

॥ २६९० ॥ जळों अगी पडो खाण । नारायण भोगिता ॥ धृ० ॥ ऐसी ज्याची वदे
वाणी । नारायणां ते पावे ॥ १ ॥ भोजनकाळीं करितां धंदा । ह्मणा गोविंदा पावले ॥ २ ॥
तुका ह्मणे न लगे मोल । देवा बोल आवडती ॥ ३ ॥

॥ २६९१ ॥ संतांसी क्षोभवी कोण्याही प्रकारें । त्याचें नव्हे बरें उभयलोकीं ॥ धृ० ॥
देवाचा तो वैरी शत्रु दवेदार । पृथ्वी ही थार नेदी तथा ॥ १ ॥ संतांपाशीं ज्याचा नुरेचि
विश्वास । त्याचे जाले दोष बळिवंत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे क्षीर वासराच्या अंगें । किवा
धावें लागें विषमें मारुं ॥ ३ ॥

॥ २६९२ ॥ उदकीं कालवी शेण मलमूत्र । तो होय पवित्र कासयानें ॥ धृ० ॥ उझा-
रासी ठाव नाही भाग्यहीना । विन्मुख चरणां संतांचिया ॥ १ ॥ दुखवी तो बुडे सांग-
डीचा तापा । अंतित्याई पापाचीच मूर्ती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जेव्हां फिरतें कपाळ । तरी
अमंगळ योग होतो ॥ ३ ॥

॥ २६९३ ॥ शोकवावा म्यां देहे । ऐसें नेणों पोटी आहे ॥ धृ० ॥ तरीच नेहा जी

उत्तर । दुःखी राखिले अंतर ॥ १ ॥ जावें वनांतरा । येणें उद्देशें सातारा ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे गिरी । मज सेववावी दरी ॥ ३ ॥

॥ २६९४ ॥ येइल तुझ्या नामा । लाज ह्मणों पुरुषोत्तमा ॥ धृ० ॥ धीर राहिलों
धरुनी । त्रास उपजला मनी ॥ १ ॥ जगा कथा नांव । निराशेनें नुपजे भाव ॥ २ ॥
तुढी साक्षी कां गा । तुका ह्मणे पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ २६९५ ॥ नेणें जप तप अनुष्ठान याग । काळें तंव लाग घेतलासे ॥ धृ० ॥ रिघालों
या भेणें देवाचे पाठीसी । लागे त्याचें त्यासी सांभाळणें ॥ १ ॥ मापें माप सळें चालिली
चढती । जाली मग राती काय चालें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चोरा हातीं जें वांचलें । लाभा-
वरी आलें वारिलेंशू ॥ ३ ॥

॥ २६९६ ॥ कळों आलें ऐसें आतां । नाही सत्ता तुझांसी ॥ धृ० ॥ तरी वीर्य नाही
नामा । जातो प्रेमा खंडत ॥ १ ॥ आड ऐसें येतें पाप । वाढे ताप आगळा ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे गुण जाला । हा विडला हीनशक्ती ॥ ३ ॥

॥ २६९७ ॥ लागों दिलें अंगा । ऐसें कांगा सन्निध ॥ धृ० ॥ कोण्या पापें उदय
केला । तो देखिला प्रळय ॥ १ ॥ न देखवे पिडला सर्प । दया र्प विषाचा ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे भलें । मज तों न वजे साहिलें ॥ ३ ॥

॥ २६९८ ॥ धांवा शीघ्रवत । किंवा ध्यावें दंडवत ॥ धृ० ॥ तुमचा जातो बडिवार ।
आढी होतो हीनवर ॥ १ ॥ न धरावा धीर । धांवा नका चालों स्थिर ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
वाणी । माझी लाजली जी गुणी ॥ ३ ॥

॥ २६९९ ॥ सेवकासी आज्ञा निरोपासी काम । स्वामीचे ते धर्म स्वामी जाणें
॥ धृ० ॥ मनाचिचे मुळीं रहावें बैसोन । आकर्षावे गुण पायांपाशीं ॥ १ ॥ भेटीचे
तांतडी करीतसें लाहो । ओंवाळावा देहो ऐसें वाटे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे करावें
कारण । आपुलें जतन ब्रीद करा ॥ ३ ॥

॥ २७०० ॥ उद्देगासी बहु फाकती मारग । नव्हे ऐसें अंग माझे होतें ॥ धृ० ॥
आतां कोण यासी करणें विचार । तो देखा साचार पांडुरंगा ॥ १ ॥ मज तो अस्थंत
दर्शनाची आस । जाला तरी हो नाश जीवित्वाचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आहे वचनाची
उरी । करितों तोंवरि विज्ञापना ॥ ३ ॥

॥ २७०१ ॥ दुःखाची संगती । तिच्याठायीं कोण प्रीती ॥ धृ० ॥ भवधें असों हें
निराळें । करूं सोडरें सावळें ॥ १ ॥ क्षणभंगुर ते ठाव । करूनि सांडावेचि वाव ॥ २ ॥
तुका ह्मणे बरा । ठाव पावलों हा थारा ॥ ३ ॥

॥ २७०२ ॥ मेला तरी जावो सुखें नरकासी । कळंकी याविशीं शिवों नये ॥ धृ० ॥
रजस्वला करी वेलासी आघात । अंतरें तों हित दुरी बरें ॥ १ ॥ उगीच कां आलीं
नासवावीं फळें । विटाळ विटाळें कालवुनी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लोणी घालोनि शेणांत ।
उपेगाची मात काय असे ॥ ३ ॥

॥ २७०३ ॥ वर्णाचे ते किती । केले पवाडे श्रीपती ॥ धृ० ॥ विश्वासिया घडे लाभ ।

वेदल तरी पद्मनाभ ॥ १ ॥ भाव शुद्ध तरी । सांगितलें काम करी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
भोळा देव । परि हा नागवी संदेह ॥ ३ ॥

॥ २७०४ ॥ संचितावांचुन । पंथ न चलवे कारण ॥ धू० ॥ कोरडी ते अवधी
आदी । वांयां जाय लाळ घोटी ॥ १ ॥ धन वित्त जोडे । देव ऐसें तों न घडे ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे आड । स्वहितासी बहु नाड ॥ ३ ॥

॥ २७०५ ॥ अतित्याई बुडें गंगे । पाप लागे त्याचें त्या ॥ धू० ॥ हें तों आपुलिया
गुणें । असे जेणें योजिलें ॥ १ ॥ अवचटें अग्नि जाळी । न सांभाळी दुःख पावे ॥ २ ॥
जसें तैसें दावी आरसा । नकळ्या कैसा पालटे ॥ ३ ॥

॥ २७०६ ॥ हेदुन्याचे भरितां कान । हलवी मान भोक रितें ॥ धू० ॥ नाही मी येथें
सांगों स्पष्ट । भावें नष्ट घेत नाही ॥ १ ॥ अवगुणीं बाटलें चित्त । तथा हित आतळे ना
॥ २ ॥ तुका ह्मणे फजितखोरा । ह्मणतां बरा उगार रहा ॥ ३ ॥

॥ २७०७ ॥ नाही सरों येत जोडिल्या वचनी । कवित्वाची वाणी कुशळता ॥ धू० ॥
सत्याचा अनुभव वेधी सत्यपणें । अनुभवाच्या गुणें रुचों येतो ॥ १ ॥ काय अगीपार्शी
शुंगारिलें चाले । पोटीचें उकले कसापार्शी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें करावा उकल ।
लागेचि ना बोल वाढवुनी ॥ ३ ॥

॥ २७०८ ॥ लक्षाळाच्या कामा नाही ताळावाळा । न कळे ओंगळा उपदेश
॥ धू० ॥ वचनचर्थेची न कळे चाचणी । ऐसी संघट्टनी अमंगळ ॥ १ ॥ समय न कळे
वेडगळ बुद्धी । विजाती ते शुद्धि चांच चाट ॥ २ ॥ तुका ह्मणे याचा धिक्कारचि बरा ।
बहुमति खराहुनि हीन ॥ ३ ॥

॥ २७०९ ॥ एक धरिला चिर्ती । आह्मीं रखुमाईचा पती ॥ धू० ॥ तेणें जालें अवघें
काम । निवारला भवभ्रम ॥ २ ॥ परद्रव्य परनारी । जाली विषाचिये परी ॥ १ ॥ तुका
ह्मणे फार । नाही लागत व्यवहार ॥ ३ ॥

॥ २७१० ॥ भेणें पळे डोळसा । न कळे मृत्यु तो सरिसा ॥ धू० ॥ कैसी जाली
विद्याभुली । नव जातिये वाटे चाली ॥ १ ॥ संसाराची खंती । मावळल्या तरी शक्ती
॥ २ ॥ तुका ह्मणे हीणा । बुद्धि चुकली नारायणा ॥ ३ ॥

॥ २७११ ॥ अभिमानाचें तोंड काळें । दावी बळें अंधार ॥ धू० ॥ लाभ न्यावा
हत्तोहार्ता । तोंडीं माती पाडोनी ॥ १ ॥ लागलीसे पाठी लाज । जालें काज नासाया
॥ २ ॥ तुका ह्मणे कुशळ मनी । विटंबनीं पाडिलीं तीं ॥ ३ ॥

॥ २७१२ ॥ चौराचिया धुडका मनी । वसे ध्यानीं लंछन ॥ धू० ॥ ऐशा आह्मीं करणें
काय । वरसो न्यायें पर्जन्य ॥ १ ॥ ज्याच्या बैसे खतावरी । ते चुरचुरी दुखवुनी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे ज्याची खोडी । त्याची जोडी त्या पीडी ॥ ३ ॥

॥ २७१३ ॥ बुद्धिहीना उपदेश । तें तें विष अमूर्ती ॥ धू० ॥ हुंगो नये मोक्षवाडी ।
तेथें जोडी विटाळ ॥ १ ॥ अळसियाचें अंतर कुडें । जैसें मडें निष्काम ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे ऐसा हार्ती । मज्ज भीपति वांचवत ॥ ३ ॥

१ ॥ न करी तुमची सेवा । बापुडे मीपण देवा । बोलिले तो पाववा । पण
ळ ॥ धू० ॥ आणिक काय तुझां काम । आह्मां नेहा तरी प्रेम । कैसे धर्माधर्म ।
रहाती ॥ १ ॥ आह्मी वेचलो शरीर । तुह्मी बीज परा खेर । संयोगाचें बर ।
उभयतां ॥ २ ॥ एका हाते टाळी । कोठें वाजते निराळी । जाला तरी बळी ।
शाभेना ॥ ३ ॥ रूपा आवें जी अनंता । धरीन पुढांची त्या सत्ता । होइन
तांमाजी पोषण ॥ ४ ॥ ठेविलें उधारा । वरी काय तो पातेरा । तुका ह्मणे
डाचि निवाड ॥ ५ ॥

१ ॥ भुके नाही अन्न । मेल्यावरी पिंडदान ॥ धू० ॥ हे तो चाळवाचाळवी ।
गचि जेवी ॥ १ ॥ नैवेद्याचा आळ । वेच टाकर्णी सकळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
न राखावें दगड ॥ ३ ॥

१ ॥ सर्व भाग्यहीन । ऐसें सांभाळिलो वीन ॥ धू० ॥ पार्थी संतांचे मस्तक ।
नि हस्तक ॥ १ ॥ जाणें तरि सेवा । वीन दुर्बळ जी देवां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
पुनं भाकीं कीर्ति ॥ ३ ॥

१ ॥ भाग्याचा उदय । ते हे जोडी संतपाय ॥ धू० ॥ येथूनिया तुठो माथा ।
नि सर्वथा ॥ १ ॥ होई बळकट । माझ्या मना तू रे धीट ॥ २ ॥ तुका आला
। भक्तिभाग्ये जाली धणी ॥ ३ ॥

१ ॥ नाही तरी आतां कैचा अनुभव । जालासी तूं देव घरोघणा ॥ धू० ॥ जेथें
गंचाचा पर्वत । घ्यावें तरि चित्त समाधान ॥ १ ॥ आधी वरी हात या नावें
ग्याचे उपकार फिटाफीट ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जैसी तैसी करूं सेवा । सामर्थ्य
प्रांपाशी ॥ ३ ॥

१ ॥ आह्मी सर्वकाळ कैची सावधान । व्यवसायें मन अभ्यासलें ॥ धू० ॥
मोट ठेविली चरणी । केलों गुणागुणीं कासावीस ॥ १ ॥ याचें कानसुली
का । मज घादूं नका मधीं आतां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे निद्रा जागृति सुषुप्ती ।
तेपति साक्षी येते ॥ ३ ॥

१ ॥ नसतांचि दाउनि भेव । केला जीव हिपुटी ॥ धू० ॥ जालों तेव्हां कळले
दगा हा आकांत ॥ १ ॥ गंवसिलों पुढे मार्गें । लागलागे पावला ॥ २ ॥ तुका
आणि । सलगीच्यानीं सन्मुख ॥ ३ ॥

१ ॥ हे कां आह्मां सेवादान । देखो शीण विषमाचा ॥ धू० ॥ सांभाळा जी
। तुह्मी कां कळीसारखें ॥ १ ॥ शरणागत वेच्या हांतां । हे निश्चिती
२ ॥ तुका ह्मणे इच्छीं भेटी । पाय पोटीं उफराटे ॥ ३ ॥

२ ॥ कां ही आले नेणें भागा । पांडुरंगा माझिया ॥ धू० ॥ उफराटी तुझां
तथा गेली संन्याची ॥ १ ॥ साक्षी हेंगे माझे मन । आतें कोण होतें तें ॥ २ ॥
समर्थपणें । काय नेणें करीतसां ॥ ३ ॥

१ ॥ शकुनानें लाभ हानी । येथुनिच कळतसें ॥ धू० ॥ भयारूढ जालें

मन । आतां कोण विश्वास ॥ १ ॥ प्रीत कळे आलिंगनी संपादनी अत्यंत ॥ २ ॥
तुका ह्मणे मोकलिलें । कळों आलें बरवें हें ॥ ३ ॥

॥ २७२४ ॥ नव्हेच निग्रह देहासी वंडण । न वजे भूकतान सहावली ॥ धू० ॥
तरी नित्य नित्य करी आळवण । माझा अभिमान असों द्यावा ॥ १ ॥ नाहीं विटाळिलें
कायावाचामन । संकल्पासी भिन्न असेचिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भवसागरी उतार ।
कराया आधार इच्छीतसे ॥ ३ ॥

॥ २७२५ ॥ आइकिली कीर्ति संतांच्या वदनी । तरि हें टाकोनि आलों स्थळ ॥ धू० ॥
मागिला पुढिला करावें सारिखें । पालटों पारिखें नये देवा ॥ १ ॥ आह्मांसी विश्वास
नामाचा आधार । तुदतां हे थार उरी नाहीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें नसावेंचि दुजें ।
विनंति पंढरिराजें परिसावी हे ॥ ३ ॥

॥ २७२६ ॥ मौलाचें आयुष्य वेचतसे सेवे । नुगवतां गोवे खेद होतो ॥ धू० ॥
उगवूं आलेति तुह्मी नारायणा । परिहार या सीणा निमिषांत ॥ १ ॥ लिगाडाचे मासी
न्यायें जाली परी । उरली ते उरी नाहीं कांहीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लाहो सार्धी वाचाबळें ।
ओढियेलों काळें धांव घाला ॥ ३ ॥

॥ २७२७ ॥ ह्मणऊनि जालों क्षेत्रींचे संन्यासी । चित्त आशापासी आवरुनी
॥ धू० ॥ कसापि ही नव्हे सीमा उलंघन । केलें विसर्जन आह्मानीच ॥ १ ॥ पारिखा तो
आतां जाला दुजा ठाव । वृढ केला भाव एकविध ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कार्यकारणाचा
हेवा । नाहीं जीव देवा समर्पिला ॥ ३ ॥

॥ २७२८ ॥ विभ्रंशिली बुद्धि देहांत जवळी । काळाची अकाळी वायचाळ ॥ धू० ॥
पालटलें जैसें वेंढ सांडी पान । पिकलें आपण तयापरी ॥ १ ॥ न मारितां हीन बुद्धि दुःख
पावी । माजल्याची गोवी तयापरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गळ लागलिया मत्स्या । तळम-
ळेचा तैसा लवलाहो ॥ ३ ॥

॥ २७२९ ॥ न वजावा तो काळ वांयां । मुख्य द्या हे देवा ॥ धू० ॥ ह्मणऊनि जैसें
तैसें । रहणी असें पायांचे ॥ १ ॥ मोकळें हें मन कष्ट । करी नष्ट दुर्जन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
कांहीं नेणें । न वजें येणेंपरी वांयां ॥ ३ ॥

॥ २७३० ॥ कल्पतरूअंगी इच्छिलें तें फळ । अभागी दुर्बळ भावें सिद्धी ॥ धू० ॥
धन्य त्या जाती धन्य त्या जाती । नारायण चिर्त्ती सांठविला ॥ १ ॥ बीजाऐसा द्यावा उदकें
अंकुर । गुणाचे प्रकार उद्याचे तया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कळे पारखिया हिरा । ओझें पाठी
खरा चंदनाचें ॥ ३ ॥

॥ २७३१ ॥ उकरडा आधीं अंगी नरकाडी । जातीचे ते जोडी तेचि चिर्त्ती
॥ धू० ॥ कासयानें देखे अंधळा माणिकें । चवीविण फिके वांयां जाय ॥ १ ॥ काय
जाणें विष पालटों उपचारें । मुखासी अंतर तोंचि बरें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय उपदेश
वेड्या । संगें होतो रेड्यासवें कष्ट ॥ ३ ॥

॥ २७३२ ॥ जया शिरी कारभार । बुद्धि सार तयाची ॥ धू० ॥ वर्ते तैसें वर्ते जन ।

एकाचा ॥ १ ॥ आपणीयां पाक करी । तो इतरीं सेविजे ॥ २ ॥ तुका ह्यणे गाढ्या वाखे सांगातें ॥ ३ ॥

॥ एक एका साह्य करूं । अवघें धरूं सुपंथ ॥ धूं ॥ कोण जाणें कैसी उरी ठेवितां ॥ १ ॥ अवघे धन्य होऊं आतां । स्मरवितां स्मरण ॥ २ ॥ तुका ते जोडी । ते आवडी चरणांची ॥ ३ ॥

॥ फळकट तो संसार । येथें सार भगवंत ॥ धूं ॥ ऐसें जागवितों मनां । सहित ॥ १ ॥ अवघें निरसूनि काम । ध्यावें नाम विठोबाचें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे केला सीण तो मिथ्या ॥ ३ ॥

१ ॥ सुधारसें ओलावली । रसना धाली न धाय ॥ धूं ॥ कळों नये जाली पयणी पूर्णता ॥ १ ॥ आवडे तें तेंच यासी । ब्रह्मरसी निरसें ॥ २ ॥ तुका परि । करुनि करीं सेवन ॥ ३ ॥

३ ॥ असतीं कांटाळा हा नव्हे मत्सर । ब्रह्म तें विकारविरहित ॥ धूं ॥ तरि प्रतिपाहलासे । अनादि हा असे वैराकार ॥ १ ॥ सिजलें हिरवें एका नांवें वनापें भिन्न निवडें ते ॥ २ ॥ तुका ह्यणे भूर्ती साक्षी नारायण । अवगुणीं पूजा ॥ ३ ॥

३ ॥ आपुलें आपण जाणावें स्वहित । जेणें रहि चित्त समाधान ॥ धूं ॥ गा असे विखरली । कुंडितचि चाली होतां बरी ॥ १ ॥ पूजा ते अबोला प्रकारीं । भाव विश्वभरीं समर्पावा ॥ २ ॥ तुका ह्यणे गेला फिटोनियां भेव । देव मनाचाची ॥ ३ ॥

८ ॥ असोनि न कीजे अलिप्त अहंकारें । उगीच या भारे कुंथाकुंथी ॥ धूं ॥ वणें वेगीं लवकरी । मी तों जालों हरि शक्तिहीन ॥ १ ॥ भ्रमल्यानें दिसें बांध- । माझें मजवरी वाहोनियां ॥ २ ॥ तुका ह्यणे धांव घेतलीसे सोई । आतां पुढें ती ॥ ३ ॥

१ ॥ आपुल्याचा भोत चादी । मारी करंदी पारख्या ॥ धूं ॥ ऐसें जन । मिथ्या हेवा वाढवी ॥ १ ॥ गळ गिळी आमिषें मासा । प्राण आशा घेतला का ह्यणे बोकडमोहो । धरी पहा हो खाटिक ॥ ३ ॥

० ॥ विषय तो मरणसंगी । नेणें सुटिका अभागी ॥ धूं ॥ शास्त्राचा केला डीं पाडियेला धोंडा ॥ १ ॥ अगदीं मोक्ष नाहीं ठावा । काय सांगावें गाढ्या का ह्यणे ग्यानगड । सुखें पावो देवा नाड ॥ ३ ॥

३ ॥ मीच विखळ मीच विखळ । येर सकळ बहु बरे ॥ धूं ॥ पाहिजे हें । येणें बोलें विनवणी ॥ १ ॥ मीच माझें मीच माझें । जालें ओझे अन्याय पार्थी आंचवला आर्धी आंचवला । तुका जाला निमनुष्य ॥ ३ ॥

१२ ॥ येणें जाणें तरी । राहे देव कृपा करी ॥ धूं ॥ ऐसें तंव पुण्य नाहीं ।

पाहातां मझे गांठी कांहीं ॥ १ ॥ भय निवारिता । कोण वेगळा अनंता ॥ २ ॥ तुका
झणे वारे भोग । वारी तरी पांडुरंग ॥ ३ ॥

॥ २७४३ ॥ भल्याचें कारण सांगावें स्वहित । जैसी कळे नीत आपणासी ॥ धू० ।
परि आझी असों एकाचिये हाती । नाचवितो चिर्ती त्याचें तैसे ॥ १ ॥ वाट सर्ग
त्याच्या पुण्या नाही पार । होती उपकार अगणित ॥ २ ॥ तुका झणे लुढी बहु कृपा-
वंत । आपुलें उचित केले संती ॥ ३ ॥

॥ २७४४ ॥ लखूनियां पुष्टी पोर । आणि करकर कथेमाजी ॥ धू० ॥ पडा पाव
करा विनंती । दवडा हातीं धरोनियां ॥ १ ॥ कुर्वाळूनि बैसे मोहें । प्रेम कां हें नासीतसे
॥ २ ॥ तुका झणे वाटे चित्त । करार फजित झणउनी ॥ ३ ॥

॥ २७४५ ॥ पुण्य उभें राहो आतां । संताचें या कारणें ॥ धू० ॥ पंढरीचे लग्ना
वाटे । सखा भेटे विद्वल ॥ १ ॥ संकल्प हे यावे फळा । कळवळा बहुतांचा ॥ २ ॥ तुका
झणे होऊनि क्षमा । पुढोत्तमा अपराध ॥ ३ ॥

॥ २७४६ ॥ आइकिली मात । पुरविले मनोरथ ॥ धू० ॥ प्रेम दाढविलें देवा । बरवी
घेऊनियां सेवा ॥ १ ॥ केली विनवणी । तैसी पुरविली धणी ॥ २ ॥ तुका झणे काया ।
रसा कुरोंडी वरोनियां ॥ ३ ॥

॥ २७४७ ॥ संतांची स्तुति ते दर्शनाच्या योगें । पडिल्या प्रसंगें ऐसी कीजे ॥ धू० ॥
संकल्प ते सदा स्वामीचेचि चिर्ती । फाकों नये वृत्ति अखंडित ॥ १ ॥ हास्यत्व तें असे
एकविध नावें । उरों नये जीवें भिन्नत्वासी ॥ २ ॥ निज बीजा येथें तुका अधिकारी ।
पाहिजे तें पेरी तथे वेळे ॥ ३ ॥

॥ २७४८ ॥ सेजेचा एकांत अर्गीपार्शी कळे । झांकिलिया डाळे अधःपात
॥ धू० ॥ राहो अथवा मग जळो अर्गीमधीं । निवाड तो आर्धी होऊनि गेला ॥ १ ॥
भेजे झडपणी नाही येथें तुजें । पादरधिदा ओहो हतियारें ॥ २ ॥ तुका झणे मज नाही
जी अंरधसा । तौवरि सहसा निवाडा सो ॥ ३ ॥

॥ २७४९ ॥ न सरे भांडार । भरलें वेचितां अपार ॥ धू० ॥ मवित्याचें पोट भरे । पुढि-
लासी पुढें धरे ॥ १ ॥ कारणापुरता । लाहो आपुलाच्या हिता ॥ २ ॥ तुका झणे देवा ।
पुढें केला चाले हेवा ॥ ३ ॥

॥ २७५० ॥ तरी हांव केली अमुपा व्यापारें । ज्हावें एकसरें धनवंत ॥ धू० ॥ जालों
हरिदास भूरत्वाच्या नेमें । जालीं ठावी बरें पुढिलार्ची ॥ १ ॥ जनावेगळें हें असे अभि-
नव । बळीं दिला जीव झणउनी ॥ २ ॥ तुका झणे तरी लगलों विल्हेसी । चालतिया
हिसी स्वामी ऋणी ॥ ३ ॥

॥ २७५१ ॥ कोण तुजें हरी सीण । शरण हीन आल्याचा ॥ धू० ॥ तुहांविण जग-
सीचा । उदार ठस चिभुवनीं ॥ १ ॥ कोण ऐसें वारी पाप । हरी ताप जन्माचा ॥ २ ॥
तुका झणे धांव घाली । कोण चाली मनाचे ॥ ३ ॥

॥ २७५२ ॥ अंधाचे अर्थ नेणती हे खळ । बहु अनर्गळ जाले विषयीं ॥ धू० ॥ नाही

पाहातां मझे गांठी कांहीं ॥ १ ॥ भय निवारिता । कोण वेगळा अनंता ॥ २ ॥ तुका
हणजे वारे भोग । वारी तरी पांडुरंग ॥ ३ ॥

॥ २७४३ ॥ भल्याचें कारण सांगावें स्वहित । जैसी कळे नीत आपणासी ॥ धू० ॥
परि आझी असों एकाचिये हातीं । नाचवितो चिर्त्ता त्याचें तैसें ॥ १ ॥ वाट सांचे
त्याच्या पुण्या नाही पार । होती उपकार अगणित ॥ २ ॥ तुका हणजे सुद्धी बहु कृपा-
वंत । आपुलें उचित केलें संतां ॥ ३ ॥

॥ २७४४ ॥ लवूनियां पुष्टी पोर । आणि करकर कथेबाजी ॥ धू० ॥ पडा पायां
करा विनंती । दबडा हातीं धरोनियां ॥ १ ॥ कुर्बाळुनि बैसे मोहें । प्रेम कां हें नासीतसे
॥ २ ॥ तुका हणजे वाटे चित्त । करा फजित हणउनी ॥ ३ ॥

॥ २७४५ ॥ पुण्य उभें राहो आतां । संताचें या कारणें ॥ धू० ॥ पंदरीचे लग्न
वाटे । सखा भेटे विवळ ॥ १ ॥ संकल्प हे यावे फळा । कळवळा बहुतांचा ॥ २ ॥ तुका
हणजे होऊनि क्षमा । पुढोत्तमा अपराध ॥ ३ ॥

॥ २७४६ ॥ भाङ्किली मात । पुरविले मनोरथ ॥ धू० ॥ प्रेम वाढविलें देवा । बरवी
घेऊनियां सेवा ॥ १ ॥ केली विनवणी । तैसी पुरविली धणी ॥ २ ॥ तुका हणजे काया ।
रसा कुरोंडी वरोनियां ॥ ३ ॥

॥ २७४७ ॥ संतांची स्तुति ते दर्शनाच्या योगें । पडिल्या प्रसंगें ऐसी कीजे ॥ धू० ॥
संकल्प ते सवा स्वामीचेचि चिर्त्ता । फाकों नये वृत्ति अखांडित ॥ १ ॥ दास्यत्व तें असे
एकविध नावें । उरों नये जीवें भिन्नत्वासी ॥ २ ॥ निज बीजा येथें तुका अधिकारी ।
पाहिजे तें पेरी तये वेळे ॥ ३ ॥

॥ २७४८ ॥ सेजेचा एकांत अगीपार्शी कळे । झांकिलिया डोळे अधःपात
॥ धू० ॥ राहो अथवा मग जळो अगीमधी । निवाड तो आधी होऊनि गेला ॥ १ ॥
भेणें झडपणी नाही येथें जुजें । पादरधिता ओझे हतियारें ॥ २ ॥ तुका हणजे मज नाही
जी भरंधसा । तोवर सहसा निवाडा तो ॥ ३ ॥

॥ २७४९ ॥ न सरे भांडार । भरलें वेचितां अपार ॥ धू० ॥ मविस्वाचें पोट भरे । पुढि-
लासी पुढें उरे ॥ १ ॥ कारणापुरता । लाहो आपुलाच्या हिता ॥ २ ॥ तुका हणजे देवा ।
पुढें केला चाले हेवा ॥ ३ ॥

॥ २७५० ॥ तरी हांव केली अमुपा व्यापारें । व्हावें एकसरें धनवंत ॥ धू० ॥ जालों
हरिदास भूरस्वाच्या नेमें । जालीं ठावीं वरें पुढिलांचीं ॥ १ ॥ जनावेगळें हें असे अभि-
नव । बळी दिला जीव हणउनी ॥ २ ॥ तुका हणजे तरी लागलों विल्हेसी । चालतिया
दिर्सी स्वामी ऋणी ॥ ३ ॥

॥ २७५१ ॥ कोण जुजें हरी सीण । शरण हिन आल्याचा ॥ धू० ॥ तुझांविण जग-
सीसा । उदार ठसा त्रिभुवनीं ॥ १ ॥ कोण ऐसें वारी पाप । हरी ताप जन्माचा ॥ २ ॥
तुका हणजे धांव घाली । कोण चाली मनाचे ॥ ३ ॥

॥ २७५२ ॥ ग्रंथाचे अर्थ नेणती हे खळ । बहु अनर्गळ जाले विषयीं ॥ धू० ॥ नाही

भेद ह्युण भलतोचि आचरे । मोकळा विचरे मनासवें ॥ १ ॥ तुका ह्यणे विषां नांव तें
अमृत । पापपुण्या भीत नाही नष्ट ॥ २ ॥

॥ २७५३ ॥ कायावाचामने जाला विष्णुदास । काम क्रोध त्यास बाधीतना ॥ धू० ॥
विश्वास तो करी स्वामीवरी सत्ता । सकळ भोगिता होय त्याचें ॥ १ ॥ तुका ह्यणे चित्त
करावें निर्मळ । येऊनि भोगेपाळ राहे तेंयें ॥ २ ॥

॥ २७५४ ॥ याती हीन मति हनि कर्म हीन माझे । सांडोनियां सर्व लज्जा शरणे
आलों तुज ॥ धू० ॥ येईं गं तूं मायबापा पंढरीच्या राया । तुजविण सीण जाला क्षीण
जाली काया ॥ १ ॥ दिनानाथ हीनबंधु नाम तुज साजे । पतितपावन नाम ऐसी श्रीदा-
वळी गाजे ॥ २ ॥ विदेवरि नीट उभा कटवरी कर । तुका ह्यणे हेचि आह्मां ध्यान
निरंतर ॥ ३ ॥

॥ २७५५ ॥ गंगा आली आह्मांवरी । संतपाडलें साजिरी ॥ धू० ॥ तेंयें करीन मी
अंधोळी । उडे चरणरजधुळी । बेती तीयांवळी । पर्वकाळ सकळ ॥ १ ॥ पाप पळालें
जळालें । भवदुःख पुरावले ॥ २ ॥ तुका ह्यणे धन्य जालों । समसामरति न्हालों ॥ ३ ॥

॥ २७५६ ॥ पौदासर्वी खटपट करिसी अवघा वीळ । राम राम ह्यणतां तुझी बसली
संतखीळ ॥ धू० ॥ हरीचें नाम कदाकाळीं कां रे नवे वाचे । ह्यणतां राम राम तुझ्या वाचे
काय वेचे ॥ १ ॥ इच्याचिचा आसा तुजला सही विशा न पुरती । कीर्तनासी जातां
तुझी जड झाली माती ॥ २ ॥ तुका ह्यणे ऐशा जीवा काय करूं आतां । राम राम न ह्यणे
व्याचा गाढव मातापिता ॥ ३ ॥

॥ २७५७ ॥ आह्मां सुकाळ सुखाचा । जवळी ह्मट पंढरीचा । सासविती बोचा ।
रामनाम वैष्णव ॥ धू० ॥ ध्या रे आपुल्ल्या परी । नका ठेवूं कांहीं डरी । ओसरतां
भरी । तोंडवरी अंबर ॥ १ ॥ वाहे बंदर झरका । खेप आली पुंडलिका । उभेचि विकिलें
एका । सनकादिकां सांपडलें ॥ २ ॥ धन्य धन्य हे भूमंडळी । प्रगटली नामावळी । घेती
जी दुबळी । तीं आगळीं सदैव ॥ ३ ॥ माप आपुल्लेनि हातें । कोणी नाही निवारितें ।
पैस करुनि चित्तें । ध्यावें हितें आपुलिया ॥ ४ ॥ नाही वांटितां सरलें । आहे तैसेचि
भरलें । तुका ह्यणे गेलें । वांयांविण न घेतां ॥ ५ ॥

॥ २७५८ ॥ चुकलिया ताळा । वाती घालुनि बेसे डोळां ॥ धू० ॥ तैसें जाणें करी
चिचा । कांहीं आपुलिया हिता ॥ १ ॥ निक्षेपिलें धन । तेंयें गुंतलेंस मन ॥ २ ॥ नाशि-
वंतासादीं । तुका ह्यणे करिसी आदी ॥ ३ ॥

॥ २७५९ ॥ करुनि जतन । कोणा कामा आलें धन ॥ धू० ॥ ऐसें जाणतां जाणतां ।
कां रे हातोसी नेणता ॥ १ ॥ प्रिया पुत्र बंधू । नाही तुज यांशीं संबंधू ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
हक्का । हरीविण नाही सखा ॥ ३ ॥

॥ २७६० ॥ आह्मी देतो हाकां । कां रे जालासी तूं मुका ॥ धू० ॥ न बोलसी नारा-
यणां । कळलासी क्रियाहीना ॥ १ ॥ आधीं करूं चौचाचार । मने सांडूं श्रीदभार ॥ २ ॥
तुका ह्यणे सेवरीं । तुह्मां आह्मां चालूं तुदी ॥ ३ ॥

॥ २७६१ ॥ नव्हे भिडा हें कारण । जाणें करूं एसें जन ॥ धृ० ॥ जो जो धरावा लौकिक । रब्डवितासी आणिक ॥ १ ॥ चाल जाऊं संतांपुढें । ते हें निवडिती रोकडें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तूं निर्लज्ज । आह्मां रोकडी गरज ॥ ३ ॥

॥ २७६२ ॥ बहु होता भला । परि ये रांडनें नासिला ॥ धृ० ॥ बहु शिकला रंग चाळे । खरें खोटें इचे वेळे ॥ १ ॥ नव्हतें आळवितें कोणी । इनें केला जगऋणी ॥ २ ॥ ज्याचे त्यासी नेरी देऊं । तुका ह्मणे धावे खाऊं ॥ ३ ॥

॥ २७६३ ॥ काय करावें तें आतां । जालें नयसें बोलतां ॥ धृ० ॥ नाहीं दोषांचिये हातीं । गांठी घालावी एकांती ॥ १ ॥ होय आपुलें काय । तों हे भीड सांडूं लाज ॥ २ ॥ तुका ह्मण देवा । आधीं निवडूं हा गोवा ॥ ३ ॥

॥ २७६४ ॥ केली सलगी तोंडपिटी । आह्मी लडिवाळें धाकुटी ॥ धृ० ॥ न बोलावें तेंचि आलें । देवा पाहिजे साहिलें ॥ १ ॥ अवघ्यांमध्ये एक वेडें । तेंचि खेळविती कोडें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मायबापा । मजवरि कोपों नका ॥ ३ ॥

॥ २७६५ ॥ शिकवून बोल । केलें कवतुक नवल ॥ धृ० ॥ आपणियां रंजविलें । बापें माझिया विहलें ॥ १ ॥ हातीं प्रेमाचें भातुकें । आह्मां देऊनियां निरुक्तें ॥ २ ॥ तुका करी दाहो । पाहे रखुमाईचा नाहो ॥ ३ ॥

॥ २७६६ ॥ तेंयें सुखाची वसती । गाती वैष्णव नाचती । दिंड्या पताका झळकती । गर्जती हरिनामें ॥ धृ० ॥ दोषा जाली घेघेमारी । पळती भरले दिशा चारी । न येती माघारीं । नाहीं उरी परताया ॥ १ ॥ विसरोनि देवपणा । उभा पंढरीचा राणा । विदोनि निर्गुणा । रूप धरिलें गोजिरें ॥ २ ॥ पोट सेवितां न धाये । भूक भुकेलीच राहे । तुका ह्मणे पाहे । कोण आस मुक्तीची ॥ ३ ॥

॥ २७६७ ॥ शूद्रवंशीं जन्मलों । ह्मणोनि रंभें मोकलिलों ॥ धृ० ॥ अरे तूंचि माझा आतां । मायबाप पंढरिनाथा ॥ १ ॥ घोकाया अक्षर । मज नाही अधिकार ॥ २ ॥ सर्वभावं हीन । तुका ह्मणे यातिहीन ॥ ३ ॥

॥ २७६८ ॥ वेडें वांकडें गाईन । परि मी तुझाचि ह्मणवीन ॥ धृ० ॥ मज तारीं दिनानाथा । ब्रीहें साच करीं आतां ॥ १ ॥ केल्या अपराधांच्या राशी । ह्मणऊनि आलों तुजपाशीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज तारीं । सांडीं ब्रीह नाही तरी ॥ ३ ॥

॥ २७६९ ॥ हरिभक्त माझे जिवलग सोडरे । हृदयीं पाडलें धरीन त्यांचीं ॥ धृ० ॥ अंतकाळीं येती माझ्या सोडवणें । मस्तक बैसणें देइन त्यांसी ॥ १ ॥ आणिक सोडरे सज्जन वो कोणी । वैष्णवांचोनि नाहीं मज ॥ २ ॥ देईन आलिंगन धरीन चरण । संवसारसीण नासें तें ॥ ३ ॥ कंठीं तुळशीमाळा नामाचे धारक । ते माझे तारक भवनहीचे ॥ ४ ॥ तयांचे चरणां घालीन मी मिठी । चाड हे वैकुंठीं नाहीं मज ॥ ५ ॥ अळसतें रंभें भावें हरीचें नाम गाती । ते माझे सांगाती परलोकीचे ॥ ६ ॥ कायावाचानें देइन क्षेम त्यासी । चाड जीवित्वासी नाहीं मज ॥ ७ ॥ हरीचें नाम मज ह्मणविती

कोणी । तथा सुखा धणी धणी वरी ॥ ८ ॥ तुका ह्मणे तथा उपकारें बांधलों । ह्मणजनि
आलों शरण संतां ॥ ९ ॥

॥ २७७० ॥ लटिका तो प्रपंच एक हरि साचा । हरिविण आहाच सर्व इंद्रियें
॥ धृ० ॥ लटिकें तें मौन भ्रमाचे तें स्वप्न । हरिविण ध्यान नश्वर अवयें ॥ १ ॥ लटिकिया
च्युत्यन्ति हरिविण करिती । हरि नाही चिर्ती तो शव जाणा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हरि हें
धरिती निर्धारि । तरी तूं झडकरी जासी वैकुण्ठ ॥ ३ ॥

॥ २७७१ ॥ सर्वस्वा मुकावें तें हरे जिंकावें । अर्थ प्राण जीवें देहत्याग ॥ धृ० ॥
ओह ममता माया चाड नाही चित्ता । विषयकंदुवेथा जाळूनियां ॥ १ ॥ लोकलज्जा दंभ
आणि अहंकार । करुनि मत्सर देशधडी ॥ २ ॥ शांति क्षमा दया सखिया विनउनी ।
मूळ चक्रपाणी धाडी त्यांसी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे याती अक्षरें अभिमान । सांडोनियां
शरण रिघें संतां ॥ ४ ॥

॥ २७७२ ॥ एकांताचें सुख देई मज देवा । आघात या जीवा चुकवुनी ॥ धृ० ॥
ध्यानीं रूप वाचे नाम निरंतर । आपुला विसर पडों नेही ॥ १ ॥ मायबाळा भेटी सुखाची
आवडी । तैशी मज गोडी देई देवा ॥ २ ॥ कीर्ति ऐकूनियां जालों शरणांगत । दासाचें
नूं हित करितोसी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मी तों हीन पापराही । घालावें पाठीशीं माय-
बापा ॥ ४ ॥

॥ २७७३ ॥ लटिकें तें ज्ञान लटिकें तें ध्यान । जरि हरिकीर्तन प्रिय नाही ॥ धृ० ॥
लटिकेंचि दंभ घातला तुकान । चाळविलें जन पोटासाठीं ॥ १ ॥ लटिकेंचि केलें वेदपा-
रायण । जरि नाही स्फुंदन प्रेम कथे ॥ २ ॥ लटिकें तें तप लटिका तो जप । अळस
निद्रा झोप कथाकार्ळी ॥ ३ ॥ नाम नावडे तो करील बाहेरी । नाही त्याची खरी
चित्तशुद्धी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे ऐसीं गर्जती पुराणें । शिर्षाचीं वचनें मागिलाही ॥ ५ ॥

॥ २७७४ ॥ भूर्ती भगवद्भाव । मात्रासहित जीव । अद्वैत तो ठाव । निरंजन एकला
॥ धृ० ॥ ऐसीं गर्जती पुराणें । वेदवाणी सकळ जन । संत गर्जतील तेणें । अनुभवे
निर्भर ॥ १ ॥ माझे तुझे हा विकार । निरसतां एककार । न लगे कांहीं फार । विचाराचि
करणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दुजें । हें तों नाही सहजें । संकल्पाच्या काजें । आपें आप
वाढलें ॥ ३ ॥

॥ २७७५ ॥ नेणें फुंकों कान । नाही एकांतीचें ज्ञान ॥ धृ० ॥ तुझी आइका हो
संत । माझा सादर वृत्तांत ॥ १ ॥ नाही देखिला तो डोळां । देव दाखवूं सकळां ॥ २ ॥
चित्तनाच्या सुखें । तुका ह्मणे नेणें दुःखें ॥ ३ ॥

॥ २७७६ ॥ त्याग तरी ऐसा करा । अहंकारा दवडावें ॥ धृ० ॥ मग जैसा तैसा
राहें । काय पाहें उरलें तें ॥ १ ॥ अंतरीचें विषम गाढें । येऊं पुढें नेदावें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे शुद्ध मन । समाधान पाहिजे ॥ ३ ॥

॥ २७७७ ॥ मातेचिचे चिर्ती । अवधी बाळकाची व्याप्ती ॥ धृ० ॥ देह विसरे

आपुला । जवळी घेतां सीण गेला ॥ १ ॥ दावी प्रेमभातें । आणि भंगावरि चढतें ॥ २ ॥
तुका संतापुढें । पार्या झोबे लाडें कोडें ॥ ३ ॥

॥ २७७८ ॥ कोणा पुण्या फळ आलें । आजि देखिली पाडलें ॥ धू० ॥ हेसैं नेणें
नारायणा । संती सांभाळिलें हीना ॥ १ ॥ कोण लाभकाळ । हीन आजिचा मंगळ ॥ २ ॥
तुकां ह्याणे जाला । लाभ सहज विहला ॥ ३ ॥

॥ २७७९ ॥ मान इच्छी तो अपमान पावे । अमंगळ सवे अभाग्याची ॥ धू० ॥
एकाचिये अर्गी दुजियाचा वास । आशा पुढें नोझ सिद्ध करी ॥ १ ॥ आर्धी फळासी
कोटें पावों शके । वासनेची भिकेवरी चाली ॥ २ ॥ ह्याणे राजहंस दोष नांव । काय
तथा ध्यावें अळंकाराचें ॥ ३ ॥

॥ २७८० ॥ संसारापासुनी कैसें सोडविशी । न कळे ह्यीकेशी काय जाणें । करितीं
न सरे अधिक वाट पाहीं । नृणा देशधडी केलों । भक्तिभजनभाव यासी नाही ठांव ।
चरणीं तुझ्या अंतरलें । मममें पुढें रीग न पुरेचि पाहतां । अवघा अवधी वेष्टिलें ॥ १ ॥
आतां मःझी लग्न सखें नारायणा । हीन हीन लीन आचकाची । करितीं न कळे कांहीं
असतील मुण्य शेष । कैसें होळी संचिताची ॥ धू० ॥ इंद्रियें ह्यारें मन धांवें सरें । नांगवे
करितींमंचि कांहीं । हत पाव कान मुख लिमस्थान । नेत्र घ्राण ह्यारें पाहीं । जया जैसी
सोय तथा तैसें होय । क्षण एक स्थिर नाही । करितीं ताडातोडी ऐसी यांची खोडी ।
अचले माझे थास कांहीं ॥ २ ॥ शरीरसंबंधु पुत्र पत्नी बंधू । धन लेभ मायावंत । जन
लोकमळ मैत्र हे सकळ । सोडरीं सज्जनें बहुतें । नाना कर्म डाय करिती उपाय । बुडा-
बयां पातपातें । तुका ह्याणें हरि राखे भलत्या परी । आझी तुझीं शरण्यागतें ॥ ३ ॥

॥ २७८१ ॥ नाम घेतां उडाउठी । होय संसारसी नुटी ॥ धू० ॥ ऐसा लाभ बांधा
गांठी । विहलपार्यां पडे मिठी ॥ १ ॥ नामापरतें साधन नाही । जें तूं करिशी आणिक
कांहीं ॥ २ ॥ हाकारोनि सांगे तुका । नाम घेतां राहों नका ॥ ३ ॥

॥ २७८२ ॥ प्राण समर्पिला आझीं । आतां उशीर कां स्वामी ॥ धू० ॥ माझे फेडावें
उसणें । भार न मना या ऋणें ॥ १ ॥ जाला कंठस्फोट । जवळी पातलों निकट ॥ २ ॥
तुका ह्याणें सेवा । कैसी बरी वाटे देवा ॥ ३ ॥

॥ २७८३ ॥ येणें मार्ग आले । त्यांचें निसंतान केलें ॥ धू० ॥ ऐसी अवघड वाट ।
एकोन आलों मी बोभाट ॥ १ ॥ नागविल्या थाटी । उरों नेरीच लंगोटी ॥ २ ॥ तुका
ह्याणे चोर । तो हा उभा कटिकर ॥ ३ ॥

॥ २७८४ ॥ तोंवरि तोंवरि जंबुक करि गर्जना । जंव त्या पंचानना देखिलें नाही
॥ धू० ॥ तोंवरि तोंवरि सिंधु करि गर्जना । जंव त्या अंगस्तिव्राह्मणा देखिलें नाही ॥ १ ॥
तोंवरि तोंवरि वैराग्याच्या गोष्टी । जंव सुंदर वनिता दृष्टि पडिली नाही ॥ २ ॥ तोंवरि
तोंवरि शूरत्वाच्या गोष्टी । जंव परमाईच्या पुत्र दृष्टि देखिला नाही ॥ ३ ॥ तोंवरि तोंवरि
माळामुद्गाचीं भूषणें । जंव तुक्याचें दर्शन जालें नाही ॥ ४ ॥

॥ २७८५ ॥ तोंवरि तोंवरि शोभतील गारा । जंव नाही हिरा प्रशकाला ॥ धू० ॥

शोभती दीपिका । नुगवता एका भस्करासी ॥ १ ॥ तोंवरि तोंवरि सांगती
 ती । जंव नाही भेदी तुक्यासवें ॥ २ ॥

धरोनि रोन्ही रूपें पाळणें संहार । करी कोप रुद्र दयाळ विष्णू ॥ धृ० ॥
 मुगुद माथां शिरी । कमळापति सौरीहर एक ॥ १ ॥ भस्मदळण
 । शंकर श्रीरंग उभयरूपी ॥ २ ॥ वैजयंतीमाळा वासुगीचा हर । लेणें
 रा ॥ ३ ॥ कपाळ झोळी एका स्मशानीचा वास । एक जगनिवास विश्व-
 ता ह्याने मज उभयरूपी एक । सारोनि संकल्प शरण आलों ॥ ५ ॥

उचिताचा भाग होतों राखोनियां । विसती ते वायां कष्ट येले ॥ धृ० ॥
 ही राहेचि ना रुची । खळाऐसें वाची कुची जालें ॥ १ ॥ विश्वासानें माझे
 करविल्ल धीर येथवरी ॥ २ ॥ तुका ह्याने शेकीं यार नाही बुड । कैसें
 विलें ॥ ३ ॥

लांब लांब जटा काय वाढवुनी । पावडें घेऊनि कोथें चाले ॥ धृ० ॥
 सा शिष्या हे जनाला । ऐशा तापशाला बोध कैचा ॥ १ ॥ सेवी भांग
 वंड । परि तो अखंड भ्रांतीमाजी ॥ २ ॥ तुका ह्याने ऐसा सर्वसें बुडाला ।
 पांडुरंग ॥ ३ ॥

अवधीच तीर्थे घडलीं एकवेळा । चंद्रभागा डोळां देखिलिया ॥ धृ० ॥
 गेलीं दिमांतरी । वैकुंठ पंढरी देखिलिया ॥ १ ॥ अवधिया संतां एकवेळा
 त दृष्टि देखिलिया ॥ २ ॥ तुका ह्याने जन्मा आल्याचें सार्थक । विव्हाचि
 त ॥ ३ ॥

सदा सर्वकाळ अंतरी कुटिल । तेणें यळां माळ घालूं नये ॥ धृ० ॥
 धर्म द्या क्षमा शांती । तेणें अंगीं विभूति लावूं नये ॥ १ ॥ ज्यासी न
 महिमान । तेणें ब्रह्मज्ञान बोलो नये ॥ २ ॥ ज्याचें मन नाही लागलें
 प्रपंचासी टाकूं नये ॥ ३ ॥ तुका ह्याने ज्यासी नाही हरिभक्ती । तेणें
 रू नये ॥ ४ ॥

आह्मी असों निश्चितीवें । एक्या गुणें तुमचिया ॥ धृ० ॥ दुराचारी
 तां प्रेमें ह्यापोनी ॥ १ ॥ नाही तुहां थांव घेतां । कृपावंता आळस ॥ २ ॥
 सरू काई । तुज वो आई विवले ॥ ३ ॥

। अनुभवे वदे वाणी । अंतर ध्यानी आपुलें ॥ धृ० ॥ कैची चिका दुध-
 ावी पाडें ॥ १ ॥ जानीऐस्य सावी रंग । बहु जग या नावें ॥ २ ॥ तुका
 तें । तुंगाभोवतें आपुलिया ॥ ३ ॥

। परपीडक तो आह्मां श्वेसर । विश्वी विश्वंभर ह्यावुनी ॥ धृ० ॥ दंड
 वलोकूं डोळा । राखूं तो चांडाळा ऐसा दुरी ॥ १ ॥ अन्धचार कांहीं न
 । बहु होय मन कासावीस ॥ २ ॥ तुका ह्याने माही एकविध सेवा । विमुख
 चित्तें ॥ ३ ॥

॥ २७९४ ॥ कांहीं न मागे कोणांसी । तोचि आवडे देवासी ॥ धृ० ॥ देव त्यासी
ह्मणावें । त्याचे चरणीं लीन व्हावें ॥ १ ॥ भूतइया ज्याचे मनीं । त्याचे घरीं चक्रपाणी
॥ २ ॥ नाहीं नाहीं त्यासमान । तुका ह्मणे मी जमान ॥ ३ ॥

॥ २७९५ ॥ नाम उच्चारितां कंठीं । पुढें उभा जगजेठी ॥ धृ० ॥ ऐसें धरोनियां
ध्यान । मनें करावें चिंतन ॥ १ ॥ ब्रह्मादिकांच्या ध्याना नये । तो हा कीर्तनाचे सोय
॥ २ ॥ तुका ह्मणे सार घ्यावें । मनें हरिरूप पाहावें ॥ ३ ॥

॥ २७९६ ॥ आडलिया जना होसि सहाकारी । अंधळियाकरीं काठी तूंची ॥ धृ० ॥
आडिले गांजिले पीडिले संसारीं । त्यांचा तू कैवारी नारायणा ॥ १ ॥ प्रल्हाद महासंकटां
रक्षिला । तुह्मी अपंगिला नानापरी ॥ २ ॥ आपुलेंचि अंग तुह्मी वाडविलें । त्याचें
निवारलें महादुःख ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुझे ऋपे पार नाहीं । माझे विटाबाई जननीये ॥ ४ ॥

॥ २७९७ ॥ तपासी तें मन करूं पाहें घात । धरोनि सांगात इंद्रियांचा ॥ धृ० ॥
ह्मणोनि कीर्तन आवडलें मज । सांडोनियां लाज हेंचि करीं ॥ १ ॥ पाहातां भागम-
निगमाचे ठाव । तेथें नाहीं भाव एकविध ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें नाहीं वा विकार । नाम
एक सार विठोबाचें ॥ ३ ॥

॥ २७९८ ॥ गुरुशिष्यपण । हें तो अधमलक्षण ॥ धृ० ॥ भूतीं नारायण खरा । आप
तैसाचि दुसरा ॥ १ ॥ न कळतां होरी साप । राहूं नेंदावा तो कांप ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
गुणदोषी । ऐसें न पडावें सोसी ॥ ३ ॥

॥ २७९९ ॥ अंगिकार ज्याचा केला नारायणें । निंद्य तेंहि तेणें बंध केलें ॥ धृ० ॥
अजामेळ भिल्ली तारिली कुंडणी । प्रत्यक्ष पुराणीं बंध केली ॥ १ ॥ ब्रह्महत्याराशी पातकें
अपार । वाल्मीक किंकर बंध केला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें भजन प्रमाण । काय धोरपण
जाळावें तें ॥ ३ ॥

॥ २८०० ॥ धनवंता घरीं । करी धनचि चाकरी ॥ धृ० ॥ होय बैसल्या व्यापार ।
न लगे सांडावेंचि घर ॥ १ ॥ रानीं बनीं द्वीपीं । असतीं तीं होतीं सोपीं ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे मोल । देतां कांहीं नव्हे खोल ॥ ३ ॥

॥ २८०१ ॥ हा गे माझा अनुभव । भक्तिभाव भाग्याचा ॥ धृ० ॥ केला ऋणी नारा-
यण । नव्हे क्षण वेगळा ॥ १ ॥ घालोनियां भार मायां । भवधी चिंता वारली ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे वचनसाठीं । नाम कंठीं धरोनी ॥ ३ ॥

॥ २८०२ ॥ देव आहे सुकाळ देशीं । अभाग्यासी बुर्भिक्षा ॥ धृ० ॥ नेणती हा करूं
सांठ । भरलें फांटा भाडारानें ॥ १ ॥ वसवुनि असे घर । माग दूर घातला ॥ २ ॥
तुका ह्मणे मन सुरें । मग जें उरें तेंचि तूं ॥ ३ ॥

॥ २८०३ ॥ खुंटोनियां होरी आपणियांपाशीं । वावडी आकाशीं मोकलिली ॥ धृ० ॥
आपुलियां आहे मालासी जतन । गाहणाचें ऋण बुडों नेणें ॥ १ ॥ बीज नेलें तेथें येईल
अंकुर । जतन तें सार करा याची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझी निर्भतीची सेवा । वेगळें
नाहीं देवा उरें दिलें ॥ ३ ॥

॥ २८०४ ॥ शाहीणपणे वेड मुका । गोपिका ल्या ताकटी ॥ धू० ॥ कैसें येथें कैसें तेथें । शहाणे ते जाणती ॥ १ ॥ यज्ञमुखें खोडी काडी । कोण गोडी बोरਾਂची ॥ २ ॥ तुका ह्याने भावाविण । अवघा सीण केला होय ॥ ३ ॥

॥ २८०५ ॥ मजुराचें पोट भरे । हाता उरे संचला ॥ धू० ॥ या रे या रे हातोहाती । काम माती सारावी ॥ १ ॥ रोजकीरी होता झाडा । रोकडाचि पर्वत ॥ २ ॥ तुका ह्याने खोल पाया । वेचों काया कुशेसी ॥ ३ ॥

॥ २८०६ ॥ स्मशानीं आह्मां न्याहालीचें सुख । या नांवें कौतुक तुमची कृपा ॥ धू० ॥ नाही तरीं वायां अवघें निफळ । शब्द ते पोकळ बडबड ॥ १ ॥ झाडें झुडें जीव सोडरे पाषाण । होती तईं दान तुझीं केलें ॥ २ ॥ तुका ह्याने आतां पाहे अनुभव । घेऊनि हातीं जीव पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ २८०७ ॥ आमची जोडी ते देवाचे चरण । करावें चिंतन विठोबाचें ॥ धू० ॥ लागेल तरीं कोणी घ्यावें धणीवरी । आमुपश्चि परि आवडीच्या ॥ १ ॥ उभारिला कर प्रसिद्ध या जग । करू केला त्याग मार्गें पुढें ॥ २ ॥ तुका ह्याने होय ररिद्र विच्छिन्न । ऐसें देऊं दान एकवेळे ॥ ३ ॥

॥ २८०८ ॥ दधिमाजी लोणी जाणती सकळ । तें काडी निराळें जाणें मयन ॥ धू० ॥ अग्नि काष्ठाभाजी ऐसें जाणें जन । मयिलियाविण कैसा जाळी ॥ १ ॥ तुका ह्याने मुख मळीण वर्षणी । उजळिल्यावांचूनि कैसें भासे ॥ २ ॥

॥ २८०९ ॥ नको नको मना गुंतूं मायाजाळीं । काळ आला जवळी प्रासावया ॥ धू० ॥ काळाची हे उडी पडेल बा जेव्हां । सोडविना तेव्हां मायबाप ॥ १ ॥ सोडविना राजा देशांचा चौधरी । आणिक सोडरीं भलीं भलीं ॥ २ ॥ तुका ह्याने तुला सोडविना कोणी । एका चक्रपाणी वांचूनियां ॥ ३ ॥

॥ २८१० ॥ पुढें जेणें लाभ घडे । तेंचि वेडे नाशिते ॥ धू० ॥ येवढी कोठें नागवण । अंधारून विष घ्यावें ॥ १ ॥ होणारासी मिळे बुद्धी । नेरी शुद्धि धरूं तें ॥ २ ॥ तुका ह्याने जना सोंग । दावी रंग आणिक ॥ ३ ॥

॥ २८११ ॥ एका गा ए अवघे जन । शुद्ध मन तें हित ॥ धू० ॥ अवघा काळ नव्हे जरी । समयावरी जाणावें ॥ १ ॥ नाही कोणी सवें येता । संचिता या वेगळा ॥ २ ॥ बरवा अवकाश आहे । करा साहे इंद्रियें ॥ ३ ॥ कर्मभूमि ऐसा ठाव । वेवसाव जाणावा ॥ ४ ॥ तुका ह्याने उत्तम जोडी । जाती घडी नरवेह ॥ ५ ॥

॥ २८१२ ॥ संतसेवेसि भंग चोरी । दृष्टि न पडो तयावरी ॥ धू० ॥ ऐसियासी घ्याली रांड । जळो जळो तिचें तोंड ॥ १ ॥ संतचरणीं ठेवितां भाव । आपेआप भेटे देव ॥ २ ॥ तुका ह्याने संतसेवा । माझ्या पूर्वजांचा ठेवा ॥ ३ ॥

॥ २८१३ ॥ गेले पळाले दिवस रोज । काय ह्याणतोसि माझें माझें ॥ धू० ॥ सळे धरोनि बैसला काळ । फाकौं नेरी घटिका पळ ॥ १ ॥ कां रे अद्यापि न कळे । केश फिरलें कान डोळे ॥ २ ॥ हित कळोनि असतां हातीं । तोंडीं पाडोनि घेसी माती ॥ ३ ॥

तुज टाडके मी जाणार । पाया शोधोनि बांधिसी घर ॥ ४ ॥ तुझ्या हाणे वेगें । पंढरि-
राया शरण रिचें ॥ ५ ॥

॥ २८१४ ॥ आतां माझ्या मायबापा । तूं या पापा प्रायश्चित्त ॥ धू० ॥ फजित हे
केले खळ । तो विटाळ निवारीं ॥ १ ॥ प्रेम आतां पार्जा रस । करीं वास अंतरीं ॥ २ ॥
तुका हाणे पांडुरंगा । जिवलग माझिया ॥ ३ ॥

॥ २८१५ ॥ कां रे न पवसी धांवण्या । अंगराख्या नारायणा ॥ धू० ॥ अंगीं असो-
नियां बळ । होसी खड्याळ नाव्याळ ॥ १ ॥ आह्यां नरकासी जातां । काय येईल तुझ्या
हातां ॥ २ ॥ तुका हाणे कान्हा । क्रियानष्टा नारायणा ॥ ३ ॥

॥ २८१६ ॥ माझे पाय तुझी डोई । ऐसें करिं गम भक्त वेई ॥ धू० ॥ पाहतां तंव
उफराटे । घडे तरी भाग्य मोठें ॥ १ ॥ बहु साधन मोलाचें । यासी जोडा दुजें कैचें
॥ २ ॥ नका अनमामूं विहवा । तुका हाणे धडा जाला ॥ ३ ॥

॥ २८१७ ॥ पवित्र तें अन्न । हरिचितनीं भोजन ॥ धू० ॥ येर वेच्या पोट भरी ।
चाम मसकाचे परी ॥ १ ॥ जेऊनि तो धाला । हरिचितनीं केला काला ॥ २ ॥ तुका
हाणे चवी आलें । जें कां मिश्रित विहलें ॥ ३ ॥

॥ २८१८ ॥ चरणाचा महिमा । हा तो तुझ्या पुरुषोत्तमा ॥ धू० ॥ अंध पारखी
माणिकें । बोलविशी स्पष्ट मुकें ॥ १ ॥ काय नाही सत्ता । हातीं तुझ्या पंढरिनाथा ॥ २ ॥
तुका हाणे मूढा । मज चेटविलें जडा ॥ ३ ॥

॥ २८१९ ॥ बळिवंत कर्म । करीं आपुला तो धर्म ॥ धू० ॥ पुढें घालुनियां सत्ता ।
न्यावें पत्तना पतिता ॥ १ ॥ आचरणें खोटी । केलीं सलतती पोटी ॥ २ ॥ तुका हाणे
देवा । नाहीं भजन केली सेवा ॥ ३ ॥

॥ २८२० ॥ कै वाहावें जीवन । कै पलंगी शयन ॥ धू० ॥ जैसी जैसी वेळ परें
तैसें होणें घडे ॥ १ ॥ कै भोज्य नानसपरी । कै कोरड्या भाकरी ॥ २ ॥ कै बस ।
वहनीं । कै पायीं अववाणी ॥ ३ ॥ कै उचम- घ्रावणें । कै वसनें तीं जीणें ॥ ४ ॥ कै
सकळ संपत्ती । कै भोगणें विपत्ती ॥ ५ ॥ कै सज्जनाशीं संग । कै दुर्जनाशीं योग ॥ ६ ॥
तुका हाणे जाण । सुखदुःख तें समान ॥ ७ ॥

॥ २८२१ ॥ उंच निच कांहीं नेणें हा अगावंत । तिष्ठे भाव भक्त देखोनियां ॥ धू० ॥
दासीपुत्र कण्या विदुराच्या भक्षी । दैत्या घरीं रक्षी भल्लासासी ॥ १ ॥ चर्म रंगू लागे
रोहिदासा संगीं । कबिराचे मार्गी विणीं बोले ॥ २ ॥ सज्जनकसपय्य विंकू लामे मास ।
मळ्या सांवस्थ्यास खुरपूं लग्णे ॥ ३ ॥ नरहरिसोनेनारा घडों फुंकू लागे । चोख्यामेळ्या संगें
दोरें ओढी ॥ ४ ॥ नामयाची जनीं सुवें वेचीं शेणी । धर्मां घरीं फापी वाहे झाडी ॥ ५ ॥
नाम्यासवें जेवी नव्हे संकोचित । ज्ञानवियाची भित्त अंगीं ओढी ॥ ६ ॥ अर्जुनाचीं
घोडीं हाकीं हा सारथी । भक्षी पोडे प्रीति सुदाम्याचे ॥ ७ ॥ गौळियांचे घरीं माई अंगें
वळी । झरपाळ बळीझरी जाला ॥ ८ ॥ यंकोबाचें कण फेडी हृषीकेशी । आंबकृष्णीचे
सोपी गर्भवास ॥ ९ ॥ मिराबाई सार्थी धेतो विषयाला । रामाजीचा जाला पाडेबास

माती वाहे गोऱ्या कुंभाराची । हुंडी महत्याचीं अंगें भरी ॥ ११ ॥ पुंडलि-
नि तिष्ठत । तुका ह्मणे मात धन्य त्याची ॥ १२ ॥

भेदीलागीं जीवा लागलीसे आस । पाहे रात्रीं दिवस वाट तुझी ॥ धृ० ॥
मा चकोरा जीवन । तैसें माझे मन वाट पाहे ॥ १ ॥ दिवाळीच्या मुळा
शी । पाहतसे वाटुली पंदरीची ॥ २ ॥ भुकेलिया बाळ अति शोक करी ।
माउलीची ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज लागलीसे भूक । धांवुनि श्रीमुख दावी

आले संत पाय देविती मस्तकीं । इहीं उभयलोकीं सरता केलों ॥ धृ० ॥
प्रेळें चरणीं । आजि इच्छाधणी फिटईल ॥ १ ॥ अवचीं पूर्व पुण्ये जालीं
श्रेष्ठि मंगळ संतभेदी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कृतकृत्य जालों देवा । नेणें परि
वे ॥ ३ ॥

करीं धंरा परि आवडती पाय । प्रीति सांगों काय नेणां देवा ॥ धृ० ॥
सहा सर्वकाळ । संपादितों आळ प्रपंचाचा ॥ १ ॥ नेमून देविली कारया
चिथे वाणी शुण वदे ॥ २ ॥ मनासीं उक्कंडा दर्शनाचा हेवा । नाही लोभ
य ॥ ३ ॥ उंसंतितों पंथ वेठीचिया परी । जीवनसूत्र दोरीपार्शी ओढ
प्रणे ऐसें करितों निर्वाण । जीव तुझां भिन्न नाही माझा ॥ ५ ॥

कारे माझीं पोरें ह्मणसील दोरें । मायबाप खरें काय एक ॥ धृ० ॥ कारे
रिसी तळमळ । मिथ्याचि कौल्हाळ मेलियाचा ॥ १ ॥ कारे माझे माझे
। नो संडविली वूत यमा हातीं ॥ २ ॥ कारे मी बळिया ह्मणविसी ऐसा ।
सा उचलविसी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे न धरी भरवसा कांहीं । वेगीं शरण
॥ ४ ॥

अगा करुणाकरा करितसें धांवा । या मज सोडावा लवकरी ॥ धृ० ॥
कीं करुणेचीं वचनें । व्हावें नारायणें उताविळ ॥ १ ॥ मार्गे पुढें अवघा
। ठेवुनि पार्थी भाव वाट पाहें ॥ २ ॥ उशीर तो आतां न पाहिजे केला ।
। मायबापा ॥ ३ ॥ उरलें ते एक हेचि मज आतां । अवघें विचारितां
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आतां करीं कृपादान । पाउलें समान दावीं डोळां ॥ ५ ॥

न मनीं ते ज्ञानी न मनीं ते पंडित । ऐसे परीचे एकएका भावें ॥ धृ० ॥
। आणिकां उपदेश । अंतरीं तो लेश प्रेम नाही ॥ १ ॥ न मनीं ते योगी
। स । दर्शनें बहुवस बहुतां परीचीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तयां नमन बाह्या-
ती परी चित्तशुद्धीचे ॥ ३ ॥

कमसिया पाषाण पूजितो पितळ । अष्ट धातु खळ भावें विण ॥ धृ० ॥
भावचि कारण । मोक्षाचें साधन बोलियेलें ॥ १ ॥ काय करिल जपमाळ
रेशी वेळोवेळें विषयजप ॥ २ ॥ काय करिशील पंडित हे वाणी । अस्त-

राभिमानी थोर होय ॥ ३ ॥ काय करिशील कुशल गायन । अंतरीं मळीण कुडुद्धि ते ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे भाव नाही करी सेवा । तेणें काय देवा योग्य होशी ॥ ५ ॥

॥ २८२९ ॥ अंतरींचें गोड । राहें भावडीचें कोड ॥ धू० ॥ संधडणें येती अंगा
गुणदोष मनोभंगा ॥ १ ॥ उचिताच्या कळा । नाही कळत सकळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणें
अभावना । भावीं मूळ तें पतना ॥ ३ ॥

॥ २८३० ॥ शिळा जया देव । तैसा फळें त्याचा भाव ॥ धू० ॥ होय जतन तें गोड
अंतरा येती नाड ॥ १ ॥ देव जोडे भावे । इच्छेचें तें प्रेम घ्यावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मो
दावी । तैशीं फळें भालीं व्हावीं ॥ ३ ॥

॥ २८३१ ॥ कासया जी ऐसा माझे माथां ठेवा । भार तुझी देवा संतजन ॥ धू०
विचित्र विदानी नानाकळा खेळे । नाचवी पुतळे नारायण ॥ १ ॥ काय वानरांच
अंगींची ते शक्ती । उदका तरती वरी शिळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करी निमित्यचि भाड
चेष्टवून जड दावी पुढें ॥ ३ ॥

॥ २८३२ ॥ पायां पडावें हें माझें भांडवल । सरती हे बोल कोठें पार्यी ॥ धू० ॥ ता
हे सलगी कवतुक केलें । लडिवाळ धाकुलें असें बाळ ॥ १ ॥ काय उणें तुझां संताचि
घरीं । विदित या परि सकळही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझें उचित हे सेवा । नये का
ढेवाढेवी कांहीं ॥ ३ ॥

॥ २८३३ ॥ वदवावी वाणी माझी कृपावंता । वागपुष्प संतां समर्पाशी ॥ धू०
सर्वसंकटाचा तुझां परिहार । घालावा म्यां भार पांडुरंगा ॥ १ ॥ एकसरें चिंता ठेवून
पार्यी । जालें उतराई होतों तेणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येयें जालें अवसान । काया वा
मन वेचूनियां ॥ ३ ॥

॥ २८३४ ॥ नमावें पाय हें माझें उचित । आशीर्वादे हित तुमचिया ॥ धू० ॥ कृपे
वोरस न समायें पोटी । ह्मणोनि उफराटी वचनें हीं ॥ १ ॥ तुमची उद्यावळी हें मा
भोजन । झाडावें अंगण करपुंजे ॥ २ ॥ परि ऐसें पुण्य नाही माझें गांठी । जेणें प
मिठी पायांसवें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे राहें भाटवण चितीं । ऐशी कृपा संतीं के
तुझीं ॥ ४ ॥

॥ २८३५ ॥ काय नाही माता गौरवीत बाळा । काय नाही लळा पाळीत ते ॥ धू०
काय नाही त्याची करीत ते सेवा । काय नाही जीवा गोमटे तें ॥ १ ॥ अमंगळप
कांदाळा न धरी । उचलोनि करीं कंठी लावी ॥ २ ॥ लेववी आपुलें अंगें अळंकार
संतोषाये फार देखोनियां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे स्तुति योग्य नाही परी । तुझां लाज थो
अंकिताची ॥ ४ ॥

॥ २८३६ ॥ माझिया मीपणावर पडो पाषाण । जळो हें भूषण नाम माझें । पा
नाहीं पार दुःखाचे डोंगर । जालों ये भूमीसी ओहें ॥ धू० ॥ काय विटंबनां सां
कृती । पाषाण फुटती ऐसें दुःख । नर नारी सकळ उत्तम चांडाळ । न पाहाती मा
सुख ॥ १ ॥ काया वाचा मनें अघटित करणें । चर्मचक्षु हात पाय । निरा द्वेष घा

भिचार । भाणिक सांगों किती काय ॥ २ ॥ लक्ष्मीमदें मातें घडने महा
 दोनी भेसभेद । पितृवचन घडली अवज्ञा अविचार । कुटिल कुचर वादी
 भाणिक किती सांगों ते अवगुण । न वळे जिन्हा कापे मन । भूतदया
 शब्दा धीर । विषयी लंपट हीन ॥ ४ ॥ संत महानुभाव ऐका हें उत्तरे ।
 चारें वृद्धि पापा । तुका झणे सरतें करा पांडुरंगी । शरण आलों माय-

कृष्णजन्म.

फिराविलीं दोनी । कन्या आणि चक्रपाणी ॥ धृ० ॥ आला आनंदें
 ारले गोविंद ॥ १ ॥ तुटलीं बंधनें । वसुदेवदेवकीचीं दर्शनें ॥ २ ॥ गोकु-
 ब्रह्म अव्यक्त चांगले ॥ ३ ॥ नंद दसवती । धन्य देखिले श्रीपती ॥ ४ ॥
 ळ । आले अष्टमी गोपाळ ॥ ५ ॥ आनंदली मही । भार मेल्य सकळही
 झणे कसा । आट भोविला वळसा ॥ ७ ॥

सोडियेल्या गांठी । द्रुषणें कृष्णभेटी ॥ धृ० ॥ करिती नारी अक्षवाणें ।
 सानें ॥ १ ॥ उपजल्या काळें । रूपें मोहिलीं सकळें ॥ २ ॥ तुका तें थें
 माडोनि दुसरी ॥ ३ ॥

मुख डोळां पाहे । तैशीच ते उभी राहे ॥ धृ० ॥ केल्याविण नव्हे हातीं ।
 परती ॥ १ ॥ न धरिती मनीं । कांहीं संकोच दाटणी ॥ २ ॥ तुका झणे
 ल्या देहभावे ॥ ३ ॥

गोकुळीच्या सुखा । अंतपार नाही लेखा ॥ धृ० ॥ बाळकृष्ण नंदा घरीं ।
 नारी ॥ १ ॥ गुढिया तोरणें । करिती कथा गाती गाणें ॥ २ ॥ तुका झणे
 धलीं गोविंदें ॥ ३ ॥

विटंबिलें भट । दिला पाठीवरी पाट ॥ धृ० ॥ खोटें जाणोनि अंतर ।
 धंभर ॥ १ ॥ तेंचि करी दान । जैसें आइके वचन ॥ २ ॥ तुका झणे देवें ।
 ली जीवें ॥ ३ ॥

प्रेम देवाचें देणें । देहभाव जाय जेणें । न धरावी मनें । शुद्धि देसका-
 ॥ मुक्त लज्जाविरहित । भाग्यवंत हरिभक्त । जाले वीसंडत । नामकीर्ति-
 जोडी जाली अविनाश । जन्मोनि जाले हरिचे दास । त्वांस नव्हे गर्भ-
 परब्रह्मी ॥ २ ॥ हेचि वाहाती संकल्प । पुण्यप्रसंगाचे जप । तुका झणे
 हीं हरिजना ॥ ३ ॥

तोचि लटिक्यामाजी भला । झणे देव म्यां देखिला ॥ १ ॥ ऐशियाच्या
 धन कैसें नासे । बुडवी आपणासरिसे । अभिमानें भाणिकांस ॥ धृ० ॥
 जोडा । देव झणवितां या मूढा ॥ २ ॥ भाणिकांचे न मनीं साचें । तुका
 वें ॥ ३ ॥

॥ २८४४ ॥ होईल जाला अंगें देव जो आपण । तथासी हे जन अवघे देव ॥ धू० ।
थेरांनीं सांगावी रमट काहणी । चित्ता रंजवणी करावया ॥ १ ॥ धाला आणिकांचि
नेणें तान भूक । सुखें पाहे सुख आपुलिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें पाहिजे अनुभव
शब्दाचें गौरव कामा नये ॥ ३ ॥

॥ २८४५ ॥ कां न वजावें बैसोनि कथे । ऐसें एका हो भोते । पांडुरंग तेथें । उभ
भसे तिष्ठत ॥ धू० ॥ ह्मणऊनि करी धीर । लक्ष लावूनि सादर । भवसिधुपार । असे
ज्या तरणें ॥ १ ॥ कथे कांहीं अणुमात्र । नो बोलावें हा वृत्तांत । देवभक्तां चित्त
समरसीं खंडणा ॥ २ ॥ कां वैष्णवा पूजावें । एका घेईल जो भावें । चरणरजा शिवें
बोडविला मस्तक ॥ ३ ॥ ऐसें जाणा हे निभ्रांत । देव वैष्णवांचा अंकित । अलि
भासित । परमित त्यासाठी ॥ ४ ॥ घालोनि लोळणी । तुका आला लोटांगणी । वंद
पायवणी । संतचरणीचें माथां ॥ ५ ॥

॥ २८४६ ॥ अनुभवे आलें अंगा । तें या जगा वेतसें ॥ धू० ॥ नव्हती हाततु
बोल । मूळ ओळ अंतरिची ॥ १ ॥ उतरूनि दिलें कशी । शुद्धरसीं सरें तें ॥ २ ॥ तुव
ह्मणे दुसरें नाही । ऐसी ग्वाही गुजरली ॥ ३ ॥

॥ २८४७ ॥ साधकाची दशा उदास असावी । उपाधि नसावी अंतर्बाही ॥ धू०
लोलुपता काय निद्रेंतें जिणावें । भोजन करावें परमित ॥ १ ॥ एकांतीं लोकांतीं स्त्रियां
वचन । प्राण गेल्या जाण बोलों नये ॥ २ ॥ संभ सज्जनाचा उचार नामाचा । घो
कीर्तनाचा अहर्निशी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसा साधनीं जो राहे । तोचि ज्ञान लाहे सु
कृपा ॥ ४ ॥

॥ २८४८ ॥ अंतरीची ज्योती प्रकाशली हीरी । मुळीची जे होती आच्छादि
॥ धू० ॥ तेथींचा आनंद ब्रह्मांडीं न माये । उपमेशीं काये देऊं सुखा ॥ १ ॥ भावा
माथिलें निर्गुण संचलें । तें हें उभें केलें विदेवरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आढां ब्रह्मांड पंढरी
प्रेमाची जे थोरी सांठवण ॥ ३ ॥

॥ २८४९ ॥ कासया गा मज घातलें संसारीं । चित्त पायांवरी नाही तुझ्या ॥ धू०
कासया गा मज घातलें या जन्मा । नाही तुझा प्रेमा नित्य नवा ॥ १ ॥ नामाविण माझ
वाचा असंगळ । ऐसा कां चांडाळ निर्मियेलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझी जळो जळो काय
विहला सखया वांचूनियां ॥ ३ ॥

॥ २८५० ॥ प्रारब्धेचि जोडे धन । प्रारब्धेचि वाढे मान ॥ धू० ॥ सोस करि
वांथां । भज मना पंढरिराया ॥ १ ॥ प्रारब्धेचि होय सुख । प्रारब्धेचि पावें दुःख ॥ २
प्रारब्धेचि भरे पोट । तुका करीना बोभाट ॥ ३ ॥

॥ २८५१ ॥ हीन माझी खाती । वरी स्तुति केली संती ॥ धू० ॥ अंगीं वसूं पाहे म
माझे हरावया सर्व ॥ १ ॥ मी एक जाणता । ऐसें वाटतसे चित्ता ॥ २ ॥ राख रा
मेलीं वांथां । तुका ह्मणे पंढरिराया ॥ ३ ॥

॥ २८५२ ॥ तपाचे सायास । न लगे घेणें वनवास ॥ धू० ॥ ऐसें कळलें आ

एक । जालों नामाचे धारक ॥ १ ॥ जाळीं महाकर्में । दावीं निजसुख धर्में ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे येणें । कळिकाळ तें ठेंगणें ॥ ३ ॥

॥ २८५३ ॥ माता कापी गळा । तेथें कोण राखी बाळा ॥ धू० ॥ हे कां नेणों
नारायणा । मज चाळवितां हीना ॥ १ ॥ नागवी धांवणें । तेथें साह्य व्हावें कोणे ॥ २ ॥
राजा सर्व हरी । तेथें बुजा कोण वारी ॥ ३ ॥ तुझ्या केल्याविण । नव्हे स्थिर वर
जन ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे हरी । सूत्र तुझां हातीं दौरी ॥ ५ ॥

॥ २८५४ ॥ गाऊं नेणें परि मी काहीं गाईन । शरण जाईन पांडुरंगा ॥ धू० ॥ अह्मां
डनायक मी त्याचा अंकित । काय थमदूत करिती काळ ॥ १ ॥ वेड्या उवाच्या नात्रे
तारिली गणिका । अजामेळासारखा पापरासी ॥ २ ॥ चरणींच्या राजे आहिल्या
तारिली । रूपवंत केली कुबजा जेणें ॥ ३ ॥ पृथिवी तारिली पाताळासी जातां । तुका
ह्मणे आतां आह्मी किती ॥ ४ ॥

॥ २८५५ ॥ गाजराची पुंगी । तैसे नवे जाले जोगी ॥ धू० ॥ काय करोगि पठन ।
केली अहंता जतन ॥ १ ॥ अल्प असे ज्ञान । अंभीं दाढा अभिमान ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
लेड । त्याचें हाणोनि फोडा तोंड ॥ ३ ॥

॥ २८५६ ॥ परदृष्य परनाही । अभिलाषुनि नाक धरी ॥ धू० ॥ जळो तयाचा आचार ।
व्यर्थ भार वाहे खर ॥ १ ॥ सोंबळ्याची स्फीती । क्रोधें विटाळला चिती ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे सोंग । दावीं बाहेरील रंग ॥ ३ ॥

॥ २८५७ ॥ टिका टोपी उंच दावी । जर्गी मी एक सोसावी ॥ धू० ॥ अवघा दरपंग
सारा । पोटीं विषयांचा थारा ॥ १ ॥ मुद्रा लावितां कोरोनी । मान व्हावयासी जर्गी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे ऐसे किती । नरका गेले पुढे जाती ॥ ३ ॥

॥ २८५८ ॥ ऐसे संत जाले कळीं । तोंडीं तमाखुची नळी ॥ धू० ॥ स्वानसंभ्या
बुडविली । पुढें भांग वोंडवली ॥ १ ॥ भांगभुर्का हें साधन । पची पडे नव्यपान ॥ २ ॥
तुका ह्मणे अवघें सोंग । तेथें कैचा पांडुरंग ॥ ३ ॥

॥ २८५९ ॥ जातीचीं शिंदळी । तिला कोण वंशावळी ॥ धू० ॥ आपघर ना बापघर ।
चिती मनीं व्यभिचार ॥ १ ॥ सेजे असोनियां धणी । परस्पर मना आर्णा ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे असल जाती । जातीसाठीं खाती माती ॥ ३ ॥

॥ २८६० ॥ अंधळ्याची काठी । हिरोनियां कडा लोटी ॥ धू० ॥ हे कां देखण्यां
उचित । लाभ किंवा काहीं हित ॥ १ ॥ साकर ह्मणोनि माती । चाळवूनि दावी हातीं
॥ २ ॥ तुका ह्मणे वाटे । देवा पसरावे सराटे ॥ २ ॥

॥ २८६१ ॥ प्रीतिचिया बोला नाही पसपाड । भलतसें गोड करुनी वेई ॥ धू० ॥
तैसें विहलराया तुज मज आहे । आवडीनें गाये नाम तुझे ॥ १ ॥ वेडे वांकडे बाळकाचे
बोल । करिती नवल मायबाप ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुज जेवो माझी रवा । श्रीचींच्या
सख्या जिवलग ॥ ३ ॥

॥ २८६२ ॥ माझे मज कळीं येती अवशुण । काय करूं नव आचार ॥ धू० ॥

भातां आड उभा राहे नारायणा । दर्यासिंधुपणा साच करी ॥ १ ॥ वाचा वदे परि करणें कठीण । इंद्रिया आधीन जालों देवा ॥ २ ॥ तुका ह्याने तुझा जैसा तैसा दास । न धरें उदास मायबापा ॥ ३ ॥

॥ २८६३ ॥ वर्षावी ते थोरी एका विहलाची । कीर्ति मानवाची सांगों नथे ॥ धृ० ॥ उडंडचि जाले जन्मोनियां मेले । होऊनियां गेले राव रंक ॥ १ ॥ त्यांचें नाम कोणी नेथे चराचरीं । साही वेद चारी वर्णताती ॥ २ ॥ अक्षय अडळ चळेना ढळेना । तथा नारायणा ध्यात जावें ॥ ३ ॥ तुका ह्याने तुझी विहल चिर्ती ध्यातां । जन्ममरण व्यथा दूर होती ॥ ४ ॥

॥ २८६४ ॥ नको देऊं देवा पोटी हें संतान । मायाजाळें जाण नाठवसी ॥ धृ० ॥ नको देऊं देवा द्रव्य आणि भाग्य । तो एक उद्वेग होय जीवा ॥ २ ॥ तुका ह्याने करीं फकिराचे परी । रात्रदिवस हरि येइल घरा ॥ ३ ॥

॥ २८६५ ॥ जोडोनियां धन उत्तम वेव्हारें । उदास विचारें वेच करी ॥ धृ० ॥ उत्तमचि गति तो एक पावेल । उत्तम भोगील जीव खाणी ॥ १ ॥ परउपकारी नेणें परनिहा । परस्त्रिया सदा बहिणी माया ॥ २ ॥ भूतदया गाईपशूचें पालन । तान्हेल्या जीवन वनामाजी ॥ ३ ॥ शांतिरूपें नव्हे कोणाचा वाईट । वाढवी महस्व वडिलांचें ॥ ४ ॥ तुका ह्याने हेंचि आश्रमाचें फळ । परमपद बळ वैराग्याचें ॥ ५ ॥

॥ २८६६ ॥ हरि ह्याणतां गति पातकें नासती । कळिकाळ कांपती हरि ह्याणतां ॥ धृ० ॥ हरि ह्याणतां सुक्कि हरि ह्याणतां सुक्ती । चुके यातायाती हरि ह्याणतां ॥ १ ॥ तपें अनुष्ठानें न लगती साधनें । तुटती बंधनें हरि ह्याणतां ॥ २ ॥ तुका ह्याने भावें जपा हरिचें नाम । मग काळयम शरण तुझा ॥ ३ ॥

॥ २८६७ ॥ नथे वांटूं मन । कांहीं न देखावें भिन्न ॥ धृ० ॥ पाय विठोबाचे चिर्ती । असों थावे दिवसराती ॥ १ ॥ नथे काकुळती । कोणा यावें हरिभक्ती ॥ २ ॥ तुका ह्याने साई । करील कृपेची विठाई ॥ ३ ॥

॥ २८६८ ॥ सकळ देवाचें देवत । उभें असे रंगा आंत ॥ धृ० ॥ रंग तुटा माझे बाप । शुद्ध भाव खरें माप ॥ १ ॥ रंग लुटिला बहुती । शुक्र नारदादि संती ॥ २ ॥ तुका लुटितां हे रंग । साह्य जाला पांडुरंग ॥ ३ ॥

॥ २८६९ ॥ उशीर कां केला । कृपाकुवा जी विहला ॥ धृ० ॥ मज दिलें कोणा हांतीं । काय मानिली निश्चिती ॥ १ ॥ कोठवरी धरूं धीर । आतां मन करूं स्थिर ॥ २ ॥ तुका ह्याने जीव । ऐसी भाकितसे कीव ॥ ३ ॥

॥ २८७० ॥ तुका वेडा अविचार । करी बडबड फार ॥ धृ० ॥ नित्य वाचे हाचि उड्ड । रामकृष्ण हरि गोविंद ॥ १ ॥ धरी पांडुरंगी भाव । आणिक नेणें दुजा देव ॥ २ ॥ गुरुज्ञान सर्वां ठायीं । दुजे न विचारी कांहीं ॥ ३ ॥ बोल नाईके कोणाचे । कथे नागाबाचि नाचे ॥ ४ ॥ संगउपचारें कांटाळे । सुखें भलते ठायीं लोळे ॥ ५ ॥ कांहीं उपदे-

शिले नेणें । वाचे विहल विहल ह्यणे ॥ ६ ॥ केला बहुती फजित । तरी हेंचि करी नित्य ॥ ७ ॥ अहो पंडितजन । तुका टाकावा थुंकोन ॥ ८ ॥

॥ २८७१ ॥ आली सिंहस्थपर्वणी । न्हाळ्या भटा जाली धणी ॥ धृ० ॥ अंतरी पापाच्या कोडी । वरिवरि बोडी डोई दाडी ॥ १ ॥ बोडिलें तें निघालें । काय पालटले सांग बहिलें ॥ २ ॥ पाप गेल्याची काय खुण । नाही पालटले अवगुण ॥ ३ ॥ भक्तिभावेविण । तुका ह्यणे अवघा सीण ॥ ४ ॥

॥ २८७२ ॥ तुज घालोनियां पूजितों संपुष्टी । परि तुझ्या पोटी चवदा भुवनें ॥ धृ० ॥ तुज नाचऊनि दाखवूं कौतुका । परि रूपरेखा नाही तुज ॥ १ ॥ तुजलार्गी आह्मी गात असों गीत । परि तूं आतित शब्दाहुनी ॥ २ ॥ तुजलार्गी आह्मी घातियेल्या माळा । परि तूं वेगळा कर्तृत्वासी ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे आतां होऊनि परमित । माझे काहीं हित विचारवें ॥ ४ ॥

॥ २८७३ ॥ पापाची मी राक्षी । सेवाचोर पायांपार्शी ॥ धृ० ॥ करा वंड नारायणा । माझ्या मनाची खंडणा ॥ १ ॥ जना हार्ती सेवा । घेतों लंडपणें देवा ॥ २ ॥ तुझा ना संसार । तुका दोर्हीकडे चोर ॥ ३ ॥

॥ २८७४ ॥ तुडीवरी तुडी । चाले मोकळी गुजरी ॥ धृ० ॥ ध्यान लागो ऐसें हरी । तुझे चरणीं तैशापरी ॥ १ ॥ आवंतण्याची आस । जैसी लागे दुर्वळास ॥ २ ॥ लोभ्या कळांतराची आस । बोटे मोजी दिवस मास ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे पंढरिनाथा । मजला आणिक नको व्यथा ॥ ४ ॥

॥ २८७५ ॥ लागोनियां पायां विनवितों तुझाला । करे टाळी बोला मुखें नाम ॥ धृ० ॥ विहल विहल ह्यणा वेळोवेळां । हा सुखसोहळा स्वर्गां नाही ॥ १ ॥ कृष्ण विष्णु हरि गोविंद गोपाळ । मार्ग हा प्रांजळ वैकुंडीचा ॥ २ ॥ सकळासी येथें आहे अधिकार । कलियुर्गी उद्धार हरिनामें ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे नामापार्शी चारी मुक्ती । ऐसें बहुमंथी बोलियेलें ॥ ४ ॥

॥ २८७६ ॥ लटिकें हासें लटिकें रडें । लटिकें उडें लटिक्यापें ॥ धृ० ॥ लटिकें माझे लटिकें तुझे । लटिकें ओझे लटिक्याचें ॥ १ ॥ लटिकें गाथें लटिकें ध्यायें । लटिकें जायें लटिक्यापें ॥ २ ॥ लटिका भोगी लटिका त्यागी । लटिका जोगी जग माया ॥ ३ ॥ लटिका तुका लटिक्या भावें । लटिकें बोले लटिक्यासवें ॥ ४ ॥

॥ २८७७ ॥ जालों ह्यणती त्याचें मज वाटे आश्चर्ये । एका नव्हे धीर वचन माझे ॥ धृ० ॥ शिजलिया अन्ना ग्वाही सांत हात । जिन्हेसी चाखत नकळें कैसें ॥ १ ॥ तापलिया तेली बावन चंदन । बुंद एक क्षण शीतळ करी ॥ २ ॥ पारखी तो जाणे अंतरीचा भेद । मूढजना छंद लावण्याचा ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे कसीं निवडे आपण । शुद्ध मंढहीन जैसें तैसें ॥ ४ ॥

॥ २८७८ ॥ हेचि थोर भक्ति आवडती देवा । संकल्पावी माया संसाराची ॥ धृ० ॥ ठविलें अनंतें तैसेचि राहावें । चिर्ती असों द्यावें समाधान ॥ १ ॥ वाहिल्या उद्रेग सुखचि

केवळ । भोगणें तें फळ संचिताचें ॥ २ ॥ ह्मणे तुका घालूं तयावरी भार । वाहूं हा संसार देवा पायीं ॥ ३ ॥

॥ २८७९ ॥ जन्मा घेणें घडे पातकाचे मुळे । संचिताचें फळ आपुलिया ॥ १ ॥ मग वांयांविण दुःख वाहों नये । रुसोनियां काय देवावरी ॥ १ ॥ ठाडकाचि आहे संसार दुःखाचा । चिर्ती सीण याचा वाहों नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाम त्याचें आटवावें । तेंपें विसरावें जन्मदुःख ॥ ३ ॥

॥ २८८० ॥ आतां माझे नका वाणु गुण दोष । करितो उपदेश याचा कांहीं ॥ १ ॥ मानहंभासाठीं छळीतसें कोणा । आपण या चरणां विठोबाची ॥ १ ॥ तुका ह्मणे हें तों ठावें पांडुरंगा । काय कळे जगा अंतरीचें ॥ २ ॥

॥ २८८१ ॥ काय माझे नेती वाईट ह्मणोन । करूं समाधान कशासाठीं ॥ १ ॥ काय मज लोक नेती परलोका । जातां कोणा एका निवारेले ॥ १ ॥ न ह्मणे कोणासी उत्तम वाईट । सुखें माझी कुट खावो मागे ॥ २ ॥ सर्व माझा भार असे पांडुरंगा । काय माझे जगासवें काज ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझे सर्वही साधन । नामसंकीर्त्तन विठोबाचें ॥ ४ ॥

स्वामींचें चिंचवडास गमन.

॥ २८८२ ॥ वांजां गाईं दुभती । देवा ऐसी तुझी ख्याती ॥ १ ॥ ऐसें मागत नाहीं तुज । चरण दाखवावे मज ॥ १ ॥ चातक पाखरूं । त्यासी वर्षें मेघधारू ॥ २ ॥ पक्षी राजहंस । अमोलिक मोर्ती त्यास ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देवा । कां ग राखोचलासी जीवा ॥ ४ ॥

॥ २८८३ ॥ परतें मी आहे सहजचि दुरी । वेगळें भिकारी नामरूपा ॥ १ ॥ न लगे रुसावें धरावा संकोच । सहज ते नीच आले भागा ॥ १ ॥ पडिलिये ठार्थी उच्छिष्ट सेवावें । आर्त तेंचि देवें केलें ऐसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझी आह्मां जी वेगळे । केलेली निराळे द्विज देवें ॥ ३ ॥

॥ २८८४ ॥ चिंतामणिदेवा गणपतीसी आणा । करवावें भोजना तुजे पात्री ॥ १ ॥ देव ह्मणती तुक्या एवढी कैची थोरी । अभिमानाभीतरी नागवली ॥ १ ॥ वाडवेळ जाला सिलें जालें अन्न । तदस्थ ब्राह्मण बैसलेली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा तुमच्या सुकृतें । आणीन त्वरित मोरयासी ॥ ३ ॥

॥ २८८५ ॥ भोक्ता नारायण लक्षुमीचा पती । ह्मणोनि प्राणाहुती घेतलिया ॥ १ ॥ अर्वा आणि भोक्ता कर्त्ता आणि करविता । आपण सहजता पूर्णकाम ॥ १ ॥ विश्वंभर कृपावृष्टी सांभाळीत । प्रार्थना करीत ब्राह्मणांची ॥ २ ॥ कवळीकवळी नाम व्हावें गोविंदाचें । भोजन भक्तांचें तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ २८८६ ॥ माझा स्वामी तुझी वागवितो लात । तेंथें मी पतित काय आलों ॥ १ ॥ तीर्थें तुमच्या चरणां जाहालीं निर्मळं । तेंथें मी दुर्बळ काय वाणूं ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तुझी देवा द्विजवंद्य । मी तों काय निघ हीन याती ॥ २ ॥

॥ २८८० ॥ वंदिलें वंदावें जीवाचिये साठी । किवा बरी तुदी आरंभीच ॥ धृ० ॥
स्वहिताची चाड ते एका हे बोल । अवघेंचि मोल धीरा अंगी ॥ १ ॥ सिपिलें तें रोपें
वरीवरी बरें । वाळलिया वरी कोभ नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे टाकी घायें देवपण । फुटलिया
जन कुला पुसी ॥ ३ ॥

॥ २८८८ ॥ आह्मां विष्णुदासां हेंचि भांडवल । अवघां विहल धन वित्त ॥ धृ० ॥
वाणी नाही ध्यावें आपुलिया हांतें । करोनियां चित्तें समाधान ॥ १ ॥ तुका ह्मणे द्रव्य
मेळविलें मागें । हें तों कोणासगें आलें नाही ॥ २ ॥

॥ २८८९ ॥ सुखाचे व्यवहारी सुखलाभ जाला । आनंदें कोदला मागें पुढें ॥ धृ० ॥
संगती पंगती देवासवें घडे । नित्यानित्य पडे तेंचि सांचा ॥ १ ॥ समर्थांचे घरीं सकळ
संपत्ता । नाही तुदी कदा कासयाची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें लाभाचिया कोटी । बहु
वाव पोटीं समर्थांचे ॥ ३ ॥

॥ २८९० ॥ काय देवें खातां घेतलें हातींचें । आलें हें तयाचें थोर भय ॥ धृ० ॥
ह्मणतां गजरें राम एकसरें । जळती पापें थोरें भयधाकें ॥ १ ॥ काय खोळंबले हांत
पाय अंग । नाशिलें हें सांग रूप काय ॥ २ ॥ कोण लोकीं सांगा घातला बाहेरी । ह्मणतां
हरि हरि तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ २८९१ ॥ उत्तम ध्या याती । देवा शरण अनन्यगती ॥ धृ० ॥ नाही तुजा टाव ।
काहीं उत्तम मध्यम भाव ॥ १ ॥ उमटती ठसे । ब्रह्मप्राप्ति अंगीं दिसे ॥ २ ॥ भाविक
विश्वासी । तुका ह्मणे नमन त्यांसी ॥ ३ ॥

॥ २८९२ ॥ ज्यासी नावडे एकादशी । तो जिताचि नरकवासी ॥ धृ० ॥ ज्यासी
नावडे हें व्रत । त्यासी नरक तोही भीत ॥ १ ॥ ज्यास मान्य एकादशी । तो जिताचि
मुक्तवासी ॥ २ ॥ ज्याशी घडे एकादशी । जाणें लागे विष्णुपाशी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे
पुण्यराशी ॥ तोचि करी एकादशी ॥ ४ ॥

॥ २८९३ ॥ मुंगी होउनि साकर खावी । निजवस्तूची भेटी ध्यावी ॥ धृ० ॥ वाळ-
वंटी साकर पडे । गज येउनि काय रडे ॥ १ ॥ जालां हरिदास गोसावी । अवघी भायिक
क्रिया हावी ॥ २ ॥ पाठ पाठांतरिक विद्या । जनरंजवणी संध्या ॥ ३ ॥ प्रेम नसतां अंगां
आणी । वृढभाव नाही मनीं ॥ ४ ॥ ब्रह्मज्ञान वाचे बोलें । करणी पाहातां न निवृत्ती
डोळें ॥ ५ ॥ मिथ्या भगल वाढवित्ती । आपुली आपण पूजा घेती ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे
धाकुडें व्हावें । निजवस्तूसी मागूनि ध्यावें ॥ ७ ॥

॥ २८९४ ॥ भय हरिजनी । काहीं न घरावें मनीं ॥ धृ० ॥ नारायण ऐसां सखा ।
काय जगाचा हा लेखा ॥ १ ॥ चित्त वित्त हेवा । समर्थून राहा देवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
मन । असों घावें समाधान ॥ ३ ॥

॥ २८९५ ॥ आद्युष्यं भोजावया बैसला मापारी । तूं कारे वेव्हारी संसाराचा
॥ धृ० ॥ नेईल ओढोनि ठाडकें नसतां । न राहे बुध्दिता हरिविण ॥ १ ॥ कठिण हें दुःख
यम जाचतील । कोण सोडवील तया ठायीं ॥ २ ॥ राहतील बुरी सज्जन सोयरी ।

भाठवीं श्रीहरि लवलाहीं ॥ ३ ॥ तुका द्वणे किती करिसी लंडायी । होईल भंडाई पुढें
योर ॥ ४ ॥

॥ २८९६ ॥ होऊं नको कांहीं या मना आधीन । नाइकें वचन याचें कांहीं ॥ धृ० ॥
हृदियाची गोष्टी मोडून दाकावी । सोई ही धरावी विठोबाची ॥ १ ॥ आपुले आधीन
करूनियां ठेवा । नाहीं तरि जीवा घातक हें ॥ २ ॥ तुका द्वणे जाले जे मना आधीन ।
तयांसी बंधन यम करी ॥ ३ ॥

॥ २८९७ ॥ नामाविण काय वाउगी चावट । वांयां वटवट हरीविण ॥ धृ० ॥ फुक-
टचि सांगे लोकांचिया गोष्टी । राम जगजेठी वाचे नये ॥ १ ॥ मेळवूनि चाट करी सुरा-
पान । विषयांच्या गुणें माततसे ॥ २ ॥ बैसोनि टवाळी करी दुजयाची । नाहीं गोविं-
दाची आठवण ॥ ३ ॥ बळें यम हांत खाय तयावरी । जंव भरे हारी आयुष्याची ॥ ४ ॥
तुका द्वणे तुला सोडवील कोण । नाहीं नारायण आठविला ॥ ५ ॥

॥ २८९८ ॥ संत गाती हरिकीर्तनीं । त्यांचे घेईन पायवणी ॥ धृ० ॥ हेंचि तप तीर्थ
माझे । आणीक मी नेणें दुजें ॥ १ ॥ काया कुरवंडी करीन । संत महंत ओवाळीन ॥ २ ॥
संत महंत माझी पूजा । अनुभाव नाही दुजा ॥ ३ ॥ तुका द्वणे नेणें कांहीं । अवघें आहे
संतांपार्यां ॥ ४ ॥

॥ २८९९ ॥ जालें भांडवल । अवघा पिकला विडल ॥ धृ० ॥ आतां वाणी काशा-
साठी । धीर धरावाच पोटी ॥ १ ॥ आपुल्या संकोचें । द्वणऊनि तेंथें टांचे ॥ २ ॥
घेतों खऱ्या मापें । तुका देखोनियां सोपें ॥ ३ ॥

॥ २९०० ॥ शुद्ध ऐसें ब्रह्मज्ञान । करा मन सावर ॥ धृ० ॥ रवि रसां सकळां शोषी ।
गुणशोषी न लिपे ॥ १ ॥ कोणासवें नाही चोरी । सकळांवरी समत्व ॥ २ ॥ सत्य तरी
ऐसें आहे । तुका पाहे उपदेशीं ॥ ३ ॥

॥ २९०१ ॥ अग्नि हा पाचारी कोणासी साक्षेपें । हिंवे तोचि तापे जाऊनियां ॥ धृ० ॥
उदक द्वणे काय या हो मज प्यावें । तृषित तो धांवें सेवावया ॥ १ ॥ काय वस्त्र द्वणे
खावो मज नेसा । आपुले स्वइच्छा जग वोढी ॥ २ ॥ तुक्यास्वामी द्वणे काय मज स्मरा ।
आपुल्या उद्दारा लागूनियां ॥ ३ ॥

॥ २९०२ ॥ भक्त देवाघरचा सुना । देव भक्ताचा पोसणा ॥ धृ० ॥ येर येरां जडलें
कैसें । जीवा अंग जैसें तैसें ॥ १ ॥ देव भक्ताची कृपाळु माता । भक्त देवाचा जनिता
॥ २ ॥ तुका द्वणे अंगें । एक एकाचिया संगें ॥ ३ ॥

॥ २९०३ ॥ बरवयां बरवट । विटे चरण सम नीट ॥ धृ० ॥ ते म्या हृदयीं धरिले ।
तापघमन पाडलें ॥ १ ॥ सकळां तीर्थी अधिष्ठान । करी लक्ष्मी संवाहन ॥ २ ॥ तुका
द्वणे अंती । ठाव मागितला संती ॥ ३ ॥

॥ २९०४ ॥ मांस चर्म हाडें । देवा अवघींच गोडें ॥ धृ० ॥ जे जे हरिरंगी रंगले ।
कांहीं न वचे वांयां गेले ॥ १ ॥ वेद खाय शंखासुर । त्याचें वागवी कलिवर ॥ २ ॥ तुका
द्वणे ऐसा । बराडी हा भक्तिरसा ॥ ३ ॥

॥ २९०५ ॥ कोणा चिंता आड । कोणा लोकलाज नाड ॥ धू० ॥ कैचा राम अभा-
गिया । करी कटकट बांया ॥ १ ॥ स्मरणाचा राग । क्रोधें विटाळलें अंग ॥ २ ॥ तुका
द्वणे जडा । काय चाले या दगडा ॥ ३ ॥

॥ २९०६ ॥ आपुलिया काजा । आर्ह्या सांडियेली लाजा ॥ धू० ॥ तुझां असों
जागवीत । आपुलिया हातीं हित ॥ १ ॥ तुझी देहशून्य । आर्ह्यां कळे पाप पुण्य ॥ २ ॥
सांगायासी लोकां । उरउरीत उरला तुका ॥ ३ ॥

॥ २९०७ ॥ मायबापें केवळ काशी । तेंणें न वजावें तीर्यासी ॥ धू० ॥ पुंडलीकें
काय केलें । परब्रह्म उभें उलें ॥ १ ॥ तैसा होई सावधान । हृदयीं धरीं नारायण ॥ २ ॥
तुका द्वणे मायबापें । अवधी देवार्ची स्वरूपें ॥ ३ ॥

॥ २९०८ ॥ सत्य आर्ह्यां मनीं । नव्हों गाबाळाचे धनी ॥ धू० ॥ ऐसें जाणा रे
सकळ । भरा शुद्ध टांका मळ ॥ १ ॥ देतों तीक्ष्ण उत्तरे । पुढें व्हावयासी बरे ॥ २ ॥
तुका द्वणे बरें घडे । देशोदेशीं चाले कोडे ॥ ३ ॥

॥ २९०९ ॥ शिकवूनि हित । सोयी लावावे हे नीत ॥ धू० ॥ त्याग करूं नये खरें ।
ऐसें विचारावें बरें ॥ १ ॥ तुमचिया तोंडें । धर्माधर्मचि खंडें ॥ २ ॥ मजसाठी देवा । कां
हो लपविला हेवा ॥ ३ ॥ जाला सावधान । त्यासी घालावें भोजन ॥ ४ ॥ तुका द्वणे
पिता । वरी बाळाच्या तो हिता ॥ ५ ॥

॥ २९१० ॥ सुख सुखा भेटे । मग तोडिल्या न तुटे ॥ धू० ॥ रविरदिमकळा । नये
घालितां पै डोळां ॥ १ ॥ वुरि तें जवळी । स्नेहें आकाशा कवळी ॥ २ ॥ तुका द्वणे
चिन्त । माझे पार्थी अखंडित ॥ ३ ॥

॥ २९११ ॥ तुझां न पडे वेच । माझा सरल संकोच ॥ धू० ॥ फुकासाठी जोडे
यश । येयें कां करा आळस ॥ १ ॥ कृपेचें भुकेलें । होय जीवदान केलें ॥ २ ॥ तुका
द्वणे शिकविलें । माझें ऐकावें विवले ॥ ३ ॥

॥ २९१२ ॥ लोक द्वणती मज देव । हा तों अधर्म उपाव ॥ धू० ॥ आतां कळेल तें
करीं । सीस तुझे हातीं सुरी ॥ १ ॥ अधिकार नाही । पूजा करिती तैसा कांहीं ॥ २ ॥ मन
जाणे पापा । तुका द्वणे मायबापा ॥ ३ ॥

॥ २९१३ ॥ एका द्वणे भलें । आणिका सहजचि निंदिलें ॥ धू० ॥ कांहीं न
करितां आयास । सहज घडले ते शेष ॥ १ ॥ बरें वाइटाचें । नाही मज कांहीं साचें
॥ २ ॥ तुका द्वणे वाणी । खंडोनि राहावें चिंतनीं ॥ ३ ॥

॥ २९१४ ॥ आणिलें सेवटा । आतां कामा नये फांटा ॥ धू० ॥ मज आपुलेंसें द्वणा
उपरि या नारायणा ॥ १ ॥ वेचियेली वाणी । युक्ति अवधी चरणीं ॥ २ ॥ तुका धरी
पाय । क्षमा करवूनि अन्याय ॥ ३ ॥

॥ २९१५ ॥ न करा टांचणी । येयें कांहीं आडचणी ॥ धू० ॥ जिह्वा अनुप करी माप ।
विवल पिकला माझा बाप ॥ १ ॥ तुका द्वणे सर्वकाळ । अवघा गोविंद गोपाळ ॥ २ ॥

॥ २९१६ ॥ तुझ्या नामाची आवडी । आर्ह्या विठो तुझी वेडी ॥ धू० ॥ आतां न

बजों आणिकां अर्थां । गाऊं गीत लागों पायां ॥ १ ॥ काय वैकुंठ वांपुडें । तुझ्या प्रेम-
सुखापुडें ॥ २ ॥ संतसमागममेळ । प्रेमसुखाचा सुकाळ ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुझ्या पार्थी ।
जन्ममरणा ठाव नाही ॥ ४ ॥

॥ २९१७ ॥ साकरेच्या योगें वर्ख । राजा कागदातें देखे ॥ धू० ॥ तैसें आह्मां
मनुष्यपण । रामनाम केल्यामुणें ॥ १ ॥ फिरंगीच्या योगें करी । राजा काष्ठ हाता
धरी ॥ २ ॥ रत्नकनका योगें लाख । कंठी धरिती श्रीमंत लोक ॥ ३ ॥ देवा देवपाद ।
देव्हान्यावरी बैसे स्पष्ट ॥ ४ ॥ ब्रह्मानंदयोगें तुका । पढींयंता सज्जनलोकां ॥ ५ ॥

॥ २९१८ ॥ धनवंतालागीं । सर्वमान्यता आहे जर्गी ॥ धू० ॥ माता पिता बंधु जन ।
सर्व मानिती वचन ॥ १ ॥ जंव मोठा चलि धंसा । तंव बहिण ह्मणे दारा ॥ २ ॥ सहा
सुंगारभूषणें । कांता लवे बहुमानें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे धन । भाग्य असाश्वत जाण ॥ ४ ॥

॥ २९१९ ॥ न विचारितां टायाटाव । काय मुंके तो गाढव ॥ धू० ॥ केला तैसां
लाहे वंड । खळ अविचारी लंड ॥ १ ॥ करावें लाताळें । ऐसें नेणे कोण्या काळें ॥ २ ॥
न कळे उचित । तुका ह्मणे नीत हित ॥ ३ ॥

॥ २९२० ॥ कंठी नामसिका । आतां कळिकाळासी धका ॥ धू० ॥ रोखा माना कीं
सिका माना । रोखा सिका तत्समाना ॥ १ ॥ रोखा न मना सिका न मना । जतन करा
नाककाना ॥ २ ॥ सिका न मनी रावण । त्याचें केलें निसंतान ॥ ३ ॥ सिका मानी हळा-
हळ । जालें सर्वांगी शीतळ ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे नाम सिका । पढीं बसलीं निजसुखा ॥ ५ ॥

॥ २९२१ ॥ भूर्ती देव ह्मणोनि भेटतो या जना । नाही हे भावना नरनारी ॥ धू० ॥
जाणे भाव पांडुरंगा अंतरीचा । नलगे द्यावा साचा परिहार ॥ १ ॥ द्येसाठी केला उपा-
धिपसारा । जड जीवा तारा नाव कथा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाही पडत उपवास । फिर-
तसे आस धरोनियां ॥ ३ ॥

॥ २९२२ ॥ हारपल्याची नका चिर्ती । धरूं खंती बायांच ॥ धू० ॥ पावलें तें
ह्मणा देवा । सहज सेवा या नावें ॥ १ ॥ हौणार तें तें भोगें घडे । लाभ जोडे संकल्पें
॥ २ ॥ तुका ह्मणे मोकळें मन । अवघें पुण्य या नावें ॥ ३ ॥

॥ २९२३ ॥ निसणें आलें होतें गळ्या । लोक रळ्या करिती ॥ धू० ॥ आपणियां
सावरिलें । जग भलें आपणें ॥ १ ॥ संबंध तो तुटला येणें । जाणेंपणें चेष्टांचा ॥ २ ॥
भलती सेवा होती अनें । बास वेगें पडिलें ॥ ३ ॥ सावरिलें नीट वोजा । दृष्टिलाजा
पुढिलांच्या ॥ ४ ॥ बरे उघडिले डोळे । हळहळेपासूनी ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे विटंबना ।
नारायणा चुकली ॥ ६ ॥

॥ २९२४ ॥ जिह्वा जाणे फिके मधुर कीं क्षार । येर मास पर हाता न कळे ॥ धू० ॥
हेखावें नेत्रीं बोलावें मुखें । चित्ता सुखदुःखें कळों येती ॥ १ ॥ परिमळसी प्राण ऐकती
श्रवण । एकाचे कारण एका नव्हे ॥ २ ॥ एकदेहीं भिन्न ठेविथेल्या कळा । नाचवीं
मुतळा सूचधारी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणें ऐशी जयाची सत्ता । कांतया अनंता विसरलेती ॥ ४ ॥

॥ २९२५ ॥ न लगे द्यावा जीव सहजचि जाणार । आहे तो विचार जाणां कांहीं

मरण जो मागे गाढवाचा बाळ । बोलिजे चांडाळ शुद्ध त्यासी ॥ १ ॥ तुका
होईल स्वहित । निधान जो थीत एकू पाहे ॥ २ ॥

२६ ॥ मोल वेचूनियां धुंडिती सेवका । आढी तरी फुका मागों बळें ॥ धृ० ॥
वळी हित फार करूं । जीव भाव धरूं तुझ्या पायीं ॥ १ ॥ नेहूं भोव आढी
शरीरा । तुह्यांसी सतारा व्हावें झूण ॥ २ ॥ कीर्ति तुझी करूं आमुचे सायस ।
दास पांडुरंगा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुज काय मागों आढी । फुकाचा कां ना भी
ता ॥ ४ ॥

२७ ॥ काय लवणकणिकेविण । एके क्षीण सागर ॥ धृ० ॥ मां हे येवढी अड-
रायणी मजविण ॥ १ ॥ कुबेर अटाहासे जोडी । काय कवडी कारणें ॥ २ ॥
वे काचमणी । कोण गणी भंडारी ॥ ३ ॥

२८ ॥ तुज मज नाही भेद । केला सहज विनोद ॥ धृ० ॥ तूं माझा अकार ।
च निर्धार ॥ १ ॥ मी तुजमाजी देवा । घेसी माझ्या अंगें सेवा ॥ २ ॥ मी तुज-
चळ । मजमाजी तूं सबळ ॥ ३ ॥ तूं बोलसी माझ्या मुखें । मी तों तुजमाजी
१ ॥ तुका ह्मणे देवा । विपरीत ठार्या नांवा ॥ ५ ॥

२९ ॥ वैराग्याचें भाग्य । संतसंग हाचि लाग ॥ धृ० ॥ संतकृपेचे हे लीप ।
एका निष्पाप ॥ १ ॥ तोचि देवभक्त । भेदाभेद नाही ज्यांत ॥ २ ॥ तुका प्रेम
ये । गाणियांत विरोन जाये ॥ ३ ॥

३० ॥ जप तप ध्यान न लगे धारणा । विडलकीर्तनामाजी सर्व ॥ धृ० ॥ राहें
ना वृढ या वचनी । आणिक तें मनी न धरावें ॥ १ ॥ कीर्तनसमाधि साधन ते
हतील थारा धरोनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मुक्ति हरिदासांच्या घरी । बोळगती
ऋत्तिसिद्धी ॥ ३ ॥

३१ ॥ नाही तुज काहीं मागत संपत्ती । आठवण चिर्ची असों घावी ॥ धृ० ॥
भोग घेईन सेवटी । पात्रापें या भेटी अनुसंधाने ॥ १ ॥ आतां मजसाटीं याल
स । रोकडी हे आस नाही देवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मुखीं असो तुझे नाम । देईल
देवो काळ ॥ ३ ॥

३२ ॥ हितावरी यावें । कोणी बोलिलों या भावें ॥ धृ० ॥ नव्हे विनोदचर ।
वाया चार ॥ १ ॥ केली अटाअटी ॥ अक्षरांची देवासाटी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
। नकळ जागा येथें निजों ॥ ३ ॥

३३ ॥ संचित प्रारब्ध क्रियमाण । अवघा जाला नसयण ॥ धृ० ॥ नाही
मी संबंध । जरा मरण काहीं बाधू ॥ १ ॥ हेताहेतभावे । अवघें व्यापियेलें देवें
तुका ह्मणे हरी । आह्यांमाजी क्रीडा करी ॥ ३ ॥

३४ ॥ नेणें करूं सेवा । पांडुरंगा कृपाळुवा ॥ धृ० ॥ धावें बुडतो मी काहीं ।
गपुलिया ओढीं ॥ १ ॥ क्रियाकर्महीन । जालों इंद्रियां अधीन ॥ २ ॥ तुका
करी । वेळोवेळें पाय धरी ॥ ३ ॥

॥ २९३५ ॥ जयापासोनि सकळ । महीमंडळ जालें ॥ धू० ॥ तो एक पंढरीचा राणा । नये श्रुति अनुमाना ॥ १ ॥ विवादती जयासार्थी । जगजेदी तो विद्वल ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तो भकळ । आहे सकळ व्यापक ॥ ३ ॥

॥ २९३६ ॥ नाही रूप नाही नांव । नाही ठाव धराया ॥ धू० ॥ जेथें जावें तेथें आहे । विद्वल मायबहीण ॥ १ ॥ नाही आकार विकार । चराचर भरलेंसे ॥ २ ॥ नव्हे निर्गुण सगुण । जाणे कोण । तथासी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भावाविण । त्याचें मन बोळना ॥ ४ ॥

॥ २९३७ ॥ आहे सकळां वेगळा । खेळे कळा चोरोनी ॥ धू० ॥ खांबसूत्राचिये परी । देव दोंरी हालवितो ॥ १ ॥ आपण राहोनि निराफा । कैसी कळा नाचवी ॥ २ ॥ जेव्हां असुद्धितो दोंरी । भूमीवरी पडे तेव्हां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तो जाणावा । सखा करावा भापुला ॥ ४ ॥

॥ २९३८ ॥ आतां पुढें मना । चाली जाली नारायणा ॥ धू० ॥ येथें राहिलें राहिलें । कैसें गुंतोनि उगलें ॥ १ ॥ भोवतें भोवनी । आलियांची जाली धणी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे रंग रंगे । रंगलें पांडुरंगे ॥ ३ ॥

॥ २९३९ ॥ आळस पाडी विषयकार्मा । शक्ती देई तुझ्या नार्मी ॥ धू० ॥ हेचि विनवणी विनवणी । विनविली धरा मनी ॥ १ ॥ आणिक वचना मुकी वाणी । तुमच्या गर्जो द्यावी गुणी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पाय डोळ्यां । पाहें एरवी अंधळा ॥ ३ ॥

॥ २९४० ॥ कोण वेची वाणी । आतां शुद्धका कारणी ॥ धू० ॥ आतां हेचि काम करूं । विद्वल हृदयांत धरूं ॥ १ ॥ नेंदाविया वृत्ती । आतां उठोचि बहुती ॥ २ ॥ उपदेश लोकां । करुनी वेडा होतो तुका ॥ ३ ॥

॥ २९४१ ॥ मागणें तें एक तुज । देई विचारोनि मज ॥ धू० ॥ नको दुर्जनांचा संग । क्षणक्षणा चित्तभंग ॥ १ ॥ जन्म घेईन मी नाना । बहु सोसीन यातना ॥ २ ॥ रंक होईन दीनांचा । घायें देहपात साचा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे हेचि आतां । देई देई तूं सर्वया ॥ ४ ॥

॥ २९४२ ॥ जाणसी उचित । पांडुरंगा धर्मनीत ॥ धू० ॥ तरि म्यां बोलावें तें काई । सरे ऐसें तुझे पार्थी ॥ १ ॥ पालवती क्षणें । संचितप्रारब्धक्रियमाणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सत्ता । होसी सकळ करिता ॥ ३ ॥

॥ २९४३ ॥ तुझी कांटाळ्यां तरी । आह्यां न सोडणें हरी ॥ धू० ॥ जावें कवणिचा ठाया । सांगा विनवितो पायां ॥ १ ॥ केली जिवा साठी । आतां सुखें लागा पाठी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ठाव । न सोडणें हाचि भाव ॥ ३ ॥

॥ २९४४ ॥ घेउन संसारीं । मी तो एक जाणें हरी ॥ धू० ॥ नेणें आणिक कांहीं धंदा । नित्य ध्यातसें गोविंदा ॥ १ ॥ कामक्रोधलोभस्वार्थ ॥ अवधा माझा पंढरिनाथ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एक । धणी विद्वल मी सेवक ॥ ३ ॥

॥ २९४५ ॥ सर्वपक्षीं हरि साहे सखा जाला । ओल्या अंगणीच्या कल्पलता त्याला

॥ ४० ॥ सहजचाली चालतां पायवाटे । चिंतामणीसमान होती गोटे ॥ १ ॥ तुका तरी सहज बोले वाणी । त्याचे घरीं वेदांत वाहे पाणी ॥ २ ॥

॥ २९४६ ॥ काय पुण्य ऐसें आहे मजपाशी । तांतडी धांवसी पांडुरंगा ॥ ४० ॥ काय ऐसा भक्त वायां गेलों थोर । तूं मज समोर होसी वेगी ॥ १ ॥ काय कष्ट माझे देखिली चाकरी । तो तूं झडकरी पाचारिसी ॥ २ ॥ कोण मी नांवाचा थोर गेलों मोठा । अपराधी करंटा नारायणा ॥ ३ ॥ तुका झणे नाही ठाडके संचित । येणें जन्महित नाही केलें ॥ ४ ॥

॥ २९४७ ॥ आमुचिया भावें तुज देवपण । तें कां विसरोन राहिलासी ॥ ४० ॥ समर्थासी नाही उपकारस्मरण । दिल्या आठवण वांचोनियां ॥ १ ॥ चळण वळण सेवकाच्या बळें । निर्गुणाच्यामुळें सांभाळावें ॥ २ ॥ तुका झणे आतां आलों खंडावरी । प्रेम देउनि हरी बुझवावें ॥ ३ ॥

॥ २९४८ ॥ आद्वी मेलो तेव्हां देह दिला देवा । आतां करूं सेवा कोणाची मी ॥ ४० ॥ सूत्रधारी जैसा हालवितो कळा । तैसा तो पुतळा नाचे छंदें ॥ १ ॥ बोलतसें जैसें बोलवितो देव । मज हा संदेह कासयाचा ॥ २ ॥ पाप पुण्य ज्याचें तोचि जाणे कांहीं । संबध हा नाही आद्मांसवें ॥ ३ ॥ तुका झणे तुह्मी आइका हो मात । आद्वी या अतीत देहाहूनी ॥ ४ ॥

॥ २९४९ ॥ लागों नेही बोल पायां लुइया हरी । जीव जावो परि न करी आण ॥ ४० ॥ परनारी मज रखुमाईसमान । वमनाहूनि धन नीच मानी ॥ १ ॥ तुका झणे याची लाज असे कोणा । सहाकारी रीना ज्याची त्या ॥ २ ॥

॥ २९५० ॥ हेचि भेटी साच रूपाचा आठव । विसावला जीव आवडीपें ॥ ४० ॥ सुखाचें भातुकें करावें जतन । सेविल्या ताहान भूक जाय ॥ १ ॥ दुरील जवळी आपणचि होतें । कवळिलें चित्तें जिवापासीं ॥ २ ॥ तुका झणे नाम घेतों वेळोवेळां । होतील सकळा शीतळा नाडी ॥ ३ ॥

॥ २९५१ ॥ आपुलिया बळें नाही मी बोलत । सखा भगवंत वाचा त्याची ॥ ४० ॥ साळुंकी मंजळ बोलतसे वाणी । शिकविता धणी वेगळाची ॥ १ ॥ काय म्यां पामरें बोलावी उत्तरें । परि त्या विश्वभरें बोलविलें ॥ २ ॥ तुका झणे त्याची कोण जाणे कळा । चालवी पांगळा पायांविण ॥ ३ ॥

॥ २९५२ ॥ हित सांगे तेंपें दिलें जीवदान । घातकी तो जाण मनमार्गे ॥ ४० ॥ बळें हे वारवे अधर्म करितां । अंधळें चालतां भाडरानें ॥ १ ॥ द्रव्य देऊनियां धाडावें तीर्यासी । नेवावें चोरासी चंद्रबळ ॥ २ ॥ तुका झणे ऐसें आहे हें पुराणीं । नाही माझी वाणी पदरीची ॥ ३ ॥

॥ २९५३ ॥ ऐसा घेईकां रे संन्यास । करीं संकल्पाचा न्यास ॥ ४० ॥ मग तूं राहें भलते ठायीं । जनीं वनीं खाटे भोई ॥ १ ॥ तोडीं जाणिवेची कळा । होई वृत्तीसी वेगळा ॥ २ ॥ तुका झणे नभा । होई आमुचाही भागा ॥ ३ ॥

॥ २१५४ ॥ सोळा सहस्र होऊं येतें । भरलें रितें आझापें ॥ धृ० ॥ ऐसे तुझां ठाया-
ठाव । देव म्हणुं संपादे ॥ १ ॥ कैची चिरामध्ये चिरे । मना बरे आलें तें ॥ २ ॥ तुका
झणे पांडुरंगा । अंगलग्ना भिन्न परा ॥ ३ ॥

॥ २१५५ ॥ इहलोकीं आझां भूषण अवकळा । भोपळा वाकळा आणि भिक्षा ॥ धृ० ॥
निमोली संपदा भयविरहित । सर्वकाळ चित्त समाधान ॥ १ ॥ छिद्राचा आश्रम उंदीर
कुळवाडी । धन नाम जोडी देवाचें तें ॥ २ ॥ तुका झणे एक सेवर्षी राहणें । वर्तवों या
जना विरहित ॥ ३ ॥

॥ २१५६ ॥ आझी भाग्याचे भाग्याचे । आझां तांबे भोपळ्याचे ॥ धृ० ॥ लोकां घरीं
गाईं ह्येसी । आझां घरीं उंदिर घुसी ॥ १ ॥ लोकां घरीं हत्ती घोडे । आझां आपोडीचे
जोडे ॥ २ ॥ तुका झणे आझी सुडके । आझां देखींन काळ धाके ॥ ३ ॥

॥ २१५७ ॥ गाऊं नेणें कळा कुसरी । कान धरोनि झणे हरी ॥ धृ० ॥ माझ्या
बोबडिया बोला । चित्त द्यावें वा विवला ॥ १ ॥ मज हंसतील लोक । परि मी गाईंन
निःशंक ॥ २ ॥ तुझे नामी मी निर्लज्ज । काय जनासवें काज ॥ ३ ॥ तुका झण माझीं
विनंती । तुझी परिसा कमळापती ॥ ४ ॥

॥ २१५८ ॥ विष पोटी सर्पा । जन भीते तथा वर्षा ॥ धृ० ॥ पंच भूतें नाही भिन्न ।
गुण दुःख देती शीण ॥ १ ॥ चंदन प्रिय वासें । आवडे तें जाती ऐसें ॥ २ ॥ तुका झणे
झणा कुचर । मिळी नये अन्ना ॥ ३ ॥

॥ २१५९ ॥ देव अवघें प्रतिपासी । वंदी सकळां एका निंदी ॥ धृ० ॥ तेंधें अवघें
गेलें वायां । विष घास एके ठायां ॥ १ ॥ सर्वांग कुरवाळी । उपटी एक रोमावळी ॥ २ ॥
तुका झणे चित्त । नाही जयाचें अंकित ॥ ३ ॥

॥ २१६० ॥ मज माझा उपदेश । आणिकां नये याचा रीस ॥ धृ० ॥ तुझी अवघे
पांडुरंग । मीच तुष्ट सकळ चांग ॥ १ ॥ तुमचा मी शरणागत । कांहीं करा माझे हित
॥ २ ॥ तुका पाय धरी । मी हें माझे दूर करीं ॥ ३ ॥

॥ २१६१ ॥ जाणें त्याचें वर्म नेणें त्याचें कर्म । केल्याविण धर्म नेणवती ॥ धृ० ॥
मैथुनाचें सुख सांगितल्या शून्य । अनुभवाविण कळें नये ॥ १ ॥ तुका झणे जळो
शाब्दिक हें ज्ञान । विठोबाची खूण विरळा जाणे ॥ २ ॥

॥ २१६२ ॥ अभिमानी पांडुरंग । गोवा काश्रचा हो मग ॥ धृ० ॥ अनुसरा
लक्ष्मी । नका विचार करूं कांहीं ॥ १ ॥ कोठें राहातील पाप । जालिया हो अनुताप
॥ २ ॥ तुका झणे येचि घडी । उभय पाववील थडी ॥ ३ ॥

॥ २१६३ ॥ तुझे वर्म हातीं । दिलें सांगोनियां संतीं ॥ धृ० ॥ मुखी नाम धरी न कंठीं ।
अवघा सांठवीन पोटी ॥ १ ॥ नवविधा वेडीन आधीं । सांपडलासी भावसंधी ॥ २ ॥ तुका
झणे बळिये गाढे । कळिकाळ पायां पडे ॥ ३ ॥

॥ २१६४ ॥ माझ्या मना लागे चळ । पहावया विडल डोळां ॥ धृ० ॥ आणीक

नाहीं चांड । न लगे संसार हा गोड ॥ १ ॥ तरिच फळ जन्मा आलों । सरता पांडुरंगां जालों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । देई चरणांची सेवा ॥ ३ ॥

॥ २९६५ ॥ अवघें जेणें पाप नासे । तें हें असे पंडरीसी ॥ धू० ॥ गात जागा गात जागा । प्रेमा मागा विडला ॥ १ ॥ अवधी सुखाचीच राशी । पुंडलिकाशीं वोळली हे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जवळी आलों । उभें ठेलें समचरणीं ॥ ३ ॥

॥ २९६६ ॥ देह तुझ्या पार्यां । ठेवूनि जालों उतराई ॥ धू० ॥ आतां माझ्या जीवा । करणें तें करीं देवा ॥ १ ॥ बहु अपराधी । मतिमंद हीनबुद्धी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नेणें । भावभक्तीचीं लक्षणें ॥ ३ ॥

॥ २९६७ ॥ जन हें सुखाचें दिव्याघेतल्याचें । अंत हें काळींचें नाहीं कोणी ॥ धू० ॥ आल्या हीन शक्ति नाकडोळे गळती । सांडोनि पळती रांडपोरें ॥ १ ॥ बाइल ह्मणे खरें मरता तरी बरें । नासिलें हें घर थुंकोनिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझीं नव्हतील कोणी । तुज चक्रपाणीं वांचूनियां ॥ ३ ॥

॥ २९६८ ॥ जाणोनि नेणते करीं माझें मन । तुझी प्रेमखूण देऊनियां ॥ धू० ॥ मग मी व्यवहारीं असेन वर्तत । जेवीं जळाआंत पद्मपत्र ॥ १ ॥ ऐकोनि नाइकें निहास्तुति कानीं । जैसा कां उन्मनी योगिराज ॥ २ ॥ देखोनि न देखें प्रपंच हा दृष्टी । स्वमीचिया सृष्टि चेविल्या जेवीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसें जालियावांचून । करणें तें तें सीण वादतसे ॥ ४ ॥

॥ २९६९ ॥ विडला विडला । कंठ आळवितां फुटला ॥ धू० ॥ काई कृपा करिशी नेणें । मज हीनाचें धांवणें ॥ १ ॥ जाल्या येरझारा । जन्मां बहुतांचा फेरा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नष्टा । अबोलण्या तुझ्या चेष्टा ॥ ३ ॥

॥ २९७० ॥ ज्यासी विषयाचें ध्यान । त्यासी कैचा नारायण ॥ धू० ॥ साधु कैचा पापीयासी । काय चांडाळासी काशी ॥ १ ॥ काय पतितासी पिता । काय अधमासी गीता ॥ २ ॥ तुका ह्मणे निरंजनी । शठ कैचा ब्रह्मज्ञानी ॥ ३ ॥

॥ २९७१ ॥ वरतें करोनियां तोंड । हाका मारितो प्रचंड ॥ धू० ॥ राग आळवितो नाना । गातो काय तें कळेना ॥ १ ॥ आशा धरोनि मनीं । कांही देईल हणजनी ॥ २ ॥ पोटा एका साठीं । तुका ह्मणे जाले कधी ॥ ३ ॥

॥ २९७२ ॥ प्रपंच वोसरो । चिच तुझे पार्यां मुरो ॥ धू० ॥ ऐसें करिं गा पांडुरंगा । शुद्ध रंगवावें रंगा ॥ १ ॥ पुरे पुरे आतां । नको तुजियाची सत्ता ॥ २ ॥ लटिकें ते फंडा । तुका ह्मणे जाय पीडा ॥ ३ ॥

॥ २९७३ ॥ एका कलीचें हें फळ । पुढें होइल ब्रह्मगोळ ॥ धू० ॥ चारी वर्ण अठरा याती । भोजन करिती एके पंक्ती ॥ १ ॥ पूजिती असुरा रांडा । मद्य प्राशितील पेंडा ॥ २ ॥ वामकवळ मार्जन । जन जाईल अधःपतन ॥ ३ ॥ तुका हरिभक्ति करी । शक्ती पाणी वाहे घरीं ॥ ४ ॥

॥ २९७४ ॥ गुरुमागमुळें अष्ट सर्वकाळ । ह्मणती याती कुळ नाहीं ब्रह्मी ॥ धू० ॥

त्या शोकें मेदिनी फुटों पाहे ॥ २ ॥ काय हें सामर्थ्य नव्हतें तुजपाशीं । संगें न्यावयासीं अंगभूतां ॥ ३ ॥ तुज ठावें आह्मां कोणी नाहीं सखा । उभय लोकां तुका तुजविण ॥ ४ ॥ कान्हा ह्मणे तुझ्या वियोगें पोस्टी । जालें दे रे भेटी बंधुराया ॥ ५ ॥

॥ २९९० ॥ सख्यत्वासीं गेलों करीत सलगी । नेणेंचि अभागी महिमा तुझा ॥ धू० ॥ पावलों आपुलें केलेंलाहेरास । निदेंवां परिस काय होय ॥ १ ॥ कष्टविलासीं म्यां चांडाळें संसारीं । अद्यापिवरि तरि उपदेशीं ॥ २ ॥ उचित अनुचित सांभाळिलें नाहीं । कान्हा ह्मणे कांहीं बोलों आतां ॥ ३ ॥

॥ २९९१ ॥ असो आतां कांहीं करोनियां ग्लानी । कोणा काकुलती येइल येथे ॥ धू० ॥ करूं कांहीं दिस राहे तों सायास । झोंबों त्या लागास भावाचिये ॥ १ ॥ करितां रोदना बापुडें ह्मणती । परि नये अंती कामा कोणी ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे पडिलिया वर्नी । विचार तो मनीं बोलिला हे ॥ ३ ॥

॥ २९९२ ॥ चरफडें चरफड शोकें शोक होये । कार्यमूळ आहे धीरापाशीं ॥ धू० ॥ कल्पतसे मज ऐसें हें पाहातां । करावी ते चिंता मिथ्या खोटी ॥ १ ॥ न चुके होणार सांडिल्या शूरत्वा । फुकटचि सत्त्वा होइल हानी ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे दिल्या बंद मना । वांच्छानि निधाना न पवीजे ॥ ३ ॥

॥ २९९३ ॥ न लगे चिंता आतां अनुमोदन हाता । आलें मूळ भ्राता गेला त्याचें ॥ धू० ॥ घरभेद्या येथें आहे तें सुकानू । धरितों कवळून पाय रोन्हीं ॥ १ ॥ त्याचें त्याचिया मुखें पडिलें ठावें । न लगे सारावें मार्गें पुढें ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे करील भेटी भावा । सोडीन तेथवां या विडला ॥ ३ ॥

॥ २९९४ ॥ मूळस्थळ ज्याचें गोमतीचे तीरी । तो हा सारी दोरी खेळवितो ॥ धू० ॥ ऐसें हें कळलें असावें सकळां । चोर त्या वेगळा नाहीं बुजा ॥ १ ॥ वैष्णव हे हेर त्याचे प्राळती । खूप हे निरुती सांगितली ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे आलें अनुभवास । तेंपेंच आह्मांस नागविलें ॥ ३ ॥

॥ २९९५ ॥ बरा रे निर्गुणा नष्ट नारायणा । घरबुडवणा भेटलासी ॥ धू० ॥ एके धरीं कोणी कोणासी न धरी । ऐसी अपरंपरी केली आह्मां ॥ १ ॥ कान्हा ह्मणे कां रे निष्काम देखिलें । ह्मणोनि मना आलें करितोसी ॥ २ ॥

॥ २९९६ ॥ धर्दिधर्दि तुझ्या करीन धर्दिड्या । ऐसें काय वेड्या जाणितलें ॥ धू० ॥ केली तरी बरें मज भेटी भावास । नाहीं तरि नास आरंभिला ॥ १ ॥ मरावें मारावें या आलें प्रसंगा । बरें पांडुरंगा कळलें सावें ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे तुझी माझी उरी । उडाली न धरीं भीड कांहीं ॥ ३ ॥

॥ २९९७ ॥ भुक्ति मुक्ति तुझे जळों ब्रह्मज्ञान । हे माझ्या आपोनी भावा वेगीं ॥ धू० ॥ रिद्धिसिद्धि मोक्ष ठेवीं गुंडाळून । हे माझ्या आपुन भावा वेगीं ॥ १ ॥ नको आपुलिया नेऊं वेकुंठासी । हे माझ्या आपुन भावा वेगीं ॥ २ ॥ नको होऊं कांहीं

होसील प्रसन्न । हे माझ्या आणुन भावा वेर्गी ॥ ३ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे पाहा हो नार्ही-
सरी । हत्या होईल शिरी पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ २९९८ ॥ मुख्य आहे आह्मां मातेचा पटंगा । तुज पांडुरंगा कोण लेखी ॥ ४० ॥
नको लावूं आह्मां सवें तूं तोंवरी । पाहा दूरवरी विचारुनी ॥ १ ॥ साहे संतजन केले
महाराज । न घडे आतां तुज भेईन मी ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे अइक्यें ऐक्यता । वाढतें
अनंता दुःखें दुःख ॥ ३ ॥

॥ २९९९ ॥ नय सोमसरी उपचाराची हरी । करकरेचें करीं काळें तोंड ॥ ४० ॥
मागतों इतुकें जोडूनियां कर । ठेऊनियां शीर पायांवरी ॥ १ ॥ तुह्यां आह्मां एकें ठायीं
सहवास । येथें द्वैत द्वेष काय बरा ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे बहुतां बहुतां रीती । अनंता
विनंति परिसावी हे ॥ ३ ॥

॥ ३००० ॥ लालुचाईसाठी बळकाविसी भावा । परि मी जाण देवा जिरों नेही
॥ ४० ॥ असों द्या निश्रय हा मनीं मानसी । घातली येविशीं दृढ कास ॥ १ ॥ मज आहे
बळ आळीचें सबळ । फोडीन अंत्राळ हृदय तुझें ॥ २ ॥ करुणारसें तुकयाबंधु ह्मणे
भुलवीन । काढून घेईन निज वस्तू ॥ ३ ॥

॥ ३००१ ॥ तुझीं वंमं आह्मां ठावीं नारायणा । परि तूं शहाणा होत नार्ही ॥ ४० ॥
मग कालाबुली हाका देते वेळे । होतोसि परि डोळे गुघडिसी ॥ १ ॥ जाणोनि अज्ञान
करावें मोहें । खोटी खोडी हे रे तुझी देवा ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे कारण प्रचिती ।
पाहातों वेळ किति तेच गुण ॥ ३ ॥

॥ ३००२ ॥ अवधी तुज बाळें सारिखीं नार्ही तें । नवल वाटतें पांडुरंगा ॥ ४० ॥
ह्मणतां लाज नार्ही सकळांची माउली । जवळी धरिलीं एकें दुरी ॥ १ ॥ एकां सुख
द्यावें घेऊनि घोसंगा । एक सारीं गळा श्रमविती ॥ २ ॥ एकां नवनीत पाजावें वादून ।
एकें अन्न अन्न करितील ॥ ३ ॥ एके वाटतील न वजावीं दुरी । एकांचा मत्सर जवळी
येतां ॥ ४ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे नावडतीं त्यांस । कासया व्यालास नारायणा ॥ ५ ॥

॥ ३००३ ॥ निनाव हें तुला । नांव साजे रे विडला । बरा शिरविला । फाटक्यामध्यें
पाव ॥ ४० ॥ कांहीं तरी विचारिलें । पाप पुण्य ऐसें केले । भुरळें घातलें । एकाएकां
भावासी ॥ १ ॥ मुद्राधारण माळा टिळें । बोल रसाळ कोंवळे । हातीं फांशांचे गुंडाळे ।
कोण चाळे गृहस्था हे ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे मिस्किन । करितोसी देखोन । पाहा वुरि-
वरी विच्छिन्न । केला परी संसार ॥ ३ ॥

॥ ३००४ ॥ नार्ही घटिका ह्मणसी । लाग लागला तुजपार्शी । पडिला हृषीकेशी ।
जाब सकळ करणें ॥ ४० ॥ माझें नेलें पांघरण । टावें असोन दुर्बळ हीन । माणसां
मधून । उठविले खाणोऱ्या ॥ १ ॥ आह्मीं हें जगऊनि होतों पाणी । सर्दी देवदेव करुनी ।
जालासी कोठोनि । पैदा चोरा देहाच्या ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे केलें । उघडें मजचि
उमगिलें । ऐसें काय गेलें । होतें तुज न पुरतें ॥ ३ ॥

॥ ३००५ ॥ कनवाळ कृपाळ । उदार द्याळ मायाळ । ह्मणवितोसी परि केवळ ।

गळेकाटू दिसतोसी ॥ धू० ॥ काय केलें होतें आह्वां । सांग तुझें एकये जन्मी । जालासीं जो स्वामी । एवढी सत्ता करावया ॥ १ ॥ भलेपणाचा पवाडा । बरा साविला रोकडा । करूनि बंधु वेडा । जोडा माझा विखंडिला ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे भला । कैसें ह्मणताती तुजला । जीव आमुचा नेला । अंत पाहिला कांहींतरी ॥ ३ ॥

॥ ३००६ ॥ आतां कळों आलें गुण । अवघेचि यावरोन । चोखट लक्षण । धरिलें हें घरघेणें ॥ धू० ॥ या नांवें कृपासिंधू । ह्मणवितोसी रीनबंधू । मज तरी मैदू । दिसतोसी पाहातां ॥ १ ॥ अमळ द्या नाही पोटी । कठीण तैसाचि कपटी । अंधळ्याची काठी । माझी गुदरसीच ना ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे पुरता नाही म्हूण बरे अनंता । एरवी असतां । तुह्यां घोंट भरियेला ॥ ३ ॥

॥ ३००७ ॥ काय सांगों हृषीकेश । आहे अनुताप आला । ऐसा गिळावासी निमिषा । निमिष लागों नेदावें ॥ धू० ॥ माझे बुडविलें घर । लेकरे बाळें सरोझर । लाविलीं काहार । तारातीर करोनी ॥ १ ॥ जीव घ्यावा किंवा द्यावा । तुझा आपुला केशवा । इतुकें उरलें आहे । भावाचिया निमित्त्ये ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे जग । बरें वाईट ह्मणो मग । या कारणें परि लाग । न संडावा सर्वथा ॥ ३ ॥

॥ ३००८ ॥ मायपाप निमाल्यावरी । घातलें भावाचे आभारी । तो ही परि हरी । तुज जाला असमाई ॥ धू० ॥ हे कां भक्तीचे उपकार । नांदतें विध्वंसिलें घर । प्रसन्नता व्यवहार । सेवटीं हे जालासी ॥ १ ॥ एका जिवावरी । होतों हांणी कुटुंबारी । चाळवूं तो तरी । तुज येतो निर्लज्जा ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे भला । आणिक काय ह्मणावें तुला । वेडा त्यानें केला । तुजसवें संबंधू ॥ ३ ॥

॥ ३००९ ॥ पूर्वीं पूर्वजांची गती । हेचि आईकिली होती । सेवे लावूनि श्रीपती । निश्चिती केली तयांची ॥ धू० ॥ कां रे पाटी लागलासी । ऐसा सांग हृषीकेशी ॥ अद्यापवरी न राहासी । अंत पाहासी किती ह्मूण ॥ १ ॥ जन्मजन्मांतरी द्यावा । आह्वां आपणां केशवा । निमित्त्ये चालवा । काईसयास्तव हें ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे अदरेखणा । किती होसी नारायणा । देखों सकवेना । खातयासी न खात्या ॥ ३ ॥

॥ ३०१० ॥ निखर संसार करून । होतों पोट भरून । केली विवसी निर्माण । देवपण दाखविलें ॥ धू० ॥ ऐसा काढियेला निस । काय म्हूण सहित वंश । आणिले शेवदास । हाडस तरी न पुरे ॥ १ ॥ उरलों पालव्या सेवटीं । तेंही न देखवे कूटी । दोघामध्यें तुदी । रोकडीचि पाडिली ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे गोड । बहु जाले अनिवाड । ह्मणोन कां बुड । मुळ्यांसहित खावें ॥ ३ ॥

॥ ३०११ ॥ बरा जाणतोसी धर्मनीती । उचित अनुचित श्रीपती । करूं येते राती । ऐसी डोळे झांकुनी ॥ धू० ॥ आतां जाब काय कैसा । देसी तो दे जगदीशा । आणिला वोंळसा । आपणां भोंवता ॥ १ ॥ सेवेचिया सुखास्तव । बळें धरिलें अज्ञानत्व । येइल परि हा भाव । ज्याचा त्यासी कारण ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे नाही । आतां आह्वां बोल कांहीं । जडोनियां पार्यां । तुझें स्वांचि घेतलें ॥ ३ ॥

॥ ३०१२ ॥ कांहीं विपत्ति अपल्यां । आतां अमूचिया होतां । काय होईल अनंता । पाहा बोलों कासया ॥ धू० ॥ बरें अनायासें जालें । सायासेंविण बोलें चालें । काबाड चुकलें । केलें कष्टावेगळें ॥ १ ॥ बरा सांपडलासी वोजा । वर्मावरी केशीराजा । बोलायासी तुझा । उजुरचि नाहींसा ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्याने दगा । बरा दिला होता बागा । झडकरी चलागा । चांग दैवें पावलों ॥ ३ ॥

॥ ३०१३ ॥ देवा तुजपें माझ्या पूर्वजांचें ऋण । आहे तें कां नेदिसी अद्भुत । अवगलासी झोंडपणें । परि मी जाण जीवें जिरो नेहीं ॥ धू० ॥ कळीं घेईल रोकडें । उभा करीन संतांपुढें । तुझें काय एवढें । भय आपुलें मागतां ॥ १ ॥ आजिवरी हातों नेणता । तों तुज फाविलें रे अनंता । कवडीचा तो आतां । पडों नेहीन फेर ॥ २ ॥ ठेविला ये जीवनीं जीव । ह्याने तुकयाचा बंधव । माझा गळा तुझा पाव । एके ठायीं बांधेन ॥ ३ ॥

॥ ३०१४ ॥ मागें असताशी कळला । उमस घेऊं नसता दिला । तेंपेचि काळें केला । असता अवघा निवाडा ॥ धू० ॥ इतका न लगता उशीर । न धरितों भीडभार । सिद्धासी व्यवहार । कासयासी लागला ॥ १ ॥ असोनियां माल खरा । किती केल्या येरझारा । धरपेही दिवस तेरा । माझ्या भावें घेतलें ॥ २ ॥ अद्भुत तरी इतक्यावरी । चुकवीं जनांचार हरी । तुकयाबंधु ह्याने उरी । नाही तरी नुरे कांहीं ॥ ३ ॥

॥ ३०१५ ॥ आतां न राहें क्षण एक । तुझा कळला रे लौकिक । नेहीं हालें एक । कांहीं केल्यावांचुनी ॥ धू० ॥ संबध पडिला कोणार्शी । काय डोळे झांकितोसी । नेईन पांचांपाशीं । दे नाहीतरी वोडुनी ॥ १ ॥ सुखें नेहीस जाणवले । नास केल्याविण उगलें । तरि तें विचारिलें । आझी आहे तुज आधीं ॥ २ ॥ असेंच करुनि किती । नागविलीं नाही नीती । तुकयाबंधु ह्याने अंतीं । न सोडिसी ते खोडी ॥ ३ ॥

॥ ३०१६ ॥ तुज ते सवे आहे ठावें । द्यावें त्याचें बुडवावें । परि तें आह्मांसवें । आतां न फावे कांहीं ॥ धू० ॥ नव्हों सोडायचें धणी । कष्टें मेळविलें करोनी । पाहा विचारोनी । आढी धरोनि काम नाही ॥ १ ॥ अवघे राहिले प्रकार । जालों जीवासी उदार । असा हा निर्धार । कळला असावा असेल ॥ २ ॥ आतां निदसुर नसावें । गांठ पडली कुणढ्यासवें । तुकयाबंधु ह्याने राखावें । देवा महत्त्व आपुलें ॥ ३ ॥

॥ ३०१७ ॥ बहु बोलणें नये कामा । वाउगें तें पुरुषोत्तमा । एकाचि वचनें आह्मां । काय सांगणें तें सांग ॥ धू० ॥ देणें आहे कीं भांडाई । करणें आहे सांग भाई । आतां भीड कांहीं । कोणी न धरी सर्वथा ॥ १ ॥ मागे गेलें जें होउनी । असो तें धरित नाही मनी । आतां पुढें येथुनी । कैसा काय विचार ॥ २ ॥ सारखी नाही अवघी वेळ । हें तों कळतें सकळ । तुकयाबंधु ह्याने खळखळ । करावी ते उरल ॥ ३ ॥

॥ ३०१८ ॥ आतां हें न सुटे न चुके । बोल कां दवडिसी फिके । जनलोक पारिखें । अवघे केलें म्यां यासाठीं ॥ धू० ॥ नये सरतां नव्हे भलें । तुझें लक्षण कळलें । बैसलासी काढिलें । देहाचें मुळीं दिवाळें ॥ १ ॥ दिसतोसी बरा बोल कोंवळे । गुण मैदाचे चाळे ।

दिसताती ये वेळे। काय करू विसंबोनी ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे देखतां। अंध बहिर
ऐकतां। कैसें व्हावें आतां। इतकियाउपरी ॥ ३ ॥

॥ ३०१९ ॥ तिहीं ताळी हेचि हाक। ह्मणती पांढरा स्फटिक। अवघा बुडविला
लौकिक। सुखेंचि भीकें लाविलीं ॥ धृ० ॥ थोटा नांव शिरोमणी। नाही जोडा त्रिभु-
वनी। ह्मणोनि शाहाणे ते कोणी। तुझे शरी बैसतिना ॥ १ ॥ निर्गुण निलाजिरा
निनांवा। लंड झोंड कुडा देवा। नागवणा या नांवा। वांचूनि तुजा नाइकों ॥ २ ॥ सर्व-
गुणें संपन्न। कळों आलासी संपूर्ण। तुकयाबंधु ह्मणे चरण। आतां जीवें न सोडीं ॥ ३ ॥

॥ ३०२० ॥ तोचि प्रसंग आला सहज। गुज धरितां नव्हे काज। न संडितां लाज।
पुढें वोज न दिसे ॥ धृ० ॥ नूं तर न होसी शाहाणा। नये सांगतां तेंही मना। आपण
आपणा। आतां प्रयत्न देखावा ॥ १ ॥ न पुरवी पाहातां वाट। घावें प्रमाण चोखट।
कास घालूनिया नीट। चौघाचार करावा ॥ २ ॥ आतां श्रमाचें कारण। नव्हे व्हावें
उदासीन। न पडे तयाविण। गांठी तुकयाबंधु ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ ३०२१ ॥ हळूहळू जाड। होत चालिलें लिगाड। जाणवेल निवाड। न करिसी
परी पुढें ॥ धृ० ॥ मी तों सांगून उतराई। जालों आतां तुज काई। कळों येईल भाई।
तैसा करी विचार ॥ १ ॥ मागें गुणें अहाविस। जालीं दिवसाचा दिवस। मुद्दल व्याज
कासाविस। होसी देवा ये कामें ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे राखें। आतां टाकीं तुझीं तीं
सुखें। जगजाहिर ठाउकें। जालें नाही खंडलेंसें ॥ ३ ॥

॥ ३०२२ ॥ पत्र उचटिलें प्रेलें। ग्वाही कराया कारणें। नाहीतरी पुण्यें। तुझ्या
काय उणें आह्मां ॥ धृ० ॥ नांव तुझेंचि करोनी। आहों सुखें पोट भरोनी। केली जाण-
वणी। ह्मणऊनि नाही ह्मणसील ॥ १ ॥ आतां इतकियाउपरी। दे नको भलतें करी।
ह्मणती ऋणकरी। आमुचा इतके उदंड ॥ २ ॥ तुकयाबंधु जागा। अळवावया पांडु-
रंगा। केला कांहीं मागा-। याची नव्हती गरज ॥ ३ ॥

॥ ३०२३ ॥ माझ्या भावें केली जोडी। न सरेसी कल्पकोडी। आणियेलें धाडी।
घालुनि अवघें वैकुण्ठ ॥ धृ० ॥ आतां न लगे यावें। जावें कोठें कांहींच करावें। जन्मो-
जन्मीं खावें सुखें। बैसोनसें जालें ॥ १ ॥ असंख्य संख्या नाही पार। आनंदें हाटलें
अंबर। न माये अपार। त्रिभुवनीं सांठवितां ॥ २ ॥ अवघें भरलें सदोदित। जाले सुखाचे
पर्वत। तुकयाबंधु ह्मणे परमार्थ। धन अद्भुत सांपडलें ॥ ३ ॥

॥ ३०२४ ॥ आतां चुकलें देशावर। करणें अकरणें सर्वत्र। घरासी आगर। आला
सकळसिद्धींचा ॥ धृ० ॥ जालों निधाई निधानें। लागलें अनंतगुणरत्न। जन्माचें
विच्छिन्न। दुःख जालें शरिद्र ॥ १ ॥ तारूं सागरीचें अवचितें। हेंदोवलें आलें यथें।
ओढिलें संचितें। पूर्वदत्तें लाधलें ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे सीमा। नाही आमुचिया
देवा। आतां पुरुषोत्तमा। ऐसा सवदागर सांपडला ॥ ३ ॥

॥ ३०२५ ॥ सांपडलें जुनें। आमुच्या वडिलांचें ठेवणें। केली नारायणें। कृपा पुण्यें
पूर्वींचिया ॥ धृ० ॥ सुखें आनंदरूप आतां। आह्मी आहों याकरितां। निवारली चिंता।

देणें घेणें चुकलें ॥ १ ॥ जालें भांडवल धरिचें । अमुप नाम विडलाचें । सुकृत भावाचें ।
हें तयानें दाविलें ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्याणे फिटला । पांग नाही बोलायला । चाड दुसरी
विडला । वांचूनियां आणिक ॥ ३ ॥

॥ ३०२६ ॥ कामक्रोध अहंकार नको देहीं । आशा तृष्णा माया लज्जा चिंता
काहीं । वास पंढरीचा जन्म सदा देई । आणिक दुजें मागणें तुज नाही ॥ धू० ॥ कृपा
देई दान हरि मज कृपा देई दान । नासीं तिमिर दाखवीं चरण । आर्त पुरवावें भेटी
देउन । नको उपेक्षु आलिया शरण ॥ १ ॥ नाम अखंड हृदयीं राहो वाणी । न पडो
विसर क्षण जागृति स्वर्मी । संतसमागम ऐसा हे लावुनी । आणिक दुजें काहीं नेणें
तुजवांचुनी ॥ २ ॥ पंथपुरिचा रविसुत पुरे आतां । आड करावा भवसिंधु ऐसा
नव्हता । नाही आडताळा त्रैलोक्यामाजी सरता । विनवी तुकयाबंधु चरणीं ठेवूनि
माथा ॥ ३ ॥

॥ ३०२७ ॥ तदाचे जातीला नाही भीड भार । लाता मारी थोर लहान नेणें ॥ धू० ॥
परि त्या विशेष मनुष्य होउनी । करी खंड मान वडिलांचा ॥ १ ॥ बेरसा गाढव माथ ना
बहीण । मुंके चवीविण भलतेंची ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्याणे बोकड मातलें । न विचारी
आपुले तोंडीं सुते ॥ ३ ॥

॥ ३०२८ ॥ माथझवा खर गाढवाचें बीज । तें ऐसें सहज कळो येतें ॥ धू० ॥
अपमानिलें जेणें श्रेष्ठार्थें वचन । तेचि त्याची खूण ओळखावी ॥ १ ॥ मद्यपी तो पुरा
अधम यातीचा । तया उपदेशाचा राग वायां ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्याणे पिसाळलें सुनें ।
आपपर तेंणें न विचारावें ॥ ३ ॥

॥ ३०२९ ॥ मत्स्यकूर्मशेषा कोणाचा आधार । पृथिवीचा भार वाहावया ॥ धू० ॥
काय धाक आह्मां कासयाची चिंता । ऐसा तो असतां साहाकारी ॥ १ ॥ शंखचक्रगदा
आद्युधें अपार । वागवितो भार भक्तांसाठीं ॥ २ ॥ पांडवा जो हरी राखिलें कुसरी । तो
हा बंधूचा कैवारी तुकयाच्या ॥ ३ ॥

॥ ३०३० ॥ राम ह्याणतां कामक्रोधांचें दहन । होय अभिमान देशधडी ॥ धू० ॥ राम
ह्याणतां कर्म तुटेल भवबंधन । नये भ्रम सीण स्वमासही ॥ १ ॥ राम ह्याणतां जन्म नाही
गर्भवास । नव्हे दारिद्रास पात्र कर्थां ॥ २ ॥ राम ह्याणतां धम शरणागत बापुडें । आढळ
पद पुढें काय तेथें ॥ ३ ॥ राम ह्याणतां धर्म घडती सकळ । तिमिरपडळ नासे हेळा
॥ ४ ॥ राम ह्याणतां ह्याणे तुकयाचा बंधू । तरिजेल भवसिंधु संदेह नाही ॥ ५ ॥

॥ ३०३१ ॥ मरोनि जाईन गुणनामावरुनी । तुझ्या चक्रपाणीं माथबापा ॥ धू० ॥
चुकविलीं दुःखें मायेचा वळसा । तोडोनियां आशापाश तेंणें ॥ १ ॥ केली काया तनु
हिवसी शीतळ । चिंतातळपळ नाही ऐसी ॥ २ ॥ काळें तोंड काळ करुनि राहिलें ।
भूतमात्र जालें सज्जनसखें ॥ ३ ॥ तुकयाबंधु ह्याणे अवध्या दशदिशा । मुक्त रे परब्रह्म
तुझ्या पुण्यें ॥ ४ ॥

॥ ३०३२ ॥ आतां मागतों तें एक नारायणा । भावपूर्वक मनापासूनियां ॥ धू० ॥

अंसों दे मोकळी जिव्हा जरि गाईल गुण । नाही तरी खिळून टाकी परती ॥ १ ॥ माते-
चिया परि देखती परनारी । ठेवी नेत्र तरी नाही तरि नको ॥ २ ॥ तरी बरे कांटाळा
करिती निहास्तुतीचा । नाही तरि कानांचाही देख प्रेळ ॥ ३ ॥ सकळ इंद्रियांचा निग्रह
करून एक । राखावी पृथक तोडोनि भ्रम ॥ ४ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे तेचि वाट प्राणा ।
पंडतां नारायणा विसर तुझा ॥ ५ ॥

॥ ३०३३ ॥ नमस्कारी भूतें विसरोनि याती । तेणें आत्मस्थिति जाणीतली ॥ ४० ॥
परउपकारी वेचियेल्या शक्ती । तेणें आत्मस्थिति जाणीतली ॥ १ ॥ द्वैताद्वैतभाव नाही
जया चिन्ती । तेणें आत्मस्थिति जाणीतली ॥ २ ॥ जयाचिये वाचे नये निहास्तुती । तेणें
आत्मस्थिति जाणीतली ॥ ३ ॥ उचित अनुचित जाणें धर्मनीती । वृढ भावभक्ति मानव
तो ॥ ४ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे वरकड ते येर । संसाराचे खर भारवाही ॥ ५ ॥

॥ ३०३४ ॥ चवदा भुवनें लोक तिन्ही दाढे जो कवळी । संपुष्ट तो संबळीमध्ये
देखा ॥ ४० ॥ उत्पत्तिसंहार करितां जो पाळण । तो नंदानंदन ह्मणवीतसे ॥ १ ॥ असुर
तोडरी दैत्यांचा काळ । जाला द्वारपाळ बळीचा तो ॥ २ ॥ लक्षुमीचा स्वामी क्षीराच्या
सांगरा । उच्छिष्टकवळा पसरी मुख ॥ ३ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे चतुरांचा रावो । भावें तो
पाहा हो केला वेडा ॥ ४ ॥

॥ ३०३५ ॥ कोण या पुरुषार्थाची गती । आणियेला हातोहातीं । जाहाज पृथ्वीपती ।
केली ख्याति अद्भुत ॥ ४० ॥ भला रे पुंडलिका भला । महिमा नव जाये वर्णिला । दगा
देउनि अवधियांला । सांदविलें अविनाश ॥ १ ॥ केलें एके घरीं केणें । भरलीं सरोदित
बुकानें । वुमदुमिलीं सुखानें । हे भाग्याची पंढरी ॥ २ ॥ तुकयाबंधु ह्मणे किल्ल्या । संतांचे
हार्ती दिल्या । आंगावेगळे आपुल्या । टाकूनि जाला महिमान ॥ ३ ॥

॥ ३०३६ ॥ पाहा हो कलिचे महिमान । असत्यासी रिझलें जन । पापा देती अनु-
मोदन । करिती हेळण संतांचें ॥ ४० ॥ ऐसें अधर्माचें बळ । लोक झकविले सकळ ।
केलें धर्माचें निर्मुळ । प्रळयकाळ आरंभला ॥ १ ॥ थोर या शुगाचें आश्चर्य । ब्रह्मकर्म
उत्तम सार । सांडूनियां द्विजवर । दावल पीर स्मरताती ॥ २ ॥ ऐसे यथार्थाचे अनर्थ ।
जाला बुडाला परमार्थ । नाही जालीं ऐसी नीत । हा हा भूत पातले ॥ ३ ॥ शांति क्षमा
स्या । भावभक्ति सत्क्रिया । दाव नाही सांगावया । सच्चवैर्य भंगिले ॥ ४ ॥ राहिले
वर्णाश्रमधर्म । अन्योन्य विचरतीं कर्म । ह्मणवितां रामराम । भ्रम महा मानिती ॥ ५ ॥
थेर भोरपाचे विशां । धांवती भूतें आमिषां तैसीं । कथा पुराण ह्मणतां सिसी । तिडीक
उठी नकन्याचे ॥ ६ ॥ विषयलोभासाठीं । सवार्येंसी प्राण साठी । परमार्थी पीठ मुठी ।
मागतां उठती सुनीसीं ॥ ७ ॥ धनाढ्य देखोनि अनामिक । तयातें मनिती आवड्यक ।
अपमानिले वेदपाठक । सात्त्विक शास्त्रज्ञ संपन्न ॥ ८ ॥ पुत्र ते पितियापार्शी । सेवा घेती
सेवका ऐसी । सुनांचिया दासी । सासां जाल्या आदण्या ॥ ९ ॥ खोटे जालें आली
विवसी । केली मर्यादा नाहीसी । आर्या भ्रतारेंसी । रंक तैसीं मानिती ॥ १० ॥ नमस्का-
रांधयां हरिदासां । लाजती भरिती कांहीं गर्वसा । पोटासाठीं खोसा । वांदिती मलिछाच्या

॥ ११ ॥ बहुत पाप जालें उचंबळ । उत्तम न ह्यणती चांडाळ । अभक्ष भक्षिती विटाळ ।
कोणी न धरी कोणाचा ॥ १२ ॥ कैसें जालें नष्ट वर्तमान । एकादशीस खाती अन्न ।
विडे घेऊनि ब्राह्मण । अविदवाणी वस्ताती ॥ १३ ॥ कामिनी विदंबिल्या कुळवंती ।
वदनें हासींची चुंबिती । सोवळ्याच्या स्फीती । जर्गी मिरविती पवित्रता ॥ १४ ॥ मद्य-
पानायी सुराणी । नवनीता न पुसें कोणी । केळवती व्यभिचारिणी । दैन्यवाणी पति-
व्रता ॥ १५ ॥ केवढी घोषाची सबळता । जाली पहा हो भगवंता । पुण्य धुंडावोनी
संता । तीर्थो हारी आणिली ॥ १६ ॥ भेणें मंद जाल्या मेघवृष्टी । आकांतली कांपे सृष्टी ।
देव रिगाले कपारी । आटाआदी प्रवर्तली ॥ १७ ॥ अपीक धान्यें दिवसें दिवसें । गाई
द्वैसी चवल्या गोरसें । नगरें दिसती उध्वसें । पिकली बहुवसें पाखाडें ॥ १८ ॥ होम
हरपलीं हवनें । यज्ञयाग अनुष्ठानें । जपतपादिसाधनें । आचरणें भ्रष्टलीं ॥ १९ ॥ अठरा
यातींचे व्यापार । करिती तस्कराई विप्र । सांडोनियां शुद्ध शुभ्र । वस्त्रें निळीं पांघरती
॥ २० ॥ गीता लोपली गायत्री । भरले चमत्कार मंत्री । अश्वाचियापरी । कुमारी विकिती
वेदवक्ते ॥ २१ ॥ वेदाध्ययनसंहितारुची । भकाद्या करिती तयांची । आवडी पंडितांची ।
मुसाफावरी बैसली ॥ २२ ॥ मुख्य सर्वोत्तम साधनें । तीं उच्छेदुनी केलीं दीनें । कुडीं
कापव्ये महा मोहनें । मिरविताती तुर्जन ॥ २३ ॥ कळाकुशळता चतुराई । तर्कवादी
भेद निंदेठार्या । विधिनिषेधाचा वाही । एकही ऐसां नाडलीं ॥ २४ ॥ जे संन्यासी
तापसी ब्रह्मचारी । होतां वैरागी दिगांबर । निस्पृही वैराग्यकारी । कामक्रोधें व्यापिले
भारी । इच्छाकारी न सुटती ॥ २५ ॥ कैसें विनाशकाळाचें कौतुक । राजे जाले प्रजांचे
भंतक । पिते पुत्र सहोदर । एकाएक शत्रुघाते वर्चती ॥ २६ ॥ केवढी ये रांडेची अंग-
वण । भ्रमविलें अवघें जन । याती अठरा चान्ही वर्ण । कर्म करुनि विटाळले ॥ २७ ॥
पूर्वीं होतें भविष्य केले । संतीं तें यथार्थ जालें । ऐकत होतो तें देखिलें । प्रत्यक्ष लोचनीं
॥ २८ ॥ आतां असो हें आघवें । गति नव्हे कळींमध्ये वागवरावें । देवासी भाकोनि करु-
णावें । वेगें स्मरावें अंतरीं ॥ २९ ॥ भगा ये वैकुण्ठनायका । काय पाहातोसि या कौतुका ।
धांव कलीनें गांजिले लोकां । देतो हाका सेवक तुकयाचा ॥ ३० ॥

॥ ३०३७ ॥ केली हार्णाळां अंधोळी । येऊनि बैसलों राउठ्ठीं ॥ धू० ॥ अजिचें जालें
भोजन । रामकृष्ण नारायण ॥ १ ॥ तुकयाबंधु ह्याने नास । नाहीं कल्पतीं जयास ॥ २ ॥

॥ ३०३८ ॥ तुजलार्गां माझा जी जाला पिसा । अवलोकितो दिशा पांडुरंगा ॥ धू० ॥
सांडिला व्यवहार माया लोकाचार । छंद निरंतर हाचि मनीं ॥ १ ॥ आइकिलें कार्नीं तें
रूप लोचन । देखावया सीण करिताती ॥ २ ॥ प्राण हा विकळ होय कासाविस । जीव-
नाविण मत्स्य तयापरी ॥ ३ ॥ तुकां ह्याने आतां कोण तो उपाव । करू तुझे पाव
आहुडे तो ॥ ४ ॥

॥ ३०३९ ॥ कोणे गांवा अहे सांगा हा विडल । जरी ठावा असेल तुह्यां कोणा ॥ धू० ॥
लांगतसें पायां येतो लोटांगणी । मात तरी कोणी सांगा याची ॥ १ ॥ गुण रूप यांचे
वाणिती या संतां । मज क्षेम देतां सुख वाटे ॥ २ ॥ सर्वस्वें हा जीव ठेवीन चरणीं ।

पांडुरंग कोणी रावी तथा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे गाईवत्सा तडातोडी । तैसी जाते घडी
एकी मज ॥ ४ ॥

॥ ३०४० ॥ एकाचिये सोई कवित्वाचे बांधे । बांधिलिया साधे काय तेथे ॥ धू० ॥
काय हातीं लागे भुसाचे कांडणी । सत्यासी दाटणी करुनि काय ॥ १ ॥ कवित्वाचें
रूढि पार्या पाडी जग । सुखावोनि मग नरका जाय ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देव केल्याविण
साहे । फजिती ते आहे लटिक्या अंगी ॥ ३ ॥

॥ ३०४१ ॥ भल्याचें दर्शन । तेथें शुभचि वचन ॥ धू० ॥ बोलावी हे धर्मनीत । क्षोभें
होत नाही हित ॥ १ ॥ मर्यादा ते बरी । वेळ जाणावी चतुरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बहू ।
लाग ऐसे बरें मऊ ॥ ३ ॥

॥ ३०४२ ॥ आवडीनें धरिलीं नांवें । प्रियभावे चिंतन ॥ धू० ॥ वेडा जाला वेडा
जाला । लांचावला भक्तीसी ॥ १ ॥ निचाडधा चाड धरी । तुळसी करीं दळ मागे ॥ २ ॥
धरिला मग न करी बळ । तुका ह्मणे कळ पार्या ॥ ३ ॥

॥ ३०४३ ॥ कंठीं राहो नाम । अंगीं भरोनियां प्रेम ॥ धू० ॥ ऐसें द्यावें कांहीं ज्ञान ।
आलो पतित शरण ॥ १ ॥ संतांचिये पार्या । वेळोवेळों ठेवीं डोई ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तरें ।
भवसिंधु एका सरें ॥ ३ ॥

॥ ३०४४ ॥ विहल विहल येणें छंदें । ब्रह्मानंदें गर्जावें ॥ धू० ॥ वाये दाळ दाळ्या-
दाळी । होइल होळी विघ्नांची ॥ १ ॥ विहल आदि अवसांनीं । विहल मनीं स्मरावा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे विहलवाणी । वरा कार्णी आईका ॥ ३ ॥

॥ ३०४५ ॥ पंढरीचे वारकरी । ते अधिकारी मोक्षाचे ॥ धू० ॥ पुंडलिका दिला वर ।
करुणाकरें विहलें ॥ १ ॥ मूढ पापी जैसे तैसे । उतरी कासे लावुनी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
खरें जालें । एका बोलें संतांच्या ॥ ३ ॥

॥ ३०४६ ॥ अमृताचीं फळें अमृताची वेली । तेचि पुढें चाली बीजाचीही ॥ धू० ॥
ऐसियांचा संग देई नारायणा । बोलावा वचना जयांचिया ॥ १ ॥ उत्तम सेवन सितळ
कंटासी । पुष्टी कांति तैसी दिसे बरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तैसें होइजेत संगें । वास लागे
अंगें चंदनाच्या ॥ ३ ॥

॥ ३०४७ ॥ पंढरीसी जा रे आलेनो संसारा । दीनाचा सोयरा पांडुरंग ॥ धू० ॥ वाट
पाहे उभा भेटीची आवडी । कृपाल तांतडी उतावीळ ॥ १ ॥ मागील परिहार पुढें नोव्हे
सीण । जालिया दर्षण एकवेळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नेदी आणिकांचे हातीं । बैसला तो
चिर्त्ती निवडेना ॥ ३ ॥

॥ ३०४८ ॥ नकळें तें कळों येईल उगलें । नामें या विहलें एकाचिया ॥ धू० ॥ न दिसे
तें दिसों येईल उगलें । नामें यां विहलें एकाचिया ॥ १ ॥ न बोलों तें बोलों येइल उगलें ।
नामें या विहलें एकाचिया ॥ २ ॥ न भेटे तें भेटों येइल आपण । करितां चिंतन विठो-
बाचें ॥ ३ ॥ अलभ्य तो लाभ होईल अपार । नाम निरंतर ह्मणतां वाचे ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे
आसक्त जीव सर्वभावे । तरतील नांवें विठोबाच्या ॥ ५ ॥

॥ ३७४९ ॥ बहुजन्में केला लाग । तो हा भाग लाधलो ॥ धू० ॥ जीव देईन हा बळी । करीन होळी संसारा ॥ १ ॥ गेलें मग नये हाता । पुढती चिंता वाटतसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तांतड करूं । पाय धरूं बळकट ॥ ३ ॥

॥ ३०५० ॥ भक्तिप्रेमसुख नेणवे आणिकां । पंडित वाचकां ज्ञानियांसी ॥ धू० ॥ आत्मनिष्ठ जरी जाले जीवन्मुक्त । तरी भक्तिसुख दुर्लभ त्यां ॥ १ ॥ तुका ह्मणे कृपा करील नारायण । तरिच हें वर्म पडे ठावें ॥ २ ॥

॥ ३०५१ ॥ दुधाळ गाढवी जरी जाली पाहे । पावेल ते काय धेतुसरी ॥ धू० ॥ कागाचिया गळा पुष्पाचिया माळा । हंसाचि तो कळा काय जाणें ॥ १ ॥ मर्कटें अंधोळी लावियेले टिळे । ब्राह्मणाचे लीळे वतूँ नेणें ॥ २ ॥ जरी तो ब्राह्मण झाला कर्म-भ्रष्ट । तुका ह्मणे श्रेष्ठ तिहीं लोकीं ॥ ३ ॥

॥ ३०५२ ॥ देव भक्तालागिं करूं नेदी संसार । अंगें वारावार करोनि ठेवी ॥ धू० ॥ भाग्य द्यावें तरी अंगीं भरे ताटा । ह्मणोनि करंटा करोनि ठेवी ॥ १ ॥ स्त्री द्यावी गुणवंती नसती गुंते आशा । यालागीं कर्कशा पाठीं लावी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज प्रचित आली देखा । आणिक या लोकां काय सांगों ॥ ३ ॥

॥ ३०५३ ॥ वायें उपदेशिला कोल्हा । सुखें खाऊं द्यावें मला ॥ धू० ॥ अंतीं मरसी तें न चुके । मजही मारितोसी भुके ॥ १ ॥ येरू ह्मणे भला भला । निवाड तुझ्या तोंडें जाला ॥ २ ॥ देह तंव जाणार । घडेल हा उपकार ॥ ३ ॥ येरू ह्मणे मर्नीं । ऐसें जावें समजोनी ॥ ४ ॥ गांठी पडली टका टका । त्याचा धर्म बोले तुका ॥ ५ ॥

॥ ३०५४ ॥ जेथें आढवती स्वामीचे ते पाय । उत्तम ते ठाय रम्य स्थळ ॥ धू० ॥ रान अथवा घर एकांत लोकांत । समाधान चित्त तें ते घडी ॥ १ ॥ धन्य तो हा काळ सरे आनंदरूप । वाहातां संकल्प गोविंदाचे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लाभकाळ तेंचि जीणें । भाग्य नारायण उत्तम तें ॥ ३ ॥

॥ ३०५५ ॥ तुज न भें मी कळिकाळा । मज नामाचा जिऱ्हाळा ॥ धू० ॥ माझा बळिया नेणसी कोण । संतां साहे नारायण ॥ १ ॥ शंख वधिला सागरी । वेद घेऊनि आला चारी ॥ २ ॥ कूर्म वैश्य वधिला जेठी । हात पाय लपवी पोटीं ॥ ३ ॥ वाराहरूप धरिलें गाढें । धरा प्रतापें धरिली दाढे ॥ ४ ॥ हिरण्यकश्यप विदारिला । भक्त प्रल्हाद रक्षिला ॥ ५ ॥ वामन जाला दिनानाथ । बळी पाताळीं घातला दैत्य ॥ ६ ॥ छेडूनियां सहस्र भुजा । कामधेनु आणिली वोजा ॥ ७ ॥ शिळा प्रतापें सागरी तारी । स्थापी बिभी-षण रावण मारी ॥ ८ ॥ मारोनियां कंसराव । पिता सोडविला वसुदेव ॥ ९ ॥ पांचाळींसी गांजितां वैरी । वस्त्रें आपण जाला हरी ॥ १० ॥ गजेंद्र स्मरे रामराम । त्यासी पाववी वैकुण्ठधाम ॥ ११ ॥ तुका ह्मणे हरिरूप जाले । पुन्हा जन्मा नाही आले ॥ १२ ॥

॥ ३०५६ ॥ सर्वा भूर्तीं द्यावें अन्न । द्रव्य पात्र त्रिचारोनि । उपतिष्ठे कारण । तेथें बीज पेरीजे ॥ धू० ॥ पुण्य करितां होय पाप । दुग्ध पाजोनि पोशिला सप्त । करीनि अघोर जप । दुःख विकत घेतलें ॥ १ ॥ भूमि पाहातां नाही वेगळी । माळ वरड एक

काळी । उत्तम निराळी । मध्यम कनिष्ठ ॥ २ ॥ ह्यणोनि विवेकें । कांहीं करणें निकें ।
तुका ह्यणे फिकें । रुचि नेही मिष्टान्न ॥ ३ ॥

॥ ३०५७ ॥ देवावरी भार । वृत्ति अयाचित सार ॥ धू० ॥ देह देवाचे सांभाळी ।
सार योजे यथाकाळीं ॥ १ ॥ विश्वासार्थी निर्धार । विस्तारील विश्वभर ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
व्हावें । बळ एकचि जाणावें ॥ ३ ॥

॥ ३०५८ ॥ वर्ततां बासर । काय करावें शरीर ॥ धू० ॥ ठेवा नेमून नेमून । माझे
सुमचे पार्थी मन ॥ १ ॥ नेहाविद्या वृत्ती । कोठें फांकोचि श्रीपती ॥ २ ॥ तुका ह्यणे भले ।
जन्मा येऊनियां जाले ॥ ३ ॥

॥ ३०५९ ॥ केली प्रतिज्ञा मनाशीं । तई मी दास सत्यत्वेशीं । नेईन पायांपाशीं ।
स्वामि मूळ पंढरिये ॥ धू० ॥ तोंवरी हें भरीं पोट । केला तो मिथ्या बोभाट । नाही सांप-
डली वाट । सडराट फिरतसें ॥ १ ॥ ज्यावें आदराचें जिणें । स्वामी कृपा करी तें ।
पाळिल्या वचनें । सख्यत्वाचा अनुभव ॥ २ ॥ घडे तैसें घडो आतां । मायबापाची हे
सत्ता । तुका ह्यणे चिंता । काय पाहें मारगा ॥ ३ ॥

॥ ३०६० ॥ नेत्र झाकोनियां काय जपतोसीं । जंव नाही मानसीं भावप्रेम ॥ धू० ॥
उघडा मंत्र जाणा रामकृष्ण ह्यणा । तुटती यातना गर्भवास ॥ १ ॥ मंत्र यंत्र कांहीं
करिशी जडी बुटी । तें भूतसृष्टि पावशील ॥ २ ॥ सार तुका जपे बीज मंत्र एक । भव-
सिंधुतारक रामकृष्ण ॥ ३ ॥

॥ ३०६१ ॥ संत मारगीं चालती । त्यांची लागो मज माती ॥ धू० ॥ काय करावीं
साधनें । काय नव्हे एक तें ॥ १ ॥ शेष घेईन उच्छिष्ट । धांय धणीवरी पोट ॥ २ ॥
तुका ह्यणे संतांपार्थी । जीव ठेविला निश्चयीं ॥ ३ ॥

॥ ३०६२ ॥ जैसें तैसें बाळ मातेसीं आवडे । बोलतां बोबडे शब्द गोड ॥ धू० ॥
आपुलें आवडी लेववी खाववी । पाहोनियां जीवीं सुख वाटे ॥ १ ॥ तुका ह्यणे काय हेऊं
परिहार । काय तें साचार जाणतसें ॥ २ ॥

॥ ३०६३ ॥ देवाचिया वस्त्रा स्वमीही नाठवी । स्त्रियेसी पाठवी उंच साडी ॥ धू० ॥
गाईचें पाळण नयेचि विचारा । अश्यासी खरारा करी अंगें ॥ १ ॥ लेकराची रास स्वयें
धावें क्षाळूं । न ह्यणे प्रक्षाळूं द्विजपार्थी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे त्याच्या तोंडावरी शुंका ।
आतो यमलोका भोगावया ॥ ३ ॥

॥ ३०६४ ॥ उरा लावी ऊर आळंगितां कांता । संतासी भेटतां अंग चोरी ॥ धू० ॥
धमत्ति देखोनि होय पाठमेरा । व्याह्यासि समोरा जाय वेगीं ॥ १ ॥ द्विज नमस्कारा
मनीं भात्र कैचा । तुकाचि दासीचा लेंक होय ॥ २ ॥ तुका ह्यणे तुम्ही क्तेधासी न यावें ।
स्वभावा करावें काय कोणीं ॥ ३ ॥

॥ ३०६५ ॥ ब्रह्मज्ञान जरी कळे उठाउठी । तरि कां हिंपुटी वेदशास्त्रें ॥ धू० ॥
शास्त्रांचें भांडण जप तीर्थाटन । उर्वीचें भ्रमण याचसाठीं ॥ १ ॥ याचसाठीं जप

याचसाठी तप । व्यासोहि अमुप अंध केले ॥ २ ॥ याचसाठी संतपाय हे सेवावे । तरिच
तारवें तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ ३०६६ ॥ गायत्री विक्रोन पोट जे जाळिती । तथा होय गति यमलोकीं ॥ धृ० ॥
कन्येचा जे नर करिती विकरा । ते जाती अघोरा नरकपाता ॥ १ ॥ नाम गाऊनियां
द्रव्य जे मागती । नेणों तयां गति कैसी होय ॥ २ ॥ आमुचा सांगली आहे तो श्रीहरी ।
न लगे दुराचारी तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ ३०६७ ॥ साधूच्या दर्शना लाजशी गव्हारा । वेद्वेचिच्या घरा पुष्पें नेसी ॥ धृ० ॥
वेद्वेचा दासी मुरळी जगाची वोंवळी । ते तुज सोंवळी वाटे कैशी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे
आतां लाज धरीं बुच्या । टांचराच्या कुच्या मारा वेगी ॥ २ ॥

॥ ३०६८ ॥ राउळासी जातां चास मानी मोठा । बैसतो चोहोदां आदरेशीं ॥ धृ० ॥
न करी स्नानसंध्या ह्मणे रामराम । गुडगुडीचें प्रेम अहर्निशीं ॥ १ ॥ देवाब्राह्मणासी
जाईना चरण । दासीचे चरण वंदी भावें ॥ २ ॥ सुगंध चंदन सांडोनियां माही ।
बसे दुग्ंधीशीं अतिआहरें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे अरे एक भाग्यहीना । कांरे समरणा
विसरसी ॥ ४ ॥

॥ ३०६९ ॥ दुर्बुद्धि ते मना । कदा नुपजो नारायणा ॥ धृ० ॥ आतां ऐसें करीं ।
तुझे पाय चिर्ती धरीं ॥ १ ॥ उपजला भावो । तुमचे कृपे सिद्धि जावो ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे आतां । लाभ नाही या परता ॥ ३ ॥

॥ ३०७० ॥ तरुवर बीजा पोटी । बीज तरुवरा सेवटीं ॥ धृ० ॥ तैसें तुझा आह्मां
जाले । एकीं एक सामावले ॥ १ ॥ उदकावरील तरंग । तरंग उदकाचें अंग ॥ २ ॥
तुका ह्मणे बिबच्छाया । ठायीं पावली विलया ॥ ३ ॥

॥ ३०७१ ॥ साकरेच्या गोण्या बैलचिये पाठी । तयासी सेवटीं करबाडे ॥ धृ० ॥
मालाचे पै पटे वाहाताती उंटे । तयालागीं कांटे भक्षावया ॥ १ ॥ वाउगा हा धंदा आद्या
वाढविती । बांधोनियां देती यमाहातीं ॥ २ ॥ ज्यासी असे लाभ तोचि जाणें गोडी ।
थेर तीं बापुडीं सिणलीं वांया ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे शाहणा होई रे गव्हारा । चौऱ्यासीचा
फेरा फिरों नको ॥ ४ ॥

॥ ३०७२ ॥ चिरसुटें घालुनि वाढविलें पोट । गन्हवार बोभाट जनामध्ये ॥ धृ० ॥
लविकेचि डोहळे दाखवी प्रकार । बुध स्तनी पोर पोटी नाही ॥ १ ॥ तुका ह्मणे अंतीं
सांजचि ते खरी । फजिती दुसरी जनामध्ये ॥ २ ॥

॥ ३०७३ ॥ माही सर्व चिंता आहे विठोबासी । मी त्याच्या पायांसी न विसंभें
॥ धृ० ॥ विसरेना रूप क्षण एक चिर्ती । जिवलग मूर्ति सांवळी ते ॥ १ ॥ विसरकां
हरि क्षण एक घडी । अंतरली जोडी लक्षलाभ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझ्या विठोबाचे
पाये । संजीवनी आहे हृदयमाजी ॥ ३ ॥

॥ ३०७४ ॥ काय तीं करावीं मोलाचीं माक्रडे । नाचताती पुढें संसाराच्या ॥ धृ० ॥
झाडा हतेवेळे विचकिती दांत । घेती यमदूत संबवरी ॥ १ ॥ हात दांत कान हलविती

मान । दाखविती जन मानावया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे किती जालीं हीं फजित । मागें नाही नीत भारवाही ॥ ३ ॥

॥ ३०७५ ॥ थोर ती गळाली पाहिजे अहंता । उपदेश घेतां सुख वाटे ॥ धू० ॥ व्यर्थ भराभर केले पाडांतर । जोंवरि अंतर शुद्ध नाही ॥ १ ॥ घोडें काय थोडें वागवितें ओझें । भावेंविण तैसें पाडांतर ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धरा निष्ठावंत भाव । जरी पंढरिराव पाहिजे तो ॥ ३ ॥

॥ ३०७६ ॥ जाय जाय तूं पंढरी । होय होय वारकरी ॥ धू० ॥ सांडोनिया वाळवटा काय इच्छिती वैकुण्ठ ॥ १ ॥ खांद्या पताकांचे भार । तुळसी माळा आणि अबीर ॥ २ ॥ साधुसंतांच्या दाटणी । तुका जाय लोटांगणी ॥ ३ ॥

॥ ३०७७ ॥ जर्गी ऐसा बाप व्हावा । ज्याचा वंश मुक्तीस जावा ॥ धू० ॥ पोटा येतां हरलें पापा । ज्ञानदेवा मायबापा ॥ १ ॥ मुळीं बाप होता ज्ञानी । तरी आह्मी लागलीं ध्यानीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मी पोटीचें बाळ । माझी पुरवा ब्रह्मींची आळ ॥ ३ ॥

॥ ३०७८ ॥ संतांच्या हेळणें बाटलें जें तोंड । प्रत्यक्ष तें कुंड चर्मकाचें ॥ धू० ॥ भेसळीचें वीर्य ऐशा अनुभवे । आपुलें परावें नाही खळा ॥ १ ॥ संतांचा जो शोध करितो चांडाळ । धरावा विटाळ बहू त्याचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे केली प्रज्ञा याचसाठी । कांहीं माझे पोटी शंका नाही ॥ ३ ॥

॥ ३०७९ ॥ बहु टाळाटाळी । होतां भोवताहे कळी ॥ धू० ॥ बरें नव्हेल सेवटी । भय असों घ्यावें पोटी ॥ १ ॥ मुरगाळी कान । घुस मांडील सावधान ॥ २ ॥ अबोलण तुका । ऐसें कोणी लेखूं नका ॥ ३ ॥

॥ ३०८० ॥ जिव्हे जाला चळ । नेघे अवसान ते पळ ॥ धू० ॥ हेंचि बोसनावोनी उठी । देव सांडविला पोटी ॥ १ ॥ नाही ओढा वारा । पडिला प्रसंग तो बरा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाली । मज हे अनावर बोली ॥ ३ ॥

॥ ३०८१ ॥ गोहो थावा गांवा । ऐसे नवस करी आवा ॥ धू० ॥ कैचें पुण्य तथा गांठी । त्रेंतें वेची लोभासाठी ॥ १ ॥ वाढावें संतान । गृहीं व्हावें धनधान्य ॥ २ ॥ मागे गारगोटी । परिसाचिये सादोवाटी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मोल । हेऊन घेतला सोमल ॥ ४ ॥

॥ ३०८२ ॥ बाळपणें ऐसीं वरुणें गेली बारा । खेळतां या पोरानानामतें ॥ धू० ॥ विटू सांडू चेंडू लगोच्या वाघोडी । चंपे पेंड खडी एकीबेकी ॥ १ ॥ हमामा हुंबरी पकव्याच्या बारे । खेळे जंगीभोवरे चुंबाचुंबी ॥ २ ॥ सेलडेरा आणि निसरभोवडी । उचली बाले धोंडी अंगबळें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसें बाळपण गेले । मग ताहूण्य आलें गर्वमूळ ॥ ४ ॥

॥ ३०८३ ॥ ताहूण्याच्या मदें न मनी कोणासी । सदा मुसमुसी घुळी जैसा ॥ धू० ॥ अटोनी वेडोनी बांधला मुंडासा । फिरतसे झैसा जनामधी ॥ १ ॥ हातीं हींडपान वरतीच मान । नाही तो सन्मान भलियांसी ॥ २ ॥ श्वानाचिया परि हिंडे दारोदारी । पाहे प्रसारी पापवृष्टी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसा थोर हा गयाळी । करितां टवाळी जन्म गेला ॥ ४ ॥

॥ ३०८४ ॥ ह्यातारपर्णी घेटे पडसें खोकला । हात कपाळाला लावूनि बैसे ॥ धू० ॥
खोबरियाची वाटी जालें असे मुख । गळतसे नाक श्लेष्मपुरी ॥ १ ॥ बोलों जातां शब्द
नयेचि हा नीट । गडगडी कंठ कफ भारी ॥ २ ॥ सेजारी ह्मणती मरेना कां मेला ।
आणिला कांटाळा येणें आह्मां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आतां सांडुनी सर्वकाम । स्मरा राम
राम क्षणक्षणा ॥ ४ ॥

॥ ३०८५ ॥ जेथें कीर्तन करावें । तेथें अन्न न सेवावें ॥ धू० ॥ तुका लावूं नये
भाळा । माळ घालूं नये गळां ॥ १ ॥ तदावृषभासी दाणा । तूण मागों नये जाणा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे द्रव्य घेती । देती तेही नरका जाती ॥ ३ ॥

॥ ३०८६ ॥ लंकेमाजी घरें किति तीं आहका । सांगतसें संख्या जैसीतैसी ॥ धू० ॥
पांच लक्ष घरें पाषाणांचीं जेथें । सात लक्ष तेथें विटेंबंसी ॥ १ ॥ कोटि घरें जेथें कांशा
आणि तांब्याचीं । शुद्ध कांचनाचीं सप्त कोटी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ज्याची संपदा एवढी ।
सांगतें कवडी गेली नाही ॥ ३ ॥

॥ ३०८७ ॥ व्यभिचारिणी गणिका कुंटणी । विश्वासचि मनीं राघोबाचर ॥ धू० ॥
ऐसी ही पापिणी वाहिली विमानी । अचळ भुवनीं ठेवियेली ॥ १ ॥ पतितपावन तिहीं
लोकीं दसा । कृपाळू कोंवसा अनाथांचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विठोबाची धरा सोय ।
आणिक उपाय नेणों किति ॥ ३ ॥

॥ ३०८८ ॥ गजेंद्र तो हस्ती सहस्र वरुषें । जळामाजी नकें पीडिलासे ॥ धू० ॥
सुहृदीं सांडिलें कोणी नाही साहे । अंतीं वाट पाहे विठो तुझी ॥ १ ॥ कृपेच्या सागरा
माझ्या नारायणा । तया दोषांजणा तारियेलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नेले वाऊनि विमानी ।
मीही आईकोनी विश्वासलों ॥ ३ ॥

॥ ३०८९ ॥ ब्रह्मयाचे वेद शंखासुरें नेले । त्यासाठीं धरिलें मत्स्यरूप ॥ धू० ॥ तेणें
आत्मा नव्हता नेला ब्रह्मांडासी । काय ब्रह्मयासी नव्हतें ज्ञान ॥ १ ॥ परि तेणें धावा
केला आवडीनें । जाले नारायण कृपासिंधू ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विठोबा मी नामधारक ।
पोसनें सेवक भेटी देई ॥ ३ ॥

॥ ३०९० ॥ देवीं आणि देवीं सिंधू घुसळिला । भार पृथ्वीस जाला साहावेना
॥ धू० ॥ जालासी कासव धरिली पाठीवरी । चिंता तुज हरि सकळांची ॥ १ ॥ तये
काळीं देव करिताती स्तुती । कृपाळू श्रीपति ह्मणोनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसे उडंड
पवाडे । ज्यासी सहस्र तोंडे सिंगला तोही ॥ ३ ॥

॥ ३०९१ ॥ हिरण्याक्ष दैत्य मातला जे काळीं । वरदानें बळी शंकराच्या ॥ धू० ॥
इंद्रपदाज्य घेतलें हियोनी । देवा चक्रपाणी ह्मणती धांव ॥ १ ॥ तई पांडुरंगा झूकर
जालेती । तयां दैत्यपति मारियेलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ज्यांचीं राड्यें त्यांसी दिलीं । ऐसी
तूं माडली पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३०९२ ॥ प्रल्हादाकारणें नरसिंह जालासी । त्याचिया बोलासी सत्य केलें
॥ धू० ॥ रामकृष्ण गोविंद नारायण हरी । गर्जे राजद्वारी भक्तराज ॥ १ ॥ विडल माधव

मुकुंद केशव । तेणें दैत्यराव दचकला ॥ २ ॥ तुका ह्याने तयां कारणें सगुण । भक्तांचें वचन सत्य केलें ॥ ३ ॥

॥ ३०९३ ॥ नामाचें सामर्थ्य कांरे दबडीसी । कांरे विसरसी पवाडे हे ॥ धृ० ॥ खणखणां हाणती खर्गें प्रल्हादासी । न रूपे आंगासी किंचितही ॥ १ ॥ रामकृष्ण हरि ऐसी मारी हाक । तेणें पडे धाक बळियासी ॥ २ ॥ असों द्यावीं सामर्थ्य ऐसिया कीर्तीर्चा । आवडी तुम्याची भेटी देई ॥ ३ ॥

॥ ३०९४ ॥ वाटीभर विष दिलें प्रल्हादासी । निर्भय मानसीं तुझ्या बळें ॥ धृ० ॥ भोक्ता नारायण केलें तें प्राशन । प्रतापें जीवन जाहलें तुझ्या ॥ १ ॥ नामाच्या चितनें विषाचें तें आप । जाहलें देखत नारायणा ॥ २ ॥ तुका ह्याने ऐसे तुझे बडिवार । सिणला फणीवर वर्णवेना ॥ ३ ॥

॥ ३०९५ ॥ अग्निकुंडामाजी घातला प्रल्हाद । तरी तो गोविंद विसरेना ॥ धृ० ॥ पितियासी ह्याने व्यापक श्रीहरी । नांदतो मुरारी सर्वोठायीं ॥ १ ॥ अग्निरूपे माझा सखा नारायण । प्रल्हाद गजून हाक मारी ॥ २ ॥ तुका ह्याने अग्नि जाहाला शीतळ । प्रताप सबळ विठो तुझा ॥ ३ ॥

॥ ३०९६ ॥ क्रोपोनियां पिता बोले प्रल्हादासी । सांग हृषीकेशी कोठें आहे ॥ धृ० ॥ येरू ह्याने काष्टीं पाषाणीं सकळीं । आहे वनमाळी जेथें तेंथें ॥ १ ॥ खांबावरी लात मारिली दुर्जनें । खांबीं नारायण ह्याणतांची ॥ २ ॥ तुका ह्याने कैसा खांब कडाडिला । ब्रह्मा दचकला सत्यलोकीं ॥ ३ ॥

॥ ३०९७ ॥ डळमळिला मेरू आणि तो मांदर । पाताळीं फणिवर डोंई झाडी ॥ धृ० ॥ लेपे तेजें सूर्य आणिक हा चंद्र । कांपतसे इंद्र थरथरां ॥ १ ॥ ऐसें रूप उग्र हरीनें धरिलें । दैत्या मारियेलें मांडीवरी ॥ २ ॥ तुका ह्याने भक्तांकारणें श्रीहरी । बहु दुराचारी निर्दाळिले ॥ ३ ॥

॥ ३०९८ ॥ बहुत कृपाळु दीनाचा दयाळु । जर्गी भक्तवत्सळु नाम तुझें ॥ धृ० ॥ मानियेला चित्तीं बळीचा उपकार । अझूनि त्याचें द्वार राखसील ॥ १ ॥ काय त्याच्या भेणें बैसलासी हारीं । नाहीं तुज हरि कृपा बहू ॥ २ ॥ तुका ह्याने भक्तजनाची ममता । तुझ्यांसी अनंता अलोलिक ॥ ३ ॥

॥ ३०९९ ॥ पांडुरंग तुझे काय वाणूं गुण । पवाडे हे धन्य जर्गी तुझे ॥ धृ० ॥ वंडिलें दुर्वासा सुरा असुरानें । तो आला गाऱ्हाणें सांगावया ॥ १ ॥ बळिचिये ह्यारीं तुझी बैसलेती । दुर्वास विनंति करी भावें ॥ २ ॥ तुका ह्याने कृपासागरा श्रीहरी । तुझीं भक्तावरी प्रेमच्छाया ॥ ३ ॥

॥ ३१०० ॥ दुर्वासया स्वामी गुंतलें भाकेसी । पुसा जा बळीसी निरोप द्यावा ॥ धृ० ॥ त्याचे आज्ञेविण आह्मां येतां नये । द्वारपाळ राहें होऊनियां ॥ १ ॥ पुसे दुर्वासया बळीसी जाउनी । येरू ह्याने झणीं बोलों नका ॥ २ ॥ तुका ह्याने केला अन्यत्राचा व्याग । तेव्हां पांडुरंग सखा जाला ॥ ३ ॥

॥ ३१०१ ॥ बळी ह्मणे आजि दुर्वासया स्वामी । मागों नका तुह्मी नारायणा ॥ धृ० ॥
बहुतां प्रयासी जोडला श्रीहरी । बैसविला द्वारी राखावया ॥ १ ॥ परतला दुर्वास मग हो
तेथुनी । चिंतातुर मनी उद्देगला ॥ २ ॥ काय तूं एकाचा आहेसी अंकित । होई कृपावंत
तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ ३१०२ ॥ त्रैलोक्यांचा नाथ सकळांचा आधार । बळीचें तुवां घर धरियेलें ॥ धृ० ॥
आह्यां मोकलिलें कोणां निरविलें । कोणा हातीं दिले तिन्ही लोक ॥ १ ॥ अनाथांचा
बंधु दासांचा कैवारी । त्रिदे तुझीं हरि जाती वायां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसें बोलिला
दुर्वास । वाटला संतोष पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३१०३ ॥ बोलिले ते देवऋषि दुर्वासया । जाय पुसावया मागत्यानें ॥ धृ० ॥
मागुता दुर्वास पुसे बळिराया । निरोप जावया देई देवा ॥ १ ॥ बळी ह्मणे त्यासी जाय
मी न ह्मणें । जाईल नारायण लागलाची ॥ २ ॥ मजपार्शी राहें कोठें तरी जाय । तुका
ह्मणे पाय न सोडीं मी ॥ ३ ॥

॥ ३१०४ ॥ दुर्वासें निरोप आणिला ये रिती । मग वाढलेती नारायणा ॥ धृ० ॥
डेविलें चरण बळिचिये द्वारीं । शीर अंगावरी लांबविलें ॥ १ ॥ पाडियेलें द्वार द्वारावति-
येसी । वरि हृषीकेशी निचालेती ॥ २ ॥ तेथूनियां नाम पडिलें द्वारका । वैकुण्ठनायका
तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ ३१०५ ॥ मुरुकुश दोन्ही मारिले आसुर । दुर्वास ऋषीश्वर सुखी केला ॥ धृ० ॥
मारियेला मुरु ह्मणोनी मुरारी । नाम तुझें हरि पडियेलें ॥ १ ॥ पूर्वाहुनी ऐसा भक्तिप्रति-
पाळ । केला त्वां सांभाळ नारायणा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येचि वेळे काय जालें । कां सोंग
धरिलें मोहनाचें ॥ ३ ॥

॥ ३१०६ ॥ गुरुपादार्थांचें जळ । त्यास मानी जो विटाळ ॥ धृ० ॥ संतीं वाळिला
जो खळ । नरकी पचे चिरकाळ ॥ १ ॥ गुरुतीर्थीं अनमान । यथासांग मद्यपान ॥ २ ॥
गुरुअंगुष्ठा न चोखी । मुख घाली वेश्येमुखी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे सांगों किती । मुखीं
पडो त्याचे माती ॥ ४ ॥

॥ ३१०७ ॥ वाढविलें कांगा । तुह्मी एवढें पांडुरंगा ॥ धृ० ॥ काय होती मज चाड ।
एवढी करावया बडबड ॥ १ ॥ ब्रह्मसंतर्पण । लोकीं करावें कीर्तन ॥ २ ॥ निमित्त्याचा
धणी । तुका ह्मणे नेणे कोणी ॥ ३ ॥

॥ ३१०८ ॥ साही शास्त्रां अतिदुरी तो परमात्मा श्रीहरी । तो दशरथाचे घरी
क्रीडतो राम ॥ धृ० ॥ शिवाचें निजभ्येय वाल्मीकाचें निज गुह्य । तो भिल्लडीर्चा फळें
खाय श्रीराम तो ॥ १ ॥ योगियांचे मनीं नातुडे चिंतनीं । तो वानरांचे कार्नी गोष्टी
सांगे ॥ २ ॥ चरणीं शिळा उद्धरी नामें गणिका तारी । तो कोळिया घरीं पाहुणा सम
॥ ३ ॥ क्षण एक सुरवरा नातुडे नमस्कारा । तो रिसा आणि वानरा क्षेम दे राम ॥ ४ ॥
राम सांबळा सगुण राम योगियाचें ध्यान । राम राजीवलोचन तुका चरण वंदितो ॥ ५ ॥

॥ ३१०९ ॥ विहल माझा जीव विहल माझा भाव । कुळधर्म देव विहल माझा ॥ धृ० ॥

विडल माझा गुरु विडल माझा तारू । उतरील पारु भवनदीचा ॥ १ ॥ विडल माझी माता
विडल माझा पिता । विडल खुलता बहिणी बंधू ॥ २ ॥ विडल हे जन विडल माझे मन ।
सोयरा सज्जन विडल माझा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझा विडल विसावा । नश्वरित गांवा
जाइन त्याच्या ॥ ४ ॥

॥ ३११० ॥ न मनावी चिंता । काहीं माझेविशीं आतां ॥ धू० ॥ ज्याणें लौकिक
हा केला । तो हें निवारिता भला ॥ १ ॥ माझे इच्छे काय । होणार ते एक ठाय ॥ २ ॥
सुखा आणि दुःखा । ह्मणे वेगळा मी तुका ॥ ३ ॥

॥ ३१११ ॥ माझा पाह्य अनुभव । केला देव आपुला ॥ धू० ॥ बोलविलें तेंचि धावें ।
उत्तर व्हावें ते काळीं ॥ १ ॥ सोडिलिया जग निंद्य । मग गोविंद ह्मणियारा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे धीर केला । तेंपे याला गोविलें ॥ ३ ॥

॥ ३११२ ॥ जिंकावा संसार । येणें नावें तरी शूर ॥ धू० ॥ येरें काय तीं बापुडीं ।
कीर अहंकाराचीं घोडीं ॥ १ ॥ पण ऐशा नावें । देव धरिजेतो भावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
ज्यावें । सत्य कीर्तीनिं बरवें ॥ ३ ॥

॥ ३११३ ॥ सरें ऐसें ज्याचें दान । त्याचें कोण उपकार ॥ धू० ॥ नको वाहूं ऐसें
काचें । हे वो साच विडला ॥ १ ॥ रडन मागें सांडी पोर । ते काय थोर माउली ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कीर्ति वाढे । धर्म गाढे ते ऐसे ॥ ३ ॥

॥ ३११४ ॥ तुडे मायाजाळ विघडे भवसिधू । जरि लागे छंडु हरिनामें ॥ धू० ॥
येर कर्म धर्म करितां ये कळी । माजी तरला बळी कोण सांगा ॥ १ ॥ न पढवे वेद नव्हे
शास्त्रबोध । नामाचें प्रबंध पाठ करा ॥ २ ॥ न साधवे योग न करवे वैराग्य । साधा
भक्तिभाग्य संतसंगें ॥ ३ ॥ नव्हे अनुष्ठान न कळे ब्रह्मज्ञान । करावी सोपान कृष्ण-
कथा ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे वर्म हावियेलें संती । यापरती विश्रान्ति आणिक नाही ॥ ५ ॥

॥ ३११५ ॥ लोभावरी ठेवुनी हेत । करी असत्य न्याय नीत ॥ धू० ॥ त्याच्या पूर्वजां
पतन । नरकीं किडे होती जाण ॥ १ ॥ कोटिगोहत्यापातक । त्यासां घडेल निष्टक
॥ २ ॥ मासां श्रवे जे सुंदरा । पाजीं विटाळ पितरां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसियासी । यम
गांजील सायासी ॥ ४ ॥

॥ ३११६ ॥ देह जाईल जाईल । यासी काळ बा खाईल ॥ धू० ॥ कांरें नुमजसी
दगडा । केचे हत्ती घोडे वाडा ॥ १ ॥ लोंडें बालिस्तें सुपती । जरा आलिया फजिती
॥ २ ॥ शरीरसंबंधाचें नातें । भोरड्या बुडविती सेतति ॥ ३ ॥ अह्मनि तरी होई जागा ।
तुका ह्मणे पुढें दगा ॥ ४ ॥

॥ ३११७ ॥ मागें बहुतां जनां राखिलें आडणी । धांवसी निर्वाणी नाम घेतां ॥ धू० ॥
ऐसें ठावें जालें मज बरव्या परी । ह्मणऊनि करीं धांवा तुझा ॥ १ ॥ माझेविशीं तुज
पडिला विसरू । आतां काय करूं पांडुरंगा ॥ २ ॥ अह्मनि कां नये तुह्यासी करुणा ।
दुरि नारायणा धरिलें मज ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जीव जाऊं पाहे माझा । आतां केशीराजा
बोली उडी ॥ ४ ॥

॥ ३११८ ॥ कळले माझा तुज नव्हे रे आठव । काय काज जीव ठेवू आतां ॥ धृ० ॥
तू काय करिशी माझिया संचिता । धिग हे अनंतां जालें जिणें ॥ १ ॥ पतितपावन
राहिलों या आशा । आइकोनी वसा कीर्ति तुझी ॥ २ ॥ आतां कोण करी माझा अंगि-
कार । कळलें निष्ठुर जालासी तूं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझी मांडिली निरास । करितों जीवा
नास तुजसार्थी ॥ ४ ॥

॥ ३११९ ॥ तरि कां मागें वांयां कीर्ति वाढविली । जनांत आपुली ब्रिदावळी ॥ धृ० ॥
साच करितां आतां फिरसी माधारा । ठार्यांचें दातारा नेणवची ॥ १ ॥ संतांसी श्रीमुख
कैसे दाखविसी । पुढें मात त्यांसी सांगईन ॥ २ ॥ घईन डांगोरा तुझिया नामाचा । नव्हे
अनाथांचा नाथ ऐसा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आधीं राहिलों मरोनी । तूं कां होसी धनी
निमित्याचा ॥ ४ ॥

॥ ३१२० ॥ आझी तुझ्या दासी । जरि जावें पतनासी ॥ धृ० ॥ तरि हें दिसे विप-
रीत । कोठें बोलिली हे नीत ॥ १ ॥ तुझें नाम कंठीं । आह्मां संसार आदी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे काळ । करी आह्मांसी विटाळ ॥ ३ ॥

॥ ३१२१ ॥ लाजती पुराणें । वेदां येऊं पाहे उणें ॥ धृ० ॥ आझी नामाचे धारक ।
किविलवार्णी दिसों रंक ॥ १ ॥ बोलिले ते संतीं । बोल वांयांविण जाती ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे देवा । रोकडी हे मोडे सेवा ॥ ३ ॥

॥ ३१२२ ॥ आहारनिद्रे न लगे आदर । आपण सादर तेचि होय ॥ धृ० ॥ परिमि-
तीविणें बोलणें तें वांयां । फार थोडें काया पिंड पीडी ॥ १ ॥ समाधान त्याचें तोचि
एक जाणें । आपूलिये खुणे पावोनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे होय पीडा ते न करीं । मग
राहें परी भलतिये ॥ ३ ॥

॥ ३१२३ ॥ भूमि अवधी शुद्ध जाणा । अमंगळ हे वासना ॥ धृ० ॥ तैसे वीसपले
जीव । सांडी नसतां अंगीं घाव ॥ १ ॥ जीव अवघे देव । खोटा नागवी संदेह ॥ २ ॥
तुका ह्मणे शुद्ध । मग तुदलिया भेद ॥ ३ ॥

॥ ३१२४ ॥ सरतें माझें तुझें । तरि हें उतरतें ओझें ॥ धृ० ॥ न लगे सांडावें
मांडावें । आहे शुद्धचि स्वभावं ॥ १ ॥ घातला तो आशा । मोहोजाळें गळां फासा ॥ २ ॥
सुखाचा तो मान । नाही दुःखाचा तो शीण ॥ ३ ॥ करितां नारायण । एवढें वेचितों
वचन ॥ ४ ॥ लाभ हानि हें समान । तैसा मान अपमान ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे याचें । नांव
सोंवळें साचें ॥ ६ ॥

॥ ३१२५ ॥ तुज करितां होती ऐसे । मूढ चतुर पांडित पिसे ॥ धृ० ॥ परि वर्म नेणें
तें कोणी । पीडाखाणी भोगितील ॥ १ ॥ उलंधितें पांशुळ गिरी । मुकें करी अनुवाद
॥ २ ॥ पापी होय पुण्यवत । न करी घात दुर्जन ॥ ३ ॥ अवघें हेळाभाचें हरी । मुक्त
करी ब्रह्मांड ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे खेळें लीळा । पाहे वेगळा व्यापुनी ॥ ५ ॥

॥ ३१२६ ॥ पिकवावें धन । ज्याची आस करी जन ॥ धृ० ॥ पुरोनि उरे खातां

देतां । नव्हे खंडन मवितां ॥ १ ॥ खोली पडे ओली बीज । तरीच हाता लागे निज
॥ २ ॥ तुका ह्मणे धणी । विहल अक्षरें या तिन्ही ॥ ३ ॥

॥ ३१२७ ॥ करिसी लाघवें । तूं हें खेळसी आघवें ॥ धृ० ॥ अहंकार आड । आह्मां
जगासी हा नाड ॥ १ ॥ येथें भुतें यावें । दातूं लपों ही जाणावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हो
श्रीपती । आतां चाळवाल किति ॥ ३ ॥

॥ ३१२८ ॥ घालिती पन्हया । वाटे अनाथाच्या दया ॥ धृ० ॥ तैसें कां हें नये करूं ।
पांडुरंगा आह्मां तारूं ॥ १ ॥ रोगियासी काढा । देऊनि वारितील पीडा ॥ २ ॥ बुडव्या-
साठी उडी । घालितील कां हे जोडी ॥ ३ ॥ सारितील कांटे । पुढें मागिलांचे वाटे ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे भार । घेती भागल्यांचा फार ॥ ५ ॥

॥ ३१२९ ॥ नका दंतकथा येथें सांगो कोणी । कोरडे ते मानी बोल कोण ॥ धृ० ॥
अनुभव येथें व्हावा शिष्टाचार । न चलती चार आह्मांपुढें ॥ १ ॥ निवडी वेगळें क्षीर
आणि पाणी । राजहंस रोन्ही वेगळाली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें पाहिजे जातीचें । येरा
गावाळाचें काय काम ॥ ३ ॥

॥ ३१३० ॥ न करि त्याचें गाढेपण । नारायण सिद्ध उभा ॥ धृ० ॥ भवसिधूचा
थडवा केला । बोलाविला पाहिजे ॥ १ ॥ याचे सोई पाउल वेचे । मग कैचे आडथळे
॥ २ ॥ तुका ह्मणे खरें खोटे । न ह्मणे मोठें लहान ॥ ३ ॥

॥ ३१३१ ॥ रिकामें तूं नको मना । राहों क्षणक्षणाही ॥ धृ० ॥ वेळोवेळां पारायण ।
नारायण हें करी ॥ १ ॥ भ्रमणांच्या मोडी वाटा । न भरे फाटा आडरानें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे माझ्या जीवें । हेंचि घ्यावें धणीवरी ॥ ३ ॥

॥ ३१३२ ॥ पंचभूतांचिये सांपडलों संदी । घातलोंसे बंदी अहंकारें ॥ धृ० ॥
आपल्या आपण बांधविला गळा । नेणेंचि निराळा असतां हो ॥ १ ॥ कासया हा सव्य
लेखिला संसार । कां हे केले चार माझे माझे ॥ २ ॥ कां नाही शरण गेलों नारायणा ।
कां नाही वासना आवरिली ॥ ३ ॥ किंचित सुखाचा धरिला अभिळास । तेणें बहु नास
केला पुढें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आतां देह देऊ बळी । करुनि सांडूं होळी संचिताची ॥ ५ ॥

॥ ३१३३ ॥ देव जाले अवघे जन । माझे गुण सौष हारपले ॥ धृ० ॥ बरवें जालें बरवें
जालें । चित्त धालें महालाभें ॥ १ ॥ दर्पणीचें तुसरें भासे । परि तें असे एक तें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे सिंधुभेटी । उदका तुटी वाहाळासी ॥ ३ ॥

॥ ३१३४ ॥ बहु प्रकार गव्हाचे । जिव्हा नाचे आवडी ॥ धृ० ॥ सरलें परि आवडी
नवी । सिंधु द्रावी तरंग ॥ १ ॥ घेतलें घ्यावें वेळोवेळां । माय बाळा न विसंबे ॥ २ ॥
तुका ह्मणे रस राहिला वचनी । तोचि पडताळुनि सेवीतसें ॥ ३ ॥

॥ ३१३५ ॥ आह्मां सोडरे हरिजन । जनीं भाग्य निकंचन ॥ धृ० ॥ ज्याच्या धैर्या
नाहीं भंग । भाव एकविध रंग ॥ १ ॥ भुके तान्हे चित्तीं । सदा देव आठविती ॥ २ ॥
तुका ह्मणे धन । ज्याचें निज नारायण ॥ ३ ॥

॥ ३१३६ ॥ ह्मणवितों सास न करितां सेवा । लंडपणें देवा पोटभरीं ॥ धृ० ॥ खोटे

कोठें सरे तुझे पायांपाशी । अंतर जाणसी पांडुरंगा ॥ १ ॥ आचरण खोदें आपणासी
ठावें । लटिकें बोलावें दुसरें तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसा आहे अपराधी । असो कृपानिधि
तुहां ठावा ॥ ३ ॥

॥ ३१३७ ॥ जळालें तें बाह्य सोंग । अंतर व्यंग पडिलिया ॥ धू० ॥ कारण तें
अंतरलें । वाइट भलें ह्मणवितां ॥ १ ॥ तांतडीनें नासी । तांतडीनेंच संतोषी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे धीर । नाही बुद्धि एक स्थिर ॥ ३ ॥

॥ ३१३८ ॥ चित्ताचे बांधलें जवळी तें वसे । प्रकाशी प्रकाशे सर्वकाळ ॥ धू० ॥
अंतरी वसावी उत्तम ते भेदी । होऊं कांहीं तुदी न सकेची ॥ १ ॥ ब्रह्मांड कवळे आठ-
वणेसाठी । धरावा तो पोटी वाव बरा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लाभ घरिचिया घरी । प्रेमतंतु
सोरी न तुटतां ॥ ३ ॥

॥ ३१३९ ॥ दुखवले चित्त आजिच्या प्रसंगें । बहु पीडा जगें केली देवा ॥ धू० ॥
कर्धी हा संबंध तोडिसी तें नेणें । आठवुनि मनें पाय असें ॥ १ ॥ आणिकांची येती
अंतरा अंतरें । सुखदुःख बरेवाइट तीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे घडे एकांताचा वास । तरिच
या नास संबंधाचा ॥ ३ ॥

॥ ३१४० ॥ धनवंत एक बहिर अंधळे । शुभ्र कुष्ठ काळे भोग अंगी ॥ धू० ॥ प्रार-
ब्धाची गति न कळे विचित्र । आहे हातीं सूत्र विटोबाचे ॥ १ ॥ आणिक रोगांचीं
नांवें घेऊं किती । अखंड असती जडोनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नष्ट संचिताचें दान ।
पावे खातां पण सुख नेही ॥ ३ ॥

॥ ३१४१ ॥ भेदाभेदाळा न घडे घालितां । आठवा रे आतां नारायण ॥ धू० ॥
येणें एक केलें अवघें होय सांग । अच्युताच्या योगें नामें छंदें ॥ १ ॥ भोंवरे खळाळ
चोर वाटा घेती । पावलें मारिती सिवेपाशीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथे भावेंविण पार । न
पविजे सार हेंचि आहे ॥ ३ ॥

॥ ३१४२ ॥ जे गातीं अखंड विडलाचें गीत । त्यांचे पार्थी चित्त ठेवीन मी ॥ धू० ॥
जयांसी आवडे विडलाचें नाम । ते माझे परम प्राणसखे ॥ १ ॥ जयांसी विडल आवडे
लोचनीं । त्यांचें पायवणी स्वीकारिन ॥ २ ॥ विडलासी जिहीं दिला सर्व भाव । त्यांच्या
पार्थी ठाव मागईन ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे रज होईन चरणींचा । ह्मणविती त्यांचा हरिचे
हास ॥ ४ ॥

॥ ३१४३ ॥ काय तो विवाद असो भेदाभेद । साधा परमानंद एका भावें ॥ धू० ॥
निघोन आयुष्य जातें हातोहात । विचारीं पां हित लवलाहीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भावभक्ति
हे कारण । नागवी भूषण दंभ तोची ॥ ३ ॥

॥ ३१४४ ॥ देवकीनंदनें । केलें आपुल्या चित्तनें ॥ धू० ॥ मज आपुलिया ऐसें । मना
लावूनियां पिसें ॥ १ ॥ गोवळे गोपाळां । केलें लावूनियां चाळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे संग ।
केला दुरि नव्हे मग ॥ ३ ॥

॥ ३१४५ ॥ माझिया जीवासी हेचि पै विश्रांती । तुझे पाय चित्तीं पांडुरंगा ॥ धू० ॥

भांडवल गांठी आलें सपुरतें । समाधान चित्तें मानियेलें ॥ १ ॥ उदंड उच्चारें घातला पसरू । रूपावरी भरू आवडीचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज भक्तीची आवडी । अभेरीं तांतडी नाही म्हूण ॥ ३ ॥

॥ ३१४६ ॥ एकविध आह्मी न धरूं पालट । न संडूं ते वाट सांपडली ॥ धू० ॥ ह्मण-वूनि केला पाहिजे साभाळ । माझे बुद्धिबळ पाय तुझे ॥ १ ॥ बहुत न कळें बोलतां प्रकार । अंतरा अंतर साक्ष असे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आगा जीवींच्या जीवना । तूंचि नारायणा साक्षी माझा ॥ ३ ॥

॥ ३१४७ ॥ राहो येचि ठार्या । माझा भाव तुझे प्रार्थी ॥ धू० ॥ करीन नामाचें चित्तन । जाऊं नही कोठें मन ॥ १ ॥ देईन ये रसी । आतां बुडी सर्वविशीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । सावी करोनियां जीवा ॥ ३ ॥

॥ ३१४८ ॥ तैसे नव्हो आह्मी विडलाचे दास । यावें आणिकांस काकुलती ॥ धू० ॥ स्वामिचिथा सत्ता ठेंगणें सकळ । आला कळिकाळ हाताखालीं ॥ १ ॥ अंकिताचा असे अभिमान देवा । समर्पुनि हेवा असो पार्थी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मां इच्छेचें खेळणें । कोड नारायणें पुरवावें ॥ ३ ॥

॥ ३१४९ ॥ मोक्ष देवापार्थी नाही । लटिक्या घाई विळवतें ॥ धू० ॥ काय खरें न धरी शुद्धी । गेली बुद्धि भ्रमलें ॥ १ ॥ अहंकारास उरलें काई । पांचाठार्या हें वाटे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कुंथे भारें । लटिकें खरें मानुनियां ॥ ३ ॥

॥ ३१५० ॥ आपला तो एक देव करुनि ध्यावा । तेंणेंविण जीवा सुख नव्हे ॥ धू० ॥ येर तीं माइकें दुःखार्थी जनितीं । नाहीं आदिअंतीं अवसान ॥ १ ॥ अविनाश करी आपुलिया ऐसें । लार्थी मना पिसें गोविंदाच्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एका मरणेंचि सरें । उत्तमचि उरें कीर्ति मार्गें ॥ ३ ॥

॥ ३१५१ ॥ आजिचें हें मज तुह्मीं कृपादान । दिलें संतजन मायबापीं ॥ धू० ॥ आलीं मुखावादा अमृतवचनं । उत्तीर्ण तीं येणें नव्हे जन्में ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तुह्मी उदार कृपाळ । शृंगारिलें बाळ कवतुकें ॥ २ ॥

॥ ३१५२ ॥ स्तुति अथवा निंदा करावी देवाची । अधम तो वेची व्यर्थ वाणी ॥ धू० ॥ आइकोनि होती बहिर हे बोल । वेचूनि ते मोल नरका जाती ॥ १ ॥ इह लोकां धुंका उडे तोंडावरी । करणें अधोरीं वास लागे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माप वाचेऐसें निकें । भरलें नरकें निंदेसाठीं ॥ ३ ॥

॥ ३१५३ ॥ लोह कफ गारा सिद्ध हे सामुग्री । अग्नि टण्कारी हिसों येतो ॥ धू० ॥ सांगावें तें काई सांगावें तें काई । चित्ता होय ठार्या अनुभव तो ॥ १ ॥ अत्रें सांगों येतो तृतीचा अनुभव । करुनि उपाव घेऊं हेवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मिळे जीवनीं जीवन । तेंथें कोणा कोण नांव ठेवी ॥ ३ ॥

॥ ३१५४ ॥ बाळाचें जीवन । माता जाणें भूक तान ॥ धू० ॥ काय करूं विनवणी । असो मस्तक चरणीं ॥ १ ॥ ठेविलिये ठार्या । चित्त ठेवूनि असें पार्थीं ॥ २ ॥ करितो हे

सेवा । चिंतन सर्वां ठायीं देवा ॥ ३ ॥ न्यून तेंचि पुरें । ध्यावें करोनि हातारें ॥ ४ ॥ तुका
ह्मणे बुद्धी । अल्प असे अपराधी ॥ ५ ॥

॥ ३१५५ ॥ जाणतों समये । परि मत कामा नये ॥ धू० ॥ तुह्मी सांगावें तें बरें ।
देवा सकळ विचारें ॥ १ ॥ फुकाचिये पुसी । चिंता नाही होते ऐसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
आहे । धर पाय मज साहे ॥ ३ ॥

॥ ३१५६ ॥ द्वारपाळ विनंति करी । उभे द्वारीं राडळा ॥ धू० ॥ आपुलिया शरणा-
गता । वाहों चिंता नेसावी ॥ १ ॥ वचना या चित्त द्यावें । असों ठावें पायांसी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कृपासिंधू । रीनबंधु केशवा ॥ ३ ॥

॥ ३१५७ ॥ दोहीं बाहीं आह्मां वास । असों कास घालुनी ॥ धू० ॥ बोल बोलों
उभयतां । स्वामीसत्ता सेवेची ॥ १ ॥ एकसरें आज्ञा केली । असों चाली ते नीती
॥ २ ॥ तुका ह्मणे जोहारितों । आहे होतों ते ठायीं ॥ ३ ॥

॥ ३१५८ ॥ एका जी देवा माझी विनवणी । मस्तक चरणीं ठेवीतसें ॥ धू० ॥
सन्निध पातलों सांडूनियां शंका । सन्मुखाचि एकाएकीं पुढे ॥ १ ॥ जाणविलें कोठें पावे
पायांपाशां । केली या जिवासी साठी ह्मण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे हातीं द्या उद्धार ।
करी करकर ह्मणवुनी ॥ ३ ॥

॥ ३१५९ ॥ बैसलों तो कडियेवरी । नव्हें दुरी वेगळा ॥ धू० ॥ घडले हें बहुवा दिसां ।
आतां इच्छा पुरवीन ॥ १ ॥ बहु होता जाला सीण । नाही क्षण विसांवा ॥ २ ॥ दुःखी
केलें मीतूपणें । जवळी नेणें होतें तें ॥ ३ ॥ पाहात जे होतों वास । तेचि आस पुरविली
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे मायबापा । झणी कोपा विडला ॥ ५ ॥

॥ ३१६० ॥ तुझे नाम मुखी तयासी विपत्ती । आश्रय हें चिंतीं वाटतसे ॥ धू० ॥
काय जाणों काय होसील निजला । नेणों जी विडला मायबापा ॥ १ ॥ भवबंधनाचे तुट-
तील फासे । तें कां यथें असे अवेहरिलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे ह्चकलें मन । वाटे वांयां-
विण भ्रम केला ॥ ३ ॥

॥ ३१६१ ॥ सेवकें करावें सांगितलें काम । सिव्याचा तो धर्म स्वामी राखे ॥ धू० ॥
काय देवा नेणों आलें गाढेपण । तुह्मी शक्तिहीन जाले दिसां ॥ १ ॥ विष्णुरास आह्मी
निर्भर ज्या बळें । तें दिसे या काळें अवेहरिलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मूळ पाठवा लौकरी ।
किंवा करूं हरी काय सांगा ॥ ३ ॥

॥ ३१६२ ॥ खेळतां न भ्यावें समर्थांच्या बाळें । तथाच्या सकळ सत्तेखालीं ॥ धू० ॥
तरी लेवविला शोभे अळंकार । नाही तरी भार मानाविण ॥ १ ॥ अवधीच दिशा असावी
मोकळी । मायबाप बळी ह्मणउनी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे ऐसें आहे देवा । ह्मणऊनि
सेवा समर्पिली ॥ ३ ॥

॥ ३१६३ ॥ निरंजनीं एकटवाणें । संग नेणें दुसरा ॥ धू० ॥ पाहा चाळविलें कैसें ।
लावुनि पिसें गोवळें ॥ १ ॥ लपलें अंगें अंग । दिना संग होता तो ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
नव्हतें ठावें । जालें भावें वाढोळें ॥ ३ ॥

॥ ३१६४ ॥ नव्हती भेटी तोंचि बरे । होतां चोरें नाडिलें ॥ धृ० ॥ अवघियांचा केला झाडा । रिता वाडा खोंकर ॥ १ ॥ चितनाचें मूळ चित्त । नेलें वित्त हरूनी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मूळा आलें । होतें केलें तैसेची ॥ ३ ॥

॥ ३१६५ ॥ जये ठायीं आवडी टेली । मज ते बोली न संडे ॥ धृ० ॥ पुरवावें जीर्वांचें कोड । भेटी गोड तुज मज ॥ १ ॥ आणिलें तें येथवरी । रूप दुरी न करावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नारायणा । सेवाहीना धिग वृत्ती ॥ ३ ॥

॥ ३१६६ ॥ सरलियाचा सोस मनीं । लजोनियां राहिलों ॥ धृ० ॥ आवडीनें बोला-वितो । येथें तें तो लपावें ॥ १ ॥ माझे तेंचि मज द्यावें । होतें भावें जोडिलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विश्वभरा । आळीकरा बुझावा ॥ ३ ॥

॥ ३१६७ ॥ नाचावेसें वाटे मना । छंद गुणाअधीन ॥ धृ० ॥ चेश्विलीं माझीं गात्रें । सत्तासूत्रें हालती ॥ १ ॥ नामरूपें रंगा आलीं । तेचि चाली स्वभावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पांडुरंगें । अंग संगें कवळिलें ॥ ३ ॥

॥ ३१६८ ॥ खेळतो ते खेळ पायांच्या प्रसादें । नव्हती हीं छंदें नासिवंतें ॥ धृ० ॥ माझा माथबाप उभा विदेवरी । कवतुकें करी कृपादान ॥ १ ॥ प्रसादाचीं वाणीं वेद तीं उत्तरें । नाहीं मतांतरे जोडियेलीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे रस वाढितिया अंगें । छाया पांडु-रंगें केली वरी ॥ ३ ॥

॥ ३१६९ ॥ अखंड मुडतर । सासुरवास करकर ॥ धृ० ॥ याची जाली बोटवण । आतां न देखों तो शीण ॥ १ ॥ बहुतांचीं शसी । तये घरीं सासुरवासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मुळें । खंड जाला एका वेळें ॥ ३ ॥

॥ ३१७० ॥ अवघा भार वाटे देवा । संतसेवा न घडतां ॥ धृ० ॥ कसोटी हे असे हातीं । सव्य भूर्ता भगवंत ॥ १ ॥ चुकलोंसा दिसें पंथ । गेले संत तो ऐसा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सोंग वांयां । कारण या अनुभवे ॥ ३ ॥

॥ ३१७१ ॥ आतां तुझी कृपावंत । साधु संत जिवलग ॥ धृ० ॥ गोमदें तें करा माझे । भार ओझे तुझांसी ॥ १ ॥ वांचिलें तें पायांपाशीं । नाहीं यासी वेगळें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सोडिल्या गांठी । दिली मिठी पायांसी ॥ ३ ॥

॥ ३१७२ ॥ सुख वाटे परी वर्म । धर्माधर्म न कळे ॥ धृ० ॥ गाथें नाचें एवढें जाणें । विवहल ह्मणे निर्लज्ज ॥ १ ॥ आवघें माझे एवढें धन । साधनही सकळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पायां पडें । तुमच्या कोडें संतांच्या ॥ ३ ॥

॥ ३१७३ ॥ धरिलीं जीं होती चिर्ती । डोळां तींच दिसती ॥ धृ० ॥ आलें आव-डीस फळ । जालें कारण सकळ ॥ १ ॥ घेईन भातुकें । मागोनियां कवतुकें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लाड । विठोबा पुरवील कोड ॥ ३ ॥

॥ ३१७४ ॥ बहुतां दिसांची आजि जाली भेटी । जाली होती तुदी काळगती ॥ धृ० ॥ येथें सावकाश घेईन ते धणी । गेली अडचणी उगवोनी ॥ १ ॥ बहु दुःख दिलें होतें घरीं कामें । वाढला हा श्रमें श्रम होता ॥ २ ॥ बहु दिस होता पडिला मारग ॥

केशाचा त्या त्याग आजि जाला ॥ ३ ॥ बहु होती केली सोंगसंपादणी । लौकिकापा-
सून निर्गमलें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे येथे जालें अवसान । परमानंदीं मन विसावले ॥ ५ ॥

॥ ३१७५ ॥ पुत्र जाला चोर । मायबापा हर्ष थोर ॥ धू० ॥ आतां काशासाठीं
जोडी । हाट धाटे गुंडगे घडी ॥ १ ॥ ऐते अपाहार । आपूनियां भरी घर ॥ २ ॥ मानिली
निश्चिती । नरका जावया उभयतीं ॥ ३ ॥ झोडाझोडगीचे पोटी । फळें बीजें तीं करटीं
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे बेव्या । भांडवल न लगे खव्या ॥ ५ ॥

॥ ३१७६ ॥ एवढी अपकीर्ती । ऐकोनियां फजिती ॥ धू० ॥ जरि हाविल वदन ।
थुंका थुंका तो देखोन ॥ १ ॥ काळिमचें जिणें । जीऊनियां राहे सुनें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
गुण । दक्षणे अपशकुन ॥ ३ ॥

॥ ३१७७ ॥ पुंडलिक भक्तराज । तेंपे साधियेलें काज । वैकुंठीचें निज । परब्रह्म
आणिलें ॥ धू० ॥ पांडुरंग बाळमूर्ती । गाईगोपाळां संगती । येऊनियां प्रीती । उभें
समचि राहिलें ॥ १ ॥ एका आगळें अक्षरें । भूवैकुंठचि दुसरें । ह्मणविती येरें । परि तीं
ऐसीं नव्हेती ॥ २ ॥ पाप पंचक्रोशीमधीं । येऊं न सकेचि कधीं । कैचीं त्थे विधि-
निषेधाची वसती ॥ ३ ॥ पुराणें वदती ऐसें । चतुर्भुज तीं मानसें । सुदर्शनावरी वसे ।
रीग न घडे कल्पातीं ॥ ४ ॥ महाक्षेत्र हें पंढरी । अनुपम्य इची थोरी । धन्य धन्य वार-
करी । तुका ह्मणे तेथींचे ॥ ५ ॥

॥ ३१७८ ॥ देह मृत्याचें भातुकें । कळों आलें कवतुकें ॥ धू० ॥ काय मानियेलें
सार । होंचि वाटतें आश्चर्य ॥ १ ॥ नानाभोगांचीं संचितें । करुनि ठेविलें आइतें
॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोडीं । उगवूं न सकती बापुडीं ॥ ३ ॥

॥ ३१७९ ॥ त्यागें भोग माइया येतील अंतरा । मग मी दातारा काय करूं ॥ धू० ॥
आतां असो तुझे पार्यां हें मोटळें । इद्रियें सकळें काया मन ॥ १ ॥ सांडीमांडी विधिनि-
षेधाचा ठाव । न कळतां भाव जाइल वायां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां नको उजगरा ।
लपतीं दातारा अर्गी मज ॥ ३ ॥

॥ ३१८० ॥ हावूनियां बंड । पुरे न करी तें भांड ॥ धू० ॥ जळो जळो तैसें जिणें ।
फटमरे लाजिरवाणें ॥ १ ॥ घेतलें तें सोंग । बरवें संपादावें सांग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धीरें ।
देव नुपेक्षील खरें ॥ ३ ॥

॥ ३१८१ ॥ न पालटे जाती जीवाचिये सार्थीं । बाहे तेंचि पोटीं हावी वरी ॥ धू० ॥
अंतरीं सबार्थीं सारिखाचि रंग । वीट आणि अंग नाहीं रसा ॥ १ ॥ घणाचिया घायें पोटीं
शिरे हिरा । सांडूं नेणें धीरा आपूलिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कडे करावी शीतळ । ऐसें
जातिबळ चंदनाचें ॥ ३ ॥

॥ ३१८२ ॥ दिली मान तरी नेधावी शत्रूची । शरण आलें त्यासी जतन जीवें
॥ धू० ॥ समर्थासी असे विचाराची आण । भलीं पापपुण्य विचारावें ॥ १ ॥ काकुलती-
सार्थीं सत्याचा विसर । पडिलें अंतर न पाहिजे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे यश कीर्ति आणि
मान । करितां जतन देव जोडे ॥ ३ ॥

॥ ३१८३ ॥ विचारिलें आधीं आपुल्या मानसीं । वांचो येथें कैसीं कोण्या द्वारे
॥ धू० ॥ तंव जाला साह्य हृदयनिवासी । बुद्धि दिली ऐसी नास नाहीं ॥ १ ॥ उद्वेगाचे
होतो पडिलें समुद्रीं । कोणे रीति तरी पाविजेत ॥ २ ॥ तुका ह्याने दुःखें आला आयु-
र्भाव । जाला बहु जीव कासावीस ॥ ३ ॥

॥ ३१८४ ॥ आपुलें वेचूनि खोडा घाली पाव । ऐसे जया भाव हीनबुद्धि ते ॥ धू० ॥
विषयांच्या संगें आयुष्याचा नास । पडियेलें ओस स्वहिताचें ॥ १ ॥ भुलल्याचें अंग
आपणा पारिलें । छंशच सारिलें वर्ततसे ॥ २ ॥ तुका ह्याने दुःख उमटे परिणामीं ।
लंपटासी कार्मीं रतलिया ॥ ३ ॥

॥ ३१८५ ॥ केलें शकुनें प्रयाण । आतां मागें फिरे कोण ॥ धू० ॥ होय तैसें होय
आतां । देह बळी काय चिता ॥ १ ॥ पडिलें पालवीं । त्याचा धाक वाहे जीवीं ॥ २ ॥
तुका ह्याने जीणें । देवा काय हीनपणें ॥ ३ ॥

॥ ३१८६ ॥ आळणी ऐसें कळों आलें । त्यासी भलें मौनची ॥ धू० ॥ नये कांहीं
वेचूं वाणी । वेडे घाणीसांगातें ॥ १ ॥ वेगळें तें देहभावा । भ्रम जीवा माजिरा ॥ २ ॥
तुका ह्याने कवतुक केलें । किंवा भलें दवडितां ॥ ३ ॥

॥ ३१८७ ॥ चित्ताचा चाळक । त्याचें उभय सूत्र एक ॥ धू० ॥ नाचवितें नानाछंदें ।
सुखें आपुल्या विनोदें ॥ १ ॥ चंद्र कमळणी । नाहीं धाडीत सांगोनी ॥ २ ॥ तुका ह्याने
उठी । लोह चुंबकाचे वृष्टी ॥ ३ ॥

॥ ३१८८ ॥ करितां तडातोडी । वत्सा माते सोई ओढी ॥ धू० ॥ करित्याचा आग्रह
उरे । एक एकासाठीं झुरे ॥ १ ॥ भुके इच्छी अन्न । तेहि त्यासाठीं निर्माण ॥ २ ॥ तुका
ह्याने जाती । एक एकाचिये चिर्त्तां ॥ ३ ॥

॥ ३१८९ ॥ निघालें दिवाळें । जालें देवाचें वाटोळें ॥ धू० ॥ आतां वेचूं नये वाणी ।
विचारावें मनीच्या मनीं ॥ १ ॥ गुंडाळिलीं पोतीं । भीतरी लावियेली वाती ॥ २ ॥ तुका
ह्याने करा । ऐसा राहे माजी घरा ॥ ३ ॥

॥ ३१९० ॥ तीर्थाचिये पंथें चाले तो निद्वै । पाविजेतो ठाव अंतराय ॥ धू० ॥
ह्याणऊनि भलें निश्चळचि स्थळीं । मनाचिये मुळीं बैसोनियां ॥ १ ॥ संकल्पारूढ तें
प्रारब्धेचि जिणें । कार्यचि कारणें वाढतसे ॥ २ ॥ तुका ह्याने कामा नाहीं एक मुख ।
जिरवितां सुख होतें पोटीं ॥ ३ ॥

॥ ३१९१ ॥ क्षणक्षणा हाचि करावा विचार । तरावया पार भवसिधू ॥ धू० ॥
नाशिवंत देह जाणार सकळ । आयुष्य खातो काळ सावधान ॥ १ ॥ संतसमागर्मी
धरुनि आवडीं । करावी तांतडीं परमार्थी ॥ २ ॥ तुका ह्याने यहलोकींच्या वेव्हारें ।
नये डोळें धुरें भरुनि राहों ॥ ३ ॥

॥ ३१९२ ॥ कोणाशीं विचार करावा सेवटीं । एवढ्या लाभें तुटी जाल्या तरे ॥ धू० ॥
सांभाळितो शूर आला घावडाव । पुढें दिला पाव न करी मागें ॥ १ ॥ घात तो या नांवें

येथें अंतराय । अंतरल्या पाय गोविंदाचे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गडसंसीचा हा ठाव । केला तो उपाव कार्या येतो ॥ ३ ॥

॥ ३१९३ ॥ असा जी सोंवळे । आहां तैसेचि निराळे ॥ धू० ॥ आह्मी नयों तुमच्या वाटा । काय लटिकाचि ताटा ॥ १ ॥ चितनचि पुरे । काय सलगी सर्वे धुरे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । नका नावडे ते सेवा ॥ ३ ॥

॥ ३१९४ ॥ अहंकार तो नासा भेद । जर्गी निद्य ओंवळा धू० ॥ नातळे तो धन्य यासी । जाला वंशी दीपक ॥ १ ॥ करवितो आत्महत्या । नेदी सत्या आतळों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गुरुगुरी । माथां थोरी धरोनी ॥ ३ ॥

॥ ३१९५ ॥ इच्छिलें ते शकुनवती । होय देती तात्काळ ॥ धू० ॥ क्षीरा नीरा निवाड करी । बरावरी विष्ठल ॥ १ ॥ भाग्याविण कैचें फळ । अंतर मळसूत्राचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे संचित कुडें । तें बापुडें करीतसे ॥ ३ ॥

॥ ३१९६ ॥ काशासार्डी आह्मी जाळिला संसार । न करा विचार ऐसा देवा ॥ धू० ॥ कैसें नेणां तुह्मां करवतें उदास । माझा प्रेमरस भंगावया ॥ १ ॥ समर्पून टेलों देह हा सकळ । धरितां विटाळ न लजा माझा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अवधी मोकळुनि आस । फिरतो उदास कोणासार्डी ॥ ३ ॥

॥ ३१९७ ॥ नाहीं तुह्मां काहीं लाविलें मागणें । कांटाळयाच्या भेणें त्रासलेती ॥ धू० ॥ एखादिये परी टाळावी करकर । हा नका विचार देखों काहीं ॥ १ ॥ पायांच्या वियोगें प्राणासवसादी । नेधेवेसी लुटी जाली आतां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुह्मां मागणें तें आतां । हेंचि कृपावंता चरणीं वास ॥ ३ ॥

॥ ३१९८ ॥ जग अमंगळ । लागे देखतां विटाळ ॥ धू० ॥ धर्म भूतांचीं ते द्या । सत्य कारण ऐसीया ॥ १ ॥ नव्हे माझें मत । साक्षी करुनि सांगें संत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जीवें । दावी उमटुनि अनुभवें ॥ ३ ॥

॥ ३१९९ ॥ वंड अन्यायाच्या माथां । देखोनि करावा सर्वथा ॥ धू० ॥ नये उगे बहुतां धाटूं । सिसें सोनियांत आटूं ॥ १ ॥ पापपुण्यासार्डी । नीत केली सत्ता खोटी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । दोष कोणाचा तो दावा ॥ ३ ॥

॥ ३२०० ॥ आह्मी पापी तूं पावन । हें तों पूर्वापार जाण ॥ धू० ॥ नवें करूं नये जुनें । सांभाळावें ज्याचें तेणें ॥ १ ॥ राखावा तो ठाव । मिरासी करोनि उपाव ॥ २ ॥ वाहें मारी हाका । देवा आडकवी तुका ॥ ३ ॥

॥ ३२०१ ॥ पाडावी ते बरी । गांठी धुरेसर्वे खरी ॥ धू० ॥ नये मरों लंडीपणें । काय बापुडें तें जिणें ॥ १ ॥ लुटावें भांडार । तरी जया नाही पार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नांवे । कीर्ति आगळीनें ज्यावें ॥ ३ ॥

॥ ३२०२ ॥ भजनेचि जालें । मग जीवाचें काय आलें ॥ धू० ॥ येजं नेदावी पुढती । आड भयाची ते जाती ॥ १ ॥ करितां सरोबरी । काहीं न ठेवावी उरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दूर । व्हावें धुरेसींच धुर ॥ ३ ॥

॥ ३२०३ ॥ जन्मांतरीं शुद्ध नाही आचरण । यालागीं चरण अंतरले ॥ धू० ॥ वोड-
वले संचित येणें जन्में पाहतां । आतां पंढरिनाथा कृपा करीं ॥ १ ॥ पतितपावन ब्रिद
साच करीं देवा । यालागीं कुढावा करीं माझा ॥ २ ॥ अपराधी पातकी वृष्ट तुराचारी ।
आहाळलों भारी संवसारें ॥ ३ ॥ कामक्रोध आदि कल्पनेच्या त्रासें । तुज न पवें ऐसें
जालें देवा ॥ ४ ॥ हा ना तोसा टाव जाला पांडुरंग । नयेचि उपेगा काय करूं ॥ ५ ॥
आपुलिया नांवा धांवणिया धांवें । लवकरी यावें तुका ह्याणे ॥ ६ ॥

॥ ३२०४ ॥ प्रथमभेटी आळिगण । मग चरण वंदावे ॥ धू० ॥ ऐसा माझा भोळा
बाप । हरी ताप कवळोनी ॥ १ ॥ न सांगतां सीण भाग । पांडुरंग जाणतसे ॥ २ ॥
तुका ह्याणे कृपावतें । द्यावें भातें न मागतां ॥ ३ ॥

॥ ३२०५ ॥ वचनाचा अनुभव हातीं । बोलविती देव मज ॥ धू० ॥ परि हें न कळे
अभाविकां । जडलोकां जिवांसी ॥ १ ॥ अश्रुत हे प्रसादिक । कृपा भीक स्वामीची
॥ २ ॥ तुका ह्याणे वरावरी । जातो तरी सांगत ॥ ३ ॥

॥ ३२०६ ॥ कारें तुझीं ठेवा बहुतां निमित्तें । माझिया संचितें वोडवले ॥ धू० ॥
अन्किप्रेमगोडी बैसली जिह्वारीं । आनंद अंतरीं येणें झाला ॥ १ ॥ पुसिलें पडळ तिमिर
विहलें । जगचि भरलें ब्रह्मानंदें ॥ २ ॥ तुका ह्याणे केलों कामनेवैगळा । आवडी गोपा-
ळावरी वसे ॥ ३ ॥

॥ ३२०७ ॥ आसन शयन भोजन गोविंदें । भरलें आनंदें त्रिभुवन ॥ धू० ॥ अव-
धियां केली काळें तडातोडी । अवसर घडी पुरों नये ॥ १ ॥ वांटणी घातले शरीराचे
भाग । रुजियाचा लाग खंडियेला ॥ २ ॥ आवडीच्या आलें आहारासी रूप । पृथक संकल्प
मावळले ॥ ३ ॥ काम तरी क्रोध बुद्धि मन नासे । भ्रमाचे वोळसे गिळिले शांती ॥ ४ ॥
तुका ह्याणे मना श्रीरंगाचा रंग । बैसला अभंग एकविध ॥ ५ ॥

॥ ३२०८ ॥ उवरल्यासी काढा औषध पाचन । मूढां नारायण स्मरवितो ॥ धू० ॥
भवव्याधि येणें तुटेल रोकडी । करूनियां झाडी निश्रयेसी ॥ १ ॥ आणिकां उपायां अनु-
पान कठिण । भाग्ये बरें सीण शीघ्रवत ॥ २ ॥ तुका ह्याणे केला उघडा पसारा । भाग्य
धालें घरा दारावरी ॥ ३ ॥

॥ ३२०९ ॥ जपाचें निमित्त झोपेचा पसरू । देहाचा विसरू पाडूनियां ॥ धू० ॥
ऐसी तीं भजनें अमंगळवाणी । सांगसंपादणी बहुरुप्याची ॥ १ ॥ सेवेसी विकिलें
लोभाचिये आसे । तथा कोठें असे उरला देव ॥ २ ॥ तुका ह्याणे मानदंभ जया चिर्ती ।
तयाची फजिती करूं आह्मी ॥ ३ ॥

॥ ३२१० ॥ परद्रव्य परकांता । नातळे जयाचिया चित्त । आणि कर्मी तो तत्त्वता ।
बांधला न वजाय ॥ धू० ॥ ऐसा अनुभव रोकडा । विश्वासीतो जीवा जोडा । एकांत त्या
सुढां । अवघा करी उकल ॥ १ ॥ सकट आंबलें तें अन्न । शोधी तेंचि मद्यपान । विष-
मानें भिन्न । केलें शुद्धाशुद्ध ॥ २ ॥ तुका ह्याणे नित । बरवें अनुभवं उचित । तरी काय
हित । मोलें द्यावें लागतें ॥ ३ ॥

॥ ३२११ ॥ भूक पोटापुरती । तूष्णा भरवी वाखती । करवी फजिती । हांवें भार वाडला ॥ धू० ॥ कुळिकेसी लांस फांस । जोई दाढी बोडवी दोष । भविहितनाश । करवी वजन चुकतां ॥ १ ॥ विधिसेवनें विहितें । कार्यकारणापुरतें । न बाटे जो चित्तें । अधर्माच्या तो त्यागी ॥ २ ॥ आज्ञापालणें ते सेवा । भय धरोनियां जीवा । तुका ह्मणे देवा । ठेविला तो जतन ॥ ३ ॥

॥ ३२१२ ॥ कळे न कळे त्या धर्म । ऐका सांगतो रे वर्म । माझ्या विठोबाचें नाम । अटाहासें उच्चार ॥ धू० ॥ तो या दाखवील वाटा । तथा पाहिजे त्या नीटा । कृपावंत मोठा । पाहिजे तो कळवळा ॥ १ ॥ पुसतां चुका होतो वाटा । सवें बोळावा गोमटा । मोडों नेकी कांटा । घेऊं सांटा चोरासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मोल । न लगे द्यावें वेचावे बोल । विहल विहल । ऐसा छंद मनासी ॥ ३ ॥

॥ ३२१३ ॥ तरी कां बोळगणे । राजद्वारीं होती सुने ॥ धू० ॥ अंगीं दावूनि निष्कामता । पोकळ पोकळी ते वृथा ॥ १ ॥ कासया मोकळ । भोंवतें शिष्यांचें गाबाळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ढाळे । बाहेर सुदे तें निराळें ॥ ३ ॥

॥ ३२१४ ॥ हरिच्या दासां सोपें वर्म । सर्व धर्म पाडले ॥ धू० ॥ कडिये देव बाहेर खांदी । वैष्णव मांडी क्रीडेसी ॥ १ ॥ सरती येणें आटाआटी । नाहीं तुटी लाभाची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे समाधान । सवा मन आमुचें ॥ ३ ॥

॥ ३२१५ ॥ भूतांचिये नांदे जीवीं । गोसावीच सकळां ॥ धू० ॥ क्षणक्षणां जागा ठायीं । वृढ पार्थी विश्वास ॥ १ ॥ दावूनियां सोंग दुजें । अंतर बीजे वसतसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाणें धर्म । धरी तें वर्म चितन ॥ ३ ॥

॥ ३२१६ ॥ संत आले घरा । तों मी अभागी दातारा ॥ धू० ॥ कासयानें पूजा करूं । चरण हृदयांच धरूं ॥ १ ॥ काया कुरवंडी । करुन ओंवाळून सांडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भावें । हात जोडीं असो ठावें ॥ ३ ॥

॥ ३२१७ ॥ भेद तुटलियावरी । आह्मी तुमर्चांच हो हरी ॥ धू० ॥ आतां पाळावे पाळावे । आह्मां लडिवाळांचे लळे ॥ १ ॥ आणिकांची देवा । नाहीं जाणतचि सेवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हेवा । माझा हेत पार्थी देवा ॥ ३ ॥

॥ ३२१८ ॥ आमुची विश्रांती । तुमचे चरण कमळापती ॥ धू० ॥ पुढती पुढती नमन । घालूनियां लोटांगण ॥ १ ॥ हेंचि एक जाणें । काया वाचा आणि मनें ॥ २ ॥ नाच जनालीकां । तळिले पायेरीस तुका ॥ ३ ॥

॥ ३२१९ ॥ विनवितों सेवटी । आहे तैसें माझे पोटी ॥ धू० ॥ कंठी राहावें राहावें । हेंचि मागतसें भावें ॥ १ ॥ पुरली वासना । येणें होईल नारायणा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जो देहाडा । तोचि वर्णीनि पवाडा ॥ ३ ॥

॥ ३२२० ॥ आवडीची सलगी पूजा । विषम तुजा भाव तो ॥ धू० ॥ ऐसीं उफराटीं वर्में । कळों भ्रमें न येती ॥ १ ॥ न लगे समाधान मोल । रुचती बोलं प्रीतीचे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एका जीवें । सूत्र व्हावें गुंतलें ॥ ३ ॥

॥ ३२२१ ॥ बाळ माते लाते वरी । मारी तेणें संतोषे ॥ धृ० ॥ सुख वसे चित्ता अर्गी । तें हें रंगी मिळालें ॥ १ ॥ भक्षी त्याचा जीवमाग । आला भाग तो बरा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऋणानुबंधें । सांगे सुद्धें सकाळां ॥ ३ ॥ -

॥ ३२२२ ॥ शिजल्यावरी जाळ । वांयां जायाचें तें मूळ ॥ धृ० ॥ ऐसा वारावा तो श्रम । अतिशय्यां नाही काम ॥ १ ॥ सांभाळावें वर्म । उचिताच्या काळें धर्म ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कळे । ऐसें कारणाचे वेळे ॥ ३ ॥

॥ ३२२३ ॥ उभा ऐल थडी । तेणें घालूं नये उडी ॥ धृ० ॥ पुढें गेल्याचे उपाय । करावे ते केले काय ॥ १ ॥ दिसतें आहारी । नये जाऊं ऐशावरी ॥ २ ॥ अळसाची धाडी । तुका ह्मणे बहु नाडी ॥ ३ ॥

॥ ३२२४ ॥ शक्ति व्याव्या देवा । नाहीं पार्थिवांची सेवा ॥ धृ० ॥ मुख्य आहे ऐसा धर्म । जाणते हो जाणा वर्म ॥ १ ॥ मना पोटी देव । जाणें जैसा तैसा भाव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सोसें । लागे लाविल्याचें पिसें ॥ ३ ॥

॥ ३२२५ ॥ कार्यचि कारण । तृष्णा पावविते सीण ॥ धृ० ॥ काय करुनि ऐसा संग । सोसेंचि तूं पांडुरंग ॥ १ ॥ रूपीं नाहीं गोडी । हांवें हांवें जर फोडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पडे भरी । ऐशा वरदळाचे थोरी ॥ ३ ॥

॥ ३२२६ ॥ संसाराच्या नांवें घालूनियां शून्य । वाढता हा पुण्य केला धर्म ॥ धृ० ॥ हरिभजनें हें धवळिले जग । चुकविला लाग कळिकाळाचा ॥ १ ॥ कोणांही नलगे साधनांचा पांग । करणें केला त्याग देहबुद्धी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सुख समाधि हरिकथा । नेणें भवव्यथा गाईल तो ॥ ३ ॥

॥ ३२२७ ॥ विश्वासिया नाहीं लागत सायास । रंग अनायासें अंगा येतो ॥ धृ० ॥ लेंकराच्या हातें घास मागे माता । वोरसोनि चित्ता सुख पावे ॥ १ ॥ गौरव त्या मानी आरुषा वचनी । भूषण ते वाणी मिरवावी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आहे सकळही साक्षी । माझा काई पक्षी पांडुरंग ॥ ३ ॥

॥ ३२२८ ॥ वैभवाचे धणी सकळां शरणागत । सत्यभावे चित्त अर्पिलें तें ॥ धृ० ॥ नेही उरों देव आपणावेगळें । भावाचिया बळें टायाटाव ॥ १ ॥ जाणोनि नेणोनि अंगा आली दशा । मग होय इच्छा आपणच ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बरें धाकट्याचें जिणें । माता स्तनपानें वाढविते ॥ ३ ॥

॥ ३२२९ ॥ काई ऐसी दशा येइल माझ्या आंगा । चित्त पांडुरंगा झुरतसे ॥ धृ० ॥ नाठवून देह पायांचें चित्तन । अवसान तें क्षण नाहीं मधीं ॥ १ ॥ काय ऐसा पात्र होईन लाभासी । नेणों हृषीकेशी तुष्टईल ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धन्य मानीन संचित । घेईन तें नित्य प्रेमसुख ॥ ३ ॥

॥ ३२३० ॥ नाहीं वागवीत जाणिवेचें ओढें । स्वामिसेवा काज निर्धार हा ॥ धृ० ॥ आज्ञा ते प्रमाण हा मनीं निर्धार । येणें फिटें भार निश्चयेसी ॥ १ ॥ आळीकरें आह्मी

एकविध चित्तं । तैलं होऊ येतं मायबापे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझी ये जातीची सेवा । घातलासे देवावरी भार ॥ ३ ॥

॥ ३२३१ ॥ काय नाही माझे अंतरी वसती । व्यापक हा भूती संकळा नादे ॥ धृ० ॥ चित्तासी प्रसाद होईल चळण । तेंचि तें वळण मनासही ॥ १ ॥ सर्व शक्ति जीवी राहिल्या कुंडित । नाही केलें होत आपुलें तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दारी खांब सुन्या हाती । नाचवी नाचती जडें तैसी ॥ ३ ॥

॥ ३२३२ ॥ देवाचें निर्माल्य कोण शिवे हाती । संकल्पासी होती विकल्प ते ॥ धृ० ॥ वाहिले वेह हें देवा एकसरें । होईल तें बरें तेंगें द्वारें ॥ १ ॥ होता भार न्याची निवारली खंती । येथे आतां रिती सांठवण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे इच्छे पावविले कष्ट । ह्मणजनि नष्ट दुरावली ॥ ३ ॥

॥ ३२३३ ॥ देव तीर्थ येर दिसे जया ओलं । तोचि तथा दोष जाणतिया ॥ धृ० ॥ तथा बरें फावे देवा चुकवितां । संचिताची सत्ता अंतराय ॥ १ ॥ शुद्धाशुद्धाव पाप-पुण्यबीज । पावली तुजे फळभोग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विश्वभराऐसें वर्म । चुकलिया धर्म अवघे मिथ्या ॥ ३ ॥

॥ ३२३४ ॥ काय करूं सांगतांही न कळे वर्म । उपस्थित धम उपजवितो ॥ धृ० ॥ मन आधी ज्याचें आलें होईल हातां । तथावरी सत्ता केली चाले ॥ १ ॥ अभुकेचे अंर्गी चवी ना सवाद । मिथ्या ऐसा वाद दुराग्रह ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आप राखावें आपणा । संकोचोचि कोणा नये आतां ॥ ३ ॥

॥ ३२३५ ॥ अमृत अग्नेरें उचळलें जातां । विष आर्त्तभूतां भावइयक ॥ धृ० ॥ आदरासी मोल नये लावूं केजें । धीर शुद्धबीजें गोमटा तो ॥ १ ॥ खन्याचिये अंर्गी आपणचि चाली । लावणी लाविली काय लागे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चांडे करा वेवसाव । आह्मांसी तो वांव धीर आहे ॥ ३ ॥

॥ ३२३६ ॥ अनुभवाचे रस देऊं आर्त्तभूतां । सोडूं चोजवितां पुढें पोर्ती ॥ धृ० ॥ देवाचा प्रसाद रत्नाच्या ओवणी । शोभतील गुणी आपुलिया ॥ १ ॥ आधी भाव सार शुद्ध ते भूमिका । बीज आणि पिका चिंता नाही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ज्याचें नाम गुण-वंत । तें नाही लागत पसरावें ॥ ३ ॥

॥ ३२३७ ॥ काय मज एवढा भार । हे वेव्हार चालवाया ॥ धृ० ॥ उकल तो जाणें धणी । मज भोजनी कारण ॥ १ ॥ चिंता ज्याची तथा शिरीं । लेकरीं तें खळावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सेवठ झाला । देव या बोला भोगिता ॥ ३ ॥

॥ ३२३८ ॥ न गमे न गमे न गमे हरिविण । न गमे न गमे न गमे मेळवा शाम कोणी मे ॥ धृ० ॥ तळमळ करी तैसा जीव जळाविण मासा । दिसती विशा ओसा वो ॥ १ ॥ नाठवे भूक तान विकळ जालें मन । धडी जाय प्रमाण जुगा एकी वो ॥ २ ॥ जरी तुझी नोळखा सांगतें एका । तुकयाबंधुचा सखा जगजीवन ॥ ३ ॥

॥ ३२३९ ॥ विहला रे तुझे वर्णितां गुणवाद । विहला रे रग्ध जालीं पापें ॥ धृ० ॥

विहला रे तुझे पाहतां श्रीमुख । विहला रे सुख जालें मयना ॥ १ ॥ विहला रे तुज
देवां आलिंगन । विहला तनमन निवाल्या बाह्या ॥ २ ॥ विहला रे तुझी एकता । कीर्ती ।
विहला हे विश्वांति पावले स्मरणे ॥ ३ ॥ विहला रे तुक्याबंधु ह्मणे देहभाव । विहला
जीव पाव धरितां मेला ॥ ४ ॥

॥ ३२४० ॥ एकातीं लोकांतीं करूं सुदारोळ । लक्ष तोही मळ नाही एथें ॥ धृ० ॥
ध्यावें ध्यावें आह्मी आपुलिया सत्ता । न देखों पुसता तुजा कोप्ती ॥ १ ॥ भांडाराची
किली माझे सर्ती अहि । पाहिजे तो पाहें वान येथें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मां विश्वासाच्या
बळें । ठेविलें मोकळें देवें येथें ॥ ३ ॥

॥ ३२४१ ॥ स्मरणाचे वेळे । म्हणें सावध न कळे ॥ धृ० ॥ पडिलें विषयांचे ओडी ।
कोणी न दिसेसैं काडी ॥ १ ॥ भांडवल माझे । वेच जालें भूमि ओझे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
कळे । तूचि ध्यावें ऐसे वेळे ॥ ३ ॥

॥ ३२४२ ॥ पाहा हो देवा कैसे जन । भिन्न भिन्न संचितें ॥ धृ० ॥ एका नाही एका
ऐसे । रावी कैसे शुद्ध हीन ॥ १ ॥ पंचभूतें एकी रासी । सूचें कैसीं खेळवी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे जे जे जाती । तैसी स्थिति येतसे ॥ ३ ॥

॥ ३२४३ ॥ कोणाच्या न पडों छांश । गोविंदासी आळवूं ॥ धृ० ॥ बहुतांचीं बहु मते ।
अपेचे तिते पोकळ ॥ १ ॥ घटापटा ढवळी मन । होय सीण न करूं ते ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे पांडुरंग । भरूं भाग आला तो ॥ ३ ॥

॥ ३२४४ ॥ एकवेळ करी या दुःखावेगळें । तुरिताचें जाळें उगतुनी ॥ धृ० ॥ आठ-
वीन पाय हा माझा नवस । रात्रीही दिवस पांडुरंगा ॥ १ ॥ बहु तुरवरी भोगविलें
भोगा । आतां पांडुरंगा सोडवावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काया करीन कुरवंडी । ओंवाळुनि
सांडी मस्तक हे ॥ ३ ॥

॥ ३२४५ ॥ आणिक म्यां कोणा यावें काकुळती । कोण कामा येती अंतकार्ळी ॥ धृ० ॥
तूं तो माझी सखी होसी पांडुरंगे । लवकरी येगे वाट पाहें ॥ १ ॥ काया वाचा मनें हेचि
काम करी । पाडलें गोजिरी चितीतसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझी पुरवी हे आस । घालीं
ब्रह्मरस भोजन हे ॥ ३ ॥

॥ ३२४६ ॥ आह्मांसी सकळ । तुझ्या नामाचेंचि बळ ॥ धृ० ॥ करूं अमृताचें
पान । तुजें नेणों काहीं आन ॥ १ ॥ जयाचा जो भोग । सुख दुःख पीडा रोग ॥ २ ॥
तुका ह्मणे देवा । तुझे पार्यां माझा हेवा ॥ ३ ॥

॥ ३२४७ ॥ आर्त माझ्या बहु फोटी । व्हावी भेटी पायांशीं ॥ धृ० ॥ यासी तुझी
कृपावंता । माझी चिंता असों घ्या ॥ १ ॥ तळमळ करी चिंत । अखंडित विद्योगें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पंडरिनाथा । जाणें वया अंतरिंजी ॥ ३ ॥

॥ ३२४८ ॥ बहु जन्मांतरे फेरे । केले येरे सोडवीं ॥ धृ० ॥ आळवितों करुणाकरे ।
विश्वभरे दयाळें ॥ १ ॥ वाहवतो मायापुरी । येथें करीं कुढावा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुजा
कोण । ऐसा सीण निवारी ॥ ३ ॥

॥ ३२४९ ॥ कराल ते काय नव्हे जी विह्वला । चित्त धावें बोला बोबडिया ॥ धू० ॥ सोडवुनि ध्यावें काळजका हातीं । बहुत विपत्ति भोगविल्या ॥ १ ॥ ज्यालें जीवें नेवी मारिलेंचि मरे । प्राणध ते उरें मागताले ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वुजा खुटला उपाय । ह्मण-ऊनि पाय आठविले ॥ ३ ॥

॥ ३२५० ॥ डोरलें भक्तिसुखें । सेवूं अमृत हें मुखें ॥ धू० ॥ संतसंगे सारू काळ । प्रेमसुखाचा कळोळ ॥ १ ॥ ब्रह्मादिकांसी शिराणी । तो हा अन्नं मेदिनी ॥ २ ॥ नाही वैकुंठीचा पांग । धांवें कथे पांडुरंग ॥ ३ ॥ मुक्त व्हावें काशासाठी । कैची येणें रसे भेटी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे गोड । हेंचि पुरे माझे कोड ॥ ५ ॥

॥ ३२५१ ॥ फोडिलें भांडारें । माप घेऊनियां खरें ॥ धू० ॥ केली हरिनामाची वरो । मागितलें आतां सरो ॥ १ ॥ देशांत सुकाळ । जाला हारपला काळ ॥ २ ॥ ध्यावें धनी-वरी । तुका ह्मणे लहान योरी ॥ ३ ॥

॥ ३२५२ ॥ आनंदाचे डोही आनंदतरंग । आनंदचि अंग आनंदाचें ॥ धू० ॥ काय सांगों जालें कांहींचिया बाही । पुढें चाली नाही आवडीनें ॥ १ ॥ गर्भाचे आवडी मातेचा झोहळा । तेथीचा जिह्लाळा तेथें बिबे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तैसा ओतलासे उसा । अनुभव सरिसा मुखा आला ॥ ३ ॥

॥ ३२५३ ॥ ह्मणऊनि भरिले पाय । अवा माय विह्वले ॥ धू० ॥ आपुलेंचि करुनि ध्यावें । अश्वासावें ना भीसें ॥ १ ॥ वाढली ते तळमळ चित्ता । शम आतां करावी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जीवी वसे । मज नसे वेगळी ॥ ३ ॥

॥ ३२५४ ॥ कल्याण या आशीर्वादे । जती वृद्धें नासोनी ॥ धू० ॥ आश्वासिलें नारायणें । प्रेमदानें अंतर्दृष्ट्या ॥ १ ॥ गेली निवारोनि आतां । सकळ चित्ता यावरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मतां गीत । अलें हित सामोरें ॥ ३ ॥

॥ ३२५५ ॥ हरिनामवेली पावली विस्तार । फळी पुष्पी भार वोल्हावली ॥ धू० ॥ तेथें माझ्या मना होई पक्षिराज । साधावया काज तृप्तीचें या ॥ १ ॥ मुळीचिया बीजें दाखविली गोडी । लवकरचि जोडी जालियाची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे क्षणक्षणां जातो काळ । गोडी ते रसाळ अंतरेल ॥ ३ ॥

॥ ३२५६ ॥ बरवें ऐसें आलें मना । नारायणा या काळें ॥ धू० ॥ देव आह्मा प्राण-सखा । जालें दुःखा खंडण ॥ १ ॥ जन्मांतरिच्या पुण्यरासी । होत्या त्यांसी फळ आलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे निज देवा । होईल देवा लाधलों ॥ ३ ॥

॥ ३२५७ ॥ जरि हे आड येती लाज । कैसें काज साधते ॥ धू० ॥ करणें केलें उडाउठी । पायी मिठी घातली ॥ १ ॥ समर्पिला जीव भाव । धरिला भाव अखंड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आड कांहीं । काळ नाही घातला ॥ ३ ॥

॥ ३२५८ ॥ पात्र शुद्ध चित्त स्वाही । न लगे कांहीं सांगणें ॥ धू० ॥ शूर तरी सखचि व्हावें । साठी जीवें करुनी ॥ १ ॥ असुपच सुखमान । स्वामी जन मानावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जैसी बाणी । तैसे मनीं परिपाक ॥ ३ ॥

॥ ३२५९ ॥ प्रगटलें ज्ञान । नारायण भूर्ती तें ॥ धृ० ॥ अनुभवच घेऊं व्हावा ।
विनंति देवा करुनिया ॥ १ ॥ देखोवेर्खा वदे वाणी । पडिल्या कानी प्रमाणें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे योगक्षेम । घडे तें वर्म साधावें ॥ ३ ॥

॥ ३२६० ॥ मुख्य आधीं विषयत्याग । विधिभाग पाळणें ॥ धृ० ॥ मन पावे समा-
धान । हेंचि दान देवाचें ॥ १ ॥ उसासीन वृत्ति देहीं । चाड नाही पाळणें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे नाही भय । सम सोय विषमची ॥ ३ ॥

॥ ३२६१ ॥ आतां हेंचि सार हेंचि सार । मूळबीज रे आइका ॥ धृ० ॥ आवडीनें
आवडी उरे । जें ज्या ह्युरे तें त्यासी ॥ १ ॥ प्रेमाचिया सूत्रसोरी । नाही उरी उरवी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे चिंतन बरें । आहे खरें खऱ्यापें ॥ ३ ॥

॥ ३२६२ ॥ केला तैसा अंगिकार । माझा भार चालवीं ॥ धृ० ॥ होऊं अंतराय
बुद्धी । कृपानिधी नेवावी ॥ १ ॥ आह्मी तरी जड जीव । कैचा भाव पुरता ॥ २ ॥
अनन्यभावं ध्यावी सेवा । आह्मां देवा घडेसी ॥ ३ ॥ तुझीं आह्मी शरणागतें । कृपावंतें
रक्षीजे ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे भाकूं कीव । असों जीव जड आह्मी ॥ ५ ॥

॥ ३२६३ ॥ सोसें बहुगर्भवासी । मेलों असो उपवासी । नाहीं सर्खीं ऐसीं । तेंथें
कोणी भेटलीं ॥ धृ० ॥ करीं करीं रे स्वहित । देह तंव हे अनित्य । नाहीं दिलें चित्त ।
सोडवूं मोहापासोनी ॥ १ ॥ पाळी तोंडिचिया घांसें । तेंचि होय अनारिसें । ज्या नव्हे
हसें । खेवी परि सोडविना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धनमानें । माझ्या बाटलों मीपणें । नाहीं
दिला जनें । देखों लाभें हा लाभ ॥ ३ ॥

॥ ३२६४ ॥ इच्छिती तयांसी व्हावें जी अरूप । आह्मांसी स्वरूपस्थिति चाड
॥ धृ० ॥ आतां नव्हे माझा भाव अनारिसा । पाडलांनीं इच्छा गोवियेली ॥ १ ॥ लेंक-
रासीं कोठें जाणत्याची परी । करूं येते तुरी धरावया ॥ २ ॥ लागली न सुटे नामाची
आकडी । माझी भावजोडी भंगू नका ॥ ३ ॥ घेसील वेढे मुक्तीच्या अभिळासें । चाळवी
जा पिसें ब्रह्मज्ञानी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे माझा कोठें भक्तिरस । पाडावया ओस
चाळविसी ॥ ५ ॥

॥ ३२६५ ॥ आह्मां भाविकांची जाती । एकविध जी श्रीपती । अळंकारमुक्ती ।
सरो तेंथें शकौचि ना ॥ धृ० ॥ जाणें माउली त्या खुणा । क्षोभ उपजों नेरी मना । शांत-
वृत्ति स्तना । लावीं अवो कृपाळे ॥ १ ॥ तुज अवघें होऊं येतें । मज बाटों नये चित्तें ।
उपासनें परतें । नये कांहीं आवडो ॥ २ ॥ करूं रूपाची कल्पना । मुखीं नाम उच्चारणा ।
तुका ह्मणे जना । जल स्थल देखतां ॥ ३ ॥

॥ ३२६६ ॥ ज्यावें हीनपणें । कासयाच्या प्रयोजनें ॥ धृ० ॥ प्रारब्धी संसार । बरी
हिमतीची थार ॥ १ ॥ होणार तें कांहीं । येथें अवकळा नाही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवें ।
कृपा केलिया बरवें ॥ ३ ॥

॥ ३२६७ ॥ किती रांडवडे । घालुनि व्हाल रे बापुडे । संसाराचे भिडे । कासावीस
जालेली ॥ धृ० ॥ माझ्या स्वामी शरण रिधा । कृपा लुवा पांडुरंगा । टेवी अंगसंगा ।

विश्वासियां जवळी ॥ १ ॥ कांहीं न मागतां भलें । होईल तेंचि काम केलें । नसावें
आथिलें । कांहीं एका संकल्पें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भाव । पाववील ठायाठाव । एकविध
जीव । ठेविलिया सेवेसी ॥ ३ ॥

॥ ३२६८ ॥ बाप करी जोडी लेकराचे ओढी । आपुली करवंडी वाळवुनी ॥ १ ॥
एकाएकी केला निरासीचा धनी । कडिये वागवुनी भार खांदी ॥ १ ॥ लेवउनी पहि
डोळा अळंकार । देवा दावी थोर करूनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नेरी मांजूं आपिकांसी ।
उदार जीवासी आपूलिया ॥ ३ ॥

॥ ३२६९ ॥ या रे हरिसासानो जिकों कळिकाळा । आमुचिया बळा पुढें किती
बापुडें ॥ १ ॥ रंग सुरंग घमंडी नाना छंदें । हास्यविनोदें मनाचिये आवडी ॥ १ ॥ येणें
तेणें प्रकारें बहुतां सुख जोडे । पूजन तें घडे नारायणा अंतरी ॥ २ ॥ वांकड्या माना
बोल बोलावे आर्ष । येईल तो त्यांस छंद पढीये गोविंदा ॥ ३ ॥ आपुलालें आवडी एका-
पुढें एक नदा । नाही थोर मोठा लहान या प्रसंगी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे येथें प्रेम भंगू नये
कोणी । देव भक्त सोन्ही निवडितां पातक ॥ ५ ॥

॥ ३२७० ॥ अवघाच अन्यायी । तेथें एकल्याचें काई ॥ १ ॥ आतां अवघें एक-
वेळें । जळोनि सरो तें निराळें ॥ १ ॥ काय माझें खरें । एवढेंच राखों बरें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे आतां । परिहार न लगे चित्ता ॥ ३ ॥

॥ ३२७१ ॥ काय वृंशवन मोहियेलें गुळें । काय जिरे काळें उपचारिलें ॥ १ ॥ तैसी
अधमाची जातीच अधम । उपदेश अम करावा तो ॥ १ ॥ न कळे विचासी कुरवाळिलें
अंग । आपले तें रंग दावीतसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नये पाकासी दगड । शूकरासी गोड
जैसी विष्टा ॥ ३ ॥

॥ ३२७२ ॥ स्तवूनियां नरा । केला आयुष्याचा मातेरा ॥ १ ॥ नारायणाचिया
लोपें । घडलीं अवघींचि पापें ॥ १ ॥ जीव ज्याचें सान । त्याचा खंडूनियां मान ॥ २ ॥
तुका ह्मणे वाणी । आइके त्या दोष कार्णी ॥ ३ ॥

॥ ३२७३ ॥ संतां नाहीं मान । देव मानीं मुसलमान ॥ १ ॥ ऐसे पोदाचे मारिले ।
देवा आशा विटंबिले ॥ १ ॥ घाली लोटांगण । वंसी नीचाचें चरण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
धर्म । न कळे माजल्याचा अम ॥ ३ ॥

॥ ३२७४ ॥ अवो कृपावंता । होई बुद्धीचा ये दाता ॥ १ ॥ जेणें पाविजे उद्धार ।
होय तुझें पायीं थार ॥ १ ॥ वदवी हे वाचा । भाव पांडुरंगी साचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
देवा । माझें अंतर वसवा ॥ ३ ॥

॥ ३२७५ ॥ नाहीं म्या वंचिला मंत्र कोणापार्शी । राहिलों जीवासी धरुनि तो
॥ १ ॥ विदेवरी भावें ठेवियेलें मन । पाउलें समान चिंतीतसें ॥ १ ॥ पावविलों पार
धरिला विश्वास । घालूनियां कास बळकट ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मार्गें पावले उद्धार । तिहीं
हा आधार ठेविलासे ॥ ३ ॥

॥ ३२७६ ॥ चंचळीं चंचळ निश्चळीं निश्चळ । वाजवी खळाळ उदकासी ॥ १ ॥

सोपें वर्म परि मन नाही हातीं । हा हा भूत चित्तीं भ्रम गाढा ॥ १ ॥ रविबिंब नाही तुटत
उदका । छायेची ते नका सरीं धरूं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भय धरीं रज्जूसारीं । नाही साच
पोटीं कळलें तों ॥ ३ ॥

॥ ३२७७ ॥ आवडी येते कळों । गुणें चिन्हें उमटती ॥ धृ० ॥ पोटीचें ओठी उभें
राहे । चित्त साहे मनासी ॥ १ ॥ डोहोळियाची भूक गर्भा । तारीं प्रभा प्रतिबिंबें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे मानोन घ्यावें । वाटे खावें वाटतें ॥ ३ ॥

॥ ३२७८ ॥ काय ऐसी वेळ । वोंडवली असंगळ ॥ धृ० ॥ आजि दुखवले मन ।
कयाकाळीं जाला सीण ॥ १ ॥ पापाचिया गुणें । त्यांचिया वेळे वर्षणें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे कार्णी । घालूं आले बुध्दवाणी ॥ ३ ॥

॥ ३२७९ ॥ कितीवेळां जन्मा यावें । निस्थ व्हांवें फजीत ॥ धृ० ॥ ह्मणऊनि जिक
भ्याला । शरण गेला विठोबासी ॥ १ ॥ प्रारब्ध पाठी गाढें । न सरे पुढें चालतां ॥ २ ॥
तुका ह्मणे रोकडी हे । होती पाहें फजीती ॥ ३ ॥

॥ ३२८० ॥ होतों सांपडलों वेठी । जातां भेटी संसारा ॥ धृ० ॥ तों या वाटे
कृपा केली । भेटी जाली विठोबासी ॥ १ ॥ होता भार माथां माझे । बहु ओझें अमुष
॥ २ ॥ तुका ह्मणे केली चिंता । कोण साता भेटेल ॥ ३ ॥

॥ ३२८१ ॥ अंकुनियां सुनें लागे हस्तीपाठी । होऊनि हिंपुरीं दुःख पावे ॥ धृ० ॥
काय त्या मनाकें तयाचें करावें । आपुल्या स्वभावे पीडतसे ॥ १ ॥ मातलें बोकड
विटवी पंचानना । घेतलें मरणा धरणें तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे संतां पीडितील खळ । घेती
तोंड काळें करुनियां ॥ ३ ॥

॥ ३२८२ ॥ जारे तुझी पंढरपुरा । तो सोयरा सीनांचा ॥ धृ० ॥ गुण दोष नाणी मना ।
करी आपणासारखें ॥ १ ॥ उभारोनि उभा कर । भवपार उतराया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
तांतड मोठी । जाली भेटी उदंड ॥ ३ ॥

॥ ३२८३ ॥ गर्जत जावें नामावळी । प्रेमें टाळी वाहोनी ॥ धृ० ॥ येणें सुखें पुढती
धावें । भेटी सवें गोपाळ ॥ १ ॥ लोटांगण घाला तळीं । वंदा धुळी संतांची ॥ २ ॥
तुका ह्मणे विव्हा लहो । ऐसा बाहो उभारा ॥ ३ ॥

॥ ३२८४ ॥ अनुसरे तो अमर जाला । अंतरला संसारा ॥ धृ० ॥ न देखती गर्भवास ।
कर्धी दास विष्णूचे ॥ १ ॥ विसंभेना माता बाळा । तैसा लळा पाळावा ॥ २ ॥ चिमु-
बनीं उवाची सत्ता । तुक्या रक्षिता तो झाला ॥ ३ ॥

॥ ३२८५ ॥ आतां केशीराजा हेचि विनवणी । मस्तक चरणीं ठेवीतसें ॥ धृ० ॥ वेह
असों माझा भलतिथे ठायीं । चित्त तुझ्या पायीं असों घावें ॥ १ ॥ काळाचें खंडण
घडावें चित्तन । धनमानजनविन्मुख तो ॥ २ ॥ कफवातपित्त वेहअवसानीं । ठेवावीं
वारुनि दुरितेही ॥ ३ ॥ सावध तों माझीं इंद्रियें सकळें । दिलीं एका वेळे हाक आधीं
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तूं या सकळांचा जनिता । येथें ऐकतां सकळांसी ॥ ५ ॥

॥ ३२८६ ॥ चित्त तें चित्तन कल्पनेची धांव । जे जे वाढे हांव इंद्रियांची ॥ धृ० ॥

हात पाव दिसे शरीर चालतां । नवें भेद सत्ता जीवांची ते ॥ १ ॥ रवीचिये अंगी प्रका-
शक कळा । वचने निराळा भेद दिला ॥ २ ॥ तुका ह्याने माफ वचनाच्या अंगी । मौन्य
काय रंगी निवडावें ॥ ३ ॥

॥ ३२८७ ॥ बोलोनियां काय दावू । तुम्ही जीऊ जगाचे ॥ धू० ॥ हेच आतां माझी
सेवा । चिंतन देवां करितो ॥ १ ॥ विरक्तासी देह तुच्छ । नाही आस काशाची ॥ २ ॥
तुका ह्याने पायांपाशी । येइन ऐसी वासना ॥ ३ ॥

॥ ३२८८ ॥ निजों नेही सकाळवेळीं । रातीकाळीं चिनचिनी ॥ धू० ॥ वांगळाने
घेंतली पाठी । केली आटी जीवासी ॥ १ ॥ मेळऊनि सवें जन । चिंता नेणें देवळींच
॥ २ ॥ तुका ह्याने आलों घरा । तोंडा घोरा बाइलेच्या ॥ ३ ॥

॥ ३२८९ ॥ मायबाप सवें नये धनवित्त । करावें संचित भोगावें ते ॥ धू० ॥ ह्यण-
ऊनि लाभ काय तो विचारी । नको चालीवरी चित्त ठेवू ॥ १ ॥ आगुष्य सेवटी सांडूनि
जाणार । नव्हेचि साचार शरीर हें ॥ २ ॥ तुका ह्याने काळें लावियेलें माप । जमा धरी
पापपुण्याचीही ॥ ३ ॥

॥ ३२९० ॥ मोटळें हार्दी सोडिल्या गांठी । विकन्या घातले कण । ज्याचे भाग
स्थासी देऊनि वारिलें । सारुनि लिगाड सान । खरें माप हातीं घेऊनि बैसलों । मगिती ते
चौधे जन । खरें वित्त तेथें आलें चोजवीत । गिन्हाइक संतजन ॥ धू० ॥ झाडिला
पालव केला हाट वेच । जाली सकाळींच अराणुक । याल तर तुम्ही करा लगबग ।
आमचे ते कोणी लोक ॥ १ ॥ एक ते उत्तम मध्यम कनिष्ठ । वित्ताचे प्रकार तीन ।
बहुतां जनाचे बहुत प्रकार । वेगळाले वाण । लाभ हाणि कोणा मुद्दल जालें । कोणासी
पडिलें खाण । अर्धमर्ध कोणी गुंतोनि राहिले । थोडे तैसे बहु जन ॥ २ ॥ एकें सांतें आलें
एकें गांवीं हुन । येकामेचि नव्हे जाणें । येतां जातां रज्जू नाही दिवाणा । काळतोंडी एके
तेणें । लाग भाग एकी एकानीं गोविलें । मागील पुढिलां ऋणें । तुका ह्याने आतां पाहूं
नये वास । साधावें आपुलें पेणें ॥ ३ ॥

॥ ३२९१ ॥ करा करा लागपाट । धरा पंढरिची वाट । जंव नाही चपेट । घात
पडिला काळाचा ॥ धू० ॥ बुजा ऐसा नाही कोणी । जो या काढी भयांतुनी । करा ह्यण-
ऊनीं । हा विचार ठायींचा ॥ १ ॥ होती गात्रें बेंबळीं । दिवस अस्तमानाकाळीं । हात-
पायटाळीं । जो मोकळीं आहेती ॥ २ ॥ कारे घेतलासी सोसें । तुज वाटतारे कैसें ।
तुका ह्याने ऐसें । पुढें कें लाहासी ॥ ३ ॥

॥ ३२९२ ॥ यत्न आतां तुम्ही करा । मज दातारा सत्तेनें ॥ धू० ॥ विश्वास तो पायां
वरी । ठेवूनि हरि राहिलों ॥ १ ॥ जाणतचि दुजे नाही । आणिक कांहीं प्रकार ॥ २ ॥
तुका ह्याने शरण आलों । नेणें बोलों विनवितां ॥ ३ ॥

॥ ३२९३ ॥ अनाथां जीवना । आह्यां तुमचे चरण । करुनि सांठवण । धरियिलें
हृदयीं ॥ धू० ॥ पुष्ट जाली अभकांती । आनंद न समाये चिन्ती । कवतुके प्रीती । गारु
नाचों उल्हासे ॥ १ ॥ करुणाउत्तरीं । करु आळवण हरी । अज्जु नेटू वुरी । प्रेमप्रीति-

हाते पाव दिसे शरीर चालतां । नवें भेद सत्ता जीवांची ते ॥ १ ॥ रवीचिच्ये अंगी प्रका-
शक कळा । वचनें निराळा भेद दिला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माप वचनाच्या अंगां । मौन्य
काय रंगी निवडावें ॥ ३ ॥

॥ ३२८७ ॥ बोलोनियां काय दावूं । तुझी जीऊ जगाचे ॥ धू० ॥ हेचि आतां माझी
सेवा । चिंतन देवां करितों ॥ १ ॥ विरक्तासीं देह-तुच्छ । नाही आस काशाची ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पायांपाशां । येइत ऐसी वासना ॥ ३ ॥

॥ ३२८८ ॥ निजो नेदी सकाळवेळीं । रातीकाळीं चिनचिनी ॥ धू० ॥ वांगळाने
घेतली पाठी । केली आदी जीवासी ॥ १ ॥ मेळऊनि सर्वे जन । चिंता नेणे देवळींच
॥ २ ॥ तुका ह्मणे आलों घरा । तोंडा घोंरा बाइलेच्या ॥ ३ ॥

॥ ३२८९ ॥ मायबाप सर्वे नये धनवित्त । करावें सांचित भोगावें तें ॥ धू० ॥ ह्मण-
ऊनि लाभ काय तो विचारी । नको चालीवरी चिचि ठेवूं ॥ १ ॥ आयुष्य सेवटी सांडूनि
जाणार । नव्हेचि साचार शरीर हें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काळें लाविघेलें माप । जमा धरी
पापपुण्याचीही ॥ ३ ॥

॥ ३२९० ॥ मोदळें हाटीं सोडिल्या गांठी । विकन्या घातले कण । ज्याचे भाग
स्थासी हेऊनि वारिलें । सारूनि लिगाड दान । खरें माप हातीं घेऊनि बैसलों । मानिती ते
चौथे जन । खरें वित्त तेथें आले चोजवीत । गिन्हाइक संतजन ॥ धू० ॥ झाडिला
पालव केला हाट वेच । जाली सकाळींच अराणुकं । याल तरि तुझी करा लगबग ।
आमचे ते कोणी लोक ॥ १ ॥ एक ते उत्तम मध्यम कनिष्ठ । वित्ताचे प्रकार तीन ।
बहुतां जनाचे बहुत प्रकार । वेगळाले वाण । लाभ हाणि कोणा मुद्दल जालें । कोणासी
पडिलें खाण । अर्धमर्ध कोणी गुंतोनि राहिले । थोडे तैसे बहु जन ॥ २ ॥ एकें सांते आले
एकें गांवीं हुन । येकामेचि नव्हे जाणें । येतां जातां रज्जू नाही दिवाणा । काळतोडीं एके
तेणें । लाग भाग एकी एकानीं गोविलें । मागील पुढिलां ऋणें । तुका ह्मणे आतां पाहूं
नये वास । साधावें आपुलें पेणें ॥ ३ ॥

॥ ३२९१ ॥ करा करा लागपाट । धरा पंढरिची वाट । जंव नाही चपेट । घात
पडिला काळाचा ॥ धू० ॥ तुजा ऐसा नाही कोणी । जो या काळीं भयांतुनी । करा ह्मण-
ऊनी । हा विचार ठायींचा ॥ १ ॥ होती गात्रे बेंबळीं । दिवस अस्तमानाकाळीं । हात-
पायटाळीं । जो मोकळीं आहती ॥ २ ॥ कां रे घेतलासी सोसें । तुज वाटतहि कैसें ।
तुका ह्मणे ऐसें । पुढे कै लाहासी ॥ ३ ॥

॥ ३२९२ ॥ यत्न आतां तुझी करा । मज सातारा सत्तेनें ॥ धू० ॥ विश्वास तो पायां
वरी । ठेवूनि हरि राहिलों ॥ १ ॥ जाणतचि तुजें नाही । आणिक कांहीं प्रकार ॥ २ ॥
तुका ह्मणे शरण आलों । नेणे बोलों विनवितां ॥ ३ ॥

॥ ३२९३ ॥ अनाथां जीवन । आह्मां तुमचे चरण । करूनि सांठवण । धरीयिलें
हृदयीं ॥ धू० ॥ पुष्ट जाली अंगकांती । आनंद न समाये चिन्ती । कवतुकें प्रीती । गाऊ
नाचों उल्हासें ॥ १ ॥ करुणाउत्तरीं । करूं आळवण हरी । जडं नेंवू दुरी । प्रेमप्रीते-

सोपें वर्म परि मन नाही हातीं । हा हा भूत चिन्तीं भ्रम गाढा ॥ १ ॥ रविबिंब नाही तुटत
उदका । छायेची ते नका सरीं धरूं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भय धरीं उज्जुसाठीं । नाही साच
पोटीं कळलें तों ॥ ३ ॥

॥ ३२७७ ॥ आवडी येते कळों । गुणें चिन्हें उमटतीं ॥ धृ० ॥ पोटीचें ओठी उभें
राहे । चित्त साहे मनासीं ॥ १ ॥ डोहोळियाची भूक गर्भा । ताटीं प्रभा प्रतिबिंबें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे मानोन घ्यावें । वाटे खावें वाटतें ॥ ३ ॥

॥ ३२७८ ॥ काय ऐसी वेळ । वोंडवली अमंगळ ॥ धृ० ॥ आजिं दुखवले मन ।
कथाकाळीं जाला सीण ॥ १ ॥ पापाचिया गुणें । त्यांचिया वेळे दर्षणें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे कार्नी । घालूं आले दुष्टवाणी ॥ ३ ॥

॥ ३२७९ ॥ कितीवेळां जन्मा यावें । निस्थ व्हावें फजीत ॥ धृ० ॥ ह्मणऊनि जीव
भ्याला । शरण गेला विठोबासी ॥ १ ॥ प्रारब्ध पाठी गांठें । न सरें पुढें चालतां ॥ २ ॥
तुका ह्मणे रोकडी हे । होती पाहें फजीती ॥ ३ ॥

॥ ३२८० ॥ होतों सांपडलों वेठी । जातां भेटी संसारा ॥ धृ० ॥ तों या वाटे
कृपा केली । भेटी जाली विठोबासी ॥ १ ॥ होता भार माथां माझे । बहु ओझे अमुप
॥ २ ॥ तुका ह्मणे केली चिंता । कोण दाता भेटेल ॥ ३ ॥

॥ ३२८१ ॥ भुंकुनियां सुनें लागे हस्तीपाठी । होऊनि हिंपुटी दुःख पावे ॥ धृ० ॥
काय त्या मनाकें तयाचें करावें । अपुल्या स्वभावे पीडतसे ॥ १ ॥ मातलें बोकड
विटवी पंचानना । घेतलें मरणा धरणें तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे संतां पीडितील खळ । घेती
तोंड काळें करुनियां ॥ ३ ॥

॥ ३२८२ ॥ जारे तुझी पंढरपुरा । तो सोयरा दीनांचा ॥ धृ० ॥ गुण दोष नाणी मना ।
करी आपणासारखें ॥ १ ॥ उभारोनि उभा कर । भवपार उतराया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
तांतड मोठी । जाली भेटी उदंड ॥ ३ ॥

॥ ३२८३ ॥ गर्जत जावें नामावळी । प्रेमें टाळी वाहोनी ॥ धृ० ॥ येणें सुखें पुढती
धावें । भेटी सवें गोपाळ ॥ १ ॥ लोटांगण घाला तळीं । वंदा धुळी संतांची ॥ २ ॥
तुका ह्मणे विवळ लाहो । ऐसा बाहो उभारा ॥ ३ ॥

॥ ३२८४ ॥ अनुसरे तो अमर जाला । अंतरला संसारा ॥ धृ० ॥ न देखती गर्भवास ।
कर्धी दास विष्णूचे ॥ १ ॥ विसंभेना माता बाळा । तैसा लळा पाळावा ॥ २ ॥ त्रिभु-
वनी ज्याची सत्ता । तुम्या रक्षिता तो झाला ॥ ३ ॥

॥ ३२८५ ॥ आतां केशीराजा हेचि विनवणी । मस्तक चरणीं ठेवीतसें ॥ धृ० ॥ वेह
असो माझा भलतिथे ठायीं । चित्त तुझ्या पार्यां असो घावें ॥ १ ॥ काळाचें खंडण
घडावें चित्तन । धनमानजनविनुख तो ॥ २ ॥ कफवातपित्त वेहभवसानीं । ठेवावीं
वारुनि दुरितेही ॥ ३ ॥ सावध तों माझीं इंद्रियें सकळें । दिलीं एका वेळे हाक आधीं
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तूं या सकळांचा जनिता । येथें ऐकतां सकळांसी ॥ ५ ॥

॥ ३२८६ ॥ चित्त तें चित्तन कल्पनेची धांव । जे जे वाटे हांव इंद्रियांची ॥ धृ० ॥

पडिभरे ॥ २ ॥ मोहो माते करी गोवा । ऐसें आहे जी केशवा । तुका ह्मणे सेवा ।
आणिक नाही जाणत ॥ ३ ॥

॥ ३२९४ ॥ सुखाची वसति जाली माझे जीवीं । तुमच्या गोसावी कृपादानें ॥ धू० ॥
रूप वेळोवेळां आठवीं अंतरीं । बैसोनि जिव्हारीं राहिलें तें ॥ १ ॥ विसांवलें मन विडलें
प्रपंचा । गोडावली वाचा येणें रसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांहीं नाठवेसें केलें । दुसरें विडलें
मज आतां ॥ ३ ॥

॥ ३२९५ ॥ आढ्यां कांहीं आढ्यां कांहीं । आतां नाही या बोलें ॥ धू० ॥ मोल सांगा
मोल सांगा । घेणें तिहीं गा पुसावें ॥ १ ॥ कैसें घडे कैसें घडे । बडबड तुज मज ॥ २ ॥
मुदलेंसाठीं मुदलेंसाठीं । लाभ पोटीं त्याच मधीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे साठवूं घरीं ।
आडल्या काळें पुसती तरी ॥ ४ ॥

॥ ३२९६ ॥ घ्यारे भाई घ्यारे भाई । कोणी कांहीं थोडें बहू ॥ धू० ॥ येच हाटीं येच
हाटीं । बांधा गाठी पारखून ॥ १ ॥ वेच आहे वेच आहे । सरलें पाहे मग खोटे ॥ २ ॥
उघडें तुकान उघडें तुकान । रात्री जाली कोण सोडी मग ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे अंतकाळीं ।
जाती टाळीं बैसोनी ॥ ४ ॥

॥ ३२९७ ॥ मार्ग चुकले विदेशीं एकले । तयावरि जाले दिशामुली ॥ धू० ॥ हातीं
धरूनियां पावविलें घरा । त्याच्या उपकारा काय धावें ॥ १ ॥ तैसा मी कुडकुडा होतों
केशीराजा । सेवा न घडे लाजा ह्मणउनी ॥ २ ॥ सांडियेला गर्भ उबगोनि माउली ।
नाहीं सांभाळिली भूमि शुद्ध ॥ ३ ॥ उष्ण तान भूक एवढिये अकांती । वोसंगा लाविती
काय ह्मणिजे ॥ ४ ॥ खांद्यावरी शूळ मरणाचे वाटे । अन्यायहि मोठे साच केले ॥ ५ ॥
हातींचें हिरोनि घातला पाठीसी । तुका ह्मणे ऐसी परि झाली ॥ ६ ॥

॥ ३२९८ ॥ जैसी तैसी तरि वाणी । मना आणि माउली ॥ धू० ॥ लेकरांच्या स्नेहें
गोड । करी कोड त्या गुणें ॥ १ ॥ मागें पुढें रिघे पोटीं । साहे खेटी करितें ॥ २ ॥ तुका
विनवी पांडुरंगा । ऐसें पै गा आहे हें ॥ ३ ॥

॥ ३२९९ ॥ गुणांची आवडी वाचेंचा पसरू । पडिला विसरु इतरांचा ॥ धू० ॥
आदिमध्यअंतीं नाही अवसान । जीवनीं जीवन मिळोनि गेलें ॥ १ ॥ रामकृष्णनाममाळा
हे साजिरी । ओविली गोजिरी कंठाजोगी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तनु जालीसे शीतळ ।
अवधी सकळ ब्रह्मानंदें ॥ ३ ॥

॥ ३३०० ॥ देवाची भांडारी । आदा विनियोग करी ॥ धू० ॥ आतां न माखे हात-
पाय । नेणों होतें ऐसें काय ॥ १ ॥ देवें नेली चिंता । जाला सकळ करिता ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे धणी । त्यासी अवधी पुरवणी ॥ ३ ॥

॥ ३३०१ ॥ पेणावलें डोर मार खाय पाठी । बैसलें तें नुठी तेथूनियां ॥ धू० ॥ तैसी
माझ्या मना परि झाली देवा । धांवें अहंभावा सांडावलो ॥ १ ॥ कडां घालीं उडी माणि-
कृपांच्या भेणें । मरणामरण न कळेची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जालों त्यापरी दुःखित । असें
बोलावीत पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३३०२ ॥ जालिया दर्शन करीन मी सेवा । आणिकही देवा न लगे वुजें ॥ धृ० ॥ प्रारब्धा अधीन अत्र आच्छादान । स्थिर करीनि मन ठेवीं पायीं ॥ १ ॥ ये गा ये गा ये गा कृपाकुवा हरी । निवर्ती अभ्यंतरी देऊनि भेटी ॥ २ ॥ आसावळें मन जीवनाचे ओढी । नामरूपें गोडी लावियेली ॥ ३ ॥ काय तुझांपाशीं नाही आडवल । माझे मिथ्या बोल जाती ऐसे ॥ ४ ॥ काय लोखंडाचे पहि गुण दोष । सिवोनि परिस सेवे करी ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे माझे अवघें असों घावें । आपलें करावें ब्रीद साच ॥ ६ ॥

॥ ३३०३ ॥ येथें आड कांहीं न साहे आणिक । प्रमाण तें एक हेंचि जालें ॥ धृ० ॥ गाऊं नाचों टाळी वाऊं गीत छहें । डोलवूं विनोदें अंग तें ॥ १ ॥ मंथूनिया सार काढिलें बाहेरी । उपाधि ते येरी निवडिली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जगा लाविली शिराणी । सेवितां हे धणी होत नाही ॥ ३ ॥

॥ ३३०४ ॥ शरणागत जालों । तें मीपणा मुकलों ॥ धृ० ॥ आतां दिल्याचीच वाट । पाहों नाही खटपट ॥ १ ॥ नलगे उचित । काहीं पाहावें संचित ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सेवा । माने तैसी करूं देवा ॥ ३ ॥

॥ ३३०५ ॥ वाचिचिया आळा कवाळिलें ब्रह्म । चुकविला भ्रम पृथक तो ॥ धृ० ॥ सुलभ जालें सुलभ जालें । जवळी आलें पंढरिये ॥ १ ॥ नामरूपाचें बांधलें मोटळें । एका एका वेळे सारियेलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वाटे चुकली वसती । उद्धार तो हातां आणियेला ॥ ३ ॥

॥ ३३०६ ॥ सवंग जालें सवंग जालें । घरा आलें बंदरीचें ॥ धृ० ॥ आतां हेवा करा सोस । भक्तिरस बहु गोड ॥ १ ॥ पाउल वेचे चिंता नाही । आड कांहीं मग नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे संचिताचें । नेणें काचें राहों तें ॥ ३ ॥

॥ ३३०७ ॥ तुझी संत मायबाप कृपावंत । काय मी पतित कीर्ति वाणूं ॥ धृ० ॥ अवतार तुझां धराया कारण । उद्दारावें जन जड जीव ॥ १ ॥ वाढविलें सुख भक्ति भाव धर्म । कुळाचार नाम विठोबाचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गुण चंदनाचे अंगी । तैसे तुझी जर्गी संतजन ॥ ३ ॥

॥ ३३०८ ॥ पाठी लागे तथा दवडी दुरी । घालीं या बाहेरी संवसारा ॥ धृ० ॥ येऊनि वडें तुमच्या पायीं । धांवें तईं छो ह्मणा ॥ १ ॥ पारखियाचा वास पडे । खडबडे उठीं तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लाविला धाक । नेरी ताक खाऊं कोणी ॥ ३ ॥

॥ ३३०९ ॥ सांखळिलो प्रीति गळां । भुंके वेळां जाणोनियां ॥ धृ० ॥ तुमचे मी केशीराजा । तुम थ काजा पाळिलों ॥ १ ॥ आलें गेलें कळे वाटा । कोण निश वाकडिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आलें वारी । बुरितें दुरी नातळतां ॥ ३ ॥

॥ ३३१० ॥ सुनियांचा हाचि भाव । आपला टाव राखावा ॥ धृ० ॥ सुजियाचा थेंऊं वारा । नेवूं घरावरी थेंऊं ॥ १ ॥ केली याची फाडाफाडी । तडामोडी क्षेचाची ॥ २ ॥ पातेजत नाही लोकां । तुका देवावांचुनी ॥ ३ ॥

॥ ३३११ ॥ सुनियांची आवडी देवा । घेत सेवा नाहीं कांहीं ॥ धृ० ॥ सिकविलें

जवळी बैसीं । जेथें असीं तेथेंची ॥ १ ॥ नेसी कुजें बोलों करूं । गुरुगुरु न साहें ॥ २ ॥
तुकां ह्मणे कुर्वाळितां । अंग सत्ता संगाची ॥ ३ ॥

॥ ३३१२ ॥ सिळें खातां आला वीट । सुने धोंट पाय धरी ॥ धूं ॥ कान्होंबर तें जाणें
खूण । उन उन घास घाली ॥ १ ॥ आपुलिये द्याचीचें घ्यावें । लाड भावें पाळावा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे मी जुनाट । मोहों आट परतला ॥ ३ ॥

॥ ३३१३ ॥ लागलें भरतें । ब्रह्मानंदाचें वरतें ॥ धूं ॥ जाला हरिनामाचा तारा ।
सीड लागलें फरारा ॥ १ ॥ बैसोंनि सकळ । बाळ चालिले गोपाळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
वाट । बरवी सांपडली नीट ॥ ३ ॥

॥ ३३१४ ॥ धनें विचें कुळें । अवघियानें तें आगळे ॥ धूं ॥ ज्याचे नारायण
गांठी । भरला हृदय संपुटी ॥ १ ॥ अवघेंचि गोड । त्याचें पुरलें सर्व कोड ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे अस्त । उदय त्याच्या तेजा नास्त ॥ ३ ॥

॥ ३३१५ ॥ बोलावें तें आतां आह्मी अबोलणें । एकाचि वचनें सकळसी ॥ धूं ॥
भेषवृष्टि कांहीं न विचारी दाव । जैसा ज्याचा भाव त्यासी फळें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नाही
समाधानें चाड । आपणा ही नाड पुढिलांसी ॥ २ ॥

॥ ३३१६ ॥ अधिकार तैस करूं उपदेश । साहे ओझे त्यास तेंचि घ्यावें ॥ धूं ॥
मुंगीवरी भार गजाचें पाळण । घालितां तें कोण कार्यसिद्धी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे फासे
बाधुरा कुन्हाडी । प्रसंगी तें कावी पारधी तो ॥ २ ॥

॥ ३३१७ ॥ नव्हें वैद्य आह्मी अर्थाचे भुकेले । भलते द्यावे पाले भलत्यासी ॥ धूं ॥
कुपथ्य करुनि विटबावे रोगी । काय हे सलमी भीड त्याची ॥ १ ॥ तुका ह्मणे लासूं
फासूं देऊं डाव । सुखाचा उपाव पुढे आहे ॥ २ ॥

॥ ३३१८ ॥ नव्हें परि ह्मणवी रास । कांहीं निमित्तास मूळ केलें ॥ धूं ॥ तुमच्या
तो धर्म कोण । हा आपण विचारा ॥ १ ॥ नाही शुद्ध आचरण । परि चरण चितितों
॥ २ ॥ तुका ह्मणे पांडुरंगा । ऐसें कां गा नेणां हें ॥ ३ ॥

॥ ३३१९ ॥ मागे चिंता होती आस । केला नास या काळें ॥ धूं ॥ तुह्मी आह्मां
उदासीन । भिन्नाभिन्न वारिलें ॥ १ ॥ मोहजाळें कुसू वाढे । ओढे ओढे त्यास तें
॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोण देवा । आतां हेवा वाढवी ॥ ३ ॥

॥ ३३२० ॥ आहो उभा विटवरी । भरोवरी चुकविली ॥ धूं ॥ निवारलें जाणें येणें ।
कोणा कोणें हसावें ॥ १ ॥ संकल्पांसी वेचें बळ । भरे फळ निर्माण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
उभयतां । भेटी सत्ता लोभाची ॥ ३ ॥

॥ ३३२१ ॥ असो खटपट । अस्तां वाउगे बोभाट ॥ धूं ॥ परिसा हे विनवणी ।
असो मस्तक चरणी ॥ १ ॥ अपराध करा । क्षमा घडले सतारा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वेंयां ।
नुह्या कळे पंढरिनाथा ॥ ३ ॥

॥ ३३२२ ॥ वारकरी पायांपाशीं । आले त्यांसी विनविलें ॥ धूं ॥ काय काय तें

आइका । विसरें नका रंकासी ॥ १ ॥ चितवोनि चिता केली । हें राहिली अवस्था ॥ २ ॥ तुका ह्मणे संसारा । रसलें खरा यासाठी ॥ ३ ॥

॥ ३३२३ ॥ जीर्वांचे कां नेणा । परि हे आवडी नारायणा ॥ धू० ॥ वाढवावे हें उत्तर । काहीं लाज करकर ॥ १ ॥ कोठें वांयां गेले । शब्द उत्तम चांगले ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बाळ । असतात प्रिय खेळा ॥ ३ ॥

॥ ३३२४ ॥ बोडविलें अंग । आतां करुनि घ्यावे सांग ॥ धू० ॥ काय पूजा ते मी नेणे । जाणावे जी सर्व जाणें ॥ १ ॥ पोटा आलें बाळ । त्याचें जाणावे सकळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हरी । वाहावे जी कडियेवरी ॥ ३ ॥

॥ ३३२५ ॥ सेवटींची हे विनंती । पाय चित्ती रहावे ॥ धू० ॥ ऐसें करा कृपादान । तुह्यां मन सन्निध ॥ १ ॥ भाग्याविण कैची भेटी । नव्हे तुटी चितनें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कळसा आलें । हें विहलें परिसावें ॥ ३ ॥

॥ ३३२६ ॥ करुनियां शुद्ध मन । नारायण स्मारा ॥ धू० ॥ तरीच हा तरिजे सिधू । भवबंधू तोडोनियां ॥ १ ॥ तेथें सरें शुद्ध साचें । अंतरीचें बीज तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लवणकळी । पडतां जळी तें होय ॥ ३ ॥

॥ ३३२७ ॥ जिकडे पाहे तिकडे देव । ऐसा भाव हे कांहीं ॥ धू० ॥ काय केलें एक-देंशी । गुणदोषी संपन्न ॥ १ ॥ पडें तेथें तुझ्या पायां । करी वांयां न वजे तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विषमें सारी । ठाणें धरी जीवासी ॥ ३ ॥

॥ ३३२८ ॥ जिकडे जाय तिकडे सर्वे । आतां यावे यावरी ॥ धू० ॥ माझ्या अवघ्या भांडवला । तूं एकला जालासी ॥ १ ॥ आतां दुजे धरा झणी । पायांहुनि वेगळें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां देवा । नका गोत्रा यावरी ॥ ३ ॥

॥ ३३२९ ॥ स्मरतां कां घडें नास । विष्णुदास यावरी ॥ धू० ॥ ऐसी सीमा जाली जर्गी । तरी मी वेगी अनुसरलें ॥ १ ॥ धरिलें तें निवडे आतां । न घडे चित्तावेगळें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाश नाही । पुराणेही गर्जती ॥ ३ ॥

॥ ३३३० ॥ आधी नाही कळों आला हा उपाय । नाही तरी काय चुकी होती ॥ धू० ॥ घालितां पायांसी मिठी एकसरें । नेहीं तों दुसरें आड येऊं ॥ १ ॥ कासया पडतां लटि-क्याचे भरी । नव्हतां का शिरां भार घेतों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांहे घेतों गर्भवास । कां या होतों सास कुटुंबाचा ॥ ३ ॥

॥ ३३३१ ॥ आतां बरे जालें । माझे मज कळों आलें ॥ धू० ॥ खोटा ऐसा संसार । मज पायीं थावा थार ॥ १ ॥ उघडले डोळे । भोग देताकाळीं कळे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जीव । होतां तडातोडी देवा ॥ ३ ॥

॥ ३३३२ ॥ बोलिलें तें धर्म अनुभव अंगें । काय पांडुरंगें उणे केलें ॥ धू० ॥ सर्व सिद्धि पायीं वोळगती दासी । इच्छा नाही ऐसी व्हावे कांहीं ॥ १ ॥ संतसंवांगमें अळ-कार वाणी । करुं हे पेंरणी शुद्ध बीजा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे रामकृष्णनामें गोड । आव-डीचें कोड माळ ओऊं ॥ ३ ॥

॥ ३३३३ ॥ करुनि उचित खेळें भोवतालें । चित्त येथें आलें पायांपाशीं ॥ धृ० ॥
येथें नाही खोटा चालत परिहार । जाणसी अंतर पांडुरंगा ॥ १ ॥ सुख दुःख तुज
देऊनि सकळ । नाही ऐसा काळ केला आद्री ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाला देहाचा विसर ।
नाहीं आतां पर आप कोणी ॥ ३ ॥

॥ ३३३४ ॥ परिसाचे भंगें सोनें जाला विळा । वाकणें या कळा हीन नव्हे ॥ धृ० ॥
अंतरीं पालट घडला कारण । मग समाधान तेंचि गोड ॥ १ ॥ पिकली हे सेंद पूर्वकर्मा
नये । अवेरु तो काये घडे मग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आणा पंगती सुरण । पृथक तें गुण
केलें पाकें ॥ ३ ॥

॥ ३३३५ ॥ ज्याचे मायां जो जो भार । तेचि फार तयासी ॥ धृ० ॥ मार्गे पुढे अवघें
रितें । कळों येतें अनुभवें ॥ १ ॥ परिसा अंगीं अमुपसोनें । पोटी हीन धातुची ॥ २ ॥
आपुला तो करी धर्म । जाणें वर्म तुका तें ॥ ३ ॥

॥ ३३३६ ॥ पाहें तिकडे दिशा भोस । अवधी आस पायांपें ॥ धृ० ॥ मनचि साच
होईल कई । प्रेम देई भेटोनी ॥ १ ॥ सर्वापरी पांगुळ असें । न कळे कैसें तें तुह्मां ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कृपावंता । तूं तों दाता हीनाचा ॥ ३ ॥

॥ ३३३७ ॥ चालवणें काय । ऐसें भगे माझे माय ॥ धृ० ॥ धांव धांव लवलाहे ।
कंठीं प्राण वाट पाहे ॥ १ ॥ पसरुनि कर । तुज चालिलों समोर ॥ २ ॥ वेलील विसांवा ।
तुका ह्मणे ऐशा हांवा ॥ ३ ॥

॥ ३३३८ ॥ आवडीच्या ऐसें जालें । मुखा आलें हरिनाम ॥ धृ० ॥ आतां घेऊं धनी-
वरी । मार्गे उरीं नुरेतों ॥ १ ॥ सांटवण मनऐसी । पुढे रासी अमुप ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
कारण जालें । विहल तीं अक्षरीं ॥ ३ ॥

॥ ३३३९ ॥ त्यांच्या चरणा माझे वंडवत । ज्यांचें धनचित्त पांडुरंग ॥ धृ० ॥ येथें
माझा जीव पावला विसांवा । ह्मणऊनि हांवा भरलासे ॥ १ ॥ चरणीचे रज लावीन
कपाळा । जीं पदें राडळा सोई जाती ॥ २ ॥ आणिक तीं भाग्यें येथें कुरवंडी । करू-
नियां सांडीं इंद्राऐसी ॥ ३ ॥ वैष्णवांचे घरीं देवाची वसती । विश्वास हा चित्तीं सत्य-
भावे ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे सखे हरिचे ते दास । आतां पुढे आस नाहीं तुजी ॥ ५ ॥

॥ ३३४० ॥ उपजोनियां मरें । परि हेचि वाटे बरें ॥ धृ० ॥ नाहीं आवडीसी पार ।
न ह्मणावे जालें फार ॥ १ ॥ अमृताची खाणी । उघडली नव्हे धणी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
प्रचे । विहल हें मुखा साचें ॥ ३ ॥

॥ ३३४१ ॥ सत्य तूं सत्य तूं सत्य तूं विहला । कां गा हा दाविला जगदाकार ॥ धृ० ॥
सांभाळीं आपुली हाक देतो माया । आह्मासी कां भयाभीत केलें ॥ १ ॥ रूप नाहीं त्यासी
ठेवियेलें नाम । लटकाचि श्रम वाढविला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कां गा जालासी चतुर ।
होतासी निखर निर्विकार ॥ ३ ॥

॥ ३३४२ ॥ भमच्या कपाळें तुज ऐसी बुद्धी । धरावी ते घुमिचि योगा नये ॥ धृ० ॥
काय या राहिलें विनोदावांचुन । आपूलिया भिन्न केलें आह्मां ॥ १ ॥ कोठें मूर्तिमंत सार्थी

पुण्यपाप काशासी संकल्प वाहाविसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां आवरावा चेडा ।
लटिकीच पीडा पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३३४३ ॥ नो बोलवे ऐसे जनासी उत्तर । करितो विचार बहु वेळा ॥ धू० ॥ कोण
पाप आड टाकतें येऊन । पालटी तो गुण अंतर्सेचा ॥ १ ॥ संसार हातीं सांडवूनि
गळा । हे कां अवकळा येती पुढें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सेवे घडे अंतराय । यास करूं
काय पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३३४४ ॥ आतां हें उचित माझे जना हातीं । पाहिजे फजिती केली कांहीं ॥ धू० ॥
मग हे तुमचे न सोडीं चरण । त्रासोनियां मन येईल टाया ॥ १ ॥ वाउगे वाणीचा न
धरीं कांटाळा । ऐसी कां चांडाळा बुद्धि मज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जरि माथां बैसे घाव ।
तरि मग वाव नेवे पुढें ॥ ३ ॥

॥ ३३४५ ॥ मायेवरी सत्ता आवडीची बाळा । संकोचोनि लळा प्रतिपाळी ॥ धू० ॥
अपराध माझे न मनावे मनीं । तुम्ही संतजनीं मायबापीं ॥ १ ॥ आरुष वचन लेंकुराचीं
आळीं । साहोनि कवळीं मामुताली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अंगीं काय नाही सत्ता । परि
निष्टरता उपजेना ॥ ३ ॥

॥ ३३४६ ॥ कैसा होतो कृपावंत । बहुसंत सांगती ॥ धू० ॥ पुसणें नाहीं यातीकुळ ।
लागो वेळ नेखावा ॥ १ ॥ ऐसी काय जाणें किती । उतरती उतरले ॥ २ ॥ हावीं
वैकुंठीच्या वाटा । पाहातां मोठा संपन्न ॥ ३ ॥ अभिमान तो नाहीं अंगीं । भक्तालागीं न
बैसे ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आळस निद्रा । नाहीं थारा त्या अंगीं ॥ ५ ॥ आलें द्यावें भलत्या
काळें । विव्दल बळें आगळा ॥ ६ ॥

॥ ३३४७ ॥ सदैव हे वारकरी । जे पंडरी देखती ॥ धू० ॥ पसोपरीं विव्दल वाचा । त्यांसी
कैचा संसार ॥ १ ॥ दोष पळाले पळाले । पैल आले हरिहास ॥ २ ॥ प्रेमभातें भरलें अंगीं ।
निर्लज्ज रंगीं नाचती ॥ ३ ॥ गोपीचंदनाची उटी । तुळसी कंठीं मिरवती ॥ ४ ॥ तुका
ह्मणे देव चित्तीं । मोक्ष हातीं रोकोडा ॥ ५ ॥ बुर्बळा या शक्तीहीना । त्याही जना
पुरता ॥ ६ ॥

॥ ३३४८ ॥ ऐसीं ठावीं वमें । तरी सांडवलों अमें ॥ धू० ॥ सुखें नाचतों कीर्तनीं ।
नाहीं आशंकित मनीं ॥ १ ॥ ऐसें आलें हाता । बळ तरी गेली चिंता ॥ २ ॥ सुख येथें
जालें तरी । नाहीं आणिकांची उरी ॥ ३ ॥ ऐसें केलें देवें । पुढें कांहींचि न व्हावें ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे मन । आतां जालें समाधान ॥ ५ ॥

॥ ३३४९ ॥ चित्तीं बैसलें चिंतन । नारायण नारायण ॥ धू० ॥ न लगे गोड कांहीं
आतां । आणिक दुसरें सर्वथा ॥ १ ॥ हरपला द्वैतभाव । तेणें देह जाला वाव ॥ २ ॥
तुक्याबंधु ह्मणे आह्मी । जालों निष्काम ये कामीं ॥ ३ ॥

॥ ३३५० ॥ व्यापिलें सर्वत्र । बाहेरी भीतरी अंतर ॥ धू० ॥ ऐसें गोविंदें गोविलें ।
बोलें न वजाये बोलिलें ॥ १ ॥ संचिताची होळी । करुनि जीव घेतला बळी ॥ २ ॥
तुक्याबंधु ह्मणे नाहीं । आतां संसारा उरी कांहीं ॥ ३ ॥

॥ ३३५१ ॥ तुह्मांअसुह्मांसी कल्पण । जाले दुर्लभ भाषण ॥ धृ० ॥ ह्यणऊनि करितो
घातां । वंडवत घ्या समस्तां ॥ १ ॥ भविष्याचें माथां देह । क्राण ज्ञानें होइल काय
॥ २ ॥ ह्यणे तुकयाचा बांधव । आसचा तो जाला भव ॥ ३ ॥

॥ ३३५२ ॥ अनंतजन्में जरी केल्या तपरासी । तरी हा न पवसी ह्यणे देह ॥ धृ० ॥
ऐसें जें निधान लगलेंसे हातीं । त्याची केली माती भाग्यहीना ॥ १ ॥ उक्तमाचें सार
वेदाचें भांडार । ज्याच्यानें पवित्र तीर्थें होती ॥ २ ॥ ह्यणे तुकयाबंधु आणिक उपमा ।
नाहीं या तो जन्मा खावयासी ॥ ३ ॥

॥ ३३५३ ॥ आह्मांपाशीं सरे एक शुद्ध भाव । चतुराई जाणीवन लगे कळा ॥ धृ० ॥
सर्वजाण माझा स्वामी पांडुरंग । त्या अंगसंग गोपाळासी ॥ १ ॥ तुका ह्यणे कर्म
धर्म नये हातां । त्यावरि सत्ता भाविकांची ॥ २ ॥

॥ ३३५४ ॥ प्रीति करी सत्ता । बाळा भीति मातापिता ॥ धृ० ॥ काय चाले त्याचीं
बळ । आळीं करितां कोल्हाळ ॥ १ ॥ पदरी घाली मिठी । खेडी मार्गे पुढें लोटी ॥ २ ॥
बोलें मना आलें । तुका साहिला विडलें ॥ ३ ॥

॥ ३३५५ ॥ आवडीचे भेटी निवे । चित्त पावे विश्रांती ॥ धृ० ॥ ब्रविद्याचा
छंद मना । नारायण अविट ॥ १ ॥ तुळणें काहीं साम्या पुरे । हें तो नुरे ये रुची
॥ २ ॥ तुका ह्यणे बरवें जालें । फाबलें हें कळे त्या ॥ ३ ॥

॥ ३३५६ ॥ केलियाचें वान । करा आपुलें जतन ॥ धृ० ॥ माझी बुद्धि स्थिर देवा ।
नाहीं विषयांचा देवा ॥ १ ॥ आवा अंतराय । येती अंतरती पाय ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
जोडी । आसीं अंती राहो गोडी ॥ ३ ॥

॥ ३३५७ ॥ माझे हातीं आहे करावें चितन । तुह्मी कृपादान प्रेम घावें ॥ धृ० ॥
मागतियां भांडवल आळवण । नामाची जतन दातियासी ॥ १ ॥ बाळक धांवोनि आड
निधे स्तनीं । घालावा जननी कृपे पान्हां ॥ २ ॥ तुका ह्यणे करी कासनाचे परी । आहे
सुचसोरी तुझे हातीं ॥ ३ ॥

॥ ३३५८ ॥ वाट दावी त्याचें गेलें काय । नागवला जो वारितां जाय ॥ धृ० ॥
ऐसीं मार्गे दकलीं किती । संगतां खावी विषगोळा ॥ १ ॥ विचारोनि पहिले व्यस । न
वजे जीवें नव्हे नास ॥ २ ॥ तुका ह्यणे जो रुसला जीवा । त्यासी कसवा काय
चाले ॥ ३ ॥

॥ ३३५९ ॥ अनुभवावांचून सोंग संपादणें । नव्हे हें करणें स्वहिताचें ॥ धृ० ॥ तैसा
नको भुलो बाहिरल्या रंगें । हित तेंचि वेगें करुनि घेई ॥ १ ॥ बहुरूपीरूपें नटला
नारायण । सोंग संपादून तैसा तैसा ॥ २ ॥ पाषाणाचें नांव ठेविलें देव । आणिकां
तारी भाव परि तो तैसा ॥ ३ ॥ कनक झाड म्हणुन वंदिलें माथां । परि तें अर्थां न मिळें
माजी ॥ ४ ॥ तुका ह्यणे त्याचा भाव तारी व्यस । अहंभावीं नास तोचि पावे ॥ ५ ॥

॥ ३३६० ॥ मज नष्टा माया मोह नाही लोभ । अधिक हा क्षोभ आदराचा ॥ धृ० ॥
धिग हें शरीर अनउपकार । न मनी आभार उपकाराचा ॥ १ ॥ मजून नष्ट आहे हेसा

कोण । नावडे मिश्रण बहुमोल ॥ २ ॥ न विसती मज आपलेसे गुण । संचित ते कोण
जाणें मागें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझे देखोनिखां काही । मंडुरंगा पाह्यां राखिके ॥ ४ ॥

॥ ३३६१ ॥ अतिविण काय वणें तुझे ध्यान । जेथें पडिलें मौन जेदश्रुती ॥ १ ॥
कळनि गोविंजरा आपुलिये मती । धरियेले चिन्ती शरणकमळ ॥ २ ॥ खुस्वाचे ओतिलें
पाहोतें श्रीमुख । तेणें हरे भूकें ज्ञान माझी ॥ २ ॥ रसना मोडावली ओढ्या मातां गीत ।
पावलेसे चित्त समाधान ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझी वृष्टि चरणधरी । पाडले मोजिरी कुंकु-
माची ॥ ४ ॥

॥ ३३६२ ॥ ओस जाल्या दिशा मज भिगुळवाणें । जीवलग नेणें मज कोण्णी ॥ १ ॥
भय वाटे देखें श्वापवांचे भार । नव्हे मज धीर पांडुरंगा ॥ २ ॥ अंधकारापुढें न चलवे वाट ।
लागतील खुंद कांटे अंगा ॥ २ ॥ एकला निःसंग फांकती मारण । भितो नव्हे लाग
चालावया ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे वाट वावून सद्गुरू । राहिला हा कुरुपांडुरंग ॥ ४ ॥

॥ ३३६३ ॥ उदारकृपाळ सांगसी जना । तरी कां त्या रावणा मारियेले । विळ
निदय पूजा करी श्रीकमळी । तेणें तुझे काय केले ॥ १ ॥ काय बडिदार सांगसी वायां ।
ठावा पंढरिराया आहेसि आह्मां । एकलाचि जरी देऊं परिहार । अह्ने दुरिवरी सीमा ॥ २ ॥
कर्णऐसा वीर उदार जुंझार । तो तुवां जर्जर केला बाणी । पडिला भूमि परी नयेची
करुणा । दांत पाडियेले सेन्ही ॥ २ ॥ श्रियाळ बापुडें सात्त्विकवाणी । खादले कापूनि
त्याचें पोर । ऐसा कठिण कोण होईल दुसरा । उखळीं कांडविलें शिर ॥ ३ ॥ शिबी शक-
वती करिजा यज्ञयाग । त्याचें चिरिले अंग ठार्यां ठार्यां । जचऊनि प्राण घेतला मागें ।
पुढें न पाहतां काहीं ॥ ४ ॥ बळीचा अन्याय सांग होवा काय । बुडविला तो पायजेऊनि
माथां । कोडिलें दार हा काय कहार । सांगतोसी चित्र कथा ॥ ५ ॥ हरिश्रंभाने राज्य
घेऊनिखां सर्व । विकविला जीव डोंबाघरीं । पाडिला विघड नळा समयतीमधीं । ऐसी
तुझी बुद्धि हरी ॥ ६ ॥ आपिकही गुण सांगावे किती । केलिया विपत्ति माउसीच्या ।
विधियेला मामा सखा पुरुषोत्तमा । ह्मणे बंधु तुकयाचा ॥ ७ ॥

॥ ३३६४ ॥ जे केली आळी ते अवधी गेली वायां । उरला पंढरिराया श्रम माझा
॥ १ ॥ काय समाधान केले कोणे वेळे । कोणें माझे लळे पाळियेले ॥ १ ॥ आभासहि
हो स्वर्गी बुद्धिता । प्रत्यक्ष बोलतां कंइचा तो ॥ २ ॥ आतां पुढें लाज वाटे पांडुरंगा ।
भक्त ऐसे जगामाजी जाले ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आतां नाही भ्रवसा । भोक्कलिसी ऐसा
वादतोसी ॥ ४ ॥

॥ ३३६५ ॥ समश्रुक्ति असतां वाचा । घोष न करिसी कां नवाचा ॥ १ ॥ कारे
वैष्णव नव्हेसी । कवण्या हें नागवलासी ॥ १ ॥ हरि हरि ह्मणतां लाजसी । गर्वें कुंगोनि
चालसी ॥ २ ॥ तारुण्यें उताणा । पुसैविण बांडा सुना ॥ ३ ॥ जालेसि महिमेचें वेडें ।
नाचों लाजसी दिंडीपुढे ॥ ४ ॥ अळकारांच्यानि बळें । वंचलासी तुळसीमळें ॥ ५ ॥
कैसा सकुमार जालासी । ह्मणसी न टर्के एकादशी ॥ ६ ॥ स्नान न करिसी आंचोळी ।

विभुति न लाविसी कपाळीं ॥ ७ ॥ बरिवरि न्याहाळिसी स्वप्नां । उपेग नाही मांसाचा ॥८॥ पशनाभी विश्वनाथ । तुका अझून रडत ॥ ९ ॥

॥ ३३६६ ॥ वाधाचा कालभूत दिसे वाधाऐसा । परि नाही दशा साच अंगी ॥ धू० ॥ बाहेरील रंग निवडी कसोटी । संघट्टणे भेटी आपेआप ॥ १ ॥ सिकविले तैसे नांचाचे माकडे । न चले त्यापुढे युक्ति काही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करी लटिक्याचा सांटा । फजित तो खोटा शीघ्र होय ॥ ३ ॥

॥ ३३६७ ॥ सिंदळीचे सोर चोराची दया । तोहि जाणा तथा संवसर्गी ॥ धू० ॥ फुकासाडी भोगे दुःखाचा तो वादा । उभारोनि कांटा वाटेवरी ॥ १ ॥ सर्प पोसूनियां दुधाचाही नास । केले यतीता विष अमृताचे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे थासी न करितां वडण । पुढिल्या खंडण नव्हे रोषा ॥ ३ ॥

॥ ३३६८ ॥ तेणें सुखें माझें निवालें हें अंग । विहल हें जग देखिलें ॥ धू० ॥ कवतुकें करुणा भाकीतसें लाडें । भावडी बोबडें बोलोनियां ॥ १ ॥ मज नाही दशा अंतरी दुःखाची । भावना भेदाची समूळ गेली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सुख जालें माझ्या जीवा । रंगलें केशवा तुझ्या रंगें ॥ ३ ॥

॥ ३३६९ ॥ विहल सोयरा सज्जन विसांवा । जाइन त्याच्या गांवा भेटावया ॥ धू० ॥ सीण भाग त्यासी सांगेन आपुला । तो माझा बापुला सर्व जाणें ॥ १ ॥ माय माडलिया बंधुवर्ग जाणा । भाकीन करुणा संकळिकांसी ॥ २ ॥ संत महंत सिद्ध महानुभाव मुनी । जीवभाव जाऊनि सांगेन त्यां ॥ ३ ॥ माझिये माहेरीं सुखा काय उणें । न लगे येणें जाणें तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ३३७० ॥ ध्याइन तुझे रूप गाइन तुझे नाम । आणिक न करी काम जिह्वा-मुखें ॥ धू० ॥ पाहिन तुझे पाय देविन तेथें डोय । पृथक तें काय न करी मनीं ॥ १ ॥ तुझेचि गुणवाद आइकेन कार्ना । आणिकांची वाणी पुरे आतां ॥ २ ॥ करिन सेवा करी चालेन मी पार्थी । आणिक न वजें ठार्यी तुजविण ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जीव डेविला तुझ्या पार्थी । आणिक तो काई देऊं कोणा ॥ ४ ॥

॥ ३३७१ ॥ देवाचें भजन कारें न करीसी । अखंड हृदयासी पीडतोसी ॥ धू० ॥ देवासी शरण कारें न वजवे तैसा । बक मीना जैसा मनुष्यालागीं ॥ १ ॥ देवाचा विश्वास कारें नाही तैसा । पुत्रस्नेह जैसा गुंतलासी ॥ २ ॥ कारें नाही तैसी देवाची हे गोडी । नागवृनि सोडी पत्नी जैसी ॥ ३ ॥ कारें नाही तैसे देवाचे उपकार । माया मिथ्या भार पितृपूजना ॥ ४ ॥ कारें भय वाहासी लोकांचा धाक । विसरोनि एक नारायण ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे कारें घातलें वांथां । अवघें आयुष्य जाया भक्तिविण ॥ ६ ॥

॥ ३३७२ ॥ माझें चित्त तुझे पार्थी । राहे ऐसें करी कांहीं । धरोनियां बाहीं । भव तारीं दातारा ॥ धू० ॥ चतुरां तूं शिरोमणी । गुणलावण्याची खाणी । मुमुक्षु सकळां मणी । तूचि धन्य विठोबा ॥ १ ॥ करीं तिमिराचा नाश । दीप होउन प्रकाश । तोडीं

अज्ञापास । करी वास हृदयी ॥ २ ॥ पाहें गुंतलों नेणतां । तुज असो माझी चिंता ।
तुका देवी मायां । पार्थी आतां राखावें ॥ ३ ॥

॥ ३३७३ ॥ आमुचें उचित हेचि उपकार । आपलाचि भार घालूं तुज ॥ धृ० ॥
भूक लागलिया भोजनाची आळी । पांघुरणे काळीं शीताचिये ॥ १ ॥ जेणें काळें उठी
मनाची आवडी । तेचि मार्गो घडी आवडे तें ॥ २ ॥ दुःख येऊं नेदी भ्रामचिया घरा ।
चक्र करी केरा भोंवताला ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नाहीं मुक्तिसवें चाड । हेचि आह्मां गोड
जन्म वेतां ॥ ४ ॥

॥ ३३७४ ॥ मी दास तयाचा जया चाड नाहीं । सुख दुःख दोहीविरहित जो ॥ धृ० ॥
राहिलासे उभा भविरेच्या तीरी । कट दोही करी धरोनियां ॥ १ ॥ नवल काई तरी पाचा-
रितां पावे । न स्मरितां धावे भक्तिकाजें ॥ २ ॥ सर्व भार माझा त्यासी आहे चिंता ।
तोचि माझा दाता स्वहिताचा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे त्यास गाईन मी गीतीं । आणिक वे
चिर्ची न धरीं कांहीं ॥ ४ ॥

॥ ३३७५ ॥ यासी कोणी ह्मणे निदेची उत्तरे । नागवला खरें तोचि ऐक ॥ धृ० ॥ आड
वाटे जातां लावी नीट सोई । धर्मनीत तेही ऐसी आहे ॥ १ ॥ नाइकतां सुखें करावें
साडण । पाप नाहीं पुण्य असे फार ॥ २ ॥ जन्म व्याधि फार चुकतील दुःखे । खंडावा
हा सुखें मान व्याचा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे निंब दिलियावांचून । अंतरीचा सीण कैसा
जाय ॥ ४ ॥

॥ ३३७६ ॥ निवडे जेवण सेवटीच्या घासें । होय त्याच्या ऐसें सकळी ॥ धृ० ॥
न पाहिजे जाला बुद्धीचा पालट । केली खटपट जाय वांयां ॥ १ ॥ संपादिलें होय धरिलें
तें सोंग । विटंबणा व्यंग पडिलिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वर्म नेणतां जो रांधी । पाववी ते
बुद्धि अवकळ ॥ ३ ॥

॥ ३३७७ ॥ न लगे मरावें । ऐसा ठाव दिला देवें ॥ धृ० ॥ माझ्या उपकारासाठी ।
वागविला म्हुण कंठी ॥ १ ॥ घरी दिला ठाव । अवघा सकळी वाव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
एके ठायीं । कोठें माझे तुझे नाहीं ॥ ३ ॥

॥ ३३७८ ॥ नाहीं लाग माग । न देखेंसें केलें जग ॥ धृ० ॥ आतां बैसोनियां खावें ।
दिलें आइतें या देवें ॥ १ ॥ निवारिलें भय । नाहीं दुसऱ्याची सोय ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
कांहीं । बोलायाचें काम नाहीं ॥ ३ ॥

॥ ३३७९ ॥ दिली हाक मनें नव्हे ती जतन । वेदाळिल्या गुणें धांव घेती ॥ धृ० ॥
काम क्रोध मद मत्सर अहंकार । निरा द्वेष फार माया तृष्णा ॥ १ ॥ इंद्रियांचे भार फिर-
तील चोर । खान व्यावया घर फोडूं पाहे ॥ २ ॥ माझा येथें कांहीं न चले पराक्रम ।
आहे त्याचें वर्म तुझे हातीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आतां करितों उपाय । जेणें तुझे पाव
भालुडती ॥ ४ ॥

॥ ३३८० ॥ तुझा दास मज ह्मणती अंकित । अवघे सकळिक लहान थोर ॥ धृ० ॥
हेचि आतां लागे कसवें जतन । तुझे थोरपण तुज देवा ॥ १ ॥ होउनी निर्भर राहिलों

निश्चित । पावनपतित नाम तुझे ॥ २ ॥ करितां तुज होय डोंगराची राई । न लगतां
कांहीं पात्या पातें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुज काय ते आशंका । तारितां मशका मज
हीना ॥ ४ ॥

॥ ३३८१ ॥ काय मागावें कवणासी । ज्यासी मार्गें तो मजपाशीं ॥ धू० ॥ जरी
मार्गों पद इंद्राचें । तरी शाश्वत नाही त्याचें ॥ १ ॥ जरी मार्गें ध्रुवपद । तरी त्यासी
बेथील छंद ॥ २ ॥ स्वर्गभोग मार्गें पूर्ण । पुण्य सरल्या मागुती येणें ॥ ३ ॥ आद्युष्य
मार्गें चिरंजीव । जीवा मरण नाही स्वभावे ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे एक मार्गें । एकपणा नाही
भंग ॥ ५ ॥

॥ ३३८२ ॥ आह्मी ज्याचे रास । त्याचा पंढरिये वास ॥ धू० ॥ तो हा देवांचाही
देव । काय कळिकाळाचा भव ॥ १ ॥ वेद ज्या गाती । श्रुति ह्मणती नेति नेती ॥ २ ॥
तुका ह्मणे निज । रूपडें हें तत्त्वबीज ॥ ३ ॥

॥ ३३८३ ॥ भक्तवत्सल दिनानाथ । तिहीं लोकां ज्याची मात ॥ धू० ॥ तो हा पुंडलि-
कासाठी । आला उभा वाळवंटी ॥ १ ॥ गर्भवास धरी । अंबकृषीचा कैवारी ॥ २ ॥
सकळां देवां अधिष्ठान । एका मंत्रासी कारण ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ध्यानी । ज्यासि ध्यातो
शुळपाणी ॥ ४ ॥

॥ ३३८४ ॥ फटकाळ देव्हारा फटकाळ अंगारा । फटकाळ विचारा चालविलें
॥ धू० ॥ फटकाळ तो देव फटकाळ तो भक्त । करवितो घात आणिका जीवा ॥ १ ॥
तुका ह्मणे अवघें फटकाळ हें जन । अनुभविये खूण जाणतील ॥ २ ॥

॥ ३३८५ ॥ लावूनियां गोठी । चुकवूं आदरिली दिठी । वेऊनियां मिठी । पळे महिमा
शुलिया ॥ धू० ॥ पुढें तोचि करी आड । तिचा लोभ तिसी नाड । लावुनी चरफड । हात
गोऊनि पळावें ॥ १ ॥ आधीं काकुलती । मोहो घालावा पुढती । तोंडीं पडे माती ।
फिरतां मार्गें कैचा तो ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । यासी रडवी याचा हेवा । भावें कां हे
सेवा । सुखे तुझां नार्पिती ॥ ३ ॥

॥ ३३८६ ॥ नेत्राची वासना । तुज पाहावें नारायणा ॥ धू० ॥ करीं याचें समाधान ।
काय पहातोसी अनुमान ॥ १ ॥ भेटावें पंढरीराया । हेंचि इच्छिताती बाह्या ॥ २ ॥
ह्मणतो जावें पंढरीसी । हेंचि ध्यान चरणासी ॥ ३ ॥ चित्त ह्मणे पार्या । तुझे राहीन
निश्चर्या ॥ ४ ॥ ह्मणे बंधु तुकयाचा । देवा भाव पुरवीं साचा ॥ ५ ॥

॥ ३३८७ ॥ मन उताविल । जालें न राहे निश्चळ ॥ धू० ॥ वेरे भेटी पंढरिराया ।
उभारोनि चारी बाह्या ॥ १ ॥ सर्वांग तळमळी । हात पाय रोमावळी ॥ २ ॥ तुकयाबंधु
ह्मणे कान्हा । भूक लागली नयना ॥ ३ ॥

॥ ३३८८ ॥ ह्मणसी रावीन अवस्था । तैसें नको रे अनंता ॥ धू० ॥ होऊनियां
सहाकार । रूप दाखवी सुंदर ॥ १ ॥ मृगजळाचियापरी । तैसें न करावें हरी ॥ २ ॥
तुकयाबंधु ह्मणे हरी । कामा नये बाह्यात्कारी ॥ ३ ॥

॥ ३३८९ ॥ आकारवंत मूर्ती । जेव्हां देखेन मी दृष्टी ॥ धू० ॥ मग मी राहेन निर्वात ।

त्रेवूनियां तेथें चित्त ॥ १ ॥ श्रुति वाखाणित्ती । तैसा येसील प्रचिती ॥ २ ॥ ह्मणे तुक-
य्याचा सेवक । उभा देखेन सन्मुख ॥ ३ ॥

॥ ३३९० ॥ जेणें तुज जालें रूप आणि नांव । पतित हें वैव तुझे आह्मी ॥ धृ० ॥
नाहीं तरी तुज कोण हें पुसतें । निराकारी तेथें एकाएकी ॥ १ ॥ अंधारें दीपका आणि-
येली शोभा । माणिकासी प्रभा कोंवणाची ॥ २ ॥ धन्वंतरी रोगें आणिला उजेडा ।
सुखी काय चाडा जाणावें तें ॥ ३ ॥ अमृतासी मोल विषाचिया गुणें । पितळें तर्री
सोने उंच निच ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आह्मी असोनियां जाण । तुज देवपण आणियेलें ॥ ५ ॥

॥ ३३९१ ॥ सुख वाटे येचि ठायीं । बहु पार्थी संतांचे ॥ धृ० ॥ ह्मणऊनि केला वास ।
नाहीं नास ते ठायीं ॥ १ ॥ न करवे हाली चाली । निवारिली चिंता हे ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे निवे तनू । रजकणू लागती ॥ ३ ॥

॥ ३३९२ ॥ देऊं कपाट । कीं कोण काळ राखों वाट ॥ धृ० ॥ काय होईल तें शिरीं ।
आज्ञा धरोनियां करीं ॥ १ ॥ करूं कळे ऐसी मात । किवा राखावा एकांत ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे जागों । किवा कोणा नेदें वागों ॥ ३ ॥

॥ ३३९३ ॥ मायबापापुढें लेंकराची आळी । आणिक हे पाळी कोण लळे ॥ धृ० ॥
सांभाळा जी माझीं विषमें अनंता । जवळी असतां अब्हेर कां ॥ १ ॥ आणिकांची चाले
सत्ता आह्मांवरी । तुमची ते थोरी काय मग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आलों दुरोनि जवळी ।
आतां टाळाटाळी करूं नये ॥ ३ ॥

॥ ३३९४ ॥ माझ्या मुखें मज बोलवितो हरी । सकळां अंतरीं नारायण ॥ धृ० ॥ न
करावा द्वेष भूतांचा मत्सर । हा तंव विचार जाणों आह्मी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे शेष नाहीं
या विचारें । हिताचीं उत्तरें शिकवितां ॥ २ ॥

॥ ३३९५ ॥ मांस खातां हाउस करी । जोडुनि वैरी ठेवियेला ॥ धृ० ॥ कोण त्याची
करिल कीव । जीवें जीव नेणती ॥ १ ॥ पुढिलांसाठीं पाजवी सुरी । आपुली चोरी
अंगुळी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कुदिती हाडें । आपुल्या नाडें रडती ॥ ३ ॥

॥ ३३९६ ॥ तुज जाणें तान्हें नाहीं पांडुरंगा । कांजी मज सांगा उपेक्षिलें ॥ धृ० ॥
तुज ठावें हातें मी पातकी थोर । आधींच कां थार दिधली पार्थी ॥ १ ॥ अंक तो पाडला
हरिचा मी हास । भेद पंगतीस करूं नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी जितिलें तें खरें ।
आतां उणें पुरें तुम्हां अंगीं ॥ ३ ॥

॥ ३३९७ ॥ आह्मां घरीं धन शब्दाचींच रत्नें । शब्दाचींच शस्त्रें यत्न करूं ॥ धृ० ॥
शब्दचि आमच्या जीवाचें जीवन । शब्दें वांटूं धन जनलोकां ॥ १ ॥ तुका ह्मणे पाहा
शब्दचि हा देव । शब्देंचि गौरव पूजा करूं ॥ २ ॥

॥ ३३९८ ॥ ब्रह्मज्ञान घरीं येतें काकुलती । अब्हेरिलें संतीं विष्णुदासीं ॥ धृ० ॥
रिघों पाहे माजी बळें त्याचें घर । दवडिती दूर ह्मणोनियां ॥ १ ॥ तुका ह्मणे येथें न
चले सायस । पडिलें उसास त्याच्या गळां ॥ २ ॥

॥ ३३९९ ॥ कासया लागला यासी चौघाचार । मुर्ळीचा वेव्हार निवडिला ॥ धृ० ॥

ग्वाही बहुतांची घालूनियां वरी । महजर करी आहे माझ्या ॥ १ ॥ तुझां वेगळा लामें
आपल्याच ठायीं । हातें करुनि तेंहि माझे माझे ॥ २ ॥ भांडण सेवरीं जालें एकवट ।
आतां कटकट करूं नये ॥ ३ ॥ ठेविला ठेवा तो आला माझ्या हाता । आतां नाही सत्ता
तुज देवा ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे वांयांविण खटपटा । राहिलों मी वांटा घेऊनियां ॥ ५ ॥

॥ ३४०० ॥ देहबुद्धि वसे जयाचिये अंगीं । पूज्यता ते जर्गी सुख मानी ॥ ४० ॥ योर
असे दगा जाला त्यासी हादी । सोडोनियां गांठी चोरीं नेली ॥ १ ॥ गांठीचें जाऊनि
नव्हे तो मोकळा । बांधिलासे गळा दंभलोमें ॥ २ ॥ पुढिल्या उदिमा जालेंसे खंडण ।
हिसे नागवण पडे गांठी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसे बोलतील संत । जाणूनियां घात कोण
करी ॥ ४ ॥

॥ ३४०१ ॥ निबाचिया झाडा साकरेचें आळें । आपलीं तीं फळें न संडीच ॥ ४० ॥
तैसें अधमाचें अमंगळ चित्त । वमन तें हित करुनी सांडी ॥ १ ॥ परिसाचे अंगीं
लाविलें खापर । पालट अंतर नेधे त्याचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वेळू चंदना संगती । काय
ते नसती जवळिकें ॥ ३ ॥

॥ ३४०२ ॥ तुबळें सदैवा । ह्मणे नागवेल केव्हां ॥ ४० ॥ आपणासारखें त्या पाहे ।
स्वभावासी करिल काय ॥ १ ॥ मूढ संभे आंत । इच्छी पंडिताचा घात ॥ २ ॥ गांठें
देखुनि शूरा । उगें करितें बुरबुरा ॥ ३ ॥ आणि सांचा हेवा । न करीं शरण जाई देवा
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे किती । करूं दुष्टाची फजिती ॥ ५ ॥

॥ ३४०३ ॥ माझी आतां लोकरु सुखें निदा करूं । ह्मणती विचारू सांडियेला ॥ ४० ॥
कारण होय तो करावा विचार । काय भीड भाड करूं देवा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे काय
करूं लापनिक । जनाचार सख नाशिवंत ॥ २ ॥

॥ ३४०४ ॥ हेंकणाचे संगें हिरा जो भंगला । कुसंगें नाडला तैसा साधू ॥ ४० ॥
ओढाळाच्या संगें सात्विक नासलीं । क्षण एक नाडलीं समागमें ॥ १ ॥ डांकाचे संगती
सोनें हीन जालें । मोल तें तुटलें लक्ष कोडी ॥ २ ॥ तवषानें पक्वानें गोड कडू जालीं ।
कुसंगानें केली तैसी परी ॥ ३ ॥ भावें तुका ह्मणे सत्संग हा बरा । कुसंग हा फेरा
चौन्याशीचा ॥ ४ ॥

॥ ३४०५ ॥ भलते जन्मीं मज घालिसील तरी । न सोडीं मी हरि नाम तुझें ॥ ४० ॥
सुख दुःख तुज देईन भोगितां । मग मज चिंता कासयाची ॥ १ ॥ तुझा दास ह्मणवीन
मी अंकिला । भोगितां विहला गर्भवास ॥ २ ॥ कासया मी तुज भाकितों करुणा । तारीं
नारायणा ह्मणउनी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुज थेंजें पाहें उणें । तारिसील तेणें आह्मां
तया ॥ ४ ॥

॥ ३४०६ ॥ गातों नाचतों आनंदें । टाळयागरिया छंदें ॥ ४० ॥ तुझी तुज पुढें
देवा । नेणों भाव कैसी सेवा ॥ १ ॥ नेणों ताळ घात मात । भलते सर्वां पाय हात ॥ २ ॥
लाज नाही शंका । प्रेम घाला ह्मणे तुका ॥ ३ ॥

॥ ३४०७ ॥ हसलों आह्मी आपुल्या संवसारा । तेथें जनाचारा काय पाड ॥ ४० ॥

आह्वां इष्ट मित्र सज्जन सोयरे । नाही या दुसरे देवाविण ॥ १ ॥ दुराविले बंधु सखे-
सहोदर । आणिक विचार काय तेथे ॥ २ ॥ उपाधिवचन नाहकती कान । चासले हें
मन बहु माझे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे करा होइल ते दया । सुख दुःख वायां न धरावें ॥ ४ ॥

॥ ३४०८ ॥ सांडूनि सुखाचा वाटा । मुक्ति मागे तो करंटा ॥ धृ० ॥ कां रे न द्यावा
जन्म । प्रेमें लुटावें नाम ॥ १ ॥ येथें मिळतो व्हीभात । वैकुंठी ते नाही मात ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आतां । मज न लगे सायुज्यता ॥ ३ ॥

॥ ३४०९ ॥ परोपरी पायां पडणें । करुणा जाण भाकावी ॥ धृ० ॥ ये गा ये गा
विसांवया । करुणा दयासागरा ॥ १ ॥ जोडोनियां करकमळ । नेत्र जळ भरोनी ॥ २ ॥
तुका उभे दारी पात्र । पुरवीं आर्त विठोबा ॥ ३ ॥

॥ ३४१० ॥ आतां हें सेवटी असो पायांवरी । वदती वेखरी वागपुष्प ॥ धृ० ॥ जुपे-
क्षावें आह्वां दीना पांडुरंगा । कृपादानीं जगामाजी तुझी ॥ १ ॥ बोळवुनी देह सांडियेली
शुद्ध । सारियेला भेद जीव शिव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मन तुमचे चरणीं । एवढी आयणीं
पुरवावी ॥ ३ ॥

॥ ३४११ ॥ तरिच होय वेडी । नम्र होय धडफुडी ॥ धृ० ॥ काय बोलाचें गौरव । आंत
वरी वैन भाव ॥ १ ॥ मृगजळा न्याहाळितां । तान न वजाये सेवितां ॥ २ ॥ न पाहे
आणिकांची आस । दूर बोलिजे तयास ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे या लक्षणें । संत अळंकार
लेणें ॥ ४ ॥

॥ ३४१२ ॥ आमह नावें पाप । योगीं साावे संकल्प ॥ धृ० ॥ सहजा ऐसें भांड-
वल । असोनिं कां सारा बोल ॥ १ ॥ तें न भेटे तें काय । मना अंगींचे उपाय ॥ २ ॥
तुका ह्मणे धरी सोय । वासनेची फोडा डोय ॥ ३ ॥

॥ ३४१३ ॥ न करीं पठन घोष अक्षरांचा । बीजमंत्र आमुचा पांडुरंग ॥ धृ० ॥
सर्वकाळ नामचिंतन मानसीं । समाधान मनासी समाधि हे ॥ १ ॥ न करीं भ्रमण न रिचें
कपाटीं । जाईन तेथें साटी वैष्णवांची ॥ २ ॥ अनु नेणें काहीं न वजे तपासी । नाचें
विडीपार्शी जागरणीं ॥ ३ ॥ उपवास व्रत न करीं पारणें । रामकृष्ण ह्मणे नारायण ॥ ४ ॥
आणिकांची सेवा स्तुति नेणें वाणू । तुका ह्मणे आणु दुजे नाही ॥ ५ ॥

॥ ३४१४ ॥ पुंडलिकाचे निकटसेवे । कैसां धावे बराडी ॥ धृ० ॥ आपुलें योर-
पण । नारायण विसरला ॥ १ ॥ उभा कर्दी ठेवूनि कर । न ह्मणे पर बेससें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे जगदीशा । करणें आशा भक्तांची ॥ ३ ॥

॥ ३४१५ ॥ बाळ काय जाणें जीवनउपाय । मायबाप वाहे सर्व चिंता ॥ धृ० ॥ आइतें
भोजन खेळणें अंतरीं । अंकिताचे शिरीं भार नाही ॥ १ ॥ आपुलें शरीर रक्षितां न कळे ।
सर्भाळूनि लळे पाळी माय ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा विद्वल जनिता । आमुची ते सत्तां
तयावरी ॥ ३ ॥

॥ ३४१६ ॥ काय करितील केलीं नित्य पापें । वसे नाम द्यापें विठोबाचें ॥ धृ० ॥
मुणी हुताशन लागला ते रासी । जळतील तैसीं क्षणमात्रे ॥ १ ॥ विष्णुमूर्तिपाद पाहतों

चरण । तेथें कर्म कोण राहूं शके ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाम जाळी महादोष । जेथें होय
दोष कीर्तनाचा ॥ ३ ॥

॥ ३४१७ ॥ वेद नेले शंखासुरें । केलें ब्रह्म्यानें गाऱ्हाणें ॥ धू० ॥ धांव धांव झड-
करी । ऐसें कृपाकुवा हरी ॥ १ ॥ गजेंद्र नाडियें गांजिला । तेणें तुझा धांवा केला ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पद्मनाभा । जेथें पाहें तेथें उभा ॥ ३ ॥

॥ ३४१८ ॥ माकडा दिसती कंवडी नारळा । भोक्ता निराळा वरील सारी ॥ धू० ॥
एका रस एका तोंडीं पडे माती । आपुलाले नेती विभाग ते ॥ १ ॥ सुनियांसी क्षीर
वाढिल्या ओकवी । भोगित्यां पोसवी धणीवरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भार वागविती मूर्ख ।
नेतील तें सार परीक्षक ॥ ३ ॥

॥ ३४१९ ॥ भेटीची आवडी उताविळ मन । लागलेंसें ध्यान जीवीं जीवा ॥ धू० ॥
आतां आवडीचा पुरवावा सोहळा । येउनी गोपाळा क्षेम देई ॥ १ ॥ नेत्र उन्माळिल
राहिले तादस्त । गंगा अभ्युपात वहावली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुह्मी करा साचपणा ।
मुळींच्या वचना आपुलिया ॥ ३ ॥

॥ ३४२० ॥ धवळलें जगदाकार । आंधार तो निरसला ॥ धू० ॥ लपों जातां नाहीं
ठाव । प्रगट पाहें पसारा ॥ १ ॥ खरियाचा दिवस आला । वाढी बोला न पुरे ॥ २ ॥
तुका ह्मणे जीवें सार्थी । पडिली मिठी धुरेसी ॥ ३ ॥

॥ ३४२१ ॥ मातेची अवस्था काय जाणें बाळ । तिसी तों सकळ चिंता त्याची ॥
॥ धू० ॥ ऐसें परस्परें आहेचि विचारा । भोपळ्याचा तारा दगडासी ॥ १ ॥ भुजंग
पोंटाळी चंदनाचें अंग । निवे परि संग नव्हे तैसा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करा परिसाचे
परी । मज ठेवा सरी लोखंडाचे ॥ ३ ॥

॥ ३४२२ ॥ लाडून कोलित । माझा करितील घात ॥ धू० ॥ ऐसे बहुतान्चे संधी ।
सांपडलों खोळेमधीं ॥ १ ॥ पाहातील उणें । तेथें देती अनुमोदनें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
रिघे । पुढें नाहीं जाले धीमे ॥ ३ ॥

॥ ३४२३ ॥ ऐसी एकां अटी । रीतीं सिणती करंदीं ॥ धू० ॥ साच आपुल्या पुरते ।
करुन नेघेती कां हितें ॥ १ ॥ कांहीं वैचितील वाणी । निरर्थकचि कारणी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे देवा । कांहीं समर्पून सेवा ॥ ३ ॥

॥ ३४२४ ॥ चालिले सोबती । काय मानिली निश्चिती ॥ धू० ॥ काय करिसी
एकला । काळ सन्निध पातला ॥ १ ॥ कांहीं सावध तो बरवा । करी आपुला काढावा
॥ २ ॥ चालिले अगळे । हळूच कान केश डोळे ॥ ३ ॥ वीसरले दांत । दाढा गडबडल्या
भांत ॥ ४ ॥ एकली तळमळे । जिन्हा भलतें टार्यां लोळे ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे याणीं । तुह्मी
मांडिलीं घालणी ॥ ६ ॥

॥ ३४२५ ॥ नका मजपाशीं । वदों प्रपंचाचे विशीं ॥ धू० ॥ आतां नाइकावी कार्णी ।
मज देवाविण वाणी ॥ १ ॥ येऊनियां रूपा । कोण पाहे पुण्यपापा ॥ २ ॥ मागे आजि-

वरी । जालें माप नेलें चोरीं ॥ ३ ॥ सांडियेलीं पानें । पुढें पिका अवलोकने ॥ ४ ॥ पडों नेसी तुका । आड गुंपूं कांहीं चुका ॥ ५ ॥

॥ ३४२६ ॥ जाले आतां सांटे । कासयाचे लहान मोटे ॥ धूं ॥ एक एका पडिलों हातीं । जाली तेव्हांचि निश्चिती ॥ १ ॥ नाहीं फिरो येतु मागें । जाले साक्षीचिया अंगें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । आतां येथें कोठें हेवा ॥ ३ ॥

॥ ३४२७ ॥ माझें मज द्यावें । नाहीं करवीत नवें ॥ धूं ॥ सहस्रनामाचें रूपडें । भक्त कैवारी चोखडें ॥ १ ॥ साक्षीविण बोलें । तरी मज पाहिजे वंडिलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माल । माझा खरा तो विडल ॥ ३ ॥

॥ ३४२८ ॥ करूं स्तुति तरि ते निदा । तुझीं जाणा हे गोविंदा ॥ धूं ॥ आह्मां लडिवाळांचे बोल । करा कवतुकें नवल ॥ १ ॥ बोबड्या उत्तरीं । तुझा रंजवितों हरी ॥ २ ॥ मागतो भातुकें । तुका ह्मणे कवतुकें ॥ ३ ॥

॥ ३४२९ ॥ न लाहिजे जपें न लाहिजे तपें । आह्मांसी हें सोपें गीतीं गातां ॥ धूं ॥ न करितां ध्यान न करितां धारणा । तो नाचे कीर्तनामाजी हरी ॥ १ ॥ जयासी नाहीं रूप आणि आकार । तोचि कटी कर उभा विडे ॥ २ ॥ अनंत ब्रह्मांडें जयाचिया पोटी । तो आह्मां संपुटीं भक्तिभावें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे वर्म जाणती लडिवाळे । जें होती निर्मळें भंतबाहीं ॥ ४ ॥

॥ ३४३० ॥ आह्मी जालों बळिवंत । होऊनियां शरणागत ॥ धूं ॥ केला घरांत रिधावा । ठायीं पडियेला ठेवा ॥ १ ॥ हातां चढले धन । नेणें रचिले कारण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मिठी । पार्थी देऊनि केली सुटी ॥ ३ ॥

॥ ३४३१ ॥ लागपाठ केला । आतां वांटा नित्य त्याला ॥ धूं ॥ करा जोडीचा हव्यास । आलें सुरील घरास ॥ १ ॥ फोडिलीं भांडारें । मोहोरलीं एकसरें ॥ २ ॥ अवधियां पुरतें । तुका ह्मणे घ्यावें हातें ॥ ३ ॥

॥ ३४३२ ॥ एकीं असे हेवा । एक अनावड जीवा ॥ धूं ॥ देवें केल्या भिन्न जाती । उत्तम कनिष्ठ मध्यस्ती ॥ १ ॥ प्रीतिसार्थी भेद । कोणी पूज्य कोणी निंद्य ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लळा । त्याचा जाणे हा कळवळा ॥ ३ ॥

॥ ३४३३ ॥ स्वामीचें हें देणें । येथें पावलों दर्षणें ॥ धूं ॥ करूं आवडीनें वाद । तुमच्या सुखाचा संवाद ॥ १ ॥ कळावया वर्म । हा तों पायांचाचि धर्म ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सिद्धी । हेचि पाववावी बुद्धी ॥ ३ ॥

॥ ३४३४ ॥ रुसलों संसारा । आह्मी आणी व्यापारा ॥ धूं ॥ ह्मणऊनि केली सांडी । देऊनि पडिलों मुरकंडी ॥ १ ॥ परतेचि ना मागें । मोहो निष्ठुर जालों अंगें ॥ २ ॥ सांपडला देव । तुका ह्मणे गेला भव ॥ ३ ॥

॥ ३४३५ ॥ हें तों वाटलें आश्चर्य । तुझ्यां न धरवे धीर ॥ धूं ॥ माझा फुटतसे प्राण । धांवा धांवा ह्मणऊन ॥ १ ॥ काय नेणों दिशा । जाल्या तुझ्याविण ओशा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांगा । नाइकिजे पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३४३६ ॥ धांवा केला धांवा । श्रम होऊं नेसी जीवा ॥ धू० ॥ वर्षे अमृताच्या धारा । घेई वीसंगा लेकरा ॥ १ ॥ उशीर तो आतां । न करावा हेचि चिंता ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खरें । वेग करी विश्वभरे ॥ ३ ॥

॥ ३४३७ ॥ जोडिले अंजळ । असें दानउताविळ ॥ धू० ॥ पाहा वाहा कृपावृष्टी । आणा अनुभवा गोष्टी ॥ १ ॥ तू धनी मी सेवक । आइक्य तें एकाएक ॥ २ ॥ करितों विनंती । तुका सन्मुख पुढती ॥ ३ ॥

॥ ३४३८ ॥ काय तुज कैसें जाणवेल देवा । आणावें अनुभवा कैसा परी ॥ धू० ॥ सगुण निर्गुण थोर को लहान । न कळे अनुमान मज तुझा ॥ १ ॥ कोण तो निर्धार करूं हा विचार । भवसिंधु पार तराव्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कैसे पाय आतुडती । न पडे श्रीपति वर्म ठावें ॥ ३ ॥

॥ ३४३९ ॥ मी तंव बैसलों धरूनियां ध्यास । न करीं उदास पांडुरंगा ॥ धू० ॥ नको आतां मज दवडूं श्रीहरी । मागाया भिकारीं जालों दास ॥ १ ॥ मुकलों कृपेच्या वचनाकारणें । आशा नारायणें पुरवावी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येऊनियां देईं भेटी । कुरवाळुनी पोटी धरी मज ॥ ३ ॥

॥ ३४४० ॥ आतां तुझे नाम गात असें गीतीं । ह्मणोनी मानिती लोक मज ॥ धू० ॥ अन्नवस्त्रचिंता नाही या पोटाची । वारिली देहाची थोर पीडा ॥ १ ॥ सज्जन संबंधी तुढली उपाधी । रोकडी या बंदीं सुढलोंसें ॥ २ ॥ ध्यावा द्याव कोंणें करावा सायास । गेलें आशापाश वारोनियां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुज कळेल तें आतां । करा जी अर्नस्त मायबापा ॥ ४ ॥

॥ ३४४१ ॥ कामक्रोध माझे लावियेले पाठीं । बहुत हिंपुटीं जालों देवा ॥ धू० ॥ आवरितां तुझे तुज नावरती । थोर वाटे चिंतीं आश्चर्य हें ॥ १ ॥ तुझिया विनोदें आह्मां प्राणासाठीं । भयभीत पोटीं सदा दुःखी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझ्या कपाळाचा गुण । तुला हांसें कोण समर्थासी ॥ ३ ॥

॥ ३४४२ ॥ सन्मुखचि तुझीं सांगावी जी सेवा । ऐसे माझे देवा मनोरथ ॥ धू० ॥ नेधों आह्मी कांहीं चित्तवित्त घरें । आपुल्या उदरें जीवावरी ॥ १ ॥ बोल परस्परें वाढवावें सुख । पाहावें श्रीमुख डोळेभरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सत्य बोलतों वचन । करुनी चरण साक्ष तुझे ॥ ३ ॥

॥ ३४४३ ॥ मज अनाथाकारणें । करीं येणें केशवा ॥ धू० ॥ जीव झुरे तुजसाठीं । वाट पोटीं पहातसें ॥ १ ॥ चित्त रंगलें चरणीं । तुजवांचूनि न राहे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कृपावंता । माझीं चिंता असावी ॥ ३ ॥

॥ ३४४४ ॥ कासयावांचूनि जालों भूमि भार । तुझ्या पार्थी यार नाही तरी ॥ धू० ॥ जातां भलें काय डोळीयांचें काम । जंव पुरुषोत्तम न देखती ॥ १ ॥ काय मुख पेंव श्वापदाचें धांव । नित्य तुझे नांव उच्चारितां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां पांडुरंगाविण । न वांचतां क्षण जीव भला ॥ ३ ॥

॥ ३४४५ ॥ नको मज ताठा नको अभिमान । तुजवांचूनि क्षीण होतो जीव ॥ धृ० ॥
दुर्धर हे माया न होय सुटका । वैकुण्ठनायका सोडवीं मज ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तुझे जालियां
• सर्वण । मग निवारण होईल सर्व ॥ २ ॥

॥ ३४४६ ॥ चाल घरा उभा राहें नारायणा । ठेवूं हे चरणांवरी माथा ॥ धृ० ॥
वेळोवेळां देई क्षेमआलिगन । वरी अवलोकन कृपावृष्टी ॥ १ ॥ प्रक्षाळूं हे पाय बैसैं
माजघरी । चित्त स्थिर करीं पांडुरंगा ॥ २ ॥ आहे त्या संचितें करवीन भोजन । काय
न जेवून करिसीं आतां ॥ ३ ॥ करुणाकरें नाहीं कळों दिलें वर्म । बुरी होतां भ्रम कोण
वारी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आतां आवडीच्या सत्ता । बोलिलों अनंता करवीन तें ॥ ५ ॥

॥ ३४४७ ॥ देवाची ते खूण आला ज्याच्या घरा । त्याच्या पडे चिरा मनुष्यपणा
॥ धृ० ॥ देवाची ते खूण करावें वादोळें । आपणा वेगळें कोणी नाहीं ॥ १ ॥ देवची ते
खूण गुंतों नेरी आशा । ममतेच्या पाशा शिवों नेरी ॥ २ ॥ देवाची ते खूण गुंतों नेरी
वाचा । लागों असत्याचा मळ नेरी ॥ ३ ॥ देवाची ते खूण तोडीं मायाजाळ ।
आणि हें सकळ जग हरी ॥ ४ ॥ पहा देवें तेंचि बळकाविलें स्थळ । तुक्यापें सकळ
चिन्हें त्याचीं ॥ ५ ॥

॥ ३४४८ ॥ अनंताचे मुखीं होसील गाहला । अमुप विहला हास तुझां ॥ धृ० ॥ माझे
कोठें आलें होईल विचारा । तरीच अघेरा योग्य जालें ॥ १ ॥ सर्वकाळ तुझीं भसा जी
संपन्न । चतुरा नारायण शिरोमणी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसे कलियुगीचे जीव । तरी नये
कीव बहूपापी ॥ ३ ॥

॥ ३४४९ ॥ न करावी चिंता । भय न धरावें सर्वथा ॥ धृ० ॥ दासां साहे नारायण ।
होय रक्षिता आपण ॥ १ ॥ न लगे परिहार । कांहीं योजावें उत्तर ॥ २ ॥ न धरावी
शंका । नये बोलों ह्मणे तुका ॥ ३ ॥

॥ ३४५० ॥ भांडवल माझें लटक्याचे गांठी । उदीम तो तुटी यावी हाचि ॥ धृ० ॥
केसी तुझी वाट पाहों कोणा तोंडें । भोंवतीं कि रे भांडे गर्भवास ॥ १ ॥ चहूं खाणीं-
चिया रंगलोंसं संगें । सुष्ट सुष्ट अंगें धरुनियां ॥ २ ॥ बहुतांचे बहु पालटलों सळे । बह
आला काळें रंग अंगा ॥ ३ ॥ उकलूनि नये सावितां अंतर । घडिचा पदर सांरुनिचा
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे करीं गांवळें यासाठीं । आपल्या पालटीं संगें देवा ॥ ५ ॥

॥ ३४५१ ॥ संतसंगतीं न करावा वास । एखाहे गुणहोष अंगा येतीं ॥ धृ० ॥ मग
तया दोषा नाहीं परिहार । होय अपहार सुकृताचा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नमस्काराचे दुरुकन ।
अंतरीं धरून राहें रूप ॥ २ ॥

॥ ३४५२ ॥ जे ज्याचे जेवण । तेंचि याचकासी दान ॥ धृ० ॥ आतां जाऊं चौज-
वीत । जेथे वसतील संत ॥ १ ॥ होतीं धालीं पीटें । मार्गें उरलीं उच्छिष्टें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे धांव । पुढें खुंटईल हांव ॥ ३ ॥

॥ ३४५३ ॥ धरावा तो बरा । ठाव वसतीचा थास ॥ धृ० ॥ निजल्या आगवित्ती ।
निज पुरवूनि देती ॥ १ ॥ एक वेवसाव । त्यांचा संग त्यांचा जीव ॥ २ ॥ हितें केलें

॥ ३४३६ ॥ धांवा केला धांवा । भ्रम होऊं नैसी जीवा ॥ धृ० ॥ वर्षे अमृताच्या धारा । घेई वीसंगा लेकरा ॥ १ ॥ उशीर तो आतां । न करावा हेचि चिंता ॥ २ ॥ तुका ह्मणे स्वरे । वेग करी विश्वभरे ॥ ३ ॥

॥ ३४३७ ॥ जोडिले अजुळ । असें हानउताविळ ॥ धृ० ॥ पाहा वाहा कृपावृष्टी । घाणा अनुभवा गोष्टी ॥ १ ॥ तू धनी मी सेवक । आइक्य तें एकाएक ॥ २ ॥ करितों विनंती । तुका सन्मुख पुढती ॥ ३ ॥

॥ ३४३८ ॥ काय तुज कैसें जाणवेल देवा । आणावें अनुभवा कैसा परी ॥ धृ० ॥ सगुण निर्गुण थोर की लहान । न कळे अनुमान मज तुझा ॥ १ ॥ कोण तो निर्धार करूं हा विचार । भवसिंधु पार तरावया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कैसे पाय आतुडती । न पडे श्रीपति कर्म ठावें ॥ ३ ॥

॥ ३४३९ ॥ मी तंव बैसलों धरुनियां ध्यास । न करीं उदास पांडुरंगा ॥ धृ० ॥ नको आतां मज स्वडूं श्रीहरी । मागाया भिकारी जालों दास ॥ १ ॥ भुकेलों कृपेच्या वचनाकारणें । आशा नारायणें पुरवावी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येऊनियां देईं भेटी । कुरवाळुनी पोटी धरी मज ॥ ३ ॥

॥ ३४४० ॥ आतां तुझें नाम गात असें गीतीं । ह्मणानी मानिती लोक मज ॥ धृ० ॥ भ्रन्नवस्त्रचिंता नाही या पोटाची । वारिली देहाची थोर पीडा ॥ १ ॥ सज्जन संबंधीं तुढली उपाधी । रोकडी या बंदीं सुटलोंसे ॥ २ ॥ घ्यावा व्याका कोणें करावा सायास । गेलें आशापाश वारोनियां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुज कळेल तें आतां । करा जी वर्नता मायबापा ॥ ४ ॥

॥ ३४४१ ॥ कामक्रोध माझे लावियेले पाठीं । बहुत हिंपुडीं जालों देवा ॥ धृ० ॥ आवरितां तुझे तुज नावरती । थोर वाटे चित्तीं आश्चर्य हें ॥ १ ॥ तुझिया विनोदें आह्मां प्राणासाठीं । भयभीत पोटीं सदा दुःखी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझ्या कपाळाचा गुण । तुला हांसें कोण समर्थासी ॥ ३ ॥

॥ ३४४२ ॥ सन्मुखचि तुझीं सांगावी जी सेवा । ऐसे माझे देवा मनोरथ ॥ धृ० ॥ नेचों आह्मी कांहीं चित्तवित्त घरे । आपुल्या उदारे जीवावरी ॥ १ ॥ बोल परस्परे वाढवावें सुख । पाहावें श्रीमुख डोळेभरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सत्य बोलतो वचन । करुनी चरण साक्ष तुझे ॥ ३ ॥

॥ ३४४३ ॥ मज अनाथाकारणें । करीं येणें केशवा ॥ धृ० ॥ जीव हुरे तुजसाठीं । वाटे पोटीं पहातसें ॥ १ ॥ चित्त रंगलें चरणीं । तुजवांचून न राहें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कृपावंता । माझीं चिंता असावी ॥ ३ ॥

॥ ३४४४ ॥ कासयावांचून जालों भूमि भार । तुझ्या पायीं थार नाही तरी ॥ धृ० ॥ जातां भलें काय डोळीयांचें काम । जंव पुरुषोत्तम न देखती ॥ १ ॥ काय मुख पेंव भाषवाचें धांव । नित्य तुझें नांव तुचारितां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां पांडुरंगाविण । न वांचतां क्षण जीव भला ॥ ३ ॥

॥ ३४४५ ॥ नको मज ताठा नको अभिमान । तुजवांचूनि क्षीण होतो जीव ॥ धृ० ॥
दुर्धर हे माया न होय सुटका । वैकुण्ठनायका सोडवीं मज ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तुझे जालिया
दुर्धर । मज निवारण होईल सर्व ॥ २ ॥

॥ ३४४६ ॥ चाल घरा उभा राहें नारायणा । ठेवूं दे चरणांवरी माया ॥ धृ० ॥
वेळोवेळां देई क्षेमआलिगन । वरी अवलोकन कृपावृष्टी ॥ १ ॥ प्रक्षाळूं दे पाय बैसें
माजघरी । चित्त स्थिर करीं पांडुरंगा ॥ २ ॥ आहे त्या संचितें करवीन भोजन । काय
न जेवून करिसीं आतां ॥ ३ ॥ करुणाकरें नाहीं कळों दिलें वर्म । दुरी होतां भ्रम कोण
वारी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आतां आवडीच्या सत्ता । बोलिलों अनंता करवीन तें ॥ ५ ॥

॥ ३४४७ ॥ देवाची ते खूण आला ज्याच्या घरा । त्याच्या पडे चिरा मनुष्यपणा
॥ धृ० ॥ देवाची ते खूण करावें वादोळें । आपणा वेगळें कोणी नाहीं ॥ १ ॥ देवची ते
खूण गुंतों नेरी आशा । ममतेच्या पाशा शिवों नेरी ॥ २ ॥ देवाची ते खूण गुंतों नेरी
वाचा । लागों असत्याचा मळ नेरी ॥ ३ ॥ देवाची ते खूण तोडी मायाजाळ ।
आणि हें सकळ जग हरी ॥ ४ ॥ पहा देवें तेंचि बळकाविलें स्थळ । तुक्यापें सकळ
चिन्हें त्याचीं ॥ ५ ॥

॥ ३४४८ ॥ अनंताचे सुखी होसील गाहला । अमुप विडला दास तुझां ॥ धृ० ॥ माझे
कोठें आलें होईल विचारा । तरीच अड्हेरा योग्य जालों ॥ १ ॥ सर्वकाळ तुझी असा जी
संपन्न । चतुरा नारायण शिरोमणी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसे कलिद्युर्गाचे जीव । तरी नये
कीव बहुपापी ॥ ३ ॥

॥ ३४४९ ॥ न करावी चिंता । भय न धरावें सर्वथा ॥ धृ० ॥ दासां साहे नारायण ।
होय रक्षिता आपण ॥ १ ॥ न लगे परिहार । कांहीं योजावें उत्तर ॥ २ ॥ न धरावी
शंका । नथे बोलों ह्मणे तुका ॥ ३ ॥

॥ ३४५० ॥ भांडवल माझे लढिक्याचे गांठी । उदीम तो तुटी यावी हाचि ॥ धृ० ॥
कैसी तुझी वाट पाहों कोणा तोंडें । भोंवतीं कि रे भांडे गर्भवास ॥ १ ॥ चहूं खाणीं-
चिया रंगलेंसं संगें । सुष्ट वुष्ट अंगें धरुनियां ॥ २ ॥ बहुतांचे बहु पालटलों सळे । बहु
आला काळें रंग अंगा ॥ ३ ॥ उकळूनि नये दावितां अंतर । घडिचा पदर साकूनियां
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे करीं गांवळें यासाठीं । आपल्या पालटीं संगें देवा ॥ ५ ॥

॥ ३४५१ ॥ संतसंगतीं न करावा वास । एखादे गुणहोष अंगा येती ॥ धृ० ॥ मज
तया शेषा नाहीं परिहार । होय अपहार सुकृताचा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नमस्कारावे दुरून ।
अंतरीं धरून राहें रूप ॥ २ ॥

॥ ३४५२ ॥ जें ज्याचें जेवण । तेंचि याचकासीं दान ॥ धृ० ॥ आतां जाऊं चौज-
वीत । जेथें वसतील संत ॥ १ ॥ होतीं धालीं पोटे । मार्गे उरलीं उच्छिष्टे ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे धांव । पुढें खुंदईल हांव ॥ ३ ॥

॥ ३४५३ ॥ धरावा तो बरा । ठाव वसतीचा यास ॥ धृ० ॥ निजल्या अगवित्ती ।
निज पुरवूनि देती ॥ १ ॥ एक वेवसाव । त्यांच्या संग त्यांच्या जीव ॥ २ ॥ हितें केलें

हित । ग्वाही एक एकां चित्त ॥ ३ ॥ विषमाचें कांहीं । आड तथा एक नाही ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे बरी । घरा येतील त्यापरी ॥ ५ ॥

॥ ३४५४ ॥ धोंड्यासवें आदळितां फुटे डोकें । तो तों त्याच्या दुःखें घामेजेना
॥ धू० ॥ इंगळासी सन्निधान अतित्याई । क्षेम देतां काई सुख वाटे ॥ १ ॥ तुका ह्मणे
आह्मांसवें जो रुसला । तथाचा अबोला आकाशासी ॥ २ ॥

॥ ३४५५ ॥ सरे आह्मांपाशीं एक शुद्धभाव । नाही तरी वाव उपचार ॥ धू० ॥ कोण
मानी वरी रसाळ बोलणें । नाही जाली मनें ओळखी तीं ॥ १ ॥ तुका ह्मणे आह्मां जाणी-
वेचें दुःख । न पाहों त्या मुख बुर्जनाचें ॥ २ ॥

॥ ३४५६ ॥ आतां तळमळ । केली पाहिजे सीतळ ॥ धू० ॥ करील तें पाहें देव ।
पार्थी ठेवूनियां भाव ॥ १ ॥ तोचि अन्नदाता । नाहीं आणिकांची सत्ता ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे दासा । नुपेक्षील हा भरवसा ॥ ३ ॥

॥ ३४५७ ॥ लांब धांवें पाय चोरी । भरोवरी जनाच्या ॥ धू० ॥ आतां कैसें होय
घाचें । सिजतां काचें राहिलें ॥ १ ॥ खाय ओकी वेळोवेळां । कैसी कळा राहेल ॥ २ ॥
तुका ह्मणे भावहीण । त्याचा सीण पाचावा ॥ ३ ॥

॥ ३४५८ ॥ माझ्या इंद्रियांसी लागले भांडण । ह्मणतील कान रसना धाली ॥ धू० ॥
करिती तळमळ हस्त पाद भाळ । नेत्रांसी तुकाळ पडिला थोर ॥ १ ॥ गुण गाय मुख
आइकती कान । आमचें कारण तैसें नव्हे ॥ २ ॥ दरुषनें फिटे सकळांचा पांग । जेथें
ज्याचा भाग घेइल तें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसें करीं नारायणा । माझी ही वासना ऐसी
आहे ॥ ४ ॥

॥ ३४५९ ॥ सिद्धीचा दास नव्हे श्रुतीचा अंकिला । होईन विवला सर्व तुझा ॥ धू० ॥
सर्वकाळ सुख आमच्या मानसीं । राहिलें जयासी नाश नाही ॥ १ ॥ नेणें पुण्य पाप न पाहें
लोचनीं । आणिकावांचूनि पांडुरंगा ॥ २ ॥ न करीं आस मुक्तीचे सायास । भक्तिप्रेम-
रस सांडूनियां ॥ ३ ॥ गर्भवासी धाक नाही येतां जातां । हृदयीं राहतां नाम तुझें ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे जालों तुझाचि अंकिला । न भे मी विवला कळिकाळासी ॥ ५ ॥

॥ ३४६० ॥ जन्मा येऊनि तथा लाभ जाला । बिडवई भेटला पांडुरंगा ॥ धू० ॥
संसारदुःखें नासिलीं तेणें । उत्तम हें कणें नामघोष ॥ १ ॥ धन्य ते संत सिद्ध महानु-
भाव । पंढरीचा टाव टाकियेला ॥ २ ॥ प्रेमदाते तेच पतितपावन । धन्य दरुषन होय
त्याला ॥ ३ ॥ पावटणिया पंथें जालिया सिद्धी । वोळगे समाधि सायुज्यता ॥ ४ ॥ प्रेम
भराणुक नाही भय धाक । मज तेणें सुखें कांहीं चिंता ॥ ५ ॥ तें दुर्लभ संसारासी ।
जडजीव उद्धार लोकासी ॥ ६ ॥ तुका त्यासी ह्मणे । धन्य भाग्य दरुषनें ॥ ७ ॥

॥ ३४६१ ॥ काय दिवस गेले अवघेचि वन्हाडे । तें आलें सांकडे कथेमाजी ॥ धू० ॥
क्षण एके ठायीं मन स्थिर नाही । आराणुक कईं होईल पुढें ॥ १ ॥ कथेचें विरसें सोषा
मूळ होय । तरण उपाय कैचा माती ॥ २ ॥ काय तें सांचवून उरलें हें मागें । घटिका

एक संगें काय गेलें ॥ ३ ॥ तोचि वाणी येथें करा उजळणी । काढावी मथुनि शब्दरत्नें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे हेचि बोलावया चाड । उभयतां नाड हित असे ॥ ५ ॥

॥ ३४६२ ॥ शुद्धाशुद्ध निवडे कैसें । चर्म मास भिन्न नाही ॥ धू० ॥ काहीं अधिक नाही उणें । कवण्या गुण देवासी ॥ १ ॥ उदक भिन्न असे काई । वाहाळ बावी सरिता नई ॥ २ ॥ सूर्य तेजें निवडी काय । रस्मी रसा सकळा खाय ॥ ३ ॥ वर्णां भिन्न दुधा नाही । सकळा गाई सारखें ॥ ४ ॥ करितां भिन्न नाही माती । मडक्या गति भिन्न नावें ॥ ५ ॥ वचें एकविध अग्नी । नाही मर्ना शुद्धाशुद्ध ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे पात्र चाड । किंवा विषें अमृत गोड ॥ ७ ॥

॥ ३४६३ ॥ न धरी प्रतिष्ठाकोणाचीहि यम । ह्मणतां कांरे राम लाजा ह्मणी ॥ धू० ॥ सांपडे हातींचें सोडवील काळा । तो कां वेळोवेळां नये वाचे ॥ १ ॥ कोण लोक जो हा सुटला तो एक । गेले कुंभपाक खवरवांत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हित तो ह्मणां विडल । न ह्मणे तो भोगील कळेल तें ॥ ३ ॥

॥ ३४६४ ॥ ह्मणवितां हरि न ह्मणे तयाला । दरबडा पडिला देहामाजी ॥ धू० ॥ आयुष्यधन त्याचें नेलें यमदूती । भुलविला निश्चिती कामरंगें ॥ १ ॥ नावडे ती कथा देडळासी जातां । प्रियधनसुता लक्ष तेथें ॥ २ ॥ कोण नेतो तया घटिका दिवसा एका । कांरे ह्मणे तुका नागवसी ॥ ३ ॥

॥ ३४६५ ॥ कथे बैसोनि सादरें । सुखचर्चा परस्परें । नवल काय तो उद्धरे । आणिक तरे सुगंधें ॥ धू० ॥ पुण्य घेई रे फुकाचें । पाप वृष्टवासनेचें । पेरिल्या बीजाचें । फळ घेई शेवटी ॥ १ ॥ कथा विरस पाडी आळसें । छळणा करुनि मोडी रस । बुडवी आपणासरिसें । विटाळसें नावेसी ॥ २ ॥ सज्जन चंदनाचिये परी । दुर्जन देशत्यागें दुरी । राहो ह्मणे हरी । विनंति करी तुका हे ॥ ३ ॥

॥ ३४६६ ॥ कळों आलें तुझे जिणें । देवा तूं माझे पोषणें ॥ धू० ॥ वाट पाहासी आठवाची । सत्ता सतंत कडेची ॥ १ ॥ बोलावितां यावें रूपा । सदा निर्गुर्णाचि लपा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तूं परदेशी । येथें आह्मां अंगेजिसी ॥ ३ ॥

॥ ३४६७ ॥ आतां येथें लाजे नाही तुझे काम । जाय मज राम आठवूं दे ॥ धू० ॥ तुझे भिडे माझे बहु जाले घात । केलो या अंकित दुर्जनाचा ॥ १ ॥ माझे केलें मज पारिखें माहेर । नयोनी साचार चाळविलें ॥ २ ॥ सुखासाठी एक वाहियेलें खाई । तणें बहु मांसी मेळविली ॥ ३ ॥ केला चौघाचार नेलों पांचांमधी । नाही दिली शुद्धि धरूं आशा ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आतां घेईन कांटीवरी । धनी म्यां कैवारी केला देव ॥ ५ ॥

॥ ३४६८ ॥ आजिवरि होतो तुझे सत्ते खाली । तोवरी तों केली विटंबना ॥ धू० ॥ आतां तुज राहों नेरी या देशांत । ऐसा म्यां समर्थ केला धणी ॥ १ ॥ सापें रिग केला कोटें बाळपर्णी । होतीसी पापिणी काय जाणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे म्यां हा बुडविला वेव्हार । तुझेचि ढापर सोलावया ॥ ३ ॥

॥ ३४६९ ॥ देवाच्या निरोपें पिडितां डांगोरा । लाजे नका थारा देऊं कोणी ॥ धू० ॥

मोडिलें या रांडे सुपंथ मारग । चालविलें जग यमपंथें ॥ १ ॥ परिचारी केली आपुलीच
रुढी । पोटीची ते कुडी दावी नाही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आणा राडळा धरून । फजित
करून सोडूं मग ॥ ३ ॥

॥ ३४७० ॥ कारें तुझी निर्मळ हरिगुण गाना । नाचत आनंदरूप वैकुंठासी जाना
॥ धू० ॥ काय गणिकेच्या याती अधिकार मोठा । दोषी अजामेळ ऐसी नेली वैकुंठा
॥ १ ॥ ऐसे नेणों मागें किती अनंत अपार । पंच महादोषी पातकां नाही पार ॥ २ ॥
पुत्राचिया लोभें नष्ट ह्मणे नारायण । कोण कर्तव्य तुका ह्मणे त्याचें पुण्य ॥ ३ ॥

॥ ३४७१ ॥ बैसोनियां खाऊं जोडी । ओढाओढी चुकवुनी ॥ धू० ॥ ऐसे केलें
नारायणें । बरवें जिणें सुखाचें ॥ १ ॥ घरीच्या घरी भांडवल । न लगे बोल वेचावे ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आटाआटी । चुकली दाटी सकळ ॥ ३ ॥

॥ ३४७२ ॥ नाहीं भ्यालों तरी पावलों थाटांथा । तुहां आळवाया जवळिकें ॥ धू० ॥
सत्ताबळें आतां मागेन भोजन । केलें तें चितन आजिवरी ॥ १ ॥ नवनीतासाठीं खादला
हा जीव । थोड्यासाठीं कीव कोण करी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ताक न लगे हें घाटे । पांडु-
रंगा खाटे चाळवण ॥ ३ ॥

॥ ३४७३ ॥ सारीन तें आतां एकाचि भोजने । वारीन मागणें वेळोवेळां ॥ धू० ॥
सेवटीचा घास गोड करीं माते । अगे कृपावते पांडुरंगे ॥ १ ॥ वंचूं नये आतां कांहींच
धकार । धांकल्याचें थोर जाल्यावरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां बहु चाळवावें । कांहीं
नेहीं ठावें उरों मागें ॥ ३ ॥

॥ ३४७४ ॥ पोटा धालें मग न लगे परती । जालिया निश्चिती खेळ गोड ॥ धू० ॥
आपुलिया हातें देई वो कवळ । विडल शीतळ जीवन वरी ॥ १ ॥ घराचा विसर होईल
आनंद । नाचेन मी छंदे प्रेमाचिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तोंच वरी करकर । मग हें उत्तर
खंडईल ॥ ३ ॥

॥ ३४७५ ॥ बोलविसी तरी । तुझ्या येहन उत्तरी ॥ धू० ॥ कांहीं कोड कवतुकें ।
हार्ती घावया भातुकें ॥ १ ॥ बोलविसी तैसे । करीन सेवन सरिसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा ।
माझे चळण तुज सेवा ॥ ३ ॥

॥ ३४७६ ॥ दिला जीवभाव । तेव्हां सांडिला म्यां ठाव ॥ धू० ॥ आतां वतें तुझी सत्ता ।
जेथें सकळ अनंता ॥ १ ॥ माझिया मरणें । तुझी बैसविलें ठाणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांहीं ।
मी हें माझे येथें नाही ॥ ३ ॥

॥ ३४७७ ॥ एकाचिये वेठी । सांपडलों फुकासाठीं ॥ धू० ॥ घेतों काम सत्ताबळें ।
माझे करुनि भेडोंळें ॥ १ ॥ धावें मागें मागें । जाय तिकडेचि लागे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
नेलें । माझे सर्वस्वें विडलें ॥ ३ ॥

॥ ३४७८ ॥ बराडियाची आवडी पुरे । ज्या हुरे साठीं तें ॥ धू० ॥ तैसें आलें
माझ्या मना । तुठी चरणावरुनी ॥ १ ॥ भागलिया पणें पावे । विसावे तें ठाकर्णी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे छाया भेटे । बरें वाटे तापे त्या ॥ ३ ॥

॥ ३४७९ ॥ आतां द्यावें अभयदान । जीवन ये कृपेचें ॥ धृ० ॥ उभारोनि बाहो देवा । हात ठेवा मस्तकी ॥ १ ॥ नाभी नाभी या उत्तरें । करुणाकरें सांतवीजे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे केली आस । तो हा दिस फळाचा ॥ ३ ॥

॥ ३४८० ॥ बहुजन्में सोस केला । त्याचा जाला परिणाम ॥ धृ० ॥ विह्वलसें नाम कंठी । आवडी पोटी संचितें ॥ १ ॥ येथून तेथवरी आतां । न लगे चिंता करवी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धालें मन । हेंचि दान शकुनाचें ॥ ३ ॥

॥ ३४८१ ॥ उसंतिल्या कर्मवाटा । बहु मोठा आघात ॥ धृ० ॥ शीघ्र द्यावें शीघ्र द्यावें । हातीं न्यावें धरुनी ॥ १ ॥ भागलों या खटपटे । घटपटें करितां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कृपावंता । माझी चिंता खंडावी ॥ ३ ॥

॥ ३४८२ ॥ तुझासी हें अवघें ठावें । किती द्यावें स्मरण ॥ धृ० ॥ कां बा तुझी ऐसें नेणें । निष्ठुरपणें दाळित असां ॥ १ ॥ आळवितां मायबापा । नये कृपा अझुनी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जगदीशा । काय असा निजेलें ॥ ३ ॥

॥ ३४८३ ॥ नेलें सळेंबळें । चित्तावित्ताचें गांढोळें ॥ धृ० ॥ साह्य जालीं घस्विद्या घरीं । होतां दार्यांच कुठोरी ॥ १ ॥ मी पातलों या भावा । कपट तें नेणें देवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे डचडें केलें । माझे माझ्या हातें नेलें ॥ ३ ॥

॥ ३४८४ ॥ जाला हा डांगोरा । मुखीं लहानाचे थोरा ॥ धृ० ॥ नागविलों जनाचारी । कोणी बैसों नेदी दारी ॥ १ ॥ संचिताचा देवा । आतां आला तैसा द्याय्ता ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवें । ह्मणों केलें हें बरवें ॥ ३ ॥

॥ ३४८५ ॥ किती चौघाचरें । येथें गोविलीं वेव्हारें ॥ धृ० ॥ असे बांधविले राळे । होऊं न सकती निराळे ॥ १ ॥ आपलें आपण । केलें कां नाहीं जतन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खंडदंडें । येरझारी लपती लंडें ॥ ३ ॥

॥ ३४८६ ॥ पांडुरंग ऐसा सांडूनि वेव्हारा । आणिकांची करा आस वांयां ॥ धृ० ॥ बहुतांसी विला उद्धार उधारे । निवडीना खरें खोटे कांहीं ॥ १ ॥ याचिया अंकिता वैकुंठ बंदर । आणिक वेव्हार चालतीना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे हातींचें वजन । यासी बोल कोण ठेवूं सके ॥ ३ ॥

॥ ३४८७ ॥ ठेवूनि इमान राहिलों चरणीं । ह्मणऊनि धणीं कृपा करी ॥ धृ० ॥ आह्मांसी भांडार करणें जतन । आलें गेलें कोण उंच निच ॥ १ ॥ करुनि सांभाळीं राहिला निराळा । एक एक वेळा आज्ञा केली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे योग्यायोग्य विनीत । देवा नाहीं चित्त येथें देणें ॥ ३ ॥

॥ ३४८८ ॥ आतां नव्हे गोड कांहीं करितां संसार । आणिक संचार जाला माजी ॥ धृ० ॥ ब्रह्मरसें गेलें भरुनियां अंग । आधील तो रंग पालटला ॥ १ ॥ रसनेचिचिे रुचि कंठी नारायण । बैसोनियां मन निवविलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां बैसलों आकर्णी । इच्छेची ते धणी पुरईल ॥ ३ ॥

॥ ३४८९ ॥ आतां काशासार्थी दुरी । अंतर उरी राखिली ॥ धृ० ॥ करी लचकरी

मूळ । लहानें तीळ मुळीचिया ॥ १ ॥ दोहीं ठायीं उद्वेगवाणें । दुरुषणें निश्चिती ॥ २ ॥
तुका ह्मणे वेग व्हावा । ऐसी जीवा उत्कंठा ॥ ३ ॥

॥ ३४९० ॥ पडिली हे रूढि जगा परिचार । चालविती वेव्हार सत्य ह्मण ॥ धू० ॥
भरणाची कां रे नाही आडवण । संचिताचा धन लोभ हेवा ॥ १ ॥ देहाचें भय तें काळाचें
भातुकें । भासून तें एकें ठेविलेंसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांहीं उघडा रे डोळे । जाणोनि
अंधळे होऊं नका ॥ ३ ॥

॥ ३४९१ ॥ हित नाहीं टावें जननीजनका । दाविला लौकिकाचार तिहीं ॥ धू० ॥
अंधळ्याचे काठी लागले अंधळें । घात एका वेळे पुढेंमार्गें ॥ १ ॥ न धरावी चाली करावा
विचार । वरील आहार गळी लावी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे केला निवाडा रोकडा । राउत हा
योडा हातोहाती ॥ ३ ॥

॥ ३४९२ ॥ जेथें पाहें तेथें कांडिती भूस । चिपाडें चोखुनि पाहाती रस ॥ धू० ॥
काय सांगों देवा भुलले जीव । बहु यांची येतसे किंव ॥ १ ॥ वेठीचें मोटळें लटिकेचि
फुगे । पेणिया जाऊनि भिक्षा मागे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कां उगेचि खोल । जवळी
साखवी आपणां बोल ॥ ३ ॥

॥ ३४९३ ॥ जाणिवेच्या भोरें चेंपला उर । सदा बुरबुर सरेचि ना ॥ धू० ॥ किती
याचें ऐकों कानीं । मारिलें घाणों नाळकरी ॥ १ ॥ मिठेंविण आळणी बोल । कोरडी
फोल घसघस ॥ २ ॥ तुका ह्मणे डेंगा न कळे हित । किती फजित करूं तरी ॥ ३ ॥

॥ ३४९४ ॥ अनुतापयुक्त गेलिया अभिमान । विसरूं वचन मागिलांचा ॥ धू० ॥
च्याचे पाय माझे लागोत कपाळीं । भोग उष्टावळी धन्यकाळ ॥ १ ॥ षड उर्मी जिहीं
झणितल्या लाता । शरण या संता आल्या वर्गा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाती वोळे लवकरी ।
ठायींचि अंतरी शुद्ध होती ॥ ३ ॥

॥ ३४९५ ॥ खोल ओले पडे तें पीक उत्तम । उथळाचा भ्रम वांया जाय ॥ धू० ॥
लटिक्याचे आही नव्हों सांटेकरी । थीतें घाली भरी पदरीचें ॥ १ ॥ कोणा इहलोकीं
पाहिजे पसारा । रंभ पोट भरायाचे चाडे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कसी अगी जें उतरे । तेंचि
येथें सरे जातिशुद्ध ॥ ३ ॥

॥ ३४९६ ॥ गोमत्या बीजाचीं फळेंही गोमटीं । बहि तेंचि पोटीं समतुक ॥ धू० ॥
जातीच्या संतोषें चित्तासी विश्रांती । परतोनि मागुती फिरों नेणें ॥ १ ॥ खज्याचे
पारखीं येत नाही तोदा । निवडे तोदा ढाळें बुरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज सत्याचि आवडी ।
कारितां तांतडी येत नाहीं ॥ ३ ॥

॥ ३४९७ ॥ मन जालें भाट । क्रीर्ति मुखें घडघडाट । पडियेली वाट । येचि चाली
स्वभावे ॥ धू० ॥ बोळें देवाचे पवाडे । नित्य नवेचि रोकडे । ज्या परी भावडे । तैसा
तैसा करुनी ॥ १ ॥ रोखीं रहावें समोर । पुढें मार्गें चालें भार । करावें उत्तर । सेवा
हज्ज करुनी ॥ २ ॥ पूर वर्षला देकारे । संतोषाच्या अभय करे । अंगीच्या उत्तरे ।
तुक्या स्वामि शृंगारी ॥ ३ ॥

॥ ३४९८ ॥ दूरि तोंचि होतो आपुले आशंके । नव्हते ठाउके मूळभेद ॥ धृ० ॥
आतां जेथें तेथें येइन सांगातें । लपाया पुरतें उरों नेही ॥ १ ॥ मिथ्या मोहें मज लाविला
उशीर । तरी हें अंतर जालें होतें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांरे दाखविसी भिन्न । लटिकाचि
सीण लपंडाई ॥ ३ ॥

॥ ३४९९ ॥ कळों नये तोंचि लुकावितां बरें । मग पाठमोरें काय काज ॥ धृ० ॥
धरिलेती आतां घ्या जी माझा डाव । सांपडतां भाव ऐसा आहे ॥ १ ॥ होतासी अंतरे
झाकिलिया डोळीं । तो मी हा न्याहाळीं धरुनी वृष्टी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुज रडीचीच
खोडी । अहाच बराडी तो मी नव्हे ॥ ३ ॥

॥ ३५०० ॥ करिसी लाघवें । तूं हें खेळसी आघवें ॥ धृ० ॥ केला अहंकार आड ।
आह्मां जगासी हा नाड ॥ १ ॥ इत्थंभूतें यावें । दावूं लपों हीं जाणावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
हो श्रीपती । आतां चाळवाल किती ॥ ३ ॥

॥ ३५०१ ॥ विश्वास तो देव । ह्मणुनि धरियेला भाव ॥ धृ० ॥ माझी वदवितो वाणी ।
ज्याणें धरिलीं धरणी ॥ १ ॥ जोडिलीं अक्षरें । नव्हती बुद्धीची उत्तरे ॥ २ ॥ नाहीं केलीं
आटी । कांहीं मानहंभासाठीं ॥ ३ ॥ कोणी भाग्यवंत । तया कळेल उचित ॥ ४ ॥ तुका
ह्मणे झरा । आहे मुळींचाचि खरा ॥ ५ ॥

॥ ३५०२ ॥ सुराणीचीं जालों लाडिकीं एकलीं । वडील धाकुलीं आह्मी देवा ॥ धृ० ॥
ह्मणऊनि कांहीं न घडे अव्हेर । गोमटें उत्तर भालुकेंही ॥ १ ॥ कांहीं एक नाहीं वंचिलें
वेगळें । मुळींचिया मुळें स्थिराविलें ॥ २ ॥ लेवविलीं अंगीं आपुलीं भूषणें । अळंकार
लेणें सकळही ॥ ३ ॥ सारितां न सरे अमुप भांडार । धना अंतपार नाहीं लेखा ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे आह्मीं आळवूं आवडी । ह्मणऊनि जोडीं दाखविली ॥ ५ ॥

॥ ३५०३ ॥ एका वेळे केलें रितें कलिवर । आंत दिलीं थार पांडुरंगा ॥ धृ० ॥
पाळण पोषण लागलें ते सोई । देहाचें तें काई सर्वभावें ॥ १ ॥ माझिया मरणें जाली हे
वसती । लागली ते ज्योती अविनाशा ॥ २ ॥ जाला ऐसा एका घायें येथें नाही । तुका
ह्मणे कांहीं बोलों नये ॥ ३ ॥

॥ ३५०४ ॥ पावतों ताडन । तरी हें मोकलितों जन ॥ धृ० ॥ मग मी आठवितें
दुःखें । देवा सावकाश मुखें ॥ १ ॥ होती अप्रतिष्ठा । हो तों वरपडा कष्टा ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे मान । होतां उत्तम खंडन ॥ ३ ॥

॥ ३५०५ ॥ धरावें तों भय । अंतरोनि जाती पाय ॥ धृ० ॥ जाल्या तुटी देवासर्वें ।
काय वांचोनि करावें ॥ १ ॥ कोणासी पारिखें । लेखूं आपणासारिखें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
असो । अथवा हें आतां नसो ॥ ३ ॥

॥ ३५०६ ॥ आह्मांसी सांगाती । होती अराले ते होती ॥ धृ० ॥ येती आहकसां
हाक । दोन मिळोन ह्मणती एक ॥ १ ॥ आणिकां उत्तरीं । नसे गोविली वैखरी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे बोल । खून पहाती विडल ॥ ३ ॥

॥ ३५०७ ॥ आनंदाचा थारा । सुखें मोहरला झरा ॥ धृ० ॥ ऐसी प्रभुची ज्या कळा ।

त्याच्या कोण पाहे बाळा ॥ १ ॥ अंकिता ऐसया । होइल पावविलें ठाया ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे ऐसें । दिलें आभंड प्रकाशें ॥ ३ ॥

॥ ३५०८ ॥ काहे लकडा घांस कदावे । खोदहि जुमीन मठ बनावे ॥ धू० ॥ देवल-
वासी तरवरछाया । धरधर माई खपरिवसमाया ॥ १ ॥ कां छांडिये भार फेरे सीर भागें ।
मायाको दुःख मिटलिये अगें ॥ २ ॥ कहे तुका तुम सुनो हो सिद्धा । रामबिना और हुटा
कछु धंदा ॥ ३ ॥

॥ ३५०९ ॥ आणिक पाखांडें असती उरुंडें । तळमळिती पिंडे आपुलिया ॥ धू० ॥
व्याचिया बोलाचा नाही विश्वास । घातलीसे कास तुझ्या नामीं ॥ १ ॥ वृढ एक चित्तें
जालें या जीवासी । लाज सर्वविशीं तुझांसी हे ॥ २ ॥ पीडों नेरी पशु आपुले अंकित ।
आहे जें उचित तैसें करा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे किती भाकावी करुणा । कोप नारायणा
येइल तुझां ॥ ४ ॥

॥ ३५१० ॥ व्हावया भिकारी हें आह्मां कारण । अंतरोनि जन जावें तुरी ॥ धू० ॥
संबंध तुटावा शब्दाचाही स्पर्श । ह्मणजुनि आस मोकलिली ॥ १ ॥ तुका ह्मणे दुःखें
उबगला जीव । ह्मणउनी कीव भाकीं देवा ॥ २ ॥

॥ ३५११ ॥ कोरडिया ऐशा सारुनियां गोष्टी । करा उठाउठी हित आधीं ॥ धू० ॥
खोळंबला राहें आपुला मारग । पहावी ते मग तुटी कोठें ॥ १ ॥ लौकिकाचा आड
बेईल पसारा । मग येरझारा दुःख देती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे डांख लागे अळंकारें । मग
नव्हे खरें पुटाविण ॥ ३ ॥

॥ ३५१२ ॥ ऐसें ठावें नाही मूढा । सोस काळुळती पुढां ॥ धू० ॥ माझीं नका जाळूं
भांडीं । पोटीं भय सोस तोंडीं ॥ १ ॥ पातलिया काळ । तेव्हां काय चाले बळ ॥ २ ॥
संचित तें करी । नरका जाया मेल्यावरी ॥ ३ ॥ परउपकार । न घडावा हा विचार ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे लांसी । आतां भेटें नये ऐसी ॥ ५ ॥

॥ ३५१३ ॥ करुनी चितन खेळों भोवतालें । चित्त येथें आलें पायांपाशीं ॥ धू० ॥
येथें नाही खोटा चालत परिहार । जाणसी अंतर पांडुरंगा ॥ १ ॥ सुखदुःखें तुज देउनी
सकळ । नाही ऐसा काळ केला आह्मी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाला देहाचा विसर । नाहीं
आतां पर आप होन्ही ॥ ३ ॥

॥ ३५१४ ॥ काळाच सारिखीं वाहाती क्षेत्रें । करितां दुसरें फळ नाही ॥ धू० ॥
ऐसें करव्यानें ठेविलें करुन । भरिलें भरुन माप नेमें ॥ १ ॥ शीतउष्णकाळीं मेघ वरु-
षावे । वरुषतां वाव होय शिण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विष अमृताचे किडे । पालट न घडे
जीणें तथा ॥ ३ ॥

॥ ३५१५ ॥ बोलणें तें आह्मी बोलें उपयोगीं । पडिलें प्रसंगीं काळाऐसें ॥ धू० ॥
जयामध्ये देव आदि मध्ये अंती । खोल पाया भिती न खचेसी ॥ १ ॥ करणें तें आह्मी
करूं एका वेळें । पुढिलिया बळें वाढी खुंटे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे असों आजेचीं धारकें ।
ह्मणजुनि एके घायें सारूं ॥ ३ ॥

॥ ३५१६ ॥ तुझिया विनोदें आह्वांसी मरण । सोसियेला सीण बहु फेरे ॥ धृ० ॥
आतां आपणचि येसी तें करीन । नाम हें धरीन तुझें कर्तें ॥ १ ॥ वियोगेंचि आलों
उसंतीत वनें । संकल्प हे मनें वाहोनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कर्म सांपडलें सोपें । गोवि-
येळें पापें पुण्यें होतों ॥ ३ ॥

॥ ३५१७ ॥ पाठीलागा काळ येतसे या लागें । मी माझे वाउमें मेढीऐसें ॥ धृ० ॥
आतां अगी लागो ऐसिया वेव्हारा । तूं माझा सोहरा पांडुरंगा ॥ १ ॥ वामविला मायां
नसताचि भार । नव्हे तें साचार जाणील तों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे केलें जवळील दुरी ।
मृगजळ वरी आड आलें ॥ ३ ॥

॥ ३५१८ ॥ आपुलिये टाकीं । करीन कांहीं तरी एकी ॥ धृ० ॥ करीन पायांशीं
वोळखी । करिसी तें करीं सुखीं ॥ १ ॥ कायाळेशगंगाजळ । समर्पीन लुळसीदळ ॥ २ ॥
तुका ह्मणे देवा । कर जोडीन ते सेवा ॥ ३ ॥

॥ ३५१९ ॥ माझे तो स्वभाव मज अनावर । तुजही देतां भार कांहीं नव्हे ॥ धृ० ॥
ऐसें कळों आलें मज नारायणा । जागृतीः स्त्रपत्ता ताळ नाही ॥ १ ॥ संप्रादितो हा
अवघा बाह्य रंग । तुझा नाही संग अभ्यंतरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सव्या नाही पाठी
घोट । असतें निघोट एकी जाती ॥ ३ ॥

॥ ३५२० ॥ नव्हावा तो बरा मुळीच संबंध । विश्वासिकां वध बोलिलासे ॥ धृ० ॥
आतां माझे हित काय तें विचारा । सत्यत्वें दातारा पांडुरंगा ॥ १ ॥ नाही भाव परी
ह्मणवितों दास । नका देऊं यास उणें येऊं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कां हो उद्धरितां सीना ।
यानीतसां सीण मायबापा ॥ ३ ॥

॥ ३५२१ ॥ काय तुमचिया सेवे न वेचते गांठोळी । मोहें टाळटाळी करीतसां
॥ धृ० ॥ चतुराच्या रामा अझे पांडुरंगा । ऐसें तरी सांगा निवडुनी ॥ १ ॥ कोण तुझां
सुख असे या कौतुकें । भोगितां अनेकें दुःखें आह्मी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय जालासी
निर्गुण । आह्वां येथें कोण सोडवील ॥ ३ ॥

॥ ३५२२ ॥ निष्ठुर यासाठीं करितों भाषण । आहेसी तूं सर्वज्ञाण दाता ॥ धृ० ॥ ऐसें
कोण दुःख आहे निवारिता । तो मी जाऊं आतां झरण त्यासी ॥ १ ॥ बैसलासी कोणें
करुनि एक घरीं । नाही येथें उरी दुसऱ्याची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आलें अवघेंचि पायापें ।
आह्वां मायबापें नुपेक्षावें ॥ ३ ॥

॥ ३५२३ ॥ पायांपासी चित्त । तेंणें भेटी अखंडित ॥ धृ० ॥ असे खेळे भलते
ठायीं । प्रेमसूत्रेरी पायां ॥ १ ॥ केलेंसे जतन । मुळीं काय तें वचन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
सर्वज्ञाप । ठायीं विचारावें मना ॥ ३ ॥

॥ ३५२४ ॥ तुझें मजपाशीं मन । माझी येथें भूक तान ॥ धृ० ॥ जिन्हा रते एके
ठायीं । तुजें बोलायाचें काई ॥ १ ॥ माझिया कवतुकें । उभा पहासी भातुकें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे साचें । तेथें मागील काईचें ॥ ३ ॥

॥ ३५२५ ॥ तुझां आह्वां सरी । येथें कवच्या या परी ॥ धृ० ॥ स्वामिसेवा अळंकार ।

नाही आवडिये थार ॥ १ ॥ खुंदलिया वाचा । मग हा आनंद कइचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोडे । आह्मी नाचों तुज पुढे ॥ ३ ॥

॥ ३५२६ ॥ कैचें भांडवल खरा हातीं भाव । कळवळ्यानें माव रावीतसे ॥ धू० ॥ आतां माझा अंत नको सर्वजाणा । पाहों नारायणा निवडुनी ॥ १ ॥ संतांचे उच्छिष्ट मागिले पंगती । करावें संगती लागे ऐसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आलों रावूनि विश्वास । संचित तें नास पावे ऐसें ॥ ३ ॥

॥ ३५२७ ॥ थोडे तुझी मागें होती उद्गरिले । मज ऐसे गेले वांया जीव ॥ धू० ॥ आतां याचा कांहीं न मनावा भार । कृपेचा सागर आहेसी तूं ॥ १ ॥ तुज आळवितां पापाची वसती । राहे अंगीं किती बळ त्याचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे उक्तीं तारिले दगड । तैसा मीही जड एक देवा ॥ ३ ॥

॥ ३५२८ ॥ आह्मी ह्मणों कोणी नाही तुज आड । विसतोसी भ्याड पांडुरंगा ॥ धू० ॥ हागे माझ्या भोगें केलासी परता । विश्वंभरी सत्ता नाही ऐसी ॥ १ ॥ आह्मी तुज असों देऊनि आधार । नाम वारंवार उच्चारितों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज धरियेलें बळें । पंचभूर्ती खळें करूनियां ॥ ३ ॥

॥ ३५२९ ॥ आहें तें सकळ प्रारब्धा हातीं । यावें काकुलती यासी आतां ॥ धू० ॥ हेसा माझ्या मने सांगितला भाव । तोंवरीच देव तुजा नाही ॥ १ ॥ भवधियांचीं जेव्हां सारावी करकर । भावबळें थार धरूं येसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुज ठेवावें पुजून । आणिक ते गुण नाही येथें ॥ ३ ॥

॥ ३५३० ॥ शेवट तो होतो तुझियानें गोड । ह्मणऊनि चाड धरीतसों ॥ धू० ॥ देऊं भोगाभोग कलिवराचा भार । साहों तुज थार त्याच मधीं ॥ १ ॥ तुझ्या बळें कांहीं खदपट काम । वाढवावा अम नलगे तो ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी चेंपलों या भोरें । तुमचें तें खरें देवपण ॥ ३ ॥

॥ ३५३१ ॥ ऐसाचि तो गोवा । न पाहिजे केला देवा ॥ धू० ॥ बहु आली दुरिवरी । ओढत हे भरोवरी ॥ १ ॥ आह्मांसी न कळे । तुझी झाकूं नये डोळे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे संगें । असों एक एका अंगें ॥ ३ ॥

॥ ३५३२ ॥ मायलेंकरांत भिन्न । नाही उत्तराचा सीण ॥ धू० ॥ धार्डी धार्डी वो आतुके । रंजविल्याचें कौतुके ॥ १ ॥ करुनि नवल । याचें बोलिलों ते बोल ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माते । पांडुरंगे कृपावते ॥ ३ ॥

॥ ३५३३ ॥ आवडी कां ठेवूं । बैसोनियां संगें जेवूं ॥ धू० ॥ मागें नको ठेवूं उरी । माझी धाण तुजवरी ॥ १ ॥ देखिले प्रकार । त्याचे पाहे न साचार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बाळीं । केली चाहाडी सकळीं ॥ ३ ॥

॥ ३५३४ ॥ नव्हेसी तूं लांसी । माया आणिकां त्या ऐसी ॥ धू० ॥ जे हे वांया जाती बोल । होती निर्फळचि फोल ॥ १ ॥ नव्हेसी दुबळी । कांहीं नाही तें जवळी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खोटी । कांहीं नव्हेसी करंटी ॥ ३ ॥

॥ ३५३५ ॥ आम्हां बोल लावा । तुम्हा अनुचित हें देवा ॥ धृ० ॥ ऐसें सांगा कां
च्यालेती । काय नाही तुम्हां हातीं ॥ १ ॥ आतां धरी कुी । वांयां इवडाया थोरी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे ठायीं । ऐसें विचारावें कांहीं ॥ ३ ॥

॥ ३५३६ ॥ मरोनियां गेली माया । मग त्या कोण पुसे ॥ धृ० ॥ पोरटियांची राह
कोणा । ऐसा जाणा प्रवाहो ॥ १ ॥ निढळास निढळ जोडा । होय कोडा कवतुका
॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवाऐसी । आहों सरसी आपण ॥ ३ ॥

॥ ३५३७ ॥ संसाराची कोण गोडी । दिली जोडी करुनी ॥ धृ० ॥ निष्ठुर तूं बहु
देवा । पुरे हेवा न ह्मणवी ॥ १ ॥ पाहोनियां कर्म डोळां । निराळा तो वर्जाना ॥ २ ॥
तुका ह्मणे तुज माझे । ह्मणतां ओझे फुकट ॥ ३ ॥

॥ ३५३८ ॥ नव्हते तें कळों आलें । तरी बोलें अबोला ॥ धृ० ॥ तुज मज घातली
नुदी । एके भेदीपासुनी ॥ १ ॥ आतां याची न धरी चाड । कांहीं कोड कवतुके ॥ २ ॥
तुका ह्मणे यावें जावें । एका भावें खंडलें ॥ ३ ॥

॥ ३५३९ ॥ आतां होघामध्ये काय । उरलें होय वाणीजेसें ॥ धृ० ॥ निष्ठुर हें केलें
मन । समाधान न करुनी ॥ १ ॥ हुरावें तें तेथींच्या परी । घरिच्याघरीं अवधिया ॥ २ ॥
तुका ह्मणे देवपण । गुंडाळून असें वे ॥ ३ ॥

॥ ३५४० ॥ मांगितल्यास आस करा । उरी धरा कांहीं बाहीं ॥ धृ० ॥ ह्मणऊनि
सारिली आस । होती यास मूळ तें ॥ १ ॥ माझ्या मोहें तुज पान्हा । लोटे स्तना वोरस
॥ २ ॥ तुका ह्मणे आळवणें । माझ्या देणें उत्तर ॥ ३ ॥

॥ ३५४१ ॥ आतां बरें घरिंच्या घरीं । आपली उरी आपणापे ॥ धृ० ॥ वाइदबरें न
पडे वृष्टी । मग कटी होइजेना ॥ १ ॥ बोलों जातां वाढे बोल । वांयां फोल खटखट ॥ २ ॥
काकुलती यावें देवा । तो तों सेवा इच्छितो ॥ ३ ॥ हिशोबाचे खटखटे । चढे तुटे घडेना
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे कळों आलें । तुसरें भलें तों नव्हे ॥ ५ ॥

॥ ३५४२ ॥ आधीं सोज्वळ करावा मारग । चालतां तें मग गोवी नाही ॥ धृ० ॥
ऐसा चालोनियां आला शिष्टाचार । गोवीचा वेव्हार पापपुण्य ॥ १ ॥ पळणें तों पळा
सांडूनि कांबळें । उपाधीच्या मुळें लाग पावे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें शूर तो निवडे ।
बडिले बापुडे कालचर्की ॥ ३ ॥

॥ ३५४३ ॥ उद्धत त्या जाती । द्रवें रंगल्या उद्धती ॥ धृ० ॥ ह्मणऊनि बहु फार ।
व्यासी असावें अंतर ॥ १ ॥ कैचें पाठी पोद । गोडविषासी शेवट ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
सापा । न कळे कुरवाळिलें बापा ॥ ३ ॥

॥ ३५४४ ॥ आम्हां कथा आवड्यक । येर संपावूं लौकिक ॥ धृ० ॥ जैसी तैसी माय
बरी । मानिल्या त्या माना येरी ॥ १ ॥ व्यालीचा कळवळा । जीव बहुत कोवळा ॥ २ ॥
कवतुके वावरें । तुका ह्मणे या आधारे ॥ ३ ॥

॥ ३५४५ ॥ पाळितो वचन । परि बहु भीतें मन ॥ धृ० ॥ करितो पायांशीं सलगी ॥

नये बैसों अंगसंगी ॥ १ ॥ जोडोनियां कर । उभें असावें समोर ॥ २ ॥ तुका ह्मणे संत ।
तुझी मी बहु पतित ॥ ३ ॥

॥ ३५४६ ॥ जैसा तैसा आतां । मज प्रमाण अनंता ॥ धू० ॥ पायां पडणें न संडी ।
पोटी तेंच वर तोंडी ॥ १ ॥ एका भावें चाड । आहे तैसें अती गोड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
आह्मां । टळणेंचि नाही नेमा ॥ ३ ॥

॥ ३५४७ ॥ चुकलों या ऐशा वर्मा । तरी कर्मा सांपडलों ॥ धू० ॥ पाठी लागे करी
नास । गर्भवास भोगवी ॥ १ ॥ माझें तुझें भिन्नभावं । गळा रावें मोहाचें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे पाडेळ केलों । नसत्या भ्यालों छंदासी ॥ ३ ॥

॥ ३५४८ ॥ देह प्रारब्धा शिरी । असोन करी उद्देग ॥ धू० ॥ धांव घाली नारायणा ।
माझ्या मना जागवी ॥ १ ॥ ऐसी चुकोनियां वमें । पीडा भ्रमें पावलों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
कैचा भोग । नव्हे रोग अंगीचा ॥ ३ ॥

॥ ३५४९ ॥ अनंताच्या ऐकों कीर्ती । ज्याच्या चिर्ती हरिनाम । उलघूनि गेले सिंधू ।
हा भवबंधु तोंडोनियां ॥ १ ॥ आतां हळुहळु तेचि वारीं । चालों कांहीं अधिकारें ॥ धू० ॥
खंडूनियां गेले नावा । नाही हेवा खोळबला । नलगे मोल द्यावा रुका । भावें एका कारण
॥ २ ॥ तुका ह्मणे पाहतों वाट । उभा नीट पाडलीं । भीमातिरीं थडवा केला । उडा चला
रुवलाहें ॥ ३ ॥

॥ ३५५० ॥ तरीच म्यां देवा । सादी करूनियां जीवा ॥ धू० ॥ येथें बैसलों धरणें ।
वृद्ध कायावाचामनें ॥ १ ॥ आवरिल्या वृत्ती । मन घेऊनियां हातीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
जरा । बाहेर येऊं नेदीं घरा ॥ ३ ॥

॥ ३५५१ ॥ हें तों एक संतांठारीं । लाभ पायीं उत्तम ॥ धू० ॥ ह्मणवितां त्याचे
रास । पुढें आस उरेना ॥ १ ॥ कृपादान केलें संतीं । कल्पातीही सरेना ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे संतसेवा । हाचि हेवा उत्तम ॥ ३ ॥

॥ ३५५२ ॥ नारायणा ऐसा । सेवूं नेणतील रसा ॥ धू० ॥ जेणें भवव्याध तुटे । दुःख
मातें न भेदे ॥ १ ॥ नलगे कांहीं आटी । बाधा राहों न सके पोटीं ॥ २ ॥ कैवल्य तें
जोडे । पालट लवकरी घडे ॥ ३ ॥ जन्ममरण दुःख अटे । जाळें भवघेंचि तुटे ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे जाला । याचा गुण बहुतांला ॥ ५ ॥

॥ ३५५३ ॥ अनेक दोषांचें काट । जे जे गादले निघोंट । होती हरिनामें चोखट ।
क्षण एक न लगतां ॥ १ ॥ तुझी हरि ह्मणा हरि ह्मणा । महादोषांचे छेदना ॥ धू० ॥
आतिप्रीतीचा बांधला । नष्ट चांडाळीं रतला । क्षण न लगता नेला । वैकुंठासी हरि
ह्मणतां ॥ २ ॥ अनंत दोषांचें मूळ । जालें वाल्मिका सबळ । जाला हरिनामें निमळें ।
गंगाजळ पें जैसा ॥ ३ ॥ हरि ह्मणतां तरले । महादोषी गणिके नेले । कुंठणी भिली
उद्धरिलें । वैकुंठासी हरि ह्मणतां ॥ ४ ॥ हरिविण जन्म नको वांया । जैसी र्वर्णाची
छाया । ह्मणोनि तुका लागे पायां । शरण तथा हरीसी ॥ ५ ॥

॥ ३५५४ ॥ भजन या नासिलें हेंडी । दंभा लंडा आवडी ॥ धू० ॥ जेवीत ना

आइता पाक । नासी ताक घुसळुनी ॥ १ ॥ एकाएकी इच्छी पाठ । नेणे चाट कां
जेवूं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मुलाम्याचें । बंधन साचें सेवटीं ॥ ३ ॥

॥ ३९९६ ॥ जैसा निर्मळ गंगाओघ । तैसा भाग वोगरीं ॥ धू० ॥ प्रेम वाढे मासो-
मासीं । ब्रह्मरसीं भोजन ॥ १ ॥ तृतीवरि आवडी उरे । ऐसे बरे प्रकार ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे पाखमन । नारायण तें भोगीं ॥ ३ ॥

॥ ३९९६ ॥ सुख सुखा विरजण जालें । तें मथलें नवनीत ॥ धू० ॥ हाले डोले हरुषे
काया । निवती बाह्या नयन ॥ १ ॥ प्रबल तो नारायण । गुणें गुण वाढला ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे भरली सीग । वरी मग वोंसडे ॥ ३ ॥

॥ ३९९७ ॥ कारें न भजसी हरी । तुज कोण अंगिकारी ॥ धू० ॥ होईल यमपुरी ।
यमरुंड यातना ॥ १ ॥ कोण जाली लगवण । काय करिसि तेथें मग ॥ २ ॥ कारें भरला
साटा । करिती वोज नेतां वाटा ॥ ३ ॥ तोंडा पडिली खिळणी । जिह्वा पिडिती वोंडुनी
॥ ४ ॥ कारें पडिली जनलाज । कोण सोडवील तुज ॥ ५ ॥ लाज धरीं ह्मणे तुका ।
नको वांयां जाऊं फुका ॥ ६ ॥

॥ ३९९८ ॥ देवों कपाट । कीं कोणें काळे राखों वाट ॥ धू० ॥ काय येईल तें शिरी ।
आज्ञा धरुनियां करीं ॥ १ ॥ करूं कळे तैसी मात । किंवा राखावा एकांत ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे जागों । किंवा कोणा नेईं वागों ॥ ३ ॥

॥ ३९९९ ॥ क्षरला सागर गंगा ओधीं मिळें । आपणचि खेळे आपणाशीं ॥ धू० ॥
मधीलते वाव अवधी उपाधी । तुह्यांआह्यांमधीं तेचि परीं ॥ १ ॥ घट मड ह्याले आकाशाचे
पोटीं । वचनेचि तुदी तेथेंचि तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बीजे बीज हांखविलें । फल पुष्प
आलें गेले वांयां ॥ ३ ॥

॥ ३९६० ॥ एक आतां तुह्मी करा । मज हातारा सत्तेनें ॥ धू० ॥ विश्वास तो
प्रायांवरी । ठेवूनि हरि राहिलो ॥ १ ॥ जाणतचि दुजें नाहीं । आणिक काहीं प्रकार
॥ २ ॥ तुका ह्मणे शरण आलों । काय बोलों विनवितों ॥ ३ ॥

॥ ३९६१ ॥ काय विनवावें कोण तो निवाड । केलें माझ्या कोड वचनाचें ॥ धू० ॥
आहो कृपानिधि गुणांच्या निधाना । माझ्या अनुमाना नयेचि हें ॥ १ ॥ बहुत करुणा
केलेंसें भाषण । एकही वचन नाहीं आलें ॥ २ ॥ माझी कांहीं सेवा होईल पावली ।
निश्चिती मानिली होती ऐसी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझी उरली ते आटी । अभय कर कटी
न देखेंची ॥ ४ ॥

॥ ३९६२ ॥ लाजोनियां काळें राहिलें लिखित । नेदितांही चित्त समाधान ॥ धू० ॥
कैसें सुख वाटे वचनाचे तुदी । प्रीतीविण भेटी रुचि नेही ॥ १ ॥ एकाचिये भेटी
एकाचा कोंपर । मावेचा पदर कळों येतो ॥ २ ॥ होत्या आपल्या त्या वेचूनियां घत्ती ।
पुढें जालों शुक्ति कळ्याहीन ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुह्मी समर्थ जी देवा । तुर्बळाची सेवा कोठें
पावे ॥ ४ ॥

॥ ३९६३ ॥ आशाबद्ध बहु असें निलाजिरे । होय ह्मणे धीरें फळ टोंकें ॥ धू० ॥

कारणापे चित्त न पाहें अपमान । चित्त समाधान लाभासाठी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे हातें लोटिलें न कळे । झांकितसें डोळे पांडुरंगा ॥ २ ॥

॥ ३५६४ ॥ साता पांचां तरी वचनां शेवटी । निरोप कां भेटी एक तरी ॥ धू० । कां नेणें निष्ठुर केलें नारायणा । न देखें हें मना येतां कांहीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसा न देखें निवाड । कडू किंवा गोड फळ पोटी ॥ ३ ॥

॥ ३५६५ ॥ वांयां ऐसां जन्म गेला । हें विह्वला दुःख वाटे ॥ धू० ॥ नाहीं सरता जालों पायीं । तुझी जईं न पुसा ॥ १ ॥ कां मी जीतों संवसारीं । अद्यापवरी भूमिभार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पंढरिनाथा । सबळ व्यथा भवरोग ॥ ३ ॥

॥ ३५६६ ॥ कासया हो माझा राखिला लौकिक । निवाड कां एक केला नाही ॥ धू० ॥ मग तळमळ न करितें मन । जालें तें कारण कळों येतें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे केला पाहिजे निवाड । वैद्यासी ते भीड मरण रोग्या ॥ २ ॥

॥ ३५६७ ॥ ऐसें कोण पाप बळी । जें जवळी येऊं नेही ॥ धू० ॥ तुझां तंव होइल ठावें । नेदावें कां कळों हें ॥ १ ॥ कोण झाला अंतराय । कां ते पाय अंतरले ॥ २ ॥ तुका ह्मणे निमित्याचा । आला सुचा अनुभव ॥ ३ ॥

॥ ३५६८ ॥ ब्रह्मज्ञानाची भरोवरी । पुढिला सांगे आपण न करी ॥ धू० ॥ थू थू त्याच्या नोंडावरी । व्यर्थ सिण्नी वैखरी ॥ १ ॥ कथा करी वरिवरी । प्रेम नसेचि अंतरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कवित्व करी । मान वस्तु हे आवरी ॥ ३ ॥

॥ ३५६९ ॥ कधीं कृपा करिसी नेणें । मज सीनाचें धांवणें ॥ धू० ॥ भेटी लागीं पंढरिनाथा । जीवीं लागली तळमळ व्यथा ॥ १ ॥ सिणलें माझें मन । वाट पाहतां लोचन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लागली भूक । तुझें पहावया श्रीमुख ॥ ३ ॥

॥ ३५७० ॥ उच्चारूं यासाठीं । आह्मी नाम तुझें कंठीं ॥ धू० ॥ येसी धांवत धांवत । माउलिये कृपावंते ॥ १ ॥ पाय चित्तीं धरूं । क्रीडा भलते ठार्यां करूं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे गंगे । प्रेमभरित पांडुरंगे ॥ ३ ॥

॥ ३५७१ ॥ दगडाच्या देवा बगाड नवस । बाईल कथेस जाऊं नेही ॥ धू० ॥ वेची धनरासी बांधलें स्मशान । सारीं वृंशवन द्वाड मानी ॥ १ ॥ चोरें नागविला न करी त्याची खंती । परि द्विजाहर्तां नेही रुका ॥ २ ॥ करी पाहुणेर व्याह्याजांवयासी । आल्या अतितासी पाठमोरा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जळों धिग त्याचें जिणें । भार वाही सीण वर्म नेणें ॥ ४ ॥

॥ ३५७२ ॥ करूनि विनवणी । माथां ठेवितों चरणीं ॥ धू० ॥ होतें तेंचि असों घावें । रूप सौम्यचि बरवें ॥ १ ॥ भया भेणें तुमचा टाव । तुमच्या कोपें कोठें जावें ॥ २ ॥ तुका पायां लागे । दान समुदाय मागे ॥ ३ ॥

॥ ३५७३ ॥ प्रेम नये सांगतां बोलतां दावितां । अनुभव चित्ता चित्त जाणें ॥ धू० ॥ कासवीचें बाळ वाढे कृपावृष्टी । दुधा नाहीं भेटी अंगसंगें ॥ १ ॥ पोदामध्यें कोणें सांगितलें

सर्पा । उपजत लपा ह्यणउनी ॥ २ ॥ बोलों नेणें परि जाणें गोड क्षार । अंतरीं विचार
व्यासी ठावा ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे बरें विचारावें मनीं । आणिक भल्यांनीं पुसों नये ॥ ४ ॥

॥ ३५७४ ॥ आतां मी पतित ऐसा साच भावें । कळों अनुभवं आलें देवा ॥ धृ० ॥
काय करावें तें रोकडेंचि करीं । राहिली हे उरी नाही रोधां ॥ १ ॥ येर येरा दृष्टि व्यावया
उत्तरा । यासी काय करा गोष्टी आतां ॥ २ ॥ तुका ह्यणे मेलों सांगत सांगतां । तेंचि
आलें आतां कळों तुझां ॥ ३ ॥

॥ ३५७५ ॥ काय तुज मागें नाही जाणवलें । माझे नाही केलें हित कांहीं ॥ धृ० ॥
डोळे झांकूनियां होसी अबोलणा । तेव्हां नारायणा आतां केसा ॥ १ ॥ न कळे उचित
न संगतां स्पष्ट । ऐसा क्रियानष्ट काय जाणें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे माझा घात तुझां ठावा ।
तरि कां आधीं देवा वारू नये ॥ ३ ॥

॥ ३५७६ ॥ नये ऐसें बोलों कठिण उत्तरें । सलगी लेंकुरें केली पुढें ॥ धृ० ॥ अप-
राध कीजे घडला तो क्षमा । सिकवा उत्तमा आमुचिया ॥ १ ॥ धरू धांवें आगी पोळेल
तें नेणें । ओढिलिया होणें माते बाळा ॥ २ ॥ तुका ह्यणे भार ज्याचा जार व्यासी ।
प्रवीण येविशीं असा तुझी ॥ ३ ॥

॥ ३५७७ ॥ लडिवाळ ह्यणोंनी निघुर न बोला । परि सांभाळिला लागे घात ॥ धृ० ॥
बहु वागवीत भाणिलें तुरुनी । दासांची पोसनी बहु आहे ॥ १ ॥ नाही लागों दिला
आघाताचा वारा । निघुर उत्तरा कोमजतो ॥ २ ॥ तुका ह्यणे तुझी कृपावंत हरी ।
शांतवा उत्तरीं अमृताच्या ॥ ३ ॥

॥ ३५७८ ॥ आत्मस्थिति मज नको हा विचार । देई निरंतर चरणसेवा ॥ धृ० ॥
जन्मोजन्मीं तुझा दास पुरुषोत्तमा । हेचि गोडी माझ्या देई जीवा ॥ १ ॥ काय सायु-
ज्यता मुक्ति हेचि गोड । देवभक्त कोड तेथे नाही ॥ २ ॥ काय तें निर्गुण पाहों कैशा
परी । वणें तुझी हरि कीर्ति कैसी ॥ ३ ॥ गोड चरणसेवा देवभक्तपणें । मज देवा ह्यणें
बुराविसी ॥ ४ ॥ जाणिवेपासूनि सोडवीं माझ्या जीवा । देई चरणसेवा निरंतर ॥ ५ ॥
तुका ह्यणे गोडागोड नलगे प्रीती । सेवेविण चिर्त्तीं सार नाही ॥ ६ ॥

॥ ३५७९ ॥ चालें वंडवत घालीं नारायणा । आपुल्या कल्याणा लागूनियां ॥ धृ० ॥
बैसाविला परीं पुत्र राज्य करी । पिता वाहे शिरी आज्ञा त्याची ॥ १ ॥ तुका ह्यणे आहे
ठायींचाचि मान । आतां अनुमान कायसा तो ॥ २ ॥

॥ ३५८० ॥ समर्थांचें बाळ पांवरें वाकळ । हसती सकळ लोक कोणा ॥ धृ० ॥
समर्थासी लाज आपुल्या नांवाची । शरण आल्याची लागे चिता ॥ १ ॥ जरी तुज
कांहीं होईल उचित । तरी हा पतित तारीं तुका ॥ २ ॥

॥ ३५८१ ॥ न करीं रे मना कांहींच कल्पना । चिर्त्तीं या चरणां विठोबाच्या ॥ धृ० ॥
येथें सुखाचिया अमुपचि रासी । पुढें कल्पनेसी ठाव नाही ॥ १ ॥ सुखाचें ओतिलें
साजिरें श्रीमुख । शोक मोह दुःख पाहातां नाही ॥ २ ॥ तुका ह्यणे येथें होईल विसांवा ।
तुटतील हांवा पुढिलिया ॥ ३ ॥

॥ ३५८२ ॥ काय करूं मज नागविलें आळसें । बहुत या सोसें पीडा केली ॥ धू० ॥
हिरोनियां नेला मुखींचा उच्चार । पडिलें अंतर जवळीच ॥ १ ॥ त्रैताचिया कैसा
सांपडलों हार्ती । बहुत करती ओढाओढी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां आपुलिया सवें ।
न्यावें मज देवें सोडवुनी ॥ ३ ॥

॥ ३५८३ ॥ नाही देवाचा विश्वास । करी संतांचा उपहास ॥ धू० ॥ त्याचे तोंडीं
पडे माती । हीनं शूकराची जाती ॥ १ ॥ योकुनी अक्षर । वाद छळणा करीत फिरें ॥ २ ॥
ह्मणे देवासी पाषाण । तुका ह्मणे भावहीन ॥ ३ ॥

॥ ३५८४ ॥ हेचि सर्वसुख जपावा विडल । न दवडावा पळ क्षण वांयां ॥ धू० ॥
हेचि, एक सर्वसाधनांचें मूळ । आतुडे गोपाळ येणें पंथें ॥ १ ॥ न लगती कांहीं तपां-
चिया रासी । करणें वाराणसी नाना तीर्थें ॥ २ ॥ कल्पना हे तिळ देहीं अभिमान । नये
नासायण जवळी त्यांच्या ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नामें देव नेदी भेदी । ह्मणे त्याचे होंदी कुष्ट
होय ॥ ४ ॥

॥ ३५८५ ॥ माझे विषयीं तुज पडतो विसर । नको धरूं हूर पांडुरंगा ॥ धू० ॥ तुझा
ह्मणवितों हेचि लाज तुला । आतां ह्मणी मला विसरेसी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तुझी माझी
नाहीं उरी । आतां केली खरी देवराया ॥ २ ॥

॥ ३५८६ ॥ अभक्ताचे गांवीं साधु ह्मणजे काय । व्याघ्रवाडां गाय सांपडली ॥ धू० ॥
कंसाबाचे आळी मांडिलें प्रमाण । बस्वणाची आण तथा काई ॥ १ ॥ केळी आणि
बोरी वसती सेजारी । संवाद कोणे परी घडे येथें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खीर केली काऱ्हे-
ळ्याची । शुद्ध गोडी कैची वसे तेथें ॥ ३ ॥

॥ ३५८७ ॥ मागल्यांचा तूं विसांवा । करी नांवा निबलोण ॥ धू० ॥ परमानेंहां
पुरुषोत्तमा । हरीं या श्रमापासुनी ॥ १ ॥ अनाथांचा अंगिकार । करितां भार न मनिसी
॥ २ ॥ तुका ह्मणे इच्छा पुरे । ऐसे धुरे मे विडले ॥ ३ ॥

॥ ३५८८ ॥ घालूनियां कास । बळें आलों मागायास ॥ धू० ॥ प्रेमें हेई पाठवुनी ।
पांडुरंगा सेवाऋणी ॥ १ ॥ होई रे शाहाणा । कळों नेदावें या जना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
पार्थी । जडलों मग उरलें काई ॥ ३ ॥

॥ ३५८९ ॥ भेटीलांगीं पंढरिनाथा । जीवीं लागली तळमळ व्यथां ॥ धू० ॥ कै कृपा
करिशी नेणें । मज हीनाचें धांवणें ॥ १ ॥ सीणलें माझें मन । वाट पाहातां लोचन ॥ २ ॥
तुका ह्मणे भूक । तुझें पाहावया सुख ॥ ३ ॥

॥ ३५९० ॥ सांडियेली काया । वरी ओंवाळुनी पायां ॥ धू० ॥ शरण शरण नारी-
यणा । मज अंगिकारा हीना ॥ १ ॥ आलों लोटांगणीं । रुळें तुमचे चरणीं ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे काई । जोई ठेवीन हे पार्थी ॥ ३ ॥

॥ ३५९१ ॥ तुझे सारींचा कुतरा । नको मोकळूं दातारा ॥ धू० ॥ धरणें घेतलें घरांत ।
नको धरूंन उठवूं हात ॥ १ ॥ घेतली मुरकुंडी । थोर जालों मी लंडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
अगजीवना । त्रिदें पाहें नारायणा ॥ ३ ॥

॥ ३५९२ ॥ पडिलों बाहेरि आपल्या कर्तव्ये । संसाराचा जीवें वीट आला ॥ धृ० ॥
 एकामध्ये एक नाही मिळो येत । ताक नवनीत निवडलिया ॥ १ ॥ होनी जाली नावें
 एकाच्या मथने । भुस सार गुणें वेगळाली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोठें वसे मुक्ताफळ ।
 सिपल्याचें स्थळ खंडलिया ॥ ३ ॥

॥ ३५९३ ॥ पाहातां हे बरवें जालें । कळों आलें यावरी ॥ धृ० ॥ मागिलांचा जाला
 झोडा । त्या निवाडांस्तव ॥ १ ॥ विसांवलें अंग दिसे । सरिते झुद्धि अनुभव ॥ २ ॥
 तुका ह्मणे बरें जालें । देवें नेलें गवसुनी ॥ ३ ॥

॥ ३५९४ ॥ चक्रफेरी गळी गळा । होता गोवियेला माळा ॥ धृ० ॥ फुटोनियां गंजा
 कुंभ । जालों निष्काम स्वयंभ ॥ १ ॥ धरितचि नाही थारा । वेठी भ्रमण खोकरा ॥ २ ॥
 तुका ह्मणे कौतुक कोडें । आगी काय जाणें मढें ॥ ३ ॥

॥ ३५९५ ॥ भ्रमपरिहारा । मूळ हें जाले दातारा ॥ धृ० ॥ देह निवेवूनि पायी । जालों
 रिकामा उतराई ॥ १ ॥ आपली ते सत्ता । यथे असो नही आर्ता ॥ २ ॥ राहिल्य
 निराळा । तुका कटकटे वेगळा ॥ ३ ॥

॥ ३५९६ ॥ पाठवाल तेथे गजेंन पवाडे । कार्या देहाकडे नांवलोक्यां ॥ धृ० ॥ ह्मण-
 ऊनि मागे कर्त्याचा सौरस । पावतील नास विघ्न पुढे ॥ १ ॥ कृपेच्या कटाक्षे न भें कळि-
 काळा । येतां येत बळाशक्तीपुढे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गुढी आणीत पायांपें । जगा होइल
 सोपें नाम तुझें ॥ ३ ॥

॥ ३५९७ ॥ उपजल्या काळें शुभ कां शकुन । आतां आवरोन राहिलेती ॥ धृ० ॥
 नाही मागितली वचनाची जोडी । निष्काम रोकडी वरिवरी ॥ १ ॥ सत्याविण काय
 उगीच लांबणी । कारियाची वाणी येर भूस ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसी कोणा चाळवणी । न
 विचारां मनी पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३५९८ ॥ नव्हे मी आहाच आशेचें बाधलें । जें हें टोंकविलें नारायणा ॥ धृ० ॥
 अंतर तो तुझां बरें कळो येंतें । वेव्हार उचितें चाळवीजे ॥ १ ॥ मनें कल्पिलें आवरितां
 पाप । संकल्प्यां विकल्प याचि नांवें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मां न सोसे जळजळ । सिज-
 ल्यावरी जाळ कढ खोटा ॥ ३ ॥

॥ ३५९९ ॥ ताके कृपण तो जेवूं काय घाली । आहाच ते चालीवरुनि कळे ॥ धृ० ॥
 काय तुझां वेचे घातलें सांकडें । माझे आले कोडें आजिवरी ॥ १ ॥ सेवेविण आह्मी न
 लिपो हे काया । जाला देवराया निर्धार हा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझीं राखावया ब्रीदें । येणें
 अनुवादे कारियासी ॥ ३ ॥

॥ ३६०० ॥ वृत्तिवरी आह्मां येणें काशासाठीं । एवढी हे आदी सोसाविया ॥ धृ० ॥
 जाणतसां परि नेणते जी देवा । भ्रमचि बरवा राखावा तो ॥ १ ॥ मोडूनि करलें
 भ्रमेशाची भूस । तुझां कां भाळस बोडवला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे होई लवकरी उदार ।
 लांबणीचें फार काम नाही ॥ ३ ॥

॥ ३६०१ ॥ सुलभ कीर्तने दिलें ठसावूनी । करितां धरणी उरी कोण ॥ धृ० ॥ आते

न टळावें केलिया नेमासी । उदाराचा होसी हीन काय ॥ १ ॥ एका नेमें कोठें तुसरा पालट । पादर तो धीट झणती त्यासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे किती बोलसील उणें । एकाच वचनें खंड करीं ॥ ३ ॥

॥ ३६०२ ॥ जेथें माझी वृष्टि राहिली बैसोन । तेथेंचि हें मन गुंडाळतें ॥ धृ० ॥ टाळावीते पीडा आपुल्यापासुन । दिटावलें अन्न ओकवितें ॥ १ ॥ तुझांसी कां कोडें कोणेही विशीचें । नवलाव याचें वाटतसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वेर्गी उभारा जी कर । कीर्त मुखें थोर गर्जईन ॥ ३ ॥

॥ ३६०३ ॥ इच्छेपार्शी आलों फिरोनि मागुता । स्वामिसेवकता आवडीचे ॥ धृ० ॥ घ्यावें लवकरी मागितलें दान । मुळींचें जतन करुनि असें ॥ १ ॥ उपाय हे करीं एकाचि वचना । रावूनियां खूणा ठाया येतो ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गांठी किती तुजपार्शी । जगाच्या तोडिसी चित्तनानें ॥ ३ ॥

॥ ३६०४ ॥ कोठें आतां आह्मी वेचावी हे वाणी । कोण मना आणी जाणो-
नियां ॥ धृ० ॥ न करावी सांडी आतां टाळाटाळी । देइन ये कळी होइल माजी ॥ १ ॥ घरोघरीं जाल्या ज्ञानाचिया गोष्टी । सत्यासर्वे गांठी न पडावी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मां भाकितां करुणा । भलताचि शाहाणा शोध काढी ॥ ३ ॥

॥ ३६०५ ॥ डगमगी मन निराशेच्या गुणें । हें तों नारायणें सांतवीजे ॥ धृ० ॥ धीरें तूं गंभीर जीवन जगाचें । जळो विभागाचें आचीतल्या ॥ १ ॥ भईल जीव हें देखोनि कटिण । केला जातो सीण तो तो वांया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आवश्यक हें वचन । पाळावेंचि दान समयो आहे ॥ ३ ॥

॥ ३६०६ ॥ आह्मी पाहा कैसी एकतत्त्व जालों । राखणें लागलों वासनेसी ॥ धृ० ॥ तुझांविण कांहीं नावडावें जीवा । केला तोचि देवा केला पण ॥ १ ॥ वर्म नेणों परि वृत्ति भंगों नेवूं । वंदिलेंचि वंतूं आवडीनें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कळे नामाचें जीवन । वारताही भिन्न नेणों आतां ॥ ३ ॥

॥ ३६०७ ॥ आपण तों असा । समर्थ जी हपीकीषी ॥ धृ० ॥ करा करा बुझावणी । काय विलंब वचनीं ॥ १ ॥ हेंगे ऐसें ह्मणा । उठूनि लागेन चरणा ॥ २ ॥ घेऊनियां सुखें । नाचेल तुका कवतुकें ॥ ३ ॥

॥ ३६०८ ॥ घ्याल ऐसें दिसे । तुमचें साचपण इच्छे ॥ धृ० ॥ ह्मणजनि न भंगे निर्धार । केलें लोचनें सादर ॥ १ ॥ सुखाचीच वास । पुरला पाहे अवकाश ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कळे । काय लाभ कोणें वेळे ॥ ३ ॥

॥ ३६०९ ॥ तुह्मी तों सदैव । आधीरपणें माझी हांव ॥ धृ० ॥ जळो आशेचें तें जिणें । टोकतसों दैनपणें ॥ १ ॥ येथूनि सोडवा । आतां अनुभवेसी देवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जालें । एक मग हें निमालें ॥ ३ ॥

॥ ३६१० ॥ कैसें भलें देवा अनुभवा कां नये । उसीर तो काय तुझांपार्शी ॥ धृ० ॥ आहे ते मागतों दिसतें जवळी । केल्यामध्ये कळि कोण साध्य ॥ १ ॥ नाही सांडीत मी

सेवेची मर्यादा । लाविला तो धंदा नित्य करी ॥ २ ॥ तुका ह्याने हात आवरिला गुंती ।
माझे संव चित्ती नाही कुजे ॥ ३ ॥

॥ ३६११ ॥ हुंक्की पिसवी हलवी दाढी । मणी बोढी निंदेचे ॥ धृ० ॥ त्याचें फळ
पाकी यमाचे वंड । घर केले कुंड कुंभपाक ॥ १ ॥ क्रोध पोटी मांग आणिला अंतरा ।
भुंकोनि कुतरा जप करी ॥ २ ॥ तुका ह्याने स्नान केले मळमूत्रें । जेवविलीं पितरें अमं-
गळें ॥ ३ ॥

॥ ३६१२ ॥ अंगा भरला ताठा । नये वळणी जैसे खुंदा ॥ धृ० ॥ कैसा न कळे
त्या डेंगा । हित आदळलें अंगा ॥ १ ॥ जीव जाते वेळे । भरे लकडा ताठी डोळे ॥ २ ॥
मुसळाचें धनू । तुका ह्याने नव्हे अनू ॥ ३ ॥

॥ ३६१३ ॥ करुनि कडविड । जमा घडिली लगड ॥ धृ० ॥ आतां होतें तेंचि
जालें । नाम ठायींचें चांगलें ॥ १ ॥ उतरलें डाई । उत्तम ते सुलाख ताई ॥ २ ॥ हिंड-
वितां देश । तुका ह्याने नाही नाश ॥ ३ ॥

॥ ३६१४ ॥ पढीयतें मागा पांडुरंगापार्शी । मज दुर्बळासी काय पीडा ॥ धृ० ॥
याच साठीं दुराविला संवसार । वाढे हे अपार माया तृष्णा ॥ १ ॥ काहीं करितां कोठें
नव्हे समाधान । विचारितां पुण्य तेंचि पाप ॥ २ ॥ तुका ह्याने आतां निश्चळचि भलें ।
तुज आठविलें पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३६१५ ॥ नव्हे मी शाहाणा । तरी ह्याणा नारायणा ॥ धृ० ॥ तुझां बोलवाया कांहीं ।
येच भरलोसे वाहीं ॥ १ ॥ आणवेति रूपा । कोपलेती तरी कोपा ॥ २ ॥ कळोनि
आवडी । तुका ह्याने जाते घडी ॥ ३ ॥

॥ ३६१६ ॥ आह्मी भाविके हे काय जाणों खोडी । आइकोनि प्रौढि विनविलें
॥ धृ० ॥ नाही ऐसें येथें जालेती असतां । वाढविली चिंता अधिक सोसें ॥ १ ॥ न
कळेचि आधीं करितां विचार । न धरितां धीर आहाचता ॥ २ ॥ तुका ह्याने आतां
वचनें वचन । वाढले तीक्षण बुद्धि जाली ॥ ३ ॥

॥ ३६१७ ॥ कोठें देवा बोलों । तुझां भीड घालूं गेलों ॥ धृ० ॥ करावया सत्त्वहानी ।
भांडवलाची टांचणी ॥ १ ॥ दुर्बळा मागतां । त्याच्या प्रवर्तला घाता ॥ २ ॥ तुका ह्याने
नाहीं । मज कळलें ऐसें कांहीं ॥ ३ ॥

॥ ३६१८ ॥ काय त्या दिवस उचिताचा आला । मागील जो केला श्रम होता
॥ धृ० ॥ ठेवियेला पूर्ण करुनि संकेत । तयापार्शी चित्त लागलेसे ॥ १ ॥ जाणसी ने
माते लेकरांचे लाड । नये पडों आड निधुरता ॥ २ ॥ तुका ह्याने आह्मीं करावें वचन ।
तुझांसी जतन करणें तें ॥ ३ ॥

॥ ३६१९ ॥ पडिला प्रसंग कां मी ऐसा नेणें । संकल्प ते मनें जिरवले ॥ धृ० ॥
चेष्टविले तरी सांगावें कारण । भक्ति ते उजवण करावया ॥ १ ॥ लावूनियां दृष्टि घेतली
सामोरी । बैसलें जिन्हारीं डसोन तें ॥ २ ॥ तुका ह्याने जीवा लाविला तो चाळा । करावें
गोपाळा शीघ्र दान ॥ ३ ॥

॥ ३६२० ॥ मागील बिसर होईल सकळ । केली तळमळ दुःखाची ते ॥ धृ० ॥
सोर्हांचे अहिक्य घाली गडसंर्षी । स्थिरावेल बुद्धि पायांपार्शी ॥ १ ॥ अहाच था केलीं
देहपरिचरें । तुमचें तें खरें वाटें नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे व्हावें लवकरी उदार । मी आहें
सांवर प्रतिग्रहासी ॥ ३ ॥

॥ ३६२१ ॥ वाडवावा पुढें आणीक प्रकार । एकचि तें फार रुचि नेदी ॥ धृ० ॥
निच नवें लणें देह हा पवाडा । पालट रोकडा वरावरी ॥ १ ॥ दिसे शोभिवंत सेवेनें
सेवक । स्वामीची ते लोकत्रयीं कीर्ती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आजी पाववा संतोष । करुनि
कीर्तिघोष नाचईन ॥ ३ ॥

॥ ३६२२ ॥ क्षोभ आणि कृपा मातेची समान । विभाग जंतन करुनि ठेवी ॥ धृ० ॥
क्षोभंगुर ते उपजली चिंता । खरी अखंडता आवडीची ॥ १ ॥ सिकवूं जाणें ते गोमा-
दियासाठी । लोभें नाही तुटी निश्चयेसी ॥ २ ॥ अवघेंचि मिथ्या समया भारतें । देता
तो उचितें काळ जाणें ॥ ३ ॥ न करी वेव्हार नेदी गांजू कोणा । भेडसावी तान्हे हाक
आला ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे करी जिवाची जंतन । दचकुनि मन जवळी आणी ॥ ५ ॥

॥ ३६२३ ॥ संसाराचे धांवें वेडी । आवडी पोटी केवडी ॥ धृ० ॥ हागों जातां दगड
सांची । अंतरीही संकल्प ॥ १ ॥ लाज तेवढी नारायणी । वांकडी वाणी पोरारें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे बेशरमा । श्रमावरी पडिभरू ॥ ३ ॥

॥ ३६२४ ॥ मी त्यांसी अनग्य तीं कोणा असती । ऐसें तंव चिर्ती विचारारें ॥ धृ० ॥
आहे ती विचार आपणयापार्शी । कळा बिंबाऐसी प्रतिबिंबी ॥ १ ॥ शुभ शकून तो
शुभ लाभें फळें । पुढील तें कळें अनुभवं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा असेल आठव । तैसां
माझा भाव तुझ्या पार्शी ॥ ३ ॥

॥ ३६२५ ॥ बहु कृपावतें माझीं मायबापें । मी माझ्या संकल्पें अंतरलें ॥ धृ० ॥
संचितानें नाही चुकीं दिली वाट । लाविलें अदृष्ट मजसवें ॥ १ ॥ आतां मी हसतां न
कळतां वर्म । परि ठावे धर्म सर्व देवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे उभा राहिला न बैसे । आमची
माय असे उद्वेग त्या ॥ ३ ॥

॥ ३६२६ ॥ कैसी दिसों बरीं । आह्मी आळवितां हरी ॥ धृ० ॥ नाहीं सोंग अळ-
कार । दास जाला संवसार ॥ १ ॥ दुःख आह्मां नाही चिंता । हरिचे दास ह्मणवितां
॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । ऐसीं जालीं करितां सेवा ॥ ३ ॥

॥ ३६२७ ॥ आतां सांडूं तरी हातीं ना पदरीं । सखीं सहोदरीं मोकळिलीं ॥ धृ० ॥
जनाचारामथें उडाला पातेरा । जालो निलाजिरा ह्मणउनी ॥ १ ॥ कोणाचिया दारा
जावेनासें जालें । म्यांच विटंबिलें आपणासी ॥ २ ॥ कोण जाला माझे बुद्धीसी संचार ।
नाहीं कोठें थार ऐसें जालें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुज भक्त जाले फार । ह्मणोनियां थार
नाहीं येथें ॥ ४ ॥

॥ ३६२८ ॥ जेथें जातां तेथें पडतो मतोळा । न देखिजे डोळां लाभ कांहीं ॥ धृ० ॥
कपाळीची रेखा असती उत्तम । तरि कां हा श्रम पावतो मी ॥ १ ॥ नव्हेचि तुझांस

माझा अंगिकार । धीता संवसार अंतरला ॥ २ ॥ भोग तंव जाला खरा भोगावया तो ।
भांडवल नेतो आयुष्य काळ ॥ ३ ॥ कोठें तुझी कीर्ति आइकिली देवा । मुक्तों कां
जीवा तुका झणे ॥ ४ ॥

॥ ३६२९ ॥ कां जी आह्यां होतें दोषांचें दर्शन । तुज समर्पून देहभाव ॥ धृ० ॥
पांडुरंगा कृपाळुवा दयावंता । धरसील सत्ता सकळही ॥ १ ॥ कां जी आह्यांवरि आणि-
कांची सत्ता । तुह्यांसी असतां जवळिके ॥ २ ॥ तुका झणे पार्थी केलें निवेदन । उचित
तें वान करीं सत्ता ॥ ३ ॥

॥ ३६३० ॥ निदावें हें जग । ऐसा भागा आला भाग ॥ धृ० ॥ होतें तैसें आलें फळ ।
गेलें निवडूनि सकळ ॥ १ ॥ दुसऱ्याच्या मता । मिळनासें जालें चित्ता ॥ २ ॥ तुका
जाला सांडा । विदंबिती पोरें राडां ॥ ३ ॥

॥ ३६३१ ॥ माझे माथां तुझा हात । तुझे पार्थी माझे चित्त ॥ धृ० ॥ ऐसी पडियेली
गांठी । शरीरसंबंधाची मिठी ॥ १ ॥ यरयेरांपार्थी । सांपडोन गेलों ऐसीं ॥ २ ॥ तुका
झणे सेवा । माझी कृपा तुझी देवा ॥ ३ ॥

॥ ३६३२ ॥ सत्य त्यागाचि समाप्त । नलो वेचावें वचन ॥ धृ० ॥ नारायणा ऐसे
दास । यरयेरांचीच आस ॥ १ ॥ मळ नाही चित्ता । तेथें देवाचीच सत्ता ॥ २ ॥ तुका
झणे जाण । तेंच भल्याचें वचन ॥ ३ ॥

॥ ३६३३ ॥ माझिये बुद्धीचा खुंटला उपाव । करिसील काय पाहेन तें ॥ धृ० ॥
सूत्रधारी तूं हें सकळचाळिता । कासया अनंता भार वाहों ॥ १ ॥ वाहिले संकल्प
न पवती सिद्धी । येऊं देहबुद्धीवरी नये ॥ २ ॥ तुका झणे दुःखी करिती तरंग । चित्तूं
पांडुरंग आवरुन ॥ ३ ॥

॥ ३६३४ ॥ देखिलें तें धरिन मनें । समाधानें राहेन ॥ धृ० ॥ भाव माझी सांदवण ।
जगजीवन कळावया ॥ १ ॥ बोळवीन एकसरें । उत्तरें या करुणेच्या ॥ २ ॥ तुका झणे
नयो रूपा । काय बापा करीसी ॥ ३ ॥

॥ ३६३५ ॥ वांया जाय ऐसा । आतां उगवावा फांसा ॥ धृ० ॥ माझे परिसावें
गान्हाणें । सुखदुःखाची वचनें ॥ १ ॥ हाचि आह्यां ठाव । पार्थी निरोपाया भाव ॥ २ ॥
तुका झणे जार । तुझा तुज देवा भार ॥ ३ ॥

॥ ३६३६ ॥ खादलेच खावें वाटे । भेटलें भेटे आवडी ॥ धृ० ॥ वीट नाही पांडुरंगां ।
वाढे अंगी आर्त तें ॥ १ ॥ इंद्रियांची हांव पुरे । परि हें उरे चित्तन ॥ २ ॥ तुका झणे
पोट भरे । परि ते उरे भूक पुढे ॥ ३ ॥

॥ ३६३७ ॥ सत्य आठवितां देव । जातो भेव पळोनी ॥ धृ० ॥ न लगे कांहीं करणें
चिंता । धरी सत्ता सर्व तो ॥ १ ॥ भावें भाव राहे पार्थी । देव तें संनिध ॥ २ ॥ तुका
झणे कृष्णनाभें । शीतळ प्रेम सर्वांसी ॥ ३ ॥

॥ ३६३८ ॥ ब्रीद ज्याचें जगदानी । तोचि मनीं स्मरावा ॥ धृ० ॥ सभ पाय कर

कर्दी । उभा तदी भीवेच्या ॥ १ ॥ पाहिलिया वेध लावी । बैसे जीवीं जडोनी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे भक्तिकाजा । धांवे लाजा लवलाहे ॥ ३ ॥

॥ ३६३९ ॥ माझिया मनाची बैसली आवडी । अवसान घडी एकी नेवे ॥ धृ० ॥
पाय चित्ती रूप डोळांच राहिलें । चितनें गोविलें मुख सदा ॥ १ ॥ अवधियांचा जाला
विसर हा मार्गे । वेध हा श्रीरंगें लावियेला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कानीं आइकली मात ।
तोचि जाला घात जीवपणा ॥ ३ ॥

॥ ३६४० ॥ याची कोठें लागली चट । बहु तट जालेंसे ॥ धृ० ॥ देवपिसीं देवपिसीं ।
मजऐसीं जग ह्मणे ॥ १ ॥ एकांतांचें बाहेर आलें । लपविलें झांकेना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
याचे भेदी । जाली तुदी आपल्यासी ॥ ३ ॥

॥ ३६४१ ॥ वीन आणि दुर्बळांसी । सुखरासी हरिकथा ॥ धृ० ॥ तारूं भवसागरींचें ।
उंचनीच अधिकार ॥ १ ॥ चरित्र तें उच्चारारें । केलें देवें गोकुळी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
आवडी धरीं कृपा । करी ह्मणउनी ॥ ३ ॥

॥ ३६४२ ॥ संतोषे माउली आरुषा वचनी । वोरसोनि स्तनी लावी बाळा ॥ धृ० ॥
तैसें प्रेमळाचें अवधेंचि गोड । पुरवितो कोड पांडुरंग ॥ १ ॥ सेवा करी साहे निष्ठुर उत्तरें ।
त्याचे वाहे बरें तेंच मनीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे इच्छावसे खेळ खेळें । चिंता ते सकळ
कांहीं नेणे ॥ ३ ॥

॥ ३६४३ ॥ विनवीजे ऐसें कांहीं । उरलें नाहीं यावरी ॥ धृ० ॥ आतां असो पंढरि-
नाथा । पायीं माथां तुमचिये ॥ १ ॥ मार्गे सारिली युक्ती । कांहीं होती जवळी ते ॥ २ ॥
निराज्ञेची न करी आस । तुका दास माघारी ॥ ३ ॥

॥ ३६४४ ॥ आतां येथें जाली जीवासवें सांडी । होतें तैसें पोटी फळ आलें ॥ धृ० ॥
आतां धरिले ते न सोडी चरण । सांपडलें धन निजटेवा ॥ १ ॥ आतां हा आळस असो
परता तुरी । नेदावी ते उरी उरों कांहीं ॥ २ ॥ आतां याचा मज न व्हावा विसर । भरोनी
अंतर राहो रूप ॥ ३ ॥ आतां लोकलाज नयो येथें आड । बहु जालें गोड ब्रह्मरस ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे आतां जन्म हा सफळ । अंतरीं गोपाळ स्थिरावला ॥ ५ ॥

॥ ३६४५ ॥ अनंतां जीवांची तोडिलीं बंधनें । मज्जहि येणें काळें कृपा कीजे ॥ धृ० ॥
अनंत पवाडे तुझे विश्वभरा । भक्तकरुणाकरा नारायणा ॥ १ ॥ अंतरींचें कळों देईं गुह्य
गुज । अंतरीं तें बीज राखईन ॥ २ ॥ समदृष्टि तुझीं पाहेन पाडलें । धरीन संचले हृदयांत
॥ ३ ॥ तेणें या चित्ताची राहेल तळमळ । होतील शीतळ सकळ गात्रें ॥ ४ ॥ तुका
ह्मणे शांति करील प्रवेश । मग नव्हे नाश अखंड तो ॥ ५ ॥

॥ ३६४६ ॥ पराधीन माझे करूनियां जीणें । सांडी काय गुणें केली देवा ॥ धृ० ॥
उदार हे कीर्ति असे जगामाजी । कां तें ऐसें आजि पालटिलें ॥ १ ॥ आळवितों परि न
पुरेचि रीग । उचित तो त्याग नाहीं तुझां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कां बा मुळांच व्यालासी ।
ऐसें कां नेणसी पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३६४७ ॥ नेणपणें नाहीं केला हा बोभाट । आतां आली वाट कळों खरी ॥ धृ० ॥

आतां बहु शीघ्र यावें लवकरी । वाट पाहें हरि भेदीं देई ॥ १ ॥ समर्थाच्या बाळा करुणेंचें
भाषण । तरी त्याची कोण नांदणुक ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बहु बोलिले बडिवार । पडिलें
अंतर लौकिकीं तें ॥ ३ ॥

॥ ३६४८ ॥ जें जें केलें तें तें साहे । कैसे पाहे भाविक ॥ धृ० ॥ ओवाळूनि माझीं
काया । सांडिली यावरुनी ॥ १ ॥ काय होय नव्हे करूं । नेणें धरूं सत्ता ते ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे कटीं कर । उभें धीर धरुनी ॥ ३ ॥

॥ ३६४९ ॥ नाही मज कृपा केली पांडुरंगें । संताचिया संगें पोट भरीं ॥ धृ० ॥
चतुराचे सभे पंडित कुशळ । मी काय दुर्बळ विष्णुदास ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नेणें करूं
समाधान । धरिले चरण विठोचे ॥ २ ॥

॥ ३६५० ॥ तुझी माझा देवा करिजे अंगिकार । हा नाही विचार मजपार्शी ॥ धृ० ॥
आतां शेही पक्षी लागलें लंछन । देवभक्तपण लाजविलें ॥ १ ॥ एकांतीं एकलें न राहें
निश्चळ । न राहेंच पळ मन टायी ॥ २ ॥ पार्थी महत्वाची पडिली शूखळा । बांधविला
शळा स्नेहा हातीं ॥ ३ ॥ शरीर सोकलें देखिलिया सुखा । कसत्र हें मुखा मान्य नाही
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे जाला अवशुणांचा धारा । वाढली हे निद्रा आळस बहु ॥ ५ ॥

॥ ३६५१ ॥ बोलिलिया गुणीं नाही पाविजेत । देवा नाही होत हित तेथें ॥ धृ० ॥
कवतुक तुझे नवल यावरी । घेसील तें शिरीं काय नव्हे ॥ १ ॥ नाही मिळीं येत संधि-
ताच्या मता । पुराणीं पाहतां अघदित ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पार्थी निरोपिला भाव । न्याल
तैसा जाओ सिद्धि देवा ॥ ३ ॥

॥ ३६५२ ॥ हा तों नव्हता हीन । टाळायाचा ऐसा क्षण ॥ धृ० ॥ कां जी नेणों राखा
हात । कैसें देखावें रडत ॥ १ ॥ रावूनियां आस । दूर पळवितां कास ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
धांव । घेतां न पुरेचि हांव ॥ ३ ॥

॥ ३६५३ ॥ आर्तभूतां यावें दान । खरें पुण्य त्या नांवें ॥ धृ० ॥ होणार तें सुखें
घडो । लाभ जोडे महाबुद्धी ॥ १ ॥ सत्य संकल्पाचे साठीं । जळा पोटीं रविबिंब ॥ २ ॥
तुका ह्मणे मनीं वाव । शुद्ध भाव राखावा ॥ ३ ॥

॥ ३६५४ ॥ कवतुकवाणी बोलतसें लाडें । आरुष वांकडे करुनि मुख ॥ धृ० ॥
दुजेपर्णी भाव नाही हे आशंका । जननीवाळकामध्ये भेद ॥ १ ॥ सलगीं तरुनि अवळीं
पाचारूं । धांवोनियां करूं अंगसंग ॥ २ ॥ धरुनि पालव मागतो भातुकें । आवडीचें
निकें प्रेमसुख ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुज आमचीच गोडी । ऐसी हे आवडी कळीं
आली ॥ ४ ॥

॥ ३६५५ ॥ ऐकें पांडुरंगा वचन माझे एक । जालों मी सेवक दास तुझा ॥ धृ० ॥
कळे तैसा आतां करावा उद्धार । खुंटला विचार माझा पुढें ॥ १ ॥ वंभ मान माझा करूं
पाहे घात । जालियाही धीत कारणाचा ॥ २ ॥ हीन बुद्धि माझी अधम हे याती । अहं-
कार चिर्ती वसों पाहे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज विघडतां क्षण । न लगे जतन करीं
देवा ॥ ४ ॥

॥ ३६५६ ॥ जेणें माझे चित्त राहो तुझ्या पार्थी । अखंड तें देई प्रेमसुख ॥ धू० ॥
हेतुभव राख दीन करुनियां । जनाचारी वायां जाय तैसा ॥ १ ॥ द्रव्य सारा नको
माणाची आवडी । कवणेविशीं गोडी प्रपंचाची ॥ २ ॥ तुझे नाम माझे धरुनियां चित्त ।
धुकतंत लोकांत सदा राहो ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुझे जडोनियां पार्थी । जालों उतराई पांडु-
संग ॥ ४ ॥

॥ ३६५७ ॥ काय सांगों आतां संतांचे उपकार । मज निरंतर जागवित्ती ॥ धू० ॥
काय द्यावें त्यांचें व्हावें उतराई । ठेवितां हा पार्थी जीत थोडा ॥ १ ॥ सहज बोलणें
ह्मिउपदेश । करुनि सायास शिकवित्ती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे वस्त धेनुवेच्या चित्ती । तैसें
मज येती सांभाळीत ॥ ३ ॥

॥ ३६५८ ॥ देव जाणता देव जाणता । आपलीच सत्ता एकाएकी ॥ धू० ॥ देव
चतुर देव चतुर । जाणोनि अंतर वर्ततसे ॥ १ ॥ देव निराळा देव निराळा । अलिप्त
विदाळा तुका ह्मणे ॥ २ ॥

॥ ३६५९ ॥ आपण चाळक बुद्धीचा संचारा । आझांसी वेव्हारा पाव केलें ॥ धू० ॥
काय जालें तरी नेघा तुह्मी भार । आणिक कोणां थोर ह्मणों सांगा ॥ १ ॥ पंचभूतें
दंड चर्माचिया मोटा । येथें खरा खोटा कोण भाव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाही बोलावया
जाया । कां देवा वाडगा श्रम करूं ॥ ३ ॥

॥ ३६६० ॥ एका एक वरें लावूनियां अंगीं । ठेवितों प्रसंगीं सांभाळीन ॥ धू० ॥
नेघावा जी तुह्मी वांव बहु फार । धरुनि अंतर टायावाव ॥ १ ॥ वेव्हारें आलें तें समा-
चिचि होतें । बळ नाही येथें चालों येत ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां निवाडाच सार्थी । संव-
सारें तुटी करुनी ठेलों ॥ ३ ॥

॥ ३६६१ ॥ आतां येथें खरें । फिरतां माघारें ॥ धू० ॥ होय तैसी हो आबाळी ।
देहनिमित्त या बळी ॥ १ ॥ तुझांसवें गांठी । देवा जीवाचिये सार्थी ॥ २ ॥ तुका नव्हे
लंड । करूं चौघांमध्ये खंड ॥ ३ ॥

॥ ३६६२ ॥ कां हो वाढवितां देवा । मज घरीं समजावा । केवढा हो गोवा । फार
केलें थोड्याचें ॥ धू० ॥ ठेविन पायांवरी डोई । यासी तुमचें वेचे काई । जालों उतराई ।
जाणा एकएकांचे ॥ १ ॥ निवाड आपणियांपार्शी । असोन कां व्हावें अपेक्षी । होती
मांठी तैशी । सोडूनियां ठेविली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गोड । होतें जालिया निवाड । दर्शनें
ही चाड । आवडीच वाढेल ॥ ३ ॥

॥ ३६६३ ॥ नव्हें सभाधीट । समोर बोलाया नीट । एकलीं एकट । दुजें नाही
देखिलें ॥ धू० ॥ आतां अवघें तुह्मी जाणां । तुमचें माझे नारायणा । येईल करुणा । तेचि
पहा तुझांसी ॥ १ ॥ ताळ नाही माझे बुद्धी । धरली न धरवे शुद्धी । आतां बळ कधीं ।
कोण्या जन्में निवाड ॥ २ ॥ आतां शेवटींचे । उत्तर तें हेंचि साचें । शरण आलें त्याचें ।
तुका ह्मणे सांभाळा ॥ ३ ॥

॥ ३६६४ ॥ ऐसा तंव मोळा । तुमाचा नसेल गोपाळा ॥ धू० ॥ मागत्याची दाळा-

दाळी । झिज्या ओढोनि कपाळीं ॥ १ ॥ नसेल ना नवें । ऐसें धरियेलें देवें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे जाला । उशीर नाही तो विडला ॥ ३ ॥

॥ ३६६५ ॥ माझ्या कपाळाच्या गुणें । किंवा सरलेंसे नेणें ॥ धू० ॥ नये वचन
बाहेरी । उभें तिष्ठतसें दारिं ॥ १ ॥ काय सांगाय्यास वेचे । रीर आरंभीं ठार्यांचे ॥ २ ॥
तुका ह्मणे किती । भीड धरावी पुढती ॥ ३ ॥

॥ ३६६६ ॥ कांहीं एक तरी असावा आधार । कासयानें धीर उपजावा ॥ धू० ॥
ह्मणविल्यासाठीं कैसें पडे रुजू । धणी नाही उजू सन्मुख तो ॥ १ ॥ वेचल्या दिसांचा
कोणावरी लेखा । घालावा हा सुखासुखा आढीं ॥ २ ॥ नाही मनोगत तोंवरि हे देवा ।
तुका ह्मणे सेवा नेधीजे तों ॥ ३ ॥

॥ ३६६७ ॥ मनाचिये साक्षी जाली सांगों मात । सकळ वृत्तांत आपला तो ॥ धू० ॥
तुझा परामृश घेणें सत्ताबळें । धरितां निराळें कैसीं वांचों ॥ १ ॥ मी माझें सांडून
थावया पसारा । आणिक हातारा काय काज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आढीं तुजविण एका ।
निठळ लौकिका माजी असों ॥ ३ ॥

॥ ३६६८ ॥ घालून लोळणी पडिलों अंगणीं । सिंचा सिंचवणी तीर्थ वरी ॥ धू० ॥
वोल्हावेल तनु होईल शीतळ । जाली हळहळ बहु तापें ॥ १ ॥ पावेन या ठाया कईं जालें
शीतें । आलों अवचितें उष्टधावरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोणी जाणावा राउळीं । येइल
जवळी पांडुरंग ॥ ३ ॥

॥ ३६६९ ॥ तरीं भलें वायां गेलों । जन्मा आलों मागुता । ह्मणऊनि ठेलों हास ।
सावकास निर्भयें ॥ १ ॥ उणें पुरें काय माझें । त्याचें ओझें तुझांसी ॥ धू० ॥ सांभाळावें
तें म्या काई । अवा आई विडले । भागें जया जाइन स्थळा । तुज् गोपाळा विसरेंना
॥ २ ॥ आपलें म्यां एकसरें । करुनि बरें घेतलें । तुका ह्मणे नारायणा । आतां जाणा
आपुलें ॥ ३ ॥

॥ ३६७० ॥ उरलें तें भक्ती । डोळां मुख पाहावें । अंतरीचें कां हो नेणां । नारायणा
माझिये ॥ १ ॥ पूरवां तैसी केली आळी । बळी जगदानियां ॥ धू० ॥ हातीं घेऊनि चौरां
भातें । दारां रितें बाळका । साजत हें धोरपण । नाही विण वत्सला ॥ २ ॥ शाहणें तरीं
लाड रावी । बाळ जेवां मानेसी । तुका ह्मणे पांडुरंगा । ऐसें पै गा अहि हें ॥ ३ ॥

॥ ३६७१ ॥ धरुनि हें आलों जीवीं । भेटी व्हावी विठोबासी ॥ धू० ॥ संकल्प तो
नाहीं दुजा । महाराजा विनवितों ॥ १ ॥ पायांवरि ठेविन भाळ । येणें सकळ पावलें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे डोळेभरी । पाहिन हरि श्रीमुख ॥ ३ ॥

॥ ३६७२ ॥ तुझां उद्धरणें फार । मज दुसरी नाही थार ॥ धू० ॥ आतां जैसें तैसें
सोसा । काय करणें हृषीकेशा ॥ १ ॥ बरें न दिसेल ओळी । एका अन्न एका गाळी
॥ २ ॥ लावितो आभार । तुका विसरलेती फार ॥ ३ ॥

॥ ३६७३ ॥ न कळे जीं भक्ति काय करू सेवा । संक्रोचोनि देवा राहिलोंसें ॥ धू० ॥
जोडोनियां कर राहिलों निवांत । पायांपाशां चित्त ठेवूनियां ॥ १ ॥ दिशाभुली करीं

स्वर्ळां प्रदक्षणा । भ्रमें नारायणा कष्टविलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जालों आज्ञेचा पाळका ।
जीवनासी एक ठाव केला ॥ ३ ॥

॥ ३६७४ ॥ एकविध वृत्ति न राहे अंतरी । स्मरणींच हरि विस्मृति हे ॥ धू० ॥
कैसा हा नवलाव वाटतो अनुभवं । मज माझ्या जीवें साक्षित्वेसी ॥ १ ॥ न राहे निश्चळ
जागवित्तां मन । किती क्षणेंक्षण सावरावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बहु केले वेवसाव । तेणें रंगें
जीव रंगलासे ॥ ३ ॥

॥ ३६७५ ॥ आतां सोडवणें न या नारायणा । तरी मी न वंचें जाणा काळा हातीं
॥ धू० ॥ ऐसें सांगोनियां जालों उतराई । आणिक तें काई माझे हातीं ॥ १ ॥ केलियाचें
माप नये सेवटासी । करितील नासि अंतराय ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भय वाटतसे जीवा ।
धांवणिया धांवा लवकरी ॥ ३ ॥

॥ ३६७६ ॥ सत्या माप वाढे । गबाळाची चाली खोडे ॥ धू० ॥ उतरे तें कळे कर्सी ।
विखरोन सर्वदेशीं ॥ १ ॥ घरामध्यें राजा । नव्हे हो वा पाटपूजा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
साचें । रूप तें र्पणाचें ॥ ३ ॥

॥ ३६७७ ॥ नाही खंड जाला । माझा तुमचा विह्वला ॥ धू० ॥ कैसें कैसें हो दुश्चित ।
बाहे चौधांपाशीं नीत ॥ १ ॥ मुळींचें लिहिलें । मज आतां सांपडलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
मज । न लगे बोलणें सहज ॥ ३ ॥

॥ ३६७८ ॥ हेचि वादकाची कळा । नाही येऊं येत बळा ॥ धू० ॥ धीर करावा
करावा । तरी तो आहे आह्मां देवा ॥ १ ॥ रिधावें पोटांत । पायां पडोन ध्यावा अंत
॥ २ ॥ तुका ह्मणे वरी । गोडा आणावा उत्तरी ॥ ३ ॥

॥ ३६७९ ॥ एक परि बहिर बरें । परि तीं डोरें ग्यानगडें ॥ धू० ॥ कपाळास
लागली अगी । अभागी कां जीतसे ॥ १ ॥ एके परि बरें वेडें । ताकीक कुडें जळो तें
॥ २ ॥ तुका ह्मणे खातडवासी । अमृतासी नोळखे ॥ ३ ॥

॥ ३६८० ॥ खेळों मनासवें जीवांच्या संवादें । कौतुक विनोदें निरंजनी ॥ धू० ॥
पर्ची पडिलें तें रुचे वेळोवेळां । होतसे डोहळा आवडीस ॥ १ ॥ एकांताचें सुख जडलें
जिह्वारी । वीट परिचारी बरा भाला ॥ २ ॥ जगाऐसी बुद्धि नव्हे आतां कसा । लंपट
गोविंदा जालों पार्थी ॥ ३ ॥ आणिक ते चिंता न लगे करावी । नित्य नित्य नवी
आवडी हे ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे धडा राहिला पडोन । पांडुरंगी मन विसांवलें ॥ ५ ॥

॥ ३६८१ ॥ उचिताचा काळ । साधावया शुक्तिबळ । आपलें सकळ । ते प्रसंगीं
पाहिजे ॥ धू० ॥ नेम नाही लाभ हानी । अवचित घडती होनी । विचारूनि मनी ।
पाहिजे तें प्रयोजावें ॥ १ ॥ जाळ जाळा काळें । करणें नेदावें आगळें । जेवितां वेगळें ।
ज्याचें त्याचें तेंथें शोभे ॥ २ ॥ पाळी नांगर पाभारी । तन निवडूनि सोंकरी । तुका
ह्मणे धरी । सेज जमा सेवटीं ॥ ३ ॥

॥ ३६८२ ॥ पडिलिया ताळा । मग अवघाचि निर्वाळा । तेथें कोणी बळा । नाही
येत कोणासी ॥ धू० ॥ जोडिलें तें लागे हातीं । आपआपली निश्चिती । हर्ष आणि

खंती । तेथें होनी नासली ॥ १ ॥ सहज सरलिया कारण । मग एकला आपण । विसे
तरी भिन्न । वचनाचा प्रसंग ॥ २ ॥ करुनि झाडा पाडा । तुका वेगळा लिगाडा ।
निश्चितीच्या गोडा । गोष्टी ह्मण लागती ॥ ३ ॥

॥ ३६८३ ॥ जीविता तो माझा पिता । उखता तो उखत्यांचा ॥ धृ० ॥ जनार्दनी
सरती कर्मे । बाधा भ्रमे अन्यत्र ॥ १ ॥ अपसव्य सव्यामधी । ऐसी शुद्धि न धरितां
॥ २ ॥ तुका ह्मणे खांद्या पानें । सिचतां भिन्न कोरडी ॥ ३ ॥

॥ ३६८४ ॥ माउलीची चाली लेंकराचे ओढी । तयालागीं काढी प्राणें प्रीती ॥ धृ० ॥
ऐसी बळिवंत आवडी जी देवा । संतमहानुभावा विनवितों ॥ १ ॥ मोहें मोहियेलें सर्व-
काळ चित्त । विसरू तो घेत नाही क्षणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दिला प्रेमाचा वोरस । सांभा-
ळिलें दास आपुलें तें ॥ ३ ॥

॥ ३६८५ ॥ केवढा तो अहंकार । माझा तुझां नव्हे दूर ॥ धृ० ॥ आतां कोण पडे
पायां । तुमच्या अहो पंढरिराया ॥ १ ॥ कां जी कृपेनें कृपण । वेचत असे ऐसें धन
॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवें । तुजियाचें पोतें न्यावें ॥ ३ ॥

॥ ३६८६ ॥ अपराधी ह्मणोन येतों काकुलती । नाही तरी होती काय चाड ॥ धृ० ॥
येईल तारूं तरी ताराजी देवा । नाही तरी सेवा ध्यावो भार ॥ १ ॥ कासया मी आतां
वंचूं हें शरीर । आहें बारगीर जाईं जनें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मन करुनि मोकळें । आहें
साळ्ढाळें उदार मी ॥ ३ ॥

॥ ३६८७ ॥ माझे तों फुकाचे कायेचेचि कष्ट । नव्हे क्रियानष्ट तुझांऐसा ॥ धृ० ॥
कांहींच न वंचीं आजिच्या प्रसंगीं । सकळाही अंगीं करीन पूजा ॥ १ ॥ द्यावें कांहीं
तुझी हें तों नाही आस । असों या उदास देहभावे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझी मावळली
खंती । समाधान चिर्ती सर्वकाळ ॥ ३ ॥

॥ ३६८८ ॥ स्वामीच्या सत्ता । आधीं वर्म येतें हाता । पुढती विशेषता । लाभें लाभ
आगळा ॥ धृ० ॥ करीं कवतुकाचे बोल । परि जिह्वाळ्याचीं ओल । आवडे रसाळ ।
मायबापा लाडाचें ॥ १ ॥ मनें मेळविलें मना । नाही अभावीं शाहाणा । अंतरीच्या
खुणा । वरि दिल्या उमटोनी ॥ २ ॥ नाही पराश्रमें काळा । अवध्या जागविल्या वेळा ।
देवासी निराळा । तुका क्षण न सोडी ॥ ३ ॥

॥ ३६८९ ॥ ऐके ठायीं अन्नपाणी । मासोमासीं चितनीं ॥ धृ० ॥ वेळोवेळां जाग-
वितों । तुजे येईल ह्मण भीतों ॥ १ ॥ नाही गुंतत उपचारीं । मानदंभाचे वेहारीं ॥ २ ॥
तुकां जालासे शाहाणा । आड लपे नारायणा ॥ ३ ॥

॥ ३६९० ॥ वैरागरपार्शी रत्नाचिया खाणी । हेचि ध्यावी धणी फावेल तों ॥ धृ० ॥
येथें नाही तर्कवितर्काची चाड । होतसे निवाड खऱ्याखोळ्यां ॥ १ ॥ उगाच सारावा
वाडिला तो ठाव । वाढितिया भाव कळतसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नव्हे टांचणीचे पाणी ।
येथें झरवणी जैसातसे ॥ ३ ॥

॥ ३६९१ ॥ समर्थ या नांवें रीनांचा कृपाळ । हें तंघ सकळ स्वामीअंगीं ॥ धृ० ॥

मज काय लागे करणें विनवणी । विदित चरणीं सकळ आहे ॥ १ ॥ द्यासिंधु तुझां
भांडवल द्या । सिंचावें आतां या कृपापीयुषे ॥ २ ॥ तुका ह्याने अवो पंढरनिवासे ।
बहु जीव आसे लागलासे ॥ ३ ॥

॥ ३६९२ ॥ लेखिलें कवित्व माझे सहज बोल । नलगेचि ओल जिव्हाळ्याची ॥ धू० ॥
नयेचि उत्तर कांहीं परतोनी । जालों नारायणीं न सरतें ॥ १ ॥ लाजिरवाणी कां बदली
हे वाचा । नव्हेच ठार्यांचा मननशीळ ॥ २ ॥ तुका ह्याने फळ नव्हेचि सायासा ।
पंढरीनिवासा कांय जालें ॥ ३ ॥

॥ ३६९३ ॥ येणें जाला तुमचे पोतडीचा झाडा । केलासी उघडा पांडुरंगा ॥ धू० ॥
भरूनिद्यां घरीं राहिलों वाखती । आपुली निश्चिती आपल्यापें ॥ १ ॥ आतां काय उरी
उरली ते सांगा । आणिलेति जगाचिये साक्षी ॥ २ ॥ तुका ह्याने कोठें पाहोंजासी आतां ।
माझी जाली सत्ता तुझांवरी ॥ ३ ॥

॥ ३६९४ ॥ तुमच्या पाळणा ओढतसे मन । गेलों विसरोन आपणासी ॥ धू० ॥
लागेल पालटें फेडावें उसणें । येणेंचि प्रमाणें पांडुरंगा ॥ १ ॥ तुमचे आवडी संबंधाचा
त्याग । घेतला ये लाग जगनिदेचा ॥ २ ॥ तुका ह्याने जैसा माझा जीव ओढे । तैसेंच
तिकडे पाहिजेल ॥ ३ ॥

॥ ३६९५ ॥ नाहीं मज कोणी उरला दुर्जन । मायबापाविण ब्रह्मांडांत ॥ धू० ॥
कासया जी माझी करणें येविसीं । भयाची मानसीं चिंता संती ॥ १ ॥ विश्वभराचिये
लागलों सांभाळीं । सत्तेनें तो चाळी आपुलिये ॥ २ ॥ तुका ह्याने माझें पाळणपोषण ।
करितां आपण पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३६९६ ॥ मज कांहीं सीण न व्हावा यासाठी । कृपा तुझां पोटीं उपजली ॥ धू० ॥
होतें तैसें केलें आपलें उचित । शिकविलें हित बहु बरें ॥ १ ॥ आह्मी न मानावी को-
णाची आशंका । तुझां भय लोकां आहे मनीं ॥ २ ॥ तुका ह्याने आतां संचिताचा ठेवा ।
बोडवला घ्यावा जैसा तैसा ॥ ३ ॥

॥ ३६९७ ॥ कोणाचें चिंतन करूं ऐशा काळें । पायांचिया बळें कंठीतसें ॥ धू० ॥
पाहातसें वाट येईं गा विडला । मज कां हा केला परदेश ॥ १ ॥ बहुतांचे सत्ते जालों
कासाविस । जाय रात्री दिस वैरियांचा ॥ २ ॥ तुका ह्याने बैसें मनाचिये मुळीं । तरांच
हीं जाळीं उगवती ॥ ३ ॥

॥ ३६९८ ॥ कां जी तुम्ही ऐसे नव्हा कृपावंत । निवे माझें चित्त ठार्यांच्या ठार्यां
॥ धू० ॥ कांहीं शम नये विषम अंतरा । शांतीचा तो बरा ऐसा योग ॥ १ ॥ दुःखी
होतों पंचभूतांच्या विकारिं । जडल्वें दातारें राखावी तीं ॥ २ ॥ तुका ह्याने मोडा अहं-
काराची मान । धरितों चरण ह्याणउनीं ॥ ३ ॥

॥ ३६९९ ॥ मागत्याची कोठें घडते निरास । लेंकरा उदास नाहीं होतें ॥ धू० ॥
कासया मीं होऊं उताविळ जीवीं । जाणता गोसावी सर्व आहे ॥ १ ॥ जाला तरी वेळ

कवतुकासाठी । निर्दया तों पोटी उपजेना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्यासी टाउकें उचित ।
होईल संकेत नेमियेला ॥ ३ ॥

॥ ३७०० ॥ आरुषा वचनीं मातेची आवडी । ह्मणऊनि तांतडी घेती नाही ॥ धृ० ॥
काय होईल माझे मांडिलें कवतुक । आदराची भूक रडारोवी ॥ १ ॥ लपोनियां करी
चुकुर माउली । नाही होती केली निष्ठासांडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करी पारखीं वचनें ।
भेवऊनि तान्हें आळवावे ॥ ३ ॥

॥ ३७०१ ॥ प्रीतीच्या भांडणा नाही शिरपाव । वचनाचेचि भाव निष्ठुरता ॥ धृ० ॥
जिणें तरि एका जीवें उभयता । पुत्राचिया पिता दुखवें दुःखें ॥ १ ॥ काय जाणें तुढें
मायेचें लिगाड । विषम तें आड उरों नेणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज करुणा उत्तरें
करितां विश्वभरें पाविजेल ॥ ३ ॥

॥ ३७०२ ॥ नको घालूं झांसां । मना उपाधिवोळसा ॥ धृ० ॥ जे जे वाहावे संकल्प ।
पुण्य तरी तेचि पाप ॥ १ ॥ उपजतो भव । होतो कासाविस जीव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
पाहों । होइल तें निवांत राहों ॥ ३ ॥

॥ ३७०३ ॥ बीर्जी फळाचा भरवसा । जतन सिंचनासरिसा । चाविलिया आसा ।
काकुलती ते नाड ॥ धृ० ॥ हा तों गडसंदीचा टाव । पिके पिकविला भाव । संको-
चोनि जीव । दशा केली जतन ॥ १ ॥ माती घाली धनावरी । रांडा रोटा वरीवरी ।
सुखाचे सेजारीं । दुःख भ्रमें भोगीतसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दिशाभुली । जाल्या उफराटी
चाली । निवाडाची बोली । अनुभवं साक्षीसी ॥ ३ ॥

॥ ३७०४ ॥ काय उरली ते करूं विनवणी । वेचलों वचनीं पांडुरंगा ॥ धृ० ॥ अन्हे-
रलों आतां कैचें नामरूप । आदर निरोप तरि तो नाही ॥ १ ॥ माझा मायबाप थे गेलों
सलगी । तों हे तुह्मां जर्गी सोयइरिका ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां जोडोनियां हात । करी
दंडवत ठायिंचाठायीं ॥ ३ ॥

॥ ३७०५ ॥ आवडी धरुनि करूं गेलों लाड । भक्तिप्रेमकोड न पुरेची ॥ धृ० ॥
ह्मणऊनि जीव ठेला आसावोनी । खेद होतो मर्ना बहुसाळ ॥ १ ॥ वेढी ऐसें वाटे
निर्फळ कारण । शीतळ होउन खोडावलों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सरतें नव्हेचि पायापें ।
बळ केले पापें नव्हेचि भेटी ॥ ३ ॥

॥ ३७०६ ॥ प्रीतीचा तो कळवळा । जिन्हाळाचि वेगळा ॥ धृ० ॥ बहु नेदी रडों
माता । दुश्चित होतां धीर नव्हे ॥ १ ॥ वरी वरी तोंडापुरतें । मोहोरी तें कळतसे ॥ २ ॥
जाणोनियां नेणता तुका । नव्हे लोकांसारिखा ॥ ३ ॥

॥ ३७०७ ॥ हा गे हाचि आतां लाहो । माझा अहो विडला ॥ धृ० ॥ दंडवत दंड-
वत । वेगळी मात न बोलें ॥ १ ॥ वेगळाल्या कोठें भागें । लाग लागें लावावा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे केल्या जमा । वृत्तितमा भाजूनी ॥ ३ ॥

॥ ३७०८ ॥ तुह्यांसी न कळे सांगा काय एक । कासया संकल्प वागवूं मी ॥ धृ० ॥
आहे तेथें सत्ता ठेविलें स्थापुनी । प्रमाणेंचि वाणी वदे आज्ञा ॥ १ ॥ कृपा जाली मग

न लगे अंगसंग । निजध्यासें रंग चढता राहे ॥ २ ॥ तुका ह्याने मागे बोलिलें तें वाव ।
आतां हाचि भाव दृढ जाला ॥ ३ ॥

॥ ३७०९ ॥ आवडी न पुरे मायबापापासीं । घडों का येविसीं सकईल ॥ धृ० ॥
होईल नेमलें आपुल्या काळें । आलीयाचा बळें आप्रो उरें ॥ १ ॥ जाणविलें तेंथें थोडें
एकवेळा । सकळही कळा सर्वोत्तमीं ॥ २ ॥ तुका ह्याने निवेदिलें गुह्य गुज । आतां
तुझी तुज सकळ चिंता ॥ ३ ॥

॥ ३७१० ॥ बोखटा तरी मी विटलों देहासी । पुरे आतां ऐसी जोडी पुन्हां ॥ धृ० ॥
किती मरमर सोसावी पुढती । राहिलों संगती विठोबाचे ॥ १ ॥ आतां कोण याचा
करील आदर । जावो कळिवर विटंबोनी ॥ २ ॥ तुका ह्याने आतां सांडी तेंचि सांडी ।
कोण फिरें लंडी यासी मागें ॥ ३ ॥

॥ ३७११ ॥ हेंही ऐसें तेंही ऐसें । उभय पिसें अविचार ॥ धृ० ॥ अभिमानाचें
ढेलाढेलीं । मधीं जाली हिंपुष्टी ॥ १ ॥ धीरा शांति ठाव नुरे । हाचि उरें आबाळ्या ॥ २ ॥
कौतुक हें पाहे तुका । कढतां लोकां अधर्णीं ॥ ३ ॥

॥ ३७१२ ॥ हित जाणें चित्त । कळों येतसे उचित ॥ धृ० ॥ परिहार ते संपादनी ।
सत्य कारण कारणीं ॥ १ ॥ बरदळ तें नुतरे कर्सी । आगीमध्ये तें रसीं ॥ २ ॥ तुका
ह्याने करुनी खरें । ठेवितां तें पुढें बरें ॥ ३ ॥

॥ ३७१३ ॥ देवें दिला देह भजना गोमटा । तो या जाला भांडा बाधिकेच्या ॥ धृ० ॥
ताठोनियां मान राहिली वरती । अहंकारा हातीं लवें नव्हे ॥ १ ॥ सस ह्याणावया न
वळे रसना । सडरवचना बासे गळा ॥ २ ॥ तुका ह्याने कोठें ठेवावा विटाळ । स्नानें
निर्मळ व्हावयासीं ॥ ३ ॥

॥ ३७१४ ॥ काय करूं पोरालागली चढ । धरी वाट देउळाची ॥ धृ० ॥ सांगितलें
नेथे कार्नी । वुजें मनीं विव्दल ॥ १ ॥ काम घरीं न करी धंदा । येथें सदा दुश्चित ॥ २ ॥
आमचे कुळीं नव्हतें ऐसें । हेंच पिसें निवडलें ॥ ३ ॥ लौकिकाची नाहीं लाज । माझे
मज पारिखें ॥ ४ ॥ तुका ह्याने नरका जाणें । त्या वचनें दुष्टांचीं ॥ ५ ॥

॥ ३७१५ ॥ कारणपें असतां दृष्टी । शंका पोटीं उपजेना ॥ धृ० ॥ शूर मिरवे रणां-
गणीं । मरणींच संतोष ॥ १ ॥ पाहिजे तो कळवळा । मग बळा काय उणें ॥ २ ॥
तुका ह्याने उदारपणें । काय उणें मनाचें ॥ ३ ॥

॥ ३७१६ ॥ नव्हती हे उसणें बोल । आहाच फोल रंजवण ॥ धृ० ॥ अनुभव तो वरा-
वरी । नाहीं दुरी वेगळा ॥ १ ॥ पाहिजे तें आलें रुची । काचाकुची काशाची ॥ २ ॥
तुका ह्याने लाजे आड । त्याची चाड कोणासी ॥ ३ ॥

॥ ३७१७ ॥ जों जों घ्यावा सोस । माझे वारीं गर्भवास । लट्क्याचा दोष । अधिक
जडे अंगेसीं ॥ धृ० ॥ आतां आहे तैसें असो । अनुताप अंगीं वसो । येवढेंचि नसो ।
माझे आणि परावें ॥ १ ॥ जागाजालेपणें । काय नासावें स्वभें । शब्दाचिया शिणें । कष्ट

मिथ्या मानावे ॥ २ ॥ छाये माकड विडे । धांवे कूर्पी काय भेटे । तुका ह्मणे फुटे । डोई गुडवे कोपर ॥ ३ ॥

॥ ३७१८ ॥ गुणांचाचि सांटा । करूं न वजों आणिका वाटा ॥ धू० ॥ करिती छंद्द नानापरी । भरोन सिणती आडभरी ॥ १ ॥ नेमली पंगती । आह्या संतांची संगती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लीळा । घेर कवतुक पाहे डोळां ॥ ३ ॥

॥ ३७१९ ॥ शिकल्या शब्दाचें उत्पादितों ज्ञान । दरपर्णीचें धन उपर वांयां ॥ धू० ॥ अनुभव कइं होईन भोगिता । सांकडें तें आतां हेंचि आले ॥ १ ॥ गायें नाचें करी शरीराचे धर्म । बीजकळावर्म तुमचें दान ॥ २ ॥ तुका ह्मणे केला उशीर न साहे । घाल तरी आहे सर्व सिद्ध ॥ ३ ॥

॥ ३७२० ॥ सिकविला तैसा पडों जाणें पुसा । कैची साच दशा तैसी अंगी । स्वर्गीच्या सुखें नाही होत राजा । तैसा दिसे माझा अनुभव ॥ १ ॥ कासया हा केला जिळ्हे अळंकार । पायांसी अंतर दिसतसे ॥ धू० ॥ दर्पणीचें धन हातीं ना परी । डोळां दिसे परि सत्याचिये । आस केली तरी लाळचि घोंटावी । ठकाठकी तेवी दिसतसे ॥ २ ॥ कवित्वें रसाळ वडविली वाणी । साक्ष ही पुराणी घडे ऐसी । तुका ह्मणे गुणें राखोनि गोंत्रारी । माझीं ह्मणे परि लाभ नाही ॥ ३ ॥

॥ ३७२१ ॥ अनुभव तो नाही अमुचिया दर्शनें । अइकिलें कानें वडे वाणी । जेविल्याचा कैसा अनुभव अंतरी । ह्मणतां मांडे पुरी काय होतें ॥ १ ॥ नाही नाही गेली तळमळ दातारा । कां जी हरिहरा चाळविलें ॥ धू० ॥ पत्री कुशळता भेटी अनादर । काय तें उत्तर येइल मानूं । अंतरी सबाह्यां कां नाही सारिखें । धरुनि पारिखें वर्त्ततसां ॥ २ ॥ आलों आलों ऐसी दाऊनियां आस । वाहों बुडतयास काय घावें । तुका ह्मणे अहो चतुरा शिरोमणी । किती माझी वाणी तुझी कोटें ॥ ३ ॥

॥ ३७२२ ॥ केलें तरी आतां साचाचि करावें । विचारिलें घावें कृपादान ॥ धू० ॥ संकल्पासी नाही बोलिला विकल्प । तुझां पुण्यपाप कळे देवा ॥ १ ॥ उदार शक्ति तंव तुमची भूमडळी । ऐसी ब्रीदावळी गजंतसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अहो रकुमादेवीवरा । उपरोध कां धरा माझा आतां ॥ ३ ॥

॥ ३७२३ ॥ अहो पुरुषोत्तमा । तुझां काशाची उपमा ॥ धू० ॥ सतंत तो नाही बुद्धी । नाळवितो नाही शुद्धी ॥ १ ॥ जागविलें तरी । तुझां व्यक्ति घेणें हरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । तुझां निव्य दिस नवा ॥ ३ ॥

॥ ३७२४ ॥ मथनें भोगे सार । ताकें घडे उपकार ॥ धू० ॥ बरवी सायासाची जोडी । अनुभविया ठावी गोडी ॥ १ ॥ पाक आणि रूची । जेथें तेथें ते कइंची ॥ २ ॥ वाडितो पंगती । तुका आवडी संगती ॥ ३ ॥

॥ ३७२५ ॥ चितनाची जोडी । हाचि लाभ घडोघडी ॥ धू० ॥ तुझी वसूनि अंतरी । मज जागवा निर्धारी ॥ १ ॥ जाय जेथें मन । आड घाला सुदर्शन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भोजें । नाचें हो ऐसें न लजें ॥ ३ ॥

॥ ३७२६ ॥ आवडीची न पुरे धर्णी । प्रीत मनी बैसली ॥ धृ० ॥ नित्य नवा कळ-
वळा । मायबाळामध्ये तो ॥ १ ॥ सुख सुखा भेटों आले । होय वाले पोटीचे ॥ २ ॥
तुका ह्याने ब्रह्मानंदें । संतवृंदें चरणापें ॥ ३ ॥

॥ ३७२७ ॥ जडलों तो आतां पार्या । होऊं काई वेगळा ॥ धृ० ॥ तुझी संती कृपा
केली । गंगे चाली ओघाची ॥ १ ॥ सांभाळिलों मायबापा । केलों तापावेगळा ॥ २ ॥
बोरसें या जीव धाला । तुका ठेला मौन्यची ॥ ३ ॥

॥ ३७२८ ॥ काळावरी सत्ता । ऐशा करितो वारता ॥ धृ० ॥ तो मी हीणाहूनि सांडें ।
देवा तुज्हे काळतोडें ॥ १ ॥ मानूनी भरंवसा । होतों दासा मी ऐसा ॥ २ ॥ तुका ह्याने
मान । गेलों वाढवूं थोरपण ॥ ३ ॥

॥ ३७२९ ॥ समर्थाचे सेवे कोठें नाहीं घात । पाहों नये अंत पांडुरंगा ॥ धृ० ॥
आहे तैसी नीत विचारावी बरी । येउनी भीतरी वास करा ॥ १ ॥ निढळ राखिलें तरी
भयाभीत । हर्षामर्ष चित्त पावतसे ॥ २ ॥ तुका ह्याने तरी कळेल निवाड । दर्शनाची
चाड शुभकीर्ती ॥ ३ ॥

॥ ३७३० ॥ बहु धीर केला । जाण न होसी विह्वला ॥ धृ० ॥ आतां धरीन पदरीं ।
करीन तुज मज सरी ॥ १ ॥ जालों जीवासी उदार । उभा राहिलों समोर ॥ २ ॥ तुका
विनवी संता । ऐसे सांगा पंढरिनाथा ॥ ३ ॥

॥ ३७३१ ॥ नेदावी सलग्नी न करावा संग । करी चित्ता अंग वेळोवेळां ॥ धृ० ॥
सर्प शांतिरूप न ह्याणावा भला । झोबे खवळीला तात्काळ तो ॥ १ ॥ तुका ह्याने दुरी
राखावा तुर्जन । करावें वचन न घडे तें ॥ २ ॥

॥ ३७३२ ॥ मज अभयदान देईं तूं दातारा । कृपेच्या सागरा मायबापा ॥ धृ० ॥
देहभाव तुझ्या ठेवियेला पार्या । आणिक मी कांहीं तुजें नेणें ॥ १ ॥ सेवाभक्तिहीन
नेणता पतित । आतां माझे हित तुझ्या पार्या ॥ २ ॥ तुका ह्याने माझे सर्वही साधन ।
नाम संकीर्तन विडोबाचें ॥ ३ ॥

॥ ३७३३ ॥ करावा वर्षाव । नृषाक्रांत जाला जीव ॥ धृ० ॥ पाहें आकाशाची वास ।
जाणता तूं जगनिवास ॥ १ ॥ संयोगें विस्तार । वाढी लागे तो अंकूर ॥ २ ॥ तुका ह्याने
फळें । चरणांबुजें ती सकळें ॥ ३ ॥

॥ ३७३४ ॥ करीं ऐसी धांवाधांवी । चित्त लावी चरणापें ॥ धृ० ॥ मग तो माझा
मायबाप । घेइल ताप हरुनी ॥ १ ॥ बहुतांच्या मते गोवा । होऊं जीवा नेदावा ॥ २ ॥
तुका ह्याने करुणाबोलें । धीर विहलें निघेना ॥ ३ ॥

॥ ३७३५ ॥ एकविध नारायण । तेथें विषमाचा सीण । पालदोंचि भिन्न । नये अणु-
प्रमाण ॥ धृ० ॥ अवघें सारावें गाबाळ । चुकवूनियां कोल्हाळ । आनंदाचें स्थळ । एका-
एकीं एकांत ॥ १ ॥ कायावाचामन । स्वरूपीच अनुसंधान । लक्ष भेरी बाण । येणें पाडें
लवलाहो ॥ २ ॥ तुका ह्याने आळस निद्रा । येथें देऊनियां चिरा । देऊनियां धीरा । मिठी
जाणा जागृती ॥ ३ ॥

॥ ३७३६ ॥ हारपोनी गेली निशी । निद्राती कैसी न देखों ॥ धृ० ॥ नारायणीं वसलें घर । निरंतर आनंद ॥ १ ॥ अवघा रुध्रविला ठाव । नेला वाव मी माझें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एके ठायीं । असूं नाही क्षण भिन्न ॥ ३ ॥

॥ ३७३७ ॥ पाहा कैसे कैसे । देवें उद्धरिले अनायासें ॥ धृ० ॥ एका नवल्याची ठेव । नेणतां भक्तिभाव ॥ १ ॥ कैलासासी नेला । भिन्न पानेडी बैसला ॥ २ ॥ पांखांच्या फडकार्यां । उद्धरनी नेली घारी ॥ ३ ॥ चोरें पिंडी दिला पाव । त्या पूजनें धाये देव ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे भोळा । स्वामि माझा हो कोवळा ॥ ५ ॥

॥ ३७३८ ॥ अनुभव ऐसा । मज लागला सरिसा ॥ धृ० ॥ पाठी बैसली सेजारीं । नव्हे शांत कोणे परी ॥ १ ॥ कोठें नलगे जावें । कांहीं घालावया ठावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कौटी । दुःखाच्याच तये पोटी ॥ ३ ॥

॥ ३७३९ ॥ पाठीवरी भार । जातो वाहूनियां खर ॥ धृ० ॥ संत नेतील त्या ठाया । माझी आधीन त्यां काया ॥ १ ॥ मोटचौफळ । अंगी उच्छिष्टाचें बळ ॥ २ ॥ न संडीं मारग । येथें न चोरुनि अंग ॥ ३ ॥ आपुलिया सत्ता । चालविती नाही चिंता ॥ ४ ॥ कळवळिला तुका । घराचार येथें नका ॥ ५ ॥

॥ ३७४० ॥ मागें पुढें जालों लाटा । अवघा मोटा सरळ ॥ धृ० ॥ नाही कोठें रितें अंग । नित्य रंग नवाची ॥ १ ॥ पोसिद्याचे पडिलों हातीं । बोझें माती चुकली ॥ २ ॥ जोगावलों पोटी खर । पाठी भार वरि नाही ॥ ३ ॥ अवघिया मोकळ्या दिशा । नाही वोळसा कामाचा ॥ ४ ॥ संतांचिये लोळें द्वारीं । पळती दुरी गोमाशा ॥ ५ ॥ कांहीं न साहेसा जाला । तुका नेला समर्थ ॥ ६ ॥ पाहातो गे महाद्वारीं । वरि झुली वाकळा ॥ ७ ॥

॥ ३७४१ ॥ करणें न करणें वारलें जेथें । जातों तेणें पंथें संतसंगें ॥ धृ० ॥ संतीं हें पहिलें लाविलें निशाण । ते खुणा पाहोन गर्जे नाम ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तुझी चला याचि वाटे । भरवशानें भेटे पांडुरंग ॥ २ ॥

॥ ३७४२ ॥ कडंचें कारण । तृष्णा वाढविते सीण ॥ धृ० ॥ काय करुनि ऐसा संग । सोसेंचि तूं पांडुरंग ॥ १ ॥ रूपीं नाही गोडी । हांवें हांवें उर फोडी ॥ २ ॥ तुका न पडे भरी । ऐशा वरदाळाचे थोरी ॥ ३ ॥

॥ ३७४३ ॥ धन्य तो ग्राम जेथें हरिदास । धन्य तोचि वास भाग्य त्या ॥ धृ० ॥ ब्रह्मज्ञान तेथें असे घरोघरीं । धन्य त्या नरनारी चतुर्भुज ॥ १ ॥ नाही पापा रिष काळाचें जीवन । हरिनामकीर्तन घरोघरीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तिहीं तारिलें सकळां । आपल्या कोटिकुळासहित जीव ॥ ३ ॥

॥ ३७४४ ॥ मारूं नये सर्प संतांचिये दृष्टी । होतील ते कष्टी व्यापकपणें ॥ धृ० ॥ एक सूत्र जीवशिर्षी आइक्यता । रोम उपडितां अंग कांपे ॥ १ ॥ नाही साहों येत दुःखाची ते जाती । परपीडा भूर्ती साम्य जालें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे दिला नीतीचा संकेत । पुजा नावें चित्त सुखी तेणें ॥ ३ ॥

॥ ३७४५ ॥ भय होतें आग्नीपणें । पाठी येणें घातलें ॥ धृ० ॥ अवघा आपुलाचि देवा ।

काळा लेश उरेचि ना ॥ १ ॥ समर्थाचें नाम घेतां । मग चिंता काशाची ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे नारायणें । जालें जिणें सुखाचें ॥ ३ ॥

॥ ३७४६ ॥ विषम वाटे दुरवरी । चालूनि परती धरी । मागील ते उरी । नाहीं उरली
भयाची ॥ धू० ॥ मुख्य न व्हावा तो नाड । सेवटाचे हातीं गोड । सरलिया चाड । मग
कैचे उन्नग ॥ १ ॥ होता पहिला अभ्यास । समर्थी घालावया कास । तेव्हां लटिके दोष ।
योगें अनुतापाच्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आहे । बुद्धि केलियाणें साहे । जवळीच पाहें ।
देव वाट स्मरणाची ॥ ३ ॥

॥ ३७४७ ॥ आतां कोठें धांवें मन । तुझें चरण देखिलिया ॥ धू० ॥ भाग गेला सीण
गेला । अवघा जाला आनंदू ॥ १ ॥ प्रेमरसे बैसली मिठी । आवडी लाठी मुखाली ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आह्मां जोणें । विडल घोगें खरें माप ॥ ३ ॥

॥ ३७४८ ॥ विश्वी विश्वंभर । बोले वेदांतींचा सार ॥ धू० ॥ जर्गी जगदीश । शाखें
वदती सात्रकाश ॥ १ ॥ व्यापिलें हें नारायणें । ऐसीं गर्जती पुराणें ॥ २ ॥ जर्नी जनार्दन ।
संत बोलती वचन ॥ ३ ॥ सूर्याचिया परी । तुका लोकीं क्रीडा करी ॥ ४ ॥

॥ ३७४९ ॥ निरोधती परि न मोडे विकार । बहु हीं दुस्तर विषयद्वारें ॥ धू० ॥ राहा-
तेति तुह्मी भयानि अंतरी । होतों तदाकारी निर्विषयची ॥ १ ॥ कृपेचिया साक्षी असती
जवळी । वचनें मोकळी सरत नाही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ताळा मेळवणीपाशीं । विनंति
पायापाशीं हेचि करी ॥ ३ ॥

॥ ३७५० ॥ अद्भ्यचि द्वय जालेंचि कारण । धरिलें नारायणें भक्तिसुख ॥ धू० ॥
अपरोक्ष आकार जाला चंतुर्भुज । एकतत्त्व बीज भिन्न नाही ॥ १ ॥ शून्य निरसूनि राहिलें
निर्मळ । तें दिसे केवळ विदेवरी ॥ २ ॥ सुखें ध्यावें नाम वदनाही चाड । सरिता वापी
आड एक पाणी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मीच आहे तेणें सुखें । भेद नाहीं सुखें नाम
गातों ॥ ४ ॥

॥ ३७५१ ॥ उदार चक्रवर्ती । वैकुंठीचा भूपती । पुंडलिकाचिया प्रीती । विदेवरी
राहिला ॥ धू० ॥ सर्वसिद्धींचा दातार । सर्वे आणिला परिवार । भक्ता अभयंकर । ध्या
ध्या ऐसें ह्मणतसे ॥ १ ॥ जेणें हें विश्व निर्मिलें । महर्षी देवा संस्थापिलें । एकविस स्व-
र्गांतें धरिलें । सत्तामात्रें आपुलिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कृपावंत । इच्छिले पुरवी अर्थ ।
सिद्धिसिद्धिसुक्ति देत । शेखी संग आपुला ॥ ३ ॥

॥ ३७५२ ॥ सकलगुणें संपन्न । एक देवाचें लक्षण ॥ धू० ॥ वरकड कोठें कांहीं ।
एक आहे एक नाही ॥ १ ॥ षड्गुण ऐश्वर्य संपन्न । एक भगवंती जाण ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे जें जें बोलो । तें तें साजे या विडला ॥ ३ ॥

॥ ३७५३ ॥ वैकुंठीचें सुख पंढरिये आलें । अवघें पुंडलिकें सांढविलें ॥ धू० ॥ ध्यारे
ध्यारे माझे बाप । जिव्हा घेऊनि खरें माप । करा एक खेप । मग कारणें न लगे ॥ १ ॥
विषय गुंडोनी टेवी पसारा । मग धांव ध्या पंढरपुरा ॥ २ ॥ जंव आहे आयुष्याचा

लेश । तंव करी पंढरीचा वास ॥ ३ ॥ अळस न करी लभाचा । तुका विनवी कुण-
बियाचा ॥ ४ ॥

॥ ३७५४ ॥ देवाचें चरित्र नाठवे सर्वथा । विनोदार्थ कथा गोड वाटे ॥ धृ० ॥
हातावरि हात हासोनि भाफळी । वाजवितां टाळी लाज वाटे ॥ १ ॥ तुका ह्मणे
युंका त्याच्या तोंडावरी । जातो यमपुरी भोगावया ॥ २ ॥

॥ ३७५५ ॥ अद्वैती तों माझे नाही समाधान । गोड हें चरण सेवा तुझे ॥ धृ० ॥
करुनी उचित देई हेंचि दान । आवडे कीर्तन नाम तुझे ॥ १ ॥ देवभक्तपण सुखाचा
सोहळा । ठेवुनी निराळा दावी मज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आहे तुझे हें सकळ । कोणी एके
काळें देई मज ॥ ३ ॥

॥ ३७५६ ॥ हेंचि माझे तप हेंचि माझे दान । हेंचि अनुष्ठान नाम तुझे ॥ धृ० ॥
हेंचि माझे तीर्थ हेंचि माझे व्रत । सत्य हें सुकृत नाम तुझे ॥ १ ॥ हाचि माझा धर्म
हेंचि माझे कर्म । हाचि नित्यनेम नाम तुझे ॥ २ ॥ हाचि माझा योग हाचि माझा
यज्ञ । हेंचि जपध्यान नाम तुझे ॥ ३ ॥ हेंचि माझे ज्ञान श्रवण मनन । हेंचि निज-
ध्यासन नाम तुझे ॥ ४ ॥ हाचि कुळाचार हाचि कुळधर्म । हाचि नित्यनेम नाम तुझे
॥ ५ ॥ हा माझा आचार हा माझा विचार । हा माझा निर्धार नाम तुझे ॥ ६ ॥ तुका
ह्मणे वुजें सांगायसि नाही । नामेविण कांहीं धनवित्त ॥ ७ ॥

॥ ३७५७ ॥ कोणें साक्षीविण । केलें उद्दारा भजन ॥ धृ० ॥ ऐसें सांगा जी दातारा ।
माझी भक्ति परंपरा ॥ १ ॥ कोणें नाही केली आळी । ब्रह्मज्ञानाहुनि वेगळी ॥ २ ॥
कोणाचें तों कोंड । नाही पुरविला लाड ॥ ३ ॥ कोणाच्या उद्दारा । केला विलंब माघारा
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे भिन्न । कांहीं बोलें साक्षीविण ॥ ५ ॥

॥ ३७५८ ॥ सुखरूप चाली । हळूहळू उरंतिली ॥ धृ० ॥ बाळगोपाळांची वाट ।
सेव्यसेवकता नीट ॥ १ ॥ जरी झाला श्रम । तरी पडों नये श्रम ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
सासां । देव सरिसा सरिसा ॥ ३ ॥

॥ ३७५९ ॥ चुकली ते वाट । पुढें सांपडची नीट ॥ धृ० ॥ ह्मणउनी गर्भवास ।
नेणती ते हरिचे दास ॥ १ ॥ संचिताचा संग । काय जाणों पावे भंग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
वृष्टी । उघडितों नव्हे कष्टी ॥ ३ ॥

॥ ३७६० ॥ काई तो दिवस देखेन मी डोळां । कल्याण मंगळामंगळांचें ॥ धृ० ॥
आयुष्याच्या शेवटीं पायांसवें भेटी । कळिवरें तुदी जाल्या त्वरें ॥ १ ॥ सरो हें संचित
पदरीचा गोवा । उताविळ देवा मन झालें ॥ २ ॥ पाडलापाडलीं करितां विचार । अनंत-
विकार चित्ता भंगी ॥ ३ ॥ ह्मणऊनि भयाभीत होतो जीव । भाकितसें काव अदाहासें
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे होइल आइकिलें कार्नी । तरि चक्रपाणि धांव घाला ॥ ५ ॥ दुःखाच्या
उत्तरी आळविले पाय । पाहणें तों काय अजून अंत ॥ ६ ॥

॥ ३७६१ ॥ कळों येतें वर्म । तरी न पवतों श्रम ॥ धृ० ॥ तुझां शिरी होता भार ॥

आह्मां कैचा संचार ॥ १ ॥ होतें अभयदान । तरी स्थिर होतें मन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पाहें । ऐसी वाट उभा आहे ॥ ३ ॥

॥ ३७६२ ॥ वारंवार हाचि न पडावा विसर । वसावें अंतर तुमच्या गुणी ॥ धू० ॥ इच्छेचा ये हाता तूं एक समर्था । अगा कृपावंता मायबापा ॥ १ ॥ लाभाचि ये वोढी उतावळ मन । त्यापरि चिंतन चरणाचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जीवीं जीवन ओलावा । पांडुरंगे बावा शीघ्र आतां ॥ ३ ॥

॥ ३७६३ ॥ आइका माझीं कवतुक उत्तरे । देउनी सादरे चित्त देवा ॥ धू० ॥ वोरसें आवडी आलों पायापाशीं । होय तें मनेसीं सुख कीजे ॥ १ ॥ तुमचें न भंगे सर्वात्तमपण । करितां समाधान लेकराचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जरी बोलतो बोबडे । तरी वाडे कोडें कवतुक ॥ ३ ॥

॥ ३७६४ ॥ जन्मा आलियाचा लाभ । पद्मनाभदरुषणें ॥ धू० ॥ पाठीलागा येतो काळ । तूं कृपाळ माउली ॥ १ ॥ कोण्या उपायें हें घडे । भव आंगडें सुदकेचें ॥ २ ॥ बहु उरंतीत आलों । तथा भ्यालों स्थळासी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तूं जननी । ये निर्वाणी विवहले ॥ ४ ॥

॥ ३७६५ ॥ नाहीं गुणदोष लिपो हेत अंगी । झाडितां प्रसंगीं वरावरी ॥ धू० ॥ निकटवासिया आळवितों धांवा । तेथूनियां देवा सोडवुनी ॥ १ ॥ उमटें अंतरीं तें करूं प्रगट । कळीनी बोभाट धांख घाली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तरि वांचलों या काळें । समर्थाचे बळें सुखी असों ॥ ३ ॥

॥ ३७६६ ॥ आतां येणें पडिलपाडें । रस सेवूं हा निवाडें । मुंगी नेली गोडें । देवियलें भडचणी ॥ धू० ॥ तैसें होय माझ्या जीवा । चरण न सोडीं केशवा । विषयबुद्धि हेवा । वीस पडो सकळ ॥ १ ॥ मुकेलिया श्वाना । गांठ पडे सवें अन्ना । मुंको पाहे प्राणा । परि तोंडीची न सोडी ॥ २ ॥ काय जिंकियेलें मन । जीवित्व कामातुरा तृण । मागे व्यभिचारिण । भक्ति तुका ये जाती ॥ ३ ॥

॥ ३७६७ ॥ न पवीजे तथा ठाया । आलों कायाकेशेसीं ॥ धू० ॥ आतां माझे आणीं मना । नारायणा ओजेचें ॥ १ ॥ बहु रिणें पिडिलों फार । परिहार करावा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे निर्बळशक्ती । काकुलती म्हूण येतो ॥ ३ ॥

॥ ३७६८ ॥ बहु फिरलों ठायाठाव । कोठें भाव पुरेचिना ॥ धू० ॥ समाधान तों थावलों । उरलों बोलों यावरी ॥ १ ॥ घे गा देवा आशीर्वाद । आमुच्या नांदे भाग्यानें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जेवूं आधी । खवखव मधीं सारावी ॥ ३ ॥

॥ ३७६९ ॥ कोण येयें रिता गेला । जो जो जाला या ठाया ॥ धू० ॥ तातडी ते काय आतां । ज्याची चिंता त्यासी ॥ १ ॥ नांवासाठीं नेघे भार । नलगे फार वित्पत्ती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नलगे जावें । कोडें देवें सूचनें ॥ ३ ॥

॥ ३७७० ॥ इंद्रियाचें पुरे कोड । तेंचि गोड पुढतीही ॥ धू० ॥ जावें ह्मणती पंढर-

पुरा । हाचि बरा संसार ॥ १ ॥ बैसलें तें मनामुळीं । सुख डोळीं देखिलें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे देती कान । वाणावाण निवडुनी ॥ ३ ॥

॥ ३७७१ ॥ आतां देवा मोकळिलें । तुझी भलें हिसेना ॥ धू० ॥ आतां नाही जीव
भाव । उरला ठाव वेगळा ॥ १ ॥ सांभाळून ध्यावें देवा । आपणासवा यावरी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे नम्र भाज । तरि ते लाज स्वामीसी ॥ ३ ॥

॥ ३७७२ ॥ आशाबद्ध आह्मी भाकितसों कीव । तत्पर हा जीव कार्यापार्शी ॥ धू० ॥
प्रतिउत्तराची पाहातसें वाट । करूनि बोभाट महाद्वारी ॥ १ ॥ आपुल्या उचितें करू-
नियां ठेवी । संबंध गोसावी तोडोनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एक जालिया निवाड । कोण
बडबड करी मग ॥ ३ ॥

॥ ३७७३ ॥ खद्योतें फुलविलें रविपुढें हुंग । साक्षी तंव जग उभयतां ॥ धू० ॥
आपुल्या आपण नाही शोभों येत । चार करी स्फीत राखवुनी ॥ १ ॥ खाणार ताकाचें
असें तें माजीरें । आपणेंचि अधीर कळों येतें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जळो मैदाची मवाळी ।
सावुनियां नळी कापी सुखें ॥ ३ ॥

॥ ३७७४ ॥ नाही सरें येत कोरड्या उत्तरीं । जिह्वाळ्याची बरी ओल ठायीं ॥ धू० ॥
आपुलिया हिता मानिसी कारण । सत्या नारायण साह्य असो ॥ १ ॥ निर्वाणी निवाड
होतो आगीमुखें । तम्र लोह सुखें धरितां हार्तां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नेम न टळतां बरें ।
खन्यासीचि खरें ऐसें नांव ॥ ३ ॥

॥ ३७७५ ॥ आलों उल्लूनि दुःखाचे पर्वत । पायांपार्शी हित तुमच्या तरी ॥ धू० ॥ न
देखेल लासा दुःखी होतें मन । कठिणें कठिण वाटतसे ॥ १ ॥ नव्हे सांडीपरि वाटतें निरास ।
नये माझा दिस संकल्पाचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझीं सदैव जी देवा । माझ्या हाचि
जीवा एक ठाव ॥ ३ ॥

॥ ३७७६ ॥ किती सोसिती करंदी । नेणों संसाराची आदी । सर्वकाळ पोटीं ।
चितेची हळहळ ॥ धू० ॥ रिकामिया तोंडें राम । काय उच्चारितां श्रम । उफराटा भ्रम ।
गोवी विषय माजिरा ॥ १ ॥ कळतां न कळे । उघडे झाकियेले डोळे । भरलें त्याचे
चाळे । अंगी वारें मायेचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जन । ऐसें नांव बुद्धिहीन । बहुरंगें भिन्न ।
एकी एक निमालें ॥ ३ ॥

॥ ३७७७ ॥ मंगळाचा मंगळ सांटा । विट तोटा नेणें तें ॥ धू० ॥ हे भरा सातें
आलें । भलें भलें ह्मणवावें ॥ १ ॥ जर्नी जनार्दन वसे । येथें दिसे तें शुद्ध ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे बहुतां मुखें । खरें सुखें ठेवावें ॥ ३ ॥

॥ ३७७८ ॥ नामाचा महिमा बोलिलों उत्कर्ष । अंगा कांहीं रस न येचि तो
॥ धू० ॥ कैसें समाधान राहे पांडुरंगा । न लगेचि अंगा आणी कांहीं ॥ १ ॥ लाभाचिये
अंगी सोस कवतुकें । फिक्याचें तें फिकें वेवसाव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करा आपुला
महिमा । नका जाऊं धर्मावरी माझ्या ॥ ३ ॥

॥ ३७७९ ॥ हेंचि वारंवार । पडताळुनी उत्तर ॥ धू० ॥ करितों पायांसी विनंती ।

सुपेक्षावें कमळापती ॥ १ ॥ गंगोदकें गंगे । अर्घ्ये द्यावें पांडुरंगे ॥ २ ॥ जोडोनियां
ज्ञात । करी तुका प्रणिपात ॥ ३ ॥

॥ ३७८० ॥ अवचित या तुमच्या पायां । देवराया पावलों ॥ धृ० ॥ बरवें जालें
देशाडर । आल्या दुर सारिखें ॥ १ ॥ राहोनियां जातों टाया । आलियाची निशाणी
॥ २ ॥ तुका ह्मणे चरणसेवा । जोडी हेवा लाधली ॥ ३ ॥

॥ ३७८१ ॥ आतां पाविजेल घरा । या हातारा संगती ॥ धृ० ॥ पायांवरि ठेवूं मायां ।
सर्वथा हा नुपेक्षी ॥ १ ॥ तेथून तेथुंवरि आतां । नाहीं सत्ता आणिकांची ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे चक्रपाणी । शिरोमणि बळियांचा ॥ ३ ॥

॥ ३७८२ ॥ बरवें माझ्या केलें मनें । पयें येणें निघालें ॥ धृ० ॥ अभयेंचि चावें
डांया । देवराया प्रतापें ॥ १ ॥ साधनाचा न लगे पांग । अवघें सांग कीर्तन ॥ २ ॥
तुका ह्मणे सत्ता थोरी । क्रोध करी खोळंबा ॥ ३ ॥

॥ ३७८३ ॥ मागें पुढें नाहीं । कुजें यावेगळें कांहीं ॥ धृ० ॥ नाहीं उरलें आणीक ।
केला झाडा सकळिक ॥ १ ॥ विश्वासावांचून । नावें बुजियाचे शून्य ॥ २ ॥ देवाविण
कांहीं । तुका ह्मणे उरी नाहीं ॥ ३ ॥

॥ ३७८४ ॥ वैशंग्याचा अंगी जालासे संचार । इच्छी वनांतर सेवावया ॥ धृ० ॥
कां जी थाचें करूं नये संसाधान । वियोगानें मन सिणतसे ॥ १ ॥ नयेचि न्यावया पंढ-
रीचें मूळ । न देवेचि माळ कंठीची हो ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जालें अभीतीचें जिणें ।
लाजिर हें वाणें सेवा करी ॥ ३ ॥

॥ ३७८५ ॥ आळिकरा कोटें साहातें कठिण । आपुला तें प्राण देऊं पाहे ॥ धृ० ॥
सांभाळावें मायबापें कृपाशुधी । पीडितां तों वृष्टि देखों नये ॥ १ ॥ अंतरलों मागें संव-
सारा हातीं । पायापें सरतीं जालों नाहीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुम्ही विचारा जी देवा ।
डेवाल तें देवा कोणे परी ॥ ३ ॥

॥ ३७८६ ॥ स्वमीचें हें धन हातीं ना पदरी । प्रत्यक्ष कां हरि होऊं नये ॥ धृ० ॥
आज्ञुनि कां करा चाळवांचाळवी । सावकाशें द्यावी सत्य भेटी ॥ १ ॥ बोलोनियां
फेडा जीवींची काजळी । पाहेन कोमळीं चरणांजुजें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझ्या जीवींचिया
जीवा । सांरुनियां देवा पडदा आतां ॥ ३ ॥

॥ ३७८७ ॥ येतील अंतरां शिष्टांचे अनुभव । तळमळी जीव तथा सुखा ॥ धृ० ॥
आतां माझा जीव घेजोनियां बळी । बैसवावें बोळी संतांचिये ॥ १ ॥ विस्तारिली वाचा
फळेंविण वेल । कोरडेचि बोल फोस वांझे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आलों निर्वाणाच वरी ।
राहों नेहीं उरी नारायणा ॥ ३ ॥

॥ ३७८८ ॥ ह्मणउनि काय जीऊं भक्तपणें । जायाचीं भूषणें अळंकरा ॥ धृ० ॥
आपुल्या कटाची करुनियां जोडी । मिरवीन उघडी इच्छावसे ॥ १ ॥ तुके तरि तुकां
खन्याचे उत्तम । मुलाम्याचा भ्रम कोटवरी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पुढें आणि मागें फोस ।
यावें ऐसा नास न करी देवा ॥ ३ ॥

॥ ३७८९ ॥ आपणचि व्हाल साहे । कसियाला हे धांवणी ॥ धृ० ॥ आकिली ते उरली कीव । आहे जीव जीवपणे ॥ १ ॥ आहाच कैचा बीजा मोड । प्रीति कोड चांचूनी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे इंडिन काया । याल तथा धांवणिया ॥ ३ ॥

॥ ३७९० ॥ निश्चितीनें होतो करुनियां सेवा । कां जी मन देवा उद्देगिलें ॥ धृ० ॥ अनंत उठती चित्ताचे तरंग । करावा हा त्याग वाटतसे ॥ १ ॥ कोण तुझांविण मनाचा चाळक । जुजें सांगा एक नारायणा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा मांडिला विनोद । करऊं नेणें छंद कराल काई ॥ ३ ॥

॥ ३७९१ ॥ आश्वासावे दास । तरी घडे तो विश्वास ॥ धृ० ॥ नाही चुकत चाकरी । फुटे लाडल्याचे थोरी ॥ १ ॥ स्वामीच्या उत्तरे । सुख वाटे अभये करे ॥ २ ॥ न मागे परि भाते । तुका ह्मणे निढळ वाटे ॥ ३ ॥

॥ ३७९२ ॥ जेणे होय हित । ते तूं जाणसी उचित ॥ धृ० ॥ मज नको लावूं तैसें । बायां जाये ऐसें पिसें ॥ १ ॥ धरितोसी सत्ता । होसी सकळ जाणता ॥ २ ॥ चतुराच्या राया । अंगीकारावे तुक्या ॥ ३ ॥

॥ ३७९३ ॥ राहे उभा वादावाही । तरी फंदी सांपडे ॥ धृ० ॥ लव्हाळ्यासी कोठे बळ । करिल जळ आपुलें ॥ १ ॥ कठिणासी बळ जोडा । नम्र पीडा देखेना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सर्वरसी । मिळे त्यासी गोत तें ॥ ३ ॥

॥ ३७९४ ॥ ह्मणउनि जाली तुदी । नाही भेदी अहंकारें ॥ धृ० ॥ दाखविलें देवें वर्म । अवघा भ्रम नासला ॥ १ ॥ हाते मुरगाळितां कान । नाही भिन्न वेदना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एकांतसुखें । अवघें गोतें गुंतलें ॥ ३ ॥

॥ ३७९५ ॥ न पडो हार्डी घाव । मध्यें कीव नासक ॥ धृ० ॥ करविली आत्महत्या । जीवा कां त्या हुंदाच्या ॥ १ ॥ आशापार्शी गुंतला गळा । तेणें कळाहीन जालें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लावूं मुळी । जीवकुळी थरिसी ॥ ३ ॥

॥ ३७९६ ॥ सामावे कारण । नाही सोसत धरणें ॥ धृ० ॥ लादी थीके लाजिरवाणी । हीनकराईची घाणी ॥ १ ॥ पुष्प जवळी नाका । दुर्गंधीच्या नांवें थुंका ॥ २ ॥ तुका ह्मणे किती । उपदेशहीन जाती ॥ ३ ॥

॥ ३७९७ ॥ असाल ते तुद्दी असा । आद्दी सहसा निवडों ना ॥ धृ० ॥ अनुसरलें एका चित्तें । हातोंहातें गीवसीत ॥ १ ॥ गुणशेष काशासाठी । तुमचे पोटी वागवूं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जुजें आतां । कोठें चित्ता आतळों ॥ ३ ॥

॥ ३७९८ ॥ सोंवळा होऊं तो वोंवळें जडलें । सांडीमांडी बोलतोडी बीर्जी ॥ धृ० ॥ एकसर्री केली कळिचें साडी । आतां नका तुदी पायांसवें ॥ १ ॥ संकल्पी विकल्प पापाचा सुकाळ । रज्जुसर्प मुळ मरणाचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हें तूं ब्रह्मांड चाळिता । नी कां करूं चित्ता पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३७९९ ॥ आहे तैसा आतां आहे ठायीं बरा । ठेवितों सतारा उचितें त्या ॥ धृ० ॥ ब्रह्मनाचा भार पडिलिया शिरीं । जालें मग भारी उतरेंना ॥ १ ॥ अबोल्याची सवे ल-

बुनियां मना । फाकों नेदी गुणा ऐसें करूं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मां गोवळ्याचा संग ।
राखतें तें अंग जाणतसों ॥ ३ ॥

॥ ३८०० ॥ तूं माझा कोंवसा । परी न कळे या धसां ॥ धू० ॥ कूट खाती मागें
पुढें । जाती निरयमांवा पुढें ॥ १ ॥ मज ह्मणताती कवी । निषेधुनि पापी जीवीं ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पांडुरंगा । आतां कोण लेखी जगा ॥ ३ ॥

॥ ३८०१ ॥ र्पणासी बुजे । नखटें तोंड पळवी लाजे ॥ धू० ॥ गुण ज्याचे जो
अंतरी । तोचि त्यासी पीडा करी ॥ १ ॥ चोरा रुचे निशी । देखोनियां विटे शशी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे जन । देवा असे भाग्यहीन ॥ ३ ॥

॥ ३८०२ ॥ ह्मणउनि शरण जावें । सर्वभावे देवासी ॥ धू० ॥ तो हा उतरील पार ।
भवहुस्तरनहीचा ॥ १ ॥ बहु आहे करुणावंत । अनंत हें नाम ज्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
साक्षी आले । तरी केले प्रगट ॥ ३ ॥

॥ ३८०३ ॥ ऐसीं वसें आह्मां असोनियां हातीं । कां होऊं नेणतीं दिशाभुली ॥ धू० ॥
पोटाळुनी पाय कवळीन उभा । कृपे पद्मनाभा हालों नेदी ॥ १ ॥ आपले इच्छेसी घालीन
संपूर्ण । श्रीमुख तें वृष्टि न्याहाळीन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बहु सांडियेलीं मतें । आपल्या
पुरतें धरुनी टेलों ॥ ३ ॥

॥ ३८०४ ॥ रत्नाच्या वोवणी कांचे ऐशा धरी । आव्हेरुनी तुरी अधिकारें ॥ धू० ॥
जातिस्वभाव आला डोळ्यां भाड । तथा घडे नाड न कळतां ॥ १ ॥ कामधेनु देखे
जैशा गाईंहेसी । आणिकांतें ऐसी करोनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय बोलोनियां फार ।
जयाचा वेव्हार तथा साजे ॥ ३ ॥

॥ ३८०५ ॥ तरीच हीं केलीं । दानें वाईट चांगलीं ॥ धू० ॥ एकें एका शोभवावें ।
केलें कवतुक देवें ॥ १ ॥ काय त्याची सत्ता । सूत्र आणीक चाळिता ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे धुरें । डोळे भरिले परि खरें ॥ ३ ॥

॥ ३८०६ ॥ अंधळें तें सांगे सांगितल्या खुणा । अनुभव देखणा प्रगट त्या ॥ धू० ॥
नांदणुक सांगे वडिलाचें बळ । कैसा तो दुर्बळ सुख पावे ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नांदें
आपल्या प्रतापें । तथाची लोकापें स्तुति सांगों ॥ २ ॥

॥ ३८०७ ॥ करी आणिकांचा अपमान । खळ छळवादी ब्राह्मण । तथा
देतां दान । नरका जाती उभयतां ॥ धू० ॥ तैसें जालें दोषांजणां । मागतिया यजमाना ।
जाळियलें वनां । आपणासहित कांचणी ॥ १ ॥ घडितां दगडाची नाव । मोल क्लेश गेले
वाव । तरता नार्ही ठाव । बुडवीं तारूं तरतीया ॥ २ ॥ चोरा दिधला सांटा । तेंपें मारि-
येल्या वाटा । तुका ह्मणे ताठा । हें तंव दोषे नाडती ॥ ३ ॥

॥ ३८०८ ॥ जळो ते जाणवें जळो ते शाहणींच । राहो माझा भाव विह्वलपार्थी
॥ धू० ॥ जळो तो आचार जळो तो विचार । राहो मन स्थिर विह्वलपार्थी ॥ १ ॥ जळो
हा लौकिक जळो दंभमान । लागो जीवा ध्यान विह्वलाचें ॥ २ ॥ जळो हें शरीर जळो

हा संबंध । राहो परमानंद माझ्या कठी ॥ ३ ॥ तुका ह्याने येथे अवघेंचि होय । धरी मना सोय विठोबाची ॥ ४ ॥

॥ ३८०९ ॥ विश्वास धरुनि राहिलों निवांत । ठेवूनियां चित्त तुझे पार्या ॥ ४० ॥ तरावें बुडावें तुझिया वचनें । निर्धार हा मनें केला माझ्या ॥ १ ॥ न कळे हें मज साच चाळविलें । देसी तें उगलें घेइत देवा ॥ २ ॥ मागणें तें सरें ऐसें करी देवा । नह्मी तरी सेवा सांगा पुढें ॥ ३ ॥ करावें कांहीं कीं पाहावें उगलें । तुका ह्याने बोलें पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ ३८१० ॥ कोणी एकाचिया पोरें केली आळी । टावी नाहीं पोळी मागे देखी ॥ ४० ॥ बुझाविलें हातीं देउनी खापर । छंद करकर वारियेली ॥ १ ॥ तैसें नको करूं मज कृपावंता । काय नाहीं सत्ता तुझे हातीं ॥ २ ॥ तुका ह्याने मायबापाचें उचित । करावें हें हित बाळकाचें ॥ ३ ॥

॥ ३८११ ॥ देवाचिये पार्या देई मना बुडी । नको धांवों बोडी इंद्रियांचे ॥ ४० ॥ सर्व सुखें तथें होती एकवेळे । न सरती काळें कल्पांतोही ॥ १ ॥ जाणें येणें खुंदें धांवें वेरजार । न लगे डोंगर उसंतावे ॥ २ ॥ सांगणें तें तुज इतुलेंचि आतां । मानीं धन कांता विषतुल्य ॥ ३ ॥ तुका ह्याने तुझे होती उपकार । उतरों हा पार भवासिधू ॥ ४ ॥

॥ ३८१२ ॥ आह्मी विह्वलाचे हास जालों आतां । न चले हे सत्ता आपिकांची ॥ ४० ॥ नावें तयासी ऐसें नाहीं जुजें । करितां पंढरिराजें काय नव्हे ॥ १ ॥ कोठें तुज टाव घ्यावयासी धांवा । मना तूं विसावा घेई आतां ॥ २ ॥ इंद्रियांची बोडी मोडिला व्यापार । ज्या अंगें संचार चाली तुज ॥ ३ ॥ तुका ह्याने आह्मी जिकोनियां काळ । बैसलों निश्चळ होऊनियां ॥ ४ ॥

॥ ३८१३ ॥ सांगतां तरि तुझी भजा रे विह्वला । नाहीं तरि गेला जन्म वांयां ॥ ४० ॥ करितां भरोवरी बुरावसी बुरी । भवाचिये पुरी वाहवसी ॥ १ ॥ कांहीं न लगे एक भावचि कारण । तुका ह्याने आण विह्वलाचीं ॥ २ ॥

॥ ३८१४ ॥ शब्दज्ञानी येऊं नरीं वृष्टीपुढें । छळवारी कुडे अभक्त ते ॥ ४० ॥ जळो ते जाणीव जळो त्याचे दंभ । जळो त्याचें तोंड वुर्जनाचें ॥ १ ॥ तुका ह्याने येती दादूनि छळाया । त्यांच्या बोडूं डोंया न धरूं भीड ॥ २ ॥

॥ ३८१५ ॥ अन्यायासी राजा जरि न करी दंड । बहुच ते लंड पीडिती जना ॥ ४० ॥ न करी निगा कुणबी न काढितां तण । कैचे येती कण हातासी ते ॥ १ ॥ तुका ह्याने संता करूं नये अनुचित । पाप नाहीं नीत विचारितां ॥ २ ॥

॥ ३८१६ ॥ भले लोक नाहीं सांडीत बोळखी । हे तों झाली देखी दुसऱ्याची ॥ ४० ॥ असो आतां यासी काय चाले बळ । आपुलें कपाळ वोडवलें ॥ १ ॥ समर्थासी काय कोणें ह्याणवें । आपुलियां जावें भोगावरी ॥ २ ॥ तुका ह्याने तुझां बोल नाहीं देवा । नाहीं केली सेवा मनोभावं ॥ ३ ॥

॥ ३८१७ ॥ मुकें होतां तुझ्या पवरीचें जातें । काय तें भोगितें मीमीपण ॥ ४० ॥

आपुलिये घरीं मैद होउनी बसे । कवण कवणासी बोलों नका ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तुह्मां
सांगतों मी खुण । देवासी तें ध्यान लावूनि बसा ॥ २ ॥

॥ ३८१८ ॥ आषाढी निकट । आणी कार्तिकीचा हाट ॥ धृ० ॥ पुरे दोन्हीच
बाजार । न लगे आणिक व्यापार ॥ १ ॥ तेंचि घ्यावें तेंचि घ्यावें । केवल्याच्या रासी
भावें ॥ २ ॥ कांहीं कोणा नेणें । विठो वांचूनि तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ ३८१९ ॥ देऊनियां प्रेम मागितलें चित्त । जाली फिदाफिट तुह्मां आह्मां ॥ धृ० ॥
काशानें उदार तुह्मासी ह्मणावें । एक नेसी भावें एक देसी ॥ १ ॥ देऊनियां थोडें नेसील
हें फार । कुंडिसी विचार अवधियांचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मां भांडवल चित्त ।
देउनी दुश्चित पाडियेलें ॥ ३ ॥

॥ ३८२० ॥ तातडीची धांव अंगा आणि भाव । खोळंबा तो वाव निश्रयाचा
॥ धृ० ॥ ह्मणऊनि बरी विचारावी चाली । उरीचि ते बोली कामा येते ॥ १ ॥ कोरडें
वैराग्य माजिरा बडिवार । उतरे तो शूर अंगांचें तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बरी झऱ्याची ते
चाली । सांचवण्या खोली कैसीयांची ॥ ३ ॥

॥ ३८२१ ॥ मी तों बहु सुखी आनंदभरिता । आहें साधुसंतां मेळीं सदा ॥ धृ० ॥
कांहीं व्हावें ऐसें नाहीं माझ्या जीवा । आणिक केशवा तुजविण ॥ १ ॥ न लगे वैकुण्ठ
मोक्ष सायुज्यता । सुख वाटे घेतां जन्म ऐसें ॥ २ ॥ मृत्खुलोकां कोण धरील वासना ।
पावावया जनासवें दुःख ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुह्मा दास ऐसें लोकां । कांहीं सकळिकां
कळों यावें ॥ ४ ॥

॥ ३८२२ ॥ ध्यारे लुटी प्रेम सुख । फेडा आजि धणी । चुकला तो मुकला । जाली
वेरझार हानी ॥ धृ० ॥ घाला घातला वैकुण्ठी । करूनियां जीवें साठी । पुरविली पाठी ।
वैष्णवी काळाची ॥ १ ॥ अवघें आणिलें अंबर । विठोसहित तेथे धूर । भेटूनि जिव्हार ।
नामबार्णी धरियेला ॥ २ ॥ संचित प्रारब्ध क्रियमाण । अवधी जालीं जालीं गहन ।
केली पापपुण्यें । देशयडी बापुडी ॥ ३ ॥ आनंदें गर्जती निर्भर । घोष करिती निरंतर ।
कांपती असुर । वीर कवणा नागवती ॥ ४ ॥ जें दुर्लभ ब्रह्मादिकां । आजि सांपडलें
फुका । ध्यारे ह्मणे तुका । सावाचित्त होउनी ॥ ५ ॥

॥ ३८२३ ॥ तुझिया दासांचा हीन झालों दास । न धरीं उदास मायबापा ॥ धृ० ॥
तुजविण प्राण कैसा राहों पाहे । विद्योग न साहे क्षणभरी ॥ १ ॥ आणिक माझ्या जीवें
मोकलिली आस । पाहे तुह्मी दास पांडुरंगा ॥ २ ॥ सर्वभावे तुज आणिला उचित ।
राहिलों निश्चित तुझे पार्थी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुज असो माझा भार । बोलतों मी फार
काय जाणें ॥ ४ ॥

॥ ३८२४ ॥ तेचि करीं मात । जेणें होईल तुह्में हित ॥ धृ० ॥ काय बडबड अमित ।
सुख जिव्हारीं सिणविसी ॥ १ ॥ जो मुळव्याधि पीडिला । त्यासी देखोन हांसे खरजुला
॥ २ ॥ आरथकरी सोसी । त्यासी हांसे तो आळसी ॥ ३ ॥ क्षयरोगी ह्मणे परता । सर

रोगिया तूं आतां ॥ ४ ॥ वडस दोहीं डोळां वाढले । आणिकां कार्नें कोचें ह्मणे ॥ ५ ॥
तुका ह्मणे लागों पायां । शुद्ध करा आपणियां ॥ ६ ॥

॥ ३८२५ ॥ कळों आला भाव माझा मज देवा । वांयांविण जीवा आठविलें ॥ धृ० ॥
जोडून अक्षरें केलीं तोंडपिटी । न लगे दोवटीं हातीं काहीं ॥ १ ॥ तुका ह्मणे माझे गेले
शेन्ही ठाय । संसार ना पाय तुझे मज ॥ २ ॥

॥ ३८२६ ॥ आतां तरी मज सांगा साच भावें । काय म्यां करावें ऐसें देवा ॥ धृ० ॥
चुकावया कर्म नव्हतें कारण । केला होय सीण अवघाची ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नको पाहूं
निरवाण । देईं कृपादान थाचकासी ॥ २ ॥

॥ ३८२७ ॥ बोल नाही तुझ्या दातुत्वपणासी । आझी अविश्वासी सर्वभावें ॥ धृ० ॥
हेमें करी भक्ति सोंग दावी जना । अंतरीं भावना वेगळिया ॥ १ ॥ तुका ह्मणे देवा तूं
काय करिशी । कर्मा दुस्तरासी आमुचिया ॥ २ ॥

॥ ३८२८ ॥ नामधारकासी नाही वर्णावर्ण । लेखंड प्रमाण नाना जात ॥ धृ० ॥
ज्ञान अथवा गोळे भलता प्रकार । परिशी संस्कार सकळही हेम ॥ १ ॥ पर्जन्य वर्षतां
जीवना वाहावठ । तें समसकट गंगे मिळे ॥ २ ॥ सर्व तें हें जाय गंगाचि होऊन । तैसा
वर्णावर्ण नाही नामी ॥ ३ ॥ महापुरी जैसें जातसे उदक । मध्ये तें तारक नाव
जैसी ॥ ४ ॥ तये नावेसंगें ब्राह्मण तरती । केवीं ते बुडती अनामिक ॥ ५ ॥ नाना
काष्ठजात पडतां हुताशनी । ते जात होउनी एकरूप ॥ ६ ॥ तथें निवडेना घुरे कीं
चंदन । तैसा वर्णावर्ण नामी नाही ॥ ७ ॥ पूर्वानुओळख तेंचि पै मरण । जरि पावे
जीवन नामामृत ॥ ८ ॥ नामामृतें जालें मुळीचें स्मरण । सहज साधन तुका ह्मणे ॥ ९ ॥

॥ ३८२९ ॥ काय वांचोनियां जालों भूमिभार । तुझ्या पार्यां थार नाही तरी ॥ धृ० ॥
जातां भले काय डोळियांचें काम । जरि पुरुषोत्तम न देखती ॥ १ ॥ काय मुख बिळ
श्यापदाचे धाम । नित्य तुझे नाम नुच्चारितां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे पै या पांडुरंगाविण । न
वचेचि क्षण जीव भला ॥ ३ ॥

॥ ३८३० ॥ सोड्यासी करी पाहुणेर बरा । कांडितो टोंमरा संतांलार्गी ॥ धृ० ॥
गाईशीं देखोनी बद्बदा मारी । घोड्याची चाकरी गोड वाटे ॥ १ ॥ पान फुल नेतो
वेद्येसी उदंड । ब्राह्मणासी खांड देऊं नेदी ॥ २ ॥ पर्वकाळीं धर्म न करी नासरी । वेची
राजद्वारी उदंडची ॥ ३ ॥ कीर्तना जावया होतसे हिंपुष्टी । खेळतो सोंकटीं रात्रंदिवस
॥ ४ ॥ बाइलेच्या गोता आवडीनें पोसी । मातापितियासी स्वडितो ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे
व्याच्या थुंका तोंडावरी । जातो यमपुरी भोगावया ॥ ६ ॥

॥ ३८३१ ॥ कां हो पांडुरंगा न करा धांवणें । तरि मज कोणें सोडवावें ॥ धृ० ॥
तुझा ह्मणऊनि आणिकांपें उभा । राहों हें तों शोभा नेदी आतां ॥ १ ॥ काळें पुरवलीं
पाठी दुरवरी । पुढें पायां धीरी राहों नेदी ॥ २ ॥ नको आणूं माझें संचित मनासी ।
पावना आहिशी पतिता तूं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे चाले आणिकांची सत्ता । तुज आळवितां
नवल हें ॥ ४ ॥

॥ ३८३२ ॥ कांठळ्याच्या मळां मुक्ताफळ माळा । तरी काथ त्याला भूषण होभि
॥ धू० ॥ गजालगी केला कस्तुरीचा लेप । तिचें तो स्वरूप काय जाणें ॥ १ ॥ बक्रापुढें
सांगे भावार्थवचन । वाउमाचि सीण होय व्हासी ॥ २ ॥ तुका ह्याने तैसे अभाविक
जन । त्यांसी बांयं सीण करूं नये ॥ ३ ॥

॥ ३८३३ ॥ आतां धरितां पदरीं । तुज मज करीन सरी ॥ धू० ॥ जालें जीवासी
उदार । उभा ठाकलों समोर ॥ १ ॥ तुका विनवीतसे संतां । ऐसें सांगा पंढरिनाथा ॥ २ ॥

॥ ३८३४ ॥ न कळसी ज्ञाना न कळसी ध्याना । न कळसी दर्शना पुंडाळितां
॥ धू० ॥ न कळसी आगमा न कळसी निगमा । न बोलवे सीमा वेशं पार ॥ १ ॥ तुका
ह्याने तुझा नाहीं अंतपार । ह्यणोनि विचार पडिला मज ॥ २ ॥

॥ ३८३५ ॥ पायां लावुनिधां होरी । भुंग बांधिला लेंकुरीं ॥ धू० ॥ तैसा पावसी
बंधन । मग सोडवील कोण ॥ १ ॥ गळां बांधोनियां होरी । वानर हिंडवी घोघरीं ॥ २ ॥
तुका ह्याने पाहें । रीस धांपा देत आहे ॥ ३ ॥

॥ ३८३६ ॥ मायबापें सांभाळिती । लोभाकारणें पाळिती ॥ धू० ॥ तैसा नव्हे देव-
राव । यांचा कृपाळु स्वभाव ॥ १ ॥ मनासारखें न होता । बाळकासी मारी माता ॥ २ ॥
तुका ह्याने सांगुं किती । बाप लेंकासी मारिती ॥ ३ ॥

॥ ३८३७ ॥ धन मेळवुनि कोटी । सर्वे नये रे लंगोटी ॥ धू० ॥ पानें खाशील उरुंड ।
अंती जासी सुकल्या तोंडें ॥ १ ॥ पलंग न्याहाल्या सुपती । शेवटीं गोवऱ्या सांग्माती
॥ २ ॥ तुका ह्याने राम । एक विसरतां श्रम ॥ ३ ॥

॥ ३८३८ ॥ विनवितां चतुरा तुज विश्वभरा । परिघेसी हातारा पांडुरंगा ॥ धू० ॥
तुझे दास ऐसें जर्गी वाखाणिलें । आतां नव्हे भलें मोकलित्तां ॥ १ ॥ माझे गुणदोष कोण
जाणें मात । पावनपतित नाम तुझे ॥ २ ॥ लोभ मोह माया आह्यां बांधविता । तरि हा
अनंता बोल कोणा ॥ ३ ॥ तुका ह्याने मी तों पतितचि खरा । परि आलों हातारा
शरण तुज ॥ ४ ॥

॥ ३८३९ ॥ आहे आहे आहे सोडवीं अनंता । लागों दे ममता तुझे पायीं ॥ धू० ॥
एकचि मागणें देईं तुझी गोडी । न लगे आवडी आणिकाची ॥ १ ॥ तुझे नाम गुण
वर्णीन पत्राडे । आवडीच्या कोडें नाचों रंगी ॥ २ ॥ बापा विहलराया हेंचि देईं दान ।
जोडती चरण जेणें तुझे ॥ ३ ॥ आवडीसारखें मागितलें जरी । तुका ह्याने करीं समा-
धान ॥ ४ ॥

॥ ३८४० ॥ सुगरणीबाई थिता नास केला । शुळ तो घातला भांजीमध्ये ॥ धू० ॥
क्षीरमध्ये हिंग दुधामध्ये बोळ । थितेंचि वोंगळ कैसें केलें ॥ १ ॥ दळण दळोनी भरूं
गेली पाळी । भरडोनि वोंगळी नास केला ॥ २ ॥ कापुराचे सांते आणिला लसण ।
वागवितां सीण दुःख होय ॥ ३ ॥ रत्नाचा जोहारी रत्नचि पारखी । येर देखोदेखीं
हार्ती घेती ॥ ४ ॥ तुका ह्याने जरी योग घडे निका । न घडतां युंका तोंडावरी ॥ ५ ॥

॥ ३८४१ ॥ बाप माझा दिनानाथ । वाट भक्तांची पहात ॥ धू० ॥ कर ठेवूनियां

कर्त्री । उभा चंद्रभागे तर्दी ॥ १ ॥ गळां वैजयंती माळा । रूपें डोळस सांवळा ॥ २ ॥
तुका ह्याने भेटावया । सदा उभारिल्या बाह्या ॥ ३ ॥

॥ ३८४२ ॥ माझे जीवन तुझे पाय । कृपाळु तूं माझी माय ॥ धृ० ॥ नेही विसों
किविलवाणें । पांडुरंगा तुझे तान्हे ॥ १ ॥ जन्ममरण तुजसाठी । आणिक नेणें दुजी
गोष्टी ॥ २ ॥ तुका ह्याने तुजविण । कोण हरिल माझा सीण ॥ ३ ॥

॥ ३८४३ ॥ कारे पुंड्या मातलासी । उभे केलें विडलासी ॥ धृ० ॥ ऐसा कैसा रे
तूं धीट । मागें भिरकाविली विट ॥ १ ॥ शुभें जाली अहाविस । अजुनी न ह्यणसी बैस
॥ २ ॥ भाव देखोनि निकट । देवें सोडिले वैकुंठ ॥ ३ ॥ तुका ह्याने पुंडलिका । तुंचि
बळिया एक निका ॥ ४ ॥

॥ ३८४४ ॥ तुज पाहातां समोरी । वृष्टि न फिर माघारी ॥ धृ० ॥ माझे चित्त तुझ्या
पायां । मिठी पडिली पंढरिराया ॥ १ ॥ नव्हे सारिता निराळें । लवण मेळवितां जळें
॥ २ ॥ तुका ह्याने बळी । जीव दिला पायांतळी ॥ ३ ॥

॥ ३८४५ ॥ उपदेश किती करावा खळासी । नावडे तयासी बरें कांहीं ॥ धृ० ॥
शुद्ध कां वासना नव्हे चांडाळाची । होळी संचिताची केली तेंणें ॥ १ ॥ नाही भाव मनीं
नाइके वचन । आपला आपण उणें घेतों ॥ २ ॥ तुका ह्याने त्यासी काय व्याली रांड ।
करी बडबड रिती दिसे ॥ ३ ॥

॥ ३८४६ ॥ समर्थासी लाज आपुल्या नामाची । शरण आल्याची लागे चिंता
॥ धृ० ॥ न पाहे तयाचे गुण दोष अन्याय । सुख देऊनि साहे दुःख त्याचें ॥ १ ॥ मान
भलेपण नाही फुकासाठी । जयावरि गांठी झीज साहे ॥ २ ॥ तुका ह्याने हें तूं सर्वही
जाणसी । मज अधिरासी धीर नाही ॥ ३ ॥

॥ ३८४७ ॥ आनंदें कीर्तन कथा करी घोष । आवडीचारस प्रेमसुख ॥ धृ० ॥ मज
या आवडे वैष्णवांचा सग । तेंथें नाही लाग कळिकाळा ॥ १ ॥ स्वल्प मंत्र वाचे बैस-
लासे निका । रामकृष्ण सखा नारायण ॥ २ ॥ विचारितां तुजें वाटे मज लाज । उपदेशें
काज आणिक नाही ॥ ३ ॥ तुका ह्याने चित्त रंगलेंसे ठायीं । माझे तुझ्या पायां पांडु-
रंगा ॥ ४ ॥

॥ ३८४८ ॥ ब्रह्मज्ञान जेथें आहे घोषरी । सर्व निरंतरी चतुर्भुज ॥ धृ० ॥ पापा
नाहीं रीण काळाचें खंडण । हरिनामकीर्तन परोपरी ॥ १ ॥ तुका ह्याने हाचि भाव
माझ्या चित्तीं । नाही आणिकां गति चाड मज ॥ २ ॥

॥ ३८४९ ॥ मज नाही कोठें उरला दुर्जन । मायबापाविण ब्रह्मांडांही ॥ धृ० ॥
कासया जिकीर करणें येविसीं । भयाची मानसी चिंता खंती ॥ १ ॥ विश्वभराचिये
लागलों सांभाळीं । संत नेतीं चाली आपुलिया ॥ २ ॥ तुका ह्याने माझे पाळण फोषण ।
करी नारायण सर्वस्वेंसी ॥ ३ ॥

॥ ३८५० ॥ नाही हित ठावें जननीजनका । राविले लौकिकाचार तींही ॥ धृ० ॥
अंधळ्याचे काठी लागले आंधळे । घात एकवेळे मागेंपुढें ॥ १ ॥ न ठेवावी चाली

करावा विचार । वरील आहार गळी लावी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे केला निवाडा रोकडा ।
राऊत हा घोडा हातोहाती ॥ ३ ॥

॥ ३८५१ ॥ आतां पहाशील काय माझा अंत । आलों शरणागत तुज देवा ॥ धृ० ॥
करां अंगीकार राखें पायांपाशीं । झर्षीं दिसों देसी कीं विलवाणें ॥ १ ॥ नाही आइकिली
मार्गे ऐसी मात । जे त्वां शरणागत उपेक्षिले ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां धरौ अभिमान ।
आहेसी तूं सानशूर दाता ॥ ३ ॥

॥ ३८५२ ॥ होईल तो भोग भोगीन आपुला । न घलीं विह्वला भार तुज ॥ धृ० ॥
तुझांपासाव हें इच्छीतसें दान । अंतरीचें ध्यान मुखीं नाम ॥ १ ॥ नये काकुलती गर्भ-
दासांसाठीं । न धरौ हें पोटी भय काहीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज उदंड एवढे । न वाचावें
पुढें मायबापा ॥ ३ ॥

॥ ३८५३ ॥ माझा तों स्वभाव आहे अनावर । तुज वेतां भार काहीं नव्हे ॥ धृ० ॥
ऐसें कळों आलें मज नारायणा । जागृतीहि स्वप्ना ताळ नाही ॥ १ ॥ संपादिला तो हा
अवधा बाह्य रंग । तुझा नाही संग अभ्यंतरीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सत्या नाही पाठी पोटा ।
असोनि निघोट काय जाती ॥ ३ ॥

॥ ३८५४ ॥ काय तुझी ऐसी वेचते गांठोळी । माझी टाळाटाळी करीतसां ॥ धृ० ॥
चतुराच्या राया आहे पांडुरंगा । ऐसें तर सांगा निवडुनी ॥ १ ॥ कोण तुझां सुख
असे या कवतुकें । भोगितां अनेकें सुखें आह्मी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय जालासीं
निर्गुण । आह्मां येथें कोण सोडवील ॥ ३ ॥

॥ ३८५५ ॥ देवाची पूजा हे भूताचें पाळण । मत्सर तो सीण बहुतांचा ॥ धृ० ॥
रुसावें फुगावें आपुलियावरी । उरला तो हरि सकळही ॥ १ ॥ तुका ह्मणे संतपण यांचि
नांवें । जरि होय जीव सकळांचा ॥ २ ॥

॥ ३८५६ ॥ नाही जप तप जीवाची आटणी । मनासी दाटणी नाही केली ॥ धृ० ॥
निजलिया ठायीं पोकारिला धांवा । सांकडें तें देवा निवारावें ॥ १ ॥ नाही आणूनियां
समर्पिलें जळ । सेवा ते केवळ चिंतनाची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मीं वेचिलीं उत्तरें ।
धेतलीं उदरें साच भावें ॥ ३ ॥

॥ ३८५७ ॥ देह तंव आहे प्रारब्धा आधीन । याचा मी कां सीण वाहूं भार
॥ धृ० ॥ सरो माझा काळ तुझिया चिंतनें । कायावाचामनें इच्छीतसें ॥ १ ॥ लाभ तो
न दिसे याहून दुसरा । आणिक दातारा येणें जन्में ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आलों सोसीत
संकटें । मी माझे वोखटें आहे देवा ॥ ३ ॥

॥ ३८५८ ॥ सकळ तुझे पार्थी मानिला विश्वास । न करीं उदास आतां मज ॥ धृ० ॥
जीवीं गातां गोड आइकतां कार्णी । पाहातां लोचनीं मूर्तिं तुझी ॥ १ ॥ मन स्थिर माझें
जालेंस निश्चळ । वारिलीं सकळ आशापादा ॥ २ ॥ जन्मजराव्याधि निवारलें सुख । वोस-
डलें सुख प्रेम धरी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज जाला हा निर्धार । आतां वांयां फार काय
बोलों ॥ ४ ॥

॥ ३८५९ ॥ नये माझा तुझां होऊं शब्दस्पर्श । विप्रवृंदा तुझां ब्राह्मणांसी ॥ धृ० ॥
ह्मणोनियां तुझां करितों विनतीं । यावें शेष हार्तां उरलें तें ॥ १ ॥ वेदीं कर्म जैसें बोलिलें
विहित । करावी ते नीत विचारुनी ॥ २ ॥ तुमचा स्वधर्म माझा अधिकार । भोजन
उत्तर तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ ३८६० ॥ बहुत असती मागें सुखी केलीं । अनाथा माउली जिवांची तूं ॥ धृ० ॥
माझिया संकटा न धरीं आळस । लावूनियां कास पार पावीं ॥ १ ॥ कृपावता करा ज्याचा
अंगिकार । तथा संवसार नाहीं पुन्हां ॥ २ ॥ विचारितां नाहीं दुजा बळिवंत । ऐसा सर्व-
गत व्यापी कोणी ॥ ३ ॥ ह्मणऊनि दिला मुळीं जीवभाव । देह केला बाव समाधिस्थ
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे नाहीं जाणत आणिक । तुजविण एक पांडुरंगा ॥ ५ ॥

॥ ३८६१ ॥ वैभवाचे धनी सकळ शरणागत । सत्यभावे चित्त अपिलें तें ॥ धृ० ॥
नेही उरों देव आपणावेगळें । भावाचिया बळें ठायाठाव ॥ १ ॥ जाणोनि नेणती अंगा
आली दशा । मग होय इच्छा आपणेची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बरें धाकट्याचें जिणें ।
माता स्तनपानें वाढविते ॥ ३ ॥

॥ ३८६२ ॥ आह्मां देणें धरा सांगतां तें कानीं । चिंता पाय मनीं विडोबाचे ॥ धृ० ॥
तेणें माझे चित्त होय समाधान । विलास निष्टात्र न लगे सोने ॥ १ ॥ व्रत एकादशी
दारीं वृंदावनें । कंठीं ल्यारे लेणें तुळसीमाळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्याचे घरींचीं उधा-
वळीं । मज ते दिवाळी दसरा सण ॥ ३ ॥

॥ ३८६३ ॥ आतां मी अनन्य येथें अधिकारी । होइन कोणे परि नेणें देवा ॥ धृ० ॥
पुराणींचा अर्थ ऐकतां मानस । होतो कासाविस जीव माझा ॥ १ ॥ इंद्रियांचे आह्मी
पांगिलों अंकित । त्यांच्या संगें चित्त रंगलें तें ॥ २ ॥ एकाचेंही जेथें न घडे दमन ।
अवधीं नेमून कैसीं राखों ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जरीं मोकळिसी आतां । तरी मी अनंता
वांयां गेलों ॥ ४ ॥

॥ ३८६४ ॥ आवडी धरौनी आलेती आकारा । केला हा पसारा याजसाठी ॥ धृ० ॥
तें मी तुझे नाम गाईन आवडीं । क्षण एक घडी विसंबेना ॥ १ ॥ वर्म जाणावें हा मुख्य-
धर्मसार । अवचे प्रकार तथापारीं ॥ २ ॥ वेगळ्या विचारें वेगळाले भाव । धरायासीं
ठाव बहु नाहीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे घालूं इच्छेचिये पोटीं । कवळुनी धाकुटी मूर्ति
जीवें ॥ ४ ॥

॥ ३८६५ ॥ भागलों मी आतां आपुल्या स्वभावे । कृपा करोनि देवें आश्वासीजे
॥ धृ० ॥ देऊनि आर्लिगन प्रीतीच्या पडिभरें । अंगें हीं व्रतारें निवव वीं ॥ १ ॥ अमृताची
वृष्टि घालूनियां वरी । शीतळ हा करीं जीव माझा ॥ २ ॥ घेईं उचलुनि पुसें तानभूक ।
पुसीं माझे मुख पितां बरें ॥ ३ ॥ बुझावोनि माझी धरीं हनुवटी । ओवळुनी दिठी करुनी
सांडीं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे बापा आहो विश्वंभरा । आतां कृपा करा ऐसी काहीं ॥ ५ ॥

॥ ३८६६ ॥ न सरे लुडितां मागें बहुतां जनीं । जुनाट हे खाणी उघडिली ॥ धृ० ॥
सिद्ध महामुनि साधक संपन्न । तिहीं हे जतन केलें होतें ॥ १ ॥ पायाळाच्या गुणें पडिलें

ठाऊकें । अगा पुंडलिकें दाखविलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तेथें होतों मी दुबळा । आलें या कपाळा थोडें बहू ॥ ३ ॥

॥ ३८६७ ॥ भगवें तरी श्वान सहज वेष त्याचा । तेथें अनुभवाचा काय पंथ ॥ धृ० ॥ वाढवुनी जटा फिरे हाही दिशा । तरी जंबुवेषा सहज स्थिती ॥ १ ॥ कौरोनियां भूमि करिती मधीं वास । तरी उंदरास काय वाणी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसें कासया करावें । देहासी वंडावें वाउगेंची ॥ ३ ॥

॥ ३८६८ ॥ धन्य दिवस आजि डोळियां लाधला । आनंद देखिला धणीवरी ॥ धृ० ॥ धन्य जालें मुख निवाली रसना । नाम नारायणा घोष करूं ॥ १ ॥ धन्य हें मस्तक सर्वांग शोभलें । संतार्ची पाडलें लागताती ॥ २ ॥ धन्य आजि पंथें चालती पाडलें । टाळिया शोभले धन्य कर ॥ ३ ॥ धन्य तुका ह्मणे आह्मांसी फावलें । पावलो पाडलें विटो-बार्ची ॥ ४ ॥

॥ ३८६९ ॥ बरवी हे वेळ सांपडली संधी । साह्य झाली बुद्धि संचितासी ॥ धृ० ॥ येणें पंथें माझीं चालिली पाडलें । दुरुषण जालें संतांपार्थी ॥ १ ॥ चासिलें दरिद्रें दोषा जाला खंड । त्याचि काळें पिंड पुनीत जाला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जाला आवघा व्यापार । आली वेरझार फळासी हे ॥ ३ ॥

॥ ३८७० ॥ आपणा लागे काम वाण्या घरीं गुळ । त्याचे याति कुळ काय कीजे ॥ धृ० ॥ उकरड्यावरी वाढली तुळसी । टाकावी ते कैसी ठाय्यागुणें ॥ १ ॥ गाईचा जो भक्ष अमंगळ खाय । तिचें दूध काय सेवूं नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय सलपदासी काज । फणसांतील बीज काढुनि घ्यावे ॥ ३ ॥

॥ ३८७१ ॥ जयासी नावडे वैष्णवांचा संग । जाणावा तो मांग जन्मांतरी ॥ धृ० ॥ अपवित्र वाचा जातीचा अधम । आचरण धर्म नाही जया ॥ १ ॥ मंजुळवदनी बचना-गाची कांडी । शेवटीं विघडी जीवप्राणा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ज्याचा पिता नाही शुद्ध । त्यासी गोविंद अंतरला ॥ ३ ॥

॥ ३८७२ ॥ वाङ्मनैं दाविलें गन्हवार लक्षण । चिरगुटें घालून वाथयाला ॥ धृ० ॥ तेवीं शब्दज्ञानी करिती चावटी । ज्ञान पोटासाठीं विकूनियां ॥ १ ॥ बोलाचिच कही बोलाचाचि भात । जेवूनियां तृप्त कोण जाला ॥ २ ॥ कागदीं लिहितां नामाची साकर । चादितां मधुर गोडी नेदी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जळो जळो ते महंती । नाहीं लाज चिर्ती आठवण ॥ ४ ॥

॥ ३८७३ ॥ तुझिया पाळणा ओढे माझे मन । गेलों विसरोन देहभाव ॥ धृ० ॥ लागला पालट फेडणें उसणें । येणेंचि प्रमाणें पांडुरंगा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे माझा जीव जैसा ओढे । तैसाचि तिकडे पाहिजेल ॥ २ ॥

॥ ३८७४ ॥ मी हास त्यांचा जयां चाड नाही । सुखदुःख दोहीं विरहित ॥ धृ० ॥ सहिलासे उभा भीवरेच्या तीरीं । कट दोहीं करी धरोनियां ॥ १ ॥ नवल काय तरी पाचारितां पावे । न स्मरत धांवें भक्तकाजा ॥ २ ॥ सर्व भार माझा त्यासी आहे चित्ता ।

तोचि माझा दाता स्वहिताचा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे त्यासीं गाईन मी गीती । आणिक तें चिर्त्ती न धरीं कांहीं ॥ ४ ॥

॥ ३८७५ ॥ जुंझायाच्या गोष्टी ऐकतांचि सुख । करितां हें दुःख थोर आहे ॥ धू० ॥ तैसी हरिभक्ति सुळावरील पोळी । निवडे तो बळी विरळा चूर ॥ १ ॥ पिंड पोसिलिया विषयांचा पाइक । वैकुंठनायक कैचा तेथे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे व्हावें देहासी उदार । रकु-मादेवीवर जोडावया ॥ ३ ॥

॥ ३८७६ ॥ पाषाण प्रतिमा सोन्याच्या पादुका । हें हो हातीं एका समर्थाचे ॥ धू० ॥ अनामिका हातीं समर्थाचा सिक्का । न मानितां लोकां येइल कळों ॥ १ ॥ तुका ह्मणे येथें दुराग्रह खोटा । आपुल्या अदृष्टा शरण जावें ॥ २ ॥

॥ ३८७७ ॥ बहु या प्रपंचें भोगविल्या खाणी । दाकोनियां मनीं ठेविला सीण ॥ धू० ॥ आतां पायांपाशीं लपवावें देवा । नको पाहूं सेवा भक्ति माझी ॥ १ ॥ बहु भय वाटे एकाच्या बोभाटें । आली घायवटे फिरोनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सिंगे भरूं आलें माप । वियोग संताप जाला तुझा ॥ ३ ॥

॥ ३८७८ ॥ धरूनियां मनीं बोलिलें संकल्प । होसी तरि बाप सिद्धि पाव ॥ धू० ॥ उत्कंठा हे आजी जाली माझे पोर्दी । मोकळिली गोष्टी दाळाटाळ ॥ १ ॥ माझा मज असे ठाडका निर्धार । उपाधि उत्तर न साहं पै ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जरि दिली आठवण । तरि अभिमान धरीं याचा ॥ ३ ॥

॥ ३८७९ ॥ आजिवरी होतो संसाराचे हातीं । आतां ऐसें चिर्त्ती उपजलें ॥ धू० ॥ तुला शरणागत व्हावें नारायणा । अंगिकारा दीना आपुलिया ॥ १ ॥ विसरलों काम याजसाटीं धंदा । सकळ गोविंदा माझे तुझे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विज्ञापना परिसावी । अखंडी हे जीवीं जाली तैसी ॥ ३ ॥

॥ ३८८० ॥ धन्यधन्य ज्यास पंढरिची वास । धन्य ते जन्मास प्राणी आले ॥ धू० ॥ चहु खाणीमध्ये होत कोणी एक । त्रिगुण कीटक पक्षिराज ॥ १ ॥ उत्तम चांडाळ नर-नारी बाळ । अवघेचि सकळ चतुर्भुज ॥ २ ॥ अवघा विद्वल तेथें दुजा नाहीं । भरला अंतर्बाहीं सरोदित ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तेथें होउनी राहेन । सांडोवा पाषाण पंढरीचा ॥ ४ ॥

॥ ३८८१ ॥ असंत लक्षण भूतांचा मत्सर । मनास निष्ठुर अति वाही ॥ धू० ॥ अंत-रींचा संग उमटे बाहेरी । बोळखियापरी आपेआप ॥ १ ॥ संत ते समय बोळखती वेळ । चतुष्ट निर्मळ चित्त सदा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हित उचित अनुचित । मज लागे नित आचरावें ॥ ३ ॥

॥ ३८८२ ॥ आतां काय खावें कोणीकडे जावें । गांवांत रहावें कोण्या बळें ॥ धू० ॥ कोपला पाटील ये गांवींच्या लोका । आतां मज भिका कोण घाली ॥ १ ॥ आतां येणें चवी सांडिली ह्मणती । निवाडा करिती दिवाणांत ॥ २ ॥ भल्या लोकां यासीं सांगि-त्तली मात । केला माझा घात दुर्बळाचा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे याचा संग नव्हे भला । शोधित विद्वला जाऊं आतां ॥ ४ ॥

॥ ३८८३ ॥ विह्वलावांचोनि ब्रह्म जें बोलती । वचन तें संतीं मानूं नये ॥ धृ० ॥
विह्वलावांचूनी जे जे उपासना । अवघाचि जाणा संभ्रमू तो ॥ १ ॥ विह्वलावांचूनि सांग-
तील गोष्टी । वायां ते हिंपुटी होत जाणा ॥ २ ॥ विह्वलावांचूनि जें कांहीं जाणती ।
तितुल्या विपत्ति वाऊगिया ॥ ३ ॥ तुका हणें एक विह्वलचि खरा । येर तो पसारा
वाडगाची ॥ ४ ॥

॥ ३८८४ ॥ सर्व काळ डोळां बैसो नारायण । नयो अभिमान भाड मध्ये ॥ धृ० ॥
धाड पडो तुझ्या थोरपणावरी । वाचे नरहरि उच्चारीना ॥ १ ॥ जळो अंतरांचें सर्व
जाणपण । विवाद्बचन अहंतेचें ॥ २ ॥ सकळां चरणीं गळित माझा जीव । तुका हणें
भाव एकविध ॥ ३ ॥

॥ ३८८५ ॥ मधुरा उत्तरासर्वे नाही चाड । अंतरंगी वाड भाव असो ॥ धृ० ॥ प्राणा-
वेगळा न करी नारायण । मग नसो ज्ञान मूर्ख बरा ॥ १ ॥ जननिहा होय तो बरा
विचार । थोरवीचा भार कामा नये ॥ २ ॥ तुका हणें चिर्ती भाव निष्टावंत । दया क्षमा
शांत सर्वां भूर्ती ॥ ३ ॥

॥ ३८८६ ॥ झाडा वरपोनि खाऊनियां पाला । आठवी विह्वला वेळोवेळां ॥ धृ० ॥
वल्कलें नैसुनि ढुंगा गुंडाळुनी । सांडी जवळुनी देहभान ॥ १ ॥ लोकमान वमनासमान
मानणें । एकांती राहणें विडोसाटीं ॥ २ ॥ सहसा करूं नये प्रपंची सौजन्य । सेवावें
अरण्य एकांतवास ॥ ३ ॥ ऐसा हा निर्धार करी जो मनाचा । तुका हणें त्याचा पांग
फिटे ॥ ४ ॥

॥ ३८८७ ॥ भक्तिभावे करी बैसोनि निश्चित । नको गोवूं चित्त प्रपंचासी ॥ धृ० ॥
एक वृढ करी पंढरीचा राव । मग तुज उपाव पुढील सुचे ॥ १ ॥ नको करूं कांहीं देव-
तापूजन । जप तप ध्यान तेंही नको ॥ २ ॥ मानिसील झणी आपलिक कांही । येरझार
पार्ही न चुके करा ॥ ३ ॥ ऐसे जन्म किती पावलासी देहीं । अद्भुनि कां नाही कळली
सोय ॥ ४ ॥ सोय धरी आतां होय पां सावध । अनुभव आनंद आहे कैसा ॥ ५ ॥ सहज
कैसें आहे तेथीचें तें गुज । अनुभवे निज पाहे तुर्का ॥ ६ ॥ तुका हणें आतां होई
तूं सावध । तोडीं भवबंध एका जन्में ॥ ७ ॥

॥ ३८८८ ॥ होराच्या आधारे पर्वत चढला । पाउलासाठीं केला अपघात ॥ धृ० ॥
अष्टोत्तरशतें व्याधि ज्या वैद्यें दवडुनी । तो मारुनि उत्तीर्ण जाला ॥ १ ॥ नव मास
माया वाहिल उदरीं । ते माता चौबारीं नम्र केली ॥ २ ॥ गायत्रीचें क्षीर पिळुनी घेउनी ।
उपवासी बांधोनी ताडन करी ॥ ३ ॥ तुका हणें दासा निंदी त्याचें तोंड । पहातां नर-
ककुंड पूर्वजांसी ॥ ४ ॥

॥ ३८८९ ॥ न कळे ब्रह्मज्ञान आचार विचार । लटिका वेव्हार करीतसे ॥ धृ० ॥
विश्वामित्रा पोटीं तथाचा अवतार । नांव महाखर चांडाळाचें ॥ १ ॥ द्रव्यइच्छेसाठीं
करीतसे कथा । काय त्या पापिष्ठा न मिळे खाया ॥ २ ॥ पोट पोसावया तोंडें बडबडी ।

नाहीं धडकुडी एक गोष्टी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तथा काय व्याली रांड । येऊनियां भंड
जनामध्ये ॥ ४ ॥

॥ ३८९० ॥ नित्य उठोनियां खायाचीच चिंता । आपुल्या तूं हिता नाठविसी
॥ धू० ॥ जननीचे पोटी उपजलासी जेव्हां । चिंता तुझी तेव्हां केली तेणें ॥ १ ॥
चातका लागूनि मेघ नित्य वर्षे । तो तुज उदास करील केवीं ॥ २ ॥ पक्षी वनचरें
आहेत भूमीवरी । त्यांलागीं हरि उपेक्षीना ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भाव धरून राहें चिंती ।
तरि तो श्रपाति उपेक्षीना ॥ ४ ॥

॥ ३८९१ ॥ जे जे आळी केली ते ते गेली वांयां । उरला पंडरिराया श्रम माझा
॥ धू० ॥ काय समाधान केलें कोणे वेळे । कोणे माझे लळे पाळियेले ॥ १ ॥ अभ्यास
तो नाहीं स्वर्माही सुश्रिता । प्रत्यक्ष बोलतां कैचाचि तो ॥ २ ॥ आतां पुढें लाज वाटे
पांडुरंगा । भक्त ऐसें जगामाजी जालें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आतां नाहीं भ्रवसा ।
मोकलिसी ऐसा वादतोसी ॥ ४ ॥

॥ ३८९२ ॥ पूर्वाह्नि बहु भक्त सांभाळिले । नाहीं अडेरिले दास कोणी ॥ धू० ॥
जे जे शरण आले ते ते आपंगिले । पवाडे विवले ऐसे तुझे ॥ १ ॥ मिरवे चरणीं ऐसीये
गोष्टीचें । भक्तसांभाळाचें ब्रीद ऐसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आझांसाठीं येणें रूपा । माझ्या
मायबापा पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३८९३ ॥ दडुराचें पिलुं ह्मणे रामराम । नाहीं उदक उष्ण होऊं दिलें ॥ धू० ॥ कडे-
माजी बाळ करी तळमळ । गोविंद गोपाळ पावें वेर्णी ॥ १ ॥ आज्ञा तये काळीं केली
पावकासी । झणीं पिलीयासी तापवीसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझे ऐसे हे पवाडे । वर्णितां
निवाडे सुख वाटे ॥ ३ ॥

॥ ३८९४ ॥ करुणा बहुत तुझिया अंतरा । मज विश्वभरा कळों आलें ॥ धू० ॥
पक्षीयासी तुझे नाम जें ठेविलें । तयें उद्धरिलें गणिकेसी ॥ १ ॥ कुंठिणी ते शेष बहु
आचरली । नाम घेतां आली करुणा तुज ॥ २ ॥ हृदय कोमळ तुझे नारायणा । ऐसें
बहुता जनां तारियेलें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे सीमा नाहीं तुझे दये । कोमळ हृदय पांडु-
रंगा ॥ ४ ॥

॥ ३८९५ ॥ अजामिळ अंत मरणासी आला । तोंवरि स्मरला नाहीं तुज ॥ धू० ॥
प्राण जातेवेळे ह्मणे नारायण । त्यासाठीं विमान पाठविलें ॥ १ ॥ बहुत कृपाळु होसी
जगन्नाया । त्रैलोक्यसमर्था सोडरिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भक्तकाज तूं कैवारी । तुज
साहीं चारी वर्णिताती ॥ ३ ॥

॥ ३८९६ ॥ धर्म रक्षावया अवतार धेशी । आपुल्या पाळिसी भक्तजना ॥ धू० ॥
अंबकृष्णीसाठीं जन्म सोसियेले । दुष्ट निर्दाळिले किती एक ॥ १ ॥ धन्य तुज कृपासिंधु
ह्मणतील । आपुला तूं बोल साच करी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुज वर्णिती पुराणें । होय
नारायण दयासिंधू ॥ ३ ॥

॥ ३८९७ ॥ येउनी जाउनी पाहें तुजकडे । पहिल्या सांकडे नारायणा ॥ धू० ॥

आणिक कोणाचा मज नाही आधार । तुजवरि भार जीवें भावें ॥ १ ॥ विष्टुर अथवा होई तूं कृपाळ । तुज सर्वकाळ विसरेंना ॥ २ ॥ आपुलें वचन राहावें सांभाळुन । तुझां आह्मां जण पडिपाडू ॥ ३ ॥ ज्याच्या वचनासी अंतर पडेल । बोल तो होईल त्या-कडे ॥ ४ ॥ तुझां आह्मां तैसें नाहीं ह्याने तुका । होशील तूं सखा जीवलग ॥ ५ ॥

॥ ३८९८ ॥ आइक नारायणा वचन माझे खरें । सांगतो निर्धारें तुजवासी ॥ धृ० ॥ नाहीं भाव मज पडिली लोकलाज । राहिलेसे काज तुझे पाथी ॥ १ ॥ जरि तुज काहीं करणें उचित । तारीं तूं पतित तुका ह्याने ॥ २ ॥

॥ ३८९९ ॥ अनाथ परदेशी हीनहीन भोळे । उगलेचि लोळे तुझे रंगीं ॥ धृ० ॥ आपुलें ह्याणें मज नुपेक्षावें । प्रेमसुख द्यावें माथबापा ॥ १ ॥ कासवीचे परि वृष्टि पाहें मज । विज्ञानीं उमज दावूनियां ॥ २ ॥ तुका ह्याने तुझा जालों शरणागत । काया वाचा चित्त तुजें नाहीं ॥ ३ ॥

॥ ३९०० ॥ पावलों पंढरी वैकुंठभुवन । धन्य आजि दिन सोनियाचा ॥ धृ० ॥ पावलों पंढरी आनंदगजरे । वाजतील तुरें शंख भेरी ॥ १ ॥ पावलों पंढरी क्षेमव्यालि-गनी । संत या सज्जनीं निवविलें ॥ २ ॥ पावलों पंढरी पार नाहीं सुखा । भेटला ह्या सखा माथबापा ॥ ३ ॥ पावलों पंढरी येरझार खुंदली । माउली बोळली प्रेमपान्हा ॥ ४ ॥ पावलों पंढरी आपुलें माहेर । नाहीं संवसार तुका ह्याने ॥ ५ ॥

॥ ३९०१ ॥ अभयदान मज देईगा उदारा । कृपेच्या सागरा पांडुरंगा ॥ धृ० ॥ देहभाव तुझ्या ठेवियेला पाथी । आणिक मी काहीं नेणें दुजें ॥ १ ॥ सेवा भक्ति भाव नेणें मी पतित । आतां माझे हित तुझ्या पाथी ॥ २ ॥ अवघा निरोपिला तुज देहभाव । आतां मज पाव पांडुरंगा ॥ ३ ॥ तुका ह्याने तुझे नाम हीनानाथ । तें मज उचित करीं आतां ॥ ४ ॥

॥ ३९०२ ॥ लागो तुझी सोय ऐसे कोणी करी । माझे विठाबाई जननिये ॥ धृ० ॥ पतितपावन ह्याणविसी जरी । आवरण करीं तरी माझे ॥ १ ॥ नाहीं तरी व्रीर दाकीं सोडूनियां । न धरिसी माया जरी माझी ॥ २ ॥ बोलिला तो बोल करावा साचार । त्वरि लोक बरें ह्याणतील ॥ ३ ॥ करावा संसार लोकलाजे भेणें । वचनासी उणें येऊं नेशी ॥ ४ ॥ तुझां आह्मां तैसें नाहीं ह्याने तुका । होशील तूं सखा जीवलग ॥ ५ ॥

॥ ३९०३ ॥ तूं अह्मां सोयरा सज्जन सांगाती । तुजगार्थी प्रीति चालो सदा ॥ धृ० ॥ तूं माझा जिष्ण्वाळा जीवाचा जिवलग । होसी अंतरंग अंतरींचा ॥ १ ॥ गण गौत मित्र तूं माझे जीवन । अनन्यशरण तुझ्या पाथी ॥ २ ॥ तुका ह्याने सर्वगुणें तुझा दास । आवडे अभ्यास सदा तुझा ॥ ३ ॥

॥ ३९०४ ॥ आवडेल तें तें तुज आळवीन । वाटे समाधान जीवा तैसें ॥ धृ० ॥ नाहीं येथें काहीं लौकिकाची चाड । तुजविण गोड देवराया ॥ १ ॥ पुरवीं मबोरथ अंतरींचें आर्त । धायेवरि गीत गाई तुझे ॥ २ ॥ तुका ह्याने लंकी आळवी माहेरा । गाऊं या संसारा तुज तैसें ॥ ३ ॥

॥ ३९०५ ॥ माझे मुख्य नामी रंगो सर्वकाळ । गोविंद गोपाळ राम कृष्ण ॥ धृ० ॥
अबद्ध चांगले गाऊं भलतैसें । कळलें हें जैसें मांयबापा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे मज न लगे
वर्कडे । मी तुझे बोंबडे बळ तान्हे ॥ २ ॥

॥ ३९०६ ॥ यालागीं भावडी ह्मणा राम कृष्ण । जोडा नारायण सर्वकाळ ॥ धृ० ॥
सोपें हें साधन लाभ येतो घरा । वाचेसी उच्चाराम हरी ॥ १ ॥ न लगती कष्ट न लगे
सायास । करावा अभ्यास विद्वलाचा ॥ २ ॥ न लगे तप तीर्थ करणे महादान । केल्या
एक मन जोडे हरी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कांहीं न वेचित्तां धन । जोडे नारायण नामा-
सार्थी ॥ ४ ॥

॥ ३९०७ ॥ झांकूनियां नेत्र काय जपतोसी । जों नाहीं मानसीं प्रेमभाव ॥ धृ० ॥
रामनाम ह्मणा उघड मंत्र जाणा । चुकती यातना गर्भवास ॥ १ ॥ मंत्र यंत्र संध्या
करिती जडीबुटी । तेणें भूतसृष्टि पावसील ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐक सुंदर मंत्र एक ।
भर्वासिधुतारक रामनाम ॥ ३ ॥

॥ ३९०८ ॥ पापिया चांडाळा हरिकथा नावडे । विषयालागीं आवडे गाणें त्याला
॥ धृ० ॥ ब्राह्मणा रक्षिणा देतां रडे रुका । विषयालार्मीं फुका लुटीतसे ॥ १ ॥ वीत-
भरि लंगोटी नेही अतिताला । खीरम्या देतो शाला भोरप्यासी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्याच्या
युंका तोंडावरी । जातो यमपुरी भोगावथा ॥ ३ ॥

॥ ३९०९ ॥ क्षुधार्थीं अन्नं तुष्काळें पीडिलें । मिष्टान्न देखिलें तेणें जैसें ॥ धृ० ॥
तैसें तुझे पायीं लांचावलें मन । झुरे माझा प्राण भेटावथा ॥ १ ॥ मांजरे देखिला लाणि-
यांचा गोळा । लावूनियां डोळा बैसलेसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां झडी घालूं पाहें ।
पांडुरंगे माये तुझे पायीं ॥ ३ ॥

॥ ३९१० ॥ स्वामीसी संकट पडे जे गोष्टींचें । काय त्या प्रेमाचें सुख मज ॥ धृ० ॥
दुःखवांना चित्त तुझें नारायणा । कांहींच मागेना तुजपासीं ॥ १ ॥ रिद्धि सिद्धि मोक्ष
संपत्ति विलास । सोडियेली आस याची जीवें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एके वेळ देई भेटी ।
बोरसोनि पोटीं आलिंगावें ॥ ३ ॥

॥ ३९११ ॥ देव तिहीं बळें धरिला सायासें । करूनियां नास उपाधीचा ॥ धृ० ॥
पर्वपक्षी धातु धिःकारिलें जन । स्वयें जनार्दन तोचि जाले ॥ १ ॥ तुका ह्मणे यासी न चले
तांतडी । अनुभवं गोडी येइल कळों ॥ २ ॥

॥ ३९१२ ॥ भेटीवांचोनियां हुजें नाहीं चित्तीं । येणें काकुलती याजसार्थीं ॥ धृ० ॥
भेटोनियां बोलें आवडीचें गुज । आनंदाच्या भोजे जेवूं संगें ॥ १ ॥ मायलेकरासी नाहीं
दुजी परीं । जेजुं बरोबरी बैसोनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसें अंतरीचें आर्त । यावें जी
स्वरित नारायणा ॥ ३ ॥

॥ ३९१३ ॥ आमिषाचे आसे गळ गिळी मासा । फुटोनियां घसं मरण पावे
॥ धृ० ॥ मरणाचे वेळे करी तळमळ । आठवी कृपाळ तथे वेळीं ॥ १ ॥ अंतकाळीं
ज्याच्या नाम आलें सुखा । तुका ह्मणे सुखा पार नाहीं ॥ २ ॥

॥ ३९१४ ॥ जायाचें शरीर जाईल क्षणांत । कां हा गोपिनाथ पावेचि ना ॥ धृ० ॥
तुम्ही संत सारे कृपेचे सागर । माझा निरोप फार सांगा देवा ॥ १ ॥ अनाथ अज्ञान
कोणी नाही त्याला । पायापें विवला ठेवी मज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसें करावें निर्वाण ।
मग तो रक्षण करिल माझे ॥ ३ ॥

॥ ३९१५ ॥ त्रासला हा जीव संसारीच्या सुखा । तुजविण सखा नाही कोणी ॥ धृ० ॥
ऐसें माझे मनीं वाटे नारायणा । घालावी चरणावरि मिठी ॥ १ ॥ काई तें सुंदर देखोनि
रूपडे । आवडीच्या कोडे आळंगीन ॥ २ ॥ नाहीं पूर्वे पुण्य मज पापरासी । ह्मणोनि
पायांसी अंतरलों ॥ ३ ॥ अलभ्य लाभ कैचा संचितावेगळा । विनवी गोपाळा सस
तुका ॥ ४ ॥

॥ ३९१६ ॥ मोलाचें आयुष्य वेचूनियां जाय । पूर्वपुण्यें होय लाभ याचा ॥ धृ० ॥
अनंतजन्मीचे श्रवट पाहतां । नर देह हातां आला तुझ्या ॥ १ ॥ कराल ते जोडी येईल
कार्यासी । ध्यावें विवलासी सुखालागीं ॥ २ ॥ सांचवियां धन होईल ठेवणें । तैसा नारा-
यण जोडी करा ॥ ३ ॥ करा हरिभक्ति परलोकीं ये कामा । सोडवील यमापासोनियां
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे करा आयुष्याचें मोल । नका वेचूं बोल नामेविण ॥ ५ ॥

॥ ३९१७ ॥ काय सुख आहे वाडगें बोलतां । ध्यातां पंढरिनाथा कष्ट नाही ॥ धृ० ॥
सर्वकाळ वाचे उचारिता हरी । तथा सुखासरी पाड नाही ॥ १ ॥ रामकृष्णरंगीं रसना
रंगली । अमृताची उकळी नाम तुझे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धन्य तथाचें वदन । ज्या नारा-
यण ध्यानीं मनीं ॥ ३ ॥

॥ ३९१८ ॥ कीर्तनाच्या सुखें सुखीं होय देव । पंढरिचा राव संगीं आहे ॥ धृ० ॥
भक्त जाय सदा हरि कीर्ति गात । त्यासवें आनंत हिडतसे ॥ १ ॥ त्रैलोक्य भ्रमण
नारद । त्यासंगें गोविंद फिरतसे ॥ २ ॥ नारद मंजुळ सुखरें गीत गाये । मार्गीं चाल-
ताहे संगें हरी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे त्याला गोडी कीर्तनाची । नाहीं आणिकांची प्रीति
ऐसी ॥ ४ ॥

॥ ३९१९ ॥ बाळेंविण माय क्षणभरि न राहे । न देखतां होये कासाविस ॥ धृ० ॥
आणिक उड्ड बुझाविती जरी । छंद त्या अंतरीं माउलीचा ॥ १ ॥ नावडती तथा बोल
आणिकाचे । देखोनियां नाचे माय वृष्टी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझी विवल माउली । आणि-
कांचे बोलीं चाड नाही ॥ ३ ॥

॥ ३९२० ॥ हरिचिया भक्ता नाहीं भयचिता । दुःखनिवारिता नारायण ॥ धृ० ॥
नलगे वाहण संसारउद्वेग । जडों नेरी पांग देवराया ॥ १ ॥ असों घावा धीर सदा समा-
धान । आहे नारायण जवळीच ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझा सखा पांडुरंग । व्यापियेलें जग
तेणें एकें ॥ ३ ॥

॥ ३९२१ ॥ दसरा दिवाळी तोचि आह्मां सण । सखे संतजन भेटतील ॥ धृ० ॥
आमुप जोडल्या सुखाचियारासी । पार या भाग्यासी न दिसे आतां ॥ १ ॥ धन्य दिवस

भाजि जाला सोनियाचा । पिकली हे वाचा रामनामें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय होऊं उतराई । जीव ठेऊं पार्यां संताचिये ॥ ३ ॥

॥ ३९२२ ॥ खिस्ती उडीम ब्राह्मण कलयुगी । महारवाडीं मांगी हिंडतसे ॥ धृ० ॥ वेवसाव करितां पर्वत मांगासी । तेंपें विटाळासी न मानिती ॥ १ ॥ मांगिणीशीं नित्य करीतसे लेखा । तोंडावरी थुंका पडतसे ॥ २ ॥ आशा माया रांडा नांव हें कागशीं । आठवीना कधीं नारायण ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देह जाला पराधीन । पांडुरंगाविण गति नाही ॥ ४ ॥

॥ ३९२३ ॥ अंगीं ब्रह्मक्रिया खिस्तीचा व्यापार । हिंडे घरोघर चांडाळाचे ॥ धृ० ॥ अंत्यजा खिचडी घेताती मागुन । गाळियाप्रदान मायबहिणी ॥ १ ॥ उत्तमकुळीं जन्म क्रिया अभंगळ । बुडविलें कुळ उभयतां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसी कलियुगाची चाली । स्वार्थें बुडविलीं आचरणें ॥ ३ ॥

॥ ३९२४ ॥ हाचि माझा नेम धरिलाहो धंदा । यावरि गोविंदा भेटी घ्यावी ॥ धृ० ॥ हाचि माझा ध्यास सदा सर्वकाळ । न्यावयासी मूळ येसी कधीं ॥ १ ॥ डोळियांचीं भूक पाहातां श्रीमुख । आलिंगणें सुख निवती भुजा ॥ २ ॥ बहु चित्त ओढे तयाचिये सोई । गुला हा काहीं नवस नेणें ॥ ३ ॥ बहुबहु काळ जालों कासाविस । वाहिलें बहुवस कळें-वर ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आतां पाडावें हें ओझें । पांडुरंगा माझें इयावरी ॥ ५ ॥

॥ ३९२५ ॥ जेणें माझें हित होईल तो उपाव । करिसील भाव जाणोनियां ॥ धृ० ॥ मज नाही सुख दुःख तया खंती । भावना हे चिर्तीं नाना छंडें ॥ १ ॥ तोडीं हे संबंघ तोडीं आशापाशा । मजहो सायास न करितां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मी तों राहिलों निश्चित । कवळोनि एकांतसुख तुझें ॥ ३ ॥

॥ ३९२६ ॥ शिखा सूत्र तुझा गुंतला जमान । तंववरी तूं जाण भुतिदास ॥ धृ० ॥ त्याची तुज कांही चुकताचि नीत । होसील पतित नरकवासी ॥ १ ॥ बहुत जालासी चतुर शाहणा । शुद्ध आचरणा चुकों नको ॥ २ ॥ शिखा सूत्र याचा तोडीं तूं संबंघ । मग तुज बाध नाही नाही ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तरि वर्चूनि निराळा । उमटती कळा ब्रह्मीचिया ॥ ४ ॥

॥ ३९२७ ॥ पतिव्रता ऐसी जगामध्ये मात । भोगी पांच सात अंधारीं ते ॥ धृ० ॥ अतारासी लेखी श्वानाचे समान । परपुरुषी जाण संभ्रम तो ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तिच्या दोषा नाही पार । भोगील अघोर कुंभपाक ॥ २ ॥

॥ ३९२८ ॥ सिंदळीसी नाही पोरानी पै आस । राहें बीज त्यास काय करी ॥ धृ० ॥ अथवा सेतीं बीज पेरिलें भाजोन । सारा देइल कोण काका त्याचा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नाहीं खायाची ते चाड । तरि कां लिगाड करुनी घेतो ॥ २ ॥

॥ ३९२९ ॥ संसारा आलिया एक सुख आहे । अठावावे पाये विठोबाचे ॥ धृ० ॥ येणें होय सर्व संसार सुखाचा । न लगे दुःखाचा लेश कांहीं ॥ १ ॥ घेतील तयांसी सोपें आहे सुख । बोलिलेलें मुखें नारायण ॥ २ ॥ सांगितली सोय करुणासागरें । तुझ्यां कां

हो बरें न घाटे तें ॥ ३ ॥ तुका ह्याने तेणें उपकार केला । भोळ्याभाविकाला तरा-
वया ॥ ४ ॥

॥ ३९३० ॥ चाले हें शरीर कोणाचिये सत्ते । कोण बोलवितें हरीविण ॥ धृ० ॥
देखवी दाखवी एक नारायण । त्याचें भजन चुकों नका ॥ १ ॥ मानसाची देव चालवी
अहंता । मीचि एक कर्ता ह्यणोनियां ॥ २ ॥ वृक्षाचेंही पान हाले त्याची सत्ता ।
राहिली अहंता मग कोठें ॥ ३ ॥ तुका ह्याने विठो भरला सबाहीं । त्या उणें काहीं
चराचरी ॥ ४ ॥

॥ ३९३१ ॥ मायारूपें ऐसें मोहिलेंसे जन । भोगिती पतन नामाकर्म ॥ धृ० ॥ काय
थाची प्रीति करितां आदर । तुरावितां दूर तेंचि भलें ॥ १ ॥ नाना छंद अंगी बैसती
विकार । छळियेले फार तपोनिधी ॥ २ ॥ तुका ह्याने ऐसें शिकवितों तुज । आतां धरीं
लाज मना पुढें ॥ ३ ॥

॥ ३९३२ ॥ जे जे काहीं मज होईल वासना । ते ते नारायणा व्हावें तुझीं ॥ धृ० ॥
काय भाव एक निवडूं निराळा । जाणसी तूं कळा अंतरीची ॥ १ ॥ तुजविण मज कोण
आहे सखा । जें सांगों आणिकां जीवभावा ॥ २ ॥ अवधें पिशुन जालें असे जन ।
आपपर कोणना आठवें हें ॥ ३ ॥ तुका ह्याने तूंचि जीवांचें जीवन । माझें समाधान
तुझे हातीं ॥ ४ ॥

॥ ३९३३ ॥ कैसी करूं आतां सांग तुझी सेवा । शब्दज्ञानें देवा नाश केला ॥ धृ० ॥
आतां तुझे वर्म न कळे अनंता । तुज न सांगतां बुडूं पाहें ॥ १ ॥ संध्या स्वप्न केळी
आचाराची नासी । काय त्यापासीं ह्यणती एक ॥ २ ॥ बुडविली भक्ति ह्यणती पाषाण ।
पिंडाचें पाळण स्थापूनियां ॥ ३ ॥ न करावी कथा ह्यणती एकादशी । भजनाची नासी
मांडियेली ॥ ४ ॥ न जावें देउळा ह्यणती देवघरीं । बुडविलें या परि तुका ह्याने ॥ ५ ॥

॥ ३९३४ ॥ नमोनमो तुज माझें हें कारण । काय जालें उणें करितां स्नान ॥ धृ० ॥
संतांचा मारग चालतो झाडुनी । हो का लाभ ह्यानि काहींतरी ॥ १ ॥ न करिती तारि
हेंचि कोडें मज । भक्ति गोड काज आणिक नाहीं ॥ २ ॥ करी सेवा कथा नाचेंन
रंगणी । प्रेमसुखधर्पी पुरेल तो ॥ ३ ॥ महाद्वारीं सुख वैष्णवांचे मेळीं । वैकुण्ठ
जवळी वसे तेथें ॥ ४ ॥ तुका ह्याने नाहीं मुक्तिसवें चाड । हेंचि जन्म गोड घेतां
मज ॥ ५ ॥

॥ ३९३५ ॥ होऊनि संन्यासी भगवीं लुगडीं । वासना न सोडी विषयांची ॥ धृ० ॥
निदितीं कदाच इच्छितीं देवान्न । पाहातातीं मान आदराचा ॥ १ ॥ तुका ह्याने ऐसें
दांभिक भजन । तथा जनार्दन भेटे केवीं ॥ २ ॥

॥ ३९३६ ॥ लांबवुनि जटा नेसोनि कांसोटा । अभिमान मोटा करिताती ॥ धृ० ॥
सर्वांगा करिती विभूतिलेषन । पहाती निद्वान्न भक्षावया ॥ १ ॥ तुका ह्याने त्यांचा नव्हे
हो स्वधर्म । न कळतां वर्म मिथ्यावाद ॥ २ ॥

॥ ३९३७ ॥ कान फाडूनियां मुद्रा ते घालिती । नाथ ह्यणविती जगामाजी ॥ धृ० ॥

घालोनियां फेरा मागती द्रव्यासी । परि शंकरासी नोळखती ॥ १ ॥ पोट भरावया शिकती उपाय । तुका ह्मणे जाय नर्क लेका ॥ २ ॥

॥ ३९३८ ॥ कौडीकौडीसाठी फोडिताती शिर । काढुनि हधिर मलंग ते ॥ धू० ॥ पांघरती चर्म लोहाची सांक्रळी । मारिती आरोळी धैर्यबळें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे स्यांथा नव्हेचि स्वधर्म । न कळेचि वर्म गोविंदाचें ॥ २ ॥

॥ ३९३९ ॥ वाढी डोई मुंडी मुंडूनियां सर्व । पांघुरती बरवें वस्त्र काळें ॥ धू० ॥ उफराटी काठी घेऊनियां हातीं । उपदेश देती सर्वत्रासी ॥ १ ॥ चाळवुनी रांडा देऊनियां भेष । तुका ह्मणे त्यास यम दंडी ॥ २ ॥

॥ ३९४० ॥ होउनी जंगम विभूति लाविती । शंख वाजविती घरोघरी ॥ धू० ॥ शिवाचें निर्माल्य तीर्था न सेविती । घंटा वाजविती पोटासाठी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे त्यासी नाही शिवभक्ती । व्यापार करिती संसाराचा ॥ २ ॥

॥ ३९४१ ॥ लावूनियां मुद्रा बांधोनियां कंठी । हिंडे पोटासाठी देशदेशीं ॥ धू० ॥ नेसोन कोपीन शुभ्रवर्ण जाण । पहाती पक्कान क्षेत्रांचें तें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे ऐसे मावेचे मईद । त्यापार्शी गोविंद नाही नाही ॥ २ ॥

॥ ३९४२ ॥ ऐसे नाना भेष घेउनी हिंडती । पोटासाठी घेती प्रतिग्रह ॥ धू० ॥ परमार्थासी कोण त्यजी संवसार । सांगापा साचार नांव त्याचें ॥ १ ॥ जन्मतां संसार त्यजियेला शुक्रें । तोचि निष्कळंक तुका ह्मणे ॥ २ ॥

॥ ३९४३ ॥ स्त्रिया पुत्र कलत्र हे तंव मायावंत । शेवटीचा अंत नाही कोणी ॥ धू० ॥ यमाचिये हातीं बांधोनियां देती । भूषणेही घेती काढूनियां ॥ १ ॥ ऐसिया चोरांचा कैसा हा विश्वास । धरिली तुझी कास तुका ह्मणे ॥ २ ॥

॥ ३९४४ ॥ न लगती मज शब्दब्रह्मज्ञान । तुझिया दर्शनावांचूनिया ॥ धू० ॥ ह्मणऊनि तुझें करितों चितन । नाबुडे वचन आणिकाचें ॥ १ ॥ काय ते महत्त्वी करावी मान्यता । तुज न देखतां पांडुरंगा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुज दिधल्यावांचुनी । न राहें त्याहूनि होइन वेडा ॥ ३ ॥

॥ ३९४५ ॥ तुझा ह्मणोनियां दिसतो मा हीन । हाचि अभिमान सरे तुझा ॥ धू० ॥ अज्ञान बाळका कोपली जननी । त्यासी निर्वाणी कोण पावे ॥ १ ॥ तैसा विद्ये तुजविष परदेशी । नको या दुःखासी गोकुं मज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज सर्व तुझी भाशा । भगा जगसीश पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३९४६ ॥ जन्म मृत्यु फार जाले माझ्या जीवा । ऐक माझा धांका पांडुरंगा ॥ धू० ॥ सिणलो बहुत करितां येरझारा । रखमाईच्या वरा पावें वेगीं ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तूं गा पक्तिपावन । वेई माझा सीण जन्मांतर ॥ २ ॥

॥ ३९४७ ॥ आतां माझ्या दुःखा कोण हो सांगती । रखमाईचा पति पावेचि ना ॥ धू० ॥ कायविधा त्यानें घातकी रेखा । सुटका या दुःखा न होयची ॥ १ ॥ तुका ह्मणे माझी विसरूं नको चित्त । अमा पंढरिनाया पाव वेगीं ॥ २ ॥

॥ ३९४८ ॥ पंढरीसी जावें ऐसें माझे मनीं । विटाई जननी भटे केव्हां ॥ धू० ॥ न लगे त्याविण सुखाचा सोहळा । लागे मज ज्वाळा अभ्रीचिया ॥ १ ॥ तुका ह्मणे त्याचे पाहिलिया पाय । मग दुःख जाय सर्व माझे ॥ २ ॥

॥ ३९४९ ॥ तन मन धन दिलें पंढरिराया । आतां सांगावया उरलें नाही ॥ धू० ॥ अर्थचाड चिंता नाही मनीं आशा । तोडियेला फांसा उपाधीचा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे एक विठोबाचें नाम । आहे जवळी राम नाही रुका ॥ २ ॥

॥ ३९५० ॥ आलिया संसारा उठा वेग करा । शरण जा उदारा पांडुरंगा ॥ धू० ॥ देह हें देवाचें धन कुबेराचें । तेथे मनुष्याचें काय आहे ॥ १ ॥ देता देवाविता नेता नेव-विता । येथे याची सत्ता काय आहे ॥ २ ॥ निमित्त्याचा धनी केला असे प्राणी । माझे माझे ह्मणोनिये व्यर्थ गेला ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कारिे नाशवंतासाठीं । देवासवें आटी पाडि-तोसी ॥ ४ ॥

॥ ३९५१ ॥ माय वनीं धाल्या धाये । गर्भ आंघतणें न पाहें ॥ धू० ॥ तैसें पूजितां वैष्णव । सुखें संतोषतो देव ॥ १ ॥ पुत्राच्या विजये । पिता सुखातें जाये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अमृतसिद्धी । हरे क्षुधा आणि व्याधी ॥ ३ ॥

॥ ३९५२ ॥ तुझे अंगभूत । आह्मी जाणतो समस्त ॥ धू० ॥ येरा वाटतसें जन । गुढारसें नारायण ॥ १ ॥ ठावा थारा मारा । घरचिया संव चोरा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करुनि करितों संवादा ॥ ३ ॥

॥ ३९५३ ॥ तुज दिला देह । आजूनि वागवितों भय ॥ धू० ॥ ऐसा विश्वासघा-तकी । घडली कळतां हे चुकी ॥ १ ॥ बोलतो जें तोंडें । नाही अनुभविलें लंडें ॥ २ ॥ वंड लाहे केला । तुका ह्मणे जी विडला ॥ ३ ॥

॥ ३९५४ ॥ माते लेकरांत भिन्न । नाही उत्तरांचा सीण ॥ धू० ॥ धाडीं धाडीं वो भातुकें । रंजविल्याचें कौतुकें ॥ १ ॥ करुनि नवल । याचे बोलिलें ते बोल ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माते । पांडुरंगे कृपावंते ॥ ३ ॥

॥ ३९५५ ॥ जरि न भरे पोट । तरि सेवूं हरकूट ॥ धू० ॥ परि न घळूं तुज भार । हाचि आमुचा निर्यार ॥ १ ॥ तुझे नाम अमालिक । नेणती हे ब्रह्मादिक ॥ २ ॥ ऐसें नाम तुझे खरें । तुका ह्मणे भासे पुरें ॥ ३ ॥

॥ ३९५६ ॥ सर्वस्वाची साठी । तरीच देवासवें गांठी ॥ धू० ॥ नाही तरी जया तैसा । भोग भोगवील इच्छा ॥ १ ॥ घावें तेंचि घ्यावें । ह्मणजनि जीवें जावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे उरी । मार्गे नुरवित बरी ॥ ३ ॥

॥ ३९५७ ॥ सुख पंढरीसी आलें । पुंडलिकें साटविलें ॥ धू० ॥ आतां धांवा माझे बाप । जिह्वा धेऊनियां माप ॥ १ ॥ करा एक खेप । मग न लगे हिंडावें ॥ २ ॥ विषय शुंडुनि पसारा । धांव घ्यारे पंढरपुरा ॥ ३ ॥ आयुष्य वेचें जंव आहे । तांचि धांवोनियां जाय ॥ ४ ॥ आळस न करी या लाभाचा । तुका विनवी कृपबियाचा ॥ ५ ॥

॥ ३९५८ ॥ गाढव शंगारिलें कोडें । कांहीं केल्या नव्हे घोडें ॥ धू० ॥ त्याचें अंकणें

त्र राहे । स्वभावासी करील काये ॥ १ ॥ श्वान शिविके बैसविलें । भुंकतां न राहे
झगलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे स्वभावकर्म । काहीं केल्या न सुटे धर्म ॥ ३ ॥

॥ ३९५९ ॥ सेकां हें ना तैसें जालें । बोलणें तितुकें वांथां गेलें ॥ धू० ॥ स्वयें
आपणचि रिता । रडे पुढिलांच्या हिता ॥ १ ॥ सुखसामरीं नेचे वस्ती । अंगीं
ज्ञानपणाची मस्ती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे गाढव लेखा । जेथें भेटेल तेथें ठोका ॥ ३ ॥

॥ ३९६० ॥ आवडे सकळां मिष्टान्न । रोग्या विषा त्या समान ॥ धू० ॥ स्वर्ण नावडे
तथा एका । ठाव नाही ज्याच्या नाका ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तैसा खळा । उपदेशाचा
कांटाळा ॥ २ ॥

॥ ३९६१ ॥ अखंड संत निंदी । ऐसी दुर्जनाची बुद्धी ॥ धू० ॥ काय ह्मणावें
सयासी । तो केवळ पापरासी ॥ १ ॥ जो स्मरे रामराम । तथासी ह्मणावें रिकामें ॥ २ ॥
जो तीर्थत्रत करी । तथासी ह्मणावें भिकारी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे विंच्वाची नांगी । तैसा
दुर्जन सर्वांगी ॥ ४ ॥

॥ ३९६२ ॥ यारे नाचों अवघेजण । भावें प्रेमें परिपूर्ण ॥ धू० ॥ गाऊं पंढरीचा
राणा । क्षेम देऊनि संतजना ॥ १ ॥ सुख साधु सुखासाठीं । नाम हरिनाम बोभाटीं
॥ २ ॥ प्रेमा वाढितो उदार । देतां नाहीं सानाथोर ॥ ३ ॥ पापें पळालीं बापुडीं । काळ
झाला देशधडी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे धन्य काळ । आजि प्रेमाचा सुकाळ ॥ ५ ॥

॥ ३९६३ ॥ उपजलों मनीं । हे तों स्वामीची करणी ॥ धू० ॥ होइल प्रसादाचें दान ।
तरि हें कवतुक पाहेन ॥ १ ॥ येइल अभय जरी । तरि हे आज्ञा वांदिन शिरीं ॥ २ ॥
भक्तिप्रयोजना । प्रयोजावें बंदिजना ॥ ३ ॥ यश स्वामिचिये शिरीं । दास्य करावें
किंकरिं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आळिकरा । त्यासी योजावें उत्तरा ॥ ५ ॥

॥ ३९६४ ॥ माझे मन पाहे कसून । चित्त न ढळे तुजपासून ॥ धू० ॥ कापूनि देइन
शिर । पाहा कृपण की उदार ॥ १ ॥ मजवरि घालीं घण । परि मी न सोडीं चरण ॥ २ ॥
तुका ह्मणे अंती । तुजवांचून नाही गती ॥ ३ ॥

॥ ३९६५ ॥ भूमीवरि कोण ऐसा । गांजू शके हरिच्या दासा ॥ धू० ॥ सुखें नाचा
हो कीर्तनीं । जयजयकारें गर्जा वाणी ॥ १ ॥ काळा सुटे पळ । जाती दुरितें सकळ
॥ २ ॥ तुका ह्मणे चिर्ती । साच माना हे निश्चिती ॥ ३ ॥

॥ ३९६६ ॥ जातीचा ब्राह्मण । न कारितां संध्यास्तान ॥ धू० ॥ तो एक नांवाचा
ब्राह्मण । होय हीनाहूनि हीन ॥ १ ॥ सांडूनियां शाळिग्राम । नित्य वेद्येचा समागम
॥ २ ॥ नेचे संतांचें जो तीर्थ । अखंड वेद्येचा जो आर्थ ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसे पापी ।
पाहूं नका पुनरपी ॥ ४ ॥

॥ ३९६७ ॥ जाला जीवासी उदार । त्यासी काय भीडभार ॥ धू० ॥ करीन आडक्या
पोंगडे । उभें बाजारीं उघडें ॥ १ ॥ जो जो धरिली भीड । तो तो बहु केली चीड ॥ २ ॥
तुका ह्मणे मूळ । तुझे उचारीन कुळ ॥ ३ ॥

॥ ३९६८ ॥ आह्मां हेंचि काम । वाचे गाऊं तुझे नाम ॥ धू० ॥ आयुष्य मोलाची

हे घडी । धरूं पायांची आवडी ॥ १ ॥ अमृताची खाणी । याचे ठायीं वेचूं वाणी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पांडुरंगा । माझ्या जिवाच्या जिवलग्ना ॥ ३ ॥

॥ ३९६९ ॥ मिळे हरिदासांची राटी । रीग न होय शेवटी ॥ धू० ॥ तथे म्यां काय
करावे । माझे कोणे आडकावे ॥ १ ॥ कैसें तुज लाजवावे । भक्त ह्मणोनियां भावे ॥ २ ॥
नाचतां नये ताळीं । मज वाजवितां दाळीं ॥ ३ ॥ अति मंडित भूषणे । शरीर माझे दैन्य
वाणे ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे कमळापती । मज न द्यावे त्या हातीं ॥ ५ ॥

॥ ३९७० ॥ जाणें नेणों काय । चिंत्तीं धरूं तुझे पाय ॥ धू० ॥ आतां हेंचि कमी
गाळे धरूनियां प्रेम ॥ १ ॥ काय सांडूं मांडूं । भावे हृदयांच कोडूं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
हेवा । जन्मोजन्मीं मागे सेवा ॥ ३ ॥

॥ ३९७१ ॥ जाळें घातले सांगरी । बिंदु न राहे भीतरी ॥ धू० ॥ तैसें पापियाचें
मन । तथा नावडे कीर्तन ॥ १ ॥ गाढव गंगेसी व्हाणिलें । जाऊनि उकरडभावरि लोळे
॥ २ ॥ प्राति पोसिले काउळे । जाऊनि विष्टेवरी लोळे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तैसा हरी ।
कीरव्या नावडे कस्तुरी ॥ ४ ॥

॥ ३९७२ ॥ तरलीं ह्मणून धरिला ताटा । त्यासी चळ जाला फाटा ॥ धू० ॥ वायां-
विण तुटे होड । माने सुख इच्छी भाड ॥ १ ॥ ग्वाहीविण मात । स्थापी आपुली सतत
॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसी किती । नरका गेलीं अधोगती ॥ ३ ॥

॥ ३९७३ ॥ आतां येथे खरें । नये फिरतां माघारें ॥ धू० ॥ हाईल तैसी हो आबाळी ।
देह निमित्त या बळी ॥ १ ॥ तुझांसेवे गांठी । देहजिवाचिये सांठी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
लंड । करूं चौघांमथें भंड ॥ ३ ॥

॥ ३९७४ ॥ कठिण नारळाचें अंग । बाहेरी भीतरी तें चांग ॥ धू० ॥ तैसा करी
कां विचार । शूद्र कारण अंतर ॥ १ ॥ वरि कांटे फणसफळा । माजि अंतरी जिव्हाळा
॥ २ ॥ ऊंस बाहेरी कठिण काळा । माजी रसाचा जिव्हाळा ॥ ३ ॥ मिठें रुचविलें अन्न ।
नये सतंत कारण ॥ ४ ॥

॥ ३९७५ ॥ सकळ तीर्थांहुनी । पंढरिनाथ सुगुटमणी ॥ धू० ॥ धन्यधन्य पंढरी । जे
मोक्षाची अक्षय्य पुरी ॥ १ ॥ विश्रंतीचा ठाव । तो हा माझा पंढरिसाव ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे सांगें स्पष्ट । द्वाजी पंढरी वैकुंठ ॥ ३ ॥

॥ ३९७६ ॥ भाते भरुनि हरिनामाचे । वीर गर्जती विव्हाचे ॥ धू० ॥ अनंतना-
माची आरोळी । एक एकाहुनि बळी ॥ १ ॥ नाहीं आणिकांचा गुमान । ज्याचे अंकित
स्वावाचुन ॥ २ ॥ रिद्धि सिद्धि ज्या कामारी । तुका ह्मणे ज्याचे घरीं ॥ ३ ॥

॥ ३९७७ ॥ ज्याची जया आस । तथाजवळी त्या वास ॥ धू० ॥ येर जवळी तें
कुरी । धेनु वत्स सांडी घरीं ॥ १ ॥ गोडी प्रियापाशीं । सुख उपजे येरासी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे बोल । घडे तथाठायां मोल ॥ ३ ॥

॥ ३९७८ ॥ बाळ माते निष्ठुर होये । परि ते स्नेह करीत आहे ॥ धू० ॥ तैसा तूं गा
धुर्योत्तमा । घडी न विसंबसि आझां ॥ १ ॥ नेणती भागली । कडे घेतां अंग घाली

॥ २ ॥ भूक साहे तान्ह । त्याचें राखे समाधान ॥ ३ ॥ ख्याच्या दुःखें धाये । आपल
जीव देऊ पाहे ॥ ४ ॥ नावें घाली उडी । तुका ह्मणे प्राण काढी ॥ ५ ॥

॥ ३९७९ ॥ हे तों दाळाटाळी । परि भोवता हा कळी ॥ धू० ॥ बरें नव्हेल शेवटी ।
भय असों द्यावें पोटी ॥ १ ॥ मुरगाळिल कान । गोसमाळी सावधान ॥ २ ॥ धन्य ह्मणे
भातां । येथें नुधवा माथां ॥ ३ ॥ अबोलणा तुका । ऐसें काहीं लेखूं नका ॥ ४ ॥

॥ ३९८० ॥ किती लाजिरवाणा । मरे उपजोनि शाहाणा ॥ धू० ॥ एका घाई न करी
सुदी । न निथे देवासोई भेटी ॥ १ ॥ सोसूनि आवाळी । घायाळ तें दुंग चोळी ॥ २ ॥
सावध करी तुका । ह्मणे निजले हो आडका ॥ ३ ॥

॥ ३९८१ ॥ दाता लक्षुमीचा पती । माझे मागणें तें किती ॥ धू० ॥ जाणें तान्हे-
ल्याची तान । पितां गंमा नव्हे न्यून ॥ १ ॥ कल्पतरु जाला देता । तेथें पोटाचा मागता
॥ २ ॥ तुका ह्मणे सतत ध्यातां । परब्रह्मचि आलें हातां ॥ ३ ॥

॥ ३९८२ ॥ कुहवंडी करीन काया । वरोनि पायां गोजिरिया ॥ धू० ॥ बैसलें तें
रूप डोळां । मन चाळा लागलें ॥ १ ॥ परतें न सरवे दुरी । आवडी पुरी बैसली ॥ २ ॥
तुका ह्मणे विसावलों । येथें भालों धणीवरी ॥ ३ ॥

॥ ३९८३ ॥ साधनाचे कष्ट मोठे । भय वटि थोर हें ॥ धू० ॥ मुखें गावें भावें गीत ।
सर्व हित बैसलिया ॥ १ ॥ दासा नव्हे कर्म दान । तन मन विश्रळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
आत्मनिष्ठा । भागे चेष्टा मनाची ॥ ३ ॥

॥ ३९८४ ॥ घेतां आणिकांचा जीव । तेव्हां कीव कराना ॥ धू० ॥ आपलें तें वर-
रुळ नेसा । हे गोविंदा कृपणता ॥ १ ॥ सेवा तरी इच्छा सांग । चोरिलें अंग साहेना
॥ २ ॥ तुका ह्मणे अरे धन्या । निसंतन्या विठोबा ॥ ३ ॥

॥ ३९८५ ॥ आह्मां केलें गुणवंत । तें उचित राखावें ॥ धू० ॥ तुह्मांसी तों चाड
नाहीं । आणिकां काहीं सुखदुःखा ॥ १ ॥ दासांचें तें देखों नये । उणें काय होइल तें
॥ २ ॥ तुका ह्मणे विश्वंभरा । दृष्टि करा सामोरी ॥ ३ ॥

॥ ३९८६ ॥ अगत्य ज्या नरका जाणें । कीर्तनी तो वीट मानी ॥ धू० ॥ नावडेसा
झाला बाप । आलें पाप वस्तीसी ॥ १ ॥ नारायण नाही वाचे । ते यमाचे अंदण ॥ २ ॥
तुका ह्मणे अभक्तासी । माता दासी जग झोडी ॥ ३ ॥

॥ ३९८७ ॥ आह्मी हरीचे हरिचे । शूर कळिकाळा यमाचे ॥ धू० ॥ नामघोष
बाण साचे । भाले तुळसी मंजुरेचे ॥ १ ॥ आह्मी हरिचे हरिचे दास । कळिकाळावरि
घालूं कास ॥ २ ॥ आह्मी हरिचे हरिचे दूत । पुढे पळती यमदूत ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे
आह्मांवरी । सुदर्शन घरटी करी ॥ ४ ॥

॥ ३९८८ ॥ देवाचिये पार्थी वेंचों सर्व सक्ती । होतील विपत्ति ज्या ज्या काहीं ॥ धू० ॥
नेचे माह्मी वाचा पुढे काहीं वाव । आणि तुजे भाव बोलायाचे ॥ १ ॥ मनाची वाटणी
चित्ताचा विक्षेप । राहो हा अनुताप आहे तैसा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे घेईं विह्वलचा छंद ।
आनंदाचा कंठ विस्तारेल ॥ ३ ॥

॥ ३९८९ ॥ पांडुरंगा आतां हेका हे विनंती । बहु माझे चिन्ती भय वाटे ॥ धृ० ॥
 नाही आहकिलें संतांचिया मुखें । तें या मज लोके भेडसाविलें ॥ १ ॥ विष्णुदासां गति
 नाही तरावया । ह्मणती गेले वांयां कष्टही ॥ २ ॥ धिक्कारिती मज करितां कीर्तन ।
 काय सांगों शीण ते काळिचा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज वाटतें उदास । काय करूं यास
 पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ ३९९० ॥ वेढा वेढा रे पंढरी । मोचें लावा भीमातिरीं ॥ धृ० ॥ चला चला संत
 जन । करा देवासी भांडण ॥ १ ॥ लुटा लुटा पंढरपुर । धरा रखुमाईचा वर ॥ २ ॥ तुका
 ह्मणे चला । धाव निशाणी घातला ॥ ३ ॥

॥ ३९९१ ॥ पहा ते पांडव अखंड वनवासी । परि त्या देवासी आठविती ॥ धृ० ॥
 प्रल्हादासी पिता करितो जाचणी । परि तो स्मरे मनीं नारायण ॥ १ ॥ सुदामा ब्राह्मण
 सरिद्रें पीडिला । नाही विसरला पांडुरंगा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझा न पडावा विसर ।
 दुःखाचे डोंगर झाले तरी ॥ ३ ॥

॥ ३९९२ ॥ निजसेजेची अंतुरी । पादलिया कोण मारी ॥ धृ० ॥ तैसा आह्मासी
 उबगतां । तुका विनवितो संतां ॥ १ ॥ मूल मांडीवरी हागलें । तें बा कोणें रे त्यागिलें
 ॥ २ ॥ दासी कामासी चुकली । ते बा कोणें रे विकली ॥ ३ ॥ पांडुरंगाचा तुका पापी ।
 संत साहें काळासि दापी ॥ ४ ॥

॥ ३९९३ ॥ श्रानाचियापरी लोळे तुझ्या द्वारीं । भुंकों हरिहरि नाम तुझें ॥ धृ० ॥
 भुंकीं उठीं बसें न वजायें वेगळा । लुडबुडीं गोपाळा पायांपाशीं ॥ १ ॥ तुका ह्मणे
 आह्मां वर्म आहे ठावें । मागेन तें व्यावें प्रेमसुख ॥ २ ॥

॥ ३९९४ ॥ सोडरे धायरे दिल्याघेतल्याचे । अंत हें काळीचें नाही कोणी ॥ धृ० ॥
 सख्या गोत्रबहिणी सुखाचे संगती । मोकलुनी देती अंतकाळीं ॥ १ ॥ आपुलें शरीर
 आपणा पारिखें । परावीं होतील नवल काई ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां सोड यांची आस ।
 धरीं रे या कास पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ३९९५ ॥ जन्ममरणांची कायसी चिंता । तुझ्या शरणागता पंढरारिया ॥ धृ० ॥
 वर्दनीं तुझें नाम अमृतसंजीवनी । असतां चक्रपाणी भय कवणा ॥ १ ॥ हृदयीं तुझें रूप
 बिबलें साकार । तेथें कोण पार संसाराचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझ्या चरणांची पाखर ।
 असतां कळिकाळ पायां तळीं ॥ ३ ॥

॥ ३९९६ ॥ क्षमाशत्रु जया नराचिया हातीं । नुष्ट तथाप्रति काय करी ॥ धृ० ॥ तूण
 नाहीं तेथें पडिला दवाग्री । जाय तो विद्वांनीं आपसया ॥ १ ॥ तुका ह्मणे क्षमा सर्वांचें
 स्वहित । धरा अखंडित सुखरूप ॥ २ ॥

॥ ३९९७ ॥ यातिगुणें रूपें काय ते वानर । तथांच्या विचारे वतें राम ॥ धृ० ॥ ब्रह्म-
 हत्यारासि पातकी अनेक । तो बंध वाल्मीक तिहीं लोकीं ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नव्हे
 चोरीचा व्यापार । ह्मणा रघुवीर वेळोवेळीं ॥ २ ॥

॥ ३९९८ ॥ पानें जो खाईल बैसोनि कथेसी । घडेल तथासी गोहत्या ॥ धृ० ॥

तमाखू ओढूनि काढला जो धूर । बुडेल तें घर तेणें पापें ॥ १ ॥ कीर्तनी बडबड करील
जो कोणी । बेडुक होउनी येइल जन्मा ॥ २ ॥ ज्याचिये मनी कथेचा कंदाळा । होती
त्या चांडाळा बहु जाच ॥ ३ ॥ जाच होती पाठी उडती थमदंड । त्याचें काळें तोंड
तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ३९९९ ॥ कामांमध्ये काम । कांहीं ह्मणा रामराम । जाइल भवभ्रम । सुख होईल
दुःखाचें ॥ धू० ॥ कळों येईल अंतकाळीं । प्राणप्रयाणाचे वेळीं । राहाती निराळीं ।
रांडापोरें सकळ ॥ १ ॥ जीतां जीसी जैसा तैसा । पुढें आहे रे वोळसा । उगवूनि फांसा ।
काय करणें तें करीं ॥ २ ॥ केलें होतें याचि जन्में । अवघें विठोबाच्या नामें । तुका
ह्मणे कर्में । जाळोनिथां तरसी ॥ ३ ॥

॥ ४००० ॥ तुज मज ऐसी परी । जैसे तरंग सागरीं ॥ धू० ॥ रोहीमाजी एक
जाणा । विहल पंढरीचा राणा ॥ १ ॥ देव भक्त ऐसी बोली । जंव भ्रांति नाही गेली ॥ २ ॥
तंतु पट जेवीं एक । तैसा विश्वेसी व्यापक ॥ ३ ॥

॥ ४००१ ॥ कोठें गुंतलासी योगीयांचे ध्यानीं । आनंदकीर्तनी पंढरीच्या ॥ धू० ॥
काय काज कोठें पडलीसे गुंती । कार्नी न पडती बोल माझे ॥ १ ॥ काय शेषशयनीं
सुखनिद्रा आली । सोय कां सांडिली तुझी देवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोठें गुंतलेती सांगा ।
किती पांडुरंगा वाट पाहूं ॥ ३ ॥

॥ ४००२ ॥ माउलीसी सांगे कोण । प्रेम वाढवी ताहानें ॥ धू० ॥ अंतरीचा कळ-
वळा । करीतसे प्रतिपाळा ॥ १ ॥ मायबापाची उपमा । तुज देऊं मेघश्यामा ॥ २ ॥ तेही
साजेना पाहतां । जीवलग्ना पंढरिनाथा ॥ ३ ॥ माय पाळी संसारिं । परलोक राहें
दुरी ॥ ४ ॥ तैसा नव्हेसी अनंता । काळावरी तुझी सत्ता ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे नारायणा ।
तुझा बहुत करुणा ॥ ६ ॥

॥ ४००३ ॥ कोड आवडीचें । पुरवीना बाळकाचें ॥ धू० ॥ तेव्हां कैसी ते माउली ।
जाणा काशासाठीं ग्याली ॥ १ ॥ वत्साचिये आसे । धेनु धांवना गोरसें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे घरीं । बाळ टाकिलें वानरीं ॥ ३ ॥

॥ ४००४ ॥ भक्तांचीं सांकर्दी स्वयें सोसी देव । त्यांपाशीं केशव सर्वकाळ ॥ धू० ॥
जथे ठायीं कीर्तन वैष्णव करिती । तेथें हा श्रीपति उभा असे ॥ १ ॥ तुका ह्मणे देव
सर्वांठायीं जाला । भरुनी उरला पांडुरंग ॥ २ ॥

॥ ४००५ ॥ तुझिया नामाचा विसर न पडावा । ध्यानीं तो राहावा पांडुरंग ॥ धू० ॥
सांगितला मंत्र श्रीरामनामाचा । सर्वकाळ वाचा हेचि बोले ॥ १ ॥ उफराटें नाम वाल्मीक
बोलिला । तोही वंद्य केला नारायणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मज तुझाचि भरवसा । धांडू-
निया कैसा येसी देवा ॥ ३ ॥

॥ ४००६ ॥ अवघ्या पातकांची मी एक रासी । अवघा तूं होसी सर्वोत्तम ॥ धू० ॥
जैस तैसा लागे करणें अंगिकार । माझा सर्व भार चालविणें ॥ १ ॥ अवघेचि मज

गिळियेले काळे । अवर्धाच बळे तुझे अंगी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां खुंदला उपाय ।
अवघेचि पाय तुझे मज ॥ ३ ॥

॥ ४००७ ॥ मूर्तिमंत देव नांदतो पंढरी । येर ते दिगांतरी प्रतिमारूप ॥ धू० ॥
जाऊनियां वना करावे कीर्तन । मानुनी पाषाण विडलरूप ॥ १ ॥ तुका ह्मणे मुख्य
पाहिजे हा भाव । भावापासीं देव शीघ्र उभा ॥ २ ॥

॥ ४००८ ॥ धरिल्या देहाचें सार्थक करीन । आनंदें भरीन तिन्ही लोक ॥ धू० ॥
लावीन निशाण जावया वैकुंठा । माजविन पेढा कीर्तनाच्या ॥ १ ॥ नामाचिया नौका
करीन सहस्रवरी । नावाडा श्रीहरि पांडुरंग ॥ २ ॥ भाविक हो येथें धरारे आवांका ।
ह्मणे दास तुका शुद्धयाती ॥ ३ ॥

॥ ४००९ ॥ अनुसरे त्यासीं फिरों नेही मागें । राहे समागमें अंगसंगें ॥ धू० ॥ अंग-
संगें असे कर्मसाक्ष देव । जैसा ज्याचा भाव तैसा राहे ॥ १ ॥ फळपाकीं देव देतील
प्राणीयें । तुका ह्मणे नये सवें कांहीं ॥ २ ॥

॥ ४०१० ॥ संसारी असतां हरिनाम घेसी । तरीच उद्धरसी पूर्वजेंसी ॥ धू० ॥
अवर्धाच ईद्रियें न येतील कामा । जिळ्हे रामनामा उच्चारी वेगीं ॥ १ ॥ शरीरसंपत्ति नव्हे
आवुली । भ्रांतीची साउली अवघी व्यर्थ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सार हरिनामउच्चार । येन्ही
येरझार हरीविण ॥ ३ ॥

॥ ४०११ ॥ सावळें सुंदर रूप मनोहर । राहो निरंतर हृदयीं माझे ॥ धू० ॥ आणिक
कांहीं इच्छा आह्मां नाही चाड । तुझे नाम गोड पांडुरंगे ॥ १ ॥ जन्मोजन्मीं ऐसें मागि-
तलें तुज । आह्मांसी सहज द्यावें आतां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुज ऐसे द्याळ । धुंडितां
सकळ नाही आह्मां ॥ ३ ॥

॥ ४०१२ ॥ हिरोनियां नेला मुखींचा उच्चार । पाडिलें अंतर जवळीच ॥ धू० ॥
द्वैताचिये कैसा पाडियेलों हातीं । बहुत करिती ओढाओढी ॥ १ ॥ काय करूं मज
नागविलें आळसें । बहुत या सोसें पीडा केली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां आपूलिया सवा ।
करुनियां देवा राखें मज ॥ ३ ॥

॥ ४०१३ ॥ भक्तांहुनि देवा आवडतें काई । त्रिभुवनीं नाही आन दुजें ॥ धू० ॥
नावडे वैकुंठ क्षीराचा सागर । धरोनी अंतर राहे दासा ॥ १ ॥ सर्वभावे त्याचें सर्वस्वही
गोड । तुळसीदळ कोड करुनी द्यावें ॥ २ ॥ सर्वस्वें त्याचा ह्मणवी विकिला । चित्त
द्यावें बोला सांगितल्या ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भक्तिसुखाचा बांधिला । आणिक विडला धर्म
नाहीं ॥ ४ ॥

॥ ४०१४ ॥ राम कृष्ण गोविंद नारायण हरी । केशवा मुरारि पांडुरंगा ॥ धू० ॥
लक्ष्मीनिवासा पाहें दिनबंधू । तुझा लागो छंदु सदा मज ॥ १ ॥ तुझे नामीं प्रेम देईं
अखंडित । नेणें तप व्रत दान कांहीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझे हेंचि गा मागणें । अखंडही
माणें नाम तुझे ॥ ३ ॥

॥ ४०१५ ॥ हरि तुझे नाम गाईन अखंड । याविण पाखंड नेणें कांहीं ॥ धू० ॥

अंतरीं विश्वास अखंड नामाचा । कायामनेवाचा देई हेंची ॥ १ ॥ तुका ह्मणे आतां देई संतसंग । तुझे नामी रंग भरो मना ॥ २ ॥

॥ ४०१६ ॥ गाबाळाचे ग्रंथीं कांरे पडां सदा । मिथ्या भेदवादा वागवितां ॥ धृ० ॥ संसार गाबाळीं पडसी निखळ । जालासी तूं खळ तेंणे मना ॥ १ ॥ साधनसंकर्षी गुंतसी कासया । व्यर्थ गा अपापामाजी गुंती ॥ २ ॥ निर्मळ फुकाचें नाम गोविंदाचें । अनंतजन्माचे फेडी मळ ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नको करूं कांहीं कष्ट । नाम वाचे स्पष्ट हरि बोलें ॥ ४ ॥

॥ ४०१७ ॥ भाव धरिला चरणीं ह्मणवितों दास । अहिर्निर्झीं ध्यास करीतसें ॥ धृ० ॥ करीतसें ध्यास हृदयीं सकळ । भाव तो सबळ धरियेला ॥ १ ॥ धरिले निश्चळ न सोडीं ते पात्र । तुका ह्मणे सोय करीं माझी ॥ २ ॥

॥ ४०१८ ॥ तुझे नाम गाया न सोपें डवळा । गाऊं कळवळा प्रेमाचिया ॥ धृ० ॥ येहल आवडी जैसी अंतरींची । तैसी मनाची कीर्ति गाऊं ॥ १ ॥ माझे मुख नामीं रंगो सर्वकाळ । गोविंद गोपाळ रामकृष्ण ॥ २ ॥ अबद्ध चांगलें गाऊं जैसें तैसें । बाहे बळ जैसें मायबाप ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज न लावीं वांकडें । मी तुझे बोबडें बाळ तान्हें ॥ ४ ॥

॥ ४०१९ ॥ आतां तुज मज नाहीं दुजेपण । हाखवीं चरण पांडुरंगा ॥ धृ० ॥ तुज रूप रेखा नाम गुण नाहीं । एक स्थान पाहीं गांव सिंव ॥ १ ॥ नावडे संगति तुज दुज-याची । आपुल्या भक्तांची प्रीति तुझ्यां ॥ २ ॥ परि आह्मांसाटीं होसील सगुण । स्तंभासी फोडून जयापरी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तैसें तुज काय उणें । देईं वरुषण चरणांचें ॥ ४ ॥

॥ ४०२० ॥ कारणें तें हेंचि करा । नरका अघोरा कां जातां ॥ धृ० ॥ जयामध्ये नासयण । सुद्ध पुण्य तें एक ॥ १ ॥ शरणागता देव राखे । येरां वाखे विश्वांचे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लीन व्हावें । कळे भावें वर्म हें ॥ ३ ॥

॥ ४०२१ ॥ आणिक नका करूं चेष्टा । व्हाल कथा वरपडी ॥ धृ० ॥ सुखें करा हरिकथा । सर्वथा हे तारील ॥ १ ॥ अनाथाचा नाथ देव । अनुभव सत्य हा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बहुतां रिती । धरा चिर्ची सकळ ॥ ३ ॥

॥ ४०२२ ॥ सुखें सांगे ब्रह्मज्ञान । जन लोकांची कापितो मान ॥ धृ० ॥ ज्ञान सांगतो जनासी । नाहीं अनुभव आपणासी ॥ १ ॥ कथा करितो देवाची । अंतरीं आशा बहुलोभाची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तोचि वेडा । त्याचें हाणूनि थोबाड फोडा ॥ ३ ॥

॥ ४०२३ ॥ कांहीं दुसरा विचार । नलगे करावाचि फार ॥ धृ० ॥ सेव्या ना चौधरी । पांडेपण वाहे शिरी ॥ १ ॥ पाप नलगे धुंडावें । पाहिजे तरि तेथें जावें ॥ २ ॥ जकातीचा धंदा । तेथें पाप वसे सदा ॥ ३ ॥ गाईं द्वैसी हेड । तुप विकी महा द्वाद ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे पाहीं । तेथें पुण्या रीघ नाहीं ॥ ५ ॥

॥ ४०२४ ॥ तुझे माझी आहे जुनी सोयरीक । आधीं बंधु लेंक मग जाले ॥ धृ० ॥ वाटेकरी म्हूण न पुसती आतां । परि आहे सत्ता करीन ते ॥ १ ॥ लेंकीचें लेंकरूं नातु जाल्यावरी । मंगळाही दुरि अंतरलों ॥ २ ॥ बाईलचा भाऊ पिसुना सोयरा । ह्मणउनि करा विनोद हा ॥ ३ ॥ आकुळीं तो करूं नये तेंचि केलें । न बोलवें भलें तोंचि

आतां ॥ ४ ॥ न ह्यणसी लेंकी माडसी बहिणी । आह्मां केलें धणी पापाचें त्या ॥ ५ ॥
बहु पांचाजणी केली विदंबना । नये हाऊं जना तोंड ऐसें ॥ ६ ॥ तुका ह्यणे आधीं मूळ
तेंचि धरूं । मागील तें करूं उरी आतां ॥ ७ ॥

॥ ४०२५ ॥ मागें बहुत जाले खेळ । आतां बळ वोसरलें ॥ धू० ॥ हालें नये चालें
आतां । घट रिता पोकळ ॥ १ ॥ भाजल्याची दिसे घडी । पट ओढी न साहे ॥ २ ॥
तुका ह्यणे पाहतां घडी । जगा जोडी अंगारा ॥ ३ ॥

॥ ४०२६ ॥ आळस आला अंगा । धांव घालीं पांडुरंगा ॥ धू० ॥ सोसूं शरीराचे
भाव । पडती अवगुणाचे वाव ॥ १ ॥ करावी व्यसनें । दुरी येऊनि नारायणें ॥ २ ॥
जवळील दुरी । जालों देवा धरिं करीं ॥ ३ ॥ ह्यणऊनि देवा । वेळोवेळां करीं धांवा ॥ ४ ॥
तुका ह्यणे पांडुरंगा । दुरी धरूं नका अंगा ॥ ५ ॥

॥ ४०२७ ॥ झंवविली महारें । त्याची व्याली असे पोरें ॥ धू० ॥ करी संताचा
मत्सर । कोपें उमारोनि कर ॥ १ ॥ बीज तैसें फळ । वरी आलें अमंगळ ॥ २ ॥ तुका
ह्यणे टावें । ऐसें जालें अनुभवं ॥ ३ ॥

॥ ४०२८ ॥ पापी तो नाठवी आपुल्या संचिता । टेवी भगवंता वरी बोल ॥ धू० ॥
भेईना करितां पापाचे डोंगर । दुर्जन पामर दुराचारी ॥ १ ॥ नाठवी तो खळ आपुली
करणी । देवासी निहोनि बोलतसे ॥ २ ॥ तुका ह्यणे त्याच्या तोंडा लागो काटी । नाहीं
जगजेठीं जया चिर्ती ॥ ३ ॥

॥ ४०२९ ॥ आधीं देह पाहतां वाव । कैचा प्रारब्धासी टाव ॥ धू० ॥ कारे रड-
तोसी माना । लागें विह्वलचरणा ॥ १ ॥ दुजेपण जालें वाव । त्रिभुवनासि नाहीं टाव
॥ २ ॥ तुका ह्यणे खरे पाहें । विह्वल पाहोनियां राहें ॥ ३ ॥

॥ ४०३० ॥ स्त्रिया धन बा हें खोटें । नागवले मोठे मोठे ॥ धू० ॥ ह्यणोनि सांडा
दोनी । सुख पावाल निदानीं ॥ १ ॥ सर्व दुःखासी कारण । हींच दोन्हींचीं प्रमाण ॥ २ ॥
आशा सर्वखें सांडावी । तेणें निजपदवी पावावी ॥ ३ ॥ देह लोभें नाडला । घाल
यमाचा पडला ॥ ४ ॥ तुका ह्यणे निरापेक्षा । काहीं न धरावी अपेक्षा ॥ ५ ॥

॥ ४०३१ ॥ जें जें व्हांवें संकल्पें । तेंचि पुण्य होय पाप ॥ धू० ॥ कारण तें मना-
पासीं । मेळविल्या मिळे रसीं ॥ १ ॥ सांडी मांडी हाली चाली । राहे तरि भली बोली
॥ २ ॥ तुका ह्यणे सार । नांव जीवनाचे सागर ॥ ३ ॥

॥ ४०३२ ॥ ओले मातीचा भरवसा । कारे धरिशीं मानसा ॥ धू० ॥ डोळे चिरीव
चांगले । वृद्धपर्णी सरक्या जाले ॥ १ ॥ नाक सरळ चांगलें । येऊन हानवटीला लागलें
॥ २ ॥ तुका ह्यणे आलें नाहीं । तंव हरिला भजरे काहीं ॥ ३ ॥

॥ ४०३३ ॥ तुह्यां सांगतों कलियुगा फळ । पुढें होइल ब्रह्मगोळ ॥ धू० ॥ आतां ह्यणतील
कटक । ऐसा पाडिती इंडक ॥ १ ॥ स्त्रिया पूजुनि सरे देती । भलते स्त्रियेसि भलते जाती
॥ २ ॥ श्रेष्ठ वर्ण वेदविद्वांस । अंगिकारी मद्यमांस ॥ ३ ॥ चारी वर्ण अठरा याती । कवळ
करिती एक पंक्ती ॥ ४ ॥ ह्यणती अंबेचा क्रीडाकळोळ । शिवरूप प्राणी सकळ ॥ ५ ॥

ऐसे होइल शुकुन देतों । अगोदर सांगुन जातों ॥ ६ ॥ तुका समुद्रस्य करी । सिद्धि पाणी वाहे घरी ॥ ७ ॥

॥ ४०३४ ॥ त्या हरिदासांची भेटी घेता । नर्का उभयतासी जाता ॥ धृ० ॥ माते परीस थोरी कथा । भाड घेतां न लाजे ॥ १ ॥ देतां घेतां नरकवासी । उभयतांसी रवरव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नरकगांवा । जाती हांवा धरोनी ॥ ३ ॥

॥ ४०३५ ॥ देव गावा ध्यावा ऐसें जालें । परदेशी नाही उगलें । वडील आणि धाकुलें । नाही ऐसें जालें दुसरें तें ॥ धृ० ॥ नाही लागत मुळीहुनी । सुद्ध जन आणि जननी । लागल्या लागें त्यागें सांडुनी । लोभीये मांडणी संयोगाची ॥ १ ॥ शिव बाटला जीवदेशे । बहुत भोतत आलें ठसें । हीन जाले भूषणाचें इच्छे । निवडती कस गुणागुण ॥ २ ॥ आतां हे हुतांश तों बरें । अवघे एकच मोहरें । पिडिलियाविण नव्हे खरें । निवडे बरें जातिसुद्ध ॥ ३ ॥ तुका उतावेळ याजसाठी । आहे तें निवेदीन पोर्दी । आवडी द्यावी जी येथें लाटी । तुझी जगजेठी कीर्ति वाखाणीन ॥ ४ ॥

॥ ४०३६ ॥ भोगी जाला त्याग । गीती गातां पांडुरंग । इंद्रियांचा लाग । आह्मांवरुनि चुकला ॥ धृ० ॥ करुनि ठेविलों निश्चळ । भय नाही तळमळ । घेतला सकळ । अवघा भार विव्हलें ॥ १ ॥ तळीं पक्षिणीचे परी । नखें चोंची चारा धरी । आणूनियां घरीं । मुखीं घाली बाळका ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ये आवडी । आह्मी पांथीं दिली बुडी । आहे तेथें जोडी । जन्मांतरीचें ठेवणें ॥ ३ ॥

॥ ४०३७ ॥ कुंकवाची टेवाटेवी । बोंडकादेवी काशाला ॥ धृ० ॥ दिवस गमा भरा पोटा । कांगे नट नटावा ॥ १ ॥ दिमाख हा कोणां दावा । लटकी जीवा चरफड ॥ २ ॥ तुका ह्मणे झोंडगी हो । फुंदा कां हो कोरडी ॥ ३ ॥

॥ ४०३८ ॥ तुझे प्रेम माझ्या हृदयां आवडी । चरण न सोडीं पांडुरंगा ॥ धृ० ॥ कासथा सिणविसी थोरिवाकारणें । काय तुझे उणें होइल देवा ॥ १ ॥ चातकाची चिंता हरली जलधरें । काय त्याचें सरे थोरपण ॥ २ ॥ चंद्र चकोरांचा पुरवी सोहळा । काय त्याची कळा न्यून होय ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज अनाथा सांभाळीं । हृदयकमळीं स्थिर राहिं ॥ ४ ॥

॥ ४०३९ ॥ आह्मी आइते जेवणार । न लगे सोसावे डोंगर । सुखाचा वेव्हार । तेंपेचि वाढलें ॥ धृ० ॥ टेवा जोडला मिरांसी । ठाव जाला पायांपासी । नव्हे आणिकांसी । रीघ तेथें यावया ॥ १ ॥ बळी दिला जीवभाव । नेणें आणिकांचें नांव । धरिला एक भाव । तो विश्वास फळला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जालो बळी । आह्मी निकट जवळी । बोलिलों तें पाळीं । वचन स्वामि आमचें ॥ ३ ॥

॥ ४०४० ॥ न लगावी दिठी । माझी तुझे मुखवटी ॥ धृ० ॥ आधीं पाडलें पाडलें । ते मी पाहेन तें भलें ॥ १ ॥ देईन हे काया । वरि सांडणें सांडाया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । बहु आवडसी जीवा ॥ ३ ॥

॥ ४०४१ ॥ कोण आमचीं योगतपें । करूं बापें जाणार्थी ॥ धृ० ॥ गीत संतसंगें

गाऊं । उभीं ठाऊं जागरणीं ॥ १ ॥ आमुचा तो नव्हे लग्न । करूं त्याग जावया ॥ २ ॥
तुका ह्मणे इन्द्रियांसी । येचि रसीं रंगवूं ॥ ३ ॥

॥ ४०४२ ॥ नाम तारक भवसिंधू । विहल तारक भवसिंधू ॥ धू० ॥ नामधारक तथा
अरि मित्रू । समता त्यागूनियां क्रोधू ॥ १ ॥ नामधारक तथा । कदापि न घडे विषयात्मा
बाधू ॥ २ ॥ ज्या नामें तरले शुकारिक । नारद संत मुनिजन साधू ॥ ३ ॥ जाणूनियां जे
नसरे । ते नेणति जैसा गाऊं अंधू ॥ ४ ॥ सहज तुकया । बाधचि जपतां स्वरूपीं वेधू ॥ ५ ॥

॥ ४०४३ ॥ आह्यां वैष्णवांचा कुळधर्म कुळीचा । विश्वास नामाचा एका भाषें
॥ धू० ॥ तरीच हरिचे दास ह्मणवितां श्लाघीजे । निर्वासना कीजे चित्त आधीं ॥ १ ॥
गाऊं जाचूं प्रेमें आनंदें कीर्तनीं । मुक्ति मुक्ति दोन्ही न मगो तुज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा
ऐसी थांची सेवा । द्यावी जी केशवा जन्मोजन्मी ॥ ३ ॥

॥ ४०४४ ॥ पावलों हा देह कागतालि न्यायें । न घडे उपायें घडों आलें ॥ धू० ॥
आतां माझीं खडीं देह देहांतरें । अभय दातारें वेऊनियां ॥ १ ॥ अंधळ्याचे पाठीं
धनाची चरवी । अघटित तेवि घडों आलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे योग घडला बरवा । आतां
कास देवा न सोडीं मी ॥ ३ ॥

॥ ४०४५ ॥ कळे परि न सुटे गांठी । जालें पोटीं कुपथ्य ॥ धू० ॥ अहंकाराचें
बांदणें जीव । राहें कींव केली ते ॥ १ ॥ हेंकडाची एकीच बोळी । तेही खोडी सांगती
॥ २ ॥ तुका ह्मणे सांगों किती । कांहीं चित्तीं न राहें ॥ ३ ॥

॥ ४०४६ ॥ सांडावी हे भीड अधमाचे चाळे । मद्यपी बरळे भलत्या छंदें ॥ धू० ॥
ऐसे तंव तुझी नाही जी दिसत । कां हें अनुचित वदलेत ॥ १ ॥ फांटा जाला त्यासी
नाही बोढा वारा । वेरसाचि खरा हाटो गुण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाही ज्याच्या बाधा
ताळा । तो देखे विटाळा संतां अंगीं ॥ ३ ॥

॥ ४०४७ ॥ आवडे हें रूप गोजिरें सगुण । पाहतां लोचन सुखावले ॥ धू० ॥
आतां दृष्टिपुढें ऐसाचि तूं राहीं । जो मी तुज पाहें पांडुरंगा ॥ १ ॥ लाचावले मन लग्न-
लीसे गांठी । ते जीवें न सोडीं ऐसें जालें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी केली जे लडिवाळीं ।
पुरवावी आळीं मायबापें ॥ ३ ॥

॥ ४०४८ ॥ तिळ एक अर्थ राई । सीतबुंद पावे काई । तथा सुखा नाही । अंतपार
पाहतां ॥ धू० ॥ ह्मणउनी करा लाहो । नका मागें पुढें पाहों । अवध्यामध्ये आहों ।
अवधे सावचित्त तों ॥ १ ॥ तीर्थे न येती तुळणीं । आजिया सुखाची धणीं । जे काशी
गयेहुनी । जीं आमळीं असती ॥ २ ॥ येथे धरी लाज । वर्णा अभिमान काज । नाडला
सहज । तुका ह्मणे तो येथें ॥ ३ ॥

॥ ४०४९ ॥ विठोबाचें नाम ज्याचे मुखीं नित्य । त्या देखिल्या पतित उद्धरती
॥ धू० ॥ विहल विहल भावें ह्मणे वाचे । तरी तो काळाचे हांत ठेंसी ॥ १ ॥ बहुत तारिले
सांगों किती आतां । ऐसा कोणी दाता तुजा नाही ॥ २ ॥ तुका ह्मणे म्यां ही ऐकोनिबां
कीर्ती । धरिला एकांतीं हृदयामाजी ॥ ३ ॥

॥ ४०६० ॥ भोळें भक्त भाव धरिती मानसी । त्यांसी हृषीकेशी जवळीच ॥ धृ० ॥
भाव नाही मनीं अभाविक सदा । त्याचिया मी खेदा काय सांगों ॥ १ ॥ गणिकेसारिखीं
नामें उद्धरिलीं । सज्ञानें पडिलीं खटादोर्षीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांय शुद्ध माझी जाती ।
योर केली ख्याति हरिनामें ॥ ३ ॥

॥ ४०६१ ॥ आड पडे काडी । तरि ते बहुते पाणी खोडी ॥ धृ० ॥ दुर्जनांचे
संगती । बहुतांचे घात होती ॥ १ ॥ एक पडे मासी । तरी ते बहु अन्न नासी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे रांड । ऐसी कां ते व्याली भांड ॥ ३ ॥

॥ ४०६२ ॥ पंढरीचें वा भूत मोठें । आल्या गेल्या ह्मणपी वाटे ॥ धृ० ॥ तेथें जाऊं
नका कोणी । गेले नाहीं आले परतोनी ॥ १ ॥ तुका पंढरीसी गेला । पुन्हा जन्मा नाहीं
आला ॥ २ ॥

॥ ४०६३ ॥ बरवे दुकानीं बैसावें । श्रवण मनन असावें ॥ धृ० ॥ सारअसाराचीं
पोती । आहिक पाहोन करि रीती ॥ १ ॥ उगेचि फुगवूं नका गाल । पूर्ण सांठवावा
माल ॥ २ ॥ सत्य तराजू वें धस । नका कृत्रिम विकरा ॥ ३ ॥ तुका जाला वाणी ।
चुकवूनि चौऱ्यासींच्या खाणी ॥ ४ ॥

॥ ४०६४ ॥ काय करूं आतां या मना । न संडी विषयांची वासना । प्रार्थितांही
राहेना । आदरें पतना नेऊं पाहे ॥ धृ० ॥ आतां धांवें धांवें गा श्रीहरी । गेलों वांयां नाहीं
तरी । न दिसे कोणी आवरी । आणिक दुजा तयासी ॥ १ ॥ न राहे एके ठायीं एकी
घडी । चित्त तडतडा तोडी । भरलें विषयभोंवडी । घालूं पाहे उडी भवडोही ॥ २ ॥
आशा तृष्णा कल्पना पापिणी । घात मांडला माझा यांणी । तुका ह्मणे चक्रपणी ।
काय अजोनि पाहातोसी ॥ ३ ॥

॥ ४०६५ ॥ पाषाण परिस भूमि जांबूनर । वंशाचा संबंध धातयाचा ॥ धृ० ॥
सोनियाची पुरी समुद्राचा वेढा । समुदाय गाढा राक्षसांचा ॥ १ ॥ ऐसी सहस्र त्या
सुंदरा कामिनी । माजी मुखरणी मंदोदरी ॥ २ ॥ पुत्रपौत्राचा लेखा कोण करी । मुख्य
पुत्र हरि इंद्रा आणी ॥ ३ ॥ चौदा चौकडिया आयुष्यगणना । बंधुवर्ग जाणा कुंभकर्ण
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे ज्याचे देव बांदवडी । सांगातें कवडी गेली नाही ॥ ५ ॥

॥ ४०६६ ॥ पापाचीं संचितें देहासी दंडणा । तुज नारायणा बोल नाही ॥ धृ० ॥
पेरी कडू जिरें मागे अमृतफळें । अर्का वृक्षा केळें कैसी येती ॥ १ ॥ सुख अथवा दुःख
भोग हा देहाचा । नांस हा ज्ञानाचा न करावा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां देवा कां रुसावें ।
मनासी पुसावें काय केलें ॥ ३ ॥

॥ ४०६७ ॥ लाभ पुढें करी । घात नारायण वारी ॥ धृ० ॥ ऐसी भक्ताची माउली ।
करी कृपेची साउली ॥ १ ॥ माय बाळकासी । जीव भाव वेची तैसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
माड । नाहीं शरणागत आड ॥ ३ ॥

॥ ४०६८ ॥ आपुलें करुनी ध्यावें । आश्वासावें नार्भसिं ॥ धृ० ॥ ह्मणऊनि धरिले

पाय । आवो माय विवले ॥ १ ॥ कळलासे सीण चित्ता । शम आतां करावा ॥ २ ॥
तुका ह्याने जीर्वा वसें । मज नसें वेगळा ॥ ३ ॥

॥ ४०५९ ॥ तुजविण कांहीं । स्थिर रहि ऐसें नाहीं ॥ धू० ॥ कळें आलें बहुता
रीती । पांडुरंग माझ्या चिर्त्ती ॥ १ ॥ मोकलिली आस । सर्वभावें जालें दास ॥ २ ॥
तुका ह्याने तूंच खरा । येर वाडगा पसारा ॥ ३ ॥

॥ ४०६० ॥ खोंकरी आधण होय पाकसिद्धी । हें तों घडों कधीं शकेचिना ॥ धू० ॥
खापराचे अंगी घासितां परिस । न पालडे कीस काडिलिया ॥ १ ॥ पालथे घागरी
रिचवितां जळ । तुका ह्याने खळ तैसे कथे ॥ २ ॥

॥ ४०६१ ॥ नागलें देखोनि चांगलें बोले । आपुलें वेचून त्याजपुढें खुले ॥ धू० ॥
अधमाचे भोगळ गुण । उचित नेणें तो धर्म कोण ॥ १ ॥ आर्तभूता न घाली पाण्याचा
चुळ । न मागे त्यासी घाली साखर गुळ ॥ २ ॥ एकासी आड पडोनी हो करी । एकासी
देखोनि लपवी भाकरी ॥ ३ ॥ एकासी धड न बोले वाचा । एकासी ह्याने मीं तुझे
बांसीचा ॥ ४ ॥ तुका ह्याने ते गाढवपशू । लाभेविण केला आयुष्यनाशू ॥ ५ ॥

॥ ४०६२ ॥ पिंडपोषकाच्या जळो ज्ञानगोष्टी । झणी दृष्टिभेदी न हो त्याची ॥ धू० ॥
नाहीं संतचिन्ह उमटलें अंगीं । उपदेशालागीं पात्र जाला ॥ १ ॥ पोहों नेणें कासे
लावितो आणिका । झणावे त्या मूर्खा काय आतां ॥ २ ॥ सिणलें तें गेलें सिणलिया पासी ।
जाली त्या दोघांसी एक गती ॥ ३ ॥ तुका ह्याने अहो देवा सीनानाथा । दहण आतां
नको त्याचें ॥ ४ ॥

॥ ४०६३ ॥ संतचिन्हें लेऊनि अंगीं । भूषण मिरविती जर्गी ॥ धू० ॥ पडिले दुःखाचे
सागरीं । वहावले ते भवपुरीं ॥ १ ॥ कामक्रोधलोभ चिर्त्ती । वरिवरि दाविती विरक्ती ॥ २ ॥
आद्यापार्शा बांधोनि चित्त । झणती झालों आह्मी मुक्त ॥ ३ ॥ त्यांचे लागले संगती ।
झाली त्यांसी तेचि गती ॥ ४ ॥ तुका ह्याने शब्दज्ञानें । जग नाडिथलें तेंणें ॥ ५ ॥

॥ ४०६४ ॥ शेष करुनि आह्मी पतित सिद्ध जालों । पावन मागों आलों ब्रीद तुझे
॥ धू० ॥ आतां पतिता तारावे कीं ब्रीद हें सोडावें । यांत जें पुरवे तेंचि सांगा ॥ १ ॥
उद्धार तुमच्यान नव्हे हो श्रीहरी । सोडा झडकरी ब्रीद आतां ॥ २ ॥ तें ब्रीद घेउनी
हिंडों शरोशरीं । सांगूं तुझी कीर्ति रे पांडुरंग ॥ ३ ॥ देवें हारविलें ब्रीद हें सोडिलें ।
पतितें जिकिलें आह्मी देवा ॥ ४ ॥ तुका ह्याने आह्मी उठलों दैन्यवरी । विचारा श्रीहरि
तुझी आतां ॥ ५ ॥

॥ ४०६५ ॥ राम कृष्ण ऐसीं उच्चारितां नामें । नाचन मी प्रेमें संतांपुढें ॥ धू० ॥ काय
घडेल तें घडो ये सेवटीं । लाभ हानि तुटी देव जाणें ॥ १ ॥ चिना मोह आशा ठेवून
निराळीं । देईन हा बळी जीव पार्यां ॥ २ ॥ तुका ह्याने कांहीं उरों नेहीं उरी । सांडीन हे
योरी ओवाळोनी ॥ ३ ॥

॥ ४०६६ ॥ देव धरी नाना सोंगें । नाम श्रेष्ठ पांडुरंग ॥ धू० ॥ तो हा गवळियाचे
घरीं । नाम सारितो मुरारी ॥ १ ॥ धन्य यशोदेचें प्रारब्ध । नाचे अंगर्णी गोविंद ॥ २ ॥

ऐशी भक्तांसाठी देवें । नाना धरियेली नांवें ॥ ३ ॥ होय दासांचा जो दास । तुका ह्यणे विह्वलास ॥ ४ ॥

॥ ४०६७ ॥ आइत्या भाग्या धणी व्हावें । कोणें ज्यावें न सरें तें ॥ ४० ॥ केणें भालें पंढरपुरी । उधाराचें लामीक ॥ १ ॥ बाखराची करुनी रीती । भरा पोती लवलाहीं ॥ २ ॥ तुका ह्यणे संतांपाडें । करूं पुढें वाखती ॥ ३ ॥

॥ ४०६८ ॥ जन्मोजन्मी दास । व्हावें हेचि माझी आस ॥ ४० ॥ पंढरीचा वारकरी । वारी चुकों नेदी हरी ॥ १ ॥ संतसमागम । अंगी स्थिरावलें प्रेम ॥ २ ॥ स्नान चंद्रभागे । तुका ह्यणे हेंचि मार्गें ॥ ३ ॥

॥ ४०६९ ॥ कांगा कोणी न ह्यणे पंढरीची आई । बोलाविते पाहीं चाल नेदें ॥ ४० ॥ तेव्हां माझ्या मना होइल समाधान । जाइल सर्व शीण जन्मांतरिंचा ॥ १ ॥ तुका ह्यणे माझी होशील माउली । वोरसोनि घाली प्रेमपान्हा ॥ २ ॥

॥ ४०७० ॥ वेद अनंत बोलिला । अर्थ इतकाचि साधिला ॥ ४० ॥ विठोबासी शरण जावें । निजनिष्ठा नाम गावें ॥ १ ॥ सकळशास्त्रांचा विचार । अंती इतकाचि निर्धार ॥ २ ॥ अठरापुराणीं सिद्धांत । तुका ह्यणे हाचि हेत ॥ ३ ॥

॥ ४०७१ ॥ मायेचा मारिला अंगी नाही घाव । दुःखें तरी लव धडधडी ॥ ४० ॥ न लभे हा काळ न सुटे हातींचा । न बोलवे वाचा खोडावली ॥ १ ॥ न पवे धांवणें न पवेचि लाग । न चलती माग धरावया ॥ २ ॥ भेणें तरि अंगा लावियेल्या राखा । परि त्यासी वाखा करितसे ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे नेदी हाका मारूं देवा । लोकापाठी हेवा लागलासे ॥ ४ ॥

॥ ४०७२ ॥ धिग तो दुर्जन नाही भूतदया । व्यर्थ तया माया प्रसवली ॥ ४० ॥ कठिण हृदय तया चांडाळाचें । जो नेणें पराचें दुःख कांहीं ॥ १ ॥ आपुला हा प्राण तैसे सकळ लोक । न करी विवेक पशु जैसा ॥ २ ॥ तुका ह्यणे सुखें कापीतसे गळे । आपुलिया वेळे रडतसे ॥ ३ ॥

॥ ४०७३ ॥ गरुडावरि बैसोनि येतो जगजेठी । त्याचे चरणीं मिठी घालूं चला ॥ ४० ॥ सांवळें रूपडें देखिलें लोचनीं । शंख चक्र दोन्ही शोभताहे ॥ १ ॥ पितांबर झळके हेचि त्यांची खूण । वाकी रुणझुण करिताती ॥ २ ॥ गरुडाचा चपेटा येत असे नेदें । कस्तुरीमळवट शोभताहे ॥ ३ ॥ पदक एकावळी शोभताहे कंठी । तुका ह्यणे मिठी घालूं चला ॥ ४ ॥

॥ ४०७४ ॥ नाही पाक होत उफराटे चाली । बोलिली ते केली व्हावी नीत ॥ ४० ॥ नाही मानूं येत वांजटाचे बोल । कोरडेच फोल चवी नाही ॥ १ ॥ तरुवरा आधीं कोठें आहे फळ । चावटा बरळ ह्याणा त्यासी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे किती ठकलीं बापुडीं । गव्ह आहे गोडी मांडे पुन्या ॥ ३ ॥

॥ ४०७५ ॥ जाली हरिकथा रंग वोरसला । उचितासी आला पांडुरंग ॥ ४० ॥ वांटितो हें प्रेम उचिताचा दाता । घेई रे तूं आतां धणीवरी ॥ १ ॥ प्रेम देऊनियां अवर्थां

सुखी केली । जी होती रंगली विटली ती ॥ २ ॥ तुके हे दुर्बळ देखिले संती । ह्यणजनि पुढती आणिले ॥ ३ ॥

॥ ४०७६ ॥ संकल्पिला तुज सकळही भाव । कोण एक ठाव उरला तेथे ॥ धृ० ॥ इंद्रियव्यापार जे जे कांहीं कर्म । करितो ते धर्म सकळ तुझे ॥ १ ॥ माझे हित फार लागला विचार । तुज सर्व भार चालवणे ॥ २ ॥ जो कांहीं लौकिक करिसी तो तुझा । अपमान पूजा कांहींतरी ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे मी तों राहिलो निश्चित । तुज कळे हित तैसें करी ॥ ४ ॥

॥ ४०७७ ॥ भय नाही भेव । अनुतार्पी नव्हतां जीव ॥ धृ० ॥ जेथे देवाची तळमळ । तेथे काशाचा विटाळ ॥ १ ॥ उच्चारितां दोष । नाही उरों देत लेख ॥ २ ॥ तुका ह्यणे चित्त । होय आवडीं मिश्रित ॥ ३ ॥

॥ ४०७८ ॥ ध्यानीं ध्यातां पंढरिराया । मनासहित पालडे काया ॥ धृ० ॥ तेथे बोला कैची उरी । माझे मीपण जाला हरी ॥ १ ॥ चित्तचैतन्यां पडतां मिठी । विसे हरिरूप अवधी सृष्टी ॥ २ ॥ तुका ह्यणे सांगों काय । एकाएकां हरिवृत्तिमय ॥ ३ ॥

॥ ४०७९ ॥ कोणाही केंडावे हा आह्मां अधर्म । जो जो पावे श्रम तो तो देव ॥ धृ० ॥ ह्यणजनि चित्ता शिकविले वोजें । आतां हेचि दुजे न बोलावे ॥ १ ॥ हालविले जरि पर-उपकारें । जिन्हे पाप खरें उपाधीचें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे जीव प्रारब्धा आधीन । कोण वाहे सीण करुणा शोभे ॥ ३ ॥

॥ ४०८० ॥ देव तिळीं आला । गोडें गोड जीव धाला ॥ धृ० ॥ साधल हा पर्वकाळ । गेला अंतरीचा मळ ॥ १ ॥ पापपुण्य गेलें । एका स्नानेंचि खुंटलें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे वाणी । शुद्ध जनार्दनीं जनीं ॥ ३ ॥

॥ ४०८१ ॥ काय उणें मज पांडुरंगा पार्थी । रिद्धिसिद्धि दार्थी वोळगती ॥ धृ० ॥ कोण पाहे सुखा नाशिवताकडे । तृष्णेंचें बापुडें नव्हों आह्मी ॥ १ ॥ स्वर्गसुखें आह्मी केलीं पावटणी । पापपुण्यें दोन्ही उलंडिलीं ॥ २ ॥ तुका ह्यणे घरीं आणिलें वैकुंठ । वसविलीं पेट वैष्णवांची ॥ ३ ॥

॥ ४०८२ ॥ माझे मागणें तें किती । दाता लक्षुमीचा पती ॥ धृ० ॥ तान्हेल्यानें पीतां पाणी । तेणें गंगा नव्हे उणी ॥ १ ॥ कल्पतरु जाला देता । तेथें पोंदाचां मागता ॥ २ ॥ तुका ह्यणे संतां ध्यातां । परब्रह्म आले हाता ॥ ३ ॥

॥ ४०८३ ॥ अर्भकाचे साटी । पंतें हातीं धरिली पाटी ॥ धृ० ॥ तैसे संत जर्गा । क्रिया करुनी दाविते अंगां ॥ १ ॥ बालकाचे चाली । माता जाणूनि पाउल घाली ॥ २ ॥ तुका ह्यणे नाव । जानासाटीं उदकीं ठाव ॥ ३ ॥

॥ ४०८४ ॥ जन्मोजन्मीची संगत । भेटी जाली अकस्मात ॥ धृ० ॥ आतां सोडितां सुटेना । तंतु प्रीतीचा तुटेना ॥ १ ॥ माझे चित्त तुझ्या पायां । मिठी पडिली पंढरिराया ॥ २ ॥ तुका ह्यणे अंती । तुझी माझी एक गती ॥ ३ ॥

॥ ४०८५ ॥ सांग पांडुरंगा मज हा उपाव । जेणें तुझे पाव आनुडती ॥ धृ० ॥

न कळे हा निर्धार ब्रह्मादिकां पार । कायसा विचार माझा तेथें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे आतां धरुनियां धीर । राहूं कोठवर मायबापा ॥ २ ॥

॥ ४०८६ ॥ काय फार जरी जालें मी शाहाणा । तरी नारायणा नातुडसी ॥ १ ॥ काय जालें जरी मानी मज जन । परि नातुडति चरण तुझे देवा ॥ १ ॥ काय जालें जरी जालों उदासीन । परि वर्म भिन्न तुझे देवा ॥ २ ॥ काय जालें जरी केलें म्यां सायास । ह्मणवितों वास भक्त तुझा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुज दाविल्यावांचून । तुझे वर्म कोण जाणें देवा ॥ ४ ॥

॥ ४०८७ ॥ जातां पंढरीच्या मार्गें । काय वर्णू सुखा मग ॥ १ ॥ घडे लाभ लक्ष-कोटी । परब्रह्मां होईल भेटी ॥ १ ॥ नाम गर्जत येती संत । त्यांच्या दर्शनें होईजे मुक्त ॥ २ ॥ जो अलक्ष्य ब्रह्मादिकां । आला संनिध ह्मणे तुका ॥ ३ ॥

॥ ४०८८ ॥ सारासार विचार करा उठाउठी । नाम धरा कंठी विठोबाचें ॥ १ ॥ तयाच्या चितनें निरसलें संकट । तरलें दुर्घट भवसिधू ॥ १ ॥ जन्मोनियां कुळां वाचें स्मरे राम । धरी हाचि नेम अहिर्निशी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोटि कुळें ती पुनीत । भावें गातां गीत विठोबाचें ॥ ३ ॥

॥ ४०८९ ॥ मोल घेऊनियां कथा जरी करी । तरी भंगो हरि देह माझा ॥ १ ॥ माझी कथा करा ऐसें ह्मणें कोणा । तरी झडो जाणा जिव्हा माझी ॥ १ ॥ साह्य तूं जालासी काय उणें तुपें । आणिक भूतांपें काय मार्गें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सर्व सिद्धि तुझे पार्थी । तूं माझा गोसावी पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ४०९० ॥ जरि हा हो कृपा करिल नारायण । तरी हेंचि ज्ञान ब्रह्म होय ॥ १ ॥ कोटोनियां कांहीं न लगे आणावें । न लगे कोटें जावें तरावया ॥ १ ॥ जरी देव कांहीं धरिल पै चिर्त्ती । तरि हेचि होती दिव्य चक्षू ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देव दावील आपणा । तरि जीवपणा ठाव नाही ॥ ३ ॥

॥ ४०९१ ॥ पांडुरंगा कृपालुवा दयावंता । धरिसील सत्ता सकळही ॥ १ ॥ कां जी आह्मांवरी आणिकांची सत्ता । तुझासी असतां जवळिक ॥ १ ॥ तुका ह्मणे पार्थी केलें निवेदन । उचित हें दान करी आतां ॥ २ ॥

॥ ४०९२ ॥ रात्री दिवस आह्मां शुद्धाचा प्रसंग । अंतर्बाह्य जग आणि मन ॥ १ ॥ जीवाही आगोज पडती आघात । येऊनियां नित्य नित्य करी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तुझ्या नामाचिया बळें । अवधीयांचें काळें केलें तोंड ॥ २ ॥

॥ ४०९३ ॥ होइन खडे गोटे । चरणरज साने मोटे । पंढरीचे वाटे । संतचरणीं लागेन ॥ १ ॥ आणिक काय दुजे । म्या मागणें तुजपासीं । अविट तें सुख । भय नास नाही ज्यासी ॥ १ ॥ होइन मोचे वाहणा । पार्थी सकळां संतजनां । मांजर सुकर सुणा । जवळी शेष ध्यावया ॥ २ ॥ सांडोवा पायरी । बोहळ बावी गंगातिरी । होइन तयावरी । संतसज्जन चालती ॥ ३ ॥ लागें संतां पार्थी । ऐसा ठेवीं भलते ठायीं । तुका ह्मणे देईं । धाक नाही जन्माचा ॥ ४ ॥

हेचि थोर चिंता लागली मनासी । निजतां निद्रेसी न लगे डोळा ॥ १ ॥ जेवितां जेवर्णां नलगे गोड धड । वाटतें काबाड विषयसुख ॥ २ ॥ ऐसिया संकर्दी पाव कृपानिधी । लावीं संतपर्दीं प्रेमभावें ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे आह्मी नेणों काहीं हित । तुजविण अनाथ पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ ४१११ ॥ पंढरीचा वास धन्य तेचि प्राणी । अमृताची वाणी दिव्य देही ॥ धृ० ॥ मूढ मतिहीन वृष्ट अविचारी । ते होती पंढरी द्यारूप ॥ १ ॥ शांतिक्षमा अंगीं विरक्ति सकळ । नैराश्य निर्मळ नारी नर ॥ २ ॥ तुका ह्यणे नाहीं वर्णां अभिमान । अवघे जीव-नुमुक्त लोक ॥ ३ ॥

॥ ४११२ ॥ जेणें तुझी कास भावें धरियेली । व्याची नाहीं केली सांडी देवा ॥ धृ० ॥ काय माझा भोग आहे तो नकळे । सुखें तुझीं डोळे झांका देवा ॥ १ ॥ राव रंक तुझां सारिकेचि जाणा । नाहीं थोर साना तुझापासीं ॥ २ ॥ तुका ह्यणे तुझीं आपंगिलें भक्तां । माझिया संचिता कृपा नये ॥ ३ ॥

॥ ४११३ ॥ देखीचें तें ज्ञान करावें तें काई । अनुभव नाहीं आपणासी ॥ धृ० ॥ इंद्रियांचे गोडी ठकलीं बहुते । सोडितां मागुतें आवरेना ॥ १ ॥ युक्तीचा आहार नीतीचा वेव्हार । वैराग्य तें सार तरावया ॥ २ ॥ नाव रेवाळितां घाली घाली वारा । तैसा तो पसारा अहंतेचा ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे बुद्धि आपुले अधीन । करी नारायण आतुडे तों ॥ ४ ॥

॥ ४११४ ॥ नरनारी बाळें अवघा नारायण । ऐसें माझे मन करीं देवा ॥ धृ० ॥ न थो काम क्रोध द्वेष निरा ब्रह्म । अवघा गोविंद निःसंदेह ॥ १ ॥ असावें म्यां सदा विषयीं विरक्त । काया वाचा चित्त तुझे पार्यी ॥ २ ॥ करीनियां साह्य पुरवी मनोरथ । व्हावें कृपावंत तुका ह्यणे ॥ ३ ॥

॥ ४११५ ॥ आपुल्या पोटासाठी । करी लोकांचिया गोष्टी ॥ धृ० ॥ जेणें घातलें संसारीं । विसरला तोचि हरी ॥ १ ॥ पोटा घातलें अन्न । न ह्यणे पतितपावन ॥ २ ॥ मी कोडील आणि कोण । हें न कळे ज्या लागून ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे नरस्तुती । करितो भाट त्रिजगतीं ॥ ४ ॥

॥ ४११६ ॥ स्वयें आपणच रिता । रडे पुढिलांच्या हिता ॥ धृ० ॥ सेकीं हें ना तेंतें जालें । बोलणें तितुकें वांयां गेलें ॥ १ ॥ सुखसागरीं नेघे वस्ती । अंगीं ज्ञानपणाची मस्ती ॥ २ ॥ तुका ह्यणे गाढव लेखा । जेथें भेटेल तेथें ठोका ॥ ३ ॥

॥ ४११७ ॥ जर्गी कीर्ति व्हावी । ह्यणोनी जालासी गोसावी ॥ धृ० ॥ बहुत केलें पाठांतर । बर्म राहिलेंसे दूर ॥ १ ॥ चिर्ती नाहीं अनुताप । लटिकें भगवें स्वरूप ॥ २ ॥ तुका ह्यणे सिंदळीच्या । व्यर्थ श्रमविली वाचा ॥ ३ ॥

॥ ४११८ ॥ प्राक्तनाच्या योगें आळशावरी गंगा । स्नान काय जगा करूं नये ॥ धृ० ॥ उंभी कामधेतु मांगाचे अंगणीं । तिसी काय ब्राह्मणीं वंदूं नये ॥ १ ॥ कोढि-याचे हातें परिसें होय सोनें । अपवित्र ह्यणोन घेऊं नये ॥ २ ॥ यातिहीन जाला गांवींचा

मोकासी । त्याच्या वचनासी मानू नये ॥ ३ ॥ भावारूढ तुका मुद्रा विठोबाची । न मनी
तथांचीं तोंडें काळीं ॥ ४ ॥

॥ ४१११ ॥ बोलिलों उल्कषें । प्रेमरस दासत्वे ॥ धृ० ॥ साच करिता नारायण ।
जया शरण गेलों तो ॥ १ ॥ समर्थ तो आहे ऐसा । धरिली इच्छा पुरवी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
लडिवाळाचें । द्यावें साचें करूनियां ॥ ३ ॥

॥ ४१२० ॥ विचा केला ठोबा । ह्मणोनि नांव तो विठोबा ॥ धृ० ॥ कारें नेणां
व्यांचें नांव । काय वेदासि नाही ठाव ॥ १ ॥ शेष स्तुति प्रवर्तला । जिह्वा चिरूनि
पलंग जाला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सत्ता । ज्याची काळाचिये माथा ॥ ३ ॥

॥ ४१२१ ॥ भ्रतार अंगसंगें सुखाची वेवस्था । आधीं तों सांगतां नये कोणा ॥ धृ० ॥
तथापि सांगणें कुमारिकेपार्शी । ते काय मानसीं सुख मानी ॥ १ ॥ तैसा आत्मबोध
आधीं बोलों नये । बोलासी तो काय सांपडेल ॥ २ ॥ तथापि सांगणें बहिर्मुखापार्शी ।
तो काय संतोषासी मूळ होय ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे संत सुखाचे विभागी । ब्रह्मानंद जणीं
साधुरूषें ॥ ४ ॥

॥ ४१२२ ॥ कलयुगामाजी थोर जालें बंड । नष्ट लोक लंड जाले फार ॥ धृ० ॥ न
धरिती सोय न पुसती कोणा । येतें जैसें मना तैसें चाले ॥ १ ॥ सज्जनाचा वारा टेको
नेदी द्वारा । ऐसिया पामरा तारी कोणा ॥ २ ॥ विश्वास तथाचा बैसेना कोठेंही । स्तुति
निंदा पार्शी जीवीं धरी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कैसें केलें नारायणें । जाणावें हे कोणें
सथाविण ॥ ४ ॥

॥ ४१२३ ॥ आपुली बुदबुद ध्यावी । माझी परताप घ्यावी ॥ धृ० ॥ आपुला मंत्र
नव्हे बरा । माझा बद्दल चुकला मोरा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे ऐशा नरा । परिस न झोंबे
खापरा ॥ २ ॥

॥ ४१२४ ॥ भावभक्तिवाडें करावें कीर्तन । आशाबद्ध मन करूं नये ॥ धृ० ॥ अन्न
पाणी धन द्रव्य नारायण । विहलावांचून बोलूं नये ॥ १ ॥ सप्रेम करावें देवाचें कीर्तन ।
अय द्या सोडून शरीराचें ॥ २ ॥ तरी मग जोडे विहलनिधान । केलिया कीर्तन सिद्धि
पावें ॥ ३ ॥ हेव जोडिलिया तथा काय उणें । तुका ह्मणे मन धीट करा ॥ ४ ॥

॥ ४१२५ ॥ चोरासी चांदणें वेश्येसी सेजार । परिसेंसी खापर काय होय ॥ धृ० ॥
दुधाचे आधर्णी वैरिले पाषाण । कदा काळीं जाण पाक नव्हे ॥ १ ॥ तुका ह्मणे जरि
पूर्वपुण्ये सिद्धी । तरिच राहे बुद्धि संतसंगी ॥ २ ॥

॥ ४१२६ ॥ रोगिया मिष्टान्न मर्कटा चंदन । कागासी लेपन कर्पूराचें ॥ धृ० ॥
निर्नासिका जैसा नावडे आरिसा । मूर्खालागीं तैसा शास्त्रबोध ॥ १ ॥ दास तुका ह्मणे
विहल उधारे । अज्ञान अंधारें दूरी केलें ॥ २ ॥

॥ ४१२७ ॥ मथनासाठीं धर्माधर्म । त्याचें वर्म नवनीत ॥ धृ० ॥ तेंचि तें घाटूं नये ।
आलें जाय नासुनी ॥ १ ॥ सांभाळावें वरावर । वर्म दूर न वजावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
धालें पोद । मग बोदचाटणी ॥ ३ ॥

॥ ४१२८ ॥ माझा घात पात अथवा हित फार । अवघा विचार तु
॥ धू० ॥ ठेवून जीव भाव तुझ्या ठार्या चिंत । राहिलों निवांत पांडुरंग
चिन्ताचा चाळक बुद्धीचा जनिता । काय नाही सत्ता तुझे हातीं ॥ २ ॥ तु
काय करिसी तें पाहीन । ठेविसी राहीन सुखें तेंथें ॥ ३ ॥

॥ ४१२९ ॥ संतपाउलें साजिरीं । गंगा आली आह्वांवरी ॥ धू० ॥ जेथें
धुळीं । तेथें करावी अंधोळी ॥ १ ॥ स्वतबंद वाराणसी । अवधी तीर्थें तथापा
तुका ह्मणे धन्य जालों । संतसागरीं मिळालों ॥ ३ ॥

॥ ४१३० ॥ न प्रडे मायबापें बाळकाचा घात । आपणादेखत होऊं नेही
कां मी मनीं चिंता वाहूं भय धाक । काय नव्हे एक करितां तुज ॥ १ ॥
व्याच्या हिताचे उपाय । तान भूक वाहे कडिये खांदीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तूं म
भारी । ऐसें मज हरि कळों आलें ॥ ३ ॥

॥ ४१३१ ॥ करावें कीर्तन । मुखीं गावे हरिचे गुण ॥ धू० ॥ मग व
बाधा । काम दुर्जनाच्या क्रोधा ॥ १ ॥ शांतिखड्ग हातीं । काळासी ते नागवि
तुका ह्मणे दाता सखा । ऐसा अनंतासारिखा ॥ ३ ॥

॥ ४१३२ ॥ तुझी कीर्ति सांगों तुजपुढें जरी । ब्रह्मांडांही हरि भाईनाते ।
मेरूची लेखाणी सागराची शाई । कागद हा मही न पुरेची ॥ १ ॥ अनंत अप
थिले भक्त । माझेचि संचित ओडवेना ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझा बोल नाही दे
म्यां सेवा केली नाही ॥ ३ ॥

॥ ४१३३ ॥ काय साधनाच्या कोटी । केल्या आटी होती त्या ॥ धू० ।
करी जरी । होय उजरी स्वरूपी ॥ १ ॥ केले होते व्यर्थ श्रम । उपरम न हो
तुका ह्मणे कळों आलें । सर्व जालें आपरूप ॥ ३ ॥

॥ ४१३४ ॥ तुज काय करूं मज एक सार । अमृतसागर नाम तुझे ॥ धू
येणें उणें आह्मां तथा पोटी । गोवितां हे कंठी कामधेनू ॥ १ ॥ नोळखे तानुलें
क्रोण । वोरसें देखून शोक त्याचा ॥ २ ॥ जो नाही देखिला याचक नयनीं
घेऊनि लज्जा हान ॥ ३ ॥ नामासाठीं प्राण सांडियेला रणी । शूर ते भांडणी
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आह्मी गातां गीतीं भला । भेडुनी विवला काय चाड ॥ ५ ॥

॥ ४१३५ ॥ कृपेचे सागर हेचि साधुजन । तिहीं कृपादान केलें मज
बोबडे वाणीचा केला अंगिकार । तेणें माझा स्थिर केला जीव ॥ १ ॥ तेणें
स्थिर जालें ठार्या । संतीं हिला पार्यां ठाव मज ॥ २ ॥ जाभी नाभी ऐसें बोली
तें माझे कल्याण सर्वस्वही ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जालों आनंदनिर्भर । नाम नि
करूं ॥ ४ ॥

॥ ४१३६ ॥ भक्तीचें तें वर्म जयाचिये हातीं । तथा घरीं शांति क्षमा द्या
अष्ट महा सिद्धि बोळगती द्वारीं । न वजती दुरी दवडितां ॥ १ ॥ तेथें दुष्ट गुण
इनःशेष । चैतन्याचा वास जयामाजी ॥ २ ॥ संतुष्ट हें चिंत सदा सर्वकाळ

हळहळ त्रिगुणाची ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे येथें काय तो संदेह । आमजें गौरव आह्मी करूं ॥ ४ ॥

॥ ४१३७ ॥ साच हा विद्वल साच हें करणें । संत जें वचनें बोलिलेले ॥ धृ० ॥ साच तें स्वहित साच ते प्रचित । साच वेद नीत सांगतील ॥ १ ॥ तुका ह्मणे घेती साच साच भावें । लढिकें वर्म ठावें नाहीं त्यांसी ॥ २ ॥

॥ ४१३८ ॥ संगें वाढे सीण न घडे भजन । त्रिविध हें जन बहु देवा ॥ धृ० ॥ याचि मुखें आला संगाचा काटाळा । विसताती डोळां नानाछंद ॥ १ ॥ एकविध भाव राहावया ठाव । नेदी हा संदेह राहों चिर्त्ता ॥ २ ॥ शब्दज्ञानी हित नेणती आपुलें । आणिक देखिले नावडे त्या ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आतां एकलेंचि भलें । बैसोनि उगलें राहावें तें ॥ ४ ॥

॥ ४१३९ ॥ तुझें वर्म आह्मां कळों आलें सुखें । संतांचिया मुखें पांडुरंगा ॥ धृ० ॥ अवघाचि नट वाउगा पसारा । चेईला तूं खरा तुंचि एक ॥ १ ॥ ह्मणऊनि देहबुद्धि नासि-वंता । नातळें या चिन्ता नेहावया ॥ २ ॥ सोय हे लागली पुढिलांची वाट । पावले जे नीट तुजपाशीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नाहीं कोणासवें काज । बोलायाचें मज अंतरींचें ॥ ४ ॥

॥ ४१४० ॥ पुण्यपत्था ठाव नाहीं सुखदुःखा । हानिलाभशंका नासलिया ॥ धृ० ॥ जितां मरण आलें आप पर गेलें । मूळ छेदिलें संसाराचें ॥ १ ॥ अधिकार जाती वर्ण-धर्मयाती । ठाव नाहीं सत्य असत्याशी ॥ २ ॥ जन वन भिन्न आचेत चळण । नाहीं दुजेपण ठाव यासी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देह वाईलें विद्वली । तेव्हांच घडली सर्व पूजा ॥ ४ ॥

॥ ४१४१ ॥ संकोचतो जीव म्हात्वाच्या भारें । दासत्वचि बरें बहु वाटे ॥ धृ० ॥ कळावी जी माझी आवडी हे संतां । देणें तरि आतां हेंचि ध्यावें ॥ १ ॥ तुमचें चरण पावविलों सेवा । ह्मणऊनि हेवा हाचि करी ॥ २ ॥ विनउनी तुका वंदितो चरण । लेखा रजरेण चरणींचें ॥ ३ ॥

॥ ४१४२ ॥ देव कैचा तथा दुरी । भाका बरी करुणा ॥ धृ० ॥ आळवित्या नलगे धर । माय जाणें रे भातुकें ॥ १ ॥ नावे तरी ज्याचा भार । पैल पार जवळी त्या ॥ २ ॥ आतां परदेशी तुका । जाला लोकां वेगळा ॥ ३ ॥

॥ ४१४३ ॥ भक्ति ज्याची थोडी । पूर्ण विषयांची गोडी ॥ धृ० ॥ तो नरचि नव्हे पाहीं । खर जाणावा तो देहीं ॥ १ ॥ भजन पूजन ही नेणे । काय स्वरूपासी जाणे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्याला । भोवडून बाहेर घाला ॥ ३ ॥

॥ ४१४४ ॥ ससुद्ध हा पिता बंधु हा चंद्रमा । भगिनी ते रमा शंखाची या ॥ धृ० ॥ मेहुणा ज्याचा द्वारकेचा हरी । शंख सरोवारी भीक मागे ॥ १ ॥ बुध हें जाणावें आपुलें स्वहित । तुका ह्मणे मात ऐसी आहे ॥ २ ॥

॥ ४१४५ ॥ भवाचिया संगें बहुच नाडिले । कळिकाळें पाडिले तोंडपसी ॥ धृ० ॥ तथा भवसंगें गुंतलासी वांयां । धन पुत्र जाया मुलों नको ॥ १ ॥ जे जे घडी जाय ते ते

काळ खाय । प्राण्या तरणोपाय काय केला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे करीं सर्वही तूं त्याग ।
अर्पीं हें सर्वांग जगदीशीं ॥ ३ ॥

॥ ४१४६ ॥ रुचे सकळा मिष्टान्न । रोग्या विखाच्या समान ॥ धू० ॥ तरि कां तथा
एकासाठीं । कामे अवर्षीं करणें खोटीं ॥ १ ॥ दर्पण नावडे एका । ठाव नाही ज्याच्या
नाका ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खळा । उपदेशाचा कांटाळा ॥ ३ ॥

॥ ४१४७ ॥ जागा घरटी फिरे तस्कराची दिवसाराती । नीदवुंरे नाडिलीं असे
ऐसीं मार्गें किती ॥ धू० ॥ हाट करी सकळ जन । वस्तु करा रे जतन ॥ १ ॥ हुशार
ठायीं । निजनिजेनिया पाहीं ॥ २ ॥ सावचित्त असे खरा । लाभ घेऊन जाये घरा ॥ ३ ॥
तराळ बोंबे उतराई । राखा आपुलिया भाई ॥ ४ ॥ हरिच्या नामीं घालूं जागा । तुका
ह्मणे हुशार गा ॥ ५ ॥

॥ ४१४८ ॥ संतांनीं सरता केलों तैसेपरी । चंदनीं ते बोरी व्यापियेली ॥ धू० ॥ गुण
शेष याती न विचारितां काहीं । ठाव दिला पार्थी आपुलिया ॥ १ ॥ तुका ह्मणे आलें
समर्थाच्या मना । तरि होय राणा रंक त्याचा ॥ २ ॥

॥ ४१४९ ॥ चितीं तुझे पाय डोळां रूपाचें ध्यान । अखंड मुखीं नाम वर्णावे गुण
॥ धू० ॥ हेंचि एक देवा तुझां मागणें दातारा । उचित तें करा माझा भाव जाणुनीं ॥ १ ॥
खुंदली जाणीव माझे बोलणें आतां । करू यावी तैसी करावी बाळकाची चिंता ॥ २ ॥
तुका ह्मणे आतां नको देऊं अंतर । न कळे पुढें काय बोलों विचार ॥ ३ ॥

॥ ४१५० ॥ संतांच्या पातुकां घेईन मोचे खाईं । हातीं टाळ दिंडी नाचेंन पुढें
॥ धू० ॥ भजनविधि नेणें साधन उपाय । सकळ सिद्धि पाय हरिदासांचे ॥ १ ॥ ध्यान-
गति मति आसन समाधी । हरिनाम गोविंदीं प्रेमसुख ॥ २ ॥ नेणता निर्लेज्ज नेणें नाद-
भेद । सुखें हा गोविंद गाऊं गीतीं ॥ ३ ॥ सर्व जोडी मज गोत आणि वित्त । तुका
ह्मणे संतमहंतपाय ॥ ४ ॥

॥ ४१५१ ॥ हरिजनीं प्राण विकली हे काया । अंकिला मी तथा घरीं जालें ॥ धू० ॥
ह्मणियें सत्वर करीन सांगतां । घेईन मी देतां शेष त्यांचें ॥ १ ॥ आस करुनियां राहेन
अंगणीं । उच्छिष्टाची धणी ध्यावयासी ॥ २ ॥ चालतां ते मार्गीं चरणींचे रज ।
उडती सहज घेईन आतां ॥ ३ ॥ दुरि त्यांपासून न वजें दवडितां । तुका ह्मणे लाता
घेईन अंगीं ॥ ४ ॥

॥ ४१५२ ॥ पुण्य फळलें बहुतां दिवसां । भाग्यउदयाचा ठसा । जाला सन्मुख तो
कैसा । संतचरण पावलों ॥ धू० ॥ आजि फिटलें माझे कोंडें । भवदुःखाचें सांकडें ।
कोंडाटलें पुढें । परब्रह्म सांवळें ॥ १ ॥ आलिंगनें संतांचिया । दिव्य जाली माझी काया ।
मस्तक हा पाया । वरी त्यांच्या ठेवितां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धन्य झालों । सुखें संतां-
चिया धालों । लोटांगणीं आलों । पुढें भार देखोनी ॥ ३ ॥

॥ ४१५३ ॥ ठाव देऊनियां राखें पायापासीं । मी तों आहें रासी पातकाची ॥ धू० ॥
पातकाची रासी ह्मणतां लागे वेळ । ऐके तो कृपाळ नारायण ॥ १ ॥ नारायणनामें

अवघें सांग जालें । असंगाचि केलें एकमय ॥ २ ॥ एकमय जालें विठोबाच्या नामें । भेदाभेद कर्म आणिक कांहीं ॥ ३ ॥ तुका ह्याने चित्ती चितिलें जें होतें । तें होय आप्तें नामें याच्या ॥ ४ ॥

॥ ४१५४ ॥ आतां आह्मां भय नाहीं बा कोणाचें । बळ विठोबाचें जालें असे ॥ १ ॥ धू० ॥ धीर दिला आह्मां येणें पांडुरंगें । न पांगों या पांगें संसाराच्या ॥ १ ॥ तुका ह्याने माझा कैवारी हा देव । नाहीं भय भव त्याच्या संगें ॥ २ ॥

॥ ४१५५ ॥ भक्ति आह्मी केली सांडुनी उद्देग । पावलों हें सांग सुख याचें ॥ १ ॥ ॥ १ ॥ सुख आह्मां जालें धरितां यांचा संग । पळाले उद्देग सांडूनियां ॥ १ ॥ तुका ह्याने सुख बहु जालें जीवा । घडली या सेवा विठोबाची ॥ २ ॥

॥ ४१५६ ॥ शास्त्रज्ञ हो ज्ञाते असती बहुत । परि नाहीं चित्त हाता आलें ॥ १ ॥ ॥ १ ॥ क्षणा एकासाठीं न धरवे धीर । तेंपे हा रघुवीर अंतरतो ॥ १ ॥ तोळाभर सोनें रतिभार राई । मेळविल्या पाहीं नास होतो ॥ २ ॥ हरीचे अंकित असती विरळागत । तयांसी अच्युत कृपा करी ॥ ३ ॥ तुका ह्याने काय धुडवण्या गोष्टी । जंव नाहीं गांठी चित्त आलें ॥ ४ ॥

॥ ४१५७ ॥ इंद्रियांसी नेम नाहीं । मुखीं राम ह्यापोनि काई ॥ १ ॥ ॥ १ ॥ जेविं माशीसंगें अन्न । सुख नेहीं तें भोजन ॥ १ ॥ कीर्तन करावें । तैसें करुनी दावावें ॥ २ ॥ हें तों अंगीं नाहीं चिन्हें । गाइलें वेड्येच्या ढव्यानें ॥ ३ ॥ तुका ह्याने रागा । संत शिबूं नेदिती अंगा ॥ ४ ॥

॥ ४१५८ ॥ न लगे देवा तुझें आह्मांसी वैकुण्ठ । सायुज्याचा पट नलगे मज ॥ १ ॥ ॥ १ ॥ देईं तुझें नाम मज सर्वकार्की । मागेन वनमाळी हेंचि तुज ॥ १ ॥ नारद तुंबर उद्धव प्रल्हाद । बळीं स्वमांगद नाम ध्याती ॥ २ ॥ सिद्ध मुनिगण गंधर्व किन्नर । करिताती गजर रामनामें ॥ ३ ॥ तुका ह्याने हरि देईं तुझें नाम । अखंडित प्रेम हेंचि द्यावें ॥ ४ ॥

॥ ४१५९ ॥ पावलों प्रसाद इच्छा केली तैसी । जालें या चित्तासी समाधान ॥ १ ॥ ॥ १ ॥ मायबाप माझा उभा कृपादानी । विदेसम जोडुनी पादांबुजें ॥ १ ॥ सांभाळासी येऊं नेदीच उणीव । अधिकारगौरव राखे तैसें ॥ २ ॥ तुका ह्याने सर्व अंतर्बाह्य आहे । जख्य तैसा राहे कवळुनी ॥ ३ ॥

॥ ४१६० ॥ होतें तैसें पार्थी केलें निवेदन । अंतरलों दिन बहुत होतों ॥ १ ॥ ॥ १ ॥ संबोखुनी केलें समाधान चित्त । वोगरूनि भातें प्रेमरस ॥ १ ॥ नामरत्नमणि करुनी भूषण । अळंकारमंडण माळा दिली ॥ २ ॥ तुका ह्याने सुखें जालों निरामय । नामीं नामसोय निमग्नता ॥ ३ ॥

॥ ४१६१ ॥ स्थिरावली वृत्ति पांगुळला प्राण । अंतरिची खुण पावूनियां ॥ १ ॥ ॥ १ ॥ जुंजाळले नेत्र जाले अधोन्मीलित । कंठ सद्गदित रोमांच आले ॥ १ ॥ चित्त चाकाटलें स्वरूपा माझारी । न निघे बाहेरी सुखावलों ॥ २ ॥ सुनीळ प्रकाश उदैजेला दिन ।

अमृताचें पान जीवनकळा ॥ ३ ॥ शशिसूर्या जाली जीवें औवाळणी । आनंदा दाटणी
आनंदाची ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे सुखें प्रेमासी डुलत । वीरालों निश्चित निश्चितिनें ॥ ५ ॥

॥ ४१६२ ॥ बौध्यभवतार माझिया अदृष्टा । मौन्य मुखें निद्रा धरियेली ॥ १ ॥
लोकांचियेसार्थी शाम चतुर्भुज । संतांसवें गुज बोलतसां ॥ २ ॥ आलें कलियुग माझिया
संचिता । डोळां हाकलितान पडेसी ॥ ३ ॥ म्यांच तुझे काय केलें नारायणा । कां नये
करुणा तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ४१६३ ॥ मुखीं विडलाचें नाम । मग कैचा भवभ्रम ॥ १ ॥ चालतां बोलतां
खातां । जेवितां निद्रा करितां ॥ २ ॥ सुखें असों संसारीं । मग जवळीच हरी ॥ ३ ॥
मुक्तिवरील भक्ति जाण । अखंड मुखीं नारायण ॥ ४ ॥ मग देवभक्त जाला । तुका तुकें
उतरला ॥ ५ ॥

॥ ४१६४ ॥ प्रेम जडलें तुझे पार्या । आणिक न सुचे मजला कांहीं ॥ १ ॥ रात्री-
दिवस तुझे ध्यान । तेंचि माझे अनुष्ठान ॥ २ ॥ नामांपरतें नेणें तुजें । ऐसें कळलें मजला
निज ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे अंतकाळीं । आह्मां सोडवीं तात्काळीं ॥ ४ ॥

॥ ४१६५ ॥ तुझे पाय माझी काशी । कोण जाय माझे काशी ॥ १ ॥ तुझे रूप
तेंचि ध्यान । तेंचि माझे अनुष्ठान ॥ २ ॥ तुझे चरण तेंचि गया । जालें गयावजन
देहा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे सकळ तीर्थे । तुझे पार्या वसती येथें ॥ ४ ॥

॥ ४१६६ ॥ क्षुधा तृषा कांहीं सर्वथा नावडे । पहावया धांवें कोल्हांदासी ॥ १ ॥
कथेसी साक्षेपें पाचारिला जरी । ह्मणे माझ्या घरीं कोणी नाही ॥ २ ॥ बलात्कारें जरी
आणिला कथेसी । निद्रा घे लोडेंसी टेंकूनियां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे थुंका त्याच्या तोंडा-
वरी । जातो यमपुरी भोगावया ॥ ४ ॥

॥ ४१६७ ॥ श्रीराम सखा ऐसा धरीं भाव । मीपणाचा ठाव पुसीं मना ॥ १ ॥
धारण निरंतर ह्मणे तूं गोविंदा । वाचे लावीं धंदा नारायण ॥ २ ॥ यापरि सोपान
नाहीं रे साधन । वाहातसें आण तुझी मना ॥ ३ ॥ नको कांहीं करूं आळस अंतरीं ।
जपें निरंतरी रघुपती ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे मोठा लाभ नरदेहीं । देहीच विदेही होई
नामें ॥ ५ ॥

॥ ४१६८ ॥ सर्वांपरी तुझे गुण गा उत्तम । तुझे दार्यां प्रेम राहो माझे ॥ १ ॥ माड-
लीपरिस आहेसी उदार । तरिकां निष्ठुर मन केलें ॥ २ ॥ गजेंद्राकारणें केलें त्वां धांवणें ।
तरि कां निर्वाण पाहातोसी ॥ ३ ॥ प्रल्हादा संकटीं रक्षिलें त्वां देवा । तरि कां केशवा
सांडी केली ॥ ४ ॥ अन्यायी अजामेळ तो जाला पावन । ऐसें हें पुराण हाका मारी
॥ ५ ॥ तुका ह्मणे माझे थोर अपराध । नाम करी छेद क्षणमात्रें ॥ ६ ॥

॥ ४१६९ ॥ आतां वाटें नेहीं आपुलें हें मन । न सोडीं चरण विठोबाचे ॥ १ ॥
मुजियाचा संग लागों नेहीं वारा । आपुल्या शरीरावरूनिया ॥ २ ॥ यावें जावें आह्मीं
देवाचे सांगातें । मागुती करीत हेंचि आलों ॥ ३ ॥ काय वांयां गेलों तो करूं उद्देग ॥

उभा पांडुरंग मागे पुढें ॥ ३ ॥ तुका ह्याने प्रेम मागतों आगळें । येथें भोगूं फळें वैकुं-
ठोची ॥ ४ ॥

॥ ४१७० ॥ आतां आह्मां हेंचि काम । वाचे स्मरों रामराम ॥ धृ० ॥ ऐसी मोलाची
हे घडी । धरूं पायांची आवडी ॥ १ ॥ अमृताची खाणी । तये ठायीं वेचूं वाणी ॥ २ ॥
तुका ह्याने पांडुरंगा । माझ्या जीवींच्या जिवलगा ॥ ३ ॥

॥ ४१७१ ॥ आतां जावें पंढरीसी । वंदवत विठोबासी ॥ धृ० ॥ जेथें चंद्रभागातिरी ।
आह्मी नाचों पंढरपुरी ॥ १ ॥ जेथें संतांची दाटणी । त्याचें घेऊं पायवणी ॥ २ ॥ तुका
ह्याने आह्मी बळी । जीव दिधला पायां तळी ॥ ३ ॥

॥ ४१७२ ॥ आह्मी तरका जातां काय येइल तुझ्या हाता । ऐसा तूं अनंता विचारी
पां ॥ धृ० ॥ तुज शरण आलियाचें काय हेंचि फळ । विचारा द्याळ कृपानिधी ॥ १ ॥
तुझे पावनपण न चले आह्मांसीं । ऐसें हृषीकेशी कळों आलें ॥ २ ॥ आह्मी दुःख पावों
जन्ममरण व्यथा । काय तुझ्या हाता येत असे ॥ ३ ॥ तुका ह्याने तुझी खादली हो रडी ।
आह्मी धरली शेडी नाम तुझे ॥ ४ ॥

॥ ४१७३ ॥ पांडुरंगे पाहा खादलीसे रडी । परि नामशेडी धरिली आह्मी ॥ धृ० ॥
आतां संतांनीं करावी पंचार्हत । कोण हा फजितखोर येथें ॥ १ ॥ कोणाचा अन्याय
येथें आहे स्वामी । गर्जतसों आह्मी पातकीही ॥ २ ॥ याचें पावनपण सोडवाचि तुझी ।
पतितपावन आह्मी आहों खरें ॥ ३ ॥ आह्मी तंव आहों अन्यायी सर्वथा । याची पावन
कथा कैसी आहे ॥ ४ ॥ तुका ह्याने आह्मी मेलों तरी जाणा । परि तुमच्या चरणा न
सोडावें ॥ ५ ॥

॥ ४१७४ ॥ घालूनियां मध्यावतीं । दाटूनि उपदेश देती ॥ धृ० ॥ ऐसे पोटभरे संत ।
तयां कैचा भगवंत ॥ १ ॥ रांडापोरांतें गोविती । वर्षासन ते लाविती ॥ २ ॥ जसे
बोलती निरोपणीं । तैसी न करिती करणी ॥ ३ ॥ तुका ह्याने तया । तमोगुणि-
याची क्रिया ॥ ४ ॥

॥ ४१७५ ॥ वैभव तें राज्य संपत्ति टाकावी । उदरार्थ मागावीं माधोकरी ॥ धृ० ॥
आपुलें तें आधीं करावें स्वहित । ऐसी आहे नीत स्वधर्माची ॥ १ ॥ वर्ण कुळ जाति
बाचा अभिमान । त्यजावा सन्मान लौकिकाचा ॥ २ ॥ तुका ह्याने राहे एकावी निःशंक ।
देऊनियां हाक कटीं काळ ॥ ३ ॥

॥ ४१७६ ॥ हातपाय मिळोनि मेळा । चला ह्याणती पाहों डोळां ॥ धृ० ॥ देखणी
नव्हे देखती कैसे । सकळांचा देखणा डोळाचि असे ॥ १ ॥ डोळ्याचा डोळा पाहों
गला । तुका ह्याने तो पाहों ठेला ॥ २ ॥

॥ ४१७७ ॥ मुखें सती इंद्रियें जती । आपिक नेणे भाव भक्ती ॥ धृ० ॥ देवा हेंचि
सोन्ही पदें । येर गाडलीं विनोदें ॥ १ ॥ चित्ताचें आसन । तुका करितो कीर्तन ॥ २ ॥

॥ ४१७८ ॥ धांशोनियां आलों पहावया मुख । गेलें माझें दुःख जन्मांतरिचें ॥ धृ० ॥

ऐकिलेही होतें तैसेंचि पाहिलें । मन स्थिरावलें तुझ्या पार्थी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे माझी इच्छा पूर्ण जाली । कांहीं न राहिली वासना हे ॥ २ ॥

॥ ४१७९ ॥ गावलोकिकांहीं लावियेलें पिसें । काय सांगों ऐसें तुजपासीं ॥ धू० ॥ तोंड काळें केलें फिरविलें मज । नाही धरिली लाज पांडुरंगा ॥ १ ॥ काय तुजपासीं सांगों हें गाव्हणें । मग काय जिणें तुझें माझें ॥ २ ॥ कोणासाठीं आतां करावा संसार । केली वारावार आपणची ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आह्मी मोडिला घरचार । धरियेला धीर तुझ्या पार्थी ॥ ४ ॥

॥ ४१८० ॥ जीवें जीव नेणें पापी सारिकाची । नळी तुजयाची कापूं बैसे ॥ धू० ॥ आत्मा नारायण सर्वां घटीं आहे । पशूमध्यें काय कळों नये ॥ १ ॥ देखत हा जीव हुंबरे वरडत । निष्ठुराचे हात वाहाती कैसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तथा चांडाळासी नर्क । भोगिती अनेक महादुःखें ॥ ३ ॥

॥ ४१८१ ॥ मनीं भाव असे कांहीं । तेथें देव येती पार्थी ॥ धू० ॥ पाहा जनाई सुंदरी । तेथें देव पाणी भरी ॥ १ ॥ शुद्ध पाहोनियां भाव । त्याचे हृदयीं वसे देव ॥ २ ॥ तुका ह्मणे विठोबासी । ठाव देईं चरणापासीं ॥ ३ ॥

॥ ४१८२ ॥ भागल्याचें तारुं शिणल्याची साउली । भुंकलिया घाली प्रेमपान्हा ॥ धू० ॥ ऐसी हे कृपाळू अनाथांची वेशी । सुखाचीच राखी पांडुरंग ॥ १ ॥ सकळां सन्मुख कृपेचिया दृष्टी । पाहे बहु भेदी उताविळां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येथें आतां उरला कैचा । अनंता जन्मांचा शीण भाग ॥ ३ ॥

॥ ४१८३ ॥ काय न्यून आहे सांगा । पांडुरंगा तुझापें ॥ धू० ॥ आमुची तों न पुढे इच्छा । पिता ऐसा मस्तकीं ॥ १ ॥ कैसी तुझां होय सांडी । करुणा तोंडी उचारें ॥ २ ॥ आश्चर्याचि करी तुका । हे नायका वैकुंठिचिया ॥ ३ ॥

॥ ४१८४ ॥ चित्त गुंतलें प्रपंचें । जालें वेडें ममतेचें ॥ धू० ॥ आतां सोडवीं पांडुरंगा । आलें निवारीं तें आंगा ॥ १ ॥ गुंतली चावटी । नामी रूपी जाली तुदी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चाली । पुढें वाट खोळंबली ॥ ३ ॥

॥ ४१८५ ॥ किती एका दिवशीं । बुद्धि जाली होती ऐसी ॥ धू० ॥ कांहीं करावें स्वहित । तों हें न घडे उचित ॥ १ ॥ अवलंबुनी भीक । लाज सांडिली लौकिक ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हीन । जालों मनुष्यपणा हीन ॥ ३ ॥

॥ ४१८६ ॥ आतां बरें जालें । सकाळींच कळों आलें ॥ धू० ॥ मज न ठेवीं इह-लोकीं । आलों तेव्हां जाली चुकी ॥ १ ॥ युगमहिमा ठावा । नव्हता ऐसा पुढें देवा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ठेवीं । भोगासाठीं निरयगावीं ॥ ३ ॥

॥ ४१८७ ॥ परि आतां माझी परिसावी विनंती । रखुमाईच्या पति पांडुरंगा ॥ धू० ॥ चुकलिया बाळा न मारावें जीवें । हित तें करावें मायबापी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तुझा ह्मणताती मज । आतां आहे लाज हेचि तुझां ॥ २ ॥

॥ ४१८८ ॥ पापाचिया मुळें । जाले सत्याचें वाटेळें ॥ धू० ॥ शेष जाले बळिवंत ।

नाहीं ऐसी जाली नीत ॥ १ ॥ मेघ पडों भीती । पिकें सांडियेली क्षिती ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे कांहीं । वेदा वीर्य शक्ति नाही ॥ ३ ॥

॥ ४१८९ ॥ ऐसा दुस्तर भवसागर । नेणों कैसा उतरूं पार ॥ धू० ॥ कामक्रोधादि
सावजें थोर । दिसताती भयंकर ॥ १ ॥ मायाममतेचे भोवरे । घेती भयानक फेरे ॥ २ ॥
वासनेच्या लहरी येती । उद्योगहेलकावे बसती ॥ ३ ॥ तरावया एक शुक्ति असे ।
तुका नामनावेमधीं बैसे ॥ ४ ॥

॥ ४१९० ॥ देव जडला जाइना अंगा । यासी काय करूं सांगा ॥ धू० ॥ वरकड
देव येती जाती । हा देव जन्माचा सांगाती ॥ १ ॥ अंगीं भरलें देवाचें वारें । देव जगधि
दिसे सारें ॥ २ ॥ भूत न बोले निरुतें । कांहीं केल्या न सुटें तें ॥ ३ ॥ जीव खादला
दैवतें । माझा आणि पंचभूतें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे वाडें कोडें । उभें पुंडलिकापुडें ॥ ५ ॥

॥ ४१९१ ॥ हरिदासाचिये घरीं । मज उपजवा जन्मांतरीं ॥ धू० ॥ ह्मणसी कांहीं
मागा । हेंचि देगा पांडुरंगा ॥ १ ॥ संतां लोटांगणीं । जातां लाजों नको मनीं ॥ २ ॥
तुका ह्मणे अंगीं । शक्ति देई नाचें रंगीं ॥ ३ ॥

॥ ४१९२ ॥ लटिक्याचें आवंतणें जेविलिया साच । काय त्या विश्वास तोचि खरा
॥ धू० ॥ कोल्हांटिणी लागे आकाशीं खेळत । ते काय पावत अमरपद् ॥ १ ॥ जळ-
मंडपयाचे घोडे राडत नाचती । ते काय तडवती युध्दालागीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तैसें
मतवादीयांचें जिणें । दिसे लाजिरवाणें बोलतांची ॥ ३ ॥

॥ ४१९३ ॥ काय आह्मीं केलें ऐसें । नुद्धरी जेसें सांगावें ॥ धू० ॥ हरण कोल्हें
वैकुंठवासी । कोण त्यासी अधिकार ॥ १ ॥ गजा नाड्या सरोवरीं । नाही हरि विचारिलें
॥ २ ॥ तुका ह्मणे गणिका नष्ट । माझे कष्ट त्याहुनी ॥ ३ ॥

॥ ४१९४ ॥ आग्यासाठीं गुरु केला । नाही आह्मांसी फळला ॥ धू० ॥ याचा मंत्र
पडतां कार्नी । आमच्या पेवांत गेलें पाणी ॥ १ ॥ गुरु केला घरवासी । आमच्या
चुकल्या गाईंम्हसी ॥ २ ॥ स्वामि आपुली बुटबुट घ्यावी । आमुची प्रताप टाकून
द्यावी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसे नष्ट । त्यांसी दुणे हातीं कष्ट ॥ ४ ॥

॥ ४१९५ ॥ गुणा आला विदेवरी । पितांबरधारी सुंदर ॥ धू० ॥ डोळे कान त्याच्या
ठायीं । मन पायीं राहो हें ॥ १ ॥ निवारोनी जाय माया । ऐसी छाया जयासी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे समध्यान । हे चरण सकुमार ॥ ३ ॥

॥ ४१९६ ॥ रंगीं रंगें नारायण । उभा करितों कीर्तन ॥ धू० ॥ हातीं घेऊनियां विणा ।
कंठी राहें नारायणा ॥ १ ॥ देखिलीसे मूर्ती । माझ्या हृदयाची विश्रांती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
देवा । देई कीर्तनाचा देवा ॥ ३ ॥

॥ ४१९७ ॥ तुझा भरवसा आह्मां । फार होता पुरुषोत्तमा ॥ धू० ॥ भवसागर-
संकटी । तारिशील जगजेठी ॥ १ ॥ नाम आदित्याचें झाड । त्याचा न पडे उजड ॥ २ ॥
सिलंगणीचें सोनें । त्यासी गाहाण ठेवी कोण ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देवा । ब्रीह सोडूनियां
देवा ॥ ४ ॥

॥ ४१९८ ॥ जालों आतां हास । माझी पुरवीं हे आस ॥ धू० ॥ पंढरीचा वारकरी । वारी चुको नेही हरी ॥ १ ॥ संतसमागम । अर्गी भरोनियां प्रेम ॥ २ ॥ चंद्रभागे स्नान । तुका ह्मणे हेंचि दान ॥ ३ ॥

॥ ४१९९ ॥ यासाठीं करितों निष्ठुर भाषण । आहेसी हूं जाण सर्वदाता ॥ धू० ॥ ऐसें दुःख कोण आहे निवारिता । तों मी जाऊं आतां शरण त्यासी ॥ १ ॥ बैसलासी केंणे करुनि एक घरीं । नाहीं येथें उरी तुसऱ्याची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आलें अवघें पायांपें । आतां मायबापें पुपेक्षावें ॥ ३ ॥

॥ ४२०० ॥ पोरालागलीसे चट । धरी वाट देवळाची ॥ धू० ॥ सांगितलें नेवे कार्ना । तुजें मनीं विडल ॥ १ ॥ काम घरीं न करी धंदा । येथें सदा कुशित्त ॥ २ ॥ आमुचे कुळीं नव्हतें ऐसें । हेंचि पिसें निवडलें ॥ ३ ॥ लौकिकाची नाहीं लाज । माझें मज पारिखें ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे नरका जाणें । या या वचनें दुष्टाचे ॥ ५ ॥

॥ ४२०१ ॥ देवा बोलें आतां बोला । त्यां कां धरिला अबोला ॥ धू० ॥ भेऊं नको देई भेदी । तूं कां पडिलासी संकटीं ॥ १ ॥ तुझ्या जीवींचें मी जाणें । ह्मणसी मुक्ति आह्मां देणें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे न लगे कांहीं । चित्त राहो तुझे पार्थी ॥ ३ ॥

॥ ४२०२ ॥ यमधर्म आणिक ब्रह्मादिक देव । त्यांचा पूर्ण भाव तुझे पार्थी ॥ धू० ॥ करिती स्मरण पावतींशंकर । तेथें मी किंकर कोणीकडे ॥ १ ॥ सहस्रमुखेंसी घोष फणिवराचा । मज किकराचा पाड काय ॥ २ ॥ चंद्र सूर्य आणि सर्व तारांगणें । करिती भ्रमण प्रदक्षिणा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे त्यांसी स्वरूप कळेंना । तेथें मज हीना कोण पुसे ॥ ४ ॥

॥ ४२०३ ॥ विठोबाचे पार्थी जीव म्यां ठेविला । भक्तिभावें केला देव ऋणी ॥ धू० ॥ देव माझा ऋणी आहे सहाकारी । परस्परें वारी भवभय ॥ १ ॥ भवभयडोहीं बुडों नेही पार्थी । धरुनियां बाही तारी मज ॥ २ ॥ तारियेले हास पडिल्या संकटीं । विष केलें पोटीं अमृतमय ॥ ३ ॥ अमृतातें सेवीतसे नामरसा । तोडियेला फांसा बंधनाचा ॥ ४ ॥ बंधनाचा फांसा आह्मीं कांहीं नेणों । पाय तुझे जाणों पद्मनाभा ॥ ५ ॥ पद्मनाभा नाभिकमळीं ब्रह्मादिक । बैलोक्यनाथक ह्मणविसी ॥ ६ ॥ ह्मणविसी देवा हासाचा अंकित । मनाचा संकेत पाहोनियां ॥ ७ ॥ पाहोनियां दृढ निश्चय तथाचा । तोचि हास साचा जवळीक ॥ ८ ॥ जवळीक जाली ब्रह्मीं सुखावले । मार्ग दाखविले मूढ जनां ॥ ९ ॥ मूढ जनानाजी हास तुझा मूढ । कास तुझी दृढ धरियेली ॥ १० ॥ धरियेले तुझे पाय रे विडला । तुका सुखी जाला तुझ्या नामें ॥ ११ ॥

॥ ४२०४ ॥ बहु क्लेशी जालों या हो नरदेहीं । कृपावृष्टी पार्थी पांडुरंगा ॥ धू० ॥ पांडुरंगा सर्वदेवांचिया देवा । ध्यावी माझी सेवा हीनानाथा ॥ १ ॥ हीनानाथ ब्रीद त्रिभुवनीं तुझें । मायबापा ओझे उतरावें ॥ २ ॥ उतरीं सत्वर पैलथडी नेंई । पूर्णसुख देई पायांपार्थी ॥ ३ ॥ पायांपार्थीं मज ठेवी निरंतर । आशा तुझी फार दिवस केली ॥ ४ ॥ केली आस तुझी वाट मी पाहातों । निशिदिनीं ध्यातों नाम तुझें ॥ ५ ॥ नाम तुझें गोड स्वभक्ता आवडे । भक्तांलगीं कडे खांदा घेसी ॥ ६ ॥ घेसी खांद्यावरी खेळविसी लोभें । पाउळ

तें शोभे विटेवरी ॥ ७ ॥ विटेवरि उभा देखिलासी डोळा । मनाचा सोहळा पुरविशी ॥ ८ ॥
पुरवीं सत्वर त्रैलोक्यस्वामिया । मिठी घाली पायां तुका भावें ॥ ९ ॥

॥ ४२०५ ॥ एक वेळे तरी जाईन माहेरा । बहुजन्म फेरा जाल्यावरी ॥ धृ० ॥
इच्छा हे बैसली अविट आवडी । पालट ती घडी नेचे एकी ॥ १ ॥ करावें तें करी
कारणशरीर । अंतरीं त्या धीर जीवनाचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तरी होइल विलंब । परि
माझा लाभ खरा जाला ॥ ३ ॥

॥ ४२०६ ॥ सांग त्वां कोणासी तारिलें । संतांवेगळें उद्धरिलें ॥ धृ० ॥ संत शब्द
उपदेशी । मग तूं हो द्वयशी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नाही तुझा उपकार । कळ संतांचा
उच्चार ॥ २ ॥

॥ ४२०७ ॥ उभा रमा एकी सरी । वाराणसी ते पंढरी ॥ धृ० ॥ होवे सारिखे सारिखे ।
इश्वनाथ विहल सखे ॥ १ ॥ तेथे असे भागीरथी । येथे जाणा भीमरथी ॥ २ ॥ वारा-
णशी त्रिशुलावरी । सुदर्शनावरि पंढरी ॥ ३ ॥ मनकर्णिका मनोहर । चंद्रभागा सरोवर
॥ ४ ॥ वाराणशी भैरवकाळ । पुंडलिक क्षेत्रपाळ ॥ ५ ॥ धुंडिराज हंडपाणी । उभा गरुड
कर जोडुनी ॥ ६ ॥ गया तेचि गोपाळपुर । प्रयाग निरानरसिंहपुर ॥ ७ ॥ तेथें असती
गयावळ । येथें गाई आणि गोपाळ ॥ ८ ॥ शमीपत्रपिंड देती । येथें काला निजसुख-
प्राप्ती ॥ ९ ॥ संतसज्जनीं केला काला । तुका प्रसाद लाधला ॥ १० ॥

॥ ४२०८ ॥ फव्याचें बडबडे चवी ना सवाह । आपुलाचि वाद आपणासी ॥ धृ० ॥
कोणें या शब्दाचे मरावें घसणी । अंतरे शाहाणी राहिजे हो ॥ १ ॥ गाडवाचा भुंक
आइकर्ता कानी । काय कोडवाणी ऐसियेचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ज्यासी करावें वचन ।
त्याचे येती गुण अंगास ते ॥ ३ ॥

॥ ४२०९ ॥ दिवसा व्यापारचावटी । रात्री कुटुंबचिंता मोठी ॥ धृ० ॥ काय करू
या मनासी । नाठवे कां हृषीकेशी ॥ १ ॥ वेद्येपार्शी रात्री जागे । हरिकीर्तनी निद्रा
लागे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय जालासी । वृथा संसारा आलासी ॥ ३ ॥

॥ ४२१० ॥ अहो कृपावंता । होई बुद्धीचा ये दाता ॥ धृ० ॥ जेणें पाविजे उद्धार ।
होय तुझे पार्यां थार ॥ १ ॥ वदवी हे वाचा । भाव पांडुरंगी साचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
देवा । माझे अंतर वसवा ॥ ३ ॥

॥ ४२११ ॥ निंदक तो परउपकारी । काय वणुं त्याची थोरी । जो रजकाडुनि भला
परी । सर्व गुणें आगळा ॥ धृ० ॥ नेचे मोल धुतो फुका । पाप वरच्यावरि देखा । करी-
ससे साधका । शुद्ध सरते तिहीं लोकीं ॥ १ ॥ मुखसंवदणी सांगाते । अवघें सांठविलें
तेथें । जिव्हा साबण निरुतें । शेष काढी जन्माचे ॥ २ ॥ तथा ठाव थमपुरीं । वास
करणें अघोरीं । ल्यासी हंडण करी । तुका ह्मणे न्हाणी ते ॥ ३ ॥

॥ ४२१२ ॥ विद्या अल्प परि गर्वशिरोमणी । मजहुनी ज्ञानी कोण आहे ॥ धृ० ॥
अंगी भरला ताटा कोणातें मानिना । साधूची छळणा स्वयें करी ॥ १ ॥ साधूचे देहाचा
मानी जो विटाळ । त्रिलोकीं चांडाळ तोचि एक ॥ २ ॥ संतांची जो निदा करी मुखें

जपे । खतेला सकळ पापें तोचि एक ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे ऐसे मा
गोविंद नाही नाही ॥ ४ ॥

॥ ४२१३ ॥ प्रपंचाची पीडा सोसिती अघोरी । जया क्षणभर
नाम नाठविती आत्मया रामाचें । धिग जिणें त्याचें भवा मूळ ॥
आचरण त्याचें । नाही राघवाचें स्मरण त्या ॥ २ ॥ स्मरण भ
आदिणीया दासी यमदूतां ॥ ३ ॥ चितन रामाचें न करी तो दोष
बोलो नये ॥ ४ ॥ नये त्याचा संग धरू ह्मणे तुका । धरितां पातकां

॥ ४२१४ ॥ अर्थेविण पाठांतर कासया करावें । व्यर्थचि भरावें
धोकूनियां काय वेर्गी अर्थ पाहे । अर्थरूप राहे होऊनियां ॥ १ ॥
अर्थी आहे भेटी । नाही तरी गोष्टी बोलो नका ॥ २ ॥

॥ ४२१५ ॥ बसतां चोरापार्शी तैसी होय बुद्धी । देखतांचि चिध
व्यभिचाऱ्यापासी बैसतां क्षणभरी । देखतांचि नारी मन धावे ॥ १ ॥
टाकूनियां गोवा । धरावें केशवा हृदयांत ॥ २ ॥ सांडूनियां देई संसा
नाची गोडी धरावी गा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तुला सांगतो मी एक । रु
गावा ॥ ४ ॥

॥ ४२१६ ॥ मस्तकीं सहावें ठांकियासी जाण । तेव्हां देवपण भ
आपुलिये स्तुति निंदा अथवा मान । टाकावा थुंकोन पैलीकडे ॥ १ ॥
अमृतपान । करुनी प्राशन बैसावें गा ॥ २ ॥ आपुल्या मस्तकीं पडोत
माहेर टाकूं नये ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आतां सांगूं तुला किती । जिण्या
नये ॥ ४ ॥

॥ ४२१७ ॥ स्वामिसेवा गोड । माते बाळकाचें कोड ॥ धू० ॥ जे
तें तें पुरवी कौतुकें ॥ १ ॥ खेळविले कोडे । हर्षें बोले कीं बाबडे ॥
लाड । तेथें पुरे माझे कोड ॥ ३ ॥

॥ ४२१८ ॥ तुझे नाम पंढरिनाथा । भावेंविण नये हाता ॥ धू० ॥
नये । पंनासां सादां नये ॥ १ ॥ शानये सहसा नये । लक्षकोडीलागीं न
ह्मणे पंढरिनाथा । भावेंविण नये हाता ॥ ३ ॥

॥ ४२१९ ॥ संतांपार्यां विन्मुख जाला । तो जरि संगति मार्गो आ
स्याहूनि दुरी जावें । सुखें एकांती बैसावें ॥ १ ॥ आत्मचर्चा नाही जेथे
थावी तेथे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाही । चित्ता समाधान कांहीं ॥ ३ ॥

॥ ४२२० ॥ हिरा ठेवितां काळें गाहाण । मोल न तुटे कुकाळीं जा
संतजन पाहीं । विनटले श्रीहरिपार्यां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तैसे भक्त ।
निंदित ॥ ३ ॥

॥ ४२२१ ॥ परिसें गे सुनेबाई । नको वेचूं दूध दर्हीं ॥ धू० ॥ आवाच
बेसीपासुनी आली घरा ॥ १ ॥ ऐकें गोष्टी सादर बाळें । करीं जतन फुट

माझे हातींचा कलवडू । मजवांचुनी नको फोडूं ॥ ३ ॥ वळवदक्षिरीचें लिपन । नको फोडूं मजवांचून ॥ ४ ॥ उखळ मुसळ जातें । माझे मन गुंतलें तेंथें ॥ ५ ॥ भिक्षुक आल्या घरा । सांग गेली पंढरपुरा ॥ ६ ॥ भक्षीं परिमित आहारू । नको फारसी वरो सारू ॥ ७ ॥ सून ह्याणे बहुत निकें । तुम्ही यात्रेसि जावें सुखें ॥ ८ ॥ सासूबाई स्वहित जोडा । सर्व भागील आशा सोडा ॥ ९ ॥ सुनमुखीचें वचन कार्नी । ऐकोनि सासू विवंची मनीं ॥ १० ॥ स्वतीचि चाळे खोटे । म्यां जावेंसें इला वाटे ॥ ११ ॥ आतां कासया यात्रे जाऊं । काय जाऊनि तेंथें पाहूं ॥ १२ ॥ मुलें लेंकरें घरदार । माझे येथेंचि पंढरपुर ॥ १३ ॥ तुका ह्याणे ऐसें जन । गोविथिलें मायें करून ॥ १४ ॥

॥ ४२२२ ॥ एक ते गाढव मनुष्याचे वेष । हालविती पुस पुढें दाढी ॥ धू० ॥ निदा हें भोजन जेवण तयांसी । जोडी घरीं रासी पातकांच्या ॥ १ ॥ तुका ह्याणे सुखें बैसो-
नियां खाती । कुंभपाकां होती नर्कवासी ॥ २ ॥

॥ ४२२३ ॥ मागत्याचीं टाळाटाळी । झिझ्या वोढूनि कपाळीं ॥ धू० ॥ ऐसा तंव मोळा । तुमचा नसेल गोपाळा ॥ १ ॥ नसेल ना नवें । ऐसें धरियेलें देवें ॥ २ ॥ तुका ह्याणे जाला । उशीर नाही तो विहला ॥ ३ ॥

॥ ४२२४ ॥ संसार करिती मोठ्या महत्त्वानें । दिसे लोका उणें न कळे त्या ॥ धू० ॥ पवित्रपण आपुले घरच्यासीच दिसे । बाहेर उदास निदिताती ॥ १ ॥ आपणा कळेना आपले अवगुण । पुढिलाचे दोषगुण वाखाणिती ॥ २ ॥ विषयाचे ध्यासें जग बांधियेलें । ह्याणी लागले जन्ममृत्यू ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे माझे संचितचि असे । देवाजीचें पिसें सह-
जगुण ॥ ४ ॥

॥ ४२२५ ॥ गव्हराचें ज्ञान अवधा रजोगुण । सुखवासी होऊन विषय भोगी ॥ धू० ॥ स्थिती जरी ज्ञानउपदेश केला । संगेंविण त्याला राहावेना ॥ १ ॥ तुका ह्याणे संग उत्तम असावा । याविण उपावा काय सांगों ॥ २ ॥

॥ ४२२६ ॥ भाग्यालागीं लांचावले । देवधर्म ते राहिले ॥ धू० ॥ कथे जातां अळसे मन । प्रपंचाचें मोठें ज्ञान ॥ १ ॥ अखंडप्रीति जाया । नेणें भजनाच्या ठाया ॥ २ ॥ कथाकीर्तन धनाचें । सर्वकाळ विषयीं नाचें ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे पंढराराया । ऐसें जन्म-
विले वांया ॥ ४ ॥

॥ ४२२७ ॥ पतिव्रतेची कीर्ति वाखाणितां । सिद्धीच्या मायां तिडिक उठे ॥ धू० ॥ आमुचें तें आहे सहज बोलणें । नाही विचारून केलें कोणीं ॥ १ ॥ अंगें उणें त्याच्या बैसे टाळक्यांत । तेणें टिणग्या बहुत गाळीतसे ॥ २ ॥ तुका ह्याणे आढी काय करणें त्यासी । ढका खकंदासी लागतसे ॥ ३ ॥

॥ ४२२८ ॥ आहे ऐसा देव वदवावी वाणी । नाही ऐसा मनीं अनुभवावा ॥ धू० ॥ आवडी आवडी कळिवराकळिवरी । वरिली अंतरीं ताळी पडे ॥ १ ॥ अपूर्व दर्शन मातेपुत्रा भेटी । रडूं मागे तुदी हर्षयोगें ॥ २ ॥ तुका ह्याणे एकें काळतें दुसरें । बरियाचें बरें
आहाचाचें आहाच ॥ ३ ॥

॥ ४२२९ ॥ हेचि माझे चिचीं । राहो भावप्रीती । विडल सुपुसी । जागृति स्वमासी
॥ धू० ॥ आणिक नाही तुज मागणें । राज्यचाड संपत्ति धन । जिव्हे सुख तेणें । घेतां
देही नाम तुझे ॥ १ ॥ तुझे रूप सर्वाढ्यां । देखें ऐसें प्रेम देई । न ठेवावा ढायां । अनुभव
चिचिचा ॥ २ ॥ जन्ममरणाचा बाध । समुळ्ळनि तुटे कंद । लागो हाचि छंद । हरि
गोविंद वाचेसी ॥ ३ ॥ काया पालटे द्रुषणें । अवघें कोंसटें चैतन्य । जीवशिवा खंडण ।
होय तरें चिंतितां ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे याचि भावें । आझी धालों तुझ्या नांवें । सुखें होत
जन्म । भलते याती भलतैसीं ॥ ५ ॥

॥ ४२३० ॥ मौन कां धरिलें विश्वाच्या जीवना । उत्तर वचना देईं माझ्या ॥ धू० ॥
तूं माझे संचित तूंचि पूर्वपुण्य । तूं माझे प्राचीन पांडुरंगा ॥ १ ॥ तूं माझे सत्कर्म तूं
माझा स्वधर्म । तूंचि नित्यनेम नारायणा ॥ २ ॥ कृपावचनाची वाट पाहातसें । करुणा
वोरसें बोल काहीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे प्रेमळाच्या प्रियोत्तमा । बोल सर्वोत्तमा
मजसवें ॥ ४ ॥

॥ ४२३१ ॥ काय करूं आतां धरुनियां भीड । निःशंक हें तोंड वाजविलें ॥ धू० ॥
नव्हे जगां कोणी मुकियाचा जाण । सार्थक लाजोनी नव्हे हित ॥ १ ॥ आलें तें उत्तर
बोलें स्वामीसवें । धीट नीट जीवें होऊनियां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मना समर्थासीं गांठी ।
घालावी हे मांडी थापटुनी ॥ ३ ॥

॥ ४२३२ ॥ माझिया तो जीवें घेतला हा सोस । पाहें तुझी वास भेटावया ॥ धू० ॥
मातेविण बाळ न मनी आणिका । सर्वकाळ धोका स्तनपाना ॥ १ ॥ बोंसंगा निघाल्या
वांचून न राहें । त्याचें आर्त माय पुरवीते ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माते भक्तां तूं कृपाळ ।
गिळियेले जाळ वनांतरीं ॥ ३ ॥

॥ ४२३३ ॥ ते काय पवाडे नाहीं म्यां ऐकिले । गोपाळ रक्षिले वनांतरीं ॥ धू० ॥
मावेचा वोगवा होऊनि राक्षस । लागला वनास चहूंकडे ॥ १ ॥ गगनासी ज्वाला लागती
तुंबळ । गोधनें गोपाळ वेडावलीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तेथें पळावया वाट । नाहीं बा निपट
ऐसें जालें ॥ ३ ॥

॥ ४२३४ ॥ धडकला भग्नि आझा घेती वरी । गोपाळ श्रीहरि विनविती ॥ धू० ॥
अरे कृष्णा काय विचार करावा । आलारे वोगवा जळों आतां ॥ १ ॥ अरे कृष्णा तुझे
नाम बळिवंत । होय कृपावंत राख आतां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अरे कृष्णा नारायणा ।
गोपाळ करुणा भाकितिले ॥ ३ ॥

॥ ४२३५ ॥ अरे कृष्णा आझी तुझे निज गडी । नवनीत आवडी देत होतो ॥ धू० ॥
अरे कृष्णा आतां राखें कैसें तरी । संकटाभीतरीं पडियेलों ॥ १ ॥ वरुषला इंद्र जेव्हां
शिळाधारीं । गोवर्धन गिरि उचलिला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझे पवाडे गोपाळ । वर्णिते
सकळ नारायणा ॥ ३ ॥

॥ ४२३६ ॥ अरे कृष्णा तुवां काळया नाथिला । राढे रगडिला रिडासुर ॥ धू० ॥ अरे
कृष्णा तुवां पूतना शोषिली । तुर्बुद्धि कळली अंतरींची ॥ १ ॥ गोपाळ करुणा ऐसी

नानापरी । भाकृती श्रीहरि तुजपुढें ॥ २ ॥ तुझे नाम कामधेनु करणेची । तुका ह्मणे
च्यांची आली कृपा ॥ ३ ॥

॥ ४२३७ ॥ चहुंकडूनियां येती ते कळोळ । सभोंवते जाळ जवळि आले ॥ धृ० ॥
सकुमार मूर्ति श्रीकृष्ण धाकुटी । घोंगडी आणि काटी खांद्यावरी ॥ १ ॥ लहान लेंकरुं
होते तें सगुण । विक्राळ वदन पसरिलें ॥ २ ॥ चाभाड तें एक गगनी लागलें । एक
तें ठेविलें भूमिवरी ॥ ३ ॥ तये वेळे अवघे गोपाळही भ्याले । तुकेंही लपालें भेऊ-
नियां ॥ ४ ॥

॥ ४२३८ ॥ श्रीमुख वोगवा गिळीत चालिलें । भ्यासुर वासिलें वदनांजुज ॥ धृ० ॥
विक्राळ त्या दाढा भ्यानें पाहावेना । धाडनी रसना ज्वाळ गिळी ॥ १ ॥ जिव्हा लांब
धांवे गोळा करी ज्वाळ । मोठें मुखकमळ त्यांत घाली ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अवघा वोगवा
गीळिला । आनंद जाहला गोपाळांसी ॥ ३ ॥

॥ ४२३९ ॥ गोपाळ प्रीतीनें कैसे विनविती । विक्राळ श्रीपति होऊं नको ॥ धृ० ॥
नको रे बा कृष्णा धरूं ऐसें रूप । आझां चळक्रांप सुदलासे ॥ १ ॥ होईं बा धाकुटा
श्याम चतुर्भुज । बैसोनियां गुज सुखें बोलों ॥ २ ॥ वोगव्याच्या रागें गिळिशील आह्मा ।
तुका मेघझ्यामा पायां लागे ॥ ३ ॥

॥ ४२४० ॥ सांडियेलें रूप विक्राळ भ्यासुर । झालें सकुमार कोडिसवाणें ॥ धृ० ॥ श्याम
चतुर्भुज मुकुट कुंडलें । सुंदर दंडलें नव बाळ ॥ १ ॥ गोपाळ ह्मणती कैसेरे बा कृष्णा ।
रूप नारायणा धरियेलें ॥ २ ॥ कैसा वाढलासी विक्राळ जालासी । गदगदा ज्वाळांसी
गिळियेलें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भावें पुसती गोपाळ । अनाथवत्सल ह्मणोनियां ॥ ४ ॥

॥ ४२४१ ॥ बा रे कृष्णा तुझे मुख कीं कोमळ । कैसे येवढे ज्वाळ घ्रासियेले ॥ धृ० ॥
बा रे कृष्णा तुझी जिव्हा कीं कोवळी । होईल पोळली नारायणा ॥ १ ॥ बैसें कृष्णा तुझे
पाहूं मुखकमळ । असेल पोळलें कोणे ठायीं ॥ २ ॥ घोंगडिया खालीं घालूनियां तळीं ।
वरी वनमाळी बैसविती ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भावें आकळिला देव । कृपासिधुराव त्रैलो-
क्याचा ॥ ४ ॥

॥ ४२४२ ॥ एक ह्मणती मुख वासी नारायणा । पाहों दे वदना डोळेभरी ॥ धृ० ॥
वासूनियां मुख पहाती सकळ । अवघे गोपाळ व्योमाकार ॥ १ ॥ ह्मणती गोपाळ बेटे
हो हा देव । स्वरूपाचा ठाव न कळे याच्या ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अवघे विठोबाभोंवते ।
मिळाले नेणते लहानथोर ॥ ३ ॥

॥ ४२४३ ॥ एक ह्मणती कृष्णा वासिलें त्वां मुख । तेव्हां थोर धाक पडिला आह्मां
॥ धृ० ॥ गिळों लागलासी अग्नीचे कळोळ । आह्मी चळचळ कापतसों ॥ १ ॥ ज्वाळां-
बरोबरि गिळशील आह्मां । ऐसें मेघझ्यामा भय वाटे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसे भाग्याचे
गोपाळ । फुटके कपाळ आमूचेची ॥ ३ ॥

॥ ४२४४ ॥ गोपाळाचें कैसें केले समाधान । देऊनि आर्लिगन निवविले ॥ धृ० ॥
ज्वाळांबरोबरि तुह्मां कां घ्रासीन । अवतार घेणें तुह्मांसाठीं ॥ १ ॥ निर्गुण निर्मय भी

सर्वांनिराळा । प्रकृति वेगळा गुणातीत ॥ २ ॥ चिन्मय चिद्रूप अवघें चिदाकार । तुका
ह्मणे पार नेणें ब्रह्मा ॥ ३ ॥

॥ ४२४५ ॥ ऐसा मी अपार पार नाहीं अंत । परि कृपावंत भाविकांचा ॥ धू० ॥
तुर्जना चांडाळां करीं निर्दाळण । करीं संक्षरण अंकिताचें ॥ १ ॥ भक्त माझे सखे जिव-
लग सांगाती । सर्वांग त्यांप्रती वोडवीन ॥ २ ॥ पीतांबरछाया करीन त्यांवरी । सदा
त्यांचे घरीं हारीं उभा ॥ ३ ॥ माझे भक्त मज सदा जे रातले । त्यां घरीं घेतलें धरणें म्यां
॥ ४ ॥ कोठें हें वचन ठेविलें ये वेळें । तुका ह्मणे डोळे झांकियेले ॥ ५ ॥

॥ ४२४६ ॥ भतारेंसी भार्या बोलें गुज गोष्टी । मज ऐसी कष्टी नाहीं तुजी ॥ धू० ॥
अखंड तुमचें धंद्यावरी मन । माझे तों हेळण करिती सर्व ॥ १ ॥ जोडितसां तुम्ही खाती
हेरेंचोरें । माझीं तंव पोरें हळहळीती ॥ २ ॥ तुमची व्याली माझे डाईं हो पेटली । सदा
दुष्ट बोली सोसवेना ॥ ३ ॥ दुष्टवृत्ति नंदुली सदा द्वेष करी । नांहीं मी संसारीं कोण्या
सुखें ॥ ४ ॥ भावा दीर कांहीं धड हा न बोलें । नांहीं कोणां खालें कैसी आतां ॥ ५ ॥
माझ्या अंगसंगें तुम्हांसी विश्रांती । मग धडगति नाहीं तुमची ॥ ६ ॥ ठाकतें ठमकतें
जीव मुठी धरुनी । परि तुम्हां अशुनी न धरी लाज ॥ ७ ॥ वेगळे निघतां संसार करीन ।
नाहीं तरी प्राण देतें आतां ॥ ८ ॥ तुका ह्मणे जाला कामाचा अंकित । सांगे मनोगत
तैसा वर्तें ॥ ९ ॥

॥ ४२४७ ॥ कामाचा अंकित कांतेतें प्रार्थित । तूं कां हो शुश्रित निरंतर ॥ धू० ॥
माझीं मायबापें बंधु हो बहिन । तुज करी सीण त्यागीन मी ॥ १ ॥ त्यांचें जरि तोंड
पाहेन मागुता । तरि मज हत्या घडो तुम्ही ॥ २ ॥ सकाळ उठोन वेगळा निघेन । वाहातों
तुम्ही आण निश्चयेसी ॥ ३ ॥ वेगळें निघतां घडीन दोरे चुडा । तूं तंव माझा जोडा
जन्माचा कीं ॥ ४ ॥ ताईत सांकळी गळांचि दुलडी । बाजुबंदजोडी हातसर ॥ ५ ॥
बेणीचे जे नग सर्वही करीन । नको धरूं सीण मनीं कांहीं ॥ ६ ॥ नेसावया साडी
सेलारी चुनडी । अंगींची कांचोळी जाळिया फुलें ॥ ७ ॥ तुका ह्मणे केला रांडिनें गाढव ।
मनासवें धांव घेतलीसे ॥ ८ ॥

॥ ४२४८ ॥ उजळितां उजळें क्षीपकाची वाती । स्वयंभ ते ज्योति हिच्या अंगीं
॥ धू० ॥ एका महाकष्टें मेळविलें धन । एकासी जतन वैद्ययोगें ॥ १ ॥ परिमळें केलें चंद-
नाचें चिन्ह । निवडी ते भिन्न गाढव तो ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जया अंगीं हरिडसा । तो
सरे सहसा वंच्य होय ॥ ३ ॥

॥ ४२४९ ॥ बारावर्षे बाळपण । तेंही वेचलें अज्ञानें ॥ धू० ॥ ऐसा जन्म गेला
वांया । न भजतां पंढरिराया ॥ १ ॥ बाकी उरली आठघायशी । तीस वेचलीं कामासी
॥ २ ॥ बाकी उरली आठघावत्र । तीस वेचलीं ममतेनें ॥ ३ ॥ बाकी उरली आठवीस ।
देहगेह विसरलास ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे ऐसा झाडा । संसार हा आहे थोडा ॥ ५ ॥

॥ ४२५० ॥ सोवळा तो जाला । अंगिकार देवें केला ॥ धू० ॥ घेर करिती भोजन ।

पोट पोसाया दुर्जन ॥ १ ॥ चुकला हा भार । तथाचीच येरझार ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हास ।
जाला तथा नाही नास ॥ ३ ॥

॥ ४२५१ ॥ आजि शिवला मांग । माझे विटाळलें आंग ॥ धृ० ॥ यासी घेजं प्राय-
श्चित्त । विडलविडल हृदयांत ॥ १ ॥ जाली क्रीधासी भेदी । तोंडावाटे नर्क लोदी ॥ २ ॥
अनुतापीं न्हाजं । तुका ह्मणे रवि पाहूं ॥ ३ ॥

॥ ४२५२ ॥ ठाव तुझांपाशीं । जाला आतां हृषीकेशी ॥ धृ० ॥ न लगे जागावें
सतत । येथें स्वभावे हे नीत ॥ १ ॥ चोरव्यासी थारा । येथें कैचा जी हातारा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे मनें । आतां जालें समाधान ॥ ३ ॥

॥ ४२५३ ॥ पाळियेले लळे । माझे विडले कृपाळे ॥ धृ० ॥ बहुजन्माचें पोषणें । सरतें
पायांपाशीं तें ॥ १ ॥ सवे दिली लागों । भातें आवडीचें मागों ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भिन्न ।
नाहीं दिसों दिलें क्षण ॥ ३ ॥

॥ ४२५४ ॥ जो या गोला पंढरपुरा । आणिक यात्रा न मनी तो ॥ धृ० ॥ सुलभ माय
पंढरिराणा । पुरवी खुणा अंतर्च्या ॥ १ ॥ जन्मांतर्च्या पुण्यरासी । वारी त्यासी
पंढरी ॥ २ ॥ बाहेर येतां प्राण फुटे । रडें हाटे गहिवरें ॥ ३ ॥ इधिमंगळभोजन सारा ।
ह्मणती करा मुर्डीव ॥ ४ ॥ मागुता हा पाहों ठाव । पंढरिराव दर्शनें ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे
भूवैकुण्ठ । वाळुवंद भींवरा ॥ ६ ॥

॥ ४२५५ ॥ न मिळती एकाएक । जये नगरीचे लोक ॥ धृ० ॥ भलीं तेंथें राहूं नये ।
अणें होईल न कळे काय ॥ १ ॥ न करितां अन्याय । बळें करिती अपाय ॥ २ ॥ नाहीं
पुराणाची प्रीती । ठार्यांठार्यां पंचाहती ॥ ३ ॥ भल्या बुन्या मारी । होतां कोणी न
निवारी ॥ ४ ॥ अविचाऱ्या हातीं । देउनी प्रजा नागविती ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे दरी ।
सुखें सेवावी ते बरी ॥ ६ ॥

॥ ४२५६ ॥ शिक्वणें नाक झाडी । पुढील जोडी कळेना ॥ धृ० ॥ निरयगांवीं भोग
देता । तेंथें सत्ता आणिकांची ॥ १ ॥ अवशुणांचा सांटा करी । तेचि धरी जीवासी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे जडबुद्धी । कर्मशुद्धि सांडवी ॥ ३ ॥

॥ ४२५७ ॥ गोपीचंदन मुद्रा धरणें । आह्मां लेणें वैष्णवां ॥ धृ० ॥ मिरवूं अळंकार
लेणें । हीं भूषणें स्वामीर्ची ॥ १ ॥ विकलों ते सेवा जीवें । एक्या भावें एकविध ॥ २ ॥
तुका ह्मणे शूर जालों । बाहेर आलों संसारा ॥ ३ ॥

॥ ४२५८ ॥ विषयांचें लोलिंगत । ते फजीत होतील ॥ धृ० ॥ न सरे येथें यातिकुळ ।
बुद्ध मूळबीज ज्हावें ॥ १ ॥ शिखासूत्र सोंग वरी । दुराचारी वंड पावे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
अभिमाना । नारायणा न सोसे ॥ ३ ॥

॥ ४२५९ ॥ वडिले दिलें भूमिदान । तें जो मागे अभिलासून ॥ धृ० ॥ अग्रपूजेचा
अधिकारी । श्रेष्ठ वंड यत्ना घरी ॥ १ ॥ उभयकुल समवेत । नकीं प्रवेश अजुत ॥ २ ॥
ज्ञप्त लोहें भेदी । तुका ह्मणे कल्पकोटी ॥ ३ ॥

॥ ४२६० ॥ लट्कती ग्वाही सभेआंत । देतां पतित आगळा ॥ धृ० ॥ कुंभपाकीं

वस्ती करूं । होय धुर कुळेसी ॥ १ ॥ रजस्वला रुधिर सवे । तेंचि ध्यावें तृषेसी ॥ २ ॥
तुका ह्याणे जन्मा आला । काळ जाला कुळासी ॥ ३ ॥

॥ ४२६१ ॥ आचरें दोष न धरी धाक । परिपाक दुःखाचा ॥ धू० ॥ चांडाळ तो
दुराचारी । अंगिकारी कोण त्या ॥ १ ॥ नव्हे संतान वीस घर । अंधकार कुळासी ॥ २ ॥
तुका ह्याणे त्याचें दान । घेतां पतन दुःखासी ॥ ३ ॥

॥ ४२६२ ॥ काविलवाणा जाला आतां । दोष करितां न विचारी ॥ धू० ॥ अभि-
लाषी नारी धन । झकवी जन लटिकेची ॥ १ ॥ विश्वासिया करी घात । न धरी चित्त
कांटाळा ॥ २ ॥ तुका ह्याणे नाही आला । वृथा गेला जन्मासी ॥ ३ ॥

॥ ४२६३ ॥ घेऊं नये तैसें दान । ज्याचें धन अभिलाषी ॥ धू० ॥ तोही येथें काम
नये । नर्का जाय ह्यपोनी ॥ १ ॥ विकां स्नानसंध्या जप । करी तप पुढिलांचें ॥ २ ॥
तुका ह्याणे दांभिक तो । नर्का जातो स्वइच्छा ॥ ३ ॥

॥ ४२६४ ॥ सदा नामघोष करूं हरिकथा । तेंपें सदा चित्ता समाधान ॥ धू० ॥
सर्वसुख ल्यालों सर्व अलंकार । आनंदे निर्भर डुलतसों ॥ १ ॥ असों ऐसा कोठें आठवही
नाहीं । देहाच विदेही भोगू दशा ॥ २ ॥ तुका ह्याणे आह्मी झालों अभिरूप । लागों नेदूं
पापपुण्य आतां ॥ ३ ॥

॥ ४२६५ ॥ वरिवरि बोले शुद्धाचिया गोष्टी । परसैन्या भेटी नाही जाली ॥ धू० ॥
पराव्याचे भार पाहूनियां वृष्टी । कापतसे पोटी थरथरां ॥ १ ॥ मनाचा उदार रायाचा
जुंझार । फिरंगीचा मार मारीतसे ॥ २ ॥ धन्य त्याची माय धन्य त्याचा बाप । अंगी
अनुताप हरिनामें ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे साधु बोले खर्गधार । खोंचतें अंतर तुजनाचें ॥ ४ ॥

॥ ४२६६ ॥ गंधर्वनगरां क्षण एक राहावें । तेचि पै करावें मूळक्षेत्र ॥ धू० ॥ खपु-
ष्पाची पूजा बांधोनि निर्गुणा । लक्ष्मीनारायणा तोषवावें ॥ १ ॥ बंध्यापुत्राचा लग्नाचा
सोहळा । आपुलिया डोळां पाहों वेर्गी ॥ २ ॥ मृगजळा पोही चालूनि सज्जाना । तापलिया
जना निववावें ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे मिथ्या देहेद्रियकर्म । ब्रह्मार्पण ब्रह्म होय बापा ॥ ४ ॥

॥ ४२६७ ॥ तुझा ह्यणविलों दास । केली उच्छिष्टाची आस ॥ धू० ॥ मुखी
घालावा कवळ । जरी तूं होशील कृपाळ ॥ १ ॥ सीण भाग माझा पुसें । तुका ह्याणे न
करां हांसें ॥ २ ॥

॥ ४२६८ ॥ काय मागें आह्मी गुंतलों काशानीं । पुढें वाहों मनीं धाक देवा ॥ धू० ॥
कीर्ति चराचरी आहे तैसी आहे । भेटोनियां काय द्यावें आह्मां ॥ १ ॥ घेउनी धरणें
बैसती उपवासी । हट आह्मांपासीं नाही तैसा ॥ २ ॥ तातडी तयांनीं केली विटंबणा ।
आह्मां नारायणा काय उणें ॥ ३ ॥ नाही मुक्तिचाड वास वैकुंठीचा । जीव भाव आमुचा
देऊं तुज ॥ ४ ॥ तुका ह्याणे काय मानेल तें आतां । तूं धेई अनंता सर्व माझे ॥ ५ ॥

॥ ४२६९ ॥ जालों बळिवंत । होऊनियां शरणागत ॥ धू० ॥ केला घरांत रिघावा ।
ठायीं पाडियेला देवा ॥ १ ॥ हाता चढे धन । ऐसें रचलें कारण ॥ २ ॥ तुका ह्याणे मिठी ।
पार्यां देऊनि केली लुटी ॥ ३ ॥

॥ ४२७० ॥ दासीचा जो संग करी । त्याचे पूर्वज नका ह्यारी ॥ धृ० ॥ ऐसे सांगों जातां जना । नये कोणाचिया मना ॥ १ ॥ बरें विचारुनी पाहें । तुज अंती कोण आहे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे रांडलेंका । अंती जासिल यमलोका ॥ ३ ॥

॥ ४२७१ ॥ गुळ सांडूनि गोडी ध्यावी । मीठ सांडूनि चवि चाखावी ॥ धृ० ॥ ऐसा प्रपंच सांडूनि द्यावा । मग परमार्थ जोडावा ॥ १ ॥ साकरेचा नव्हे ऊंस । आह्मां कैचा गर्भवास ॥ २ ॥ बीज भाजुनि केली लाही । जन्ममरण आह्मां नाही ॥ ३ ॥ आका-रासी कैचा ठाव । देह प्रत्यक्ष जाला वाव ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे अवघें जग । सर्वां घटी पांडुरंग ॥ ५ ॥

॥ ४२७२ ॥ आमुचें वंडवत पायांवरि डोई । व्हावें उतराई ठेवूनियां ॥ धृ० ॥ कराल तें काय नव्हे जी विह्वला । चित्त द्यावें बोला बोबडिया ॥ १ ॥ तुका ह्मणे आह्मी लडि-वाळें अनाथें । ह्मणोनि हीनानाथें सांभाळावें ॥ २ ॥

॥ ४२७३ ॥ भाग्यवंत आह्मी विष्णुदास जर्गी । अभंग प्रसंगी धैर्यवंत ॥ धृ० ॥ नाही तें पुरवीत आपूनि जवळी । गाडनी माडली गीत सुखें ॥ १ ॥ प्रीति अंगी अस सदा सर्वकाळ । वोळली सकळ सुखें ठार्या ॥ २ ॥ आपुल्या स्वभावे जैसे जेथें असों । तैसे तेथें दिसों साजरेची ॥ ३ ॥ वासनेचा कंद उपडिलें मूळ । बुरितें सकळ निवारिली ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे भक्तजनाची माडली । करील साडली विह्वल आह्मा ॥ ५ ॥

॥ ४२७४ ॥ तीर्थें फळती काळें जन्में आगळिया । संतवृष्टि पाया हेळामात्रें ॥ धृ० ॥ सुखाचे सुगम वैष्णवांचे पाय । अंतरीचा जाय महाभेव ॥ १ ॥ काळेंहि न सरे तपें समाधान । कथे मूढजन समाधिस्थ ॥ २ ॥ उपमा द्यावया सांगतां आणिक । नाही तिन्ही लोक धुंडाळितां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मी राहिलों येणें सुखें । संतसंगें दुःखें नांसावया ॥ ४ ॥

॥ ४२७५ ॥ संतजना माझी थावया करुणा । ह्मणउनी हीन हीन जालों ॥ धृ० ॥ नेणें योग शुक्ति नाही ज्ञान मती । गातसें या गीती पांडुरंगा ॥ १ ॥ भाव भक्ति नेणें तप अनुष्ठान । करितों कीर्तन विह्वलाचें ॥ २ ॥ ब्रह्मज्ञान ध्यान न कळे धारणा । एका नारायणा वांचूनियां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझा विठोबासी भार । जाणे हा विचार तोचि माझा ॥ ४ ॥

॥ ४२७६ ॥ ऐसें काय उणें जालें तुज देवा । भावेंविण सेवा घेसी माझी ॥ धृ० ॥ काय मज द्यावा न लगे मुक्षारा । पहावें दातारा विचारुनी ॥ १ ॥ करितों पाखांडें जोडूनि अक्षरें । नव्हे ज्ञान खरें भक्तिरस ॥ २ ॥ गुणवाद तुझे न बोलवे वाणी । आणिका छळणी वाद सांगें ॥ ३ ॥ तरी आतां मज राखें तुझे पायीं । देखसील कांहीं प्रेमरस ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तुज हांसतील लोक । निष्काम सेवक ह्मणोनियां ॥ ५ ॥

॥ ४२७७ ॥ भोंदावया मीस घेऊनि संतांचें । करी कुटुंबाचें दास्य सदा ॥ धृ० ॥ मनुष्याचे परि बोलि रावा करी । रंजवी नरनारी जगामध्ये ॥ १ ॥ तिमयाचा बैल करी

सिकविले। चित्रींचें बाहुलें गोष्टी सांगे ॥ २ ॥ तुका ह्यणे देवा जळो हे महंती । लाज
नाहीं चिर्ती निसुगातें ॥ ३ ॥

॥ ४२७८ ॥ अंगी घेऊनियां वारें द्या देती । तथा भक्ता हातीं चोट आहे ॥ धृ० ॥
वेव्हारा बैसोनि हालविती सुपें । ऐसीं पापी पापें लिपताती ॥ १ ॥ एकीबेकीन्यायें होतसे
प्रचित । तेणें लोक समस्त भुलताती ॥ २ ॥ तथाचे स्वाधीन देवतें असती । तरि कां
मरती त्यांचीं पोरें ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे पाणी अंगारा जयाचा । भक्त कान्होबाचा तो ही
नव्हे ॥ ४ ॥

॥ ४२७९ ॥ कोणा एकाचिया पोरें केली आळी । ठावी नाहीं पोळी मागें देखी ॥ धृ० ॥
बुझाविले हातीं देउनी खापर । छंद करकर वारिथेली ॥ १ ॥ तैसें नको करूं मज कृपा-
वत्ता । काय नाहीं सत्ता तुझे हातीं ॥ २ ॥ तुका ह्यणे मायबापाचें उचित । करावें तें
हित बाळकाचें ॥ ३ ॥

॥ ४२८० ॥ पंढरपुरांचें देवत भजावें । काया वाचा जावें शरण त्या ॥ धृ० ॥ मनीं
ध्यान करी अहंता धरुनी । तथा चक्रपाणी दूर ठेला ॥ १ ॥ मान अभिमान सांडुनियां
झावे । अवध्यां नीच व्हावें तरी प्राप्त ॥ २ ॥ तुका ह्यणे हेंचि कोणासी सांगावें । सादर
होउनि भावें भजें देवा ॥ ३ ॥

॥ ४२८१ ॥ अधमाचें चित्त अहंकारी मन । उपदेश शीण तथा केला ॥ धृ० ॥
पापियाचें मन न करी आचार । विधेवे शृंगार व्यर्थ केला ॥ १ ॥ अधमाचें चित्त दुश्चित्त
ऐकेना । वायां शीण मना करूं काय ॥ २ ॥ गर्धवासी दिली चंढनाची उटी । केशव
लहारीं सूकराच्या ॥ ३ ॥ पतिवंचकेसी सांगतां उदंड । परि तें पाषांड तिचे मनीं
॥ ४ ॥ तुका ह्यणे तैसें अभाविका सांगतां । वाउगाचि चित्ता शीण होय ॥ ५ ॥

॥ ४२८२ ॥ किती उपदेश करावा खळासी । नावडे तथासी बरें काहीं ॥ धृ० ॥
शुद्ध हे वासना नाहीं चांडाळाची । होळी आयुष्याची केली तेणें ॥ १ ॥ नाहीं शुद्ध
भाव नाथके वचन । आपण्या आपण नाडियेलें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे त्यासी काय व्यालीं
रांड । करितो बडबड रात्रंदिस ॥ ३ ॥

॥ ४२८३ ॥ संत देखोनियां स्वयें वृष्टि दाळी । आदरें न्याहाळी परस्त्रीसी ॥ धृ० ॥
वीट ये कार्णासी संतवाक्यामृता । स्त्रीशब्द ऐकतां निवे कर्ण ॥ १ ॥ कथेमाजी निज वाटे
नित्यक्षणी । स्त्रियेचे कीर्तनी प्रेमें जागे ॥ २ ॥ तुका ह्यणे तुह्मी क्रोधासी न यावें ।
स्वभावा करावें काय कोणी ॥ ३ ॥

॥ ४२८४ ॥ मणि पडिला वढेसी मकरतोड्यां । सुखें हस्तेचि काढवेल प्रौढी ॥ धृ० ॥
परि मूर्खाचें चित्त बोधवेना । दुधें कूर्माच्या पाळवेल सेना ॥ १ ॥ सकळ पृथ्वी हिंडतां
कदाचित । ससीसिगची प्राप्त होय तेथें ॥ २ ॥ अति प्रयत्नें गाळितां वाळवेंतें । दिव्य
तेलाची प्राप्त होय तेथें ॥ ३ ॥ अति क्रोधें खवळला फणी पाहीं । धरूं येतो मस्तकीं
पुष्पप्रायी ॥ ४ ॥ पहा ब्रह्मानंदेंचि एकां हेळा । महापातकी तो तुका मुक्त केला ॥ ५ ॥

॥ ४२८५ ॥ भोळे भाविक हे जुनाट चांगले । होय तैसें केलें भक्तिभावें ॥ धृ० ॥

झणऊनि चिंता नाही आह्मां हासां । न भ्यो गर्भवासा जन्म घेतां ॥ १ ॥ आपुल्या इच्छा करूं गझरोळ । भोगूं सर्वकाळ सर्व सुखें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मां देवाचा सांगात । नाही विसंबत येर येरां ॥ ३ ॥

॥ ४२८६ ॥ आतां तरी माझी परिसा विनंती । रखुमाईच्या पति पांडुरंगा ॥ ४० ॥ चुकलिया बाळा न मारावें जीवें । हित तें करावें मायबापां ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तुझा ह्मण-त्वाती मज । आतां आहे लाज हेचि तुझां ॥ २ ॥

॥ ४२८७ ॥ नाही बळयोग अभ्यास कराया । न कळे ते क्रिया साधनाची ॥ ४० ॥ तुझिये भेटीचें प्रेम अंतरंगां । नाही बळ अंगां भजनाचें ॥ १ ॥ काय पांडुरंगा करूं बा विचार । झुरतें अंतर भेटावया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सांगा वडिलपणें बुद्धी । तुजविण क्यानिधि पुसों कोणतें ॥ ३ ॥

॥ ४२८८ ॥ जिहीं तुझी कास भावें धरियेली । त्यांची नाही केली सांड देवा ॥ ४० ॥ काय माझा भोग आहे तो न कळे । सुखें तुझी डोळे झांकियेले ॥ १ ॥ राव रंक तुज सारिखेचि जन । नाही थोर लहान तुजपार्शी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मार्गें आपंगिलें भक्तां । माझिया संचिता कृपा नवे ॥ ३ ॥

॥ ४२८९ ॥ कोणतें कारण राहिलें यामुळें । तें म्यां तुज बळें कष्टावें ॥ ४० ॥ नाही जात जीव नाही होत हानी । सहज तें मनीं आठवलें ॥ १ ॥ नाही चिंता कांहीं मरतों उपासी । अथवा त्या झेसी गाईं व्हाव्या ॥ २ ॥ हें तों तुज कळों येतसे अंतरीं । लापणीक वरी साच भाव ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देवा नासिवंतासाठीं । पायांसवें तुडी करिती तुझ्या ॥ ४ ॥

॥ ४२९० ॥ पहावया तुझा जरि बोलें अंत । तरि माझे जात डोळे देवा ॥ ४० ॥ स्तंबी तुज नाही घातलें प्रल्हादें । आपुल्या आनंदें अवतार ॥ १ ॥ भक्तांचिया काजा जालासी सगुण । तुज नाही गुण रूप नाम ॥ २ ॥ ऐसा कोण देवा भयम यातीचा । निर्धार हा साचा नाही तुझा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे बोलें कवतुकें गोष्टी । नेहीं येऊं पोटी राग देवा ॥ ४ ॥

॥ ४२९१ ॥ प्रगट व्हांवें हे अज्ञानवासना । माझी नारायणा हीनबुद्धी ॥ ४० ॥ खाणीवाणी होसी काठीं तूं पाषाणीं । जंतु जीवाजनीं प्रसिद्ध हा ॥ १ ॥ ज्ञानहीन तुज पाहें अल्पमती । लहान हा चिंती धरोनियां ॥ २ ॥ परि तूं कृपाळ होसी देवराणा । जिहें तुझीं जना प्रसिद्ध हें ॥ ३ ॥ उतावीळ बहु भक्तांचिया काजा । होसी केशरीराजा तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ४२९२ ॥ जरी तुझा मज नसता आधार । कैसा हा संसार दुःहावता ॥ ४० ॥ ऐस बळी कोण होईल पुरता । जो हे वारी चिंता आशापाश ॥ १ ॥ मायामोहफास लोकलाजबेडी । तुजविण तोडी कोण एक ॥ २ ॥ हें तों मज कळों आलें अनुभवं । बरें माझ्या जीवें पांडुरंगा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे यास तूंचि माझा ग्वाही । परि भाव नाही जना लोका ॥ ४ ॥

॥ ४२९३ ॥ तुजाविण चाड आणिकांची कांहीं । धरीन हें नाहीं तुज ठावें ॥ धृ० ॥ तरणउपाय योगक्षेम माझा । ठेवियेला तुझ्या पार्थी देवा ॥ १ ॥ कोण मज आळी काय हे तांतडी । सोनियाची घडी जाय दिस ॥ २ ॥ तुझिया नामाचें ल्यालेंसें भूषण । कृपा संतजन करितील ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जाला आनंदाचा वास । हृदया या नास नव्हे कधी ॥ ४ ॥

॥ ४२९४ ॥ हेंचि सुख पुढें मागतों आगळें । आनंदाचीं फळें सेवादान ॥ धृ० ॥ जन्मजन्मांतरीं तुझाचि अंकिला । करूनि विडला दास ठेवी ॥ १ ॥ तुजा भाव आड येऊं नेदीं चित्ता । करावा अनंता नास त्याचा ॥ २ ॥ अभय देऊनि करावें साह्र । क्षण तो विसर पडों नेदीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आह्मी जे जे इच्छा करूं । ते ते कल्पतरु पुरविसी ॥ ४ ॥

॥ ४२९५ ॥ तुज केलिया नव्हे ऐसें काई । डोंगराची राई क्षणमात्रें ॥ धृ० ॥ मज या लोकांचा न साहे आघात । देखणें प्रचित जीव घेती ॥ १ ॥ सहज विनोदें बोलियेलें गोष्टी । आरंभी तों पोटीं न धरावी ॥ २ ॥ हीनरूप मज करावें नेणता । याहुनी अनंता आहे तैसा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जेणें मज तूं भोगसी । तें करीं जनासीं चाड नाहीं ॥ ४ ॥

॥ ४२९६ ॥ ऐसा सर्व भाव तुज निरोपिला । तूं मज एकला सर्वभावें ॥ धृ० ॥ अंतरींची कां हे नेणसील गोष्टी । परि सुखासाठीं बोलविसी ॥ १ ॥ सर्व माझा भार तुज चालवणें । तेथें म्यां बोलणें काय एक ॥ २ ॥ स्वभावें स्वहित हिताचें कारण । कौतुक करून निवडिसी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तूं हें जाणसी गा देवा । आमुच्या स्वभावा अंतरींच्या ॥ ४ ॥

॥ ४२९७ ॥ लोखंडाचे न पाहे दोष । शिवोन परीस सोनें करी ॥ धृ० ॥ जैसी तैसी तरी वाणी । मना आणी माडली ॥ १ ॥ लेकराचें स्नेहे गोड । करी कोड त्यागुणें ॥ २ ॥ मागें पुढें रिचे लोटी । साहे खेटी करी तें ॥ ३ ॥ तुका विनवी पांडुरंगा । ऐसें सांगा आहे हे ॥ ४ ॥

॥ ४२९८ ॥ पर्वकाळीं धर्म न करी नासरी । खर्ची राजद्वारीं द्रव्यरासी ॥ धृ० ॥ सोड्यासी करी पाडणेर बरा । कांडवी ठोबरा संतांलार्गी ॥ १ ॥ बाईलेचीं सर्व आवडीनें पोसी । मातापितरांसी दवडोनी ॥ २ ॥ आर्द्धी कटी होय सांगतां ब्राह्मण । गोवार आगून सावडीतो ॥ ३ ॥ नेतो पानें फुलें वेष्टेला उदंड । ब्राह्मणासी खांड नेदी एक ॥ ४ ॥ हातें मोन्या शोधी कष्ट करी नाना । देवाच्या पूजना कांटाळतो ॥ ५ ॥ सारा वेळ धंदा करितां श्रमेना । साधूच्या दर्शना जातां कुंथे ॥ ६ ॥ हरीच्या कीर्तीनीं गुंग्यासि लागे । येरवीं तो जागे उगलाची ॥ ७ ॥ पुराणीं बैसतां नाहीं रिकामदी । खेळतो सोंगटी अहोरात्रीं ॥ ८ ॥ देवाच्या विभूति न पाहे सर्वथा । करी पानवथा नेत्रभिक्षा ॥ ९ ॥ गाईला देखोनी बद्दबां मारी । घोड्याची चाकरी गोड लागे ॥ १० ॥ ब्राह्मणाचें तीर्थ घेतां त्रास मोठा । प्रेमें घेतो घोंटा घटघटां ॥ ११ ॥ तुका ह्मणे ऐसे प्रपंचीं गुंतले । जन्मोनि मुकले विडोबासी ॥ १२ ॥

॥ ४२९९ ॥ आपुल्या पोदासाठीं लोकांची प्रौढी वाणी । संतांची वदनीं निंदा करी ॥ धृ० ॥ पोदा घातलें जेणें अन्न । न ह्मणे पतितपावन ॥ १ ॥ जेणें घातलें संसारीं ।

विसरला तथा हरी ॥ २ ॥ मी कोटील आणि कोण । हें न कळे जयालारुण ॥ ३ ॥ तुका
ह्मणे नरस्तुती । करितो भाट त्रिजगती ॥ ४ ॥

॥ ४३०० ॥ आह्मी रामाचे राऊत । वीर जुझार बहुत ॥ १ ॥ मनपवनहुरंग । हातीं
नामाची फिरंग ॥ २ ॥ वारू चालवू चहूं खुरी । घाला घालू यमपुरी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे
पेणें । आह्मां वैकुंठासी जाणें ॥ ४ ॥

॥ ४३०१ ॥ पवित्र तें कुळ पावन तो देश । जेथें हरिचे हास घेती जन्म ॥ १ ॥
कर्मधर्म त्याचे जाला नारायण । त्याचेनी पावन तिन्ही लोक ॥ २ ॥ वर्णअभिमानें कोण
जाले पावन । ऐसें व्या सांगून मजपार्शी ॥ ३ ॥ अंत्यजादि योनि तरल्या हरिभजनें ।
तय्याचीं पुराणें भाट झालीं ॥ ४ ॥ वैद्य तुळाधार गोरा तो कुंभार । धागा हा चांभार
रोहिदास ॥ ५ ॥ कबीर मोमीन लतिफ मुसलमान । सेना न्हावी जाण विष्णुदास ॥ ६ ॥
कान्होपात्र खोदु पिंजारी तो दादू । भजनीं अभेतु हरिचे पार्थी ॥ ७ ॥ चौखामेळा वंका
जातीचा माहार । त्यासी सर्वेश्वर ऐक्य करी ॥ ८ ॥ नामयाची जनी कोण तिचा भाव ।
जेवी पंढरिराव तिथेसवें ॥ ९ ॥ मैराळा जनक कोण कुळ त्याचें । महिमान तथाचें काय
सांगों ॥ १० ॥ यातायातीधर्म नाहीं विष्णुदासा । निर्णय हा ऐसा वेदशास्त्री ॥ ११ ॥ तुका
ह्मणे तुह्मी विचारावे ग्रंथ । तारिले पतित नेणों किती ॥ १२ ॥

॥ ४३०२ ॥ नामासारखी करणी । हे तों न दिसे त्रिभुवनी ॥ १ ॥ सिलंगणीचें
सोनें । ठेवूं नये ते गाहाण ॥ २ ॥ आदिव्याचीं झाडें । काय त्याचा उजड पडे ॥ ३ ॥
तुका ह्मणे देवा । ब्रीदें सोडोनियां ठेवा ॥ ४ ॥

॥ ४३०३ ॥ येऊनि संसारा काय हित केलें । आयुष्य नासिलें शिशोदरा ॥ १ ॥
विषय सेवितां कोण नृप जाला । इंधनीं निवाला अग्नि कोठें ॥ २ ॥ देखोनी मृगजळ
भांबावली वेडी । विचाराची थडी न टाकित्ती ॥ ३ ॥ ऐसिया जीवांसी सोय न लाविसी ।
निष्ठुर कां होशी कृपाळुवा ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे देवा अगाध पै थोरी । सर्वांचे अंतरीं
पुरलासी ॥ ५ ॥

॥ ४३०४ ॥ समर्थाचे सेवे बहु असे हित । विचार हृदयांत करुनी पाहें ॥ १ ॥
वरकडा ऐसा नव्हे हा समर्थ । क्षणेंचि घडित सृष्टि नासे ॥ २ ॥ ज्याची कृपा होत
आपणा ऐसें करी । उरों नेही उरी दारिद्र्याची ॥ ३ ॥ ऐशालार्गी मन वोकळे अहर्निशी ।
तेणें वंश होशी ब्रह्मादिकां ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे हेंचि आहे पै मुद्दल । सत्य माझा बोल
हाचि माना ॥ ५ ॥

॥ ४३०५ ॥ पिकलिये सेंदे कडपुण गेलें । तैसें आह्मां केलें पांडुरंगें ॥ १ ॥ काम
क्रोध लोभ निमाले टायींची । सर्व आनंदाची सृष्टि जाली ॥ २ ॥ आठव नाठव गेले
भावाभाव । जाला स्वयमेव पांडुरंग ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भाग्य या नांवें ह्मणीजे । संसारीं
जन्मीजे याचि लागीं ॥ ४ ॥

॥ ४३०६ ॥ येऊनि नरदेहा विचारावे सार । धरावा पै धीर भजनमार्गी ॥ १ ॥
चंचळ चित्तासी ठेवूनियां टायीं । संतांचिये पार्थी लीन व्हावें ॥ २ ॥ भावाचा पै हात

धरावा निश्चये । तेणे भवभय देशधडी ॥ २ ॥ नामापरते जर्गी सांधन सोपे नाही । आवडीनें गाईं सर्वकाळ ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे धन्य वंश त्या नराचा । ऐसा निश्चयाचा मेहू जाला ॥ ४ ॥

॥ ४३०७ ॥ षड्सी रांधिले खापर्री घातले । चोहोटा ठेविले मथ्यरात्री ॥ धृ० ॥ त्यासी सहाचारी लोक न शिवती । ध्यानासी निश्चिती फावले तें ॥ १ ॥ तैसें तुष्टकर्म जाले हरिभक्ता । त्यागिली ममता विषयासक्ती ॥ २ ॥ इहपरलोक उभय विटाळ । मानिती केवळ हरिचे दास ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देवा आवडे हे सेवा । अनुदिनीं व्हावा पूर्ण हेतू ॥ ४ ॥

॥ ४३०८ ॥ बीज भाजूनि केली लाही । आह्मां जन्ममरण नाही ॥ धृ० ॥ आकारासी कैचा ठाव । देहप्रत्यक्ष जाला देव ॥ १ ॥ साकरेचा नव्हे ऊस । आह्मां कैचा गर्भवास ॥ २ ॥ तुका ह्मणे औषा जोग । सर्वा घरीं पांडुरंग ॥ ३ ॥

॥ ४३०९ ॥ वैकुंठीचा देव आणिला भूतळा । धन्य तो आगळा पुंडलिक ॥ धृ० ॥ धारिष्ठ घैयांचा वरिष्ठ भक्तांचा । पवित्र पुण्याचा एकनिष्ठ ॥ १ ॥ पितृसेवा पुण्ये लाधला निधान । ब्रह्म सनातन अंगसंगें ॥ २ ॥ अंगसंगें रंगें क्रीडा करी जाणा । ज्या घरी पाहुणा वैकुंठीचा ॥ ३ ॥ धन्य त्याची शक्ति भक्तीची हे ख्याती । तुका ह्मणे मुक्ति पार्थी लोळे ॥ ४ ॥

॥ ४३१० ॥ मृगाचिये अंगी कस्तुरीचा वास । असे ज्याचा त्यास नसे ठावा ॥ धृ० ॥ भाग्यवंत घेती वेचूनियां मालें । भारवाही मेले वाहतां वोझे ॥ १ ॥ चंद्रामृतें वृत्ति पारणें चकोरा । भ्रमरासी चारा सुगंधाचा ॥ २ ॥ अधिकारी येथे घेती हातवडी । परीक्षवंता वृष्टि रत्न जैसें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे काय अंधळिया हाती । दिलें जैसें मोर्ती वांया जाय ॥ ४ ॥

॥ ४३११ ॥ आलिया संसारी देखिली पंढरी । कीर्ति महाद्वारी वाणूं तुझे ॥ धृ० ॥ पताकांचे भार नामाचे गजर । देखिल्या संसार सफळ जाला ॥ १ ॥ साधुसंतांचिया धन्य जाल्या भेटी । सांपडली लुटी मोक्षाची हे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां हेंचि पै मागणें । सुढती नाही येणें संसारासी ॥ ३ ॥

॥ ४३१२ ॥ ऐसे कैसे जाले भोंवू । कर्म करोनि ह्मणती साधू ॥ धृ० ॥ अंगा लाडूनियां राख । डोळे झांकुनी करिती पाप ॥ १ ॥ राहूनि वैराग्याची कळा । भोगी विषयाचा सोहळा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सांगों किती । जळो तयांची संगती ॥ ३ ॥

॥ ४३१३ ॥ कोणी निहा कोणी वंश । आह्मां स्वहिताचा धंदा ॥ धृ० ॥ काय तुह्मांसी गरज । आह्मी भजूं पंढरिराज ॥ १ ॥ तुह्मांसारिखें चालावें । तेह्नां स्वहिता सुकावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हो कां कांहीं । गळ दिला विडल पार्थी ॥ ३ ॥

॥ ४३१४ ॥ तुझे नामी दीनानाथा । आह्मी उघडा घातला माथा ॥ धृ० ॥ आतां न धरावें डुरी । बोल घईल व्रीदावरी ॥ १ ॥ पतिन होंतो ऐसा ठावा । आधीं कां न विचाखावा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझे पार्थी । आह्मी मिरास केली पाहीं ॥ ३ ॥

॥ ४३१९ ॥ रक्त श्वेत कृष्ण पीत प्रभा भिन्न । चिन्मय अंजन सुदले डोळां ॥ धू० ॥
तेणें अंजनगुणें दिव्यवृष्टि जाली । कल्पना निवाली द्वैताद्वैत ॥ १ ॥ देशकालवस्तुभेद
मावळला । आत्मा निर्वाळला विश्वाकार ॥ २ ॥ न जाला प्रपंच आहे परब्रह्म । अहंतोहं
ब्रह्म आकळले ॥ ३ ॥ तत्त्वमसी विद्या ब्रह्मानंदसांग । तेंचि जाला अंगें तुका आतां ॥ ४ ॥

॥ ४३१६ ॥ नीत सांडोनि अवनीत चाले । भंडउभंड भलतेचि बोले ॥ धू० ॥ त्यांत
कोणाचें काय बा गेलें । ज्याचें तेणें अनहित केलें ॥ १ ॥ ज्यासि वंहावें त्यासी निंदी ।
मैत्री सांडोनि होतसे देंदी ॥ २ ॥ आन यातीचे संगति लागे । संतसज्जनामध्ये ना वागे
॥ ३ ॥ केल्याविण पराक्रम सांगे । जेथें सांगे तेथेंचि भीक मागे ॥ ४ ॥ करी आपुलाचि
संभ्रम । परि पुढें कठीण फार यम ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे काहीं नित्यनेम । चिर्त्तां न
धरी तो अधम ॥ ६ ॥

॥ ४३१७ ॥ मानूं कांहीं आह्मी आपुलिया इच्छा । नाहीं तरि सरिसा रंकरावो ॥ धू० ॥
आपुल्या उदास आहो देहभावीं । मग लज्जाजीवीं चाड नाहीं ॥ १ ॥ तुका ह्मणे खेळों
आह्मी सहज लीळी । ह्मणोनी निराळे सुखदुःखा ॥ २ ॥

॥ ४३१८ ॥ बोले तैसा चाले । त्याची वंदीन पाडले ॥ धू० ॥ अंगें झाडीन अंगण ।
त्याचें हासव करीन ॥ १ ॥ त्याचा होईन किकर । उभा ठाकेन जोडोनि कर ॥ २ ॥
तुका ह्मणे देव । त्याचे चरणीं माझा भाव ॥ ३ ॥

॥ ४३१९ ॥ पाण्या निघाली गुजरी । मन ठेविलें हो घागरीं । चाले मोकळ्या पदरीं ।
परी लक्ष तेथें ॥ धू० ॥ वावडी उडाली अंबरीं । हातीं धरोनियां दोरी । दिसे दुरिच्या दुरी ।
परी लक्ष तेथें ॥ १ ॥ चोर चोरी करी । ठेकी वनांतरी । वर्ततसे चराचरी । परी लक्ष
तेथें ॥ २ ॥ व्यभिचारिणी नारी । घराभ्रम करी । परपुरुष जिवांरी । परी लक्ष तेथें
॥ ३ ॥ तुका ह्मणे असों । भलतिये व्यापारीं । लक्ष सर्वेश्वरीं । चुकों नेंदी ॥ ४ ॥

॥ ४३२० ॥ जनाचिया मना जावें काशिसी । माझी वाराणसी पांडुरंग ॥ धू० ॥
तेथें भागीरथी येथें भीमरथी । अधिक ह्मणती चंद्रभागा ॥ १ ॥ तेथें माधवराव येथें
यादवराव । जाणोनियां भाव पुंडलिकाचा ॥ २ ॥ विष्णुपदगया तेचि येथें आहे । प्रत्यक्ष
हें पाहे विदेवरी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे हेचि प्रपंच उद्धरी । आतां पंडरपुरी घडो बापा ॥ ४ ॥

॥ ४३२१ ॥ नको येऊं लाजे होय तूं परती । भजोंदे श्रीपति सखा माझ ॥ धू० ॥
तुझे संगतीनें मोठा जाला घात । जालों मी अंकित दुर्जनाचा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे राडि
घेइन काठीवरी । धनी सहाकारी राम केला ॥ २ ॥

॥ ४३२२ ॥ भक्तिऋण घेतलें माझें । चरण गाहाण आहेत तुझे ॥ धू० ॥ प्रेम
व्याज देई हरी । माझा हिशेब लवकरी करी ॥ १ ॥ माझें मी न सोडीं धन । नित्य
करितों कीर्त्तन ॥ २ ॥ तुझे नाम आहे खत । सुखें करीं पंचाईत ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे
गरुडध्वजा । यासी साक्ष श्रीगुरुजा ॥ ४ ॥

॥ ४३२३ ॥ फिरविलें देऊळ जगामाजी ख्याती । नामदेवा हातीं वूध प्याला ॥ धू० ॥
भरियेली हुंडी नरसी मेहत्याची । धनाजीजाटाचीं सेतें पेरी ॥ १ ॥ मिराबाईसाठीं

येतो विष प्याला । दामाजीचा जाला पाडेवार ॥ २ ॥ कबीराचें मार्गी विणूं लागे शेले ।
उठविलें मूल कुंभाराचें ॥ ३ ॥ आतां तुझी दया करा पंढरिराया । तुका विनवी पायां
वेळोवेळां ॥ ४ ॥

॥ ४३२४ ॥ हेचि वेळ देवा नका मार्गें घेऊं । तुझांविण जाऊं शरण कोणा ॥ धू० ॥
नारायणा ये रे पाहें विचारुन । तुजविण कोण आहे मज ॥ १ ॥ रात्र दिवस तुज आठ-
वुनि आहे । पाहातोसी काये सत्त्व माझें ॥ २ ॥ तुका ह्याने किती येऊं काकुलती ।
कांहीं माया चिन्ती येऊं द्यानी ॥ ३ ॥

॥ ४३२५ ॥ वृंदावना केले साकरेचें आळें । न संडे वेगळें कडूपण ॥ धू० ॥ काव-
ळ्याचें पिल्लें कौतुकें पोशिलें । न राहे उगलें विष्टेविण ॥ १ ॥ क्षेम देतां अंगा गांधेलाची
पोळी । करवी नादाळी महाशब्द ॥ २ ॥ तुका ह्याने ऐसे न होती ते भले । घालिती ते
घाले साधुजना ॥ ३ ॥

॥ ४३२६ ॥ मुसळाचें धनु नव्हे हो सर्वथा । पाषाण पिळितां रस कैचा ॥ धू० ॥
वांझे बाळा जैसे वृध नाही स्तनी । गारा द्या अधर्णी न शिजती ॥ १ ॥ नवखंड पृथ्वी
पिके मृगजळें । डोंगर भेटे बळें असमानासी ॥ २ ॥ नैश्वर देह तैसें तेव्हां होय ब्रह्म ।
तुका ह्याने श्रम करुनी काय ॥ ३ ॥

॥ ४३२७ ॥ धन्या आतां काय करूं । माझें तान्हुलें लेंकरूं ॥ धू० ॥ धन्या अव-
चित मरण आलें । मज कोणासी निरविलें ॥ १ ॥ माझें दार नका पाडूं । त्याचे हात
पाय तोडूं ॥ २ ॥ एके हातीं धरली दाढी । घे कुन्हाडी तुजे हातीं ॥ ३ ॥ येरी घाव घालूं
पाहे । तंव तो उठोनि उभा राहे ॥ ४ ॥ तुका ह्याने अवधी चोरें । सेखी रामनाम
सोडरें ॥ ५ ॥

॥ ४३२८ ॥ निरंजनीं आर्ह्यां बांधियेलें घर । निराकारीं निरंतर राहिलों आर्ह्यां
॥ धू० ॥ निराभार्सी पूर्ण जालों समरस । अखंड ऐक्यास पावलों आर्ह्यां ॥ १ ॥ तुका
ह्याने आतां नाही अहंकार । जालों तदाकार नित्य शुद्ध ॥ २ ॥

॥ ४३२९ ॥ पांडुरंगें सत्य केला अनुग्रह । निरसोनि संदेह बुद्धिभेद ॥ धू० ॥ जीव-
शिवा सेज रचिली आनंदें । आउठावे परीं आरोहण ॥ १ ॥ निर्जीं निजरूपीं निजविल
तुका । अनुहाते बाळका हलरु गाती ॥ २ ॥

॥ ४३३० ॥ नाना मतांतरे शब्दाची द्युत्यक्ती । पाठांतरे होती वाचाळ ते ॥ धू० ॥
माझ्या विठोबाचें वर्म आहे दुरी । कैची तेथें उरी देहभावा ॥ १ ॥ यज्ञ याग जप तप
अनुष्ठान । राहें ध्येय ध्यान आलीकडे ॥ २ ॥ तुका ह्याने होय उपरति चिन्ता । अंगीं
सप्रेमता येणें लागे ॥ ३ ॥

॥ ४३३१ ॥ नाही शब्दाधीन वर्म आहे दुरी । नव्हे तंत्रीं मंत्रीं अनुभव तो ॥ धू० ॥
हर्षामर्षें अंगीं आढळती लाटा । कामक्रोधें तटा सांडियेलें ॥ १ ॥ न संरे ते भक्ति विठो-
बाचे पार्यां । उपरति नाही जेथें चिन्ता ॥ २ ॥ तुका ह्याने सुख देहनिरसनें । चित्तनें
चित्तनें तद्रूपता ॥ ३ ॥

॥ ४३३२ ॥ शोधूनि अन्वय वंश वंशावळी । परस्परा कुळी उच्चारण ॥ धृ० ॥ ह्यण-
विले मार्गे पुढे चाले कैसे । केला सामरस्ये अभिषेक ॥ १ ॥ एकछत्र झळके उन्मनी
निशाणी । अनुहात ध्वनि गगन गर्जे ॥ २ ॥ तुक्या स्वामि स्थापी निजपरी दासा ।
करुनि उल्हासा सप्रेमता ॥ ३ ॥

॥ ४३३३ ॥ प्रवृत्तिनिवृत्तीचे आटूनियां भाग । उतरिले चांग रसायण ॥ धृ० ॥
ज्ञानाग्निहुतार्शी कडशिले बीजा । आत्मसिद्धिकाजा । लागूनियां ॥ १ ॥ ब्रह्मी ब्रह्मरस
शीघ्र जाला पाक । घेतला एक प्रतीतीमुखें ॥ २ ॥ स्वानुभवे अंगी जाला समरस ।
साधनी निजऱ्यास घासोघासी ॥ ३ ॥ आरोग्यता तुका पावला अष्टांगी । मिरविला रंगी
निजात्परंगें ॥ ४ ॥

॥ ४३३४ ॥ काय बा करिशी सोवळें ओवळें । मन नाही निर्मळ वाडगेंची ॥ धृ० ॥
काय बा करीसी पुस्तकांची मोट । धोकितां हृदयस्फोट हातां नये ॥ १ ॥ काय बा
करीसी टाळ आणि मृदंग । जेथे पांडुरंग रंगला नाही ॥ २ ॥ काय बा करीसी ज्ञान-
चिया गोष्टी । करणी नाही पोटी बोलण्याची ॥ ३ ॥ काय बा करीसी दंभलौकिकाते ।
हित नाही-माते तुका ह्यणे ॥ ४ ॥

॥ ४३३५ ॥ स्वामि हूंही कैसा न पडसी डोळां । सुंदर सांवळा घवववीत ॥ धृ० ॥
चतुर्भुज माळा रुळे एकावळी । कस्तुरी निडळी रोखिलीसे ॥ १ ॥ शंख चक्र गदा रुळे
वैजयंती । कुंडले तळपती श्रवणी दोन्ही ॥ २ ॥ तुका ह्यणे स्वामि आतां दावीं पाय ।
पांडुरंग माय कृपावते ॥ ३ ॥

॥ ४३३६ ॥ आपिक कोणापुढे वासू मुख सांग । माझे अंतरंग कोण जाणें ॥ धृ० ॥
माहे तुजकडे येऊनी जाऊनी । पांडुरंगा मनी विचारारवे ॥ १ ॥ भय चिंता अवघे
उद्योग सांडिले । आठवुनी पाउले असे तुझीं ॥ २ ॥ नका विसरू मज वैकुण्ठनायका ।
विनवितो तुका बंसीजन ॥ ३ ॥

॥ ४३३७ ॥ सहुरूचे चरणी ठेविला मस्तक । देऊनियां हस्तक उठविले ॥ धृ० ॥
उठविले मज देऊनियां प्रेम । भावार्थे सप्रेम नमस्कारीं ॥ १ ॥ नमस्कारी त्याला सहूरु-
याला । तुका ह्यणे बोला नाम वाचे ॥ २ ॥

॥ ४३३८ ॥ सहुरूने मज आशीर्वाद दिला । हरुष भरला हृदयीं माझे ॥ धृ० ॥ हृद-
यींचा भाव कळला गुरूसी । आनंदउल्हासी बोले मज ॥ १ ॥ बोले मज गुरु कृपा तो
करुनी । तुका ह्यणे मनी आनंदलो ॥ २ ॥

॥ ४३३९ ॥ आनंदाचा कंठ गाइयेला गीती । पाहियेला चित्तीं देवराव ॥ धृ० ॥
देवराव तोही आहे निश्रयसी । अखंड नामासी बोलवितो ॥ १ ॥ बोलवितो मज कृपा
तो करुनी । तुका ह्यणे मनी धरा भाव ॥ २ ॥

॥ ४३४० ॥ सातादिवसांचा जरी जाला उपवासी । तरी कीर्तनासी टाकूं नये ॥ धृ० ॥
फुटो हा मस्तक तुजे हें शरीर । नामाचा गजर सोडूं नये ॥ १ ॥ शरीराचे होत दोनी तेही

भाग । परि कीर्तनाचा रंग सोडों नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसा नामी ज्या निर्धार ।
तेथें निरंतर देव असे ॥ ३ ॥

॥ ४३४१ ॥ चला आळंदीला जाऊं । ज्ञानदेवा डोळां पाहू ॥ धू० ॥ होतील संता-
चविया भेटी । सुखाचिया सांगों गोटी ॥ १ ॥ ज्ञानेश्वर ज्ञानेश्वर । सुखी ह्मणतां चुकती
फेर ॥ २ ॥ तुझा जन्म नाही एक । तुका ह्मणे माझी भाक ॥ ३ ॥

॥ ४३४२ ॥ चरणीं नमन सद्गुरूच्या पूर्ण । नित्य हरिगुण गाऊं सदा ॥ धू० ॥ गोव-
र्धन जेणें नखां हो धरिला । काळ्या नाथिला महावळी ॥ १ ॥ ऐसे हरिगुण भातो
वाचेवरी । पतित्तासी तारी जनार्दन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हेंचि सज्जना जीवन । वाचेसी
स्मरण गोविंदाचें ॥ ३ ॥

॥ ४३४३ ॥ सद्गुरूवांचुनि प्रेतरूप वाणी । बोलती पुराणीं व्यासकृषी ॥ धू० ॥
ह्मणोनि तयाचें पाहू नये तोंड । निगुरा अखंड सुतकाळा ॥ १ ॥ कोणे परि तया
नव्हेचि सुटका । देह त्याचा लटिका जाणा तुझी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐसीं बोलती
पुराणें । संतांची वचनें मागिलां हो ॥ ३ ॥

॥ ४३४४ ॥ डिवेना डसेना बुजेना निर्मळ । परि अभंगळ स्वीकारीना ॥ धू० ॥
परंतु गर्धब अपवित्र जाणा । पर्वकाळीं दाना देऊं नये ॥ १ ॥ डिवीं लात्री बुजे बहु
नेसी बुध । सुखीं नाहीं शुद्ध विष्टा खाय ॥ २ ॥ परंतु ते गाय पावित्र हो जाणा । पर्व-
काळीं दाना देऊं जेते ॥ ३ ॥ ब्राह्मणें ब्राह्मण सद्गुरु करावा । परि न करावा शुद्रादिका
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे देवें सांगितली सोय । ह्मणोनि त्याचे पाय धरिले जीवें ॥ ५ ॥

॥ ४३४५ ॥ संसारींचें ओझे वाहता वाहाविता । तुजविण अनंता नाहीं कोणी
॥ धू० ॥ गीतेमाजी शब्द सुंदभीचा गाजे । योगक्षेमकाज करणें त्याचें ॥ १ ॥ चतुर्भुजा
करां वारुं शुंगारावे । सारथ्य करावें अर्जुनाचें ॥ २ ॥ श्वपच अंत्यज भक्तिस्नेहें जाला ।
अचळपदीं केला ध्रुव तुका ॥ ३ ॥

॥ ४३४६ ॥ कवणादिस येइल कैसा । न कळे संपत्तीचा भरवसा ॥ धू० ॥ चौदा
चौकडिया लंकापती । त्याची कोण जाली गती ॥ १ ॥ लंकेसारिखें भुवन । त्याचें
त्यासी पारखें जाण ॥ २ ॥ तेहतीस कोटि बांदवडी । राज्य जातां न लगे वडी ॥ ३ ॥
ऐसे अहंतेनें नाडिले । तुका ह्मणे वार्यां गेले ॥ ४ ॥

॥ ४३४७ ॥ लटिका प्रपंच वांझेची संतती । तत्वज्ञा हे आंति बाधूं नेणें ॥ धू० ॥
सूर्यबिंबीं काय अंधार रिघेल । मृगजळें तिबेल नभ काई ॥ १ ॥ तैसा दृश्यभास नाडळेंचि
डोळा । प्रकाशसोहळा भोगीतसे ॥ २ ॥ भोग भोग्य भोक्ता नाडळेंचि काहीं । चैत-
न्यविपरीं पूर्णकाम ॥ ३ ॥ तुका ब्रह्मानंदीं आहे तुकब्रह्म । प्रपंचाचें बंड न देखे
डोळा ॥ ४ ॥

॥ ४३४८ ॥ न ह्मणे वो आह्मी आपुलेनि चिर्ती । निःशेष अति प्रीति विषयीं तो
॥ धू० ॥ खोटा तो विटाळ खोटा तो विटाळ । ह्मणोनि गाबाळ साडियेलें ॥ १ ॥ भांग-

तमाखूचा चिन्ताचा आदर । कोरडें उत्तर चाटावें तें ॥ २ ॥ तुका ह्याने आढी नव्हें
फजितखोर । तुदीचा व्यापार करावया ॥ ३ ॥

॥ ४३४९ ॥ अनायाचा नाथ पतितपावन । क्षीनाचें रक्षण करीतसे ॥ धृ० ॥ ऐसें
जाणोनियां नार्मी विश्वासलों । भीमातिरा आलों धांवतची ॥ १ ॥ स्नान हे करितां
चिन्ताप निवाले । महाद्वारा आलें मन माझें ॥ २ ॥ तेथें अणुमात्र रीग नव्हे याचा । पर-
तलों साचा तेथूनियां ॥ ३ ॥ पुंडलिकापार्शी येऊनि पुसिलें । चिन्मय राटलें जनार्दन
॥ ४ ॥ तुका ह्याने आतां तुजा देव नाही । बाप तरी आई तोचि विठो ॥ ५ ॥

॥ ४३५० ॥ ढालतरवारें गुंतले हे कर । ह्याने तो जुंझार कैसा हुंजो ॥ धृ० ॥
पेटी पडवले सिले टोप ओझें । हें तों जालें तुजें मरणमूळ ॥ १ ॥ बैसविलें मला येणें
अभावरी । धावूं पळूं तरी कैसा आतां ॥ २ ॥ असोनि उपाय ह्याने हे अपाय । ह्याने
हायहाय काय करूं ॥ ३ ॥ तुका ह्याने हा तों स्वयें परब्रह्म । मुखें नेणें वर्म संतचरण ॥ ४ ॥

॥ ४३५१ ॥ किडा अन्नाचें माणुस । त्याचा ह्याणविल्या दास ॥ धृ० ॥ तेंही
त्यासी उपेक्षीना । बोल आपुला सांडीना ॥ १ ॥ तो तूं नराचा नरेंद्र । तुजपासुनि इंद्र
चंद्र ॥ २ ॥ तुका ह्याने विश्वंभर । तुज वर्णी फणीवर ॥ ३ ॥

॥ ४३५२ ॥ कोटिजन्म पुण्यसाधन साधिलें । तेणें हाता आलें हरिदास्य ॥ धृ० ॥
रात्रीं दिवस ध्यान हरीचें भजन । कायावाचामन भगवंती ॥ १ ॥ ऐसिया प्रेमळा ह्याण-
ताती वेडा । संसार रोकडा बुडविला ॥ २ ॥ एकवीस कुळें जेणें उद्दरिली । हे तों न
कळे खोली भाग्यमंदा ॥ ३ ॥ तुका ह्याने त्याची पायधुळी मिळे । भवभय पळे
वेदितांची ॥ ४ ॥

॥ ४३५३ ॥ उपजला प्राणी न राहे संसारी । बैसला सेजारी काळ उसा ॥ धृ० ॥
पाहा तों उंदीर घेऊनि जाय बोका । तैसा काळ लोका नेत असे ॥ १ ॥ खाटिकाचे
घरी अजापुत्र पाहें । कसाबाची गाय वांचे कैसी ॥ २ ॥ तुका ह्याने कांहीं करा काढा-
काढी । जाती ऐसी घडी पुन्हा नये ॥ ३ ॥

॥ ४३५४ ॥ पंढरीस जाऊं ह्याणती । यम थोर चिन्ता करिती ॥ धृ० ॥ यारे नाचों
ब्रह्मानंदें । विह्वलनामाचिया छंदें ॥ १ ॥ धरिली पंढरीची वाट । पापें रिगाली कपाट ॥ २ ॥
केलें भीमरेचें ज्ञान । यमपुरी पडिले खान ॥ ३ ॥ तुरोनि देखिली पंढरी । पापें गेली सुर-
व्यादुरी ॥ ४ ॥ तुरोनि देखिलें राउळ । हसणें नाचती गोपाळ ॥ ५ ॥ तुका ह्याने नाही
जाणें । अखंड पंढरिये राहाणें ॥ ६ ॥

॥ ४३५५ ॥ पय दधि घृत आणि नवनीत । तैसें वृश्यजात एकपणें ॥ धृ० ॥ कनकाचे
पार्शी अलंकार केले । कनकत्वा आले एकपणें ॥ १ ॥ मृत्तिकेचे घट जाले नानापरी ।
मृत्तिका अवधारी एकपणें ॥ २ ॥ तुका ह्याने एक एक ते अनेक । अनेकत्वी एक
एकपणा ॥ ३ ॥

॥ ४३५६ ॥ पंधरा दिवसांमाजी साक्षात्कार झाला । विठोबा भेटला निराकार
॥ धृ० ॥ भांबगिरिपाठारी वस्ति जाण केली । वृत्ति थिरावली परब्रह्मी ॥ १ ॥ निर्वाण

जाणोनि आसन घातलें । ध्यान आरंभिलें देवाजीचें ॥ २ ॥ सर्प विंचू व्याघ्र आंगासीं
झोंबले । पीडुं जे लागले सकळिक ॥ ३ ॥ शीपकीं कर्पूर कैसा तो विराल । तैसा र्हेह
जाला तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ४३५७ ॥ अज्ञान हा र्हेह स्वरूपीं मीनला । सर्व बोसावला देहपात ॥ ५० ॥ ज्ञान-
स्वरूपाची सांगड मिळाली । अंतरी पाहिली ज्ञानज्योती ॥ १ ॥ तुका ह्मणे चिच
स्वरूपीं राहिलें । र्हेह विसावले तुझ्या पायीं ॥ २ ॥

॥ ४३५८ ॥ रामाजीपंताची रसद गुदरली । लज्जा सांभाळिली देवरायें ॥ ५० ॥
तयाचें चरित्र परिसा हो सादरें । करितों नमस्कार संतजना ॥ १ ॥ मंगळवेढा असे
वस्ति कुटुंबेसी । व्यापारी सर्वासी मान्य सदा ॥ २ ॥ कर्म काय करी ठाणाचा हवाला ।
तों कांहीं पडला कंठिण काळ ॥ ३ ॥ धान्याचीं भांडारें होती तीं फोडिलीं । पंढरी
रक्षिली दुष्काळांत ॥ ४ ॥ बुबळीं अनाथ तींही वांचविलीं । राष्ट्रांत ते जाली कीर्ति
मोठी ॥ ५ ॥ मुजुम करीत होता कानडा ब्राह्मण । फिर्याद लिहून पाठविली ॥ ६ ॥
अर्जदाचें राज्य बेदरी असतां । कागद पाहतां तलब केली ॥ ७ ॥ रामाजीपंतासी
धरोनि चालविलें । इकडे या विलें माव केली ॥ ८ ॥ विकते धारणे सर्वांचें मोल ।
धान्याचें सकळ द्रव्य केलें ॥ ९ ॥ रामाजीपंताच्या नांवें अर्जदास्त । लिहून खलेती मुद्रा
केली ॥ १० ॥ विठो पाडेवार भक्तां साहज जाला । बेदरासी गेला रायापासी ॥ ११ ॥
जोहार मायबाप पुसती कोठील । तंव तो ह्मणे स्थळ मंगळवेढें ॥ १२ ॥ रामाजीपंतांनीं
रसद पाठविली । खलेती ओतिली अर्जदास्त ॥ १३ ॥ देखोनियां राजा संतोष पावला ।
ह्मणे व्यर्थ त्याला तलब केली ॥ १४ ॥ काय तुझे नांव पुसती यंत्रधारी । तो ह्मणे बेगारी
विठा कीं जी ॥ १५ ॥ पावल्याचा जाब व्यावा मायबाप । करोनि घेतों माप ह्मणती ते
॥ १६ ॥ पावल्याचा जाब दिधला लिहून । तसरीफ देऊन पाठविला ॥ १७ ॥ छत्री घोडा
शिबिका आभरणांसहित । विला सर्वें दूत पाठवुनी ॥ १८ ॥ वाटे चुकामूक जाली याची
त्यांची । ते आले तैसेचि मंगळवेढा ॥ १९ ॥ रामाजीपंतासी बेदरासी नेलें । राजा ह्मणे
जालें कवहुक ॥ २० ॥ काल गेला विठा बेगारी देऊन । तसरीफ देऊन जाब दिला
॥ २१ ॥ काय तुमचें क्राज सांगा जी सस्वर । बोलाजी निर्धार वचनाचा ॥ २२ ॥ कैचा
विठा कोण पाठविला कधीं । काढोनियां आर्धा जाब दिला ॥ २३ ॥ पहातांचि जाब
हृदय फुटलें । नयन निडारले राजा देखे ॥ २४ ॥ सावळें सकुमार रूप मनोहर । माथें
तेणें भार वाहियेला ॥ २५ ॥ रामाजीपंतासी रायें सन्मानिलें । तो ह्मणे आपुलें कर्म
नव्हे ॥ २६ ॥ आतां तुमची सेवा पुरे जी स्वामिया । शिणविलें सखया विठोबासी
॥ २७ ॥ निरोप घेऊनि आला स्वस्थळासी । उदास सर्वासी होता जाला ॥ २८ ॥ रामा-
जीपंतांनीं सेविली पंढरी । ऐसा त्याचा हरि निकटवृत्ती ॥ २९ ॥ तुका ह्मणे विठो अनाथ
कैवारी । नुपेक्षी हा हरि दासालार्गी ॥ ३० ॥

॥ ४३५९ ॥ पहिली माझी ओवी ओवीन जगत्र । गाईन पवित्र पांडुरंग ॥ ५० ॥
दुसरी माझी ओवी दुजें नाहीं कोठें । जनीं वनीं भेटे पांडुरंग ॥ १ ॥ तिसरी माझी

ओवी तिळा नाही ठाव । अवघाचि देव जनीं वर्नी ॥ २ ॥ चवथी माझी ओवी वैरिलें
दळण । गाईन निधान पांडुरंग ॥ ३ ॥ पांचवी माझी ओवी माझिया माहेर । गाईन
निरंतरा पांडुरंगा ॥ ४ ॥ साहावी माझी ओवी साहाही आढले । गुरुमूर्ति भेटले पांडु-
रंग ॥ ५ ॥ सातवी माझी ओवी आठवे वेळोवेळां । बैसलासे डोळां पांडुरंग ॥ ६ ॥
आठवी माझी ओवी आठावीस युगे । उभा चंद्रभागे पांडुरंग ॥ ७ ॥ नववी माझी
ओवी सरलें दळण । चुकलें मरण संसारीचें ॥ ८ ॥ दहावी माझी ओवी दहा अवतारा ।
न थावें संसारा तुका ह्याणे ॥ ९ ॥

॥ ४३६० ॥ धरोनियां फरश करी । भक्तजनाचीं विन्नं वारी ॥ धृ० ॥ ऐसा गजा-
नन महाराजा । त्याचे चरणीं हालो लागो माझा ॥ १ ॥ सेकुर शमी बहुप्रिय ज्याला ।
तुरा दुर्वांचा शोभला ॥ २ ॥ उंदिर असे जयाचें वहन । माथां जडितमुगुट पूर्ण ॥ ३ ॥
नागयज्ञोपवीत रुळे । शुभ वस्त्र शोभित साजिरें ॥ ४ ॥ भावमोदक हराभरी । तुका भावें
हे पूजा करी ॥ ५ ॥

॥ ४३६१ ॥ नाम आहे जयापाशीं । जेथें राहे तेथेंचि काशी ॥ धृ० ॥ ऐसा नामाचा
महिमा । जाणें वाल्मीक शंकर उमा ॥ १ ॥ नाम प्रन्हादबाळ । जाणें पापी आजामेळ
॥ २ ॥ नाम जाणें तो नारद । नामें ध्रुवा अक्षय पद ॥ ३ ॥ नाम गणिकेतें तारी । पशु
गजेंद्र उद्धारी ॥ ४ ॥ नाम जाणें हनुमंत । जाणताति महासंत ॥ ५ ॥ नाम जाणें
शुकमूर्ती । जाणें राजा परिक्षिती ॥ ६ ॥ नाम जाणें तुका । नाही संसाराचा
धोका ॥ ७ ॥

॥ ४३६२ ॥ बहुतां जन्मा अंतीं जन्मलासी नरा । देवतूं सोदरा करीं आतां ॥ धृ० ॥
करीं आतां बापा स्वहिताचा स्वार्थ । अनर्थाचा अर्थ सांडीं आतां ॥ १ ॥ सांडीं आतां
कुडी कल्पनेची वाट । मार्ग आहे नीट पंढरीचा ॥ २ ॥ पंढरीस जावें सर्व सुख ध्यावें ।
रूप तें पाहावें विदेवरी ॥ ३ ॥ विदेवरि नीट आनंदाचा कंद । तुका नाचे छंद नाम-
घोषें ॥ ४ ॥

॥ ४३६३ ॥ किती सांगों तरि नाइकति बटकीचे । पुढें सिंदळीचे रडतील ॥ धृ० ॥
नका नका करूं रांडेची संगती । नेवोनी अधोगति घालिल यम ॥ १ ॥ तुका ह्याणे जरी
देवीं नाही चाड । ह्याणोन थोबाड फोडिल यम ॥ २ ॥

॥ ४३६४ ॥ उधानु काटीवरि चोपडुची आस । नवरा राजस मिरवतसे ॥ धृ० ॥
जिह्वाळ्याच्या काठी उबाळ्याच्या मोटा । नवरा चोहटा मिरवतसे ॥ १ ॥ तुळसीची
माळ नवरीचे कंठी । नोवरा वैकुंठी वाट पाहे ॥ २ ॥ तुका ह्याणे ऐसी नोवऱ्याची कथा ।
परमार्थ वृथा बुडविला ॥ ३ ॥

॥ ४३६५ ॥ न कळे महिमा वेद मौनावले । जेथें पांगुळले मनपवन ॥ धृ० ॥ चंद्र सूर्य
ज्याचें तेज वागवती । तेथें माझी मति कोणीकडे ॥ १ ॥ काय म्यां वाणावें तुझ्यां
थोरपणा । सहस्रवदना वर्णवेना ॥ २ ॥ तुका ह्याणे आझी बाळ तूं माउली । कृपेची
साउली करी देवा ॥ ३ ॥

॥ ४३६६ ॥ संतचरणरज लागतां सहज । वासनेचें बीज जळोन जाय ॥ धू० ॥
मग रामनामां उपजे आवडी । सुख थडोघडी वाढें लागे ॥ १ ॥ कंठीं प्रेम साटे नयनीं
नीर लोटे । हृदयीं प्रगटे रामरूप ॥ २ ॥ तुका ह्याने साधन सुलभ गोमटें । परि उपतिष्ठे
पूर्वपुण्यें ॥ ३ ॥

॥ ४३६७ ॥ विधवेसि एक सुत । अहर्निशीं तथें चित्त ॥ धू० ॥ तैसा तूं मज
एकला । नको मोकलूं विहला ॥ १ ॥ सुपुत्रालागीं बाप । अवघे तथेंचि संकल्प ॥ २ ॥
तुका ह्याने चित्तीं । पतिव्रते जैसा पती ॥ ३ ॥

॥ ४३६८ ॥ ह्याने विहल पाषाण । त्याच्या तोंडावरि वाहाण ॥ धू० ॥ नको नको
दर्शन त्याचें । गलितकृष्ट भरो वाचे ॥ १ ॥ शाळिग्रामासि ह्याने धोंडा । किडे पडोत
व्याच्या तोंडा ॥ २ ॥ भावी सहुरु मनुष्य । त्याचें खंडो का आशुष्य ॥ ३ ॥ हरिभक्ताच्या
करी चेष्टा । त्याचे तोंडीं पडो विष्टा ॥ ४ ॥ तुका ह्याने किती ऐको । कोठवरी मर्यादा
राखों ॥ ५ ॥

॥ ४३६९ ॥ स्वर्गाचे अमर इच्छिताति देवा । सुदुलोकीं व्हावा जन्म आह्यां ॥ धू० ॥
नारायणनामं होऊं जीवन्मुक्त । कीर्त्तनीं अनंत गाऊं गीती ॥ १ ॥ वैकुंठीचे जन सदा
चिंतिताती । कइं येथें येती हरिचे दास ॥ २ ॥ यमधर्म वाट पाहे निरंतर । जोडोनियां
कर तिष्ठतसे ॥ ३ ॥ तुका ह्याने पावावया पैल पार । नाममंत्र सार भाविकासी ॥ ४ ॥

॥ ४३७० ॥ व्यापक हा विश्वंभर । चराचर याचेनी ॥ धू० ॥ पंढरिराव विदेवरी ।
व्याचीं धरीं पाडलें ॥ १ ॥ अवाधियांचा हाचि ठाव । देवोदेवीं सकळ ॥ २ ॥ तुका ह्याने
करीं सोस । भेदें दोष उफराटे ॥ ३ ॥

॥ ४३७१ ॥ पसरोनि मुखें । कैसे धालों बा हारिखें ॥ धू० ॥ ब्रह्मादिका दुर्लभ
वांदा । आह्यां फावला राणटा ॥ १ ॥ गोड लागे काय तरी । कृपावंत जाला हरी ॥ २ ॥
उडती थेंबुदें । अमृताहूनि गोमटें ॥ ३ ॥ गोडाहूनि गोड । जिव्हा नाचे वाटे कोड ॥ ४ ॥
खुणातुनि तुका । रावी वर्म बोलों नका ॥ ५ ॥

॥ ४३७२ ॥ आमुची मिरास पंढरी । आमुचें घर भीमातिरीं ॥ धू० ॥ पांडुरंग
आमुचा पिता । रकुमाबाई आमुची माता ॥ १ ॥ भाऊ पुंडलिक मुनी । चंद्रभागा आमुची
बाहिणी ॥ २ ॥ तुका जुव्हाट मिराशी । ठाव दिला पायापाशीं ॥ ३ ॥

॥ ४३७३ ॥ गंगा गेली सिंधूपाशीं । जरी तो ठाव नेदी तिशीं ॥ धू० ॥ तिणें जावें
कवण्या ठाया । मज सांगा पंढरिराया ॥ १ ॥ जळ क्षोभलें जलचरा । माता बाळा नेदी
यारा ॥ २ ॥ तुका ह्याने आलों शरण । देवा त्वां कां धरिलें मौन्य ॥ ३ ॥

॥ ४३७४ ॥ बैसो आतां मनीं । आलें तैसेचि वदनीं ॥ धू० ॥ मग अवघेंचि गोड ।
पुरे सकळहि कोड ॥ १ ॥ बाहेरील भावहि तैसा अंतरीणी वाव ॥ २ ॥ तुका ह्याने मणी ।
श्रीभा राखवी कोंदणीं ॥ ३ ॥

॥ ४३७५ ॥ वेठी ऐसा भाव । न करी अहाच उपाव ॥ धू० ॥ रूप डसवी नजिवा ।

भवचा येच ठायीं देवा ॥ १ ॥ कृपणाचे परी । लेखा पळनिमिषे वरी ॥ २ ॥ तुका ह्याणे
घसा । संनिधचि जगदीशा ॥ ३ ॥

॥ ४३७६ ॥ सर्वसुखा अधिकारी । मुखें उचारी हरिनाम ॥ धृ० ॥ सर्वांगें तो सर्वो-
त्तम । मुखीं नाम हरीचें ॥ १ ॥ ऐशी उभारिली बाहे । वेदीं पाहें पुराणीं ॥ २ ॥ तुका
ह्याणे येथें कांहीं । संदेह नाही भरंवसा ॥ ३ ॥

॥ ४३७७ ॥ जो का निर्गुण निराकार । तें धरियेले अवतार ॥ धृ० ॥ निर्गुण
होता तो सगुणासि आला । भक्तीसाठीं प्रगटला ॥ १ ॥ जो का त्रिभुवनचाळक । तो
हा नंदाचा बाळक ॥ २ ॥ सोडविलें वसुदेवदेवकिसी । अवतार धरिला तिचे कुशी ॥ ३ ॥
मारियेला कंसराणा । राखीं स्थापिलें उग्रसेना ॥ ४ ॥ तुका ह्याणे देवाधिदेव । तो हा उभा
पंढरिराव ॥ ५ ॥

॥ ४३७८ ॥ जुनाट हें धन अंतर्नाहीं पार । खात आले फार सरलें नाही ॥ धृ० ॥
नारद हा मुनि शुक्र सनकादिक । उरलें अमूप तुझां आझां ॥ १ ॥ येथूनियां धना खाती
बहुत जन । वाल गुंज उणें जालें नाही ॥ २ ॥ तुका ह्याणे धना नाही अंतपार । कुंडित हे
चार वाचा तेथें ॥ ३ ॥

॥ ४३७९ ॥ कोडियाचें गोरेपण । तैसें अहंकारी ज्ञान ॥ धृ० ॥ त्यासि अंतरीं
रिद्धे कोण । जवळी जातां चिळसवाण ॥ १ ॥ प्रतदेह गौरविलें । तैसें विटंबवाणें जालें
॥ २ ॥ तुका ह्याणे खाणें विष्टा । तैशा देहबुद्धि चेष्टा ॥ ३ ॥

॥ ४३८० ॥ पाया जाला नारू । तेथें बांधला कापुरू । तेथें बिबव्याचें काम । अध-
मासि तों अधम ॥ धृ० ॥ रुसला गुलाम । धणी करीतो सलाम । तेथें चाकराचें काम ।
अधमासि तों अधम ॥ १ ॥ रुसली घरची दासी । धणी समजावी तियेसी । तेथें बटकीचें
काम । अधमासि तों अधम ॥ २ ॥ देव्हान्यावरि विंचू आला । देवपूजा नावडे त्याला ।
तेथें पैजारिचें काम । अधमासि तों अधम ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे जाती । जातीसाठीं खाती
माती ॥ ४ ॥

॥ ४३८१ ॥ ब्राह्मणा न कळे आपुलें तें वर्म । शंभसे परब्रह्म नामें एका ॥ धृ० ॥ लहा-
नथोरसि करितों प्रार्थना । वृढ नारायणा मनीं धरा ॥ १ ॥ सर्वांग्रति माझी हेचि असे
इविनंती । आठवा श्रीपति मनामाजी ॥ २ ॥ केशव नारायण करितां आचमन । तेचि
संध्या स्नान कर्म क्रिया ॥ ३ ॥ नामें करा नित्य भजन भोजन । ब्रह्मकर्म ध्यान याचे
थारी ॥ ४ ॥ तुका ह्याणे हेंचि निर्वाणीचें शस्त्र । ह्योनिनि सर्वत्र स्मरा वेर्गी ॥ ५ ॥

॥ ४३८२ ॥ नरदेह वायां जाय । सेवीं सद्गुरूचे पाय ॥ धृ० ॥ सांडोनियां अहंभाव ।
धरीं भक्ति पूर्वीं देव ॥ १ ॥ थोरारचिये वाटे । जातां भवशोक आटे ॥ २ ॥ प्रल्हादातें
तारी । तुका ह्याणे तो कंठी धरी ॥ ३ ॥

॥ ४३८३ ॥ संचित तैशी बुद्धि उपजे मनामधीं । सांगितलें सिद्धि नव जाय ॥ धृ० ॥
ड्याचा जैसा देवा तो त्यापार्शीं धांवे । न लगती करावे उपदेश ॥ १ ॥ धेऊन उठतीं
आपुलाले गुण । भविष्याप्रमाणें तुका ह्याणे ॥ २ ॥

॥ ४३८४ ॥ कुरंगीपाडस चुकलेंसे वनी । फुटे तुःखेंकरोनि हृदय त्याचें ॥ धृ० ॥
तैसा परदेशी जालों तुजविण । नको हो निर्वाण पाहूं माझें ॥ १ ॥ अपराधाच्या कोटि
घालीं सर्व पोटी । नको या शेवटीं उपेक्षूं गा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे असों द्यावी माझी
चिंता । कृपाळु अनंता पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ४३८५ ॥ धन्य जालों हो संसारी । आह्मी देखिली पंढरी ॥ धृ० ॥ चंद्रभागे करूं
ज्ञान । पुंडलिकाचें दर्शन ॥ १ ॥ करूं क्षेत्रप्रदक्षिणा । भेटूं संत या सज्जना ॥ २ ॥ उभे
राहूं गरुडपारी । डोळेंभरुनी पाहों हरी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे वाळवंटी । महालाभ फुका-
सारी ॥ ४ ॥

॥ ४३८६ ॥ पंढरीचा वारकरी । खेपा वैकुंठबंदरी ॥ धृ० ॥ तया नाही आणखी पेणें ।
सदा वैकुंठी राहाणें ॥ १ ॥ आला गेला केल्या यात्रा । उद्धरिलें कुळा सर्वत्रा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे नाही । यासि संदेह कल्पांतीही ॥ ३ ॥

॥ ४३८७ ॥ सोडियेल्या गाई नवलक्ष गोपाळीं । सर्वे वनमाळी चालियेला ॥ धृ० ॥
सुदीनसुवेळीं भाग्याच्या उदर्या । चारावया गाई वनामाजी ॥ १ ॥ गाईगोपाळांच्या
संगें चाले हरी । क्रीडा नानापरि खेळताती ॥ २ ॥ काठी कांबळीया मोहरीया पोंवा ।
सिंदोरी गांजिवा खांदावरी ॥ ३ ॥ गोधनें संवगडे खेळे नानापरी । आले भीमातीरि
वेणुनादा ॥ ४ ॥ तेथें उभा ठेला गोपाळांसहित । सिंदोरिया सोडीत बैसे तेथें ॥ ५ ॥
तुका ह्मणे ज्यांनीं आणिल्या भाकरीं । नेऊनियां हरीपुढें देती ॥ ६ ॥

॥ ४३८८ ॥ ज्यां जैसी आवडी त्यां तैसा विभाग । देत पांडुरंग तृप्ति जाली ॥ धृ० ॥
मुखीचें उच्छिष्ट हिरोनियां खातां । विस्मित विधाता देखोनियां ॥ १ ॥ दिलें जें गोपाळां
तें नाही कोणासी । विस्मित मानसी सुरवर ॥ २ ॥ देव ऋषि मुनि सिद्ध हे चारण । शिव
मरुण चंद्र सूर्य ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आले सकळहि सुरवर । आनंदें निर्भर पाहा-
वया ॥ ४ ॥

॥ ४३८९ ॥ आले सुरवर नानापक्षी जाले । सकळ अवतरले श्वापद्वेषे ॥ धृ० ॥
श्वानखररूपी होऊनियां आले । उच्छिष्ट कवळ वेचिताती ॥ १ ॥ होऊनियां हीन हात
पसरिती । मागोनियां घेवी उष्टावळी ॥ २ ॥ अभिमान आड घालोनि बाहेरी । तयां
ह्मणे हरि ध्यारे धणी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे धणी लाधली अपार । तया सुखा पार काय
सांगों ॥ ४ ॥

॥ ४३९० ॥ एकमेकां घेती थडका । पाडी धडका देउनी ॥ धृ० ॥ एकमेका पाठी-
वरी । बैसोनि करिती ठवाळी ॥ १ ॥ हाता हात हाणे लाही । पळतां घाई चुकविती
॥ २ ॥ तुका ह्मणे लपणी चपणी । एका हाणी पाठीवरी ॥ ३ ॥

॥ ४३९१ ॥ चला वळूं गाई । दूर अंतरल्या भाई ॥ धृ० ॥ खेळ खेळतां जाला शीण ।
कोण करी वणवण ॥ १ ॥ गाई हकौरी कान्हया । ह्मणोनि लागती ते पायां ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे द्यावें । नाम संकीर्तन बरवें ॥ ३ ॥

॥ ४३९२ ॥ नाही संसाराची चाड । गाऊं हरिचें नाम गोड ॥ धृ० ॥ हो का प्राणा-

चाही घात । परिहा न सोडीं अनंत ॥ १ ॥ जन्मोजन्मीहाचि धंदा । संतसंग राहो सदा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भाव । तो हा जाणा पंढरिराव ॥ ३ ॥

॥ ४३९३ ॥ हरीविण जिणें व्यर्थचि संसारीं । प्रेत अळंकारीं मिरवत । धू० ॥ देवा-
विण शब्द व्यर्थचि कारण । भांड रंजवण सभेसी गा ॥ १ ॥ आचार करणें देवाविण
जो गा । सर्पाचिथा अंगा मुहुपण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काय बहु बोलों फार । भक्तीविण
नर अभाग्य कीं ॥ ३ ॥

॥ ४३९४ ॥ जालासि पंडित पुराण सांगसी । परि तूं नेणसी मी हें कोण ॥ धू० ॥
गाढवभरी पोथ्या उलयिशी पानें । परि गुरुगम्यखुणे नेणशी बापा ॥ १ ॥ तुका कुणवि-
याचा नेणें शास्त्रमत । एक पंढरिनाथ विसंबेना ॥ २ ॥

॥ ४३९५ ॥ स्वर्मीच्या व्यवहारा काळांतर लेखा । जागृतीसिरुका गांठी नाहीं ॥ धू० ॥
तेवीं शब्दज्ञानें करिती चावटी । ज्ञान पोटासार्थी विको नये ॥ १ ॥ बोलाचीच कठी
बोलाचाची भात । जेवूनियां तूत कोण झाला ॥ २ ॥ कागडीं लिहिली नांवाची साकर ।
चाटितां मधुर केवीं लागे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जळो जळो त्याचें ज्ञान । यमपुरीं कोण
वड साहे ॥ ४ ॥

॥ ४३९६ ॥ भूत नावेर कोणासी । पुंडलिकें खिळिलें त्यासी ॥ धू० ॥ समचरण
असे विटे । कटिकर उभें नीट ॥ १ ॥ वाळवंटीं नाचती संत । प्रेमामृतें डुळत ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पुंडलिका । भक्तिबळें तूंचि निका ॥ ३ ॥

॥ ४३९७ ॥ आपुले वरदळ नेदा । एवढी गोविंदा कृपणता ॥ धू० ॥ यावर तुमचा
मोळा । हा गोपाळा कळेना ॥ १ ॥ सेवा तरी घेतां सांग । चोरिलें अंग सहावेना ॥ २ ॥
तुका जसी क्रियानष्ट । तरि कां कष्ट घेतसां ॥ ३ ॥

॥ ४३९८ ॥ भीमातिरीचा नाटक । यानें लावियेलें चेटक ॥ धू० ॥ मन बुद्धि
जालीं ठक । नेणे संसाराची टुक ॥ १ ॥ कैशी प्रसंगीक वाणी । प्रत्यादर कडसणी
॥ २ ॥ तुका ह्मणे मोठा ठक । जेथें तेथें उभा ठाके ॥ ३ ॥

॥ ४३९९ ॥ कारे वाटोन होतां वेडे । देव आहे तुझ्यापुढें ॥ धू० ॥ ज्यासि पाठ
नाहीं पाठ । करी त्रैलोक्याचा घोंट ॥ १ ॥ तुमची तुझ्यां नाहीं सोथ । कोणाचें बा काय
जाय ॥ २ ॥ तुका गातो नाहीं । तेथें नाहीं आझी तुझी ॥ ३ ॥

॥ ४४०० ॥ नव्हे हें कवित्व टांकसाळी नाणें । घेती भले जन भले लोक ॥ धू० ॥
लागलासे हास पूर्ण नवनीतें । सेविलियां हित फार होय ॥ १ ॥ तुका ह्मणे देवा केला
बलात्कार । अंगां बालें फार महंतपण ॥ २ ॥

॥ ४४०१ ॥ सांवळें सुंदर पाहे वृष्टिभरी । ऐसें कांहीं करीं मन माझे ॥ धू० ॥ मना
तुज ठाव दिला त्याचे पार्थी । राहें विठाबाईसवें सदा ॥ १ ॥ मना नको धरूं भाणि-
क चिचा संग । नाहीं पांडुरंग जया मनीं ॥ २ ॥ वरपंग भाव नको ह्मणे तुका । करीं
प्राणसखा नारायण ॥ ३ ॥

॥ ४४०२ ॥ एकली वना चालली राना । चोरूनि अना घराचारी ॥ धू० ॥ कोणी

नाहीं संगीसवें । देहभावें उदास ॥ १ ॥ जाऊनि पडे दुर्धटवनीं । श्वापदांनीं वेढिली ॥ २ ॥
मार्ग न चले जातां पुढें । भय गाढें उदेलें ॥ ३ ॥ मागील मार्गे अंतरलीं । पुढील चाली
खोळंबा ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे चिंती यासी । हृदयस्पासी आपुल्या ॥ ५ ॥

॥ ४४०३ ॥ पडली घोर रजनी । संगी कोणी नसेची ॥ धू० ॥ पहा हो कैसे चाल-
विलें । पिसें गोवळें लावुनी ॥ १ ॥ कोठें लपविलें तें भंग । होता संग दिला तो ॥ २ ॥
मज कधीं नव्हतें ठावें । दोही भावें वाटोळें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कैची उरी । दोहीपदि
नाडिलें ॥ ४ ॥

॥ ४४०४ ॥ उदार कृपाळ पतितपावना । ब्रीहें नारायणा जाती वांया ॥ धू० ॥ वर्णि-
लासि श्रुति नेणें तुझा पार । राहे मौनाकार नेति ऐसें ॥ १ ॥ तेथें माझा धांवा पावे
कोणीकडे । अवृष्ट हें पुढें बोढवळें ॥ २ ॥ कोण ऐसा भक्त लाधला भाग्यासी । आठवण
ऐसी द्यावी तुज ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नको पाहों माझा अंत । जाणोनि हे मात उडी
घालीं ॥ ४ ॥

॥ ४४०५ ॥ ज्याचें जैसें भावी मन । त्यासि देणें द्रवण ॥ धू० ॥ पुरवूं जाणें
मनिची खूण । समाधान करोनी ॥ १ ॥ आपणियातें प्रगट करी । छाया वरी कृपेची
॥ २ ॥ तुका ह्मणे केलें दान । मन उन्नम हरिनामीं ॥ ३ ॥

॥ ४४०६ ॥ कारे पुंड्या मातलासी । उभें केलें विडलासी ॥ धू० ॥ वस्ति क्षीरसा-
गरवासी । आला उभा पंढरीसी ॥ १ ॥ भक्ति देखोनि निकट । देवें सोडिलें वैकुंठ ॥ २ ॥
तुका ह्मणे बळी । तूंचि एक भुमंडळीं ॥ ३ ॥

॥ ४४०७ ॥ शेवटींची विनंती । ऐका ऐका कमळापती ॥ धू० ॥ काया वाचा मन ।
चरणीं असे समर्पण ॥ १ ॥ जीवपरमात्मा ऐक्यासी । सदा वसो हृदयेसी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे देवा । कंठी वसावें केशवा ॥ ३ ॥

॥ ४४०८ ॥ माझे परिसावें गाऱ्हाणें । चित्त द्यावें नारायणें ॥ धू० ॥ माझे हृदयींचें
वर्म । देवा जाणशी तूं कर्म ॥ १ ॥ सबाह्यअंतरसाक्ष । ऐसा वेदीं केला पक्ष ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे नेणां । काय सांगों नारायणा ॥ ३ ॥

॥ ४४०९ ॥ गुरुचिया मुखें होइल ब्रह्मज्ञान । न कळे प्रेमखूण विठोबाची ॥ धू० ॥
वेदातें विचारा पुराणातें पुसा । विठोबाचा कैसा प्रेमभाव ॥ १ ॥ तुका ह्मणे सांडा
जाणिवेचा शीण । विठोबाची खूण जाणती संत ॥ २ ॥

॥ ४४१० ॥ देव आतां आझीं केला असे ऋणी । आणिका वांचुनी काय गुंता
॥ धू० ॥ एकाचें आर्जव करूं एकनिष्ठ । आणिकांचा बोभाट कामा नथे ॥ १ ॥ बहु-
तांचें आर्जव केलिया खटपट । नाही हा शेवट शुद्ध होत ॥ २ ॥ पुरता विचार आणोनी
मानसीं । अंतरलो सर्वासी पई देखा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देवा चरणीं असो भाव । तेणें
माझा जीव संतोष हा ॥ ४ ॥

॥ ४४११ ॥ पापाची वासना नको दावूं डोळां । त्याहूनि अंधळा बराच मी ॥ धू० ॥
निंदेचें श्रवण नको माझे कार्नी । बधिर करोनि ठेवीं देवा ॥ १ ॥ अपवित्र वाणीं नको

माझ्या मुखा । त्याजहुनी तुका बराच मी ॥ २ ॥ नको मज कधी परस्त्रीसंगती । जनांतून
माती उदतां भली ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे मज अवध्याचा कांटाळा । तूं एक गोपाळा
आवडसी ॥ ४ ॥

॥ ४४१२ ॥ कीर्तनाचा विकारा मातेचें गमन । भाड खाई धन विटाळ तो ॥ धृ० ॥
हरिभक्ताची माता हे हरिगुणकीर्ती । इजवर पोट भरिती चांडाळ ते ॥ १ ॥ अंत्यज हा
शेसे कल्पाती करीना । भाड हे खाईना जननीची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे त्याचें दर्शनही
खाटें । पूर्वजांसी नेटें नरका धाडी ॥ ३ ॥

॥ ४४१३ ॥ पंढरी पावन जालें माझें मन । आतां करूं ध्यान विठोबाचें ॥ धृ० ॥
आतां ऐसें करूं नाम गाऊं गीती । सुखाचा सांगाती विठो करूं ॥ १ ॥ संग करूं
स्याचा तो सखा आमचा । अनंता जन्मांचा मायबाप ॥ २ ॥ परतोनि सोई धरीं कां
रे मना । विहलचरणा घालीं मिठी ॥ ३ ॥ घातलीसे मिठी नाही भक्तिभाव । उदार
पंढरिराव तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ४४१४ ॥ येईं मे विहले विश्वजीवनकले । सुंदर घननीळे पांडुरंगे ॥ धृ० ॥ येईं मे
विहले करुणाकल्लोळे । जीव कळवळे भेटावया ॥ १ ॥ न लगती गोड आणिक उत्तरे ।
तुझें प्रेम झुरे भेटावया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे धांव घालीं कृष्णाबाई । क्षेम चहूंबाई
देईं मज ॥ ३ ॥

॥ ४४१५ ॥ कटावरी कर कासया ठेविले । जननी विहले जीवलगे ॥ धृ० ॥ शंखचक्र-
शङ्कमळमंडित । आयुधें मंडित कृष्णाबाई ॥ १ ॥ क्षण एक धीर होत नाही चित्ता ।
कोव्हां पंढरिनाथा भेटशील ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हेंचि करी देईं क्षेमा । तईच विश्रामा
घावईन ॥ ३ ॥

॥ ४४१६ ॥ आतां मोकलावें नव्हे हें उचित । तरी कृपावंत ह्मणवावें ॥ धृ० ॥ पूर्वी
भक्त जाले सर्व आपंगिले । नाही उपेक्षिले तुझी कोणी ॥ १ ॥ माझिया वेळेंसि कां गा
लपालासी । विश्व पोसितोसि लपोनियां ॥ २ ॥ करावी ह्मणावी सर्वां भूती दया । तरी
भेटावया येईन मी ॥ ३ ॥ तरी माझे हातीं देईं मनबुद्धी । जरि दयानिधि येशील तूं ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे तूंचि अवघा सूत्रधारी । माझी सत्ता हरि काय आहे ॥ ५ ॥

॥ ४४१७ ॥ माझें कोण आहे तुजविण देवा । मुकुंदा केशवा नारायणा ॥ धृ० ॥
वाट पाहतसें कृपेच्या सागरा । गोपीमनोहरा पांडुरंगा ॥ १ ॥ साच करीं हरि आपुली
ब्रिदावळी । कृपेनें सांभाळीं महाराजा ॥ २ ॥ क्षमा करीं सर्व अपराध माझा । लडिवाळ
मी तुझा पांडुरंगा ॥ ३ ॥ साह्य होसी तरी जाती साही वैरी । मग सुखें अंतरीं ध्यान
तुझें ॥ ४ ॥ कृपा करीनि देईं दया क्षमा शांती । तेणें तुझी भक्ति लाभईल ॥ ५ ॥ माझें
हें सामर्थ्य नव्हे नारायणा । जरी कांहीं करुणा येईल तुज ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे मज कैसें
आपंगा जी । आपुलेंसें करा जी पांडुरंगा ॥ ७ ॥

॥ ४४१८ ॥ अपराध जाले जरी असंख्यात । तरी कृपावंत नाम तुझें ॥ धृ० ॥ तुझें
लडिवाळ तुज कृपा यावी । म्यां वाट पाहावी कवणाची ॥ १ ॥ मायबाप माझा रुक्मादे-

देवीवर । हा वृड निर्धार अंतरींचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कोणे गोष्टीचें संकट
मज भेट नारायण ॥ ३ ॥

॥ ४४१९ ॥ आधीं कां मज लाविलेली सवे । आतां न राहावे तुजवि
पहिलेंचि तोंडक कां गा नाही केलें । आतां उपेक्षिलें न सोडीं मी ॥ १ ॥
सागरा न पाहें निर्वाण । जालों तुजवीण कासावीस ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
हरी । येई झडकरी पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ४४२० ॥ बा रे पांडुरंगा केव्हां येशी भेटी । जाहालों हिंपुटी तुजवी
तुजाविण सखें न वटे मज कोणी । वाटतें चरणीं घालूं मिठी ॥ १ ॥ ओव
चरणांवरोनी । केव्हां चक्रपाणी भेटशील ॥ २ ॥ तुका ह्मणे माझी पुरवीं
घालीं उडी नारायणा ॥ ३ ॥

॥ ४४२१ ॥ पंचाम्रिसाधन करूं धूम्रपान । काय तीर्थाटण करूं सांग ।
कोणे देशी आहे तुझे गांव । घेऊनियां धांव येऊं तेथे ॥ १ ॥ सांग कांहीं
करूं व्रत । जेणें कृपावंत होशील तूं ॥ २ ॥ वाटतें सेवटीं जालासि नि
उत्तर तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ ४४२२ ॥ तुजाविण तीळभरी रिता टाव । नाही ऐसें विश्व बोल
बोलिलेले योगी मुनि साधु संत । आहेसि या आंत सर्वांठाची ॥ १ ॥ मी
आलों शरणागत । पूर्वींचें अपत्य आहे तुझे ॥ २ ॥ अनंत ब्रह्मांडें भरो
मंजला जालासि कोठें नाही ॥ ३ ॥ अंतपार नाही माझिया रूपासी । क
भेट देऊं ॥ ४ ॥ ऐसें विचारिलें ह्मणोनि न येसी । सांग हृषीकेशी मा
तुका ह्मणे काय करावा उपाय । जेणें तुझे पाय आतुडती ॥ ६ ॥

॥ ४४२३ ॥ काम क्रोध आड पडले पर्वत । राहिला अनंत पलीकडे
घवे मज न सांपडे वाट । दुस्तर हा घाट वैरियांचा ॥ १ ॥ आतां कैचा मज
यण । गेला अंतरोन पांडुरंग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे व्यर्थ मोलाचें शरीर । जे
कळों आला ॥ ३ ॥

॥ ४४२४ ॥ नव्हे निष्ठावंत तुज काय बोल । सेवेविण मोल मागतसें ॥
भजन शुद्ध भावनिष्ठा । आपुल्या अदृष्टावरी बोल ॥ १ ॥ पूर्वीं जाले
विरक्त । काम क्रोध अहंते निर्दाळिलें ॥ २ ॥ ऐसी अंगवण नाही मज देवा
हेवा भेटायचा ॥ ३ ॥ कृपा करोनियां पुरवीं असोसी । आपुल्या ब्रिहान
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे एक बाळक अज्ञातें । त्यासि हे पोसित मायबापें ॥ ५ ॥

नाटाचे.

॥ ४४२५ ॥ अगा ये मधुसूदना माधवा । अगा ये कमळापति यादवा ।
केशवा । अगा बांधवा द्वौपदीच्या ॥ धृ० ॥ अगा विश्वव्यापका जनार्दना ।
गोपिकारमणा । अगा गुणनिधि गुणनिधाना । अगा मर्दना कंसाचिया

सर्वोत्तमा सर्वेश्वरा । गुणातीता विश्वभरा । अगा निर्गुणा निराकारा । अगा आधारा
दीनाचिया ॥ २ ॥ अगा उपमन्यसंहाकारा । अगा शयना फणिवरा । अगा काळकृतांत
असुरा । अगा अपारा अलक्षा ॥ ३ ॥ अगा वैकुण्ठनिवासा । अगा अयोध्यापति राज-
हंसा । अगा ये पंढरनिवासा । अगा सर्वेशा सहजरूपा ॥ ४ ॥ अगा परमात्मा परम-
पुरुषा । अगा अव्यया जगदीशा । अगा कृपाळुवा आपुल्या दासा । तोडीं भवपाशा
तुका ह्मणे ॥ ५ ॥

॥ ४४२६ ॥ कैसी करूं तुझी सेवा । ऐसें सांगावें जी देवा । कैसा आणूं अनुभवा ।
होशी ठावा कैशापरी ॥ धू० ॥ कर्मभ्रष्ट माझे मन । नेणें जप तप अनुष्ठान । नाही इंद्रि-
यांसि दमन । नव्हे मन एकविध ॥ १ ॥ नेणें यातीचा आचार । नेणें भक्तीचा विचार ।
मज नाही संतांचा आधार । नाही स्थिर बुद्धि माझी ॥ २ ॥ न सुटे माथाजाळ । नाही
वैराग्याचें बळ । न जिंकवती सबळ । काम क्रोध शरीरीं ॥ ३ ॥ आतां राख कैसे तरी ।
मज नुपेशावें हरी । तुझीं शीवें चराचरीं । तैसीं साच करीं तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ४४२७ ॥ भीमातीरवासी । तेथें निश्चयेंसी काशी ॥ धू० ॥ मुख्यमुक्तीचें माहेर ।
ऐसें जाणा पंढरपुर ॥ १ ॥ घडे भीमेशीं स्नान । त्यासी पुन्हा नाही जन्म ॥ २ ॥ भाव
धरोनि नेटका । मोक्ष जवळी ह्मणे तुका ॥ ३ ॥

॥ ४४२८ ॥ जाली गाढवी दुधाळ । महिमा गाईची पावेल ॥ धू० ॥ श्वान जालेंसे
चांगलें । तरी कां सांगातें जेवील ॥ १ ॥ जाली सिद्धळा चांगली । तरि कां पतिव्रता जाली
॥ २ ॥ तुका ह्मणे ऐशा जाती । काय उंचपण पावती ॥ ३ ॥

॥ ४४२९ ॥ काशीयात्रा पांच द्वारकेच्या तीन । पंढरीची जाण एक यात्रा ॥ धू० ॥
काशी देह विटंबणें द्वारके जाळणें । पंढरीशीं होणें ब्रह्मरूप ॥ १ ॥ अठरापगड याती
सकळहि वैष्णव । तुजा नाही भाव पंढरीसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे असो अथवा नसो भाव ।
दर्शनं पंढरिराव मोक्ष देतो ॥ ३ ॥

॥ ४४३० ॥ हेचि मागणें विठाबाई । पार्थी ठेवूनियां डोई ॥ धू० ॥ शांति दया
अंतःकरणीं । रंगो रामनामीं वाणी ॥ १ ॥ मूळ ब्रह्मचें विघडो । निजानेरीं वृत्ति जडो
॥ २ ॥ तुका ह्मणे हरी । आतां आपुलेंसें करी ॥ ३ ॥

॥ ४४३१ ॥ करोनि स्नानविधि आणि देवधर्म । क्रिया नित्यनेम तुजसाठीं ॥ धू० ॥
तुजलागीं दानें तुजलागीं तीर्थें । सकळही व्रतें तुजलागीं ॥ १ ॥ सकळ चित्तवृत्ति
दिवस आणि राती । आवडशी प्रीति नारायणा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे याहो पवित्राच्या
राया । प्राणविसावया पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ४४३२ ॥ पहावा नयनीं विहलचि एक । कांहीं तरी सार्थक संसाराचें ॥ धू० ॥
कोठें पाहों तुज कां गा लपापलासी । कांहीं बोल मशीं नारायणा ॥ १ ॥ वाटतें उदास
मज दाही दिशा । तुजविण हृषीकेशा वांचोनियां ॥ २ ॥ नको ठेवूं मज आपणा वेगळें ।
बहुत कळवळें तुजलागीं ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भेटी देईं नारायणा । घडीं कंठवेना तुज-
विण ॥ ४ ॥

॥ ४४३३ ॥ पूर्वी बहुतांचे केले प्रतिपाळ । तें मज सकळ श्रुत आहे ॥ ४० ॥ अज
अविनाश निर्गुण निरामय । विचारिलें काय त्यांचे वेळे ॥ १ ॥ तथांचिये वेळे होशी
कृपावंत । माझाचि कां अंत पहातोसी ॥ २ ॥ नारद प्रल्हाद उपमन्यु धुरू । त्यांचा
अंगिकार केसा केला ॥ ३ ॥ अंबकृषीसार्थी गर्भवास जाले । कां गा मोकलिलें कृपासिधू
॥ ४ ॥ धर्माचें उच्छिष्ट अर्जुनाचीं घोडी । आणिक सांकडीं किलीएक ॥ ५ ॥ जालासि
लुगडीं तथा द्रौपदीचीं । न ये कां आमुची कृपा कांहीं ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे कां गा
जालासि कठीण । माझा भाग सीण कोण जाणे ॥ ७ ॥

॥ ४४३४ ॥ कासयासि व्यर्थ घातलें संसारी । होतें तैसें जरी तुझे चिचीं ॥ ४० ॥
तुझिये भेटीची थोर असे आस । हिसोनी निरास आली मज ॥ १ ॥ आतां काय जिणें
जालें निरर्थक । वैकुण्ठनायक भेटेचि ना ॥ २ ॥ आडलासि काय कृपेच्या सागरा । रकु-
मादेवीवरा सोहरिया ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देईं चरणाची सेवा । तुपेक्षां केशवा माय-
बापा ॥ ४ ॥

॥ ४४३५ ॥ पक्षियाचे घरीं नाहीं सामुगरी । त्यांची चिंता करी नारायण ॥ ४० ॥
अजगर जनावर वाळूळांत राहे । त्याजकडे पाहे पांडुरंग ॥ १ ॥ चातक हा पक्षी नेचे
भूमिजळ । त्यासार्थी घननीळ निरथ वर्षे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी पिप्पलिकांची जात ।
पुरवीं मनोरथ पांडुरंग ॥ ३ ॥

॥ ४४३६ ॥ रामनाम हाचि मांडिला तुकान । आहे वानोवाण घ्यारे कोणी ॥ ४० ॥
नका कोणी करूं घेतां रे आळस । वांटितां तुझांस फुकाचें हें ॥ १ ॥ संचित्तासारिखें
पडे त्याच्या हाता । फारसें सांगतां तरी न ये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी सांडविलें सार ।
सरलिया थार विचारितां ॥ ३ ॥

॥ ४४३७ ॥ बहुजन्मां शेवटीं स्वामि तुझी भेटी । बहु मोह पोटी थोर जाला ॥ ४० ॥
बहु पुरें पाहिलीं बहु दिशा शोधिली । बहु चिंता वाहिली दुर्भराची ॥ १ ॥ बहु काळ गेले
अनुचित्त केलें । बहु नाहीं गाइलें नाम तुझें ॥ २ ॥ ऐसा मी अपराधी भगा कृपानिधी ।
बहु संतां संनिधि ठेवीं तुका ॥ ३ ॥

॥ ४४३८ ॥ कोण तो उपाव करूं भेटावया । जाळावी हे काया.ऐसें वाटे ॥ ४० ॥
सोडोनियां गांव जाऊं वनांतरा । रकुमादेवीवरा पहावया ॥ १ ॥ करूं उपवास शोधूं हें
शरीर । न धरवे धीर नारायणा ॥ २ ॥ जाती आयुष्याचे दिवस हे चारी । मग केव्हां
हरि भेटशील ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कांहीं सांगा विचारानी । विठो तुझे मनी असेल
तें ॥ ४ ॥

॥ ४४३९ ॥ माय बाप बंधु सोइरा सांगाती । तूचि माझी प्रीति गण गोत ॥ ४० ॥
शरण आलीं त्यांचीं वारिलीं दुरितें । तारिले पतित असंख्यात ॥ १ ॥ इतर कोण जाणें
पावले विश्रांती । न येतां तुजप्रति शरणागत ॥ २ ॥ तथामध्ये मज ठेवीं नारायणा ।
लक्ष्मीरमणा सोहरिया ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देईं दर्शनाचा लाभ । जे पाय दुर्लभ ब्रह्मा-
देविकां ॥ ४ ॥

॥ ४४४० ॥ पाप ताप माझे गुणदोष निवारी । कृष्णा विष्णु हरि नारायणा ॥ धृ० ॥
काम क्रोध वैरी घालोनि बाहेरी । तूं राहें अंतरी पांडुरंगा ॥ १ ॥ करिशील तरी नव्हेकांड
एक । निर्मलें त्रैलोक्य हेळामात्रें ॥ २ ॥ समर्थासि काय आह्मी शिकवावें । तुका ह्मणे
यावें पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ४४४१ ॥ ये गा महाविष्णु अनंतभुजाच्या । आह्मां अनाथांच्या महिरा ये ॥ धृ० ॥
भेटावया तुज ओढे माझा जीव । एकवेळा पाय दावी डोळां ॥ १ ॥ आणिक हें आर्त
नाहीं नारायणा । ओढे हे वासना भेटावया ॥ २ ॥ वाटे चिर्त्ती काय करावा विचार ।
चरण सुंदर पहावया ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझे पुरवीं मनोरथ । येईगा न संवरीत पांडु-
रंगा ॥ ४ ॥

॥ ४४४२ ॥ काय पाहतोसि कृपेच्या सागरा । नराच्या नरेंद्रा पांडुरंगा ॥ धृ० ॥
नामाचा प्रताप ब्रीदाचा बडिवार । करावा साचार नारायणा ॥ १ ॥ कलीमाजी देव
बौध्यरूप जाला । जगाच्या बोला लागूं नका ॥ २ ॥ माय पुत्रा काय मारूं पाहे कळी ।
जगाची ढवाळी काय काज ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे याहो कृपेच्या सागरा । रकुमादेवीवरा
मायबापा ॥ ४ ॥

॥ ४४४३ ॥ रामनामाचे पवाडे । अखंड ज्याची वाचा पढे ॥ धृ० ॥ धन्य तो एक
संसारि । रामनाम जो उच्चारि ॥ १ ॥ रामनाम गर्जे वाचा । काळ आज्ञाधारक त्याचा
॥ २ ॥ तुका ह्मणे रामनामी । कृत्यकृत्य जालें आह्मी ॥ ३ ॥

॥ ४४४४ ॥ येइल घरा देव न धरीं संदेहा । फकिराचा यावा व्हावा जेव्हां ॥ धृ० ॥
होइल फकीर योगी महानुभाव । घडीघडी देव सांभाळील ॥ १ ॥ तुका ह्मणे ऐसें बोलती
बहुत । येणें गुणें संत जाले राम ॥ २ ॥

॥ ४४४५ ॥ भक्तीविण जिणें जळो लाजिरवाणें । संसार भोगणें दुःखमूळ ॥ धृ० ॥
बीसलक्ष योनि वृक्षामाजी ध्याव्या । जलचरी भोगाव्या नवलक्ष ॥ १ ॥ अकरालक्ष योनि
किड्यांमाजी ध्याव्या । दशलक्ष भोगाव्या पक्ष्यांमध्ये ॥ २ ॥ तीसलक्ष योनि पशूंचिथे
घरीं । मानवाभीतरीं चारलक्ष ॥ ३ ॥ एकएक योनि कोटिकोटि फेरा । मनुष्य
देहाचा वारा मग लागे ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे तेव्हां नरवेह नरा । तथाचा मातेरा केला
मूढे ॥ ५ ॥

॥ ४४४६ ॥ तुजवांचून कोणा शरण । जाऊं आतां कर जोडून ॥ धृ० ॥ कोण करील
माझे साहे । चिंत्ती विचारुनि पाहें ॥ १ ॥ तूं तंव कृपेचा सागर । सीनबंधु जगदींदार
॥ २ ॥ तुका ह्मणे निका । भवसिंधु तारक नौका ॥ ३ ॥

॥ ४४४७ ॥ हातीं धरिलियाची लाज । देवा असों दे गा तुज ॥ धृ० ॥ आहें अमंगळ
दुर्बळ । होईं सीन तूं दयाळ ॥ १ ॥ बाळ शेंबडे मातेसी । काय नावडे तिथेसी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे जाणें । करीन देहाचे सांडणें ॥ ३ ॥

॥ ४४४८ ॥ जळोजळो तें गुरुपण । जळोजळो तें चलेपण ॥ धृ० ॥ गुरु आला

वेशीद्वारी । शिष्य पळतो खिडोरी ॥ १ ॥ काशासाठीं जालें येणें । त्याचें आलें वर्षा-
सन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे चेला । गुरु दोवेहि नरकाला ॥ ३ ॥

॥ ४४४९ ॥ अगा पंढरीच्या राया । वेर्गी येईं तूं सावया ॥ धू० ॥ दीनबंधु तुझे नाम ।
देईं आपुलें आझां प्रेम ॥ १ ॥ जीवनकळा तूं विश्वाची । तूंचि माउली अनाथाची ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पुंडलिका । ठेवीं मस्तकीं पादुका ॥ ३ ॥

॥ ४४५० ॥ विदेवरी समचरण । तो हा रुक्मिणीरमण ॥ धू० ॥ वेदशास्त्रा मोहेर ।
केले हासा उपकार ॥ १ ॥ नामापार्शी चारी मुक्ती । पहा हृदयीं प्रतिती ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे कळा । अंगीं जयाच्या सकळा ॥ ३ ॥

॥ ४४५१ ॥ सकळ हे माया नागवे कवणा । भांबाविलें जना राही दिशा ॥ धू० ॥
आशा तृष्णा इभ लागलीं हीं पाठी । नेदी बैसों हार्थी मोह ठायीं ॥ १ ॥ काम क्रोध घरा
लावितील आगी । निंदा हिंसा दोधी पळतां खाती ॥ २ ॥ लाज पुढें उभी राहिली आ-
डवी । ते करी गाढवी थोर घात ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे चिंता घाली गर्भवासीं । ओढोनिर्घां
पार्शी चहुंकडे ॥ ४ ॥

॥ ४४५२ ॥ सकळतीर्थार्हुनी । पंढरी हे मुगुटमणी ॥ धू० ॥ काय सांगों तेथिल
शोभा । रमावल्लभ जेथें उभा ॥ १ ॥ न लभे व्रततीर्थार्हनीं । तें या विह्वलदर्शनीं ॥ २ ॥
साधु संत गाती नाम । सकळ भूतांचा विश्राम ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे स्तुती । करूं काय
सांगों किती ॥ ४ ॥

॥ ४४५३ ॥ गळांच्या घुगऱ्या । नाचण्यांच्या पुऱ्या । बऱ्या त्याचि बऱ्या । पा-
धाणी त्या पाधाणी ॥ धू० ॥ काय थोरपण । वांयां जाळावा तो शीण । कारणापें भिन्न ।
निवडे तें निराळें ॥ १ ॥ रुचि वोजेपार्शी । गरज ते जैशी तैशी ॥ करूं नका नाशी ।
खावें खाणें जालें तें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मोठा । काय करावा तो ताठा । नाही वीण
नीटा । पाविजेत मारम ॥ ३ ॥

॥ ४४५४ ॥ आपुलिया ऐसैं करी । संग धरी ज्याचा हो ॥ धू० ॥ ह्मणऊनि परपरते ।
वरवरते पळतसें ॥ १ ॥ लोभिक तें लोभा लावी । बांधल्या गोवी वांचुनी ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे नामगोठी । पुरे भेटी तुझी देवा ॥ ३ ॥

॥ ४४५५ ॥ बरें जालियाचे अवघे सांगाती । वाइटाचे अंतीं कोणी नाही ॥ धू० ॥
नेहे मातापिता नेहे कांतासुत । इतरांची मात काय सांगों ॥ १ ॥ तुका ह्मणे जन
दुतांडी सावज । सांपडे सहज तिकडे धरी ॥ २ ॥

॥ ४४५६ ॥ मिथ्या आहे सर्व अवघें हें मायिक । न कळे विवेक मज कांहीं ॥ धू० ॥
सर्व बाजागिरी वाटती ही खरी । पहातां येथें उरी कांहीं नाही ॥ १ ॥ आतां मज दुःख
वाटतें अंतरीं । उपाय झडकरी सांग कांहीं ॥ २ ॥ पुढें कोण गति न कळे सर्वथा ।
तुझे पार्यी माया ठेविलेला ॥ ३ ॥ करणें तें करीं सुखें आतां हरी । तुज म्यां निर्धारिं
धरिलें ॥ ४ ॥ स्वहित तें काय न कळे सर्वथा । तारीं तूं अनंता तुका ह्मणे ॥ ५ ॥

॥ ४४५७ ॥ अवघ्या कोल्हाांचें वर्म अंडीं । धरितां तोंडीं खीळ पडे ॥ धू० ॥ अंकू

नका अंकू नका । आला तुका विष्णुज्ञास ॥ १ ॥ कवणे ठायी साहर व्हावें । नाही ठावें
गाढवा ॥ २ ॥ दुर्जनासि पंचानन । तुका रजरेणु संतांच्चा ॥ ३ ॥

॥ ४४५८ ॥ तुझे झणों आह्मां । मग उणें पुरुषोत्तमा ॥ धृ० ॥ ऐसा धर्म काय ।
अमृतानें मृत्यु होय ॥ १ ॥ कल्पवृक्षा तळीं । गांठी बांधलिया झोळी ॥ २ ॥ तुका झणे
परीस । सांपडल्या उपवास ॥ ३ ॥

॥ ४४५९ ॥ कोरडिया गोष्टी नावडती मना । नाही ब्रह्मज्ञानाविण चाड ॥ धृ० ॥
साखवीं आपुलें सगुण रूपडें । वंदीन मी कोडें पाय तुझे ॥ १ ॥ न लगे तो मोक्ष मज
सायुज्यता । नावडे हे वार्ता शून्याकारी ॥ २ ॥ तुका झणे चाड धरीन श्रीमुखें । ये-
शिल कवतुकें जवळीक ॥ ३ ॥

॥ ४४६० ॥ गणेश सारजा करिती गायना । आणि देवांगना रंभे ऐशा ॥ धृ० ॥
तेथें आह्मी मानवांहीं विनवावें तें काय । सुरवर पाय वंदिति जेथें ॥ १ ॥ ज्याच्या
गायनासि तदस्थ शंकर । त्याहि परि पार न कळे तुझा ॥ २ ॥ तुका झणे आह्मी
किंकर ते किति । इंद्राचीहि मति नागविशी ॥ ३ ॥

॥ ४४६१ ॥ डोळियांचें दैव आजि उभें ठेलें । निधान देखिलें पंढरीये ॥ धृ० ॥ काय
तें वानावें वाचेचे पालवें । वेदा न बोलवे रूप ज्याचें ॥ १ ॥ आनंदाच्या रसें ओंतीव
चांगलें । देखतां रंगलें चित्त माझे ॥ २ ॥ तुका झणे मी तों सगळाच विरालो । विद्वलचि
जालो दर्शनानें ॥ ३ ॥

॥ ४४६२ ॥ भोगियेल्या नारी । परि तो बाळब्रह्मचारी ॥ धृ० ॥ ऐसी ज्याचे अंगी
कळा । पार न कळे वेदाला ॥ १ ॥ बळीबळी थोरथोर । मोडोनियां केले चूर ॥ २ ॥
चांकडी कुबज्या । सरसी आणियेली वोजा ॥ ३ ॥ मल्ल रगडिला पार्थी । गज हुगारिला
बाहीं ॥ ४ ॥ जिवें मारियेला मामा । धांवें भक्ताचिया कामा ॥ ५ ॥ तुका झणे पूर्ण ।
दावी भक्तीचीं विदानें ॥ ६ ॥

॥ ४४६३ ॥ वृद्धपर्णी आली जरा । शरीर कांपे थरथरा ॥ धृ० ॥ आयुष्य गेलें हें
कळेंना । स्मरा वेगीं पंढरिराणा ॥ १ ॥ हांत दाढा पडिल्या ओस । हनुवटि भेदे
नाकास ॥ २ ॥ हात पाय राहिले कान । नेत्रा पाझर हाले मान ॥ ३ ॥ अंगकांति पर-
तली । चिरगुदा ऐसी जाली ॥ ४ ॥ आड पडे जिन्हा लोटे । शब्द नये मुखा वाटे ॥ ५ ॥
लांब लोंबताती अंड । भरभरा वाजे गांड ॥ ६ ॥ तुका झणे आतां तरी । स्मरा वेगीं
हरि हरी ॥ ७ ॥

॥ ४४६४ ॥ वृद्धपर्णी न पुसे कोणी । विटंबणी देहाची ॥ धृ० ॥ नव झारें जाली मोक-
ळीक । गांड सरली वाजती ॥ १ ॥ हंत दाढा गळे थुंका । लागे नाका हनुवटी ॥ २ ॥
शब्द नये मुखावासा । करिती चेष्टा पोरें ती ॥ ३ ॥ तुका झणे अजून तरी । स्मरें श्रीहरि
सोडवील ॥ ४ ॥

॥ ४४६५ ॥ अतित्याई देतां जीव । नये कीव देवासी ॥ धृ० ॥ थोड्यासाठीं राग

आला । जीव दिला गंगेत ॥ १ ॥ व्यासि परलोकि नाही मुक्ती । अधोगति तुकेना ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कृष्णराम । स्मरतां श्रम वारती ॥ ३ ॥

॥ ४४६६ ॥ तुझे रूप पाहतां देवा । सुख जालें माझ्या जीवा ॥ धू० ॥ हें तों वाचे
बोलवेना । काय सांगों नारायणा ॥ १ ॥ जन्मोजन्मीचें सुकृत । तुझे पायीं रमे चिन्ह
॥ २ ॥ जरी योगाचा अभ्यास । तेव्हां तुझा निजध्यास ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे भक्त । गोड
गाऊं हरिचे गीत ॥ ४ ॥

॥ ४४६७ ॥ तुजवीण मज कोण आहे देवा । सुकुंदा केशवा नारायणा ॥ धू० ॥
जोडोनियां कर कृपेच्या सागरा । गोपीमनोहरा पांडुरंगा ॥ १ ॥ साच करीं हरि
आपुली त्रिदावळी । कृपेनें सांभाळीं मायबापा ॥ २ ॥ साह्य होती जरी जाती सह
वैरी । मग ध्यान करीं आवळीनें ॥ ३ ॥ सर्व अपराध क्षमा करीं माझा । लडिवाळ तुझा
पांडुरंगा ॥ ४ ॥ कृपा करोनियां द्यावी क्षमा शांती । तेणें तुझी भक्ति घडेल देवा ॥ ५ ॥
ऐसें तों सामर्थ्य नाही नारायणा । जरी तुज करुणा येइल कांहीं ॥ ६ ॥ तुका ह्मणे
आतां आपंगावें मज । राखें माझी लाज पांडुरंगा ॥ ७ ॥

॥ ४४६८ ॥ नको विद्या वयसा आयुष्य फारसें । नाहीं मज पिसें मुक्तीचें ही ॥ धू० ॥
रामकृष्ण ह्मणतां जावो माझा प्राण । हेचि कृप्रादान मागतसें ॥ १ ॥ नको धन मान न
बाडो संतान । सुखीं नारायण प्राण जावा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हीन काकुलती येतो । तुज
निरवितों पांडुरंगा ॥ ३ ॥

॥ ४४६९ ॥ शिष्या सांगे उपदेश । गुरुपूजा हे विशेष ॥ धू० ॥ रावी आचार
सोंवळे । देडकमंडलु माळे ॥ १ ॥ छाठी भगवी मानसी । ध्यर्थ ह्मणवी संन्यासी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे लोभ । न सुटे नाहीं लाभ ॥ ३ ॥

॥ ४४७० ॥ जिकडे पाहें तिकडे उभा । अवघ्या गगनाचा गाभा ॥ धू० ॥ डोक्यां
बैसलें बैसलें । रूप राहोनी संचलें ॥ १ ॥ न वर्जितां राही दिशा । जिकडे पाहें तिकडे
सरिसा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे समपर्षी । उभा दिठीचिये आधीं ॥ ३ ॥

॥ ४४७१ ॥ आपटा संवदड रानचारा । दसऱ्याचा होय तुरा ॥ धू० ॥ तैसा देवा-
मुळें मान । नाहीं तरी पुसे कोण ॥ १ ॥ श्रुतिकेची ते घागरी । पाण्यासारखीं बैसे शिरी
॥ २ ॥ तुका ह्मणे माप जाण । दाण्यासवें घेणें देणें ॥ ३ ॥

॥ ४४७२ ॥ काळ सार्थक केला त्याणीं । धरिला मर्मा विह्वल ॥ धू० ॥ नाम वाचे
श्रवण कीर्ति । पाउलें चिर्ती समान ॥ १ ॥ कीर्तनाचा समारंभ । निर्देभ सर्वसा ॥ २ ॥
तुका ह्मणे स्वरूपसिद्धी । नित्य समाधि हरिनामी ॥ ३ ॥

॥ ४४७३ ॥ आह्मी जातो आपुल्या गांवा । आमुच्चा रामराम द्यावा ॥ धू० ॥ तुमची
आमची हेचि भेदी । येथूनियां जन्मतुडी ॥ १ ॥ आतां असों द्यावी दया । तुमच्या
लागतसें पायां ॥ २ ॥ येतां निजधामी कोणी । विह्वलविह्वल बोला वाणी ॥ ३ ॥ राम-
कृष्ण सुखीं बोला । तुका जातो वैकुंठाला ॥ ४ ॥

॥ ४४७४ ॥ कामधेनुचें वासरू । खाया न मिळें काय करू ॥ धू० ॥ ऐसें आह्मां

मांडियेलें । विद्यो त्वां कां सांडियेलें ॥ १ ॥ बैसोनि कल्पद्रुमातळीं । पोटासाठीं तळमळीं
॥ २ ॥ तुका ह्मणे नारायणा । बरें लोकीं हें वीसेना ॥ ३ ॥

॥ ४४७५ ॥ तुझे नाम माझे सुखीं असो देवा । विनवितीं राघवा रास तुझा ॥ धृ० ॥
तुझ्या नामबळें तरले पतित । ह्मणोनि माझे चित्त तुझे पायीं ॥ १ ॥ तुका ह्मणे तुझे
नाम हें सादर । गातां निरंतर सुख वाटे ॥ २ ॥

॥ ४४७६ ॥ उभय भाग्यवंत तरीच समान । स्थळीं समाधान तरीच राहि ॥ धृ० ॥
युक्तीचें गौरव नसतां जिव्हाळा । सांचवणी जळा परी नाश ॥ १ ॥ लोखंडा परीस
ज्ञानिया तो शठ । नांवाचा पालट दगड खरा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अवघे विनोदाचे ठाव ।
एकात्मक भाव नाहीं तथें ॥ ३ ॥

॥ ४४७७ ॥ दो दिवसांचा पाहुणा चालतो उताणा । कांरे नारायणा न भजसी
॥ धृ० ॥ तूं अखंड दुश्चिन्ता तुज नेती अवचिता । मग पंढरिनाथा भजसी केव्हां ॥ १ ॥
तुका ह्मणे ऐसे आहेत उदंड । तथा केशव प्रचंड केवी भटे ॥ २ ॥

॥ ४४७८ ॥ तुझे पाय माझे भाळ । एकत्रता सर्वकाळ ॥ धृ० ॥ हेंचि देईं विडाबाई ।
पांडुरंगे माझे आई ॥ १ ॥ नाहीं मोक्ष मुक्ति चाड । तुझी सेवा लागे गोड ॥ २ ॥ सदा
संग सज्जनांचा । नको वियोग पंढरीचा ॥ ३ ॥ नित्य चंद्रभागे स्नान । करीं क्षेत्रप्रद-
क्षण ॥ ४ ॥ पुंडलिक पाहोन वृष्टी । हर्षे नाचों वाळवंटी ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे पांडुरंगा ।
तुझे स्वरूप चंद्रभागा ॥ ६ ॥

॥ ४४७९ ॥ बाईल चालिली माहेरा । संगें दिधला ह्यातारा ॥ धृ० ॥ सिधा सामग्री
पोटाची । सर्वे स्वारी बडलाची ॥ १ ॥ जातां पाडिली डोरानें । सिध्या देती अन्योविन्ये
॥ २ ॥ न सावरी आपणातें । नम्र सावले वरतें ॥ ३ ॥ फजित केले जनलोकीं । मेला
ह्मणे पडे नरकीं ॥ ४ ॥ गोहाची हे गेली लाज । गांजितां कां तुझी मज ॥ ५ ॥ तुका
ह्मणे जर्नी । छी थू केली विटंबणी ॥ ६ ॥

॥ ४४८० ॥ तुळसीवृंदावर्नी उपजला कांदा । नावडे गोविंदा कांहीं केल्या ॥ धृ० ॥
तैसे वंशामध्ये जाले जे मानव । जाणावे दानव अभक्त ते ॥ १ ॥ केवडधामधील निर्गंध
कणसें । तैशीं तीं माणसें भक्तिहीन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जेवीं चंदनांतिल आळी । न चडे
निवळीं देवाचिया ॥ ३ ॥

॥ ४४८१ ॥ संचित तैशी बुद्धि उपजे मनामधीं । सांगितलें सिद्धि नव जाय ॥ धृ० ॥
ज्याचा जैसा ठेवा तो त्याप्रति धांवे । न लगती करावे उपदेश ॥ १ ॥ घेऊनियां उडे
आपुलाला गुण । भविष्य प्रमाण तुका ह्मणे ॥ २ ॥

॥ ४४८२ ॥ शिव शक्ति आणि सूर्य गणपती । एकचि ह्मणती विष्णूसही ॥ धृ० ॥
हिरा गार होनी मानिती समान् । राजस भजनें वांयां जाती ॥ १ ॥ अन्य देवतांसि देव
ह्मणऊन । तामस जीवन तमोयोग्या ॥ २ ॥ वांयां जायासाठीं कलासे हव्यास । अन्य-
देवतांस देवपण ॥ ३ ॥ आपुलिया मुखें सांगतसे धणी । नव्हे माझी वाणी परद्रीची

॥ ४ ॥ धन्य ते वैष्णव भजती केशव । सात्त्विक हे जीव मोक्षा योग्य ॥ ५ ॥ तुका ह्याने
मोक्ष नाही कोणापासी । एका गोविंदासी शरण व्हरि ॥ ६ ॥

॥ ४४८३ ॥ तुह्मी साधु संत कैवल्यसागर । मोक्षाचे आगर तुह्मां घरीं ॥ धृ० ॥
तेथें मतिमंद काय बोलों वाणी । अमृताचे धणी पाणी कां घ्या ॥ १ ॥ कोटी अमनु
तेजीं खद्योत बापुडे । तैसा तुह्मापुढें काय बोलों ॥ २ ॥ तुह्मी अवघे चिंतामणि कल्प-
तरूची वने । त्यापुढें धांवणें मशकान्नीं ॥ ३ ॥ वाराणशीक्षेत्र गंगा वाहे कोड । काय
तेथें पाड कोकणाचे ॥ ४ ॥ पल्लवाचा वारा हिमकरीं काय । गगनावरी छाय कोण
करी ॥ ५ ॥ समुद्राची तूया हरि ऐसा कोण । जगाची जी तान्ह निववीतो ॥ ६ ॥
मेरूचा पाठार अवधी ते क्षिती । मशकाचे हातीं मुष्टि फावे ॥ ७ ॥ सिंहापुढें काय
जंबूक आरोळी । मोतियांचे बोळी कांच काय ॥ ८ ॥ कापुरासि काय लावुनि उटावें ।
काय ओवाळावें रीपकासी ॥ ९ ॥ तैसे तुह्मी निरे ज्ञानाचे भरीव । तेथें म्यां बोलावें पाड
काय ॥ १० ॥ कृपानिधि तुह्मी बोलविलें बोला । सुखें न्याय केला तूमचा मीं ॥ ११ ॥
अज्ञान मी वेडें ह्यणवितों बाळ । माझा प्रतिपाळ करणें तुह्मां ॥ १२ ॥ बोंबडें बोलणें न
धरावा कोप । क्षमा करा बाप कृपासिंधू ॥ १३ ॥ तुका ह्याने तुह्मी संत बापमाय । भयें
धरिले पाय कृपानिधी ॥ १४ ॥

॥ ४४८४ ॥ देहीं असोनियां देव । वृथा फिरतो निरैव ॥ धृ० ॥ देव आहे अंतर्दामी ।
व्यर्थ हिंडे तीर्थप्रामी ॥ १ ॥ नाभी मुगाचे कस्तुरी । व्यर्थ हिंडे वनांतरीं ॥ २ ॥ साख-
रेचें मूळ ऊंस । तैसा देहीं देव दिसे ॥ ३ ॥ दुधी असतां नवनीत । नेणें तथाचें मथित
॥ ४ ॥ तुका सांगे मूठजना । देहीं देव कां पाहाना ॥ ५ ॥

॥ ४४८५ ॥ जयजय ह्यणा राम । हातें टाळी वाचे नाम ॥ धृ० ॥ आटाआटी नाही
क्यास । न वेचे मोल न पडे खांस ॥ १ ॥ आपण ह्याने आणिकां हातीं । यज्ञादिकीं वये
ते मती ॥ २ ॥ आसन भोजन करितां काम । ध्यानसमाधि ह्यणतां राम ॥ ३ ॥ मंत्र
जपा हाचि सार । वर्णा याती जयजयकार ॥ ४ ॥ ह्यणतां राम ह्याने तुका । वेळोवेळां
शुक्रों नका ॥ ५ ॥

॥ ४४८६ ॥ शिकवणेसाठीं वाटते तळमळ । पुढें येईल काळ फोडों डोई ॥ धृ० ॥
तेव्हां त्यासि काय देखील उत्तर । मेळउनी अंतर ठेवितोसी ॥ १ ॥ येथींचिया सोंगें
भोरपियाचे परी । होईल तें सुरि शृंगारिलें ॥ २ ॥ तुका ह्याने कां रे राखिलें खरकटें ।
समेल्याचे तंट रागेलें का ॥ ३ ॥

॥ ४४८७ ॥ होई आतां माझ्या भोगाचा भोगिता । सकळ अनंता शुभाशुभ ॥ धृ० ॥
आठवुनी पाय राहिलों हृदयी । निवारली तई सकळ चिंता ॥ १ ॥ अचळ न चळे
देहाचे चळण । आहे हें वळण प्रारब्धेची ॥ २ ॥ तुका ह्याने जालें एकचि वचन ।
कलिया कीर्तन आराणुक ॥ ३ ॥

॥ ४४८८ ॥ लेखीं दुखण्यासमान । वेचला नारायणी क्षण । उद्यांचें आजिच मरण ।
अपानि ह्याने हरि भोक्ता ॥ धृ० ॥ नाही कांहीं पडों येत तुटी । जाणें तो आहे सेवटी ।

लाभ विचारोनि पोटी । होई सेवटी जागृत ॥ १ ॥ आहे ते उरे कटा । लावून चळ
आपुला फाटा । पुरे हें न पुरे सेवटा । तरण्या बळकटा सदा वास ॥ २ ॥ ह्याणेनि
मोडावा कांटाळा । अविद्यात्मक कोंवळा । होतील प्रबळा । आशा तृष्णा माया ॥ ३ ॥
क्षण या देहाच्या अंती । जड होऊनि राहिल माती । परदेश ते परवर होती । चिळसविती
नाकडोळे ॥ ४ ॥ जंव या नाही पातल्या विपत्ती । आयुष्य भविष्य आहे हाती । लाभ
विचारोनि गुंती । तुका ह्याणे अंती सर्व पिसुने ॥ ५ ॥

॥ ४४८९ ॥ आसावले मन जीवनाचे ओडी । नामरूपी गोडी लावियेली ॥ धू० ॥
काय तुझे पार्थी नाही भांडवल । माझे मिथ्या बोल जाती ऐसे ॥ १ ॥ काय लोखंडाचे
पाहे गुणदोष । सिवोन परीस सोने करी ॥ २ ॥ तुका ह्याणे माझे अवधे असो द्यावे ।
आपुले करावे व्रीद साच ॥ ३ ॥

॥ ४४९० ॥ पंढरीची वारी जयांचिये घरी । पायधुळी शिरीं वंदिन त्यांची ॥ धू० ॥
दासाचा मी दास पोसणा डोंगर । आतां बहु फार काय बोलों ॥ १ ॥ जातीचे मी हीन
न कळे भजन । ह्याणेनि संतचरण इच्छीतसे ॥ २ ॥ तुका ह्याणे मज ह्याणावे आपुले ।
बहुतां तारिले संतजनी ॥ ३ ॥

॥ ४४९१ ॥ नाम पावन पावन । त्याहून पवित्र आहे कोण ॥ धू० ॥ शिव हालाहाले
नापला । तोही नामे शीतळ झाला ॥ १ ॥ शिवास नामाचा आधार । केला कळिकाळ
किंकर ॥ २ ॥ मरण झाले काशीपुरी । तेथे नामचि उदरी ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे भवघी
चोरे । एक हरिनाम सोदरे ॥ ४ ॥

॥ ४४९२ ॥ अल्प विद्या परि गर्वशिरोमणी । मजहूनि ज्ञानी कोण आहे ॥ धू० ॥
अंगी भरे ताटा कोणासी मानीना । साधूची हेळणा स्वये करी ॥ १ ॥ सज्जनाच्या देहीं
मानी जो विटाळ । त्रैलोक्याचांटाळ तोचि एक ॥ २ ॥ संतांची जो निदा करी मुखी
जप । खतेले ते पाप वज्रलप ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे ऐसे मवेचे मईद । त्यांपाशीं गोविंद
नाहीं नाही ॥ ४ ॥

॥ ४४९३ ॥ नाही संतांशीं शरण । काय वाचोनि पुराण ॥ धू० ॥ ह्याणे विडलाचा
दास । देखोनी परनारीस हांसे ॥ १ ॥ करिती विठोबाची भक्ती । दयाधर्म नाही चिर्ती
॥ २ ॥ तेथे नाही माझा देव । ध्यर्थ भ्रमची हा जीव ॥ ३ ॥ अंगी नाही क्षमा दया । ह्याणती
भेट पंढरिशाया ॥ ४ ॥ नाही धर्माची वासना । काय करीनि प्रदक्षिणा ॥ ५ ॥ ऐसें
नव्हे भक्तिवर्म । तेथे नाही माझा राम ॥ ६ ॥ नये कृपा कांहीं केल्या । नये धाम जीव
गेल्या ॥ ७ ॥ जैसी खड्याची धार । विडलचरणी तुका झूर ॥ ८ ॥

॥ ४४९४ ॥ नाही रिकामीक परी वाहे मनी । तथा चक्रपाणि साह्य होय ॥ धू० ॥
उद्वेग जीवासि पंढरीचे ध्यान । तथा नारायण साह्य करी ॥ १ ॥ शरीरासि बळ नाही
स्वता भाव । तथा पंढरिराव साह्य करी ॥ २ ॥ असो नसो बळ राहे पराधीन । तरी
अनुमान करू नका ॥ ३ ॥ तुका ह्याणे येणे करोनि चिंतन । तथा नारायण जवळीक ॥ ४ ॥

॥ ४४९५ ॥ सारिद्वाने विप्र पीडिला अपार । तथा पोटी पोर एक भसे ॥ धू० ॥

बाहेरी मिष्टान्न मिळे एके दिवशी । घेऊनी छंदासि त्याचि बैसे ॥ १ ॥ क्षुधाकाळीं रडे
 हेखिलें तें मागे । कांहीं केल्या नेघे बुजें कांहीं ॥ २ ॥ सहज कौतुकें बोलें बापमाये ।
 देवापार्शी आहे मागशी तें ॥ ३ ॥ तेव्हां तुजलागीं स्मरे नारायणा । जीवींच्या जीवना
 पांडुरंगा ॥ ४ ॥ लागली हे क्षुधा जात असे प्राण । काय हें निर्वीण पाहातोसी ॥ ५ ॥
 ब्रह्मांडनायक विश्वाचा पाळक । वरी तिन्ही लोक पोसितोसी ॥ ६ ॥ प्राण हा उत्कर्ष
 जाहला विव्हाळ । तेव्हां तो कृपाळ धांव घाली ॥ ७ ॥ सांडूनि वैकुंठ धांव घाली तई ।
 व्याळंगिला बाहीं कृपावतें ॥ ८ ॥ तुका ह्मणे दिला क्षीराचा सागर । राहे निरंतर
 सत्पापार्शी ॥ ९ ॥

॥ ४४९६ ॥ अनाथाचा सखा ऐकिला प्रताप । होसि कृपावंत मजवरी ॥ धृ० ॥
 आश्रिया गा चित्ता करि शिकवण । जेणें तुझे चरण जोडतील ॥ १ ॥ जोडोनियां कर
 जितो काकुलती । रकुमाईच्या पति कृपावंता ॥ २ ॥ हरषें निर्भर करीं माझे मन । साखर्वा
 चरण पांडुरंगा ॥ ३ ॥ तुझे भेटीविण जन्म गेला वायां । भजन कराया शक्ति नाही ॥ ४ ॥
 न घडे तुझी सेवा न घडे पूजन । जन्मोनि निष्कारण जाऊं पाहे ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे
 हरि करावें या काय । भजनासि साह्य होईं बापा ॥ ६ ॥

॥ ४४९७ ॥ हीनवर बीजवर होधी त्या गडणी । अखंड कहाणी संसाराची ॥ धृ० ॥
 आझा पति बहु लहानचि आहे । खेळावया जाय पौरांसवें ॥ १ ॥ माझे दुःख जरी ऐक-
 षील सर्द । झातारा तो बाई खोकतसे ॥ २ ॥ खेळें सांजवरी बाहेरी तो राहे । वाट मी
 चो पाहें सेजेवरी ॥ ३ ॥ पूर्व पुण्य माझे नाही बाई नीट । बहु होती कष्ट सांगों काई
 ॥ ४ ॥ जवळ मी जातें अंगा अंग लावूं । नेही जवळ येऊं काटाळतो ॥ ५ ॥ पूर्व सुक-
 ञ्ताचा हाचि बाई ठेवा । तुका ह्मणे देवा काय बोल ॥ ६ ॥

॥ ४४९८ ॥ स्वामीच्या सामर्थ्यें । चाले बोलिला पुरुषार्थ ॥ धृ० ॥ पाठी देवाचें हें
 ळळ । मग लाभे हातीं काळ ॥ १ ॥ देव ज्यासी साह्य । तेणें केलें सर्व होय ॥ २ ॥ तुका
 ह्मणे स्वामीसत्ता । मग नाही भय चित्ता ॥ ३ ॥

॥ ४४९९ ॥ नामांचा डांगोरा फिरवीं घरोघरीं । ह्मणा हरिहरी सर्वभावे ॥ धृ० ॥
 नामें हरतीं कर्में वैकुंठीची पै वस्ती । संनिध श्रीपति सरोदित ॥ १ ॥ नामाचा महिम
 बहुतां कळला । नामें उद्दरिला अजामेळ ॥ २ ॥ गजेंद्राची स्थिति पुराणी बोलती । नामेंचि
 श्रीपति पावलासे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे नाम घेतां मुक्ति आहे । नामें सर्व पाहें आक-
 षिलें ॥ ४ ॥

॥ ४५०० ॥ यमाचे हे पाश नाटोपती कोणातें । आह्मां दिनानाथें रक्षियेलें ॥ धृ० ॥
 यम नेतां तुह्मां रक्षील हें कोण । तुह्मां धन्यधन्य कोण ह्मणती ॥ १ ॥ संतसज्जनमेळा
 यवित्र संतकीर्ती । त्यांनीं उत्तम स्थिति सांगितली ॥ २ ॥ तेंचि धरोनि चित्तीं तुकाहित
 करी । यमासि पांपरी ह्मणे आतां ॥ ३ ॥

॥ ४५०१ ॥ देवार्शी पै भांडों एकचित्त करुनी । आह्मांसि सज्जर्नां सांगितलें
 ॥ धृ० ॥ आह्मां काय आतां देवें आडो परी । भेटी नेही तरी मुखें नेहे ॥ १ ॥ तोचि

नांशे सदा हरि पै वैकुंठी । आझां देसवटी देवो सुखें ॥ २ ॥ देवें अभिमान चित्तांत धरिला । तरी तो एकला राहो आतां ॥ ३ ॥ चित्तां धरोनि नाम असों सुखें येथें । हर्षे गाऊं गीत गोविंदाचे ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे सर्व देवाची नटाई । आझी सुखें पाहीं डुल-त्तसों ॥ ५ ॥

॥ ४५०२ ॥ भरणी आली मुक्त पेठा । करा लाटा व्यापारा ॥ धृ० ॥ उधार ध्यारे उधार ध्यारे । अवघे थारे जातीचे ॥ १ ॥ येथें पंक्तिभेद नाही । मोठें काहीं लहान ॥ २ ॥ तुका ह्मणे लाभ ध्यावा । सुहल भावा जतन ॥ ३ ॥

॥ ४५०३ ॥ प्रासोप्रासी भाव । तरी देहिंच जेवी देव ॥ धृ० ॥ धरी स्मरण तें सार । नाहीं तुरी तें अंतर ॥ १ ॥ भोगितां तूं भावें । देव जेऊं बैसे सर्वे ॥ २ ॥ तुज पावो देवा । भावें अंतरीची सेवा ॥ ३ ॥ गुंतला साधनीं । देव नाहीं त्रिभुवनीं ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे हार्ती । न धरितां गमावित्ती ॥ ५ ॥

॥ ४५०४ ॥ कामिनीसी जैसा आवडे भ्रतार । इच्छीत चक्रोर चंद्र जैसा ॥ धृ० ॥ तैसी हे आवडी विह्वलाचे पायीं । लागलिया नाहीं गर्भवास ॥ १ ॥ बुष्काळें पीडिल्या आवडे भोजन । आणिकु जीवन नृषाक्रांता ॥ २ ॥ कामातुर जैसा भय लज्जा सांडोनी । आवडे कामिनी सर्वभावे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे तैसी राहिली आवडी । पांडुरंग यडें पाववील ॥ ४ ॥

॥ ४५०५ ॥ ॐ तत्सदिति सूत्राचें सार । कृपेचा सागर पांडुरंग ॥ धृ० ॥ हरिः ॐ सहित उस्त अनुस्त । प्रचुरीभरसहित पांडुरंग ॥ १ ॥ गोब्राह्मणहिता होऊनि निराळे । वेदाचें तें मूळ तुका ह्मणे ॥ २ ॥

॥ ४५०६ ॥ सांडियेला गर्भ उबगोनि माडली । नाहीं सांभाळिली भूमि शुद्ध ॥ धृ० ॥ उष्ण तान भूक एवढिये आक्रांतीं । ओसंगा लाविती काथ म्हूण ॥ १ ॥ खांद्यावरि मूळ मरणाचिये वाटे । अन्यायही मोठे केले साच ॥ २ ॥ हातींचा हिरोनि घातला पाठीसी । तुका ह्मणे ऐसी परी जाली ॥ ३ ॥

॥ ४५०७ ॥ सिंदळीचें चित्त परपुरुषावरी । पति चुरसुरी रात्रदिवस ॥ धृ० ॥ ऐसी ते बांगळी जाय वो नरका । तिच्या दोषा देखत पति जाग्र ॥ १ ॥ आपण बुडती पक्ति बुडवित्ती । दोन्हीकुळें नेती अधःपाता ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तिची न करावी संगती । होईल फजिती मागें पुढें ॥ ३ ॥

॥ ४५०८ ॥ हेचि व्हावी माझी आस । जन्मोजन्मी तुझा हास ॥ धृ० ॥ पंढरीचा चारकरी । मारी चुकों नेहीं हरी ॥ १ ॥ संतसंग सर्वकाळ । अखंड प्रेमाचा सुकाळ ॥ २ ॥ चंद्रभागे ज्ञान । तुका मागे हेचि ज्ञान ॥ ३ ॥

॥ ४५०९ ॥ आन नेघों देसी तरी । रिद्धि सिद्धि मुक्ति चारी ॥ धृ० ॥ संतसंग सर्वकाळ । शोर प्रेमाचा सुकाळ ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नाम । तेणें पुरे माझें काम ॥ २ ॥

॥ ४५१० ॥ दिवाळखोर नारायण । थावरी बहुतांचें ऋण ॥ धृ० ॥ उठतांचि उभे ह्यारीं । अवघे दे दे ह्मणती हरी ॥ १ ॥ माजघरीं वडे हरीं । माया तडकी आड करी

॥ २ ॥ युगायुर्गाचे हें ऋण । ह्यणउनि धरिलेंसैं मौन्य ॥ ३ ॥ रोखापत्र पाहीं । वेदशास्त्र
हेती ग्वाही ॥ ४ ॥ धनकोनाम तुका वाणी । रिणकोनाम विहल धणी ॥ ५ ॥

॥ ४५११ ॥ गरुडाचे पायीं । ठेवीं वेळोवेळां डोई ॥ ४० ॥ वेगीं आणावा तो हरी ।
मज हीनातें उद्धरी ॥ १ ॥ पाय लक्ष्मीच्या हातीं । तिसी यावें काकुलती ॥ २ ॥ तुका
ह्यणे शेषा । जागे करा हर्षीकेशा ॥ ३ ॥

॥ ४५१२ ॥ जाळी महाकर्में । दावी निजसुखवर्में ॥ ४० ॥ ऐसें कळलें आह्वां एक ।
जालों नामाचे धारक ॥ १ ॥ तपाचे सायास । नलगे ध्यावा वनवास ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
येणें । कळिकाळ हें टेंगणें ॥ ३ ॥

॥ ४५१३ ॥ माझ्या वडिलांची मिराशी देवा । तुझी चरणसेवा पांडुरंगा ॥ ४० ॥
उपास पारणीं राखिला दारवंटा । केला भोगवटा आह्वांलार्गी ॥ १ ॥ वंशपरंपरा दास मी
अंकित । तुका मोकलित्तां लाज कोणा ॥ २ ॥

॥ ४५१४ ॥ आनंद अद्वय नित्य निरामय । जे कां नित्य ध्येय योगियांचे ॥ ४० ॥
ते हे समचरण साजिरे विदेवरी । पाहा भीमातीरीं विहलरूप ॥ १ ॥ पुराणासी वाड श्रुति
नेण्याती पार । तें जालें साकार पुंडलिका ॥ २ ॥ तुका ह्यणे ज्यातें सनकादिक ध्यात । तें
आमुचें कुळदैवत पांडुरंग ॥ ३ ॥

॥ ४५१५ ॥ संतकृपा जाली । इमारत फळा आली ॥ ४० ॥ ज्ञानदेवें रचिलें पाया ॥
रचियेलें देवालया ॥ १ ॥ नामा तथाचा किंकर । तेणें केला हा विस्तार ॥ २ ॥ जनार्दन एक-
नाय । ध्वज उभारिला भागवत ॥ ३ ॥ भजन करा सावकाश । तुका जालासे कळस ॥ ४ ॥

॥ ४५१६ ॥ त्याच्या चरणा माझे दंडवत । ज्याचें धन वित्त पांडुरंग ॥ ४० ॥
तेथें माझा जीव पावला विसावा । ह्यणउनी हावा भरलोंसैं ॥ १ ॥ चरणीचे रज लावीन
कपाळा । जे पदें राउळा सोयी जाती ॥ २ ॥ आणीक तें भाग्य येथें कुरवंडी । कश्चिथां
सांडी इंद्रा ऐसी ॥ ३ ॥ वैष्णवांच्या धरीं देवाची वसती । विश्वास हा चिर्त्ती सर्वभावे ॥
४ ॥ तुका ह्यणे सखे हरिचे ते दास । आतां पुढें आस तुजी नाही ॥ ५ ॥

॥ ४५१७ ॥ पाळुनियां गोमटे । त्याच्या बोलें वोळखी ॥ ४० ॥ जवळुनी न वजे
दुरी । लाडें करी कवतुक ॥ १ ॥ खुण उभा इदेवरी । कट करी धरियेलें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
घातली वरी । झुली थोरी मोलाची ॥ ३ ॥

॥ ४५१८ ॥ आतां काय विद्ये पाहासील अंत । आलों शरणागत तुजलार्गी ॥ ४० ॥
करीं अंगीकार राखें पायांपाशीं । ह्यणी दिसो देशी कीविलवाणें ॥ १ ॥ नाही ऐकिली
मार्गे ऐसी मात । जे त्वां शरणागत उपेक्षिले ॥ २ ॥ तुका ह्यणे माझा धरीं अभिमान ॥
आहेसी तूं दानदूर हाता ॥ ३ ॥

॥ ४५१९ ॥ मीतूपण ऐसी परी । जैसे लवण सागर्मी ॥ ४० ॥ दोहीं माजी एक जाणा ॥
विहल पढरीचा राणा ॥ १ ॥ देव भक्त ऐसी बोली । जंव भ्रांति नाही गेली ॥ २ ॥ तंतुपट
जैवी एक । जैसा विश्वेशीं व्यापक ॥ ३ ॥ एका जनार्दनी कृपा । जर्गी विश्रांति कैचि
बापा ॥ ४ ॥

॥ ४५२० ॥ नेणें जप तप जीवासी आदणी । मनासी दादणी नाही केली ॥ धू० ॥
नाहीं आणुनियां समर्पिलें जळ । सेवा ते केवळ चितनाची ॥ १ ॥ बैसलिया ठायीं
पोकारिला धांवा । सांकडें तें देवा निवारवें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी वेचिलीं उत्तरें ।
घेतलीं उदारें साचभावें ॥ ३ ॥

॥ ४५२१ ॥ जेणें देवा तुह्मी करा अंगीकार । हा नाही विचार मजमाजी ॥ धू० ॥
आतां दोही पक्षां लागलें लांछन । देवभक्तपण लाजविलें ॥ १ ॥ एकांत एकलें मन हें
निश्चळ । न राहें चपळ एके ठायीं ॥ २ ॥ महत्त्वाची पार्थी पडिली शूखळा । बांधविला
गळा स्नेहाहाती ॥ ३ ॥ शरीर सोकलें देखिलिया सुखा । कदात्रतें मुखा रुचि नेही ॥ ४ ॥
तुका ह्मणे जाला अवगुणांचा धारा । वाढविली निद्रा आळस बहू ॥ ५ ॥

॥ ४५२२ ॥ कीर्ति चराचरी आहे तैसी आहे । भेटुनि त्वां काय द्यावें आह्मां ॥ धू० ॥
घेउनि धरणें बैसति उपवासी । हा हाट आह्मांसी नाही तैसा ॥ १ ॥ तांतडी तय्यांनीं
केली विटंबणा । आह्मां नारायणा काय उणे ॥ २ ॥ नाही मुक्ति चाड वास वैकुंठीचा ।
पिकलीस वाचा रामनामें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे काय व्हावें उतराई । जीव ठेवूं पार्थी संत-
तिया ॥ ४ ॥

॥ ४५२३ ॥ आतां मज तरी सांगसील भावें । काय म्यां करावें ऐसें देवा ॥ धू० ॥ वरं
सुकलिया नव्हे तें कारण । केला होय शीण आवघाचि ॥ १ ॥ तुका ह्मणे नको पाहों हें
निर्वाण । देईं कृपादान याचकासी ॥ २ ॥

॥ ४५२४ ॥ कासवीचें बाळ वाडे कृपावृष्टी । दुधा नाही भेटी अंगसंग ॥ धू० ॥ नये
सखवितां प्रेम बोलतां सांगतां । अनुभव चिचा चिच जाणे ॥ १ ॥ पोटामध्ये कोणें सांगि-
बलें सर्पा । उपजत लपा ह्मणऊनी ॥ २ ॥ सांगों नेणे परी जाणें गोड क्षार । अंतर्ही
विचार त्यासी ठावा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे हें तों विचारावें मनीं । आणीक भल्यांनीं पूसूं
नये ॥ ४ ॥

॥ ४५२५ ॥ एक ह्मणती आह्मी देवचि पै जालों । ऐसें नका बोलों पडाल पतनीं
॥ धू० ॥ एक ह्मणती आह्मी देवार्ची पै रूपें । तरी तुमच्या बापें न खुके जन्म ॥ १ ॥
देवें उचलिली स्वकरें भेदिनी । तुमचेनीं गोणी तुचलवे ॥ २ ॥ देवें मारियेले दैत्य
ज्ञानव मोटे । तुमचेनीं न तुटे तृणमात्र ॥ ३ ॥ राया विठोबाचें पर जो अभिळाषी ।
पातकाचीं राशीं तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ४५२६ ॥ जयासी नावडे संतांचा संग । जाणावा तो मांग जन्मांतरेंचा ॥ धू० ॥
अफविच वाचा जातीचा अधम । आचरण धर्म नाही तथा ॥ १ ॥ मंजुळ वचनीं बचना-
गात्री कांडी । सेवटीची घडी जीव प्राणा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे ज्याचा पिता नाही शुद्ध ।
त्यासी योगिंद अंतरला ॥ ३ ॥

॥ ४५२७ ॥ आंगी भरला ताठा । वळणी नये जैसा खुंदा ॥ धू० ॥ किती सांगावें
त्या डेंगा । हित आरळेना आंगा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे अनू । मुसळ्याचें नव्हे धनु ॥ २ ॥

॥ ४५२८ ॥ मागितल्याची परती करा । उरी धरा कांहीं बाही ॥ धू० ॥ ह्मणोनी

सारिली आस । होती यास मूळ ते ॥ १ ॥ माइया मोहें तुज पान्हा । लोटे स्तना वोरसे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आळवणे । माइया वेंणें उत्तरा ॥ ३ ॥

॥ ४५२९ ॥ आंगी लावुनियां राख । डोळे झाकुनी करिती पाप ॥ धू० ॥ हाउनी वैराग्याची कळा । भोगिती विषयाचा सोहाळा ॥ १ ॥ तुका ह्मणे सांगों किती । जळो तयांची संगती ॥ २ ॥

॥ ४५३० ॥ पुराणीक ह्मणवित्ती । जाणोनी कांदे भक्षिती ॥ धू० ॥ अगस्तीचें मूत्र मळ । लाउनी ह्मणति कृष्णावळ ॥ १ ॥ श्रेष्ठ वर्ण ब्राह्मणाचा । संग न सुटे शूद्रीचा ॥ २ ॥ बदराहीच्या पाडी दाढा । लागे तुकयाचा हुंदाडा ॥ ३ ॥

॥ ४५३१ ॥ जयाची वदे पूर्ण वेदांतवाणी । ह्मणावें कसें हो तयालागि वाणी । पर-ब्रह्मरूपी असा जो तुकावा । तयाचे तुकीं असा कोण तुकावा ॥ धू० ॥ जयादर्शनें स्पर्शनें मुक्त होती । तुका नाम वाचे ह्मणे आणिताती । पुनर्जन्म त्या प्राणियालागि कैचा । तुकाराम वाणी जया नाम वाचा ॥ १ ॥ परंधाम दाकून कैसा उडाला । जिवन्मुक्त होऊनी ब्रह्मीं बुडाला । जयाची तनू ब्रह्मरूपीं बुडाली । भवभ्रांति हे जाण कैसी गळाली ॥ २ ॥ तुका यासि कोठें तुकायासि दिसेना । जनीं हिंडतांना तुकावा दिसेना । तुका वा तो कसा चतुर्भुज जाला । निराकार ब्रह्मीं स्वरूपीं निराळा ॥ ३ ॥ तुका ब्रह्मरूपी स्वरूपीं रहातो । जया दीपन्याये जयासी पाहातो । तुका बैसला ज्ञानवैराग्यधामी । वसे चिक्कळा पूर्णब्रह्मीं आरामी ॥ ४ ॥ जयाचे मुखीं भारती वेदमाता । तया प्राप्तिची कायसी जाण चिता । निजानंदआनंद तो मग्न झाला । निराकार ब्रह्मस्वरूपीं मिळाला ॥ ५ ॥ कृपासागरे नाव निर्माण केली । असंख्यात बुद्धी तरोनीच गेली । पुढेंही तरा-यासी उपाय केला । ह्मणोनी तुका मृत्यलोकासी आला ॥ ६ ॥ कसें भर्जिलें तें बीज उगवेना । तसें सर्व संपादिलें तें कळेना । पहा बोध त्या जाहला वामनाला । सुखाचा गमे पूर्ण ठेवा मनाला ॥ ७ ॥

॥ ४५३२ ॥ मना या साक्षीसी जाली सांगों मात । सकळ वृत्तांत आपुला तो ॥ धू० ॥ तुझां परामृष घेतां सत्ताबळें । धरितां निराळे कैसीं वांचों ॥ १ ॥ मी माझी सांडोनी यावया पसारा । आणीक सतारा काय काज ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आह्मी तुज विणें एका । निढळ लौकिकामाजी भसों ॥ ३ ॥

॥ ४५३३ ॥ उपजोनी मरों किती वेळोंवेळां । कोणा कळवळा येत माझा ॥ धू० ॥ ह्मणउनी धांवा करी काकुलती । यावें बा श्रीपति सोडावया ॥ १ ॥ बहुत या काळें केलें भयाभीत । येतों गिवसीत पाठीलागीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझीं सवितां स्वरूप । माझें कांहीं पाप निरसतें ॥ ३ ॥

॥ ४५३४ ॥ हाका मारी ज्याच्या नांवें । त्याचें गांवचि नाहीं ठावें ॥ धू० ॥ कांभ गातो हें कळेना । राग आळवितों नाना ॥ १ ॥ आशा धरूनियां मनीं । कांहीं देईल ह्मणउनी ॥ २ ॥ वितीभरी पोटासाठीं । तुका ह्मणे पडिली तुटी ॥ ३ ॥

॥ ४५३५ ॥ संतचरणीं नाहीं गोडी । ज्यासि विषयीं आवडी ॥ धू० ॥ स्यासि कैचा

अटे देव । संतचरणी नाही भाव ॥ १ ॥ संतसेवेसि आंग चोरी । वृष्टि न पडे तयावरी ॥ २ ॥ पाहे गुणदोष संतांचे । जळो काळें तोंड त्याचें ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे संतसेवा । आमुच्या पूर्वजांचा देवा ॥ ४ ॥

॥ ४५३६ ॥ स्वर्गीचें धन चिर्बीच्या ब्राह्मणा । जातकर्म जाणा वांदिती पै ॥ धू० ॥ तैसें शब्दज्ञान करिती चावटी । ज्ञान पोटासाठी विकूनिया ॥ १ ॥ बोलाचीच कडी बोला-
चाचि भात । जेउनियां तुम कोण जाला ॥ २ ॥ कागदीं लिहीतां नामाचीं साकर । चाखतां
मधुर कोंवि लागे ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जळो तैसें ज्ञानबंड । यमपुरी हंड काठिण आहे ॥ ४ ॥

॥ ४५३७ ॥ आतां बरें धरीं । आपली उरी आपणापें ॥ धू० ॥ वाईट बरें न पडे
वृष्टी । मग कटी होईजे ना ॥ १ ॥ बोलो जातां वाढे बोल । वायां फोल खटपट ॥ २ ॥
काकुलती थावें देवा । तो तो सेवा इच्छितो ॥ ३ ॥ हिशेबाचें खोटें सादें । खटपट
तुटेना ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे कळो आले । सुसरें भलें तें नव्हे ॥ ५ ॥

॥ ४५३८ ॥ कारणापें असतां वृष्टी । काम पोटीं तुपजे ॥ धू० ॥ घूर मिरवे रणां-
गणीं । मरणींच संतोषें ॥ १ ॥ पाहिजे तो कळवळा । मग बळा काय उणें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे उदारपणें । काय उणें मनासी ॥ ३ ॥

॥ ४५३९ ॥ कार्यकशनि करी धंसा । चिन्त गोविंदा तुझे पार्थी ॥ धू० ॥ ऐशा संक-
ल्पाची संधी । माझे बुद्धि धीर देवा ॥ १ ॥ कुडुंबाचा तुझां भार । मज व्यवहारनिमित्त्य
॥ २ ॥ तुका ह्मणे करितां काम । हृदयी नाम धरीन ॥ ३ ॥

॥ ४५४० ॥ आजि नव्हे कालिच्या ऐसें । अनारिसें पालटे ॥ धू० ॥ आतां लागवेग
करा । ज्याचें धरा टाके तें ॥ १ ॥ नका सांगों वाडग्या गोटी । चाहुल खोटी येठार्थी
॥ २ ॥ तुका ह्मणे मोडा माग । आपल्या लागवळनी ॥ ३ ॥

॥ ४५४१ ॥ खाणोरियांचीं पुसां धरें । जीं हीं बरीं पाळती ॥ धू० ॥ सांगती त्या
जावें वाटा । धरुनी पोटामध्ये गोष्टी ॥ १ ॥ आली गेली होती टाया । सत्य छया कळली
॥ २ ॥ तुका ह्मणे आपुलें बळ । युक्ति काळ कारण ॥ ३ ॥

॥ ४५४२ ॥ स्वगोत्रींचा पुत्र परगोत्रीं अर्पिला । विभागा मुकला पितृधना ॥ धू० ॥
तैसें मजलागीं न धरावें बुरी । नव्हे परगोत्री पोटींचाची ॥ १ ॥ सुतकासी त्याचें नाही
प्रयोजन । जनिता ह्मणानि तीन दिवस ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाही ठावें हें कोणासी ।
पुसावें वेदांसी देती ग्वाही ॥ ३ ॥

॥ ४५४३ ॥ एक ब्रह्मचारी गाढवा झोंबतां । हाणोनियां लाता पळाळें तें ॥ धू० ॥
गाढवही गेले ब्रह्मचर्य गेले । तोंड काळें झाले जगामाजी ॥ १ ॥ होणार तैसें जालें हें
ना तैसें केले । तुका ह्मणे गेले वायांचि तें ॥ २ ॥

बालक्रीडा.

॥ ४५४४ ॥ देवा आदिदेवा जगत्रयजीवा । परिवेसी केशवा विनंति माझी ॥ धू० ॥
माझी वाणी तुझे वर्णी गुण नाम । ऐसें देईं प्रेम कांहीं कळा ॥ १ ॥ कळा तुजपार्थी

आमुचें जीवन । उचित करून देईं आह्यां ॥ २ ॥ आह्यां शरणागतां तुझाचि आधार ।
 नूं तंव सागर कृपासिंधू ॥ ३ ॥ सिंधु पायवाट होय तुझ्या नामें । जाळीं महाकर्म दुस्तरें
 तीं ॥ ४ ॥ तीं फळें उत्तमं तुझा निजध्यास । नाहीं गर्भवास सेविलिया ॥ ५ ॥ सेविलिया
 राम कृष्ण नारायण । नाहीं त्या बंधन संसारचें ॥ ६ ॥ संसार तें काय नृणवतमयू ।
 अग्नि त्यासीं खाय क्षणमात्रें ॥ ७ ॥ क्षणमात्रें जाळीं दोषांचिया रासी । निव्व उत्तमासीं
 बंध करी ॥ ८ ॥ करीं ब्रिदें साच आपलीं आपण । पतितपावन हीनानाय ॥ ९ ॥ नाथ
 अनथांचा पति गोपिकांचा । पुरवी चित्तींचा मनोरथ ॥ १० ॥ चित्तीं जें धरावें तुका
 ह्याणे दासीं । पुरविता होसी मनोरथ ॥ ११ ॥

॥ ४५४५ ॥ मनोरथ जैसे गोकुळींच्या जना । पुरवावी वासना तथापरी ॥ धू० ॥
 रिष फेडावया अवतार केला । अविनाश आला आकारासी ॥ १ ॥ सीण जाला वसुदे-
 वदेवकीस । वधी बालें कंस दुराचारी ॥ २ ॥ दुराचारियासी नाहीं भूतदया । आपपर
 तथा पाप पुण्य ॥ ३ ॥ पुण्यकाळ त्याचा राहिलासे उभा । देवकीच्या गर्भा देव आले
 ॥ ४ ॥ गर्भासी तयांच्या आला नारायण । तुटलें बंधन आपेंआप ॥ ५ ॥ आपेंआप
 बेज्या तुटल्या शूखळा । बंदाच्या आगळा किलिया कोंडे ॥ ६ ॥ कोंडमार केला होतल
 बहु दिस । सोडवीं निमिष्य न लगतां ॥ ७ ॥ न कळे तो त्यासीं सांगितला भाव । आप-
 णासीं ठाव नंदाघरीं ॥ ८ ॥ नंदाघरीं जातां येतां वसुदेवा । नाहीं जाला गोवा सर्वे देव
 ॥ ९ ॥ सर्वे देव तथा आड नये कांहीं । तुका ह्याणे नाहीं भय चिंता ॥ १० ॥

॥ ४५४६ ॥ चिंता ते पळाली गोकुळाबाहेरी । प्रवेश भीतरी केला देवें ॥ धू० ॥ देव
 आला घरा नंदाचिया गांवा । धन्य त्याच्या देवा देव आलें ॥ १ ॥ आलें अविनाश
 धरुनि आकार । दैत्याचा संहार करावया ॥ २ ॥ करावया भक्तजनाचें पालन । आले
 समकृष्ण गोकुळासी ॥ ३ ॥ गोकुळीं आनंद प्रगटलें सुख । निर्भर हे लोक घरोघरीं ॥ ४ ॥
 घरोघरीं जाला लक्ष्मीचा वास । दैन्यदारिद्रास त्रास आला ॥ ५ ॥ आला नारायण
 तयांच्या अंतरा । दया क्षमा नरा नारीलोकां ॥ ६ ॥ लोकां गोकुळींच्या जालें ब्रह्मज्ञान ।
 केलियावांचून जपतपें ॥ ७ ॥ जपतपें काय करावीं साधनें । जंव नारायणें कृपा केलीं
 ॥ ८ ॥ केलीं नारायणें आपुलीं अंकित । तोचि त्यांचें हित सर्व जाणे ॥ ९ ॥ सर्व
 जाणे एक विष्णु साच खरा । आणीक दुसरा नाहीं नाहीं ॥ १० ॥ नाहीं भक्तां दुजें तिहीं
 त्रिभुवर्नी । एका चक्रपाणीवांचूनियां ॥ ११ ॥ याच्या सुखसंगें घेती गर्भवास । तुका
 ह्याणे आस त्यजूनियां ॥ १२ ॥

॥ ४५४७ ॥ यांच्या पूर्वपुण्या कोण लेखा करी । जिहीं तो मुरारि खेळविला ॥ धू० ॥
 खेळविला जिहीं अंतर्बाह्यसुखें । मेळवूनि मुखें चुंबन दिलें ॥ १ ॥ दिलें त्यांसी सुख
 अंतरीचें देवें । जिहीं एका भावें जाणितला ॥ २ ॥ जाणितला तिहीं कामातुर नारी ।
 कृष्णभोगावरी चित्त ज्यांचें ॥ ३ ॥ ज्यांचें कृष्णें तन मन जालें रत । गृह पति सुत
 विसरल्या ॥ ४ ॥ विष तथा जालें धन मान जन । वसविती वन एकांती त्या ॥ ५ ॥
 एकांती त्या जाती हरीसी घेउनी । भोगइच्छाधणी फेडावया ॥ ६ ॥ वक्त्राच्या संघना

तैसा त्यांकारणें । अंतरींचा देणें इच्छाभोग ॥ ७ ॥ भोग त्याग नाही रोन्ही जयापासीं ।
तुका ह्मणे जैसी स्फटिकशिळा ॥ ८ ॥

॥ ४५४८ ॥ शिळा स्फटिकाची न पालटे भेदें । हाउनियां छदें जैसी तैसी ॥ ४० ॥
जैसा केला तैसा होय क्षणक्षणा । फेडावी वासना भक्तिभावे ॥ १ ॥ फेडावया आला
अवधियांची धणी । गोपाळ गौळणी मायबापा ॥ २ ॥ मायबापा सोडविलें बंदीहुनी ।
चाणूर मरुनी कंसादिक ॥ ३ ॥ दिक नाही देणें अरिमित्रा एक । पूतना कंटक मुक्त केली
॥ ४ ॥ मुक्त केला मामा कंस महादोषी । बाळहत्या रासी पातकांच्या ॥ ५ ॥ पाप कोठें
राहें हरि आठवितां । भक्ति द्वेषें चिंता जैसा तैसा ॥ ६ ॥ साक्षी तयापाशीं पूर्वील
कर्मांच्या । बांधला सेवेच्या ऋणें देव ॥ ७ ॥ देव भोळा धांवें भक्ता पाटोवाडी । उच्चारितां
कंठीं मागेंमाणें ॥ ८ ॥ मानाचा कंटाळा तुका ह्मणे त्यासी । धांवें तो घरासी भावि-
कांच्या ॥ ९ ॥

॥ ४५४९ ॥ चारी वेद ज्याची कीर्ति वाखाणित्ती । बांधवी तो हातीं गौळणीच्या
॥ ४० ॥ गौळणिया गळा बांधिती धारणीं । पायां चक्रपाणि लागे तया ॥ १ ॥ तयाघरीं
रिघे चौरावया लोणी । रिक्तें पाळतूनि शिरे माजी ॥ २ ॥ माजी शिरोनिधां नवनीत
खाये । कवाड तें आहे जैसें तैसें ॥ ३ ॥ जैसा तैसा आहे अंतर्बाह्यात्कारी । ह्मणउनि
चोरी नसंपडे ॥ ४ ॥ नसंपडे तयां करितां खटपट । वाउगे बोभाट वर्माविण ॥ ५ ॥ वर्म
जाणती त्या एकल्या एकटा । बैसतील वाटा निरोधूनी ॥ ६ ॥ निघात राहिल्या निःसंग
होऊनी । निश्चळ ज्या ध्यानीं कृष्णध्यान ॥ ७ ॥ न ये क्षणभरी योगियांचे ध्यानीं ।
धरिती गौळणी भाविका त्या ॥ ८ ॥ भाविका तयांसी येतो काकुलती । शाहाण्या मरती
नसंपडे ॥ ९ ॥ नलगे वेचावी टोली घनानांवे । तुका ह्मणे भावें चाड एका ॥ १० ॥

॥ ४५५० ॥ चाड अनन्याची धरी नारायण । आपणासमान करी रंका ॥ ४० ॥ रंका
होती राजे यमाचिये घरीं । आचरणें बरीं नाहीं म्हूण ॥ १ ॥ नसंपडे इंद्रचंद्रब्रह्मदिकां ।
अभिमानें एका तिळमात्रें ॥ २ ॥ तिळमात्र जरी होय अभिमान । मेहु तो समान भार
देवा ॥ ३ ॥ भार पृथिवीचा वाहिला सकळ । अड होती खळ सुष्ट लोक ॥ ४ ॥ सुष्ट
अभक्त जे निष्ठुर मानसीं । केली हे तयांसी यमपुरी ॥ ५ ॥ यमदूत त्यांसी करिती
यातना । नाहीं नारायणा भजिजेलें ॥ ६ ॥ जे नाहीं भजले एका भावें हरी । तयां रंड
करी यमधर्म ॥ ७ ॥ यमधर्म ह्मणे तयां होषियांसी । कांरे केशवासी चुकलेती ॥ ८ ॥
चुकलेती कथा पुराणश्रवण । होते तुझां कान डोळे मुख ॥ ९ ॥ कान डोळे मुख संतांची
संगती । न धराचें चित्तीं सांगितलें ॥ १० ॥ सांगितलें संती तुझां उगवूनी । गर्भासी
वेळुनि यमदंड ॥ ११ ॥ दंड आह्मीं रागें ह्मणे यमधर्म । देवा होय श्रम दुर्जनाचा ॥ १२ ॥
दुर्जनाचा येणें करुनि संहार । पूर्णअवतार रामकृष्ण ॥ १३ ॥ रामकृष्णनामें रंगले जे नर ।
तुका ह्मणे घर वैकुंठीं त्यां ॥ १४ ॥

॥ ४५५१ ॥ वैकुंठीच्या लोकां दुर्लभ हरिजन । तया नारायण समागम ॥ ४० ॥
समागम त्यांचा धरिला अनंतें । जिहीं चित्तचित्त समर्पिलें ॥ १ ॥ समर्थ तीं गातीं

हरीचे पवाडे । येर ते बापुडे रावराणे ॥ २ ॥ रामकृष्णं केले कौतुक गोकुळी । गोपा-
ळांचे मेळीं गाई चारी ॥ ३ ॥ गाई चारी मोहोरी पांवा वाहे पाठी । धन्य जाळी काढी
कांबळी ते ॥ ४ ॥ काय गौळियांच्या होत्या पुण्यरासी । आणीक त्या ह्यैसी गाई पशु
॥ ५ ॥ सुख तें अमुप लुटिलें सकळीं । गोपिका गोपाळीं धणीवरी ॥ ६ ॥ धणीवरि
व्यांसी सांगितली मात । जयाचें जें आतें तथापरी ॥ ७ ॥ परी याचें तुझी आइका
नवल । दुर्गम जो खोल साधनासी ॥ ८ ॥ शिक लावूनियां घालिती बाहिरी । पाहाती
भीतरी सर्वेचि तो ॥ ९ ॥ तोंडाकडे त्यांच्या पहिे कवतुके । शिष्या देतां मुखें हांसतसे
॥ १० ॥ हांसतसे शिष्या देतां त्या गौळणी । मरतां जयध्यानीं न बोले तो ॥ ११ ॥ तो
जेंजें करिल तें दिसे उत्तम । तुका ह्यणे वर्म दावी सोपें ॥ १२ ॥

॥ ४५५२ ॥ दावी वर्म सोपें भाविकां गोपाळां । वाहे त्यांच्या गळां पाले माळा
॥ धृ० ॥ मान देती आधीं मागतील डाव । देवा तें गौरव माने सुख ॥ १ ॥ मानली ते मंत्र
इमामा हुंवरी । सितोडिती वरि स्नान तेणें ॥ २ ॥ वल्ले घोंगडिया घालूनियां तळीं । वरी
वनमाळी बैसविती ॥ ३ ॥ तिहीं लोकांसी जो दुर्लभ चितना । तो धांवें मोधना वळतियां
॥ ४ ॥ यांच्या वचनाचीं पुष्पें वाहे शिरीं । नैवेद्य त्यांकरुं कवळ माने ॥ ५ ॥ त्यांचिये
मुखांचें हिरोनियां ध्यावें । उच्छिष्ट तें खावें धणीवरी ॥ ६ ॥ वरी मायां गुंफे मोरपिसां-
वेदी । नाचे दाळी पिटी त्यांच्या छंई ॥ ७ ॥ छंई नाचतील जयासर्वे हरी । देहभाव वरी
विसरली ॥ ८ ॥ विसरली वरी देहाची भावना । तेचि नारायणा सर्वपूजा ॥ ९ ॥ पूजा
भाविकांची न कळतां घ्यावी । न मांगतां दावी निज ठाव ॥ १० ॥ ठाव पावावया हिंडे
सागें मागें । तुका ह्यणे संगें भक्तांचिया ॥ ११ ॥

॥ ४५५३ ॥ भक्तजनां दिलें निजसुख देवें । गोपिका त्या भावें आळंगित्या ॥ धृ० ॥
आळंगित्या गोपी गुणवंता नारी । त्यांच्या जन्मांतरीं हरि ऋणी ॥ १ ॥ रुसलिया
त्यांचें करी समाधान । कविता आण क्रिया करी ॥ २ ॥ क्रिया करी तुझां न वजे
यासुनी । अवधियाजणी गोपिकांसी ॥ ३ ॥ गोपिकांसी ह्यणे वैकुंठीचा प्रती । तुझीं
माझ्या चिर्ती सर्वभावें ॥ ४ ॥ भाव जैसा माझ्याठायीं तुझी धरा । तैसाचि मी खर
तुझालागीं ॥ ५ ॥ तुझां कळों घा हा माझा साच भाव । तुमचाचि जीव तुझां ग्वाही
॥ ६ ॥ ग्वाही तुझा आह्वां भसे नारायण । आपलीच आण वाहातसे ॥ ७ ॥ सत्य
बोले देव भक्तिभाव जैसा । अनुभवं रसा आणूनियां ॥ ८ ॥ यांसी तुझावितो वेगळाल्या
भावें । एकीचें हें ठावें नाहीं एकी ॥ ९ ॥ एकी क्रिया नाहीं आवधियांचा भाव । पृथक
हा देव घेतो तैसें ॥ १० ॥ तैसें कळों नेही जो मी कोठें नाहीं । अवधियांचे ठायीं जैसा
तैसा ॥ ११ ॥ जैसा मनोरथ जये चिर्ती काम । तैसा मेघझ्याम पुरवितो ॥ १२ ॥ पुर-
विले मनोरथ गोपिकांचे । आणिक लोकांचे गोकुळींच्या ॥ १३ ॥ गोकुळींच्या लोकां
लावियेला छंद । बैसला गोविंद त्यांचे चिर्ती ॥ १४ ॥ चिर्ती ही चोरुनि घेतली सकळा ।
आवडी गोपाळांवरी तथा ॥ १५ ॥ आवडे तथांसी वैकुंठनायक । गेली सकळिक विस-
रली ॥ १६ ॥ निश स्तुति कोणी न करी कोणाची । नाहीं या देहाची शुद्धि कोणा

॥ १७ ॥ कोणासी नाठवे कन्या पुत्र माया । देव झणूनि तथा चुंबन देती ॥ १८ ॥ देती या टाकून भ्रतारांसी घरी । लाज ते अंतरी आर्थाच ना ॥ १९ ॥ नाही कोणा धाक कोणासी कोणाचा । तुका झणे वाचा काया मन ॥ २० ॥

॥ ४५५४ ॥ मन हरिरूपी गुंतल्या वासना । उदास या सुना गौळियांच्या ॥ ४० ॥ यांच्या भ्रतारांची धरुनियां रूपें । त्यांच्या घरी त्यापें भोग करी ॥ १ ॥ करी कवतुक त्यांचे तयापरी । एकां दिसे हरि एकां लेंक ॥ २ ॥ एक भाव नाही सकळांच्या चिर्ती । झणजनि प्रीति तैसें रूप ॥ ३ ॥ रूप याचें आहे अवघेंचि एक । परि कवतुक दाखविलें ॥ ४ ॥ लेंकरू न कळे स्थूल कां लहान । खेळे नारायण कवतुकें ॥ ५ ॥ कवतुक केलें सोंग बहुरूप । तुका झणे बाप जगाचा हा ॥ ६ ॥

॥ ४५५५ ॥ जगाचा हा बाप दाखविलें माये । माती खातां जाये मारावया ॥ ४० ॥ मारावया तिणें उगारिली काठी । भुवनें त्या पोटी चौदा देखे ॥ १ ॥ देखे भयानक झाकियेले डोळे । मागुता तो खेळे तियेपुढें ॥ २ ॥ पुढे रिघोनियां घाली गळां कव । कळों नेदी माव मायावंता ॥ ३ ॥ मायावंत विश्वरूप काय जाणे । माझे माझे झणे बाळ देवा ॥ ४ ॥ बाळपर्णी रीठा रगडिला दाढे । मारियेले गाढे कागबग ॥ ५ ॥ गळां बांधजनि उखळासी दावें । उन्मळी त्या भावें विमळार्जुन ॥ ६ ॥ न कळे जुनाट जगाचा जीवन । घातलें मोहन गौळियांसी ॥ ७ ॥ सिर्की उतरुनि खाय नवनीत । न कळे बहुत होय तरी ॥ ८ ॥ तरीं दुधें डेरें भरले रांजण । खाय ते भरून दावी दुणी ॥ ९ ॥ दुणी जालें त्याचा मानिती संतोष । दुभत्याची आस धरुनियां ॥ १० ॥ आशाबद्धा देव असोनि जवळी । नेणती ते कार्की स्वार्थामुळें ॥ ११ ॥ मुळें याच देव न कळे तयांसी । चित्त आशापाशीं गोवियेलें ॥ १२ ॥ लेंकरू आमचें झणे दसवंती । नंदाचिये चिर्ती तोचि भाव ॥ १३ ॥ भाव जाप्पावया चरित्र दाखवी । घुसळितां रवी डेरियांत ॥ १४ ॥ डेरियांत लेणी खादलें रिघोनी । पाहे तों जननी हातीं लागे ॥ १५ ॥ हातीं धरुनियां काढिला बाहेरी । देखोनियां करी चीज त्यासी ॥ १६ ॥ सिकवी विचार नेणें त्याची गती । होता कोणे रीति डेरियांत ॥ १७ ॥ यांसी पुत्रलोभें न कळे हा भाव । कळों नेदी माव देव त्यांसी ॥ १८ ॥ त्यांसी पायामोहजाळ घाली फांस । देव आपणास कळों नेदी ॥ १९ ॥ नेदी भाव राहों लेभिकांचे चिर्ती । जाणतांचि होती अंधळी ती ॥ २० ॥ अंधळी ती तुका झणे संवसारी । जिहीं नाही हरि ओळखिला ॥ २१ ॥

॥ ४५५६ ॥ ओळखी तयांसी होय एका भावें । दुसरिया देवें न पविजे ॥ ४० ॥ न पविजे कदा उन्मत्त जालिया । उंबु तोचि-वायां नागवण ॥ १ ॥ वनवास देवाकारणें एकांत । करावीं हीं व्रततपें याग ॥ २ ॥ व्रत याग यांसी फळीं बहुतें । होती या संचितें गौळियांची ॥ ३ ॥ यांसी देवें तारियेलें न कळतां । मागील अनंता ठावें होतें ॥ ४ ॥ होतें तें द्यावया आला नारायण । मायबापां रीण गौळियांचें ॥ ५ ॥ गौळियांचें सुख दुर्लभ भाणिकां । नाही ब्रह्मादिकां तुका झणे ॥ ६ ॥

॥ ४५५७ ॥ नेणतियांसाठीं नेणता लाहान । थिकोनी भोजन माव
 भाया होनी यास बाप नारायणा । सारखी भावना तयांवरी ॥ १ ॥
 समचित्त भाव । देवकीवसुदेव नंद दोषे ॥ २ ॥ वेऊनियां एके ठाय
 केला थोर वाढवुनी ॥ ३ ॥ उणा पुरा याती नाही कोणी ठाव । सारिखा
 यांसी ॥ ४ ॥ यासी होनी ठाव सारिखे अनंता । आधील मागुता व
 वाढला तो सेवाभक्तिचिया गुणें । उपचारमिष्टात्रें करूनियां ॥ ६ ॥
 मेळविलें धन । तेंही कृष्णार्पण केलें तीहीं ॥ ७ ॥ कृष्णासी सकळ
 समर्पिल्या दासी जीवें भावें ॥ ८ ॥ जीवें भावें त्याची करितील सेव
 नांवा क्षणभरी ॥ ९ ॥ क्षणभरी होतां वेगळा तयांस । होती कासाव
 ॥ १० ॥ त्यांचे ध्यासीं मनीं सर्वभावें हरी । देह काम करी चित्त त्यापें ॥
 चित्तन कृष्ण कोठें गेला । कृष्ण हा जेविला नाही कृष्ण ॥ १२ ॥ कृष्ण
 गेला दारा । कृष्ण हा सोथिरा भेदों कृष्णा ॥ १३ ॥ कृष्ण गातां ओंव्या
 कृष्ण हा भोजनीं पाचारिती ॥ १४ ॥ कृष्ण तयां ध्यानीं आसनीं सा
 स्वर्भी कृष्णरूप ॥ १५ ॥ कृष्ण त्यांस दिसे आभास दुश्चितां । धन्य
 ह्यणे ॥ १६ ॥

॥ ४५५८ ॥ कृष्ण हा परिचारी कृष्ण हा वेव्हारी । कृष्ण द्या वा
 ह्यणे ॥ १ ॥ ह्यणे कृष्णाविण कैसें तुझां गमे । विळ हा करमे वांयांवि
 विण तुझी पिडितां चावटी । द्या मे जगजेठी क्षणभरी ॥ २ ॥ क्षणभरी
 सोहळा । पाहा एकवेळा घेऊनियां ॥ ३ ॥ याचें सुख तुझां कळलियावरी
 न फिराल ॥ ४ ॥ लटिकें हें तुझां वाटेल खेळणें । एका कृष्णाविणें अ
 अवध्यांचा तुझी टाकाल सांगात । घेऊनि अनंत जाल राना ॥ ६ ॥
 आणिक बोलिलें । मग हें लागलें हरिध्यान ॥ ७ ॥ न करा हा मग या
 दोंकवाल बाळा आणिकाही ॥ ८ ॥ आणिका ही तुझा येनी काकुलती ।
 क्षण बैसों ॥ ९ ॥ बैसों चला पाहों गोपाळाचें मुख । एकी एक सुख सां
 सांगी जंव ऐसी मात दसवंती । तंव त्या धरिती चित्ती बाळा ॥ ११ ॥
 घेऊनियां जाती । नाही त्या प्रती तुका ह्यणे ॥ १२ ॥

॥ ४५५९ ॥ तुका ह्यणे पुन्हा न येती मागुत्या । कृष्णासीं खेळतां वि
 दिवसराती कांहीं नाठवे तयांसी । पाहातां मुखासी कृष्णाचिया ॥ १
 नये डोळयासी व्रीट । राहिले हे नीट तादस्तची ॥ २ ॥ तादस्थ राहिले
 इद्रियें ध्यापार विसरली ॥ ३ ॥ विसरल्या तान भूक घर दार । नाही ह
 कोठें ॥ ४ ॥ कोठें असों कोण जाला वेळ काळ । नाठवे सकळ विसरल्य
 रल्या आर्झी कोणीचे जातीच्या । त्रणांही चहूंच्या एक जाल्या ॥ ६
 तेव्हां कृष्णाचिया सुखें । निःशंक भातुकें खेळतील ॥ ७ ॥ खेळती भा
 सहित । नाही आशंकित चित्त त्यांचें ॥ ८ ॥ चित्ती तो गोविंद लटिकें

हैं जन करी तैसैं ॥ ९ ॥ जन करी तैसा खेळतील खेळ । अवघा गोपाळ करू-
नियां ॥ १० ॥ करिती आपला आवघा गोविंद । जना साच फंद लटिका त्या ॥ ११ ॥
त्यांनी केला हरि सासुरें महरि । बंधु हे कुमार हीर भावें ॥ १२ ॥ भावना राहिली एका-
चिये ठायीं । तुका ह्मणे पायीं गोविंदाचे ॥ १३ ॥

॥ ४५६० ॥ गोविंद भ्रतार गोविंद मुळहारी । नामें भेद परि एकचि तो ॥ ४७० ॥
एकाचीच नामें ठेवियेलीं होनी । कल्पितील मनीं यावें जावें ॥ १ ॥ जावें यावें तिहीं घरीं-
चिया घरीं । तेथिची सिद्धारी तयें न्यावी ॥ २ ॥ विचारितां दिसे येणें जाणें खोंटें ।
दावितो गोमटें लोकां ऐसें ॥ ३ ॥ लोक करूनियां साच वर्तताती । तैसा त्या खेळतीं
लटिकाची ॥ ४ ॥ लटिकां करिती मंगळहायकें । लटिकांच एकें एकां व्याही ॥ ५ ॥
व्याही भाई हरि सोयरा जावायी । अवघिद्यांच्या ठायीं केला एक ॥ ६ ॥ एकासिच पावे
जें काहीं करिती । उपचार संपत्ति नाना भोग ॥ ७ ॥ भोग देती सर्व एका नारायणा ।
लटिका भावना व्याही भाई ॥ ८ ॥ लटिकाच त्यांणीं केला संवसार । जाणती साचार वेमळ
त्या ॥ ९ ॥ त्यांणीं मृत्तिकेचें करूनि अवघें । खेळतील होवें पुरुषनारी ॥ १० ॥ पुरुषनारी
त्यांणीं ठेवियेलीं नावें । कवतुकभावें विचरती ॥ ११ ॥ विचरती जैसे साच भावें लोक । तैसैं
नाहीं सुख खेळतीया ॥ १२ ॥ यांणीं जाणितलें आपआपणया । लटिकें हें वांयां खेळकों
तें ॥ १३ ॥ खेळतों ते आह्मी नहों नारीनर । ह्मणोनि विकार नाही तयां ॥ १४ ॥ तयां
ठावें आहे आह्मी अवघीं एक । ह्मणोनि निःशंक खेळतील ॥ १५ ॥ तयां ठावें नाही
हरिचिया गुणें । आह्मी कोणकोणें काय खेळों ॥ १६ ॥ काय खातों आह्मी कासय्य
सांगातें । कैसैं हें लागतें नेणों सुखीं ॥ १७ ॥ सुखीं चवी नाही वरी अंगीं लाज । वर्ष
व्याती काज न धरिती ॥ १८ ॥ न धरिती काहीं संकोच त्या मना । हांसतां या जना नाइ-
कती ॥ १९ ॥ नाइकती बोल आणिकांचे कानीं । हरि चिर्ती मनीं बैसलासे ॥ २० ॥
बैसलासे हरि जयांचिये चिर्ती । तयां नावडती मायबापें ॥ २१ ॥ मायबापें त्यांचीं नेती
पाचारुनी । बळें परि मनीं हरि वसे ॥ २२ ॥ वसतील बाळा आपलाले घरीं । ध्यान त्या
अंतरीं गोविंदाचें ॥ २३ ॥ गोविंदाचें ध्यान निजलिया जाग्या । आणिक वाउग्या न
बोलती ॥ २४ ॥ न बोलती निजलिया हरिविण । जागृति सपन एक जालें ॥ २५ ॥ एक-
विध सुख घेती नित्य बाळा । भ्रमर परिमळालागीं तैसा ॥ २६ ॥ तैसा त्यांचा भाव
घेतला त्यांपरी । तुका ह्मणे हरि बाळलीला ॥ २७ ॥

॥ ४५६१ ॥ लीलाविग्रही तो लेववी खाववी । यशोदा बैसवी मांडीवरी ॥ ४७० ॥ मांडी-
वरी भार पुष्पाचिये परी । बैसोनियां करी स्तनपान ॥ १ ॥ नभाचाही साक्षी पाताळ-
परत । कुर्वाळिते माता हातें त्यासी ॥ २ ॥ हातें कुर्वाळुनी सुखीं घाली घांस । पुरे ह्मणे
सीस पोट धालें ॥ ३ ॥ पोट धालें मग देतसे देकर । भक्तीचें तें फार तुळसीदळ ॥ ४ ॥
तुळसीदळ भावें सहित देवापाणी । फार तें व्याहुनि क्षीरसागरा ॥ ५ ॥ क्षीराचा कांटाळ
असे एकवेळ । भक्तीचें ते जळ गोड देवा ॥ ६ ॥ देवा भक्त जिवाहुनी आवडती ।

सकळहि प्रीति त्यांच्याठायीं ॥ ७ ॥ त्यांचा हा आंकित सर्व भावें हरी । तुका ह्मणे करी
सर्व काज ॥ ८ ॥

॥ ४५६२ ॥ जयेवेळीं चोरूनियां नेलीं वसैं । तयालागीं तैसें होणें लागे ॥ धृ० ॥
लागे दोर्ही ठायीं करावें पाळण । जगाचा जीवन मायबाप ॥ १ ॥ माय जाल्यावरि
भवध्या वत्सांची । घरीं वत्सैं जीर्ची तैसा जाला ॥ २ ॥ जाला तैसा जैसे घरींचे गोपाळ ।
आणिक सकळ मोहरी पांवे ॥ ३ ॥ मोहरी पांवे सिंगें वाहिल्या काहाळा । देखिला
सोहाळा ब्रह्मादिकां ॥ ४ ॥ ब्रह्मादिकां सुख स्वपर्नीही नाहीं । तैसें दोर्ही ठायीं वीस-
डलें ॥ ५ ॥ वीसडल्या क्षीर अमुप त्या गाथी । जैसी ज्याची आई तैसा जाला ॥ ६ ॥
लाघव कळलें ब्रह्मयासी याचें । परब्रह्म साचें अवतरलें ॥ ७ ॥ तरले हे जन सकळही
भातां । ऐसें तो विधाता बोलिलेला ॥ ८ ॥ लागला हे स्तुति करूं अनंताची । चतुर्मुख
वाची भक्ति स्तोत्रें ॥ ९ ॥ भक्तिकात्रें देवें कला अवतार । पृथ्वीचा भार फेडावया
॥ १० ॥ पृथिवी दाटिली होती या असुरीं । नासाहावे वरी भार तये ॥ ११ ॥ तया काकुलती
आपल्या दासांची । तयालागीं वेची सर्वस्वही ॥ १२ ॥ स्वहित दासांचें करावयालागीं ।
अव्यक्त हें जर्गां व्यक्त आलें ॥ १३ ॥ लेखा कोण करी त्यांचिया पुण्याचा । जयांसवें
वाचा बोले हरी ॥ १४ ॥ हरि नाममात्रें पातकांच्या रासी । तो आला घरासि गौळि-
यांच्या ॥ १५ ॥ गौळियें अवर्धा जालीं कृष्णमय । नामें लोकत्रय तरतील ॥ १६ ॥ तर-
तील नामें कृष्णाचिया दोषी । बहुत ज्यांपाशीं होइल पाप ॥ १७ ॥ पाप ऐसें नाहीं
कृष्णनामें राहे । धन्य तोचि पाहे कृष्णमुख ॥ १८ ॥ मुख माझे काय जो मी वर्णुं पार ।
मंग नमस्कार घाली ब्रह्मा ॥ १९ ॥ ब्रह्मा नमस्कार घाली गोधनासी । कळला तयासि
हाचि देव ॥ २० ॥ देवचि अवघा जालासे सकळ । गाई हा गोपाळ वत्सैं तेथें ॥ २१ ॥
तेथें पाहणें जें आणिक दुसरें । मूर्ख त्या अंतरें तुजा नाहीं ॥ २२ ॥ तुजा भाव तुकां
ह्मणे जया चिर्ती । खरव भोगिती कुंभपाक ॥ २३ ॥

॥ ४५६३ ॥ कुंभपाक लागे तयासि भोगणें । अवघाचि नेणे देव ऐसा ॥ धृ० ॥ देव
ऐसा ठावा नाहीं जया जना । तयासि यातना थम करी ॥ १ ॥ कळला हा देव तया
साच खरा । गाई वत्सैं घरा धाडी ब्रह्मा ॥ २ ॥ ब्रह्मादिकां ऐसा देव भगोचर । कैसा
त्याचा पार जाणवेल ॥ ३ ॥ जाणवेल देव गौळियांच्या भावें । तुका ह्मणे व्हावें
संचित हें ॥ ४ ॥

॥ ४५६४ ॥ संचित उत्तम भूमि कसूनियां । जाऊं नेणे वांयां परि त्याचें ॥ धृ० ॥
स्थाचिया पिकासि आलिया तुमरी । आल्या गाईवरी आणिक गाई ॥ १ ॥ गाई दव-
डून घालिती बाहेरी । तंव ह्मणे हरि बांधा व्याही ॥ २ ॥ व्याही तुझी बांधा तुमच्या
सारख्या । भोवडा पारिख्या वाडधांतुनी ॥ ३ ॥ पारिख्या न येती कोणाचिया घरा ।
सूत्रधारी खरा नारायण ॥ ४ ॥ नारायण नांहे जयाचिये ठायीं । सहज तेथें नाहीं घाल-
मेली ॥ ५ ॥ मेली हीं शाह्याणीं करितां सायास । नाहीं सुखलेश तुका ह्मणे ॥ ६ ॥

॥ ४५६५ ॥ तुका ह्मणे सुख घेतलें गोपाळीं । नाचती कांबळीं कश्नि ध्वजा ॥ धृ० ॥

करूनियां टिरी आपुल्या मांडळ । वाजविती टाळ दगडाचे ॥ १ ॥ दगडाचे टाळ कोण
त्यांचा नाइ । गीत गातां छंद ताल नाही ॥ २ ॥ ताल नाही गातां नाचतां गोपाळां ।
घननीळ सावळा तयामध्ये ॥ ३ ॥ मध्ये ज्यां हरि तें सुख आगळें । देहभाव काळें नाही
तयां ॥ ४ ॥ तयांसि आळंगी आपुल्या करी । जाती भूमिवरी लोटांगणी ॥ ५ ॥
निजभाव देखे जयांचिये अंगी । तुका ह्याणे संगी क्रीडे तयां ॥ ६ ॥

॥ ४५६६ ॥ तयांसवें करी काला व्हीभात । सिरोन्या अनंत मेळवुनी ॥ धू० ॥ मेळ-
वुनी अवघियांचे एके ठायी । मागे पुढें कांहीं उरों नेदी ॥ १ ॥ नेदी चोरी करूं
जाणे अंतरींचे । आपणेही साचें द्यावें तयें ॥ २ ॥ द्यावा व्हीभात आपले प्रकार ।
तयांचा वेवहार सांडवावा ॥ ३ ॥ वांटी सकळांसि हातें आपुल्या । जैसे मागे तथा
तैसे द्यावें ॥ ४ ॥ द्यावें सांभाळुनी सम तुकभावे । आपणहि द्यावें त्यांचें तुक ॥ ५ ॥
तुक सकळांचें गोविदाचे हातां । कोण कोणे गति भला बुरा ॥ ६ ॥ राखे त्यांसि तैसें
आपलाल्या भावें । विचारुनि द्यावें जैसे तैसें ॥ ७ ॥ तैसें सुख नाही वैकुंठीच्या लोकां ।
तें दिलें भाविकां गोपाळांसी ॥ ८ ॥ गोपाळांचे मुखी देउनी कवळ । घांस माखे
बळें ॥ ९ ॥ बळें जयांचिया टेंगणें सकळ । तयातें गोपाळ पाडतील ॥ १० ॥ पाठी
उचलुनि वाहातील खांदी । नाचतील मांदीं मेळवुनी ॥ ११ ॥ मांदीं मेळवुनी धणी दिली
आह्मां । तुका ह्याणे जमा केल्या गाई ॥ १२ ॥

॥ ४५६७ ॥ केला पुढें हरि अस्तमाना दिसा । मागे त्या सरिसा थाट चाले ॥ धू० ॥
थाट चाले गाई गोपाळांची धूम । पुढें कृष्ण राम तयां सोयी ॥ १ ॥ सोयी लागल्या
तयांची अनंती । न बोलावितां येती मागे तथा ॥ २ ॥ तयांचिये चिन्ता बैसला अनंत ।
येती निरुधनित्य तेंचि सुख ॥ ३ ॥ सुख नाही कोणा हरिच्या वियोगें । तुका ह्याणे
जुगें घडी जाय ॥ ४ ॥

॥ ४५६८ ॥ जाय फाकोनियां निवडोनि गाई । आपलाल्या सोयी घराचिये ॥ धू० ॥
घराचिये सांयी अंतरला देव । गोपाळांचे जीव गोविदापे ॥ १ ॥ गोविदे वेधिलें तुका
ह्याणे मन । वियोगेंही ध्यान संयोगाचें ॥ २ ॥

॥ ४५६९ ॥ संयोग सकळां भसे सर्वकाळ । बुश्रित्त गोपाळ आला दिसे ॥ धू० ॥
गोपाळ गुणाचा ह्याणे गुणमय । निबलोण माये उतरिलें ॥ १ ॥ उतरुनि हातें धरि हनु-
वटी । ओवाळुनि दिठी सांडियेली ॥ २ ॥ दिठी घाली माता विश्वाच्या जनका । भक्ति-
चिया सुखा गोडावला ॥ ३ ॥ लहान हा थोर जीवजंतु भूतें । आपण देवतें जाला देवी
॥ ४ ॥ देवी ह्येसासुर मुंजिया खेचर । लहानहि थोर देव हरी ॥ ५ ॥ हरि तुका ह्याणे
अवघा एकला । परि या धाकुला भक्तीसार्थी ॥ ६ ॥

॥ ४५७० ॥ भक्तीसार्थी केली यशोदेसी आळी । धिकोनियां चोळी डोळे देव ॥ धू० ॥
देव गिळुनियां धरिलें मोहन । माघ ह्याणें कोण येथें दुजें ॥ १ ॥ दुजें येथें कोणी नाही
कृष्णाविण । निरुते जाणोन पुसे देवा ॥ २ ॥ देवापार्थी पुसे देव काय जाला । हांसें

आले बोला याचें हरी ॥ ३ ॥ यांचे मी जवळी देव तो नेणती । लटिकें मानिती साच खरें ॥ ४ ॥ लटिकें तें साच साच तें लटिकें । नेणती लोभिकें आशाबद्ध ॥ ५ ॥ सांग ह्मणे माय येरु वासी पोंड । तंव तें ब्रह्मांड देखे माजी ॥ ६ ॥ माजी जया चंद्र सूर्य तारांगणें । तो भक्तांकारणें बाळलीळा ॥ ७ ॥ लीळा कोण जाणें याचें महिमान । जगाचें जीवन देवादिदेव ॥ ८ ॥ देवें कवतुक दाखविलें तयां । लागतील पायां माय-बापें ॥ ९ ॥ मायबाप ह्मण हाचि देव खरा । आणिक पसारा लटिका तो ॥ १० ॥ तोहि त्यांचा देव दिा नारायण । माझें हें करणें तोहि मांच ॥ ११ ॥ मांच ह्मणऊनि जें जें जेयें ध्याती । तथें मी श्रीपति भोगिता तें ॥ १२ ॥ तें मज वेगळें मी तथा निराळा । नाही या सकळा ब्रह्मांडांत ॥ १३ ॥ तज्ञावना तैसें भविष्य तयाचें । फळ देता साचें मीच एक ॥ १४ ॥ साच एक खरा बोलें नारायण । दाविलें निर्वाण निजज्ञासां ॥ १५ ॥ निजज्ञासां खूप दाविलो निरुती । तुका ह्मणे भूर्ता नारायण ॥ १६ ॥

॥ ४५७१ ॥ नारायण भर्ता न कळे जयांसि । तयां गर्भदासां येणें जाणें ॥ ४७० ॥ येणें जाणें होय भृतांच्या मत्सर । न कळतां खरें देव ऐसा ॥ १ ॥ देव ऐसा जया कळला सकळ । गती तळमळ द्वेषबुद्धी ॥ २ ॥ बुद्धीचा पालट नव्हे काणे काळी । हरि जळी स्थळी तयां चित्तां ॥ ३ ॥ चित्त तें निर्मळ जैसें नवनीत । जाणिजे अनंत तयामाजी ॥ ४ ॥ तयामाजी हरि जाणिजे त्या भावें । आपलें परावें सारखेंची ॥ ५ ॥ चित्तनें तथाच्या तरती आणिक । जो हें सकळिक देव देखे ॥ ६ ॥ देव देखे तोही देव कसा नव्हे । उरला संशेहे काय त्यासी ॥ ७ ॥ काया वाचा मनं पूजावें वैष्णव । ह्मणऊनि भाव धरूनियां ॥ ८ ॥ यांसि कवतुक दाखविलें रानी । वीणवा गिळूनि गोपाळांसी ॥ ९ ॥ गोपाळांसि डाळे झांकविले हाते । धरिलें अनंतें विश्वरूप ॥ १० ॥ पसरूनि मुख गिळियेले व्हाळ । पहाती गोपाळ बोटां सांई ॥ ११ ॥ संधि सारूनियां पाहिलें अनंता । ह्मणती ते आतां कळलासी ॥ १२ ॥ कळला हा तुझा देह नव्हे देवा । गिळिला वीणवा आणिक तो ॥ १३ ॥ तो तयां कळला आरुषां गोपाळां । दुर्गम सकळां साधनांसी ॥ १४ ॥ सांग ऊरे तुका ह्मणे साधनाचा । भाविकांसि साचा भाव हावी ॥ १५ ॥

॥ ४५७२ ॥ भाव हावी शुद्ध देखोनिशां चित्त । आपल्या अंकित निजदासां ॥ ४७० ॥ सांगे गोपाळांसि काय पुण्य होतें । वांचलों जळते आगी हातीं ॥ १ ॥ आजि आह्मां येथें राखिलें देवें । नाही तरी जीवें न वांचतां ॥ २ ॥ न वांचत्या गाईं जळतां सकळें । पूर्वपुण्यबळें वांचविलें ॥ ३ ॥ पूर्वपुण्य होतें तुमचिये गांठी । बोलें जगज्जेठी गोपाळांसी ॥ ४ ॥ गोपाळांसि ह्मणे वैकुंठनायक । भले तुझी एक पुण्यवंत ॥ ५ ॥ करी तुका ह्मणे करवी आपण । द्यावें थोरपण सेवकांसी ॥ ६ ॥

॥ ४५७३ ॥ काय आह्मां चाळविशी वायांविण । ह्मणती तरून देखिलासी ॥ ४७० ॥ लखूनियां डाळे नव्हतां शुश्रित । तुज परचित्त माव होती ॥ १ ॥ होती श्रुति आंत उघडी आनची । बाहेरी ते वायांचि कुंची झाकूं ॥ २ ॥ जालासि थोरला थोरल्या

तोंडाचा । गिळियेला वाचा धूर आगी ॥ ३ ॥ आगी खातो ऐसा आमचा सांगाती ।
आनंदें नाचती भोंवताली ॥ ४ ॥ भोवतीं आपणा मेळविलीं देवें । तुका ह्मणे ठावें नाहीं
ज्ञान ॥ ५ ॥

॥ ४५७४ ॥ नाहीं त्याची शंका वैकुण्ठनायका । नेणती ते एकाविण दुजा ॥ ४० ॥
जाणानियां सर्वे येऊं नेदी हरी । तर्कवादीं दुरी दुराविले ॥ १ ॥ वादियासि भेद निंदा अहं-
कार । देऊनियां दूर दुराविले ॥ २ ॥ दुरावले दूर आशाबद्ध देवा । करितां या सेवा
कुटुंबाची ॥ ३ ॥ चिर्त्तां द्रव्यदारा पुत्रादिसपत्नी । समान ते होती पशु नर ॥ ४ ॥ नरक
साधिले विसरोनि देवा । बुडाले ते भवा नदीमाजी ॥ ५ ॥ जीर्ही हरिसंग केला संवसारीं ।
तुका ह्मणे खरी खेप त्यांची ॥ ६ ॥

॥ ४५७५ ॥ खेळींमेळीं आले घरा गोपीनाथ । गोपाळांसहित मातेपार्शी ॥ ४० ॥
मातेपार्शी एक नवल सांगती । जाली तैसी ख्याति वोगव्याची ॥ १ ॥ ओवाळिले तिनें
करूनि आरती । पुसे दसवंती गोपाळांसी ॥ २ ॥ पुसे पडताळुनी मागुती मागुती ।
गोपाळ सांगती कवतुक ॥ ३ ॥ कवतुक कार्नां आइकतां त्यांचे । बोलतां ये वाचे वीट
नये ॥ ४ ॥ नयन गुंतले श्रीमुख पाहतां । न साहे लवतां आड पातें ॥ ५ ॥ तेव्हां कव-
तुक कळीं आले कांहीं । हळुहळु दीर्ही मायबापां ॥ ६ ॥ हळुहळु त्यांचें पुण्य जालें वाड ।
वारलें हें जाड तिमिराचे ॥ ७ ॥ तिमिर हें तथें राहों शके कैसें । जालियां प्रकाशें गोविं-
दाच्या ॥ ८ ॥ दावी तुका ह्मणे देव ज्या आपणा । पालटे ते क्षणामाजी एका ॥ ९ ॥

॥ ४५७६ ॥ काय आतां यासि ह्मणावें लेंकरूं । जगाचा हा गुरु मायबाप ॥ ४० ॥
माया याची यासि राहिली व्यापुन । कळीं नये क्षण एक होतां ॥ १ ॥ क्षण एक होतां
विसरलीं त्यासी । माझेमाझे ऐसें करी बाळा ॥ २ ॥ करी कवतुक कळीं नेदी कोणा ।
योऊनि कारणा तेंचि खेळे ॥ ३ ॥ तें सुख लुटिलें घरिचिया घरीं । तुका ह्मणे परि
आपुलाल्या ॥ ४ ॥

॥ ४५७७ ॥ आपुलाल्या परि करितील सेवा । गीत गाती देवा खेळवुनी ॥ ४० ॥
खेळ मांडियेला यमने पाबळीं । थारे चेंडुफळी खेळूं आतां ॥ १ ॥ आणविल्या डांगा
चवगुणां काठी । बैसोनियां वांदी गडिया गडी ॥ २ ॥ गडी जंव पाहे आपणासमान ।
नाहीं नारायण ह्मणे दुजा ॥ ३ ॥ जाणोनि गोविंदें सकळांचा भाव । तयांसि उपाव तोचि
सांगे ॥ ४ ॥ सांगे सकळांसि व्हारे एकीकडे । चेंडू राखा गडे लुझी माझा ॥ ५ ॥
मज हा न लगे आणिक सांगाती । राखावी बहुतीं हाल माझी ॥ ६ ॥ माझे
हाके हाक मेळवा सकळ । नव जा बरळ एकमेकां ॥ ७ ॥ एका समतुके अवघेचि
राहा । जाईल तो पाहा धरा चेंडू ॥ ८ ॥ चेंडू धरा ऐसें सांगतो सकळां । आपण
निराळा एकलाची ॥ ९ ॥ चितूनियां चेंडू हाणे ऊर्ध्वमुखें । ठेलीं सकळिक पाहा-
ताची ॥ १० ॥ पाहानचि ठेली न चलतां कांहीं । येरू लवलाहीं ह्मणे धरा ॥ ११ ॥
धरावा तयानें त्याचें बळ ज्यासी । धरा आणिकांसि लाग नव्हे ॥ १२ ॥
नव्हे काम बळ बुद्धि नाहीं त्याचें । न धरवे निचें उंचाविण ॥ १३ ॥ विचारीं पडिले

रेखिले गोपाळ । या ह्मणे सकळ मजमागें ॥ १४ ॥ मार्ग देवाविण न दिसे आणिका ।
चतुर होत का बहुत जन ॥ १५ ॥ चतुर चिंतिती बहुत मारग । हरि जाय लाग पाहो-
नियां ॥ १६ ॥ यामागें जे गेले गोविंदा गोपाळ । ते नेले सीतळ पंथ ठायां ॥ १७ ॥ पंथ
जे चुकले आपले मतीचे । तयांमागें त्यांचे तेचि हाल ॥ १८ ॥ हाल रोधां एक मोहरां
मागिलां । चालतां चुकलां वाट पंथ ॥ १९ ॥ पंथ पुढिलांसी चालतां न कळे । मागि-
नांनां डोळे उघडावे ॥ २० ॥ वयाचा प्रबोध विचार ज्यां नाही । समान तो देहीं बाळ-
कांसी ॥ २१ ॥ सिकविलें हित नायिके जो कार्नी । त्यामागें भल्यांनीं जाऊं नये ॥ २२ ॥
नबे तेचि करी श्रेष्ठाचिया मना । सूर्ख एक जाणा तोचि खरा ॥ २३ ॥ रानभरी जाले
न कळे मारग । मग तो श्रीरंग आठविला ॥ २४ ॥ लाज सांडूनियां मारितील हाका ।
कळलें नायका वैकुंठीच्या ॥ २५ ॥ चारी वेद ज्याची कीर्ति वाखाणिती । तथा अति
प्रीति गोपाळांची ॥ २६ ॥ गोपाळांचा धांवा आइकिला कार्नी । सोयी चक्रपाणि पाल-
विले ॥ २७ ॥ सोयी धरूनियां आले हरिपासीं । लहान थोरांसी सांभाळिलें ॥ २८ ॥
सांभाळिले तुका ह्मणे सकळही । सुखी जाले तेही हरिसुखें ॥ २९ ॥

॥ ४५७८ ॥ सुखें सांगे त्यांसि पैल चेंडू पाहा । उदकांत डोहाचिये माथां ॥ धू० ॥
माथां कळबाचे अवघडा ठायां । दाखिलेला डोही जळामाजी ॥ १ ॥ जळांत पाहातां
हाडति या दृष्टी । ह्मणे जगजेठी ऐसें नव्हे ॥ २ ॥ नव्हे साच चेंडू छाया दिसे आंत ।
खरा तेंथें चित्त लावा वरी ॥ ३ ॥ वरी देखिलेला अवघ्यांनां डोळां । ह्मणतां गोपाळा
आत्तां कैसें ॥ ४ ॥ कैसें करूनियां उतरावा खालीं । देखोनियां म्हालीं अवघीं डोहो
॥ ५ ॥ डोहो बडू खोल काळया भीतरी । सरलीं माघारीं अवघीं जणें ॥ ६ ॥ जयाचें
कारण तथासींच ठावें । पुसे त्याच्या भावें त्यास हरी ॥ ७ ॥ त्यासि नारायण ह्मणे राहा
नळां । चढे वनमाळीं झाडावरी ॥ ८ ॥ वरि जातां वरि पाहाती गोपाळ । ह्मणती
सकळ आह्मी नेणों ॥ ९ ॥ नेणों ह्मणती हें करितोसि काई । आह्मां तुझी आई देइल
सिच्या ॥ १० ॥ आपुलिया कानां ठेवूनियां हात । सकळीं निमित्त्य टाळियेले ॥ ११ ॥
निमित्त्याकारणें रचिलें कारण । गेला नारायण खांदीवरी ॥ १२ ॥ खांदीवरी पाव ठेवि-
क्या देवें । पाडावा त्या भावें चेंडू तळीं ॥ १३ ॥ तळील नेणती तुका ह्मणे भाव । अंत-
रीचा देव जाणों नेही ॥ १४ ॥ -

॥ ४५७९ ॥ नेही कळों केल्याविण तें कारण । दाखवी आणून अनुभवा ॥ धू० ॥ न
पुरेसा हात घाली चेंडूकडे । ह्मणीतले गडे सांभाळावें ॥ १ ॥ सांभाळ करितां सकळां
जिवांचा । गोपाळांसि वाचा ह्मणे बरें ॥ २ ॥ बरें विचारुनी करावें कारण । ह्मणे नारा-
यण बऱ्या बरें ॥ ३ ॥ बरें ह्मणऊनि तयांकडे पाहे । सोडविला जाय चेंडू तळा ॥ ४ ॥
तथासवें उडी घातली अनंतें । गोपाळ रडते येती घरा ॥ ५ ॥ येतां त्यांचा लोकीं
देखिला कोल्हाळ । सामोरीं सकळ आलीं पुढें ॥ ६ ॥ पुसतीं ते मात आपआपल्यासी ।
हरिःसुखें त्यांसि न बोलवे ॥ ७ ॥ न बोलवे हरि बुडालसें सुखें । कुदितील दुःखें उर माथे
॥ ८ ॥ मायबापें तुका ह्मणे न देखती । ऐसें दुःख चित्तीं गोपाळांच्या ॥ ९ ॥

॥ ४५८० ॥ गोपाळां उभडु नावरे दुःखाचा । कुंडित हे वाचा जाली त्यांची ॥ धृ० ॥
जालें काय ऐसें न कळे कोणासी । ह्मणती तुझांपासी देव होना ॥ १ ॥ देवासवें दुःख न
पवतें ऐसें । कांहीं अनारिसें दिसे आजी ॥ २ ॥ आजि दिसे हरि फांकला यांपाशी । ह्मण-
ऊनि ऐशी परि जाली ॥ ३ ॥ जणविल्याविण कैसें कळे त्यांसी । शाहाणे तयांसि कळों
आलें ॥ ४ ॥ कळों आलें तीहीं फुंद शांत केला । ठार्यांचाच त्यांला थोडा होता ॥ ५ ॥
होता तो विचार सांगितला जना । गोपाळ शाहाणा होता त्याणें ॥ ६ ॥ सांगे आतां
हरि तुझां आह्या नाही । बुडाला तो डोहीं यमुनेच्या ॥ ७ ॥ यासि अवकाश नव्हेचि
पुसतां । जालिया अनंता कोण परी ॥ ८ ॥ परि त्या दुःखाची काय सांगों आतां । तुका
ह्मणे माता लोकरुपाळा ॥ ९ ॥

॥ ४५८१ ॥ पाषाण फुदती तें दुःख देखोनी । करितां गौळणी शोक लोकां ॥ धृ० ॥
काय ऐसें पाप होतें आह्यांपासी । बोलती एकासी एक एका ॥ १ ॥ एकाचिये डोळां
असुं बाह्यात्कारी । नाही तीं अंतरीं जळतील ॥ २ ॥ जळतील एकें अंतर्बाह्यात्कारें ।
दाकिर्ली लेंकुरें कडियेहुनी ॥ ३ ॥ नित्रांतचि एकें राहिलीं निश्चित । बाहेरी ना आंत
जीव त्यांचे ॥ ४ ॥ त्यांचे जीव वरी आले त्या सकळां । एका त्या गोपाळांवांचूनियां
॥ ५ ॥ वांचणें तें आतां खोटें संवसारीं । नव्हे भेटी जरी हरिसवें ॥ ६ ॥ सवें घेऊनियां
चालली गोपाळां । अवर्षीच बाळा नरनारी ॥ ७ ॥ नरनारी नाही मनुष्याचें नांव ।
गोकुळ हें गांव सांडियेलें ॥ ८ ॥ सांडियेलीं अन्नें संपदा सकळ । चित्तीं तो गोपाळ धरुनी
जाती ॥ ९ ॥ तिरिं माना घालूनियां उभ्या गाई । तदस्थ या डोहीं यमुनेच्या ॥ १० ॥
यमुनेच्या तिरिं झाडें वृक्ष वल्ली । दुःखें कोमाइलीं कृष्णाचिया ॥ ११ ॥ यांचें त्यांचें दुःख
एक जालें तिरिं । मग शोक करी मायबाप ॥ १२ ॥ मायबाप तुका ह्मणे सहोदर । तोवरीच
नीर न पवतां ॥ १३ ॥

॥ ४५८२ ॥ तीर देखोनियां यमुनेचें जळ । कांठींच कोल्हाळ करिताती ॥ धृ० ॥
कडवाड नव्हे घालावया उडी । आपणासि ओढी भय मागें ॥ १ ॥ मागें सरे माय पाडला
पाडलीं । आपलेंच घाली धाकें अंग ॥ २ ॥ अंग राखोनियां माय खेद करी । अंतरींचें
हरि जाणवलें ॥ ३ ॥ जाणवलें मृग देवें दिली बुडी । तुका ह्मणे कुडी भावना हे ॥ ४ ॥

॥ ४५८३ ॥ भावनेच्या मुळें अंतरला देव । शिरला संदेह भये पोटी ॥ धृ० ॥ पोटी
होतें मागें जीव द्यावा ऐसें । बोलिल्या सरिसें न करवें ॥ १ ॥ न करवें त्याग या जीवाचा
नास । नारायण त्यास अंतरला ॥ २ ॥ अंतरला बहु बोलतां वाडगें । अंतरींच्या त्याग-
विण गोष्टी ॥ ३ ॥ गोष्टी सकळांच्या आइकिल्या देवें । कोण कोण्याभावे रडती तीं ॥ ४ ॥
तीं गेलीं घरास आपल्या सकळ । गोधनें गोपाळ लोक माय ॥ ५ ॥ मायबापांचीं तो
हेसी जाली गती । तुका ह्मणे अंतीं कळों आलें ॥ ६ ॥

॥ ४५८४ ॥ आला त्यांचा भाव देवाचिया मना । अंतरीं कारणांसाठीं होता ॥ धृ० ॥
होता भाव त्यांचा पाहोनि निराळा । नव्हता पाताळा गेला आधीं ॥ १ ॥ आधीं पाठी-
मोरीं जालीं तीं सकळें । मग या गोपाळें बुडी दिली ॥ २ ॥ दिली हाक त्याणें जाऊनि

पाताळा । जागविलें काळा भूजंगासी ॥ ३ ॥ भुजंग हा होता निजला मंदिरि । निर्भर
अंतरी गर्वनिधी ॥ ४ ॥ गर्व हरावया आला नारायण । मिस या करून चेंडुवाचें ॥ ५ ॥
चेंडुवाचे मिसें काळ्या नाथावा । तुका ह्मणे देवा कारण हें ॥ ६ ॥

॥ ४५८५ ॥ काळ्याचे मागे चेंडू पत्नीपार्शी । तेजःपुंज राशी देखिलेला ॥ १ ॥
लावण्यपुतळा मुखप्रभाराशी । कोटि रविशशी उगवले ॥ २ ॥ उगवला खांब कर्दळीचा
गाभा । ब्रीदें वांकी नभा देखे पार्थी ॥ ३ ॥ पाहिला सकळ तिनें न्याहाळुनी । कोण या
जननी विसरली ॥ ४ ॥ विसर हा तीस कैसा याचा जाला । जीवाहुनि वाला दिसतसे
॥ ५ ॥ दिसतसे रूप गोजिरे लाहान । पाहातां लोचन सुखावले ॥ ६ ॥ पाहिले पर्तौनि
काळा दुष्टाकडे । मग ह्मणे कुडें जालें आतां ॥ ७ ॥ आतां हा उठोनि खाईल या बाळा ।
देईल या वेल्हाळा माय जीव ॥ ८ ॥ जीव याचा कैसा वांचे ह्मणे नारी । मोहिली अंतरी
हरिरूपें ॥ ९ ॥ रूपें अनंतार्ची अनंतप्रकार । न कळें साचार तुका ह्मणे ॥ १० ॥

॥ ४५८६ ॥ ह्मणे चेंडू कोणें आणिला या ठाया । आलों पुरवाया कोड त्याचें ॥ १ ॥
त्याचें आइकोन निष्ठुर वचन । भयाभीत मन जालें तीचें ॥ २ ॥ तिची चित्तवृत्ति
होती देवावरी । आधीं ते माघारी फिरली वेर्गी ॥ ३ ॥ वेर्गी मन गेलें अताराचे सोयी ।
विघ्न आले कांहीं आह्मावरी ॥ ४ ॥ वरि उदकास अंत नाही पार । अशोभ सागर भर-
लासे ॥ ५ ॥ संचार करुनि कोण्था वाटे आला । ठायींच देखिला अवचिता ॥ ६ ॥
अवचिता नेणों येथें उगवला । दिसे तो धाकुला बोल मोठे ॥ ७ ॥ मोठ्याने बोलतो
भय नाही मनी । केला उठवुनी काळ जागा ॥ ८ ॥ जागविला काळसर्प तथे वेळी ।
उठिला कल्लोळीं विषाचिये ॥ ९ ॥ यमुनेच्या डोहावरी आला ऊत । काळ्याकृतांतधु-
कारें ॥ १० ॥ कारणें ज्या येथें आला नारायण । जालें दुरुषण दोघांमध्ये ॥ ११ ॥ दोघां-
मध्ये जाले बोल परस्परें । प्रसंग उत्तरें युद्धाचिया ॥ १२ ॥ चिंतावला चित्ती तोंडें बोले
काळ । करीन सकळ यास तुझा ॥ १३ ॥ जाला सावकाश झोंप घाली वरी । तंव हाणे
हरि मुष्टिघातें ॥ १४ ॥ तेणें काळें त्यासि दिसे काळ तैसा । हरावया जैसा जीव आला
॥ १५ ॥ आठवले काळा हाकारिलें गोत । मिळालीं बहुत नागकुळें ॥ १६ ॥ कल्हारीं
संधानीं वेष्टियेला हरी । अवघा विखारी व्यापियेला ॥ १७ ॥ यांस तुका ह्मणे नाही
भक्ताविण । गरुडाचें चितन केलें मनी ॥ १८ ॥

॥ ४५८७ ॥ निजदास उभा ताळाकाळ पायापें । स्वामि देखे सपें वेष्टियेला ॥ १ ॥
लहानथोरें होती मिळाली अपारें । त्याच्या धुधुकारें निवारली ॥ २ ॥ निघतां आपटी
धरुनि धांवामधीं । एकाचेंचि वधी माथें पायें ॥ ३ ॥ एकी जीव दिले येतांच त्या धाकें ।
येतील तीं एके काकुलती ॥ ४ ॥ यथेष्ट भक्षिलीं पोट धाय वरी । तंव ह्मणे हरि पुरे
आतां ॥ ५ ॥ आतां करू काम आलों ज्यासाठीं । हरि घाली मिठी काळ्यासी ॥ ६ ॥
यासि नाथूनियां नाकीं दिली दोरी । चेंडू भार क्षिरीं कमळांचा ॥ ७ ॥ चालविला वरी
बैसे नारायण । गरुडा आळंगुन बहुडविलें ॥ ८ ॥ विसरुन पडे संवगडचा गाई । यमु-

नेच्या डोहीं लक्ष त्यांचें ॥ ८ ॥ त्याच्या गोष्टी कांठी बैसोनि सांगती । बुडाला दाविती
येथे हरी ॥ ९ ॥ हरीचें चितन करितां आठव । तुका ह्मणे देव आला वरी ॥ १० ॥

॥ ४५८८ ॥ अवचित त्याणीं देखिला भुजंग । पळतील मग हाड आला ॥ ४० ॥
आला वेऊनियां यमुने बाहेरी । पालवितो करी गडियांसी ॥ १ ॥ गडियांसि ह्मणे वैकुं-
ठनाथक । यारे सकळिक मजपाशी ॥ २ ॥ मजपाशीं तुझां भय काय करी । जवळि या दुरी
जाऊं नका ॥ ३ ॥ कार्णी आइकिले गोविंदाचे बोल । ह्मणनी नवल चला पाहों ॥ ४ ॥
पाहों आले हरीजवळ सकळ । गोविंदें गोपाळ आळिगिले ॥ ५ ॥ आल्या गाई वरी
घालितील माना । वारसलें स्तना क्षीर लोटें ॥ ६ ॥ लोटती सकळें एकावी एक । होऊनि
पृथक कुर्वाळी ॥ ७ ॥ कुर्वाळीं आनंदें घेती चारापाणी । तिही चक्रपाणि देखिलेला
॥ ८ ॥ त्यांच पाशीं होता पार केली माव । न कळें संदेह पडलिया ॥ ९ ॥ याति वृक्षवल्ली
हात्या कोमेलिया । त्यांसि कृष्णें काया दिव्य दिली ॥ १० ॥ दिलें गोविंदें त्या पदा नाहीं
नाश । तुका ह्मणे आस निरसली ॥ ११ ॥

॥ ४५८९ ॥ आस निरसली गोविंदाचे भेदी । संवसारा तुदी पुढिलिया ॥ ४० ॥ पुढें
पाठविलें गोविंदें गोपाळां । देऊनि चपळां हातीं गुढी ॥ १ ॥ हाका आरोळियां देऊनि
नाचती । एक दासाविती हरि आला ॥ २ ॥ आरधीं पडितीं होतीं तयां घरीं । संकीर्ण
व्या नारी नरलोक ॥ ३ ॥ लोका भूक तान नाहीं निद्रा डोळा । रूप वेळोवेळां आठवती
॥ ४ ॥ आहाकटा मग करिती गेलिया । आधीं ठावा तयां नाहीं कोणा ॥ ५ ॥ आधीं
सुकी मग घडे आठवण । तुका ह्मणे जन परिचयें ॥ ६ ॥

॥ ४५९० ॥ जननी हे ह्मणे आहा काय जालें । शरीर रक्षिले काय काजें ॥ ४० ॥
काय काज आतां हरिविण जिणें । नित्य दुःख कोणें सोसावें हें ॥ १ ॥ हें दुःख न सरि
हरि न भेटे तों । त्यामागेंचि जातों एका वेळे ॥ २ ॥ एक वेळ जरी देखतें मी आतां ।
तरी जीवापरता न करितें ॥ ३ ॥ करितां हे मात हरीचें चितन । शुभ तो शकुन तुका
ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ४५९१ ॥ शुभ मात तिहीं आणिली गोपाळां । चेंडू वनमाळी घेउनि आले ॥ ४० ॥
आली दारा देखे हर्षाची गुढी । सांगितली पुढी हरुषें मात ॥ १ ॥ हर्षलीं माता केलें
निबलोण । गोपाळांवरून क्रवंडी ॥ २ ॥ गोपाळां भोवतें मिळालें गोकळ । अंबवीं
सकळ लहात थोरें ॥ ३ ॥ थोर मुख जाले ते कार्णी आनंद । सांगती गोविंद वरि आला
॥ ४ ॥ आले वरि बैसोनियां नारायण । काळया नाथून वहन केलें ॥ ५ ॥ नगराबाहेरी
निघाले आनंदें । लावूनियां वायें नाना घोष ॥ ६ ॥ नारायणापुढे गोपाळ चालती ।
आनंदें नाचती गाती गीत ॥ ७ ॥ तंव तो देखिला वैकुंठाचा पती । लोटांगणीं जाती
सकळही ॥ ८ ॥ सकळही एका भावें आळिगिले । अवघियां जाले अवघे हरी ॥ ९ ॥
हरि आळिगनें हरिरूप जालीं । आप विसरलीं आपणास ॥ १० ॥ सकळांसी सुख एक
दिले देवें । मायबापभावें लोकपाळां ॥ ११ ॥ मायबाप देवा नाहीं लोकपाळ । सारिखां
सकळ तुका ह्मणे ॥ १२ ॥

॥ ४५९२ ॥ नेणे वर्ण धर्म जी आलीं सामोरीं । अवधीच हरि आळिगलीं
हरि लोकपाळ आले नगरांत । सकळांसहित मायबाप ॥ १ ॥ पारणे तयांचे
वेळे । देखिले सावळे परब्रह्म ॥ २ ॥ ब्रह्मानंदे लोक सकळ नाचती । गुढिया
घरोघरी ॥ ३ ॥ घरोघरीं सुख आनंद सांढळा । सडे रंग माळा चौकडारीं ॥ ४ ॥
वृंदावने तुळसीचीं बनें । रामकृष्णगणें नारायण ॥ ५ ॥ नारायण तिहीं पूजिल
नाना पुण्याती करूनिया ॥ ६ ॥ यांचें ऋण नाहीं फिटले मागील । पुढें
जाडिती हीं ॥ ७ ॥ हीं नव्हतां कधीं या देवा वेगळीं । केला वनमाळी सेवाऋण
सेवाऋणे तुका ह्याणे रूपधारी । भक्तांचा कैवारी नारायण ॥ ९ ॥

॥ ४५९३ ॥ नारायण आले निजमंदिरासी । जाले या लोकांसि बहुडविते
बहुडविले बहु केलें समाधान । विसरु तो क्षण नका माझा ॥ १ ॥ मात
सकळ वृत्तांत । केलें वृंदावत सकळांनीं ॥ २ ॥ सकळां भानुके वांटिल्या साखर
लाल्या घरा लोक गेले ॥ ३ ॥ लोक गेले कामा गाईपें गोपाळ । वारली सकळ
पाठी ॥ ४ ॥ लोभ सावूनिया आपला विसर । पाडितो कुमर धनआशा ॥ ५ ॥
बांधले तुका ह्याणे जन । काय नारायण ऐसा जाणें ॥ ६ ॥

॥ ४५९४ ॥ जाला कवतुक करितां रोकडें । आणिकही पुढें नारायण
येऊनिया पुढें धरिला मार्ग । हरावया भाग इंद्रयार्जा ॥ १ ॥ इंद्रा दर्हा वुध
लोणी । घतले हिरोनि वाट त्यांचें ॥ २ ॥ हिरोनि घेतल्या कावडी सकळा ।
गोपाळा बरें नव्हे ॥ ३ ॥ नव्हे तेंचि करी न भे काळिकाळा । तुका ह्याणे लीट
देव ॥ ४ ॥

॥ ४५९५ ॥ खेळ नव्हे बरा इंद्र कोपालिया । देव ह्याणे तयां भेऊं नका ॥ धू
धरू भय धाक काहीं मनीं । बोले चक्रपाणि गौळियांसी ॥ १ ॥ गौळियांसि ध
या वचनें । आशंकितमने वेडावलीं ॥ २ ॥ वेडावलीं त्यासि न कळतां माव । देव
देव नोळखतां ॥ ३ ॥ नोळखतां दुःखें वाहाती शरीरीं । तुका ह्याणे वरि भारवाही

॥ ४५९६ ॥ भावाही नोळखती या अनंता । जवळी असतां अंगसंगें ॥ धू
संगें तथा न कळे हा देव । कळोनि संदेह माशुताला ॥ १ ॥ मांशुती पडती नि
डोही । ज्याची हे नाही बुद्धि स्थिर ॥ २ ॥ बुद्धि स्थिर होऊं नेही नारायण । अ
जन लोभिकांची ॥ ३ ॥ लोभिकां न साहे देवाचे करणे । तुका ह्याणे तेणे दुःखी हो

॥ ४५९७ ॥ दुःखी होती लोभे करावें तें काई । उडतील गाई ह्यैसी आतां
आणिकही काहीं होईल अरिष्ट । नायिके हा धीट सांगितले ॥ १ ॥ सांगों चले
मायबापांपाशीं । निघाले घरासि देवा रागे ॥ २ ॥ रागे काला देतां न घेती
ठोकवी गोपाळ क्रोधियांसी ॥ ३ ॥ क्रोध देवावरि धरियेला राग । तुका ह्याणे
रुसती ॥ ४ ॥

॥ ४५९८ ॥ भाग त्या सुखाचे वांकड्यां बोबड्यां । आपलिया गड्यां भा
॥ धू ॥ भारवाही गेले टाकूनि कावडी । नवनीतगोडी भाविकांसी ॥ १ ॥

करुनियां बांडिलां सकळां । आनंहे गोपाळांमाजी खेळे ॥ २ ॥ खेळेंमेळें र्ही दुध तुप खाती । भय नाही चिर्त्तां कवणाचें ॥ ३ ॥ कवणाचें चाले तुका ह्मणे बळ । जयासि गोपाळ साह्य जाला ॥ ४ ॥

॥ ४५९९ ॥ जाणवले इंद्रा चरित्र सकळ । वांकुल्या गोपाळा इविताती ॥ धृ० ॥ तातडिया मेघां आज्ञा करी राव । गोकुळींचा ठाव उरों नेहा ॥ १ ॥ नेहाविया गाई ह्मसी बांचा लोक । पुरा सकळिकसिळाधारी ॥ २ ॥ धाक नाही माझा गोवळियां पोरों । सकळिक मारा ह्मणे मेघां ॥ ३ ॥ ह्मणविती देव आपणां तोंवरी । जंत्र नाही वरी कोपलों मी ॥ ४ ॥ मीपणें हा देव न कळेंचि त्यांसी । अभिमानें रासि गर्वाचिया ॥ ५ ॥ अभिमानरासि जयाचिये ठायीं । तुका ह्मणे तई देव दुरी ॥ ६ ॥

॥ ४६०० ॥ देव त्यां फावला भाविकां गोपाळां । नाही तेंथें कळा अभिमान ॥ धृ० ॥ नाडलीं आपल्या आपणचि एकें । संदेहदायकें बहुफारें ॥ १ ॥ फारें चाळविलीं नेदी कळों माव । देवा आदिदेव विश्वंभर ॥ २ ॥ विश्वासावांचुनी कळों नये खरा । अभक्तां अभीरा जैसा तैसा ॥ ३ ॥ जैसा भाव तैसा जवळि त्या दुरी । तुका ह्मणे हरि देतो घतो ॥ ४ ॥

॥ ४६०१ ॥ तो या साच भावें न कळेंचि इंद्रा । ह्मणऊनि धारा घाली सिळा ॥ धृ० ॥ घाली धारा मेघ कडाडिला माथा । वरि अवचिता देखियेला ॥ १ ॥ देखती पाऊस वोळला गोपाळ । भ्याले हे सकळ विचारिती ॥ २ ॥ विचार पडला विसरले खेळ । अन्याय गोपाळ ह्मणती केला ॥ ३ ॥ लागलेंसे गोड न कळें ते काळीं । भेणें वनमाळी आठविती ॥ ४ ॥ आतां काय कैसा करावा विचार । गोधनासि थार आपणिया ॥ ५ ॥ यांचिया विचारें होणार तें काई । तुका ह्मणे ठायीं वेडावलीं ॥ ६ ॥

॥ ४६०२ ॥ वेडावलीं काय करावें या काळीं । ह्मणे वनमाळी गोपाळांसी ॥ धृ० ॥ शिरीं धरूं गोवर्द्धन उचलुनी । ह्मणे तुझी कोणी भिऊं नका ॥ १ ॥ नका सांडूं कोणी आपला आवांका । मारितां या हाका आरोळिया ॥ २ ॥ अशंकित चित्तें न वटे त्यां खरें । धाकेंच ते बरें ह्मणती चला ॥ ३ ॥ चिर्त्तां धाक परि जवळी अनंत । तुका ह्मणे यात होऊ नेदी ॥ ४ ॥

॥ ४६०३ ॥ नेदी दुःख देखों दासा नारायण । ठेवी निवारून आल्या आधीं ॥ धृ० ॥ आधीं पुढें शुद्ध करावा मारग । दासांमागें मग सुखरूप ॥ १ ॥ पर्वतासि हात लाविला अनंतें । तो जाय वरतें आपेआप ॥ २ ॥ आपल्याआपण उचलिला गिरी । गोपाळ हे करी निमित्वासी ॥ ३ ॥ निमित्य करुनि करावें कारण । करितां आपण कळों नेदी ॥ ४ ॥ दिनाचा कृपाळु पतितपावन । हें करी वचन सांच खरें ॥ ५ ॥ सांगणें न लगे सुखदुःख दासा । तुका ह्मणे ऐसा कृपावंत ॥ ६ ॥

॥ ४६०४ ॥ कृपावंतें हाक दिली सकळिकां । माजिया रे नका राहों कोणी ॥ धृ० ॥ निघाले या भेणें पाउसाच्या जन । देखे गोवर्द्धन उचलिला ॥ १ ॥ लाविलें गोपाळ फेरीं चहूंकडे । हांसें फुडें रडे कोणी धाकें ॥ २ ॥ धाकें हीं सकळ निघालीं भीतरी । उचलिला गिरी तथाखालीं ॥ ३ ॥ तथाखालीं गाई वत्सं आली लोक । पक्षी सकळिक

जीवजाती ॥ ४ ॥ जिहीं ह्यणविलें हरीचे अंकित । जातीचे ते होत कोणी तरी ॥ ५ ॥
जाति कुळ नाही तयासि प्रमाण । अनन्या अनन्य तुका ह्यणे ॥ ६ ॥

॥ ४६०५ ॥ त्यांसि राखे बळें आपुले जे हास । कळिकाळासि वास पाहों नेही
॥ धू० ॥ पाउस न येतां केली यांची धार । लागला तुषार येऊं मग ॥ १ ॥ घडनीं दगड
बैसतील गिरी । वरुषला धारीं शिळांचिये ॥ २ ॥ शिळांचिये धारीं वरुषला आकांत ।
होता दिवस सात एक सरें ॥ ३ ॥ एक सरें गिरि धरिला गोपाळीं । होतो भाव बळीं
आह्मी ऐसे ॥ ४ ॥ ऐसें कळों आलें देवाचिया चित्ता । ह्यणे तुझीं आतां हात सोडा
॥ ५ ॥ हांसती गोपाळ करुनि नवल । आइकोनि बोल गोविंदाचे ॥ ६ ॥ रावितील
डोया गुडवे कोपर । फुटले ते भार उचलितां ॥ ७ ॥ भार आह्मांवरि घालुनि निराळा ।
राहिलासी डोळा चुकवुनी ॥ ८ ॥ निमित्त्य अंगुळी लावियेली वरी । पाहों कैसा गिरि
धरितोसी ॥ ९ ॥ सिणले हे होते टाथींच्या त्या भावें । लटिकेचि खरें मानूनियां ॥ १० ॥
याणीं अंत पाहो आदरिला याचा । तुका ह्यणे वाचा वाचाळ ते ॥ ११ ॥

॥ ४६०६ ॥ वाचाळ लटिके अभक्त जे खळ । आपुलें तें बळ वाखाणावें ॥ धू० ॥
बळें हुंवरती सत्य त्यां न कळे । नुघडती डोळे अंधळयांचे ॥ १ ॥ आसुडिल्या माना
हात पाय नदें । तंव भार बोदें उचलिला ॥ २ ॥ लटिकाचि आह्मीं सीण केला देवा ।
कळों आले तेव्हां सकळांसी ॥ ३ ॥ आलें कळों तुका ह्यणे अनुभवें । मग अहंभावें
सांडवले ॥ ४ ॥

॥ ४६०७ ॥ सांडवले सकळांचे अभिमान । आणिले शरण लोटांगणीं ॥ धू० ॥
लोटांगणीं आले होऊनियां हीन । मग नारायण ह्यणे भलें ॥ १ ॥ भला आजि तुझी केला
सांचपण । गिरि गोवर्धन उचलिला ॥ २ ॥ लागती चरणां सकळ ते काळीं । आह्मां-
मध्ये बळीं तूंचि एक ॥ ३ ॥ एका तुजविण नयो आह्मी कामा । कळों कृष्णा रामा
आलें आजीं ॥ ४ ॥ आजिवरि आह्मां होता अभिमान । नेणतां चरणमहिमा तुझा ॥ ५ ॥
तुझा पार आह्मी नेणों नारायणा । नखीं गोवर्द्धना राखियेलें ॥ ६ ॥ राखियेलें गोकुळ
आह्मां सकळांसी । दगडाच्या राशि वरुषतां ॥ ७ ॥ वर्णावें तें काय तुझें महिमान ।
धरिती चरण सकळही ॥ ८ ॥ सकळही तान विसरलीं भूक । सकळही सुख दिलें
त्यांसी ॥ ९ ॥ त्यांसि कळों आला वैकुण्ठनायक । तुका ह्यणे लोक निर्भर ते ॥ १० ॥

॥ ४६०८ ॥ लोकां कळों आला देव आह्मांमधीं । टाकिली उपाधि तिहीं शंका
॥ धू० ॥ शंका नाही थोरें लाहानां जीवांसी । कळला हा हर्षाकेशी मग ॥ १ ॥ मग
मनीं जाले निर्भर सकळ । संगें लोकपाळ कृष्णाचिया ॥ २ ॥ कृष्णाचिया ओंव्या गाणें
गाती गीत । कृष्णमय चित्त जालें त्यांचें ॥ ३ ॥ त्यांसि टावा नाही बाहेरिल भाव ।
अंतरींच वांव सुख जालें ॥ ४ ॥ सुखें तथा दीस न कळे हे राती । अखंड या ड्योती
गोविंदाची ॥ ५ ॥ चित्तनेचि धालीं न लगे अत्रपाणीं । तुका ह्यणे मनीं समाधान ॥ ६ ॥

॥ ४६०९ ॥ समाधान त्यांचीं इंद्रियें सकळ । जयां तो गोपाळ समागमें ॥ धू० ॥
गोविंदाचा जाला प्रकाश भीतरी । मग त्यां बाहेरी काय काज ॥ १ ॥ काज काम त्यांचे

सरले व्यापार । नाही आपपर माझे तुझे ॥ २ ॥ माया सकळांची सकळांही वरी ।
विषम तें हरि दिसों नेही ॥ ३ ॥ दिस तया आप परावें सारखें । तुका ह्मणे सुखें
कृष्णाचिया ॥ ४ ॥

॥ ४६१० ॥ कृष्णाचिया सुखें भुक्त नाही तान । सदा समाधान सकळांचें ॥ धृ० ॥
कळलेंच नाही जाणे किति दिस । बाहेरिल वास विसरली ॥ १ ॥ विसरु कामाचा तुका
ह्मणे जाला । उद्वेग राहिला जावें थावें ॥ २ ॥

॥ ४६११ ॥ जावें बाहेरी हा नाठवे विचार । नाही समाचार ठावा कांहीं ॥ धृ० ॥
कांहीं न कळे तें कळों अलें देवा । मांडिला रिधावा कवतुक ॥ १ ॥ कवतुकासाठी भक्त
देहावरी । आणिताने हरि बोलावया ॥ २ ॥ यासि नांवरूप नाही हा आकार । कळला
साचार भक्ता मुखें ॥ ३ ॥ मुखें भक्तांचिया बोलता आपण । अंगसंगें भिन्न नाही दोघे
॥ ४ ॥ दोघे वेगळाले लेखिल जो कोणी । तयाचा मेदिनी बहु भार ॥ ५ ॥ तयासी
घडली सकळही पापें । भक्तांचिया कोपें निदा ह्मणें ॥ ६ ॥ ह्मणियाचा संग न घडावा
कोणा । विष जेंवी प्राणां नाश करी ॥ ७ ॥ करितां आडके निदा या संतांची । तया
होती तेचि अधःपात ॥ ८ ॥ पतन उद्धार संगाचा महिमा । त्यजावें अधमा संत सर्वा
॥ ९ ॥ संतसेवा जोडे महालाभरासी । तुका ह्मणे यासि नाश नाही ॥ १० ॥

॥ ४६१२ ॥ नाही नाश हरि आठवितां मुखें । जोडतील सुखें सकळही ॥ धृ० ॥
सकळही सुखें वोळली अंतरी । मग त्याबाहेरी काय काज ॥ १ ॥ येऊं विसरली बाहेरी
गोपाळें । तल्लीन सकळें कृष्णसुखें ॥ २ ॥ सुख तें योगियां नाही समाधीस । दिलें गाई
वस्त पणु जीवां ॥ ३ ॥ वारला पाऊस केव्हां नाही ठावा । तुका ह्मणे देवाचंचुनियां ॥ ४ ॥

॥ ४६१३ ॥ यासि समाचार सांगतां सकळा । चलावें गोकुळा ह्मणे देव ॥ धृ० ॥
देव राखे तया आडलिया काळें । देव सुखफळें देतो दासां ॥ १ ॥ दासां इःख देखों
नेही आपुलिया । निवारी आलिया न कळतां ॥ २ ॥ नाही मेघ येतां जातां देखिलेला ।
धारी वरुषला शिळांचिये ॥ ३ ॥ एवढें भक्तांचें सांकडें अनंता । होय निवारिता तुका
ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ४६१४ ॥ काकुली एके पाहाती बाहेरी । तया ह्मणे हरि वोसरला ॥ धृ० ॥ वोस-
रला मेघ आला होता काळ । बाहेरी सकळ आले लोक ॥ १ ॥ कवतुक जाले ते काळी
आनंद । कळला गोविंद साच भावें ॥ २ ॥ भावें तयापुढें नाचती सकळें । गातील मंगळें
ओंव्या गीत ॥ ३ ॥ गीत गाती ओंव्या रामकृष्णावरी । गोपाळ मोहोरी वाती पावे
॥ ४ ॥ वल्लें गाई पशू नाचती आनंदें । वेधलिया छंदें गोविंदाच्या ॥ ५ ॥ चित्त वेधि-
येलें गोविंदें जयाचें । कोण तें दैवाचें तयाहुनी ॥ ६ ॥ तयाहुनि कोणी नाही भाग्यवंत ।
अखंड सांगात गोविंदाचा ॥ ७ ॥ गोविंदाचा संग तुका ह्मणे ध्यान । गोविंद ते जन
गोकुळींचे ॥ ८ ॥

॥ ४६१५ ॥ गोकुळींची गति कोण जाणें परी । पाहों आला वरी इंद्राव ॥ धृ० ॥
इंद्रापाशी मेघ बोलती बडिवार । सकळ संहार करुनी आलों ॥ १ ॥ आतां जीव नाही

सांगाथा ते रानी । पुरिले पाषाणीं शिळाधारीं ॥ २ ॥ रिता कोठे नाही राहो दिला ठाव । जल्पती तो भाव न कळतां ॥ ३ ॥ न कळतां देव बळें हुंवरती । साच ते पावती अपमान ॥ ४ ॥ माव न कळतां केली तोंडपिठी । इंद्र आला वृष्टि पाहावया ॥ ५ ॥ पाहतां ते आहे जैसे होते तैसे । नाचती विशेषे तुका ह्मणे ॥ ६ ॥

॥ ४६१६ ॥ नाचतां देखिलीं गाई वत्सें जन । विस्मित होऊन इंद्र ठेला ॥ धृ० ॥ लागला पाऊस शिळांनिघे धारीं । वांचलीं हीं परि कैसीं येथें ॥ १ ॥ येथें आहे नारायण संदेह नाही । विघ्न केले ठायीं निर्विघ्न तें ॥ २ ॥ विचारितां उचलिला गोवर्द्धन । अवतार पूर्ण कळीं आला ॥ ३ ॥ आला गौळियांच्या घरा नाायण । करितो स्तवन इंद्र त्यांचे ॥ ४ ॥ त्यांच्या पुण्या पार कोंण करी लेखा । न कळे चतुर्मुखा ब्रह्मयासी ॥ ५ ॥ सीणतां जो ध्याना न ये एकवेळा । तो तथा गोपाळां समागमें ॥ ६ ॥ समागमें गाई वत्स पुण्यवंता । देह कुर्वाळितां अंगसंग ॥ ७ ॥ संग जाला मायबापां लोकपाळां । आळिगिती गळा कंठाकंठ ॥ ८ ॥ करिते हे जाले स्तुति सकळिक । देव इंद्रादिक गोविंदाची ॥ ९ ॥ करितील वृष्टि पुष्पवरुषाव । देवा आदिदेव पूजियेला ॥ १० ॥ पुष्पांजुळी मंत्रघोष जयजयकार । लुमलुमी अंबर तेणें नादें ॥ ११ ॥ नामाचे गजर गंधवांचीं गाणीं । आनंद भुवर्नी न माये तो ॥ १२ ॥ तो सुखसोहळा अनुपम्य रासी । गोकुळी देवासी वीहीं ठायीं ॥ १३ ॥ वीहीं ठायीं सुख दिलें नारायणें । गेला द्रुषणें वैरभाव ॥ १४ ॥ आवना भेदाची जाय उठाउठी । तुका ह्मणे भेदी गोविंदाचे ॥ १५ ॥

॥ ४६१७ ॥ गोविंदाचे नाम गोड घेतां वाचे । तेथें हे कांईचे वैरभाव ॥ धृ० ॥ भावें नमस्कार घातले सकळीं । लोटांगणें तळीं महीवरी ॥ १ ॥ वरि हातबाहे उभारिली देवें । कळळिया भावें सकळांच्या ॥ २ ॥ सकळही वरि बहुडविले स्थळा । चलावें गोपाळा ह्मणे घरा ॥ ३ ॥ राहिलीं हीं नाचो गोविंदाच्या बोलें । पडिलीया डोलें छंदें हो तीं ॥ ४ ॥ छंद तो नावर आपणा आपला । आनंदाचा आला होता त्यांसी ॥ ५ ॥ त्यांच्या तुका ह्मणे आनंदें सकळ । देगणें गोपाळ समागमें ॥ ६ ॥

॥ ४६१८ ॥ समागमें असे हरि नेणतियां । नेदी जाऊं वायां अंकितांसी ॥ धृ० ॥ अंकितां सात्रध केले नारायणें । गोपाळ गोधनें सकळिकां ॥ १ ॥ सकळही जन आले गोकुळासी । आनंद मानसीं सकळांच्या ॥ २ ॥ सकळांचा केला अंगिकार देवें । न कळतां भावें वांचवी त्यां ॥ ३ ॥ त्यां जाला निर्धार हरि आह्मांपासीं । निवांत मानसीं निर्भर तीं ॥ ४ ॥ निर्भर हे जन गोकुळींचे लोक । केले सकळिक नारायणें ॥ ५ ॥ नारायण भय येऊं नेदी गांवा । तुका ह्मणे नांवा अनुसरे त्या ॥ ६ ॥

॥ ४६१९ ॥ ये दशे चरित्र केले नारायणें । रांगतां गोधनें राखिताहे ॥ धृ० ॥ हे सोंग सारिलें या रूपें अनंतें । पुढेही बहु तें करणें आहे ॥ १ ॥ आहे तुका ह्मणे धर्म संस्थापणें । केला नारायणें अवतार ॥ २ ॥

॥ ४६२० ॥ अवतार केला संहारावे कुष्ट । करिती हे नष्ट परपीडा ॥ धृ० ॥ परपीडा काही वेल्य कं सराव । पुढे तोही भाव आरंभिला ॥ १ ॥ लाविलें लाघव पाहोनियां संधी ।

सकळ्हांनी वधी वृष्टजना ॥ २ ॥ वृष्टजन परपीडक जे कोणी । ते या चक्रपाणि न
साहती ॥ ३ ॥ न साहवे दुःख भक्तांचें या देवा । अवतार ध्यावा लागे रूप ॥ ४ ॥ रूप
हें चांगलें रामकृष्ण नाम । हरे भवभ्रम उच्चारितां ॥ ५ ॥ उच्चारितां नाम कंस वैरभावं ।
हरोनियां जीवें कृष्ण केला ॥ ६ ॥ कृष्णरूप त्यासि दिसे अवघें जन । पाहें तां आपण
कृष्ण जाला ॥ ७ ॥ पाहिलें दर्पणीं आधील मुख्यासी । चतुर्भुज त्यासि तोचि जाला ॥ ८ ॥
जालीं कृष्णरूप कन्या पुत्र भाज । तुका ह्याणे राज्य सैन्य जन ॥ ९ ॥

॥ ४६२१ ॥ सैन्य जन हांसे राथा जालें काई । वासपे तो ठायीं आपणासी ॥ धृ० ॥
आपणा आपण जयास तीं तैसी । वैरभाव ज्यांसि भक्ति नाही ॥ १ ॥ नाही याचा
त्याचा भाव एकविध । ह्यणऊनि छंद वेगळाले ॥ २ ॥ वेगळाल्या भावें तीं तथा हांसी ।
तथांस दिसती अवघीं हरी ॥ ३ ॥ हरिला कंसाचा जीव भाव देवें । ह्येपाचिया भावें
तका ह्याण ॥ ४ ॥

॥ ४६२२ ॥ ह्येपाचिया ध्यानें हरिरूप जाले । भाव हारपले देहादिक ॥ धृ० ॥ देहा-
दिक क्रम अभिमान वाढे । तथा कंसा जोडे नारायण ॥ १ ॥ नारायण जोडे एकविध
भावं । तुका ह्याणे जीवें जाणें लागे ॥ २ ॥

॥ ४६२३ ॥ जीवभाव त्याचा गेला अभिमान । ह्यणऊनि जन हांसे कंसा ॥ धृ० ॥
सावध करितां नये देहावरी । देखोनियां दुरि पळे जन ॥ १ ॥ जन वन हरि जालासि
आपण । मग हे लोचन झांकियेले ॥ २ ॥ झांकुनि लोचन मौन्येंचि राहिला । न हीं
आतां बोलायाचें काम ॥ ३ ॥ बोलायासि दुजे नाही हें उरलें । जन कृष्ण जाले स्वयें
रूप ॥ ४ ॥ रूप पालदलें गुण नाम याची । तुका ह्याणे भूतीं देव जाला ॥ ५ ॥

॥ ४६२४ ॥ जालों स्वये कृष्ण आठव हा चित्तां । भेदें भयवृत्ति उरली आहे ॥ धृ० ॥
उरली आहे रूप नांव दिसे भिन्न । मी आणि हा कृष्ण आठवतो ॥ १ ॥ तोंवर हा देव
नाहीं तथापारी । आला दिसे त्यासि तोचि देव ॥ २ ॥ देवरूप त्याची दिसे वरी काया ।
अंतरीं तो भयाभीत भेदें ॥ ३ ॥ भेदें तुका ह्याणे अंतरे गोविंद । सांचें विण छंद वांयां
जाय ॥ ४ ॥

॥ ४६२५ ॥ वांयां तैसे बोल हरिशीं अंतर । केले होती चार भयभेदें ॥ धृ० ॥ भेद-
भय गेले नाळखे आपणा । भेटी नारायणा कंसा जाली ॥ १ ॥ जालीं भेटी कंसा हरिशीं
निकट । सन्मुखचि नीट घेरघरां ॥ २ ॥ घेरघरां भेटी युद्धाच्या प्रसंगीं । त्याचें शस्त्र
अंगीं हाणितले ॥ ३ ॥ त्याचें वर्म होतें ठावें या अनंता । तुका ह्याणे सत्ता नायक हा ॥ ४ ॥

॥ ४६२६ ॥ नारायणें कंस चाणूर मर्दिला । राज्यीं बेसविला उग्रसेन ॥ धृ० ॥ उग्र-
सेन स्थापियेला शरणागत । पुरविला अंत अभक्ताचा ॥ १ ॥ अवघेंचि केलें कारण
अनंतें । आपुलिया हातें सकळही ॥ २ ॥ सकळही केलीं आपुलीं अंकित । राहें गोपिनाथ
मथुरेसी ॥ ३ ॥ मथुरेसि आला वैकुंठनायक । जालें सकळिक एक राज्य ॥ ४ ॥ राज्य
दिले उग्रसेना शरणागता । सोडविलीं माता पिता सोन्ही ॥ ५ ॥ सोडवणें धांवें भक्ताच्या
कैवारे । तुका ह्याणे करे शस्त्र धरी ॥ ६ ॥

॥ ४६२७ ॥ धरी दोही ठायीं सारखाचि भाव । देवकी वसुदेव नर दोघे ॥ धू० ॥
दोन्ही एके ठायीं केल्या नारायणे । वाढविला तिणे आणि व्याली ॥ १ ॥ व्याला वाढला
हा आपल्या आपण । निमित्त्या कारणें मायबाप ॥ २ ॥ माय हा जगाची बाप नारायण ।
हुजा करी कोण यत्न यासी ॥ ३ ॥ कोण जाणें याचें अंतरीचा भाव । कळों नेही माव
तुका ह्मण ॥ ४ ॥

॥ ४६२८ ॥ दिनाचा कृपाळु दुष्टजना काळ । एकला सकळ व्यापक हा ॥ धू० ॥
हासे बोलें तैसा नव्हे हा अनंत । नये पराकृत ह्मणों यासी ॥ १ ॥ यासि कळावया एक
भक्तिभाव । हुजा नाहीं ठाव धांडोळितां ॥ २ ॥ धांडोळितां श्रुति राहिल्या निश्चित । तो
करी सकत गोपांसव ॥ ३ ॥ गोपिकांची वाट पाहे द्रुमातळीं । मागुता न्याहाळी न
देखतां ॥ ४ ॥ न देखतां त्यांसि उडे बैसे पाहे । वेढावला राहे वेळोवेळीं ॥ ५ ॥ वेळो-
वेळीं पंथ पाहे गोपिकांचा । तुका ह्मणें वाचा नातडें तो ॥ ६ ॥

॥ ४६२९ ॥ तो बोल कोमळ निष्ठुर साहोनी । कोपतां गौळणी हास्य करी ॥ धू० ॥
करावया हास्य भक्तांचें निर्लज्ज । कवतुकें रज माथां वंदी ॥ १ ॥ दिलें उग्रसेना मथुरेचें
राज्य । सांगितलें काज करी त्याचें ॥ २ ॥ त्यसि होतां काहीं अरिष्टनिर्माण । निवारी
भाषण शरणागतां ॥ ३ ॥ शरणागतां राखे सर्व भावें हरी । अवतार धरी तयांसाठीं ॥ ४ ॥
तयांसाठीं वाहे सुदर्शन गदा । उभा आहे सदा सांभाळित ॥ ५ ॥ तळमळ नाही तुका
ह्मणे चिंचा । भक्तांचा अनंता भार माथां ॥ ६ ॥ मारिले असुर हादले मेदिनी । होते
कोणा कोणी पीडित ते ॥ ७ ॥ ते हा नारायण पाठवी अघोरा । संतांच्या मत्सरा घाता-
वरी ॥ ८ ॥ वारिले ते दूर्ता यमाचिया हंडीं । नुच्चारितां तोंडीं नारायण ॥ ९ ॥ नारायण
नाम नावडे जयासी । ते जाले मिरासी कुंभपाकीं ॥ १० ॥ कुंभपाकीं सेल मान तो
तयांचा । तुका ह्मणें वाचा संतनिदा ॥ ११ ॥

॥ ४६३० ॥ वास नारायणें केला मथुरेसी । वधूनि दुष्टांसि तये ठायीं ॥ धू० ॥
ठायीं पितृयाचे मानी उग्रसेना । प्रतिपाळी जनांसहिन लोकां ॥ १ ॥ लोकां दुःख
नाहीं मागोल आठव । देखिलेला देव वृष्टि त्याणीं ॥ २ ॥ देखोनियां देवा विसरलीं कंसा ।
ठावा नाहीं एसा होता येथें ॥ ३ ॥ येथें हुजा कोणी नाही कृष्णाविणें । ऐसें वाटे मनें
काया वाचा ॥ ४ ॥ काया वाचा मन कृष्णीं रत जालें । सकळां लागलें कृष्णध्यान
॥ ५ ॥ ध्यान गोविंदाचें लागलें या लोकां । निर्भर हे तुका ह्मणे चिंचा ॥ ६ ॥

॥ ४६३१ ॥ चिंतले पावली जयां कृष्णभेदी । एरवीं ते भाटी वांयांविण ॥ धू० ॥
वासना धरिती कृष्णध्विणें काहीं । सीण केला तिहीं साधनांचा ॥ १ ॥ चाळविले डंबें
एक अहंकारें । भोग जन्मांतरे न चुकती ॥ २ ॥ न चुकती भोग तपें दानें व्रतें । एका
त्या अनंतें वांचूनियां ॥ ३ ॥ चुकवूनि जन्म देईल आपणा । भजा नारायणा तुका
ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ४६३२ ॥ भजल्या गोपिका सर्व भावें देवा । नाहीं चिंचां हेवा हुजा काहीं
॥ धू० ॥ हुजा छंदु नाही तयांचिये मनीं । जागृति सपनीं कृष्णध्यान ॥ १ ॥ ध्यान ज्यां

हरीचें हरीसि तथाचें । चित्त ग्वाही ज्याचें तैशा भावें ॥ २ ॥ भाग्यें पूर्वपुण्यें आठविती लोक । अवघे सकळिक मथुरेचे ॥ ३ ॥ मथुरेचे लोक सुखी केले जन । तेथें नारायण राज्य करी ॥ ४ ॥ राज्य करी गोपीयाद्वांसहित । कर्मिलें बहुतकाळ तेथें ॥ ५ ॥ तेथें दैत्यां उपसर्ग केला लोकां । रचिली द्वारका तुका ह्याने ॥ ६ ॥

॥ ४६३३ ॥ रचिलेला गांव सागाचे पोटी । जडोनि गोमटी नानारत्ने ॥ १ ॥ रत्न खणोखणी सोनियाच्या भिती । लागल्या ज्योति रविकाळा ॥ २ ॥ कळा सकळही गोविंदाचे हाती । मंदिरें निगुती उभारिली ॥ ३ ॥ उभारिलीं दुर्गे दाग्वंदे फांजी । कोटि चर्चा माजी शोभलिया ॥ ४ ॥ शोभलें उत्तम गांव सागरांत । सकळांसहित आले हरी ॥ ५ ॥ आला नारायण द्वारका नगरा । उदार या दूरा मुगुदमणी ॥ ६ ॥ निवडीना याति समानचि केर्नी । टणक धाकली नारायणे ॥ ७ ॥ नारायणे दिली अक्षई मंदिरें । अभंग साचारें सकळांसी ॥ ८ ॥ सकळही धर्मशीळ पुण्यवंत । पवित्र विरक्त नारीनर ॥ ९ ॥ रचिलें तें देवें न मोडे कवणा । बळियांचा राणा नारायण ॥ १० ॥ बळबुद्धीनें ती देवाच सारिखां । तुका ह्याने मुखी गाती ओंव्या ॥ ११ ॥

॥ ४६३४ ॥ गाती ओंव्या कमें करितां सकळें । हालवितां बाळें देवावरी ॥ १ ॥ ऋद्धिसिद्धि दासी दार्दी ओळंगती । सकळ संपत्ति सर्वां घरी ॥ २ ॥ घरी बैसलिया जोडलें निधान । करिती वीर्त्तन नरनारी ॥ ३ ॥ नारीनर लोक धन्य त्यांची याती । ज्यांसि संगति गोविंदाची ॥ ४ ॥ गोविंदें गोविंद केले लोकपाळ । चित्तनें सकळ तुका ह्याने ॥ ५ ॥

॥ ४६३५ ॥ कांहीं चिंता कोणा नाही कोणेविशी । करी द्वारकेसि राज्य देव ॥ १ ॥ द्वारकेसि राज्य करी नारायण । बुष्ट संहारून धर्म पाळी ॥ २ ॥ पाळी वेदआज्ञा ब्राह्मणांचा मान । अतितपूजन वैष्णवांचें ॥ ३ ॥ अतित अलिप्त अवधियां वेगळा । नाही हा गोपाळा अभिमान ॥ ४ ॥ अभिमान नाही तुका ह्याने त्यासी । नेदी आणिकांसि धरूं देव ॥ ५ ॥

॥ ४६३६ ॥ धरियेलें रूप कृष्ण नाम बुंधी । परब्रह्म क्षिती उतरलें ॥ १ ॥ उत्तम हें नाम राम कृष्ण जर्गा । तरावयालागीं भवनसी ॥ २ ॥ दिनानाथब्रीदें रुळती चरणी । वंदितिल मुनि देव ऋषी ॥ ३ ॥ ऋषी मुनी भेटी दिली नारायणे । आणिक कारणें बहु केली ॥ ४ ॥ बहु कासाविस जाला भक्तांसादीं । तुका ह्याने आटी सोसियेनी ॥ ५ ॥

॥ ४६३७ ॥ सोसियेली आटी गर्भवास फेरे । आधुंधांचे भारे वागवितां ॥ १ ॥ वाहोनि सकळ आपुलिये माथां । भार दासां चिंता वाहो नेदी ॥ २ ॥ नेदी काळाचिये हातीं सेवकांसी । तुका ह्याने ऐसी ब्रिदावळी ॥ ३ ॥

॥ ४६३८ ॥ ब्रिदावळी ज्याचे रुळते चरणी । पाउलें मेदिनी सुखावे त्या ॥ १ ॥ सुखावे मेदिनी कृष्णाचिये चालीं । कुंकुमें शोभली होय रेखा ॥ २ ॥ होऊनि अमर पादलांचें सुख । धेती भक्त मुख लाहूनियां ॥ ३ ॥ याचसाठीं धरियेला अवतार । सुख दिलें

फार निजसासां ॥ ३ ॥ निज सुख तुका ह्याने भक्तां ठावें । तीर्हीच जाणावें भोंहू
व्यासी ॥ ४ ॥

॥ ४६३९ ॥ भोगिला गोपिकां याद्वां सकळां । गौळणीगोपाळां गाईवत्सां ॥ ४० ॥
गाती धणीवरी केला अंगसंग । पाहिला श्रीरंग डोळेभरी ॥ १ ॥ भक्ति नवविधा तयांसि
घडली । अवर्षाच केली कृष्णरूप ॥ २ ॥ रूप दाखविलें होतां भिन्न भाव । भक्त आणि
देव भिन्न नाही ॥ ३ ॥ नाही राहों दिलें जातां निजधामा । तुका ह्याने आद्वांसहित
गोला ॥ ४ ॥

॥ ४६४० ॥ गोला कोठें होता कोठूनियां आलां । सहज व्यापला आहे नाही ॥ ४० ॥
आहे साच भावे सकळव्यापक । नाही अभाविक लोकां कोठें ॥ १ ॥ कोठें नाही ऐसा
नाहीं रिता ठाव । अनुभवी देव स्वयें जाले ॥ २ ॥ जातो यतो आद्दी देवाचे सांगात ।
तुका ह्याने गात देवनाम ॥ ३ ॥

॥ ४६४१ ॥ मना वाटे तैसी बोलिलों वचनें । केली धिटपणें सलगी देवा ॥ ४० ॥
वाणी नाही शुद्ध याति एक ठाव । भक्ति नेणें भाव नाही मनी ॥ १ ॥ नाही जालें ज्ञान
पाहिलें अक्षर । मानी जैतें थोर थोरी नाही ॥ २ ॥ नाही मनां लाज धरिली आशंका ।
नाहीं भ्यालों लोकां चतुरांती ॥ ३ ॥ चतुरांच्या राया मी तुझें अंकित । जालों शरणागत
देवदेवा ॥ ४ ॥ देवा आतां करी सरती हीं वचनें । तुझ्या कृपादानें बोलिलों तीं ॥ ५ ॥
तुझें हें तुझ्या समभूनि पायी । जालों उतरायी पांडुरंगा ॥ ६ ॥ रंक हुनी रंक हाकमी
दासांचें । सामर्थ्य हें कैथें बोलावया ॥ ७ ॥ बोलावया पुरे वाचा माझी कायी । तुका
ह्याने पायीं ठाव द्यावा ॥ ८ ॥

॥ ४६४२ ॥ चाही वेद ज्याची कीर्ति वाखाणिति । प्रत्यक्ष ये मूर्ति विठोबाची
॥ ४० ॥ चहुंयुगांचें हें साधन साधिलें । अनुभवा आलें आपुलिया ॥ १ ॥ एवढे करूनि
आपण निराळा । प्रत्यक्ष हें डोळां दाखविलें ॥ २ ॥ दावूनि सकळ प्रमाणाच्या युक्ती ।
जयजयकार करिती अवये भक्त ॥ ३ ॥ भक्ति नवविधा पावली मुळची । जनार्दनना-
माची संख्या जाला ॥ ४ ॥ नवसें ओंव्या आदरें वाचितां । द्याच्या मनोरथा कार्य-
सिद्धी ॥ ५ ॥ सीमा न करवे आणिकही सुखा । तुका ह्याने देखा पांडुरंगा ॥ ६ ॥

ओंव्या.

॥ ४६४३ ॥ पांडुरंगा करूं प्रथम नमनां । तुसरें चरणा संतांचिया ॥ ४० ॥ याच्या
कृपादानें कथेचा विस्तारू । बाबाजीसद्गुरुदास तुका ॥ १ ॥ काय माझी वाणी मानेल
संतांसी । रंजवूं चित्तासी आपुलिया ॥ २ ॥ या मनासी लागो हरिनामाचा छंद ।
आवडी गोर्षवद् गावयासी ॥ ३ ॥ सीण जालां मज संसारसंभ्रमे । सीतळ या नावें जाली
काया ॥ ४ ॥ या सुखा उपमा नाही द्यावयासी । आलें आकारासी निर्विकार ॥ ५ ॥
नित्य धावें तेषें नामाचा गजर । घोष जयजयकार आइकर्ता ॥ ६ ॥ तांतडी ते काय
हरिगुण गाय । आणिक उपाय दुःखमूळ ॥ ७ ॥ मूळ नरकाचे राडय मदे मातें । अंतरे

बहुत देव दुरी ॥ ८ ॥ दुरी अंतरला नामनिदकासी । जैसे गोचिडासी क्षीर राहे ॥ ९ ॥ हे वाट गोमटी वैकुंठासी जातां । रामकृष्णकथा दिंडी ध्वजा ॥ १० ॥ जाणते तयांनीं सांगितलें करा । अंतरासी वारा आडूनियां ॥ ११ ॥ यांसी आहे ठावें परि अंध होती । विषयाची खंती वाटे जना ॥ १२ ॥ नाही त्या सुटलीं द्रव्य लोभ माया । भस्म वंड छाया तरुवराची ॥ १३ ॥ चित्त ज्याचें पुत्रपत्नीबंधूवरी । सुटेल हा परि कैसें जाणा ॥ १४ ॥ जाणते नेणते करा हरिकथा । तराल सर्वथा भाक माझी ॥ १५ ॥ माझी मज असे घडली प्रचित । नसेल पतित ऐसा कोणी ॥ १६ ॥ कोणी तरी कांहीं केलें आचरण । मज या कीर्तनेविण नाही ॥ १७ ॥ नाही भय भक्ता तराया पोटाचें । देवासी तयाचें करणें लागे ॥ १८ ॥ लागे पाठोवादी पाहे पायांकडे । पीतांबरे खडे वाट झाडी ॥ १९ ॥ डिकोनियां कां रे राहिले हे लोक । हेंचि कवतुक वाटे मज ॥ २० ॥ ज्यानें तारिले पाषाण सागरीं । तो ध्या रे अंतरीं स्वामी माझा ॥ २१ ॥ माझिया जीवाची केली सोडवण । ऐसा नारायण कृपाळु हा ॥ २२ ॥ हाचि माझा नेम हाचि माझा धर्म । नित्य वाचे नाम विठोबाचें ॥ २३ ॥ चेतवला आग्नि तापत्रयज्वाळ । तो करी शीतळ रामनाम ॥ २४ ॥ मना धीर करी वृढ चिर्त्ता धरीं । तारील श्रीहरि मायबाप ॥ २५ ॥ बाप हा कृपाळु भक्तां भाविकांसी । घरीं होय दासी कामारी त्या ॥ २६ ॥ त्याचा भार माथां चालवी आपुला । जिहीं त्या दिधला सर्व भाव ॥ २७ ॥ भावेविण जाणा नाही त्याची प्राप्ती । पुराणें बोलती ऐसी मात ॥ २८ ॥ मात त्याची जया आवडे जीवासी । तथा गर्भवासीं नाहीं येणें ॥ २९ ॥ यावें गर्भवासीं तरीच विष्णूदासीं । उद्धार लोकांसी पूज्य होती ॥ ३० ॥ होती आवडते जीवाचे तार्त । त्यां घडी अच्युत न विसंभे ॥ ३१ ॥ भेदाभेद चिंता नाही दुःख कांहीं । वैकुंठ त्या ठायीं सदा वसे ॥ ३२ ॥ वसे तेंथें देव सदा सर्वकाळ । करिती निर्मळ नामघोष ॥ ३३ ॥ संपदा तयांची न सरें कल्पांती । मेळविला भक्ति देवलाभ ॥ ३४ ॥ लाभ तयां जाला संसारा येऊनी । भगवंत ऋणी भक्ति केला ॥ ३५ ॥ लागलेसे पिसें काय मूढजनां । काय नारायणा विसरलीं ॥ ३६ ॥ विसरलीं तयां थोर जाली हाणी । पंचविल्या खाणी चौन्यासीच्या ॥ ३७ ॥ शिकविलें तरी नाही कोणा लाज । लागलीसे भाज धन गोड ॥ ३८ ॥ गोड एक आहे अविद गोविंद । आणीक तो छंद नासिवंत ॥ ३९ ॥ तळमळ त्याची कांहीं तरी करा । कां रे निवसुरा बुडावया ॥ ४० ॥ या जनासी भय यमाचें कां नाहीं । सांडियेलीं तिहीं एकराज्यें ॥ ४१ ॥ जेणें अग्निमाजी घातलासे पाव । नेणता तो राव जनक होवु ॥ ४२ ॥ तान भूक जिहीं साहिले आघात । तथा पाय हात काय नाहीं ॥ ४३ ॥ नाही ऐसा तिहीं केला संवसार । दुःखाचे डोंगर तोडावया ॥ ४४ ॥ याच जन्में घडे देवाचें भजन । आणीक हें ज्ञान नाही कोठें ॥ ४५ ॥ कोठें पुढें नाही ध्यावया विसांवा । फिरोनि या गांवा आल्याविण ॥ ४६ ॥ विनवितां दिवस बहुत लागती । ह्यणऊनि चिर्त्ता देव धरा ॥ ४७ ॥ धरा पाय तुझी संतांचे जीवासी । त्रियोग तयांसी देवा नाहीं ॥ ४८ ॥ नाही चाड देवा आणीक सुखाची । भावडी नामाची त्याच्या तथा ॥ ४९ ॥ त्यार्चाच

उच्छिष्ट बोलतो उत्तरे । सांगितले खरे व्यासादिकीं ॥ ५० ॥ व्यासे सांगितले भक्ति हेचि
सार । भवसिंधु पार तरावया ॥ ५१ ॥ तरावया जना केले भागवत । गोवळ गोपी
भक्त माता पिता ॥ ५२ ॥ तारुनियां खरे नेली एक्यासरें । निमित्तें उत्तरे ऋषीचिया
॥ ५३ ॥ यासी वर्म ठावे भक्तां तरावया । जननी बाळ माया राखे तान्हे ॥ ५४ ॥ तान्हेले
भुकेले ह्यणे वेळोवेळां । न मगतां लळा जाणोनियां ॥ ५५ ॥ जाणोनियां वर्म देठ लावि-
थेला । द्रौपदीच्या बोलासवें धावे ॥ ५६ ॥ धावें सरवता धेनु जैसी वत्सा । भक्तालागीं
तैसा नारायण ॥ ५७ ॥ नारायण व्हावा हांव ज्यांच्या जीवा । धन्य त्यांच्या देवा पार नाही
॥ ५८ ॥ पार नाही सुखा तें दिलें तयासी । अखंड वाचेसी रामनाम ॥ ५९ ॥ रामनाम
दोनी उत्तम अक्षरें । भवानीदाकरें उपदेशिलीं ॥ ६० ॥ उपदेश करी विश्वनाथ कानीं ।
वाराणसी प्राणी मध्ये मरे ॥ ६१ ॥ मरणाचे अंतीं राम ह्यणे जरी । न लगे यमपुरीं जावें
तथा ॥ ६२ ॥ तयासी उत्तम वास वयकुटी । वसे नाम चित्तीं सर्वकाळ ॥ ६३ ॥ सर्व-
काळ वसे वैष्णवांच्या घरीं । नसे क्षणभरी स्थिर कोठें ॥ ६४ ॥ कोठें नका पाहों करा
हरिकथा । तेथें अवचित्ता सांपडेले ॥ ६५ ॥ सांपडे हा देव भाविकांचे हातीं । शाहाणे
मरती तरी नाही ॥ ६६ ॥ नाही भले भक्ति केलियावांचुनी । अहंता पापिणी नाग-
वण ॥ ६७ ॥ नागवलीं ह्यणे देव मी आपणा । लाभ दिला जना ठकलो तो ॥ ६८ ॥
तोचि देव येर नव्हे ऐसें काहीं । जनार्दन ठायीं चहूँ खाणी ॥ ६९ ॥ खाणी भरूनियां
राहिलसे आंत । बोलावया मात ठाव नाही ॥ ७० ॥ ठाव नाही रिता कोणी देवाविण ।
ऐसी ते सज्जन संतवाणी ॥ ७१ ॥ वाणी बोलूनियां गेलीं एक पुढें । तयासी वांकुडे
जातां ठके ॥ ७२ ॥ ठका नाही अर्थ ठाडका वेदांचा । होऊनि भेदाचा हास ठेला ॥ ७३ ॥
हास ठेला पोट अर्थ वंभासाटी । ह्यणऊनि तुटी देवासवें ॥ ७४ ॥ सवें देव द्विजातिही
दुराविला । आणिकांचा आला कोण पाड ॥ ७५ ॥ पाड करूनियां नागविलीं फार ।
पंडित वेव्हार खळवारी ॥ ७६ ॥ वादका निदका देवाचें दर्शन । नव्हे जाला पूर्ण षड-
कर्मी ॥ ७७ ॥ षडकर्मी हीन रामनाम कंठीं । तयासवें भेटी सत्य देवा ॥ ७८ ॥ देवासी
आवडे भाविक जो भोळा । शुद्ध त्यां चांडाळा करुनि मानी ॥ ७९ ॥ मानियेला नाही
विश्वास या बोला । नाम घेतां मला युक्ति थोडी ॥ ८० ॥ युक्ति थोडी मज बुर्बळाची
वाचा । प्रताप नामाचा बोलावया ॥ ८१ ॥ बोलतां पांगल्या श्रुति नेति नेती । खुंदलिया
युक्ति पुढें त्यांच्या ॥ ८२ ॥ पुढें पार त्याचा न कळेचि जातां । पाउलें देखतां ब्रह्मादिकां
॥ ८३ ॥ क्लाय भक्तिपिसें लागलें देवासी । इच्छा ज्याची जैसी तैसा होय ॥ ८४ ॥ होय हा
सगुण निर्गुण आवडी । भक्तिप्रिय गोडी फेडावया ॥ ८५ ॥ या बापासी बाळ बोले
लाडें कोडें । करुनि वांकुडें सुख तैसें ॥ ८६ ॥ तैसें याचकाचें समाधान दाता । होय हा
राखता सत्त्वकाळीं ॥ ८७ ॥ सत्त्वकाळीं कामा न येती आयुधें । बळ हा संबंध सैन्य-
लोक ॥ ८८ ॥ सैन्यलोक तथा दाखवी प्रताप । लोटला हा कोप कोपावरी ॥ ८९ ॥
कोपा मरण नाही शांत होय त्यासी । प्रमाण भल्यासी सत्त्वगुणी ॥ ९० ॥ सत्त्वरजतम
भाषण नासती । करितां हे भक्ति विठोबाची ॥ ९१ ॥ चित्त रंगलिया चैतन्यचि होय ।

नेथें उणें काय निजसुखा ॥ १२ ॥ सुखाचा सागर आहे विदेवरी । कृपादान करी तोचि एक ॥ १३ ॥ एक चित्त धरूं विठोबाचे पार्या । तेथें उणें कांहीं एक आह्मां ॥ १४ ॥ आह्मांसी विश्वास याचिया नामाचा । ह्मणऊनि वाचा घोष करूं ॥ १५ ॥ करूं हरिकथा सुखाची समाधी । आणिकाची बुद्धि दुष्ट नासे ॥ १६ ॥ नासे संवसार लोक मोहो माया । दारण जा रे तथा विठोबासी ॥ १७ ॥ शिकविलें मज मूढा संतजनी । वृढ या वचनी राहिलोंसें ॥ १८ ॥ राहिलोंसें वृढ विठोबाचे पार्या । तुका ह्मणे कांहीं न लगे आतां ॥ १९ ॥

॥ ४६४७ ॥ गाईन ओंविया पंढरीचा देव । आमुचा तो जीव पांडुरंग ॥ धृ० ॥ रंगले हें चित्त माझे तथा पार्या । ह्मणऊनि घेईं हाचि लाहो ॥ १ ॥ लाहो करीन मी हाचि संवसारी । राम कृष्ण हरि नारायण ॥ २ ॥ नारायण नाम घालितां तुकासी । न येती या राती तपतीर्थे ॥ ३ ॥ तीर्थे रज माथां वंदिती संतांचे । जे गाती हरीचे गुणवाद ॥ ४ ॥ गुणवाद ज्याचे गातां पूज्य झाले । बडिवार बोले कोण त्यांचा ॥ ५ ॥ त्यांचा नाही पार कळला वेदांसी । आणीकही ऋषि विचारितां ॥ ६ ॥ विचारितां तैसा होय त्यांच्या भावें । निजसुख ठावें नाही कोणा ॥ ७ ॥ कोणा कवतुक न कळे हे माव । निजलिया जीव करी धंदा ॥ ८ ॥ करुनी कवतुक खेळे हाचि लीळा । व्यापूनि वेगळा पाहातसे ॥ ९ ॥ सेवटी आपण एकलाचि खरा । सोंग हा पसारा नट केला ॥ १० ॥ लावियेले चाळा मीपणें हें जन । भोग तथा कोण भोगविशीं ॥ ११ ॥ विषयीं गुंतली विसरली तुज । कन्या पुत्र भाज धनलोभें ॥ १२ ॥ लोभें गिळी पांढ्रा आमिषाच्या आशा । सांपडोनि भासा तळमळी ॥ १३ ॥ तळमळ याची तक्षे शम होईल । जरी हा विडल आठविती ॥ १४ ॥ आठवे हा तरी संतांच्या सांगातें । किंवा हें सांचित जन्मांतर ॥ १५ ॥ जन्मांतरे तीन भोगितां कळती । केले तें पावती करितां पुढे ॥ १६ ॥ पुढें जाणोनियां करावें सांचित । पुजावे अतीत देव द्विज ॥ १७ ॥ जन्म तुटे ऐसें नव्हे तुह्यां जना । पुढिल्या पावना धर्म करा ॥ १८ ॥ करा जप तप अनुष्ठान याग । संती हा मारण स्थापियेला ॥ १९ ॥ लावियेलीं कर्म शुद्ध आचरणें । कोणा एका तेंपें काळें पवि ॥ २० ॥ पावला सत्वर निष्काम उदार । जिंकिली अपार वासना हे ॥ २१ ॥ वासनेंचें मूळ छेदिल्या वांचून । तरलोंसें कोणी न ह्मणावें ॥ २२ ॥ न ह्मणावें जाला पंडित वाचक । करो मंत्रघोष अक्षरांचा ॥ २३ ॥ चाळविलीं एकें तेचि आवडीनें । लोक हंभमानें देहसुखें ॥ २४ ॥ सुख तरीच घडे भजनाचें सार । वाचे निरंतर रामनाम ॥ २५ ॥ राम हा उच्चार तरीच बैसे वाचे । अनंता जन्मांचें पुण्य होय ॥ २६ ॥ पुण्य ऐसें काय रामनामापुढें । काय ते बापुडे यागयज्ञ ॥ २७ ॥ यागयज्ञ तप संसार दायकें । न तुटती एके नामेविण ॥ २८ ॥ नामेविण भर्वासिधु पवि पार । अइसा विचार नाही दुजा ॥ २९ ॥ जाणती हे भक्तराज महासुनी । नाम सुखधणी अमृताची ॥ ३० ॥ अमृताचें सार निजतत्त्व बीज । गुह्याचें तें गुज रामनाम ॥ ३१ ॥ नामें अंसख्यात तारिले अपार । पुराणी हें सार प्रसिद्ध हे ॥ ३२ ॥ हेंचि सुख आह्मी घेऊं सर्वकाळ । करुनि

निर्मळ हरिकथा ॥ ३३ ॥ कथाकाळीं लागे सकळां समाधी । तात्काळ हे बुद्धि वृष्ट
नासे ॥ ३४ ॥ नासे लोभ मोहो आशा तृष्णा माया । गातां गुण तथा विठोबाचे ॥ ३५ ॥
विठोबाचे गुण मज आवडती । आणीक हे चित्ती न लगे काहीं ॥ ३६ ॥ काहीं कोणी
नका सांगो हे उपाव । माझ्या मनीं भाव नाही दुजा ॥ ३७ ॥ जाणोनियां आह्मी
दिला जीवभाव । वृढ याचे पाव धरिले ॥ ३८ ॥ धरिले आतां न सोडीं
जीवेंसी । केला येच विशीं निरधार ॥ ३९ ॥ निरधार आतां राहिलों ये नेदीं ।
संवसारतुडी करूनियां ॥ ४० ॥ येणें अंगीकार केला पांडुरंगें । रंगविलों रंगें आपु-
लिया ॥ ४१ ॥ आपुली पाखर वालुनियां वरी । आह्वांसी तो करी यत्न देव ॥ ४२ ॥
देव राखे ब्रह्मा आणिकांचे काय । करितां उपाय चाले तथें ॥ ४३ ॥ तथें नाहीं रिग
कळिकाळासी जातां । दास ह्मणवितां विठोबाचे ॥ ४४ ॥ विठोबाचे आह्मी लाडिके
डिंभर । कांपती असुर काळ धाकें ॥ ४५ ॥ धाक तिहीं लोकीं जयाचा द्रारा । स्मरण
हें करा त्याचें तुह्मी ॥ ४६ ॥ तुह्मी निदसुर नका राहूं कोणी । चुकावया खाणी गर्भ-
वास ॥ ४७ ॥ गर्भवासदुःख यमाचें वंडण । थोर होय शीण येतां जातां ॥ ४८ ॥ तान
भुक पीडा जीतां ते आघात । मेल्या यमवृत्त जाच करिती ॥ ४९ ॥ जाच करिती हें
कोणा आहे ठावें । नरकी कौरवें बुडी दिली ॥ ५० ॥ बुडी दिली कुंभपार्कां दुर्योधन ।
दावी ना लाजेनं मुख धर्मा ॥ ५१ ॥ धर्म हा कृपाळू आलासे जवळी । बैसला पाताळीं
वरि नये ॥ ५२ ॥ न ये वरि काहीं करितां उपाव । भोगवितो देव ज्याचें त्यासी ॥ ५३ ॥
व्यांसी अभिमान गर्व या देहाचा । नुच्चारिती वाचा नारायण ॥ ५४ ॥ नारायण विस-
रलीं संवसारीं । तयांसी अघोरीं वास सत्य ॥ ५५ ॥ सत्य मानूनियां संतांच्या वचना ।
जा रे नारायणा शरण तुह्मी ॥ ५६ ॥ तुह्मी नका मानूं कोणी विसवास । पुत्र पत्नी
आस धन वित्त ॥ ५७ ॥ धन वित्त लोभ माया मोहपाश । मांडिले फासे यमदूर्तां ॥ ५८ ॥
दूर्तां याच्या मुखा केलेंसे कुडण । वाचें नारायण येऊं नेदीं ॥ ५९ ॥ नेदीं शुद्धबुद्धि
आतळीं चित्तासी । नाना कर्म त्यासी दुरावती ॥ ६० ॥ दुराविली एकै जाणतीच फार ।
निदा अहंकार वादभेद ॥ ६१ ॥ वादभेदनिदा हे फंदकाळाचे । गोविंतील वाचे रिकामिकें
॥ ६२ ॥ रिकामिक देवा होय नव्हे मना । चितोचिये घाणा जुंजिसे ॥ ६३ ॥ सेवदीं हे
गळा लावूनियां होरी । सांभाळ ये करीं वासनेचा ॥ ६४ ॥ वासनेचा संग होय अंतकाळीं ।
तरी तपोबळीं जन्म धरी ॥ ६५ ॥ धरूनियां देव राहातील चित्तीं । आधींचिया गति
आठवाथा ॥ ६६ ॥ आठवावा देव मरणाचे काळीं । ह्मणऊनि बळी जीव दिले ॥ ६७ ॥
दिले टाकूनियां भोग ऋषेश्वरीं । खातीं वनांतरीं कंदमुळें ॥ ६८ ॥ मुळें सुखाचिया देव
अंतस्ता । अल्पासाठीं नेला अधोगती ॥ ६९ ॥ गाति हे उत्तम ब्रह्मव्या उपाव । आहे धरा
पाव विठोबाचे ॥ ७० ॥ विठोबाचे पार्यीं राहिलिया भावें । न लगे कोठें जावें वनांतरा
॥ ७१ ॥ तरती दुबळीं विठोबाच्या नावें । संचित ज्या सवें नाहीं शुद्ध ॥ ७२ ॥ शुद्ध
दरे याचें काय तें नवल । ह्मणतां विहल वेळोवेळां ॥ ७३ ॥ वेळा काहीं नाहीं कवणाचे
हार्तां । न कळे हे गति भविष्याची ॥ ७४ ॥ भविष्य न सुटे भोगिल्या वांचूनी । संचित

जाणोनि शुद्ध करा ॥ ७५ ॥ करावे सायास आपुल्या हिताचे । येथें आलियाचे मनु-
ष्यपण ॥ ७६ ॥ मनुष्यपण तरी साधी नारायण । नाही तरी हीन पशुहूनी ॥ ७७ ॥
पशु पाप पुण्य काय ते जाणती । मनुष्या या गति ठाडकिया ॥ ७८ ॥ ठाडकें हें असें
पाप पुण्य लोका । देखती ते एकां भोगितिया ॥ ७९ ॥ भोगतील एक दुःख
संवसारी । काय सांगों परी वेगळाल्या ॥ ८० ॥ ल्यावें खावें बरें असावें
संदेव । हेचि करी हांव संवसारी ॥ ८१ ॥ संवसारें जन गिळिले सकळ ।
भोगवितो फळ गर्भवासा ॥ ८२ ॥ वासनेचें मूळ छेदिल्यावांचून । नव्हे या खंडण गर्भ-
वासा ॥ ८३ ॥ सायास केलियावांचुनि तें काहीं । भोगावरी पार्हीं घालूं नये ॥ ८४ ॥
नये बळें धड घालूं कांब्यावरी । जाये जीवें धरी सर्प हातीं ॥ ८५ ॥ हातीं आहे हित
करील तयासी । ह्यणजनि ऋषीं सांगितलें ॥ ८६ ॥ सांगती या लोका फजित करूनी ।
आपण जे कोणी तरले ते ॥ ८७ ॥ तेंणें वाळवंटी उभारिले कर । कृपेचा सागर पांडुरंग
॥ ८८ ॥ गंगाचरणीं करी पातकांची धुनी । पाडलें तीं मनीं चित्तिलिया ॥ ८९ ॥
चित्तनें जयाच्या तारिले पाषाण । उद्धरी चरण लावूनियां ॥ ९० ॥ लावूनियां टाळी
नलगे बैसावें । प्रेमसुख ध्यावें संतसंगें ॥ ९१ ॥ संतसंगें कथा करावें कीर्तन । सुखाचें
साधन रामनाम ॥ ९२ ॥ मग कोठें देव जाऊं न सके दुरी । बैसोनि भीतरी राहें कर्डी
॥ ९३ ॥ राहें व्यापूनियां सकळ शरीर । आपुला विसर पडों नेदी ॥ ९४ ॥ नेदी दुःख
देखों आपुलिया हासा । वारी गर्भवासा यमवृता ॥ ९५ ॥ तान भूक त्यासी वाहों नेदी
चित्ता । दुश्चित हे घेतां नाम होती ॥ ९६ ॥ होती जीव त्यांचे सकळही जंत । परि ते
अंकित संचिताचे ॥ ९७ ॥ चेवले जे कोणी देह अभिमानें । त्यांसी नारायणें कृपा
केली ॥ ९८ ॥ कृपाळू हा देव अनाथा कोंवसा । आढी त्याच्या आज्ञा लागलोंसों
॥ ९९ ॥ लाविशेले कासे येणें पांडुरंगें । तुका ह्यणे संगें संतांचिया ॥ १०० ॥

॥ ४६४८ ॥ विचार करिती बैसोनि गौळणी । ज्या कृष्णकामिनी कामातुरा ॥ धु० ॥
एकांत एकल्या एकाच सुखाच्या । आवडती त्यांच्या गोष्टी त्यांला ॥ १ ॥ तर्कवित-
किणी दुराविल्या दुरी । मौन त्या परिचारी आरंभिलें ॥ २ ॥ कुशळा कवित्या कथिल्या
लेभिका । त्याही येथें नका आद्वांपाशीं ॥ ३ ॥ बोलक्या वाचाळा कृष्णरता नाही ।
या चोरोनि तीहीं खेद केली ॥ ४ ॥ भेऊनियां जना एकी सवा जाल्या । वाती विद्म-
विल्या दादोबळें ॥ ५ ॥ कृष्णसुख नाही कळलें मानसां । निदिती त्या त्यासी कृष्णरता
॥ ६ ॥ तो नये जवळी देखोनि कोल्हाळ । ह्यणजनि समेळ मेळविला ॥ ७ ॥ अंतरीं
कोमळा बाहेरी निर्मळा । तल्लीन त्या बाळा कृष्णध्यानीं ॥ ८ ॥ हरिरूपीं वृष्टि कार्णी
त्याच गोष्टीं । आळंगिती कर्डी एका एकी ॥ ९ ॥ न साहे वियोग करिती रोदना ।
अमिष्ट भावना देहाचिया ॥ १० ॥ विसरल्या मागें गृह सुत पती । अवस्था याचित्ती
गोविंदाची ॥ ११ ॥ अवस्था लागोनि निवळचि ठेल्या । एका एकी जाल्या कृष्णरूपा
॥ १२ ॥ कृष्णा ह्यणोनियां देती आलिंगन । विरहताप तेंणें निवारेंना ॥ १३ ॥ ताप
क्रोण वारी गोविंदावांचुनी । साच तो नयनीं न देखतां ॥ १४ ॥ न देखतां त्यांचा

प्राण रिघों पाहे । आजि कामास ये उसिर केला ॥ १५ ॥ रित्या ज्ञानगोष्टी तयई
 नावडती । आलिंगन प्रीति कृष्णाचिया ॥ १६ ॥ मार्गे काहीं आह्मी चुकलो त्याची
 सेवा । असेल या देवा राग आला ॥ १७ ॥ आठविती मार्गे पापपुण्यहोष । परिहार
 एकीस एक देती ॥ १८ ॥ अनुतापें जाल्या संतप्त त्या बाळा । टाकुनी विव्हाळा धरणी
 अंग ॥ १९ ॥ जाणोनि चरित्र जवळीच होता । आली त्या अनंता कृपा मग ॥ २० ॥
 होउनी प्रगट दाखविलें रूप । तापत्रय ताप निवविले ॥ २१ ॥ निवालेया देखोनि कृष्णाचें
 श्रीमुख । शोक मोह दुःख दुरावला ॥ २२ ॥ साच भाव त्यांचा आणुनियां मना ।
 आळंगितो राणा वैकुंठीचा ॥ २३ ॥ हरि अंगसंगें हरिरूप जाल्या । बोलीं विसरल्या
 तया सुखा ॥ २४ ॥ व्यभिचारभावे भोगिलें अनंता । वर्तोनि असतां घराचारी ॥ २५ ॥
 सकळ चोरोनि हरि ज्यां चित्ती । धन्य त्या नांदती तयामध्ये ॥ २६ ॥ उणे पुरें त्यांचें
 पडें नैसी काहीं । राखे सर्वां ठायीं देव तयां ॥ २७ ॥ न कळे लाघव ब्रह्मादिकां माव ।
 भक्तिभावे देव केला तैसा ॥ २८ ॥ तुका द्वारे त्यांचा धन्य व्यभिचार । साधिलें अपार
 निजसुख ॥ २९ ॥

॥ श्री ॥

तुकारामाचें चरित्र.

अलीकडच्या संतमालिकेंत तुकारामाप्रमाणें निःसीम भगवद्भक्त व अत्यंत विख्यात असा पुरुष फारच विरळा झाला. पुण्यापासून सुमारें आठ कोसांवर देहू या नांवाचें एक मध्यमप्रतीचें विस्तीर्ण असें गांव आहे, तेथें त्याचें पूर्वज रहात आले होते. ते जातीचे शूद्र द्वाणजे कुणबी असून धान्य, किराणा वगैरे जिनस इकडून तिकडे नेणें, खेपा करणें वगैरे हा वाणीपणाचा धंदा करीत असत. त्यांच्या कुळांत मुख्य आराध्य दैवत पंढरपुरचा विठोबा हेंच होय. तुकारामाच्या पूर्वीच्या सात पुरुषांपावेतो त्याच्या पूर्वजांची हकीकत महीपतीच्या भक्तलीलामृत वगैरे ग्रंथांत आढळते, तिजवरून ते बहुतेक सर्व भगवद्भक्तच होते असें दिसतें. शालिवाहन शके १५२० या साली^१ देहूमुक्कामी तुकारामाचें जन्म झालें आणि शालिवाहन शके १५७१ विरोधिनामसंवत्सरीं फाल्गुन वद्य २ सोमवारीं सकाळीं प्रथम प्रहरां द्वाणजे त्याच्या वयाच्या ४२ व्या वर्षी तो गुप्त^२ झाला.

तुकारामबावाचें खालील चरित्र त्यानें आपल्या गाथेंत ठिकाठिकाणीं आपणा-विषयीं जे अभंग लिहिले आहेत त्यांवरून रचलें आहे व या अभंगांतील हकीकतीची जुळणी करण्यास महीपतीनें भक्तलीलामृतांत जें तुकारामबावाचें चरित्र लिहिलें आहे त्याचें व तुकारामबावाच्या वंशजांत व इतर संतमंडळांत ज्या दंतकथा परंपरेनें

१ तुकाराम गुप्त झाल्याचें साल खेरीजकरून महीपतीनें शक, वर्ष वगैरे काल कोटेंच दाखविला नाही. १५२० हें साल, २१ व्या वर्षी तुकारामाच्या आयुष्याचें पूर्वार्ध संपलें अशा अर्थाची ओवी लिहिली आहे तिजवरून. तुकारामाचें वय गुप्त होण्याच्या काली ४२ वर्षांचें होतें असें सर्व संतमंडळांत व तुकारामाच्या वंशजांत सर्वत्र प्रसिद्ध आहे त्यावरून आणि गुप्त झाल्याच्या सालावरून काढलें आहे.

२ देहू, तळेगांव व पंढरपूर येथील प्रतीवरून (अभंग १६०९ पहा) “ गुप्त ” असें लिहिलें आहे. परंतु जी प्रत तुकारामानें स्वतःच लिहिली असें झणतात व जी डोहांत बुडविल्यापासून तेरादिवसांनीं वर तरून आल्याची प्रसिद्धि आहे व जिची देहूचे संस्थानीं अद्यापि पूजा करीत असतात त्या प्रतींत “ तुकोबांनीं तीर्थास प्रयाण केलें ” असें लिहिलें आहे त्याविषयीं या चरित्राच्या अखेरचा लेख पहा.

चालत आल्या आहेत त्यांचें साद्य घेतलें आहे. व कांहीं थोड्या गोष्टी भक्तलीलामृतांतूनही स्वतंत्र घेतल्या आहेत.

हें चरित्र लिहिण्यापूर्वी तुकारामाच्या पूर्वजांविषयी थोडेंसे लिहिणें योग्य व आवश्यक आहे. तुकारामापासून त्याचा आठवा पूर्वज पुरुष विश्वंभर हा होय. याच्याही पूर्वीच याच्या कुळांत आराध्य दैवत विठोबा होता, आणि पंढरपुरची वारी करण्याचा संप्रदाय परंपर चालत आला होता. तरी विश्वंभराच्या वेळेपासून त्या कुळांत विठोबाची भक्ति वाढली आणि हल्लीं देहूस जें विठोबाचें देऊळ आहे तेंहीं विश्वंभराच्याच वेळेस झालें, सबब त्यापासूनच ही पुढील हकीकत देतो.

विश्वंभराच्या जन्माविषयी व वाल्याविषयी कांहीं माहिती नाही. तो अल्पवयांत असतां त्याचा बाप मरून गेल्यामुळें त्याच्या कुटुंबांत तो व त्याची आई हीं दोनच माणसें होती. विश्वंभर हा परंपर चालत आलेला व्यापार साकीनें करित असून त्याची साधुसंतांवर व भगवद्भजनावर फार प्रीति असे. पुढें त्यानें लग्न करून संसार चालविला. तो साधुसंतांच्या सत्कारार्थ बरेंच द्रव्य वेची, आणि नित्य रात्रीं गांवांतील जन मिळवून मनापासून भजन करी.

आपला पुत्र स्वतंत्रपणें वारी करण्याजोगा झाला असें पाहून एकेवर्षीं कार्तिक-शुद्ध एकादशीच्या सुमारास विश्वंभराच्या आईनें त्यास सुचविलें कीं, आपल्या कुळांत आपले वाडवडील पंढरपुरची वारी करित आले आहेत ती तूं आतां अंतरूं नको. ह्यणजे तुझा संसार सफळ होऊन तुला परमार्थही साधेल. विश्वंभर हा मूळचाच प्रेमळ भक्त होता; त्यास ती सूचना फार योग्य वाटून तो मोठ्या उत्सुकतेनें वारी करण्यास गेला.

तेथें गेल्यावर वारकऱ्यांचा मोठा मेळा, विठोबाचें व इतर देवतांचीं स्थानें, भीमा अथवा चंद्रभागा या पवित्र नदीचें विस्तीर्ण तीर, पुंडलीक, नामदेव इत्यादि विठोबाच्या अनेक निःसीम भक्तांविषयींच्या परंपरेनें चालत आलेल्या अद्भुत कथा, त्यांचीं तेथील परमरम्य स्थानें, देवालयांतील उत्साह, सर्व लोकांचें विठोबारखुमाईच्या ठिकाणीं अतिशयित प्रेम इत्यादि गोष्टींनीं विश्वंभराच्या कोमळ व प्रेमळ अंतःकरणावर भगवद्भक्तीचा पूर्ण व क्लम्यम असा ठसा वठला. या वेळेस पंढरपुरास पांच दिवस राहून विश्वंभर देहूस परत आला. घरीं आल्यावर मातोश्रीस सर्व वृत्तांत मोठ्या आनंदानें कळवून दर पंधरावड्याच्या एकादशीस पंढरपुरची वारी करण्याचा त्यानें

निश्चय केला. आणि त्याप्रमाणें ज्येष्ठ वय एकादशीपावेतो एकादर त्यानें सोळा वाऱ्या म्हणजे वेरझान्या केल्या.

विश्वभराचें चित्त वारीत गुंतल्यामुळें त्याच्या प्रापंचिक व्यवसायांत पुष्कळच अंतर पडूं लागलें व त्यामुळें गांवचे लोक त्याविषयी अनेक प्रकारें अनेक गोष्टी बोलूं लागले. कोणी त्यास निदू लागले व कोणी वाखाणूं लागले. परंतु त्यानें आपला क्रम सोडिला नाहीं. वर लिहिल्याप्रमाणें क्रम चालला असतां आषाढ महिन्यांतील वारीस पंढरपुरास जावयाचें तों, शुद्ध अष्टमीच्या दिवशीं रात्री विश्वभरास पंढरीस न येण्याविषयी दृष्टांत होऊन विठोबारखुमाईची स्वयंभू मूर्ति देहू मुक्कामीच आंब्याच्या वनांत जमिनींत सांपडली असें ह्मणतात. पुढें देहू मुक्कामीच इंद्रायणीच्या तीरीं देऊळ बांधून त्या मूर्तीची यथाविधि स्थापना केली. आणि त्या दिवसापासून पुढें पंढरीस न जातां तेथेंच भजनपूजनाचा क्रम चालविला. याप्रमाणें कांहीं वर्षे लोटल्यानंतर विश्वभरावाचा काळ झाला.

विश्वभराच्या मागें त्याची बायको आमाबाई^१ आणि एक हरि व दुसरा मुकुंद हे त्याचे दोन मुलगे इतकीं माणसें होती. आमाबाईस नवऱ्याप्रमाणेंच विठोबाची भक्ति असून तिनें नवऱ्याच्या मागें त्याचा जो भजनपूजनाचा क्रम होता तो यथास्थित चालविला. पुढें मुलगे मोठे होऊन त्यांची घरची स्थिति चांगली असल्यामुळें त्यांचीं लग्नकार्येही झालीं. त्या उभयतांही बंधूंचें मन विठोबाच्या भजनपूजनाकडे तादृश नसून ऐहिक विचारांतच फार होतें. त्यांनीं मातोश्रीची इच्छा बिलकुल नसतांही एका राजाच्या^२ फौजेमध्ये अधिकार संपादन आपली मातोश्री व बायका देहूहून तिकडे नेल्या. पुढें कांहीं काळानें त्या राजावर परचक्र येउन मोठी लढाई झाली, तींत हरि व मुकुंद हे दोघेही पडले. आपण आपल्या मातोश्रीच्या इच्छेप्रमाणें न वागल्यामुळें येथें येऊन विठोबाच्या भक्तीस अंतरलों, असें अंतकाळीं त्या उभयतां बंधूंच्या मनांत येऊन त्यांस फार वाईट वाटलें. त्यांच्या मरणानंतर त्या राजधानीच्या नगरांत चौहोंकडे लुटालूट व पळापळ झाली. त्याच वेळेस धाकटा बंधु मुकुंद याच्या बायकोनें पतीच्या प्रेताबरोबर सहगमन केलें. वडील बंधु जो हरि त्याची बायको त्या काळीं गर्भार असल्यामुळें मागें राहिली. याप्रमाणें सर्व संसाराची वाताहत झाल्यावर आमाबाई तेथें त्रासून सुनेसुद्धां देहूस निघून गेली आणि

१ हीस "आमाई" असेंही महीपतीनें कोठें कोठें म्हटलें आहे. २ हा राजा कोण, याची राजधानी कोणती वगैरे महीपतीनें मुळीच कांहीं लिहिलें नाहीं.

सुनेस बाळंतपणासाठीं तिच्या माहेरीं पाठविलें. ती तिकडे गेल्यावर योग्य काळीं बाळंतीण होऊन तीस पुत्र झाला, त्याचें नांव विठोबा असें ठेविलें. काळें करून तो चांगला बोलता चालता झाला. पुढें त्याच्या आईस सासूच्या अजरारीपणाचें वर्तमान कळून ती मुलास घेऊन देहूस आली. परंतु हीं दोघें येऊन पोचण्याच्या पूर्वीं नुकताच आमाबाईचा काळ झाला होता. विठोबा हा वयांत आल्यावर त्याला आईच्या मुखानें पूर्वजांचा इतिहास कळून तोही मातेसुद्धां मनापासून विठ्ठलाच्या भक्तीस लागला. त्यानें पंढरपुरची वारी पुनः सुरू केली. त्याचें लग्नकार्य होऊन संसार चांगला झाला. पुढें त्याचा पुत्र पदाजी नामें झाला तोही भगवद्भक्तच होता. पदाजीचा पुत्र शंकर, शंकराचा पुत्र कान्होबा, कान्होबाचा पुत्र बोलहोबा आणि बोलहोबाचा पुत्र तुकारामबाबा. तुकारामबाबापावेतो झालेले सर्व पूर्वज कमी जास्त भगवद्भक्तच होऊन आषाढी कार्तिकीस पंढरपुरची वारी करितच आले होते. त्यांतही बोलहोबाचें लक्ष भजनपूजनाकडे अधिक होतें. प्रतिवर्षीं आषाढी-कार्तिकीची पंढरपुरची वारी तो सतत चोवीस वर्षे करित होता. त्याची पत्नी कनकाई ही नवऱ्याप्रमाणेंच भाविक असून चांगली साध्वी होती. हीं चोवीस वर्षे गेल्यानंतर मग भगवत्कृपेंकरून त्या दांपत्यास निरनिराळ्या वेळीं तीन पुत्र झाले. त्यांपैकीं एकाचें नांव सावजी, दुसऱ्याचें नांव तुकाराम, आणि तिसऱ्याचें नांव कान्होबा याप्रमाणें होती. हे तिघे पुत्र अनुक्रमें सांब, विष्णु व ब्रह्मा या तीन देवांच्या वरांपासून झाले, असें भाविक लोक मानितात; आणि त्यांतही तुकाराम हा नामदेवाचाच अवतार होय असेंही मानितात. याविषयीं महीपतीनें भक्तली-लामृतांत बहुत लिहिलें आहे. नामदेवाची शतकोटि अभंग करण्याची प्रतिज्ञा असून चौऱ्याण्व कोटि एकुणपन्नास लक्ष अभंग करून तो निवर्तला; तेव्हां राहिलेले पांच कोटि एकावन्न लक्ष अभंग करण्याकरितां पुनः तुकारामाच्या रूपानें त्यानें अवतार घेतला असें ते लोक म्हणतात. याविषयींच एका विद्वान् मित्राकडून एक स्फुट अभंगही सांपडला आहे तो खालीं दाखल करतोः—

वेसाचे अभंग केले श्रुतिपर । द्वादशसहस्र संहितेचे ॥ १ ॥ निरुक्त निघंट आणि ब्रह्म-

१ विठोबाचें तुकारामाचीं स्वप्नांत भाषण-ओवी-चाळीस लक्ष चौऱ्याण्व कोटी । नव लक्ष स्तुति आले शेवटीं । मग (नामदेव) आला वैकुंठी । स्वइच्छा ॥ ३९ ॥ एकावन्न लक्ष पांच कोटी जाणें । शेष राहिले यांचें (नामदेवाचें) बोलणें । ते तूं वदें प्रसादवचनें । सभिम जीवन मी देतो ॥ ४० ॥ महीपति, अध्याय ९.

सूत्र । अवतार सहस्र उपग्रंथ ॥ २ ॥ अभंग ते कोटी भक्तिपर केले । ज्ञानपर केले तितुकेंची ॥ ३ ॥ पंचाहत्तर लक्ष वैराग्य वर्णिलें । नाम तें गाइलें तितुकेंची ॥ ४ ॥ साडीलक्ष केला बोधक जनासी । वर्णिलें रूपासी तितुकेंची ॥ ५ ॥ द्वादशसहस्र आत्मबोध केला । अनुभव घेतला एक^१ सर्वे ॥ ६ ॥ चौतीस सहस्र लक्ष कोटि पांच । सांगोनियां साच तुका मेला ॥ ७ ॥

या अभंगांत दिलेल्या संख्यांची एकंदर बेरीज घेतां पांच कोटि, सत्तर लक्ष, चौतीस हजार (५,७०,३४०००) अभंग होतात; याच्याच सातव्या कडव्यांत पांच कोटि एक लक्ष (१) आणि चौतीस हजार ही एकंदर अभंगांची संख्या दिली आहे; आणि तुकारामाच्या सर्वे गाथेंत जी अभंगाची संख्या आढळते ती सुमारे शेचाळीसशें (४६००) हून अधिक आढळत नाही. या परस्पर विरुद्ध संख्यांचा मेळ पाडण्याची कांहीं युक्ति दिसत नाही.

वर लिहिलेला अभंग तुकारामाच्या कोणी एखाद्या भक्तानें केला असावा. त्याच्या शेवटल्या चरणांत “ तुका ” असें पद नेहमींच्या शैलीप्रमाणें आहे तरी तो आह्मी जमविलेल्या गाथ्याच्या कोणत्याही प्रसिद्ध व अप्रसिद्ध पुस्तकांत आढळत नाही, यास्तव तो तुकारामाचा नव्हे असें दिसतें.

वर लिहिलेले बोलहोबाचे तिघे पुत्र मोठे झाल्यानंतर त्यांचीं लग्नकार्ये वगैरे झालीं. बोलहोबाचा वृद्धापकाळ झाला तसा त्यानें सावजीच्या गळ्यांत प्रपंचाची माळ घालण्याचा विचार केला व तो त्यास व्यापार व प्रपंच यांजसंबंधी हकीकत सांगूं लागला. परंतु सावजीचें चित्त संसारांत नसून वैराग्याकडेसच फार होतें. झणून त्यानें बापास तशाच प्रकारचें स्पष्ट उत्तर सांगितलें. बोलहोबा हा स्वतःच भगवद्भक्त व कांहींसा विरक्त असल्यामुळें त्यास सावजीच्या वृत्तीवरून फारसें वाईट वाटलें नाहीं. नंतर त्यानें व्यापार व संसार यांजसंबंधी माहिती तुकाराम सुमारे १३ वर्षांचा असतां त्यास करून दिली व तुकारामानेंही चांगल्या प्रकारें परंपरागत व्यापार वगैरे चालविला व त्यामुळें त्याच्या मातापितरांस वगैरे अर्थात् मोठा संतोष झाला. तुकारामाच्या पहिल्या बायकोस दम्याचा उपद्रव असल्यामुळें पुण्यांत आपाजी गुळव्या नांवाचा एक सधन व्यापारी होता त्याची कन्या तुकारामास दुसरी बायको केली. तुकारामाच्या लहानपणाच्या वर्तनाविषयी व विद्याभ्यासाविषयी कांहींच लेख कोठें आढळत नाही.

पुढें चार वर्षे गेल्यानंतर म्हणजे तुकारामाच्या १७ व्या वर्षी त्याच्या आईचा-

पांचा काळ झाला. तेणेंकरून त्या सर्व कुटुंबावर फार दुःख ओरसलें. त्यांत संसाराचें ओझें तुकारामाच्या शिरीं असल्यामुळें व एकाएकीं वडिलांचा आधार तुटल्यामुळें त्यास अतिशयच दुःख झालें. पुढें थोड्याच काळानें तुकारामाचा वडील बंधु सावजी याची पत्नी निवर्तली त्यामुळें त्यास पुनः नवीन दुःख झालें. सावजी हा मुळींच भगवद्भक्त व विरक्त होता. आपण तीर्थाटनास जावें असें त्याच्या मनांत फार दिवसांपासून वागतच होतें. परंतु तीर्थरूप वृद्ध असल्यामुळें व गळ्यांत भायेंचा पाश असल्यामुळें तो अडकून राहिला होता. आईबाप मरून जाऊन भार्या निवर्ततांच तो उरून तीर्थयात्रेस चालता झाला. त्याच्या वियोगामुळें तुकारामास आर्षीच झालेलें दुःख फारच वृद्धिंगत झालें. या वेळेस त्याचें वय फक्त अठरा वर्षांचें होतें. त्याच्या पदरीं कुटुंब मोठें असल्यामुळें खर्च फार अफाट होता. वरील दुःखांच्या अनेक प्रसंगांमुळें त्याचें चित्त संसारांतून उडून उदासीनता वाढली व कांहीं देवभोळेपणाही वाढला. देवभोळेपणामुळें लोकांकडील येणें थकत चाललें. त्याच्या बरोबरीचे लोक त्याच्या चेंगट व उदासीन स्वभावामुळें त्याचा फार कंटाळा करूं लागले. व्यापार बसला. नंतर द्रव्य मिळविण्याकरितां अनेक प्रकारें उद्योग केला; परंतु महर्गता वगैरे असल्यानें त्याच्या संसारासच पुरवठा पडेना. त्यांतच दुष्काळ पडून एक शेराची धारण झाली. त्याच्या विसाव्या वर्षीं त्याची थोरली बायको अन्नावांचून मेली व दुसरी राहिली ती मोठी कर्कशा होती. नंतर संतु नांवाचा त्याचा वडील पुत्र होता तो त्याच वर्षीं वारला. त्यांतच पुढें एकावर्षानें झणजे तुकारामाच्या एकविसाव्या वर्षीं स्त्राच्या पदरीं चार ढोरें होती तीं मरून गेलीं व तुकारामाचें निखालस दिवाळें निघालें. त्यामुळें लोकांत त्यास लज्जा वाटूं लागली. या सर्व गोष्टींमुळें अंतःकरणांत विरक्ति बाणून सर्व सोडून देऊन तो ईश्वरभजनास लागला. याप्रमाणें तुकारामाच्या आयुष्याचें पूर्वीर्ध संपलें. एकाप्रसंगां तुझास वैराग्य कसें झालें असें तुकारामास कांहीं संतांनीं विचारलें असतां त्यानें उत्तर दिलें तें:—

॥ १३३३ ॥ याती शूद्र वंश केला वेवसाव । आदि तो हा देव कुळपूज्य ॥ धृ० ॥
 नये बोलो परि पाळिलें वचन । केलियाचा प्रश्न तुझीं संती ॥ १ ॥ संवसारें जालें अती-
 दुःखें दुःखीं । मायबाप सेखीं क्रमिलिया ॥ २ ॥ दुष्काळें आटिलें द्रव्यें नेला मान ।
 स्त्री एकी अन्न अन्न करितां मेली ॥ ३ ॥ लज्जा वाटे जीवा चासलों या दुःखें । वेवसाय
 देखें तुटी येतां ॥ ४ ॥ देवाचें देऊळ होतें तें भंगलें । चित्तासी जें आलें करावेंसें ॥ ५ ॥
 आरंभी कीर्तन करीं एकादशी । नव्हतें अभ्यासी चित्त भारीं ॥ ६ ॥ कांहीं पाठ केलीं
 संतांची उत्तरे । विश्वासें आवरें करोनियां ॥ ७ ॥ गाती पुढें त्यांचें धरावें धूपद । भावें

चित्त शुद्ध करोनियां ॥ ८ ॥ संतांचें सेविलें तीर्थ, पायवणी । लाज नाही मनी थेंऊं दिली ॥ ९ ॥ टाकला तो कांहीं केला उपकार । केलें हें शरीर कष्टवुनी ॥ १० ॥ वचन मानिलें नाही सुद्धाचें । समूळ प्रपंचें वीट आला ॥ ११ ॥ सत्यअसत्यासी मन केलें ग्वाही । मानियेलें नाही बहुमतां ॥ १२ ॥ मानियेला स्वर्गी गुरुचा उपदेश । धरिला विश्वास वृढ नामां ॥ १३ ॥ यावरिया जाली कवित्वाची स्फूर्ति । पाय धरिले चित्तीं विठोबाचे ॥ १४ ॥ निषेधाचा कांहीं पडिला आघात । तेंपे मध्ये चित्त दुखविलें ॥ १५ ॥ बुडविल्या वह्या बैसलों धरणें । केलें नारायणें समाधान ॥ १६ ॥ विस्तारी सांगतां बहुत प्रकार । होईल उशीर आतां पुरे ॥ १७ ॥ आतां आहे तैसा दिसतो विचार । पुढील प्रकार देव जाणे ॥ १८ ॥ भक्ता नारायण नुपेक्षी सर्वथा । कृपावंत ऐसा कळों आलें ॥ १९ ॥ तुका ह्मणे माझे सर्व भांडवल । बोलविले बोल पांडुरंगें ॥ २० ॥

॥ १३३४ ॥ एका वचन हें संत । मी तों आगळा पतित । काय काजें मीत । करीतसां आदरें ॥ १ ॥ धू० ॥ माझे चित्त मज ग्वाही । सत्य तरलों मी नाही । एकाचिथे वांहीं । एक देखीं मानिती ॥ १ ॥ बहु पीडिलों संसारें । मोडीं पुसें पिटीं डोरें । न पडतां पुरें । या विचारें राहिलों ॥ २ ॥ सहज सरलें होतें कांहीं । द्रव्य थोडें बहु तेंही ॥ त्याग केला नाही । दिलें द्विजां याचकां ॥ ३ ॥ प्रियापुत्रबंधू । यांचा तोडिला संबंधू । सहज जालों मंदू । भाग्यहीन करंडा ॥ ४ ॥ तोंड न दाखवे जना । शिरें सांही भरें राणां । एकांत तो जाणां । त्यासाठीं लागला ॥ ५ ॥ पेटें पिटिलों काहारें । द्या नाही या विचारें । बोलावितां बरें । सहज ह्मणें यासाठीं ॥ ६ ॥ सहज वडिलां होती सेवा । ह्मणोनि पूजिणों या देवा । तुका ह्मणे भावा । साटीं झणी घ्या क्रीणी ॥ ७ ॥

॥ १३३५ ॥ बरें जालें देवा निचालें दिवाळें । बरी या दुष्काळें पीडा केली ॥ धू० ॥ अनुतापें तुझे राहिलें चित्तन । जाला हा वमन संवसार ॥ १ ॥ बरें जालें देवा बाईल कर्कशा । बरी हे दुर्दशा जनामध्ये ॥ २ ॥ बरें जालें जर्गी पावलों अपमान । बरें गेलें धन डोरें गुरें ॥ ३ ॥ बरें जालें नाही धरिली लोकलाज । बरा आलों तुज शरण देवा ॥ ४ ॥ बरें जालें तुझे केलें देवाईल । लेकरें बाईल उपेक्षिलीं ॥ ५ ॥ तुका ह्मणे बरें व्रत एकादशी । केलें उपवासी जागरण ॥ ६ ॥

तुकारामाचें संसाराविषयीं विरक्त होऊन केवळ भगवद्भजनाकडेसच न लागारें ह्मणून त्याच्या बायकोनें व आसद्दृष्टांनीं त्यास बहुत प्रकारें सांगितलें व अनेक उपायही केले; परंतु त्याचा निश्चय फिरला नाही. तो एकांतीं बसून पुष्कळ विचार करीत असे. तो एक वेळ कोणास न कळवितां देहूपासून दोन कौसांवर भांबनाथ नांवाचा एक डोंगर आहे त्याजवर जाऊन भगवद्भयान करीत होता. त्याचा कनिष्ठबंधु कान्होबा मागून त्याच्या शोधार्थ फिरतां फिरतां सात दिवसांनीं तेंथें गेला. तेंथें त्यास तुकाराम भेटला. याच ठिकाणीं तुकारामास साक्षात्कार झाला असें महीपति ह्मणतो. ज्या

स्थळीं त्यास ईश्वरदर्शन झालें तेंचें पादुका स्थापिल्या आहेत त्या अद्यापि तेंचें आहेत. तेथून कान्होबांनें तुकारामास देहूस परत आणिल्यानंतर तुकारामानें कान्हयाकडून सर्व खतेंपत्रें बाहेर काढविलीं. आणि झणाला कीं, हीं खतेंपत्रें म्हणजे केवळ कागदाचे घोडे आहेत. तीं असल्यापासून फक्त दुराशा मात्र वाढते. यास्तव हीं सर्व इंद्रायणींत बुडवून टाकावीं, कान्होबा झणाला तुम्हीं विरक्त झाला तरी आमच्या पोटीं पोरीं बाळें आहेत तेव्हां असें करतां येत नाहीं. हा त्याचा अभिप्राय पाहून तुकारामानें खतां पत्रांचे दोन विभाग केले व त्यांतील एक विभाग कान्होबास देऊन दुसरा इंद्रायणींत बुडविला. आणि सांगितलें कीं, आजपासून सर्व संसार तुम्हीं पाहावा, मला भगवद्भक्तिविरहित व्यापार करणें नाहीं. उदरनिर्वाह जसा चालेल तसा चालो. यावर कान्हयानें वेमळा संसार थाटला! आणि तुकारामानें भगवद्भक्ति प्रधान करून आपला वर्तनक्रम चालू केला. तो नेहमीं अल्पाहार करीत असे, व सर्वदा भगवद्भजननीं तत्पर असून मुखानें नामस्मरण करीत असे. सकाळीं स्नान करून विठोबाच्या देवळांत त्याची पूजा करून मग वनांत जात असे. देहूच्या पश्चिमेस तीन कोसांवर भांडारी नांवाचा डोंगर आहे त्याजवर जाऊन तो एकांतीं बसत असे. संध्याकाळीं परत येऊन रात्रीं देवळांत भजन करीत असे. तो पोटाकरितां भिक्षा मागत असे असें महीपति म्हणतो; परंतु भिक्षा मागण्याचा त्यास फारसा प्रसंग पडत नसे. आणि पोटाकरितां कांहीं उद्योग पडल्यास तो करावयाचा नाहीं असेंही त्याचें नव्हतें. भिक्षेनें जीवन करणें याविषयीं तो म्हणतो:—

॥ १४१० ॥ भिक्षापात्र अवलंबणें । जळो जिणें लाजिरवाणें । ऐसियासी नारायणें । उपेक्षीजे सर्वथा ॥ १ ॥ देवा पार्थीं नाहीं भाव । भक्ति वरी वरी वाव । समर्पिला जीव । नाहीं तो हा व्यभिचार ॥ १ ॥ जगा घालावें सांकडें । हीन होऊनि बापुडें । हेंचि अभाग्य रोकडें । मूळ आणि विश्वास ॥ २ ॥ काय न करी विश्वंभर । सत्य करितां निर्धार । तुका झणे सार । वृढ पाय धरावे ॥ ३ ॥

यावरून तो पोटाकरितां जमल्यास कांहीं तरी व्यापार करीत असे. महीपतीनें सहाव्या अध्यायांत अदमण दाणे घेण्याची बोली करून तुकाराम शेतास राखण राहिला असें लिहिलें व त्यांतच तुकारामाची बायको त्याच्या अगोदर जेवीत नसे असेंही लिहिलें आहे त्यावरून तो बहुशः आपल्या घरीं जेवीत असे अथवा त्याची बायको त्यास कधीं कधीं घाटूनही नेत असे असें दिसतें.

तुकाराम शेतास राखण राहिला त्याची हकीकत अशी आहे कीं, तो एके दिवशीं

इंद्रायणीच्या तीरीं भजन करीत बसला असतां त्याजकडे एक शेतकरी आला. त्याचें शेत तेथें जवळच उगवलें असून त्यास दाणा भरूं लागला होता. तो तुकारामास म्हणाला, “तुकारामशेट, उगीच रिकामे घरीं बसलां आहां तें माझें शेत राखाल तर तुझांस अदमण दाणे देईन, म्हणजे ते तुमच्या कुटुंबाच्या उपयोगीं पडतील आणि तुम्हांला कोठें तरी हरि हरि झणायार्चें तें तेथेंच झणा.” ही गोष्ट पतकरून तुकाराम त्याजबरोबर निघाला. शेतकऱ्यानें त्यास माळ्यावर नेऊन हातांत गोफण देऊन बसविलें आणि सांगितलें कीं “तुम्ही शेताची चांगली जतन करा. झणजे राशींवर तुम्हांला अदमण दाणे देईन” अशी निरवानिरव करून शेतकरी खेप आणण्याकरितां दुसऱ्या गांवास गेला. तुकाराम शेत राखीत असतां पक्ष्यांचे थवे कणसांवर येऊन बसत; परंतु भुकेलेल्या प्राण्यांस हाकून द्यावें यांत दोष आहे असें वाटून तो त्यांस हाकीत नसे. तो शेत राखण्यास राहिल्याचें कळल्यावर त्याची बायको त्यास घाडून पाठवून मग आपण जेवीत असे. तुकारामानें माळ्यावर बसून सतत भजनाचा क्रम चालवावा. याप्रमाणें एक महिना लोटल्यावर शेतकरी खेप करून परत आला आणि मोठ्या उक्कंठेनें जाऊन शेत पाहतो तों तें पक्ष्यांनीं अगदीं भरून निघालेलें होतें. तेव्हां अर्थात् शेतकरी तुकारामावर रागावून त्यास बहुत अपशब्दही बोलला. पुढें गांवकऱ्यांपुढें पंचाईत होऊन त्यांनीं उभयतांचा मजकूर ऐकून घेतला. तुकारामानें सर्व खराच मजकूर सांगितला. पंचांनीं शेतकऱ्यास विचारलें कीं, “तुला दाणे किती उत्पन्न होत असतात?” त्यानें सांगितलें, “दोन खंडी” त्यावरून तेवढ्या गळ्याचा पैसा आकारून तुकारामापासून तेवढ्याबद्दल रोखा लिहून घेतला. आणि तो शेतकऱ्याच्या हातांत टाकला. नंतर शेताची वास्तविक स्थिति गांवकरी पहावयास जातात तों शेतांत आतोंनात पीक लोटलें आहे. हें पाहून सर्वास नवल वाटलें. शेतकऱ्याच्या तोंडास पाणी सुटून तो रोखा परत देण्यास कबूल झाला. परंतु गांवकऱ्यांनीं झालेला न्याय फिरायाचा नाहीं, असें सांगितलें. पुढें शेताची तजवीज गांवकऱ्यांनीं ठेवून मळणी केली तींत १७ खंडी दाणा उतरला. रास होतांच दोन खंडी दाणे शेतकऱ्यास देऊन रोखा परत घेतला. बाकीचे दाणे तुकारामास ने म्हणून सांगितलें असतां तो नेईना, सबब त्या गांवचा देशपांड्या महादजीपंत म्हणून भाविक ब्राह्मण होतु त्याजकडे तो दाणा नेऊन सांठविला. पुढें तुकारामानें देहू येथें पूर्वजांनीं बांधलेलें विठोवाचें देऊळ अगदीं मोडकळीस आलें होतें त्याचा जीर्णोद्धार केला. त्याकार्मी त्या दाण्यांचा उपयोग पडला.

पुढें त्यास आपण स्वतः कथा करावी अशी इच्छा उपजून त्यानें तो गुण संपादन करण्याची अनेक प्रकारें तजवीज चालविली. कोठें कथा झाली कीं तो नियमानें व भक्तीनें जात असे आणि कथेस उभा राहिला असेल त्याच्या मागें उभा राहून धृपद झणजे अकड कडवें झणत असे, त्यायोगें त्यास श्रवण फार झालें. कथेंत जें जें कार्नाी पडे त्याचें तो घरीं येऊन मनन करीत असे. त्यानें नामदेवाचे पुष्कळ अभंग आणि कवीराची कविता हीं पाठ केलीं; ज्ञानेश्वरी, एकनाथी भागवत, भावार्थ रामायण, योगवासिष्ठ, अमृतानुभव इत्यादि आध्यात्मिक ग्रंथ वाचून त्यांचें चागलें मनन केलें. याखेरीज श्रीमद्भागवत व दुसरीं कृतीएक पुराणें व स्फुटकथा ह्या त्यानें चित्त देऊन ऐकल्या. या ग्रंथांच्या अभ्यासकारितां व मननाकारितां तो बहुतकरून मंडाच्या डोंगरावर एकांती जाऊन बसत असे. तो एकादशीचें व्रत नियमानें करीत असे.

याप्रमाणें क्रम कांहीं दिवस चालल्यानंतर तुकारामास एका माघ शुद्ध १० गुरुवा-
रच्या पाह्येस स्वप्न पडलें तें असें कीं, सकाळच्या प्रहरीं गंगास्नानास जात असतां एक ब्राह्मण भेटला त्यानें आपणास रामकृष्णनामरूप गुरुमंत्रोपदेश केला व आपली गुरु-
शिष्यपरंपरा अशी सांगितली कीं, मूळ राघवचैतन्य, त्यांचे शिष्य केशव चैतन्य व त्यांचा शिष्य मी बाबा चैतन्य नामें होय. नंतर आपण त्यास भोजनास घरीं आणिलें. परंतु जिजाबाईनें कांहीं अनिवार दुरुत्तरें बोलून त्रास दिला, त्यामुळ तो ब्राह्मण निघून गेला; इतकें पाहून तुकाराम जागा झाला. याविषयीं त्याचा अभंगः—

॥ ३६८ ॥ सहसुराये कृपा मज केली । परि नाही घडली सेवा कांहीं ॥ १ ॥ सांप-
डविलें वटे जातां गंगास्नाना । मस्तकीं तो जाणा ठेविला कर ॥ २ ॥ भोजना मागतो
तूप पावशेर । पडिला विसर स्वप्नामाजी ॥ ३ ॥ कांहीं कळे उपजला अंतराय । ह्यणोनिया
काय त्वरा झाली ॥ ४ ॥ राघवचैतन्य केशवचैतन्य । सांगितली खून माळिकेची
॥ ५ ॥ बाबाजी आपलें सांगितलें नाम । मंत्रदिला राम कृष्ण हरि ॥ ६ ॥ माघशुद्ध दशमी
पाहुनि गुरुवार । केला अंगीकार तुका ह्यणे ॥ ७ ॥

॥ ३६९ ॥ माझिये मनींचा जाणोनियां भाव । तो करी उपाव सुराजा ॥ १ ॥ आवडीचा मंत्र सांगितला सोपा । जेणें नव्हे सुंपा कांहीं कोठें ॥ २ ॥ जाती पुढें एक
उतरले पार । ह्य भवसागर साधुसंत ॥ ३ ॥ जाणत्या नेणत्या ज्या जैसी आवडी । उतार
सांगडी तापे पटी ॥ ४ ॥ तुका ह्यणे मज दावियेला तारू । कृपेचा सागरू पांडुरंग ॥ ५ ॥

॥ ३७० ॥ घालूनियां भार राहिलो निश्चिती । निरविलें संती विठोबासी ॥ धृ० ॥
लावूनियां हातें कुरवाळिला माया । सांगितलें चिंता न करावी ॥ १ ॥ कर्दा कर सम
चरण साजिरे । राहिला भीचेर तीरी उभा ॥ २ ॥ खुंटले सायास अणिकि या जीवा ।
धरिले केशवा पाय तुझे ॥ ३ ॥ तुज वाटे आतां तें करी अनंता । तुका ह्मणे संता
लाज माझी ॥ ४ ॥

॥ ३७१ ॥ माझिये मर्नाचा जाणा हा निर्धार । जिवासि उदार जालों आतां ॥ धृ० ॥
तुजविण दुजे न धरीं आणिका । भय लज्जा शंका टाकियेली ॥ १ ॥ ठार्यांचा संबंध तुज
मज होता । विशेष अनंता केला संती ॥ २ ॥ जीवभाव तुझ्या ठेवियेला पार्या । हेंचि
आतां नाही लाज तुझां ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे संती घातला हावाला । न सोडीं विडला पाय
आतां ॥ ४ ॥

तुकाराम मोठा परोपकारी होता. त्यास कोणीं कोणतेही काम सांगितलें असतां तो हीसेनें करीत असे. त्याची स्वार्थावर दृष्टि मुळींच नसे. तो नेहमीं स्वतः नाम-
स्मरण करीत असे व लोकांसही तें करण्याकरितां मनोभावानें उपदेश करीत असे. याप्रमाणें कांहीं काळ लोटल्यानंतर तुकारामास कवित्वं करण्याविषयीं स्वप्न पडलें. त्याविषयीं तो स्वतः असें ह्मणतोः—

॥ १३२० ॥ नामदेवें केलें स्वप्नामाजी जागें । सवें पांडुरंगें येऊनियां ॥ धृ० ॥
सांगिलें काम करावें कवित्व । वाउगें निमित्त्य बोलों नको ॥ १ ॥ माप टाकी सळ
धरिली विडलें । थापटोनि केलें सावधान ॥ २ ॥ प्रमाणाची संख्या सांगे शत कोटी ।
उरलें शिवटी लावी तुका ॥ ३ ॥

॥ १३२१ ॥ घाल ठाव तरि राहेन संगती । संतांचे पंगती पार्यापार्शी ॥ धृ० ॥
शाबडीचा ठाव आलोंसें टाकून । आतां उदासीन न धरावें ॥ १ ॥ सेवटील स्थळ
नीच माझी वृत्ती । आधारें विश्रान्ति रावईन ॥ २ ॥ नामदेवापार्यां तुक्या स्वर्मा भेटी ।
प्रसाद हा पोटी राहिलासे ॥ ३ ॥

॥ १३२२ ॥ चिपुटीच्या योगें । कांहीं नव्हे कोणा जोगें । एक जातां लागें । एक
पाटी लागतें ॥ धृ० ॥ मागें पुढें अवघा काळ । पळो नये न चले बळ । करितां कोल्हाळ ।
कृपें खांदीं हरि वाहे ॥ १ ॥ पापपुण्यात्म्याच्या शक्ती । असती योजिल्या श्रीपती ।
यावें काकुलती । तेथें सत्तानायेका ॥ २ ॥ तुका उभा पैल थडी । तरी हे प्रकाश
निवडी । घातल्या सांगडी । तापे पेटीं हाकारी ॥ ३ ॥

यापुढें तुकाराम कविता करूं लागला त्यांत आरंभीं त्यानें बालक्रीडा (ओव्या
१००) केल्या असें महीपति ह्मणतो. तो खरा साधु असें समजून त्याच्या भज-
नाचा व कथेचा मोठा जम पढत चालला होता. याच समयास चिंचवडास मंबाजी
नामें एक ब्राह्मण राहूत होता तो कांहीं दिवसांपासून देहूस गोसावी होऊन राहिला

होता. आपण साधु ब्राह्मण असतां आपणास कोणी मानीत नाहीं व तुकाराम जातीचा शूद्र असतां त्यास लोक फार मानतात हें पाहून व त्याच्या भजनाचा व कथेचा भरचक्र थाट पाहून तो मनांत फार हेवा करीत असे. तुकारामाचा दावा साधावा असें रात्रंदिवस त्याच्या मनांत वागत असे, तरी तो लौकिकार्थ प्रत्यहीं तुकारामाच्या भजनास व कथेस येत असे. एका एकादशीस देहूस यात्रा भरली असतां मंबाजीनें विठोबाच्या प्रदक्षिणेच्या वाटेजवळ बाग केली होती, तिच्या रक्षणाथं कांठ्या लावल्या होत्या त्या कांहींशा वाटेवर आल्या होत्या त्या तुकारामानें स्वहस्तें उपटून टाकिल्या. त्यावरून मंबाजीस क्रोध आला व नेहमीचा हेवा मनांत होताच त्यामुळें त्यानें तुकारामास गुराप्रमाणें काठ्यांनीं झोडपलें. आणि ते दिवशीं कथेस न येतां घरींच राहिला. तुकारामानें मोठ्या शांततेनें तें सर्व सहन करून आपण त्याच्या घरीं जाऊन त्यास कथेंत आपण उत्तम रीतीनें बोध केला असें महीपति लिहितो. याबद्दल तुकोबाचे अमंग आहेत ते:—

॥ ३५५ ॥ न सोडीं न सोडीं न सोडीं । विठोबा चरण न सोडीं ॥ धू० ॥ भलवें जड पडो भारी । जीवावरी भागोज ॥ १ ॥ शतखंड देह शस्त्रधारी । करितां परी न भीयें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे केली आर्धी । वृढ बुद्धि सावध ॥ ३ ॥

॥ ३५६ ॥ बरवें बरवें केलें विठोबा बरवें । पाहोनि आंत क्षमा अंगी कांटीवरी मारविलें ॥ १ ॥ शिब्या गाळी नीत नाहीं । बहु फार विदंबिलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे क्रोधा हार्ती । सोडवूनि घेतलें रे ॥ ३ ॥

॥ ३५७ ॥ पावलों पावलों । देवा पावलों रे ॥ १ ॥ बरवें संचित होतें तैसें जालें रे । म्हातां काय बोलों रे ॥ २ ॥ सोडजवळ कंठकवादा भावें करूं गेलों रे । तुका ह्मणे करुनि वेगळा केलों रे ॥ ३ ॥

॥ ३५८ ॥ कां होती कां होती । देवा एवढी फजीती ॥ धू० ॥ मुळीं वर्म नसतों चुकलों । तो मीं ऐसें चिर्त्ती ॥ १ ॥ होणार होऊनि गेलें । मिथ्या आतां खंतीर ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे पुरे आतां । तुर्जनाची संगतीरे ॥ ३ ॥

॥ ३५९ ॥ सोडवा सोडवा । सोडवा हो अर्नता ॥ धू० ॥ तुजविण ऐसा । कोण दुज्या प्राणशता ॥ १ ॥ कोणा लाज नेणा ऐसें । भाणिकां शरण आह्मी जातां ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सखया । माझ्या रखुमाईच्या कांता ॥ ३ ॥

॥ ३६० ॥ पुत्राची वारता । शुभ ऐके जेवीं माता ॥ धू० ॥ तैसें राहो माझे मन । म्हातां ऐकतां हरिगुण ॥ १ ॥ नाहें लुब्ध जाला मृग । देह विसरला अंग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे प्राहे । कासवीचें पिलें माये ॥ ३ ॥

या उपदेशापासून मंवाजी मनांत पराकाष्टेचा लज्जित झाला.

तुकारामाचा प्रेमळ स्वभाव व शुद्धभाव पाहून बहुत लोक त्याचे शिष्य झाले. ते भजनास व कथेस नेहमी सादर सिद्ध असत. त्यांतही गंगाधर मवाळ म्हणून एक कडूसकर देशस्थ ब्राह्मण होता तो व दुसरा संताजी ह्यगून एक चाकणकर तेली होता तो हे दोघे अष्टौप्रहर तुकारामाजवळ असून त्याची कविता लिहीत असत. ते दोघेही संसाराविषयी विरक्त असून तुकारामाच्या पाठीमागें भजनास व कथेस डभे राहून ध्रुपद धरित असत.

तुकारामाची पत्नी त्यास संसारसंबंधानें नेहमी फार दुरुत्तरें बोलत असे. कोणी अतिथि, अभ्यागत त्यानें घरीं आणिला असतां ती त्याजवर फारच संतापत असे. तुका तिचे बोल अभंगीं लिहितोः—

॥ ५६६ ॥ मज्जि भोंवता केला येणें जोग । काय याचा भोग अंतरला ॥ धू० ॥ चालोनियां घरा सर्व सुखें येती । माझी तों फजीती चुकचि ना ॥ १ ॥ कोणाची बाईल झेऊनिया वोट् । संवसारी काढूं आपदा किती ॥ २ ॥ काय तरी देऊं तोडितील पोरें । भरती तरी बरें होतें आतां ॥ ३ ॥ काहीं नेही वांचों धोवियेलें घर । सारवावथा डोर शेण नाही ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे रांड न करितां विचार । वाहूनिया भार कुंथे माया ॥ ५ ॥

॥ ५६७ ॥ काय नेणों होता दावेदार मेला । वैर तो साधिला होउनी गोहो ॥ धू० ॥ किती सर्वकाळ सोसावें हें दुःख । किती लोकां मुख वासूं तरी ॥ १ ॥ झवे आपली आई काय माझें केलें । धड या विडलें संसाराचें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे येती बाइले असडे । फुडो-नियां रडे हांसे काहीं ॥ ३ ॥

॥ ५६८ ॥ गोणी आली घरा । ह्मणे खाऊं नेही पोर । धू० ॥ भरी लोकांची पांढरी मेला चोरदा खाणारी ॥ १ ॥ खवळली पिसी । हाता झांवे जैसी लांसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे खोदा । रांडे संचिताचा सांदा ॥ ३ ॥

॥ ५६९ ॥ आतां पोर काय खासी । गोहो जाला देवलसी ॥ धू० ॥ डोचकें तिची घातल्या माळा । उदमाचा सांडी चाळा ॥ १ ॥ आपल्या पोदा केली थार । आमचा नाही येसपार ॥ २ ॥ हातीं दाळ तोंड वासी । गाय देउळीं देवापासी ॥ ३ ॥ आतां आह्मी करूं काय । न बसे घरीं राणा जाय ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे आतां धीरी । आह्मनि नाही जालें तरी ॥ ५ ॥

॥ ५७० ॥ बरें जालें गेलें । आजी अवघें मिळालें ॥ धू० ॥ आतां खाइन पोढभरी । मोल्या कौरड्या भाकरी ॥ १ ॥ किती तरी तोंड । याशीं वाजवूं मी रांड ॥ २ ॥ तुका बाइले मानवला । चीथू करूनियां बोला ॥ ३ ॥

॥ ५७१ ॥ न करवे धंदा । आइता तोंडीं पडे लोंदा ॥ धू० ॥ उठितें तें कुटितें दाळ ।

अवघा मांडिला कोल्हाळ ॥ १ ॥ जीवंताचि मेले । लाजा वाटुनियां प्याले ॥ २ ॥ संव-
साराकडे । न पाहाती ओस पडे ॥ ३ ॥ तळमळती यांच्या रांडा । घालिती जीवा नावें
थोंडा ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे बरें जालें । घे मे बाइले लीहिलें ॥ ५ ॥

॥ ५७२ ॥ कोण घरा येतें आमुच्या काशाला । काय ज्याचा त्याला नाही धंदा
॥ धू० ॥ देवासाठीं जालें ब्रह्मांड सोडरें । कोमळ्या उत्तरे काय वेचे ॥ १ ॥ मानें पाचा-
रितां नव्हे आराणुक । ऐसे येती लोक प्रीतीसाठीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे रांडे नावडे भूषण ।
कांतिलेंसें श्वान लागे पाठी ॥ ३ ॥

या स्थितीचा तुकारामास अतिशय कंटाळा येऊन तो एकदां अरण्यांत गेला व
घरां घेणें वर्ज केलें. मांवांतून कोणी अन्न तेथें आणून दिल्यास खावें. रात्रीं भज-
नकरितां देवळांत यावें. प्रातःकाळीं इंद्रायणीचें स्नान करून विठोबाची पूजा
करून रानांत जावें, असा त्याचा क्रम दोन महिने चालला. नंतर एके दिवशीं
एकादशीस तुकारामाची व जिजाबाईची अकस्मात् वाटेवर गांठ पडली. तेथें त्या
दोघांचें कांहीं बोलणें होऊन तुमचें वचन मी मानीन असें वचन जिजाबाईनें दिल्या-
नंतर तुकाराम घरास आला. त्याच दिवशीं रात्रीं तुळसीवृंदावनाजवळ तुकाराम
बसला असतां त्यानें बायकोस तेथें बोलवून विरक्तीचा उपदेश केला व सर्वस्व दान
करण्यास सांगितलें. याबद्दल तो अभंगांत ह्मणतो कीं:—

॥ १९८१ ॥ पिकल्या शेताचा आह्मां देतो वांटा । चौधरी गोमटा पांडुरंग ॥ धू० ॥
सत्तर टक्के बाकी उरली मागे तो हा । मागें झडले राहा आजिवरी ॥ १ ॥ हांडा भांडीं
गुंरे दाखवीं ऐवज । माजघरीं बाजे बैसलासे ॥ २ ॥ मज यासी भांडतां जाब नेदी बळें ।
ह्मणे एकावेळे घ्याल वांटा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे छिये काय वो करावें । नेदितां लपावें
काय कोठें ॥ ४ ॥

॥ १९८२ ॥ करितां विचार अवघें एक राज्य । दुजा कोण मज पाठी घाली ॥ धू० ॥
कोण्या रीती जावें आह्मी वो पळोनी । मोकळे अंगणीं मागें पुढें ॥ १ ॥ काय तें गव्हणें
हिंडावीं वो किती । दूत ते लागती याचे पाठी ॥ कोठें याची करूं गेलों कुळवाडी ।
आतां हा न सोडी जीवें आह्मा ॥ ३ ॥ होऊनि बेबाख येथेंचि राहावें । देईल तें खावें
तुका ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ १९८३ ॥ नागवुनि एकें नागवींच केलीं । फिरोनियां आलीं नाही येथें ॥ धू० ॥
अणें सुती कोणी न घेती पालवीं । करुनियां गोवी निसंतान ॥ १ ॥ एकें तीं गोविलीं
येऊनि जमान । हांसतील जन लोक तथां ॥ २ ॥ सरले तथांसी घाली वैकुंठीं । न सोडी
हे सादी जिवें जाली ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे जालों जाणोनि नेणतीं । सांपडलां हातीं याचे
आह्मी ॥ ४ ॥

॥ १९८४ ॥ आतां तूं तयास होई वो उदास । आरंभला नास माझ्या जीवा ॥ धू० ॥

जरूर हें जालें मज कां नावडे । उपास रोकडे येती आतां ॥ १ ॥ बरें म्यह तुझिया जीवाचें तें काय । व्हावें तें हें पाहें विचारुनी ॥ २ ॥ तुज मज तुदी नव्हे या विचारें । सहित हेंकुरें राहें सुखें ॥ ३ ॥ तुका झणे तरी तुझा माझा संग । घडेल वियोग कधीं न ॥ ४ ॥

॥ १९८५ ॥ काय करूं आतां माझिया संचिता । तेणें जीव वित्त साटी केली ॥ १ ॥ न ह्मणावें कोणी माझें हें करणें । हुकुम तो येणें देवें केला ॥ २ ॥ करुनि मोकळा सोडिलों भिकारी । पुरविली तरी पाठी माझी ॥ ३ ॥ पाणिया भोंपळा जेवावय्य पानें । लाविली वो येणें देवें आह्मां ॥ ४ ॥ तुका झणे-यासी नाही वो करुणा । आहे नागवणा ठावा मज ॥ ५ ॥

॥ १९८६ ॥ नको धरूं आस व्हावें या बाळास । निर्माण तें त्यांस त्यांचें आहे ॥ १ ॥ आपुला तूं गळा घेई उगवुनी । चुकवीं जाचणी गर्भवास ॥ २ ॥ ऐवज देखोनि बांधीतील गळा । ह्मणोनिराळा पळतसें ॥ ३ ॥ देखोनियां त्यांचा अवघड मार । कांपे थरथर जीव माझा ॥ ४ ॥ तुका झणे जरी आहे माझी चाड । तरी करी वाड चित्त आतं ॥ ५ ॥

॥ १९८७ ॥ भले लोक तुज बहु मानवती । वाढेल या कीर्ति जगामाजी ॥ १ ॥ झणे मेलीं गुरें भांडीं नेलीं चोरें । नाहीत लेंकुरें जालीं मज ॥ २ ॥ आस निरसुनि कठिण हें मन । करी वो समान वज्र तैसें ॥ ३ ॥ किंचित हें सुख टाकीं वो थुंकोनी । पावसील धनी परमानंद ॥ ४ ॥ तुका झणे थोर चुकती सायास । भवबंध पाश तुटोनियां ॥ ५ ॥

॥ १९८८ ॥ आईक हें सुख होईल दोघांसी । सोहळा हे ऋषि करिती देव ॥ १ ॥ जडितविमानें बैसविती मानें । गंधर्वांचें गाणें नामघोष ॥ २ ॥ संत महंत सिद्ध येतील सामोरे । सर्व सुखा पुरे कोड तेथें ॥ ३ ॥ आलिंगुनि लोळें त्यांच्या पायांवरी । जाऊं नेथवरी मायबापें ॥ ४ ॥ तुका झणे तथा सुखा वर्णुं काय । जेव्हां बापमाय देखें डोळां ॥ ५ ॥

॥ १९८९ ॥ देव पाहवया करी वो सायास । न धरिं हे आस नाशिवंत ॥ १ ॥ इदिन शुद्ध सोम सकाळीं पातला । हादशी घडला पर्वकाळ ॥ २ ॥ द्विजां पाचारुनि शुद्ध करी मन । देई वो हें सान यथाविध ॥ ३ ॥ नको चिंता करूं वस्त्रा या पोटाचीं । माडली आमुची पांडुरंग ॥ ४ ॥ तुका झणे दुरी सांगतो पाल्हाळीं । परी तो जवळीं आहे आह्मां ॥ ५ ॥

॥ १९९० ॥ सुख हें नावडे आह्मां कोणा बळें । नेणसी अंधळे जालीशी तूं ॥ १ ॥ भूक तान कैसी राहिली निश्चळ । खुंदले चपळ मन ठायीं ॥ २ ॥ द्रव्य जीवाहुनि आवडे या जना । आह्मांसी पाषाणहूनि हीन ॥ ३ ॥ सोईरे सज्जन जन आणि वन । अवयें समान काय गुणें ॥ ४ ॥ तुका झणे आह्मां जवळीच आहे । सुख दुःख साहें पांडुरंग ॥ ५ ॥

॥ १९९१ ॥ गुरुकृपे मज बोलविलें देवें । होईल हें ध्यावें हित काहीं ॥ १ ॥

सत्य देवें माझा केला अंगीकार । आपीक विचार नाहीं आतां ॥ १ ॥ होई बळकट घालूनियां कास । हाचि उपदेश तुज आतां ॥ २ ॥ सडा संमार्जन तुळसीवृंदावन । अतीत पूजन ब्राह्मणाचें ॥ ३ ॥ वैष्णवांची हासी होई सर्वभावं । मुखीं नाम ध्यावें विठोबाचें ॥ ४ ॥ पूर्णबोध स्त्रीभ्रतारसंवाद । धन्य जरींहीं वाद आइकीला ॥ ५ ॥ तुका झणजे आहे पांडुरंगकथा । तरेल जो चित्ता धरील कोणी ॥ ६ ॥

या अभंगापासून जिजाबाईस तात्काळ कांहीं विरक्ति झाली; परंतु ती सतत राहिली नाहीं.

तुकारामास महादेव झणून जो वडील मुलगा होता तो लहान असतां त्याला मुतखडा होऊन त्या व्यथेनें तो अगदीं मरणोन्मुख झाला. जिजाबाई सर्व औषधें, भालदोऱ्या वगैरे सर्व प्रकारचे उपाय करून थकली. तुकाराम तिकडे लक्ष देईना. अखेरीस फार पोट फुगून मरतो असें झालें, तेव्हां जिजाबाई काळ्यावर (ती विठोबास नेहमीं काळ्या म्हणत असे) रागावून पोरास घेऊन देवळांत गेली आणि आतां पोर मूर्तीवर आपटणार तों असा ध्वनि तिला ऐकूं आला कीं, तुझा मुलगा बरा झाला. या गोष्टीचा चमत्कार वाटून ती मुलाकडे पाहते तों त्याला लष्वी मनस्वी चालू झाली. झणून तिनें त्याला देवळाच्या बाहेर आणून बसविला. लष्वीच्या द्वारे सर्व रोग निघून गेला. नंतर त्यानें खावयास मागितलें. आणि खाल्यानंतर झोप घेऊन उठला तो चांगला बरा झाला.

पुढें दिवसानुदिवस तुकारामाची कीर्ति लोकांत वाढली. विठोबा प्रत्यहीं तुकारामाबरोबर भोजन करावयास येतो असें वर्तमान चोहोंकडे प्रसिद्ध झालें. हें ऐकून पुण्याजवळ चिचवड झणून जें खेडें आहे तेथील महागणपतिभक्त चिंतामणिदेव यांनीं हा चमत्कार पाहण्यासाठीं तुकारामास निरोप पाठविला कीं, तुझी एक वेळ येऊन आहांस भेटून जावें. त्यावरून तुकाराम चिचवडास गेला. तेथें त्याच्या प्रथमच्या भाषणावरूनच चिंतामणिदेवांस त्याच्या खऱ्या भक्तीचा व त्याजवर भगवत्कृपा होती तिचा थोडासा चमत्कार समजला असें झणतात. पुढें भोजनसमयीं तुकारामांनीं दोन पात्रें अधिक मांडवून चिंतामणिदेवास प्रत्यक्ष गणपतीस भोजनास आणण्यास सांगितलें परंतु देवांच्यानें तें झालें नाहीं. शेवटीं तुकारामानें गणपतीची व विठोबाची स्तुति व प्रार्थना करून त्यांस प्रत्यक्ष भोजनास आणिलें व त्या वेळेस देवांस मात्र त्यांचें प्रत्यक्ष दर्शन झालें. पंक्तीतील इतर लोकांस दर्शन झालें नाहीं; तरी पात्रावरचें अन्न वगैरे सरलेलें त्यांनीं पाहिलें असें म्हणतात. शेवटीं चिंतामणि-

देवांस अतिशय आनंद होउन त्यांनीं तुकारामाचें मोठें गौरव केलें. भोजन झाल्या-
नंतर तुकाराम देहूस निघून गेला. याबद्दल तुकाराम आपल्या अभंगांत लिहितो कीं:—

॥ २८८२ ॥ वांजा गाई दुभती । देवा ऐशी तुझी ख्याती ॥ धू० ॥ ऐसें मागत
नाहीं तुज । चरण दाखवावे मज ॥ १ ॥ चातक पाखरू । त्यासी वर्षे मेघ धारू ॥ २ ॥
पक्षी राजहंस । अमोलिक मोती त्यास ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे देवा । कां गा खोचलासी
जीवा ॥ ४ ॥

॥ २८८३ ॥ परतें मी आहे सहजचि दुरी । वेगळें भिकारी नामरूपा ॥ धू० ॥ न
लगे ह्सावें धरावा संकोच । सहज तें नीच आलें भागा ॥ १ ॥ पडिलिये ठायीं उच्छिष्ट
सेवावें । आर्य तेंचि देवें केलें ऐसें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुझी आह्मां जी वेगळे । केलेती
निराळे द्विज देवें ॥ ३ ॥

॥ २८८४ ॥ चिंतामणि देवा गणपतीशी आणा । करावें भोजना तुजे पाची ॥ धू० ॥
देव ह्मणती तुक्या एवढी कैची थोरी । अभिमानाभीतरी नागवली ॥ १ ॥ वाडवेळ
जाला शिळें जाले अन्न । तदस्थ ब्राह्मण बैसलेती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा तुमच्या सुकृतें ।
आणीन त्वरित मोरयासी ॥ ३ ॥

॥ २८८५ ॥ भोक्ता नारायण लक्ष्मीचा पती । ह्मणोनी प्राणाहुती घेतलिया ॥ धू० ॥
मर्ता आणि भोक्ता कर्ता आणि करविता । आपण सहजता पूर्ण काम ॥ १ ॥
विश्वंभर कृपाकृष्टी सांभाळीत । प्रार्थना करीत ब्राह्मणांची ॥ २ ॥ कवळोकवळीं नाम
ध्यावें गोविंदाचें । भोजन भक्तांचें तुका ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ २८८६ ॥ माझा स्वामी तुझी वागवितो लात । तेथें मी पतित काय आलों ॥ धू० ॥
तीथें तुमच्या चरणीं जाहार्लीं निर्मळ । तेथें मी दुर्बळ काय वाणूं ॥ १ ॥ तुका ह्मणे
तुझी देवा द्विजवंद्य । मी तों काय निंद्य हीनयाती ॥ २ ॥

तुकारामास तिघी कन्या होत्या—एक काशी, दुसरी भागिरथी आणि तिसरी गंगा.
या वयस्क झाल्या त्या वेळेस जिजाबाईनें त्यांच्या लग्नाबद्दल तुकारामास निकड
लाविली. तुकारामानें स्वजातीचे तीन मुलगे आणून तिघांसही हळदी लाविल्या.
त्या मुलांच्या आईवापांसही त्या मुली मान्य होउन त्यांनीं मोठ्या खुषीनें लग्नसमा-
रंभ केले. गांवाच्या लोकांनीं तुकारामाच्या घरीं सर्व साहित्य करून रीतीप्रमाणें
चार दिवस लग्नसमारंभ केला. या तीन सोयऱ्यांपैकीं एकाचें अडनांव मोक्षे,
दुसऱ्याचें गाडे, आणि तिसऱ्याचें जांभुळकर अशीं होतीं.

पंढरपुरास एक ब्राह्मण आपणास शास्त्रव्युत्पत्ति व्हावी ह्मणून उपवास करीत बसला
होता. त्यास तेथें आळंदीस जाण्याविषयीं दृष्टांत झाला. तो आळंदीस येउन
उपोषणें करीत बसला. तेथें तुकारामाकडे जावें असें ज्ञानदेव यानें स्वप्नां येउन

सांगितलें. तुकाराम जातीचा शूद्र यामुळें ब्राह्मणाची थोडीबहुत निसश्चा त्याच वेळीं झाली. तरी प्रत्यय पाहण्याकरितां तो तुकारामाकडे आला. ज्ञानेश्वरास पाहिजे तितकें सामर्थ्य असतां त्यानें आपणाकडे ब्राह्मण पाठविला याबद्दल मोठा विस्मय पावून तुकारामानें त्यास अकरा अभंग करून दिले व एक प्रसादाचा नारळ दिला. ब्राह्मणास संस्कृत व्युत्पत्तिज्ञान पाहिजे होतें सबब प्राकृत आपल्या उपयोगीं नाहीं असें समजून तो अभंग व नारळ दोन्हीं टाकून आळंदीस गेला. त्यावर तुकारामानें १३ अभंगांचें ज्ञानेश्वरांस पत्र लिहिलें. ते ११ व १३ अभंग येणेंप्रमाणें:—

॥ २३२५ ॥ नको कांहीं पडों मंधाचिये भरीं । शीघ्र वृत्त करीं हेंचि एक ॥ ४० ॥
देवाचिये चाडे आळवावें देवा । ओस देहभावा पाडोनियां ॥ १ ॥ साधनें घालिती
काळाचिये मुखीं । गर्भवास सेखीं न चुकती ॥ २ ॥ उधाराचा मोक्ष होय नव्हे ऐसा ।
पतनासी इच्छा आवड्यक ॥ ३ ॥ रोकडी पातली अंगसंगें जरा । आतां उजगरा
कोटवरी ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे घालीं नामासाठीं उडी । पांडुरंगा थडी पाववील ॥ ५ ॥

॥ २३२६ ॥ नाहीं देवापार्शीं मोक्षाचें गाठोळें । आणुनि निसळें यावें हातीं ॥ ४० ॥
इंद्रियांचा जय साधुनियां मन । निर्विषय कारण असे तेंथें ॥ १ ॥ उपास पारणीं अक्ष-
रांची आटी । सत्कर्मां शेवटीं असे फळ ॥ २ ॥ आहें संकल्प वारीं अतिशय । सहज
तें काय दुःख जाण ॥ ३ ॥ स्वर्गाच्या घायें विवळसी वांया । रडे रडतियासवें मिथ्या
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे फळ आहे मूळापार्शीं । शरण देवासी जाय वेगीं ॥ ५ ॥

॥ २३२७ ॥ त्यजिलें भेटवी आणुनि वासना । दाविल्याचे जना काय काज ॥ ४० ॥
आळवावें देवा भाकूनि करुणा । आपुलीया मना साक्ष करीं ॥ १ ॥ नाहीं जावें यावें
जुरूनि लागत । आहे साक्षभूत अंतरींचा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हा आहे कृपासिंधू । तेडी
भवबंधु तात्काळिक ॥ ३ ॥

॥ २३२८ ॥ गोविंद गोविंद । मना लागलिया -छंद ॥ ४० ॥ मग गोविंद ते काया ।
भेद नाहीं देवा तथा ॥ १ ॥ आनंदलें मन । प्रेमें पाह्यरती लोचन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
भाळी । जेंवी नुरेंचि वेगळी ॥ ३ ॥

॥ २३२९ ॥ ज्याचें जया ध्यान । तेंचि होय त्याचें मन ॥ ४० ॥ ह्मणऊनि अवघें
सार । पांडुरंग वृद्ध धरा ॥ १ ॥ सम खुण ज्याचे पाय । उभा व्यापक विटे टाय ॥ २ ॥
तुका ह्मणे नभा । परत्ता अनूचाही गाभा ॥ ३ ॥

॥ २३३० ॥ पाहूनियां मंध करावें कीर्तन । तेव्हां आलें जाण फळ त्याचें ॥ ४० ॥
नाहीं तरि वांयां केली तोंडपिटी । उरी ते शेवटी उरलीसे ॥ १ ॥ पढोनियां वेद हरिगुण
गावे । ठावें तें जाणावें तेव्हां जालें ॥ २ ॥ तपतीर्थादणें तेव्हां कार्यसिद्धी । स्थिर राहें
बुद्धि हरिच्या नामीं ॥ ३ ॥ यागयज्ञादिक काय दानधर्म । तरि फळ नाम कर्म राहें
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे नको काबाडाचे भरी पडो सार धरी हेंचि एक ॥ ५ ॥

॥ २३३१ ॥ सुखें खावें अन्न । त्याचें करावें चिंतन ॥ धू० ॥ त्याचें दिलें त्यासी ।
धावे फळ आपणती ॥ १ ॥ आहे हा आधार । नाम त्याचें विश्वंभर ॥ २ ॥ नाही रिक्त
ठाव । तुका ह्याने पसरीं भाव ॥ ३ ॥

॥ २३३२ ॥ संकोचोनि काय जालासी लहान । घेई आपोशन ब्रह्मांडाचें ॥ धू० ॥
करोनि पारणें आंचवें संसारा । उशीर उशिरा लावूं नको ॥ १ ॥ घरकुलानें होता पडिल्ल
अंधार । तेंणें केलें फार कासावीस ॥ २ ॥ हुंगारूनि दुरी लपाविलें काखे । तुका
ह्याने वाखे कौतुकाचे ॥ ३ ॥

॥ २३३३ ॥ माझ्या बापें मज दिथलें भातुकें । ह्यांणी कौतुकें क्रीडा करीं ॥ धू० ॥
केली आळी पुढें बोलिलें वचन । उत्तम हें ज्ञान आलें त्याचें ॥ १ ॥ घेउनि विभाग
जावें लवलाह्या । आलेनि या ठाय आणुलिया ॥ २ ॥ तुका ह्याने ज्ञानदेवीं समुशय ।
करावा मी पाय येहन वंदूं ॥ ३ ॥

॥ २३३४ ॥ ज्ञानियांचा गुरु राजा महाराव । ह्याणती ज्ञानदेव हेसें तुह्यां ॥ धू० ॥
मज पामरा हें काय थोरपण । पार्थीची वाहण पार्थी बरी ॥ १ ॥ ब्रह्मादिक जेयें तुह्यां
श्रीळगणे । इतर तुळणे काय पुरे ॥ १ ॥ तुका ह्याने नेणे युक्तीची ते खोली । ह्यांनि
देविली पार्थी डोई ॥ ३ ॥

॥ २३३५ ॥ बोलिलीं लेंकुरें । वेडीं वाकुडीं उत्तरें ॥ धू० ॥ करा क्षमा अपराध ।
महाराज तुह्मी सिद्ध ॥ १ ॥ नाही विचारिला । अधिकार म्यां आपुला ॥ २ ॥ तुका
ह्याने ज्ञानेश्वरा । राखा पार्थी किकरा ॥ ३ ॥

॥ २३३६ ॥ काय तुह्मी जाणां । करूं अन्हेर नारायणा ॥ धू० ॥ तरी या लटिक्याचीं
जोही । निवडली दुसरे दार्थी ॥ १ ॥ कळों अंतरींचा गुण । नये फिटल्यावांचून
॥ २ ॥ आणिलें अनुभवा । जनाच्या हें ज्ञानदेवा ॥ ३ ॥ आगीक कोणी भिती । त्यांच्या
चित्तने विश्वांती ॥ ४ ॥ तुका ह्याने बीज पोटी । फळ तैसेचि सेवटी ॥ ५ ॥

॥ २३३७ ॥ अविश्वासीयाचें शरीर सुतकी । विटाळ पातकी भेद वाही ॥ धू० ॥
काय त्याचा वेल जाईल मांडवा । होता तैसा ठेवा आला पुढें ॥ १ ॥ मातेचा संकल्प
व्हावा राजबिडा । कपाळीचा धोंडा उभा ठाके ॥ २ ॥ तुका ह्याने जैसा कुचराचा
हाण । परिपाकी अन्ना न मिळे जैसा ॥ ३ ॥

॥ २३३८ ॥ तामसाचीं तपें पापाची सिधोरी । तमोगुणें भरी घातले ते ॥ धू० ॥
राज्यमहा आड सुखाची संपत्ति । उलंघुनि जाती निरखगांवा ॥ १ ॥ इंद्रियें हमिली इच्छा
जीती जीवी । नागविती ठावीं नाही पुढें ॥ २ ॥ तुका ह्याने हरिभजनावांचून । करितो
तो सीण पाहों नये ॥ ३ ॥

॥ २३३९ ॥ हरिकथेवांचून इच्छिती स्वहित । हरिजन चि त्त न घला तेथें ॥ धू० ॥
जाईल भंगोन आपुला विश्वास । होईल या नास कारणांचा ॥ १ ॥ ज्याच्या बैसावें
भोजनपंगती । त्याच्या संगती तैसें खावें ॥ २ ॥ तुका ह्याने काय जालेती आपते ।
देवाही परते थोर तुह्मी ॥ ३ ॥

॥ २३४० ॥ सेवकें करावें स्वामीचें वचन । त्यासी हुंतूपण कामां नये ॥ धृ० ॥
वेईल जीव कां सारील परतें । भंगलिया चित्तें सांदीजेना ॥ १ ॥ खद्योतें रावावी रवि
केवी वाट । आपुलेंचि नीट उसंतावें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तो ज्ञानाचा सागर । परि नेंदी
अगर भिजों भेदें ॥ ३ ॥

॥ २३४१ ॥ जयाचिये द्वारीं सोन्याचा पिंपळ । अंगीं ऐसें बळ रेडा बोले ॥ धृ० ॥
करील तें काय नव्हे महाराज । परि पाहे बीज शुद्ध अंगीं ॥ १ ॥ जेणें हे घातली मुक्तीची
गवांसी । मेळ विली मांडी वैष्णवांची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तेंथें सुखा काय उणें । सहें समा-
धानें चित्ताचिया ॥ ३ ॥

॥ २३४२ ॥ बहुतां छंदाचें बहु वसे जन । नये वाटूं मन त्याच्या संगें ॥ धृ० ॥
करावा जतन आपुला विश्वास । अंगा आला रस आवडीचा ॥ १ ॥ सुखाची समाधि
हरिकथा माडली । विश्रांति साडली सिणलियांची ॥ २ ॥ तुका ह्मणे बुडे बांधोनि दगड ।
तेथें काय कोड धावायाचें ॥ ३ ॥

॥ २३४३ ॥ हरिकथे नाहीं । विश्वास ज्याचे ठायीं ॥ धृ० ॥ त्याची वाणी अमंगळ ।
कान उंदराचे बीळ ॥ १ ॥ सांडुनि हा रस । करिती आणीक सायास ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
पिसीं । वांथां गेलीं किती ऐसी ॥ ३ ॥

॥ २३४४ ॥ प्रेम अमृताची धार । वाहे देवाही समोर ॥ धृ० ॥ ऊर्ध्ववाहिनी हरि-
कथा । मुमुटमणि सकळां तीर्थी ॥ १ ॥ शिवाचें जीवन । जाळी महारोष कीर्तन ॥ २ ॥
तुका ह्मणे हरी । इची स्तुति वाणी थोरी ॥ ३ ॥

॥ २३४५ ॥ आतां माझ्या मना । इची घडो उपासना ॥ धृ० ॥ ऐसें करीं पांडु-
रंगा । प्रेमवोसंडेसें अंगा ॥ १ ॥ सर्व काळ नये । वाचे वीट आड भये ॥ २ ॥ तुका
वैष्णवांसंगती । हेंचि भजन पंगती ॥ ३ ॥

॥ २३४६ ॥ उपास कराडी । तिहीं करावीं बापुडी ॥ धृ० ॥ आह्मी विठोबाचे
दास । चित्ता हुगारिली आस ॥ १ ॥ भक्तीच्या उत्कर्षें । नाहीं मुक्तीचें तें पिसें ॥ २ ॥
तुका ह्मणे बळ । अंगीं आमुच्या सकळ ॥ ३ ॥

॥ २३४७ ॥ करविली तैसी केली कटकट । वांकडें कीं नीट देव जाणे ॥ धृ० ॥
कोणांकारणें हें जालेंसे निर्माण । देवाचें कारण देव जाणे ॥ १ ॥ तुका ह्मणे मी या
अभिमाना वेगळा । घालुनि गोपाळा भार असें ॥ २ ॥

॥ २३४८ ॥ तुझी येथें पाटविला धरणेकरी । त्याची जाली परी आइका ते ॥ धृ० ॥
आतां काय पुढें वाढवुनि विस्तार । जाला समाचार आइका तो ॥ १ ॥ देवाचे उचित
एकादश अभंग । महाफळ त्याग करुनी गेला ॥ २ ॥ तुका ह्मणे सेवा समर्पुनि पायीं ।
जालों उतराईं ठावें असो ॥ ३ ॥

नंतर त्या ब्राह्मणानें टाकलेले अकरा अभंग व नारळ कोंडोबा म्हणून एक शिवाजी
राजाच्या पुराणिकाचा ब्राह्मण जात होता त्यास पाहून तुकारामानें ते त्यास देऊन

टाकले. पुढें त्यास ज्ञानप्राप्ति होऊन त्याचा मोठा लौकिक ज्ञाना असें म्हणतात. तो नारळ फोडिला त्यांत फक्त उत्तम मोलें निघालीं. याचें कारण असें झणतात कीं, अमदावादेच्या कोणी एका सावकारानें ज्ञानेश्वरास एक लाख रुपयांचें जवाहिर देण्याचा नवस केला होता. तो फेडण्याकरितां तो सावकार एक नारळ कोरून तो मोत्यानें भरून आळंदीस घेऊन आला; तेव्हां तो नारळ देहूस तुकारामाला यावा असा त्यास दृष्टांत झाला होता, सबब त्या सावकारानें तो तुकारामास आणून दिला होता, तोच नारळ हा होता.

यानंतर एक वेळ लोहगांवचे कांहीं भाविक लोक देहूस आले होते त्यांस तुकारामास आपल्या गांवां घेऊन जावेंसें वाटून त्यांनीं त्यास विनंति केली ती तुकारामानें मान्य केली. मग ते त्यास लोहगांवास घेऊन गेले व तेथें त्याच्या भजनाचा व कीर्तनाचा मोठा समारंभ केला. व त्याप्रमाणें त्या गांवां कितीएक दिवसपावेतो एकसारखी कीर्तनांची माळच लागली होती. गरीबगुरीबही तुकारामास शिधापाणीं देऊन एक एक दिवस आपआपल्या घरां कीर्तन करवीत. तेथें कांहीं अद्भुतचमत्कार झाले असेंही महीपति लिहितो. लोहगांवांत असल्या वेळीं तेथें परचक्राचा वेडा पडला होता त्याविषयीं तुकाराम आपल्या अभंगांत याप्रमाणें लिहितो:—

॥ ५५७ ॥ न देखवे डोळ्यां एसा हा आकांत । परपीडे चित्त बुःखी होतें ॥ धृ० ॥ काय तुझी येथें नसालसें जालें । आझीं न देखिलें पाहिजे हें ॥ १ ॥ परचक्र कोठें हरि-सासांच्या वासें । न देखिजेत देशें राहातिथा ॥ २ ॥ तुका झणे माझी लाजविली सेवा । हीनपणें देवा जिणें जालें ॥ ३ ॥

॥ ५५८ ॥ काय म्यां मानावें हरिकयेचें फळ । तरिजे सकळ जनीं ऐसें ॥ धृ० ॥ उच्छेद तो असे हा मे आरंभला । रोकडें विव्वला परचक्र ॥ १ ॥ पापाविण नाही पाप येत पुढें । साक्षीसी रोकडें साक्ष आलें ॥ २ ॥ तुका झणे जेथें वसतील दास । तेथें तुझा वास कैसा आतां ॥ ४ ॥

॥ ५५९ ॥ भीत नाही आतां आपुल्या मरणा । दुःखी होतां जाणा न देखवे ॥ धृ० ॥ आमची तो जाती ऐसी परंपरा । कां तुझी रातारा नेणां ऐसें ॥ १ ॥ भजनीं विक्षेप तेंची पें मरण । न वजावा क्षण एक वांयां ॥ २ ॥ तुका झणे नाही आघाताचा वारा । ते स्थळीं रातारा ढाब मागें ॥ ३ ॥

॥ ५६० ॥ फिरंगी वाखर लेखंडाचे विळे । परि ते निराळे गुणमोल ॥ धृ० ॥ पाखरी प्रतिमा एकचि भाषण । परि तें महिमान वेगळालें ॥ १ ॥ तुका झणे तैशा नव्ह-तील परी । संतजना सरी सारिखिया ॥ २ ॥

लोहगांवाहून तुकाराम परत देहूस आला. त्याची कीर्ति दिवसानुदिवस चोहें-
कडे अतिशय पसरत चालली. कित्येक भाविक लोक त्याचा चमत्कार पाहण्याक-
रितां व दर्शन घेण्याकरितां दूरदूरच्या ठिकाणांहून येऊं लागले. कीर्तनाची व
कवित्वाची मोठी झोड उठली. तो कथेंतल्या कथेंतच नवीन अभंग तात्कालिक
करून कीर्तन करूं लागला. तो अगदीं निस्पृह, निर्भिड व स्पष्टवक्ता असल्यामुळें
व त्याची वागणूक त्याच्या बोलण्याप्रमाणें असल्यामुळें व त्याचें कवन चित्तवेषक
असल्यामुळें श्रोत्यांच्या अंतःकरणांत तें उत्तमप्रकारें वाणत असे. सामान्यतः ब्राह्म-
णांस व त्यांत विशेषतः भिक्षुक व शास्त्री यांस स्वकीयजातीच्या व विद्येच्या अभि-
मानामुळें तुकारामाचा उत्कर्ष अगदीं सहन होत नसे. ते त्याविषयीं अनेक प्रका-
रची अवाच्य बडबड करीत असत. पुण्याच्या ईशान्येस वाघोली म्हणून एक खेडें
आहे तेथें रामेश्वरभट्ट झणून एक विद्वान् व राजमान्य ब्राह्मण होता त्यास तुकारामाचा
उत्कर्ष अतिशय असह्य झाला. तो झणे तुकाराम जातीचा कुळंबट व ज्ञानशून्य
असतां उगीच पाखंड माजविलें आहे. त्याचा चांगला बंदोबस्त केलाच पाहिजे.
नंतर त्यानें ग्रामाधिकाऱ्याच्या मनांत तुकारामाविषयीं वक्रता व द्वेष उत्पन्न करून
देऊन त्याजकडून देहूच्या पाटलास तुकारामाला गांवांतून हाकून देण्याविषयीं ताकी-
दचिटी पाठविली. पाटलानें ती चिटी तुकारामास दाखविली; तेव्हां त्यास मोठी
काळजी पडाली कीं, हें देवस्थान टाकून कोठें जावें. यावेळीं त्यानें अभंग केला
आहे तोः—

॥ ६७६ ॥ काय खावें आतां कोणीकडे जावें । गांवांत राहावें कोण्या बळें ॥ १ ॥
कोपला पाटील गांवचे हे लोक । आतां घाली भीक कोण मज ॥ १ ॥ आतां येणें चवीं
सांडिली झणती । निवाडा करिती दिवाणांत ॥ २ ॥ भल्या लोकीं यास सांगितली
मात । केला माझा घात दुर्बळाचा ॥ ३ ॥ तुका झणे याचा संग नव्हे भला । शोधितां
विहला जाऊं आतां ॥ ४ ॥

नंतर तुकाराम रामेश्वरभट्टास शरण गेला आणि तेथेंच त्यानें हरिकीर्तनास आरंभ
केला. त्यामध्ये श्रुत्यर्थही येत आहेत असें पाहून रामेश्वरभट्ट म्हणाला तूं जातीचा
शूद्र आहेस यास्तव हा अर्थ बोलणें व ऐकणें हीं नरकप्रद आहेत; यास्तव तूं हें
कवित्व करूं नको. तुकाराम झणाला पांडुरंगानें आज्ञा केल्यावरून ही बडबड
करित आलों. आतां आपण अपरसूर्य ब्राह्मण आज्ञा करतां त्यापक्षीं पुढें करणें
सोडून देतां; परंतु पूर्वीं केलेल्या कवित्वाचें काय करावें? रामेश्वरभट्ट झणाला कीं, तें

सर्व जळांत बुडवावें. हें एकून तो देहूस आला व झालेला वृत्तांत विठोबाच्या मूर्तीस विदित केला आणि कवित्वाच्या वद्या वरखालीं दगडी चिपा बांधून त्यावरून घट रुमाल बांधून त्या डोहांत टाकल्या. हें पाहून भाविकजनांस फार वाईट वाटलें व अभाविक जनास बरेंच वाटलें.

वद्या बुडवून पांच दिवस झाल्यानंतर कांहीं कुटिल लोक येऊन तुकारामास झणाले कीं, डोहांत पूर्वीं खतें बुडवून संसार बुडविला व आतां कवित्त्व बुडवून परमार्थही बुडविला. याप्रमाणें दोहोंकडूनही त्वां आपला नाश करून घेतला. हें ऐकून तुकारामास फार वाईट वाटलें. त्यानें अन्नोदक घेणें सोडून देऊन विठोबाच्या देवळांत तुळसीवृंदावनाजवळ एका दगडावर शयन केलें. त्या वेळेस शोकपर असे २० अभंग केले आहेत. तेः—

॥ २२२२ ॥ भूत बाधा आह्यां घरीं । हें तों आश्रय गा हरी ॥ धू० ॥ जाला भक्तीचा कळस । आले वसतीसी दाय ॥ १ ॥ जागरणाचें फळ । दिली जोडोनी तळमळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । आहाच कळें आली सेवा ॥ ३ ॥

॥ २२२३ ॥ नाहीं जों वेंचलों जिवाचिया ल्याणें । तोंवरी वाउगें काय बोलों ॥ धू० ॥ जाणिवलें आतां करीं ये उदेश । जोडी किंवा नाश नुमची जीवें ॥ १ ॥ टायींचेंचि आलें होतें ऐसें मना । जावें ऐसें वना वृढ जालें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे मग वेंचीन उत्तरें । उद्देशिलें खरें जाल्यावरी ॥ ३ ॥

॥ २२२४ ॥ करूं कवित्त्व काय नाहीं आतां लाज । मज भक्तराज हांसतील ॥ धू० ॥ आतां आला एका निवाड्याचा दिस । सत्यविण रस विसरला ॥ १ ॥ अनुभवाविण कोण करी पाप । रितेंचि संकल्प लाजलावे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां न धरवे धीर । नव्हे जीव स्थिर माझा मज ॥ ३ ॥

॥ २२२५ ॥ नाहीं आइकत तुझी माझे बोल । कासया हें फोल उपणूं भूस ॥ धू० ॥ येसी तें करीन बैसालिया ठाया । तूंचि बुझावया जवळी देवा ॥ १ ॥ करावे ते केले सकळ उपाय । आतां पाहों काय अद्युनी वास ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आला आजेसी शेवट । होऊनियां नीट पायां पडों ॥ ३ ॥

॥ २२२६ ॥ नव्हे तुझां सरी । येवढें कारण मुरारी ॥ धू० ॥ मग जैसा तैसा काळ । वाट सारावा पातळ ॥ १ ॥ स्वामीचें तें सांडें । पुत्र होतां काळतोंडें ॥ २ ॥ शब्दा नाहीं रुची । मग कोठें तुका वेची ॥ ३ ॥

॥ २२२७ ॥ केल्या पुरती आळी । कांहीं होत्ये दाळादाळी ॥ धू० ॥ सत्वसंकल्पाचें फळ । होतां न दिसेचि बळ ॥ १ ॥ दळणाच्या ओंव्या । रित्या खरें माषें व्याव्या ॥ २ ॥ जातीं उखळें चाटू । तुका ह्मणे राज्य घाटूं ॥ ३ ॥

॥ २२२८ ॥ आतां नेम जाला । याच कळसीं विडला ॥ धृ० ॥ हातीं न धरीं लेखणी
काय भुसकट ते वाणी ॥ १ ॥ जाणें तेंणें काळ । उरला सारीन सकळ ॥ २ ॥ तुका
झणे घाटी । चाटू कोरडा शेवटीं ॥ ३ ॥

॥ २२२९ ॥ पावावे संतोष । तुझी यासाठीं सायास ॥ धृ० ॥ करी आवडी वचनें
पालटुनि क्षणक्षणें ॥ १ ॥ द्यावें अभय दान । भूमी न पडावें वचन ॥ २ ॥ तुका झणे
परस्परें । कांहीं वाढवीं उत्तरें ॥ ३ ॥

॥ २२३० ॥ बोलतां वचन असा पाठमारे । मज भाव बरे कळों आले ॥ धृ० ॥
सांगितले नये अरुचीनें हाता । नाही वरी सत्ता आदराची ॥ १ ॥ समाधानासाठीं
लाविलासे कान । चोरलें तें मन विसतसा ॥ २ ॥ तुका झणे आम्हां तुमचेचि फंद ।
वरदळ छंद कळों येती ॥ ३ ॥

॥ २२३१ ॥ कशासाठीं बैसों करूनियां हाट । वाडगा बोभाट डांगोरा हा ॥ धृ० ॥
काय आलें एका जिवाच्या उद्धारें । पावशी उच्चारें काय होतें ॥ १ ॥ नेदी पट परी अजें
तों न मारी । आपुलिये थोरीसाठीं राजा ॥ २ ॥ तुका झणे आतां अवेरिलें तरी ।
मग कोण करी तुकान हा ॥ ३ ॥

॥ २२३२ ॥ माझा मज नाही । आला उबग तो कांहीं ॥ धृ० ॥ तुमच्या नामाचीं
जतन । नव्हतां थोर वाटे सीण ॥ १ ॥ न पडावी निदा । कार्नी स्वामीची गोविंदा ॥ २ ॥
तुका झणे लाज । आम्हां स्वामीचें तें काज ॥ ३ ॥

॥ २२३३ ॥ कांहीं मागणें हें आम्हां अनुचित । वडिलांची रीत जाणतसों ॥ धृ० ॥
देह तुच्छ जालें सकळ उपाधी । सेवेपार्शी बुद्धि राहिलीसे ॥ १ ॥ शब्द तो उपाधि अचळ
निश्चय । अनुभव हा काय नाही अंगी ॥ २ ॥ तुका झणे देह फांकिला विभार्गी । उपकार
अंगी उरविला ॥ ३ ॥

॥ २२३४ ॥ सांगितल्यास कर पसरी । पळतां भरी वाखती ॥ धृ० ॥ काय आढी
नेणों वर्म । केला श्रम नेणतां ॥ १ ॥ बोलतां बरें येतां रागा । कटीण लागा मार्गेंमार्गें ॥
२ ॥ तुका झणे येथें बोली । असे चाली उफराटी ॥ ३ ॥

॥ २२३५ ॥ असो तुझें तुजपार्शी । आम्हां त्यासी काय चाड ॥ धृ० ॥ निरोधें कां
कोंडूं मन । समाधान असोनी ॥ १ ॥ करावा तो उरें आट । खटपट वाढतसे ॥ २ ॥
तुका झणे येउन रागा । कां मी भागा मुकेन ॥ ३ ॥

॥ २२३६ ॥ आहे तेंचि पुढें पाहों । बरें आहों येथेंचि ॥ धृ० ॥ काय वाढवुनि
क्राम । उगाच श्रम तूषेणा ॥ १ ॥ स्थिरावतां ओधी बरें । चाली पुरें पडेना ॥ २ ॥
तुका झणे वळितां मन । आम्हां क्षण न लगे ॥ ३ ॥

॥ २२३७ ॥ सांगा दास नव्हे तुमचा मी कैसा । ऐसें पंढरीशा विचारुनी ॥ धृ० ॥
कोणासाठीं केली प्रपंचाची होळी । या पार्थां वेगळी मायबापा ॥ १ ॥ नसेल तो द्यावा
सह्यत्वासी धीर । नये भाजू हीर उफराटे ॥ २ ॥ तुका झणे आम्हां आहिव्य परचीं ।
नाहीं कुळगोर्ची दुजें कांहीं ॥ ३ ॥

॥ २२३८ ॥ अनन्यासी ठाव एक सर्वकाजे । एकाविण दुजें नेणें चित्त ॥ धू० ॥
न पुरतां आळी देशधडी व्हावें । हें काय बरवें दिसतसे ॥ १ ॥ लेंकराचा भार माडलीचें
शिरी । निढळ तें दुरी धरिलिया ॥ २ ॥ तुका ह्मणे किती घातली लांबणी । समर्थ
होउनी केवढ्यासाठी ॥ ३ ॥

॥ २२३९ ॥ स्तुति तरि करूं काय कोणापासी । कीर्ति तरि कैसी वाखाणवी ॥
१ ॥ धू० ॥ खोब्या तव नाही अनुवासाचें काम । उरला तो भ्रम वरि बरा ॥ १ ॥ ह्मणवाचें
त्याची खूण नाही हातीं । अवकळा फजिती सावकाशें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे हेंगे तुमचें
भाझें तोंड । होउनीया लंड आळवितों ॥ ३ ॥

॥ २२४० ॥ कांहींच न लगे आदि अवसान । बहुत कठीण दिसतसां ॥ धू० ॥
अवध्याच माझ्या वेचविल्या शक्ती । न चलेसी युक्ति जाली पुढें ॥ १ ॥ बोलिलें वचन
हारपलें नर्भी । उतरलों तों उर्भी आहों तैसी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे कांहीं न करावेंसें जालें ।
याकितचि ठेलें चित्त उभें ॥ ३ ॥

॥ २२४१ ॥ रूपें गोविलें चित्त । पार्थी राहिलें निश्चित ॥ धू० ॥ तुझी देवा अवचेचि
चोमटे । मुख देखतां दुःख न भेदे ॥ धू० ॥ जाली इंद्रिया विभ्राती । भ्रमतां पीडत ते
होती ॥ २ ॥ तुका ह्मणे भेदी । सुटली अवबंदाची गांठी ॥ ३ ॥

इकडे पुण्यांत नागनाथ नामें एक जागृत देवत होतें त्याजवर रामेश्वरभट्टाचा भाव
असे. तो त्या देवाच्या दर्शनाकरितां गेला. तेथें एक अनगड नामें अवलिया फकीर
आपल्या बागांत रहात होता. रामेश्वरभट्ट त्या बागांतील विहिरींत स्नानास गेला.
स्नान करतांच त्याच्या अंगाचा दाहा होऊं लागला. तेव्हां तेथील फकिरानें कांहीं
प्रयोग केला असें कोणी म्हणूं लागले, व तुकारामाचें कवित्व द्वेषानें बुडविलें त्याचा
परिणाम हा झाला असेंही कोणी म्हणूं लागले. रामेश्वरभट्टाच्या अंगाचा दाहा
शमेना तेव्हां तो अलकापुरीस (अळंदीस) गेला व ज्ञानदेवाची आराधना करूं लागला.

तुकारामानें मागें लिहिल्याप्रमाणें दगडावर शयन केलें. वहा बुडवून तेरा दिवस
लोटल्यावर चवदाव्या दिवशीं सकाळीं त्या डोहांतून बाहेर निघल्या व पाण्यावर तळें
लागल्या व त्या लोकांच्या दृष्टीस पडतांच त्यांनीं त्या बाहेर काढल्या व तुकारा-
मास देवळांत येऊन तें वर्तमान कळविलें असें महीपति म्हणतो. त्यावरून आपण
देवास कष्ट दिलेसे वाटून त्यानें पश्चात्तापप्रदर्शक असे सात अभंग केले तेः—

॥ २२४२ ॥ थोर अन्याय केला तुझा अंत म्यां पाहिला । जनाचिया बोलासाठी
चित्त क्षोभविलें ॥ धू० ॥ भागविलासी केला सीण अधम मी यातिहीन । झांकुनीं
लोचन दिवस तेरा राहिलों ॥ १ ॥ अवचें घालूनियां कोडें तानभुकेचें सांकडें । योगक्षेम

पुढें तुज करणें लागेल ॥ २ ॥ उदकीं राखिले कागद चुकविला जनवाद । तुका ह्याने ब्रीद साच केलें आपुलें ॥ ३ ॥

॥ २२४३ ॥ तूं कृपाळु माउली आझा दीनांची साउली । न सरित आली बाळवेसो जवळी ॥ धू० ॥ माझें केलें समाधान रूप गोजिरें सगुण । निवविलें मन आलिंगन देवनी ॥ १ ॥ कृपा केली जना हातीं पार्यां ठाव दिला संती । कळो नये चिर्त्ता दुःख कैसें आहे तें ॥ २ ॥ तुका ह्याने मी अन्यायी क्षमा करीं वो माझे आई । आतां पुढें काई घालूं सांकडें ॥ ३ ॥

॥ २२४४ ॥ कापो कोर्णी माझी मान सुखें पीडोत दुर्जन । तुज होय शीण तें मी न करी सर्वथा ॥ धू० ॥ चुकी जाली एकवेळा मजपासुनी चांडाळा । उभें करोनिया जळी माजी वद्या राखीलिया ॥ १ ॥ नाहीं केला हा विचार माझा कोण अधिकार । संभयांसी भार न कळें कैसा घालावा ॥ २ ॥ गेलें होऊनियां मागें नये बोलों तें वाउगें । पुढिलिया प्रसंगें तुका ह्याने जाणवें ॥ ३ ॥

॥ २२४५ ॥ काय जाणें मी पामर पांडुरंगा तुझा पार । धरिलिया धीर काय एक न करिसी ॥ धू० ॥ उतावीळ जालों आधीं मतिमंद हीनबुद्धी । परि. तूं कृपानिधि नाहीं केला अन्हेर ॥ १ ॥ तूं देवांचा ही देव अवध्या ब्रह्मांडाचा जीव । आझां दासा कीव कां भाकणें लागली ॥ २ ॥ तुका ह्याने विश्वभरा मी तों पातितचि खरा । अन्याय दुसरा झरीं धरणें बैसलों ॥ ३ ॥

॥ २२४६ ॥ नव्हती आली सीसा सुरी अथवा घाय पाठीवरी । तो म्यां केला हरि श्रवदा तुहां आकांत ॥ धू० ॥ वांटिलासी दोहीं ठायीं मजपाशीं आणि डोहीं । लागों दिला नाहीं येथें तेथें अघात ॥ १ ॥ जीव घेती मायबापें थोड्या अन्यायाच्या कोपें । हें तों नव्हे सोपें साहों तोंचि जाणीतलें ॥ २ ॥ तुका ह्याने कृपावंता तुज ऐसा नाहीं हातां । काय वाणूं आतां वाणी माझी कुंडली ॥ ३ ॥

॥ २२४७ ॥ तूं माउलीहून मायाळ चंद्राहूनि शीतळ । पाणियाहूनि पातळ कळोळ प्रेमाचा ॥ धू० ॥ देऊं काशाची उपमा तुजीं तुज पुरुषोत्तमा । ओवाळुनी नामा तुझ्या वरुनि टाकिलों ॥ १ ॥ तुवां केलें रे अमृता गोड त्या ही तूं परता । पांचा तत्त्वांचा जनिता सकळ सत्तानायका ॥ २ ॥ काहीं न बोलोनि आतां उगाच चरणीं ठेवितों माया । तुका ह्याने पंढरिनाथा क्षमा करीं अपराध ॥ ३ ॥

॥ ३२४८ ॥ मी अवगुणी अन्यायी किती ह्याणोन सांगों काई । आतां मज पार्यां ठाव देईं विहले ॥ धू० ॥ पुरे पुरे हा संसार कर्म बळिवंत दुस्तर । राहों नेही स्थिर एके ठायीं निश्चळ ॥ १ ॥ अनेक बुद्धीचे तरंग क्षणक्षणां पालटतीं रंग । धरूं जातां संग तंव सो होतो बाधक ॥ २ ॥ तुका ह्याने आतां अवधी तोडी माझी चिंता । येऊनि पंढरिनाथा वास करीं हृदयीं ॥ ३ ॥

तुकारामाच्या अमंगांच्या वद्या पाण्यांतून निघाल्याची वार्ता चोहोंकडे पसरली.

रामेश्वरभट्ट अळंदीस असतां त्यास तूं देहूस तुकारामाला शरण जा असा दृष्टांत झाला व तितक्यांत वहा पाण्यांतून वर आल्याची वार्ताही त्याच्या कार्ना आली. तेणें करून तुकारामाशीं द्वेष केल्याचा त्यास मोठा पश्चात्ताप झाला. नंतर त्यान तुकारामाच्या स्तुतीचा एक अभंग लिहून विद्यार्थ्यांच्या हातीं तो तुकारामाकडे पाठविला. तुकारामानें तो वाचून त्यावर उत्तररूपानें एक अभंग लिहून दिला तो:—

॥ १७५१ ॥ चित्त शुद्ध तरी शत्रु मित्र होती । व्याघ्र हे न खाती सर्प तथा ॥ धृ० ॥
विष तें अमृत अघात तें हित । अकर्तव्य नीत होय त्यासी ॥ १ ॥ दुःख तें देईल सर्व
सुख फळ । हातील शीतळ अभिडवाळा ॥ २ ॥ आवडेल जीवां जीवाचिये परी ।
सकळां अंतरी एक भाव ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कृपा केली नारायणें । जाणजे ते यणें
अनुभवे ॥ ४ ॥

हा अभंग वाचतांच रामेश्वरांच्या शरीराचा दाह शांत झालो असें ह्मणतात. नंतर रामेश्वर स्वतः तुकारामास भेटावयास आला, तेव्हां अळंदीच्या वाटेवरच तुकारामाची व रामेश्वराची गांठ पडल्यानंतर रामेश्वरानें तुकारामाची फार स्तुति केली व तुकारामानें मोठ्या नम्रतेन त्याशीं भाषण केलें. त्यापुढें रामेश्वर निरंतर तुकारामाजवळच भक्तीन भजनपूजन करीत राहिला असें ह्मणतात. रामेश्वरभट्ट भेटल्यावर तुकाराम अळंदीस जाऊन पुनः देहूस परत आला.

रामेश्वरभट्टाच्या आंगाचा दाह तुकारामाच्या अभंगानें शांत झाल्याचें वर्तमान अनघड फकिरास समजल्यावर त्यास चमत्कार वाटून तो देहूस तुकारामाच्या दर्शनास्तव आला व तुकारामाची भेट होऊन त्यास मोठा संतोष झाला.

यानंतर एके दिवशीं एक स्त्री तुकारामापासून विषयसुख प्राप्त व्हावें या बुद्धीनें त्यास एकटा पाहून त्याजवळ गेली. तीस मातोश्री असें ह्मणून फार सदुपदेश करून तुकारामानें परतून लाविलें.

॥ ५२३ ॥ स्त्रियांचा तो संग नको नारायणा । काष्ठा या पाषाणामृत्तिकेच्या ॥ धृ० ॥
चाठवे हा देव न घडे भजन । लांचावले मन आवरे ना ॥ १ ॥ वृष्टिमुखें मरण इन्द्रियाच्या
द्वारें । लावण्य तें खरें दुःखमूळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे जरी अग्नि जाला साधू । परी पावे
बाधू संघट्टणें ॥ ३ ॥

॥ ५२४ ॥ पराविया नारी रखुमाई समान । हें गेलें नेमून ठार्थांचेची ॥ धृ० ॥ जाई
वो तूं माते न करीं सायास । आह्मी विष्णुदास नव्हों तैसे ॥ १ ॥ न साहवें मज तुझे हें
पतन । नको हें वचन वुष्ट वशें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुज पाहिजे भ्रतार । तरी काय नर
योडे जाले ॥ ३ ॥

मानंतर पुनः तुकारामास एकवेळ लोहगांवचें बोलावणें आलें त्यावरून तो पुनः तेथें गेला. त्याजबरोबर नेहमी त्याचा भाऊ कान्होबा, रामेश्वरभट्ट, गंगाजी मवाळ व संताजी तेडी हे सर्वत्र असत व दुसरेही कितीएक लोक असत. भजनास सर्व मागें उभे राहून धुपद धरीत असत. लोहगांवीं मेल्यावर भजनाची व कथेची माळ लागली. तेथें शिवाजी कासार या नामें एक रहवासी होता तो मोठा कृपण असून तुकारामाची विदा करित असे; परंतु काहीं काळानें तोही तुकारामाचा खरा भाव घाडून त्याचा मोठा भाविक भक्त झाला. तो संसार सोडून अक्षय तुकारामाच्या संगतीस राहूं लागला. तेव्हां अर्थात त्याची बायको नवऱ्यास संसारांतून काढल्यामुळें तुकारामाचा द्वेष फार करूं लागली. तिवें एका प्रसंगी तुकारामास आपल्या घरीं बोलावून आणून कपटानें फसवून त्याच्या अंगावर इतकें कडत पाणी ओतलें कीं, तेणेंकरून तुकारामाचें अंग भाजलें. त्या वेळेस त्यानें विठोबाचा धांवा केला तो अभंगः—

॥ १३१८ ॥ जळे माझी काया लागला योगदा । धांव रे केशवा मायबापा ॥ धृ० ॥
पेटली सकळ कांति रोमावळी । नावरे हे होळी रहन झालें ॥ १ ॥ फुटोनिधां दोन्ही भाग
होऊं पाहि । पाहातोसी काय दृश्य माझे ॥ २ ॥ घेऊनि जिवन धांवें लवलाहीं । कवणाचें
काहीं न चले येथें ॥ ३ ॥ तुका ह्याने माझी तूं होसी जननी । आणीक निर्वाणी कोण
शखे ॥ ४ ॥

पुढें काहीं काळानें तोही तुकारामास फार मानूं लागली.

तुकारामाच्या साधुत्वाची ख्याति दिवसानुदिवस जास्तच वाढत चालली. त्यांतही अभंगांच्या वहाय प्रण्यांतून कोरड्या निघाल्या व रामेश्वरभट्टाच्या अंगाचा दाह शमला इत्यादि गोष्टी ऐकून दूरदूरच्या लोकांसही मोठा अचंबा वाटला. त्या गोष्टी त्या काळचा मोठा धर्माभिमानी जो शिवाजी राजा त्याच्या कार्नीं गेल्या. त्यावरून तुकारामास आपल्यापाशीं बोलावून आणवें झणून त्यानें कारकून, घोडे, अन्नदागिरी वगैरे मोठा लवाजमा देहूस घाठविला. तुकारामानें तो पाहून आझां आमघांताच्या दासास यांचें काहींच कारण नाहीं; यास्तव तुह्मीं आपला सरमजाम घेऊन आला तसेच माघारे जा, असें कारकुनांस सांगितलें; त्याजबरोबर शिवाजीस च त्याच्या अष्टप्रधानांस उपदेशपर असें ७ अभंग लिहून पत्राच्या उत्तररूपानें दिले तेः—

॥ १८८४ ॥ दिवच्या छपी घोडे । हें तों बऱ्यांत न पडे ॥ धृ० ॥ आतां अर्थे पंढर-

राया । मज गोविंसी कासया ॥ १ ॥ मान दंभ चेष्टा । हे तों सूकराची विष्टा ॥ २ ॥
तुका ह्याणे देवा । माझे सोडवणें धांवा ॥ २ ॥

॥ १८६५ ॥ नावडे जें चित्ता तेंचि होसी पुरविता ॥ धू० ॥ कां रे पुरविली पाटी ।
माझी केली जीवेंसाठीं ॥ १ ॥ न करावा संग । वाटे कुरावावें जग ॥ २ ॥ सेवावा
एकांत । वाटे न बोलावी मात ॥ ३ ॥ जन धन तन । वाटे लेखावें वमन ॥ ४ ॥ तुका
ह्याणे सत्ता । हातीं तुझ्या पंढरिनाथा ॥ ५ ॥

॥ १८६६ ॥ विरंचीनें केलें ब्रह्मांड सकळ । तयामाजी खेळ नाना शुक्ती ॥ धू० ॥
शुक्तीचा बाळक ब्रह्मनिष्ठ ज्ञानी । गुरुभक्ति मनी विश्वासेंसी ॥ १ ॥ ऐसा तुझा प्रेमा
कळे कांहीं एक । पाहूनियां लेख पत्रिकांचे ॥ २ ॥ शिव तुझें नाम ठेविलें पवित्र । छत्र-
पति सूत्र विश्वाचें कीं ॥ ३ ॥ व्रत नेम तप ध्यानयोग कळा । करुनि मोकळा जालासीं
नूं ॥ ४ ॥ हेत हा लागला आमुचीये भेटी । पत्रामाजी गोष्टी हेचि थोर ॥ ५ ॥ याचें हें उत्तर
एका गा भूपती । लिहिली विनंति हेताची हे ॥ ६ ॥ अरण्यवासी आझी फिरो उदासीन ।
दर्शन ही हीन अमंगळ ॥ ७ ॥ वस्त्राविण काया जालीसे मळीन । अन्नरहित हीन फळ-
हारी ॥ ८ ॥ रोडके हात पाय दिसे अवकळा । काय तो सोहळा दर्शनाचा ॥ ९ ॥ तुका
ह्याणे माझी विनंति सलगींची । वार्ता हे भेटींची करूं नका ॥ १० ॥

॥ १८६७ ॥ ऐसी माझी वाणी दीनरूप पाहे । हे त्याकरुणा अहे हृदय स्याची ॥ धू० ॥
नहो कांविणवाणें नाहीं आझी हीन । सर्वदा शरण पांडुरंगां ॥ १ ॥ पांडुरंग आह्मा
पाळिता पोसिता । आणिकांची कया काय तथें ॥ २ ॥ तुझी भेट घेणें काय हें मागणें ।
आशेचें हें शून्य केलें आझीं ॥ ३ ॥ निराशेचा गांव दिधला आह्मांसी । प्रवृत्तिआगासीं
सांडियेले ॥ ४ ॥ पतिव्रतेचें हें मन पति भेटो । तैसे आझी विठोमाजी नांहीं ॥ ५ ॥
विश्व हें विडल नाहीं दुजें कांहीं । देखणें तुझें ही तयामाजी ॥ ६ ॥ तुज ही विडल ऐसेचि
वाटलें । परि एक आलें आडवें हें ॥ ७ ॥ सद्गुरुश्रीरामदासाचें भूषण । तथें घालीं मन
चळीं नको ॥ ८ ॥ बहुतां ठाई वृत्ति चावळी जेव्हां । रामदास्य तेव्हां घडे कैसें ॥ ९ ॥
तुका ह्याणे बापा चानुर्यसागरा । भक्तिभाव तारा भाविकांसी ॥ १० ॥

॥ १८६८ ॥ तुझ्यापाशीं आह्मां येऊनियां काय । वृथा सीज आहे चालण्याचा ॥ धू० ॥
सागावें हें अन्न तरी भिक्षा थोर । वस्त्रासी हे थार चिंध्या खिरी ॥ १ ॥ तिहेरी आसन
उत्तम पाषाण । वरी आवरण आकाशाचें ॥ २ ॥ तथें काय करणें कवण्याची आस ।
वांया होय नाच आमुच्याचा ॥ ३ ॥ राजगृहा थाचें मानाचिथे आसे । तथें काय वसे
समाधान ॥ ४ ॥ रायाचिये घरीं भाग्यवंता मान । इतरा सावाण्या मान नाहीं ॥ ५ ॥ हेखा-
नियां वस्त्रें भूषणाचें जन । तात्काळ मरण येतें मज ॥ ६ ॥ ऐकोनियां मानाल उद्वसल
जरी । तरी आह्मां हरि उपेक्षीन ॥ ७ ॥ आतां हेचि तुझां स्मरणें कौतुक । भिक्षे ऐसें
सुख नाहीं नाहीं ॥ ८ ॥ तपव्रतआग महा भले जन । अन्नअन्न हीन व्रततासी ॥ ९ ॥
तुका ह्याणे तुझी श्रीमंत मानाचे । पूर्वीच देवांचे हरिभक्त ॥ १० ॥
॥ १८६९ ॥ आतां एक योग साधावा ह्य नीट । भल्याचा तो वीट मानूं नवे

॥ धू० ॥ जेणें योगें तुह्मां घडों पाहे शेष । ऐसा हा सायास करूं नये ॥ १ ॥ निवृत्त-
वुर्जन संप्रही असती । त्यांची युक्ति चिन्ती आणूं नका ॥ २ ॥ परीक्षावे कोण राज्याचे-
रक्षक । विवेकाविवेक पाहोनियां ॥ ३ ॥ सांगणें नलगे सर्वज्ञ तूं राजा । अनाथांच्या
काजा साह्य व्हावें ॥ ४ ॥ हेंचि ऐकोनियां चित्त समाधान । आणीक दर्शन चाड
नाहीं ॥ ५ ॥ घेऊनियां भेटी कोण हा संतोष । आयुष्याचे दिस गेले गेले ॥ ६ ॥ एक
दोनी कमें जाणोनियां वमें । आपुलीया भमें राहूं आतां ॥ ७ ॥ कल्याणकारक अर्थ
याचा एक । सर्वां भूर्ती देख एक आत्मा ॥ ८ ॥ आत्मरामीं मन ठेवूनियां राहें । राम-
दासी पाहें आपणेंयां ॥ ९ ॥ तुका ह्मणे राया धन्य जन्म क्षिती । त्रैलोक्यां हे ख्याति
कीर्ति तुह्मी ॥ १० ॥

॥ १८९० ॥ आतां हे विनवणी प्रधान अष्टक । प्रभूसी विवेक समजावा ॥ धू० ॥
भ्रतिनिधि मानरक्षक चतुर । सात्विकाचें घर तुह्मांपाशी ॥ १ ॥ मज्जुमूचें धणी लेखण-
कारक । पर्वाचा विवेक समजावा ॥ २ ॥ पेशवे सुरनिस चिटणिस डबीर । राजाज्ञा
सुमंत सेनापती ॥ ३ ॥ भूषण पंडितराय विद्याधन । वैद्यराजा नमन माझे असे ॥ ४ ॥
पत्राचा हा अर्थ अंतरी जाणोनी । विवंचोनि श्रवणीं घाला तथा ॥ ५ ॥ सात्विक प्रेमळ
वृष्टांताच्या मते । बोलिले बडत कळावया ॥ ६ ॥ यथास्थित निरोप सांगणें हा राया ।
अर्थ पाहा वांयां जाऊं नेहा ॥ ७ ॥ भिडेंसाठी बोला गाळुनि अर्थांत । अनर्थकारी तुमत्तें
होईल तें ॥ ८ ॥ तुका ह्मणे तुह्मां नमन अधिकांच्या । सांगणें तें राया पत्र माझे ॥ ९ ॥

कारकून हें उत्तर घेऊन परत गेल्यावर शिवाजी राजास तुकारामाची इतकी
निस्पृहता पाहून विशेषच चमत्कार वाटला आणि तो स्वतः त्याच्या दर्शनास जाण्यास
सिद्ध झाला. बरोबर कांहीं प्रमुख प्रमुख लोक घेतले व नजराण्याकरितां पुष्कळ जड
जवाहिर घेतले. लोहगांवीं आल्यावर तुकारामास प्रणत होऊन जवाहिरानें भरलेले
तबक त्याच्या पुढें ठेविलें. तें पाहून तुकारामानें त्याचा मनापासून अतिशय
तिरस्कार केला. त्या प्रसंगीचे अभंगः—

॥ १८९१ ॥ जाणोनि अंतर । दाळिसील करकर ॥ धू० ॥ तुज लागली हे खोडी ।
पांडुरंगा बहु कुडी ॥ १ ॥ उठविसी दारीं । धरणें एखादिया परी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
पाये । कैसे सोडीन ते पाहे ॥ ३ ॥

॥ १८९२ ॥ नाहीं विचारीत । मेघ हागणदारी सेत ॥ धू० ॥ नये पाहों त्याचा अंत ।
डेवीं कारणापें चित्त ॥ १ ॥ वर्जीत गंगा । नाहीं उत्तम अधम जगा ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
मळ । नाहीं अग्नीसी विटाळ ॥ ३ ॥

॥ १८९३ ॥ काय दिला ठेवा । आह्मां विडलचि व्हावा ॥ धू० ॥ तुह्मी कळलेतीं
उदार । सार्वी परिसाची गार ॥ १ ॥ जीव दिला तरी । वचना माझ्या नये सरी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे धन । आह्मां गोमासा समान ॥ ३ ॥

॥ १८९४ ॥ पिकवावें धन । ज्याची आस करी जन ॥ धू० ॥ पुढें उरे खातां वेता ।

नव्हे खंडग मवितां ॥ १ ॥ खोलीं पडे ओलीं बीज । तरीच हातीं लागे निज ॥ २ ॥
सुका ह्मणे धनी । विडल अक्षरें हीं तिन्ही ॥ ३ ॥

॥ १८९५ ॥ मुंगी आणि राव । आह्यां सारखाची जीव ॥ धू० ॥ गेल्ल मोह आणि
भाशा । कळिकाळाचा हा फांसा ॥ १ ॥ सोनें आणि माती । आह्यां समान हे चितीं
॥ २ ॥ तुका ह्मणे आलें । घरा वैकुंठ सगळें ॥ ३ ॥

॥ १८९६ ॥ तिहीं त्रिभुवर्नी । आह्या वैभवाचे धनी ॥ धू० ॥ हाता आलें घाव
डाव । आमचा मायबाप देव ॥ १ ॥ काय त्रिभुवर्नी बळ । अंगीं आमुच्या सकळ ॥ २ ॥
सुका ह्मणे सत्ता । अवधी आमुचीच आतां ॥ ३ ॥

॥ १८९७ ॥ आह्या तेंणें सुखी । ह्मणा विडल विडल मुखी ॥ धू० ॥ तुमचे येर
विचि धन । तें मज मृत्तिकेसमान ॥ १ ॥ कंठीं मिरवा तुळसी । व्रत करा एकादशी
॥ २ ॥ ह्मणवा हरीचे दास । तुका ह्मणे मज हे-आस ॥ ३ ॥

तुकारामानें शिवाजीस सांगितलें कीं, तुझी भगवद्भक्ति केली म्हणजे तोच आम्हांस
नजराणा आहे. शिवाजीस ही निष्काम व निर्लोभ वृत्ति पाहून मोठाच अचंबा
घाटला. त्यानें नजराण्याकरितां आणिलेलें सर्व द्रव्य तेथें ब्राह्मणांस वाटून टाकलें.
श्लोहगांवीं तुकारामाचा भजन, पूजन, कीर्तन, नामस्मरण इत्यादि गोष्टींत कालक्षेप
होत आहे असें पाहून शिवाजीस राज्यभोगादि विषय तुच्छसे वाटू लागले. आणि
दुसऱ्याच दिवसापासून मोठ्या सकाळीं वनांत एकांतीं जाऊन बसावें व. संध्याकाळीं
तुकारामाच्या कथेस येऊन बसावें असा क्रम त्यानें सुरू केला. प्रधानादिकांस
परत जाऊन राज्यकारभार चालविण्यास सांगितलें. त्यांनीं तें वर्तमान शिवाजीची
मातोश्री जिजाबाई यांस साद्यंत लिहून पाठविलें, त्यावरून तीस वाईट वाटून ती
ताबडतोब तुकारामाजवळ स्वतः निघून गेली. आपला एकुलताएक पुत्र व तोही
पुढें अपुत्रिक असतां राज्य टाकून विदेही झाला तर आतां राज्य कसें चालावें, असें
बोलून शिवाजीस तुझी योग्य उपदेश करून पुनः संसारांत घाला ह्मणून जिजाबाईनें
तुकारामाची मोठ्या नम्रतेनें व दीनवाणीनें प्रार्थना केली. तुकारामानें तीस आश्वा-
सन दिलें कीं, शिवाजी रात्रीं कीर्तनास येईल त्यावेळीं त्यास दोन गोष्टी सांगूं, तुझी
कांहीं काळजी न करितां देवाचें नांव घेत बसा. रात्रीं कीर्तनास आरंभ होताच
शिवाजी राजा तेथें आला. तुकारामानें तो समय साधून प्रथमतः कर्मकांडाचें
निरूपण आरंभिलें. त्यांत त्यानें असें सांगितलें कीं, जो ज्याचा स्वधर्म तोच त्यानें
आचरला पाहिजे; त्यावांचून त्यास दुसरा तरणोपाय नाही, दुसऱ्याचा धर्म चांगला
दिसतो ह्मणून तो आपण केल्यास तो आपणास तरणोपाय होत नाही, असा शास्त्रांत

निर्णय केला आहे. त्यानंतर त्यानें ब्राह्मण क्षत्रियादि चारी वर्णांचीं व चारी आश्रमांचीं कर्में सांगितलीं व त्यांत विशेषतः क्षत्रिय धर्माचें विशेष स्पष्टीकरण करून त्यांत प्रजापालन करणें हाच त्याचा मुख्य धर्म व यापासूनच त्यास परमार्थसाधन होतें असें श्रोत्यांच्या व विशेषतः शिवाजीच्या मनांत पूर्णपणें बिंबवून दिलें. यावरून पुनः राज्यकारभार करण्याविषयीं शिवाजीचा निश्चय झाला. त्यानंतर आणखी चार दिवस तेथें राहून तुकारामाचा प्रसाद व आशीर्वाद घेऊन तो मातोश्रीसहवर्तमान आपल्या राजधानीस परत गेला.

याच समयास नावजी माळीं ह्मणून कुणबी व कोंडभट पुराणिक ह्मणून एक ब्राह्मण हे तुकारामाचे निःसीम अनुयायी झाले. रामेश्वरभट्ट व कोंडभट हे दोघेही चांगले ज्ञाते होते असें महीपति ह्मणतो. यांसुद्धा एकंदर चौदा असामी त्याचे ठरलेले अनुयायी होते. जेथें जेथें तुकाराम जाईं तेथें तेथें हे लोक त्याजमाणें जात.

तुकाराम चार महिने लोहगांवास राहून नंतर पुनः देहूस परत आला. यानंतर तुकारामाच्या हातून दरिद्र्यास चमत्कारिक रीतीनें लक्ष्मी प्राप्त होणें, मुक्यास वाचा फुटणें, एका मनुष्याचें अन्न हजारों जणांस पुरणें, इत्यादि अनेक अद्भुत चमत्कार घडल्याविषयीं महीपतीनें पुष्कळ लिहिलें आहे.

आषाढी व कार्तिकी या एकादशांस तुकाराम वारकऱ्यांच्या मोठ्या मेळ्यासहवर्तमान पंढरीच्या वारीस नेमानें जात असे. परंतु एके समयीं त्या सुमारास असें झालें कीं, तो आजारी होऊन पडला, त्यामुळें वारीस जाण्यास सामर्थ्य उरलें नाहीं. तेव्हां चोहोंकडून पंढरीस जाण्याकरितां देहू मुक्कामीं सुमारें चौदाशें वृत्करी पताका घेऊन आले होते त्यांजबरोबर तुकारामानें छत्तीस अभंगांचें एक पत्र लिहून पाठविलें. त्यांत आपण आजारी असून येण्यास असमर्थ असल्याचा व आपणावर विठोबाचें करुणा करावी अशा प्रकारचा मजकूर लिहिला ते अभंगः—

॥ १९०९ ॥ कोणा मुखें ऐसी ऐकेन मी मात । चालतुज पंढरिनाथ बोलावितो ॥ धृ० ॥
मग मी न धरीं आस मागील बोभाट । वेगीं धरिन वाट माहेराची ॥ १ ॥ निरांजलें चित्त
करितें तळमळ । केधवां देखती मूळ आलें डोळे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे काई भाग्याची
उजरी । होईल पंढरी देखावया ॥ ३ ॥

॥ १९१० ॥ कां माझा विसर पडिला माथबापा । सांडियेली कृपा कोण्या शुणें ॥ धृ० ॥
कैसा कडूनिया राहों संवसार । काय एक धीर देऊं मना ॥ १ ॥ नाहीं निरोपाची पावली
वारता । करावी ते चिंता ऐसी काहीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे एक वेचूनि वचन । नाहीं समा-
धान केलें माझे ॥ ३ ॥

॥ १९११ ॥ कांहीं माझे कळों आले गुणदोष । हाणऊनि उदास धरिलें ऐसें ॥ धृ० ॥
नाहीं तरी येथें न घडे अनुचित । नाहीं ऐसी रीत तथा घरीं ॥ १ ॥ कळाचें तें मना
आपुलीया सवें । ठायींचें हें ध्यावें विचारुनी ॥ २ ॥ तुका हाणे मज आव्हेरिलें देवें ।
ममक्षिया कर्तव्यें बुद्धीचिया ॥ ३ ॥

॥ १९१२ ॥ नव्हे धीर कांहीं पाठवूं निरोप । आला तरी कोंप येऊ सुखें ॥ धृ० ॥
कोपोनिव्या तरी देईल उत्तर । जैसें तैसें पर फिरावुनी ॥ १ ॥ नाहीं तथा तरी कायाएक
पौर । मज तों माहेर आणिक नाहीं ॥ २ ॥ तुका हाणे असे तयामध्यें हित । आपण
निवांत असों नये ॥ ३ ॥

॥ १९१३ ॥ आतां पाहों पंथ माहेसाची वाट । कामाचा बोभाट पडे सुखें ॥ धृ० ॥
काय करूं आतां नगमसें जालें । बहुत सोसिलें बहु विस ॥ १ ॥ घर लागे पाठी चित्ता
उभे वारे । आपुलें तें हुरे पाहवया ॥ २ ॥ तुका हाणे जीव मेला तरी जाव । धरिला तो
देव भाव सिद्धी ॥ ३ ॥

॥ १९१४ ॥ विनवीजे ऐसें भाग्य नाही देवा । पार्याशीं केशवा सलगी केली ॥ धृ० ॥
धीटपणें पत्र लिहिलें आवडी । पर नेणे थोडी मति माझी ॥ १ ॥ जेथें देवा तुझा न
कळोचि पर । तेथें मी पामर काय वाणूं ॥ २ ॥ जैसें तैसें माझे बोल अंभीकारिं ।
बोवड्या उत्तरीं गौरवितों ॥ ३ ॥ तुका हाणे विटवरि जां पाउलें । तेथें म्यां ठेविलें
मस्तक हें ॥ ४ ॥

॥ १९१५ ॥ देवांच्या ही देवा गोपिकांच्या पती । उदार हें ख्याती विभुवनीं ॥ धृ० ॥
पातकांच्या रासी नासितोसी नामें । जळतील कर्म महादोष ॥ १ ॥ सर्व सुखें तुझ्या
बोळगतीं पार्या । ऋद्धि सिद्धि ठायीं मुक्ति चारी ॥ २ ॥ इंद्रासी दुर्लभ पाविजे तें पद ।
गीत गातां छंद वातां टाळी ॥ ३ ॥ तुका हाणे जड जीव शक्तिहीन । त्यांचें तूं जीवन
पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १९१६ ॥ काय जाले नेणों माझिया कपाळा । न देखिजे डोळा मूळ येता ॥ धृ० ॥
बहु विस पाहें वचनाची वास । धरिलें उदास पांडुरंगा ॥ १ ॥ नाहीं निरोपाचें पावलें
उत्तर । ऐसें तों निष्ठुर न पाहिजे ॥ २ ॥ पडिला विसर किवा कांहीं धंदा । त्याहूनि
गोविंदा जरूरता ॥ ३ ॥ तुका हाणे आलें वेचाचें सांकडे । देणें घेणें पुढें तो ही
धाक ॥ ४ ॥

॥ १९१७ ॥ एवढा संकोच तरि कां व्यलासी । आझी कोणापार्शी तोंड वसूं
॥ धृ० ॥ कोण मज पुसे सिणलें भागलें । जरी मोकलिलें तुझी देवा ॥ १ ॥ कवणाची
वाट पाहों कोणाकडे । कोण मज ओढे जीवलम ॥ २ ॥ कोण जाणें माझे जीवींचें
सांकडे । उगकील कोडें संकटाचें ॥ ३ ॥ तुका हाणे तुझी देखिली निश्चिती । काय माझे
चिन्तीं पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १९१८ ॥ देईं डोळां भेटी न धरीं संकोच । न घाली कांहीं वेच तुजवरी ॥ धृ० ॥
तुज बुड्याचें ऐसा कोण धर्म । अहर्निशीं नाम घेता थोडें ॥ १ ॥ फार थोडें कांहीं करुनि

पातळ । त्याजमध्ये काळ कडे लावूं ॥ २ ॥ आहे माझी तेचि सारीन सिधेरी । भार तुजवरी नेही माझा ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे आह्मा लेंकराची जाती । भेदावया खंती वादतसे ॥ ४ ॥

॥ १९१९ ॥ सीण भाग हरे तेथींच्या निरोपें । देखिलिया रूप उरी नुरे ॥ धृ० ॥ इंद्रियांची धांव होईल कुठित । पविल हें चित्त समाधान ॥ १ ॥ महिर अहिसे लौकिकीं काळावें । निढळ बरवें शोभा नेदी ॥ २ ॥ आस नाही परी उरी बरी वाटे । आपलें तें भेटे आपणासी ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे माझी अविट आवडी । खंडन तांतडी होऊं नेदी ॥ ४ ॥

॥ १९२० ॥ धरितों वासना परी नये फळ । प्राप्तीचा तो काळ नाही आला ॥ धृ० ॥ तळमळी चित्त घातलें खापरीं । फुटतसे परी लंहीचिया ॥ १ ॥ प्रकार ते कांहीं नावडती जीवा । नाही पुढें ठावा काळ हातीं ॥ २ ॥ जातों तळा येतों मागुताला बरी । बोळशाचे फेरी सांपडलों ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे बहु करितों विचार । उत्तरे डोंगर एक चढें ॥ ४ ॥

॥ १९२१ ॥ कां माझे पंढरी न देखती डोळे । काय हें न करुं पाप यांचें ॥ धृ० ॥ पाय पंथें कां हे न चलती वाट । कोण हें अष्ट कर्म बळी ॥ १ ॥ कां हें पायांवरी न षडे मस्तक । क्षेम कां हस्तक न पावती ॥ २ ॥ कां या इंद्रियांची न पुरे वासना । पवित्र होइना जिह्वा कीर्ती ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे कई जाऊनि मोटळें । पडेन हा लोळें महाद्वारीं ॥ ४ ॥

॥ १९२२ ॥ काय पोरें जालीं फार । किंवा न साहे करकर ॥ धृ० ॥ ह्मणऊनि केली सांडी । घांस घेऊं न व्हां तोडीं ॥ १ ॥ करूं कलागती । तुज भांडणें भोंवतीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे टांचें । घरीं जालेसेवरोचें ॥ ३ ॥

॥ १९२३ ॥ कांहीं चितेविण । नाही उपजत सीण ॥ धृ० ॥ तरी हा पडिला विसर । माझा तुझां जाला भार ॥ १ ॥ आली कांहीं तुडी । गेली सुद्योनियां गांडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे घरीं । बहु बैसले रिणकरी ॥ ३ ॥

॥ १९२४ ॥ निरोपासी वेचे । काय बोलतां फुकाचें ॥ धृ० ॥ परी हें नेवेवेचि यश । भेभों नको सुखी आस ॥ १ ॥ सुख समाधानें । कोण पाहे वेणें वेणें ॥ २ ॥ न लगे निरोपासी माल । तुका ह्मणे वेचे बोल ॥ ३ ॥

॥ १९२५ ॥ जोडींच्या हव्यासें । लागे धनाचेंचि पितें ॥ धृ० ॥ मग आपिऊं दुसरें । लोभ्या नावडती पोरें ॥ १ ॥ पाहे शक्याकडे । मग अवघें ओस पडे ॥ २ ॥ तुका ह्मणे देवा । तुला बहुतचि हेवा ॥ ३ ॥

॥ १९२६ ॥ मविलें मविती । नेणों रासी पडिल्या किती ॥ धृ० ॥ परि तूं धालाचि न धासी । आलें उभाडभीं घेसी ॥ १ ॥ अवध्या अवघा काळ । वाटा पाहाती सकळ ॥ २ ॥ तुका ह्मणे नाही । अराणूक तुज कांहीं ॥ ३ ॥

॥ १९२७ ॥ न बैससी खाली । सम उभाच पाडलीं ॥ धृ० ॥ ऐसे जाले बहुत

दिस । झालीं युगें अडाविस ॥ १ ॥ नाहीं भाग सीण । अराशूक एक क्षण ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे किती । मापें केलीं देती घेती ॥ ३ ॥

॥ १९२८ ॥ जोडी कोणासाठी । एवढी करितोसी आदी ॥ धू० ॥ जरी हें आहां
नाहीं सुख । रडों पोरें पोटीं मूक ॥ १ ॥ करुनि जतन । कोणा देसील हें धन ॥ २ ॥
धामचे तळमळे । तुझें होईल वाटोळें ॥ ३ ॥ घेसील हा श्राप । माझा होऊनियां बाप
॥ ४ ॥ तुका ह्मणे उरी । आतां न ठेवीं यावरी ॥ ५ ॥

॥ १९२९ ॥ करुनि चाहाडी । अवघी बुडवीन जोडी ॥ धू० ॥ जरि तूं होऊनि
डहास । माझी बुडविसी आस ॥ १ ॥ येथें न करीं काम । मुखें नेचे तुझें नाम ॥ २ ॥
तुका ह्मणे कुळ । तुझें बुडवीन समूळ ॥ ३ ॥

॥ १९३० ॥ समर्थाचे पोटी । आह्मीं जन्मलों कांटीं ॥ धू० ॥ ऐसी जालीं कीर्ति ।
तुझ्या मानाची फजिती ॥ १ ॥ येथें नाहीं खाया । न ये कोणी मूळ न्याया ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे जिणें । आतां खोटें जीवणें ॥ ३ ॥

॥ १९३१ ॥ पुढें तरी चित्ता । काय येईल तें आतां ॥ धू० ॥ मज सांगोनियां धाडी ।
वाट पाहातो बराडी ॥ १ ॥ कंठी धरिला प्राण । पायांपाशीं आलें मन ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
चित्ता । बहु वाटतसे आतां ॥ ३ ॥

॥ १९३२ ॥ कैचा मज धीर । कोठें बुद्धि माझी स्थिर ॥ धू० ॥ जें या मनासी
आवरुं । आंत पोटीं वाव धरुं ॥ १ ॥ कैची शुद्ध मती । भांडवल ऐसें हातीं ॥ २ ॥
तुका ह्मणे अंगा । कोण दशा आली सांगा ॥ ३ ॥

॥ १९३३ ॥ समर्क वाणी । नाहीं ऐकिजेसी कार्णी ॥ धू० ॥ आतां भावें करुनि
साचा । पायां पडिलों विठोबाच्या ॥ १ ॥ न कळे उचित । करूं समाधान चित्त ॥ २ ॥
तुका ह्मणे विनंती । विनविली धरा चित्ती ॥ ३ ॥

॥ १९३४ ॥ येती वारकरी । वाट पाहातो तोंवरी ॥ धू० ॥ घालूनियां दंडवत ।
पुसेन निरोपाची मात ॥ १ ॥ पत्र हातीं दिलें । जया जेथें पाठविलें ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
येती । जाइन सामोरा पुढती ॥ ३ ॥

॥ १९३५ ॥ रुळे महाद्वारीं । पायां खालील पाथरी ॥ धू० ॥ तैसें माझें दंडवत ।
निरोप सांगतील संत ॥ १ ॥ पडे दंडकाठी । देह भरतीसवा लोटी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे
बाळ । लोळे न धरितां सांभाळ ॥ ३ ॥

॥ १९३६ ॥ तुझीं संतजनीं । माझी करावी विनवणी ॥ धू० ॥ काय तुक्याचा
अन्याय । त्यासी अंतरले पाय ॥ १ ॥ भाका बहुतां रीती । माझी कीव काकुनतीं
॥ २ ॥ न देखे पंढरी । तुका चरण विडेवरी ॥ ३ ॥

॥ १९३७ ॥ होईल कृपादान । तरी मी येईन धांवोन ॥ धू० ॥ होती संतांचिथा
भेटी । आनंदें नाचों वाळवंटीं । रिघेन मातेपुढें । स्तनपान करीन कोडें ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे ताप । हरतीं देखोनियां बाप ॥ ३ ॥

॥ १९३८ ॥ परिसोनि उत्तर । जाब देईजे सत्वर ॥ धू० ॥ जरी तूं होसी कृपानंत ।

तरि हा बोलावीं प्रतित ॥ १ ॥ नाणीं कांहीं मना । करुनि पापाचा उगाप्ता ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे नाहीं । काय शक्ति तुझे पायीं ॥ ३ ॥

॥ १९३९ ॥ ऐकोनियां कीर्ती । ऐसी वाटती विश्रंती ॥ धू० ॥ मते सुख डोळां
पडे । तथे कोण लाभ जोडे ॥ १ ॥ बोलतां ये वाचे । वीट नये जिवा न्नाचे ॥ २ ॥
तुका ह्मणे धांवे । वासना ते रस व्हावे ॥ ३ ॥

॥ १९४० ॥ किती करूं शोक । पुढें वाढे दुःखें दुःख ॥ धू० ॥ आतां जाणसी तें
करी । माझे कोण मनीं धरी ॥ १ ॥ पुण्य होतें चांठी । तरि कां लागती हे आठी ॥ २ ॥
तुका ह्मणे बळ । माझी राहिली तळमळ ॥ ३ ॥

॥ १९४१ ॥ करील आबाळी । माझ्या हांताची कसाळी ॥ धू० ॥ जासी एखाक
मखेन । पाठी लागेल हें जन ॥ १ ॥ घरीं लागे कलह । नाहीं जात तो शितळ ॥ २ ॥
तुका ह्मणे पोखडे । मज येतील रोखडे ॥ ३ ॥

॥ १९४२ ॥ आतां आशीर्वाद । माझा असो सुखें नांद ॥ धू० ॥ ह्मणसी कोण
तरी काळें । आहेतसी माझीं बाळें ॥ १ ॥ दुरी दूरंतर । तरी घेसी समाचार ॥ २ ॥
नेसी कधीं तसी । तुका ह्मणे लाज हरी ॥ ३ ॥

॥ १९४३ ॥ आतां हे सेवर्ती । माझी आह्कावी गोष्टी ॥ धू० ॥ आतां द्यावा वच-
नाचा । जाव कळे तैसा याचा ॥ १ ॥ आतां करकर । पुढें न करीं उत्तर ॥ २ ॥ तुका
ह्मणे ठसा । तुझा आहे सखें तैसा ॥ ३ ॥

॥ १९४४ ॥ बोलिलें तें आतां । कांहीं जाणतां नेणतां ॥ धू० ॥ क्षमा करावे
अन्ध्याय । पांडुरंगे माझे माय ॥ १ ॥ स्तुति निदा केली । लागे पाहिजे साहिली ॥ २ ॥
तुका ह्मणे लाड । दिला तैसें पुरवा कोड ॥ ३ ॥

वारकरी पंढरपुरास निघून गेल्यानंतर पांडुरंग आपणावर कृपा करील अगर नाहीं
कोण ज्ञाने, अशा संशयांत तुकाराम होता व वारकरी परत येण्याची मार्गप्रतीक्षा
करीत होता. त्यांच्या येण्याच्या संधीस त्यांस मोठ्या उत्कंठनें सामोरा जाउन
तुकारामानें त्यांचा फारच आदरसत्कार केला. व त्यांजपासून पंढरपुरच्या उत्साहा-
संबंधीं सर्व हकीकत ऐकून तो संतोष पावला. तुकारामानें अभंग रूपानें पाठावि-
लेलें पत्र वारकऱ्यांनीं दिल्यावर पांडुरंगानें स्वतः देहूस घेउन तुकारामास दर्शन दिलें;
व त्यांच्या घरीं जाउन भोजन केलें, अन्नी आख्यायिका आहे.

नेहमीं मुकुंदराजकृत विवेकसिंधु वाचणारा एक वेदांतीः निर्गुणब्रह्मवादी ब्राह्मण
होता, तो तुकारामाचें बहुत हेळणा करीत असे. त्यानें एके प्रसर्गां आपणापासून
तुकारामानें विवेकसिंधु ऐकावा असा योग आणिला. तुकाराम बाह्यात्कारें "हो"
झणून त्याच्यापुढें सर्वांगारून घुंगट घेउन श्रवणास बसला. कांहीं हुंकार वगैरे

मुळीच न देतां एक प्रहर लोटला, तेव्हां ब्राह्मणानें तुकारामाचें घुंगट काढून पाहिलें तों त्यानें कानांत घट्ट बोटें घालून नामस्मरण चालविलें होतें. ब्राह्मणानें हें पाहून तुकारामाची उघडपणें हेळणा मांडिली. तेव्हां त्यानें निर्गुणोपासनेपेक्षें सगुणोपासनेची योग्यता अधिक दाखवून निर्गुणविषयक वर्णन ऐकण्याची माझी इच्छा नाहीं असें सांगितलें व पुढें त्या ब्राह्मणासही आपल्या अनुयायिवर्गांत आणिलें.

एका प्रसंगां लोहगांवास तुकाराम कीर्तन करीत असतां एका बाईनें आपल्या मुलाचें प्रेत आपून तेथें टाकलें आणि म्हणाली कीं, “यास जर उठविशील तरच तूं विष्णुभक्त खरा.” तुकारामाचें भजन चालतां चालतां तें मूल सजीव होऊन उठून बसलें असें महीपति म्हणतो. याबद्दल तुकाराम अमर्णांत असें म्हणतो:—

॥ २३१५ ॥ अज्ञवद्य तों तुझी नाहीं नारायणा । निर्जीवा चेतना आपणाव्या ॥ धृ० ॥
मागें काय जाणों स्वाप्तीचे बवाडे । आतां कां रोकडे सवूं नये ॥ १ ॥ थोर भाग्य
आह्मी समर्थाचे कासे । झणवितों दास काय थोडे ॥ २ ॥ तुका झणे माझे निववावे
डोळे । साडुनि सोहाळे सामर्थ्याचे ॥ ३ ॥

॥ २३१६ ॥ सात तो एक जाणा । नारायणा स्मरवी ॥ धृ० ॥ आणीक नाशिवें
काय । न सरें हाय ज्यांच्यानें ॥ १ ॥ यावें त्यां काकुलवी । जे दाविते सुपंथ ॥ २ ॥
तुका झणे उरी नुरे । त्याचे खरे उपकार ॥ ३ ॥

दुसऱ्या एका प्रसंगां लोहगांवां तुकारामाचें कीर्तन चाललें असतां तेथें दोन मोठे दुरभिमानी संन्यासी बसले होते. तुकारामानें नाममाहात्म्य चालविलें तेव्हां दोन्ही संन्याशांस तुकारामाचें वर्चस्व सहन न होऊन ते पुण्यांतील दादोजी कोंढेदेव (शिवाजी राजाचा शिक्षक) मोकाशी याजकडे फिर्याद गेले कीं, तुकाराम जातीचा शूद्र असून वेदोक्त कर्ममार्गाच्या उच्छेदार्थं प्रवृत्त झाला आहे व भोळ्या भाविक जनांस नाममाहात्म्य सांगून त्यापासून भ्रष्ट करीत आहे व ते ब्राह्मण असतांही त्यास नमस्कार करितात त्यापेक्षां त्यास येथें आणून चांगली शिक्षा करावी. मोकाशी शाहणा व चतुर होता; त्यानें संन्याशांस सांगितलें कीं, तुकारामास बोलवून आणून त्याचा व तुमचा वादविवाद करवूं आणि जे हरतील त्यांस शिक्षा करूं असें सांगून तुकारामास बोलवणें पाठविलें. तुकाराम पुण्यास आला त्याजबरोबर सर्व लोहगांवांकर ब्राह्मणादि मंडळ आले. पुण्यांत संगमावर तुकाराम उतरला असतां तेथील भाविक लोकांनीं त्याचा मोठाच आदरसत्कार केला. दादोजी कोंढेदेवही त्याच्या भेटीस निघाला. संन्यासी यांनीं दादोजीस निषेध केला तरी

तो ह्याणाला मी त्यास येथें तुम्हांशीं वादविवादाकरितां घेऊन येतो. असें ह्याणून त्यानें तुकारामास मोठ्या आदरानें गांवांत आणिलें. नंतर तेथें कीर्तनास प्रारंभ झाल्यावर ते संन्यासी तेथें आले होते; त्यांसही तुक्याचा भाव वगैरे पाहून पश्चात्ताप झाला व ते त्यास प्रणत झाले. तेव्हां दादोजीस मोठा क्रोध येऊन तो संन्याशांस म्हणाला कीं, तुम्ही हरलां सबब मी तुम्हांस गाढवावर बसवून तुमची धिंड काढतो; परंतु शेवटीं तुकारामाच्या मध्यस्थीनेंच ती गोष्ट रहित झाली.

तुकारामाविषयीं झालेला वृत्तांत दादोजीनें शिवाजीस लिहून पाठविला, तेव्हां तो स्वतः त्याच्या दर्शनार्थ पुण्यांत आला. तेथें एकदिवशीं शिवाजी तुकारामाच्या कथेंत बसला असतां चाकणच्या किल्ल्यांत जो मुसलमान अधिकारी होता त्यास शिवाजी पुण्यांत आल्याचें वर्तमान कळून त्यानें पठाण लोक त्यास पकडण्यासाठीं पाठविले होते ते तेथें येऊन थडकले. ही गूल शिवाजीस कळतांच त्यानें तुकारामापाशीं जावयास निरोप मागितला. तुकारामानें निरोप न देतां आलेल्या परचक्रापासून सर्वांचें संरक्षण करण्याकरितां विठोबाचा धांवा केला. मुसलमान कथेंत शिवाजीस धरण्याकरितां आले; परंतु शिवाजी कोणता हा त्यांस उमजच पडला नाही; इतक्यांत त्या श्रोत्यांतून एक मनुष्य बाहेर पडून गेला व तो शिवाजीसा ज्ञानूच्या कांहीं लोकांस भासला. ह्याणून आलेल्या सर्व पठाणांनीं त्याचा दूरवर पाठलाग केला; परंतु तो हातीं लागला नाही. याप्रमाणें परचक्र निघून गेल्यावर शिवाजी सिद्दगडास निघून गेला व तुकाराम सर्व अनुयायीलोकांसुद्धां लोहगांवास निघून गेला.

कोंढोबा लोहोकरे म्हणून एक ब्राह्मण होता तो तुकारामाच्या कथेंत ध्रुवपद धरीत असे. त्याच्या मनांत महायात्रा करण्याचें येऊन त्यानें तुकारामास आपणास द्रव्यसामग्री करून देण्याविषयीं प्रार्थना केली. ती त्याची तुकारामानें अद्भुत रीतीनें शेवटास नेली असें म्हणतात. म्हणजे त्यानें त्यास एक हौन दिला होता व तो मोडून त्यांतला एक पैसा पदरीं बांधून ठेवण्यास सांगितलें होतें. तसें केलें ह्याणजे

१ दादोजी हा खोव्याचा व अन्यायाचा अतिशय द्वेषी होता. तो एकवेळ, स्वतांच्या हातून झालेला लहानसा अन्याय बायकोनें विनोदानें दाखवल्यावरून आपलाच हात तोडण्यास सिद्ध झाला होता; परंतु तितक्यांत एका पंडितानें येऊन सांगितलें कीं, जो हात जितका तोडायचा त्याची बाही नेहमीं तितकी कापली ह्याणजे तो हात तोडल्याप्रमाणें झालें. त्याप्रमाणेंच दादोजीनें आमरणान्त चालविलें होतें असें महीपतीनें लिहिलें आहे.

पुनः त्याचा होन होत असे तो शेवटपर्यंत पुरून शेवटीं तुकारामानें तो परत घेतला असें महीपति झणतो. तुकारामानें या ब्राह्मणाबरोबर काशीविश्वेश्वरास, भागीरथीस व विष्णुपदास पत्ररूपानें पाठविले ते अभंगः—

॥ १६५६ ॥ परिसें वो माते माझी विनवणी । मस्तक चरणीं डेवीतसें ॥ धू० ॥ भागीरथी महादोष निवारणी । सकळा स्वामिणी तीर्थींचिये ॥ १ ॥ जीतां भुक्ति मोक्ष मरणें तुझ्या तिरिं । अहिक्यपरचीं सुखरूप ॥ २ ॥ तुका विष्णुदास संतांचें पोसणें । वाक्पुष्प तेंणें पाठविलें ॥ ३ ॥

॥ १६५७ ॥ तुझी विश्वनाथ । हीन रंक मी अनाथ ॥ धू० ॥ कृपा कराल ते थोडी । पायां पडिलीं बराडी ॥ १ ॥ काय उणें तुझांपाशीं । मी तों अल्पेंचि संतोषी ॥ २ ॥ तुका झणे देवा । कांहीं भानुकें पाठवा ॥ ३ ॥

॥ १६५८ ॥ पिंड पदावरी । हिला आपुलिये करी ॥ धू० ॥ माझें जालें गयावर्जन । फिटलें पितरांचें ऋण ॥ १ ॥ केलें कर्मांतर । बोंब मारिली हरिहर ॥ २ ॥ तुका झणे माझें । भार उतरलें ओझें ॥ ३ ॥

एका प्रसंगां तुकाराम आळंदीस गेला असतां तेथें “आज्यान” वृक्षाखालीं पक्षी दाणे वेंचीत होते ते तुकाराम जवळ आलासा पाहून एकदम उडून गेले. हें पाहून तुकारामास फार खेद झाला. त्यास वाटलें कीं, सर्व ब्रह्मरूप असून व सर्वत्र माझी अभेदबुद्धि झाली असून ज्याअर्थीं मला पाहून हे पक्षी भितात त्याअर्थीं खरें वैराग्य व अभेदबुद्धि अजून मला झालीच नाही. याप्रमाणें वाटून तो तेथेंच पांडुरंगाची स्तुति करून अगदीं प्रेतवत् निश्चेष्ट उभा राहिला. असाच कांहीं वेळ उभा राहिल्यानंतर बहुत पक्षी त्याच्या अंगावर येऊन बसले असें झणतात. तो तेथें उभा असून त्याच्या अंगावर पक्षी बसले होते तोंच त्याचे अनुयायी तेथें येऊन त्यांनीं ती स्थिति पाहिली व पुढें तिची चोर्होकडे प्रसिद्धि झाली. याबद्दल तुकाराम अभंगां लिहितोः—

॥ १५०५ ॥ अवधीं भूतें साम्या आलीं । देखिलीं म्यां कैं होतीं ॥ धू० ॥ विश्वास तो खरा मग । पांडुरंगकृपेचा ॥ १ ॥ माझी कोणी न धरो शंका । हो कां लोकां निर्द्वंद्व ॥ २ ॥ तुका झणे जें जें भेटे । तें तें वाटे मीं ऐसें ॥ ३ ॥

वर लिहिलेली अनुयायीमंडळी आळंदीस येऊन पोहोंचल्यावर तुकाराम ज्ञान-देवापुढें रात्रीं कीर्तन करून दुसरे दिवशीं द्वादशीचें पारणें करून देहूस परत आला. तुकारामाच्या अंगावर पक्षी निर्भयपणीं बसल्याची कीर्ति चिंचवडच्या देवांच्या कार्नां गेल्यावरून आपण त्याचा कांहीं चमत्कार पाहवा म्हणून त्यांनीं तुकारामाची भेट घेतली. परस्परांस भेटीपासून आनंद होऊन देवांनीं तुकारामास “तूं मानव नसून

कोणी तरी अद्भुत पुरुष आहेस असें वाटतें” झणून सांगितलें; तेव्हां तुकारामानें आपल्या मांडीचें कातडें कापून देवांस दाखविलें तों आंतून रक्त वीरे व निघर्ता पित्रलेल्या कापसाप्रमाणें कापूस दृष्टीस पडाला व त्यानें आपल्या स्वरूपाचें ज्ञान देवांस व्हावें झणून एक अभंग केला तो:—

॥ १९३ ॥ अगुरणीयां थोकडा । तुका आकाशाएवढा ॥ धू० ॥ गिळूनि सांडिलें कळिवर । भवभ्रमाचा आकार ॥ १ ॥ सांडिली त्रिपुटी । शीप उजळला घडी ॥ २ ॥ तुका ह्मणे आतां । उरलों उपकारपुरता ॥ ३ ॥

या गोष्टीवरून देवांस त्याचा खरा साक्षात्कार आला व त्यांनीं उठून तुकारामास साष्टांग नमस्कार घातला; नंतर त्यांनीं त्यास चिंचवडास नेऊन तीन दिवस राहून घेतलें व मोठा ब्राह्मणभोजनाचा समारंभ केला. प्रत्यहीं रात्रीं कथेचाही मोठाच थाट जमत असे. याप्रमाणें देवांनीं त्याचा मोठा आदर केला व त्यास पंक्तीस घेऊन भोजन केलें असें महीपति म्हणतो व अखेरीस तुकाराम त्यांचा निरोप घेऊन देहूस परत आला.

परचक्रानें लोहगांवच्या लोकांस लुटून नेल्यामुळें ते दुःखी झाले व त्यामुळें तुकारामास वाईट वाटलें व तो निघून देहूस आला. लोहगांवकरांचें प्रेम तुकारामाचें ठिकाणीं फारच जडलें होतें, त्याच्या शब्दावर त्यांचा अतिशय भरंवसा होता व त्यांस तुकारामाच्या नेहमींच्या उपदेशापासून बरीच विरक्तिही उत्पन्न झाली होती. त्यांतच त्यांच्यावर हा परचक्राचा घाला पडल्यामुळें ते संसाराविषयीं जास्ती उदासीन झाले. आणि कितीएक तर देहूस येऊन राहून तुकारामाचें कीर्तन नेहमीं ऐकूं लागले. याचप्रमाणें देहूच्या भासपासच्या गांवचे हजारां लोक कोणी नेहमीं परंतु बहुतेक दर एकादशीस येऊन कथाकीर्तन मनापासून ऐकत असत व कायावाचा-मनाचीं तुकारामावर विश्वास ठेवित असत. असा क्रम चालला असतां पुढें कांहीं दिवसांनीं तुकारामानें “काया ब्रह्म केली” स्तवविषयीं त्याचे अभंग:—

॥ १९८६ ॥ स्तवित्वांचि नये । ह्मणोनि कोळगळें पाये ॥ धू० ॥ आतां विसें नये जना । ऐसें करा नसायणा ॥ १ ॥ परतोनी मन । केलें टायींचि मुरेव ॥ २ ॥ विसरला तुका । बोलों चालों जाला मुका ॥ ३ ॥

॥ १९८७ ॥ इज्जुसर्पाकार । भासयेलें जपाडंबर ॥ धू० ॥ ह्मणोनि आठवतीं पाय । घेतों आलाय बलाय ॥ १ ॥ इश्य हुभाकार लाणी । केलो सर्वस्वासी धणी ॥ २ ॥ तुकां तुकला तुका । विश्वीं भरोनि उरला लोकां ॥ ३ ॥

॥ १५८८ ॥ ह्यणवितो वास । परि मी असें उदास ॥ धू० ॥ हाचि निश्चय माझा ।
परि मी निश्चयाहुनि तुजा ॥ १ ॥ सरतें कर्तृत्व माझ्यानि । परि मी व्यलीहुन भिन्न ॥ २ ॥
तुका तुकासी तुकळा । तुका तुकाहुनी निराळा ॥ ३ ॥

॥ १५८९ ॥ घोंटवीन लळ ब्रह्मज्ञान्या हातीं । मुक्तां आत्मस्थिति सांडवीन ॥ धू० ॥
ब्रह्मभूत होते कायाच कीर्तनी । भाग्य तरी ऋणी देवा ऐसा ॥ १ ॥ तीर्थभ्रामकासी
भाणीन आळस । कडु स्वर्गवास करिन भोग ॥ २ ॥ सांडवीन तपोनिधा अभिमान ।
यज्ञ आणि दान लाजवीन ॥ ३ ॥ भक्तिभाग्यप्रेमा साधीन पुरुषार्थ । ब्रह्मांचा जो अर्थ
निजठेवा ॥ ४ ॥ धन्य ह्यणवीन येह लोकां लोकां । भाग्य आह्मां तुका देखिलेला ॥ ५ ॥

॥ १५९० ॥ संसाराचें अंगी अवधीच व्यसनें । आह्मी या कीर्तनें शुद्ध जालें
॥ धू० ॥ आतां हें सोंवळें जालें त्रिभुवन । विषम धोऊन सांडिलेले ॥ १ ॥ ब्रह्मपुरी वास
कारणें अखंड । न देखिजे तोंड विटाळाचें ॥ २ ॥ तुका ह्यणे आह्मां एकांतचा वास ।
ब्रह्मां ब्रह्मरस सेवूं सदा ॥ ३ ॥

॥ १५९१ ॥ तुह्मी सनकास्कि संत । ह्यणवितां कृपावंत ॥ धू० ॥ एवढा करा उप-
कार । हेवा सांगा नमस्कार ॥ १ ॥ भाकूनि करुणा । विनवा वैकुंडीचा राणा ॥ २ ॥ तुका
ह्यणे मज आठवा । मूळ लवकरी पाठवा ॥ ३ ॥

॥ १५९२ ॥ आपल्या माहेरा जाईच मी अघतां । निरोप या संता हातीं आला ॥ धू० ॥
सुख दुःख माझे आइकिलें कानीं । कळवळा मनीं करुणेचा ॥ १ ॥ करुनी सिद्ध मूळ
साउलें भातुकें । येती दिसें एकें न्यावयासी ॥ २ ॥ त्याचि पंथे माझे लागलेसे चित्त ।
वाट पाहे नित्य माहेराची ॥ ३ ॥ तुका ह्यणे आतां येतील न्यावया । अंगें आपुलीया
मायबाप ॥ ४ ॥

॥ १५९३ ॥ चिन्हें उमटती अंगी । शकुना जोर्मी उत्तम ॥ धू० ॥ आठवळा बापमाय ।
येईल काय मूळ नेणों ॥ १ ॥ डकडित जालें मन । तेचि खुण तेथींची ॥ २ ॥ तुका
ह्यणे काम वारीं । आळस घरीं करमेना ॥ ३ ॥

॥ १५९४ ॥ आरोनियां पाहे वाट । कटकट सोसेना ॥ धू० ॥ आलियांस पुसें मात ।
येथें चित्त लागलें ॥ १ ॥ दर्ळी कांडीं लोकांऐसें । परि मी नसें ते ठायीं ॥ २ ॥ तुका ह्यणे
येथें पिसें । तेथें तैसें असलें ॥ ३ ॥

॥ १५९५ ॥ येथीलिया अनुभवं । कळों जीवें हें येतसे ॥ धू० ॥ दोहीं ठायीं एक
जीव । माही काव त्या अंगीं ॥ १ ॥ भूक भुकेचि खाडनि धाय । नाहीं हाय अत्राचीं
॥ २ ॥ तुका ह्यणे सुख जालें । अंतर धाले त्या गुणे ॥ ३ ॥

॥ १५९६ ॥ पैल आले हरी । शंख चक्र शोभे करी ॥ धू० ॥ गरुड येतो फडळारें ।
न्या भी ना भी ह्यणे स्वें ॥ १ ॥ मुगुट कुंडलांच्या सीमी । तेथें लोपला गभस्ती ॥ २ ॥
मेघदयामवर्ण हरी । मूर्ति डोळस साजिरी ॥ ३ ॥ चतुर्भुज वैजयंती । गर्ळां माळ हे
रुळती ॥ ४ ॥ पीतांबर झळके कैसा । उजळन्या दाही दिशा ॥ ५ ॥ तुका जालासे
संतुट । घरा आलें वैकुण्ठपीठ ॥ ६ ॥

॥ १५९७ ॥ शंखचक्रगहापद्म । पैल आला पुरुषोत्तम ॥ धू० ॥ ना भी ना भी भक्त-
राया । वेर्गी पावलों सखथा ॥ १ ॥ दुरूनि येतां दिसे वृष्टी । धाकें सोष पळती सृष्टी-
॥ २ ॥ तुका देखोनि एकला । वैकुंठीहूनि हरि आला ॥ ३ ॥

॥ १५९८ ॥ पैल दिसतील भार । दिंडी पताका अपार ॥ धू० ॥ आला पंढरीचा
राणा । दिसतील त्याच्या खुणा । सख वाटे मना । डोळे बाह्या स्फुरती ॥ १ ॥ उठिले
गंजर नामाचे । दळभार वैष्णवांचे ॥ २ ॥ तुका करी रिता ठाव । त्यांसी बैसावया
वाव ॥ ३ ॥

॥ १५९९ ॥ चला जाऊं रे सामोरे । पुढे भेटों विदल धुरे ॥ धू० ॥ तुका आनंदल
मनीं । कैसा जातो लोटांगणीं । फेडावया धणीं । प्रेमसुखाची आजी ॥ १ ॥ पुढे
आले कृपावंत । माथबाप साधुसंत ॥ २ ॥ तुका आळंगिला बाहीं । ठेविला विठोबाचे
पार्यां ॥ ३ ॥

॥ १६०० ॥ पाहुणे घरासी । आजि आले हृषीकेशी ॥ धू० ॥ काय करूं उपचार ।
कोप मोडकी जर्जर । कण्या दरदर । पाण्यामाजी रांधिल्या ॥ १ ॥ घरीं मोडकिया
बाजा । वरि वाकळांच्या शेजा ॥ २ ॥ मुखछुद्रि तुळसी दळ । तुका ह्मणे मी
दुर्बळ ॥ ३ ॥

॥ १६०१ ॥ संती केला अंगीकार । त्यासी अभिमान थोर ॥ धू० ॥ कांहीं ठेविलें
चरणीं । घेती तेंचि पुरवूनीं । तुका पायवणीं । घेऊनियां निराळा ॥ १ ॥ नसतां कांहीं
संचित । भेटी जाली अर्वाचत ॥ २ ॥ देव मिळोनियां भक्त । तुका केलासे सनाथ ॥ ३ ॥

॥ १६०२ ॥ अवधियांच्या आलों मुळें । एका वेळे न्यावया ॥ धू० ॥ सिद्ध व्हावें
सिद्ध व्हावें । आधीं ठावें करितों ॥ २ ॥ जोंवरी ते घटिका दुरी । आहे उरी तो काळ
॥ २ ॥ मंगळाचे वेळे उभे । असों शोभे सावध ॥ ३ ॥ अवधियांचा योग घडे । तरी
जोत्ते श्लाघ्यता ॥ ४ ॥ तुका ह्मणे पाहें वाट । बहु आट करुनी ॥ ५ ॥

सकळही माझी बोळवण करा । परतोनि घरा जावें तुर्ही ॥ धू० ॥
।सावें कल्याण । ध्या माझें वचन आशीर्वाद ॥ १ ॥ वाढवूनि दिलो एका-
चिये हातीं । सकळ निश्चिती जाली तेथें ॥ २ ॥ आतां मज जाणें प्राणेश्वरासवें । मीं
माझिया भावें अनुसरलों ॥ ३ ॥ वाढवितां लोभ होईल उसीर । अवधीच स्थिर करा
ठार्थी ॥ ४ ॥ धर्म अर्थ काम जाला एके ठार्थी । मेळविला जिहीं हाता हात ॥ ५ ॥
तुका ह्मणे आतां जाली हेचि भेटी । उरल्या त्या गोष्टी बोलावया ॥ ६ ॥

॥ १६०४ ॥ बोलिलों तें आतां पाळावें वचन । ऐसें पुण्य कोण माझें गांठी ॥ धू० ॥
जातो आतां आज्ञा घेऊनियां स्वामी । काळक्षेप आर्ही करूं कोठें ॥ १ ॥ न घडे
यावरि न धरवें धीर । पीडतां राष्ट्र देखोनि जग ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुर्ही दिसे मोकलिलें ।
काय आतां आलें जीवित्वाचें ॥ ३ ॥

॥ १६०५ ॥ करावें तें काम । उगाच वाढवावा भ्रम ॥ धू० ॥ अवघें एकमय । राज्य

बोलो चालो नये ॥ १ ॥ दुजयाची सत्ता । न चलेसी जाली आतां ॥ २ ॥ आतां नाही तुका । पुन्हा हारपला लोकां ॥ ३ ॥

॥ १६०६ ॥ आम्ही जातो तुम्ही कृपा असो घ्यावी । सकळां सांगावी विनंति माझी ॥ धृ० ॥ वाडवेळ जाला उभा पांडुरंग । वैकुंठ श्रीरंग बोलवितो ॥ १ ॥ अंत-कार्का विठो आम्हांसी पावला । कुडीसहित जाला गुप्त तुका ॥ ३ ॥

॥ १६०७ ॥ तुका उतरला तुर्की । नवल जालें तिहीं लोकीं ॥ धृ० ॥ नित्य करितों कीर्तन । हेंचि माझे अनुष्ठान ॥ १ ॥ तुका बैसला विमानां । संत पाहासी लोचनीं ॥ २ ॥ देव भावाचा भुकेला । तुका वैकुंठासी नला ॥ ३ ॥

॥ १६०८ ॥ न देखजे ऐसें केले । या विठले कुखासी ॥ धृ० ॥ कृपेचि ये सिंहासनीं । अधिष्ठानीं बैसविले ॥ १ ॥ वाजता तो नलगे वारा । क्षीरसागरा शयनीं ॥ २ ॥ तुका ह्मणे अवघे ठायीं । मज पायीं राखिले ॥ ३ ॥

॥ १६०९ ॥ वाराणसीपर्यंत असो सुखरूप । सांगावा निरोप संतांसी हा ॥ धृ० ॥ येथूनियां आम्हां जाणें निजधामा । सर्वे असे आम्हां गरुड हा ॥ १ ॥ कृपा असो घ्यावी मज दीनावरी । जगतसो माहेरीं तुका ह्मणे ॥ २ ॥

तुकाराम भगवद्भजनांत अगदीं रंगून गेला असतां त्या वेळेस त्याच्या मनाची स्थिति कशी होत असे ती त्यानेच एका अभंगांत वर्णिली आहे ती अशी:—

॥ २६१० ॥ डोळां भरिले रूप । चित्ता पायापें संकल्प ॥ धृ० ॥ अवघी घातली वांटणी । प्रेम राहिले कीर्तनीं ॥ १ ॥ वाचा केली माप । रासी हरिनाम असूप ॥ २ ॥ भरूनियां भाग । तुका बैसला पांडुरंग ॥ ३ ॥

या रीतीने उत्तम प्रकारें कालक्षेप करित असतां शके १५७१ विरोधीनाम संवत्स-राच्या फाल्गुनाचा पहिला पंधरवडा गेला आणि फाल्गुन वद्य द्वितीया सोमवारी सकाळीं त्याने आपल्या अनुयायिजनांस पुढील अभंगांत लिहिल्याप्रमाणें अखेरीचा उपदेश केला:—

॥ २४६२ ॥ ऐका ऐका भाविकजन । कोण कोण व्हाल ते ॥ धृ० ॥ तार्किकांचा वाका संग । पांडुरंग स्मरा हो ॥ १ ॥ नका शोधूं मतांतरे । नुमगे खरे बुडाल ॥ २ ॥ कलिमध्ये दास तुका । जातो लोकां सांगत ॥ ३ ॥

याप्रमाणें उपदेश करून तुकारामानें आपल्या बायकोस निरोप पाठविला कीं, “आम्ही वैकुंठपुरास जातो, तर तुम्हीही बरोबर चलावें.” तिनें उत्तर पाठविलें कीं, “मी पांचा महिन्यांची गरोदर आहे, मुलें लेकरें लहान आहेत, घरीं गुरूंदोर आहे व प्रपंच सारा पसरला आहे तेव्हां येणें घडत नाही.” तिच्या मनांत नेहमीच वैकुंठ-पुरास जातो असें ह्मणण्याचा त्याचा परिपाठ असून कोठें तरी आसपास महिना

पंधरा दिवस जात असे तसाच कोठें तो जात असेल; परंतु या वेळेस तसें झालें नाहीं.

अशाप्रकारें अभंग करीतच देवास नमस्कार करून नामस्मरण करीतच तो देउळाबाहेर पडला. सर्व श्रोत्यांस अतिशय वाईट वाटलें. पुढें तुकाराम कोणीकडे जाणार वगैरे कोणासच कांहीं कळलें नाहीं; परंतु सामान्यतः कोठें तरी तीर्थाटणास व त्यांतही प्रायः हिमालयाकडे जाणार असा सर्वांचा प्रह होता. देवळांतून निघाल्यावर चवदा शिष्यांसहवर्तमान इंद्रायणीच्या तीरां येऊन तेथें कीर्तनास प्रारंभ केला. येथें विहरिणीचे (विराण्या) २५ अभंग केले तेः—

॥ ७ ॥ वाळो जन मज द्वणोत शिंदळी। परि हा वनमाळी न विसंबें ॥ धू० ॥
सांडुनि लौकिक जालियें उदास। नाहीं भय आस जीवित्वाची ॥ १ ॥ नाइकें वचन
बोळतां या लोका। हणजे जालों तुका हरिरता ॥ २ ॥

॥ ८ ॥ आधित्या भ्रतारें काम नव्हे पुरा। हणोनि व्यभिचारा टेकलिये ॥ धू० ॥
रात्रदिस मज पाहिजे जवळी। क्षण त्यानिराळी न गमे घडी ॥ १ ॥ नाम गोष्टी माझी
सोय सांडा आतां। रातलें अनंता तुका हणजे ॥ २ ॥

॥ ९ ॥ हाचि नेम आतां न फिरें माघारी। बैसलें शेजारीं गोविंदाचे ॥ धू० ॥ घर-
रिची जालें पट्टाणी बळें। वरिलें सांवळें परब्रह्म ॥ १ ॥ बळियाचा अंगसंग जाला
आतां। नाहीं भय चिंता तुका हणजे ॥ २ ॥

॥ १० ॥ नाहीं काम माझे काज तुझांसवें। होतें गुप्त ठावें केलें आतां ॥ धू० ॥
व्यभिचार माझा पडिला ठाडका। न सर ती लोकामाजी जाले ॥ १ ॥ न धरावा लोभ
कांहीं मजविशीं। जालें देवपिशीं तुका हणजे ॥ २ ॥

॥ ११ ॥ विसरलें कुळ आपुला आचर। पति भावे हीर घर सोय ॥ धू० ॥ सांडिला
लौकिक लाज भय चिंता। रातलें अनंता चित्त माझे ॥ १ ॥ मज आतां कोणी आळ-
वाल झणी। तुका हणजे कार्नी बहिरी जालें ॥ ३ ॥

॥ १२ ॥ न देखें न बोलें नाइकें आणीक। बैसला हा एक हरि चिर्त्ती ॥ धू० ॥
सासुरें माहेर मज नाहीं कोणी। एक केलें सोन्ही मिळोनिधां ॥ १ ॥ आळ आला होतों
आह्मी मांडखोरी। तुका हणजे खरी केली मात ॥ २ ॥

॥ १३ ॥ दुजा ऐसा कोण बळी आहे आतां। हरि या अनंता पासुनिधां ॥ धू० ॥
बळियाच्या आह्मीं जालों बळिवंता। करूं सर्व सत्ता सर्वांवरी ॥ १ ॥ तुका हणजे आह्मी
जिवाच्या उदारा। जालों प्रीतिकरा गोविंदासी ॥ २ ॥

॥ १४ ॥ क्षणभरी आह्मीं सोसिलें वाईट। साधिलें अवीट निजसुख ॥ धू० ॥
सांडी मांडी मागे केल्या भरोवरी। अधिकचि परी दुःखाचिया ॥ १ ॥ तुका हणजे वेंणें
जाणें नाहीं आतां। राहिलों अनंताचिये पायां ॥ २ ॥

॥ १५ ॥ आह्यां आह्मी आतां वडील धाकुर्वी । नाही पाठी पोर्ती कोणी दुजे ॥ धृ० ॥
फावला एकांत एकविध भाव । हरि आह्यांसवें सर्व भोगी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे अंगसंग
एके ठायी । असो जेथें नाही दुजे कोणी ॥ २ ॥

॥ १६ ॥ सर्व सुख आह्मी भोगूं सर्व काळ । तोडियेलें जाळ मीहपाश ॥ धृ० ॥
याचसाठीं सांडियेले भरतार । रातलो या परपुरुषाशी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे आतां गर्भ नये
धरूं । औषध जें करूं फळ नव्हे ॥ २ ॥

॥ १७ ॥ एका जिवें आतां जिणें जालें दोही । वेगळिक कांहीं नव्हे आतां ॥ धृ० ॥
नारायणा आह्यां नाही वेगळिक । पुरविली हे भक्त सांभाळिली ॥ १ ॥ तुका ह्मणे जालें
सायासाचें फळ । सरली ते वेळ काळ सोन्ही ॥ २ ॥

॥ १८ ॥ हासो रुसो आतां वाढवूं आवडी । अंतरीची गोडी अवीट ते ॥ धृ० ॥
सेवा सुखें करूं विनोदवचन । आह्मी नारायण एकाएकी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे आह्मी
जालें उदासीन । आपुल्या आधीन केला पती ॥ २ ॥

॥ १९ ॥ मजसवें आतां येऊं नका कोणी । सासुरवासिनी बाइयानों ॥ धृ० ॥
न साहवें तुह्यां या जनाची कूट । बोलती वाईट ओखटें तें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे जालें
उदास मोकळ्या । विचरों गोवळ्यासवें आह्मी ॥ २ ॥

॥ २० ॥ शिकविलें तुह्मी तें राहे तोंवरी । मज आणि हरि वियोग तों ॥ धृ० ॥
प्रसंगी या नाही देहाची भावना । तेथें या वचना कोण मानी ॥ १ ॥ तुका ह्मणे, चिर्ती
बैसला अनंत । दिसों नेही नित्य अनित्य तें ॥ २ ॥

॥ २१ ॥ सांगतों तें तुह्यां आइकावें कार्नी । आमुचे नाचणीं नाचूं नका ॥ धृ० ॥
जोंवरी या तुह्यां मागिलांची आस । तोंवरी उदास होऊं नका ॥ १ ॥ तुका ह्मणे काय
वांयांविण धिद् । पति ना गोविंद होम्ही नाही ॥ २ ॥

॥ २२ ॥ आजिवरी तुह्यां आह्यां नेणपण । कौतुकें खेळणें संग होता ॥ धृ० ॥
आतां अनावर जालें अगुणाची । करूं नये तेंचि करीं सुखें ॥ १ ॥ तुका ह्मणे आतां
बुडविलीं सोन्ही । कुळें एक मनीं नारायण ॥ २ ॥

॥ २३ ॥ सासुरियां वीट आला भरतारा । इकडे माहेरा स्वभावेची ॥ धृ० ॥
सांडवर कोणी न धरिती हातीं । प्रारब्धाची गति भोगूं आतां ॥ १ ॥ न व्हावी ते जाली
आमची भंडाई । तुका ह्मणे काई लाजों आतां ॥ २ ॥

॥ २४ ॥ मरणाही आधीं राहिलों मरोनी । मग केलें मनीं हातें तैसें ॥ धृ० ॥ आतां
तुह्यां पाहां आमुचें नवल । नका वेचूं बोल वांयांविण ॥ २ ॥ तुका ह्मणे तुह्मी भयभीत
नारी । कैसी संग सरी तुह्यां आह्यां ॥ ३ ॥

॥ २५ ॥ परपुरुषाचें सुख भोगे तरी । उतराणि करीं ध्यावें सीस ॥ धृ० ॥ संव-
सारा आगी आपुलेनि हावें । लावूनि मागुतें पाहूं नये ॥ २ ॥ तुका ह्मणे व्हावें तयापरी
धीट । पतंग हा नीट झीपासोई ॥ ३ ॥

॥ २६ ॥ अडकाल परी ऐसें नव्हे बाई । न संडा था सोई अंताराची ॥ धू० ॥ नव्हे आराणुक लौकिकापासून । आपुल्या आपण गोविलें तें ॥ १ ॥ तुका ह्याने मन कराल कठीण । त्या था निवडोन मजपाशीं ॥ ३ ॥

॥ २७ ॥ आहांच वाहांच आंत वरी रोन्ही । न लगा गडणी आड्यां तैशा ॥ धू० ॥ भेडं नये तेथें भेडसावूं कोणा । आवरुनि मना बंद द्यावा ॥ २ ॥ तुका ह्याने कांहीं अभ्यासावांचुनी । नव्हे हे करणी भलतीची ॥ ३ ॥

॥ २८ ॥ बहुतांच्या आड्डी न मिळीं मतासी । कोणी कैसी कैसी भावनेच्या ॥ धू० ॥ विचार करितां वांया जाय काळ । लटिकें तें मूळ फजितीचें ॥ २ ॥ तुका ह्याने तुड्डी करा घटापटा । नका जाऊं वाटा आमुचिया ॥ ३ ॥

॥ २९ ॥ त्याचें सुख नाही आलें अनुभवा । कठिण हें जिवा तोंचिवरी ॥ धू० ॥ मागिलाचें दुःख लागो नेही अंगा । अंतर हें संगी नेही पुढें ॥ १ ॥ तुका ह्याने सर्वविशीं हा संपन्न । जाणती महिमान श्रुति ऐसें ॥ ३ ॥

॥ ३० ॥ न राहेरसना बोलतां आवडी । पार्थी विली बुडी माझ्या मनें ॥ धू० ॥ मानेल स्या तुड्डी आड्का स्वभावे । भी तों माझ्याभावे अनुसरलें ॥ २ ॥ तुका ह्याने तुड्डी फिरावें बहुती । माझी तों हे गति जाली आतां ॥ ३ ॥

॥ ३१ ॥ न बोलतां तुड्दां कळीं न ये गुज । ह्याणउनी लाज सांडियेली ॥ धू० ॥ आतां तुड्दां पुढें जोडितसे हात । नका कोणी अंत पाहो माझा ॥ २ ॥ तुका ह्याने आड्डी बैसलो शेजारी । करील तें हरि पाहो आतां ॥ ३ ॥

हे अभंग सरतात तों असा चमत्कार झाला कीं, पुष्पक नांवाच्या विमानांत बसून ब्रह्मा, विष्णु, महेश्वर प्रभृति सर्व देव, यक्ष, गंधर्व, किन्नर, अप्सरा वगैरे तेथें आल्या. तुकारामाचें शरीर दिव्य व तेजःपुंज म्हणजे केवळ “ब्रह्मरूप” झालें. तुकारामाच्या अनुयायिजनांमध्ये व विमानांतल्या सुरलोकांमध्ये भगवन्नामस्मरणाचा व जयजयकाराचा एकसारखा मोठा घोष चालला होता. त्या दैदीप्यमान विमान वगैरेच्या अद्भुत तेजांनं तुकारामाच्या अनुयायिजनांचे नेत्र दिपून झांकून गेले. इतक्यांत देवांनीं तुकारामास सदेह विमानांत बसविलें, आणि विमान चालूं झालें. विष्णूनं तुकारामास आपलें क्षीराब्धीतील निवासस्थान व तेथील सर्व ऐश्वर्य दाखवून मग वैकुंठास जाऊं असें सांगितलें. हें ऐकून सर्व देवांनीं जयजयकार केला. विमानाच्या घंटांच्या नादानें सर्व आकाश भरून गेलें होतें. कांहीं वेळानें पुष्पकाचा प्रकाश गेल्यावर लोकांनीं नेत्र उघडून पाहिलें तों तुकाराम कोंठेंच दिसत नाही असें पाहून सर्वजन शोकनिमग्न होऊन त्यांनीं व तें वर्तमान कळल्यावर तुकारामाची

पत्नी जिजाबाई इनेंही नाना प्रकारें बहुतच विलाप केला तो ग्रंथीं लिहितां पुरवत नाहीं, असें महीपति म्हणतो. याप्रमाणें तुकाराम गुप्त होण्याची हकीकत शके १५७१ विरोधिनाम संवत्सरीं फाल्गुन वद्य द्वितीयेस सकाळीं चार घटिका दिवसास घडून आली. तुकारामास महादेव व विठोबा या नांवांनं दोन मुलगे होते, तेही अतिशय शोक करूं लागले. तुकाराम कदाचित् परत येईल ह्मणून लोक इंद्रायणीच्या तीरीं संध्याकाळपावेतो बसले, नंतर उठून आपआपल्या घरीं चालते झाले. तुकारामाच्या दर्शनार्थ पुष्कळ दुरून यात्रा आली होती, तीही परतून जिकडच्या तिकडे माघारी गेली व देशांत चोहोंकडे पसरली, तेणेंकरून तुकारामाची वर लिहिलेली शेवटील हकीकत सर्व देशांत ताबडतोब पसरली. त्याच वेळेस तुकाराम सदेह वैकुंठास गेला हें कितीएकांनीं खरें व कितीएकांनीं खोटें मानिलें. देह मुक्कामों विठोबाचा एक अत्यंत प्रेमळ, निःसीम, व लोकोपदेशक असा बाणेदार भक्त होउन तो वर लिहिल्याप्रमाणें गुप्त झाला. तुकारामाच्या वंशांत जें डोहांतून निघालें पुस्तक आहे व ज्याची त्या कुळांत पूजा करीत असतात त्यांत "तुकोबांनीं तीर्थास प्रयाण केलें" असें साफ लिहिलें आहे. सदेह वैकुंठास गेल्याचें लिहिलें नाहीं. तुकाराम गेल्यानंतर त्याचे निःसीम चवदा भक्त निश्चयानें तेथें बसून राहिले. त्यांत रामेश्वरभट्ट, तुकारामाचा सख्खा बंधु कान्हया, गंगाजीमवाळ कडुसकर, कोंडोबा विप्र लोहकच्या, संताजी तेली जगनाढ्या, व दुसरे ९ असामी इतके होते. हे एकवेळ आपणास तुकारामाचें दर्शन होईल तरच आपण प्राण राखूं, आशा निश्चयानें बसले. कान्हयानें त्या वेळेस शोकपर असे बहुत अभंग केले.

तुकारामाच्या नेहमींच्या वर्त्तनक्रमांत मित आहार, सर्वदा नामस्मरण, संसाराविषयीं व इतर ऐहिक गोष्टींविषयीं औदासीन्य, परोपकाराविषयीं तत्परता, द्रव्य, मान इत्यादिकांविषयीं निःस्पृहता, निरभिमानपणा, निश्चय, एकांतबासाची आवड, कथेची व भजनाची अतिशय प्रीति, उपदेश करण्याविषयीं सिद्धता, मुख्यत्वे सगुणरूपावर दृढतमभाव, स्पष्टवक्तृत्व या गोष्टी ढळढळीत दिसून येतात. त्याचे परमभक्त असे एकंदर चौदा असामी होते ते कथेंत नेहमी त्याच्या मागें उभे राहून ध्रुवपद धरीत असत.

तुकाराम गुप्त होण्याच्या अगोदर त्यानें कांहीं दिवस असें आरंभिलें होतें कीं, या

१ " शके १५७१ विरोधीनां संवत्सरेः सीमगा वद्य द्वितीयाः वार सोमवारः ते दीवसीः प्रातः-सकाळीः तुकोबांनीं तीर्थास प्रयाण केलें शुभं भवतुः मंगलम् " ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

चौदाही असामांतून कोणास न पुसतां एकाएकीं उठून कोठें तरी चालतें व्हावें आणि कोणी विचारल्यास “आम्ही वैकुण्ठपुरास जातो” असें सांगावें. आणि कोणी कांहीं विचारलें तरी त्यानें अभंगरूप कवितेवांचून उत्तर देऊं नये.

या प्रसंगां त्या चौदा भक्तांचीं मनं अगदीं उद्विग्न होऊन ते सारखे तीन दिवस तेथें बसले होते. तों चवथ्या दिवशीं ह्यणजे पंचमीच्या दिवशीं सकाळीं तुकारामाच्या हातचा नेहमींचा टाळ व त्याच्या अंगावरील गोदडी हीं दोन्हीं वरून खालीं पडलीं. याखेरीज तुकारामाकडून कांहीं अभंगही लिहून आले ते वाचून सर्व भक्त-लोक आनंद पावले. गोदडी व टाळ पाहण्याकरितां दूरदूरचे लोक बहुत आले होते ते तां पाहून फार समाधान पावले आणि “हेंच तुकारामबावांचें दर्शन” असें ह्यणाले व त्यांस अद्भुत चमत्कार वाटला. कान्हयानें रामेश्वरभट्ट यास विचारिलें कीं, “तुकारामबावांची पुण्यतिथि कोणती धरावी?” रामेश्वरभट्ट म्हणाला कीं, तुकाराम हा क्रियाकर्मविरहित होता आणि त्याच्या देहाचें येथें पतन न होतां तो “तुका श्रीविष्णुलोकाप्रत गेला.” तो जरी वैकुण्ठवासास फाल्गुन वद्य द्वितीयेस गेला तरी टाळ, गोदडी व निरोप हीं फाल्गुन वद्य पंचमीस परत आलीं; यास्तव ती पंचमीच पुण्यतिथि मानून त्या दिवशीं साधुसंत जमवून हरिकीर्तन करावें व ब्राह्मणवर्षण करावें. त्याचा देहपातच झाला नाहीं त्यापक्षां त्याचें क्रियाकर्मांतर वेगरे कांहीं एक करण्यास अधिकार नाहीं. ही रामेश्वरभट्टाची योजना ऐकून सर्व संतमंडळीं मोठा जयजयकार केला. त्यानंतर त्या पंचमीपासूनच मोठा उत्साह व ब्राह्मणभोजन चालू केलें. पंचमी व षष्ठी या दोन दिवशीं कीर्तनें झालीं आणि सप्तमीस लळित झालें. जिकडे तिकडे आनंद झाला. तुकारामाच्या पुण्यतिथीचा त्या वेळेस जो क्रम जसा चालू झाला तो क्रम तसा आजपर्यंत देहूस चालू आहे.

तुकारामास महादेव व विठोबा हे दोघे पुत्र होते हें पूर्वी लिहिलेंच आहे. आणि त्याशिवाय तुकारामाची पत्नी जिजाबाई गर्भिणी होती ती पूर्णकाळ गेल्या नंतर प्रसूत होऊन पुत्र झाला त्याचें नांव नारायण असें ठेविलें. हा पुत्र दिसेंमासें मोठा झाला पुढें राजा शिवाजी त्याच्या दर्शनार्थ येऊन त्यानें त्यास चार गांव इनाम दिले व विठोबाच्या देवळास शिखर बांधिलें. नारायणबाबा हाही वयांत आल्यावर मोठा भक्तवद्भक्त निघाला. त्यास वैराग्य उपजलें त्याकाळीं त्यानें सर्वस्व दान करून बहुत दूरदूरच्या यात्रा केल्या. भागीरथीच्या अकरा कावडी रामेश्वरास नेऊन

घातल्या. त्याच्या पाठांत तुकारामाचे बहुत अभंग असून तो कीर्तन करणारा फार चांगला होता.

तुकाराम गुप्त झाल्यानंतरही त्याच्या कितीएक परम भक्तांस त्याचें साक्षात् किंवा स्वप्नंत दर्शन झालें असें महीपति ह्मणतो. त्यांत त्याची येलवाडी येथील कन्या, एक संन्यासी, बहिणाबाई नांवाची एक ब्राह्मणी, सुदुंबन्यास राहणारा एक लिंगायत वाणी, निळोवा गोसावी पिपळनेरकर यांस अशीं दर्शनें झाल्याचें महीपतीनें लिहिलें आहे.

रामेश्वरभट्टकृत तुकाराम स्तुति.

॥ १ ॥ भक्त भागवत जीवन्मुक्त संत । महिमा अत्यक्तुत चराचरी । ऐसिया अनं-
तामाजी तूं अनंत । लीला वेश होत जगचाता ॥ १ ॥ ब्रह्मानंद तुकें तुळे आला तुका । तो
हा विश्वसखा क्रीडे जनीं ॥ ४० ॥ शास्त्रा श्रेष्ठाचार भविरुद्र क्रिया । तुझी भक्तराया
देखियेली । देऊनि तिळांजुळी काम्य निषिद्धांसी । विधिविणे योगेशी ब्रह्मार्पण ॥ २ ॥
संत महमेळीं जगधंद्या गिळी । पैल उदयाचर्ची भानु तुका । संत वृद्धें तीर्थ गौतमी
हरिकथा । तुकथा नर सिहस्ता भेटों आली ॥ ३ ॥ शांति पतिव्रते जाले परि नयन ।
काम संतर्पण निष्कामता । क्षमा क्षमापणें प्रसिद्ध प्रथा जर्गा । ते तों तुझ्या अंगीं मूर्तिमंत
॥ ४ ॥ ज्या दिनानाथा तुवां जीवविली । विश्वी विस्तारली कीर्ति तुझी । वेदवाक्यबाहु
उभारिला ध्वज । पूजिले देव द्विज सर्वभूते ॥ ५ ॥ अधर्म क्षयव्याधि धर्माशीं स्पर्शला ।
तो त्वां उपचारिला अनन्यभक्ती । ब्रह्म ऐक्यभावे भक्ति विस्तारिली । वाक्यें सफळ
केलीं वेदविहितें ॥ ६ ॥ देहबुद्धि जात्या अभिमानें वंचलों । तो मी उपेक्षिलों न पाहिजे ।
न घडो याचे पार्या बुद्धीचा व्यभिचार । मागे रामेश्वर रामचंद्र ॥ ७ ॥

॥ २ ॥ पंडित वैदिक अथवा दशग्रंथी । परि सरी न पवती तुकयाची । शास्त्रही
पुराणें गीता नित्य नेम । वाचिताती वर्म न कळे त्यांसी ॥ १ ॥ कर्म अभिमानें वर्ण
अभिमानें । नाडले ब्राह्मण कलिगुर्गा ॥ ४० ॥ तैसा नव्हे तुका वाणी व्यवसाई । भाव
त्वाचा पार्या विटोबाचे । अमृताची वाणी वरुषला शुद्ध । करी त्या अशुद्ध ऐसा कोण
॥ २ ॥ चहूँ वेदांचें हें केलें विवरण । अर्थही गहन करूनियां । उत्तम मध्यम कनिष्ठ
वेगळे । करुनी निराळे ठेविले ते ॥ ३ ॥ भक्तिज्ञानें आणि वैराग्यें आगळा । ऐसा नाहीं
डोळां देखियेला । जप तप यज्ञ लाजविलीं सानें । हरिनाम कीर्तनें करूनियां ॥ ४ ॥
मागे कवीश्वर जाले थोर थोर । नेलें कलिवर कोणें सांगा । ह्मणे रामेश्वर सकळा
पुसोनी । गेला तो विमानी बैसोनियां ॥ ५ ॥

॥ ३ ॥ माझी मज आली रोकडी प्रचित । होऊनि फजित दुःख पावें ॥ ४० ॥
काहीं द्वेष त्याचा करितां अंतरीं । व्यथा या शरीरीं बहुत जाली ॥ १ ॥ ज्ञानेश्वरें मज
केला उपकार । स्वमी सविस्तर सांगितलें ॥ २ ॥ तुका सर्वां श्रेष्ठ प्रिय आह्मां थोर ।

कां जे अवतार नामथाचा ॥ ३ ॥ त्याची तुज कांहीं घडली रे निदा । ह्यणोनि हे बाधा
घडली तुज ॥ ४ ॥ आतां एक करीं सांगेन तें तुला । शरण जाई त्याला निश्चयेची ॥ ५ ॥
दर्शनेचि तुझ्या दोषा परिहार । होय तो विचार सांगितला ॥ ६ ॥ तोचि हा विश्वास
धरून मानसी । जाय कीर्तनासी नित्य काळ ॥ ७ ॥ ह्याणे रामेश्वर त्याच्या समागमें ।
जालें हें आराम देह माझे ॥ ८ ॥

॥ ४ ॥ वैष्णवांची याती वाणी जो आपण । भोगी तो पतन कुंभपाकी ॥ धृ० ॥
ऐशी वेद श्रुति बोलती पुढाणें । नाही तें दुषण हरिभक्ता ॥ १ ॥ उंच निच वर्ण न
ह्याणावा कोणी । जें कां नारायणी प्रिय जालें ॥ २ ॥ चहूं वर्णासी हा असे अधिकार ।
करितां नमस्कार दोष नाही ॥ ३ ॥ जैसा शालिग्राम न ह्याणावा पाषाण । होय पूज्यमान
सर्वत्रासी ॥ ४ ॥ गुरु परब्रह्म देवाचा तो देव । त्यासी तो मानव ह्यणूं नये ॥ ५ ॥ ह्याणे
रामेश्वर नामी जे रंगले । स्वयेचि ते जालें देवरूप ॥ ६ ॥